ספרי׳ — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל
חמישי

שער
תשיעי

אור התורה

מספר

דברים

והוא לקוטי אמרים. מאמרים יקרים. מעוררים הלבבות לעבודת ה׳. על סדרי פרשיות התורה. ועל חנוכה ופורים. שלש רגלים ור״ה וויוהכ״פ.

מאת

כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו הגדול הגאון האמתי האלקי חסידא קדישא אור עולם נזר ישראל ותפארתו קדוש ה׳

מרנא ורבנא **מנחם מענדל** נבג״מ זי״ע

— אדמו״ר ה„צמח צדק״ —

מליובאוויטש

חלק ראשון: דברים — ואתחנן

נעתק מכת״י ויוצא לאור בפעם הראשונה
על ידי מערכת
„אוצר החסידים"
770 איסטערן פארקוויי ברוקלין (13) נ. י.
שנת חמשת אלפים שבע מאות עשרים וחמש לבריאה
שנת המאה להסתלקות הילולא אדמו״ר ה„צמח צדק״

מפתח כללי:

OR HATORAH

DEVORIM

Vol. I

Published and Copyrighted 1965, *by*
"KEHOT" PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway. Brooklyn, N. Y. 11213

Tel.: HYacinth 3-9250-1

נדפס בדפוס „צורא"
ע"י מרדכי בן רחל ושלום דובער בן אסתר הכהנים

Printed in United States of America

ב"ה.

פתח דבר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, ובהמשך להנדפס מכבר[1], הננו מו"ל בזה בפעם הראשונה מכתבי־יד את דרושי ורשימות כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" על ספר דברים[2].

הדרושים ורשימות של ספר זה נעתקו ברובם מביכלאך[3] כתבי־יד מעתיקים שונים.

* * *

הכתבים שנדפסו בספר זה נכתבו בזמנים שונים, ולכן יש בהם ענינים שנרשמו בקיצור ולאחר זמן נתבארו באריכות יותר, ומשנה אינה זזה ממקומה, ובפרט שאי אפשר בלא חידוש.

לע"ע לא נמצא תח"י גוף כתבי יד קודש של הצ"צ מדרושים ורשימות הנ"ל, כי אם העתקות, ומכמה מהם — רק העתקה אחת, ולכן אפשר אשר גם לאחר ההגהה שהשתדלנו בה, ימצאו טעויות, ובפרט בציוני העמודים ומ"מ שבפנים, חסר התחלת או סיום החצע"ג וכו'.

* * *

---

1) ע"ד דרושי ורשימות הצ"צ על תנ"ך שנדפסו כבר — ראה בהקדמת המו"ל לאוה"ת ויקרא בהערה 1 שם.

2) מפני סיבות טכניות לא נדפסו לע"ע ע"פ בשלח—פקודי ועל ספר במדבר, ויופיעו בקרוב.

3) בעיקרם מהביכלאך דברים ח"א וח"ב. כן השתמשנו בהביכלאך הידועים בשם "בוך באברויסק", בוך דברים — רח"ל, בוך דברים — חן ועוד.

כרך זה כולל הדרושים ורשימות הצ״צ על פרשיות דברים ואתחנן. על שאר הפרשיות — יופיעו בכרכים הבאים.

* * *

בסוף כרך זה הוספנו מראי מקומות לפסוקי תנ״ך, מאמרי רז״ל, זהר וכו׳ (נערכו ע״י הרב התמים ר׳ אהרן שי׳ חיטריק).

* * *

מראה מקום להכתבי־יד מהם נעתקו הדרושים והרשימות של כל ספר דברים, וכן תיאור קצר של כתבי־יד אלו — יבואו בסוף כרך האחרון של ספר דברים.

* * *

בפרטיות יותר ע״ד כתבי הצ״צ — ראה בהקדמת כ״ק אדמו״ר שליט״א לספר אור התורה שמות.

מערכת „אוצר החסידים״

מוצש״ק, וא״ו לחודש אייר, ה׳תשכ״ה, ברוקלין, נ. י.
שנת המאה להסתלקות הילולא אדמו״ר ה„צמח צדק״

לוח המפתחות

דברים

ואתחנן

אור התורה

פרשת

דברים

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל, כ' מהרמ"א וז"ל והנה ד' חומשים הראשונים בלשון שלישי, והספר הזה בלשון עצמו לפי שהוא ספור אלקי ממה שאמר משה, ולכן נכתבו מלשונו עכ"ל ופי' בלשון שלישי היינו מש"ש לעיל מיניה בשם הרמב"ן בהקדמתו לפי' התורה וז"ל לא כתב מרע"ה את התורה כמדבר בעד עצמו, כמו שנאמר ביחזקאל ויהי דבר ה' אלי לאמר, וכן בירמיהו, אבל מרע"ה כ' כשלישי המדבר ולא יקשה עליך ענין משנה תורה שמדבר בעד עצמו ואתחנן אל ה' ואתפלל אל ה', כי תחלת הספר הזה אלה הדברים אשר דבר משה וגו', והנה הוא כמספר דברים בשם אומרם עכ"ל, ור"ל דאע"ג שבתוך הספר משנה תורה נאמר ע"ד שנאמר בלשון הנביאים שמדבר בעד עצמו, אך הסיפור שבתחלת משנה תורה אלה הדברים כו' הוא ג"כ כשלישי המדבר. וביאור הענין כי הנה בתורה נאמר ואהי' אצלו אמון ואהי' שעשועים יום יום וגו' שהיא חכמתו ית' שבה מלובש ושורה אור א"ס ב"ה ושרשה הוא נמשך מחכמה הקדומה הגנוזה במאצילה (כמ"ש בביאור ע"פ כי אתה נרי, וכמ"ש במ"א בענין המאמר קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא שהתורה היא בבחי' א"ק שנקרא אור כללי ולמעלה מעולמות אבי"ע ועיין באגה"ק סד"ה דוד זמירות קרית להו) כענין שנאמר ויקרא אל משה וידבר ה' אליו כו' אדם כי יקריב כו', או בפ' ציצית ויאמר ה' אל משה לאמר דבר אל בנ"י שהוי' הוא חכמה דאצי' הכולל ע"ס דאצילות, אל משה הוא יסוד אבא דאצילות, דבר אל בני ישראל הם בחי' נו"ה דאצילות (כי ישראל הוא ז"א דאצילות ובני ישראל הם נו"ה ועליהם נאמר וכל בנייך לימודי הוי', ועיין במא"א אות בית סנ"ב ועיין בזח"ג פ' שמיני) לאמר אל בחי' מל' דאצי' מקור דבי"ע (ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא בענין פי' כאשר דברת לאמר דמשם משמע דפי' לאמר היינו כשמלכות דאצילות נעשית עתיק וכתר לבריאה כו',) אך מי המספר הספור מעשה הזאת הנה הוא בחי' עצמות המאציל ית' שלמעלה מע"ס דאצילות ולמעלה משם הוי' שהוא בחכמה כנ"ל, והוא שאומר ומספר מעשה זו של וידבר הוי' אל משה כו' (כי כן התורה נמשכה מא"ק שהוא אור כללי דאבי"ע וכענין קורא הדורות מראש וצופה ומביט כו' ושם נכלל מה שיומשך משם הוי' דאצי' למשה יסוד אבא כו', והוא המספר מעשה זו כו'). והיינו מה שנז' תמיד בתורה בסוף הציווי אני הוי' דלכאורה יפלא הלשון דאני הוי' דכיון שגם בחי' שם הוי' אין אנו מכירין דלית מחשבה תפיסא ביה א"כ מאי קמ"ל בזה שאומר אני הוי' דמשמע ששם הוי' ידוע ואני הוא הוי' כו' אך באמת הכוונה בע"א והיינו כי אני הוא אותיות אין שהוא בחי' עצמיות המאציל ב"ה והוי' הוא בבחי' ע"ס דאצילות, וזהו אני הוי' שאני מתלבש ונמשך בשם הוי' ע"י שתעשו כך וכך בקיום מצוה זו שנק' מצותי, וכל התורה כולה הוא ספור דברים של המאציל ב"ה שאומר כאשר תעשו כך

וכך אזי יהי׳ אני הוי׳ דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון שכוונת המצות קרבנות וציצית ותפילין וכן כל המצות הוא הכל בכדי להמשיך בחי׳ עצמות אור א״ס שיתלבש בהכלים דאצי׳, משא״כ בביטול התורה ומצות ע״ז אמרו וכד אנת תסתלק מינייהו אשתארן כולהו שמהן כגופא בלא נשמתא כו׳, ועכ״פ מזה מובן מ״ש הרמב״ן אבל מרע״ה כתב כשלישי המדבר, ר״ל כי הוי׳ הוא חכמה דאצי׳ ומשה הוא יסוד אבא המקבל מהוי׳, והשלישי המדבר ספור מעשה זו וידבר הוי׳ אל משה הוא עצמות המאציל, והיינו לפי שהתורה שרשה בחכמה הקדומה וגנוזה באור א״ס ע״כ כתבה מרע״ה איך שהוא שם הספור מענין השתלשלות החכמה דאצי׳ למשה ולבנ״י כו׳, וביאור לשון שלישי היינו כי הוי׳ ומשה הוא בחי׳ משפיע ומקבל ובכל מקום שיש משפיע ומקבל יש ג״כ השראה מלמעלה משני הבחי׳ כמ״ש זכר ונקבה בראם ויברך אותם כו׳, וכמו החופה המקפת על חתן וכלה שהוא בחי׳ סובב ומקיף לשניהם, ואפ״ל שזהו שמ״ת היה ביום השלישי, ועד״ז נאמר ביום השלישי יקימנו כו׳ כי יחיינו מיומים היינו חו״ב ביום השלישי הוא בחי׳ כתר ועד״ז ג״כ וידבר הוי׳ אל משה, הוי׳ הוא חכמה, אל משה שזכה לבינה ובחי׳ השלישי המדבר הוא בחי׳ כתר בחי׳ אין אני הוי׳ כנ״ל, וזהו ג״כ אורין תליתאי הגם שהפי׳ על תנ״ך מ״מ י״ל ג״כ כנ״ל הוי׳ חכמה דאצילות למשה בינה שמדבר אל נו״ה הנק׳ בנ״י (מ״ת ח״ת ע״כ אין הספור של עצמיות המאציל ואעפ״כ בתחלה הספור של עצמותו) ולכן ג״כ כל התורה כולה משתעי בבחי׳ ספור מעשה ולא באה דרך ס׳ הדינין רק בפ׳ משפטים לבד, והיינו הספור דברים של עצמיות המאציל שע״י כך וכך יומשך גילוי אור א״ס באצילות כו׳ וזהו אז ראה ויספרה כו׳, ובזה יובן מה שאין מבטלין מת״ת למצוה שאפשר לעשותה ע״י אחרים דלכאורה אינו מובן שהרי נמנו וגמרו דגדול תלמוד משום שמביא לידי מעשה, וא״כ איך כשבא מעשה לידו לא יבטל מת״ת משום שאפשר לעשותה ע״י אחרים, ועמ״ש מזה בלק״ת בדרושי חג השבועות בד״ה וידבר אלקים את כל הדברים האלה, וזהו ג״כ מ״ש אלה הם מועדי הוי׳ כו׳ אלה הם מועדי דמהו הכפל לשון אלא כי הוי׳ זהו בחי׳ חכ׳ ובכלל זהו כל העולם יו״ד חכמה ה׳ בינה כו׳ והמועדים נק׳ מועדי הוי׳ כי בששת ימי המעשה מאיר רק ו״ק דז״א וה׳ אחרונה ושרשם בחי׳ ו״ה משא״כ הג״ר כח״ב אין מאירין וזהו כי יד על כס י״ה שאין י״ה מאיר בו״ה כמ״ש בלק״ת בד״ה ראה אנכי נותן אך במועדים נקרא מועדי הוי׳ שמאיר בחי׳ י״ה בו״ה, וזהו חיבור ויעוד שם הוי׳ ולכן פסח וסוכות הם בחמשה עשר לחודש היינו בחי׳ י״ה משם נמשך להאיר בו״ה והם ז׳ ימים נגד ז״ת ויום ראשון זהו חסד שהיא שורש כל הו״ק וראשון להם כו׳, ושבועות זהו עצרת של פסח ועוד כי הוא ביום החמישים כו׳ שער החמישים דבינה המחבר חו״ב כו׳ וזהו״ע מועדי הוי׳ אמנם פי׳ אלה הם מועדי היינו של עצמות המאציל שהוא המדבר ומספר ענין אלה מועדי הוי׳, ע״כ בא לומר אלה הם מועדי ששרש הג׳ מועדים הם בעצמות המאציל ע״ד טורי חשוכא חג״ת שבהעלם כו׳ עיין בלק״ת בביאור מנורת זהב כולה, והם ג״כ פי׳ אלה הם מועדי חיבור המאציל א״ס ב״ה באצילות ע״ד אני הוי׳ כנ״ל, ועמ״ש כה״ג בפי׳ וזכרתם את כל מצות הוי׳ כו׳ למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי כו׳.

ב) אך הנה במשנה תורה נאמר הלשון שמשה מדבר, ולא ע״ד שבספרים הראשונים שהספור דברים הוא שלישי המדבר דהיינו עצמות המאציל אבל במ״ת נאמר כאלו משה הוא המדבר, אמת משה הוא ג״כ יסוד אבא כנ״ל והענין דבבר פי׳ רבינו ז״ל בד״ה וידבר אלקים את כל הדברים האלה וז״ל משנה תורה מלשון משנה למלך שאינה בבחי׳ התורה עצמה שנאמר בה וידבר ה׳ אל משה בבחי׳ העלם אלא הוא גילוי התורה אשר דבר משה אל כל ישראל, ולכך משנה תורה מתחלת אלה הדברים בחי׳ אתגליא עכ״ל עוד כ׳ משנה תורה הוא בחי׳ מל׳ מלשון משנה למלך בחי׳ גילוי כתר מל׳ וידבר משה כו׳ משא״כ בספרים הראשונים וידבר הוי׳ כו׳ בז״א והענין עפמ״ש בפע״ח שער הלולב פ״ד בענין יסוד ומל׳ שהם בחי׳ חותם פי׳ כי הלא כמו הטבעת היא עיקר אך כשחותמין בשעוה אינו ממשיית רק דמיון אחד לבד כן היסוד והמל׳ של הנוק׳ אינם רק הארה לבד וחותם מן הארות הראשונות כי לעולם היסוד הוא חותם העליון כי כל האורות נכללין ונחתמין בו וכן בחי׳ המל׳ הוא חותם כו׳ של החותם של היסוד * עכ״ל. ויובן זה ג״כ עם מ״ש בדרוש הוד שבהוד בסידור שער ל״ג בעומר דהספי׳ העצמיים הוא עד הוד ויסוד הוא בחי׳ ההשפעה שלבר מגופא וכ״ש המל׳ כו׳ ע״ש, וסיים שם בפע״ח וז״ל והוא סוד משנה תורה כו׳ והוא כופל כל הדינין כו׳ כי התורה הוא הז״א כו׳ וכאשר נחתם חותם זה במל׳ שבה אז נקרא שם משנה תורה עכ״ל, וענין חותם זהו בחי׳ ציון כנזכר בת״א פ׳ מקץ בד״ה רני ושמחי השני, את משנה התורה דברים י״ז י״ח משנה תורת משה יהושע ח׳ ל״ב, לחם משנה שמות י״ו כ״ב (ועל השנות החלום כי ממהר כו׳ כך ענין משנה תורה שכופל הדינין לבוא אל הגילוי), והנה פי׳ מ״ש והוא כופל כל הדינין לכאורה אינו מובן למה צריך כפולות ויש להעיר ממ״ש ועל השנות החלום כו׳ כי נכון הדבר מעם האלקים וממהר האלקים לעשותו בפ׳ מקץ מ״א ל״ב, ועיין בברכות דנ״ה סע״ב, ועד״ז ענין כפילת משנה תורה כדי לבוא אל הגילוי, ועיין בענין משנה תורה בזח״ב פקודי דרנ״ז סע״ב פי׳ שזהו ענין אנהגך אביאך אל בית אמי כו׳ קדה״ק כו׳, ואונקלס תרגם משנה תורה פתשגן ופרש״י בפ׳ שופטים י״ז י״ח לשון שנון ודבור ויש להעיר לזה ממ״ש ברבות סדר ויקרא פ״א עד שתתפרש להם בדימוסיה של מדינה כו׳, וכך התורה עצמה היא בז״א ואין נענשין עליה עד

~~של היסוד: בבוך באב. 17 אין כי תיבות~~ אלו.

תוכחות * ברמ״ז ע׳ ד״ה ולא אבה בענין קש״י רמיזא לחכימא ברמיזא וכתיב הוכח לחכם דווקא כי בחכמה הכלי לגבורה דע״י חכמה נקרא איהו וחיוהי ע״כ הוכיחם בשנת הארבעים דווקא אדעתיה דרביה כי י״ה תרין ריעין ע״כ התחילה ספור המאציל וכן באמצע וזאת התורה אשר שם משה ע׳ מהרי״א.

*) קטע זה נכתב בכת״י בשולי הגליון. ובבוך באב׳ 17 — אין הוספה זו. ד׳אוביך א״ה

שתתפרש להם באר היטב ע"י עולם הדבור הוא בחי' מל', עוד יש להעיר לזה מענין לחם משנה כי התורה נקרא ג"כ לחם לכו לחמו בלחמי וזהו ענין שתי הלחם דשבועות והנה לחם משנה דשבת פי' ברע"מ פ' אמור צ"ח א' תרתי שכינתא עילא ותתא היינו בינה ומל' וכך תושב"כ היא בחי' בינה שנקרא ספר כמ"ש בפ' ויקהל ד"ר ע"א ומשנה התורה כשנמשך בבחי' מל' כו' (להעיר מענין במרכבת המשנה, ומענין כי מרדכי היהודי משנה למלך) והיינו ההמשכה ממח' לדבור וכענין מ"ש בק"ש מתחלה והיו הדברים האלה כו' על לבבך ואח"כ ושננתם לבניך ודברת בם, ומהרי"א כ' בפי' משנה תורה שהיא לבאר התורה והמצות אותם שהיו צריכים ביאור כמו שאמר הואיל משה באר את התורה הזאת ועיין מזה בזח"א ויצא דקמ"ז ע"ב באר איהו לההוא דאיקרי שבע היינו בחי' מל' שהוא גילוי הבינה ח"א כו' ויש להעיר לזה מענין ואהרן אחיך יהי' נביאך משה חכמה ואהרן בינה והבינה מבארת נקודת החכמה כמ"ש בת"א ר"פ לך לך וכענין נקודה בהיכליה ועד"ז זו"נ הם ב' הממוצעים בין המאציל לבי"ע שצ"ל ב' כמו משה ואהרן עד"ז הוא תורה ומשנה תורה, ועוד יש להעיר לענין פי' משנה תורה ממ"ש בסידור בדרושי בהמ"ז ובלק"ת פ' עקב בפי' על תורתך שלמדתנו, תורתך היינו כמו שהתורה בבחי' אצילות שלמדתנו כמו שנמשך בבי"ע, גם להעיר ממ"ש במ"א שהתורה ניתנה בה' קולות הם ה' המשכות עד שנמשך מרצון העליון לבחי' מעשה, א"כ נגד זה ה' חומשי תורה ומשנה תורה קול והמשכה הלכה למעשה היינו מבחי' דבור למעשה ובלק"ת ס"פ האזינו כ' ה' חומשי תורה כנגד ה' פרצופין מא"א עד מל' ולמ"ד שהם זיין ספרים א"כ ד' ספרים הראשונים שהן ששה הן ו"ק דז"א ואלה הדברים מל' כו', והנה ענין בשבעים לשון יש לפרש העלאה מהם דהיינו בירור אותיות דשם ב"ן שנפלו בשבה"כ שיתעלו לשרשם ע"י תושבע"פ כנזכר בתו"א פ' משפטים בד"ה ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, והעלאה זו נמשך דווקא ע"י מל' שם ב"ן שרש בי"ע שזהו ענין משנה תורה ותושבע"פ, ולכן מתחלת באלה הדברים דוגמת מ"ש בפ' ויקהל גבי שבת אלה הדברים כו' וביום השביעי כו' שבת וארז"ל דברים הדברים אלה הדברים הם ל"ט אבות מלאכות, אשר ל"ט מלאכות הם לברר הניצוצות מטורי דפרודא להעלותם למעלה וההעלאה הוא ביום השבת, וכ"ז נקרא בחי' אלה הדברים, והטעם אפ"ל ע"פ מ"ש במא"א אות א' סעיף פ"א שיש בחי' אלה בקדושה כענין מי ברא אלה הנזכר בזח"א בתחלתו ויש ג"כ בחי' אלה בקליפות ר"ל מוכנת ומזומנת לא כמו הקדושה שצריך טרחא אחריה עכ"ד, וע"י בחי' אלה דקדושה מבררים מבחי' אלה דסט"א כנודע מענין ותתן טרף לביתה כו' ע"כ מתחיל ג"כ משנה תורה באלה הדברים להיות עי"ז הבירור משבעים לשון, ומשארז"ל בזכות המילה זהו ע"ד על בריתך שחתמת בבשרינו ועל תורתך שלמדתנו כו' דהא בהא תליא כי הבח שהמל' מבררת בי"ע זהו ע"י ההמשכה בה מז"א כי האיש דוקא דרכו לכבש והמשכה זו נק' ברית יסוד כו'.

ג) **ועתה** יש להבין מה שבמש"ת נאמר הלשון שמשה מדבר בעד עצמו ונקדים מ"ש בע"ח שער סדר אבי"ע הוא שער מ"ז פ"ג בשם

הר״ר גדליה וז״ל דע כי הלא כדי שהא״ס יכול להאיר בכל אצילות צריך שיתלבש עצמותו תוך החכמה (עיך בתניא פל״ה בהג״ה מ״ש ע״ז) ואחר התלבשותו בחכמה אז מתפשט בכל האצילות ומלבוש זה לבדו יכול כל האצילות לקבל מן הא״ס (עיך בהרמ״ז פ׳ במדבר דקי״ח ע״א בהביאור שם ענין הראיני נא את כבודך) ח״ס כולם בחכמה עשית כו׳ וסוד החכמה זו יתבאר לך ממה שהודעתיך כי גבוה מעל גבוה שומר כו׳ וכמה עולמות יש למעלה מאצילות ובאותו החכמה שיש למעלה מאצילות (בד״ה פ׳ ויקהל כתב 5
דהיינו חכמה דא״ק) שם בתוכו מתלבש הא״ס ומאיר באצילות ולכן כשרצה להאיר בבריאה אשר אז צריך שהחכמה תתלבש בבינה כו׳ וז״ס המסך שבין אצי׳ לבריאה כי נמשך מסך זה מבינה אשר בה מתלבש החכמה להאיר בבריאה הנה ענין בינה זו אינו בינה שלמעלה מהאצילות אלא בינה דאצי׳ אשר הוא למעלה מהבריאה וע״י אותו הבינה מאיר בבריאה כו׳ עכת״ד בשינוי לשון קצת לתוספת ביאור. ובזה יובן מ״ש במ״א בד״ה והגדת לבנך שמוחין דאבא היא למעלה מסדר ההשתלשלות ומוחין דאימא היא מקור סדר ההשתל׳ ולכאורה איך שייך הריחוק כ״כ מבינה לחכמה שהם תרין ריעין, ולפי הנ״ל א״ש כי בחכמה מלובש חכמה דא״ק וזהו ענין מוחין דאבא והיא היא הבחינה שלמעלה מסדר ההשתל׳ אבל מוחין דאימא היא עצמיות הבינה דאצילות ע״כ נק׳ מקור ההשתל׳, וביאור הדברים יובן ממ״ש בד״ה ששים המה מלכות בענין מ״ש ונהר יוצא מעדן כו׳ ואזי ומשם יפרד, אבל לע״ל דכתיב ומעיין מבית ה׳ יצא אזי והשקה את נחל השיטים כו׳ ע״ש, ובזה יבואר מה שנת׳ לעיל כי מי הוא המספר ענין וידבר הוי׳ אל משה שהרי מהלשון משמע שהמספר סיפור המעשה אינו לא שם הוי׳ ולא משה אלא הוא עצמות המאציל, והיינו כי הוי׳ הוא חכמה דאצילות ומשה זכה לבינה וא״כ וידבר הוי׳ אל משה זהו המשכת אור א״ס שבחכמה דאצי׳ שנמשך להאיר בבינה ע״י יסוד אבא, והמספר סיפור זה הוא חכמה הקדומה היינו חכ׳ דא״ק, משום שכדי להיות ההמשכה באצילות הוא נמשך ע״י התלבשות אור א״ס תחלה בחכמה דא״ק והוא המספר ענין התלבשותו אח״כ בע״ס דאצילות והיינו וידבר הוי׳ שהוא מה שנמשך בחכמה דאצילות אל משה היינו בבינה ומהבינה נמשך עד נו״ה כי בינה עד הוד אתפשטת וזהו דבר אל בני ישראל שהם נו״ה לאמר לבחי׳ מל׳ כו׳, כי בחכמה יסד ארץ ועד סיום כל האצי׳ מאיר ונמשך החכמה דאצי׳ שבה מלובש חכמה דא״ק שבתוכה אור א״ס, ולכן נאמר בכל הארבעה ספרים הראשונים לא כמו שמשה הוא המספר ומדבר ולא עם * שם הוי׳ דאצי׳ אלא בחי׳ אני הוי׳ הוא המספר אני הוא עצמות המאציל ונק׳ כתר וחכ׳ קדומה ועיין במא״א אות ח׳ ססעי׳ כ״ח ח״ל חכמה סתומה היא תורה קדומה כו׳ היא חכמה דאריך שמשך אריכו דיומין עכ״ל, וכ״ז עד משנה תורה, אבל משנה תורה שהוא מה שנמשך התורה להאיר בבריאה והארה זו ע״י מסך הבינה דאצילות, וכמבואר בסידור גבי ל״ג בעומר שאפילו אחר סיום הוד שבהוד דאצילות מתחיל הפרסא והמסך הנ״ל וזהו ענין עד הגל כו׳ וא״כ משנה תורה

ולא עם: בבוך באב׳ 17: ולא אפי׳ שם.

שהוא בחי' יסוד או מל' שבמל' הוא אחר המסך הנ"ל ולכן נקרא זה באר את התורה כשהתורה היא נמשך רק ע"י החכמה דאצילות היא למעלה מהשגה והבנה, וכדי להיות בבחי' תורתך שלמדתנו זהו ע"י שמתלבשת בבינה התלבשות גמורה ולא דרך מעבר לבד ולכן אפילו שרש הג"ע נמשך מהבינה כמ"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, וענין המסך כמו עד"מ המשל שבו ועל ידו יושג הנמשל כך זהו פי' וענין מסך כו', וכמ"ש במ"א ע"פ והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים, והנה מבואר בע"ח שם שער הנ"ל פרק הנ"ל כי באצילות לא הועילה הבינה רק למעבר לבד אל אור א"ס המלובש תוך החכמה העליונה הנ"ל (היינו חכמה דא"ק או דא"א) כו' אמנם בבריאה מתלבש הא"ס לבוש אחר בבינה דאצילות וזאת הבינה נעשית מסך סתום ומלבוש גמור כו', וא"כ הבריאה אינה מקבלת רק מהבינה לבד עכ"ל. ולכן במשנה תורה הלשון כאלו משה מדבר בעצמו פי' משה היינו בינה דאצילות ובבריאה אין נמשך הגילוי רק מהבינה דאצילות לכן אין הספור ע"ד אני הוי' הוא המספר אף שבאמת כן הוא מ"מ בחי' זו היא מסותרת לגמרי בהבינה דאצילות שנעשית מסך סתום ומלבוש גמור עד שאין נראית כ"א הבינה וזהו ענין משה מפי עצמו, ר"ל בינה דאצילות המבארת לנו עניני התורה שבחכמה דאצילות, וכמ"ש אנהגך אביאך אל בית אמי תלמדני כנ"ל ב' הזהר דקאי על משנה תורה ופי' תלמדני היינו תורתך שלמדתנו, אבל בארבעה ספרים הראשונים שהם עצמיות התורה שהיא חכ' דאצי' אשר בתוכה מתגלה חכמה דא"ק א"כ המספר והמדבר הוא עצמות המאציל אני הוי' כנ"ל, ואפשר שזהו ג"כ פי' משנה תורה משנה ג"כ לשון שינוי כדאיתא פ"ב דסנהדרין דכ"ב ע"א והיינו כי האור הנמשך ע"י מסך נקרא אור של תולדה שנשתנה אורו ע"י המסך כמו השכל המושג ע"י המשל כו', וכך הוא ענין משנה תורה שנק' משה מפי עצמו אמרו לפי שמשה שהוא בינה הוא מסך הסותם על חכמה דא"ק עד שנק' ההארה רק על שם הבינה עצמה לבד שהוא בחי' משה מפי עצמו, אבל בד' ספרים הראשונים לא היה משה מועיל רק לבחי' דרך מעביר לבד שבחי' האור מחכמה דא"ק המלובש בחכמה דאצי' נמשך בו ועל ידו דרך מעביר כמו שבאצילות לא הועילה הבינה רק למעבר לבד כו' כנ"ל, ועמ"ש בביאור השני ע"פ יונתי בחגוי פ"ג גבי הראיני את מראיך, כיוצא בזה שההשפעה התמידות להחיות העולמות נמשך מן מוחי חו"ב עצמן בלתי שיקבלו מלמעלה, אבל להוציא נשמות חדשות בזה צריך שיקבלו אור חדש מלמעלה כו', ופי' בלתי שיקבלו מלמעלה אינו מובן אלא ע"ד ההפרש בין כשנמשך האור מלמעלה דרך התלבשות ממש אז נק' ע"ש החו"ב עצמן משא"כ כשנמשך מלמעלה דרך מעביר כו', או ע"ד שנת' בביאור והנצח זו ירושלים בענין י"ג ת"ד שהאור הנמשך דרך שערות נקרא מותרי מוחין ואין לו ערך לעצם החכמה, ואעפ"כ לפעמים נמשך* ג"כ מעצמיות החכ' רק שעובר ג"כ בהכרח דרך שערות כו' ע"ש, וכענין זה הוא ההפרש בין משה מפי עצמו אמרו וברוה"ק כמ"ש התוספת ספ"ד דמגילה

לפעמים נמשך: בבוך הנ"ל: לפעמים נק' ונמשך

שזהו״ע משנה תורה ובין ספרים הראשונים שמפי הגבורה אמרו ושנעשה שליח לומר כך אמר לי הקב״ה כו׳ כדפירש״י שם כו׳, שאין בחי׳ משה רק כמו דרך מעביר לבד לדבור הנמשך מהקב״ה ולכן נק׳ וידבר ה׳ כו׳, אבל במשנה תורה נקרא כמדבר מפי עצמו וברוה״ק וכמו ההשפעה הנמשכת מחו״ב עצמן דאעפ״כ מקבלים מלמעלה כי והחכמה מאין תמצא אלא שבא דרך התלבשות גמור בחו״ב ונקרא ע״ש חו״ב לבד ועיין עוד בענין משה מפי עצמו בזח״ג בפ׳ ואתחנן דרס״א ע״א ובמק״מ שם ובפ׳ ויקרא דף זיך ע״א.

והנה אף שמש״ת היא במל׳ ושרשה מהבינה שנעשית מסך ולכן נק׳ משה מפי עצמו כנ״ל, אעפ״כ י״ל ששרשה גבוה מאד כי שרש הפרסא מהכתר למעלה מזו״נ עצמן דאצי׳ שהן מקבלים ע״י החכ׳ המאירה בכל האצילות כנ״ל, והפרסא אף שמעלמת לגמרי עכ״ז שרש כח זה נמשך מהכתר וכנודע המשל לזה מענין משלי שלמה כו׳ בת״א פ׳ לך בד״ה לך לך ובד״ה והבדילה הפרוכת לכם וכמ״כ הכח להיות התהוות מאין ליש ממדת מלכותו ית׳ שרשו נמשך מכח א״ס ב״ה הסובי״ע שהוא דווקא הכל יכול לחדש מאין ליש שלא בדרך השתלשלות עילה ועלול כמ״ש בת״א ע״פ יביאו לבוש מל׳, ועפי״ז י״ל פי׳ הפסוק אל יתהלל החכם בחכמתו כו׳ כ״א בזאת יתהלל כו׳, דפי׳ בזאת היא המל׳ והוא השפעת האלקות בבי״ע אשר בזאת דווקא יתהלל, כי זה נקרא עושין רצונו של מקום דווקא שיומשך בחי׳ גילוי אלקות במקום בבי״ע ג״כ, וא״כ עד״ז י״ל שיש בחי׳ במש״ת הגבוה מאד שלהיות נמשך ההמשכה בבי״ע צ״ל מלמעלה מעלה וזהו אלה הדברים אשר דבר משה, עמ״ש ע״פ משה ידבר, ועמ״ש בתו״א פ׳ בא ע״פ יצאו כל צבאות כו׳ ענין שהנביאים המשיכו התורה מאצילות לבי״ע וזהו ענין ושם צבאות בהג״ה שכדי להמשיך שם צבאות הוא ע״י ותתפלל חנה על הוי׳ ע״ד אל עליון גומל חסדים טובים שנה״י נמשכים מהכתר בביאור דאלה מסעי ובביאור ע״פ אגה״ק חגרה בעוז מתניה, והנה משנה תורה יש לו שייכות בצד מה לדברי נביאים במה שמשה כמדבר בעד עצמו, אך ודאי יש יתרון הרבה למשנה תורה על שאר הנביאים שאף שמשה מפי עצמו אמרו היינו ברוה״ק כמ״ש התוספת, וא״כ הוא ע״ד שמשה נתנבא בזה דהיינו באספקלריא המאירה משא״כ שאר הנביאים שנתנבאו בכה היינו באספקלריא שאינו מאירה וכן פי׳ בספנ״י פסוק אלה הדברים אשר דבר משה וז״ל לפי שאחז״ל כל הנביאים נתנבאו בכה מוסיף עליהם משה שנתנבא בזה הדבר וידוע כי אלה הדברים הוא כמו זה הדבר אלא שזה בלשון יחיד וזה בלשון רבים כו׳ עכ״ל והנה לפמ״ש בזח״ג ואתחנן דרס״א א׳ דמשנה תורה הוא מקור תושבע״פ וכ״כ במ״ע אופן רמ״ו, א״כ י״ל כמו שיש בתושבע״פ בחי׳ הגבוה מתושב״כ כנודע מענין ערבים עלי דברי סופרים כו׳, כמ״כ אפשר יש מעין בחינה זו במש״ת ועמש״ר ע״פ וידבר אלקים את כל הדברים האלה שמש״ת ותושבע״פ הנק׳ אלה נכללו הכל בעשה״ד כו׳, (בנועם אלימלך פ׳ זו פי׳ כל ישראל הוא אדם קדמון עמ״ש בד״ה יונתי בפיי׳ קומי לך.

בלק״ת בהביאור ע״פ אלה פקודי המשכן בענין אשר פקד ע״פ משה כתב כי משה גימט׳ קפ״ד קס״א דהיינו אחוריים דע״ב שבחכ׳ ופנימי׳

בינה כו׳ והוא מבואר ג״כ במא״א אות מ״ם סנ״ה ושם פי׳ שזהו ענין יסודות דחו״ב כו׳, ובהרמ״ז ר״פ בהעלותך דקמ״ח ע״ב בענין ת״ח אילנא דחיי כו׳ הוא שמשא כו׳ כ׳ כי אור הגנוז זהו פנימית יסוד אבא ועז״נ ופני לא יראו אבל בחי׳ הארת יסוד שמאירות בתוך זעיר ה״ס השמש עכ״ל וזהו בחי׳ משה כי פני משה כפני חמה.

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל, בכלי יקר הקשה לא מצינו בכל התורה שמשה ידבר אל כל ישראל כו׳ כ״א כאן ובפ׳ הקהל כו׳, וגם מ״ש בכל התורה אל בנ״י וכאן נאמר ישראל וכי אל ישראל דבר יהלא אל בנ״י דבר כל דבריו עכ״ד. ואפשר לומר עפמ״ש ברבות כאן זש״ה מוכיח אדם אחרי חן ימצא במשלי סי׳ כ״ח כ״ג, אמר ר׳ יהודה בר סימון מהו אחרי אמר הקב״ה בביכול משה הוכיחני אחרי ישראל והוכיח לישראל אחרי, לישראל אמר אתם חטאתם חטאה גדולה, להקב״ה אמר למה יחרה אפך בעמך, ולכאורה תמוה איך שייך לשון משה הוכיחני כו׳, ועיין בילקוט בתילים סי׳ יו״ד ע״פ למה ה׳ תעמוד ברחוק חשב ד׳ נביאים שקראו תגר נגד מדה״ד ע״ש שכולם קראו בלשון למה, ומשה לא חשב שאמר ג״כ למה ה׳ יחרה, וצ״ל שמשה לא קרא תגר ועיין במד״ר פמ״ג בענין מהו למה ה׳ יחרה הרבה פירושים וטעמים על ענין למה, אך במד״ר פ׳ וירא ס״פ מ״ט גבי לא אחריש בדין קא חשיב למה ה׳ יחרה שאמר משה עם למה ה׳ תעמוד ברחוק שאמר דוד יעו״ש, אך

נוסחא שני׳

אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל כו׳, והקשה בכלי יקר לא מצינו בכל התורה שמשה ידבר אל כו׳, כ״א כאן ובפ׳ הקהל כו׳, וגם בכל התורה נאמר בנ״י וכאן נאמר ישראל כו׳, הנה ברבות כאן זהו מ״ש מוכיח אדם אחרי חן ימצא, אמר הקב״ה משה הוכיחני אחרי ישראל והוכיח לישראל אחרי, לישראל אמר אתם חטאתם חטאה גדולה, ולהקב״ה אמר למה ה׳ יחרה שהקטין החטא, וצ״ל איך שייך לשון משה הוכיחני, אך כה״ג מצינו באברהם שאמר חלילה לך השופט כל כו׳ ולכאורה חלילה לך הוא תיבה קשה. אך הטעם כי אברהם הי׳ מרכבה למדת חסד דאצי׳ והשופט כל הארץ הוא בחי׳ מל׳ ובנין המל׳ מהגבורות ע״כ אמר חלילה לך. ועד״ז הוא במשה, כי הנה במשה כתיב ויקרא הוי׳ הוי׳ ומבואר בת״א פ׳ בשלח בד״ה וירא ישראל שמשה היה קורא וממשיך משם הוי׳ דלעילא דא״א לשם הוי׳ דז״א כו׳ (וכן פי׳ בזהר נשא דקל״ח כמה חילא דמשה דאחית מכילין דרחמי לתתא) והנה ז״א דאצי׳ נק׳ אדם כמו עד״מ באדם תרין עיינין תרין אודנין כך שם בז״א יש ה״ח וה״ג, אבל בא״א לית שמאלא בהאי עתיקא כי לא אדם הוא. וזהו״ע הקב״ה מצלי יהי״ר שיכבשו רחמי את כעסי דהקב״ה הוא ז״א מצלי וממשיך הרצ״ע דאריך

י״ל דכה״ג מצינו באברהם שאמר להקב״ה חלילה לך כו׳ השופט כל הארץ לא יעשה משפט, בפ׳ וירא י״ח כ״ה, ומבואר הטעם כי אברהם הי׳ מרכבה לחסד דאצי׳ חש״ש ויגש אברהם כו׳ וע״כ אמר לבחי׳ מלכות חלילה לך כו׳, והנה במשה כתיב ויקרא הוי׳ הוי׳ ומבואר בתו״א פ׳ בשלח בד״ה וירא ישראל שמשה הי׳ קורא וממשיך משם הוי׳ דלעילא דא״א לשם הוי׳ דז״א כו׳ ע״ש. וכן פי׳ בזח״ג נשא קל״ח א׳ כמה חילא דמשה דאחית מכילין דרחמי לתתא כו׳, והנה ז״א דאצי׳ נק׳ אדם כמו עד״מ באדם תרין עיינין תרין אודנין כך שם בז״א יש ה״ח וה״ג כו׳, אבל בא״א לית שמאלא בהאי עתיקא כו׳ כי לא אדם הוא כו׳, וזהו ענין הקב״ה מצלי יה״ר מלפני שיכבשו רחמי את בעסי ואתנהג כו׳, דר״ל הקב״ה הוא ז״א מצלי וממשיך הרצון עליון מא״א שימתקו הרחמים את הגבורות כו׳, וזהו ג״כ ענין מט״ט קושר כתרים לקונו מתפילותיהן של ישראל, וזהו ה׳ לי לא אירא מה יעשה לי אדם פי׳ כי אף שע״פ ההנהגה מבחי׳ חו״ג דאצי׳ הנק׳ אדם נתחיבו שונאי ישראל, עכ״ז לא אירא ע״י כי ה׳ לי שיומשך ע״י התשובה האור מבחי׳ ע״ק שיכבשו רחמי כו׳ כנ״ל, וכן מבואר ברבות באסתר ע״פ ויבז בעיניו לשלוח יד קכ״ו ב׳ אני אמרתי להשמידם כביכול ולא יכולתי שנאמר ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו כו׳, והיינו ע״י שמשה המשיך יג״מ דעתיק בז״א וזהו לא יכולתי כו׳ וזהו מה יעשה לי אדם וכדפי׳ בזח״ג נשא קל״ט ב׳ מה יעשה לי אדם הכי הוא דתניא כל כתרין דמלכא כו׳ אתקרין אדם, וזהו ענין מוכיח אדם אחרי כביכול משה הוכיחני אחרי ישראל פי׳ שמשה אמר למה יחרה אפך, א״כ הוכיח את מדה״ד והיינו ע״י שהמשיך האור מבחי׳ ע״ק וזהו מוכיח אדם ע״י

נוסחא שני׳

שימתיקו הרחמים את הגבורות, וזהו״ע מט״ט קושר כתרים לקונו מתפלתיהן של ישראל, וזהו הוי׳ לי לא אירא מה יעשה לי אדם, פי׳ כי אף שעפ״י ההנהגה מחו״ב דאצי׳ הנק׳ אדם נתחייבו, עכ״ז לא אירא כי הוי׳ לי שיומשך ע״י התשו׳ האור מע״ק שיכבשו רחמי, וכן מבואר ברבות באסתר ע״פ ויבז בעיניו כו׳ אני אמרתי להשמידם ולא יכולתי כמ״ש ויאמר להשמדם לולי משה בחירו עמד בפרץ, והיינו ע״י שמשה המשיך יג״מ דעתיק בז״א, וזהו ולא יכולתי ותיבת פרץ הוא כמו המלך פורץ לעשות כו׳, גם פרץ גימ׳ ש״ע והוא ש״ע נהורין עילאין, וזהו מה יעשה לי אדם וכדפי׳ בזח״ג קל״ט מה יעשה לי אדם הכי הוא דתניא כל כתרין דמלכא אקרון אדם וזהו״ע מוכיח אדם אחרי משה הוכיחני אחרי ישראל, פי׳ שמשה אמר למה יחרה אפיך, א״כ הוכיח את מדה״ד והיינו ע״י שהמשיך האור מבחי׳ ע״ק, וזהו מוכיח אדם ע״י שהמשיך מבחי׳ כי לא אדם הוא, ולשון מוכיח כמ״ש היא האשה אשר הוכיח ה׳ ופירש״י הוכיח בירור והודיע (כי שם אין שייך לשון תוכחה) וכן כל הוכחה שבמקרא בירור דבר, ועד״ז פי׳ משה הוכיחני ר״ל בירור דברי, והיינו כמ״ש קחו עמכם דברים דקאי על יג״מ הרחמים, וגם פי׳ בירור דבר, כי אין הגבורות נמתקות אלא בשרשן שבשרשן הן אדרבה מקור החיות, והיינו

שהמשיך מבחי׳ כי לא אדם הוא ולשון מוכיח הוא כמ״ש היא האשה אשר הוכיח ה׳ לבן אדוני בפ׳ חיי שרה כ״ד מ״ד, ופירש״י הוכיח בירר והודיע וכן כל הוכחה שבמקרא בירור דבר ועד״ז פי׳ משה הוכיחני ר״ל בירור דבר והיינו כמ״ש קחו עמכם דברים דקאי על יג״מ הרחמים, וגם פי׳ בירור דבר כי אין הגבורות נמתקין אלא בשרשן, שבשרשן הן אדרבה מקור החיות והיינו בירור דבר שהמתיק הגבורות בשרשן כו׳, וכן בענין למה יחרה כפשוטו בירור הדברים כיון שהעגל אין בו ממש א״כ למה יחרה כו׳, והכח הזה במשה לפי ששרשו מחכמה אשר חכמה נק׳ אב הרחמן וממתיק הדינין דז״א כנודע מענין הציצית שמתלבני׳ שערות דז״א ע״י יסוד אבא בפע״ח שער הציצית ואף שמשה הי׳ נברא וז״א בו מלובש אור א״ס הבורא עכ״ז שרש נשמת משה מחכמה כו׳ ועמ״ש ע״פ משה ידבר והאלקים יעננו וכה״ג נת׳ בענין שרפים עומדים ממעל לו כו׳, וזהו אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל פי׳ כי כמו שישראל נק׳ כן ע״ש כי שריתי עם אלקים, כך כביכול הקב״ה נק׳ ישראל והוא בחי׳ שם הוי׳ שהוא משתרר על שם אלקים לכן נק׳ ישראל, וזהו כל הנקרא בשמי, וכן איתא בילקוט ביואל ע״פ והיה כל אשר יקרא בשם ה׳ ימלט ת״ל ומה מי ששמו כשם ב״ו כך ישראל ששמם כשם אלהיהם לא כש״כ עכ״ל.

ולכן ארז״ל ב״ב דע״ה ב׳ עתידים צדיקים שיהי׳ נקראים ע״ש הקב״ה ופרש״י שיהי׳ שמם הוי׳ כי ישראל זהו הכלים דע״ס דז״א, אבל הפנימיות והאור הוא שם הוי׳ ועכשיו נקראו ישראל ששרשן מפנימיות הכלים וזהו נשמה שנתת בי טהורה היא. אך לע״ל יתעלו בבחי׳ האורות ממש שלמעלה מבחי׳ הכלים, וע״ז ארז״ל עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש שלמעלה מבחי׳ טהורה היא וזהו אל כל ישראל ר״ל שהוכיח לישראל שלמטה שהם עדת ישראל וגם כביכול הוכיח לישראל דלעילא באמרו למה יחרה כו׳

נוסחא שני׳

בירור דבר שהמתיק הגבורות בשרשן, וכן בענין למה יחרה כפשוטו בירור הדברים, וזהו כמ״ש במד״ר כאן, אר״י בשעה שעשו ישראל את העגל בקש הקב״ה לכלות שונאיהן של ישראל, א״ל משה רבש״ע העגל הזה טוב הוא לסייע לך, א״ל הקב״ה מה מסייע לי א״ל משה אם אתה מוריד גשמים הוא מפריח טללים, אתה מוציא את הרוחות, והוא את הברקים, א״ל הקב״ה אף אתה טועה בעגל אמר לפניו רבש״ע אלא למה ה׳ יחרה אפך בעמך, ופי׳ במ״כ כיון שהעגל אין בו ממש אין לך לקנא עליו וא״כ למה יחרה אפך והכח הזה במשה לפי ששרשו בחכ׳ אשר חכ׳ נק׳ אב הרחמן וממתיק הדינים דז״א כנודע מענין הציצית שמתלבנים שערות דז״א ע״י יסוד אבא (בפע״ח שער הציצית) ואף שמשה היה נברא וז״א בו מלובש אוא״ס הבורא, עכ״ז שרש נשמת משה מחכמה (ועמ״ש ע״פ משה ידבר והאלקים יעננו) וכה״ג נת׳ בענין שרפים עומדים ממעל לו.

כנ"ל ולכן אתי שפיר אומרו אל כל ישראל, ועוי"ל ועיקר כי פי' מוכיח אדם אחרי שמחבר את בחי' ז"א הנק' אדם עם כנס"י הנק' אחרי כמ"ש משכני אחריך וכתיב אחרי ה' אלקיכם תלכו לכתך אחרי במדבר והוא ע"ד שכ' אותה הוכחת לעבדך ליצחק הרי מה שנתבררה רבקה להתחבר עם יצחק נק' אותה הוכחת, וכמ"כ חיבור כנס"י עם הקב"ה נק' כן וזהו מוכיח אדם אחרי, ופי' חן ימצא איתא בגמרא ספ"ק דתמיד שמושכין עליו חוט של חסד והוא לפי שגורם חיבור ויחוד הנ"ל שהוא המשכת הקו וחוט מאור א"ס ב"ה בכנס"י וכמו שהספה נמשכת מהמות דרך חוט השדרה כו' ומשה הי' שושבינא דמלכא, ע"כ חיבר הקב"ה עם כנס"י, ובמא"א אות תי"ז סכ"ב וז"ל תוכחת נקרא הגבורה והיא תוכחת מגולה כי הגבורות עומדות בא"א בגילוי יותר מן החסדים שהם אהבה מסותרת עכ"ל והנה כדי שתעשה כנ"י כלי לקבל האור מלמעלה זהו ג"כ ע"י ה"ג שהן העושין אותה כלי כנזכר במ"א ע"פ הנותן לשכוי בינה להבחין כו' ואפ"ל דלכן דבר משה התוכחות כשהיו מוכנים ליכנס לארץ שהוא ענין שכנס"י תהי' בבחי' יחוד פב"פ עם הקב"ה משא"כ כשהיו במדבר הי' רק בבחי' לכתך אחרי במדבר כנ"ל וכמבואר בת"א פ' תצוה בד"ה זכור דעמלק וע"כ כדי שיבואו פב"פ ולהיות כלי קיבול צ"ל ע"י התוכחות העושין אותה כלי ועיין מזה בתו"א פ' משפטים בד"ה לא תהי' משכלה ועקרה וזהו ג"כ פי' מוכיח אדם אחרי*, היינו ממה שהוא בבחי' אחרי להביאן* לבחי' פב"פ כו', וזהו ג"כ מ"ש משלי סי' כ"ד כ"ה ולמוכיחים יונעם ועליהם תבוא ברכת טוב כי פי' טוב הוא כמ"ש אמרו צדיק כי טוב שבחי' המשכה עליונה מסוכ"ע בממכ"ע נק' טוב, והמשכה זו תלויה ונמשכת ע"י התוכחה שהן עושין כנס"י לבחי' כלי לקבל טוב הנ"ל, והקב"ה נק' טוב, ועמ"ש ע"פ טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך, לכן המוכיח אדם שזהו ענין יורה חטאים בדרך תבוא עליו ברכת טוב שהוא בחי' טוב וישר ה'.

להעיר מענין ואלה דברי דוד האחרונים כנז' בספרי ר"פ דברים והובא בילקוט ר"פ דברים.

עוי"ל בפי' אלה הדברים כו' אל כל ישראל, ויש להקדים מה שהקשה מהרמ"א ז"ל למה בחר בתוכחה מסותרת ויטמינהנה ברמז כו' ואם מפני כבודן של ישראל מה היה שאח"כ לא חש על כבודן באמור להם ממרים הייתם כו' מקציפים הייתם כו' עכ"ל ומה שתירץ ע"ז אשר פיו פתח בחכמה לתהות בקנקניהן אם נבון לבם לקבל תוכחות כו' הוא דוחק עיין עליו, ולכן יש לתרץ כמ"ש הרמ"ז ר"פ האזינו ששני מיני תוכחות שהוכיח משה את ישראל א' בדרך נסתר וברמז בפסוק אלה הדברים שרמז להן שמות כל המקומות שחטאו בהם כמ"ש רש"י בחומש הוא נמשך מגבורות דאו"א שהם

אדם אחרי: (בבוך דברים ח"א נוסף: כמ"ש במד"ר כאן, מוכיח זה משה, אדם אלו ישראל אתם קרוים אדם, אחרי, היינו.)

ממה שהוא: בבוך הנ"ל: ממה שהיו . . הביאן. ובבוך באבי' 17: להביאו.

נעלמים כי או"א נק' הנסתרות להוי' אלקינו בחי' עלמא דאתכסיא, והדרך הב' באומרו ממרים הייתם כו' שהיא תוכחת מגולה הוא לתיקון זו"נ שהם מגולים כו' כי ו"ה נק' והנגלות לנו. וביאור ענין גבורות דאבא מבואר במ"א בענין תכלת שהוא גבורות דאבא כי ענין תכלת כמו נהורא תכלא שבא מכליון הפתילה היינו מה שהיש נכלל בבחי' ביטול, והמשכת הביטול בהיש נמשך מגבורות דאבא כי זהו בחי' גבורה וצמצום להמשכה זו בבחי' יש שיהי' נמשך שם הביטול כו', וגם כי גבורה זהו כח כי דברים היוצאים מן הלב נכנסי' בלב ועמ"ש מזה בביאור ע"פ והי' לכם לציצית ובלק"ת פ' חקת ע"פ כי אש יצאה מחשבון ועמ"ש עוד מענין גבורות דאבא ע"פ מאמר הזח"א ר"פ ויצא ע"פ וחסידיך ירננו כו', ומש"ע ההפרש בין גבורות דאו"א לגבורות דז"א בד"ה בהעלותך את הנרות חיך שלך גדול משלהם שזהו ההפרש בין העלאת הנרות דאהרן ובין קרבנות הנשיאים והנה בהנשמה יש ג"כ ב' בחי' כמ"ש בלק"ת בד"ה כי תצא דרוש השני בענין בצלמו בצלם אלקים שיש ב' בחי' בהנשמה הא' המלובשת בגוף בבחי' א"פ והוא בחי' נר"נ הב' בחי' חיה יחידה שהוא בחי' מקיף כו' וזהו ג"כ בחי' אתכסיא ובחי' אתגליא וגם כמש"ש ע"פ ולא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם איך בכל א' יש שם הוי' מובן משם ענין חיה יחידה הנכללי' ביו"ד וקש"י ונר"נ שהם בחי' ה' ו' ה' כו' ע"ש וע"כ כנגד ב' בחי' אלו שבישראל אמר משה ב' מיני תוכחות הנ"ל שכדי לעורר בחי' חיה יחידה די בתוכחה ברמז בעלמא כמארז"ל לחכימא ברמיזא, וכמ"ש במ"א בענין מטבע קצר ומטבע ארוך אשר מטבע קצר רמז לעלמא דאתכסיא, עיין בתו"א פ' בראשית בד"ה להבין ענין הברכות, ולכן קש"י שרומז ליחידה הוא רק רמיזה בעלמא ואינו נתפס אפילו בשום אות כי שרשו נמשך מבחי' עליונה שאין בו שום השגה כו' וע"כ כמ"כ התוכחה לבחינה זו סגי ברמיזה בעלמא, אכן לבחי' נר"נ המלובשים בגוף צריך התוכחה לבוא בגילוי גמור וזהו ב' מיני תוכחה הנ"ל לב' הבחי' שבנשמה ומה גם לנה"ב הנה בדברים לא יוסר עבד וצריך להכותה בשבט כמ"ש בתו"א ס"פ וישב גבי תדין את ביתי כו'.

וזהו אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל פי' כל ישראל ר"ל ב' הבחי' שיש בישראל בחי' חי' יחידה המקיף ולבחי' נר"ן הפנימיים כו' לכל בחי' אמר דברים כבחינתו ומדריגתו, וגם י"ל בעומק יותר ע"פ מ"ש הרמ"ז פ' אמור ע"פ כל הנקרא בשמי דף ק"ד ע"א וז"ל מלת כל צודקת באדם מפני שיש בו כללות כל העולמות שבכל אחד מהם יש ה' פרצופים ו"ה אורות יחנר"ן* והיינו כל בכללות עשרה וידוע שבחי' יחידה חיה הן מיוחדות בין לפי שאינן מתלבשים בכלים ובין שרמוזות באות אחת שהיא י' וקוצה, משא"כ נר"ן שהם מתלבשות בשלשה כלים כו' וזהו מלת כל כ' בסוד יחידה חיה ואות למד כנגד נר"ן עכ"ל, ומזה יובן פי' אל כל ישראל* דהיינו יחידה חי'

אורות יחנר"ן: בכוך דברים ח"א: אותיות ח"י נר"ן.

כל ישראל: ~~ע"ב נמצא בבוך הנ"ל.~~

ונר"ן שהם נק' כל הנקרא בשמי והיינו בחי' ישראל וכמש"ל בשם הילקוט ביואל ססי' ג' ישראל ששמם כשם אלהיהם כו' ועמ"ש בסידור ע"פ נשמת כל חי תברך את שמך ומ"ש ע"פ לך ה' הגדולה כו' כי כל בשמים ובארץ, ועיין מזה ג"כ בלק"ת בשה"ש בד"ה לסוסתי ברכבי דרוש השני ספ"א, ובלק"ת פ' מטות בד"ה עיני כל אליך ישברו והנה בן בג בג בן הא הא מורה ג"כ על ה' בחי' יחנר"ן הבי"ת מורה על יחידה חיה הגימל על נר"ן, וענין שצריך תוכחה גם לבחי' המקיף י"ל ע"ד שנת' במ"א במ"ש ר' יוחנן ב"ז ואיני יודע באיזה דרך מוליכין אותי כו' דלכאורה תמוה הרי עסק בתורה ולא פסיק פומיה מגירסיה, ועיין בפב"ת דסוכה דף• וא"כ במה נסתפק, אלא כי הנשמה עצמה היא למעלה מהשכל וחב"ד והיא נקרא ספירת כתר, ולכן אף שעסק בתורה התקשר חב"ד שבנפשו בתורה אבל לא ידע אם עבד ה' בבחי' הנשמה שלמעלה מהשכל, ובחי' עבודה שבבחי' זו זהו ענין יחידה ועומקא דליבא בבחי' בכל מאדך בלי גבול למס"נ באחד, וכמ"ש בד"ה ראה אנכי בענין משכיל לאיתן וז"ש בע"ח ופע"ח שע"י תומ"צ ממשיכים יחוד זו"נ אבל להמשיך יחוד או"א זהו דווקא ע"י מס"נ בק"ש כו', וע"כ צריך תוכחת מוסר גם לבחי' עצם הנשמה, ועד"ז יש לתרץ ג"כ מה שהוכיחן משה בסוף הארבעים שנה וכן עשו אחריו שמואל ודוד כי הנה כתיב נר מצוה ותורה אור ואח"כ ודרך חיים תוכחות מוסר, כי ע"י ג"מ ותו"א ממשיכים יחוד ו"ה כנז' בד"ה אלה פקודי המשכן ואזי אח"כ ודר"ח תו"מ להמשיך יחוד או"א שהוא אור חדש מהא"ס, וזהו במדבר בערבה מול סוף פי' במדבר בערבה שהתורה ניתנה במדבר ונתפרשה בערבות מואב כמ"ש בת"י וכ"ה בגמ' פ"ז דסוטה דל"ז ע"ב, אבל צ"ל מול סוף ע"ד בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה ופי' בזח"ב קע"ו ב' מע"י לז"א כו', א"כ מול סוף היינו מול קצה העליונה שהיא ע"י ראשית הקו כו', וזהו דווקא ע"י עבודת הנשמה בבחי' בכל מאדך כו', א"נ י"ל מול סוף ע"ד מ"ש ברבות ס"פ עקב ע"פ ה' בסופה ובסערה יבוא בסופה זה משה כו' ע"ש והוא בחי' קץ הימין וי"ל ב' הפירושים אמת כי הוא ענין ההמשכה מן הקצה העליונה עד הקצה התחתונה, ולכן זהו ענין ודרך חיים שצ"ל תוכחת מוסר א"נ ע"י נר מצוה ממשיך בנין המל' כי המצות היא מצות המלך ותורה אור בחי' ז"א, וכ"ז בנין זו"נ, אבל להמשיך היחוד עליון ששרשו המשכה ממו"ס זהו ע"י ודרך חיים תוכחת מוסר לעשותה כלי כו' ועיין בתו"א פ' בראשית ע"פ כי כאשר השמים החדשים בהביאור שע"י התומ"צ ממשיכים גילוי אצי' בבי"ע אבל להיות המשכת אור א"ס ממש כו', א"נ ע"ד שהתורה נק' תרעא לדרתא לגבי יראה עילאה ועז"א אם אין חכמה אין יראה ויראה עילאה זו שרשה ממו"ס שבו גבורה דע"י ולכן דווקא אחר שזכו לתורה צ"ל תוכחת מוסר לבוא ליראה עילאה זו שממו"ס שהוא ע"י גילוי אור א"ס מבחי' סוכ"ע ע"ד ובמורא גדול זו גילוי שכינה כו' ועמ"ש בד"ה וידבר אלקים את כל הדברים האלה מענין אם אין יראה אין חכמה אם אין חכמה אין יראה, וזהו ג"כ מול סוף ע"ד סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ועמ"ש פ' תשא סד"ה

ז) וכ"ק דסוכה דף: בכת"י יש מקום חלק.

שמאלי תחת לראשי שעי"ז שמאלו בחי' תוכחת מוסר נתעורר בחי' לראשי אותיות ישראל לי ראש דהיינו בחי' בכל מאדך הנמשך מבחי' המקיף של הנשמה בחי' מזליה שהיא יחידה חיה, אך הפסוק שמאלו תחת נאמר ב"פ בשה"ש ובפ"ב נאמר תחת ראשי, ואפ"ל זהו נגד ב' מיני תוכחות הנ"ל דבחי' כל יחידה חיה ונר"ן.

אלה הדברים, במשנה פ"ז דסוטה וקורא מתחלת אלה הדברים עד שמע.

ודי זהב פ"ה דברכות דל"ב א' ופב"ת דיומא דפ"ו ע"ב כסף וזהב שהשפעת להם כו' לפ"ז מאמר זה מתאחד עם מ"ש ברבות ר"פ דברים ע"פ מוכיח אדם אחרי מהו אחרי כביכול משה הוכיחני כו' ע"ש, רבות תצוה פל"ת קנ"ד א' ע"פ קחו עמכם דברים ואין דברים אלא ד"ת שנאמר אלה הדברים אשר דבר משה עמ"ש בלק"ת בשה"ש סד"ה לסוסתי ברכבי, דרוש השני מענין אלה הדברים, מה הדבורה כו', פקודי ס"פ נ"א קס"ד א' וכן משה הוכיחן ולבן וחצרות ודי זהב, ר"פ אלה הדברים, בקהלת רבה בפסוק את הכל עשה יפה בעתו, משה שכתוב בו לא חמור אחד מהם נשאתי וגו' לזה נאה להוכיחן לישראל הה"ד אלה הדברים אשר דבר משה כו', זח"ג ר"פ האזינו דרפ"ו ב', ובהרמ"ז שם שמצינו ב' תוכחות שהוכיח את ישראל, א' בדרך נסתר וברמז היינו מגבורות דחו"ב שהם עלמא דאתכסיא, ב' בפירוש ובגלוי לתיקון זו"נ שהם עלמא דאתגלייא.

בעבר הירדן, פ"ז דסוטה ל"ה ב' באר היטב ואתיא באר באר רבות

וירא פמ"ט נ"ד ב' ומעמיד אני ממך משה שהוא הוגה בתורה בשבעים לשון שנאמר הואיל משה באר וגו', בזכות מי בזכות מילה כו', זח"א ויצא קמ"ז ב' בס"ת סופא דמחשבה כו' וע"ד אקרי באר שנאמר הואיל משה באר את התורה באר איהו לההוא דאקרי שבע כו' ועמ"ש מזה באריכות בפ' ויצא ע"פ וירא והנה באר בשדה יעו"ש ובמד"ר שם באר זה ציון וכתיב כי מציון תצא תורה וזהו באר את התורה כו'.

בין פארן ובין תופל, הנה פארן ל' פריה ורביה כדאיתא בגמ' פ"ט דשבת,

וכן פי' בזח"ג בלק קצ"ב סע"ב גבי הופיע מהר פארן שהוא מה שנתברר מבחי' חסד ואהבה דקליפה שיוכלל באהבה דקדושה לאהוב את אשתו להיות פריה ורביה כו' שהוא המשכת בחי' ונהר יוצא מעדן ובחי' בן פורת יוסף פורת ל' פירוי וריבוי ועי"ז נמשך יוסיף ה' שנית ידו וזהו ג"כ ענין המוספים

עיין במד״ר ס״פ פנחס ע״פ יספת לגוי נכבדת, ותפל לשון שוא ושקר כמ״ש חזו לך שוא ותפל איכה סי׳ ב׳ י״ד וכן ביחזקאל סי׳ י״ג י״ד אשר טחתם טפל ות״י גבואן דשקר, והוא בחי׳ עשו שנקרא כן מלשון שוא כמ״ש ברבות פ׳ תולדות פס״ג הא׳ שוא שבראתי בעולמי שהוא עמלק והמכוין היינו שהתורה ניתנה לברר מבחי׳ חו״ג דקליפה שהם ישמעאל ועשו שהן כללות כל הע׳ שרים של עובדי כוכבים כמ״ש במ״א בד״ה כי כארץ תוציא צמחה בענין יצמיח צדקה ותהלה נגד כל הגוים כי חו״ג הנ״ל הן מקור כל המדות כו׳ וזהו רוממות אל כו׳ לעשות נקמה בגוים היינו לברר בחי׳ ישמעאל ועשו שיפול הרע כו׳, וכ״כ בזח״ג בפ׳ בלק בפי׳ חרח מהר שעיר הופיע מהר פארן כו׳, ובספר קדושת לוי פי׳ דפארן הוא ברית המעור ותופל פירש״י לשון דיבור והוא ברית הלשון הכל יהי׳ מול סוף היא השכינה שנקראת סוף כו׳, והיינו כמ״ש ע״פ אם לא בריתי יומם ולילה כו׳ שעסק התורה בבחי׳ דבור הוא ברית הלשון והוא בין עשר אצבעות ידיו שהם ע״ס וכן ברית המעור בין עשר אצבעות רגליו כו׳ וזהו ולבן וחצירות לבן גוון ·עצמי עולם אצי׳ עולם האחדות וחצרות ב׳ חצרות חצר הפנימי בריאה וחצר החיצונה יצירה כו׳ שיומשך האור בכולן ע״י ב׳ בחי׳ בריתי הנ״ל שממשיך עד סוף בחי׳ רגלין ג״כ, גם כמ״ש בתו״א ס״פ וישב שהנה״ב נק׳ חצר שהוא מק״נ כו׳ וא״כ י״ל ולבן הוא הנה״א ונחלים מן לבנון כו׳ וחצירות היא הנה״ב כו׳ ענין ודי זהב נת׳ לקמן בפסוק אחד עשר יום. ער״ל ובין תפל ע״ד היאכל תפל בלי מלח ועמ״ש מזה בביאור ע״פ ·שחורה אני ונאוה פ״ה שע״י המלח נתגלה הטעם הרי טעמים שהוא בחי׳ גבוה מתגלה* ע״י המלח דווקא. ועמ״ש בביאור ע״פ ולא תשבית מלח ברית אלקיך וא״כ הוכיחם שלא יהי׳ בבחי׳ תפל כ״א להמשיך בחי׳ מלח ברית אלקיך כו׳.

אחד עשר יום, מנחות דס״ה סע״א קרא עליו המקרא הזה אחד עשר יום כו׳ ואם משה כו׳ למה איחרן כו׳, ומ״ש קרא עליו י״ל כדלקמן שי״א ימים אלו נוטי׳ להר שעיר.

ביר״ק נדה ד׳ אחד עשר יום כו׳ וזהו י״א יום שבין נדה לנדה כו׳ בלעם הי׳ גדול ממשה י״א שנה, רבות בשלח פ״כ קל״ז ד׳ גבי ולא נחם ממצרים לא״י י״א מסעות אלא נשאם הקב״ה דרך המדבר ארבעים שנה שנאמר אחד עשר יום כו׳ ויהי בארבעים שנה, כי תשא פמ״ב קנ״ז ב׳ כ״ט יום היו עם הקב״ה וי״א יום היו מחשבין האיך כו׳ י״א יום כו׳ מעשה שעיר, ורשב״י ס״ל י״א יום היו מושלמין, וכ״ה בפ׳ נשא פ״ז רכ״ג ד׳, ולרשב״י י״ל דאדרבה י״א יום שבין נדה לנדה הם

---

*מתגלה: בבוך באבי דו: יתעלה

ג״כ מושלמים שהרי הן בחזקת טהרה ועמ״ש מזה בבוך דברים פ׳ זו ע״פ אחד עשר יום ומ״ש מזה בהגהות לד״ה בכ״ה בכסלו בענין הקטרת בחי׳ ריח נגד ק״ש ואחד עשר סממנין היו בה וע׳ בת״א פ׳ תולדות בד״ה ראה ריח בני ובלק״ת בשה״ש בביאור ע״פ שחורה אני ונאוה בענין כאהלי קדר.

אחד עשר יום מחורב כו׳, פרש״י אמר להם משה ראו מה גרמתם כו׳ ואף הוא כו׳, ואתם הלכתם אותם בשלשה ימים כו׳ ובשביל כו׳ מ׳ שנה עכ״ל ועיין ברבות פ׳ בשלח פ״כ דקל״ז ד׳ גבי ולא נחם שזהו פי׳ מ״ש אח״כ ויהי בארבעים שנה, דלא כהרא״ם שכתב אין זה פי׳ של ויהי בארבעים שנה כו׳ דקרא דויהי בארבעים שנה אדבתריה קאי דאשתמיטתיה המדרש הנ״ל וזהו כדברי הי״א שהביא הראב״ע ועיין בילקוט בשם הספרי ע״פ אחד עשר יום שדבריו קרובים לדברי רש״י וא״כ לפרש״י הפסוק הזה הוא מכלל התוכחות, ומהרי״א כ׳ בשם הרמב״ן שהפסוק הזה ענינו שעור המדבר ושעור המסעות, ומהרמ״א ג״כ כ׳ וז״ל בפסוק י״א יום כו׳ שיראה משולל טעם וגיזרה ובלתי מקושר לא למעלה ולא למטה ותירץ שהפסוק הראשון הוא דברי התוכחות כדפירש״י וכהתימו לרמוז דברי תוכחותיו גלה כוונתו באמרו י״א יום כו׳ והוא לומר כי דברי עוונותיו הנאמרים באמת גברו להניעכם במדבר כו׳ נגד רצונו ית׳ שהיה לנחץ ביאתכם לרשת ארץ כי י״א יום היה מחורב כו׳ ויביאכם בג׳ ימים עכ״ל ודבריו הן ממש דברי רש״י בפירושו ראו מה גרמתם כו׳ (י״ל י״א יום עשרה פנימיים וא׳ מקיף דנוגה נגד מקיפי׳ ופנימי׳ דקדושה הנק׳ כל ישראל כנ״ל) והנה המדרש דפ׳ בשלח הנ״ל אף שבפי׳ ויהי בארבעים שנה הוא מפרש מה שנתעכבו במדבר מ׳ שנה מ״מ בעיקר פירושו נראה כדברי הרמב״ן שאין זה מכלל התוכחות שהרי פי׳ זה ע״ד הפסוק ולא נחם אלקים כו׳ דרך קרובה כי קרוב הוא, כ״א דרך המדבר שאף שזהו דרך רחוקה יותר עכ״ז כן דווקא יאות, אמנם ברבות סדר כי תשא פמ״ב דקנ״ז ע״ב נראה שהפסוק הזה הוא מכלל התוכחות אך מהות התוכחה אינו כפירש״י וז״ל א״ר שמעון בן יוחאי י״א ימים היו עם הקב״ה וכ״ט יום היו מחשבים היאך לעשות את העגל כמ״ש י״א יום מחורב, ואח״כ באו לדרכי עשו דרך הר שעיר ור״א בן יעקב אומר כ״ט יום היו עם הקב״ה וי״א יום היו מחשבין היאך לעשות כמ״ש י״א יום מחורב דרך הר שעיר שעשו מעשה שעיר עכ״ל וכ״ה בסדר נשא פ״ז דף רכ״ג ד׳ ולפ״ז אתי שפיר התקשרות וסמיכות הפסוקים זל״ז דלעיל אמר ודי זהב, ואמר בגמ׳ ברכות ל״ב א׳ שזהב שהשפעת להם גרם לעשות העגל והיינו י״א יום מחורב דרך הר שעיר שע״י ודי זהב נמשכו לבחי׳ י״א יום שהן דרך הר שעיר מעשה עשו כו׳ וכן ידוע כי רישי׳ דעשו בעטפי׳ דיצחק והיינו שיצחק הוא בחי׳ גבורות עליונות שהן בחי׳ זהב ומבואר בזח״ב פקודי דרכ״ד ע״ב ע״פ זהב התנופה שבחי׳ זהב צ״ל בבחי׳ התנופה להתעלות למעלה שהדין כשהוא בשרשו הוא זך ובהיר

ומעולה מהחסדים, וכמ״ש בתניא פ״נ בענין האהבה כרשפי אש מבחי׳ גבורות עליונות דבינה עילאה דהיינו שע״י ההתבוננות בגדולת א״ס ב״ה כו׳ תתלהט ותתלהב הנפש כו׳ והוא בחי׳ כמעלת הזהב על הכסף כו׳ וזהו מצפון זהב יאתה כו׳ מצפון היינו בינה כנודע בענין מזרחית צפונית בזח״ג במדבר ק״כ, ולכן אין הגבורות נמתקין אלא בשרשן שכשהם מתעלות למקורן הן זכות ובהירות אבל כשמשתלשלים למטה נעשו מהם סיגי הגבורות שהם דינין קשין דעשו ונק׳ סוספיתא דדהבא, ולכן ואם רע לבך בבחי׳ גבורות דזהב הנ״ל אזי תומ״י שוב לאחד וזהו ענין כסף והמשכת החסד למטה כו׳, ולכן הזהב צ״ל בבחי׳ זהב התנופה וההתפשטות למטה צ״ל כסף כו׳ וזהו לי הכסף ולי הזהב כו׳ וזהו שנענש שלמה על שאין כסף נחשב בימי שלמה למאומה, כמ״ש בזח״א פ׳ ויחי דר״ן ע״א, וזהו ודי זהב דלכאורה מלת די הוא שפת יתר אלא ר״ל אע״פ שהזהב הוא מדרגה עליונה עכ״ז צ״ל די שתיכף ומיד ואם רע לבך שוב לאחד, ובת״י פי׳ ודי זהב קאי על מה שעשו צפוי לארון מזהב והיינו ממש בחי׳ שוב כי הארון בו הלוחות שהוא עסק התורה שהוא ג״כ מפי הגבורה אבל הגבורות כלולות בחסדים ואזי אין מהם שום יניקה וזהו ענין יחוד או״א אשר הבינה שהיא זהב מלבשת לאור אבא היא התורה ואור אבא דוחה החיצונים כנודע מענין הנגעים דכתיב ימותו ולא בחכמה, והחכמה תחיה משא״כ בהשתלשלות הגבורות נמשך היניקה לעשו וזהו ענין י״א יום דרך הר שעיר כו׳, והנה בספר פנ״י פי׳ י״א יום הם י״א ניצוצות שהם בק״נ כי בקדושה עשר ולא אחד עשר, אבל בקליפה כל המוסיף גורע הם י״א וכמ״ש בפע״ח שער הקדישים ובתו״א פ׳ תולדות בד״ה ראה ריח בני, ובירו״ק נדה ד׳ פי׳ ג״כ שזהו ענין י״א יום שבין נדה לנדה ומה שהן בחזקת טהרה צ״ל כיון שהם בקליפת נוגה וק״נ מתעלית לפעמים בקדושה כמו בשבת שנפרד הטוב שבנוגה מהרע ונכלל בקדושה, ועד״ז היו עשתי עשר יריעות עזים לאוהל על המשכן ע״כ כמ״כ בענין נדה שלאחר שנפרד הפסולת מהאשה שהיא שם ב״ן ונטהרה ע״י מי מקוה אזי גם ק״נ נמתקת ולכן הם בחזקת טהרה, ועיין מענין נדה במא״א אות נ״ן ססעי׳ נ״ב ובאות זיין ס״ה ובאות ד׳ סעיף ח׳ בערך דוה, וברע״מ פנחס דרי״ג סע״א דנגע בירך שמאלא דיעקב דאיהו הוד כו׳ כל היום דוה אותיות הוד ע״ד מ״ש והודי נהפך כו׳ וזהו ענין ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה היינו בי״א יום הנ״ל כי ימים רבים פירשו ברבות שמות ספ״א ע״ד מ״ש ויהי בימים הרבים ההם שהם ימים של צער והרמ״ז בפ׳ בלק דר״ב ע״א פי׳ שהם ג׳ קליפות שלמטה מנוגה והם ג׳ ימים שנעשית בהם זבה גדולה תוך י״א יום הנ״ל כי י״א יום הנ״ל הם בק״נ וכשג״ק הנ״ל מתחברים לק״נ עי״ז יונקים מהמל׳ כו׳ וז״ס ד׳ גליות ג״ק הנ״ל וק״נ כו׳.

ועתה נבוא לפי׳ הפסוק אחד עשר יום מחורב, במא״א אות ח׳ סנ״ז פי׳ חורב מצד הגבורות ובי״נ שם מל׳ נק׳ חרב כד אזדווג עמה ו׳ נק׳ חורב גם חורב גימט׳ גבורה גם י״ל חורב אותיות וחרב פיפיות וכו׳ לעשות נקמה וכמ״ש בגמ׳ כפ״ט דשבת חורב שירדה חורבה כו׳ כמ״ש אמלאה החרבה

כשוה קם כו׳, ועמ״ש ע״פ מזמור שיר ליום השבת שכולו שבת ומנוחה והרי הוא הנק׳ וחד חרוב דהיינו ע״ד אמלאה גילוי אלקות ויהי׳ וחד חרוב לנה״ב כו׳ ולעניני גשמיות ורחב״ד די לו בקב חרובין כו׳ ולכן משם הדרך לברר ק״נ זהו אחד עשר יום, והיינו שע״י גילוי אלקות במל׳ דאצי׳ ממילא היו מתבררים הניצוצים דק״נ ליכלל במל׳ כנר בפני האבוקה, וזהו והגוים חרוב יחרבו היינו עובדי כוכבים, ועמ״ש ע״פ שחורה אני ונאוה בענין כאהלי קדר שהוא הבחי׳ י״א לבונה בי״א סממני הקטורת יעו״ש, ומה שהלכו דרך ג׳ ימים זהו ע״ד הפלא והוא נגד ג׳ עולמות בי״ע שבהם ק״נ הנ״ל ודרך כלל בריאה חב״ד יצירה חג״ת עשי׳ נהי״ם,* ע״כ ע״י הגילוי בג׳ עולמות בי״ע היה מתברר ק״נ כו׳ שבו י״א ניצוצים הנ״ל. וענין עד קדש ברנע ותרגום רקם גיאה את״ל הדרך ממל׳ דאצי׳ לג״ק להכניעם הוא ע״י ק״נ א״כ רקם ע״ד מ״ש במא״א אות ריש סכ״ו רקם בקליפה כי היא רקנית מכל טוב כו׳, וגיאה כי שם הגסות, וקדש ברנע ע״ד הקדושה אך בע״ג פי׳ קדש ברנע דקאי על ישראל שנק׳ קדש ונק׳ בר בני בכורי נע ע״ד רק שפתיה נעות כו׳ או על משיח וא״כ לפ״ז צ״ע ענין י״א יום מחורב שהיא המל׳ דרך ק״נ עד קדש וכו׳ ולפ״ז הי׳ צ״ל להפך חורב היינו מה שנחרב ונפל בשבה״כ ומשם דרך ק״נ עד קדש כו׳ וצ״ע. ולקמן נת׳ שיש לפרש חורב בחי׳ מל׳ ועליית המל׳ בכתר הוא ע״י שמבררת ק״נ וזהו דרך הר שעיר עד קדש כו׳ ועכ״פ עתה שקלקלו הוצרכו להתעכב ארבעים שנה היינו כי יש ב׳ אופנים לברר ק״נ הא׳ כנ״ל שע״י הגילוי אלקות ממילא נכללים הניצוצים כנר בפני האבוקה הב׳ אדרבה להפך ע״ד וזרעתיה לי בארץ לא גלו ישראל אלא כדי לברר הניצוצים כו׳, ועמ״ש בתו״א פ׳ בראשית סד״ה הן האדם היה כאחד ממנו ואזי ממילא הוכרחו להתעכב זמן רב ארבעים שנה כו׳.

ועתה נבוא למאמר הרבות דכי תשא פמ״ב הנ״ל והענין כי הנה ענין ארבעים יום שהיה משה בהר אפ״ל ע״ד לא קאים אינש אדעתיה דרביה עד ארבעים שנין ולכן בן ארבעים לבינה ויום שלמעלה חשוב ודאי כשנה ע״כ הי׳ משה בהר ארבעים יום כדי שיהי׳ קאים על התורה עד שמשה קבל תורה מסיני והרמ״ז בפ׳ עקב דער״ב סע״א פי׳ שהם כנגד ד׳ מוחין דיליה חו״ב חו״ג ועפ״ז י״ל המדרש שה״ש רבה בפסוק מים רבים לא יוכלו לכבות שאמר ר׳ יוחנן שמכרתי דבר שניתן לששה ימים והתורה ניתנה לארבעים יום, פי׳ כי נודע מענין שני חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים ששבע שנים הם המדות שהם בחי׳ יחידות אבל חו״ב נק׳ עשרים שנה כו׳, והנה בריאת העולם הוא ע״י המדות ו״ק ע״כ הם ששת ימים אבל התורה שהיא המשכת מוחין הנה ד׳ מוחין חו״ב חו״ג הם מ׳ יום כו׳, גם י״ל פי׳ מ׳ יום הם כחב״ד דז״א הנמשכים מהבינה שהיא בחי׳ מ׳ סתומה, להעיר מענין מקוה מ׳ סאה כמ״ש המ״ע אופן רמ״ז א״ב מענין טל תורה כו׳ מ׳ חלות דתודה יצחק בן ארבעים שנה והנה מבואר בסידור ע״פ מזמור לתודה בענין מ׳ חלות

---

*נהי״ם: בבוך באב. דנ: נח״י

דתודה שעשרה מהם חמץ ושלשים מצה כי הן ג״כ נגד ד׳ בחי׳ חג״ת ומל׳, אשר מג׳ בחי׳ הראשונים אין יניקה לחיצונים רק מבחי׳ מל׳ כו׳ וז״ס החמץ, אך ע״י קרבן תודה יחוד אר״א יוכל גם החמץ להתעלות כי בחכ׳ אתברירו ועפ״ז י״ל ג״כ ענין י״א ימים מחורב דרך הר שעיר, דהיינו י״א יום הנ״ל הם מה שיש יניקה לחיצונית מהמל׳ וכענין עשר חלות דחמץ והי״א הוא המקיף אלא שע״י קבלת התורה דמחכמה נפקת היו מתבררים גם י״א בחי׳ הנ״ל ואז היו מתעלים עד קדש ברנע כי ע״י בירורי נוגה הנק׳ טורי חשוכא מתעלית המל׳ בטורי חשוכא דא״א כמ״ש ע״פ המאמר פ׳ פנחס דרמ״ט ע״א גבי ועאלת לגו טורי חשוכא כו׳ וזהו דווקא דרך הר שעיר היו מתעלים עד קדש כו׳ וכדברי הע״ג דקדש ברנע מורה על בחי׳ גבהות כו׳, אך הם קלקלו ונטו הי״א יום הנ״ל מהארבעים יום הנ״ל לבחי׳ הר שעיר, היינו כי מעטרא דגבורה נמשך בנין המל׳ אשר הם המשיכו ממנה יניקה לק״נ כו׳ ואזי הוכרחו להתעכב ארבעים שנה וכנ״ל, עמ״ש באריכות ע״פ ויהי שם עם ה׳ ארבעים יום ע״ד כי עם ה׳ החסד ונהורא עמיה שרי והם ד׳ יודין שבס״ת אני לדודי ודודי לי שהם משם ע״ב, וכן כי עם ה׳ החסד חסד גימט׳ ע״ב ופי׳ כי עם ה׳ החסד זהו בחי׳ דלית שמאלא בע״ק משא״כ בז״א יש חו״ג, וזהו אשר ארבעים יום הנ״ל נקראו ימי רצון, וזהו ענין מי מטהר אתכם כו׳ מקוה ישראל ה׳ כו׳ שע״י ד׳ יודין הנ״ל נמשכין מ׳ סאה בהמקוה שהוא בינה כו׳ והתגלות עתיק הוא בבינה וזהו מי מטהר אתכם מי יתן והי׳ לבבם זה להם ליראה כו׳ מי יתן טהור מטמא לא אחד יחידו של עולם. יש להעיר לענין אחד עשר יום מענין בא דוד והעמידן על אחת עשרה ע״ד תכן תפילתי קטרת ואחד עשר סממנים היו בה, להמשיך מבחי׳ אנת הוא ולא בחושבן בעשר ספירות ע״ד הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים וזהו כן דודי בין הבנים.

ראה החילותי תת לפניך את סיחון כו׳, הנה ארז״ל חולין פא״ט ד״ס סע״ב עמון ומואב טיהרו בסיחון וע״ש בפירש״י חצי ארץ עמון וכן במואב חשבון, וכ״ה ברבות ס״פ חוקת, והענין כי לעיל מיניה הזכיר שלשה אומות שאסר להם הקב״ה לישראל כשיכנסו לארץ לירש את ארצם כמ״ש ברבות סדר לך לך ס״פ מ״ד ואיתא שם שהם קני קניזי קדמוני שנתן הקב״ה לאברהם בברית בין הבתרים לך לך ט״ו י״ט, אך שיהי׳ לימות המשיח לישראל, אבל עכשיו רק שבעה נתן להם כמ״ש שבעה גוים רבים ועצומים ממך כו׳ דברים פ׳ עקב ז׳ א׳, (ועיין ברבות נשא פי״ד דרנ״ו ג׳ בפסוק ביום השביעי נשיא לבני אפרים, אפרים מעוז ראשי שם חשב ג׳ אומות מואב אדום פלשתים וצ״ע) ועכ״ז קצת עמון ומואב טיהרו בסיחון, ולהבין מהו שעכשיו ניתנו רק שבעה ולעתיד יהי׳ כל העשרה ועמ״ש מזה בסדור בד״ה עלי עשור ויש להקדים שבאצילות יש ע״ס ובהיכלות דבי״ע הם שבעה היכלות הנזכר בזוהר פ׳ בראשית וס״פ פקודי, ובפרדס שער היכלות פ״ט הקשה למה הם ז׳ היכלות

ולא עשר כו׳, והתירוץ פי׳ בספר עמה״מ שער עולם הבריאה רפ״ז כי עולמות בי״ע עקרם ושרשם אשר נמצא בהם תדיר הם שבעה ספירות לבד שהם גג״ת נהי״מ לפי שהתהוותם מז׳ כלים דעולם התהו שנשברו כו׳ והמוחין דבי״ע אינן תדירים בעולמות הללו ולא ימצאו בהם כ״א באתעדל״ת בסוד מ״ן כו׳ ושם פ״ח ביאר אשר שבעה היכלות הם המלכיות של שבעה ספירות הנ״ל כי היכל כמנין שם אד׳ היכל קה״ק בגדולה היינו חסד כו׳, וזהו ענין בא״י כו׳ מלך העולם שבחי׳ עולם נמשך מבחי׳ מלך וכמ״ש בד״ה שובה ישראל עד, עכ״פ הרי ביאר שענין ז׳ היכלות אלו דבי״ע היינו מבחי׳ חסד עד מל׳, וע״ש פכ״ה משער הנ״ל ומ״ש תדיר זהו ע״ד שרש ותוספת אשר כמ״כ ז״א דאצילות נאצל בסוד שרש רק ו״ק והמוחין באין לו בסוד תוספת ונק׳ רק נקודה א׳ וידוע שזו״ן הם שרש דבי״ע לכן עד״ז בבי״ע יש תדיר בסוד שרש רק ז׳ ספירות כנ״ל ולעתיד יהי׳ בזו״נ ג״כ בסוד שרש ע״ס, כמ״ש בלק״ת בזכריה ע״פ ביום ההוא יהיה, ע״כ לע״ל יהי׳ כל העשר בארץ ישראל, אך עכ״ז צ״ל מאחר שע״י העלאת מ״ן נמשכין המוחין לבי״ע והרי עכ״ז לעולם הם בבי״ע רק שבעה היכלות, והנה מתחלה צריך להקדים ענין ההיכלות מהו והוא מבואר בתו״א ח״ב בפ׳ שלח בד״ה ענין המרגלים ובד״ה טובה הארץ מאד מאד שזהו ענין מ״ש בת״ז אנת הוא דאפיקת כו׳ עשר ספירן לאנהגא בהון עלמין כו׳ אשר העלמין הם סוד ההיכלות וכמ״ש בע״ח שמ״א שבחי׳ העולם עצמו זהו ענין ההיכלות, והיינו כי עולם מלשון העלם שהוא מעלים ומסתיר וכמו בחי׳ בית המגין על האדם בקיץ מפני החמה כו׳ נמצא מסתיר על האור שיומשך רק ע״י חלון כו׳ ושם נתבאר דשרש ההיכלות נמשך מבחי׳ עגולים שהוא מה שההשפעה היא בבחי׳ מקיף עדיין על המקבל ואינו מאיר בבחי׳ גילוי ממש, ולכך נמשכו מזה ההיכלות שהם בבחי׳ מעלימים ומסתירים ועיין בתו״א פ׳ וישב סד״ה ש״ה כו׳ היינו כחולמים שענין החלום שיש בו שני הפכים כאחד זהו שרשו מעגולים שהם למעלה מהתחלקות ולכן נתלבש למטה בדבר שלמטה מהתחלקות היינו החלום והוא ע״ד התלבשות בחינה שלמעלה מהדעת דווקא בבחינה שלמטה מהדעת וכמו שרש הבהמה מבחי׳ בהמה רבה שלמעלה מהאצילות וכמ״ש בד״ה וספרתם לכם בענין חטה שאין התינוק יודע לקרות אבא כו׳, וזהו ענין אלביש שמים שהם עגולים קדרות בחי׳ חושך דהיינו כחולמים ע״ש, ועד״ז הוא ענין השראת העגולים על ההיכלות שההיכלות מעלימים ומסתירים עד שבהשתלשלות למטה נמשך מזה העלם גמור חושך עוה״ז בחי׳ היינו כחולמים אותותינו לא ראינו שינה והמשכה זו דווקא מבחי׳ העגולים סוכ״ע שמשם דווקא התהוות היש ודבר נפרד כמ״ש בד״ה יביאו לבוש מלכות ועמ״ש ע״פ חנכת הבית לדוד בענין לבוש בית ועיין בע״ח שמ״א פד״ה מענין לבושים והיכלות שהם בתים אך צ״ל לאנהגא בהון עלמין לעשות מההעלם גילוי וכמ״ש לע״ל ולא יכנף עוד מוריך כו׳, והיינו ע״י עבודתינו בסומוע״ט להפוך העלם נה״ב והגוף הנמשכים מהיכלות דק״נ שהם העלם היותר גס, וזהו גם את העולם נתן בלבם שע״י שכובש נה״ב תחת נה״א עי״ז נמשך למעלה ג״כ להיות אסתלק יקרא דקב״ה בכולהו עלמין כי הנה״א מבחי׳ ע״ס דיושר שהם בחי׳ גילוי ולא העלם כמ״ש את האדם ישר, ואפשר שלכן ההיכלות

רק ז' נגד ז"ס כי ההעלם יותר כשאין הג"ר מאירין שהחכמה נק' אור ולכן הכסיל בחושך הולך ובע"ח שמ"א פ"ד משמע שאף באצילות יש היכלות והן ג"כ רק ז' היכלות אף ששם יש ע"ס והוא מטעם הנ"ל ואף ששרשן מהעגולים והעגולים הם ע"ס הנה העגולי' עצמן הם אדרבה למעלה מבחי' קוין והתחלקות כו' כנ"ל. ומ"מ בזוהר ובפרדס נזכר היכלות רק בבי"ע, והנה כמו שיש ז' היכלות כך ניתן לישראל ארץ שבעה עממין שהוא להפך ולברר השבעה מדות הרעות הנמשכים מהיכלות דק"נ ואזי נעשים היכלות דקדושה ז' בחי' ומה שעי"ז נמשך אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין היינו המשכות ג"ר כח"ב שנמשכו להיות מוחין לז' היכלות הנ"ל והוא ע"ד הנז' בד"ה באתי לגני בענין שעל ידי עסק התורה ממשיכין מוחין לז"א, ויש בזה כמה בחינות מוחין דיניקה ואחר כך מוחין דגדלות אשר מוחין דיניקה הוא השכל של המדה ומוחין דגדלות הוא שממשיכים בהמדות מוחין עליונים יותר מה שאינו שייך כ"כ לטעם של המדה שיאירו ג"כ בז"א. ועד"ז נק' א"י ארץ זבת חלב ודבש פי' חלב הוא בחי' יניקה שממשיכים בז' מדות הנ"ל מבחי' חלב שהם מוחין דיניקה וכענין ספירת העומר כמ"ש בד"ה ואהי' אצלו אמון ודבש הם מוחין דגדלות. ולכן א"ש שאף שממשיכים המוחין עכ"ז הם רק ז' היכלות כי המשכת מוחין אלו דיניקה וגדלות הם בהמדות. אשר עכ"ז המוחין מאירין ע"י המדות אף שהם מוחין דגדלות אינן מאירים בעצמם כ"א ע"י המדות לכן הם באים בסוד תוספת ולא בבחי' שרש. אכן יש בחי' שהג"ר מאירין בעצמן שלא ע"י המדות כלל וכנז' בד"ה והי' מדי חדש. שבר"ח מקבלת המל' ממוחין דאר"א עצמן שלא ע"י ז"א כו' והוא בחי' עליונה יותר. כי קדש מלה בגרמה הוא כנז' הענין בפ' אמור צ"ד ב'. ונתבאר בסידור כי המדות שייכים לעולמות משא"כ חו"ב וכו' ועיין בתו"א סד"ה ואלה שמות בנ"י ובביאור דאלה מסעי בענין תיקון ואמת. שהחכמה נק' אמת שהוא גילוי כמו שהוא לבדו הוא כו'. ובד"ה באתי לגני בענין עמקו מחשבותיך. וזה יהי' לע"ל ואז ינתנו כל העשר עממין דהיינו שיהי' ג"כ בירור כח"ב דתהו בשלימות לכן יבואו ג"כ ג' בחי' קני קניזי קדמוני לישראל שהם מה שנפלו מכח"ב כמ"ש במא"א אות קוף סמ"א וז"ל קני קניזי קדמוני הם הג' קליפות שכנגד ג"ר. קני קס"א קניזי זקן חכמה קדמוני כתר עכ"ל והי"ג הביא שכ"כ באריכות בלק"ת פ' לך לך בדרוש הפסוק את הקני כו' ועיין זח"ג נשא דקכ"א סע"ב ובפי' הרמ"ז שם. משא"כ עכשיו הם רק ז' עממין בירור ז"ת כנ"ל ויש להעיר לענין הקני מבחי' קן צפור. והנה ביאור הענין י"ל עפמ"ש בלק"ת שם והזיק מהם שהם תחתונים יכלו ישראל לכבוש אבל הקליפות שהם נגד ג"ר שלה לא יכלו שהם קליפות דקות ביותר וגדולות והם קני נגד בינה כו' קניזי נגד חכמה שבו זקן זה שקנה חכמה ובקליפות נקרא קניזי קדמוני נגד כתר כו' עכ"ל. וענין דקות י"ל בשני ענינים הא' ע"ד קליפות דאצי' נגד בי"ע אשר שם הרע דק ביותר ואינו נרגש כ"כ לרע ועכ"ז גדול יותר כי הוא בענין גבוה יותר. וכמו הרהורי עבירה קשים מעבירה לפי שהמחשבה מג"ר ופגם כי קטן שם רע יותר מפגם גדול באברים החיצונים ועד"ז וויתר על ע"ז כו' ולא וויתר על ביטול תורה שהוא כמו באברים הפנימים אפילו נקב משהו

טריפה ובאברים החיצונים אפילו נקטעה ידו יוכל לחיות ועד״ז הרע דקני קניזי קדמוני בג״ר אף שהוא דק גרע מהרע הגמור דז״ת כו׳, ועמ״ש בד״ה בחרבי ובקשתי וסד״ה שכם אחד וסד״ה אני חומה גם בענין מדין שנאת חנם גרוע מז׳ עממין כו׳ בד״ה החלצו הב׳ י״ל דקות שעניגם הרע שבחו״ב כמו חכמות רעות חרטומי מצרים כו׳ וגסות מדות רעות ניאוף כו׳ והם גדולות יותר אף שהן דקות. גם בד״ה מה טובו שכל מה שלמעלה יותר הפגם יותר כו׳, ולכן ראשית גוים עמלק ואחריתו כו׳ ועכשיו עיקר הבירור במדות והחכמה להמשיכם במדות תורה כשר ופסול כו׳ ולעתיד יתבררו כח״ב דתהו ע״י עין בעין יראו. (והנה בע״ח שער כסה״כ חשבון ז׳ היכלות אינו כמ״ש העמה״מ שהן מחסד עד מל׳, כ״א שהיכל השביעי היינו היכל קה״ק הוא בינה וכ״מ פשט ל׳ הזהר פקודי דרס״א וגם משמע כן ממ״ש בינה מקננא בכורסייא משמע עכ״פ בינה מאיר בבריאה ולא חסד לבד וכ״כ באריכות בע״ח שמ״ז ספ״ד בבריאה א״א ואבא אין להם רק ו״ק ואמא יש לה פרצוף שלם כי אמא מקננא בבריאה כנ״ל וכתר וחכמה דאצילות גנוזין בה לכן אין להם גילוי רק בסוד ו״ק לבד אך אמא שנגלית בבריאה לכן פרצופה בבריאה שלימה ואמנם זהו עצמו מ״ש אמא עילאה מקננא בכורסייא פי׳ אמא דבריאה עצמה מקננא בכורסייא כי משם נוכל לומר שמתחלת עולם בריאה כי א״א ואבא דבריאה מכוסים כנ״ל, נמצא בזה א״ש ענין ז׳ היכלות דבריאה אשר היכל ז׳ הוא בבינה כמש״ש בע״ח שער כסה״כ דהיכל ק״ק כולל כח״ב והיינו שהוא עיקרו בינה דבריאה וכתר וחכמה גנוזים בה לכן אין להם היכל בפ״ע, והנה מבואר שם בע״ח שמ״ז פ״ה ההפרש בין בריאה ליצירה שביצירה גם הבינה אינה מאירה כ״א ע״ד א״א ואבא בבריאה היינו שבינה אין לה רק ו״ק לבד כי אור היצירה הוא רק מז״א כו׳ ע״ש, וא״כ עד״ז נוכל להעמיד דברי עמה״מ דלעיל שאומר שהשבעה היכלין הם רק ז״ת ולא ג״ר היינו אף לא הבינה כ״א היכל השביעי הוא חסד ונאמר שדבריו יתכנו בעולם היצירה אשר שם גם הבינה אינה בגלוי לכן עיקר היצירה הם ז״ת ממש, ומ״מ גם לדבריו היכל הז׳ כולל ג״כ ג״ר כדמשמע ממ״ש בשער שמיני פ״ט דמ״ז ע״ג ודברי הע״ח הן בהיכלות דבריאה. וביאור הענין שהבינה מאירה בגילוי ולא החכמה יובן ממ״ש בד״ה ראה אנכי נותן בענין משכיל לאיתן אותיות איתן משמשות לעתיד שלעתיד דווקא יהי׳ גילוי בחי׳ עצם החכמה הנקרא משכיל וכמ״ש בד״ה ששים המה מלכות בפי׳ ומעיין מבית ה׳ יצא והשקה כו׳, ועד״ז י״ל ענין עמון ומואב טיהרו בסיחון כי עמון בינה ושיתברר בחי׳ בינה דנה״ב ע״י ההתבוננות ומזה יבא לבחי׳ מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים וכענין שכינתא עילאה, עמון אותיות נועם, ומואב בירור חכמה דקליפה שמבחי׳ ער מואב יתברר להיות ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים ע״י עסק התורה לכו לחמי בלחמי. ועיין זח״א בהקדמה ד״ו ע״ב גבי הוא הכה את שני אריאל מואב כו׳ דהוו מאב דבשמים ועמ״ש בד״ה הנך יפה רעייתי, ולכאורה י״ל דא״כ כבר יש גם עכשיו בירור חו״ב דתהו ואיך אומר שרק לעתיד יהי׳ בחי׳ זו, אך הענין צ״ל שזהו ע״ד ישסו״ת שהם או״א תתאין משא״כ או״א עילאין וכ״ש פנימית או״א. וגם כי ישסו״ת הם בכלל ה׳ דשם הוי׳ ושניהם נק׳ אימא ואו״א עילאין הם היו״ד

ושניהם נק' אבא כמ"ש הרמ"ז ס"פ קרח בשם הע"ח, ולכן מה שטיהרו מקצת עמון ומואב הם ע"ד ישסו"ת ששניהם בחי' בינה, והיינו כמ"ש בע"ח שהיכל הז' הוא בינה וענין פי' שטיהרו בסיחון היינו ע"י עסק התפלה והתורה כמ"ש בפי' וענין סיחון בד"ה ע"כ יאמרו המושלים, וי"ל דהיינו לת"ח ששרשן מבריאה אשר שם היכל הז' הוא בינה ע"כ יכולי' לברר גם מבחי' בינה דתהו ולזה התנאים ידעו גם עניני כישוף כדי להורות ע"ז, וגם זהו קצת מהחכמים הגדולים כמו הרמב"ם שבירר מחכמות פלסופיא של אריסטו כו', משא"כ נשמות דיצירה שם ז' היכלות מחסד ואילך ע"כ לא יוכלו לברר מבחי' חכמות חיצוניות כחכמת אריסטו ואסור לו להתעסק בהן וכמ"ש בש"ע יו"ד ה' ת"ת ונשמות דבריאה הן רק נשמות התנאים.

והנה ענין כנור של שבעה נימין ולימוהמ"ש של שמונה נימין, מפרשי' דעכשיו ההמשכה מז"ת ולימוה"מ יאיר אור הבינה, אך לפמ"ש דבענין שבעה היכלות בינה נק' היכל השביעי, א"כ י"ל כמ"כ כנור של שבעה נימין זהו ג"כ מבחי' בינה דוגמת ז' היכלות ולפ"ז כנור של שמונה נימין זהו התגלות החכמה. לפ"ז ענין שבע ביום הללתיך זהו להמשיך בחי' בינה בז"ת. והנה כשמחשבים ז' היכלות מהבינה עד מ' אזי הענין שיסוד ומ' שניהם היכל אחד והוא היכל לבנת הספיר ע' זח"א פ' בראשית דמ"א ע"ב ופי' במק"מ שם וז"ל היכל הראשון נק' לבנת הספיר לפי שהוא כולל יסוד ומלכות ספיר הוא יסוד לבנת הוא מ' שהיא נקבא וכ"כ בפרדס שער ההיכלות פ"א ובערך לבנת הספיר, ועיין זח"ב פקודי דרמ"ה ע"א, ובמא"א אות למ"ד סעיף יו"ד ובסה"מ סי' י"א פי' דהוא מ' ויסוד שביסוד וזה צ"ע, וא"כ לבנת הספיר מורה על יחוד יסוד ומ' לכן הם א' כי זכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם תרי פלגי דגופא, וזהו דווקא כשממשיכים מבינה שבכח זה דבינה נמשך יחוד זו"נ בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו משא"כ כשמתחילי' ההיכלות מחסד נחשבו יסוד ומ' לשני היכלות לפי שאין אז יחוד גמור וא"כ ענין שבע ביום הללתיך להמשיך מהבינה ויהי' יחוד זו"נ וזהו מעלת הכנור של שבעה נימין.

ויש להעיר מענין מ"ש בזהר ע"פ כי שאל נא לימים ראשונים למן היום כו' שהוא בו"ק דז"א, משא"כ בבחי' בינה כתיב שלח תשלח את האם לפי שהוא עלמא דאתכסיא בזהר ויצא דקנ"ח ע"א, ובפ' בראשית ד"א ע"ב פי' בינה נק' מי דקיימא לשאלה, משא"כ למעלה מהבינה לא שייך אפילו שאלה וע"ש במק"מ פי' ימים ראשונים הם ז"ת דא"ק כו', וא"כ לע"ל שיהי' הכנור של עשרה נימין היינו גילוי ג"ר מה שעכשיו לית תמן שאלה כלל, ויובן זה עוד ע"ד שנת' בד"ה אלה פקודי המשכן משכן העדות שמ"ע נמשכים מבחי' ו"ה שהם אורות מתלבשים בכלים רמ"ח פקודין הם רמ"ח אברים דמלכא ול"ת נמשכין מבחי' י"ה הנק' משכן העדות שאין שם השגה כלל וע"כ הם רק בבחי' לא, ע"ד השלילה ועיין בת"א סד"ה לבסומי בפוריא דרוש הראשון הרי מובן שבחי' י"ה אינו מתגלה עכשיו בשום כלי ואין בזה השגה כלל רק עד לא וכו', וזהו הענין כי שאל נא רק לימים ראשונים ולא בג"ר וא"כ לע"ל שיהי' הכנור

של יו״ד נימין זהו שגם ג״ר יאירו ויתגלו כמו ז״ת כו׳, ועמ״ש בד״ה כבד את אביך כו׳ אשר אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן כבוד או״א, היינו שע״י מאירים ג״ר ג״כ בגילוי כמו ז״ת, וזהו ענין והשיב לב אבות ג״ר על בנים ז״ת, וז״ש ביום ההוא יהי׳ הוי׳ אחד דפי׳ האריז״ל שג״ר הנק׳ י״ה יהי׳ קבועים בז״א שהוא ו״ה כו׳.(עיין בבחי׳ פ׳ תולדות ע״פ ויקרא שמה רחובות שהוא ענין ואם ירחיב ה׳ את גבולך כו׳ ונסבה ורחבה למעלה, וענין רחובות שהוא בינה עיין באג״ה ססי׳ ט״ו, ועמ״ש ע״פ מן המיצר השופר שצדו א׳ צר רומז למל׳, וצדו א׳ רחב רומז לבינה, ועד״ז ה׳ גדולה לאה ה׳ קטנה רחל כי בבינה התגלות התענוג,(עיין מד״ר בראשית פכ״ג ע״פ כי שת לי אלקים זרע אחר כו׳, והיינו ממואב שהוא חכמה דתהו, דהיינו מאב, ועמ״ש ע״פ בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר כו׳, ומעלת אב ע״ד כלאב כולו מאב כו׳.(עמ״ש ע״פ הללויה הללו אל בקדשו הללוהו ברקיע עוזו שיש בו יו״ד שבחים זהו ע״ד של עשר נימין.(לענין ואם ירחיב יש להעיר מענין צדקה שנאמר מתן אדם ירחיב לו עיין מד״ר פ׳ בהר(עיין בד״ה הבאים ישרש בענין רחבה מצותך מאד ובאג״ה סי׳ י״ז ד״ה נודע דבאתעדל״ת ג״כ מענין רחבה מצותך, במד״ר תולדות פס״ד ע״פ ויקרא שמה רחובות כנגד משנה תורה שנאמר ואם ירחיב תילים סי׳ קי״ט מ״ה ואתהלכה ברחבה ובאג״ה סי׳ י״ג ד״ה מה רב טובך, פי׳ שמבחי׳ שמאל נמשך ג״כ הגבול והצמצום בעבודת ה׳ כו׳, היינו כשיעור לצאת ידי חובתו כמו בת״ת פ״א שחרית כו׳, אך בחי׳ ימין הוא מדת החסד וההתפשטות בעבודת ה׳ בהתרחבות בלי צמצום ואתהלכה ברחבה כו׳ ולא די לו לצאת ידי חובתו לבד אלא עד בלי די כו׳, ואפ״ל עי״ז נמשך ג״כ מלמעלה ואם ירחיב ה׳ את גבולך, דהיינו ע״י כי תשמור את כל המצוה כו׳ ועיין ילקוט בשם הספרי.(עמ״ש ע״פ הרחב פיך ואמלאהו בד״ת כתיב בבוך במדבר בד״ה ועתה יגדל נא, ובחנה רחב פי על אויבי בש״א רסי׳ ב׳, ושם מענין שהגבול נמשך מקו המדה, וע״י הברכה בקו המדה כענין ועתה יגדל נא ביו״ד רבתי נמשך תוספת ורבוי וזהו ענין ואם ירחיב וכו׳ את גבולך כו׳, ועמ״ש ע״פ אלה תולדות יצחק בפי׳ ואלה מוסיף, מוסיף ומרחיב הגבול של הקדושה וכענין שמוסיפים מחול על הקדש בשבת כו׳.

דברים א׳ ל״א

ובמדבר אשר ראית אשר נשאך ה׳ אלקיך וגו׳.

א) **רבות** פ׳ בשלח פכ״ה הה״ד מקימי מעפר דל כו׳ בקומה זקופה (עמ״ש מענין קומה זקופה ע״פ נשא את ראש בני גרשון ובד״ה והנה ה׳ נצב עליו כו׳) אשר נשאך כו׳ הרי רוממתי אתכם כו׳, הרי מפרש נשאך לשון רוממות כמו ירום ונשא ורוממות זו נמשך דווקא ע״י המסעות במדבר שע״י

אתכפיא סט״א אסתלק יקרא דקוב״ה וכמ״כ נמשך הרוממות בנפש, כמו שהארון נושא נושאיו, ולכן החיות נושאות ומנושאות ועיין זח״ב ר״פ יתרו דס״ט ע״ב ע״פ מתוך הסנה.

ב) **רבות** ס״פ נצבים ובמדבר אשר ראית אשר נשאך אר״ל מהו אשר נשאך נשאן וגידלן שעשה אותן כאלהות שנאמר אני אמרתי אלקים אתם כו׳ תילים פ״ג, ובע״ח שמ״א פי׳ אלקים אתם קאי על ניצוץ אלהות המתלבש בבחי׳ יחידה, דוגמת ע״י המתלבש בא״א כו׳, ועיין מענין אני אמרתי אלקים אתם, רבות משפטים ר״פ לב שהוא ענין חירות ממלאך המות ומשעבוד כו׳ ושם ס״פ הנ״ל כשם שאני חי וקיים כו׳ ור״פ שמיני ר״פ י״א, ובפ׳ מצורע פי״ח, איום ונורא הוא אלו ישראל דכתיב אני אמרתי אלקים אתם כו׳, ויש להעיר ממ״ש ברבות ויחי פצ״ח ע״פ ושמעו אל ישראל אביכם מה הקב״ה בורא עולמות אף אביכם בורא עולמות כו׳, זח״א ויחי דרכ״ז ע״א ח״ג פ׳ שלח דקס״ב סע״א ע״י שהקדימו נעשה לנשמע, והיינו כמ״ש בע״ח הנ״ל כי זהו ענין השני כתרים ע״י המלובש בא״א כו׳, ויש להעיר מזה לענין פי׳ והשיאני ה׳ אלקינו את ברכת מועדיך, ואדמ״ו נ״ע פי׳ והשיאנו ע״ד נשואין שה״ע היחוד העליון וה״ע ביום ההוא תקראי אישי כו׳, וי״ל דנשואין ג״כ ענין רוממות ועמ״ש ע״פ ויקרא לו אל אלקי ישראל כו׳, וע״פ אין כאל ישורון וארז״ל רבות וישלח פע״ה אין כאל ומי כאל ישורון כו׳.

ג) **בפתיחתא** דאיכה בד״ה תחת אשר לא עבדת, נב א׳, אלו זכיתם הייתם קוראים בכל הדרך אשר הלכתם ועכשיו שלא זכיתם אתם קוראים לא אליכם כל עוברי דרך כו׳, נמצא פי׳ אשר נשאך כו׳ להיות ההליכה בדרך כו׳ וידוע ענין מהלכים בין העומדים, והילוך זה הוא על הדרך ע״ד ושמרו דרך הוי׳ והם המשיכו דרך זה אף במדבר כו׳ ועי״ז נמשך עילוי ביותר שאת ע״ד אף עשיתיו אף מרבה בחי׳ עליונה בד״ה מי מנה עפר יעקב ועמ״ש בפי׳ קול קורא במדבר פנו דרך הוי׳ בלק״ת פ׳ ואתחנן בד״ה וידעת היום דרוש השני.

ד) **זח״ב** תצוה קפ״ג סע״ב קפ״ד ע״א משום דלית נהורא אלא ההוא דנפיק מגו חשוכא דכד אתכפיא סטרא דא אסתלק קב״ה לעילא ואסתלק ביקריה, וי״ל ע״פ מ״ש בביאור דשחורה אני ונאוה דרוש השני שם פ״ד בענין קליפה קדמה לפרי וכענין אריה שלמטה הוא חיה טמאה ובשרשו גבוה מפני שור כו׳, וזהו ענין מל״ת שגבוהים ממ״ע שע״י אתכפיא סט״א כו׳ ע״ש, ומ״ש מזה בד״ה אלה פקודי המשכן בענין משכן העדות כו׳, ועד״ז ה״ע מדבר שנק׳ ארץ לא זרועה, דוגמת קיום מל״ת שהזריעה היא בחי׳ לא כו׳ ועי״ז הצמיחה גילוי בחי׳ דלית מחשבה תפיסא ביה, הנק׳ ג״כ ישת חושך סתרו שאין בו אור והשגה, וזהו נמשך ע״י בחי׳ לא שדוחה החושך גשמי וזהו ענין דלית נהורא אלא ההוא דנפיק מגו חשוכא וכמ״ש המשל במ״א מענין הראיה אשר בעין שהוא מלובש דווקא בשחור שבעין, וכמ״ש מזה סד״ה כנשר יעיר

שזהו פי' הפסוק ימצאהו בארץ מדבר ובתהו כו' יצרנהו כאישון עינו היינו כנ"ל, וזהו ובמדבר אשר ראית דהקשה בזהר שם מהו ראית, אלא ר"ל ראית היינו מ"ש כי עין בעין נראה אתה ה', ועז"נ אשר נשאך להיות אלקים אתם שתוכלו לראות עין בעין, וכח הראיה זה נק' אישון עינו שמלובש בבחי' השחרות שבעין היינו מה שבירור בבחי' מדבר הנ"ל מחשוכא לנהורא, וזהו ובמדבר אשר ראית כו' אשר ע"י המדבר נמשך בך כח הראיה ע"ד כי עין בעין נראה כו' וכן לע"ל כתיב עין בעין יראו כו', ועמ"ש ע"פ בן פורת עלי עין כו'.

והנה מכ"ז יובן בתוס' ביאור מ"ש אאזמו"ר נ"ע בלק"ת בד"ה אלה מסעי דרוש השלישי בענין אשר ברא אלקים לעשות לתקן כו', ועמ"ש בד"ה אלה מסעי מענין מ"ב מסעות, שתכלית המכוון בהמסעות להכניע את המדבר ור"ל שעי"ז יומשך יתרון האור כי יתרון האור נמשך מהחשך דווקא ועמ"ש ע"פ הזהר פ' תזריע דמ"ז ע"ב ע"פ וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כו'.

אל תתגרו, כי ירושה לעשו, בנזיר רפ"ט דס"א א', עובד כוכבים יורש את אביו מן התורה שנאמר כי ירושה לעשו כו', ופרש"י להורישה לבניו, ועיין מזה ג"כ בקדושין די"ח ע"א, ועיין מענין ירושה במא"א אות יו"ד סכ"ט כ' ירושה נק' חו"ב דז"א ירושה נק' הנכנס תחתיו ויורש מקומו וכן עליית פרצוף במקום חבירו נק' ירושה כו' עכ"ל ומ"ש שירושה נק' חו"ב דז"א עיין באדר"ז דרצ"א ע"א, והנה כמו שבקדושה יש השתלשלות הפרצופים והתלבשותן זה מזה, ועליית פרצוף במקום חבירו, כך ג"כ לעומת זה ע"כ שייך בהו ירושה, משא"כ הגר אינו יורש אביו כו' כי לא שייך עליית פרצוף דאדם דקדושה, ועמ"ש מענין ירושה סד"ה תורה צוה לנו משה מורשה. רבות נשא פי"ד דרנ"ו ג' בפסוק נשיא לבני אפרים, אפרים מעוז ראשי אלו שלשה אומות אסר הקב"ה לישראל לכשיכנסו לארץ לירש את ארצם מואב אדום פלשתים ולע"ל עתיד הקב"ה להתיר שלשתן לישראל כו', וצ"ע דכאן נז' ג' אדום מואב ועמון, וברבות מצרף פלשתים ולא נז' עמון, ואפשר משום שיפתח לקח ארץ בני עמון, וכמ"ש בשופטים סי' י"א, רבות פ' חקת רע"ד ד' ער"ה א'.

אל תצר את מואב, פ"ד דנזיר דכ"ג סע"ב מענין שאין הקב"ה מקפח אפילו שכר שיחה נאה כו', וכ"ה פ"ד דב"ק דל"ח ע"ב ועו"ש שתי פרידות טובות יש לי להוציא מהן כו', פ"ג דחולין ד"ס ע"ב ליתי סיחון כו' עמון ומואב טיהרו בסיחון, קדושין י"ח א' רבות סדר לך לך ס"פ מ"ד, ס"פ וישלח ס"פ ע"ד פ"ג ב', במדבר פי"ד דרנ"ו ג' ס"פ חקת, וירא

ס״פ נ״א וח״ג קפ״ח א׳ ק״צ א׳, וע״ש בהרמ״ז בדף קפ״ח א׳ והנה קליפת מואב העיזה פניה כו׳ וע׳ במד״ר פ׳ בראשית פכ״ג ע״פ כי שת לי אלקים זרע אחר אותו זרע שהוא בא ממקום אחר ואיזה זה מה״מ שהוא בא ממואב. וע׳ זח״א ד״ו ע״ב ע״פ הוא הכה את שני אריאל ממואב.

ציון במשפט תפדה מבואר במ״א ענין שבתפלה ג׳ בחי׳ הודו לה׳ כו׳, ובק״ש ואהבת כו׳ ואח״כ בשמו״ע ברוך אתה כו׳, וזהו וכל ברך לך תכרע נה״י ע״ד וכל קומה כו׳ בשמו״ע, והיינו ע״י ואהבת בכל לבבך וזהו נה״י אח״כ חג״ת אח״כ חב״ד וכל קומה כו׳, והנה בחי׳ ברוך זהו ציון כמ״ש ברוך ה׳ מציון וכתיב על הררי ציון כי שם ציוה ה׳ את הברכה, כי ציון ל׳ סימן היינו דכתיב נעשה אדם בצלמינו ה״ע התורה כמו שהיא למעלה, אך כדמותינו היא התורה כמו שנתלבשה בגשמיות שהיא ציון וחותם וסימן לתורה שלמעלה כו׳ והברכה היא להמשיך מחש״מ בתורה שלמטה וזהו אק״ב ממש, ומזה נמשך ג״כ בישראל בחי׳ קדושה והוא רצון העליון שלמעלה מהשכל כנזכר ע״פ ראשי המטות וע״פ מי מנה עפר יעקב וזהו ציון ל׳ זכר וגם ל׳ נקבה, פי׳ לשון זכר הוא בחי׳ ההמשכה בתורה ולשון נקבה כשנמשך בחי׳ זו בכנס״י, אך עתה בחי׳ זו מסותרת מאד מחמת נה״ב שמק״נ המלבשת ומסתרת כו׳ ועז״נ ציון במשפט תפדה היינו הלכות התורה כמ״ש ע״פ ואלה המשפטים כו׳, אך מה שנק׳ במשפט דווקא, דהנה כתיב עד עקרה ילדה שבעה ורבת בנים אומללה, עקרה היא הנה״א שהיא ורחל עקרה והיינו ע״י שהיא כרחל לפני גחזיה כו׳, כחולדה זו הדרה בעיקרי בתים בע׳ שרים כו׳ כן פי׳ בספר שושן ס׳ בשם הרמב״ן ע״ש דס״ח ע״א וזהו היתה כאלמנה אל מנה שאין מקבלת ק׳ ברכות הנ״ל בבחי׳ כי שם ציוה ה׳ את הברכה כו׳, וגם אלמנה מלשון לפני גוזיה נאלמה כו׳, אך ע״י ותתפלל חנה על הוי׳ כו׳ עי״ז עד עקרה ילדה שבעה הם ז׳ מדות שבנפש האלקית אהוי״ר כו׳ ואזי ורבת בנים היא נה״ב ויצה״ר מדות הרעות אומללה כי האור דוחה חושך, ועיין זח״ג דצ״ב א׳, וז״ש ג״כ ביחזקאל כו ב׳ אמלאה החרבה וכמ״ש במגלה ד״ו ע״א פסחים מ״ב א׳, ובזח״ב פקודי דרל״ה ע״א וזהו במשפט תפדה כי המשפט להצדיק הצדיק ולהרשיע הרשע כך צ״ל בבחי׳ זו להתעלות הנה״א ולהשפיל נה״ב וכמ״ש כי אלקים שופט זה ישפיל וזה ירים כי יש ב׳ בחי׳ זה כמ״ש זה לעומת זה עשה האלקים, ועיין רע״מ ר״פ שופטים, ובפ׳ צו דל״א סע״א ע״פ זה קרבן כו׳ כי בחר ה׳ בציון כו׳ והמשכת משפט הנ״ל נמשך ע״י המשפט שהאדם עושה בנפשו בבחי׳ קדש א״ע במותר לך צדיקים יצ״ט שופטן כו׳, וברבות פ׳ עקב וארשתיך לי בצדק ובמשפט כו׳ שני אריסין כו׳ ע״ש הנה ושמרו דרך הוי׳ כי ע״פ השתלשלות ממלכותך כו׳ מאין ליש למטה היש ודבר נפרד אכן דרך הוי׳ גילוי דעה עליונה שלמעלה היש ולמטה כלא חשיב, ועמ״ש מענין דרך הוי׳ בד״ה מי

יתנך כאח, ודרך זה ע״י צדקה ומשפט פי׳ צדקה מצות ומשפט תורה ומצות בחי׳ רמ״ח אברים בחי׳ חיצוניות כלים איהו וגרמוהי אבל תורה איברים הפנימיים שהחיות תולה בהם ולכן וויתר הקב״ה על כו׳ איהו וחיוהי בביאור אלה מסעי, ומ״מ החיצוניות דמצות נלקח ממקום עליון יותר והיינו גלגלתא המקיף על מו״ס שהיא התורה, וזהו ענין שוקף לה כנגדן חסד ורחמים חסד דעתיק מלובש בגלגלתא הנמשך ע״י המצות וימינו תחבקני ואך שיומשך בפנימי׳ זהו ע״י התורה מו״ס והיינו רחמים יג״מ שהתורה נדרשת בהן נגד י״ג ת״ד יג״מ הרחמים הנמשכים ממו״ס, והנה הרחמים כלול מגבורה ע״ד נכמרו רחמים נכמרו לשון מכמר בשרא חמימות כו׳, וכמ״ש המו מעי לו והיינו שבמו״ס מלובש גבורה דעתיק, ולכן זהו הנמשך ע״י משפט וזהו שופטים ושוטרים כו׳ שעריך נודע בשערים בד״ה זה יתנו ובס״י ז׳ שערים שני עיניים כו׳ והם ראי׳ שמיעה ריח דבור הנמשכים משם הוי׳ וזהו אשר הוי׳ אלקיך נותן לך כו׳ בשבתו עם זקני ארץ זקן שקנה חכמה תושבע״פ בה ועל ידה נמשך להיות שופטים ושוטרים כו׳ שוטר הסכם הרצון כענין מצחא כו׳ מכה בשבט קוצי דשערי המכה כו׳.

וע״ד הדרוש יש לקשר זה עם דרוש זכור את יום השבת לקדשו דרוש הראשון בת״א פ׳ יתרו וארז״ל כנס״י יהי׳ בן זוגך דשבת כמ״ש בהגהות לדרוש זכור הנ״ל, ובחי׳ זו נק׳ ציון כי ציון נק׳ קדה״ק וגם ראשון לציון בזח״ג האזינו דף רצ״ג סע״ב ודף רצ״ד א׳ ודף רצ״ו ע״ב ושם שזהו גבוה מבחי׳ ראשית ושבת נקרא שבת בראשית ונק׳ קדש, ע״כ ציון הוא בן זוגך שממשיך מבחי׳ קדה״ק בקדש ומבחי׳ ראשון לציון כו׳, ועז״נ ציון במשפט תפדה דוגמת אבירי לב רעו״ד כו׳, וע״ש בזהר דבר״ה כתיב ג״כ מראשית השנה חסר אלף וע״י השופר ממשיכים האלף כי קול פשוט ע״ד הברת א׳, ולכן כשחל ר״ה בשבת א״צ לשופר כי שבת נק׳ ודאי ראשית באלף וגם כנס״י ממשיכים בהשבת מבחי׳ זכור שהוא ראשון והשופר ג״כ יובל דכרא הוא, לכן בשבת נמשך זה מעצמו זכור את יום כו׳, ותדע כי ר״ה יום ו׳ למע״ב יום ברוא אדם ושבת שהוא אחר יום ו׳ הוא בחי׳ עליונה יותר מיום ו׳ שהי׳ ר״ה כו׳, ועמ״ש בהגהות לד״ה מזמור לתודה בענין משל למלך שעשו לו טבעת מה הי׳ חסר חותם.

הגהות לציון במשפט תפדה שבלק״ת פ׳ דברים

א, א.* [שורה מחשבה] קודש שימ״ב (כי בהדבור יש עת לחשות כמו שיש עת לדבר משא״כ המחשבה היא תמידית והשכל והמחשבה הם תרדל״מ).

---

*) האותיות מסמנות את הדף והטור שבלוק״ת. — הבא בחצאי ריבוע — הם מהוספת המו״ל, ע״פ הוצאת תרס״ד וההוצאות שלאח״ז.

[שם] וכמארז"ל במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים (ובמד"ר פ' בראשית פ"ח ע"פ עם המלך במלאכתו ישבו שם עם ממ"ה הקב"ה ישבו הנשמות של הצדיקים שבהן נמלך הקב"ה וברא את העולם).

[שורה צדיקים] צורך עלי'. (קיצור, היום כי בכל יום יהיו בעיניך כחדשים הנשמות עלו במח' ולכן היו גם קודם שימ"ב והמלאכים שהם מבחי' דיבור נתהוו בשימ"ב וירידת הנשמה בגוף צורך עלי').

[שורה ולהבין] עלו במחשבה (בד"ה ושמתי כדכד פ"א פי' כי העלי' היא למעלה מהמח' שהמח' הוא לבוש אבל השכל הוא עצמי' ויש ג"כ בחי' שלמעלה מהשכל ובד"ה שחורה אני דרוש השני פ"א פי' כי ע"י הירידה דוקא נעשו הנשמות בבחי' כלה ומקבלי' שפע מעצמות ח"ע כמארז"ל ביום חתונתו זה מ"ת ואפשר שני הפירושים ענין א' ועמ"ש מזה בהגהות לד"ה וישב יעקב).

[שורה כמ"ש] בגמרא פרק בתרא דברכות ד"ס ע"ב (וצ"ע דשם לא נזכר ענין אתה בראת רק מתחיל אתה יצרת).

[שורה נשמה] מבחי' טהירו עילאה (הג"ה, במאו"א אות ט' סי"ז כ' טהירו נק' כלי הראשון והוא אויר הקדמון ובלקו"ת פ' חוקת בהביאור ע"פ זאת חוקת התורה פ"ה פי' גליף גליפו בטה"ע היינו כשנאצל מאוא"ס ב"ה פרצופי ע"י וא"א שהוא כתר דאצי' נק' גליף גליפו בטה"ע א"כ צ"ל טה"ע זהו בחי' שלמעלה מהכתר וא"כ כיון שטהורה היא הפי' ששרש הנשמות מטה"ע מהו העלי' עוד יותר וצ"ע ואפ"ל לפ"ז כיון טהירו נק' כלי הראשון א"כ העלי' הוא בבחי' אור שלמעלה מהכלי וע' בהביאור ע"פ אם בחוקותי תלכו פ"ד עכ"ה).

שורה י"ב [הנשמה] ואתה משמרה שהוא למעלה מבחי' טהורה היא כי בחינת טהורה היא עצם הנשמה המתלבשת בבחינת או"פ וניגבלת בתוך הגוף ע"י השתלשלות בראת יצרת נפחת שהן ג' עולמות בי"ע אבל אתה משמרה בקרבי הוא בחי' עצמותו ית' שלמעלה מבחי' טהורה היא שאינה מתלבשת בפנימי' ובתוכיות הבשר רק בבחי' מקיף ושומר מלמעלה והיינו ששומר פנימי' הנשמה המלובשת בגוף שלא תסתלק מן הגוף ותצא אבל מ"מ אינה מתלבשת בפנימי' ממש.

שורה י"ז להודות לה' [מהן] שהרי מאן דלא כרע במודים לאחר ז' שנים נעשה שדרתו נחש ולכן אמר בלשון כ"ז שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך פי' בבאו"א מישראל מיד שיש נשמה בקרבו יהי' איך שיהי' אף שהוא מפחותי הערך יכול הוא להודות.

[שורה כמו] שהוא בידיעתו ית' (הג"ה, ולכן מודים גימט' מאה דהיינו מאה ברכות כי הבחי' ברכות שיומשך מזה בגילוי ממש איך דכולא קמי' כל"ת ובפרט כי מאה ברכות מורה על בחי' כתר כמ"ש

בזהר פ׳ חיי דקכ״ג א׳ ושם הוא דכולא קמי׳ כל״ח והודאה היינו שמודים שבאמת כמו שהוא בבחי׳ כתר כמ״ש בסידור בדרוש ל״ג בעומר שבחי׳ ע״ק אינו מושג ומובן רק בבחי׳ הודאה ע״כ מודים גימ׳ מאה ברכות שמודים שהאמת הוא כמו שנמשך מבחי׳ מאה ברכות עכ״ה).

שורה כ״ח [קריא] הרי שמאמין שביכולת הרבש״ע אף שעושה נגד רצונו כו׳ כי בעצמותו אינו נקלט ונתאמת כלל להיות כאלו רואה בעין שכלו או משיג בהשגתו אמיתית אלקותו ית׳ איך שהוא עיקרא זשרשא דכולהו עלמין שאז הי׳ פחד ה׳ לנגד עיניו שלא למרות עיני כבודו ח״ו רק שמאמין בלבד והאמונה הוא בחי׳ עטרה ממעל דהיינו כנ״ל שאין הדבר שמאמין מושג בפנימיותו ואעפ״כ יכול להיות זה בחי׳ הודי׳ שהוא ג״כ מודה הגם שאינו משיג בפנימיותו ולכן כאו״א מישראל יכול להודות לה׳.

[שורה בני ברקני] (דודאי המכון הוא שיהי׳ גילוי אא״ס הסוכ״ע בבחי׳ ממכ״ע שנתגלה לר׳ ישמעאל דהיינו מאצילות לבריאה)

ע״ב [שורה ובשכמל״ו] יש מאין נ״ב, ע׳ בד״ה אחרי הוי׳ אלקיכו תלכו בפ׳ ראה סעי׳ א׳ בענין כי עמך מקו״ח ובהביאור.

[שורה המחיה] למטה מבחי׳ המלוכה נ״ב, וכמ״ש בזוהר פ׳ מקץ ע״פ שלח מלך ויתירהו מושל עמים ויפתחהו דבחי׳ מלך שלח את בחי׳ מושל כו׳.

[שורה כולם] נתהוו רק מבחי׳ מלכותו ית׳ וכענין אל תקרא שמות אלא שמות.

[שורה בבחי׳] ע׳ בפ׳ בלק ע״פ מי מנה נ״ב, וההארה המאיר מבחי׳ מל׳ בבחי׳ פנימי׳ זהו הארה לבד מבחי׳ מל׳ וכענין פרעה שאמר ליוסף רק הכסא אגדל ממך שהוא עד״מ כתר שבמל׳ כו׳.

[שורה א״ס] ב״ה ממש נ״ב, נשמע מזה שגם בבחי׳ וחד חרוב שהוא אלף השביעי יש שני בחי׳ הא׳ המאיר להחיות הנבראים שיהיו או זהו רק מבחי׳ שם והארה המאיר בבחי׳ שמות וחד חרוב הב׳ מה שמאיר ע״י קיום תומ״צ שזהו בחי׳ גילוי עצמות אוא״ס ממש, וצ״ע בתר״א ד״ה ובבואה לפני המלך שם פי׳ ג״כ בענין זה אבל לא נזכר שם שיהי׳ הגילוי ממש מבחי׳ שלמעלה מן שמות כי אם משמע שהגילוי יהי׳ רק מבחי׳ שמות אלא דוקא בבחי׳ עבודה בעוה״ז הוא מגיע בבחי׳ עצמותו ומהותו ממש וזהו יפה שעה א׳ בתשו׳ ומע״ט בעוה״ז דוקא מכל חיי העוה״ב וע׳ בלק״ת בד״ה במדבר סיני באוהל מועד וע׳ בד״ה אני דפ׳ ציצית דרוש הראשון בסופו משמע בתחה״מ יהי׳ הגילוי ממש מעצמות התענוג העליון וכן משמע בד״ה אני דרוש השני פ״ד ומ״מ שם נזכר שיהי׳ הגילוי ממהו״ע א״כ י״ל ב׳ הענינים אמת דודאי בתחה״מ יהי׳ גילוי עצום עד שהגילוי שבג״ע אין ערוך אליו וכל הגילוי שמצד העזלמות בעצם שלא

מחמת התומ"צ דאין לו ערך לגבי הגילוי שע"י התומ"צ אבל מ"מ יפה שעה א' בתשובה ומע"ט בעוה"ז ממש דוקא כי גם בתחה"מ הגילוי רק מבחי' שמות אלא שהוא מבחי' שמו הגדול אבל ע"י תומ"צ בעוה"ז נמשך בחי' אשר אנכי מצוך אלא שהוא בחי' מקיף ואפ"ל שזהו משארז"ל בשבת פכ"ג דקנ"א ע"ב והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ אלו ימוהמ"ש שאין בהם לא זכות ולא חובה ופליגא אדשמואל והנה ר"ח ב"א דפליג אדשמואל מבואר בפ' במה אשה דס"ד א' דס"ל כל הנביאים לא נתנבאו אלא לימוהמ"ש א"כ הרי בדברי הנביאים מבואר הרבה גילוי אלקות וכמו ענין וכל בניך לימודי הוי' שיהיו לימודי הוי' ממש ע"ד והיו עיניך רואות את מוריך במד"ר פ' בשלח פכ"א ובפ' תצוה תוך פל"ח וא"כ האיך הם שנים אשר כו' אלא ודאי משום דבחי' יפה שעה א' בתשובה ומע"ט בעוה"ז דוקא כו' וכמארז"ל ע"פ במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו כי שכר מצותיו זהו רק מבחי' שמו אלא שהוא שמו הגדול אבל אשר אנכי מי שאנכי מצוך לשון צוותא וחיבור זהו דוקא בעוה"ז.

[שם] רק בהדרגה נ"ב, ע' בד"ה את קרבני לחמי דרוש הראשון פ"א ובהביאור שם פ' א"ב בענין מ"ה וב"ן ששם מ"ה מאיר דוקא בעוה"ז ושם מ"ה זהו משי"כ הארת הסובב כי האר' ממצחא דא"ק מה שבו מאיר רצה"ע כמ"ש והי' על מצחו לרצון.

שורה מ"ב, סגורים בתיבה [רואה אותם], אחר שמובטח בהם שישנם בידו וכשיוציאם יראם ויתענג בהם, כמו כן הוא ענין השמחה של מצוה בחלל הימיני שבלב אף שעדיין אינו כלל גילוי אלקות, ואדרבה הרי הוא בבחינת מרירות מצד ירידת נפשו מכל מקום תהי' השמחה מן המצוה שהן המשכת אין סוף ב"ה שלעתיד יהי' הגילוי כנ"ל, והנה המרירות והשמחה אינם סותרים זה את זה כלל כי המרירות הוא ע"י ירידות בחומריות עוה"ז מצד עצמו, והשמחה הוא מן המצות שהם רצונו ית', וזהו חדוה תקיעא בלבאי מסטרא דא ובכי' מסטרא דא, ואדרבה כל שתהי' המרירות יותר מן הירידה והעדר הגילוי אזי יהי' יתרון השמחה אח"כ בקיום המצוה כנ"ל וד"ל, וזהו פי' ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך שיהי' גילוי אלקות ית' בב' חללי הלב דהיינו במה שיהיו שניהם מלאים בעבודת ה' כל חלליהם כפי בחינתו ומדריגתו זה בבחי' גבורה וזה בבחי' חסדים וגם בכל איש ואיש לפי ערכו כמ"ש במ"א.

[**שורה** ושמחי] בת ציון כו'). (הג"ה ע' בלק"ת בד"ה כי תצא דרוש השני רפ"ב כו' אך בחי' פנימי' הלב הוא רעותא דלבא ותעלומות לבו אשר למעלה מעלה מן הטעם ודעת המושג ומושכל בכח השגת הנפש והשכלתה הוא בחי' אלקות שבנפש המתגלה בבחי' יחידה שבה להשתפך אל חיק אביה ממש בבחי' ביטול כו' ובתו"א פ' מקץ בד"ה רני ושמחי השני כו' וז"ל אך גשמי' המצות כו' הם רק בחי' ציון

מלשון סימן כו׳ עכ״ל וא״כ עד״ז י״ל בחי׳ פנימי׳ הלב נק׳ ציון כו׳ כי בכל מאדך ורעו״ד לגבי רצה״ע שלמעלה מהטעם הוא רק רמיזא וסימן כו׳ והנה ציון גימ׳ יוסף י״ל כמ״ש בתו״א פ׳ ויגש ד״ה וילקט יוסף כו׳ ח״ל והנה בחי׳ ומדרגת יוסף הצ״ע הוא בחי׳ אה״ר המסותרת שיש בכל נפש מישראל ששרשה גבוה מאד נעלה שזהו בחי׳ יוסף שהוא בחי׳ יסוד דהיינו בחי׳ י׳ סוד כו׳ וזהו פי׳ אור זרוע לצדיק שהוא בחי׳ אור קדמאה שגנוז לצדיקים עכ״ל עכ״ה).

ע״ג [שורה אין הגליות] גם כי יתנו בגוים כו׳ (הג״ה בהושע סי׳ ח׳ אם כולם יתנו בגוים עתה אקבצם ואמרו שאין הגלות מתכנסת אלא בזכות המשניות במד״ר פ׳ צו ובתד״א פ׳ ה׳, י״ל ע״י ששה סדרי משנה ממשיך הוא״ו בה״א תתאה ובחי׳ וא״ו זה הוא וא״ו והנורא שהוא בחי׳ יעקב וא״כ עי״ז יוציא פנימי׳ הלב מהגלות כו׳ (ועמ״ש בענין וא״ו דגחון שהוא באמצע אותיות התורה והוא המפסיק כח יניקת הנחש שנאמר בו על גחונך תלך כי יניקתו מקו השמאל והוא״ו גורם שיהי׳ שמאלא אתכליל בימינא ואזי גורם שלא יהי׳ לו יניקה מקו השמאל בד״ה כל הולך על גחון ועמ״ש ע״פ ואלה המשפטים) וזהו ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם ר״ל לפנימיותם שע״י עסק התורה יתגלה פנימי׳ הלב. עוי״ל לפניהם פני אדם שבמרכבה וע״י התורה שהוא ועל הכסא דמות כמראה אדם אזי מתעורר בחי׳ כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם. עוי״ל כי הנה המשפט הוא דוקא בשלשה ומבואר בסידור בדרוש בהמ״ז שכשהם שלשה דהיינו חג״ת אזי דוקא ממשיכים מבחי׳ עליונה יותר מכולם דהיינו מהבינה וידוע דבבינה הוא התגלות ע״ק וכן ע״י קיבוץ ג׳ בחי׳ יחד כהנים בעבודתם לוים בדוכנם ישראל במעמדם עי״ז נמשך תוס׳ האור בבהמ״ק כמ״ש ע״פ הזהר ויצא ע״פ קומה ה׳ למנוחתיך כך יובן מעלת המשפט שצ״ל בשלשה דוקא כדי שיאיר עי״ז ממקום עליון ביותר מבהוראות או״ה שא״צ שלשה והיינו לפי שבמשפט א׳ יוצא זכאי וא׳ יוצא חייב א״כ זהו נמשך מבחי׳ חו״ג וכדי שיתכלל יחד חו״ג ע״כ צ״ל ע״י תפארת המחבר חו״ג ובחי׳ ת״ת עולה עד הכתר וממשיך משם שיתחברו חו״ג הרי יש במשפט בחי׳ עליונה מאד ועמ״ש ע״פ ועז מלך משפט אהב. עוי״ל יען כי המשפט הוא בין א׳ לחבירו וכיון שהוא בין שני בנ״א לכן צ״ל ע״י שלשה דוקא, גם כי בין אדם לחבירו י״ל בין היצ״ט ובין היצה״ר ויש לפעמים שהיצה״ר שולט עת אשר שלט האדם באדם לרע לו ע׳ מזה בזהר ר״פ משפטים לכן צ״ל שלשה דוקא כדי שיהי׳ בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה וממשיך מבחי׳ כי לא אדם הוא שהוא ע״ק שע״י יוצא דוקא הדין הנ״ל לאמיתו וזהו מארז״ל במד״ר באסתר ע״פ הוא אחשורוש כו׳ חמשה הוא לטובה כו׳ עד אית לן חד הוא דעדיף מכולהו הוא ה׳ אלקינו בכל הארץ משפטיו שמדת רחמיו לעולם והיינו כי הוא דא עתיקא ומשם מקור הרחמים והמשפט להעביר היצה״ד או לאכפיא זהו רחמים גדולים על העולם כו׳ גם כי

הנה בדור המבול נאמר לא ידין רוחי באדם ופי' בזח"א דל"ז סע"ב ורנ"ח ע"א דהיינו שלא יאיר בהם בחי' א"א להאיר בז"א כמו קודם שלכן מקודם האריכו ימים מאוד כשהאיר בחי' א"א).

שורה ו' בלעו"ז [כשבוים], כמ"ש דהע"ה הצילה מכפירים יחידתי כו' רק שיצאה ממנה כל הדרה שלא תהי' מאירה בגילוי להיות בבחי' מס"נ לאביו שבשמים רק תהי' מסותרת ונעלמת כנ"ל, אבל מ"מ לא יצאה מרשותו לגמרי להיות תחת רשות אחר שהרי אפי' קל שבקלים יכול למס"נ על קדה"ש מחמת האהבה הטבעית שבו שהוא לה' לבדו רק שהיא בהעלם אבל כשיגיע למדה זו (כשיאמרו לו עבוד ע"ז דהיינו שיכנס תחת רשות אחר ממש) אזי ימסור נפשו כו' ולכן נק' ציון לשון סימן שהוא בחי' עדות וסימן בישראל על היותם עם ה' למס"נ נגד ה' ולעולם לא תכבה נירו לגמרי כנ"ל, ולכן תפדה במשפט, שהוא עסק התורה שהוא בחי' ח"ע שמאיר בה עצמיות א"ס ב"ה הפשוט, וע"י עסק התורה אזי מתקשרת נפשו שהיא ג"כ עצם פשוט בעצמות א"ס ב"ה הפשוט בתה"פ המלובש בהתו' ואז תהי' חוזר וניער משינתה להיות פנימי' האהבה בגילוי לה' כנ"ל, וזה שארז"ל המאור שבה מחזירן למוטב המאור שבה דוקא, אבל שביה בצדקה, דהיינו ב' חללי הלב שניכנסו תחת רשות אחר ונשתעבדו בהן הקליפות ואין התורה מועלת להם לעוררם כמו שמועלת לבחי' ציון ופנימי' הלב לפי שלא נשתעבדה להקליפות רק היא בבחי' שינה לבד כנ"ל, ואעפ"כ גם המה יפדו בצדקה כי הצדקה הוא בחי' רחמנות על העני שנק' מת להחיותו, ומדה כנגד מדה נתעורר ג"כ בחי' רח"ר להוציאם ממאסר הקליפות שבחייהם קרוים מתים כו', וכמ"ש ברחמיך הרבים רחם עלינו ותן בלבנו בינה שמזה יהי' פעולת הרחמנות לז"א לתת בלבנו בינה ונודע דבינה ליבא, והיינו בחי' התגלות לבו שהוא בחי' ב' חללי הלב כנ"ל שע"י התעוררות רח"ר העליונים שמתעורר עליו מלמעלה ע"י הצדקה שמרחם הוא על העני מלמטה ניתן בו בחי' בינה, וע"י הבנה ובינה ליבא מתעוררים ב' חללי הלב שיצאו ממאסר הקליפות ולהיות מלאים בעבודת ה' כנ"ל וד"ל.

ביאור ע"פ ציון במשפט תפדה שבלק"ת

באדר"ז דרצ"ו א"ב משמע דציון הוא יסוד נוקבא, והוא רחמי, וכ"כ שם דרצ"ג סע"ב, וביאור ענין זה, הנה בחי' יסוד דדכורא הוא כח ההשפעה וההתקשרו' שמקשר האב שכלו בשכל בנו בשעת למודו עמו באהבה וברצון כו', כמשנ"ת באג"ה בד"ה להבין משל ומליצה. ועד"ז יסוד דנוק' הוא ההתקשרות לקבל ההשפעה ושיהי' בחי' כלי לקלוט האור והשפע בפנימיותו ותוך תוכו, וההפך מזה הוא בחי' עקרה כמארז"ל ע"פ אין לה ולד אפי' בית ולד אין לה, ועד"ז הנה יש באדם ג"כ בחי' זו לעבודת ה' שאינו תופס במוחו

ושכלו האמת כאשר הוא מחמת שאין לו כלי מחזיק, והיינו לפי שהוא בחי' יש וצריך לעשות כלי ריקן לב נשבר ונדכה כו', כמשנ"ת ענין זה בד"ה לא תהי' משכלה ועקרה, ועמ"ש ע"פ באר חפרוה שרים ושם נת' שזהו ע"י התורה, וזהו שבמשפט תפדה, ועמ"ש גבי שמע"צ בד"ה ה' לי בעוזרי מענין בחי' קליטה ושזהו כל עיקר בחי' ומעלת שמע"צ ועוד יובן בחי' זו ממ"ש ע"פ שימני כחותם בענין בחי' חותם שוקע שמלמטה שהוא בחי' ביטול ונודע דחותם שוקע זהו בחי' יסוד דנוקבא והטעם שנק' ציון מבואר במ"א בביאור ע"פ רני ושמחי בת ציון כי ציון מלשון ציון וחותם לפי שאז היא מקבלת כל האורות שלמעלה ממש הנמשכים בז"א מבחי' יסוד דילה כו', ולכן היא בחי' ציון וחותם שנחקקים בה כל האורות עליונים כו', וזהו"ע בצלמנו כדמותינו כו' ע"ש, וזהו"ע כד קבילת דכר בזהר בא דל"ח ב' דהיינו שזורח בה אור האה"ר העליונה ועמ"ש בפ' עקב בפי' ועל בריתך שחתמת בבשרנו כו' ע"ש, ולכן ציון הוא רחמי כי ע"ז נמתקו הגבורות דנוקבא כמ"ש בזהר פ' תזריע דמ"ב סע"ב גבי וילדה זכר לית לה בפומא כו' ובפי' הרמ"ז שם ובזהר בשלח דנ"ה ע"ב ע"פ בשוב ה' ציון משמע דציון הוא יסוד ז"א וע' בזהר במדבר דקי"ח א' ע"פ מציון מכלול יופי ובמק"מ שם והרמ"ז בפי' הזהר בשלח שם פי' שהוא מצויין כו' וזהו כנ"ל שנחקקים בה כו' ועמ"ש בביאור ע"פ אחת היא יונתי בענין בחי' המשכה זו שהיא מעצמות ח"ע שלמעלה מבחי' הארה שע"י הדיבור כו' וגם שהיסוד נמשך ע"י הכתר וכמ"ש בפע"ח בכוונת וקונה הכל וכמ"ש במ"א בפ' עקב שם, ועד"ז יתפרש מ"ש בזהר שלח דקע"א לגו מכל אינון דרגין אית חד נקודא כבודה בת מלך פנימה שהיא מה שמקבלת מבחי' כתר ולכן נק' בת מלך פנימה, וע' בזהר ויחי דרל"ז א' וגם כתר דמל' שרשו ממל' שבכתר כו' וכתר דמל' היינו בחי' ובכל מאדך כמ"ש בביאור דמקושש ועמ"ש בד"ה לא תהי' משכלה גבי ותתפלל חנה על הוי' כו', ועוד יש לבאר ענין פי' שהוא מציון כו' עפמ"ש בביאור ע"פ כי תצא בענין בצלמו בצלם אלקים שהוא ב' בחי' או"פ ואו"מ צ' דצלם הוא או"פ והוא בחי' מל' אשת יפת תואר ול' מם הם בחי' מקיפים והל' הוא בז"א כו' וכן באדם בחי' הנשמה המלובשת בגוף נק' אשת יפ"ת ובחי' מזלי' זהו בחי' המקיף כו' ע"ש והנה ציון היינו התחברות הל' עם הצ' דהיינו יחוד זו"נ והיינו התגלות בחי' רעו"ד ע"ש היטיב בענין לך אמר לבי בקשו פני כו' ולכן נק' ציון לשון חותם, דהיינו בחי' בצלמו בצלם אלקים כנ"ל וזהו ג"כ דציון הוא לשון זכר ולשון נקבה שהוא בחי' דכר ונוק' וע' בזהר פ' צו דל"א א' כי היא כלולה מבחי' אה"ר שהיא בחי' דכר ועמ"ש בפי' למען תזכרו שתהי' בבחי' זכרים כו' ועמ"ש בד"ה שוש תשיש בפ' תזריע מענין אה"ר שבבחי' דכר. ועו"ל בפי' ציון עפמ"ש האריז"ל בספד"צ פ"ק, והוא בזהר הרקיע דקכ"ב א' עפמ"ש בזהר פ' וילך דרפ"ה ע"א בג"כ בעא ב"נ לסדרא שבחא דמארי' כו' דעמיקא דבירא נגיד ונפיק כו', וכ"ה באריכות יותר בזהר פ' בשלח דס"ג ע"ב תאנא כל בר נש דבעא בעותיה כו' בעי לכווני דעתי' ורעותיה כו', לאמשכא ברכאן מעמיקא דבירא כו' ודא איקרי ממעמקים עמיקא דכולא עמיקא דבירא כו' עד כד עתיקא סתימאה דכל סתימאן בעי לזמנא ברכאן לעלמין אשרי כולא ואכליל כולא בהאי עמיקא עילאה כו' ע"ש,

וע"ז כ' האריז"ל הכוונה כי האדם בתפלה צריך שיעלה מחשבתו עד מקום השקאת עמיקא דבירא שהוא נגיד ונפיק לז"א וזהו ע"י שביל העליון הניכנס בעומק הבינה והיא נקודת ציון העליונה שבבינה ושביל זה הוא קוץ התחתון של היו"ד (עמ"ש מענין קוץ התחתון של היו"ד ר"פ לך לך בד"ה הנה אברם כו') והוא דעת עליון הניכנס בנקודת ציון שבה ונקודת ציון נק' נתיב לא ידעו עיט והשביל הניכנס שם נק' דעת כו', ע"ש באריכות גדול וע' מענין נתיב לא ידעו עיט בזהר פ' אחרי דס"א סע"ב, והמשכה זו הוא מא"ס ב"ה ממש כנ"ל בזהר כד עתיקא סתימאה כו' נמצא נקודת ציון העליונה זהו בחי' ממעמקים שהוא עומקא דליבא וכמ"ש במ"א שהוא בחי' תעלומות הלב ופנימי' הלב שמתאחדת עם המוח בבחי' תרין ריעין דלא מתפרשין, כי חיצוניות הלב אינה מתאחדת עם המוח שהמוח ברשותו להשכיל ולהתבונן בגדולת א"ס ב"ה ואעפ"כ חיצוני' הלב אינה ברשותו אבל פנימי' הלב היא מתאחדת ממש עם המוח, וזהו"ע ממעמקים ב' עומקים כו', ועמ"ש מזה ע"פ כי המצוה הזאת בפ' נצבים ועמ"ש מענין תעלומות לב ע"פ ביום השמיני שלח. והנה עי"ז ממשיכים ג"כ למעלה מבחי' ממעמקים כנ"ל והנה מבואר בדברי האריז"ל דבחי' זו דנקודת ציון העליונה שבבינה נק' כנס"י שהיא מקבלת השפע מישראל העליון שעבמ"ח כו', וז"ש בזהר פ' יתרו דפ"ה ע"א מאן כנס"י דא בינה כו', ואין הכוונה בינה ממש אלא נשמת המל' שהיא מבחי' בינה כו' ע"ש. והיינו פרצוף הפנימי דמל' המבואר בזהר הרקיע פ' בראשית גבי כשושנה בין החוחים שהוא מל' דאצי' המתלבשת בבי"ע כן רעיתי שהוא פנימי' המל' שהיא דוגמת אימא עילאה כו' והוא הנק' שכינתא עילאה ומל' החיצונה נק' שכינתא תתאה ומבואר ב' בחי' אלו בעבודת ה' באדם בד"ה שה"ש ע"ש, ובמ"ש בענין פרצוף הפנימי' דמל' ע"פ אחת היא יונתי וזהו ענין א' עם המבואר לעיל בפי' ממעמקים דהיינו תעלומות הלב כו', וזהו דציון הוא ל' זכר ולשון נקבה, וע"ש מ"ש האריז"ל בפי' הספד"צ ע"ש, בז"ה דקכ"ד ע"ב דבינה אע"ג דנוק' איהו קרינן לה דכורא כו', ועד"ז ג"כ במל' הפנימי' שהוא כאמה בתה וכמ"ש בזהר בראשית ד"ב ע"א ואימא אוזיפת לברתא מאנהא וקשיטת לה בקישוטהא כו' ואתקשטת במאנא דכורא וע' במק"מ שם, וע' בזהר ח"א דל"ג סע"ב ל"ד א' נ"ט ב', וזה קרוב לפי' הרמ"ז בפ' בשלח דנ"ה שהוא מציון כו', ועפי"ז יובן ענין ציון כו' ושביה כו', כי ושביה זהו"ע שושנה בין החוחים משא"כ ציון הוא בחי' רעייתי שאינה יורדת למטה במקום הקליפות ואעפ"י שאינה בין החוחים והקליפות ממש מ"מ כ' האריז"ל ר"פ בראשית ע"פ הנצנים נראו בארץ שעם העון גורם פגם ומיעוט במ' החיצונה, גם ימשך ממנו פגם במל' הפנימי' הביאו הרמ"ז פ' כי תצא ד"ה ואיהי גדיל לה, וכן בנפש א"א שיהי' גילוי פנימי' הלב ותעלומות הלב אלא בהקדים תחלה גילוי המדות הנמשכים מהשכל וההתבוננות כו' וכמ"ש לקמן בד"ה כי תשמע בקול בענין מפתחות החיצוני' ומפתחות הפנימי' ובד"ה כי תצא בענין מ"ש בזהר מאן דקטיל לחויא יהבין לי' ברתא דמלכא.

בס״ד פ׳ דברים

ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה, ות״י ציון כד יתעבד בה דינא תתפרק, דהיינו ע״י קיום מצות דינים ומשפטים וכן פירש״י ע״י שיהי׳ בה עושי משפט, וכ״ה ברבות משפטים פ״ל קמ״ו ד׳ כשם שהזהיר על הדיברות כך הזהיר על הדין כו׳, ובו ציון נבנית שנאמר ציון במשפט תפדה ופי׳ ושביה בצדקה ת״י דקאי על בע״ת וכן פירש״י ובשל״ה במסכת תענית דר״ז ע״א פי׳ בצדקה שיעשו ישראל, וצ״ל מהו בחי׳ ציון דלכאורה משמע דקאי על העיר עצמה, וכן פי׳ בכלי יקר בישעי׳, וזהו דוחק קצת, והענין, דהנה איתא ברבות ויצא פ״ע דע״ט א׳ ע״פ והנה באר בשדה זה ציון, והנה שלשה עדרי צאן רובצים עליה אלו שלשה רגלים כו׳, ד״א אלו שלשה בתי דינים, דתנן בפ׳ בתרא דסנהדרין שלשה בתי דינים היו שם כו׳, כי מן הבאר ההיא שמשם היו שומעין את הדין. וצ״ל מהו ענין שלשה רגלים ושלשה עדרי צאן כו׳. אך הנה אי׳ בירושלמי פ״ד דתענית סוף ה״ב ע״פ ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך לנטוע שמים וליסוד ארץ ולאמר לציון עמי אתה, מכאן אוליפנא חז״ל חזרנו על כל המקרא ולא מצינו שישראל נק׳ ציון אלא זה שנאמר ולאמר לציון עמי אתה, וכ״ה בזח״ג פ׳ צו דל״ה ע״א ולאמר לציון עמי אתה דישראל אקרון ציון כו׳ ע״ש, ובקה״ע שם בירושלמי פי׳ שהמכוון עין בירושלמי שם פי׳ שבפסוק זה מבואר שלשה דברים שהעולם עומד עליהם תורה עבודה גמ״ח, ואשים דברי בפיך זו תורה ובצל ידי כסיתיך זו גמ״ח ללמדך שכל מי שהוא עוסק בתורה ובגמ״ח זוכה לישב בצלו של הקב״ה שנאמר מה יקר חסדיך אלקים ובני אדם בצל כנפיך יחסיון לנטוע שמים וליסוד ארץ אלו הקרבנות (שעל ידיהם מתקיימים חוקת שמים וארץ) ולכן ע״י קיום ג׳ מצות אלו נק׳ כנס״י ציון שהם מצויגים בעולם, וע״כ לא מצינו שישראל נק׳ ציון אלא בפסוק זה דהיינו ע״י קיום מצות הנ״ל שהם דברים שהעולם עומד עליהם וזהו מדריגת וצדיק יסוד עולם.

קיצור ציון ע״י שיהי׳ בה עושי משפט תפדה, ושביה בצדקה היינו בע״ת בזכות הצדקה, והנה באר בשדה זה ציון, ג׳ עדרי צאן ג׳ רגלים ונק׳ ציון ע״י קיום התורה ועבודה וגמ״ח הנזכרים בפסוק ולאמר לציון עמי אתה.

ב) **וביאור** ענין ואשים דברי בפיך עפמ״ש בד״ה כי תשמע בקול פ״א בענין שיש מפתחות החיצוניות, והיינו שהוא ית׳ ממלא כל עלמין אתה עשית את השמים כו׳ והוא בחי׳ זיו והארה בעלמא והיינו בחינת מלכות שנק׳ דבר הוי׳ שאמר והיה העולם כו׳, אבל התורה הוא בחינת והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך אנכי ממש ולא שם בלבד כו׳, ונק׳ מפתחות הפנימית וזהו ואשים דברי היינו של עצמיות המאציל וכן פי׳ הרמ״ז ר״פ בראשית דף ד׳ סע״ב דפי׳ דברי היינו כמו ודבריי לשון רבים הא׳ הוא ענין מל׳ דאצילות שהוא מקור דבי״ע הב׳ דברי הוא ענין מל׳ דאדם קדמון שהוא פנימית כל האצילות יער״ש, וכן פי׳ בסידור ע״פ

ישלח דברו וימסם שהם ב׳ בחי׳ מל׳ הנ״ל, ועמ״ש בד״ה ועשית ציץ בענין ופתחת עליו פתוחי חותם ועמ״ש במ״א ע״פ אדם לעמל יולד כו׳ לעמל פה כו׳ ועדיין א״י אם לעמל תורה אם לעמל שיחה דפי׳ עמל שיחה אשר אפ״ל עמל שיחה הוא המשכה להמשיך עש״מ, והוא נמשך ע״י עסק התפילה שנק׳ חיי שעה המשכת המל׳ דאצילות שנק׳ זיו והארה להחיות בי״ע דוגמת מפתחות החיצוניות כו׳, אכן עמל תורה הוא המשכה מבחינת אשר אנכי מצוך היום שהוא מפתחות הפנימית כו׳, גם ע״ד בשבת נאמר ממצוא חפציך ודבר דבר דהיינו איסור דברי חול משא״כ דברי תורה כו׳, וכמו״כ למעלה שבת אינו מבחי׳ דיבור דעש״מ כו׳ כ״א גילוי דעשה״ד וידבר אלקים כו׳ אנכי כו׳ שמ״ת היה בשבת כי דיבור זה נמשך מלמעלה מעלה היינו מבחי׳ אנכי הוי׳ כנ״ל משא״כ בעש״מ נאמר ויאמר אלקים כו׳ ולא נזכרה כלל שם הוי׳. ופי׳ ואשים, שימה לשון עשייה (גשמיות) היינו שנמשך הדיבור העליון שהוא מבחי׳ מל׳ דא״ק בתורה הגשמיות שלפנינו (ואדרבה) דוקא בעשי׳ הגשמיות מאיר העצמות כמ״ש בלקו״ת בשה״ש ד״ה שחורה אני ונאוה דרוש השני פ״א וז״ל כי הקב״ה נק׳ אצלינו בשם חתן מלשון חות דרגא והוא בחי׳ המשכת אוא״ס ב״ה בעשיה הגשמיות והיינו במ״ת דכתיב ביום חתונתו שאז הוא זמן הנשואין שכמו הנשואין עד״מ בחי׳ הזווג והיחוד הוא המשכת הטיפה הנמשכת מן המוח של המשפיע בבחי׳ המקבל כו׳ כך התורה היא בחינת חכמתו ורצונו בבחי׳ א״ס ב״ה חכים ולא בחכמה ידיעא כו׳ והמשכה זו בבחי׳ א״ס ממש היא שניתפסת ונקלטת בנשמות ישראל כו׳ עכ״ל, וזהו ואשים דברי בפיך היינו הדיבור הנמשך ממל׳ דא״ק המאיר בפנימיות המוחין דאצי׳ נמשך בעשי׳ הגשמיות בתורה שלפנינו) וזהו״ע ותורה שם בישראל (תילים סי׳ ע״ח ר״ל שם הוא ג״כ שנמשך בעשי׳ גשמיות כנ״ל בענין ואשים דברי בפיך וכמ״ש בלק״ת בד״ה תורה צוה פ״ד ע״ז וז״ל, והענין דאיתא בלק״ת מהאריז״ל ע״פ ויקם עדות ביעקב כו׳ שבחי׳ יעקב מקבל מבחי׳ חכ׳ נובלות חכמה שלמעלה תורה שהוא הנק׳ עדות שאינו ממשות ועצמות התורה שהוא יסוד אבא אלא עדות לבד דהיינו הארה בעלמא כמו העדות על הדבר שאינו מהות הדבר ועצמותו ממש, אך תורה שהיא עצמיות יסוד אבא הוא בפנימיות ז״א הנק׳ ישראל וזהו ותורה שם בישראל עכ״ד יעו״ש בלק״ת ד״ה תורה ציוה ומזה י״ל ענין ואשים דברי בפיך.

קיצור, ואשים דברי בפיך זו תורה הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום מפתחות הפנימית, והרמ״ז פי׳ על מל׳ דא״ק וכן פי׳ בסידור בד״ה ישלח דברו וימסם, וזהו עמל תורה שלמעלה מעמל שיחה ממצוא חפצך ודבר דבר כ״א דברי תורה ואשים עשי׳ גשמיות היינו התורה שנתלבשה בעשי׳ כמשל הטיפה וזהו ותורה שם בישראל שם דוקא)

ג) **והנה** התורה היא קו האמצעי בריח התיכון (המבריח מן הקצה אל הקצה) כו׳ ופי׳ בזהר ס״פ תרומה דקע״ה ב׳ שמחבר חו״ג וגם מחבר וממשיך ע״ק בז״א והיינו כמש״ל בפי׳ ואשים דברי כו׳ וזהו אנכי הוי׳ אלקיך המעלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו וארז״ל ע״ז פ״ז דברכות ד״ג ע״א בד״ת כתיב פי׳

שקודם לכן כתיב אנכי ה' אלקיך המעלך מארץ מצרים שהוא בחי' יצ"מ שעולים ממצרים בעילוי אחר עילוי תחלה ברוך שאמר כו' ואח"כ יוצר אור כו' ואח"כ ק"ש ושמו"ע כו' ועליה זו הכל ע"י אנכי הוי' אלקיך המעלך היינו כי אלמלא עחרו א"י לו כמ"ש בד"ה אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתיך מארץ מצרים דפ' ציצית ואחר העלי' ממצרים שזהו המעלך כו' כתיב הרחב פיך ואמלאהו שזה כתיב בד"ת שאתה צריך רק לפתוח פיך בד"ת ואנכי אמלאהו שדבר הוי' ישרה בתוכו וזהו ואשים דברי בפיך וכנ"ל, והנה פי' ובצל ידי כסיתיך יש לפרשו על התו' ג"כ שמהבל הדיבור נעשה אור מקיף לנשמה והוא בחי' מוצא פי הוי' כי לא על הלחם לבדו שהוא בחי' התורה בעצמה יחיה האדם כי על כל מוצא פי הוי' שהוא ע"י מוציאיהם בהבל הפה שמזה נעשה מקיף לנשמה יחיה האדם כמ"ש בד"ה ביום השמע"צ שמאלו תחת לראשי פ"ה וזהו ובצל ידי כסיתיך גם כמ"ש במ"א שמהקו שהוא או"פ כי מתחלה היה צמצום ואז אח"כ נמשך הקו בבחי' או"פ, הנה ממנו נמשכים העיגולים המקיפים בהביאור ע"פ הרועה בשושנים א"ת שושנים אלא ששונים בהלכות לכן מבחי' ואשים דברי נמשך ובצל ידי כו', עוי"ל כמ"ש בד"ה נשא את ראש בני גרשון דרוש השני פ"ה שעם היות שבני גרשון נשאו את היריעות שהם המקיפים ובני קהת נשאו את הארון והכלים שהם פנימים, הנה פנימי' זו גבוה מהמקיף כמשל המרכז של נקודה האמצעית שבתוך העיגול שעליה סובב העיגול וקדמה להעיגול במחשבה וזהו ואשים דברי בפיך הפנימית ועי"ז ובצל ידי כסיתיך האור מקיף.

קיצור התורה היא בריח התיכון המבריח וממשיך מע"ק בז"א וזהו הרחב פיך ואמלאהו בד"ת כתיב, ובצל ידי כסיתיך יש לפרשו ג"כ על עסק התורה כי מהבל הדיבור נעשה או"מ, גם כמו מהקו נמשכו העיגולים המקיפים, גם כמו בני גרשון נשאו את היריעות ובני קהת שהיו גבוהים מהם נשאו את הארון שהוא פנימי.

ג) אך לפי' הירושלמי ובצל ידי כסיתיך קאי על גמ"ח כי כן פי' צל ידי הוא חסד דרועא ימינא וכן פי' בד"ה במדבר סיני באוהל מועד פ"ג שזהו"ע אוהל מועד שהמשכת אוא"ס להיות בחי' מועד ונועדתי לך שמה אותיות ונודעתי הוא ע"י בחי' אוהל מועד היינו מ"ש ובצל ידי כסיתיך בחי' צל ולא אורה נגלית והיינו ע"י המצות וימינו תחבקני. והנה אוהל מועד גימ' יוסף אשר יוסף זהו ההמשכה בפנימית הנמשך אחר המקיף, ובנפש י"ל שזהו שמחה של מצוה כי השמחה אינו אלא ע"י שנמשך בהשגה בפנימית שמזה נמשך השמחה וע"ש בהביאור דבמדבר סיני באוה"מ פ"ה כי אלה תולדות יעקב יוסף כמ"ש בזח"ב פקודי דרמ"ב ע"א וזהו ואשים דברי בפיך בחי' יעקב בריח התיכון ומזה נמשך ובצל ידי כסיתיך ואח"כ ההמשכה בפנימיות זהו לנטוע שמים וליסוד ארץ וכ"כ בד"ה ביום השמיני שלח פ"א ג"כ מענין צל וז"ל ולכן נק' בחי' צל כמו שהצל הוא מגן להיות מכסה ומסתיר מחום השמש ומזרם וממטר כך הנה אהבה זו שמבחי' פנימיות נקודת הלב אף שהיא מסותרת

ומתעלמת כו׳, וע״ש שההמשכה זו מבחי׳ ישת חשך סתרו, ופי׳ הוי׳ צילך על יד ימינך היינו מה שיהי׳ צילך זהו על יד ימינך שהוא גמ״ח כנ״ל, וקרוב לזה פי׳ בד״ה ביום השמע״צ שמאלו תחת לראשי הנ״ל, וזהו פי׳ ובצל ידי ע״ד שנאמר ומתחת זרועות עולם, דלכאורה אינו מובן איך שייך זרועות מתחת העולם אלא הענין שהוא בחי׳ סוכ״ע שהוא עד״מ זרוע וידו הכפופה שמקפת הדבר מכל צד וזהו ג״כ פי׳ כתר מלשון כותרת מלשון כתרו את בנימין שהו״ע המקיף וסובב כמ״ש בביאור הראשון ע״פ יונתי בחגוי פ״ה, ולכן בחי׳ סוכ״ע נקרא ובצל ידי כסיתיך.

והנה אעפ״י שע״י התורה נמשך ואשים דברי בפיך עכ״ז צ״ל ג״כ גמ״ח כדי להיות ובצל ידי כסיתיך יען שקיום האו״פ הוא ע״י האו״מ, ולכן הקורא ק״ש בלא תפילין כאלו מעיד עדות שקר בעצמו. הגם כי בתפילין הם ג״כ הפרשיות שמע והא״ש רק בתפילין הם בבחי׳ מקיף ובק״ש שאומר אחד ואהבת הם בבחי׳ גילוי בפנימיות ולכן תחלה צ״ל המקיף ואח״כ הפנימי׳ וכמ״ש כ״ז בתו״א בד״ה ויקהל משה וע״כ אעפ״י שע״י התורה נמשך ואשים דברי בפיך בבחי׳ או״פ צ״ל גמ״ח כדי להיות ובצל ידי כסיתיך בחי׳ או״מ כו׳. ועוד זאת פעולת הגמ״ח דוקא שע״י המצות וגמ״ח תהי׳ בחי׳ שמירה לבחי׳ המשכת אשר אנכי מצוך היום הנמשך ע״י התורה להיות לה שמירה וקיום בלב כמ״ש בלק״ת בד״ה כי תשמע פ״ג בענין לשמור את כל מצותי׳ כו׳ ע״ש, ואפשר זהו״ע שמור לנוק׳ שהמצות הם במל׳ והוא לבוש מ״ל בחי׳ יפתי השומר שלא להיות אלביש שמים קדרות כמ״ש בהביאור דיונתי בחגוי הסלע הנ״ל פ״ג, וזהו ובצל ידי שהוא מל׳ כסיתיך ובתו״א בד״ה יביאו לבוש מלכות איך ע״י קיום המצות בעשי׳ הגשמית נמשך מבחי׳ סוכ״ע וזהו״ע מ״ש פיה פתחה בחכמה, ופי׳ בזח״א ס״פ תולדות דקמ״ה ע״א ופי׳ במק״מ ח״ל המל׳ אינה פותחת פיה לדבר רק ע״י החכמה שהוא אבא המייסד אותה ובזה יש לה כח לפתוח פיה ולדבר עכ״ל ועי׳ מענין אבא יסד ברתא שהדיבור נמשך מחכמה דוקא שלמעלה מהשכל המושג באגה״ק ד״ה ויעש דוד שם והיינו ע״ד הנ״ל בפי׳ ואשים דברי בפיך בשם הרמ״ז ותורת חסד על לשונה זהו״ע ובצל ידי כסיתיך והוא ע״ד שנת׳ בלק״ת פ׳ שלח בד״ה ביאור הדברים ע״פ אני כו׳ ושם פ״ד מענין חסדי הוי׳ חסד עילאה הוא רב חסד שיתגלה לע״ל וזהו וחסדי מאיתך לא ימוש כו׳ כמ״ש בזח״ג נשא דקל״ג ע״ב (ובלק״ת נדפס קל״ו ב׳ והוא טעות) אך הכלי לזה הוא חסד דאצילות שעליו נאמר וכמה גופין תקינת לון כו׳ עכ״ל כך ע״י המצות נמשך ובצל ידי כו׳.

קיצור • לפי׳ הירושלמי ובצל ידי קאי על גמ״ח שלהיות המשכת אוא״ס ע״י המצות היא בבחי׳ צל ולא אורה נגלית, וזהו״ע אהל מועד והוא גימט׳ יוסף כי מזה נמשך אח״כ בפנימיות בחי׳ לנטוע שמים וליסוד ארץ, גם האהבה נק׳ צל שאע״פ שהיא מסותרת היא מגינה אך

קיצור : נוסף מבוך ויקרא בשלימות.

ה׳ צלך על יד ימינך דהיינו ע״י גמ״ח, גם פי׳ ובצל ידי כמו. ומתחת זרועות עולם, הפנימי א״א להיות בלי האו״מ כמו הקורא ק״ש בלא תפילין גם כמו ענין לשמור את (כמו עם) כל מצותיו, שמור לנוק׳, ובצל ידי שהיא מל׳, וזהו פיה פתחה בחכמה והיינו ואשים דברי בפיך, ותורת חסד על לשונה, כענין חסדי ה׳ ב׳ בחי׳ חסד, כך ע״י המצות נמשך ובצל ידי.

ד) **ואח״כ** לנטוע שמים וליסוד ארץ זהו קרבנות שהם להיות יחוד זו״נ הנק׳ שמים וארץ כמ״ש בד״ה כי עמך מקור חיים מענין השקיפה ממעון קדשיך מן השמים וברך את עמך כו׳ ע״ש דנ״ח ע״ב כי ע״י בחי׳ זו נהי׳ נחשבים לפניו לדבר חשוב כו׳ ובמד״ר ס״פ ויצא פס״ח ע״פ והנה סולם מוצב ארצה זו הכבש וראשו מגיע השמימה זו הקרבנות שריחן עולה לשמים ור״ל ג״כ להקריב העולמות יחד ובבחיי ר״פ ויקרא כ׳ וז״ל ע״ד הקבלה אומר כי הקרבן הוא היחוד וזהו לשון קרבן כלומר קירוב הכחות ושמותיו של הקב״ה וכל מי שהוא מקריב אליו השמות הוא מיחד, וכשאמר והקטיר הכהן את הכל המזבחה בתוס׳ ה״א לא בא לסתום כ״א לפרש כי היא ה״א אחרונה שבשם המקבלת תחלה ונק׳ מזבח ומשם מתחיל המ״ח מעילוי לעילוי עד המח׳ הטהורה עכ״ל, וע׳ בזהר פ׳ ויקרא ד״ה סע״ב העיר ג״כ ע״פ אם עולה קרבנו מפסוק כי לא מחשבותי מחשבותיכם ומשמע ג״כ שם דמח׳ עילאה זהו אבא ולשם הוא עליית הקרבן אלא דשם משמע דעלי׳ זו הוא ע״י יסוד וכאן בבחיי משמע דעלייה זו הוא מתחיל מה׳ תתאה שהוא המל׳, ויש לחבר ב׳ הענינים.

והנה ענין ג׳ בחי׳ אלו תורה עבודה וגמ״ח היינו כי ע״י התורה וגמ״ח ממשיכים הגדלת רמ״ח אברי דז״א וכן במל׳ כמבואר בת״א פ׳ יתרו בד״ה ע״פ משה ידבר ואזי אח״כ דוקא הוא ראוי להוליד משא״כ קטן אינו מוליד וכמ״ש בתו״א בהביאור דמזוזה מימין דע״א ע״ד והיחוד זהו ענין הקרבן, וזהו לחמי לאשי, וזהו ע״ד כי אם הלחם אשר הוא אוכל ועכשיו תפילה במקום קרבן ולכן ח״י ברכות דשמו״ע כנגד ח״י חוליות שבשדרה שהם בחי׳ הסולם שדרך בם נמשך הטיפה מהמוח כו׳, וכמ״ש מזה בד״ה לא הביט און ביעקב, ולשון לנטוע שמים ע״ד ויטע אלקים גן בעדן כו׳, ויניחהו בג״ע לעבדה ולשמרה וארז״ל אלו הקרבנות שנק׳ עבודת הגן כו׳, והיינו ג״כ לנטוע שמים כו׳ דהיינו ע״י שממשיכים לז״א הנק׳ שמים המוחין דעצמות אוא״ס כו׳, וע׳ ברבות קדושים פכ״ה לא תתעסקו אלא במטע תחלה כו׳, וע׳ בזח״א ויחי דרי״ן א׳ ע״פ נצר מטעי מעשי ידי כו׳, ומזה נמשך אחר כך ליסוד ארץ ע״ד אני אענה את השמים והם יענו את הארץ וכו׳, וזהו וחיי עולם נטע בתוכינו כו׳, וג׳ בחינות אלו זהו כענין שארה כסותה ועונתה כו׳ ואשים דברי בפיך התורה נק׳ לחם לכו לחמו בלחמי אכלו ריעים כו׳ וזהו ענין שארה, ואח״כ ובצל ידי כסיתיך זהו ענין כסותה ואח״כ לנטוע שמים וליסוד ארץ זהו ענין עונתה ועי״ז נק׳ כנס״י ציון כנז׳ הפי׳ בתו״א פ׳ מקץ בד״ה רני ושמחי בת ציון.

קיצור אח"כ לנטוע שמים וליסוד ארץ זהו הקרבנות, הקרבן הוא היחוד קירוב המדות לאוא"ס, המזבחה בתוס' ה' שהיא עולה עד המח' בחי' כי לא מחשבותי מחשבותיכם ע"י תוס' גידול רמ"ח אברים כי קטן אינו מוליד ואח"כ ההולדה היינו ע"י היחוד לנטוע שמים וליסוד ארץ שארה כסותה ועונתה ועי"ז נק' כנס"י ציון ועכשיו תפילה במקום קרבנות.

וזהו והנה באר בשדה זה ציון להיות בבחי' באר הנובעת מלמטה למעלה בקיום מ"ש ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשיך כו' וכמ"ש אליך הוי' נפשי אשא כו' כי אתה בראת ואתה יצרת ואתה נפחת, ואתה עתיד ליטלה ממני כו' ואינה נתונה לאדם אלא כדי שיעור ימי חייו בעוה"ז בבחי' בע"כ אתה חי כמ"ש בד"ה עלי באר ענו לה, והנה שלשה עדרי צאן רובצים עליה אלו ג' רגלים וזהו ע"ד על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל עבודה ועל גמ"ח שבהם ועל ידם נמשך אור המשכה מבחי' סוכ"ע בממכ"ע בבחינת מקיף ופנימי כמו"כ הוא ענין ג' רגלים שבהם ועל ידם נמשך אור הסוכ"ע בבחי' באר זה ציון אך בנין המל' הוא מהגבורות לפי שמתפשט ממנה המשכות בבי"ע לד' חיות פני אריה פני שור כו' ומהם נתפשט אח"כ למטה יותר ולפי שבבי"ע יש סט"א וקליפות ע"כ צ"ל גבורות שלא יהי' להם יניקה כמ"ש בד"ה ורב שלום בניך וארז"ל א"ת בניך אלא בונייך כי בן הוא מבחי' חסד וצ"ל בונייך מבחי' גבורה וזהו והנה שלשה עדרי צאן רובצים עליה שארז"ל אלו ג' בתי דינים היינו נגד ג' עולמות דבי"ע וצ"ל בכל עולם בחי' דין שיגיע השפע רק למקום הראוי, וזהו על שלשה דברים העולם קיים על הדין ועל האמת ועל השלום, שנא' אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם זכריה ח' ט"ו, והיינו ורב שלום שמבחי' ורב שהוא מעולם התוהו נעשה שלום ע"י הדין כו' וכן נת' בלק"ת בשה"ש בד"ה שינייך כעדר הרחלים ושם פ"ג דל"ז ע"א ענין ג' עדרי צאן ששלח יעקב מנחה הם ג"כ נגד העלאת מ"ן דג' עולמות בי"ע הנק' מקיפים ופנימים וחיצוני' כו'. אך בזמן שאין בהמ"ק קיים הנה שלשה עדרי צאן הם בבל ומדי ומקדון כו', ולזה ציון במשפט תפדה כענין ג' בתי דינים הנ"ל למנוע השפע ממקום שאינו ראוי וכן ע"י שאדם עושה משפט בעצמו שלא יומשך אחרי המותרות כו', בתו"א פ' יתרו סד"ה זכור את יום השבת, אך כ"ז בבחי' ציון שהם צדיקים המצויינים בתורה ועבודה וגמ"ח כמש"ל בשם הירושלמי פ"ד דתענית ה"ב על הפסוק ואשים דברי בפיך כו'. ושביה י"ל היינו בע"ת, כי הנה כתיב ונאספו שם כל העדרים והשיבו את האבן כו', וארז"ל במד"ר פ' ויצא פ"ע דקאי על לע"ל כמ"ש בזח"ב בשלח דמ"ז ע"א ע"פ ופרעה הקריב וז"ל כתיב ישעי' כ"ו הוי' בצר פקדוך צקון לחש מוסרך למו, לא יפקדון ישראל לקוב"ה בשעתא דניחא אלא בשעתא דעקין להון וכדין כולהון פקדין ליה, וזהו פי' המצו"ד שם בצר בעת באה צרה עליהן זכרו בך ודורשי' פניך בתפילה עכ"ל, ועד"ז פי' רש"י שם. ועד"ז פי' זח"ג דקע"ח ע"ב בענין הוא דא עתיקא אלמלא דינא, וע' בהז"ז שם פ' קרח דט"ו ע"א צקון לחש וכולהו צלאין בצלותא ובבעותין ואריקו קמי' צלותהון ת"ל המצ"צ בישעי' שם צקון לשון יציקה ושפיכה ויאמר כן על

הרבות הפלל וכן ישפוך שיחו תילים סי' ק"ב, וזהו שאמר הזהר ואריקו קמיה צלותין, ויש להעיר ממה שאמר בזכרי' סי' ד' ב' שבעה ושבעה מוצקות לנרות ושם ג"כ פי' לשון יציקה אלא דשם פי' שהוא אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת לכן נק' מוצקות שנמשך וניצק ממילא, גם פי' מה ששייך בחי' זו באתעדל"ת ואפ"ל באתעדל"ע יש ב' בחי' הא' מה שאתעדל"ת מעורר, והב' מה שנמשך ע"י אח"כ בתורת מתנה דוגמת מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, נחזור לדברי הזח"ב בשלח מ"ז א' אימתי מוסרך למו כו' בשעתא דפקיד לון קוב"ה ברצועה כדין קוב"ה קאים עלייהו ברחמי כמה דאוקימנא משל ליונה עם הנץ כו', ועי' במד"ר פ' בשלח פכ"א כד ישראל הוו קריבין לימא והוו חמיאן לימא קמיהו אזיל וסוער וגלגלוהי זקיפין לעילא הוה דחילין זקפו עינייהו וחמו לפרעה ומשרייתה ואבני גירין ובליסטראין כדין ויראו מאד מה עבדו ויצעקו בני ישראל מאן גרים האי דקריבו ישראל לגבי אבוהון דלעילא פרעה הה"ד ופרעה הקריב והא אתמר עכ"ל והוא במד"ר בשלח פכ"א דקל"ח ע"ב ופרעה הקריב כו' מהו הקריב אלא שהקריב את ישראל לתשובה שעשו, א"ר ברכיה יפה היתה הקרבת פרעה לישראל יותר ממאה צומות ותפילות כו' עכ"ל, ועד"ז יש להבין ענין והשיבו את האבן דקאי על מלחמת גוג.

וזהו ושביה בצדקה כי ע"י שפגמו כו' הוצרך לעשות תשובה בחילא יתיר אך צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפיזרן כמארז"ל ע"פ צדקת פרזונו והיינו שעי"ז יבואו לבחי' והנצח כו', ומקבל מהם כמו בחילא יתיר גם משארז"ל במד"ר פ' בא פט"ו ד' ע"פ מדלג על ההרים אם אני מסתכל למעשים של אלו לעולם לא יפרקו ממצרים אלא למי אני מסתכל לאבותיהם הקדושים כו', וזהו בחי' צדקה כמ"ש וזרחה לכם כו' שמש צדקה ומרפא כו' בכנפיה פרישות אור וזיו השמש ואתעדל"ת לבחי' זו זהו ע"י צדקה כו'.

קיצור וזהו והנה באר בשדה זו ציון להיות בע"כ אתה חי ע"י התבוננות ואתה עתיד ליטלה ממני כו', והנה שלשה עדרי צאן רובצים עליה אלו ג' רגלים שעי"ז נמשך השפע מסוכ"ע בממכ"ע ולפי שבנין המל' מהגבורה צ"ל שלשה בתי דינים יושבין, אך בזמן שאין בהמ"ק קיים אזי בבל ומדי ומוקדון ולזה צ"ל ציון במשפט תפדה היינו משפט שאדם עושה בנפשו וכ"ז בבחי' ציון, אבל ושביה בע"ת ופרעה הקריב הוי' בצר פקדוך ואזי צקון לחש כו', וצ"ל תשובה בחילא יתיר אך צדקת פרזונו צדקה עשה הקב"ה שמקבל מהנצח כמו בחילא יתיר ואתעדל"ת לבחי' זו זהו צדקה כו'.

אור התורה

פרשת

ואתחנן

ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר וגומר, אתה החילות להראות את עבדך וגו',
הנה ארז"ל עד שלא נבהמ"ע היה הוא ושמו בלבד, וי"ל מי הי' הקוראו בשם קודם שנבה"ע, הענין כי תכלית ברה"ע הוא בגין דישתמודען לי' כו', וביאור זה הוא כי הנה העיקר הוא לאהפכא חשוכא לנהורא והיינו ע"י נש"י דכתיב נר ה' נשמת אדם. דהנה עוה"ז נק' עולם השפל שהוא מסתיר אור האלקי מצד ריבוי ההסתרות וחשך כפול ומכופל להיותו העולם היותר אחרון בהשתלשלות וכ"כ גברו הצמצום עד שיוכל להיות בבחי' יש ודבר נפרד בפ"ע, וע"ז נמשכו נש"י משרשן שהיו נהנין מזיו השכינה להתלבש למטה בגוף החומרי בכדי שיאירו אור האלקי בהאי עלמא השפל וחשוך כו' (כי ע"י התלבשותה בגוף המסתיר ומחשיך וע"י אתהפכא חשוכא של הגוף לנהורא של הנשמה כדלקמן אזי נעשה הגילוי בעה"ז בכללות העולם ג"כ כמ"ש גם את העולם נתן בלבם) וזהו שהנשמה נק' נר כמ"ש נר הוי' נשמת אדם כמו עד"מ ע"י ירידות נש"י בגופות שהם בחי' נר הוי' ממילא נדחה החושך דעוה"ז, אך כמו עד"מ בבית אפל כשהבית גדול אזי מחמת ריבוי החשך לא יספיק הדלקת נר אחד שאין בנר אחד רוב אור כ"כ להאיר כל הבית ומוכרחים להדליק בו כמה נרות שאז מגיע לו תוס' אור ונדחה החושך ממנו כן עד"מ למעלה מספר נש"י שירדו בעה"ז שכאו"א קרוי נר ה' הוא לפי ערך החושך והאפילה דעוה"ז שכך לפי ערך זה צ"ל כך וכך ריבוי הנרות בכדי להוסיף אור רב להאיר את החשך.

(**נתבאר** קושיא דענין היה הוא ושמו, וענין דישתמודען ליה, ושהעיקר לאהפכא חשוכא והיינו ע"י נש"י שנקראו נרות, ומחמת ריבוי החושך דעוה"ז צ"ל ריבוי נרות).

א) **וז"ש** (ישעי' ס"א ט') כי הם זרע ברך ה'. פי' ברך הוא לשון המשכה כמו המבריך את הגפן שכופף את קומתו וממשיכן למטה, והוא מלשון בריכה שהוא אמת המים הנמשכת והולכת (כי בענין לשון ברוך יש ג' ענינים הא' לשון ברכה שמברך א' לזולתו, הב' לשון הברכה כמו ויברך את הגמלים וכמו המבריך את הגפן שבמשנה, הג' לשון בריכה של מים כמו עשיתי לי בריכת מים בקהלת ב' ו' וכל ג' ענינים אלו א' שבכולם המכוון ענין המשכה, דהברכת הגמלים היינו שנשפלים למטה שכ"ז שהיו עומדים היו הברכים גבוהים מן הארץ ועכשיו ע"ז הם נשפלים הברכים על הארץ וכן המבריך את הגפן נמשך קומתו למטה, וכן בריכת המים שבה המים נמשכים ועד"ז הוא ג"כ פי' וענין הברכה שהיא ההמשכה מההעלם אל הגילוי וזהו

החילוק בין ברכה לתפלה כמ"ש במ"א) וכך היא מה שהנשמות נק' זרע ברך ה' שהם ממשיכים בחי' שם הוי' מההעלם אל הגילוי דהיינו שיהי' הגילוי בעולם השפל שהוא בחי' חשך והם נק' נר הוי' שממשיכים גילוי בחי' שם הוי' וזהו תכלית ירידתן למטה אף שבעודן בשרשן היו נהנין מזיו השכינה. (ואין שם לא אכילה ולא שתי' כו') ועתה בירידתה למטה הגוף מחשיך עליהם ונצרך האדם לכמה הצטרכות גופנים אכילה ושתי' ומו"מ כו', וזהו ירידה. אך כל זה כדי שאח"כ ימשיכו גילוי שם הוי' למטה שלזאת הי' עיקר המכוון והיינו מ"ש ברוך ה' מן העולם ועד העולם מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא. וז"ש והיתם ברכה בקרב הארץ ולכן התחלת התורה היא בבי"ת בראשית ברא. ומבואר הטעם בזהר בהקדמת בראשית דג"ב בבי"ת נברא העולם לפי שהוא התחלת תיבת ברכה והיינו משום שזוהי תכלית הבריאה להיות גילוי והמשכה למטה (וז"ש ברוך תהי' מכל העמים וכתי' כי ברוך הוא כי ברוך יש בו ב' פי' הא' שמקבל הברכה מזולתו כמו והמלך שלמה ברוך והב' שמברך לזולתו ושני הפי' אמת בנש"י שלהיותם זרע ברך ה' שמברכים וממשיכים גילוי שם הוי' ע"כ הם מקבלים חלק בראש מגילוי זה כי כל המברך מתברך) (אך כי פי' ברוך תהי' מכל העמים היינו כי יתרון האור מן החושך שע"י שהחשך נהפך לאור נעשה יתרון אור מגלה עמוקות מיני חשך עמוקות דוקא בחי' ישת חשך סתרו, והענין כי שמש ומגן הוי' אלקים שם הוי' הוא בחי' שמש וגילוי הארה ושם אלקים מגן ונרתק ומריבוי המסכים נמשך החשך, והנשמה היא נר ה' להאיר החשך דשם אלקים כי שרית עם אלקים וכתי' צחוק עשה לי אלקים דוקא משם אלקים נמשך הצחוק והתענוג דהיינו כשנהפך החושך לאור כו' וזהו שחורה אני ונאוה).

(נת' שלכך נק' נש"י זרע ברך ה' לשון המשכה כמו המבריך כו' ברוך ה' מן העולם מעלמא דאתכסיא כו', וז"ש והייתם ברכה בקרב הארץ ובי"ת דבראשית).

ב) **והנה** זמן המשכת גילוי אלקות שממשיכים ישראל הוא בתפלה שאומרים בא"י שהוא הבקשה על הגילוי בחי' הוי' מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא, וכן בהתחלת פסוד"ז אומר ג"כ י"ג פ' ברוך, ברוך שאמר והי' העולם ברוך הוא כו' ופי' שאנו מבקשים שבחי' שאמר והי' העולם יהי' ברוך ונמשך בבחי' גילוי בלב האדם, דהיינו ענין שאמר והיה העולם הוא שבמאמר א' יכול להבראות וכמ"ש כי הוא אמר ויהי אמירה א' וכמ"ש בזהר דבמת' א' ברא את העולם, הנה ענין זה צ"ל בבחי' ברוך והמשכה להיות גילוי בלב האדם דהיינו כשנוגע הדבר ללב עד שנתפעל להיות יוצא מנרתקו ממש מחמת התבוננות זו איך שממאמר א' הי' העולם ולזאת כולא קמי' כל"ח כמשל ביטול תיבה א' של הדיבור לגבי עצמות הנפש, ואי לזאת יחפוץ להכלל בעצמות א"ס ב"ה כמ"ש כלה שארי ולבבי כו' ועמך לא חפצתי, זהו"ע הברכה שהוא בחי' גילוי משא"כ כשאין הלב מתפעל להיותו יוצא מנרתקו הגם שכתבונן בזה במוחו מ"מ כיון שלא נגע הדבר ללבו להיות ניזוח ממקומו הרי א"כ עדיין

הוא בבחי׳ עלמא דאתכסיא. וברכה הוא דווקא כשנמשך בעלמא דאתגליא (וכמ״ש במ״א בפי׳ ונקדשתי בתוך בנ״י כי בנפש יש ג׳ בחי׳ רת״ס המוח הוא בחי׳ ראש והלב הוא בחי׳ תוך וצ״ל שיגיע קדושתו ית׳ מה שהוא קדוש ומובדל כו׳ בבחי׳ תוך דוקא שהוא הלב וכמ״ש אשר נגע יראת אלקים בלבם דוקא. ואף שהמוח גבוה מן הלב. אך היא הנותנת דעיקר האדם הוא בחי׳ המדות כנודע דז״א נאצל בסוד שרש רק בבחי׳ ו״ק שהן המדות והמוחין באין לו בסוד תוס׳ וכך באדם הגשמי כשלא נגע הדבר ללבו הוא עדיין בבחי׳ עלמא דאתכסיא אצלו וכשנוגע הדבר ללבו זהו בחי׳ גילוי וברכה בעיקר מהותו כו׳) והנה כמה מיני המשכות והתפעלות הן יש שהוא מבחי׳ שאמר והי׳ העולם כנ״ל דהיינו מה שבמאמר א׳ נברא כו׳, ויש שהוא בחי׳ ברוך הוא כו׳ דהיינו ההתפעלות והגילוי בלב הוא מבחי׳ עצמותו ית׳ שלמעלה מעלה מבחי׳ הודו על ארץ ושמים דהיינו מה שא׳ והי׳ העולם כ״א מבחי׳ עצמותו ית׳ שנשגב לבדו חהו ברוך הוא בחי׳ עצמותו ממש.

(נתבאר ענין שההמשכה הוא בתפלה שאמר בא״י, וזהו ברוך שאמר כו׳ שבחי׳ שאמר והי׳ העולם באמירה אחת צ״ל בבחי׳ ברוך והמשכה להיות גילוי בלב האדם להיות יוצא מגרתקו כו׳ ויש התפעלות מבחי׳ הוא או אימר ועושה כו׳).

ג) והנה בב״ש יש י״ג פעמים ברוך והן המשכת י״ג ת״ד כי הם בחי׳ שערות דהיינו שהגם שנמשך להיות גילוי בלב האדם ומתחלה הי׳ בחי׳ העלם ועכשיו נעשו בחי׳ גילוי שזהו״ע ברוך כנ״ל, מ״מ אין זה גורם שום שינוי ח״ו באלקותו ית׳ ע״י המשכה זו שנמשכו מההעלם אל הגילוי בלב האדם ובעולם כו׳. ולזה נמשלה ההמשכה של י״ג ת״ד לבחי׳ שערות, שהשערה נמשך בה יניקה וחיות מן המוח, אעפ״כ יכול לגוזם ולא יהי׳ נוגע להמוח כלל, וזהו מפני שהיניקה הוא רק בחי׳ מותרי מוחין באופן שאינו נוגע לעצמיות המוח כך כל המשכות הנ״ל אינו נוגע למהו״ע ית׳ ממש כנודע ומבואר במ״א והנה בענין י״ג בחי׳ ברוך אלו. הנה בא״י אמ״ה הוא בחי׳ המשכה הכללית ולכן נזכר בזה ה׳ אלקנו דהיינו שממשיכים שיהי׳ בחי׳ ה׳ עצמו לנוכח בבחי׳ גילוי עד שיהי׳ אלקינו. (וכנודע שי״ג ת״ד ג״כ יש י״ב בחי׳ פרטיות ויש בחי׳ א׳ הכללית. צ״ע דבע״ח לא נז׳ זה רק גבי י״ג ארחין וי״ג נימין דרישא לכן צ״ע אם כמ״ש הוא ביגת״ד ובע״ח שער יוד רפ״ז משמע דגם בי״ג ת״ד יש בחי׳ הכולל כל הי״ב כמ״ש י״ב אתוון והכולל י״ג ע״ש) והנה ענין ה׳ הוא כמאמר ובטובו מחדש בכ״י מעשה בראשית פי׳ ענין מחדש הוא בחי׳ התהוות יש מאין אשר אין ערוך לך כלל דהיינו לא כמו השתלשלות שהעלול יש לו ערך ושייכות ויחוס לעילתו משא״כ בהתהוות יש מאין שהיש המתהווה להיות לבחי׳ יש ודבר נפרד ואין לו ערך כלל לגבי הבורא ית׳ לכן נאמר ובטובו מחדש ממש שלא בדרך השתלשלות ער״ע. והענין כי למעלה ג״כ יש בחי׳ השתלשלות מעילה לעילה ויש שהוא למעלה מהשתלשלות. בחי׳ ההשתלשלות הוא עד״מ כמו אצל האדם שמשכל נעשה מדות שכאשר משכיל שהדבר טוב

יתאוה אליו ומהמדות נמשך המח' דהיינו שמהלב עולה אל המוח לחשוב ולהרהר בדבר ההוא, ומהמח' נמשך הדבור, כ״ז הוא בחי' סדר והדרגת ההשתלשלות עו״ע אשר יש להם ערך זל״ז דהיינו שהמדות יש להם ערך אל השכל שנמשכו הימנו כו' וכן המח' כו', וכמו״כ למעלה יש סדר הדרגה ההשתלשלות עו״ע אשר נערך זל״ז (דהיינו ג״כ ההשתלשלות מבחי' חכ' במדות וממדות למח' כו' הגם כי לא מח' מח' כי מח' האדם אינה עושה כלום משא״כ בדבר ה' שמים נעשו מ״מ ההשתלשלות וההמשכה בבחי' אלו מזה לזה הוא בבחי' עו״ע) כי מודעת זאת אשר למעלה ג״כ יש בחי' הנק' אותיות הדיבור ויש בחי' הנק' מחשבה כו' והיינו כמ״ש בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם שהם המלאכים שבהיכלות החיצונים שהתהוותם מבחי' דבר ה' ונאמר ע״ז היש מספר לגדודיו אלף אלפים מספר גדוד א' כו' וכמו״כ הוא במלאכים שנתהוו מבחי' מחשבה כי לא מח' מח' כו' והם המלאכים היותר עליונים שהם מבחי' היכלות הפנימי' ובלשון הגמ' נק' ב' בחי' אלו בתי גוואי ובתי בראי כמארז״ל לא קשיא הא בבתי גוואי הא בבתי בראי, שהיכלות החיצוני' שנתהוו מבחי' דבר ה' נק' בתי בראי והפנימי' שנתהוו מבחי' מח' נק' בתי גוואי. והנה אף במח' עצמה יש כמה וכמה מדרגות שונות גבוה מעל גבוה דרגא לעילא מן דרגא היינו כמ״ש בזהר כמה מחשבתין אינון כו', פי' שהמח' של עולם התחתון יחשב לנגד העליון ממנו רק לבחי' דיבור בלבד וכעד״ז יש מדריגות רבות גבוה מעל גבוה כו' מפני שמבחי' דיבור העליון נמשך מח' של עולם התחתון וכמ״ש במ״א ע״פ וידבר ה' אל משה לאמר, כי לאמר היינו בחי' מחשבה והאמירה בלב, והנה השגת משה באותו עולם העליון שהגיע השגתו הנה מח' שלו הנק' אצלו לאמר נמשכה מבחי' דיבור שבעולם היותר עליון וזהו וידבר כו' לאמר שמבחי' דיבור העליון נעשה למטה מחשבה ולכן ימצא גם בהיכלות הפנימים הנמשכים מבחי' מח' ג״כ חלוקי מדריגות זו למעלה מזו משום דכמה מחשבתין אינון, ועוד יש מדריגה גבוה במלאכים ונשמות הנמשכים ממדותיו ית' שהמדות הן למעלה מהמח', וכמאמר אליהו חסד דרועא ימינא ולמעלה מבחי' מח' שנק' גופין לגבי מו״ד שנק' לבושין, והחסד הוא מקור נשמת אאע״ה או מיכאל כהנא רבה כנודע. והנה כ״ז הוא בחי' סדר השתלשלות ע״ע (ר״ל הדבור הנמשך מהמח' אף שהדבור למטה מהמח' מ״מ נק' עו״ע שיש להם ערך זל״ז וכן המח' לגבי המדות כו' ולזאת גם המלאך שנתהוה מן הדיבור יש לו ערך לגבי המלאך שנתהוה מן המח' ונק' ג״כ עו״ע, ומ״מ המלאך עצמו לגבי דבר ה' המהוה אותו אינו כלל בחי' עו״ע רק יש מאין, וכנזכר באגה״ק ד״ה איהו וחיוהי וגרמוהי חד אך בכאן אינו מיירי מזה רק כוונתו לבאר ב' בחי' שיש למעלה, הא' השתלשלות והוא בי״ס עצמן מהכ' למדות וממדות למח' ודיבור כו' ובכלל זה הוא ג״כ השתלשלות עו״ע בהמלאכים עצמן שבחי' המלאך שנתהוה מהמח' לגבי המלאך שנתהוה מדבור הו״ע עילה ועלול וכמאמר ומקבלין דין מן דין כו' והבחי' השנית הוא מה שלמעלה מהשתלשלות הוא התהוות החכ' ראשית הי״ס מא״ס ב״ה כדכתיב והחכ' מאין כו' כדלקמן) שהדיבור לגבי המח' הוא נלקח ונמשך בבחי' עו״ע, אבל ענין בטובו מחדש בכ״י מע״ב הוא חידוש יש

מאין שאין שייך בזה ערך ויחוס כלל רק מאין המוחלט ליש והיינו כמ"ש החכ' מאין תמצא שהתהוות החכ' שהוא ראשית ומקור לבחי' מדות ומח' כו' הכל מא"ס ב"ה אינו כלל דרך השתלשלות רק מאין ממש תמצא, שהוא חידוש יש מאין והתהוותה ע"י יו"ד דשם הוי' ב"ה והיינו מ"ש ובטובו מחדש כו' היינו היו"ד דשם הוי' הוא מחדש ממש מאין ליש בחי' החכ' וממנה נמשכה אח"כ ה' ראשונה דשם הוי' שמורה על השתלשלות השפע לאורך ורוחב והוא עלמא דאתכסיא והוי"ו מורה על המשכת השפע וה' אחרונה הוא בחי' עלמא דאתגליא שבחי' הו"ה דשם הוי' הוא סדר ההשתלשלות שמתיחסים זל"ז בחי' עו"ע כנ"ל בענין משכל למדות כו' אבל המשכתן מיו"ד דשם הוי' להיות התהוות חכמה אינו עפ"י השתלשלות כ"א הוא מחדש בטובו מאין ליש ממש ובהתהוות החכ' מאין ליש נכללו בה כל שאר הבחי' הנמשכות ממנה בבחי' ערע כנודע, והר"ע באי' אמ"ה כו' שצ"ל בחי' הוי' זו בבחי' ברוך וגילוי בנפש האדם דהיינו כשיהי' ההתפעלות מבחי' הוי' המהוה מאין ליש שלא בדרך השתלשלות כמאמר ובטובו מחדש כו' שהוא ע"י שם הוי' כנ"ל דהחכ' מאין תמצא מבחי' יו"ד דשם הוי' כו' שבחי' זו תתברך בבחי' גילוי בנפש האדם שתרגיש הנפש ויתפעל לבבו מזה כו'.

(נת' י"ג ברכות דב"ש י"ג ת"ד בחי' שערות שאין שינוי ע"י ההמשכה כו' והמשכה הכללית בא"י אמ"ה להיות הוי' בבחי' גילוי אלקנו והוא כמאמר ובטובו מחדש מאין ליש כי אין ערוך כי יש השתלשלות ולמעלה מהשתלשלות, השתלשלות משכל מדות ומח' ודיבור, יש אלף אלפים מדבור וכמו"כ ממח' כו' מח' למח', אך החכ' מאין תמצא יו"ד דשם הוי' וצ"ל בחי' הוי' זו ברוך וגילוי בנפש האדם).

ולתוס' ביאור ענין ובטובו מחדש בטובו דוקא מבואר בסידור האריז"ל דפי' טובו מורה על בחי' חסד עילאה. וי"ל דהיינו עפמ"ש בזהר ח"א ד"ז ע"א בענין מה רב טובך כו' שהוא בחי' חסד דע"י שלמטה מהחכ' כמ"ש הרמ"ז שם והוא בחי' אור קדמאה דהוה נהיר מסייפי עלמא כו' ע"כ מבחי' חסד זה נמשך החידוש והתהוות מאין ליש שהחכמה עילאה מאין תמצא שהוא מבחי' חסד דע"י הנ"ל כידוע דאבא בחסד אחיד ותליא לכן נאמר ובטובו מחדש לכך נסתר טובו דוקא דהיינו חסד עילאה הנ"ל, עוד י"ל בפי' ובטובו המבואר בספרי הקבלה שיש הפרש בין טוב במלופם לטוב בחולם דאלו טוב בחולם הוא הטוב הנגלה דטוב (בל"א גוט) אבל טוב במלופם הטוב התוכיות הניבחרת מהטוב וכמו שהפי' (בל"א טוב דאס בעסט) והוא ג"כ ענין הנ"ל דטובו במלופם מורה על בחי' תכלית הטוב שהוא חסד עילאה הנ"ל וכן מה רב טובך ג"כ במלופם וכן טוב טעם ודעת למדני כו' וזהו למעלה מבחי' טוב בחולם שהוא יסוד ז"א לכן נאמר ע"ז ובטובו מחדש כו' כנ"ל.

ח) **וזהו"ע** ואהבת את הוי' אלקיך שאומרים בק"ש, פי' שהאהבה הוא שיהי' בחי' הוי' שורה בך להיות אלקיך בבחי' גילוי דהיינו כנ"ל בענין

ברוך ה׳ שיומשך שם הוי׳ בבחי׳ גילוי שיתפעל מזה בלב כו׳, וזהו פי׳ ואהבת דשרש הל׳ נלקח מלשון אבה שהוא פי׳ רצון ותאוה וה״ה הנוספת באהבה הוא הבל הלב, כי אבה הוא במוח ואהבה הוא בלב (שכשהרצון נמשך ומתפשט מן המוח אל הלב בבחי׳ גילוי נק׳ אהבה וזהו דואהבת ב״פ אור כי הוא התחברות אור הרצון שבמוח שנמשך ומתחבר בבחי׳ גילוי ברצון שבלב וכמ״ש במ״א בפי׳ יפה את רעיתי כתרצה כו׳ ע״ש ע״פ הנך יפה רעיתי כו׳) ומהו הרצון והתשוקה שבלב להיות הוי׳ בגילוי, וזהו ואהבת את, פי׳ את כמו עת כי קורין לאלפין עיינין שמתחלפים לפי ששניהם ממוצא א׳ וכתי׳ עת לאהוב ופי׳ עת הוא סדר הזמנים וידוע דהזמן הוא בחי׳ נברא ושרש התהוותו הוא במדות מל׳ ית׳ שבחי׳ זמן שהוא עבר הוה ועתיד אין לו שייכות בא״ס ב״ה כ״א במדת מלכותו ית׳ שייך לומר שהוא ית׳ מלך בהוה מלך לשון עבר ימלוך לשון עתיד ונמצא שחיות וקיום בחי׳ הזמן כל זמן קיומו הוא רק ממדת מל׳ ית׳ שהוא בחי׳ עלמא דאתגליא וע״כ הוא הנק׳ ג״כ עת וכמ״ש בזהר ח״ג דנ״ח ע״פ ואתה נותן להם את אכלם בעתם כו׳ והיינו לפי שהוא בחי׳ מקור הזמן משא״כ למעלה מבחי׳ מל׳ אין נופל כלל בחי׳ זמן והנה בחי׳ מל׳ נק׳ ג״כ את כי את הוא בחי׳ הטפל כמארז״ל את בשרו את הטפל לבשרו וכך את הוי׳ המל׳ נק׳ את שהוא בחי׳ טפל לשם הוי׳ כי מדת מל׳ הוא בחי׳ הגילוי הנמשך להחיות העולמות והגילוי הוא טפל לעצמיות ההעלם כו׳. ועוד נק׳ את לפי שבחי׳ הגילוי הוא ע״י אותיות מא׳ ועד ת׳ לכן את ועת הכל א׳ דשרש התהוות הזמן ע״י בחי׳ אותיות דמדת מל׳, וזהו ואהבת את הוי׳ פי׳ שהרצון הוא שיהי׳ גילוי והמשכת שם הוי׳ הסוכ״ע בבחי׳ את שהוא עלמא דאתגליא וזהו ג״כ פי׳ עת לאהוב להיות חיבור וגילוי שם הוי׳ בבחי׳ עת היינו גילוי בחי׳ א״ס שלמעלה מהזמן בבחי׳ זמן כו׳ שעי״ז יהי׳ האת טפל ובטל לשם הוי׳ וכן עי״ז יומשך הביטול בכל הנבראים שנתהוו מבחי׳ אותיות אלו (ויש ב׳ פי׳ בענין ואהבת את הוי׳ הא׳ כנ״ל שיומשך שם הוי׳ להתלבש בבחי׳ את מלמעלה למטה וזהו״ע שילוב הוי׳ באד׳ והוא בחי׳ יחו״ת אבל יש לפרש עוד ואהבת שיהי׳ האת טפל לגמרי לבחי׳ שם הוי׳ והו״ע שילוב אד׳ בהוי׳ שהוא בחי׳ יחו״ע וכמ״ש במ״א ע״פ ביאור לתורה ע״פ שובה ישראל וע׳ בלק״א ח״ב פ״ז) בכל לבבך פי׳ שיהי׳ הרצון להמשיך גילוי זה לתוך בחי׳ לבבך שתי לבבות בתי גוואי ובתי בראי פנימי׳ הלב וחיצוני׳ הלב, והב׳ דבכל לבבך משמש שני לשונות א׳ שימשיך הגילוי בב׳ לבבות ולפי״ז פי׳ בכל לבבך היינו לתוך ב׳ בחי׳ שבלב, הפי׳ הב׳ שע״י בכל לבבך ימשיך להיות ואהבת את ה׳ בחי׳ עת לאהוב כו׳ והנה ענין פנימי׳ הלב הוא כשנקלט ונתפס בלבו בבחי׳ אתה הראת לדעת כי ה׳ הוא האלקים אין עוד מלבדו ופנימי׳ זו אפי׳ אחר התפלה כל היום שמזה נמשך ועשה טוב בכל היום שנשאר רשימו כו׳, ובחי׳ חיצוני׳ הלב היינו לכוף את יצרו לסור מרע בתכלית ובתחלה צ״ל לאכפיא לסט״א עכ״פ ולבסוף כמילא יבא ויגיע שיהפך חשוכא לנהורא ממש דהיינו מתחלה ירגיל א״ע לאכפיא לסט״א עכ״פ דהיינו כמ״ש עוצם עיניו מראות ברע כו׳ וכן בכל התאוות ולא תתורו אחרי לבבכם כו׳ ואח״כ יומשך מזה שיבא מאליו לבחי׳ אתהפכא. כי הנה בכל אדם יש בו

יסוד האש וכשמסיר החמימות מעוה״ז ומקרר את תאותו שיוצא בחי׳ חום הטבעי מכל הנאות עוה״ז שלא יהיו בחמימות רק להרגיל א״ע להיות בקרירות בעניני העוה״ז אזי מאליו וממילא נעשה הכח של יסוד האש בהתגברות האה׳ לה׳ וכמ״ש של נעליך מעל רגליך דהיינו הסרת החומריות והלבושים המסתירים שהם עניני הגוף שנמשלו לנעל שהוא לבוש עב שעל הגוף כו׳ (ועמ״ש ע״פ מה יפו פעמיך בנעלים כו׳) ואז ממילא יתגלה בחי׳ פנימי׳ הלב והוא מ״ש כי המקום אשר אתה עומד עליו כו׳ ואף שלא ירגיש זאת, יוכל להיות בהמשך הזמן שיתהפך החום הטבעי לאלקות מבלי הרגשה כלל רק שיראה מתחלה לאכפיא כו׳. וכ״ז הוא בחי׳ ברוך הוי׳ שממשיכים שם הוי׳ בגילוי וזהו בגין דישתמודעון ליה שבמקום החושך דעוה״ז שם יתהפך לנהורא ופי׳ דישתמודעון ליה בחי׳ דעת והכרה כי דעת הוא מתחלק לחו״ג שהן בחי׳ אהוי״ר שבלב. וגם דעת לשון הרגשה שנרגש ונתפעל מזה כמ״ש אתה הראת לדעת כי ה׳ כו׳ לכן הקליפות אין להם בחי׳ דעת דהיינו אף שיש להם בחי׳ חו״ב שהוא הבנת גדולת ה׳ מ״מ לא נמשך מזה אצלם בבחי׳ ההתפעלות את עצמן כו׳ לכן העיקר צ״ל דישתמודעון שהוא בחי׳ דעת והרגשה שמזה נמשך אהוי״ר כנ״ל, וזהו אל יתהלל החכם בחכמתו כו׳ כ״א בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי שכשנמשך מן החכ׳ בבחי׳ דעת והכרה דוקא וכמאמר הכיר את בוראו דוקא.

(נת׳ ענין ואהבת אשה רצון אשבה בלב מהו הרצון להיות הוי׳ בגילוי בבחי׳ את עת לאהוב מל׳ מקור הזמן ונק׳ ג״כ את הטפל שהגילוי בטל לגבי ההעלם גם את אותיות וצ״ל בחי׳ ההמשכה בחי׳ הוי׳ באת (או האת יתבטל להוי׳ שילוב אד׳) והיינו בכל לבבך בתי גואי פנימי׳ הלב וע״ם וחיצוני׳ תחלה לאכפיא פר״מ עוצם עיניו ומזה יומשך אח״כ לאתהפכא ע״י קרירות בעוה״ז יומשך היסוד אש להי׳ של נעליך כו׳ וזהו דישתמודעון, דעת מקור תר״ג).

ה) אך הנה כ״ז הוא בחי׳ תפלה וכנ״ל (אות ב׳) אבל ת״ת כנגד כולן. ולהבין ענין מעלת ת״ת שעוסק אפי׳ במה שאינו יודע הפסק כו׳, הנה ענין התפלה הוא שאתעדל״ע הוא ע״י אתעדל״ת כש״י ויצעקו אל ה׳ בצר להם ולהיות ממארי דחושבנא אזי רוח איתי רוח ואמשיך רוח בא״י אמ״ה שיהי׳ ברכה והמשכה, משא״כ ת״ת הוא והיו הדברים אשר אנכי מי שאנכי מצוך והיינו בחי׳ אתעדל״ע שאינה ע״י אתעדל״ת רק אנכי מי שאנכי נמשך ומצוך בבחי׳ צוותא והתקשרות מצ״ע וזהו על לבבך על דוקא שנמשך מלמעלמ״ט משא״כ תחלה גבי ואהבת כתי׳ בכל לבבך לפי שזה הוא בחי׳ התפלה שהיא אתעדל״ת דוקא וזהו בכל לבבך שעם הלב הוא ממשיך כדלעיל אות ד׳ והיא אתעדל״ע הבאה מצד אתעדל״ת דוקא, משא״כ ת״ת הוא אתעדל״ע מצ״ע רק ע״י הקריאה בתורה כו׳, וזה ביאר הכתוב אח״כ ודברת בם ר״ל כיצד יומשך זה הוא ע״י ודברת בם מלשון ידבר עמים הר״ע קורא בתורה שע״י דיבור צרופי אותיות התורה קורא וממשיך וכמ״ש קרוב ה׳ כו׳ אשר יקראוהו

באמת אין אמת אלא תורה כו׳ ולא שייך לומר שדיבור צירופי אותיות התו׳ זהו בחי׳ אתעדל״ת לגרום ההמשכה כמו שדיבורי אותיות התפלה הן אתעדל״ת לגרום ההמשכה בא״י שבתפלה, דזה אינו דמה שע״י צירופי אותיות הת׳ ממשיכים האור מלמעלה לא חשיב אתעדל״ת רק אדרבה זהו בחי׳ אתעדל״ע שענין אתעדל״ע הוא ההמשכה מלמעלה למטה בלי קדימת ההעלאה תחלה והרי כשקורא בתורה ממשיך מיד בלי העלאה תחלה, משא״כ בתפלה שמתחלה יש בחי׳ העלאה מלמטלמ״ע כנודע דעד שמו״ע הוא בחי׳ ההעלאה בבחי׳ רשפי אש האה׳ כו׳, ואח״כ בשמו״ע מתחיל להיות המשכת ובאמת דדיבורי אותיות דשמו״ע הן בכלל המשכות, אבל כבר קדמה להן העלאת דק״ש ותפלת מנחה שהוא שמו״ע בלי ק״ש נק׳ באמת מנחה לשון מנוחה והמשכה אך זהו ע״י העלאת מ״ן דק״ש שבשחרית נמצא המשכת דתפלה קדמה להן העלא׳ ממש, משא״כ בת״ת שע״י הקריאה לבד כשמתחיל לקרות הוא ממשיך כו׳ נמצא המשכה זו בלי העלא׳ תחלה, ועוד דעיקר העלאת מ״ן הוא בחי׳ רשפי אש דמאדך שהן בחי׳ בירורי דס״ג וזהו בתפלה דוקא וכמ״ש ויצעקו כו׳ צעק לבם כו׳ וע״ז אמרו רוח איתי רוח ואמשיך רוח משא״כ בתורה שממשיך בלי רשפי אש כלל זהו מצד שבתורה נמשך אתעדל״ע בלי אתעדל״ת.

וזהו״ע ופי׳ אתה החלות ר״ל אתה התחלת שהוא בחי׳ אתעדל״ע בלא אתעדל״ת שההתעוררות הוא ממך מצ״ע דהיינו כנ״ל בענין אשר אנכי מי שאנכי מצוך כו׳, והוא מעלת עסק התורה ועוד זאת אתה החלות שהרי אפי׳ אתעדל״ע הנמשכת ע״י אתעדל״ת ממש שנמצא א״כ המשכה זו מחמת ההתעורר׳ מלמטה ממש, עכ״ז אתה החלות ממש שהרי גם כדי שיהי׳ אתעדל״ת צ״ל הארה מלמעלה והוא בחי׳ אתעדל״ע המעורר אתעדל״ת כענין ב״ק יוצאת ומכרזת כו׳ שע״י כרוזים אלו נמשכים הרהורי תשובה ומבחי׳ זו הוא ג״כ ענין ברכת המצות אק״ב שהמצות עצמן הן בחי׳ אתעדל״ת לפי שהן נעשין בדברים גשמיים ציצית של צמר כו׳ שזהו ג״כ בחי׳ בירורים דס״ג כו׳) ועי״ז נמשך קדושה עליונה והוא אתעדל״ע שאחר אתעדל״ת אך הברכה של המצוה צ״ל עובר לעשייתן להיות נמשך הארה מלמעלה בא״י אמ״ה והוא בחי׳ אתעדל״ע הגורמת שיהי׳ אתעדל״ת של מצוה זו, וזהו שאמר משה אתה החלות כי ממך הכל שאפי׳ להיות אתעדל״ת הוא ע״י אתעדל״ע בתחלה וכש״כ ענין ת״ת שהוא אתעדל״ע בלי אתעדל״ת כנ״ל, לכן ת״ת כנגד כולם.

(**נתבאר** דכל הנ״ל הוא בתפלה שהיא אתעדל״ע הבאה מאתעדל״ת ויצעקו ועי״ז בא״י אבל ת״ת אשר אנכי מצוך וגומר על לבבך אתעדל״ע בלי אתעדל״ת רק ודברת בם כו׳ קורא בתורה כו׳, וזהו אתה החלות ועוד שגם לאתעדל״ת צ״ל אתעדל״ע תחלה ברכת המצות עובר לעשייתן א״כ ממך הכל).

ו) **והנה** בחי׳ זו של אתעדל״ע רצה משה שיהי׳ בא״י שהיא כנס״י כמ״ש ואתם תהיו לי ארץ חפץ וזאת היתה בקשתו ואראה את הארץ, כי להיות בחי׳ זו שהיא האתעדל״ע הנמשכת בלי אתעדל״ת כלל בענין עסק

התורה כנ"ל הוא ממקום ומדריגה גבוה מאד שאין אתעדל"ת תופס מקום שם והוא בחי' דלית מח' תב"כ אלא המשכה זו נמשך בבחי' ראי' בלבד וכמ"ש עיניך יונים וכנודע ומבואר במ"א שכנס"י נק' יונתי כשהיא בבחי' עליונה וכמ"ש אחותי רעייתי יונתי שבתחלה יש כמה מדריגות עד שמגעת לבחי' זו להיות בבחי' יונתי וכשהיא בבחי' זו אז נראה כו'. וז"ש ואראה את הארץ שמשה הוא מבחי' זו דראי' כמ"ש וירא ראשית לו ועי"ז שיראה הארץ ממשיך בה מבחי' זו להיות אתעדל"ע תמיד מצ"ע כו'.

וזהו ואתחנן אל הוי' פי' ואתחנן הוא ענין מתנת חנם וידוע מאמר רז"ל חנם בלא מצות ופי' כי על ידי המצות נמשך אתעדל"ע מצד אתעדל"ת ואין זה חנם ממש אבל האתעדל"ע • אשתדלותא דאורייתא כל מאן דבעי זכה בה כו' בלא אגרא כלל אבל אשתדלותא דקוב"ה דקיימא בעובדא אסיר לנטלא ליה למגנא ובריקניא בגין דלא זכי בההוא עובדא כלל כו'. וע"ש דמוכח לון מקראי ולא נת' שם היטב הטעם במפרשי הזהר מ"ש התורה ממצות. והוא מובן היטב לפי הנ"ל. דלהיות מעשה המצות נמשך עיקר האתעדל"ע ע"י אתעדל"ת דוקא וכיון שצ"ל אתעדל"ת דוקא א"כ צ"ל האתעדל"ת בכל הבחי' ולא די לו שישאל לולב וינענע או שישאל תפילין מאחרים רק יוצא ממונו ע"ז שהוא בחי' בכל מאדך שבזה מראה האתעדל"ת שמתעורר לעשות כל מה שביכולתו ואין כסף נחשב לו כו' משא"כ ברקניא ומגנא אין כאן אתערותא כ"כ אא"כ א"א לו דמה יעשה והרי עושה כל מה שאפשר משא"כ בתו' שהיא בחי' אתעדל"ע הנמשך בלי אתעדל"ת הלכך אפי' במגנא שפיר דמי דאין שום קפידא ע"ז. וזה שכ' לכו שברו ואכלו כו' בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב דקאי על התורה וכמ"ש בזהר. וזהו"ע חנם הנזכר כאן וזהו מ"ש תילים קי"ט כ"ט ותורתך חנני כן תחננו ותלמדנו אתה חוננתנו למדע תורתיך. נ"ל לשון חנינה על התורה להיות ענין התורה בחי' המשכת אתעדל"ע שלא ע"י אתעדל"ת כנ"ל וזהו"ע החנינה מלשון מתנת חינם וזהו דאיתא בספרי פ' נשא ע"פ ויחונך בת"ת כו' ויחונך במתנת חנם. כי שניהם בחי' א' ולכן נק' התורה לוית חן וארז"ל כתובות ע"ז ע"פ איילת אהבים ויעלת חן אם חן מעלה על לומדיה כו' כי חן הוא ג"כ בחי' מתנת חנם הנ"ל וכמ"ש וחנותי את אשר אחון אעפ"י שאינו כדאי כו'. ובבחי' זו הוצרך מרע"ה לבקש ונפלינו אני ועמך כו'. כי מאחר שאין אתעדל"ת תופס מקום כלל בבחי' זו היה יכול להיות נמשך ג"כ נבואה לעכומ"ז לכן ביקש ונפלינו כו'. ועד"ז כתיב אל תחון כל בוגדי און עם היות שאין אתעדל"ת תופס מקום כלל. וזהו ג"כ מ"ש בתורה לשון מתנה מ"ת וכן כתיב וממדבר מתנה לפי שאינו בא בבחי' אתעדל"ת לכן ארז"ל ג"כ מה אני בחנם אף אתה בחנם. וזהו שרש ענין הלאו לא תחנם וארז"ל לא תתן להם מתנת חנם כדי שלא יומשך מבחי' זו אליהם כנ"ל בפי' אל תחון כו'). וז"ש ואתחנן אל הוי'.

האתעדל"ע: בכת"י ב' נוסף: שנמשך בלא אתעדל"ת הוא בחי' מתנת חנם (ובזה יובן מ"ש בזוהר תרומה דקכ"ח ע"א.

ובשלמה כתי׳ אשר התחננתי לפני הוי׳, הענין דכתי׳ הוי׳ אל רחום וחנון וכתיב חנון ורחום הוי׳ נז׳ פעם חנון קודם שם הוי׳ דהיינו שיש ב׳ בחי׳ חנון הא׳ הנמשך משם הוי׳ והוא מ״ש הוי׳ רחום וחנון והב׳ הוא למעלה משם הוי׳ דהיינו ששם הוי׳ מורה על ההשתלשלות כנ״ל לכן כדי שיהי׳ התהוות שם הוי׳ מעצמות א״ס ב״ה הוא ע״י בחי׳ חנון שהוא בחי׳ מתנת חנם הנ״ל שאין שייך שם אתעדל״ת וזהו החילוק בין מ״ש בשלמה התחננתי לפני הוי׳ שהוא בחי׳ התחינה משם הוי׳ כנ״ל אבל במשה כתי׳ ואתחנן אל הוי׳ ר״ל שהמשיך בחי׳ חנון שלמע׳ משם הוי׳ אל הוא בחי׳ שם הוי׳ כדי שיהי׳ בחי׳ התהוות שם הוי׳ והו״ע ההמשכה ממקום שלמעלה מאתדל״ת שהוא מתנת חנם חנם בלא מצות שאין מעשה המצות יכולים להגיע שם רק מרע״ה המשיך משם כי הוא מקור התורה כמאמר משה קיבל תו׳ מסיני אנכי עומד בין הוי׳ כו׳ ואח״כ נאמר בעת ההיא פי׳ כמבואר למעלה אות ד׳ ע״פ עת לאהוב שמדת מל׳ ית׳ בק׳ עת ונק׳ את וזהו ואהבת את הוי׳ שיהי׳ גילוי שם הוי׳ בבחי׳ זו הנק׳ עת או את כנ״ל וכך הוא ג״כ הפי׳ כאן בענין ואתחנן כו׳ בעת ההיא שהמשיך בחי׳ חנון להיות התהוות שם הוי׳ ובבחי׳ עת ההיא שהוא מדת מל׳ ית׳ שהיא כנס״י * ופי׳ לאמר מל׳ דקאי על התורה שהיא דבר ה׳ וכמ״ש במ״א ע״פ וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר וכוונת המשכה זו הוא שרצה לפעול אעברה נא ואראה כו׳ כדי להמשיך בחי׳ אתעדל״ע זו בכנס״י תמיד (וז״ש אתה החלות שהוא בחי׳ אתעדל״ע דתורה וגם אתעדל״ע המעורר אתעדל״ת ואי׳ לזאת אעברה נא כו׳ להמשיך בחי׳ אתעדל״ע בכנס״י תמיד וכדלקמן), אך לא נתקיים בידו בקשה זו רק אמר לו צו את יהושע כו׳ וכל ישראל דהיינו שצ״ל אתעדל״ת להמשיך אתעדל״ע וז״ש ועתה ישראל שמע אל החוקים ר״ל להמשיך ע״י אתעדל״ת ואעפ״כ אמר לו עלה ראש הפסגה כו׳ וראה בעיניך כו׳ וצו את יהושע וחזקהו ואמצהו כו׳, הענין כי מ״מ בחי׳ זו המשיך מרע״ה ע״י ראי׳ מרחוק הוא שיהי׳ נמשך אתעדל״ע לעורר אתעדל״ת וכמו הברכות שתקנו החכמים שנק׳ עיני העדה מבחי׳ עיניך יונים שהוא בחי׳ אתעדל״ע הנמשך מעצמו מבחי׳ זו דבחי׳ ראי׳ וראה בעיניך כו׳ לעורר שיהי׳ אתעדל״ת, וזהו צו את יהושע שנמשך ממנו כח ועוז ביהושע ע״י אתעדל״ע זו כנ״ל ולע״ל כתיב כי עין בעין יראו שיהי׳ התגלות בחי׳ ראי׳ כו׳.

נתבאר ענין מרע״ה רצה להמשיך בחי׳ אתעדל״ע זו בכנס״י ואראה את הארץ כי להיות בבחי׳ זו למתב״כ אלא בבחי׳ ראי׳ עיניך יונים יונתי ואתחנן להמשיך בחי׳ חנון מתנת חנם אל הוי׳ משא״כ בשלמה התחננתי לפני הוי׳ וזהו חנם בלא מצות ולא נתקיים בידו רק צו כו׳, ברכת המצות אתעדל״ע הגורם אתעדל״ת עיני העדה עיניך יונים אך לע״ל עין בעין יראו.

ז) **והנה** תוכן הענין מה שרצה מרע״ה להמשיך בחי׳ אתעדל״ע זו בכנס״י ולא פעל הלא התורה כבר ניתן לנו והוא מבחי׳ זו דאתעדל״ע

כנס״י: בכת״י ב׳ נוסף: רק דענין ואהבת את ההמשכה ע״י אתעדל״ת כו׳, וענין ואתחנן כו׳ בעת ההיא ההמשכה מבחי׳ אתעדל״ע מתנת חנם כו׳.

בלי אתעדל״ת ונמשך בחי׳ זו גם עתה הגם שלא פעל מרע״ה וכן ברכת המצות תיקנו חז״ל, אשר עכ״ז נאמר אתה החלות וא״כ איזו בחי׳ ביקש עוד מה שלא פעל, נלענ״ד שיובן מדקדוק דבריו שאמר מרע״ה רצה להמשיך בחי׳ זו בכנס״י, ופי׳ דהנה מבואר באגה״ק ד״ה להבין מ״ש בפע״ח דבזמן הזה עיקר הבירור ע״י התפלה שע״י תו״מ מוסיפין אור באצי׳ כו׳ רק שמתלבשת בבי״ע בתומ״צ הגשמיר שבעוה״ז אבל התפלה הוא המשכת אור א״ס ב״ה לבי״ע דוקא לא בדרך התלבשות בלבד רק האו׳ ממש לשנות הנבראים וכמות שהם שיתרפא החולה וירד הגשם משמים לארץ כו׳ (ור״ל שבתו״מ ההמשכה בבי״ע הוא בבחי׳ העלם והסתר שעיקר הגילוי באצי׳ ומאצי׳ לבריאה נמשך ע״י לבוש והסתר, וזהו״ע תלמוד בבריאה שאין האצי׳ מאיר בגילוי רק בבחי׳ לבוש והסתר בבריאה אך מבריאה מאיר דרך מעביר ביצי׳ ועשי׳ אבל עכ״פ אין נמשך הגילוי מאצי׳ בבי״ע משא״כ ע״י התפלה שהוא גילוי ממש בבי״ע לשנות הנבראים כו׳) והלכך כדי להמשיך אוא״ס ב״ה למטה א״א בלי העלאת מ״ן מלמטה משא״כ לת״ת שבאצי׳ המיוחדת בלא״ה במאציל ב״ה והעלאת מ״נ במוחו ולבו של אדם הוא בחי׳ רשפי אש בלי גבול ונק׳ מאדך כדי לעורר בחי׳ א״ס כו׳, ולכן התפלה נק׳ חיי שעה היא מל׳ היורדת בבי״ע ותורה היא חיי עולם הוא ז״א עכ״ל לענינינו, הרי מובן מזה דעם היות שהתורה היא בחי׳ אתעדל״ע בלי אתעדל״ת כמובן שכ׳ שהעלאת מ״ן הוא בחי׳ רשפי אש כו׳, ובתו׳ ממשיך גם בלא רשפי אש והיינו לפי שהוא אתעדל״ע בלי אתעדל״ת, כנ״ל אך היינו מפני שעיקר המשכת אוא״ס הנמשך ע״י התורה אינו נמשך ומתגלה רק באצי׳ עד לע״ל שאז יהי׳ הגילוי למטה אבל בבי״ע אין הגילוי נמשך ממש עכשיו רק מעט מזעיר וע״י התלבשות והסתרות כו׳ וכיון שההמשכה רק באצי׳ שעולם האצי׳ הוא אלקות גמור ומיוחד בלא״ה במאצילו ב״ה ע״כ ההמשכה של תוס׳ האו׳ לשם הוא בקל לכן א״צ לזה אתעדל״ת ברשפי אש ממש, אבל בתפלה שנמשך גילוי אור א״ס בבי״ע ממש כשמתרפא החולה עד״מ שהמשכת חיות זה להחולה נמשך מאוא״ס ב״ה ממש שהוא לבדו כל יכול ומתגלה בעשי׳ ממש בגוף האדם או בירידת המטר כו׳ וכיון שבי״ע הם עלמין דפרודא ע״כ כדי שיומשך הגילוי למטה כ״כ א״א בלי העלאת מ״ן והוא רשפי אש בלי גבול דוקא שנק׳ מאדך דהיינו יותר מהגבלת הכלי שהעלאת מ״נ בבחי׳ זו מעורר וממשיך בבחי׳ א״ס ממש בלי גבול האמיתי, וזהו שנק׳ התפלה חיי שעה כי הזמן נמשך ממדת מל׳ שהוא מקור דבי״ע כדלעיל אות ד׳ ע״פ עת לאהוב ולפי שעיקר ענין התפלה הוא המשכת אוא״ס ב״ה בבי״ע נק׳ חיי שעה דשם הוא בחי׳ זמן כו׳, וגם שעה מל׳ וישע ה׳ אל הבל וכמו ולתפלתם שעה והוא המשכה מבחי׳ א״ס ממש בחי׳ שע״ה נהורין עילאין שנמשכים בבחי׳ מל׳ הנק׳ שעה ע״ש שהוא מקור הזמן והיינו ע״י התפלה וע״ז ארז״ל אין לך אדם שאין לו שעה והוא מל׳ ישעה האדם על עושהו ישעי׳ י״ז, דהיינו שיפנה לבו ויבטח בה׳ בתפלה שביכולת כל אדם ע״י יגיעת נפש להתפלל מעומקא דליבא כו׳, וזהו שאין לך אדם יהי׳ מי שיהי׳ וכמ״ש במ״א, ונמצא מובן דאעפ״י שמצד א׳ יש מעלה יתירה בתורה מבתפלה במה שהוא בחי׳ אתעדל״ע מצד עצמו ולכן ארז״ל ות״ת כנגד כולם מ״מ מצד א׳ יש מעלה יתירה בתפלה

במה שנמשך הגילוי בבי״ע ממש שלא בדרך התלבשות כו׳, וזהו״ע זרע ברך ה׳ הנז״ל אות א׳ ב׳ ג׳ ד׳ שהוא ע״י התפלה לפי שעי״ז נמשך הברכה והגילוי בבי״ע ממש והוא מעין ענין חותם בולט וחותם שוקע בסידור ע״פ שימני כחותם כו׳ ולכן ארז״ל ולואי שיתפלל אדם כל היום כו׳ והלכך לבחי׳ זו צ״ל אתעדל״ת דייקא כנ״ל, ובזה יובן ענין רצון מרע״ה שרצה להמשיך מבחי׳ אתעדל״ע הנ״ל שמצד עצמו בכנס״י ר״ל שההמשכה לבחי׳ מל׳ הנק׳ חיי שעה מפני שעי״ז הוא הגילוי בבי״ע ממש לשנות הנבראים כו׳ יומשך ג״כ בבחי׳ אתעדל״ע מצ״ע ע״ד שנמשך ע״י התו׳ באצי׳ שזהו בחי׳ חיי עולם ור״ל שיומשך אוא״ס בבי״ע ע״י התפלה ע״ד שנמשך ע״י התורה באצי׳ באתעדל״ע מצ״ע, וז״ש ואתחנן כו׳ בעת ההיא דוקא שיומשך מבחי׳ זו דמתנת חנם בבחי׳ עת ההיא שהוא בחי׳ המל׳ חיי שעה כו׳, ויתפרש ג״כ ענין אתה החלות כפשוטו ע״ד המתחיל אומרים לו גמור כי מה שנמשך אתעדל״ע מצ״ע ע״י התורה הוא רק התחלה לבד שנמשך רק תוס׳ אור באצי׳ המיוחד בלא״ה במאצילו ב״ה אבל עיקר הגמר הוא שיומשך הגילוי ג״כ בבי״ע וזו היתה בקשתו באמרו אעברה נא ואראה את הארץ כי בחי׳ זו דאתעדל״ע מצ״ע נק׳ ראיה כנ״ל אות ו׳ ורצה להמשיך בחי׳ זו בכנס״י הנק׳ ארץ חפץ ולא פעל זה רק שכדי להיות ההמשכה במל׳ הנק׳ חיי שעה הוכרח להיות אתעדל״ת דוקא שכך הי׳ רצון המאציל א״ס ב״ה להיות ההמשכה ע״י אתעדל״ת דוקא, וז״ש אח״כ ועתה ישראל שמע אל החוקים ואל המשפטים כו׳ ועתה שמע דוקא משום שלא פעל המשכת בחי׳ ראי׳ שהוא אתעדל״ע מצ״ע כמ״ש כבכורה בתאנה ראיתי אבותיכם ע״כ צ״ל בבחי׳ שמיעה שמע ישראל שהוא אתעדל״ת כי שמע מלשון וישמע שאול שהוא ל׳ אסיפה וקיבוץ כחות הנפש לבוא לבחי׳ א׳ ואהבת מלמטה למעלה כנודע ומבואר במ״א רק שלע״ל יהי׳ עין בעין יראו אז יהי׳ גילוי מבחי׳ אתעדל״ע הנ״ל בבחי׳ מל׳ וכמ״ש במ״א בפי׳ ענין השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה כו׳ ע״ש, וז״ש רז״ל שאלו בנה משה בהמ״ק לא היתה אומה ולשון שולטת בו כיון שהי׳ בבחי׳ אתעדל״ע ולא הי׳ תלוי באתעדל״ת כלל והיינו ע״י המשכת מתנת חנם בבחי׳ המל׳ הנק׳ עת משא״כ עכשיו האי עת סלקא או נחתא בגיניהון דישראל כו׳ רק זאת פעל מרע״ה המשכת האתעדל״ע לעורר אתעדל״ת שזהו בתפלה ג״כ אבל עיקר האתעדל״ע מבחי׳ פנימי׳ בתפלה נמשך ע״י אתעדל״ת דוקא.

נתבאר מהו בקשת משה שיהי׳ אתעדל״ע בלי אתעדל״ת ולא פעל הלא בתורה נמשך גם עתה כן, ונת׳ כי תורה תוס׳ אור באצי׳ המיוחד בלא״ה במאציל הלכך א״צ לזה מ״נ, אבל תפלה להמשיך בבי״ע גילוי לשנות הנבראים מוכרח מ״נ לעורר גילוי א״ס בבי״ע, ובקשת משה היתה שההמשכה זו יהי׳ ג״כ באתעדל״ע מצ״ע חיי שעה כו׳ בעת ההיא כו׳ החלות והמתחיל כו׳, ולא פעל רק שיומשך אתעדל״ע לעורר האתעדל״ת בתפלה ג״כ אבל עיקר האתעדל״ע נמשך אח״כ ע״י המ״נ.

קיצור ירידת הנשמה בעוה״ז הוא כדי לאהפכא חשוכא דעוה״ז לנהורא והיינו ע״י נש״י שנק׳ נרות נר הוי׳ נשמת אדם ומריבוי החושך

בעוה״ז צ״ל ריבוי נרות הן ריבוי נשמות וזהו שנק׳ נש״י זרע ברך ה׳ לשון המשכה שממשיכים גילוי שם הוי׳ למטה, וכמ״ש ברוך ה׳ מן העולם כו׳ מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא, וזה שכ׳ והייתם ברכה בקרב הארץ, ולכן התחילה התורה בבית לשון ברכה.

(ב) **והמשכה** זו הוא ע״י התפלה שאומרים בא״י וזהו ב״ש והי׳ העולם באמירה אחת יהי׳ בבחי׳ ברוך ונמשך בגילוי בלב האדם להיות יוצא מנרתקו כו׳, ויש התפעלות מבחי׳ הוא עצמותו ית׳ שנשגב לבדו וזהו ברוך הוא.

(ג) **ויש** י״ג ברוך בב״ש המשכת י״ג ת״ד כי הם בחי׳ שערות שלהיות גילוי בנפש האדם אינו נוגע בעצמות ההמשכה כ״א דרך שערות וההמשכה הכוללת היא בא״י אמ״ה שיהי׳ בחי׳ הוי׳ עצמו לנוכח בבחי׳ גילוי עד שיהי׳ אלקינו, והנה ענין הוי׳ הוא כמאמר ובטובו מחדש בכ״י מע״ב כי אין ערוך לך שיש בחי׳ ההשתלשלות שכל מדות מח׳ ודיבור יש מלאכים מבחי׳ דיבור ויש מבחי׳ מח׳ כו׳, וכמה מח׳ למח׳ דא מוחא לדא כו׳, וכ״ז הוא בחי׳ השתלשלות מעילה לעלול משא״כ ובטובו פי׳ טוב של עצמותו הוא בחי׳ אין ושם הוא מחדש שלא בדרך השתלשלות דק החכ׳ מאין תמצא וזהו יוד דשם הוי׳ וממנו נעשה ה׳ התפשטות אורך ורוחב ה׳ עילאה עלמא דאתכסיא ה׳ תתאה עלמא דאתגליא וצ״ל בחי׳ הוי׳ זו בגילוי בנפש האדם.

(ד) **וזהו** ואהבת את ה׳ אלקיך פי׳ שיהי׳ בחי׳ הוי׳ שורה בך ואהבת לשון אבה במוח ואה׳ בלב ומהו הרצון שבלב להיות הוי׳ בגילוי וזהו ואהבת את כמו עת לאהוב עת הוא סדר הזמנים זמן הוא בחי׳ נברא בבחי׳ מלכותו מלך מלך וימלוך והוא בחי׳ את הטפל שהגילוי הוא מדת מל׳ טפל ובטל לעצמות ההעלם כו׳, וגם את אותיות וצ״ל המשכה בחי׳ הוי׳ באת והיינו ע״י בכל לבבך בתי גוואי ובתי בראי פנימי׳ הלב ועשה טוב וחיצונית הלב סו״מ לאכפיא עוצם עיניו, ומזה יבוא לאתהפכא של נעליך כו׳.

(ה) **וכל** הנ״ל הוא בחי׳ תפלה שהברכה ברוך ה׳ ע״י אתעדל״ת ויצעקו אל ה׳ אבל ות״ת כנגד כולם אשר אנכי מצוך שנמשך אתעדל״ע מצ״ע בלי אתעדל״ת רק ע״י ודברת בם כו׳, וזהו אתה החלות, ועוד שגם האתעדל״ת דתפלה צ״ל אתעדל״ע תחלה ב״ק יוצאת כו׳ ועי״ז נופלים הרהורי תשו׳ כו׳, וזהו״ע ברכת המצות כו׳, ואח״כ אתה החלות שממך ההמשכה ומצד אתעדל״ע מצ״ע.

(ו) **ורצה** מרע״ה להמשיך בחי׳ אתעדל״ע זו הנעשית שלא ע״י אתעדל״ת בכנס״י, אך בבחי׳ זו לית מח׳ תפיסא בי׳ ואינו נתפס כ״א בבחי׳ ראי׳ והסתכלות הלב וכמ״ש עיניך יונים וזהו שביקש ואראה את הארץ וכדי להמשיך בחי׳ זו הקדים ואתחנן להמשיך מבחי׳ מתנת חנם אל ה׳, ומפני שרצון השי״ת להיות דוקא באתעדל״ת אתעדל״ע לכן לא נכנס מרע״ה לא״י רק אמר לו וראה בעיניך מרחוק הוא המשכת אתעדל״ע לעורר אתעדל״ת כענין ברכת המצות הנ״ל שתיקנו עיני העדה.

(ז) **נתבאר** תוכן ענין הנ"ל מה הי' בקשת משה ושלא עלתה בידו הלא בעסק התורה נמשך גם עכשיו אתעדל"ע מצ"ע, והענין כי על ידי תורה ומצות נמשך תוס' אורות באצילות והאצילות מיוחד בלא"ה במאצילו ב"ה הלכך אין צריך לזה מ"נ ואתערותא דלתתא אבל תפלה הוא להמשיך גילוי האור בבי"ע לשנות הנבראים שירד המטר ויברך השנים ויתרפא החולה כו' מוכרח להיות העלאת מ"נ כדי לעורר גילוי הא"ס כ"כ למטה ובקשת משה הי' שהמשכה זו תהיה ג"כ באתעדל"ע מצ"ע וזהו ואתחנן כו' בעת ההיא תפלה הוא בחי' חיי שעה הנק' עת כו' ולא נענה רק שיומשך אתעדל"ע בתפלה ג"כ כענין הכרוזים ב"ק יוצאת ומכרזת כו' אבל עיקר ההמשכה בתפלה צ"ל ע"י אתעדל"ת דוקא ולע"ל יהי' עין בעין יראו כנ"ל.

ולבאר כל הנ"ל וגם להבין ענין ואראה את הארץ כו', איך רצה להמשיך בחי' אתעדל"ע הנ"ל שמצ"ע בלי אתעדל"ת ע"י הראי' דוקא כו'. הנה שרש ענין בא"י שהוא בחי' ובטובו מחדש בכ"י מע"ב הנז"ל אות ג', הענין כי שם הוי' הוא באצי' המורה על סדר ההשתלשלות אך בחי' השתלשלות מעילה לעילה הוא מחכ' ולמטה אבל החכ' מאין תמצא שנמשכת מא"ס ב"ה שלא ע"י השתלשלות כי אין ערוך כלל, אך כי יש בחי' פרסא בין המאציל לנאצלים שעי"ז משתנה השפע למהות אחר ולא בבחי' עילה ועלול שההארה הנמשכת דרך אמצעות הפרסא אינו ערוך כלל לגבי האור שלפני הפרסא ונק' יש מאין וזהו"ע היוד דשם הוי' שהוא בחי' הפרסא, ומחכ' ולמטה שייך השתלשלות אבל מאצי' לבי"ע יש ג"כ פרסא להיות התהוות נבראים שאינן ערוך לאצי' כו' וזהו"ע ובטובו מחדש ממש כי החכ' מאין תמצא כו' ע"י יוד דשם הוי' וזהו"ע בא"י להיות גילוי בחי' הוי' לנוכח ממש והוא התפעלות מבחי' זו איך שהחכ' מאין תמצא ע"י יוד כו', וז"ש זרע ברך ה' שממשיכים גילוי שם הוי' למטה להיות אתהפכא חשוכא לנהורא וזהו שנק' נש"י נרות כנ"ל אות א' והמשכה זו הוא ע"י העלאת מ"ן בירורי נוגה בין בתפלה שבחי' מאדך היינו ע"י גבורות דס"ג שהן הן הרפ"ח ניצוצין וכן בענין המצות שהאתרוג והסוכה נלקחו מבחי' נוגה שלשם נפלו הרפ"ח ניצוצין וע"י שנעשה בהם המצוה הם מתבררים ועולים בבחי' מ"נ במל' דאצי' ועי"ז נמשך אח"כ מ"ד מלמעלה מבחי' ז"א כו', שהוא בחי' אדם שעל הכסא כו'.

נת' ענין ובטובו מחדש חכמה עילאה ע"י פרסא לכן מאין ליש תמצא יוד דשם הוי', וצ"ל ברוך בחי' הוי' והיינו על ידי העלאת מ"נ בירורים.

והנה חז"ל שהם בחי' עיני העדה מבחי' עיניך יונים תקנו הברכות שעובר לעשיית המצוה, והטעם נת' בפע"ח שאף לצורך העלאת מ"נ צ"ל תחלה המשכת מ"ד לסייע ולעורר שיהי' העלאת מ"נ (וכנזכר בסידור ע"פ הקול קול יעקב) וזהו"ע הברכות של המצות דמעשה המצות הוא בחי' העלאת מ"נ שמתברר האתרוג ועולה בבחי' מ"נ כנ"ל (ונמשך עי"ז בחי' מ"ד) והברכה

היא המשכת הארה מלמעלה תחלה כדי ליתן כח לזה, ולכן הוא עובר לעשיתן ותקנו אותם חז"ל עיני העדה כי המשכה זו הוא מבחי' הסתכלות דעינים במצחא דא"א אשר מהסתכלות זו בלבד נעשה למטה בחי' המשכת מוחין לזו"נ שיהי' היחוד והזיווג שלהן במ"נ ומ"ד שא"א להיות היחוד בלי המשכת מוחין תחלה שהקטן שאין המוחין שלו בשלימות אינו מוליד וכדי שיומשך להם מוחין לזו"נ הוא ע"י הסתכלות דז"א בא"א שע"ז מקבל הארה כו'. כי הנה בחי' הזיווגים דמ"נ ומ"ד שהוא הנק' זיווג גופני עד"מ ע"י היסוד הוא רק באצי' בלבד אבל למעלה מאצי' שם הזיווגים בבחי' הסתכלות בלבד מפני שממקום גבוה ונעלה כ"כ א"א להתמשך עצם השפע ממהותו ממש רק בחי' הארה בעלמא דהיינו בחי' הסתכלות וכנז' בע"ח שער י"ב פי"ד שיש בחי' הסתכלות הז"א בעתיק ויש בחי' הסתכלות עתיק בז"א וע"י הסתכלות זו גורם אל הזיווג דזו"נ גם נז' שם דע"י הסתכלות בפנימי' דעתיקא נמשך ק"נ נהורין לז"א וע"י הסתכלות במצחא נמשך שע"ה נהורין כו'. נמצא עכ"פ בחי' הסתכלות זו גורם שיהי' עי"ז יחוד זו"נ לכן תקנו עיני העדה את ברכת המצות להמשיך הארה בחי' הסתכלות הנ"ל שעי"ז יהי' אח"כ יחוד זו"נ שזהו עצם מעשה המצוה שנתבררים הרפ"ח ניצוצים שבהאתרוג ועולים בבחי' מ"ן ונמשך אח"כ מ"ד דז"א כי בחי' הסתכלות הוא למעלה מבחי' המ"נ ומ"ד כי שם הוא למעלה מהבירורים שהשבירה הי' מעולם הנקודים אבל בחי' עקודים הוא למעלה מהשבירה ומשם הוא ההמשכה כו' (וצ"ע דבע"ח שער ז' מבואר דעולם הנקודים שבהם היה השבירה נמשכו מעינים דא"ק ועקודים נמשך מפה דא"ק, וצ"ל דכוונתו על הסתכלות דמצחא דעתיקא וגם זה צ"ע שהרי זהו אחר התיקון ונתתקן מהאו' היוצא ממצחא דא"ק שהוא מה החדש עם מה שנתברר מעולם הנקודים, ואפ"ל דכוונתו דעכ"פ מצחא דעתיקא הוא למעלה ממ"נ ומ"ד דזו"נ, א"נ יש ב' נקודות שלא נשברו כמש"ש בע"ח) וז"ש אעברה נא ואראה את הארץ, פי' כי משה הוא בחי' יסוד אבא שהוא מקור התורה ושרשה דלכך נק' התורה על שמו כמ"ש זכרו תורת משה ועד דום המעלות בכל העולמות הוא בחי' יסוד אבא ולכן רצה לזכות את ישראל שיהי' להם קיום בארץ לעולם ולא יחרב בהמ"ק לעולם ע"י הראי' וההסתכלות דכתיב ואראה את הארץ שהוא בחי' מל' שהיא כנס"י שהיתה אז אב"א כ"ז משך דור המדבר ומרע"ה רצה שיהי' החזרת פב"פ ע"י דוקא ע"י ואראה את הארץ שימשיך בה מבחי' ראי' והסתכלות הנ"ל, ואז היה זה קיום נצחי.

נתבאר חז"ל עיני העדה תקנו ברכות המשכת מהסתכלות דע"י בז"א שעי"ז גורם זיווג זו"נ שע"י המצות כי מבחי' גבוה לא יוכל למשוך רק ע"י הסתכלות וזהו למעלה ממ"נ ומ"ד כי למעלה מהשבירה ובחי' זו רצה מרע"ה להמשיך בארץ מ' עי"ז תחזור פב"פ ואז היה לזה קיום נצחי.

ומה שאמר מרע"ה ואראה כו' שהוא דוקא ימשיך בחי' זו היינו להיות כי זה הי' מדריגת מרע"ה כמ"ש וירא ראשית לו. ולהבין קצת ענין ההסתכלות מהו ברוחניות וענין עיניך יונים כו' יובן ממעשה דאריז"ל שכ' בפע"ח אשר נכנס

תלמידו ר' אברהם הלוי בחדרו ואמר לו שראה כשנמנם סודות נוראים מה שיצטרך לכתוב זאת פ' שנה ואיך הוא הענין כי הנה השגה זו נק' ראי' שהוא למעלה מבחי' מחשבה ומבחי' השגה והבנה שבמחשבה צריך שיהי' זמן רב לחשוב זאת ערך פ' שנה וע"י ההסתכלות הציץ בשעתא חדא וההוא בחי' ראיית וסקירת השכל שלמעלה מבחי' השגה והבנה במח' וכ"נ אפי' באדם כשנופל לו שכל מתחלה נופל הענין בסקירה אחת ואח"כ כשבא בכלל מח' ליישב דבר על אופנו צריך שיהוי זמן רב, נמצא ענין הסתכלות וראי' הוא בחי' חכמה שלמעלה מהשכל המושג ומובן בהשגה ומח' כו', ועד"ז יובן ענין ואראה את הארץ שרצה להמשיך בכנס"י שיהי' בהם מבחי' ראי' זו שלמעלה מע' מבחי' השגה והתבוננו' רק גילוי בחי' ראי' החכמה ממש וזה הי' ביכולתו דוקא להיותו מבחי' זו כנ"ל ע"פ וירא ראשית לו כו', וצ"ל דשרש בחי' זו נמשך מבחי' הסתכלות דעינים העליונים כו' הנ"ל, ובזה מובן איך דהסתכלות הנ"ל הוא למעלה מעלה ממהות השגה והבנה כו' שהן בחי' המוחין.

(נתבאר ענין הראי' שהיא למעלה מהשגה סקירת השכל מעשה האריז"ל).

וזהו ואתחנן אל הוי' ואתחנן מתנת חנם וההמ ז"ל פי' בענין זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם, חנם בלא מצות דהיינו שקיבלו אז השפע ממקום גבוה מאד נעלה משרש המצות אשר אין מגיע לשם בחי' העלאת מ"ן כ"א השפע יורדת משם בבחי' מתנת חנם ולא מגרם וסיבת העלאת מ"נ וכמ"ש במ"א דשם בחי' כחשכה כאורה ולכן גם מצרים יוכל לקבל כו', ואפ"ל דהיינו פי' הדגה עינא פקיחא דלא נעים דלית גבינין דמכסיך כו' שלמעלה מלבושים כמ"ש במ"א הלכך למעלה מהעלאת מ"נ וכן מבואר כאן דבחי' וארא הוא למעלה ממ"נ ומ"ד כנ"ל) שאינו מגיע לשם כלל, והיינו כמשנ"ת שמעשה המצות הוא בחי' בירורים של עולם התוהו שהוא עולם הנקודים ששם הי' השבירה ונפלו לב"ן דאצי' ומתבררים ע"י מעשה המצות ונעשים בחי' העלאת מ"ן במל' דאצי' וזה גורם המשכת מ"ד דז"א שזהו הכל בחי' יחוד זו"נ דאצי' ששם היחוד במ"ן ומ"ד כנ"ל אבל בחי' עקודים שלמעלה מהשבירה והתיקון הוא למעלה מאתעדל"ת ומבחי' זו רצה מרע"ה להמשיך באמרו ואתחנן אעברה ואראה כו' שזהו מתנת חנם, וז"ש ואתחנן אל הוי', דהנה כתיב חנון ורחום הוי' וכתי' הוי' רחום וחנון הא כיצד הענין הוא שכאשר מדהר"ח מושפעת מבחי' שם הוי' דאצי' שהוא מקור הנהגת העולמות אזי כתי' הוי' רחום וחנון, וכאשר מושפעת מדה"ר מלמעלה מבחי' שם הוי' אזי כתי' חנון ורחום הוי' דהיינו שהחנון הוא למעלה מבחי' שם הוי' והיינו דכתי' ואתחנן אל הוי' ולא כתי' לפני הוי' וכמ"ש בשהע"ה אשר התחננתי לפני הוי' מפני שבחי' החנון הנא' בשלמה הוא למטה מבחי' הוי', אבל ואתחנן דכתי' במשה הוא למעלה מבחי' שם הוי' שמשה המשיך החנון אל בחי' הוי' כי בחי' חנון הנ"ל הוא למעלה מבחי' מ"נ ומ"ד דמצות כנ"ל שזהו בחינת חנם בלא מצות ומשם המשיך אל בחי' הוי' דהיינו ליחוד זו"נ פנים בפנים וזהו אל הוי' בעת ההיא שהוא בחינת זו"נ ועז"א אעברה נא ואראה את הארץ שרצה להשפיע להמשיך מבחינת ראי' והסתכלות

הנ"ל בבחינת מלכות שעל ידי זה תהי' פב"פ עם ז"א כו'. והנה כאשר היה מרע"ה עובר בא"י ורואה בה להמשיך במל' מבחי' הנ"ל בבחי' או"פ ממש אזי לא היו צריכים כ"כ לאתעדל"ת מפני שהי' ממשיך בה מבחי' חנון שנמשך בבחי' מתנת חנם כנ"ל כי מרע"ה שרשו גבוה מאד כי הנה בכל משנה תורה שאמר משה לישראל נאמר הכל לשון הוי' אלקיך רק בפ' שמע כתי' הוי' אלקינו והענין דמ"ש הוי' אלקיך קאי על מוחין דזו"נ ומרע"ה שזכה לבינה נק' איש האלקים שהוא למעלה מבחי' מ"ל שהמל' הוא בחי' דיבור והוא הי' כבד פה שלא הי' יכול להשפיל א"ע בבחי' הדיבור רק שכינה מדברת מתוך גרונו של משה אבל משה עצמו הי' למעלה מבחי' הדיבור ולכן אמר על בחי' מוחין דזו"נ הוי' אלקיך דמשה עצמו מקבל מבחי' או"א שלמעלה מזו"נ ובק"ש שהוא יחוד או"א אמר הוי' אלקינו כו', ולכן כשהי' הוא ממשיך במל' ע"י ואראה את הארץ כו' הי' ממשיך מבחי' חנון הנ"ל ולא הי' צריכים כ"כ לאתעדל"ת אך מאחר שלא פעל זה בלבד ולא א"פ והו"ע ברכת המצות מ"ד המעורר מ"נ הוא מקיף וימינו תחבקני, משא"כ מ"ד שאחר מ"נ נמשך בבחי' א"פ ומרע"ה רצה שיומשך גם מ"ד דא"פ מבחי' הנ"ל ממילא ולא פעל כו', ואפ"ל ענין זה כי מבואר באוצ"ח ד"צ ע"א ע"פ מרחוק ה' נראה לי כי כל אורות אבא הם מרחוק ולא מקרוב ע"כ משה שהי' יסוד אבא לא פעל שיאיר בארץ ישראל בקירוב רק שיראה מרחוק דוקא כו') ע"כ יאמרו להם אח"כ ועתה ישראל שמע אל החוקים דהיינו שצריך להיות אתעדל"ת דווקא.

נתבאר שזהו ואתחנן מתנת חנם בלא מצות עקודים שלמעלה ממ"נ ומ"ד דמצות ומבחי' זו רצה להמשיך לזו"נ וזהו אל הוי' בעת ההיא כי משה למע' מבחי' מל' כבד פה הוי' אלקיך רק שכינה מדברת מתוך גרונו ואז לא היו צריכים לאתעדל"ת ולא פעל רק לראות מרחוק להמשיך או"מ ולא שיעבור בתוכה או"פ ולכן ועתה שמע כו'.

ותכן הענין להבין מה שלא פעל המשכת הראי' הנ"ל הלא מצינו ג"כ עכשיו הסתכלות א"א בז"א וכן ענין יונתי עיניך יונים דהיינו בזו"ב וזהו כעין הקושיא שנת"ל אות ז' אמ"ש בתו' שלא פעל המשכת האתעדל"ע הנ"ל שבלי אתעדל"ת שהרי ישנו ג"כ עכשיו ע"י התו', וכמו"כ קשה כאן והכל קושיא א' וכמבואר דאתעדל"ע הנ"ל זהו בחי' תורה כו' והוא ג"כ ענין ואראה כו', ואפשר ליישב ג"כ ע"ד התירוץ דלעיל אות ז' דע"י התורה נמשך תוס' אורות בז"א לכן נמשך בלי אתעדל"ת, אבל להיות ההמשכה בבי"ע צ"ל אתעדל"ת דוקא והו"ע התפלה וכמו"כ נאמר כאן דע"י הסתכלות נמשך הארת פני' מעתיק בז"א כנ"ל ואח"כ המל' מקבלת הארה זו מז"א ע"י הסתכלות בז"א פב"פ וכמ"ש במ"א באריכות בביאור ע"פ אלה מסעי דתקע"א בענין ויכתוב משה וחותמו של הקב"ה אמת ע"ש מבואר זה באריכות וכיון שכן הרי הגם שבחי' זו הוא המשכת בחי' אתעדל"ע שבלי אתעדל"ת הנה המשכה זו היא בז"א אבל כדי שתקבל המל' הארה זו היא דווקא ע"י החזרתה תחלה פב"פ עם הז"א ותו' זו היא ע"י אתעדל"ת דוקא כנודע בענין גבורי כח עושי דברו המבואר בינוקא דפ' בלק בזוהר דקצ"א ע"פ שחורה אני כו' נמצא שגם

המשכה זו במל׳ תלוי באתעדל״ת אבל מרע״ה רצה להמשיך המשכת הסתכלות זו במל׳ מעצמו שלא ע״י אתעדל״ת ואפשר דהיינו שתקבל המל׳ הארה זו מא״א עצמו וע׳ בפע״ח בברכת אבות דר״ה ע״פ מלך עוזר ומושיע ומגן (שער כ״ה כ״ד) שלפעמים יש במל׳ ש״ע נהורין הנ״ל ובז״א אין רק ק״נ כו׳ וע׳ בע״ח סי״ב ספט״ו ג״כ מזה וי״ל דהיינו ענין אעברה נא המבואר אצלינו ע״פ ויעבור מרדכי כשמתלבשים מוחין דאבא בנוקבא שלא ע״י הז״א אז יוצא הארת יסו״א לחוץ בבי״ע וזהו ומרדכי יצא מלפני המלך כו׳ אך הארה זו דוקא בגלות כשהמל׳ אינה עם ז״א פב״פ שאז אין המוחין דאבא מלובשים בז״א רק בנוק׳ משא״כ פב״פ ולזאת ביקש מרע״ה אעברה נא ואראה את הארץ כי הוא בחי׳ יסו״א ויהי׳ הרצון באעברה נא ע״ד ויעבור מרדכי כו׳ רק שביקש להיות בחי׳ זו ומ״מ תהי׳ עם הז״א פב״פ וזה לא פעל כלום כי עכשיו כשהי׳ פב״פ המוחין מלובשים בז״א דוקא ומשם מקבלת אך לע״ל יהי׳ בחי׳ זו כמבואר בפע״ח ע״פ וימי הפורים לא יעברו כו׳ וכמבואר ביאור ענין זה אצלינו ג״כ ע״פ הנ״ל וענין זה דגילוי יסו״א עם בחי׳ הסתכלות הנ״ל קרוב לענין א׳ כי חכ׳ הוא בחי׳ ראי׳ וגם נז׳ בע״ח בענין עינים דא״ק שהוא מבחי׳ חכ׳ דא״ק.

נת׳ דרך אפ״ל דענין ואראה את הארץ הוא כי עכשיו מקבלת המל׳ הארת פני׳ דא״א ע״י הז״א וע׳ בהרמ״ז פ׳ ואתחנן ע״פ פב״פ דיבר ה׳, ומרע״ה רצה להמשיך הארה זו במל׳ בעצמה כו׳, ונת׳ פי׳ אעברה נא ואראה בשני אופנים.

והנה להבין בתוס׳ ביאור ענין ואראה את הארץ כו׳ ומ״ש אח״כ ועתה ישראל שמע כו׳, יש להקדים להבין שורש ענין ראיה ושמיעה בעבודת ה׳ ששרשם בחו״ב כידוע דחכ׳ הוא בחי׳ ראיה כמארז״ל איזהו חכם הרואה את הנולד וכתי׳ החכם עיניו בראשו ולכן נק׳ החכמים עיני העדה, ושמיעה הוא בינה כי שמיעה הו״ע הבנה, והנה צ״ל דידוע שהחכ׳ הוא למעלה מהבינה והרי אנו רואים שהשמיעה יותר דקה במהותה מן הראי׳ שהרי השמיעה פעולתה לשמוע ולהאזין הקולות והדיבורים שהם רוחניים ואין להם חומר גשמי ובראי׳ הפעולה פעולה גשמיות להביט ולהסתכל בדברים גשמים דוקא משא״כ דברים רוחנים הקול והדיבור אינן נתפסים ע״י הראיה והיינו לכאורה מפני שהשמיעה דקה יותר מן הראי׳ לכן תופסת דברים רוחניים כו׳ וצ״ל הרי הראי׳ גבוה יותר מן השמיעה שנמשכת מן החכמה והשמיעה מהבינה כנ״ל, ועוד זאת שהרי אנו רואים ג״כ יתרון מעלה בראי׳ מבשמיעה והוא בבחי׳ ההתפעלות אשר אין דומה שמיעה לראיה כלל שהתפעלות הנפש מן הראי׳ באיזו דבר שתתפעל ממנה הוא ביתרון הרבה מאד מההתפעלות שהי׳ לה משמיעה של אותו הדבר שהרי כאשר יצייר בשכלו ויתבונן באיזה דבר נחמד לא יתפעל כ״כ ומכש״כ בשמיעה בעלמא, וכאשר יראנו בעינו יתפעל יותר וא״כ י״ל מאחר שההתפעלות ימצא מן הראי׳ יותר מן השמיעה וזה מפני שהראי׳ גבוה יותר כנ״ל א״כ למה במהותם השמיעה דקה יותר לתפוס דברים רוחנים משא״כ בראיה, אך הענין הוא דהיא הנותנת לפי שכח הראי׳ נמשך מבחי׳

החכ׳ שבנפש שהחכ׳ הוא למעלה מהבינה שממנה נמשך כח השמיעה וידוע הכלל דכל שהוא גבוה יותר יוכל להשפיל עצמו למטה יותר, כמשל מי שהוא חכם גדול מחבירו יוכל להשפיל א״ע יותר למצוא דרכים איך להשפיע חכמתו לתלמידו כמו ר״מ דהוי אמר ג׳ מאות משלים כו׳ וכך מצד מעלת כח החכ׳ שבנפשו לכך יוכל להיות משם השפלה והמשכה למטה יותר מבחי׳ ההמשכה שמבחי׳ בינה והוא מה שכח הראי׳ נשפל ונמשך לתפוס ענינים גשמיים משא״כ בשמיעה כו׳ לכך ע״י שמיעה יתפוס ענינים רוחנים וע״י ראי׳ דברים גשמיים, אבל מ״מ ההתפעלות הנפש יהי׳ יותר הרבה מן הראי׳ לפי ששרשם בבחי׳ החכמה (והיינו כי הראי׳ הוא השגת המהות וזהו בחי׳ חכמה ושמיעה הוא רק השגת המציאות שזהו בחי׳ בינה כמבואר במ״א דלכך נק׳ חכ׳ אתה ובינה הוא רק שהאדם הגשמי א״א לו להיות השגת המהות רק בדברים הגשמיים, משא״כ ברוחני׳ א״א להיות רק השגת המציאות).

והנה עד״ז יובן ג״כ ענין ראי׳ ושמיעה בעבודת ה׳, והוא שיש ב׳ בחי׳ התבוננות הא׳ בבחי׳ יחו״ת דהיינו איך שצבא השמים לך משתחוים כמארז״ל שהחמה שוקעת במערב ומשתחוה לקונה וכן כל המזלות בעבור שרואי׳ חיותם וקיומם המהוה ומחיה אותם ומקיימם וכן באדם עצמו הגוף טפל ובטל לגבי הרוחני׳ והחיות שבו ועז״נ ראה נתתי לפניך את החיים כו׳ שהוא בחי׳ ראי׳ חושיית שיראה האדם בעיניו חושיות חיותו וקיומו מבחי׳ חיות אלקות המחייה אותו וכן ראיה ההשתחוואה של צבא השמים וכן ענין והאופנים וחיות הקודש ברעש גדול כו׳ וזהו ג״כ בכלל ההתבוננות דיחו״ת, והב׳ הוא ההתבוננות דיחו״ע בביטול ע״ס דאצי׳ לגבי המאציל ב״ה ובודאי ענין התבוננות דיחו״ע הוא גבוה יותר שהרי כל העולמות בי״ע אין ערוך כלל לגבי בחי׳ היותר אחרונה שבאצי׳ כמבואר בהערה לתיקון חצות בענין הושיט אצבעו קטנה כו׳ וגם הביטול דבי״ע הוא רק ביטול היש משא״כ ביטול די״ס שהם בבחי׳ ביטול אמיתי ממש ועכ״ז אנו רואים שמההתבוננות ביחו״ת תתפעל הנפש יותר הרבה מההתבוננות שלה ביחו״ע, וזהו מטעם הנ״ל דבבחי׳ הביטול דיחו״ת הוא בחי׳ ראיה כנ״ל כמ״ש ראה נתתי לפניך כו׳ שנראה ביטול צבא השמים כו׳ משא״כ ההתבוננות דיחו״ע אשר לא נוכל כלל לצייר ענין מהות הע״ס וביטולם לגבי א״ס ב״ה רק הוא בחי׳ שמיעה מרחוק לכך הגם שהתבוננות זו גבוה יותר ה״ז כמשל הנ״ל שהשמיעה תופסת ענינים דקים ורוחנים יותר מן הראי׳ ומ״מ ההתפעלות ביותר הרבה מבחי׳ ראי׳ מבשמיעה כו׳ ומ״מ צ״ל ב׳ הבחי׳ ראיה ושמיעה כי ההתבוננות דבחי׳ יחו״ע גבוה ביותר כנ״ל וכנודע דבחי׳ בי״ע נק׳ דומם בכלל לגבי האצי׳ וכמ״ש ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן כמ״ש במ״א*.

ובזה יובן מה שתיקנו אנשי כה״ג לומר בשכמל״ו הגם שמשה לא אמרו ואנשי יריחו שהיו כורכין את שמע אין הלכה כמותם להיות כי שמע

כמ״ש במ״א: בבוך דברים ח״א נוסף: והדומם נתפס בבחי׳ ראי׳.

ישראל הוא ההתבוננות ביחו"ע וזהו שמע ל' שמיעה כו', ובשכמל"ו הוא ההתבוננות ביחו"ת לכן נאמר ברוך כי ברוך הוא גילוי והמשכה כמבואר למעלה, ולכן השבטים אמרו זה להיות כי הם היו מבחי' בריאה כמבואר בלק"ת מהאריז"ל ע"כ ההתפעלו' מיחו"ע שבאצי' היה אצלם ג"כ בבחי' שמיעה לכן אמרו בשכמל"ו שבבחי' זו יוכל להיות בחי' ראי' כנ"ל שמבחי' ראי' נמשך ההתפעלות ביותר וז"ש אתה הראת לדעת כו' ומרע"ה לא הוצרך לומר בשכמל"ו משום דכתיב ביה וירא ראשית לו שבחי' הראשית הוא ח"ע המתגלה באצי' הי' אצלו בבחי' ראיה א"כ כיון שיחו"ע היה אצלו בבחי' ראיה לא הוצרך כלל להתבוננות דיחו"ת, ואנשי ירחו רצו שיומשך האהבה דואהבת מהתבוננות דיחו"ע שבא' ע"כ לא רצו כלל להפסיק בין אחד לואהבת כו' ואין הלכה כמותם, לפי שעם היות אמת נכון הדבר בהתבוננות דיחו"ע שבפסוק ראשון דק"ש יש בה ב' מעלות טובות יותר מההתבוננות דיחו"ת דבשכמל"ו, א' שהרי אין ערוך כלל בי"ע לאצילות כנ"ל הב' דגם הביטול דאצי' אמיתי יותר לאין קץ כנודע ומבואר במ"א ההפרש בין ביטול אמיתי לביטול היש, וא"כ לכאורה מהתבוננות ביטול זה דאצי' לא"ס ב"ה יומשך בנפש התפעלות אמיתי יותר מהתבוננות דיחו"ת, עכ"ז צ"ל דוקא בשכמל"ו מצד שבזה הוא בחי' ראיה ומבחי' זו נמשך התפעלות יתירה כנ"ל ומ"מ צ"ל ב' הבחי' כנ"ל, ואמנם אעפ"י שהתפעלות דראי' הוא מבחי' יחו"ת דוקא, אבל כלות הנפש שלאחר ההתבוננות הוא ליחו"ע דוקא דהיינו לעצמות אוא"ס ב"ה שאין בחי' הראי' אלא סיבה להתפעלות אבל מהות ההתפעלות תהי' לעצמות אא"ס ב"ה וכנודע בענין אליו ולא למדותיו דהיינו למהו"ע ית' ממש ולא למדותיו שהן הע"ס כו', וזהו"ע שביקש מרע"ה ואראה את הארץ שרצה להמשיך בישראל בחי' הראי' ממש ביחו"ע וזהו ע"י ואתחנן מתנת חנם ואתעדל"ע בלי אתעדל"ת לכן את"כ כשאמר לו הש"ת אל תוסיף כו' אמר ועתה ישראל שמע בבחי' שמיעה, אך כל זאת הוא עתה אבל לע"ל כתי' כי עין בעין יראו כו'. והנה להבין קצת ענין בחי' התבוננות בבחי' ראיה, הנה העיקר הוא להרגיל א"ע תמיד ענין ביטול היש לאין וגשמיות לרוחניות, והנה המשל להבין סדר ההשתלשלות דאבי"ע דמבשרי אחזה באדם יש ד' מדריגות שכל ומדות ומו"ד, והדיבור הוא גשמי בערך לגבי המח' שהרי אם ידבר האדם דברים בלתי התלבשות אותיות המח' בהם הנה לא יש בדבורים הללו שום חיות כלל כו' לפי שהדיבור מצ"ע גשמי הוא כשיוצא מהבל הפה, אך כשהמח' מתלבשת בדיבור אז יש בו חיות רוחני כו' שיתלבש בו איזה השכלה שמצד השכלה זו המלובשת בדיבור יש בו חיות כי והחכמה תחיה משא"כ האותיות עצמן הם בחי' דומם ועד"ז המח' לגבי המדות שמח' בטילה בלי שום תשוקה אין בה חיות כמו כשהמח' בתשוקה נפלאה כו' וכן המדות לגבי השכל, נמצא הדיבור בטל באמת לגבי המחשבה שהמח' היא חיותו וקיומו וכן המח' לגבי המדות כו', אך זה מרגיש הטיב האדם עצמו בעל המח' ודיבור, אבל לזולתו הנה הדיבור של רבו נרגש אצלו ליש ומקבל ממנו חכמתו משא"כ מח' הרב היא אצלו בחי' אין שהרי היא לגבי התלמיד בחי' העלם ומי ימצאנה, נמצא אף שלגבי המקבל נראה הדיבור יש והמח' אין אבל באמת נהפוך הוא שהמח' הוא עיקר חיות של הדיבור והרי

הדיבור בטל לגבי המח׳ והוא בחי׳ אין והמ׳ הוא היש ועד״ז ממח׳ למדות וממדות לשכל, ונמצא שברוחני׳ כל הגבוה יותר הרי הוא נעלם ביותר משלמטה הימנו ודק ועמוק ממנו, עכ״ז הוא יחשב יש באמת, פי׳ שהוא יש האמיתי שמציאותו נעלה יותר לגבי שלמטה הימנו שבטל אצלו ית׳ כנ״ל ממשלים אלו. ומובן מכ״ז הנמשל למעלה ענין ד׳ עולמות אבי״ע שבחי׳ עשי׳ הגשמיות בטל לגבי יצירה אעפ״י שלמטה נרגש העשי׳ ליש ודבר עיקרי ומחשבת הרב לבחי׳ אין ובאמת נהפוך הוא שהמח׳ הוא עיקר חיות הדיבור והאדם רואה זה ממש, כמו״כ הרוחני׳ דיצירה הוא חיות דעשי׳ והרי העשי׳ בחי׳ אין וכל״ח לגבי חיות דיצירה המהווה אותו, ועד״ז ביטול היצירה לבריאה כו׳ וגבוה מעל גבוה כו׳ וכולם בחי׳ אין וכל״ח לגבי א״ס ב״ה חי החיים ב״ה שהוא יש האמיתי והכל אצלו אין ואפס ממש, וזהו״ע איזהו חכם הרואה את הנולד שירגיל לקבוע אצלו בבחי׳ ראי׳ איך שהעולמות נולדים מאין ליש בכל רגע, ואיך שהיש הנראה בטל באמת לגבי הרוחני׳ המהווה אותו כו׳, וזהו״ע אתה הראת לדעת וכו׳ איך כי אין עוד מלבדו ממש.

ואתחנן אל ה׳ בעת ההיא לאמר כו׳, הנה ענין בקשת משה שיכנוס הוא לארץ ויכנסו בנ״י על ידו דייקא הוא שאז אם משה היה מכניסן ובונה הבהמ״ק לא היה נחרב בהמ״ק לעולם והיה לו קיום נצחי כמו שיהי׳ לע״ל כ״כ באוה״ת ובמג״ע, (וע׳ בילקוט ח״ב ש״ב רמז קמ״ה כה״ג על דוד ושם י״ל ע״ד רמה קרני כנז׳ בת״א יתרו בהביאור ע״פ זכור ושמור וכש״כ משה,) ולא הי׳ שעבוד (ועמ״ש לקמן ססעי׳ י״א בהגהה,) משא״כ ע״י יהושע הבין והשיג שלא יתקיים קיום נצחי ויצטרכו לבוא בגלות בבל כו׳. ושרש הענין מובן בלשון הבקשה ואתחנן לשון מתנת חנם או ע״י מציאות חן ולא מצד העלאת מ״ג כלל, כי הנה עד״מ שני בני אדם א׳ עומד על הגג ואחד עומד למטה על הארץ (הג״ה יש ב׳ אופנים ביחודם וחיבורם יחד אם שירד העליון למטה אם שיעלה התחתון למעלה, וכמשנ״ת בד״ה ושמתי כדכד שמשותיך דרוש הראשון פ״ד שזהו״ע חד אמר שוהם ות״א ישפה ובהביאור שם ספ״ג ועמ״ש מזה ג״כ בד״ה והתהלכתי בתוככם והנה בענין שהתחתון יעלה למעלה עכ״ה) ורוצה וחפץ התחתון לעלות למעלה אל העליון הרי לא בכל פעם יכול התחתון לעלות במסילות העולות מארץ לגג כי נסתרו דרך הילוכם וגם לפעמים יש דברים המעכבים למטה התחתון שלא יכול לעלות כגון שמלובש בבגדים צואים או מניעה אחרת וכדומה כו׳ (הג״ה ועדמ״ש מי יעלה בהר ה׳ ומי יקום במקום קדשו דהיינו העלי׳ לג״ע כמ״ש בזח״א פ׳ וירא דצ״ט ע״א ודף ק׳ ע״ב ובפ׳ מקץ דר״א א׳ שצ״ל מתחלה הטבילה בנה״ד כמ״ש ענין זה בת״א

פ׳ יתרו בד״ה מראיהם ומעשיהם ור״פ מקץ וע׳ עוד מפסוק מי יעלה בזהר פ׳ חיי דקכ״ג סע״ב ובפ׳ משפטים דק״כ ע״ב ובפ׳ תזריע דמ״ה סע״ב, ובמד״ר פ׳ חיי פנ״ט מי יעלה בהר ה׳ זה אברהם שנאמר בהר ה׳ יראה ע״ש בידי משה שכך גי׳ רש״י, וישלח ר״פ פ״ב והיינו לפי שהאבות נק׳ הרים שמגביהים את כנס״י הנק׳ ארץ כמ״ש בד״ה כי ההרים ימושו וסד״ה אתם נצבים בפ׳ ושקל בפלס הרים, נמצא מובן מזה שהעלי׳ ממטה למעלה שהתחתון יעלה למעלה הוא ע״י טורח רב ויש נשמות שאין זוכים לגה״ע וגם בכל עלי׳ יש דין תחלה אם ראוי להתעלות ועמ״ש בבה״ז פ׳ שלח דקע״א בענין הינוקא ומ״ש בביאור ע״פ את קרבני לחמי שג״ע נבנה על קו הדין כו׳ ע״ש, והוא מטעם שכדי שיהי׳ העלי׳ של התחתון למעלה אינו בנקל כלל עכ״ה) משא״כ העליון אין לו מניעה משום צד שלא ירד לארץ אל התחתון כי לא נסתרו הדרכים לפניו וגם אם ירד בלתי הכנה יקובל בטוב אל התחתון המקבל כו׳ א״כ לא היה שום מניעה ועיכוב לעליון לירד בכל עת וזמן ואופן התגלות ההשפעה מעליון לתחתון אין הפרש בין כשהתחתון עולה למעלה ומקבל בין כשהעליון יורד אליו למטה ומשפיע לו אדרבה שפע העליון בירידתו למטה גבוה הרבה וכמשנ״ת בד״ה והתהלכתי בתוככם וז״ל כי כדי שיתגלה גילוי גדול כזה שיוכל להשתלשל לגוף למטה ממש צ״ל מקור ושרש הגילוי להיות ממקום גבוה יותר כו׳ עכ״ל, וכאן כתב מפני שהוא מצ״ע חפץ ירידתו להשפיע (ע״ד כי חפץ חסד הוא) ולא מצד אתעדל״ת של המקבל כלל וא״כ אז השפע הוא בתכלית עילוי העצמיות משא״כ כשהשפע בא לפ״ע בקשת המקבל והכנתו לבד (ועמ״ש בביאור ע״פ והי׳ לכם לציצית ספ״ג בפי׳ קדושים תהיו יכול כמוני, ומ״ש בת״א פ׳ בשלח בד״ה לסוסתי ברכבי בענין אתעדל״ע שלמעלה מאתעדל״ת כו׳) (הג״ה ועמ״ש בד״ה כי ההרים ימושו, הרים הוא מלמטה למעלה כנ״ל בענין מי יעלה בהר ה׳ ולע״ל אלקי כל הארץ יקרא שיהי׳ הגילוי למטה דוקא כו׳ ולא בבחי׳ קימה ועלי׳ מלמטה למעלה ולכן כי ההרים ימושו כו׳ והיינו לפי שיהי׳ הגילוי מלמעלה מסדר ההשתלשלות ששם מעלה ומטה שוין והיינו שיהי׳ ההמשכה מבחי׳ כתר ע״י יסוד דא״א וזהו וברית שלומי לא תמוט וכן עד״ז נת׳ בלק״ת ס״פ שלח סד״ה אני ה׳ אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ״צ דרוש הראשון בענין כפל ב״פ אני שזהו ההפרש בין קבלת שכר בג״ע ובין תחה״מ דלע״ל שבג״ע השכר לנשמות בלי גופים דוקא משום ששרש הגילוי מבחי׳ ממכ״ע היינו מבחי׳ תכמה לכן גילוי זה א״א להיות כ״א אחר עליית הנשמה ע״ד מי יעלה בהר ה׳ כנ״ל, אבל לע״ל שיומשך הגילוי מבחי׳ סוכ״ע בחי׳ כתר יוכל להיות נמשך גם בגוף גשמי וע׳ באגה״ה סי׳ י״ז בד״ה נודע דבאתעדל״ת, וע׳ בת״א פ׳ יתרו סד״ה ענין האבות הן הן המרכבה וכמ״ש ג״כ במ״א ע״פ צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה צדקתך הוא מל׳ הנק׳ צדק כמ״ש בת״א פ׳ מקץ בד״ה רני ושמחי דרוש השני בפי׳ וצדקתך ירננו ולכן הוא כהררי אל הרים הוא עלי׳ מלמטה למעלה אכן משפטיך משפט הוא ת״ת בריח התיכון ועמ״ש ע״פ ואלה המשפטים לכן הוא תהום רבה שנמשך מלמעלה למטה דוקא ע״ד כי ההרים ימושו כו׳ וע׳ מזה בזהר פ׳ אמור דצ״א ע״א וזהו ג״כ מ״ש במ״א בד״ה אין ערוך לך

דהנה אין זולתך לחיי העוה״ב קאי על עולם הנשמות וכן פי׳ בכהאריז״ל ההפרש בין עוה״ב ובין לע״ל כמ״ש במא״א אות ע׳ סי״ב ועוה״ב נק׳ תבונה ונמשך תדיר בז״א אך לע״ל הוא הבינה שעתיד לבוא בזמן הגאולה עכ״ל ופי׳ אין זולתך לחיי עוה״ב כי עוה״ב הוא תבונה וחיי עוה״ב זהו ביו״ד שהוא חכמה נברא עוה״ב ונק׳ אין זולתך ע״ד והחכמה מאין תמצא והיינו שגם חיי החיים של העולם העליון מכולם הוא כלא וכאין נגד אוא״ס ב״ה כי הוא רק יו״ד צמצום כו׳ וגם כי החכמה הנק׳ עדן יונק ממזלא בחי׳ שערות ופי׳ אין זולתך ע״ד זולתי אין אלקים בישעי׳ סי׳ מ״ה ה׳ וכן ואין אלקים זולתך דה״י א׳ סי׳ י״ז כ׳ ועמש״ל ד״ב בד״ה הנה הרמב״ם ז״ל מנה שלשה מצות באמונת ה׳, או ע״ד עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו בישעי׳ סי׳ ס״ד ג׳ וזהו ואין זולתך לחיי העוה״ב שיעשה למחכה לו הבחי׳ דעין לא ראתה אלקים זולתך ואח״כ אפס בלתך לימהמ״ש היינו כי בג״ע הוא בחי׳ עליות מלמטה למע׳ אכן לימהמ״ש יהי׳ ההמשכה מלמעלה למטה וזהו״ע אפס בלתיך שהוא גילוי עליון יותר גם מהגילוי דבחי׳ אין זולתך. וביאור הענין דהנה ארז״ל צדיקים אין להם מנוחה לא בעוה״ז ולא בעוה״ב שנאמר ילכו מחיל אל חיל והיינו כי בהשתלשלות העולמות כ״א גבוה מחבירו ומחיה את חבירו בהשפעתו עליו והוא מקבל מהגבוה ממנו עד למעלה מעלה ע״ד כי גבוה מעל גבוה שומר וכ״א בראותו את הגבוה ממנו כלתה נפשו לשרשה ובטל במציאות נגדו וכמארז״ל פ״ה דב״ב דע״ה סע״א מלמד שכאו״א נכוה מחופתו של חבירו כערך פני לבנה לגבי פני חמה יעו״ש, ולכן כלתה נפשו אליו עד שיוצא ממקומו כמו כלות הנפש שבאדם התחתון כן כ״א נגד הגבוה ממנו כו׳, אבל לימוהמ״ש יהי׳ אפס בלתך שיהי׳ ההמשכה מלמעלה למטה דוקא התגלות אלקות בזה העולם הגשמי וכמ״ש ויאמר כל אשר נשמה באפו כו׳, וזהו אפס בלתך אפס גבוה מאין כמ״ש במא״א א׳ ק״א אפס נק׳ הא״ס כי אין בו תפיסא ובו אפיסת הרעיון עכ״ל, ולא יתעלו עוד להיות עולים למעלה מאחר שעיקר השראתו יהיה בתחתונים וענין ואין דומה לך מושיענו לתחה״מ י״ל ע״ד מארז״ל בב״ר פ׳ וישלח ע״פ ויותר יעקב לבדו מה הקב״ה כתי׳ בו ונשגב ה׳ לבדו כו׳, וזהו אין כאל ישורון אין כאל ומי כאל ישרון והיינו ע״ד עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש ומ״מ ואין דומה לך וכמ״ש אין קדוש כה׳ קדושתי למעלה מקדושתכם אות הוא ברבבה שלו כו׳ וזהו כתפוח בעצי היער שאין ערוך עצי היער לתפוח כן דודי בין הבנים היינו בחי׳ וכל בניך למודי הוי׳ ועכ״ז ואין דומה לך כו׳ גם ע״ד מ״ש מי כמוך באלים הוי׳ פי׳ באלים קאי על המלאכים וכמ״ש מי בשחק יערוך לה׳ ידמה לה׳ בבני אלים כו׳, וזהו ואין דומה לך כו׳, והנה יפה שע״א בתשובה ומע״ט בעוה״ז מכל חיי עוה״ב וזהו אין ערוך לך בעוה״ז שהבחי׳ דאין ערוך לך ממש שאצי׳ ועשי׳ שוין זהו נמשך ע״י תומ״צ שעוסקים בעוה״ז משא״כ ימוה״מ נק׳ ימים אין לי בהם חפץ בגמ׳ פכ״ג דשבת וזהו״ע מרוב כל, עכ״פ למדנו מזה שבחי׳ ההמשכה וגילוי מלמעלה למטה נמשך מבחי׳ הגבוה יותר מהעליות של מלמטה למעלה.

קיצור ענין בהיחוד ב' אופנים מלמעלה למטה שהעליון יורד ומלמטה למעלה שהתחתון עולה מי יעלה בהר ה' ולע"ל כי ההרים ימושו, ענין צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה, ענין געה"ע ותחה"מ, ענין אין זולתך אפס בלתיך עכ"ה).

ב) (**הג"ה** ואפשר להעיר לזה מענין כי חסד חפצתי ולא זבח, וע' בד"ה כי תבואו אל ארץ מושבותיכם מענין כאלו מקריב עולה בלא מנחה כו', ומענין יסו"א קצר ויסו"א ארוך כו', גם מענין פסח ושבועות דבחי' ופסח ה' היינו אתעדל"ע שלא ע"י אתעדל"ת ואח"כ קומי לך להיות באתעדל"ת אתעדל"ע כו' כמ"ש בזה בביאור ע"פ קול דודי וצ"ע בסידור סד"ה אד' שפתי תפתח גבי ההפרש בין מ"ת ובין הגילוי שיהי' לע"ל שבמ"ת היה הגילוי ע"ד מלמעלמ"ט ולע"ל יהי' הגילוי ע"ד מלמטלמ"ע עד"מ ב' בנ"א אחד עומד על הגג כו' ע"ש נמצא מלמטה למעלה גבוה יותר גם לכאורה זהו"ע ב' שילובים שילוב הוי' באד' ושילוב אד' בהוי' הנז' בביאור שובה משמע ג"כ מלמטה למעלה גבוה יותר ויש ליישב דזה הגילוי דלע"ל הרי יהי' הגילוי למטה בעשי' וא"כ אין שייך לומר בו שהוא מלמטה למעלה ממש דמלמטה למעלה זהו כשהגילוי ע"ד ג"ע לעולם הנשמות בלי גופים כנ"ל או ע"ד מי עלה שמים ומשה עלה אל האלקים, משא"כ לע"ל יהי' הגילוי בארץ ולא בבחי' שמים רק הענין שיזדכך העוה"ז ולא ע"ד במ"ת חזהו ע"ד דירת ארעי ודירת קבע ע' בד"ה מה טובו, א"כ בחי' זו הוא הגילוי מלמעלה למטה אלא שגם הבחי' מטה נזדכך ונעשה בבחי' מעלה ואפשר שזהו פי' כדכד כדין וכדין ר"ל שגם ההמשכה מלמעלה למטה יש בו כמו בחי' מלמטה למעלה ממש והיינו ע"ד שמלמטלמ"ע המל' היא כתר עד דוד הגדיל כו' וזהו ע"ד משרים אהבוך בחי' ישר יחזו פנימו ועמ"ש סד"ה כי תשמע בקול בענין לעשות הישר בעיני ה' ועמ"ש ע"פ ושננתם לבניך בפי' ובקומך ע"ד ביום ההוא אקים את סוכת דוד כו' וזהו אמן ואמן אמן בעוה"ז ואמן בעוה"ב פי' אמן הוא חיבור הוי' אד' אך חיבור זה ישנו בשני אופנים ע"ד מ"ת וע"ד תחה"מ כו' ולכן נאמר בו ואמן בתוס' וי"ו.

קיצור כי חסד חפצתי פסח ושבועות, או פסח ור"ה, הגילוי דמ"ת ודלע"ל הרי דלע"ל גבוה יותר והוא מלמטה למעלה וי"ל דהא הגילוי יהי' למטה ממש אלא שיתחדש שגם העשי' יזדכך כמו האצי' ואין זה עליה מלמטה למעלה ממש, דירת ארעי ודירת קבע כדין וכדין אמן ואמן עכ"ה).

ועוד משל אחר בענין זה מן השמש והלבנה שאנו רואים הלבנה במהלכה נגד השמש פעמים מתקרבת אל השמש ופעמים מתרחקת ולפי אופן קירובה או ריחוקה כן ימעט או ירבה בה אור וזיו השמש, וסיבת הריחוק או הקירוב הוא מצד שפלות עצמותה שלא תוכל לסבב לכוין נגד השמש בכל עת מן העתים כ"א פ"א בחודש כו' כמבואר בס' התכונה משא"כ מצד השמש אין מניעה בכל עת וזמן מן העיתים להיות מאיר בכל כדור גלגל הירח כו'

(הג"ה וכמ"ש שמש ידע מבואו תילים סי' ק"ד י"ט ופי' הראב"ע כי ללבנה שינויים רבים באורה ותנועותיה ודרך א' לשמש לזריחה ולשקיעה כו' ומ"ע ספורנו כ' עשה ירח משונה בתנועתו מכל שאר הכוכבים שהוא פעמים בהיקף אחר בעצמו בגובה רום גלגלה והפכה כו' ובגמ' פ"ב דר"ה הובא בפירש"י בתילים פעמים שבא בארוכה פעמים שבא בקצרה וכן עפ"י הקבלה עלית המל' הנק' ירח הוא שמתחלה נעשית אב"א וזהו בחי' ולא ידע מבואו וגם אח"כ נעשית נקודה תח"י וכמ"ש בד"ה אז תשמח בתולה במחול וזהו כענין הנ"ל במשל התחתון כשרוצה לעלות אצל העליון לפעמים נסתרו ממנו דרכי ההילוך ולא ידע איך לעלות כו' משא"כ השמש אין בו שינויים (הגה"ה ע' בזהר ויחי דרכ"א והוא כפול בזוהר אמור דק"ז גבי שושנה דאישתניאת מגוונא לגוונא משא"כ אילנא דחיי הוא אתר דלא משתני, וכמו"כ שמשא עילאה שמש הוי' אין בו שינויים כלל, אבל הירח יש בו שינויים רבים עכ"ה).

קיצור משל לזה גם מענין שמש וירח שמש ידע מבואו דהיינו יחודו עם הירח משא"כ ירח לא ידע מבואו עכ"ה).

ג) ועפ"י ב' משלים אלו יובן שרש וכלל ענין בקשת משה שיכניס הוא את בנ"י לארץ דהיינו שיהי' השפע אלקות נמשכת מסוב"ע לממכ"ע מצ"ע מלמעלמ"ט בלתי סיבת העלאת מ"נ כלל וזהו ואתחנן ל' מתנת חנם או לשון נשיאות חן (וכן במד"ר ס"פ שמות ר"פ ב' פי' וחנון שנתן חן העם בעיני מצרים לכן כמו"כ ואתחנן שהוא מענין התעוררות בחי' חנון שמשם נמשך מציאות חן וכמו ונח מצא חן בעיני ה' ואיתא במד"ר ס"פ בראשית ר"פ כ"ט ואפי' נח לא הי' כדאי אלא שמצא חן בעיני ה' וא"כ י"ל ממה שארז"ל בסנהדרין פכ"ג ד"כ ע"פ שקר החן זה דורו של משה והבל היופי זה דורו של יהושע אשה יראת ה' היא תתהלל זה דורו של חזקיהו או דורו של ריה"ו בר אלעאי יעו"ש שלפי"ז נשמע כי ענין החן זהו מבחי' אתעדל"ע הבאה מצד עצמה בבקשת משה ואתחנן כו' אבל אשה יראת ה' היא תתהלל זהו כשבא ע"י אתעדל"ת עמ"ש בפי' אשה יראת ה' בד"ה הבאים ישרש יעקב ואשה מזרעת תחלה יולדת זכר ע' באוה"ת ר"פ תזריע וע' זח"ב פ' בא דל"ת מאן פני האדון כו', וא"כ י"ל שמה שלא פעל משה להיות ע"י מציאות חן אף שזהו דבר הקשה יותר עכ"ז יהי' מזה עלי' יתירה לע"ל ועמ"ש מזה לקמן שגם ישראל מונין ללבנה דוקא, שיש בה שינויים ועי"ז יהי' עלי' שתקבל מפנימיות השמש וכמ"ש במ"א ע"פ מחר חדש ונפקדת עכ"ה) כי אין ערוך כלל בין שפע הוי' לאלקים מצ"ע בלי העלאת מ"נ מפני שע"י ענין העלאת מ"נ לא בכל פעם אכשור דרי שיהי' ראוים לגילוי אלקות ואדרבה לפעמים גורמים במעשיהם סילוק וצמצום אלקות כמשל ריחוק הלבנה מן השמש (כמ"ש בזח"ג פ' אחרי דנ"ט ע"ב בענין שזפתני השמש דלא אסתכל ביה שמשא לאנהרא לי' כדקא יאות וע"ש דע"ד סע"ב וכד אתרחקא מטרוניתא כו'), או כמשל הראשון שנסתרו דרכי העלי' מן התחתון או שארי מניעות המעכבים וכנ"ל משא"כ ירידת השפע מהוי' דאצי' מצ"ע שאין בה שום שינוי כלל ע"ד אני הוי' לא

שניתי כי גם שלא יהיו ראוים כלל מצד מעשיהם יכול העליון להתצמצם ולירד בתחתון ומי ימנע לו כו' (וע' במד"ר אחרי ר"פ כ"ג בענין לקחת לו גוי מקרב גוי שזה הי' שלא עפ"י מדה"ד) וזהו"ע פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה (ע' בגמ' דב"ב פ' הספינה דף ע"ה סע"א ובזח"ג פ' ואתחנן דר"ס סע"ב דהא זימנא דסיהרא מטא ובהרמ"ז שם וכ"ה ר"פ וילך דרפ"ג ע"ב ובהרמ"ז שם) וכמו שאין מניעה לשמש לזרוח אורו בתמידות בכל חלקי הירח כן לא היה מניעה ועיכוב בשום פעם לגילוי אלקות בבהמ"ק כשהי' משה מכניסם לא"י משא"כ ע"י יהושע שהוא כפני לבנה פעמים מתקרבת ופעמים מתרחקת כנ"ל וזה הי' עיקר כוונת משה בבקשתו ליכנס לארץ כדי שיתקיים בה קיום נצחי בלתי חורבן ביהמ"ק (* וביאור הענין הנה מ"ש בפי' ואתחנן לשון מתנת חנם כן פי' במד"ר כאן שביקש חנם עשה עמי ועמ"ש מזה בלק"ת בד"ה ואתחנן ובהביאור ענין חנם בלא מצות מבחי' שאין אתעדל"ת מגעת שם, ועמ"ש מזה ע"פ חנון ורחום הוי' דבחי' רחום שייך במקום שיש מדה"ד אלא שאעפ"כ מרחם אבל חנון הוא במקום שאין דין כלל וכמ"ש בפרדס ערך חנון והוא בחי' עתיק וע' בת"א פ' בשלח בד"ה לסוסתי ברכבי ובהביאור אשר עד חכמה מגיע אתעדל"ת אבל הכתר אין אתעדל"ת מגעת שם ולכן נא' ואתם תחרישון וזהו"ע סוסים זכרים כו', ואפ"ל זהו הטעמים זרקא מקף שופר כו', ועמ"ש בסד"ה האזינו השמים דרוש הראשון שזהו ההפרש בין בחי' ויבא כגשם לנו ובין בחי' אהי' כטל לישראל כו' ועד"ז היה בקשת משה מתנת חנם ועמ"ש בד"ה ואמרת להם זה האשה כו' כבשים בני שנה דאיתא בילקוט פלוגתא דב"ש וב"ה ב"ש אומרים כבשים מלשון יכבוש עונותינו וב"ה אומרים כבשים לשון כיבוס ע"ד כשלג ילבינו כצמר יהיו שזהו ג"כ ע"ד ההפרש בין ויבא כגשם שזהו בחי' ב"ש כי שמאי לשון שומא וכן ענין שמים וארז"ל במד"ר פ' בראשית פ"ה ששמים מעשיהם של בריות ע"ד והי' אם שמוע תשמעו כו' ונתתי מטר כו' אבל ב"ה מבחי' חסד זהו ע"ד אהי' כטל כו', וא"כ לפי"ז מה שביקש משה שיומשך מלמעלה למטה הנה מלבד טעמים דלעיל שההמשכה מלמעלמ"ט צ"ל ממקום גבוה יותר כענין כי ההרים ימושו כו' ע"י וחסדי מאיתך לא ימוש כו', וכענין אפס בלתיך לימה"מ כנ"ל סעי' א' הרי עוד זאת שנמשך מבחי' שאין אתעדל"ת מגעת שם ולכן לא יהי' בזה שינוים וע' בת"א פ' מקץ בד"ה רני ושמחי דרוש השני בפי' כי הנני בא.

קיצור שעפ"י שני משלים אלו הא' מענין ב' בב"א הא' עומד על הגג כו' והמשל השני מענין השמש והירח יובן ענין בקשת משה שיהי' הוא המכניס את ישראל לארץ כדי שיהי' ההמשכה מלמעלה למטה בלא העלאת מ"נ ולכן לא יהי' שינוים וזהו ואתחנן ל' מתנת חנם ובהג"ה ע"ד אהי' כטל לישראל שלמעלה מבחי' ויבא כגשם לנו וכענין זה ההפרש בין ב"ש וב"ה בענין כבשים דתמיד או יכבוש או כשלג ילבינו כו' כצמר יהיו כו', וכן פלוגתא דב"ש וב"ה בענין כיצד מרקדין לפני הכלה כמ"ש בלק"ת בשה"ש

---

*) בכוך באב. 11 וסלונים נוסף תיבת הג"ה.

בסופו בד"ה כיצד מרקדין דב"ה אומרים שיוקדם ההמשכה מלמעלה וממילא האור דוחה את החושך ותהי' יפה כלבנה וברה כחמה ענין כפה עליהם הר, וימינו תחבקני בלק"ת פ' ראה סוף הביאור ע"פ אחרי.

(ד) וזהו אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן ההר הטוב הזה והלבנון. כי הנה ב' דרכים הנ"ל אם העליון ירד למטה או התחתון יעלה למעלה ישנם בעבודת ה' והוא ההפרש שבין תורה לתפלה (הג"ה וכמ"ש בד"ה כי אתה נרי הוי' בת"א פ' מקץ בפי' ארוממך אלקי המלך ובהביאור שם הנה בארוממך לשון נוכח יש שני פירושים הא' מלמעלה למטה הרוממות שלמעלה יומשך למטה והיינו ע"י התורה שהיא חכ' שבכתר או חכ' שבמל' דא"ס ומקור זה נמשך בתורה שלפנינו בגשמיות נתב"ס דווקא וזהו יחיד חי העולמים מלך ע"ד ואולם חי אני וימלא כבוד הוי' והיינו ארוממך אלקי המלך מלמעלמ"ט להמשיך הרוממות מבחי' יחיד בבחי' מלך ע"י חי העולמים וזהו התו' שנק' תורת חיים, והב' ארוממך אלקי המלך מלמטלמ"ע חזהו ע"י התפלה שהיא במקום קרבנות היינו בירור נה"ב ושרשה מעולם התהו ששם היה ריבוי האור לכן ע"י בירור נה"ב מעלים המל' לבחי' יחיד וזהו מלך יחיד כו' עכ"ה). והנה מבואר במשנה וגמ' פ"ק דשבת גבי מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה דקאי על מי שתורתו אומנתו שפטור מן התפלה (הג"ה ועמ"ש מזה בסידור שער הק"ש בד"ה להבין ההפרש בין ק"ש לשמו"ע ושם פי' דק"ש הוא יחוד או"א ותו' ותפלה הם בזו"נ אלא שהתפלה נק' חיי שעה היינו תקון המל' הנק' שעה ששם מקור הזמן ותו' היא חיי עולם תיקון ו"ק דז"א הנק' עולם שממשיכים בו חיות מאו"א וע"כ מי שתורתו אומנתו וממשיך חיי עולם בז"א א"כ בכלל מאתים מנה ור"ל ממילא יומשך מז"א לנוק' חיי שעה וע"כ פטור מן התפלה עכ"ד, וזהו ע"ד אורך ימים בימינה וכ"ש עושר וכבוד דהיינו שזה יומשך ממילא וזהו כענין מ"ש בילקוט במלכים א' סי' ג' רמז קע"ג גבי שלמה שלא שאל כסף וזהב אלא חכמה וממילא הכל בכלל ואמר שם משל ששאל מהמלך שיתן לו בתו לאשה ואז ממילא הכל בכלל כו' ע"ש כך ע"י התורה שממשיך חיי עולם אזי ממילא חיי שעה בכלל וא"צ לבקש ע"ז בפרט שהרי כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה, וכן ית' התירוץ באופן אחר לכאורה והוא כי התפלה היא מלמטה למעלה וכיון שע"י התו' נמשך האור מלמעלמ"ט א"צ לעלי' מלמטה למעלה עכ"ה) והטעם לזה ידוע בהיות התפלה הרי עיקר ענינה רק להיות בבחי' התלהבות והסתלקות מלמטלמ"ע ברשפי אש התשוקה לאלקים חיים (הג"ה ע"ד ואל אישך תשוקתך בד"ה כי תבואו אל ארץ מושבותיכם ובד"ה והי' מספר בנ"י גבי אש ורוח ולכן נק' התפלה סולם מוצב ארצה וראשו כו' גם התפלה לשון חיבור והיינו חיבור המל' הנק' שם והארה לרוממה בעצמות אור א"ס ב"ה כמ"ש בד"ה ועבדתם את הוי' אלקיכם עכ"ה) וזה נק' העלאת מ"נ כידוע וכל תשוקה אינו אלא מרחוק דוקא אבל כשבא מקרוב (הג"ה י"ל כשקיבל טיפת מ"ד דמ"ה ע' ד"ה שיניך כעדר בפי' שעלו מן הרחצה ומ"ש בד"ה עיני כל אליך ישברו גבי ומשביע לכל חי רצון ע' בד"ה וידעת היום דרוש השני וזהו קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת ואין אמת אלא תורה שעי"ז ממשיך מלמעלמ"ט עכ"ה)

הרי לא יתכן אז התשוקה כ״א הביטול מן העצמות מכל וכל כמ״ש במ״א (הג״ה ע׳ בד״ה ושאבתם מים בששון דרוש הראשון ההפרש בין ניסוך המים ובין ניסוך היין עכ״ה) וזה הי׳ מדריגת משה שאמר ונחנו מה בחי׳ ביטול עצמותו מכל וכל (הג״ה ע׳ סד״ה וארא אל אברהם גבי ושמי הוי׳ לא נודעתי להם בענין ביטול זה דמשה שלמעלה מבחי׳ אה׳ בתענוגים דאברהם כו׳ ושזהו״ע עסק התו׳ ועמ״ש בענין מן שירד בזכות משה שהוא בחי׳ אשר לא ידעון אבותיך בת״א ס״פ בשלח ובסידור שער בהמ״ז עכ״ה) והיינו מפני שהי׳ בבחי׳ ראי׳ מקרוב לאלקים חיים (הג״ה עמ״ש בענין משה נתנבא בזה ובענין וירא ראשית לו עכ״ה) ולכן היה בו הביטול עד ששכינה מדברת מתוך גרונו ולכן אמר ונתתי מטר כו׳ והוא למעלה ממדריגת התפלה (ותפלות אבות תיקנום ומשה זהו בחי׳ תורה בחי׳ אשר לא ידעון אבותיך כנ״ל) ע״כ חפץ משה ורצה שיהי׳ רק ההמשכה מלמעלמ״ט ע״י תורה אף גם בלתי הכנת המקבל בתשוקה שמלמטלמ״ע שבתפלה ולכן מי שתורתו אומנתו פטור מן התפלה שע״י התו׳ נמשך גילוי אלקותו שבחכ׳ ורצונו מלמעלמ״ט מצד עצמות רצון וחפץ ה׳ שמתגלה בתחתונים באמרו זה כשר וזה פסול שלא ע״י העלאת מ״נ ולכך פטור מן התפלה כי מה שע״י התפלה בהעלאת מ״נ נמשך בח״י ברכאן דצלותא מלמעלמ״ט כידוע כ״ז נמשך ע״י התורה בדברו ההלכה בלתי העלאה מקודם (ה׳ וזהו ע״ד שיש אותיות נוקבי׳ ואותיות זכרי׳ שאותיות התפלה נק׳ אותיות נוקבין שהם מלמטלמ״ע ועי״ז נמשכו אח״כ אותיות התורה שהן אותיות דוכרין הנמשכים מלמעלמ״ט ויש עוד אותיות זכרים שלמעלה מבחי׳ העלאת אותיות נוקבין בת״א פ׳ בשלח בד״ה לסוסתי ומפרש זה כאן על התורה ואפ״ל שזהו ההפרש בין חיי עולם לחיי שעה כי בחיי שעה יש ג״כ מ״נ ומ״ד, אך המ״ד דחיי עולם גבוה ממ״נ ומ״ד דחיי שעה עכ״ה) והיינו ע״ד הידוע ומבואר במ״א ההפרש בין יו״ד שבשם הוי׳ לאות ה׳ שבשם (ע׳ ד״ה ויצוום אל פרעה ובענין כי טובים דודיך מיין ערבים עלי ד״ס, ובד״ה מצה זו, ובענין ניסוך המים) שיראה עילאה הוא בחי׳ ביטול במציאות בחי׳ מ״ה דמשה וה״א הוא האה׳ שבתפלה כו׳ (הג״ה ועוי״ל דוגמא לדבר בענין מי שתורתו אומנתו פטור מן התפלה וגם מזה יובן גודל ענין מעלה זו שרצה משה והוא עדמ״ש בד״ה ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב בפי׳ מארז״ל כל המועדים בטלים לע״ל לבד מפורים והלכות, כי הנה המועדים הם בחי׳ עליות כנס״י והוא עליות חג״ת לקבל אור הבינה, והוא הנק׳ מוחין דאימא, אבל לע״ל יתגלה אלקותו מבחי׳ שלמעלה מעלה מעלי׳ זו ויהי׳ הגילוי גם למטה כו׳ דאתהפכא חשוכא לנהורא והיינו ע״י ההלכות ועמ״ש בענין והוי׳ עמו שהלכה כמותו בכ״מ, והנה ענין ביטול זה של המועדים לע״ל וכן כל הנביאים עתידים ליבטל פי׳ בד״ה יביאו לבוש מ״ל דאין הפי׳ שיבטלו לגמרי אלא שיהי׳ ע״ד ביטול זיו השמש בשמש ואפ״ל ע״ד שרגא בטיהרא, וגם כל הנביאים נתנבאו בכה אספשא״מ וכשיהי׳ הגילוי לע״ל באספה״מ בתכלית האור ע״ד ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה לכן יהי׳ ביטול בחי׳ זו דכה כשרגא בטיהרא ועד״ז הוא מי שתורתו אומנתו פטור מן התפלה, ועמ״ש בפי׳ להקריב לי במועדו בלק״ת פ׳ פנחס בד״ה צו את בנ״י דרוש הראשון בסופו, וכענין ביטול המועדים והנביאים לגבי הגילוי דלע״ל כך ערך ביטול ההעלאה

וההמשכה שע״י התפלה לגבי ההמשכה שע״י התורה כי בתורה נאמר לאמר זה הדבר, כי חיי עולם בא ההמשכה מע״ק כמ״ש במד״ר פ׳ קדושים ר״פ כ״ד ע״פ ואתה מרום לעולם רוממות אתה נוהג בעולמך כהוגה לעולם כו׳ ור״ל שבחי׳ לעולם ע״ד נצח סלה ועד אין לו הפסק נמשך מבחי׳ רוממות כתר כענין כ״מ שנאמר לי אינו זז לעולם כו׳, כי אני הוי׳ לא שניתי ונק׳ אמת אשר לא יכזבו מימיו בד״ה הנה גבי המסעות פ״ד וזהו״ע חיי עולם משא״כ חיי שעה בא מז״א שהוא חיות של המל׳ הנק׳ שעה מקור הזמן כי ו״ק דז״א הם שרש הזמן יומו של הקב״ה אלף שנה אבל ע״י המתנשא מימות עולם לכן מבחי׳ זו נמשך חיי עולם בלי הפסק, וע׳ בד״ה מי אל כמוך ולכן בכלל חיי עולם הוא חיי שעה וזהו ות״ת כנגד כולם כי הגם שאלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעוה״ז כו׳ הם התלוים בע״ק כמו כיבוד או״א שג״ר חשובין כא׳ וכן בגמ״ח משום דלית שמאלא בע״ק וכן הבאת שלום הנמשך מבחי׳ במלך שלמה שהשלום שלו עכ״ל ות״ת כנגד כולם כי היא חב״ד דעתיק והן מז״ת דע״י והטעם שלהיות אוכל פרותיהם בעוה״ז הוא דוקא ע״י המצות שתלוים בג״ר, י״ל ע״ד במצרים אני ולא מלאך ובד״ה ועתה יגדל נא, ארך אפיים שמתארך שפע הפנים ונמשך גם למטה משא״כ מז״א ובד״ה כי אברהם לא ידענו המשל מפני ארי׳ וכן מענין משלי שלמה בד״ה לך לך וכן נת׳ במ״א דבחי׳ האהבה שבתפלה ובירור הנה״ב זהו בחי׳ אספשא״מ כמ״ש ע״פ הראיני את מראיך, וע״י התורה נמשך הגילוי בבחי׳ אספה״מ כו׳ וגם תפלה היא בחי׳ נר והתורה היא אוא״ס בטילה כשרגא בטיהרא כו׳, ומה שהתפלה נק׳ נר כי תפלה נק׳ לילה ותורה נק׳ יום בלק״ת בד״ה תחת אשר לא עבדת וע׳ מענין נר בת״א פ׳ מקץ בד״ה המגביהי לשבת ומכ״ז יובן ג״כ מעלת הגילוי שביקש משה מלמעלמ״ט היינו ע״ד הגילוי לע״ל שלכן כל המועדים והעליות בטלים לגבי גילוי זה שלמעלה למטה, והנה ג׳ מועדים הם ג״כ נגד ג׳ אבות, אמנם בחי׳ משה זהו בחי׳ שבת שלכן אומרים בשבת ישמח משה במתנת חלקו שארז״ל שבגלות מצרים פעל משה מפרעה שינוחו ביום השבת כמ״ש הרד״א, גם אמרו במד״ר אמור פכ״ט שמשה הוא דור שביעי מאברהם וכל השביעים חביבין שבת ושמיטה כו׳.

קיצור ב׳ אופנים הנ״ל זהו״ע תפלה ותורה, ב׳ הפי׳ בענין ארוממך, וזהו״ע והחיות רצוא ושוב שצ״ל תחלה רצוא ואח״כ דוקא ושוב, קומי לך כדי שתוכל להיות רעייתי אכן מא״ס ב״ה באצילות תחלה מטי ואח״כ ולא מטי, ומי שתורתו אומנתו פטור מן התפלה, ע״ד בכלל חיי עולם הוא חיי שעה התפלה עלי׳ ותשוקה והוא מרחוק אבל ונחנו מה ע״י מקרוב וירא ראשית לו ומזה נמשך שכינה מדברת מתוך גרונו ושמי הוי׳ לא נודעתי להם וכן מן ירד בזכות משה ותפילות אבות תיקנום, וע״ד כל המועדים שהם עליות בטלים כשרגא בטיהרא לגבי הגילוי דלע״ל למטה כן הוא ביטול בחי׳ תפלה לגבי מי שתורתו אומנתו וכן הג׳ מועדים הם נגד ג׳ אבות ושבת הוא בחי׳ משה, וכן התפלה מוחין דאימא להקריב לי במועדו, ומוחין דאימא נק׳ כדמותינו לגבי מוחין דאבא עכ״ה).

(ה) **ומעתה** ג״כ יובן ההפרש בין חסידים הראשונים שהיו שוהים בתפלתם ט׳ שעות ביום ובין רשב״י שהי׳ תורתו אומנתו ולא הי׳ מפסיק לתפלה ורז״ל אמרו מתוך שחסידים הן תורתן משתמרת. וא״כ קשה על רשב״י היה לו להפסיק בתפלה ומתוך שבודאי חסיד היה יהי׳ תורתו משתמרת. והתירוץ כי תורתן משתמרת שייך על ידיעת התורה. אבל רשב״י היה מוסיף אור ידיעות חידושי התורה ע״ד גל עיני ואביטה נפלאות מתורתיך. ועמ״ש ע״פ אביטה אורחותיך. ובד״ה מזוזה מימין בפי׳ וידבר שלשת אלפים משל שהשיג בהשגות ג״א מדריגות זו למעלה מזו שכ״א רק משל לבחי׳ עליונה ממנה ונמצא רשב״י השיג בפנימי׳ התורה לפי שהי׳ בחי׳ מוחין חב״ד וחסידים הראשונים עיקרם בבחי׳ מדות חג״ת ע״ד הנ״ל בההפרש בכלל בין אבות העולם ובין משה ומ״מ ידוע שהמדות של אצי׳ עד״מ גבוה מחב״ד דבריאה וזהו מתוך שחסידים הן תורתן משתמרת. ועמ״ש כה״ג בענין יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים. אבל רשב״י היה מבחי׳ מוחין וחב״ד של עולם העליון ממש גם ממדות העליונות. לכן לא הפסיק לתפלה. ועד״ז היה בקשת משה ליטע כן בישראל בחי׳ זו ע״י שיכניסם לארץ כו׳ וזהו ואראה את הארץ כי חסידים הראשונים היו שוהים בתפלתם לבוא מבחי׳ שמיעה לבחי׳ ראיה ע״ד וחכם בבינה משא״כ בחי׳ ואראה הוא ראיה ממש ועד״ז בחי׳ רשב״י שתורתו אומנתו כי אור שנברא ביום הראשון הי׳ אדם מביט בו מסוף העולם ועד סופו והיכן גנוז בתורה וע״י תורתו אומנתו של רשב״י שגבהה מדריגתו מתורתו אומנתו של ר׳ יוחנן בגמ׳ פ״ק דשבת י״א א׳. הי׳ משיג בחי׳ מאור זה הגנוז בתורה כמ״ש בלקו״ת בד״ה ואהי׳ אצלו אמון פ״ד א״ב ע״ז יכול לבוא לבחי׳ ראי׳ מה שלמעלה מבחי׳ שמיעה וזהו אעברה נא ואראה את הארץ פי׳ אעברה נא מצד עצמיות החפץ ורצון בלי התעוררות מלמטה כי משה הוא בחי׳ יסוד דאבא ויכול לירד ולהשפיע גם בראיתו שראה את הארץ הוא בחי׳ מל׳ דאצי׳ הנקרא לבנה ולהאיר אותה בכל חלקיה בלתי שינוי כלל מטעם הנ״ל. ולהיות נקרא ע״י ההר הטוב (במא״א ה״א סעי׳ ו׳ הר ציון יסוד דנוקבא בולט כהר כו׳ ובזח״ב פ׳ תצוה דק״צ ע״א הר בית ה׳ כוס דברכה והיינו הר שהוא בחי׳ כוס לקבל יין הטוב ששרשו ממו״ס וא״כ ביקש משה שיהי׳ תיקון המל׳ אשה יראת ה׳ ע״י ועד״ז ביקש משה שיהי׳ כה״ג שהוא שו״ש דמטרונית׳ המתקן המל׳ כמ״ש אתה כהן לעולם על דברתי כדפי׳ זח״ג די״ג סע״ב ואהרן ממשיך בה ה״ג אבל אילו היה התיקון ע״י משה הי׳ מתקנה שתהי׳ כמו אימא עילאה כו׳. ועמ״ש מזה ע״פ ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ועוד יש להעיר לענין אעברה נא ממ״ש בפע״ח בפי׳ ויעבור מרדכי אור יסוד אבא מאיר במל׳ שלא ע״י ז״א וזהו מעלת פורים וכן יוה״כ אלא שבפורים נמשך מזה נס המלובש בטבע אבל בחי׳ אעברה נא דמשה היה ודאי בחי׳ גבוה יותר מבחי׳ ויעבור מרדכי כי כמה מדריגות יש בהארת יסוד אבא עכ״ה). והלבנון פי׳ לבנון היינו כח״ב כי לבנון היינו ל״ב נ״ח ונשע״ב וכללות לובן העליון וזהו הנק׳ לבנון ע״ד כשלג ילבינו כו׳ וג׳ בחי׳ אלו כח״ב רצה משה להמשיכם במל׳ (הג״ה אז הי׳ קביעות הג״ר בה תמיד כמו באימא שהכח לזה זהו אם היה ע״י משה שהוא פני חמה. ועמ״ש מענין ואצלתי מן

הרות אשר עליך כו' אשר ע' זקנים לגבי משה כמו עד"מ אצי' לגבי המקור המאציל אותם וז"ס מופלא שבסנהדרין מבחי' פלא עכ"ה) והיינו ע"י אעברה נא ואראה שהראי' הוא המשכה מחכ' עילאה יסוד אבא (ולפי"ז פי' אעברה נא ע"ד ויעבור הוי' ע"פ ויקרא כו', וכן ע"ד והוא עבר לפניהם וידוע פי' והוא היינו דא עתיקא ע"ד והוא רחום כו' וכ"ע ע"ד עד יעבור עמך הוי' עובר לסוחר ועי"ז הי' פועל ישועות בקרב הארץ כי הרי גם באנשים ששלח משה לתור את הארץ הפי' ויתורו שיעשו בה יתרון להעלות שם ב"ן משבה"כ ע"ד ויתרון ארץ בכל היא מכש"כ בענין אילו היה משה עצמו מכניסם לארץ וזהו ואראה את הארץ ע"ד גבי כוס של ברכה ונותן עיניו בו כי המל' בק' עלימתא שפירתא דלית לה עיינין בזח"ב ר"פ משפטים דצ"ה ע"א ופי' בהג"ה שם שזהו אספשא"מ וע"י ונותן עיניו בו ממשיך בה אור, ועד"ז הי' משה ממשיך בה שתהי' אספה"מ וכן פי' האריז"ל דפנימי' המל' הנק' כלת משה היא אספה"מ כמ"ש בסה"מ סי' קנ"ו שהוא כמו בינה וכמ"ש בזהר הרקיע ר"פ בראשית על מאמר כשושנה כו' כן רעייתי כו' שהוא הנק' שכינתא עילאה וא"כ הי' משה ממשיך בחי' זו בארץ שהיא רחל כו' מל' החיצונה שתהי' ג"כ בבחי' זו ממש ועמ"ש ע"פ לעשות הישר בעיני הוי' ובענין עין ה' אל יריאיו. אך עוי"ל בפי' אעברה נא דהיינו את הירדן שהוא ק"ב ע"כ יעבור ק"ב ליכנס לארץ ששם שולט השפעה מאצי' כנודע בפי' שמלכך בן חורין כו'.

קיצור ההפרש בין חסידים הראשונים לרשב"י מדות ומוחין, כמו וארא אל כו' ושמי כו', אעברה נא מלמעלה למטה להמשיך בה ג"ר כח"ב שתהי' בחי' ההר הטוב והלבנון כו' ובהג"ה ענין ויעבור מרדכי והוא עבר לפניהם, ענין ויתורו, וענין דלית לה עיינין ומשה ממשיך בה עיינין אספהמ"א ואזי נק' שכינתא עילאה.

(ו) **ויש** לפרש ענין ואראה את הארץ שימשיך בה בחי' ראיה דהיינו ע"י עסק התורה שהיא מלמעלה למטה, כי הנה ארז"ל במחשכים הושיבני זה תלמוד בבלי והקשה בשל"ה בכמה מקומות הלא התורה היא מאור עינינו ואיך נק' מחשכים, ותירץ ע"ד כתנות אור וכתנות עור כו' ע"ש דט"ז וד"ך ובמסכת שבועות שלו דף, והענין כי אורייתא סתים וגליא כמ"ש מזה סד"ה ועשו להם ציצית בפי' עוטה אור כשלמה פנימי' יסוד אבא הוא פנימי' ע"י והתו' נק' נובלות חש"מ אחוריים דיסוד אבא וכמ"ש באג"ה ד"ה עוטה אור כשלמה, וזהו"ע דבר גדול מעשה מרכבה ודבר קטן הויות דאביי ורבא, פי' דבר גדול ה' עילאה ודבר קטן ה' תתאה כו', כי בה"א עילאה התגלות עתיק מל' דא"ס כו' ופי' בשל"ה כי תלמוד א"י היה רוב עסקם בפנימיות בבחי' דבר גדול ובבל היה רוב עסקם בחלק גליא, וצ"ל איך בתלמוד א"י השיגו בנגלה האמת שלא ע"י במחשכים כו', אך הנה איתא ר"ז צם מאה תעניות דלשכח תלמוד בבלי ופי' בת"א פ' יתרו בד"ה מראיהם ומעשיהם שזהו ע"ד כשעולים מגעה"ת לגעה"ע צריך לשכוח לגמרי ההשגה שבגעה"ת כו',

והענין כמ"ש במ"א בפי' ורב להושיע שארז"ל כל רב מבבל וכל רבי מא"י ופי' במא"א אות ריש ס"ז ז"א כשמאיר בו מבחי' בינה נק' רב וכשמאיר בה חכמה נק' רבי בתוס' יו"ד המורה על חכ' ולכן פי' במא"א מ"ם סמ"ד מלך רב נק' בינה כו'. והענין י"ל כמ"ש בלק"ת בד"ה מצה זו שמוחין דאימא זהו מקור סדר ההשתלשלות עו"ע ומוחין דאבא זהו המשכה מלמעלה מסדר ההשתלשלות, וזהו ג"כ ההפרש בין קדושה וברכו ע' בה"ז פ' בלק על המאמר שם בזהר דק"צ ע"ב ע"פ ברכו ה' מלאכיו, וזהו ג"כ ענין רב ורבי כי רבי נק' הסמוך איש מפי איש עד מרע"ה אזי דוקא נק' רבי משא"כ בבבל אין שייך סמיכה כדפירש"י פב"ת דגיטין דפ"ח ע"ב גבי מאמר אביי לרב יוסף אנן הדיוטות אנן וע"י הסמיכה מפי משה נמשך הארת יסוד אבא בהנסמך כמ"ש בביאורי הזהר ר"פ כי תשא, ויובן זה עוד עם מש"ל בפירוש ואצלתי מן הרוח כו' אשר ע' זקנים הם לגבי משה כמו עשר ספירות דאצילות לגבי הכתר שהוא בחינת מאציל לגבי אצילות ולכן על ידי הסמיכה איש מפי איש מפי משה נמשך הארת האצילות ממש ועל כן נקרא רבי בתוס' אות יו"ד ולכן בכחו להשפיע מבחי' חכמה ומוחין דאבא כנ"ל אבל בבבל נק' רב כלומר שהוא ג"כ משפיע אבל מקור השפעה זו מבחי' בינה שנק' סדר השתלשלות עו"ע וע"כ כיון בא"י שהיו סמוכים האיר מבחי' חכמה שנק' אור וראי' ע"כ כיוונו אל ההלכה ע"ד והוי' עמו שהלכה כמותו בכל מקום כי הוי' בחכמה אבל בבבל שאינו מאיר החכ' אף שמאיר בחי' הבינה נק' במחשכים הושיבני כי אוא"ס שורה בחכמה דוקא כמ"ש בסש"ב פל"ה בהג"ה ולכן בינה נק' כדמותינו כו' ונק' שמיעה ואינו דומה שמיעה לראי' שהיא החכמה ועמ"ש בד"ה ביום השמע"צ כנישין פ"ג, איך כשהחכמה מאירה בגילוי כמו הבינה זהו"ע שמע"צ שזהו ע"י עשי"ת כו', ע' בלק"ת פ' תזריע בד"ה קמיפלגי במתיבתא דרקיע כו', איך בהסתלק אור אבא אף שהבינה מאירה יוכל להיות התהוות הנגע ולכן במחשכים הושיבני ע"ד ובורא חושך עולם הבריאה נק' חושך אף שבינה מקננא בבריאה רק כי החכ' דאצי' אינו יכול להתגלות בבריאה וע' מזה בלקו"ת בשה"ש בביאור ע"פ ששים המה מלכות ד"ה הנה ענין מדלג בפ"ב ומ"ש מזה בד"ה ואלה שמות בנ"י שלכן המשנה נק' מלכתא מתניתין מלכתא ששים המה מלכות ששים מסכתות כמו יחוד המלך עם המלכה שמיוחדים ממש כו', יחוד מ"ד ומ"ן והיינו המשכת מ"ה בב"ן מה שאין כן עלמות הם מימרות שנק' עלמות שלא קבלו עדיין אור שם מ"ה וזהו עצמו ענין במחשכים הושיבני זה תלמוד בבלי כו', אבל בארץ ישראל שהיו סמוכים איש מפי איש האיר בחי' אצילות וזהו רבי ביו"ד ועיין מה שכתוב בד"ה מהיכן זכו ישראל לק"ש בענין ויבדיל בין האור ובין החושך ע"ד שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך ושכל אנושי נק' סכלות, וע' במד"ר ר"פ וארא שאפי' שכל של שלמה המלך נק' סכלות לגבי חכמה שבתורה, וענין ויבדל י"ל זהו הפרסא בין אצי' שהוא אור לבחי' בריאה שנק' חושך, ועד"ז תלמוד בבלי שהוא מבריאה נק' במחשכים ולכן צם ד"ז כו', וזה קרוב למ"ש השל"ה, וא"כ ע"ד שיש הפרש בין תלמוד א"י לגבי תלמוד בבלי עד"ז לאין קץ יובן אם היה

משה מכניסם לארץ אז היה הגילוי בעסק התורה הרבה יותר גם מבחי׳ רבי דא״י והיו משיגים בחי׳ הסתום שבתורה בחי׳ דבר גדול כו׳, וכמארז״ל ע״פ ולא ידע אנוש ערכה שאלו ניתנו פרשיות של תורה על הסדר כו׳ וזהו ואראה את הארץ שימשיך בחי׳ ראי׳ בכנס״י מה שביקש דוד גל עיני ואביטה נפלאות מתורתיך, ועפי״ז יש להבין מה שהשיבו רב לך כלומר ע״ד כל רב מבבל ועכ״ז הגם שתלמוד בבלי נק׳ במחשכים י״ל שע״י העסק בזה נמשך יתרון בהאור הנמשך מהחושך וזהו שחורה אני ונאוה וכמ״ש כה״ג בענין לוחות שניות לגבי לוחות ראשונות שאעפ״י שלוחות ראשונים היו בבחי׳ חרות חירות על הלוחות וגבוה מלוחות שניות עכ״ז נאמר על לוחות שניות כי כפלי׳ לתושי׳ במד״ר כי תשא פמ״ו וכמ״ש במ״א, והיינו לפי שע״י במחשכים מבררים ומהפכים החושך לאור ונמשך יתרון בהחכמה מבחי׳ הסכלות שהוא בירור חב״ד דתוהו וכמ״ש ע״פ מאמר הזהר פ׳ שלח דקע״א בענין והי׳ ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני כו׳, וזהו רב לך ורב להושיע ורב שלום בניך א״ת בניך אלא בוניך ת״ח כו׳.

קיצור ענין וארא צ״ל תחלה ענין במחשכים הושיבני, עוטה אור כשלמה זהו סתים וגליא, והנה ר״ז צם, רב מבבל בינה רבי מא״י חכמה סדר ההשתלשלות עו״ע ובחי׳ שלמעלה מהשתלשלות והיינו ע״י שהיו בא״י סמוכים איש מפי איש משה כענין ואצלתי מן הרוח, והוי׳ בחכמה, ועי״ז הלכה כמותו, ובינה מקננא בבריאה נק׳ בורא חושך ומשם נמשך תלמוד בבלי והפרסא מבדיל בין אצי׳ ששם חכמה ובין בריאה זהו ויבדל בין האור ובין החושך, ענין חכמה וסכלות נמשך ג״כ מאור וחושך ולכן בחי׳ וארא להמשיך בחי׳ אור שלמע׳ מבחי׳ חשך וביתר שאת, ואולי ע״ד אשכולת איש שהכל בו, גל עיני ואביטה, והשיבו רב לך ומ״מ י״ל שמבחי׳ זו נמשך ורב שלום בניך כי מהחושך נעשה יתרון בהאור וע״ד לוחות שניות לגבי הראשונות נאמר עליהם כי כפלים לתושי׳ יצאו מ״ח מירושלים, ואפ״ל שהרי במשה וראית את אחורי ופני לא יראו ולע״ל יהי׳ גילוי פנימית כמ״ש במ״א בענין מ״ש במד״ר פ׳ בשלח ס״פ כ״ג שלע״ל יאמרו ב״פ זה כו׳ הנה אלקינו זה כו׳ זה הוי׳ כו׳. הג״ה ואפ״ל כמש״ל ס״ב ח״א שהם וח״א ישפה דבחי׳ שהם מלמעלה למטה זהו בקשת משה ולכן שהם אותיות משה וזהו ויקח משה את עצמות יוסף עמו ע׳ זח״א דכ״א סע״ב, והנה אף שהוא מלמעלה למטה עכ״פ מעלה ומטה אינן שוין רק שנמשך האור מלמעלה למטה ע״ד ברוך הוי׳ מהעולם ועד העולם אבל בחי׳ ישר יחזו פנימו לעשות הישר בעיני ה׳ זהו שיהי׳ הגילוי למטה כמו למעלה וזהו כדין וכדין, וענין מלמטלמ״ע זהו ע״ד חנוך ואליהו שעלו למעלה כ״כ בד״ה והתהלכתי בתוככם, ולפי״ז ענין הגופים שיהיו בתחה״מ שיהי׳ עכ״פ גופם בארץ ולא כחנוך ואליהו שנתעלו בשמים ממש, א״כ בחי׳ זו שבתחה״מ י״ל שזהו ענין כדין וכדין, א״כ זה הבחי׳ נמשך ע״י התגלות שנמשך יתרון האור מבירור החושך כו׳ וגם לפמש״ל ס״ג בקשת משה ע״ד אהי׳ כטל שלמעלה מבחי׳ ויבא כגשם מ״מ יש כמה מדריגות בבחי׳ טל כמ״ש בלקו״ת בשה״ש בביאור ע״פ צאינה וראינה דרוש הראשון

ובביאור ע"פ אני ישינה ולבי ער כו' ע"ד שער החמישים אף שהוא למעלה מאתעדל"ת וכמו פתחו של אולם עכ"ז אינו בא אלא אחר וספרתם לכם פתחו לי כחודה של מחט כו' להיות בן פורת אותיות תופר כו' אז יתגלה בבחי' וחסדי מאיתך כו'.

(ז) **והנה** מה שנאמר לו עלה ראש הפסגה ושא עיניך ימה וצפונה תימנה ומזרחה וראה בעיניך כו', וע' מזה פ"ה דברכות דל"ב ע"ב פ"ק דקדושין דכ"ט א' רפ"ה ג' לה"א ק"ה קח"ד מד"ר פ' שמיני פי"א קע"ז ב' אימתי פרע לו כי לא תעבור את הירדן כו' בפ' בלק דרע"ט ב' ע"פ ויקחהו שדה צופים ראש הפסגה ראש שיש פרצים שם ששם מת משה שנאמר עלה ראש הפסגה יש פרצה גדולה מזו וכו' המ"כ דראש פסגה לשון פיסוק ופרצה כד"א מפסג ועולה מפסג ויורד ובתילים סי' מ"ח י"ד פסגו ארמנותיה פירש"י הגביהו בירונותיה כמו אשדות הפסגה (דברים י"ג) דמתרגמינן רמתא כו' ומ"ש המ"כ לשון פיסוק היינו כמ"ש במשניות מסכת פרה ס"פ י"א אזוב שיש בו ג' קלחין מפסגו ואוגדו ופירש"י מפסגו כמו מפסקו ר"פ וילך ד"ש ע"א גבי כי לא לקילם המרוץ כו' שה"ש ס"פ הגידה לי שאהבה נפשי והנה זהו הענין שיעלה במקום גבוה ויראה אותה משם מרחוק לבד וזה היה ג"כ תועלת לכל יחידי סגולה שבכל דור שיאיר בהם בחי' משה שיוכלו להמשיך מלמעלה למטה גילוי אלקות ע"י תורתם גם בלתי העלאת מ"ן כלל אבל לא יוכלו כלל ישראל להגיע לעבודה זו דתורתו אומנתו מפני חומר הגוף, ואפ"ל שזהו"ע עלה ראש הפסגה ע"ד פסגו ארמנותיה הגביהו כו' רק דוקא הגבוהים והנעלים יוכלו להגיע לבחי' זו ע"ד שהאבות נק' הרים ואפ"ל ראש הפסגה זהו שער החמישים שבו נקבר משה בידוע מענין שלעליונים נדמה למטה ולתחתונים נדמה למעלה כו' וכ"מ במא"א ה"א ס"ו הר נבו יסוד דאימא הר ב' בו שער החמישים בו עכ"ל, ובפנ"י פ' הברכה פי' ראש הפסגה ע"ד הר ההר וגם י"ל כי משה בחייו ונחנו מ"ה מבחי' שם מ"ה אבל בסמוך להסתלקותו עלה לשם ס"ג שהוא גבוה משם מ"ה וזה עלה ראש הפסגה שבחי' זו נק' עליה כו' גם מבואר בלקו"ת בד"ה ואתחנן שאעפ"כ פעל ג"כ ע"י ראיתו מרחוק שיהי' נמשך אתעדל"ע מעצמו לעורר בחי' אתעדל"ת וזהו"ע ברכת המצות וזה נמשך לכל ישראל וזהו שארז"ל בברכות פ' אין עומדים דל"ב ע"ב וא"ר אלעזר גדולה תפלה יותר ממע"ט שאין לך גדול במע"ט יותר ממרע"ה אעפ"כ לא נענה אלא בתפלה שנא' אל תוסף דבר אלי וסמוך ליה עלה ראש הפסגה ופירש"י בדבר תפלה זו נתרצתי לך להראותך אותה, הרי מה שראה אותה מראש הפסגה חשוב נענה מפני שגם עי"ז פעל ההמשכה למי שתורתו אומנתו וכן להיות אתעדל"ע מעצמו לעורר אתעדל"ת.

קיצור עלה ראש הפסגה לשון פסגו ארמנותיה, ראי' מרחוק להמשיך בחי' תורתו אומנתו וברכת המצות הנמשך מבחי' עיני העדה בבחי' ראי'.

וע' בילקוט רמז תתכ"ב תתכ"ג נתן כח בעיניו של משה וראה מסוף העולם ועד סופו שנאמר מלך ביופיו תחזינה עיניך יעו"ש, עלה ראש הפסגה עלה

היינו עלי׳ כנ״ל, והפנ״י פי׳ ראש הפסגה זהו בינה שהוא הוי׳ בניקוד אלקים והוא הוי׳ דשם ס״ג והיינו בחי׳ הפסגה יש שם ס״ג וגם פ״ה הרמז לשם אלקים שעולה גימ׳ פ״ו וכאן חסר א׳ לפי שנאמר ותחסריהו מעט מאלקים היינו שער החמישים וקשה לפמש״ל שבמיתתו השיג שער הנו״ן כו׳, ואפ״ל זה היה עדיין קודם מותו כו׳ וכן סוכה חסר ו׳ גימ׳ פ״ה היינו כי סוכה לשון שסוכה ברוה״ק כמ״ש הבחיי ס״פ ראה והוא ע״ד ותחסריהו מעט מאלקים ואפ״ל כי פ״ה אינו רומז לשם אלקים כ״א ה׳ פעמים טוב וטוב היינו את האור כי טוב וה״פ אור הם נגד ה׳ חומשי תורה וזהו הראה לו כו׳ וה״ס אור שנברא ביום ראשון כו׳ ועי״ז ראה מסוף העולם ועד סופו כו׳, ואפ״ל לפי״ז ג״כ פסגו ארמנותיה הגביהו המל׳ לשם ס״ג כי פסגו היינו ס״ג פ״ו הוי׳ דס״ג בניקוד אלקים כנ״ל בשם הפנ״י, עוי״ל פסגה ס״ג פ״ה ע״ד פום ממלל רברבין ובמא״א פ״א סק״ב פ״ה מ״ל פה ע״ה גימ׳ אלקים כו׳ גם בינה נק׳ כך ס״ג וכ״ב אותיות כו׳ פום ממלל רברבן כו׳ ובמא״א סמך ט״ו סוכה הוא אור המקיף בבינה סכה ע״ה גימ׳ אלקים כו׳.

קיצור נתן כח בעיניו, י״ל זהו הפסגה ס״ג פ״ה ה״פ טוב ה״פ אור, אור שנברא ביום ראשון שגנוז בחמשה חומשי תורה, או פסגה הוי׳ בניקוד אלקים רק ותחסרהו מעט מאלקים פסגו ארמנותי׳ הוי׳ בניקוד אלקים שתהי׳ כמו ירושלים של מעלה (ומהרמ״א בתילים סימן ס״ח י״ד כתב וזה לשונו ונמצא כי הארמונות הם כמרוממים באויר העיר כו׳, וזהו פסגו ארמנותיה כו׳ עד כאן לשונו, ואם כן יש להעיר על זה מענין מגדל הפורח באויר שהוא ג״כ בבינה והוא אות למד כו׳ ועמ״ש בד״ה ראשי המטות בענין היתר נדרים פורחים באויר כו׳, וע׳ זח״א ויחי דרכ״ז ובפ׳ שלח דקנ״ז א׳ מענין ויראהו ה׳ את כל הארץ בפ׳ הברכה ל״ד א׳.

(ח) **ואחר** שראה שלא פעל הראי׳ בתוך הארץ רק מרחוק נתייעץ בעצמו להביא לבנ״י מדריגה הנ״ל דתורתו אומנתו ע״י העלאת מ״נ (צ״ע דלעיל אמר דמדריגה דתורתו אומנתו נמשך ע״י שראה את הארץ מרחוק עי״ז הואיל למי שתורתו אומנתו כו׳, ואפשר לתרץ דהא מ״מ גם מי שתורתו אומנתו מפסיק לק״ש וא״כ צריך להעלאת מ״נ משא״כ אילו הי׳ רואה מקרוב היה די ע״י עסק התורה, מיהו בירושלמי פ״ק דשבת אמתניתין דמפסיקין לק״ש אומר דרשב״י ס״ל דמי שתורתו אומנתו אף לק״ש אינו מפסיק, ואפ״ל דהמכוון שנתייעץ להביא לבנ״י למדריגה דבחי׳ שמשא המאיר מלמעלמ״ט ולא שלא יצטרכו לתפלה שמלמטה למעלה דזהו רק המדריגה של מי שתורתו אומנתו לבד משא״כ כל ישראל ואפי׳ ר׳ יוחנן שאמר כגון אנו מפסיקין לתפלה אלא המכוון שגם בעסק התפלה שמלמטה למעלה יהי׳ בה בחי׳ גבוה ע״ד בחי׳ שמשא דהיינו הביטול דיחו״ע וכענין אנשי יריחו שלא היו מפסיקין לומר בשכמל״ו כדי שיומשך בחי׳ ואהבת בכל לבבך מבחי׳ אחד שהוא יחו״ע כמ״ש בת״א בד״ה בחודש השלישי וזהו ג״כ ענין שזפתני השמש לפי מ״ש בלקו״ת בשה״ש בד״ה שחורה אני ונאוה דרוש השני דהפי׳ אף שלמטה שחורה אני בהסתר וצמצום אעפ״כ שזפתני השמש כי שמש ומגן הוי׳ אלקים, ושמש הוא

המאיר יחו״ע לך הוי׳ הגדולה כו׳ שבטלים באוא״ס ולכן כשמאיר למטה השמש הארה מבחי׳ יחו״ע אזי נתגלה האור ע״י התבוננו׳ מיחו״ע וע״י התומ״צ שהם ג״כ בחי׳ שמשא כו׳, וזהו שזפתני השמש כלומר שזרח לתוכו ותוך תוכו ההתבוננות מיחו״ע ועמ״ש מענין פי׳ שמש בשבת צדקה לעניים בביאור ע״פ והי׳ מדי חודש בחדשו בסידור שער ר״ח, וע׳ בת״א סד״ה ואתה תצוה שאני עמלא דאורייתא כו׳ עד להעלות נר תמיד, א״נ ע״ד כלה עילאה בלק״ת בד״ה שה״ש, א״נ מעין מדריגת חסידים הראשונים שהיו שוהים ט׳ שעות ע׳ בלק״ת בביאור ע״פ ששים המה כו׳ אחת היא יונתי דרוש הראשון, א״נ מעין בחי׳ והי׳ אור הלבנה שהוא בחי׳ יהושע פני לבנה יהי׳ כאור החמה בחי׳ משה אף שזה יהי׳ רק לע״ל מ״מ בעבודה יוכלו למצוא מעין זה גם עכשיו והוא כי משה נתנבא בזה וזהו ע״ד בחי׳ ביום הזה בחי׳ שמש משא״כ הלבנה היא בחי׳ לילה אך שגם בבחי׳ לילה יוכל להיות בחי׳ זו כמ״ש בזח״ב דל״ז ע״ב ע״פ הלילה הזה וע׳ מזה בתו״א בד״ה ותוסף אסתר והוא כשהשמש הוא במדריגת אספה״מ כו׳) וזהו שאמר להם פ׳ ק״ש שמע ישראל שמע בבחי׳ שמיעה עכ״פ כי אם היה מתקיים בקשתו ואראה את הארץ היה ממשיך בנשמו׳ בחי׳ ראי׳ שאינו דומה שמיעה לראיה ולכן כשלא פעל אמר להם שמע ישראל בבחי׳ שמיעה עכ״פ והדעת ממשיך מחכמה שהוא בחי׳ ראי׳ בבינה שהוא בחי׳ שמיעה כמ״ש בת״א בד״ה ואלה המשפטים, והנה פי׳ שמע שם ע׳ רבתי כי שם היינו רפ״ח ב״ן לברר בירורי רפ״ח ניצוצין שנפלו מזמ״ל קדמאין לפני מלך מלך כו׳ ועי״ז ההעלאות מ״נ יוכלו להגיע למדריגת ישראל לי ראש שהוא ג״כ כעין מדריגת משה הנ״ל, כמשי״ת אי״ה (ועמ״ש ע״פ לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל שיעקב נק׳ עבדי בחי׳ אתכפיא ע״כ שייך בו יגיעה ועמל לכבוש את יצרו אבל ישראל כי שרית עם אלקים זהו דאתהפכא חשול״ג לכן א״צ עמל וזהו״ע המדריגה שנתייעץ משה להביא לבנ״י ע״י ק״ש שמע ישראל כו׳ וזהו כמ״ש בבה״ז פ׳ אמור ד״ק ב׳ ע״פ אחותי בת אבי היא בזמנא דנטלא מבי אבא חכמ׳ כו׳) אך בעוד שביקש את הראי׳ שיראה את הארץ בקירוב וכניסה לא הי׳ צ״ל פ׳ ק״ש כלל (וא״כ הי׳ אז בני ישראל בבחי׳ ומדריגת רשב״י בירושלמי כנ״ל) כי מבואר למעלה שהיתה עיקר בקשתו שיהי׳ המשכת אלקות מלמעלמ״ט בלתי סיבת העלאת מ״נ מבירורי רפ״ח ניצוצות כלל (ר״ל שיהי׳ הבירור ע״י המשכה שמלמעלמ״ט יהיו נכללים הניצוצים ממילא כנר בפני האבוקה ולא כמו הבירור שע״י התפלה שהוא בבחי׳ מלחמה שעת צלותא שעת קרבא ובמלחמה יש טורח וזהו״ע ותתן טרף כו׳ וגם לפעמים זה מנצח לפי שעה כו׳ אבל כשיהי׳ ההמשכה מלמעלמ״ט בחי׳ אבוקה אזי ממילא יוכללו הניצוצות כנר באבוקה זו שרצה משה להמשיך מלמעלה למטה ע״י עסק התורה ועמ״ש כה״ג ע״פ מאמר הזהר ר״פ ויצא ע״פ קומה ה׳ למנוחתיך שבחי׳ זו נק׳ מנוחה ושם נתבאר שהמלחמה שרשה מז״א ע״ד ה׳ איש מלחמה דרכו של איש לכבש והמנוחה שרשה באה מן ההמשכה מע״ק שאזי ממילא מתבטלים הקליפות והניצוצים נכללים כנר בפני האבוקה כו׳ וא״צ למלחמה כלל, וע׳ מ״ש בלק״ת פ׳ ראה סד״ה וכל בניך בפי׳ ורב שלום בניך כו׳, וכעין זה מבואר בפנ״י בפ׳ ואתחנן בד״ה עלה ראש הפסגה בד״ה אמנם להבין וז״ל כוונת משה הי׳ להכניסם לא״י כדי שלא יצאו ממנה לעולם וכמו שעשה ביצי״מ שהוציא

משם כל ניצוצי הקדושה עד שא״ל לא תוסיפון עוד לראותם עד עולם עכ״ל, והמכוון י״ל כנ״ל שע״י שמשה הי׳ מכניסם היו באים כל הניצוצות להתכלל כנר בפני האבוקה יעו״ש).

קיצור ואחר שלא פעל הראי׳ רק מרחוק מראש הפסגה שזהו פעולה לעיני העדה נתייעץ להביא כללות הנשמות למדריגת הארה דשמש פני חמה דיחו״ע שזפתני השמש ע״י פ׳ ק״ש שמע ישראל הגם שאינו דומה שמיעה לראי׳ אך הדעת מחבר חו״ב ע״ד רואים את הנשמע הבן בחכ׳ והיינו ע״י הבירורים שבהם וע״י ממשיכים היחוד שמע שם ע׳ ישראל לי ראש ולא ראה עמל בישראל ויש בחי׳ מנוחה שנכללים הניצוצים כנר בפני אבוקה וזה היה בקשת משה ורב שלום בניך.

(ט) ועיקר ושרש הטעם לזה לפי שמשה הי׳ בחי׳ ונחנו מ״ה היינו שם מ״ה דתיקון האצי׳ שא״צ בירורים כלל משא״כ יהושע פני לבנה הוא שם ב״ן שנפל בשבירה משם ס״ג וצריך בירורים, (וע׳ בסידור בדרוש בהמ״ז בענין משה תיקן ברכת הזן בשעה שירד להם המן ויהושע תיקן ברכת הארץ ומבואר מזה ג״כ בת״א פ׳ בשלח בד״ה להבין ענין לחם משנה ובד״ה אכלוהו היום ומן הוא בחי׳ טל אתעדל״ע שלמעלה מאתעדל״ת ע״כ רצה משה להמשיך בחי׳ זו ברוחניות ע״י עסק התו׳ שיהי׳ ההמשכה ע״ד לחם מן השמים והו״ס גילוי פנימי׳ התורה וכמ״ש במ״א בענין והמן כזרע גד דארז״ל ההיינו מילי דאגדה כו׳ ע׳ בילקוט, וגם ועינו כעין הבדולח וכתיב שם הבדולח ואבן השוהם אשר אבן השוהם מדתו של יוסף תוס׳ אור מלמעלה למטה ועי״ז ממילא יוסף ה׳ לי בן אחר התכללות הניצוצים מלמטה למעלה כמ״ש במ״א ע״פ בן פורת יוסף בן פורת עלי עין ר״ל למעלה מבחי׳ עין רבתי דשמע ישראל כו׳), וענין הראי׳ דמשה היינו השרש דשם מ״ה דאצי׳ שהוא הנמשך ממצחא דא״ק ונק׳ שם מ״ה החדש כמבואר בע״ח שהוא ע״י ראי׳ לבד. ושרש הטעם שפעל ג״כ ע״י ראיתו מרחוק היינו שעשה בחי׳ או״מ (ע׳ ת״א פ׳ בראשית סד״ה השמים כסאי בענין ואל זה אביט לרוצים ומשתדלים בעבודה זו (היינו שיהי׳ בבחי׳ עני ונכה רוח וגם בחי׳ התעוררות ראי׳ שלמטה בחי׳ יונתי לאסתכלא ביקרא דמלכא ע׳ בת״א פ׳ ויחי בד״ה יהודה אתה בענין ראובן כי ראה ה׳ ובסידור שער חג המצות בד״ה ולהבין בתוס׳ ביאור בשרש הדברים בענין פי׳ כי עין בעין יראו ובפי׳ המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ובלק״ת בשה״ש בסד״ה לבבתני בפי׳ באחת מעיניך) שיוכלו להגיע אליה בכל דור ודור גם בזמן שאין בהמ״ק קיים (כי גם כאשר החכ׳ מאירה מרחוק היא פועלת וכמ״ש ותתצב אחותו מרחוק לדעה וארז״ל במד״ר ר״פ שמות אחותי ע״ש אמור לחכ׳ אחותי את מרחוק ע״ש מרחוק ה׳ נראה לי לדיעה ע״ש כי אל דיעות הוי׳ מה יעשה לו ע״ש ועתה ישראל מה ה׳ שואל מעמך כן הביא הבחיי שם, הרי מבואר דאף כאשר בחי׳ חכמה הנק׳ אחותי מאירה מרחוק נק׳ מרחוק ה׳ נראה לי כי הוי׳ שורה בחכ׳ כמ״ש הוי׳ בחכמה יסד ארץ ומזה נמשך בחי׳ לדיעה ובחי׳ מ״ה כו׳, ועמ״ש מזה בלק״ת בד״ה ביום השמע״צ כנישין תהא לכון פ״ג, שכך הוא המדה שהחכ׳ מאירה בבחי׳ ריחוק וכמו תרשב״כ כו׳

יעו"ש ואעפ"כ פועלת הרבה, וע' עוד מענין מרחוק ה' נראה לי בלק"ת פ' כי תבא בד"ה היום הזה פ"ב ועמ"ש סד"ה זאת חוקת התורה ויקחו אליך פרה בענין אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני ע"ש סוף הביאור) משא"כ אם הי' ראיתו מקרוב ע"ד אעברה נא ואראה היתה בבחי' או"פ בבחי' גילוי גדול הי' כל אדם זוכה אלי' בבחינת גילוי וכעין גילוי זה יהי' לעתיד לבא וראו כל בשר יחדיו כו' גילוי בחינת ראי' כו' וכתיב אז תפקחנה עיני עוורים בישעי' סימן ל"ה ה, י"ל על ידי המשכה מבחינת עינא פקיחא וכן גוני ימא שמאיר בהם עלמא דאתכסיא בגילוי הם בחינת עינא פקיחא כו' עין בענין יראו כו' ואז ובאו במערות צורים מפני פחד ה' ועד"ז היה אם הי' משה ממשיך בכנס"י בחי' ראי' שיהי' המשכת הביטול דמ"ה דמשה בבחי' גילוי בבחי' או"פ ע"כ יהי' גם בכל הנבראים כמ"ש כל בשר כו' וע' סד"ה ביום השמע"צ הנ"ל פ"ד ובהקיצור ס"ג איך ענין שמח"ת זהו כשהחכמה מאירה בבחי' גילוי כו' יעו"ש.

קיצור משה שם מ"ה ובזכותו נמשך לחם מן השמים שאין בו פסולת כורע גד מילי דאגדה משא"כ יהושע ברכת הארץ לחם מן הארץ שצריך בירור כו' וע"י הראיה מרחוק המשיך או"מ כענין ואל זה אביט אל עני ונכה רוח, ותתצב אחותו מרחוק, אחכמה והיא רחוקה ממני, ומ"מ מרחוק ה' נראה לי וכמו ע"י תושב"כ והראי' מקרוב וזהו או"פ אז הי' מאיר לכל הנשמות ע"ד אז תפקחה עיני עוורים.

(י) **וזהו** ואתחנן בעת ההיא לאמר, דלכאורה תיבת לאמר הוא מיותר, ולכן פירש"י דלאמר היינו איני מניחך עד שתודיעני אם תעשה שאלתי א"ל, ועין בפנ"י ג"כ ב"פ בענין לאמר הא' ע"ד אד' שפתי תפתח, הב' שהדיבור קדמה לו הכוונה והמחשבה, וזהו ואתחנן לאמר, אך הענין דהכוונה ואתחנן להמשיך בחי' חנון ובחי' חן ע"י עסק התורה וזהו לאמר היינו ע"י האמירה דתורה שבע"פ ועמ"ש בפי' יום ליום יביע אומר בתו"א פ' בראשית בד"ה ענין הברכות ובלקו"ת בשה"ש ע"פ לסוסתי ברכבי פרעה דרוש השני בענין כי אמרתי עולם חסד יבנה ובחי' אמר זה רצה משה להמשיך מלמעלה למטה ע"י עסק התורה כנ"ל, וזהו ע"ד את ה' האמרת היום דהפי' האמרת לשון מפעיל שהפעלת האמירה בו ית' ע"י עסק התורה כמ"ש בלק"ת פ' במדבר בד"ה וארשתיך לי רפ"ד ובסידור בד"ה הקל קול יעקב וסד"ה היום הזה בלק"ת פ' תבא. וביאור הענין הנה פי' בעת ההיא עת הוא מדת מל' דאצי' שמהווה מאין ליש בבחי' זמן מלך מלך וימלוך וכידוע דשרש התהוות הזמן הוא ממדת מל' דוקא כמ"ש בסש"ב ח"ב פ"ז וע"כ נק' המל' עת (ועמ"ש במ"א ע"פ והי' אמונת עתך חוסן ויש להעיר מענין כ"ח עיתים ע' זח"ג פ' אחרי דנ"ח ע"א בענין ואל יבוא בכל עת אל הקודש ובענין את אכלם בעתו מאן עתו דא מטרוניתא דאקרי עתו דצדיק ע"ד עונתה וזהו"ע ונתתי גשמיכם בעתם ועמ"ש בלק"ת בד"ה ואהי' אצלו אמון בפי' משחקת לפניו בכל עת ובמא"א ע' ס"ט עת נקרא המל' קודם הזיווג ואחר הזיווג נק' עתה בתוס' ה' כו' וע' זח"א וירא דקט"ז ובפ' תרומה דקנ"ה ע"ב ודקנ"ו ע"א ובתק"ז תיקון כ"ט דק"ד

ע״ב ובזהר פ׳ מקץ דקצ״ח ע״א ע״פ ועתה ירום ראשי, ויש להעיר מענין בכל עת יהי׳ בגדיך לבנים כו׳) ונק׳ בעת ההיא ונכתב ההוא בוא״ו בכל התורה לבד מאיזה מקומות שנמסר במסורה, והטעם ידוע לי״ח שא״א לה״א דמל׳ בלא ו׳ בתוכה כו׳ ועמ״ש בלק״ת פ׳ פנחס בד״ה קדש ישראל ושם פ״ג ע״פ כי הוא חלקך בחיים כתיב הוא והמשמעות היא כו׳ ע״ש, וע׳ בהרמ״ז פ׳ בלק דף ר״א ע״ב ע״פ מעיין גנים בענין ה׳ אחרונה של שם שתמונת ה׳ ד׳ ו׳ שהו״ע יסוד ומל׳ שבמל׳ כו׳ יעו״ש, וזהו״ע המבואר בזח״ב תרומה דקס״ו סע״ב, ואי תימא כו׳ אלא כתיב זרוע זרוע איהו תדיר כו׳ ומיניה ומגרמיה אזדרע כו׳ ע״ש היינו מבחי׳ הוי״ו שבתוך הד׳ של אות ה׳ וזהו הא לכם זרע וע׳ בפרדס שער האותיות ספ״ח, והנה מל׳ הוא דלה כו׳ ומצטיירת בעלה בה דהיינו ו׳ כו׳ וע׳ בסה״מ סי׳ ל״ז גבי עאלת אות ו׳, וכד קבילת דכורא הוא אות ה׳ וכשלא יש זיווג הוא אות ד׳ כנודע וע׳ זח״ב משפטים דק״ד ע״ד בענין יהודה יהו דא דכורא דה דא נוקבא, וע׳ בזח״ג ר״פ חוקת דק״ב ע״ב ה׳ ד׳ הוות, ופי׳ הרמ״ז ר״פ ויקרא ד״א בהיותה באחורי ז״א היא ד׳ ובבואה לפניו היא ה׳ וזה ד׳ ה׳ של יהודה, וע׳ בה״ז ר״פ חוקת.

עכ״פ מכ״ז נתבאר מ״ש שנכתב ההוא בכל התורה בוי״ו והמשמעות היא והיינו משום דה״א דמל׳ היינו כשמקבל מן הוא״ו כו׳ ובזח״א ר״פ מקץ דקצ״ג ע״ב בפי׳ במשפט יעמיד ארץ ה׳ תתאה אתזנא מן וא״ו דקיומא דארעא איה במשפט והיינו כי משפט דאיהו רחמי כו׳ בחי׳ ת״ת הנק׳ וא״ו ונק׳ אות אמת כנודע, וזהו״ע בעת ההוא בוא״ו וע״ד עת רצון כו׳ והוא״ו הוא בריח התיכון כנודע מענין והגורא אל עליון כו׳ לכן ג״כ ענין ואתחנן אל הוי׳ ההמשכה בחי׳ חנון וחן להמשיכו בעת ההוא היינו ג״כ ע״י הוא״ו לבחי׳ מל׳, ואולי ו׳ זה הו״ע ששה סדרי משנה וכמ״ש והי׳ אמונת עתך חוסן ישועות חכמה ודעת שהם שיתא סדרי משנה שעי״ז נמשך בחי׳ החוזק בבחי׳ ע״ת שזהו פי׳ אמונת עתך כו׳, והנה ע״י התפלה ג״כ ממשיכים בבחי׳ ע״ת כמ״ש ואני תפילתי לך הוי׳ עת רצון כי התפלה הוא המשכת רצה״ע ע״ד יהי רצון בת״א בד״ה מזוזה מימין והמשכה זו בבחי׳ עת שהי׳ עת רצון והיינו ע״י ואהבת את הוי׳ כו׳ את כמו עת בלקו״ת בד״ה ואתחנן ע״ש, אך בקשת משה היה ואתחנן כו׳ בעת ההיא להמשיך בחי׳ חנון מלמעלמ״ט כו׳.

קיצור פי׳ ואתחנן כו׳ לאמר ע״ד את הוי׳ האמרת היום, יום ליום יביע אומר, כי אמרתי עולם חסד יבנה, בעת, שיהי׳ אמונת עתך חוסן, ונתתי גשמכם בעתם, ההוא נכתב בוא״ו אעפ״י שהקריאה בחיריק כי ה׳ אחרונה צ״ל ו׳ בתוכה וזהו״ע ששה סדרי משנה שבהם וע״י נמשך ואתחנן כו׳ לאמר. וענין ההמשכה במל׳ ע״י התו׳ לאמר עד״מ ממלך ב״ו שעיקר גילוי והנהגת מלכותו הוא ע״י מאמריו ודיבוריו שמצוה כך וכך לעשות ואמנם כל עיקר השתוררות זו אינה אלא שימלא רצונו והטעם של הרצון לא ניתן להתגלות כי לב מלכים אין חיקר עיין מ״ש בד״ה אני דפ׳ ציצית דרוש השני פרק א׳ בענין גלגלתא דחפיא על מחא ונמצא הדיבור שלו אינו אלא המגלה רצונו אבל העיקר הוא הרצון שלו וזאת הוא עיקר ענין

המלוכה שיקויים רצונו ורצונו כעב מלקוש במשלי סי', וכך על דרך זה יובן למעלה שעיקר בחי' מדות מלכותו ית' מל' דאצי' הוא גילוי רצונו ית', וכמ"ש בלק"ת פ' בלק בד"ה מי מנה ספ"ג וז"ל וזהו את רובע ישראל חלק הרביעי בחי' אף עשיתיו שם הוא גילוי רצה"ע דווקא כנ"ל עכ"ל ובהביאור שם רפ"ג וז"ל ומל' דאצי' הוא בחי' עשיה שבאצי' שלשם דייקא נמשך בחי' כתר עליון כו' עכ"ל וזהו"ע עושין רצונו של מקום כי מקום נק' מדות מלכותו ית' ועמ"ש בד"ה ראה כי ה' נתן לכם את השבת, ושם ספ"ה ובזח"ב בשלח דס"ג סע"ב ויקהל דר"ז סע"א וע' בסש"ב ח"ב פ"ז, ופי' עושין רצונו של מקום שגורמים להמשיך בחי' רצון וחפץ העליון בבחי' מקום זה שהוא מדת מלכותו ית' שיהי' מלך על עם וכמ"ש בד"ה בשעה שהקדימו בענין גבורי כח עושי דברו כו', וכנודע מענין אמרו לפני מלכיות דר"ה וע' בה"ז פ' ויצא בד"ה ואל מקומו שואף כו' וישכב במקום ההוא כו', ובזהר ר"פ ויצא שם ובדף קנ"ו סע"ב בענין וישכב י"ש כ"ב כו', וזה היה בקשת משה שיהי' נמשך הכתר עליון לבחי' מל' ע"י מתנת חנם מלמעלה למטה דהיינו ע"י עסק התורה שנאמר בה מה אני בחנם כו', וזהו"ע בעת ההיא לאמר וכנ"ל.

קיצור בחי' מל' נק' אמירה ודיבור וע"י הדיבור הוא גילוי הרצון המשכת הכתר במל' ונק' עושין רצונו של מקום שיהי' ברוך כבוד ה' ממקומו.

קיצור (א) בהיחוד שני אופנים מי יעלה, כי ההרים ימושו. (ב) ניסן ותשרי כי חסד חפצתי ולא זבח, שמש ידע מבואו. (ג) וזהו פני משה כפני חמה מלמעלמ"ט, ואתחנן, אהי' כטל, בית הלל. (ד) וזהו"ע תפלה ותורה, מי שתורתו אומנתו פטור מן התפלה ע"ד כל המועדים בטלים כשרגא בטיהרא כמו"כ ביטול חיי שעה הנמשכים מז"א לגבי חיי עולם הנמשכים מע"ק ולכן ות"ת כנגד כולם. (ה) חסידים הראשונים שהיו שוהים ט' שעות שרשן ממדות דאצילות שגבוהים מחב"ד דבריאה שמשם התלמוד, ורשב"י השיג בחב"ד שלמעלה ממדות דאצי' רק לא בבחי' ראיה כ"א ע"ד חכם עדיף מנביא באג"ה סי' י"ט, אעברה נא, והלבנון שיהי' קבועין בה הג"ר, ואראה להמשיך בה עיינין, כוס ש"ב ונתן עיניו בו. (ו) במחשכים הושבני, ר"ז צם, רב מבבל ורבי מא"י ע"י סמוכים איש מפי איש וכש"כ אם היה משה מכניסם לא"י. (ז) עלה ראש הפסגה, ותחסרהו מעט מאלקים, ראי' מרחוק. (ח) לכן אח"כ א"ל פ' ק"ש שמע ישראל, ששזפתני השמש. (ט) שמע שם ע' בירורים ויש בחי' מנוחה כו', הראי' מרחוק, ותתצב אחותו מרחוק כו'. (יוד) ואתחנן כו' לאמר ע"ד את ה' האמרת היום בעת ההוא בוי"ו ע"י ששה סדרי משנה והי' אמונת עתך, והו"ע המשכת הכתר למל' בהדיבור נמשך הרצון עושי דברו, עושין רצונו של מקום.

(יא) **והנה** אחר שלא פעל משה בקשתו הנ"ל כ"א לראות מרחוק אמר להם פ' ק"ש שמע ישראל וכנ"ל ס"ח, ויש להבין איך ע"י העלאת הבירורים נמשך מלמעלה ג"כ מדריגת משה והו"ע ישראל לי ראש ובמשה נאמר וירא ראשית לו וכן ישראל כי שרית עם אלקים ומשה נקרא גם כן איש אלקים, איש לשון שר כמו איש הר הבית שמשתרר על

שם אלקים, ועיין בזהר ר״פ וארא דף כ״ב ע״ב, ובתורה אור סוף ד״ה משה ידבר בענין והאלקים יעננו, נמצא ענין שמע ישראל זהו גם כן מדריגת משה, ולכן נאמר בפסוק שמע ישראל ה׳ אלקינו, משא״כ בכל משנה תורה נאמר הוי׳ אלקיך, והיינו לפי שפסוק זה דשמע ישראל זהו״ע יחוד או״א המשכת אור חדש שזה שייך לבחי׳ משה ג״כ לכן גם מי שתורתו אומנתו מפסיק לק״ש, ועמ״ש מזה לעיל ס״ח, הנה יש להקדים תחלה הפסוק נעשה אדם בצלמנו כדמותינו, מהו ההפרש בין צלם לדמות, וע׳ מזה בלק״ת פ׳ תבא סד״ה היום הזה כתיב ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, (ע׳ בד״ה מי מנה ובביאור ע״פ ונקדשתי בתוך בנ״י פ״ג ובת״א פ׳ בראשית בביאור כי כאשר השמים החדשים וע׳ בד״ה האזינו השמים הראשון בענין נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראת אתה יצרת אתה נפחת בי, ובד״ה יונתי בחגוי פ״א) ובי״ע הן ג׳ מדריגות מח׳ דיבור ומעשה (ונק׳ ג״כ אדם א׳ מח׳ לשון אאלפך חכמה ד׳ דיבור מ׳ מעשה כמ״ש במא״א ע״פ אדם כי יקריב מכם כו׳) והנה מחשבה ודיבור הוא חומר וצורה (ע׳ סד״ה הבאים ישרש בענין בוראך יעקב ויוצרך ישראל פי׳ כן שהבריאה הוא חומר ויצירה הוא הצורה) שהצורה מן החומר הוא יש מיש משא״כ המחשבה מן השכל הוא יש מאין כו׳, וביאור זה ידוע ומבואר במ״א שהדיבור הוא רק העלם המחשבה שבא לידי גילוי ואין כאן התחדשות יש מאין משא״כ המח׳ מן השכל נתחדשה מהות המח׳ יש מאין שהרי לא היה בחי׳ אותיות מקודם ובמחשבה נתחדשו ונתהוו האותיות ולהיות כן הרי משל הדיבור עם המחשבה הוא כמו חומר וצורה שאין בצורה התחדשות כ״א שמצייר את החומר כו׳, ואמנם יש הפרש בזה עד״מ צורת חותם שעל אבן טוב שחותם בה על השעוה שצורת השעוה נחקקה מצורת החותם ה״ז צורה מצורה שנק׳ דמות (וז״ל הת״ז בהקדמה ד״ד ע״א ואיתימא דרזא דא חזא יחזקאל לא הוה אלא דמות דאינון חיוון ולא דחזא חיוין אלא כמלכא דשלח שטר בחותמו ודיוקנא דמלכא רושמא בשעוה בחותמו דבספי׳ דאצי׳ איהו דיוקנא דמלכא ממש ובספירין דבריאה חותמא דמלכא ובספי׳ דיצירה ובמלאכי׳ דאינון חיון ציורא דחותמא בשעוה ובג״ד אתמר במראות יחזקאל דמות כמראה אדם ודמות החיות ולא החיות ממש עכ״ל הת״ז הביאו הפרדס שער אבי״ע פ״ו וע״ש פ״א ושם פ״ט שאבי״ע הם רשימה חקיקה חציבה עשי׳) כמו צורת האדם שנחקקה על הלוח נק׳ דמות (או כמו צורת האדם הנראה ע״י שפיגעל נק׳ מראה כמ״ש בלקו״ת בשה״ש סד״ה יונתי בחגוי שזהו״ע במראות אלקים הנאמר ביחזקאל ומבואר בת״ז דלעיל שזהו נק׳ דמות וע׳ בת״א פ׳ מקץ בד״ה ת״ר נ״ח ובפ׳ בראשית בענין אעשה לו עזר כנגדו) ולהיות כן הצורה שבעצמות נק׳ צלם והצורה שנחקקה ממנו נק׳ דמות וזהו״ע אתוון אתגליפו הנז׳ תמיד בזהר שאותיות הצלם נחקקו ונגלפו בדמות כמו אותיות החותם בשעוה (תרגום ופתחת עליהם ותגלוף עליהון) ועד״ז הדיבור לגבי המחשבה להיות ב׳ דברים ה״ז כמו הציור בשעוה מאותיות החותם כן אותיות המחשבה נחקקים באותיות הדיבור ונק׳ דמות וכן העשי׳ מהיצירה כמו אותיות הכתב מאותיות הדיבור וכדומה לזה (וזהו ע״ד מ״ה ראו על ככה כי בצלמינו נק׳ זה משה נתנבא בזה וכדמותינו זהו״ע כל הנביאים נתבאו בכה ע״ד במראה אליו אתודע וככה בשני כפין זהו כמו דמות

דדמות כי יצירה זהו דמות ועשי' דמות דדמות כנ"ל ומ"מ בחי' שם מ"ה ראו ע"י ככה וזהו ומה הגיע אליהם ממש כמ"ש במ"א) והיינו שכל יש מיש נק' דמות אבל יש מאין נק' צלם והיינו חקיקת אותיות המח' מן השכל שהמחשבה נתחדשה מהותה לגמרי בבחי' צורה ולא קדם לה צורה כלל כי נתהווה יש מאין מהשכל כמו עולם הבריאה שהוא בריאה יש מאין נק' צורה הראשונה כמו צורת חקיקת האותיות על האבן טוב ואח"כ מה שנמשכו האותיות מהמחשבה בהדיבור נק' דמות כו' שאין בזה התחדשות כמו חקיקת אותיות בהשעוה כו', ואפ"ל ההפרש בין אותיות החותם ובין אותיות שעל השעוה עדמ"ש בסש"ב ח"ב פי"ב פי' חילופי אתוון כערך אור הירח לגבי אור השמש כו' ועד"ז י"ל כמו"כ ההפרש בין אתוון דחותם כו' או כמו ההפרש בין אתוון רברבן ובין אתוון זעירן כו'.

קיצור ענין כשלא פעל בקשתו אמר להם פ' ק"ש שמע ישראל כי שמע ישראל זהו ג"כ מדריגת משה ולכן נאמר הוי' אלקינו. כתיב נעשה אדם בצלמנו ענין צלם ודמות הוא ע"ד בראתיו יצרתיו חומר וצורה החומר בריאה אותיות המחשבה יש מאין והצורה יצירה אותיות הדיבור יש מיש כמו אותיות הנחקקים על החותם ומהחותם על השעוה וזהו"ע צלם ודמות. אתוון אתגליפו ואותיות הכתב זהו דמות דדמות וזהו כדמותינו לשון ב' בחי' דמות וזהו ומה ראה על ככה. וע' בת"ז דף ד' ע"א שם משמע דאצי' זהו העצמיות ובריאה כמו החותם ויצירה כמו האותיות על השעוה.

הג"ה וצ"ע דכאן משמע מדבריו שבריאה זהו בצלמנו שהוא יש מאין ויצירה הוא כדמותינו. ובכ"מ משמע דבצלמנו זהו יחו"ע שהוא אצי' וכ"מ כאן גופא לקמן. ואפ"ל עדמ"ש במ"א דיש חילוק בין כלים ובין אורות שהכלים נחלקים לג' בחי' רת"ס כציור אדם ראש גוף ורגל והאורות הן ד' בחי' כנגד ד' אותיות הוי' והיינו ד' בחי' אבי"ע ובאצי' יש ג"כ אבי"ע ומצד הכלים הן ג' בחי' וזהו בי"ע שבאצי' ומצד האורות הן ד' בחי' אבי"ע שבאצילות ועי"כ מצד הכלים נק' הבריאה בצלמנו ועצמיות הכלים אבל מצד האורות נק' אצי' בצלמנו שזהו עצמיות האור ובספר עה"ק ח"א פי"ז משמע כל הנק' בשמי זהו אצי' בחי' בצלמנו ואח"כ ולכבודי ר"ל בשביל תיקון הכבוד שהוא מל' בראתיו יצרתיו אף עשיתיו זהו כדמותנו בחי' בי"ע וא"כ זהו"ע נשמה שנתת בי טהורה היא זהו אצי' בצלמנו ואח"כ אתה בראת אתה יצרת אתה נפחת בי. זהו בי"ע בחי' כדמותינו עכ"ה.

(יב) **ונחזור** לענינינו להבין הנמשל מהמבואר לעיל סי"א להבין ענין נעשה אדם בצלמנו כדמותינו ציור אדם שעל הכסא דבריאה מצד עצמותו היינו צורה העצמיות הנק' צלם (ע' זח"ב משפטים דקכ"ב א' פי' דמות כמראה אדם ולא מראה אדם כ"א בכח הדמיון יעו"ש הפי' במק"מ ובלק"ת בד"ה ראשי המטות פ"ג פי' כמראה אדם היינו ממכ"ע מל' דאצילות ולכן אינו אדם ממש ז"א דאצי' הנק' קדוש ומובדל סוכ"ע ובשאר מקומות בזהר לא דקדק בה ומשמע אדם שעל הכסא הוא ז"א) ומה שנחקק בכסה"כ נק' דמות

ועולם הכסא זהו עולם הבריאה (ובינה מקננא בכורסיא ולגבי אצי׳ ששם מאיר החכמה נק׳ כדמותינו כמו שאינו דומה שמיעה לראי׳ וכן איתא במא״א אות ד׳ סל״ו דמות מוחי אימא והם שייכים לנוק׳ ולכן צלם לדכר ודמות לנוק׳ עכ״ל, ונתבאר מזה במ״א בביאור ע״פ ראשי המטות ע״פ לאמר זה הדבר כו׳) וכן מבריאה ליצירה היינו מן המחשבה לדיבור נק׳ דמות וכן מיצירה לעשיה כו׳ וכמו בבואה דבבואה כו׳, והוא הנק׳ הארה דהארה כו׳, והנה ידוע ומבואר בע״ח שבעולם האצי׳ השפע וההשתלשלות שבע״ס מזה לזה בהשתלשלות הספי׳ עצמן הוא בבחי׳ צלם דוקא כמו שפע מוחי דאו״א לז״א נמשך צ׳ דצלם ואח״כ למד מם.

והנה אפ״ל דמה שלא פעל משה מבוקשו אף שזה לכאורה מניעות טובה גדולה, עכ״ז י״ל שמהירידות שנמשכו בגלות הארץ יהי׳ עלי׳ גדולה ביותר, וכה״ג מצאתי במדרש תילים ססי׳ ס״ב גבי דוד שא״ל מוטב שאפיג בו חמתי ה״ז מוטב יותר משאם הי׳ בונה דוד ולא היה נחרב וכה״ג י״ל כאן, ועמש״ל ס״ג בענין שקר החן זה דורו של משה כו׳, וססי׳ ב׳ בענין כדין וכדין והענין י״ל דמבואר לעיל ענין בצלמנו זהו יחו״ע וכדמותינו זהו יחו״ת והיינו ע״ד אספה״מ משה נתנבא בזה ואספשא״מ כל הנביאים נתנבאו בכה ומבואר בת״א פ׳ מקץ בד״ה ת״ר מצות נ״ח שעם היות שאספה״מ גבוה הרבה מאספשא״מ עכ״ז יש ג״כ מעלה באספשא״מ שבה רואים מה שא״א לראות באספה״מ וכדאיתא ביבמות פ׳ החולץ דמ״ט ע״ב, לא קשי׳ כאן באספה״מ נאמר כי לא יראני כו׳, וכאן באספשא״מ נא׳ ואראה כו׳ ולכן אף משה שנתנבא בזה נתנבא בכה, וכן בעבודה שע״י בחי׳ אספשא״מ זהו בחי׳ שעי״ן בא-לבחי׳ בכל מאדך כו׳ מה שא״א להשיג ע״י אספה״מ כו׳, וזהו״ע צדקת פרזונו צדקה עשה הקב״ה עם ישראל שפיזרן כו׳ שעי״ז יבואו לבחי׳ והנצח כו׳ ועמ״ש ע״פ זאת התרומה זהב שארז״ל במד״ר זהב זו בבל כו׳ שעי״ז נעשו מנורת זהב כולה וזהו ע״ד עזר כנגדו שהעזר נמשך מבחי׳ כנגדו ועי״ז יהי׳ עליה יתירה, וזהו למנצח על השמינית שבבהמ״ק היה הכינור של ז׳ נימין ע״ש שובע שמחות ולימהמ״ש יהי׳ של שמונת נימין, וזהו ג״כ ענין ביום ההוא יהי׳ הוי׳ אחד חיבור הוי׳ דע״ק בהוי׳ דז״א והיינו ג״כ ענין השמינית והיינו ג״כ ושמו אחד שיהי׳ נקרא כמו שנכתב ולא יכנף ויהי׳ הקרי מורה על הוי׳ דז״א והכתי׳ על הוי׳ דא״ק וכ״ז נמשך ע״י למנצח על השמינית שהן דמל׳ כמ״ש במדרש תילים סי׳ ו׳, נמצא עי״ז יהי׳ עליה יתירה כו׳, והו״ע והי׳ אור הלבנה כאור החמה כו׳ גם עכשיו בצלמנו נק׳ ז״א וכדמותינו זהו מ״ל דמות כמראה אדם כמ״ש בלק״ת בד״ה ראשי המטות פ״ג אכן בזח״ב משפטים דקכ״ב ע״א פי׳ שז״א נק׳ כמראה אדם ופי׳ כי אדם ממש זהו א״א וז״א הוא ע״ד כדמותינו דמות כמראה אדם ולע״ל יהי׳ גילוי א״א וזהו״ע ב״פ זה שבפסוק ואמר ביום ההוא, וע׳ במד״ר פ׳ בשלח ס״פ כ״ג, וזהו״ע הוי׳ א׳ ושמו א׳ וכל עליות אלו נמשך הכל ע״י האתעדל״ת אשה יראת ה׳ היא תתהלל כו׳ עמ״ש בהגהות ע״פ הבאים ישרש כו׳, גם כי עה״ח זהו בחי׳ שאין בו שינויים כמ״ש ואכל מעה״ח וחי לעולם ועה״ד אתר דאשתני ואתהפך מגוון לגוון בזח״א זיחי דרכ״א ופ׳ אמור דק״ז, וזהו״ע משה עה״ח

פני חמה כמו השמש אין בה שינויים והלבנה יש בה שינויים וחסרונות דוגמת עה"ד אך ע"י בירור עה"ד יהי' עלי' למעלה מעה"ח ע"ד ויעקוד אותו ממעל העצים למעלה מעה"ח ומעה"ד והיינו ע"ד היש בה עץ אם אין פי' בזח"ג פ' שלח דקנ"ח ע"ב דבחי' עץ זהו עה"ח אם אין זהו הכתר שלמעלה מעה"ח וגילוי זה יהי' ע"י בירור עה"ד דוקא וז"ש בספר התמונה גבי אות ש' אני הוי' לא שניתי כו' שעיקר בחי' זו הוא בע"ק כו', וי"ל שזהו ע"ד שארז"ל פ"ק דעירובין די"ג נוח לו לאדם יותר שלא נברא משנברא והקשה ע"ז שהרי נאמר וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ח"ל הפי' דנוח לו אין ר"ל שטוב לאדם יותר שלא נברא אלא שנוח וקל היה לו יותר ועמ"ש מזה באריכות בלק"ת פ' ראה סד"ה ושמתי כדכד, ועד"ז י"ל אילו משה היה מכניס לארץ הי' נוח יותר מטעם הנ"ל שלא היה הטורח והג' אבל מ"מ ע"ז יהי' עלי' יותר כמו שהבריאה הוא ירידה צורך עלי' כו'

לבאר הדברים ע"פ ואתחנן, הנה מ"ש בקשת משה ואתחנן כדי שיהי' קיום נצחי לבהמ"ק כו', י"ל דהנה מבואר בע"ח שער מיעוט הירח פ"ב וז"ל אמנם הבחי' השביעית שהוא היות שני מלכים משתמשים בכתר אחד לא הי' כך לעולם עד לע"ל ואילו הי' כן בב"ר לא הי' אומה ולשון שולטות בנו עכ"ל, והיינו כי ענין זה שהוא היות זו"נ משתמשים בכתר א' זהו כמ"ש בלק"ת בזכריה ע"פ ביום ההוא יהי' הוי' אחד כו' וז"ל הנה עתה בגלות נק' זו"נ דודים ואו"א רעים (ע' זהר פ' ויקרא ד"ד סע"ב ועמ"ש בת"א בד"ה רני ושמחי הראשון גבי וביאור ענין אחותי ובפ' תרומה בד"ה מי יתנך כאח לי ובלק"ת בשה"ש בד"ה באתי לגני בפי' אכלו רעים שתו ושכרו דודים) דאו"א לא מתפרשין וזו"נ לזמנין מתחברין אבל לע"ל יהי' הוי' היינו ז"א ושמו שהוא נוק' יהי' ג"כ א' פב"פ עמו כמו או"א נמצא שהשם נק' יהיה כו' עכ"ל, ולעיל מיני' שם כ' וז"ל ביום ההוא יהי' הוי' אחד כו' הנה בגלותינו ע"ס דז"א אינן בגוף א' אלא ג"ר שלו הן באימא וכן ט"ס דנוק' אינם קבועים עולים ויורדים כפי מעשה התחתונים ולעתיד ישארו בשלימות ויהיו הע"ס דז"א מקושרים תמיד באחדות א' וכן דנוקבא וזהו הוי' אחד ז"א ושמו א' נוק' עכ"ל, והא בהא תליא שע"י שיהי' בזו"נ ע"ס בקביעות כמו באו"א ע"ז יהי' בבחי' תרדל"מ כמו או"א וממילא לא היה אפשר להיות חורבן בהמ"ק וכמבואר בבה"ז בלק בדף קצ"א א' ע"פ שחורה אני ונאוה ח"ל להיות כי חורבן ב"ר א"א להיות בשום אופן אם היה מדת מל' דאצי' שורה בהיכל קה"ק בקביעות תמיד כי כתיב כהמס דונג מפני אש כו', ואיך היה יד העכומ"ז שולטין בו אלא מפני שנסתלקה השכינה מבהמ"ק לכן מבואר בגמ' פ"ד דר"ה דל"א ע"א עשר מסעות נסעה שכינה והיינו שנסתלקו כל הט"ס שלה ולא נעשית רק בחי' נקודה אחת למעלה ואז יכול להיות שליטת החיצונים להחריב בהמ"ק, ועמ"ש

במ"א ע"פ אמלאה החרבה כו' בלק"ת פ' צו בסוף ענין ימי המילואים, נמצא מובן שאם היה ע"ס שבמל' קבועות בה תמיד לא הי' אפשר בשום אופן להיות חורבן בהמ"ק ומבואר שם בבה"ז במאמר הנ"ל דענין המשכת הט"ס במל' שבאין עכשיו בסוד תוס' ולא בסוד שרש וקביעות הנה אותו התוס' לא ניתוסף רק ע"י אתעדל"ת בהעלאת מ"נ דנשמות ומלאכים דבי"ע וזהו"ע הנידרש שם בזהר בפי' הפסוק גבורי כח עושי דברו שעושין בחי' דבר הוי' שהוא המל' ובונין אותה שתהי' בבחי' ע"ס בשלימות שאז תוכל להאיר ולהשפיע בבי"ע והיינו ע"י שהם גבורי כח בהעלאת מ"נ וכן תוס' שניתוסף בז"א דהיינו הג"ר הוא ג"כ ע"י העלאת מ"נ דוקא וכמש"ש בזהר דק"צ ע"ב בפי' ברכו הוי' מלאכיו ועמ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה צאינה וראינה דרוש הראשון בפי' הפסוק שאו ידיכם קדש וברכו את הוי' כו' שיובן משם שברכה זו היינו שממשיכים תוס' אור בז"א מה שלא בא בסוד שרש וקביעות והיינו המשכת המוחין שהם ג"ר דז"א ועמ"ש בד"ה באתי לגני בענין המשכה זו ע"י עסק התורה כו', וזהו"ע שלע"ל יהי' זו"נ כמו או"א שיהי' בהם ע"ס בקביעות כמו באו"א ואז אין שליטה לחיצוני' וכנ"ל מענין אמלאה החרבה כו', וגם אזי יהי' זו"נ שניהם שוים בקומתן וכתר א' לשניהם כמו חו"ב וכמ"ש בפי' משמח חתן עם הכלה בהשוואה אחת משא"כ כשאומר משמח חתן וכלה כו', ועפי"ז יובן ג"כ שאם היה משה מכניסן לארץ הי' קיום נצחי לבהמ"ק עכצ"ל שאם היו ישראל נכנסים לארץ ע"י משה היה ממשיך במל' בחי' זו שיהי' לע"ל שיהי' בה ע"ס בקביעות תמיד וכן בז"א יהי' ג"כ הג"ר בקביעות לכן לא היה אומה ולשון שולטת בהם.

ב) **ובזה** יובן ג"כ מ"ש רבינו ז"ל לקמן שמשה ביקש ואתחנן מתנת חנם שיהי' ההמשכה באתעדל"ע מצ"ע מה שעכשיו נמשך ע"י אתעדל"ת כו' דהיינו שעכשיו המשכת תוס' ג"ר בז"א וט"ס במל' אינו נמשך כ"א ע"י אתעדל"ת כנ"ל בבה"ז פ' בלק ומשה התחנן שיהי' נמשך בחי' זו ע"י אתעדל"ע מצ"ע אף גם בלתי אתעדל"ת ועמ"ש בביאור ע"פ וארשתיך לי לעולם ושם פ"ב כי פי' לי היינו בחי' עתיק וכתר שהוא בחי' א"ס ולכן הוא לעולם וכמארז"ל כ"מ שנאמר לי אינו זז כו', כי בחי' ע"ק נאמר בו אני הוי' לא שניתי ונק' אמת ע"ש אני ראשון כו' ופי' אמת ע"ד מוצא מים אשר לא יכזבו מימיו כמ"ש בביאור אלה מסעי ויכתוב משה ובזהר פ' יתרו פי' דקאי על ונהר יוצא מעדן יוצא תמיד דלא פסיק והיינו לפי שבבינה הוא התגלות עתיק כמש"ש בז"ה פ' בשלח דמ"ג ע"ב משא"כ בז"א הרי לפעמים נאמר אזלו מים מיני ים שהוא מל' והיינו לפי שנהר יסוד ז"א יחרב ויבש כו' כמ"ש בזח"ב תרומה דקס"ו ע"ב ועוד כי בז"א יש מדה"ד המעכבת משא"כ בע"ק דלית שמאלא בהאי עתיקא כו' כ"א הכל ימין ולכן וארשתיך לי לעולם כו', ולכן לע"ל יהי' אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח כמ"ש מזה בלק"ת בד"ה שובה ישראל עד דרוש השני פ"ה, וע' בעמה"מ ש"ו ס"פ מ"ה, ולכן פי' רבינו ז"ל כאן ובלק"ת בד"ה ואתחנן שבקשת משה ואתחנן אל הוי' להמשיך בהוי' דז"א מבחי' ע"ק דהיינו מ"ש חנון ורחום הוי' שנמשך בחי' חנון ורחום להיות שם הוי' שעי"ז לא יהי' הפסק להשפעה וע' זח"ג נשא דקל"ז סע"א בפי' הפסוק עיניך תראינה ירושלים נוה שאנן לעת"י אתמר וע"ש פי' עיניך תראינה, ועד"ז יובן פי' ואראה את

הארץ שימשיך מאשגחותא דע"ק כו', וע' בגמ' ספ"ג דפסחים פי' ביום ההוא יהי' הוי' אחד ונת' במ"א ויש לחברו עם פי' האריז"ל בלק"ת בזכריה הנ"ל כי בגמרא שם פי' כולו הטוב והמטיב והיינו ע"י התגלות ע"ק דלית שמאלא בהאי עתיקא קדישא וכיון שכן לא הי' חורבן בהמ"ק כו', והיינו ג"כ מ"ש האריז"ל שבזו"נ יהי' קבועין תמיד ע"ס כמו באו"א דהיינו כי עכשיו התגלות עתיקא הוא רק בחו"ב כנודע ומבואר בזח"ב בשלח ס"ג ב' ולכן יש בהם ע"ס אבל לע"ל שגם בזו"נ יאיר ע"ק יהי' הן ג"כ בחי' ת"ר כמו או"א ועמ"ש בפי' עלי עשור שלע"ל יהי' הכינור של עשרה נימין כו', והנה במנחה דשבת אומרים אתה אחד ושמך אחד כי זהו מורה על שבת דלע"ל יום שכולו שבת שאז נאמר ביום ההוא יהי' הוי' א' ושמו אחד, והטעם שאילו ע"י משה דוקא היה קיום נצחי הנ"ל י"ל מכמה טעמים הא' עדמ"ש אי לך ארץ שמלכך נער והוא שרו ש"ע שעליו נאמר נער הייתי משא"כ אשריך ארץ שמלכך בן חורין היינו ז"א דאצי' כשמקבל מאו"א כמ"ש בזהר ס"פ לך, והנה יהושע נק' ג"כ נער לא ימיש כו' ולכן אמר לו שר צבא ה' שהוא מט"ט עתה באתי משא"כ בימי משה כתי' אם אין פניך הולכים עמנו כו' וע"כ אם הי' ביאתם לארץ ע"י משה לא הי' ההמשכה ע"י שר צבא כו' כ"א מבחי' פניך ממש ע"ד ה' בדד ינחנו ויהיו ע"ד בן חורין חירות משעבוד. הב' עדמ"ש בת"א פ' בשלח סד"ה וירא ישראל בפי' ויאמינו בהוי' ובמשה עבדו שעל משה נאמר ויקרא הוי' הוי' שממשיך משם הוי' דע"ק בשם הוי' דז"א כו', ועמ"ש בד"ה ואלה המשפטים בפי' כי תקנה עבד עברי כו' דקאי על משה ופי' משה משה לא פסיק טעמא כו'. הג' מ"ש במ"א שבכל משנה תורה אמר משה הוי' אלקיך ובפ' שמע ישראל אמר הוי' אלקינו והענין כי פי' הוי' אלקינו הוא בהתלבשות אוא"ס בחו"ב ונק' מוחי דאו"א והוי' אלקיך הוא בהתלבשות האור בזו"נ הוי' הוא ז"א אלקיך הוא מל'.

ג) **והנה** משה זכה לבינה והי' בעלה דמטרוניתא ונק' איש האלקים כלומר שמשתרר על שם אלקים וע' מזה בזהר פ' בלק קפ"ז ע"פ המלאך הגואל לכך קורא לזו"נ דאצי' הוי' אלקיך ולא אלקינו שהרי משה הוא הגבה למעלה מהבחי' זו שהרי זכה לבינה ע"כ על המשכה מבחי' זו אמר רק הוי' אלקיך אבל מוחין דאו"א יחשב אף לגביו לבחי' אלקות כמו לישראל לכן אמר הוי' אלקינו כו', ובהיות כן שמשה היה למעלה מהגילוי שבזו"נ דאצי' משא"כ יהושע ע"כ משה היה יכול להמשיך בזו"נ דאצילות שיהי' ע"ד או"א כו' שעל גילוי בחינה זו אמר דוקא הוי' אלקינו כו', ועמ"ש בלק"ת בד"ה אלה פקודי המשכן בפירוש משכן העדות אשר פוקד על פי משה, ומ"ש בתורה אור סד"ה ואתה תצוה בפירוש להעלות נר תמיד שזהו מבחי' משה משא"כ בבחי' אהרן כו' ולפי שנאמר בו מחוץ לפרוכת העדות גם ע"ד ההפרש בין ונהר יוצא כו' ומשם יפרד משא"כ מבחי' ומעין מבית ה' יצא כו' מעין הוא חכמה בחי' משה והיה ממשיך בחי' בחכמה יסד ארץ גם כמבואר במד"ר פ' בא פט"ו שכמו שהלבנה ט"ו יום מלאה ואח"כ עד יום שלשים הולך וחסר כן אברהם התחיל להאיר שנאמר בו מי העיר ממזרח ומאברהם עד שלמה ט"ו דורות נתמלאה דיסקוס של לבנה ואח"כ מרחבעם עד צדקיהו היה אורה הולך וחסר וכ"ז ע"י שהכניסה לארץ הי' ע"י יהושע שהוא

פני לבנה שיש בה מילוי וחסרון לא כן אם משה שפניו פני חמה הי' מכניסם לא הי' אח"כ הולך וחסר כו', וזה יש לבאר עפמ"ש במ"א ע"פ ושעיר אחד לחטאת לה' מענין מ"ש בזהר פקודי דרל"ה ע"א ובתרומה דקמ"ז סע"ב בענין ויעש ה' אלקים את שני המאורות הגדולים שהם ב' שמות הוי' ואלקים זו"נ שכאשר הם בחיבורא ויחודא חד נקראו שניהם הגדולים והיינו מ"ש גדול הוי' בעיר אלקנו כו' מה שאין כן כשאינן בחיבור חד כו' נקרא הלבנה המאור הקטן כו' וכיון שפני משה כפני חמה היה ממשיך בחינה זו שיהי' בחיבורא חדא ומ"ש ושרש הדברים מובן בלשון הבקשה ואתחנן לשון מתנת חנם, כי הנה עד"מ ב' אנשים א' עומד על הגג וא' עומד על הארץ כו' והמכוון אשר ענין יחוד קובה"ו הוא בב' אופנים הא' מלמטה למעלה הב' מלמעלה למטה כמ"ש מזה ע"פ והתהלכתי בתוככם שזהו"ע ב' הפרשיות דק"ש שמע והא"ש וכמ"ש ג"כ בת"א ס"פ וישב בענין ונתתי לך מהלכים בין העומדים מהלכים היינו ב' בחי' הילוך וסד"ה ושמתי כדכד שמשותיך שהם וישפה כדין וכדין כו', והנה מתחלה צ"ל פי' ענין היחוד מהו וזה נת' בלק"ת בד"ה ה' לי בעוזרי המשכת סוכ"ע בממכ"ע ויש להעיר ממ"ש סד"ה כי תשמע בקול בפי' לעשות הישר בעיני הוי' שיש ב' השגחות כו', וגם כמ"ש בת"א פ' בא בד"ה בעצם היום הזה פי' שם צבאות שיהי' גם בבי"ע כמו באצי' וע' מזה בת"א פ' בראשית בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים, והנה פי' ענתה בגימ' הוי' צבאות הרי שזהו"ע היחוד ועמ"ש מענין סמיכת גאולה לתפלה היכל קה"ק דבריאה נעשה אצי' ע"ד והיו לבשר אחד, והנה בזהר פ' פנחס דרמ"ט סע"ב, יומין תתאין ענין שנה היינו ימי הלבנה ושנה לשון שינוי שהלבנה משנה אור השמש הנמשך בה שהאור הנמשך ממנה להאיר על הארץ הוא אור של תולדה כמ"ש בסש"ב ח"ב בסופו וכמ"ש בענין מי ברא אלה והיינו ע"י הפרסא כו' והיחוד להיות המשכת יומין עילאין ביומין תתאין וענין יומין עילאין הם כחושבן משכו שהם י"א יתירים, יש להעיר מענין אחד עשר יום מחורב המבואר במ"א בפי' וי"א סממנים הי' בה כו', שהו"ע עשה"ד והמיוחד שבעשרה אנכי ה' אלקיך כו' ע"ש בההגהות לד"ה בכ"ה בכסליו וצ"ל משכו יומין עילאין ליומין תתאין, ועמ"ש בביאור שחורה אני ונאוה דרוש השני בפי' שכינה, ומ"ש בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית דרוש הראשון פ"ב ומ"ש ע"פ כאיל תערוג דלשם משמע ענין היחוד הנק' אפיקי מים המשכת מ"ד זהו גילוי חכמה עלאה בחי' ונהר יוצא מעדן שהו"ע השגת המהות באוא"ס כו' וא"כ היחוד בענין משה נתנבא בזה כו', חהו מ"ש ונועדתי לך שם כו', ועמ"ש מזה בד"ה במדב"ס באהמ"מ, ועמ"ש ע"פ הזהר ר"פ נח דנ"ט ע"ב בפי' אלה תולדות נח אלה פסל כו' ונהר יוצא מעדן כו', ומ"ש בד"ה כי ביום הזה יכפר דרוש השני בפי' והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך כו'.

ד) ומעתה יובן ענין שביחוד זה ב' אופנים וכמ"ש בלק"ת בביאור ע"פ שובה ישראל דרוש הראשון שזהו"ע ב' שילובים שילוב הוי' באד' הו"ע ההמשכה מלמעלה למטה, ושילוב אד' בהוי' זהו"ע ההעלאה מלמטה למעלה, ועיין ג"כ פי' וענין ב' שילובים אלו בסש"ב ח"ב פ"ז, גם נת' ענין ב' בחינות אלו סד"ה אד' שפתי תפתח בסידור שער ר"ה שזהו"ע כורע בברוך וזוקף בשם

יש שינוים בדרוש זה אומר דהגילוי דלע״ל נק׳ מלמטלמ״ע ובביאור שובה הנ״ל אומר שזהו מלמעלמ״ט גם להעיר מענין ברוך דברכת הנהנין שהוא מעילא לתתא וכן בהמ״ז לכן גם השיכור יכול לברך זהר תרומה קנ״ג, וברוך דצלותא מתתא לעילא, ע׳ רע״מ עקב דרע״א א׳, בהרמ״ז פנחס דרי״ח ע״ב בשמע״צ נעשו יעקב וישראל אחד, וכן לאה ורחל, והנה ה׳ קטנה רחל וה׳ גדולה לאה, א״כ כשנעשו א׳ זהו ע״ד יהי׳ וכן יעקב ז״ת ז״פ הוי׳ וישראל לי ראש ג״ר א״כ בשמע״צ נמשך ע״ד ביום ההוא יהי׳ הוי׳ אחד ושמו אחד ולכן פר אחד ואיל אחד ועמ״ש בענין ההזאות א׳ למעלה ושבע למטה בחי׳ אז ג״כ חיבור ג״ר עם ז״ת וע׳ זהר פ׳ אמור דצ״ו סע״ב בענין יום א׳ דקאי על שבועות שנק׳ עצרת ועל שמע״צ מבואר שם ג׳ קשרים קשר ג״ר וחג״ת ונה״י שכולם מתקשרים יחד א״כ זהו כמ״ש האריז״ל שלע״ל יהי׳ הע״ס דז״א מקושרים יחד וכמו״כ עתה הוא בשמע״צ.

הגהות לאות א׳. שאילו משה הכניסם לא היה חורבן בהמ״ק, כה״ג מצאתי במדרש תילים ססי׳ ס״ב ע״פ ולך אד׳ חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו גבי דוד ואם אתה בונה אותו הרי היה קיים ואינו חרב לעולם א״ל והרי הוא יפה א״ל מוטב שאפיג בו חמתי ומחייבו והם ניצולים עכ״ל, והטעם י״ל עפמ״ש במ״א בענין ע׳ שנה דדוד שנתנו לו האבות מחייהם וגם אדה״ר איך דוד הי׳ כללות מדת מל׳ דאצי׳ משא״כ כל המלכים שאחריו ואפילו שלמה הם פרטים וא״כ אפשר זהו עדמ״ש ששים המה מלכות כו׳ אחת היא יונתי כו׳ וכיון שהוא מל׳ דאצילות ובאצי׳ כולו מאיר התגלות ע״ק אשר הוא אני הוי׳ לא שניתי לכך לא הי׳ משתנה ענין בהמ״ק ולא היה נחרב משא״כ כששלמה בנה אותו אינו ע״י מל׳ דאצי׳ ממש, ואולי הוא ע״י חכ׳ דבריאה וגם בסש״ב פנ״ג מבואר שהשראת השכינה בב״ר היה ע״י מל׳ דאצי׳ ודבריאה ר״ל התלבשות ממש במל׳ דבריאה, ואולי כאשר דוד בנה אותו הי׳ מאיר בו מלכות דאצילות ממש רק ע״י מעבר דבריאה כו׳, ועוד נ׳ הטעם עפמ״ש בת״א פ׳ יתרו דק״כ ע״ב בד״ה הנה להבין ענין מ״ת ולכך נאמר כי לא אדם כו׳ כי בבחי׳ אדם כו׳ אבל בבחי׳ עתיקא לית שמאלא שאין שם התחלקות המדריגות כלל ולכך אין שם שינוים כלל, וזהו שאמר שמואל לשאול וגם נצח ישראל כו׳ שמאחר שכבר ניתנה לדוד א״א להעביר המלוכה ממנו כי מל׳ ב״ד נלקחה ממקום עליון כי לא אדם הוא כו׳, וזהו שאמרה חנה רמה קרני כו׳ ע״ש, וז״ש גבי דוד כי ראיתי בבניו לי, וכ״מ שנאמר לי אינו זז לעולם כו׳ כמבואר בשוחר טוב פי״ט ובילקוט בש״א סי׳ ט״ו רמז קכ״ד, ועמ״ש בביאור ע״פ וארשתיך לי פ״ג, ולכן מאחר ששרש דוד מבחי׳ זו שאינו זז לעולם ע״כ אם הוא היה בונה בהמ״ק הרי היה קיים ואינו חרב לעולם, וי״ל ז״ש חנוכת הבית לדוד כדי שיתקיים, וצ״ל במקדש עצמו כתיב לי מד״ר ויקרא רפ״ב, וצ״ל זהו קיומו למעלה ירושמ״ע ומקדש בנוי.

ענין ויתעבר למענכם, ע״ד ולקח גם מעה״ח וזה אינו ראוי כמו״כ כיון שהם חטאו וחזרה זו היא כו׳ א״א שיהי׳ בבחי׳ זו דעה״ח שזהו משה אלא ההכרח לברר עה״ד טו״ר.

הגהות לאות ב׳, בענין שמש ידע מבואו ענין עד חכ׳ מגיע אתעדל״ת משא״כ בכתר תחרישון, ענין לא שניתי וארשתיך לי לעולם דלית שמאלא כו׳ יהי׳ זו״נ ג״כ ת״ר משה אמר במשנה תורה הוי׳ אלקיך, פני חמה ברה כחמה כמו בינה נצח לשון נצחיות כללות ענין היחוד.

ד) **וזהו** אעברה נא שטה דהנה מי שתורתו אומנתו פטור מן התפלה, ע׳ מזה בסידור שער הק״ש כי התו׳ נק׳ חיי עולם והתפלה חיי שעה ור״ל מל׳ נק׳ שעה והתפלה ממשיך מהמדות במל׳, אבל התורה ממשיך חיות בז״א הנקרא עולם והיינו מחו״ב ולכן כשתורתו אומנתו שממשיך חיות בז״א פטור מן התפלה ע״ד בכלל מאתים מנה ועמ״ש מענין תורת ה׳ תמימה ולעיל מיביה כתיב לשמש שם אהל בהם כו׳, לפי״ז י״ל חיי שעה ע״ד לשמש שם כו׳ ששרשו מיחוד חיצוני׳ דאו״א שהוא להחיות העולמות אבל תורת ה׳ תמימה חיי עולם יחוד פנימי׳ דחו״ב מיהו בתפלה ג״כ מבקשים בנין ירושלים צמח דוד כו׳, והטעם לזה. שיטה שכינה (חסר).

בס״ד

ואתחנן כו׳ ואראה את הארץ כו׳, ועתה ישראל שמע כו׳, להבין מהו ועתה דווקא כשנאמר לו צו את יהושע כו׳ מה ענין זה לזה. והענין כי הנה מה שהתפלל משה כ״כ שיכנס לארץ הוא כדי שיכנסו ישראל לארץ על ידו שעי״ז היה להם קיום נצחי בארץ ולא היה נחרב בהמ״ק ולא הי׳ כלל שעבוד עכומ״ז (וכ״ה ג״כ בילקוט ראובני בשם מגלה עמוקות אופן קפ״ז, ובזה יובן מארז״ל ספ״ק דסוטה כך אמר משה הרבה מצות נצטוו בנ״י, ואין מתקיימים אלא בא״י איכנס אני לארץ שיתקיימו כולם על ידי, דהול״ל כדי שאקיים את כולם ומהו הלשון שיתקיימו כולן, ולפי הנ״ל א״ש דאם היה הוא מכניסם לארץ שעי״ז הי׳ לישראל קיום נצחי בארץ ולא הי׳ נחרב בהמ״ק א״כ עי״ז כל המצות התלויות בארץ ובבהמ״ק היו מתקיימים ג״כ לעולם ור״ל שהיו נוהגין בישראל. משא״כ עכשיו הרי אינן נוהגין תרומות ומעשרות וקרבנות עד לע״ל כו׳) משא״כ ע״י יהושע הבין והשיג שלא יתקיימו קיום נצחי ויצטרכו לבוא בגלות כו׳. והענין הוא עפ״י מה שארז״ל פ״ה דב״ב דע״ה ע״א ע״פ ונתתי מהודך עליו ולא כל הודך זקנים שבאותו הדור אמרו פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה כמו הלבנה מקבלת האור מהשמש ואין לה אור מעצמה, משא״כ השמש יש לה אור עצמה, ולזאת הלבנה אינו עומדת תמיד במילואה ויש בה שינויים רבים עד שלפעמים יהי׳ חושך לגמרי כו׳, וכך בזה שהכניס יהושע לארץ לא היה זה קיום תמידי, אבל השמש אין בו שינויים כלל ואורו מאיר תמיד, לכן אם

היה משה מכניסם לארץ והי' נמשך גילוי בחי' שמשא בארץ אזי לא הי' שינויים אח"כ.

והענין דהנה כתיב שמש ומגן הוי' אלקים דשם הוי' נק' שמש ושם אלקים נק' מגן ונרתק לשם הוי', והנה כתיב אני הוי' לא שניתי וידוע הפי' שאין התהוות העולמות פועלים בו שום שינוי ח"ו דהנה חיות כל העולמות שנמשך ממנו ית' אינו אלא בחי' אור וזיו בלבד ממנו ית' כמו עד"מ זיו השמש שאינו נוגע אל עצם השמש כלל וכמו שנ' בדוכתי טובא, ועמ"ש בד"ה קול דודי גבי פסח, אך עוד זאת בפי' לא שניתי ע"ד מ"ש בתניא ח"א פ"ך שכמו שהי' הוא לבדו הוא יחיד ומיוחד קודם שנבה"ע כך הוא לבדו יחיד ומיוחד אחר שבראם משום דכולא קמי' כל"ח וכאין ואפס ממש כו', וז"ש אתה הוא ה' לבדך אתה עשית את השמים פי' שאעפ"י שאתה עשית את השמים כו' מ"מ באמת אתה הוא הוי' לבדך כמו קודם הבראם כי גם עכשיו שנבראו הרי הם כאין ואפס ממש קמי' ית', וכביטול זיו השמש כשהוא בתוך גוף השמש, וביאור ענין זה מבואר בתניא ח"א פל"ג, ובח"ב פ"ג ופרק י', וע' באג"ה ד"ה וזורע צדקה, ועמ"ש בד"ה בהעלותך את הנרות, ובד"ה וארא אל אברהם, ובפ' מקץ בד"ה המגביהי לשבת, שזהו פי' תיבת אחד שבפסוק ראשון דק"ש כמארז"ל שהוא אחד בז' רקיעים והארץ ובד' רוחות העולם פי' שכולם בטלים לאור ה' וכנודע ג"כ מענין כי אל דיעות שבבחי' יחו"ע מלמעלה למטה כל מה שלמטה מטה הוא יותר כלא וכאין וכל מה שלמעלה יותר יותר נחשב ליש וכמ"ש להנחיל אוהבי יש כו', אך זהו קמי' דוקא דקמיה דוקא כולא כלא חשיב, וכדפי' באג"ה ד"ה איהו וחיוהי שהוא ידיעתו ית' מלמעלה למטה, אבל בידיעה שמלמטה למעלה היש הנברא הוא דבר נפרד לגמרי כו', כי הכח השופע בו אינו מושג כלל כו' והוא נמשך מבחי' שם אלקים שנק' מגן ונרתק לשם הוי' שהוא בחי' צמצום שהחיות נמשך בהסתר פנים ועי"ז נראה הנברא ליש כו' וכמ"ש בתניא ח"ב פ"ד, והנה בחי' זו הוא הנק' ג"כ סיהרא וכמ"ש בזהר פ' בראשית דף ד' ע"א דשם אלקים זהו בחי' סיהרא ושם הוי' הוא בחי' שמשא, והענין כי הנה על דרך משל כמו שיש יתרון לאור היום שבו מאיר השמש לארץ ולדרים עליה על הלילה שבו מאיר הירח עד שאין ערוך כלל אור הלילה לאור היום. והנה האור המאיר בלילה על הארץ מן הירח שרשו גם כן מאור השמש, דסיהרא לית לה מגרמה כלום ואור הירח הוא מן השמש אלא שמכל מקום אין אור השמש מתגלה כלל בארץ כ"א הוא מאיר בירח, ואחר כך מן הירח מאיר על הארץ והוא רק בחי' אור האור * של השמש ולא אור השמש עצמו, וגם אור האור הזה * משתנה ע"י הירח כו' והוא כמו אור של תולדה (וע' בתניא ח"ב פי"ב מזה שזהו"ע חלופי אותיות ותמורותיהן ועמ"ש בפ' וירא סד"ה פתח אליהו בענין הפרסא שבין אצי' לבריאה ובין בריאה ליצירה כו' שהוא כמו משלי שלמה כו' ע"ש

בחי' אור האור: בבוך ויקרא — תקפ"ח: בחי' הארה מאור השמש.

וגם אור האור הזה: שם: וגם הארה זו.

והיינו כענין חילופי האותיות ועד"ז הוא ג"כ ענין ועד הוא בחילופי אתוון כו' וע' בתניא ח"ב פ"ז כי הד' דאחד רבתי בחי' דיבור העליון שבאצילות שמקבל מהחי"ת הוא ח"ע והחכמה מאין תמצא זהו אלף דאחד אאלפך חכמה כו' משא"כ ד' דועד היינו הדיבור כמו שיצא להתגלות בבי"ע ונמשך מהעיי"ן הוא חיצונית חכמה כי החכמים נקראים עיני העדה ועכ"ז העין הוא חיצונית לגבי החכמה עצמה והוא ג"כ בחי' חכמה תתאה והיא מקבלת מהוי"ו שהוא ז"א דאצילות שהוא לגבי ח"ת כערך האלף שהוא הכתר לגבי ח"ע כו', וע"כ נמשך מבחי' ועד להיות הנברא נראה יש ודבר נפרד כו' וזהו כענין הירח שמשנה האור של השמש להיות אור של תולדה ומהות אחר, וזהו"ע ג' עולמות בי"ע שמקבלים מבחי' שם אלקים שהוא בחי' מל' כי אין מלך בלא עם, משא"כ אצילות הוא בחי' ביטול ביחו"ע כנ"ל ולכן נק' ימי הלבנה בזהר פ' פנחס דר"נ יומין תתאין דאינון שנה פי' שנה לשון שינוי וכדפי' הרמ"ז בזהר פ' תצא בדף רע"ז סע"ב וענין השינוי היינו מה שנדמה העולם ליש ודבר נפרד לגמרי בידיעה זו שממטה למעלה מה שבאמת אינו כן כי אני הוי' לא שניתי, שאין שום שינוי בין קודם ברה"ע ובין אחר שנברא דגם עכשיו כולא קמי' כל"ח אלא דהיינו קמיה דוקא, משא"כ אצלינו נדמה העולם ליש ודבר נפרד והוא מחמת שאין הגילוי למטה מבחי' שם הוי' כ"א ע"י בחי' סיהרא הוא בחי' שם אלקים כו' וכמ"ש בזהר שזהו"ע זיל ואזעירו גרמך להיות ראש לשועלים היינו לעולמות בי"ע שמקבלים מבחי' זו וע' בפרדס שער מיעוט הירח פ"ב ועי"ז יומין תתאין הוא בחי' שנה לשון שינוי כו' וזהו"ע עולם שנה נפש הנז' בס"י וגם עולם הוא מקום ושנה הוא זמן כי בבחינת בי"ע שייך בחינת זמן מה שאין כן למעלה באצילות הוא למעלה מהזמן כו' ולעתיד שנאמר ולא יכנף עוד מוריך כו' נאמר והי' אור הלבנה כאור החמה כו' שיהי' בחינת יחודא תתאה גם כן כמו בחי' יחודא עילאה ועמ"ש סד"ה והי' מספר בני ישראל בענין ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדיו כו' עיי"ש. וזהו ענין * דירה בתחתונים פי' תחתונים היינו עולמות בי"ע שהם בחי' יש, ובפרט בעשי' שהוא יש ודבר נפרד ממש, והיינו ע"י עבודתינו עכשיו להיות ביטול היש לאין שעי"ז ממשיכים יחוד והתגלות שם הוי' שהוא בחי' שמש בשם אלקים שהוא בחי' לבנה שממנה מקבלים עולמות בי"ע להיות גילוי בחי' אני הוי' לא שניתי גם למטה כמו ביחו"ע, ובזה יובן מה שישראל מונין ללבנה דוקא אף שבחי' שמשא הוא למעלה מבחי' לבנה כנ"ל, אך הענין הוא כי התחלת העבודה הוא להיות ביטול היש להמשיך הגילוי גם למטה דוקא בבי"ע המקבלים מבחי' סיהרא, וזהו צחוק עשה לי אלקים שנק' סיהרא והיינו שבבחי' זו נעשה דוקא צחוק ותענוג למעלה ע"י ביטול היש לאין כו' וזהו"ע שישראל מונין ללבנה דוקא פי' ע"י שישראל יש בהם בחי' ביטול שכל א' מישראל יש בו בכח להיות בטל ממש לגבי הקב"ה במס"נ ולכן ממשיכים גילוי אוא"ס ב"ה למטה להיות לו דירה בתחתונים דווקא דהיינו שגם בעשי' שהוא יש ודבר נפרד ונק' מדת לילה וחושך שם ג"כ יהי' גילוי האור ונק' יחוד הוי' ואלקים, וזהו פי'

וזהו ענין: שם: והנה תכלית בריאת העולם הוא שנתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים.

מונין ללבנה ועי"ז ג"כ אשתלשלו בשמשא עילאה דהיינו שנמשך אח"כ ג"כ בחי' הביטול דיחו"ע, ע' בזהר פ' ויחי דרל"ז ע"א, והיינו שהרי כל ר"ח הלבנה מקבלת מאור השמש ונק' יחוד שמשא וסיהרא א"כ זה שהם מונין ללבנה הוא אדרבה ענין ביטול היש והמשכת אור הביטול מיחו"ע ביחו"ת כו', וע' בזהר ר"פ ויצא ע"פ ואל מקומו שואף כו' האי מערב אקרי מקומו דשמשא פי' מערב הוא בחי' מלכות שהוא עיקר מקומו דבחי' שמשא אע"ג ששם אין הגילוי כ"כ אלא לפי שזהו תכלית כוונת המאציל להיות דירה בתחתונים כו' וכמ"ש במ"א בביאור הזהר הנ"ל, וע' פ' יתרו ע"פ בחודש השלישי שזהו"ע שלשה דברים שעליהם העולם עומד על התורה ועבודה וגמ"ח שהתורה נמשך משם הוי' שהוא בחי' שמש וכן בצדקה וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה כו', והיינו המשכת יחו"ע ביחו"ת והשפעה זו הוא ע"י בחי' עבודה שהוא בחי' ביטול מלמטה למעלה כמו ביטול הלבנה לאור השמש כו' ע"ש, וע' בזהר פ' וישב דף קפ"א סע"א, ועפי"ז יובן ג"כ ענין ההפרש בין משה ליהושע כו' דפי' פני משה כפני חמה היינו שממשיך למטה גילוי שם הוי' ממש שיתגלה למטה בלי שום הסתר והעלם אלא כמו שהוא למעלה ממש כך יתגלה למטה ונמצא הוא יחוד הוי' ואלקים בתכלית המעלה וכענין שילוב אד' בהוי', ששם הוי' גובר על בחי' אד' וזהו משה משה לא פסיק טעמא שממשיך הגילוי למטה כמו למעלה ועמ"ש בפ' יתרו ע"פ משה ידבר והאלקים יעננו כו' ע"ש, משא"כ בפני יהושע כפני לבנה ששם הוי' מתעלם בשם אלקים וכענין שילוב הוי' באד' ואין הגילוי למטה כ"כ, ועמ"ש בד"ה שובה ישראל בפי' כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת כו', ויותר י"ל דב' בחי' אלו דמשה ויהושע זהו"ע ב' בחי' דמלמעלה למטה ומלמטה למעלה המבואר לקמן שמשה ממשיך בחי' שמש הוי' מלמעלה למטה לבחי' סיהרא כו', ועמ"ש בפרשה וארא סד"ה וידבר אלקים כו' בפי' מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש כו' ע"ש בפי' ושמי הוי' לא נודעתי להם, ועיין בזהר פ' חוקת דקפ"א סע"ב שפי' פסוק זה דתחת השמש על יהושע וע"ש דקפ"ב ע"א ע"פ לרואי השמש ובפי' הרמ"ז שם, ועמש"ל פ' בלק ע"פ ולא ראה עמל בישראל, והנה משה ממשיך בחי' דעת בנש"י והוא בחי' דעת עליון שמבחי' סוכ"ע וכענין הנזכר לעיל ע"פ כי אל דיעות כו', ועיין בע"ח שכ"ה דרוש ב' סוף אות י"ז וזה זכה משה לעשות כו' ע"ש, וממנו נמשך אה"ר שהוא בחי' עה"ח שאין בה שינויים כמ"ש ע"פ חכלילי עינים וע"פ מקושש עצים, והיינו לפי שהוא המשכה מבחי' אני הוי' לא שניתי כו' וע"כ אלו היה משה מכניס ישראל לארץ והי' ממשיך להאיר על הארץ להיות מבחי' רואי השמש כו', אזי היה זה קיום נצחי בישראל ולא היה שום שינויים כלל לא בעבודת ישראל ולא בגשמיות והיינו מחמת שהיה ממשיך להיות הגילוי למטה מבחי' לא שניתי כו', כי כל השינויים נמשך מחמת ההסתר וההעלם וכנ"ל דיומין תתאין אינון שנה לשון שינוי משא"כ יומין עילאין כו' *, וזהו כימי השמים על הארץ

יומין עילאין כו': שם נוסף: וכמ"ש לקמן שבענין אתעדל"ת שייך שינוים משא"כ באתעדל"ע שמצד עצמה כו').

וזהו שהזכיר ב׳ שמות אלו אד׳ הוי׳ בניקוד אלקים כי אד׳ היינו מלכות בחי׳ סיהרא והוי׳ בניקוד אלקים בינה שנק׳ שמש כדלקמן דהיינו ע״ד מ״ש בזהר ר״פ תרומה דקכ״ו ע״ב בפי׳ מי זאת כו׳ יפה כלבנה ברה כחמה).

ולבאר הענין הנה יובן עפ״י פי׳ לשון ואתחנן שהוא לשון מתנת חנם או ע״י חן ולא מצד העלאת מ״ן כלל, כי הנה בענין יחוד שמשא וסיהרא הנ״ל יש ב׳ * אופנים, וכמו עד״מ שני בני אדם אחד עומד על הגג ואחד עומד על הארץ ושיתאחדו יחד הוא בב׳ אופנים, או שהתחתון יעלה למעלה או שהעליון יורד למטה, והנה אם היחוד הוא ע״י שהתחתון יעלה למעלה אזי לא כל העתים שוות ויוכל להיות שינויים דהיינו שלא בכל פעם יוכל התחתון לעלות במסילות העולות למעלה, וכמ״ש מי יעלה בהר ה׳ נקי כפים כו׳ וגם לפעמים יש דברים שמעכבים את התחתון שלא יוכל לעלות כגון שהוא לבוש בגדים צואים כו׳ משא״כ העליון אין לו מניעה בשום צד שלא יוכל לירד למטה כי לא נסתרו הדרכים לפניו כו׳, ואופן התגלות השפעה מעליון לתחתון אין הפרש בין כשהתחתון עולה למעלה ומקבל ובין כשהעליון יורד אליו למטה ומשפיע לו, אדרבה שפע העליון בירידתו למטה גבוה הרבה מפני שנמשכה מצד עצמיות חפץ רצונו מטבע הטוב להטיב, והוא למעלה ממה שמתעורר ע״י רצון של המקבל והכנתו שאין התחתון יכול לעורר כ״כ למעלה וכו׳ וכמו שית׳ בהנמשל בס״ד, ועמ״ש ע״פ והתהלכתי בתוככם שהתגלות והמשכת סובב בממלא מלמעלה למטה הוא נמשך מבחי׳ עליונה יותר מעליית ממלא בסובב מלמטה למעלה, כי כדי שיתגלה גילוי סוכ״ע למטה בעשי׳ צריך מקור ושרש הגילוי להיות ממקום גבוה יותר בכדי שיוכל לבוא לירד ולהשתלשל הגילוי למטה בעשיה וכנודע שמה שמקור ושרשו ממקום גדול ונעלה יותר יוכל לבוא להתגלות למטה יותר כענין אני ולא מלאך כו׳, וא״כ בגילוי והמשכת סובב בממלא מלמעלה למטה שמקור ושרש גילוי זה נמשך ממקום עליון ביותר, הרי א״כ ההשגה שמשיגין למטה הוא השגה גדולה ממקום עליון וגבוה ביותר מההשגה שמשיגים בעליות ממלא לסובב כו׳.

ועוד יובן משל זה גם כן מענין השמש ולבנה ממש בגשמיות שאנו רואים הלבנה במהלכה נגד השמש פעמים מתקרבת אל השמש ופעמים מתרחקת ולפי אופן קירובה או ריחוקה כן יתמעט או ירבה בה אור וזיו השמש, וסיבת הריחוק או הקירוב הוא מצד שלא תוכל לסבב לכוין כנגד השמש בכל עת מן העיתים כ״א פעם אחת בחודש כמבואר בספרי התכונה משא״כ מצד השמש אין שום מניעה בכל עת וזמן להיות מאיר בהירח כו׳ ועד״ז יובן ג״כ בענין עבודת האדם להיות ממשיך דירה בתחתונים שהוא ממשיך המשכת סוכ״ע בממכ״ע ונק׳ יחוד הוי׳ ואלקים שיש בזה ב׳ מדריגות, הא׳ שע״י האתעדל״ת ממשיכים אתעדל״ע וכמ״ש אם ישים אליו לבו כו׳ וזהו כמשל שהתחתון עולה למעלה, והנה בבחי׳ זו יש שינויים

יש, ב׳: שם: יש בזה ב׳.

כי לא בכל פעם אכשיר דרי שיהיו ראוים לעלות ממש כמ״ש מי יעלה בהר ה׳ כו׳ כנ״ל וכתיב כי ישרים דרכי ה׳ צדיקים דוקא ילכו בם, ולכן לפעמים כשאין האתעדל״ת כדבעי א״א להיות נמשך אתעדל״ע ונמצא אז בטל היחוד וההמשכה וזהו כמשל ריחוק הלבנה מן השמש שאין מתחברת הלבנה עם השמש, והמניעה הוא מצידה כו׳, או כמשל הראשון שנסתרו דרכי העלי׳ מן התחתון או שאר מניעות המעכבים כנ״ל, אמנם הבחי׳ הב׳ הוא כשנמשך אתעדל״ע מצ״ע שלא ע״י אתעדל״ת כלל וכמ״ש כי הנני בא ושכנתי בתוכם כו׳ הנני בא מצ״ע וכמ״ש במ״א, ולכן בבחי׳ זו אין שייך שום שינויים כי גם אם לא יהיו התחתונים ראוים הרי קמי׳ כחשכה כאורה ולילה כיום יאיר כו׳ וגם המשכת אתעדל״ע זו הוא מלמעלה יותר מהאתעדל״ע שע״י אתעדל״ת וכמ״ש במ״א שעז״נ קדושים תהיו יכול כמוני ת״ל כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם שהוא מבחי׳ שאין אתעדל״ת מגעת לשם כלל (ע׳ מזה בביאור ע״פ והיה לכם לציצית וע״פ צאינה וראינה ובפסוק אני ישינה כו׳ גבי ואני אפתח לכם כפתחו של אולם ועמ״ש בפ׳ בשלח סד״ה לסוסתי ברכבי פרעה אך הנה יש עוד אתעדל״ע שהם אותיות זכרים שהם באים שלא ע״י אתעדל״ת כלל כו׳ וע״ש עוד בד״ה להבין ענין לחם משנה גבי ענין מן שירד בזכות משה שהוא מבחי׳ אתעדל״ע זו). וזהו״ע שביקש משה להכניס ישראל לארץ כי פני משה כפני חמה, וכמו שאין מניעה מצד השמש לזרוח אורו בתמידות בכל חלקי הירח כן לא היה מניעה ועיכוב לגילוי אלקות בבהמ״ק כשהי׳ משה מכניסם לארץ דהיינו שהי׳ ממשיך מבחי׳ זו האתעדל״ע שמצ״ע מבחי׳ שמשא בסיהרא כו׳ משא״כ ע״י יהושע שהוא כפני לבנה א״כ התחברותה לשמשא הוא דווקא ע״י אתעדל״ת שלה, והרי יש בזה שינויים שפעמים מתקרבת ופעמים מתרחקת ולא כל העיתים שוים כו׳ כנ״ל.

וזהו אעברה נא ואראה כו׳ כי הנה ב׳ דרכים הנ״ל אם העליון ירד למטה או התחתון יעלה למעלה ישנם בעבודת ה׳ והוא ההפרש שבין תורה לתפלה כי התפלה נק׳ סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה שהוא בחי׳ עלי׳ ממטה למעלה והוא בחי׳ התלהבות ורשפי אש התשוקה לאלקים חיים, וזה נק׳ העלאת מ״ן כידוע, וכל תשוקה אינה אלא מרחוק דוקא, אבל כשבא מקרוב הרי לא יתכן אז התשוקה כ״א הביטול מן העצמות, וזה הי׳ מדריגת משה שאמר ונחנו מה בחי׳ ביטול עצמותו מכל וכל מפני שהי׳ בבחי׳ ראי׳ מקרוב, וז״ש כאן אתה החלות להראות את עבדך דוקא בבחי׳ ראי׳, ולכן שכינה מדברת מתוך גרונו זהוא למעלה ממדריגת התפלה, ע״כ חפץ ורצה ליטע בחי׳ זו בישראל שיהי׳ רק המשכה מלמעלה למטה ע״י תורה ע״ד בחי׳ מי שתורתו אומנתו שהוא פטור מן התפלה, לפי שתורתו הוא ג״כ בחי׳ ביטול ממש בבחי׳ ואשים דברי בפיך כו׳ ועמ״ש בזה בד״ה המגביהי לשבת בפ׳ מקץ ע״ש גבי רב יהודה, ולכך הוא פטור מן התפלה שהוא בחי׳ אהבה ורשפי אש שהרי בחי׳ הביטול גבוה יותר, והיינו ע״ד המבואר במ״א ההפרש בין יראה עילאה שהוא בחי׳ יו״ד שבשם הוי׳ שהוא ביטול במציאות שלמעלה אפי׳ מבחי׳ אה״ר שהוא בחי׳ ה׳ שבשם.

וזהו אעברה נא פי' ע"ד עובר לעשייתן ועובר לסוחר שהוא המשכת אתעדל"ע מבחי' מקיפים עמ"ש בבאור ע"פ אלה מסעי גבי ויכתוב משה כו', וע' בזהר פ' לך לך דע"ט ע"ב ע"פ ויעבר אברם בארץ. ואראה, פי' כי משה הוא בחי' יסו"א ויכול להשפיע בראיתו שרואה את הארץ הוא בחי' מל' דאצילות הנק' ג"כ סיהרא להאיר אותה מכל חלקיה מבלתי שינוי כלל כי ראי' היינו המשכת הח"ע שלכן נק' החכמים עיני העדה ועמ"ש סד"ה השמים כסאי בפי' ואל זה אביט שבבחי' זו כתיב לא הביט און ביעקב כו' וע"כ נמשך מזה לבלתי יהי' שינויים בההמשכה. את ההר הטוב הזה והלבנון פי' לבנון הוא הארת כח"ב דאצילות כי לבנון היינו ל"ב נו"ן ר"ל ל"ב נתיבות חכמה ונו"ן שערי בינה וכללות התיבה לובן העליון היינו כתר כנודע והיינו לפי שראה משה שאין רצון הקב"ה שינחילם משה את הארץ לכן ביקש שעכ"פ יכנס לארץ ויראה אותה ועל ידי זה יקבע לדורות המשכת ח"ע בכנס"י שהוא בחי' ומדריגת תורתו אומנתו שעסק התורה הוא בחי' ביטול ממש והוא המשכה מלמעלה למטה עד"מ שהעליון יורד למטה וכמארז"ל מתניתין מלכתא כו' ואז לא יחרב בהמ"ק לעולם.

וזהו ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, פי' עת הוא מדת מל' דאצי' שמהווה בי"ע מאין ליש להיות בחי' זמן ומקום וכנודע דשרש התהוות הזמן הוא בבחי' מל' וכמ"ש מלך מלך וימלוך שהו"ע עבר הוה ועתיד וע' בזהר פ' אחרי דנ"ח ע"ב גבי דהא האי עת ידיעא כו' ונק' ג"כ ההיא לשון נקבה ונכתב ההוא בוי"ו בכל התורה לבד באיזה מקומות שנמסר במסורה והטעם ידוע לי"ח שא"א לה' דמל' בלא ו' בתוכה כו', (ע' בזהר ר"פ חקת) ורצה משה להמשיך בה בחי' כתר עליון אשר שם הוא למעלה מאתעדל"ת ונק' מתנת חנם, והיינו לאמר דר"ל ע"י ד"ת שהן גילוי רצה"ע בדיבור שבפה, וביאור זה הנה עד"מ במלך ב"ו שגילוי ענין מלכותו הוא במאמריו ודיבוריו שיצוה כך וכך אמנם כל עיקר ענין השתוררות זו היינו שימלא רצונו שכאשר חפץ ורוצה כך יעשה וגילוי רצונו הוא ע"י הדיבור שלו והדיבור אינו אלא המגלה הרצון שלו אבל העיקר הוא הרצון שלו וזהו עיקר השתוררות מלכותו ואם אין לו שום רצון וחפץ לא שייך כלל ענין מלכותו כו' *, ועד"ז יובן למעלה ענין בחי' מל' דאצי' שכדי להיות גילוי מל' ית' הוא ע"י שעושים וממשיכים גילוי רצה"ע ע"י התורה וזהו"ע שעושים רצונו של מקום וכמ"ש עושי רצונו כו' ועמ"ש מזה גבי שבועות בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע וגבי ר"ה בד"ה תקעו בחודש כו' וזה הי' בקשת משה שיומשך כתר זה למל' ע"י מתנת חנם והוא בחי' אתעדל"ע מצ"ע והיינו ע"י עסק התורה וכענין תורתו אומנתו ולא נתקיימה אז בקשה זו רק שיראה א"י מרחוק ולא שיעבור בתוכה ויראה אותה מקרוב וההפרש בין ראי' זו לזו הוא שאם הי' נכנס לא"י ממש היה המשכת ראי' וביטול הנ"ל בבחי' או"פ ממש בנש"י שנק' ארץ חפץ משא"כ בראי' מרחוק המשיך בחי' זו רק בבחי' מקיף, וזהו ג"כ תועלת גדול

---

* מלכותו כו': שם נוסף: ונמצא שצריכין להמשיך לו רצון וחפץ בממשלתו ואז ימלוך.

להיות אתעדל״ע לעורר אתעדל״ת כמ״ש ע״פ ויכתוב משה כו׳ ועוד זאת כו׳, ועוד זאת זהו פעולה לגדולי הצדיקים שתורתן אומנתן שיאיר בהם בחי׳ ראי׳ וביטול הנ״ל בעסק תורתם, אבל עכ״ז לא יוכלו כלל ישראל כולם להגיע לבחי׳ זו, שזהו רק בחי׳ רב יהודה ורשב״י כו׳ משא״כ אם היה המשכת ראי׳ זו בבחי׳ או״פ היה כל אדם זוכה לבחי׳ זו, וז״ש ויתעבר ה׳ בי למענכם ולע״ל נאמר עין בעין יראו כו׳, והנה אחר שלא פעל משה בקשתו אמר להם ועתה ישראל שמע אל החוקים ופ׳ ק״ש שמע ישראל כו׳ כלומר שאלו פעל ואראה את הארץ היה ממשיך בהם בחי׳ ראי׳ שהיא למעלה מבחי׳ שמיעה, משא״כ עתה שנאמר צו את יהושע כו׳ צ״ל עכ״פ שמע בחי׳ שמיעה ומ״מ גם עי״ז יוכל להגיע לבחי׳ ומדריגה גדולה והיינו ע״י שמע אל החוקים שהיא התורה והמצות שיקיימו אותה בבחי׳ שמיעה ומעשה עכ״פ שעי״ז יבואו לבחי׳ שמע ישראל גילוי בחי׳ ישראל דלעילא כו׳.

ולהבין זה יש להקדים מ״ש נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, דהנה כתיב כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו פי׳ שיש בהנשמה ב׳ בחי׳ הא׳ כל הנקרא בשמי ממש, הב׳ בחי׳ בראתיו יצרתיו כו׳ ע׳ בפי׳ הרמ״ז ס״פ אמור דק״ד על פסוק זה, והנה בי״ע הוא בחי׳ מחדומ״ע, בראתיו הוא ה׳ מחשבה שהוא יש מאין, יצרתיו הוא בחי׳ הדיבור שהוא בחי׳ צורה שמצייר האותיות שבמחשבה כו׳ וכמ״ש מזה בד״ה מי מנה עפר, וזהו״ע צלם ודמות כו׳, כמו חותם שנחקק בו האותיות ואח״כ כשחותמים בו על השעוה נעשה צורת האותיות שהי׳ בחותם נעשו על השעוה ועד״ז הדיבור לגבי המחשבה כו׳ ועד״ז יובן עוד למעלה יותר במ״ש נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, בצלמנו הוא בחי׳ יחו״ע וזהו כמשל אותיות הנחקקים בחותם שאין האותיות בדבר נפרד לכך הוא שם בחי׳ ביטול כו׳, וכדמותנו הוא בחי׳ יחו״ת שנראה העולם ליש וזהו כמו האותיות בשעוה שהאותיות מן החותם נמשכו בדבר נפרד ממנו כך נראה העולם ליש ודבר נפרד כו׳ (ועמ״ש מענין כדמותנו בד״ה אלה מסעי וע׳ בפרד״ס בעה״כ ערך דמיון וברע״מ פ׳ תצא דר״פ ע״ב, ובזהר בראשית דל״ט ע״ב ע״פ דמות כבוד כו׳, ובפ׳ משפטים דקכ״ב ע״א תרומה קע״ז א׳ ויקהל רע״ז סע״א) ועמ״ש במ״א ע״פ מה ראו על ככה כי כל הנביאים נתנבאו בכה הוא בחי׳ כדמותנו וככה בשני כפין היינו כמה בחי׳ השתלשלות בבחי׳ כדמותנו בי״ע כו׳ ולכן ע״י ריבוי השתלשלות מבחי׳ זו כדמותנו נמשך ג״כ נה״ב שבאדם שהוא ג״כ שכליות אבל מסתרת על קדושת נה״א כו׳ כי נלקחה מק״נ שהוא יש ודבר נפרד ממש כו׳ אך הנה כתיב ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים, ויש להבין מהו כפל הלשון בצלמו ובצלם אלקים, אך הענין מבואר בזהר ר״פ במדבר תרין דרגין כו׳ פי׳ שהם ב׳ הבחי׳ דיחו״ע ויחו״ת כי בצלם אלקים הוא בחי׳ מלכות דאצילות ואעפ״י שהוא בחי׳ אצי׳ דאיהו וגרמוהי חד ובבחי׳ ביטול, ולכן אינו נקרא בחי׳ דמות כי כדמותנו היינו בהתלבשות המל׳ דאצי׳ בבי״ע ממש, כדפי׳ בפרד״ס שם משא״כ בבחי׳ אצי׳ הוא אלקות ממש אך לפי שהוא מקור דבי״ע לכך נק׳ צלם אלקים כי אלקים מורה על ההעלם וההסתר כו׳, ולכן מבחי׳ זו נמשך להיות בבי״ע בחי׳ כדמותנו שנראים יש ודבר נפרד כו׳,

אבל בצלמו הוא בחי׳ יחו״ע ממש כמו שהוא באצי׳ מה שאינו יורד ומתלבש בבי״ע כו׳ (וע׳ בפי׳ הרמ״ז ובמק״מ בזהר שם, ובזהר פ׳ אמור דק״ד ע״א ובפ׳ יתרו דע״ה ע״ב וברע״מ פ׳ נשא דקכ״ב סע״ב ובפ׳ שלח דקכ״ט ע״א דקנ״ז ע״ב ובפ׳ בלק דקפ״ט ע״א, וברע״מ פ׳ פנחס דרכ״ב ע״ב ודרל״ח ע״ב ובפ׳ בראשית דט״ו א׳ ובפ׳ נח דע״א א׳ ובפ׳ שמות ד״ך ע״א ובפרשה תזריע דמ״ח א׳).

והנה ענין ב׳ בחי׳ אלו בנשמה היינו כי יש בהנשמה ב׳ מדריגות הא׳ בחי׳ נר״נ שהם מתלבשים בגוף נשמה במוח רוח בלב כו׳ והן הנק׳ צלם אלקים כי שרש הנשמה מבחי׳ בינה כמ״ש ונשמת שדי תבינם שהיא הנק׳ אלקים וזהו״ע בצלם אלקים וכדפי׳ ברע״מ פ׳ נשא דקכ״ב סע״ב ובפי׳ הרמ״ז ס״פ במדבר ומבחי׳ זו נמשך ג״כ בחי׳ כדמותנו שנדמה לנו העולם ליש ודבר מחמת ההתלבשות בגוף ונה״ב כו׳, ובחי׳ זו הוא כמו שלמעלה המל׳ מתלבשת בבי״ע ע״י מסכים המעלימים ונעשים עלמא דפרודא כו׳, וענין זה בנשמה היינו ג׳ לבושים של נר״נ מח׳ דו״מ שהן ג׳ בחי׳ בריאה יצירה עשיה, אך יש בחי׳ חיה יחידה שהם בחי׳ מקיפים ואינם מלובשים ממש בגוף כ״א מאירים מלמעלה וע״ז ארז״ל אע״ג דאיהו לא חזי מזליהו חזי פי׳ מזליה הוא בחי׳ חיה יחידה הבלתי מלובשים בגוף ונה״ב ע״כ חזי בחי׳ הביטול כמו שהוא אין עוד מלבדו וכולא קמי׳ כל״ח וזהו בחי׳ בצלמו שלמעלה מבחי׳ בצלם אלקים ודרך כלל חכמה הוא בחי׳ אצי׳ ובינה הוא בחי׳ בריאה כמ״ש במ״א וזהו זכר ונקבה בראם ופי׳ בזהר ר״פ במדבר שם דאע״ג דהפי׳ כפשוטו נקבה ממש מ״מ באמת גם האדם עצמו כלול מדו״נ והן ב׳ בחי׳ הנ״ל בצלמו בצלם אלקים, והיינו כי בחי׳ נר״נ המלובשים בגוף נק׳ בחי׳ נוק׳ ומקבל מבחי׳ חיה יחידה הבלתי מלובשי בגוף שהן בחי׳ דכורא ומשפיע לבחי׳ נר״נ וכנודע דבחי׳ נשמה שהיא בינה הוא בחי׳ נוק׳ ומקבל מבחי׳ חי׳ וחכמה וכמ״ש אם לבינה תקרא כו׳ וחכמה הוא בחי׳ אבא כו׳ (ועמ״ש מענין זה ע״פ כי תצא כו׳ וראית בשביה אשת יפ״ת כו׳) וזהו ג״כ ענין כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו כו׳ כי הנקרא בשמי הוא עולם האצילות וזהו בחי׳ חי׳ יחידה של נשמת האדם ולכבודי בראתיו יצרתיו היינו נר״נ שהם בחי׳ בי״ע, וגם י״ל דפי׳ בשמי ולכבודי היינו זו״נ שהוא בחי׳ בצלמו בצלם אלקים בראתיו יצרתיו אף עשיתיו היינו בחי׳ כדמותנו (וע׳ בזהר תרומה דף קנ״ה ע״א ע״פ זה, ובזהר ויחי דר״ך ע״ב ד״א כל הנק׳ בשמי היינו דכתיב פרי עץ הדר כו׳, ובמד״ר פ׳ אמור פ״ל ד״א פרי עץ הדר אלו ישראל כו׳ ע״ש וע׳ ברע״מ ס״פ בא דמ״ב סע״ב).

ועפ״ז יובן ענין שמע ישראל כו׳, כי הנה ישראל דלעילא הוא בחי׳ כי שרית עם אלקים דהיינו בחי׳ שם הוי׳ שהוא מושל על שם אלקים כי שם אלקים מתלבש בבי״ע ומזה נמשך ההסתר וההעלם כדמותנו כו׳, וזהו״ע עם אלקים ועם אנשים כו׳ פי׳ אלקים הוא בחי׳ מלכות בצלם אלקים ועם אנשים מט״ט וסנד״ל שהם ביצירה ועשי׳, והוא בחי׳ כדמותנו שעי״ז הסדר השתלשלות נמשך למטה היש ודבר נפרד, אכן שם הוי׳ מושל על שם אלקים וכמ״ש כי

גדול הוי' ואדונינו מכל אלקים דהיינו להמשיך הגילוי למטה ביחו"ת כמו ביחו"ע וכמ"ש לע"ל ונגלה כבוד הוי' כו' שלא יהי' שום דבר מסתיר כו' ולא יכנף עוד כו', וכמו שהי' מעין זה בשעת מ"ת דכתיב וירד הוי' על ה"ס כו' וכמ"ש בתניא פל"ו שעז"נ אתה הראת לדעת כו' כי הוי' הוא האלקים אין עוד מלבדו, הראת ממש בראי' חושיית כו' ע"ש, ועד"ז ג"כ בהיותם במדבר מ' שנה שהי' הולך עמהם עמוד האש וענני כבוד כו' וירידת המן כו' וכ"ז נמשך מבחי' השתררות שם הוי' על שם אלקים המסתיר כו', והנה כמו"כ באדם שנאמר בו ג"כ בצלמו בצלם אלקים, והיינו שנמשך בו מבחי' שם הוי', וזהו כל הנקרא בשמי ממש, ולכן נק' ישראל לשון שרית עם אלקים שהוא בחי' שר ומושל על שם אלקים דהיינו ע"י המשכת בחי' יחידה שלמעלה מבחי' נר"נ, כי נר"נ מלובשי' בגוף ונה"ב המסתירים וע"כ יש להם לעומ"ז כו', אבל בחי' חי' יחידה אין להם לעומ"ז והוא בבחי' רעו"ד שהוא הרצון שלמעלה מן השכל המושג וכמ"ש במ"א ע"פ מי מנה כו' ורובע ישראל שהוא בחי' הרביעית שבישראל שלמעלה מג' מדריגות מחדר"מ דבראתיו יצרתיו כו' שהן בחי' נר"נ המלובשים בגוף אבל רעו"ד נמשך מבחי' הרביעית היינו בחי' המקיף מה שאינו מלובש בגוף כו' ולכן הוא שר ומושל על בחי' נר"נ הנק' בצלם אלקים וגם על הנה"ב והגוף כי הם בטלים לגבי בחי' זו שאין דוגמתה בלעו"ז כלל, וע' בזוהר פ' וישלח דקע"ד ע"א שב' בחי' שיש בהנשמה בחי' ישראל ובחי' יעקב הם כנגד ב' בחי' דשם הוי' ושם אלקים, ומבואר במ"א בד"ה שיר המעלות ממעמקים כו' דבחי' הנשמה המלובשת בגוף נק' יעקב יוד עקב ומקור הנשמה שבבחי' מקיף נק' ישראל לי ראש, וזהו"ע ב' הבחי' בצלמו בצלם אלקים כו', וזהו שמע ישראל הוי' אלקינו כי שמע זהו ההתבוננות לבחי' בינה והע' רבתי הם המדות הנמשכות מבינה כו' שנק' אתון רברבין כו' ואח"כ ישראל כי שרית כו' הוא בחי' חכמה חי' יחידה כו', לכן ע"י כח זה ממשיך יחוד הוי' אלקינו שיהי' גילוי שם הוי' ולא יסתיר כלל השם אלקים עד שהוי' ממש יהי' אלקינו כו' וזהו שמע ישראל שמע הו"ע קיבוץ ואסיפה מן הפיזור כמו וישמע שאול והיינו מסה"נ מכל הרצונות זרות שלא יחפוץ בשום דבר רק יהי' הרצון רק לה' לבדו ואין זר אתו וכמ"ש אם יהיה נדחך בקצה השמים כו' וע"י העלאת מ"נ זה יש בכח ליחד למעלה יחו"ע דהוי' אלקינו כו' ונמשך ג"כ בבחי' מל', וזהו"ע ד' רבתי דאחד ובשכמל"ו כו', והנה ב' בחי' אלו שבנשמה הם ג"כ ב' בחי' דשמשא וסיהרא שזהו"ע בצלמו בצלם אלקים או בצלמנו כדמותנו וכן לפעמים נק' הנשמה בשם שמש כמ"ש ואוהביו כצאת השמש וכתיב ברה כחמה וכתיב וזרח השמש וכמארז"ל עד שלא שקעה שמשו של כו' זרחה שמשו של כו' ולפעמים נק' הנשמה בשם לבנה וירח כמ"ש עד שלא תחשיך השמש והאור והירח, וארז"ל בשבת דקנ"א הירח זו הנשמה וכתיב יפה כלבנה, והיינו כי הנשמה המלובשת בגוף נק' לבנה וירח שהיא מקבלת אורה ממקור הנשמה שבבחי' מקיף שנק' שמשא והנה כמו שהלבנה יש שינויים בענין התפשטות אורה להאיר בעולם כך הארת הנשמה להאיר את הגוף לא כל העיתים שוים, והיינו מצד חומר הגוף המסתיר כו', משא"כ בחי' המקיף ועיקר הנשמה היא כמו בחי' שמשא שאין בו שינויים. ובזה יובן מארז"ל בשבת שם השמש זו הפדחת, דלכאורה תמוה

שכל הנשמה עצמה נק' ירח והפדחת נק' שמש, אך הענין הוא עפמ"ש בזהר באדרא דנשא דקל"ו ע"ב ע"פ וגם נצח ישראל לא ישקר כי לא אדם הוא להנחם שזהו בחי' מצחא שהוא למעלה מבחי' אדם ולכן בבחי' זו אין שייך שינויים ומבואר מזה במ"א בביאור ע"פ צאינה וראינה שבחי' מצחא זהו בחי' הרצה"ע כמ"ש והי' על מצחו תמיד לרצון וכמ"ש באדרא שם דקכ"ט ע"א, ועמ"ש מזה בד"ה ועשית ציץ, והיינו בנפש גילוי רצה"ע מבחי' שלמעלה מהבינה והדעת המושג והוא מבחי' המקיף דחי' יחידה וע"כ נק' שמש שבבחי' זו אין שייך שינויים כו', וזהו ג"כ ענין ישראל לי ראש ועמ"ש מענין לי ראש בד"ה אני הוי' אלקיכם דפ' ציצית, ולכן ע"י שממשיכים בק"ש שמע ישראל שהו"ע המשכת בחי' ישראל דהיינו התגלות ממקור הנשמה שתאיר ותתפשט לתוך הנשמה שבגוף כמ"ש במ"א בד"ה יונתי בחגוי הסלע כו' מזה נמשך שלא יסתיר הגוף והנה"ב כי הוא המשכה מבחי' שאין בה שינויים כלל וכמ"ש כי שרית כו' וכמ"ש כי חק לישראל הוא, זהו"ע אה"ר שמבחי' סוכ"ע שאין בה שינויים, משא"כ בחי' האהבה הנמשך מבחי' ממכ"ע וזהו אני הוי' לא שניתי, וא"כ מדוע ואתם בני יעקב לא כליתם שאין לכם כלות הנפש כו', אך היינו בני יעקב דוקא וכמ"ש במ"א בד"ה להבין פי' ענין יג"מ משא"כ בגילוי בחי' שמע ישראל כו' ועמ"ש ע"פ ולא ראה עמל בישראל וע' באדרא דקל"ח סע"ב ע"פ אשריך ישראל כו', וזהו ג"כ ישראל נושע בהוי' תשועת עולמים לא תבשו כו' כי גבי פני לבנה נזכר אוי לה לאותה בושה משא"כ בבחי' שמשא שהוא בחי' ישראל דלעילא נאמר לא תבושו כו', וכמ"ש במ"א ענין פי' ולא נבוש לעולם ועד ונמצא דמה שרצה משה להמשיך בישראל גילוי בחי' אתעדל"ע שאין בה שינוים והיינו ע"י אעברה נא ואראה כו' דפני משה כפני חמה כו' לכן גם עתה שלא פעל אלא נאמר לו וצו את יהושע שהוא בחי' פני לבנה להיות האתעדל"ע ע"י אתעדל"ת דוקא כמו בחי' ביטול והעלאה הלבנה לאור השמש, עכ"ז נתייעץ איך שיוכל להיות שגם באתעדל"ת זו לא יהי' בה שינויים כלל והיינו ע"י פ' ק"ש שמע ישראל כו' כלומר שתתבונן בזה איך שאתה בחי' ישראל כי שרית עם אלקים שהוא עצמיות ושרש הנשמה שהוא בחי' וזרח השמש התגלות בחי' יחו"ע אשר ע"י גילוי זה גם למטה יתבטלו כל הרצונות זרות ולא יהי' שום שינויים כלל וזהו הנק' ג"כ בחי' שכינתא עילאה כלת משה וכמ"ש במ"א בד"ה שה"ש שמכלה כל היש ולגרמי' כו' ע"ש, וכנודע דשכינתא עילאה הוא בחי' בינה והבינה נק' שמשא וכמ"ש במק"מ ס"פ תורת המצורע בשם הרח"ו וזהו"ע יפה כלבנה ברה כחמה דהיינו בהתחברות שכינתא תתאה בשכינתא עילאה, וכמ"ש בזהר ר"פ תרומה דקכ"ו ע"ב וע' במק"מ ובהרמ"ז שם, ויובן ביאור הדבר בנשמת האדם עם מה שנת' בד"ה שה"ש הנ"ל, אך כדי לבוא לבחי' זו דשמע ישראל כו' צ"ל תחלה ועתה ישראל שמע אל החוקים כו' שע"י עסק התומ"צ שהם בחי' בצלמנו כדמותנו יומשך גילוי בחי' זו בנפש, וכמשנ"ת בד"ה משה ידבר ע"ש באריכות, וזהו ג"כ ענין שראה את הארץ מרחוק שהוא המשכת אתעדל"ע ע"י התורה להיות עי"ז אתעדל"ת, ועמ"ש בד"ה וידבר דעשה"ד איך שע"י עסק התורה נמשך מבחי' מזלי' של הנשמה דאתקשרא בח"ע מקור התורה ומשם נמשך גילוי זה בנשמה שבגוף

וזהו"ע אם אין חכמה אין יראה כו' ע"ש ועמ"ש ע"פ ואכלת ושבעת בענין הזכרת ברית ותורה שבברכת הארץ.

ביאור מעט ע"פ ואתחנן, גם להבין מהו ענין אתה החלות איך יתכן שכל האותות והמופתים אשר ממצרים ועד הנה היה רק התחלה לבד כו' נגד נתינת הארץ. הנה כתיב אני הוי' לא שניתי, וידוע ומבואר ג"כ לעיל הפירוש שאין התהוות העולמות פועלים בו שום שינוי ח"ו לפי שהתהוות כל העולמות וחיותן וקיומם אינו אלא מבחי' מלכותו ית' שהוא בחי' שמו ית', אבל הוא ית' קדוש ומובדל מגדר עלמין לגמרי כו' וגם דכולא קמי' כלא חשיב וכאין ואפס ממש כו', והנה כמו"כ בענין המדות חסד גבורה רחמים כו' הגם שלכאורה ה"ז בחי' התפעלות ושינוי אך כי באמת אין דמיון וערך למהות המדות אפי' שבנבראים העליונים מלאכים ונשמות אל מהות המדות עליונות דאצי' וכמו מתיקות התפוח הגשמי לגבי המתיקות שבמזל הרוחני המכה בו ואומר לו גדל, ויותר מזה לאין קץ אין ערוך כו' וע' בתניא ח"ב ספ"ט שלכן נקראו מדותיו ית' שהם הספי' בזה"ק רזא דמהימנותא שהוא האמונה שלמעלה מהשכל ולכן מדותיו ית' אין פועלים שום שינוי כלל, וכמ"ש בר"ח שעה"ק ספ"ז בשם הת"ז שינויין אינון במאני דגופא אבל ביה לית שינוי כלל הה"ד אני הוי' לא שניתי פי' מאני דגופא הם הלבושים דז"א שהם לבושים למדות העליונות משא"כ בז"א עצמו הוא בחי' לא שניתי, וברע"מ פ' תצא דרפ"א ע"א לא כשאני נכתב אני נקרא כו' והא כתיב אני הוי' לא שניתי בכתיבה לא אשתני אבל בקריאה אשתני, דכתיבה דאיהו אתריה לא אשתני בקריאה דאיהו לבר מאתריה אשתני פי' הקריאה זהו בחי' הגילוי והכתיבה הוא מה שלמעלה מהגילוי כמ"ש בביאור ע"פ וקבל היהודים בסופו ולכן למעלה בז"א ממש דאיהו אתריה הוא בחי' לא שניתי רק מצד הגילוי ולמטה לבר מאתריה היינו בבי"ע יש שינויים שמתלבש בלבושים והעלם ונק' מאני דגופא דשינויים אינון במאני דגופא כנ"ל, וע' בפרד"ס שער אבי"ע ספ"א וז"ל והענין כי השינוים כו' הוא רחוק מהעצמיות כמבואר בשער עצמות וכלים פ"ד אמנם יפעלו השינויים ע"י הכלים הם האצי' ועכ"ז לקרבתם אל מקורם הם רחוקים מהשינויים עד שנצטרכו אל כלים להתלבש בהם והם הבריאה והבריאה עדיין רחוקה מהגשמיות והשינויים עד שנצטרכו אל כלים להתלבש בהם והם היצירה כו' וגם היצירה בעשי' כו' ע"ש אמנם באמת עיקר פי' לא שניתי היינו משום שעצמות א"ס ב"ה הוא למעלה מעלה מבחי' המדות עליונות ואפי' מבחי' ח"ע כו' דלאו מכל אינון מדות איהו כלל שהמדות דאצי' הן רק בחי' כלים לאוא"ס ב"ה הנמשך ומאיר בהם ועל ידם שהאור הוא פשוט בתה"פ וכמ"ש האריז"ל דפנימית ז"א הוא בחי' עתיקא ממש כמ"ש במ"א, והנה האור הנמשך ומתלבש בע"ס הוא נמשך ע"י כתר עליון הממוצע בין המאציל לנאצלים וכמ"ש מזה באריכות בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה ע"ש, ולכן אמרו על הכתר לית שמאלא בהאי עתיקא שאין שייך שם התחלקות המדות חו"ג כלל כמו בז"א אלא כענין עקודים בכלי אחד ועמ"ש מזה בפ' נח בדרוש דור הפלגה ולכן עיקר פי' אני הוי' לא שניתי איתא בזהר באדרא דקל"ז ב' דקאי על עתיקא וכ"מ עוד בזהר ס"פ תרומה דקע"ו ע"א וכ"כ בספר עמה"מ דקכ"ז ע"ב דבע"ק נאמר לא שניתי

שאין בו שינוי שישתנה מרחמים לדין משא"כ בז"א כו' ועמ"ש עוד בפי' ע"פ אלה מסעי בענין אמת דהוא בעתיקא דהוא ע"ד מוצא מים אשר לא יכזבו מימיו שאין שום הפסק להשפעתם מאחר דלית שמאלא כו' משא"כ למטה בז"א לפעמים מדה"ד מעכבת כו' והיינו כמבואר בביאור ע"פ וידעת היום שבההמשכה הנמשך ממכ"ע יש שינויים שלא כל הדורות שוות לפי בחי' האבר והכלי שמאיר אז כו' משא"כ כשיהי' גילוי סוכ"ע ועמ"ש בביאור ע"פ וארשתיך לי לעולם דכ"מ שנאמר לי הוא לעולם בלא שום שינויים כו' ובזהר פ' בשלח דנ"ב ע"א פי' ענין לא שניתי בז"א על התכללות המדות והיינו עדמ"ש במ"א בד"ה להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה בפי' יתרו שכדי להיות התכללות ג' קווין והתחברותן צ"ל ע"י הארה והמשכה מבחי' עליונה ששם בטלים אלו השני הפכים ואין שם דבר והיפוכו כלל דהיינו מבחי' דלית שמאלא כו', ולכן שם הוי' בתפארת דוקא שעל ידו עיקר ההמשכה להיות ההתכללות כמ"ש בדרוש דור הפלגה הנ"ל וח"ש בזהר תרומה שם בענין לא שניתי ע"פ והבריח התיכון כו' וע' עוד מענין פי' לא שניתי בזהר פ' פנחס דרמ"ד ע"א וברע"מ פ' תצא דף רע"ו ע"א.

והנה עפי"ז יובן ג"כ מאמר הזהר פ' ויחי דרכ"א ע"א וע"ב והוא כפול ג"כ ס"פ אמור דף ק"ז דלא אשתני כו' הה"ד ועץ החיים כו' לבתר כו' ושבקו אילנא יחידאה כו' ואתו לאתדבקא באתר דמשתני ומתהפך מגוונא לגוונא ובמק"מ שם בשם הרח"ו עה"ד נוק' ונק' אתר דמשתני כמש"ש בפי' שושנת העמקים דאשתניאת מגוונא לגוונא כו' והוא עדמ"ש בזהר בראשית בתחלתו מה שושנים דאיהי בין החוחים אית בה סומק וחיוור, שהיא בחי' מל' דאצי' המתלבשת בבי"ע שיש בה סומק וחיוור חו"ג, אך מה שנק' החו"ג ע"ש גוון סומק וחיוור היינו שהגוון זהו מורה ענין גילוי המדה כו' וזהו דאשתניאת מגוונא לגוונא, וכדפי' האריז"ל בזהר הרקיע בפי' הספ"ד ספ"ק דמשתנית זמנין לטב וזמנין לביש, והיינו גוון חיוור גילוי החסד וגוון סומק גילוי הגבורה ופעולת הדין ח"ו דדוקא מצד התגלות המדות מאצי' לבי"ע שייך לומר דאשתניאת כו' משא"כ כשהמדות הם באצי', וז"ש אוף כנס"י אית בה דין ורחמי היינו בחי' פנימי' המל' שבאצילות שלמעלה מבחי' גוונים והתגלות המדות אשר באצי' גם המדות עצמן הם ג"כ בבחי' לא שניתי כנ"ל, וז"ש ברע"מ ר"פ תצא דרע"ו ע"א ע"פ אני הוי' לא שניתי דא שכינתא וע"ש בפי' הרע"מ שכ' וז"ל כי דווקא באורות בי"ע יש בהם שינוי שהוא ממה שמאיר האצי' דרך המסכים שבין כל אחד ואחד, אבל אור האצי' המאיר בעולמות הוא בחי' אלקות שאין בו שום שינוי מראש עד סוף בשיווי עכ"ל, והנה בחי' עה"ח הוא ז"א דאצי' דלא אשתני והיינו כמבואר לעיל שפנימי' ז"א הוא בחי' עתיקא ושם הוא עיקר בחי' לא שניתי משא"כ מל' שנקרא עה"ד טו"ר, והיינו כדפי' בפרד"ס ערך עץ שתחתי' טוב ורע והיינו מט"ט וס"ם כו', או דטוב ורע ר"ל גילוי המדות חו"ג ולכן מהחזה דז"א ולמטה נק' עה"ד טו"ר ששם התגלות החו"ג משא"כ למעלה מהחזה ששם החו"ג סתומים ומכוסים ביסוד אימא נק' עה"ח כו' והחכ' תחי' כו' ועיין מזה בפי' הרמ"ז ר"פ בהעלותך דקמ"ח ע"ב גבי אורייתא דקשוט אילנא דחיי כו' לכל מאן דמשתדל באורייתא

כו' ועמ"ש במ"א בביאור ע"פ והי' מספר בנ"י כו', והנה להיות הדבקות באילנא דחיי שהוא בחי' אני הוי' לא שניתי היינו ע"י הביטול באמת ושלא יהי' ג"כ שינויים בעבודה וכמ"ש אשר יקראוהו באמת, משא"כ כשיש שינויים שבשעת התפלה מעורר האהבה ואעפ"כ אחר התפלה חולפת ועוברת האה' ועושה מצרכי הגוף עיקר זהו"ע ואתא לאתדבקא באתר דמשתני כו' ועמ"ש בד"ה מקושש עצים בענין ב' בחי' אהבה שיש אהבה עפ"י השכל ושייך בה שינויים וזהו בחי' עה"ד משא"כ עה"ח הוא אה"ר שלמעלה מהשכל ואה' זו אין בו שינויים כו' ע"ש, או יובן ענין זה ממ"ש בפ' תזריע בד"ה שרש תשיש בענין ההפרש שבין בחי' יולדת זכר ובין בחי' יולדת נקבה שהוא האהבה שבבחי' לגרמי' כו' ע"ש וז"ש הרח"ו עה"ד נוק' כו', ועפי"ז יובן מה שבעה"ד נאמר מות תמות כי מאן דנפל מדרגי' איקרי מיתה, משא"כ בעה"ח כתיב וחי לעולם כי לפי דעה"ד זהו אתר דמשתני מגוונא לגוונא, ע"כ ממנו נמשך ג"כ השינוי העצום מחיים למיתה ח"ו כי מכלכל חיים בחסד, וכשמשתנה לגוון סומק ומדת הדין שהוא גורם הסתלקות האור מהכלי נמשך המיתה במ' כדפי' הרמ"ז משא"כ בבחי' אילנא דחיי בחי' אני הוי' לא שניתי דלית שמאלא כו' נמשך וחי לעולם וע' בפי' הרמ"ז בזהר בחוקתי דקי"ג ע"ב והפירוד כו' אורות האצי' ששם עה"ח כו' כי באצי' איהו וחיוהי וגרמוהי חד כו' ואין האור נפרד מהכלי משא"כ בבי"ע ומשם יפרד כו'.

ומעתה יובן ג"כ ענין הנזכר לעיל שאם היו ישראל נכנסים לא"י ע"י משה היה קיום נצחי לבהמ"ק ולא היה שינויים כי משה הוא בחי' שמשא ויהושע הוא בחי' סיהרא והלבנה יש בה שינויים מתחלת החודש לאמצע החודש וסוף החודש שאז מתחשכת כו' וזהו"ע אתר דמשתני, משא"כ השמש אין בו שינויים, והיינו כמ"ש בזהר ר"פ בהעלותך שם ת"ח אילנא דחיי כו' הוא שמשא דנהיר לכולא כו' והוא יסו"א המאיר בז"א כמ"ש הרמ"ז שם ובפ' אמור דפ"ח ע"א ולפי שהוא מבחי' עה"ח זהו בחי' אתר דלא אשתני וזהו מדריגת משה שנק' שמשא, וזהו"ע משה משה לא פסיק טעמא כמ"ש באד"ר דקל"ח ע"א ובפ' בלק דקפ"ז ע"ב, וכמ"ש מזה במ"א בביאור ע"פ ואלה המשפטים כי אברהם שבבריאה ושבאצי' אינן מסוג א' כו' אבל משה שבאצי' ושבבריאה שוין כי הוא בחי' פנימיות והוא בחי' קו וחוט האוא"ס שבכל העולמות בשוה והוא ממשיך בחי' דעת לנש"י שהדעת הוא בחי' פנימית וזהו שאם הי' משה מכניס לא"י לא הי' שום שינויים כי הוא ממשיך מבחי' לא שניתי כו' וע"ש באד"ר דקל"ח ע"א שממשיך מעתיקא לז"א להיות גם במקום הדין המשכת יגמה"ר וע"ש דהיינו משום דמשה משה לא פסיק טעמא כו' שהוא ממש מבחי' לא שניתי בנ"ל וכמר"כ בעבודת ה' ע"י גילוי דעת זה מבחי' משה נמשך שלא יהי' שום שינויים בעבודה, והיינו לפי שממשיך הדעת מבחי' סוכ"ע שיהי' הגילוי כמו דקמי' כל"ח וכנודע מענין כי אל דיעות כו' דיעה עליונה שלמעלה היש כו' וזהו בחי' הארת שמשא יחו"ע שהעולם בטל במציאות כביטול זיו השמש בשמש כו' וכמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקים ומזה היה נמשך שלא היו שינויים בעבודה כלל כי מבחי' יחו"ע נמשך בחי' אה"ר מבחי' עה"ח שאין בה שינויים.

והנה צריך ביאור קצת במ״ש לעיל דההפרש בין תפלה לתורה הוא שע״י תפלה יחוד סיהרא בשמשא הוא בבחי׳ עלי׳ שהתחתון עולה למעלה וע״י תורה הוא בבחי׳ המשכה שהעליון יורד למטה, וגם אמר שזהו בחי׳ אתעדל״ע מצד עצמה, ולכאורה הרי גם עכשיו ממשיכים כן ע״י התורה שהתורה כבר ניתנה לישראל בסיני וניתן להם כח זה במ״ת שע״י התורה יומשכו האור מלמעלה למטה, וא״כ מה ענין זה לוראאה את הארץ כו׳, והענין כמ״ש בזהר ר״פ ואתחנן דר״ס ע״ב ע״פ אתה החלות כו׳ בג״כ משה שירותא הוא בעלמא ואי תימא מאן הוה סיומא כו׳ סיומא דמלכא משיחא הוא כו׳ ומבואר במ״א בד״ה הנה ענין ים סוף כי הנה וזאת התורה אשר שם משה לפני בנ״י הוא המשכת האצי׳ למטה, ולכן כדי שיהי׳ מ״ת היה צ״ל תחלה קי״ס שהוא בקיעת המסך המפסיק ומסתיר על האור האצי׳ כו׳ אך לעתיד יהי׳ גילוי פנימי׳ התורה והוא בחינת ראי׳ ע״ד מ״ש על האריז״ל שהשיג בשעה אחת מה שלא יספיק לבאר זה בשמונים שנה כו׳ וגילוי זה יהי׳ ע״י משיח כו׳ והנה במשה נאמר ג״כ וירא ראשית לו שזכה לבחי׳ ראי׳ זו שהוא ח״ע אלא שלא המשיך בחי׳ זו בנש״י וע״ז ביקש אעברה נא ואראה את הארץ שהוא כנס״י וכמ״ש מזה לקמן והיינו שעי״ז ימשיך בחי׳ ראי׳ זו

נוסחא שני׳

והנה צריך ביאור קצת במ״ש לעיל דההפרש בין תפלה לתורה הוא שע״י תפילה יחוד סיהרא בשמשא הוא בבחי׳ עליי׳ שהתחתון עולה למעלה וע״י תורה הוא בבחי׳ המשכה שהעליון יורד למטה, וגם אמר שזהו בחי׳ אתערותא דלעילא מצד עצמה ולכאורה הרי גם עכשיו ממשיכים כן ע״י התורה שהתורה כבר ניתנה לישראל בסיני וניתנה להם כח זה במ״ת שע״י התורה יומשך האור מלמעלה למטה, וא״כ מה ענין זה לוראאה את הארץ כו׳ ויובן עם מ״ש במאמר ע״פ השמיעני את קולך קלא דאורייתא שממשיכים ע״י זה אור א״ס ב״ה שמתלבש בתורה שהוא חכמה דאצי׳ וכמ״ש ותורה שם בישראל כו׳, והיינו מ״ש כי קולך עהב עריבות מתיקות בחי׳ תענוג והיינו שממשיכים בחי׳ תענוג העליון בהתורה ואז תתענג כו׳ היינו המשכת הכתר לחכמה שכתר הוא מקום התענוגים, וזהו אני תורתך שעשעתי שהוא המשכת התענוג העליון בהתורה וכמ״ש ושעשועי יום יום פי׳ יום יום הם או״א תושב״כ ותושבע״פ שממשיך בהם בחי׳ שעשועים כו׳ וזהו ההפרש בין הלימוד שקודם התפילה ובין הלימוד שלאחר התפילה כי עיקר המשכות הכתר לחכמה ע״י התורה הוא בהקדים תחילה בחי׳ ובכל מאודיך שהוא המשכת הכתר היינו בחי׳ אר״ח שהמל׳ נעשה כתר ונק׳ עושים רצונו של מקום כו׳ אבל ע״י התורה שקודם התפילה הוא רק המשכה מחכמה ששם שרש התורה בעצמה דאורייתא מחכמה נפקת, והוא נק׳ רעייתי שמפרנסין כו׳, וזהו שארז״ל אבא בנימין אומר כו׳ על תפילתי שתהא סמוכה למטתי כי התורה צ״ל אחר התפלה כדי שיהי׳ המשכות הכתר בחכמה עכ״ל ועפ״ז יובן בקשת משה כי הנה

שמבחי' וירא ראשית לו ג"כ בארץ העליונה שהוא מקור נש"י שיזכו כולם לבחי' ראיה זו בתורה וזהו המשכת אילנא דחיי ממש משא"כ התורה כמו שנתלבשה למטה נתלבשה בכמה לבושים וכמ"ש בזהר פ' בהעלותך דקנ"ה ע"א בג"כ אמר דוד גל עיני ואביטה נפלאות מתורתיך ועמ"ש הרמ"ז שם בפי' ואביטה כו' אך עיקר הפי' היינו ואביטה הוא בחי' ומדריגת ראיה הנ"ל שלא יסתירו הלבושים ובחי' זו רצה משה להמשיך בכנס"י ע"י ואראה כו' ועי"ז היה נמשך ג"כ גילוי בחי' מזליה של הנשמה דאתקשראה בח"ע מקור התורה והנה מזליה חזי ממש הביטול שהרי ארז"ל בחייהן אינן רואים במיתתן רואים וכ"ש שהנשמה שבבחי' מקיף הנק' מזליה חזי ממש, ומשה משה לא פסיק טעמא שב' בחי' שבהנשמה לא היה בהם שום הפרד ופירוד, וע"כ נאמר וירא ראשית לו ולכן לא הי' צריך הכנה לנבואה, וע"כ ע"י ואראה את הארץ שהי' ממשיך בכנס"י בחי' ראי' זו בהתורה הי' נמשך ג"כ גילוי בחי' מזליה של הנשמה להיות חזי ממש הביטול כו' ולא נתקיים בקשה זו עכשיו רק ראה מרחוק ועי"ז נמשך ג"כ בגדולי הצדיקים הראשונים מעין בחי' זו, ולכן נק' הסנהדרין עיני העדה, ועמ"ש ע"פ לבבתני באחד מעיניך כו', ולע"ל נאמר עין בעין יראו כו' וכמר"כ גם בענין עסק התורה דאעפ"י שהוא המשכת אתעדל"ע מלמעלה למטה, עכ"ז לא דמי הלימוד שקודם התפלה ללימוד שאחר התפלה שהוא אחר האתעדל"ת וכמ"ש בביאור ע"פ הראני את מראיך וע"ד מה שנת' במ"א שיש כמה בחי' באתעדל"ע זו שמצ"ע חיצוני' ופנימיות והפנימיות אינו נמשך כ"א כשיש שלימות באתעדל"ת תחלה כמ"ש ע"פ פתחי לי ובביאור ע"פ צאינה וראינה והיינו לפי שלא נתקיים בקשת משה עכשיו עד לע"ל, ועמ"ש במ"א בד"ה אז ישיר ישראל בענין בשביל התו' שנק' ראשית ובשביל ישראל שנק' ראשית שהתורה היא הממוצע המחבר אוא"ס ב"ה עם

נוסחא שני'

הגם שע"י התורה לבד ממשיכים יחוד העליון מלמעלה למטה כמו בלימוד שקודם התפילה מ"מ המשכה זו היא מבחי' חכמה אכן כדי שיומשך האור מבחי' כתר הוא דוקא בהקדים תחילה אתעדל"ת והוא התפילה כו' אמנם מי שתורתו אומנתו ואינו מפסיק לתפילה היינו משום שע"י שעסק תורתם הוא בבחי' ביטול לכך ביכולתו להמשיך ע"י תורתו לבד מבחי' כתר, וזה ביקש משה רבינו ע"ה ליטע בחי' זו בכל ישראל כו' ע"י ואראה את הארץ כו' כנ"ל, אמנם מ"ש ואתחנן שבחי' זו נמשכה ע"י מתנת חינם דוקא יובן ע"פ מ"ש בת"א פ' בשלח ע"פ לסוסתי שאותיות התפילה נק' סוסי נוקבן שהם העלאה מלמטה למעלה ואותיות התורה נק' אותיות זכרים שהן המשכה מלמעלה למטה המשכה זו מבחי' חכמה כו', אמנם יש עוד בחי' אותיות זכרים שבאים ממילא שלא ע"י אתעדל"ת שאין אתעדל"ת מגעת שם והוא האותיות והמשכות מבחי' כתר כו' ע"ש בהביאור, וכיון שכן א"ש שלכך ביקש משה המשכה זו בלשון ואתחנן מתנת חינם דווקא אך דא"כ צ"ל מ"ש ע"פ השמיעני את קולך דהמשכה זו נמשכה

העולמות והממוצע יש בו ב׳ בחי׳ עדמ״ש בע״ח שמ״א פ״ג בענין הכתר כו׳ וכך היינו פנימי׳ התורה שנאמר בה ואהי׳ שעשועים שהוא שעשוע הקב״ה הוא בחי׳ א״ס ממש והוא למעלה מהיות מקור וחיות העולמות וכמ״ש מזה באג״ה סד״ה דוד זמירות קרית להו ועדמ״ש בפע״ח דפנימי׳ אבא (שהוא התורה דמחכ׳ נפקת) הוא פנימי׳ ע״י וחיצוני׳ התורה שנק׳ נובלות חכמה נה״י דאבא הוא מקור ושרש לחיות העולמלות ועמ״ש סד״ה ואלה שמות בנ״י ונק׳ ראשית להן ראש ומקור, וכדי להיות התחברות ב׳ בחי׳ האלו שבתורה זהו ע״י נש״י שנק׳ ראשית תבואתו והיינו ע״י רעו״ד בבחי׳ עלי באר מעוררים בחי׳ רצה״ע כו׳ ונעשה ההתחברות למעלה וההמשכה וזהו ענו לה כענין תען לשוני אמרתיך המבואר במ״א גבי שמע״צ ע״ש, נמצא ההמשכה זו היא ע״י אתעדל״ת תחלה דווקא בבחי׳ עלי באר ומשה רצה להמשיך כ״ז ע״י אתעדל״ע ע״י אעברה נא ואראה כו׳.

והנה ידוע ג״כ שההסתר וההעלם שבתחלה הוא סיבת הגילוי אח״כ ביתר שאת, ועמ״ש בפ׳ וארא סד״ה וידבר אלקים אל משה כו׳ ע״ש, וכמו״כ יובן בענין זה דמשה רצה להמשיך בנש״י מבחי׳ שמשא שאין בה שינויים ולא נתקיים בקשה זו עכשיו כ״א נאמר וצו את יהושע כו׳ פני לבנה, ומזה נמשך שינויים שלא נתקיים בהמ״ק כו׳ אך מזה יומשך שלע״ל יהי׳ גילוי גדול יותר מבחי׳ שמש ועז״נ והי׳ אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי׳ שבעתים כאור שבעת הימים, ויובן זה עפמ״ש בליקוטים ע״ש הה״מ ז״ל ע״פ ועיניגו מאירות כשמש וכירח, השמש אינו מקבל משום דבר והירח היא מקבלת האור מן השמש, אך בזה יש לה יותר תענוג כי השמש אין לה תענוג כי תענוג תמידית אינו תענוג, אבל הירח יש לה תענוג בהגיע לה אור, והתענוג

נוסחא שני׳

דוקא ע״י אתערותא דלתתא תחילה בתפילה בבחי׳ בכל מאודיך כנ״ל וזה לכאורה סתירה למ״ש שהמשכה זו נק׳ דוקא מתנת חינם אך גם זה יובן ע״פ מ״ש במ״א בענין פתחי לי אחותי כו׳ וארז״ל פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם, והענין כי כל השערים שבהיכל הי׳ להם דלתות חוץ משל אולם לכן הי׳ האולם פתוח תמיד, אבל שאר הפתחי׳ לפעמים נסגרים ופעמים נפתחים, וענין השערים נפתחים שבבית המקדש הוא כמו שנאמר פותח שער לדופקי בתשובה היינו שע״י אתערותא דלתתא אם ישים אליו לבו כו׳ ע״י זה רוח איתי רוח כו׳ אז נפתחו השערים שע״י ההעלאת מ״ן מאתערותא דלתתא בא אתערותא דלעילא, וזהו שהשערים והפתחים לפעמים נפתחים כשיש אתערותא דלתתא ולפעמים נסגרים כשאין דופק באתערותא דלתתא, אך הנה נודע שיש אתערותא דלעילא דתליא באתעדל״ת ויש אתערותא דלעילא דלא תלי׳ באתערותא דלתתא כלל לפי שאתעדל״ע זו היא לעילא לעילא מקום שאין אתערותא דלתתא תופס מקום כלל.

הוא המדריגה הגדולה אז תתענג על הוי׳ וכמשל עני אחד שמשתכר מאה זהובים יש לו יותר תענוג משלמה המלך והאדם צריך לאחוז בשניהם כמו מ״ע שלא הי׳ מקבל והי׳ אוחז א״ע שהוא מקבל וכשבא לאדם התלהבות צויך לאחוז במדת היראה עכ״ל, ועפי״ז י״ל ג״כ בענין הטעם שישראל מונין ללבנה ועמ״ש ע״פ ואפו עשר נשים כו׳, וביאור ענין זה ג״כ בעבודה כמ״ש ע״פ ויספו ענוים כו׳ צדיקים מוסיפים שמחה בשם הוי׳, אכן ואביוני אדם הם בחי׳ בע״ת בקדוש ישראל מה שהוא מובדל מישראל דלעילא יגילו אף ששמחתו רק ממאה זהובים עד״מ היינו מה שהוא סו״מ מזה בלבד הוא שמח והצדיק שמחתו מדביקות נפשו בה׳ מאד ממש, עכ״ז התענוג דבע״ת גדול יותר כמשל של הה״מ נ״ע שהעני שמשתכר מעט יש לו תענוג יותר מתענוג העשיר המופלג והוא משום שיצא מאפילה לאורה משא״כ הצדיק הוא כמו תענוג תמידי לגבי בע״ת כו׳ ולכן ארז״ל גם בצדיקים בכל יום ויום יהי׳ בעיניך כחדשים כו׳ ונודע דתשובה אינו דוקא על עבירות אלא להשיב נפשו לשרשה מהסתר והעלם הגוף כו׳ ולכן בחי׳ זו שייך דוקא בירח שיש בה לפעמים חשך וריחוק ואח״כ מתקרבת ומאירה וזהו תשוב ה׳ ובמקום שבע״ת עומדים כו׳, ולכן איתא בע״ח שער א״א פ״ב מעלת מלכות כו׳ ויהי׳ לעתיד אורה גדולה מן השמש עכ״ל, ועמ״ש עוד מזה בפ׳ שמיני סד״ה והי׳ אור הלבנה בשם הפע״ח וי״ל שכמו״כ גם בענין האתעדל״ע שלמעלה מאתעדל״ת נמשך בחי׳ עליונה יותר כשיהי׳ ההמשכה זו אחר שלימות אתעדל״ת ואתעדל״ע מאם היה אתעדל״ע זו מעצמת תחלה וכענין שנאמר הדר וקבלוה בימי אחשורוש והי׳ זה גבוה יותר ממתן תורה, ע׳ מזה גבי פורים, הרי עם היות התורה בחי׳ אתעדל״ע מעצמה עכ״ז נמשך מבחי׳ עליונה יותר כשהי׳ תחלה אתעדל״ת כו׳, ולכן פורים שייך ללבנה כנודע מענין כרך שמוקף חומה מימות יהושע דוקא, והנה מעלת מרע״ה שעם היותו בחי׳ שמש שהוא בחי׳ גילוי אור ויחו״ע עכ״ז הי׳ ג״כ כירח דהיינו שעם היותו בחי׳ שמש שהוא אתר דלא משתני ומשה משה לא פסיק טעמא עכ״ז היה בו ג״כ זו הבחי׳ דירח שהי׳ בעיניו בכל יום כחדשים ממש כמו אצל הבע״ת שיצא מאפילה לאורה וכדאיתא שמשה זכה לתשובה כו׳ ולכן רצה להמשיך בחי׳ זו בכל ישראל, אכן באמת לא היו יכולים לקבל בחי׳ זו דמשה ממש שיהיו בבחי׳ שמש ואעפ״כ יאחזו ג״כ במדת ירח להיות בבחי׳ תשובה, וע״כ הוצרכו להיות בבחי׳ ירח ממש שיש בה ריחוק וקירוב וזהו בחי׳ תשובה אשר במקום שבע״ת עומדים כו׳ וזהו ועינינו מאירות כשמש וכירח כו׳, גם פי׳ כשמש היינו ביחו״ע וכירח היינו ביחו״ת שצ״ל לאסתכלא ביקרא דמלכא בב׳ הבחי׳ כו׳ וכמ״ש לבבתני באחד מעיניך הכתיב באחד והקרי באחת שהוא יחו״ע ויחו״ת כו׳, והענין כי יתרון האור הוא נמשך מתוך החושך דוקא, והיינו שע״י שבמקום השינויים והגליות הנמשכים מבחי׳ צה״ד טו״ר עכ״ז ממשיכים לשם מבחי׳ אני הוי׳ לא שניתי דהיינו ע״י הביטול לאוא״ס ב״ה שכל המונעים מעבודת ה׳ לא יהיו תופסים מקום כו׳ ועדמ״ש בזהר פ׳ חיי שרה דקכ״ב ע״ב אתת שרה נחתת וסלקת כו׳ כמד״א ויעל אברם ממצרים כו׳ שעל ידי זה נהפך חושך דעץ הדעת לאור דעץ החיים הנה על ידי זה ממשיך גילוי בחינה עליונה יותר גם מבחינת עץ החיים שהוא בחינת שמשא כנ״ל, וכמו שכתוב בזהר ויחי

דף רל"ז ע"א ישראל אחידו בסיהרא כו' ואתאחדו באתר דנהיר לשמשא עילאה כו' ע"ש, והיינו כי שרש בחי' שמש זהו הארת הקו הזורח ובוקע מבחי' ישת חשך סתרו כמ"ש במ"א אכן אתר דנהיר לשמשא עילאה זהו בחי' מקיף עליון הסוכ"ע בשוה שלמעלה מהארת הקו כו' ועמ"ש במ"א ששים המה מלכות גבי פי' תמתי שכנס"י עושים בחי' שלימות שיהי' הגילוי גם למטה כמו למעלה הפך ממ"ש המין מפלגך ולעילא כו' ומפלגך ולתתא כו', שהוא בחי' שינוי ונש"י ממשיכים להיות גם למטה גילוי בחי' לא שניתי כמו למעלה כו' ועי"ז נמשך בחי' ומעין מבית ה' יצא כו' שהוא למעלה מבחינת ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, נמצא שזהו גילוי למעלה מבחי' עה"ח שמקבל מבחי' ונהר הנ"ל וכמ"ש ועץ שתול כו' ועל יובל ישלח שרשיו כו', אבל בחי' ומעיין זהו בחי' עדן ממש שלמעלה גם מבחי' הנהר כו', והוא עדמ"ש בזהר פ' שלח דקנ"ח ע"ב ע"פ היש בה עץ שהוא בחי' עה"ח, אם אין הוא בחי' עתיק הוא הנקרא אין שהוא למעלה מבחי' עה"ח כו' ע"ש והיינו שהוא בחי' חיי החיים כי עמך מקור"ח ועמ"ש מזה ע"פ את שבתותי תשמרו כו' ועם היות שבחי' עה"ח הוא בחי' לא שניתי כנ"ל אך היינו בבחי' הארת אוא"ס המאיר בז"א דאצי' אבל עיקר בחי' זו דלא שניתי הוא בחי' א"ק שלמעלה מעלה מהארה זו הנמשך ומתלבש בז"א וכמשנ"ת למעלה וזהו הנמשך דוקא ע"י דאתהפכא חשול"נ היינו ע"י בחי' תשובה, ועד"ז אמר בע"ח שלעתיד יהי' אורה דבחי' מל' גדול מן השמש דהיינו עלית המל' בעתיק שלמעלה מבחי' עה"ח כו' וזהו הנמשך דוקא ע"י הריחוק והמיעוט שבתחלה שעי"ז נעשו בבחי' בע"ת, וזהו עיקר שושנת העמקים שפי' שושנה גם לשון שינויים והיינו לפי שהוא שושנה בין החוחים במקום השינויים, אבל מחמת שהוא בבחי' ביטול לבחי' לא שניתי ע"י התשובה ממעמקים קראתיך הרי הוא שושנת העמקים ועי"ז נמשך ג"כ מלמעלה מבחי' עתיקא דכולא שיהי' בחי' מגלה עמוקות כו' עמקו מחשבותיך כו', וכמ"ש בזהר פ' וישב דקפ"א ע"ב ע"פ הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד, ונשא וגבה מאד עלי' דסיהרא אתמר כו' ע"ש ומבואר במ"א וע' בפי' הרמ"ז בזהר פ' וילך דרפ"ד ע"א גבי משה תבעי לאתחדשא עלמא חמית מן יומא שמשא פלח לסיהרא כו' דמובן מפירושו שבתחה"מ לע"ל יוגבר כח הלבנה על השמש כו' ע"ש, ומכ"ז יובן מ"ש בזהר ר"פ שלח דקנ"ז ע"א בחטא המקושש עצים דהוה דייק על אילין אילנין הי מניהו רב על אחרא, דלכאורה אין לזה פי' איך שייך סברא שעה"ד שנקנסה מיתה עליו יהי' גדול מעה"ח שנאמר עליו ואכל ממנו וחי לעולם שזהו בחי' אני הוי' לא שניתי, אך הענין כי עה"ד נק' ג"כ מל' דאצי', אתר דמשתני כו' וע"י פירוד רפ"ח ניצוצים שבעה"ד ממש דהיינו בק"נ עי"ז יתעלה ב"ן בס"ג למעלה ממ"ה שהוא למעלה מבחי' עה"ח כו' וכמארז"ל טוב זה מלאך החיים כו' מאד זה כו' ומ"מ חטא מאד בחקירה זו כי אף שלמעלה שפיר שייך לומר כן מ"מ הרי בהשתלשלות ב' בחי' אלו דעה"ח ועה"ד למטה הרי עה"ד ממש הוא ק"נ, ועז"נ ראה נתתי לפניך את החיים כו' ואת המות כו' ובחרת בחיים כמו שאעפ"י שבמקום בע"ת עומדים אין צ"ג יכולים לעמוד עכ"ז הרי משביעים אותו תהי צדיק כו' והאומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה כו' וכך עד"מ אין מקום לחקירה זו דהי מניהו רב כו'

ולא עוד אלא הרי משיח עתיד לאתבא צדיקיא בתיובתא נמצא צדיקים יזכו ג"כ לבחי' תשובה כו' וכמו שאלו לא אכל אדה"ר מעה"ד היה בירור זה דעה"ד ממילא ע"י עה"ח ולא היה צריך לירד במקום עה"ד כלל וכמ"ש במ"א בפ' בראשית ע"פ הן האדם היה כאחד ממנו.

והנה עפ"י כל זה יובן פי' מ"ש לעתיד ושמתי כדכד שמשותייך, שמשותייך ל' רבים היינו ב' בחי' שמש, הא' מלמעלה למטה והוא בחינת שמש הוי' והב' מלמטה למעלה והוא בחי' שמש צדקה והו"ע שהם וישפה שהם יוסף ובנימין צ"ע וצ"ת כו', גם בעבודה הם ב' בחי' כי שמש צדקה היינו מלמטה למעלה כמ"ש וצדקה תרומם וארז"ל בכל מאדך בכל ממונך, והיינו שכדי להגיע לאהבת בכל מאדך הוא ע"י צדקה תרומם גוי הנה"ב כו' נמצא שמש צדקה הוא האור והגילוי מלמטה למעלה עליית התחתון למעלה כו' ושמש הוי' הוא המשכה מלמעלה למטה ע"י התורה כו' עמ"ש מזה באריכות בפ' ראה ועמ"ש פ' מקץ ע"פ המגביהי לשבת ג"כ מענין זה איך ע"י המצות הוא העלאה להעלות גם הנה"ב וע"י התורה הוא המשכה כו', והנה מבואר למעלה דבקשת מרע"ה שיהי' הגילוי מלמעלה למטה וזהו בחי' שמש הוי' וזהו ואתחנן אל הוי' וכמ"ש ע"פ ושמתי כדכד שבחי' שמש זה שמלמעלמ"ט זהו המשכת יגמדה"ר כו', אך הקב"ה אמר וצו את יהושע שפני יהושע כפני לבנה ועלייתה לקבל מבחי' שמשא היינו בחי' שמש צדקה כי הו"ע שהלבנה עולה לקבל האור מהשמש מלמטלמ"ע ולכן עי"ז יהי' לעתיד מעלה יתירה להיות כדכד שמשותיך ב' בחי' שמש ממטה למעלה כמו בחי' יהושע וגם למעלה למטה כבקשת משה, וזה עדיף מבקשת משה שיהי' רק בחי' שמש הא' שמלמעלמ"ט, ויובן ע"פ מש"ש בד"ה ושמתי כדכד הנ"ל דפי' הגילוי שמלמטה למעלה זהו"ע עליות הכלים והזדככותן, וכמו אליהו שעלה השמימה שנזדכך גופו כו' וזהו הנמשל למשל של עליית התחתון בהר מלמטה למעלה ובחי' הגילוי שמלמעלה למטה זהו שאעפ"י שהכלים לא יזדככו מ"מ יומשך גילוי אור גדול וכמו במ"ת וירד ה' על ה"ס כו', וזהו הנמשל למשל ירידת העליון מן ההר למטה אל התחתון כו' וא"כ לע"ל יהיה ב' הבחינות שיהי' גילוי שמלמעלה למטה וגם הגילוי ע"ד מלמטה למעלה וזהו"ע ב' בחי' שמש וזהו ונתתי לך מהלכים ב' בחי' הילוך מלמטה למעלה ומלמעלה למטה כמ"ש פ' וישב ע"פ זה, וזהו והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי' שבעתיים כו' זהו בחי' שמש שמלמעלה למטה כו' ועמ"ש בענין בחי' מלמעלה למטה ומלמטה למעלה גבי פסח בד"ה קול דודי בפי' מקפץ על הגבעות כו' ע"ש.

את גדלך, הנה איתא בגמרא פ"ט דברכות דנ"ח סע"א לך ה' הגדולה זו קי"ס ומבואר לעיל דקי"ס היה הכנה שעי"ז יהי' מ"ת, ולע"ל כדי שיהי' גילוי פנימיות התורה שבבחי' ראי' צ"ל תחלה שיעברו את הנהר היוצא מעדן ועז"נ והניף ידו על הנהר כו' וכמ"ש מזה גבי קי"ס, והנה משה ביקש להמשיך אז גילוי זה שזהו"ע ואראה את הארץ ע"כ אמר אתה החלות להראות את עבדך את גדלך דהיינו קי"ס שזהו התחלה דהיינו שעי"ז נמשך גילוי הנגלות שבתורה, אעברה נא בחי' הנהר הנ"ל ואמשיך גילוי בחי' פנימיות

התורה בבחי' ראיה דהיינו ואראה כו', ואע"ג דלפי פשוטו ביקש לעבור את הירדן הלא בזהר פ' שלח דקס"ו סע"א איתא ירדן דא עאל ואתמשך כו' גו ההוא נהר דנפיק מעדן וע"ש במק"מ ועמ"ש ע"פ אלה מסעי בפי' ירדן יריחו כו' שהוא בחי' גבוה מאד.

בלקו"ת דף ד' ע"א סוף הביאור דואתחנן, נפלאות מתורתיך. והנה בענין שראה את הארץ מרחוק, י"ל עדמ"ש בע"ח של"א פ"א, כי כל אורות אבא הם מרחוק ולא מקרוב כו' ועיין במק"מ תולדות קמ"ב א' בפי' מאתר רחוק קריב ליה כו', ועמ"ש במ"א ע"פ ביום השמע"צ, איך בשמע"צ מאיר הארת אבא מקרוב כמו הארת אימא כו', ועמ"ש ג"כ מזה ע"פ ושאבתם מים בששון בענין ניסוך המים, ועד"ז יובן מה שביקש משה לראות את הארץ מקרוב דהיינו אעברה נא ואראה כו' שאז היה ממשיך בה תמיד בחי' זו שיהי' אור אבא מאיר מקרוב כו', ועפי"ז י"ל דמה שמסיימין התורה בשמחת תורה וקורין פ' ויראהו ה' את כל הארץ כו' הוא שייך ממש לשמחת תורה מטעם הנ"ל שהו"ע גילוי אור אבא במל' שמאיר בשמע"צ ושמח"ת כו', עוד יובן ענין זה דבקשת משה אעברה נא ואראה, והוא עפמ"ש במ"א בביאור ע"פ דואלה שמות בנ"י דהנה בגלות מצרים כתי' ירד ירדנו ירידה אחר ירידה והוא מ"ש בתורה בפי' ירידת יעקב למצרים בפ' ויגש ובפ' שמות, וכן ביציאת מצרים כתיב ואנכי אעלך גם עלה היינו ב' עליות שהוא להיות עילוי אחר עילוי עליה האחת היינו שתתעלה המלכות להיות מקבלת מז"א עצמו פב"פ והוא בחי' יחו"ע כו', אך עלי' השנית שהדיבור שהוא בחי' מל' יקבל מבחי' ישראל סבא שהוא בחי' ח"ע ממש, ובאמת יצי"מ לא הי' עדיין רק עלי' הא', אבל עליה זו השנית היא רומזת על גאולה העתידה להיות בב"א, ועז"נ רני ושמחי בת כו' כי הנני בא כו', ועיין בזהר ויצא דקנ"ו ב', בס"ת קראה לה בשמי' כו', וזהו שעז"נ כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות, אראנו דוקא, כי ח"ע הוא בחי' ראיה ומרע"ה ביקש אעברה נא ואראה את הארץ דהיינו להמשיך במלכות בחי' עלי' זו הב' עתה ממש כמ"ש אעלך גם עלה, ולא נתקיימה בקשה זו עד לע"ל, וכמ"ש באד"ר דקל"ז ע"א כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון כו' רק מ"מ הראהו ה' מרחוק את הארץ, שמ"מ גם עכשיו נמשך בחי' זו בבחי' מקיף, וזהו מרחוק ה' נראה לי ואהבת עולם אהבתיך וגומר.

ואתחנן כו', ארז"ל תקט"ו תפילות התפלל משה ליכנס לארץ כמנין ואתחנן, וצ"ל מהו ענין מספר תקט"ו, ובמ"ע אופן ל"ה כ' ע"פ מ"ש במלאכים ורגליהם רגל ישרה ביחזקאל א' ז', ישרה הוא תקט"ו ועיין בתוספת דחגיגה פ"ב די"ג ע"א, ונראה משום דרז"ל למדו מפסוק זה לענין התפלה כמ"ש בגמ'

פ"ק דברכות ד"י ע"ב המתפלל צריך שיכוין את רגליו (זו אצל זו) שנאמר ורגליהם רגל ישרה (נראים כרגל אחד) ועיין מזה בטור א"ח רסי' צ"ה, דבירושלמי פ"ק דברכות ד"ב ע"א מפרש שאין להם קפיצין, ובפירש"י ביחזקאל שם הובאו ב' פירושים אלו דהיינו לפי שהם עומדים תמיד א"צ קפיצי ארכובות, ויש להעיר לענין זה עפמ"ש בזח"ב תצוה קפג"א וע"ד אנן עבדין חושבנא בקיומא כו' על רגלי ירכין וגופא כחדא תמן כו' כדכורא דקימיה בחיליה ולא כנוק' דאורחהא למיתב, היינו כי ירכין נה"י וגופא כחג"ת, ובבחי' ישיבה יש הפרש בין חג"ת לנה"י אשר הגוף הוא על הכסא ורגליו נשפלין למטה מהכסא והיינו בחי' בי"ע לגבי אצילות ונק' בכלל בחי' נה"י בחי' רגל שלמטה מהכסא בחי' פרסא שבין אצילות לבריאה, וכמ"ש מזה בתו"א בביאור ע"פ ותחת רגליו בפ' משפטים, וזהו ענין באשה קראו מושב שבי"ע נק' עלמא דנוקבא, ועמ"ש בד"ה זכור דעמלק גבי וענין הכסא שלם, ומ"ש בד"ה השמים כסאי והארץ הדום רגלי, אכן בעלמא דדכורא דאצילות שם הכל איהו וגרמוהי חד ע"כ אין הפרש בין נה"י לחג"ת וזהו ירכין וגופא כחדא אינון לך, ה' הגדולה כו' עד וההוד, ועיין בד"ה אתה הצבת כל גבולות ארץ שהפרסא מתחלת אחר סיום בחי' הוד, וזהו ההפרש בין ק"ש לתפלה שק"ש נק' מיושב לפי שהוא בבריאה אבל שמו"ע שהוא באצי' צ"ל בעמידה דווקא ועיין מזה בד"ה שימני כחותם, ועמ"ש עוד מענין עמידה בענין ואתה עמדת להם בעת צרתם בד"ה כי נר מצוה, ומזה יובן ג"כ ענין אתם נצבים דאיתא ברבות דוגמת שרפים עומדים, ועד"ז יובן ענין רגל ישרה שאין להם ארכובות הרגלים, כי הנה ג' פרקי הרגל הם ג"כ ג' בחי' חב"ד חג"ת נה"י שבנה"י עצמן, וכמ"ש סד"ה מה יפו פעמיך בפי' חמוקי ירכייך שהם פרק העליון שברגל ועיין במק"מ פ' פקודי דרנ"ח ע"א שבחי' פרק העליון גבוה יותר וכענין מעלת הנבואה על מראה החלום ע"ש, ויש לומר כי ג' פרקי הרגל הם ג' עולמות בי"ע שהבריאה נקרא עלמא דאתכסיא ולמעלה מעלה מן היצירה והעשיי' וכנודע מענין השרפים שבבריאה לגבי החיות והאופנים, וכן יצירה למעלה הרבה מן העשיה, אכן פי' רגל ישרה היינו שהגילוי יהי' בעשיה ממש כמו בבריאה שהוא ג"ע העליון כך יהי' גילוי זה בעשיה ולכן א"צ לקפיצין והיינו ע"י עמידה בחי' ביטול שבאצילות, ועמ"ש בד"ה את הכבש האחד תעשה בפ' פיקודי ה' ישרים ג"כ ע"ד הנ"ל, ובס' תולע"י די"ח ע"א העיר ע"ז מפסוק שוקיו עמודי שש, ועיין מענין שוקיו עמודי שש באד"ר דקמ"ג סע"א ובפ' מצורע דנ"ג ע"ב, ומכ"ז י"ל ג"כ לענין ועמדו רגליו ביום ההוא ג"כ בחי' עמידה ע"ד הנ"ל, לכן בתפלה צ"ל ג"כ בחי' כיון הרגלים להיות רגל ישרה ולכן נאמר ואני בצדק אחזה פניך בחי' חמוקי ירכייך וכמ"ש בפ' מצורע שם בענין ותומכיה מאושר.

והנה ישרה מנין תקט"ו והענין כי עיקר התפלה להמשיך בחי' יהי רצון מה שלמעלה מהחכמה כמבואר בד"ה מה יפו הנ"ל והוא המשכת בחי' ורב חסד דא"א שלמעלה מבחי' חסד עולם דז"א הנמשך מהחכמה, והנה בחי' ורב חסד שהחסד הוא בריבוי עצום וע"כ מה שלמטה בחסד עולם הם ה' חסדים ה"פ אור שבמע"ב ה"פ מים כו', שם בא"א הם חמשה מאות כי הם כלולים

כ״א מיו״ד ויו״ד מיו״ד אשר מחמת ריבוי החסד נמשך שיהי׳ ההשפעה בבחי׳ רבות מאד כמו השפעת חכמה והשפעת עושר והשפעת חיים והכל בריבוי ע״כ ההתכללות בריבוי מאד ולכן נקרא ארך אפיים משא״כ המדות דז״א נק׳ זעיר אנפין בחי׳ קטנות שאין מהם ריבוי השפע כ״כ בבחי׳ רבות מאד, וראיה לדבר ממ״ש רז״ל ע״פ היד הגדולה אשר עשה ה׳ במצרים כמה לקו באצבע חמשים מכות אמור מעתה במצרים לקו חמישים מכות ועל הים לקו חמישים ומאתיים מכות הרי נמשך ריבוי השפעות מבחי׳ ה׳ אצבעות היד עד״מ חמשים מכל אצבע והיינו לפי שנמשכו מבחי׳ היד הגדולה וכמ״ש ימינך ה׳ תרעץ אויב כמשל מרוב אהבת בנו מכה שונאו ואויבו, וכנודע שיצ״מ הי׳ ע״י או״א שהלבישו לזרועות דא״א ולית שמאלא בהאי עתיקא כדלקמן אלא הגבורה דא״א היא כמו גבורה שבחסד כמו שמייסר בנו בשבט מוסר מרוב אהבתו אותו וכן מכה את שונאו של בנו ואויבו מחמת אהבתו לבנו והנה זה הי׳ בחי׳ גבורות על מצרים הנמשכים מבחי׳ ימינך, וכמו״כ ודאי ביתר שאת השפעת החסדים שמבחי׳ ימינך, וכנודע דלית שמאלא בהאי עתיקא וב׳ הידים חשובים יד אחת היינו הכל בחי׳ ימין וזהו ענין ארבעה הידות כו׳ והחמישית כו׳ וע״כ ב׳ הבחי׳ יחד הם חמשה מאות כי עם שהם ב׳ בחי׳ יד אחת היינו הכל ימין מ״מ יש בהם ב׳ בחי׳ ימין הנ״ל והוא עד״מ השולט בשתי ידיו שגם השמאל אינו יד כהה כ״א כמו ימין ממש, והיינו עשר אצבעות הידים שהם כל א׳ חמשים א״כ הם חמשה מאות, וזהו מר דרור חמש מאות, וארז״ל מרדכי מן התורה מניין שנאמר מר דרור ומתרגמינן מירא דכיא, וידוע כי מרדכי הוא בחי׳ רב חסד חושבנא דדין כחושבנא דדין, ועיין בתו״א סד״ה ומרדכי יצא, ועיין בד״ה יביאו לבוש מל׳ פי׳ מרדכי מירא דכיא כענין שמן המור והכל א׳ דכתיב ושמן ימינו יקרא כמ״ש מזה סד״ה בהעלותך את הנרות, והרי מובן שבחי׳ רב חסד הנ״ל הנק׳ מרדכי מירא דכיא מר דרור הוא בחי׳ חמש מאות, ועיין בעמה״מ שער או״א פמ״ה דע״ח סע״ג שבינה נק׳ דרור עולם החירות ומרדכי יסוד אבא ונק׳ איש ימיני מה״ט בחי׳ חסד, ועד״ז י״ל ג״כ מ״ש בנח ויהי נח בן חמש מאות שנים ואזי ויולד נח כו׳, ועיין מזה ברבות פ׳ נשא בקרבן אחירע בן עינן גבי מזרק אחד כסף כי נח הוא יסוד אבא וג׳ בניו הם ג׳ גווני הקשת, שלהיות המשכה זו נמשך ג״כ מבחי׳ הנ״ל כי יסוד אבא מקבל ממו״ס ע״י ונוצר חסד כו׳ ולכן נאמר אלה תולדות נח אלה פסל את הראשונים כמ״ש בזהר ר״פ נח וע״כ י״ל שהמתין ת״ק שנה מלהוליד עד שישתלמו עצם ה׳ המדות כל א׳ כלול ממאה והן ה״ח מחסד עד הוד אזי אח״כ נמשך ההשפעה מבחי׳ יסוד.

והנה עכ״פ המשכת מבחי׳ ורב חסד שלמעלה מהחכמה נק׳ חמש מאות כנ״ל ועיין בזהר בלק דף ר״ד ע״ב בענין נהורא קדמאה כו׳, ולהעיר מענין הטבת חמש נרות, וזהו ג״כ ענין עץ החיים מהלך ת״ק שנה.

אך הנה ידוע המשכה זו מבחי׳ ורב חסד צ״ל מתלבש בחו״ב דווקא וכמבואר בענין עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה׳ אלקינו כו׳ ע״י שאו״א הלבישו לזרועות דא״א אזי נמשך השפע בבחי׳ יאר ה׳ פניו אליך וידוע שאו״א

הם בחי׳ י״ה, וזהו ענין תקט״ו תפלות דווקא להמשיך מבחי׳ ורב חסד בבחי׳ י״ה שהם חמש מאות עם י״ה, ועד״ז פי׳ בכהאריז״ל בענין מ״ש וחמש עשרה אמה קלעים לכתף, חמש עשרה אמה הם י״ה שמלבישי׳ לבחי׳ כתף דא״א כתף גימט׳ ת״ק וכמ״ש במא״א אות קוף סעיף ל״ב ובעהמ״מ שער או״א פ״ל ועיין מזה ג״כ בהרמ״ז ר״פ תרומה קכ״ו סע״א שפי׳ עד״ז פסוק כי יעקב בחר לו י״ה, והנה מבואר למעלה דלית שמאלא בהאי עתיקא ושני הידים הם כמו יד אחת הכל ימין, וכדי להמשך בחי׳ זו זהו ע״י ורגליהם רגל ישרה נראים כרגל אחד היינו ג״כ בחי׳ לאכללא שמאלא בימינא בבחי׳ עמידה וביטול אמיתי.

עוי״ל ע״ד ט״ו שיר המעלות שאמר יעקב כמ״ש במד״ר ס״פ ויצא והיינו כדי להמשיך בחי׳ י״ה שיהי׳ השם שלם וכן ט״ו שבחים דישתבח וכמ״ש מזה ע״פ את ה׳ האמרת היום, וזהו ענין תקט״ו תפלות להמשיך בחי׳ י״ה בהעולמות שהם בבחי׳ מהלך ת״ק שנה ע״י שנמשכו מהמדות הגדולה והגבורה כו׳ עד וההוד כי יסוד ומ׳ הן כללות ה׳ מדות הנ״ל, וא״כ בחי׳ י״ה הוא למעלה מבחי׳ ת״ק, אלא שממשיכים י״ה בהמדות ע״ד הללויה שפי׳ הללו י״ה כו׳ ופסוק את ה׳ האמרת יש בו ט״ו תיבות, ברכת כהנים יש בהם ט״ו תיבות ט״ו ווין דאמת ויציב, ט״ו פעמים בכמה מעלות טובות למקום עלינו הכל שיהי׳ חיבור י״ה בו״ה הפך מה שאין השם שלם כי יד על כס י״ה וזהו יהא שמי׳ רבא מברך בלק״ת ע״פ ראה אנכי נותן לפניכם, שירה תפלה ג״כ גימ׳ תקט״ו ע״ד תקט״ו גם היו״ט פסח וסוכות הם בחמשה עשר לחדש להמשיך בחי׳ י״ה בו״ה ע״כ נק׳ מועדי הוי׳ כמש״ל ר״פ אלה הדברים, שלמה הי׳ דור הט״ו מאברהם ע״כ קיימא סיהרא באשלמותא, בני כרכים קוראים המגילה בט״ו דווקא.

עוי״ל מר דרור חמש מאות וקנמן בשם מחציתו חמישים ומאתים, ופירש״י נמצא כולו ה׳ מאות כו׳ והיינו ב׳ בחינות ר״ן היינו הא׳ נר ה׳ נשמת אדם שמאירה חושך עוה״ז הדומה ללילה והיינו ע״י התפלה כמ״ש בד״ה ואתחנן ובד״ה רני ושמחי גבי כל הנשמה תהלל י״ה ותאיר המשכת י״ה, והב׳ נר מצוה בד״ה המגביהי לשבת וב׳ בחי׳ נר״נ אלו הם קנמן בשם כי בתמיד נאמר ריח ניחוח ותפילות כנגד תמידין תקנום, וכתיב את ריח בגדיו ריחא דלבושייכו והתורה היא מר דרור לשון חירות שאין לך בן חורין אלא מי כו׳ חרות על הלוחות חירות ממ״ה כו׳ ודרור יובל שער החמישים ובו ניתנה תורה בנ׳ לספה״ע והוא חמש מאות עה״ח חמש מאות שנה כי האור כולל ב׳ נרות הנ״ל ותורה אור גם שער החמישים כלול מיו״ד עולה ת״ק גם יומו של הקב״ה אלף שנה נמצא הלילה ת״ק והיינו ב׳ נרות הנ״ל להאיר חושך הלילה ולאור יום בחי׳ ותורה אור והיום ת״ק, וזהו ואתחנן תקט״ו להאיר אור התורה בי״ה כו׳ וכמ״ש סולו לרוכב בערבות בי״ה שמו כו׳, דבר צוה לאלף דור אדם א׳ מאלף מצאתי זה משה כו׳ וזהו ט״ו אמה קלעים לכתף וכן לכתף השני שב׳ כתף ב״פ ת״ק הנ״ל נר דנשמה ונר דמצוה ואור התורה מר דרור ת״ק כו׳, עוי״ל שמי עם י״ה שס״ה פי׳ שמי בחי׳ שמו כמו שהי׳ הוא

ושמו לבד ונמשך בי"ה או"א ע"י קיום ל"ת שאו"א נק' ג"כ ימי קדם ול"ת ג"כ כענין אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת ע"י כלים כמו מ"ע רמ"ח אברים העין ממשיך לתוכה כח הראיה משא"כ ל"ת שאין יכול להמשיך ע"י כלי כ"א ע"י ל"ת המנגד, ופי' חמש מאות היינו אור שנברא ביום ראשון שהי' מביט בו מסוף העולם ועד סופו שהוא מהלך ת"ק שנה וגנזו בתורה, אתה החלות ע"ד ואני הוא המתחיל גבי משל למלך בני רומי לא ירדו לסוריא כו' ואח"כ ואני המתחיל, גם נר נשמת להכניס אהוי"ר בכל רמ"ח איברי' כל עצמותי תאמרנה רמ"ח תיבין דק"ש וזהו תקט"ו בחי' אור שנברא ביום ראשון שזהו ענין התורה אתה החלות י"ה ל"ת, וזהו קלעים לכתף חיבור סוכ"ע וימינו תחבקני בממכ"ע כו'.

ואתחנן אל, בממ"י דל"ב משה ביקש אעברה נא ב' שער החמישים א' למעלה ממנו היינו פלא יסוד אבא וזהו ולאן אתה הולך שהוא למעלה מבחי' מאין באת בד"ה וזכרתי את בריתי יעקב, וזהו כענין וקדשתם את שנת החמישים להמשיך קדש חכמה בשער החמישים דבינה שהוא יובל שמו ונהר היוצא מעדן וע"כ הא' עדן, ואזי ואראה הלבנון כתר ע"ש, והיינו כי משה ת"ת בריח התיכון העולה עד הכתר ע"כ ביקש אעברה נא כו', והיינו כמ"ש הפנ"י אתה החלות להראות גדלך חסד גדולה, וידך החזקה גבורה מי אל היינו בחי' ת"ת כי זהו מדת יעקב שקראו אל, ולזאת אעברה לראות בינה ירושמ"ע ומשם אראה את הכתר כו', ואפ"ל גדלך אינו חסד דמ"ס כ"א חסד דא"א הנק' גדולה כו', וכמו"כ ידך החזקה גבורה דא"א כו'.

ב) **ירדן** נוטל מזה ונותן לזה, ק"נ הממוצע בין ח"ל ג"ק הטמאות לא"י קדושה כו', או ירדן בחי' הממוצע בין ק"נ ובין הקדושה ע"ד העטופים ללבן, ומשה ביקש לעבור בחי' זו, ירדן אותיות נדרי, שבולת נרד אותיות נדר, מצות התלויות בח"ל בירור ק"נ, אבל מצות התלויות בארץ בירור שכבר הוברר, וזהו ע"ד שנת' בענין שופר דעכשיו אין תוקעין בר"ה שחל להיות בשבת ובמקדש היו תוקעין שהשופר הי' בחי' גבוה יותר, וכענין שמצינו שיחוד או"א א"א להגיע ע"י תומ"צ אפ"ל ע"י מצות שבארץ היו מגיעין, רב מבבל רבי מא"י, בינה חכמה גם כח הצומח בארץ דווקא ע' לק' סעיף ז'.

ג) **יר"ק** קליפות, י"א אילו משה הי' מכניס הי' מבטל קליפות כנען י"ל ע"ד שלע"ל נאמר ולא יהי' עוד כנעני כו', ועמ"ש ע"פ סדין עשתה ותמכור וחגור נתנה לכנעני משא"כ אלו הי' משה מכניס כו'.

ד) **ירדן** י"ל ג"כ ענין נהר דינור אותיות ירדן ונהר דינור יש בו כמה בחי' ועכ"פ ג"כ ממוצע בין ג"ע התחתון לג"ע העליון.

ה) **עמ"ש** סד"ה כי ההרים ימושו בענין ואגודתו על ארץ יסדה דווקא, ועי"ז הבונה בשמים עליותיו כו'.

ו) **תפלה** בעשר לשונות ומכולן ביקש משה מתנת חנם ואתחנן, י"ל תפלה מל' ועשר לשונות י"ס שבמל' וכתר שבמ' זהו חנינה בקשת מתנת חנם כמ"ש הפנ"י כאן שכל הגבוה יותר מכיר יותר גדולת הבורא איך דכולא קמי' כ"ח וכמו שיעקב דווקא אמר קטונתי כו' וכן משה מה"ט ביקש מתנת חנם חהו הבחי' היותר גבוה שבתפלה כתר שבמ' שהכתר להיותו קרוב יותר למאצילו מרגיש הביטול יותר, כמ"ש הה"מ נ"ע שלכן כתר עליון אוכמא הוא לגבי א"ס ב"ה שענין אוכמא זהו ע"ד יראה בושת כי מראה אוכם היינו שאינו נגבה שאין לו הגבהה ע"כ הבקשה רק מתנת חנם כו'.

ז) **עוי"ל** דאיתא תפלה למשה ותפלה לעני הם תש"ר ותש"י, זח"א וישלח קסח"ב שהם מלמעלה למטה ומלמטה למעלה וכאן שאומר ואתחנן שהוא ע"ד תפלה לעני כמ"ש במדרש כאן תחנונים ידבר רש זה משה, זהו כי לגבי אור א"ס אף משה שהוא ז"א נחשב כמו מ' שהיא נק' עני ע"ד ז"א בעלותו לע"ק כאלקים חשוב כו', ועוד כי פי' תפלה למשה איש האלקים שהי' איש לבחי' שם אלקים ולכן היה גוחר ונק' תפלה ע"ד קוב"ה מצלי כו', אבל לכל עת חולף שעתא ונתמנה יהושע לכן לא יכול להיות ע"ד תפלה למשה בבחי' איש כו' כ"א תחנונים בעני ואדרבה נתפלל בבחי' תחנונים ידבר רש שהוא עני שבעניים כענין דלי דלות, כנודע ההפרש בין אות ד' ובין אות ריש שחסר העוקץ שבקרן הד' שמורה על היסוד כענין יו"ד זעירא כמ"ש בפרד"ס שער האותיות פכ"ג, והיינו כי אין עני אלא בדעת ויש ד"ע וד"ת כו', וכשאין מאיר גם ד"ת נק' רש ואעפ"כ יש בחי' אמונה ועשה משה א"ע בבחי' עני שבעניים כי לגבי אוא"ס ב"ה גם דעת עליון דמשה כעשיי' גשמיות יחשב ונק' ואני בהמות הייתי עמך כמ"ש בסש"ב פמ"ו ובחי' בהמה זהו ודאי תכלית העוני מן הדעת, ומצה נק' לחם עוני ועיין בגמרא ברכות דל"ב ע"ב דחשיב נענה משה ע"י תפלה זו ע"י שאמר לו ושא נא עיניך וראה כו' שזהו בחי' ההר הטוב שנאמר בו ה' יראה בהר ה' יראה כמ"ש לקמן ע"פ אעברה נא ואראה ושם סעיף ד' ע"ש.

ח) **מבואר** סד"ה אוסרי לגפן בענין כמצות רצונך שעיקר שלימות המעשה יהי' לע"ל, שאז יהי' ע"ד ויניחהו בג"ע לעבדה כו' כ"א ע"י ויגרש את האדם כו', ולכן משה השיג שכמ"כ ישראל הי' מעותדין לבחי' זו של האדם, אבל אילו היה הוא מכניסם לארץ היה השלימות בקיום המצות כמו שיהי' לע"ל כו'.

ט) **זח"ג** פנחס דרכ"ו א' ומאן דבעי ליחדא אתוון צריך בתחנה ובתחנונים, ובג"ד ואתחנן אל ה' באד' לשכינתא בתחנונים ולקב"ה ברחמי כו'.

אד' אלקים אתה החלות וגו'.

א) **זח"א** פ' ויצא דף קנ"ב א' וח"ב פ' שמות ד"ג ע"א תלת קיימין רביעין על האי בירא (הם נה"י ג' עדרי צאן הרובצים על מ' למלאותה מ"ד) האי בירא מינייהו אתמלא, אד' אתקרי ע"ד כתיב אד' הוי' אתה החלות וכתיב והאר פניך על מקדשך השמם למען אד' כו' ביה גניז חד מקורא קדישא דנביעא ביה תדיר ואתמלי' ליה ה' צבאות אקרי (עיין זח"ב משפטים צ"ז ב' דבחי' ענתה זהו השם ה' צבאות ובמק"מ שם ענתה גימט' ה' צבאות (וכמדומה שראיתי בפנ"י שבשבת מאיר שם הוי' בניקוד צבאות).

ב) **ס"פ** תרומה ספד"צ פ"ב דקע"ז א' בזמנא דמטא תשרי כו' ומתפתחי תליסר תרעא דרחמי כו' בהאי זמנא אד' הוי' אתה החלות להראות את עבדך את גדלך י"ל כי בר"ה ויוהכ"פ הקב"ה מראה גדולתו ומלכותו אשר לכן אומרים אז המלך הקדוש המלך המשפט, ובלק"ת בד"ה ואתחנן פי' דבחי' אתה החלות זהו ענין אתעדל"ע הנמשך מלמעלה מצד עצמו, וגם בחי' זו נמשך ומתגלה בר"ה ויוהכ"פ, וכמ"ש עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה, ובד"ה כי כארץ תוציא צמחה בענין כן אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה מבואר שם אד' מאיר בר"ה ושם הוי' בניקוד אלקים ביוהכ"פ כו', ובפנ"י ר"פ ואתחנן כתב בשם המדרש שמלחמת סיחון ועוג היה בחודש אלול, א"כ לפ"ז י"ל התפלה ואתחנן הי' בתחלת תשרי וא"ש מ"ש בספד"צ בהאי זמנא אתה החלות דהיינו בתחלת תשרי.

ג) **במדרש** אתה החלות להתיר את השבועה, ובפנ"י דלכן נאמר אד' הוי' כי השבועה בשם אד' שהוא מל' והנדר בהוי' בניקוד אלקים שהוא בינה והנה התרת נדר נמשך מבחי' שלמעלה מהבינה היינו מבחי' יסוד אבא בחי' יחיד מומחה מופלא כו', וזהו אתה החלות כי אתה אבינו הוא חכמה עילאה שבחכמה מאיר אור א"ס כו', וזהו היתר נדרים פורחים באויר, כי אויר מים אש, אויר הוא כתר כו' והתגלות זו ג"כ בעשי"ת לכן ביוהכ"פ אומרים כל נדרי כו'.

ד) **בתוספת** פ"ק דר"ה די"ז ע"ב בשם הפסיקתא ע"פ ותאמר ציון עזבני הוי' ואד' שכחני שהם ב' שמות הוי' שלפני אל רחום כו' ע"ש א"כ לפ"ז גם כאן שנזכר אד' הוי' יש לפרשם על שני שמות הנ"ל, ולכן נאמר אח"כ אשר מי אל כו' כמ"ש אחר ב' שמות אלו אל רחום כו', והנה אד' הוי' גימט' אמן וידוע גדול העונה אמן, אך נאמר אמן ואמן י"ל הא' מלמעלמ"ט הוי' אד', הב' מלמטה למעלה נעוץ סופן בתחלתן וזהו אד' הוי' ועמ"ש במ"א כי יעקב גימטריא ב"פ אמן וכתיב חכרתי את בריתי יעקב מלא בוא"ו זהו גימט' אמן ואמן.

ה) **זח"ג** פ' שלח קעד"א ובאתר דאבהן תמן שכינתא תמן ובה ויחל, בה צלינא הה"ד ויחל משה את פני ה' אלקיו, אד' הוי' אתה החלות להראות את עבדך כו' עכ"ל, והיינו כמ"ש הפנ"י דבחי' גדלך הוא חסד ידך החזקה

הוא גבורה והם אברהם ויצחק אשר מי אל הוא ת״ת מדת יעקב שנאמר ויקרא לו אל וארז״ל הקב״ה קראו ליעקב אל, ועמ״ש מזה ע״פ ויקרא לו אל כו׳, ועיין זח״ג ר״פ וילך דרפ״ג סע״א ע״פ מוליך לימין משה זרוע תפארתו בוקע מים י״ל ג״כ זהו ג׳ בחי׳ הנ״ל כי ימין זהו גדלך זרוע זהו ידך החזקה תפארתו זהו ת״ת וזהו בוקע ים כי יעקב אותיות יבקע וארז״ל שבזכותו נבקע הים כו׳.

ו) **מ״ע** אופן ח׳ שמרבע״ה סדר תפלתו בג׳ תוארים של תפלה גדלך כנגד הגדול ידך החזקה כנגד הגבור מי אל בשמים ובארץ כנגד הנורא עכ״ד, ויש להוסיף ע״ד מה שפי׳ רבינו בענין והנורא אל עליון שמבחי׳ והנורא ת״ת שמחבר חו״ג זהו ע״י ו׳ המשכה מבחי׳ אל עליון כתר כו׳ וזהו ענין אשר מי אל כו׳ וזהו ג״כ ענין ג׳ ברכות ראשונות דשמו״ע, ועמ״ש בלק״ת בד״ה מי אל כמוך שפי׳ באד״ר מי אל כמוך לע״י אתמר.

ז) **זח״ג** במקומו דרס״א ב׳ ענין אתה החלות י״ל כי הנגלות שבתורה נתגלה ע״י משה ולזה הי׳ צ״ל תחלה קי״ס וזהו את גדלך כמארז״ל פב״ת דברכות דנ״ת סע״א לך ה׳ הגדולה זו קי״ס כו׳ והתפארת זו מ״ת כו׳ ופנימי׳ התורה יתגלה לע״ל ולזה צ״ל והניף ידו על הנהר כו׳ וע״ז ביקש משה שיהי׳ בחי׳ זו ג״כ על ידו והיינו אעברה נא ואראה כי פנימי׳ התורה מתגלה בבחי׳ ראיה אראנו נפלאות כו׳.

ואתחנן כו׳ אד׳ הוי׳ אתה החלות כו׳ אעברה נא, וארז״ל לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח״כ יתפלל כו׳ הנה מבואר במ״א ע״פ אני ישנה כו׳ שאף שהגלות נקרא בחי׳ שינה מ״מ באמת אני הוי׳ לא שניתי שבעצמות אור א״ס אין שום שינוי כלל רק הענין בבחי׳ האצילות שהר״ע ויאצל כו׳ גילוי חו״ב חו״ג כו׳ ויש בחי׳ שנקרא וכד אנת תסתלק מינייהו ע״ד הנזכר בת״א בד״ה וארא אל אברהם ובד״ה כי עמך מקו״ח, וזהו כמשל האדם הישן שהשכל והמדות מסתלקים ונכללים בעצם הנפש כו׳ ולפי שבבחי׳ עצמותו נאמר שממית בידים תתפש כו׳ שאין תופסים מקום לכן נמשך מזה כו׳ וענין אשתארן כולהו שמהן כגופא בלא נשמתא נתבאר בסידור שער השבת שהוא מפני שהכלים שרשן מן הרשימו ע״כ בהסתלקות האור עכ״ז נשארו הכלים כו׳, ולכן העצה לזה לעורר הגילוי בחי׳ אצילות שזה נקרא ויקץ כישן כו׳ הוא ע״י קול דודי דופק בחי׳ התפלה כי ע״י קריאת שמו ית׳ בתפלה ברוך אתה הוי׳ ממשיכים אותו ומעוררים שיומשך ויתגלה מהעלם אל הגילוי להאיר האצילות, כמשל באדם כשקוראו בשמו ראובן אזי ממשיכו שיפנה בעצמו אליו ואף שהשם הוא רק הארה בעלמא, אעפ״כ גדול כח השם שע״י קריאתו ממשיך את כל מהות נפש האדם שיפנה אליו, כמ״כ ממש הוא עד״מ למעלה שע״י קריאת שמו ית׳ שקוראים בתפלה בא״י כו׳ ממשיכים אור א״ס ב״ה שיתגלה למטה כו׳ והיינו ע״י פתחו לי כו׳ כי ביו״ד נברא העוה״ב וכמו

ביטול אות א׳ כו׳, כך אין ערוך עולם הבא והיו״ד כו׳ לגבי מהו״ע ית׳ אם כן מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו׳ וזהו פתחו לי היינו מהותו ועצמותו, וגם לי פי׳ ליו״ד שנברא בו העולם הבא דהיינו ביטול היו״ד בעצמותו כו׳ וזהו ואין זולתך לחיי העוה״ב כו׳ גם י״ל עי״ז פתחו לי ע״ד פותח את ידיך יודיך, והיינו לי שיומשך מבחי׳ לי גילוי היוד כו׳, ועמ״ש ע״פ לולי ה׳ שהיה לנו דארז״ל כ״מ שנאמר לולי בזכות אבות ופי׳ לולי י״ל לו לי וכענין הקרי וכתיב ע״פ ולא נתכנו עלילות עכת״ד הנאמרים ע״פ אני ישנה יער״ש באריכות, ומזה יובן ענין לעולם יסדר אדם שבחו של הקב״ה, ולמדו זה ממרבע״ה כי אף גם בשעה שאין נק׳ שינה צריך בכל יום להמשיך אור חדש כמאמר המחדש בטובו בכל יום תמיד מע״ב בכל יום ממש, ולכן ארז״ל ברבות בראשית פ״ך מה פרנסה בכל יום אף גאולה בכל יום כו׳ ע״ש במ״כ וגם אמרו שם שפרנסה גדולה מן הגאולה וכ״ה בגמ׳ פב״ת דפסחים דקי״ח ע״א, וזהו פותח את ידיך כו׳ ולא ע״י מלאך ודוגמא ההפרש בין א״י שנאמר ארץ אשר ה׳ אלקיך דורש אותה ולא ע״י ממוצעים כו׳, דהיינו שבא מאצילות עצמו שלמעלה מהמלאכים שהם בחי׳ ומשם יפרד בי״ע כו׳, ועמ״ש בלק״ת בד״ה ואתחנן בפי׳ ובטובו מחדש כו׳ ידך חסד דרועא ימינא וצ״ל עולם חסד יבנה יבנה ל׳ הוה כמ״ש בלק״ת בשה״ש בד״ה לסוסתי, וזהו הושיעה ימינך ועננו כו׳, וצ״ל מקור ההמשכה מבחי׳ דלית שמאלא בהאי עתיקא, ולכן הוזהרנו ולא תקפוץ את ידך כו׳ פתוח תפתח את ידך כו׳, והיינו שעי״ז ה׳ צילך על יד ימינך כמו הצל כו׳ וכמ״ש במדרש שמואל פ״ג דאבות במשנה מעשרות סייג לעושר ובת״א פ׳ מקץ בד״ה רני ושמחי בת, ולכן צריך להמשיך בחי׳ ובטובו מחדש שהוא בחי׳ ע״ק שנקרא טובו דלית שמאלא כו׳ ושם נמשך בחי׳ למען ייטב לך לעולם שכולו טוב, ועמ״ש ע״פ טוב וישר ה׳ ע״כ יורה חטאים בדרך, עוי״ל כי משה שנגזר עליו כו׳ חשוב מדת החסד אצלו בבחי׳ שינה שנסתלק כו׳, וע״כ סידר שבחו כו׳ כמ״ש במ״א עד״מ באדם אף בשעה שהוא בכעס ונסתלק החסד ואעפ״כ ע״י השבח שמשבחין אותו איך שגדול חסדו אזי מתעורר החסד מההעלם אל הגילוי כו׳ כך זהו ענין סידור שבחו כו׳ כמ״ש מזה ע״פ ואני נתתי לך שכם אחד בפי׳ להודות לשם הוי׳ כו׳.

קיצור ענין ויקץ כישן ע״י קריאת שמו ית׳ פתחו לי המחדש בטובו פרנסה וגאולה בכל יום פותח את ידיך עולם חסד יבנה מבחי׳ דלית שמאלא פתוח תפתח את ידך ה׳ צילך וצריך להמשיך בחי׳ ובטובו.

ב) **והנה** להבין הענין שע״י קריאת שמו מעוררים שיהי׳ פונה עצמותו כביכול כמ״ש פנה אלי וחנני צ״ל מארז״ל עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד, דהנה מבואר בת״א פ׳ תרומה בד״ה מי יתנך, שהאצי׳ ע״ס נקרא רזא דשמיה קדישא (וע׳ בזח״ג וילך דרפ״ה א׳ ע״פ כי שם ה׳ אקרא ומ״ש ע״ז השל״ה בהקדמה דף ד׳ ע״א בפי׳ כולא סלקין ואתקשרן בחד ובזהר ויקרא ד״י ע״ב ודי״א ע״א) שהענין הוא שהוא עד״מ כמו שם האדם כו׳ אינו נוגע למהותו כו׳ כך לגבי אור א״ס ב״ה אפילו החכמה כו׳ אינה

ערוך כו׳ והתהוות החכמה נק׳ שם כו׳ וכן נת׳ בד״ה משה ידבר שההמשכה להיות התפשטות החיות בחכמה וחסד הוא מז׳ שמות שאינן נמחקין הרי׳ בניקוד פתח הוא בחכמה ושם אל בחסד כו׳ ומבואר שם ענין אשר התומ״צ הוא לאתקנא רזא דשמיה יען שבהם ועל ידם ממשיכים המשכות אלו, וזהו ענין אברהם שקיים כל התורה נאמר בו ויקרא אברהם בשם ה׳ כו׳ והיינו שממשיכים תוספת אור בהכלים כמ״ש בד״ה להבין ענין אור א״ס (דרוש רבינו ז״ל ושם משמע דהשמות הם המשכת האור שממשיכים בהכלים שהכלים שרשם מן מטי ולא מטי, והאורות הם המשכות אור א״ס וצ״ע איך הם יו״ד שמות וי״ל דהעיקר שם הוי׳ המורה על סדר ההמשכה ע״י צמצום והתפשטות והמשכה כו׳ והכלי הוא חכמה והאור הוא פשוט כ״כ בביאור עולת תמיד, אך דעת עה״ק ח״א פ״ב דגם עצמיות חו״ב כו׳ נאצלו בבחי׳ גילוי מן ההעלם מאור א״ס, וצ״ל לפ״ז כי שם הוי׳ היוד חכמה ממש והוא האור והכלי׳ ג״כ חכמה בערך המוח לגבי כח השכל כו׳ ושורש המשכות אלו לא מהעצמות ממש ח״ו כ״א מבחי׳ שמו שעליו אמרו עד שלא נברא העולם הי׳ הוא ושמו בלבד אשר השם אין ערך כו׳ ואעפ״כ הוא אין סוף, ופירשו שמו גימט׳ רצון וביאר רבינו בביאור ע״פ ה׳ לי בעוזרי שמבחי׳ שמו נמשך הרצון היינו מ׳ דא״ס נעשה כתר כו׳ ובבחי׳ רצון זה הנמשך מבחי׳ שמו הוא שרש ע״ס חו״ב היינו לשיטתם גם שורש האורות דע״ס שנק׳ ג״כ חו״ב ויש מקום לשטה זו ג״כ בדברי רבינו ז״ל בד״ה יביאו לבוש מ׳ ובד״ה להבין ההפרש דשם פי׳ שהחכמה עצמה נקרא אור החכמה והגבלת החכמה נקרא כלי החכמה כו׳ ויותר מזה מבואר כן בביאור ע״פ ואלה המשפטים שבתו״א, מיהו אפ״ל דשם מיירי על האורות שהן פשוטים לאו דאית לך צדק ידיעא כו׳ הן הן גילוי ההעלם אבל הכלים היינו עצם חו״ב חו״ג אינן גילוי ההעלם ונק׳ בריאה שבאצי׳ או יש לומר שהן גם כן גילוי ההעלם מבחינת מה שעלה ברצונו כו׳ כח הגבול כו׳ וענין המשכתם מבחינת הרצון זהו ענין ויקרא הוי׳ הוי׳ כמו שכתוב בתורה אור פרשה בשלח בדיבור המתחיל וירא ישראל) והיינו כי יש הוי׳ הוי׳ ופסיק טעמא ביניהו א׳ הוא שם הוי׳ שבאצי׳ שהן חו״ב ומדות כו׳ והוא המהווה כל העולמות בחי׳ בריאה מאין ליש ופי׳ מאין ליש ע״י יו״ד צמצום כו׳ עיין בד״ה ואתחנן בפי׳ ובטובו מחדש כו׳ ויש בחי׳ רצון מה שעלה במחשבה להיות הוי׳ דאצי׳ וזהו שם הוי׳ דלעילא כו׳, ועיין ביאור ועשית ציץ בתו״א בד״ה קדש למד מלמטה כו׳ שבחי׳ שם הוי׳ זה הוא מבחי׳ עתיק רעוא דכל רעוין כו׳ ועיין בהי״ז פ׳ שמות בד״ה תשורי מראש אמנה שהכתר נק׳ ראש אמנה, כי אמנה זהו ע״ס הנק׳ רזא דמהימנותא ושרשם ומקורם הוא הרצון כמו באדם השכל ג״כ תלוי ברצון כו׳ וע״כ נק׳ ראש אמנה, ועיין מזה שהרצון שורש לכל בד״ה ובבואה לפני המלך ובד״ה בהעלותך, וזהו ענין שמו גימט׳ רצון, וא״כ לכאורה דענין הי׳ הוא ושמו בלבד היינו בחי׳ שם הוי׳ זה שעלה ברצונו להיות הוי׳ דאצי׳.

ג) (הג״ה אך העה״ק ס״ל דשמו ג״כ קדמון ואינו מחודש וזה שעלה ברצונו להיות הוי׳ דאצי׳ משמע שנתחדש כו׳ שהרי ענין האצי׳ הוא כדי שיהי׳ מהוה בי״ע כמ״ש בתו״א בד״ה כי אברהם לא ידענו כו׳ לכן אפ״ל

לפמ"ש רבינו בכמה מקומות שאוא"ס פשוט ואין שייך בו חכים כו' וכמ"ש בסש"ב ח"א פ"ב בהג"ה וח"ב ספ"ט בהג"ה א"כ בחי' שמו שהוא קדמון זהו מה שנק' אור א"ס, ומה שיש בהאור שורש הספי' זהו ענין שמו גימט' רצון ר"ל מה שעלה ברצונו להיות אצי' ע"ס ובעה"ק ח"א פ"ח ביאר שזהו שלימות הא"ס שיש בו ג"כ כח הגבול כו' והיינו שעלה ברצונו להיות ספירות חו"ב חו"ג כו' נמצא לפ"ז בבחי' שמו הגדול יש ב' בחי' הא' מצד עצמו הוא אור א"ס ממש הב' מה שנכלל בו ג"כ כח הספירות שהוא הכח להאיר בבחי' גבול, וזהו ע"ד שבבינה דאצי' הוא שם הוי' בניקוד אלקים, ופי' בזח"ג פ' אחרי דס"ה ע"א שמצד עצמה היא הוי' בחי' רחמי', אך לפי שממנה דינין מתערין הוא בניקוד אלקים, ובמ"א כתבתי שי"ל עוד הטעם כי הוי' הוא האורות דאצי' ושם אלקים הוא הכלי והכלים הם ג' בחי' לנר"נ שמתחילי' מבינה עד מל' היינו בינה ז"א ומ', וא"כ ע"י בינה הוא התחברות האור עם הכלי לכן הוא הוי' בניקוד אלקים שזהו מורה על חיבור אור בכלי אבל חכמה נק' הוי' לבד כי שם רק איהו וחיוהי חד למעלה מבחי' גרמוהי, שהם כלים דנר"נ כו', ועד"ז יובן ג"כ בבחי' שמו הגדול משארז"ל עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד יש בו ג"כ ב' בחי' דוגמת הוי' בניקוד אלקים היינו מצד עצמו הוא אוא"ס ממש ונק' מקור לבחי' סוכ"ע, אמנם ג"כ כלול בו שורש לבחי' ממכ"ע המאיר בבחי' גבול וזהו ענין שרש הספי' שבהאור אך בחי' זו היינו ע"י שעלה ברצונו להיות שרש לבחי' ע"ס דאצי' ואח"כ נמשך מזה באצי' ג"כ ב' בחי' אורות וכלים האורות הן א"ס ופשוטים והכלים שרש הגבול וזהו ענין הוי' בניקוד אלקים כו' שבאצילות כנ"ל, וכן משמע בשל"ה בהקדמה דף ד' סוף עמוד א' וזה לשונו קודם עלות הרצון להתגלות ואז אין סוף לא קיימא לאודעא והוא בלי סוף ובלי תכלה ובלי תחלה, כי הוא קדמון המוחלט ואז לא שייך לומר בו אפילו עצמות ושרש השרשים כי זה אין שייך רק בעלות הרצון להתגלות והוא שרש השרשים כו' עד כאן לשונו ושם עמוד ב' כתב וזה לשונו הכלל העולה מדברינו קודם שנברא העולם בבחי' עלה ברצונו (ר"ל כאשר עלה ברצונו לברוא העולם רק קודם שנברא בפועל) להיות אז הוא שרש שרשי השרשים והוא ושמו בלבד ר"ל הוא אחד ושמו אחד, ונתגלו במקומן ההויות והשמות שהם ב' בחי' המתיחדים, ובבחי' אין סוף דלא קיימא לאודעא קודם עלות הרצון לא שייך לומר עצמות ושרש רק הוא שמו ושמו הוא כו' עכ"ל נמצא מובן מדבריו שבבחי' שמו הגדול שהי' עד שלא נברא העולם יש ב' בחי' הא' קודם שעלה ברצונו להאציל ולברוא העולם ואזי שמו הוא בחי' הוא ממש ואינו עדיין שורש ומקור לאצי' הב' קודם שנברא העולם אבל עלה ברצונו שאזי ע"י הרצון נתהוו שרש ומקור לבחי' ע"ס והם נכללים בשמו בלבד לא בעצמותו וע"כ אמר הוא אחד ושמו אחד כי בבחי' שמו יש ג"כ שרש לע"ס, זה המובן לכאורה מדבריו הקדושי', וא"כ מדבריו משמע שענין ע"ס הגנוזות במאצילן הם נתחדשו ע"י שעלה ברצונו כו' וזה א"ש כמ"ש רבינו שהאור מצד עצמו פשוט והוא שורש האורות דאצי' וחו"ב עצמם הם הכלים ושרשם מבחי' מה שעלה ברצונו להיות שורש לבחי' אלו כו' כנ"ל אמנם דעת העה"ק הנ"ל והפרד"ס שהביא השל"ה שם דף ד' ע"א בהג"ה אינו כן, וכמ"ש ג"כ העה"ק בספרו דרך

אמונה ומה ששאלת הספירות האלה אימתי היו כו' וקודם שנאצל הי' אדון יחיד הוא א"ס ושמו בלבד והכוונה בשמו הוא אור הקדמון כי הוא קדמון בקדמותו לפי שאין השם נבדל מן העצם והוא עלה לשמו ובו היה כל האצילות בכח וכשהגיע עת הרצון החפץ כו' וא"כ אין לדמות קדמותן לקדמותך עם שהכל הי' כמוס וגנוז בעמקי האין שהוא שמו וקדמון בקדמותך שהרי הוא עולה לשמו כמ"ש עד כאן לשונו מבואר דסבירא לי' שהיו כמוסות באין סוף מאז ומקדם ואף על פי כן לא קשיא מידי דהא כבר פי' ששרשן רק בבחי' שמו אשר כללות השם אינו נוגע לעצמיות ולא כמו באדם שהשכל הוא עצמותו אבל למעלה אין שורש לע"ס הגנזות רק כמו בחי' שם שאינו נוגע לעצמיות כלל, וגם זאת לשטה זו אפשר שג"כ י"ל ע"ד שכתבתי שבבחי' שמו יש ב' בחי' הא' היותו א"ס ממש ופשוט בתכלית הפשיטות כמו עצמותו, הב' שיש בו ג"כ שורש להאיר בבחי' גבול ותכלית וכענין שנק' אל שדי ע"ש שאמר לעולמו די ונק' הוי' שהוא בלי גבול וזה השורש שיש בשמו הגדול להיות אומר לעולמו די כח הגבול וזהו ענין שורש ע"ס הגנזות שבשמו, וכענין גילוי לזה מה שפי' רבינו בביאור ע"פ בן פורת יוסף בענין ותשב באיתן קשתו בחי' איתן האזרחי ר"ל מה שאינו מחודש כי יש שם מ"ה החדש שנתחדש ע"י צמצום כו' אבל העצמיות נק' עתיק יומין ר"ל הפך המחודש כו' והרי בעת"י ביארו באדרא גלגלתא ועינא פקיחא כו' ורב חסד כו' שהוא ענין ע"ס ועכצ"ל שיש בחי' אלו שאינן מחודשים והיינו כנ"ל בשם העה"ק כו' ואעפ"כ מצד עצמותו ואפילו מצד עצמיות שמו הגדול שבבחי' א"ס הוא למעלה מבחי' הספירות כו' כנ"ל וא"ש ג"כ מ"ש בסש"ב ח"א פ"ב בהג"ה וח"ב ספ"ט בהג"ה, ועוי"ל כי חכ' דאצי' לגבי חכמה דע"ס הגנזות ג"כ נחשב כמו חכמה לגבי אור פשוט ע"ד כלים דאצי' נעשי' אורות לבי"ע כו' וכמ"כ י"ל אורות דאצי' שרשן מכלים דעקודים כו' וכמו שאין ערוך שכל הגשמי לגבי נבואת משה כו' שאמר זה הדבר, וכלים דעקודים אין ערוך לע"ס הגנזות וע"ס הגנזות לגבי שמו כמו הכח להאיר בגבול לגבי הכח הבבע"ג וכענין אל שדי לגבי שם הוי' כו' ושמו ג"כ רק הארה לבד לגבי העצמיות כו' כי העצמות אינו בגדר המשכה לזולתו ושמו הוא מה שיאיר לעולמות בבחי' בלי גבול ובגבול כו'.

ד) ומכ"ז יובן ענין הקריאה בשמו שזהו ענין התפלה כנ"ל סעיף א' שהוא ע"ד ויקרא הוי' הוי' שממשיכי' משם הוי' דלעילא בחי' שעלה ברצונו להיות הוי' באצי' כו' שזהו בבחי' שמו הגדול שה"ע היה הוא ושמו בלבד כו' וע"י הקריאת שמו ית' שצועקים בא"י ממשיכים משם ממש להיות גילוי שם הוי' וזהו כענין ממעמקים קראתיך הוי' כדפי' בביאור ע"פ ולא אבה בסופו שבחי' יו"ד עומקים הם ע"ס הגנזות ומשם קראתיך הוי' כו' ועד"ז נתבאר בד"ה ואני נתתי לך שכם אחד בפי' ששם עלו כו' להודות לשם הוי' כו' אך ענין המשכה זו אינו ע"י קריאת השם בדבור לבד אלא ברעותא דליבא תליא כמ"ש ע"פ אם ישים אליו לבו כו' אליו ולא למדותיו ואף שהוא רק בחי' ישים עשיה גשמיות שרעו"ד שבאדם נק' עשיה גשמית לגבי אור א"ס, עכ"ז עי"ז רוחו ונשמתו אליו יאסוף כי האצי' נק' רוחו של אור

א״ס ע״ד ויאצל מן הרוח כו׳ וממכ״ע נק׳ רוחו ע״ד וברוח פיו כל צבאם כו׳ וכן ונחה עליו רוח הוי׳ רוח חו״ב כו׳ וסוכ״ע נק׳ נשמתו, והנה כדי שיבוא לבחי׳ זו שישים אליו ממש לבו צ״ל תחלה כסדר מלמטה למעלה והוא כמארז״ל שיכנס אדם שיעור שני פתחים ויתפלל היינו כמ״ש בד״ה כי תשמע בקול פ״א בענין מפתחות החיצוניות ואח״כ מפתחות הפנימיות.

אעברה נא ואראה כו׳.

א) **יש** בפסוק זה י״ג תיבות י״ל נגד יגמה״ר או נגד י״ג ברכות אמצעיות דשמו״ע.

ב) **ברכות** פ״ה דל״ב סע״א דרש ר׳ שמלאי לעולם יסדר אדם שבחו של הקב״ה ואח״כ יתפלל מנלן ממשה דכתיב ואתחנן כו׳ וכתיב אד׳ הוי׳ אתה החלות כו׳ וכתיב בתריה אעברה נא ואראה כו׳ וכ״ה פ״ק דעכומ״ז ד״ז ע״ב.

ג) **בזח״ג** פ׳ ואתחנן דף ר״ס ע״ב מאן דקאים בצלותא בעי לסדרא שבחא דמאריה בקדמיתא ולבתר יתבע בעותי׳ דהא משה הכי אמר קדמיתא אתה החלות וגו׳ ולבסוף אעברה וגו׳ ר׳ יהודה אמר מאי שנא הכא דכתיב אד׳ בקדמיתא באלף דלת נו״ן יו״ד (והפנ״י תירץ שזהו ע״ד שהתחלת התפלה אד׳ שפתי תפתח כו׳ ע״ש) ולבסוף הוי׳ וקרינן אלקים, אלא סידורא הכי הוא מתתא לעילא ולאכללא מדת יום בלילה ומדת לילה ביום עכ״ל והביא כ״ז בעה״ק ח״ב פ״ט ופי׳ ח״ל והכל לכוונה אחת עולה והוא מה שביארנו כי סידור שבחו של הקב״ה הוא לייחד את השם הגדול בכבודו (ר״ל יחוד שם הוי׳ שזהו הנקרא שמו הגדול בכבודו הוא המ׳) ולכלול את הכל באין סוף (אפ״ל ע״ד עד שלא נברא העולם הי׳ הוא ושמו בלבד שבחי׳ שמו זהו ענין מקור מים חיים מקור התענוגים ומשם מקור כל ההארה בע״ס, ע״כ גם עתה צריך ליכלל תחלה הכל בא״ס ואזי משם יומשך השפעת אור חדש כו׳) גם קודם שאלת צרכיו וביחוד ההוא נותן מקום ומכין כלי להפיק צרכיו כי בזה הוא עושה חיל בעליונים ועוזרם לפעול פעולתם והם עושים רצונו, והביא ראיה ממשה רבינו ע״ה שצריך העובד לסדר שבחו של הקב״ה ואח״כ ישאל צרכיו, והנה אדון הנביאים ע״ה לקח לו בתפלתו הדרך הזה והוא כי התחיל ממטה למעלה* (הג״ה י״ל ע״ד הנז׳ בזח״ב פ׳ פקודי דרס״א ע״א ברוך ריבויא דכולהו תתאי כלילא בחיוון שרפים ואופנים כו׳ היינו שנכללו

ממטה למעלה: בבוך באב. 17 נוסף: עיין מזה בזח״ג וילך דרפ״ה ע״ב ומאן דגוכ׳ ומסדר שבחי׳ דקוב״ה צ״ל מתתא לעילא ע״ש ע״פ כי שם הוי׳ אקרא כו׳.

כל אלה בבחי׳ מ׳ בעלותה ממטה למעלה ע״ד והחיות נושאות כו׳ וכמ״ש בפרשת ויקהל דף קצ״ז ב׳ בפירוש קחו מאתכם תרומה כו׳ דהא מטרוניתא כו׳ ועל ידי העלאת מ״ן זה היא העולה מלמטה למעלה להתקשר באוא״ס ב״ה וכמ״ש בזהר ר״פ צו דף כ״ו ע״א ת״ח האי עולה סליקו וקשירו דכנ״י לעילא ודבוקא דילה בגו עלמא דאתי כו׳ היינו עליות המל׳ בבינה ובמק״מ פקודי דרל״ח ב׳ ביאר זה המאמר, ואפ״ל לכן אמר מרבע״ה אד׳ הוי׳ שהם מ׳ ובינה היינו כנ״ל בענין עליות כנס״י בבינה כו׳ ובמק״מ שם פי׳ שמתחברים זו״נ ועולים שניהם בסוד מ״נ לבינה, וזה ע״ד הנזכר בפי׳ אלה פקודי המשכן משכן העדות, אבל עוד אפ״ל ענין בזה שהמ׳ ג״כ תקבל תחלה מוחי או״א מאו״א עצמן שלא ע״י ז״א שזהו ענין שהדיבור העליון לא יקבל מהמדות לבד כ״א מהשכל עצמו כמ״ש מזה בד״ה והי׳ מדי חודש בחדשו פ״ג ובביאור מאמר הזהר פ׳ בלק דקפ״ז א׳ ע״פ המלאך הגואל שאז נק׳ המ׳ ג״כ אספקלריא המאירה כמו ז״א כו׳, ועוד כתבתי מזה ע״פ וידבר משה אל ראשי המטות בענין לאמר זה הדבר כו׳ שיהי׳ הדבר בבחי׳ זה כו׳ ואח״כ כשמזדווגים זו״נ יחד אזי הוא זיווג נעלה דוגמת יחוד או״א כמ״ש ע״פ משמח חתן וכלה ומשמח חתן עם הכלה כו׳ עכ״ה) ויחד מדת לילה ביום לפיכך הזכיר בתפלתו אד׳ הוי׳ כי יחד הכל מלמטה למעלה עד ההתחלה כי כן הסדר וכמו שכתבנו בספר תולעת יעקב (הג״ה ואפ״ל שלכן נאמר כאן אד׳ הוי׳ בניקוד אלקים כי פי׳ הוי׳ בניקוד אלקים יש לפרשו ע״ד ז״א בעלותו לעתיקא שאז כאלקים חשוב כמ״ש רבינו נ״ע בביאור ע״פ כי כארץ תוציא צמחה ועתיקא זהו מ׳ דא״ס שהוא בחי׳ השם הגדול שע״ז ארז״ל עד שלא נברא העולם הי׳ הוא ושמו בלבד, א״כ זהו יחוד הכל מלמטה למעלה ע״ד ההתחלה, ועוי״ל ע״ד בזאת יבא אהרן וכן ובא לו לקרן בקדמיתא וגם תחלה מפתחות החיצוניות בד״ה כי תשמע בקול וזהו שם אד׳ מקור בי״ע אח״כ מפתחות הפנימי׳ זהו שם הוי׳ וזהו ענין שיעור שני פתחים, והבחי׳ הג׳ ע״ד ב׳ הפירושים שבהוי׳ הוא האלקים בד״ה שובה ישראל דרוש הראשון, וזהו בכל קראינו אליו ולא למדותיו, ועיין בש״א שער א׳ דע כי השם הראשון כו׳ ובו נכנסים כו׳ הוא מהשם הנקרא אד׳ ועזח״ג צ״ה א׳ ע״פ פתחו לי אנת הוא פתחא לְעאלאה לי׳ ועמ״ש ע״פ ועתה יגדל נא כח אד׳ בענין אד׳ מי יעמוד כו׳ ועמ״ש מזה ע״פ על מזוזות ביתך, כי צ״ל ממעמקים קראתיך ופי׳ בזח״ב בשלח סג״ב היינו מעמיקא דכולא יסוד אבא המקבל מכתר שהוא המחבר א״ס אל האצי׳ כי משם דווקא יומשך האור חדש וכדי לבוא לבחי׳ זו צ״ל כסדר מלמטה למעלה תחלה אד׳ שהוא הפתח הא׳ מלמטה למעלה וה״ע ביטול היש, אח״כ הוי׳ חכמה ביטול אמיתי והיות הניקוד אלקים בחי׳ בעלותו לעתיקא כו׳ ואזי ממעמקים קראתיך מלמעלה למטה כו׳ עכ״ה) ואחר שיחד הסוף בראש והכין הדרך חזר להמשיך רוח הקדש ואור ושפע מהראש אל הסוף והוא יחוד יום בלילה ולכלול הנשמה הקדושה ולהביאה וליחדה ממדריגה למדריגה עד סוף כל המדריגות והוא אמרו את גדלך ואת ידך החזקה והוא הסדר מלמעלה למטה, הגדולה והגבורה כנגד אבות וגבורות (הג״ה אפ״ל שממשיך מאו״א בחו״ג ושרש המשכה זו מחו״ג דאריך המלובשים באו״א, וכמ״ש בביאור ע״פ צאינה וראינה בענין שאו ידיכם קדש וברכו את

הוי' ועמ"ש מזה ע"פ הוי' יחתו מריביו, ומ"ש ע"פ לך הוי' הגדולה והגבורה כו' וא"ש דנאמר לשון גדלך, וכנודע ההפרש בין גדולה לחסד שהגדולה נמשך מא"א שהחסד בא מצד הגדולה כמו שכתוב ארך אפיים וגדל חסד, ועיין מה שכתוב מזה בדיבור המתחיל צדקת פרזונו בישראל עכ"ה) אשר מי אל בשמים ובארץ תרגום אונקלוס ע"ה דאת הוא אלהא דשכינתך בשמיא מלעילא ושליט בארעא מלרע, והכוונה על שהוא אחד בשמים שהוא תפארת ישראל כנגד קדושת השם והקדישו את קדוש יעקב ובארץ הוא ארץ החיים סוד ה' אחרונה, והנה הוא אחד בשמים ובארץ העליונים ובזה הוא שליט ועושה כרצונו בשמים ובארץ התחתונים (הג"ה ועיין במדרש רבה פ' בראשית פרשה יו"ד על פסוק ויכולו השמים והארץ כו' שני כלים כו' ע"ש בהפירוש מ"כ עכ"ה) ואחר שסדר שבחו של הקב"ה שהוא היחוד השלם וכענין שביארנו שאל צרכיו והתפלל ואמר אעברה נא ואראה כו' עכ"ל, והנה נמצא אשר מי אל כנגד ברכת אתה קדוש שהוא ענין ההמשכה מבחי' אתה קדוש בבחי' ושמך קדוש כמ"ש בד"ה אוסרי לגפן בפי' וינוחו בו כל ישראל מקדשי שמך כו', ומהרמ"א פי' אשר מי אל בשמים ובארץ שהוא בשמים ובארץ בהשוואה א' וזהו ע"ד את השמים ואת הארץ אני מלא שהוא סוכ"ע שאצלו שמים וארץ בהשוואה א' ממש כמ"ש בלק"ת בד"ה אני לדודי דרוש השני וע"ד המגביהי לשבת ועי"ז המשפילי לראות בשמים ובארץ בהשוואה א'.

ד) **בכלי** יקר פ' ואתחנן וז"ל ותועלת הרוחני אינו בא מכלל שטח הארץ כ"א מן ההר הטוב הזה והלבנון שלמטה המכוון כנגד בהמ"ק שלמעלה ושם חביון עוז השכינה ונקרא המקום ה' יראה ע"ש שכל הרואה המקום הקדוש ההוא בראיה לחוד קני שלימות נפשו כי מלך ביופיו תחזינה עיניו כי בדרך שבא לראות שמה כך באה לראות, ועל קנין זה אמר לו שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם כו' עכ"ל.

ה) **בלק"ת** ר"פ שלח בד"ה שלך לך אנשים וארץ ישראל מכוונת כנגד א"י שלמעלה ולכן עיקר המצות הוא בא"י דווקא כו', עד ומרבע"ה שהיה כו' התפלל תפלות כמנין ואתחנן לבא לא"י מפני שזהו עיקר המכוון כו' ושם בד"ה ויאמרו כו' טובה הארץ מאד מאד פ"ד פי' ב"פ מאד הם כנגד עלמין סתימין דלא אתגליין ועלמין דאתגליין שהם היכלות דאו"א והיכלות דזו"נ כו' ומכ"ז יובן ענין ואראה את הארץ הטובה שעלי' נאמר טובה הארץ מאד מאד כנ"ל, וע"ע ברבות בשלח פכ"ה ע"פ כי ה' אלקיך מביאך אל ארץ טובה ורחבה בפ' עקב ח' ז' לראות שולחן שהוא ערוך בגן עדן שנאמר אתהלך לפני ה' בארצות החיים כו' ובפ' ויצא ר"פ ע"ד ע"פ שוב אל ארץ אבותיך ע"פ זעקתי אליך ה' אמרתי אתה מחסי חלקי בארץ החיים כו' ארץ שמתיה חיים תחלה לימות"מ כו' גם מה רב טובך אשר צפנת.

ו) **אפ"ל** הארץ הטובה שהיא מ' ע"ד מצא אשה שהיא מ' מצא טוב משלי י"ח כ"ב, והיינו כי יסוד נק' אמרו צדיק כי טוב וזה ההשפעה בא לו

בשביל המ׳ ולכן בגלות הצדיק אבד ההשפעה וטוב זה זהו טיבו דעתיקא, ועמ״ש ע״פ ומשביע לכל חי רצון, ועיין מענין מצא או מוצא פ״ק דברכות ח׳ א׳, והיינו מוצא נקרא נוק׳ דקליפה ע״ד וישליכם אל ארץ אחרת כו׳ וזהו וימצאו בקעה בארץ שנער, ובמא״א ט׳ סעיף ה׳ טוב ירושלים נק׳ יסוד דנוק׳ שהוא הטוב שבכל המ׳ הנקרא ירושלים עכ״ל ועיין זח״ג שלח קע״א א׳ ירושלים ויום ההוא כולא חד כו׳ לגו מכל אינון דרגין אית חד נקודה כו׳ ההוא יקרא ארץ, ופי׳ במק״מ בשם הרח״ו שזהו יסוד דנוקבא שבו ה״ג מבינה, ומבחי׳ נקודה זו יצאו מים חיים אל הים הקדמוני שהוא בינה, והיינו ע״י שהמ׳ מבררת עולם התהו ונעשים באר מים חיים הנובעים מיסוד דנוק׳ לכן יקבלו מזה חו״ב דתיקון, וע״כ נקרא הארץ הטובה שבה ועל ידה מתברר ומתעלה הטוב של עולם התהו שגבוה מעולם התיקון ח״ש בפ׳ עקב ח׳ ז׳ ארץ טובה כו׳ ארץ נחלי מים עיינות ותהומות כו׳ דהיינו ענין באר מים חיים כנ״ל, ועיין בהרמ״ז ר״פ תזריע דמ״ב ב׳ בפי׳ גמלתהו טוב ולא רע כו׳, ועיין זח״א בראשית דף ח׳ ע״א ע״פ שכל טוב לכל עושיהם שכל טוב דא אילנא דחיי שהוא טוב בלי רע כלל והיינו ע״י מצות מעשיות וזהו לכל עושיהם ועיקרם בארץ ואפ״ל שע״י הארץ מתברר עה״ד טו״ר ונפרד הטוב מהרע ומתאחד בעץ החיים וע״כ נק׳ ארץ טובה כו׳, ועמ״ש ע״פ טוב וישר ה׳ על כן יורה חטאים בדרך ע״פ הילקוט בתילים שם שאלו לחכמה חוטא מהו עונשו כו׳ עד שאלו להקב״ה אמ״ל יעשו תשובה ויתכפר הה״ד טוב וישר ה׳ שהוא טוב בלי שום דין והוא בחי׳ ע״ק דלית שמאלא בהאי ע״ק ומזה נמשך למען ייטב לך בעולם שכולו טוב עיין גמרא ספ״ג דפסחים ע״פ ביום ההוא יהי׳ הוי׳ אחד ולפי שבהמ״ק הוא שע״י הקרבנות והתשובה מתכפרים העוונות וזהו ההר הטוב הזה והלבנון ע״ש שמלבין עוונותיהם של ישראל ע״כ נק׳ ההר הטוב שמאיר בו בחי׳ טוב וישר ה׳ ע״כ יורה חטאים בדרך.

ז) עוי״ל ע״פ מארז״ל במנחות פ״ה דנ״ג ע״ב יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים כו׳ ועיקר בחי׳ זו היינו בא״י ולכן נקרא ארץ טובה שבה דווקא יומשך הטוב מבחי׳ הטוב האמיתי לטובים כו׳, ועיין מענין הטיבה ה׳ לטובים ברבות פ׳ מצורע ר״פ י״ז יכול לכל ת״ל ולישרים בלבותם, ובאיכה ע״ו ג׳ ע״פ טוב ה׳ לקוו יכול לכל ת״ל לנפש תדרשנו ודכותי׳ מי אל כמוך נושא עון כו׳ לשארית נחלתו למי שמשים א״ע כשיריים כו׳.

ח) ההשפעה מא״ס ב״ה לבי״ע בא ע״י ב׳ בחי׳ ממוצעים ז״א ונוק׳ כמשנ״ת בדרוש שארה כסותה ועונתה ועמש״ל ע״פ אתה החלות סעיף א׳ ומ״ש ע״פ הזח״ג בחוקותי קי״ד ע״פ דומה דודי לצבי בענין ונתתי משכני וע״ד יצי״מ ע״י משה ואהרן שושד״מ ושודמ״ט, וזהו טוב ה׳ אמרו צדיק כי טוב זהו כשההשפעה מגיע מא״ס לבחי׳ צדיק יסוד עולם ונק׳ ההר הטוב חותם בולט ובחי׳ הממוצע הב׳ יסוד דנוק׳ נק׳ הארץ הטובה חותם שוקע ופעולתה שעל ידה נמשך ומתגלה הטוב העליון דיסוד ז״א לבי״ע שא״א לנבראים לקבל מז״א אלא ע״י המ׳ וכמו ואהרן אחיך יהי׳ נביאך וכמו שא״א לקבל מתושב״כ עצמו לבד אלא ע״י תושבע״פ שהיא הנק׳ ארץ, ועוד

זאת שבה ועל ידה העלאת מ״ן דבי״ע ליבטל וליכלל באצי׳ שאזי דווקא יוכלו לקבל יחוד העליון כו׳, וגם הנה אור זרוע לצדיק ע׳ רבות תרומה ר״פ ל״ד דף קנ״ב ע״ב, וזהו אמרו צדיק כי טוב את האור כי טוב, והצדיק זורע בחי׳ זו בארץ וע״כ נק׳ ארץ טובה שבזה דווקא נזרע אור זרוע הנ״ל ובה יש כח הצומח להצמיח את האור הזרוע, ועמ״ש בד״ה הבאים ישרש יעקב מענין שנק׳ ארץ חפץ כו׳, ובקשת משה חכמה ליכנס לארץ י״ל עוד ע״ד אל יתהלל החכם כו׳ כ״א בזאת יתהלל וזהו טוב שם משמן הטוב שעי״ז יהי׳ גילוי מה רב טובך אשר צפנת כו׳ ועמ״ש בהגהות לד״ה הבאים ישרש בענין כל שמעשיו מרובין מחכמתו כו׳ ושרשיו מרובים כו׳ ועל יובל ישלח שרשיו כו׳ ולכן ביקש משה דווקא ליכנס לארץ כו׳.

ט) **עיין** בת״א פ׳ משפטים ע״פ לא תהי׳ משכלה ועקרה בארצך ובלק״ת פ׳ ואתחנן בד״ה וידעת היום הראשון מענין וזאת המצוה אשר ציוה ה׳ לעשות בארץ וקאי על ק״ש והלא היא חובת הגוף ופי׳ הארץ היא אמונה (ובד״ה וזאת המצוה אשר ציוה ה׳ לעשות בארץ פי׳ ארץ הוא ג״ע כמארז״ל כ״י יש להם חלק לעוה״ב שנאמר ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ ועמ״ש וישב יעקב בארץ כו׳, ופי׳ ג״ע זהו ע״ד באתי לגני אחותי כלה והוא יסוד שבמל׳ ונק׳ ג״כ ציון) אמונה שע״י קיום המצות לבחי׳ אמונה הנק׳ ארץ ממשיכים בה הדעת בבחי׳ סוכ״ע ועי״ז נקראת ארץ זבת חלב ודבש ע״ש פ״ג, ועי״ז לע״ל ומלאה הארץ דיעה, עי״ש פ״ד ובהביאור הראשון פ״ד ובביאור השני פ״ד ונשמע דבחי׳ אמונה נק׳ ארץ, א״כ עכ״פ בארץ הקדושה שמכוונת נגד ארץ העליונה שהיא הנ׳ אמונה ממשיכי׳ ע״י המצוה ביותר ע״כ נתאווה משה ליכנס לארץ.

יוד) **בלק״ת** בפ׳ עקב בד״ה ולהבין שורש טעם וקישור ענין ירושת הארץ העליונה ברוחניות והיא הנק׳ ארץ כנען מלשון הכנעה ומלשון סוחר כו׳ ע״ש ובהקיצור, ועיין מזה ג״כ בת״א בד״ה וישב יעקב ונז׳ מה שלע״ל נאמר ולא יהי׳ עוד כנעני בבית ה׳ צבאות, אך הענין כמש״ש ענין וחם הוא אבי כנען בזקף גדול שמחמת חמימות ורשפי אש ושלהבת העולה למעלה מההיפך הוא העושה בחי׳ כנען לסחור כנ״ל כמ״ש טעמה כי טוב סחרה כו׳, אבל לע״ל שכבר יתברר ההפך ואת רוח הטומאה אעביר כו׳ לא שייך חמימות הבאה מההפך כו׳ כ״א ע״ד שיר חדש כמ״ש בת״א פ׳ בראשית סד״ה כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה כו׳ והנה בתולע״י ע״פ כנען בידו מאזני מרמה כנען כנעני נק׳ הקליפה וצ״ל מסחורה הנ״ל דקדושה עדיין יש יניקה ג״כ להכנעני, וכמו שנותנים לו השעיר המשתלח וכה״ג וזהו סדין כו׳ וחגור נתנה לכנעני אבל לע״ל ולא יהי׳ עוד כנעני, אמנם בקשת משה הי׳ שיכנס לארץ, ואפ״ל שהי׳ ממשיך הבחי׳ דלע״ל ולא יהי׳ עוד כנעני כו׳ ועמש״ל מזה ע״פ ואתחנן בד״ה ארץ דורש.

יא) **כתיב** אשריך ארץ שמלכך בן חורין ז״א דאצילות ועמ״ש ע״ז בזח״א פ׳ לך בסופו דצ״ה ע״ב ודצ״ו סע״א פי׳ בן חורין ובקרן בן שמן ענין אחד הוא בן חורין ע״ש שמקבל מאימא עילאה הנק׳ דרור וחירות בחי׳

יובל וזה״ע ועל יובל ישלח שרשיו ובן שמן זהו ע״ש שמקבל מח״ס עילאה וחו״ב הן תרין ריעין ע״כ זהו בחי׳ א׳ ועכ״פ בחי׳ זו היינו שהשם שלם שבחי׳ י״ה חו״ב מאירים בהוא״ו הנק׳ בן חורין ובן שמן ע״ש שבו נמשך השפע מבחי׳ י״ה והוא משפיע בחי׳ זו בהא תתאה, משא״כ חו״ל מקבל מבחי׳ נער מט״ט שנק׳ שרו של עולם כו׳ ועמ״ש מזה ע״פ ומקנה רב היה לבני ראובן כו׳ ועיין עוד מזה בזח״ב ס״פ תרומה דקע״ה סע״א ובפ׳ חיי שרה דקכ״ד סע״ב יעו״ש, ומכ״ז יובן ההפרש בין קיום המצות בארץ ובין קיום המצות דחו״ל, שע״י קיום המצות בארץ ממשיכים יחוד זו״נ דאצי׳ בבחי׳ חורין בן שמן רמ״ח מ״ע רמ״ח אברים דמלכא משא״כ בחו״ל ששולט נער מט״ט היחוד ע״י מט״ט וא״ת איך אפשר זה, כבר פי׳ ענין זה הפרד״ס בשער אבי״ע פרק חמישי ונרמז מזה בלק״ת פ׳ תצא סד״ה כי ההרים ימושו, וזהו הענין שארז״ל שבא״י הקב״ה בעצמו מוריד גשמים ולא ע״י שליח ובחו״ל הוא ע״י שליח כמ״ש נותן מטר ע״פ ארץ ושולח מים ע״פ חוצות כי המטר הוא מיין דוכרין ובא״י היחוד ע״י ז״א דאצילות והם מים אשר מעל לרקיע כו׳ שהוא הפרסא כו׳ משא״כ בחו״ל אינן מהמים אשר מעל לרקיע כ״א ע״י מי אוקיינוס, ולכן שולחן ע״י מט״ט הנק׳ שליח, או י״ל שליח יסוד נק׳ מלאך גימט׳ מלאך יש חילוק כשהיחוד נמשך ע״י יסוד ובין כשנמשך ע״י ת״ת כמ״ש בסידור שער חג המצות בד״ה ששת ימים תאכל מצות דרוש השני שיש ביחוד זו״נ זיווג דקטנות וזיווג דגדלות וזיווג דקטנות נמשך ע״י יסוד וזיווג דגדלות ע״י ת״ת ויובן זה ע״ד מ״ש ברע״מ ר״פ כי תשא בענין העשיר דא עמודא דאמצעיתא והדל דא צדיק ועמ״ש ע״פ וארא כו׳ באל שדי שהוא מ׳ ויסוד ושמי ה׳ ת״ת לא נודעתי להם ואף שהיחוד עכצ״ל ע״י היסוד י״ל ההפרש אם קומתה רק נגד נה״י או שמתגדלת כנגד חג״ת וחב״ד כו׳, ועמ״ש בבה״ז פ׳ בראשית ע״פ המאמר דכ״ז ע״ב ע״פ אעשה לו עזר דא משנה אתתא דההוא נער ואיהי שפחה דשכינתא כו׳ ובג״ד אתקבר משה לבר מארעא קדישא וקבורתא דילי׳ משנה איהי כו׳ משא״כ מטרוניתא כו׳, והנה א״כ היחוד עליון שע״י משנה הוא נמשך ג״כ ע״י ו״ק דיצי׳ כאמרו אתתא דההוא נער כו׳ ולכן משה שהוא יסוד אבא לא נכנס לארץ כ״א בחו״ל ששם בחי׳ יצירה ובקשתו הי׳ ליכנס לארץ מ׳ דאצילות ואז הי׳ מאיר פנימית התורה כמו שהוא בלי לבוש המסתיר וכמו שלומדים התורה בג״ע העליון בחצות לילה כד קוב״ה אתי לאשתעשע עם צדיקיא וה״ע שמלכך בן חורין כו׳, ועיין בסה״מ סי׳ ק״י דנ״ג סע״ב.

הג״ה ועמ״ש באריכות ע״פ לה׳ הארץ ומלואה תבל ויושבי בה שפי׳ בזהר לה׳ הארץ קאי על א״י שנאמר בה כי לי הארץ ומקבלת משם הוי׳ ממש כמ״ש ארץ אשר ה׳ אלקיך דורש אותה כו׳ תבל קאי על ח״ל תבל ב״פ ארי׳ שמקבל מבחי׳ פני׳ אריה דחיות ואופנים כו׳ ולכן בארץ דווקא יש כח הצומח להצמיח מבחי׳ זורע צדקות משא״כ בחו״ל ומה שממשיכים גם בחו״ל זהו מפני שניתנה הארץ העליונה ברוחניות לישראל עכ״ת.

יב) **במ״א** ע״פ ומקנה רב הי׳ לבני ראובן, הוכחתי ממ״ש ברבות ויצא ר״פ ע״ב חנוך לנער כו׳ ועמ״ש בידי משה שכערך הדודאים לגבי חטים כן

ערך עבר הירדן שהוא מקום מקנה לגבי א"י הנקראת ארץ חטה כו', והיינו כמ"ש בזח"א ויצא קנ"ו א"ב דהדודאים הם תרין כרובין מט"ט וסנדל, וכמ"ש בזח"ג פ' בלק ע"פ יברך את הנערים שהם ב' כרובין הנ"ל וכ"כ במא"א ד' סעיף מ"א ודודאים הם מט"ט וסנדל המעוררים מ"נ למל' עו"ש דודאים גימט' אד', והמק"מ כ' שהם זו"נ דבריאה ח"ל הזהרי חמה בפ' ויצא ואשכח בהאי שדה אינון דודאים השדה היא המ' הדודאים הם מט"ט וסנדל שהם תחתיה בהיכל קדה"ק, מט"ט שר עולם היצירה וסנדל שר עולם העשיה (הג"ה וביצירה מאירים ו"ק דאצילות ובעשיה מאיר מ' דאצילות א"כ מט"ט וסנדל הם מלבישים לכלים דזו"נ דאצילות עכ"ה) והם המלקטים כל מעשה התחתונים ומעלים אותם למעלה למ' כדי שהיא תתקשט בהם ותתעלה ותתקשר למעלה. וזהו הדודאים נתנו ריח דהיינו ריח התורה והמצות שלקטו מן העוה"ז ובהם היא מתתקנת כדמפרש ואזיל עכ"ל והאריך ובמק"מ שם בשם מורינו האריך יותר ע"פ קבלת האריז"ל חו"ג דאצילות נק' דודים ע"ש במא"א ס"נ מהזח"ג ויקרא דף ד', ועפי"ז י"ל מה שזו"נ דב"י נק' דודאים הוא להקטין הענין ודוגמת כרובים לגבי אנפי רברבי, וא"כ בחי' עבר הירדן ששם נמשל לדודאים היינו ששם שולטי' מט"ט וסנדל הנק' נערים וכמ"ש נער הייתי שרו של עולם אמרו וזהו חנוך לנער ע"פ דרכו הערמז ברבות ויצא על ראובן שבחר בדודאים ובמקום עבר הירדן שהכל בחי' אחת אבל ארץ ישראל היא מ' דאצילות המקבלת מישראל דלעילא ז"א דאצילות ששם מאירי' זו"נ דאצי' עצמן, ולא כמו בעבר הירדן שמאירים מט"ט וסנדל שהם יצי' ועשי' הנק' דודאים כנ"ל, וזהו"ע אשריך ארץ שמלכך בן חורין, וכדפי' בזהר לך דצ"ה ע"ב, דהיינו קוב"ה ז"א דאצי' משא"כ בחו"ל שמקבלת ממט"ט הנק' נער כו', ולכן נק' ארץ חטה כ"ב אתון דאורייתא ושעורה מאכל בהמה ג"כ שם ב"ן וגפן יינה של תורה ותאנה תושבע"פ ורמון מלאים מצות כרימון ארץ זית הוא שמן שהוא חכמה ודבש תענוג ונמשך מתמרים לבו מכוון לב אחד לאבינו שבשמים כמ"ש צדיק כתמר יפרח בו', וכבר ידוע ההפרש בין כשההשפעה נמשך ע"י זו"נ דאצילות שז"ס חצר הפנימי' הפונה קדים שהוא עולם האצי' ובין כשנמשך ע"י יצירה ועשייה כו' ששם נק' נער ואצי' נק' ע"ש הזקנה כי בו מאיר עתיק יומין שאצי' אינו מחודש כמו בי"ע כ"א גילוי ההעלם מבחי' שמו הגדול וע' בדרוש ונערים ממשתה נגינתם שמשה לא קיבל מלאך ואמר אם אין פניך כו' גם בענין עשי"ת אין התפילות עולות ע"י מלאך כ"א הקב"ה בעצמו מקבלם ולכן יוהכ"פ אסור בנעילת סנדל ומנעל שהם מט"ט וסנדל, ועמ"ש בלק"ת בפ' מסעי בד"ה לבאר ענין המסעות ובד"ה והי' מדי חודש בחדשו, ועיין בזח"א ס"פ נח דע"ה ע"ב יובן דבחי' חצר הפנימית מאיר בחו"ל רק בשבת ויו"ט ור"ח, אבל בששת ימי החול מאיר רק ע"י הנערים הנ"ל ובא"י מאיר בחי' זו גם בחול, וממילא בא"י שבת עצמו עוד גבוה יותר כמו שבת שבתון לגבי שבת כו', והנה שמיטות יובלות תרומות ומעשרות פאה הכל רק ממצות התלויות בארץ שא"א להמשיך בחי' אלו בחו"ל.

ועתה יובן ענין זה כמ"כ בקיום המצות דבחו"ל ההעלאה וההמשכה הכל רק באמצעות הדודאים הנ"ל אף שבמק"מ ויצא שם בשם מורינו פי' שעי"ז

מגיע המ"ן עד אור א"ס ממש, וכן ההמשכה באה משם, מ"מ כיון שהכל הם דרך הם הרי השפע בא בצמצום והסתר ונק' יחוד זו"נ דיצירה, ובע"ח שער סדר אבי"ע שמ"ז ספ"ה והנה הכתוב אומר שארה כסותה ועונתה לא יגרע, והנה ג' אלו לא נמצאו ביחד רק באצילות בסוד עונה הנשמות החדשות וכן יש ג"כ בבריאה רק שהם סוד המלאכים וביצירה חסר סוד העונה ובעשיה לא יש רק שארה לבדה עכ"ל, לכן ע"י המצות בחו"ל כיון ההשפעה בחו"ל נמשך רק ע"י יצירה ועשיה ליכא גילוי בחי' עונתה כלל, משא"כ בא"י שהוא זו"נ דאצי' עצמן וכשההעלאה וההמשכה ע"י האצילות עצמה מאיר הכל, וגם ההעלאה וההמשכה שרשן ודאי ממקום עליון יותר, שהרי אינו דומה העלאה המתחיל מיצי' להעלאה דאצי', וכמו ההפרש בין פסוד"ז שהוא ביצי' ובין שמו"ע השתחוואה שהיא באצילות ע' בד"ה יהודה אתה.

והנה בד"ה ראו כי ה' נתן לכם את השבת, הקשה בענין הבקשה בשבת קדשינו במצותיך, והרי גם בחול אומרים אשר קדשנו במצותיו שכבר קדשנו, והתירוץ שבחול ההמשכה היא עדיין בהעלם ובשבת בא לידי גילוי והמכוון י"ל שע"י רמ"ח מ"ע בחול מתתקנים רמ"ח אברים דז"א וע"י ל"ת מתקנים המ', ואזי בשבת נמשך היחוד עליון המשכת אור חדש כו' א"כ זהו כמו אירוסין לגבי נשואין בד"ה תורה ציוה לנו משה, וכבר נת"ל שכערך חול לגבי שבת כך ערך חו"ל לגבי א"י כנ"ל, לכן ההפרש בין קיום המצות בחו"ל ובין קיום המצות בא"י זהו עד"ז ההפרש שבין חול לשבת, ועמ"ש עוד בביאור ע"פ וארשתיך לי פ"ג שי"ל עוד דענין קדשנו במצותיו שורש המשכה זו באה מו"א דאצי' אבל הבקשה קדשנו במצותיך שיומשך מע"י וא"א, ואפשר זהו כענין ההפרש יחוד זו"נ הנק' ו"ה ובין יחוד או"א הנק' י"ה, ועיין בדרוש קי"ס בענין קטנות כשנמשך ע"י יסוד וגדלות ע"י ת"ת, ועיקר ההפרש מצד שורש ההמשכה כו' ע"ד הדל כו' והעשיר כו' גם כענין וארא כו' באל שדי אבן ושמי הוי' כו', וא"כ י"ל עיקר גילוי שם הוי' זהו ע"י בארץ, כמש"ש והבאתי אתכם אל הארץ כו' ולכן בבהמ"ק היה נק' השם ככתבו משא"כ עתה רק בכינויו כענין באל שדי כו' אלא שמ"מ מלובש בו השם כו' י"ל משה פני חמה אנפי רברבי ויהושע פני לבנה אנפי זוטרי ונקרא נער לא ימיש אלא שהוא בבחי' גם זקנתי באצילות, ומ"מ גם שם יש אנפי זוטרי ב' כרובים נר"ה ע"כ כשהכניסם הוא לארץ בא ההמשכה מאנפי זוטרי דאצילות ומשם יש יניקה אבל אלו היה משה מכניס שהי' ההשפעה מאנפי רברבי הי' מתקיים לעולם כו'.

להעיר ממ"ש על פסוק מצהלות חתנים מחופתם ונערים ממשתה נגינתם, (עצה בחוץ לארץ להמשיך בחינת ארץ כי הנה אשריך ארץ שמלכך בן חורין ועל ידי עסק התורה ארז"ל שאין לך בן חורין אלא העוסק בתורה שנאמר חרות על הלוחות כו'.) וזהו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה שממשיך האור בהמעשה שיהיה המעשה טוב ע"ד ארץ אשר כו' שוב ראיתי שכן פי' ברבות נשא פ"י דר"מ ע"א שמלכך בן חורין שעוסק בתורה שנאמר חרות כו' ושריך בעת יאכלו שקובעים עתים לתורה ואח"כ אוכלים כו' וברבות

בקהלת במקומו פי' בעת עוה"ב כו' ואפ"ל בעת ע"ד אכלתי יערי כו' ואח"כ אכלו ריעים כו' גם עוד כי נער הייתי מט"ט גם זקנתי כשעולה באצילות ששם וע"י יתיב כו' וזהו והלבנון כי לבושי' כתלג חיוור כו' וא"כ אז גם נער שרו ש"ע בבחי' גבוה, ובמ"ע סי' רי"ח כתב שאז נק' גם הוא בן חורין ובחי' זו ממשיכים ע"י עסק התורה דהיינו זקן שקנה חכמה ומשנה מלובש בו"ק דיצי' ועמ"ש ע"פ והדרת פני זקן כו' גם כמ"ש נער הייתי גם זקנתי כענין ראב"ע דהפי' שהזקנה שרשה המשכה מאצילות ששם מאיר עתיק יומין כו', וכמ"כ ע"י עסק התורה ממשיכים בהנער מבחי' זקנה כו' ועמ"ש בלק"ת פרשה צו בפי' ונערים פני זקנים ילבינו ע"י כי הנער בן מאה שנה וגם כאן הנה כתיב ההר הטוב הזה והלבנון שמלבין כו' מבחי' ע"י לבושי' כתלג חיוור שמאיר שם משא"כ בבחי' נער, אך ע"י ליבון הלכתא שהיא ג"כ בחי' ארץ עי"ז נערים פני זקנים ילבינו כנ"ל, גם שערים המצויינים בהלכה נק' שערי ציון שעד"נ אוהב ה' שערי ציון כו' גם הארץ הוא תושבע"פ כמ"ש בד"ה לכן אמור בת"א פ' וארא, גם בשל"ה דרע"ו ב' ארץ כנען העליונה ע"י מילת ערלת הלב ועיין בלק"ת עקב גבי ולהבין שרש קישור, עיין במהרמ"א פ' עקב ע"פ ארץ אשר דורש כו' דהיינו שלא ע"י אמצעי כו' בא"י י"ל ג"כ שרו נער רק שאינו מלכך כ"א שר ושליח כמו יהושע נער כשהיה אצל משה שנק' משרת משא"כ אח"כ כו' כך עד"ז כש"מ בן חורין הנער רק בבחי' משרת ושליח ועיין חולין פא"ט פתח שרו ש"ע יהי כבוד כו' אזי היה רק ע"ד הנ"ל ביהושע אצל משה.

אעברה נא ואראה את הארץ הטובה כו', הנה מקודם יש להבין ענין המצות ועמ"ש מזה בלק"ת בד"ה ראשי המטות בענין ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם ר"ל כי זה ע"ד ואמר כו' הנה אלקינו זה כו' וכמש"ש בענין לאמר זה הדבר כו' וזהו אקב"ו כי חיות כל העולמות הוא רק מבחי' מלכותו ית' אבל במהו"ע ית' למתב"כ, וזהו ענין קדוש ומובדל, וזהו אני ראשון כו' ומבלעדי פי' באמצעות בעת וזמן של קיום העולמות כו' אין אלקים והסתר, דכולא קמי' כלא חשיב בד"ה שה"ש פ"א ובד"ה וישב יעקב ועמ"ש בד"ה וידבר אלקים אל משה כו' אני הוי' בת"א פ' וארא ובד"ה שובה ישראל דרוש הראשון פ"ב ופ"א ובהביאור שם פ"א ובד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו ספ"א ומ"ש סד"ה וידעת היום דרוש השני ספ"ד, אך הנה ע"י קיום המצות ארז"ל ע"פ ולקחתם לכם ביום הראשון אני נגלה לכם ראשון שנאמר אני ראשון ואני אחרון, ברבות תולדות פס"ג דס"ט ע"ד וברבות פ"א ר"פ ט"ו ע"פ ראשון הוא לכם וזהו תתן אמת ליעקב אמת הוא בחי' אני ראשון ואני אחרון כמ"ש ברבות וישלח פרשה פ"א וזהו שהתורה נק' חותם כמ"ש שימני כחותם וחותמו של הקב"ה אמת שע"י קיום התומ"צ יהי' נמשך גילוי ואמת ה' לעולם והיינו שעי"ז נמשך גילוי האור מבחי' קדש העליון ממש בחי' אני ראשון כו', וכן

בענין בהמ״ק נאמר כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו ירמיה י״ז י״ב ופי׳ בקונטרס שבס״ס הבחי׳ פ׳ תרומה כסא כבוד היינו בינה שהוא כסא לחכמה הנק׳ כבוד מרום הוא כתר מראשון היינו אין סוף ור״ל הכתר שבו מאיר מ׳ דא״ס וכ״ז נמשך אל מקום מקדשינו היינו כמ״ש יקוו המים אל מקום אחד ור״ל המים שהם הנמשכים ממקור מים חיים ועז״נ יקוו המים אל מקום אחד בחי׳ צדיק חי העולמים כמ״ש בזהר בראשית די״ח ע״א ונק׳ מקום אחד שהוא אחד בזיין רקיעים והארץ ונק׳ ג״כ מקומו של עולם ותהו מקום מקדשינו שנמשך בבחי׳ מקדש וה״ע יחוד קבה״ו כו׳ דהיינו שנמשך מבחי׳ שהוא קדוש ומובדל בחי׳ אני ראשון להיות מאיר בבחי׳ שכינתי׳ שהוא ענין ושכנתי בתוכם כו׳, והנה גבי מקדש נאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וארז״ל בתוכו לא נאמר אלא בתוכם והיינו כמארז״ל פ״ק דכתובות דף ה׳ סע״א גדולים מעשה צדיקים כו׳ שנאמר מקדש ה׳ ופרש״י שהמקדש מעשה ידיהם של צדיקים הוא ומעשה ידיהם של צדיקים היינו קיום המצות שעי״ז דווקא ממשיכים בחי׳ כסא כבוד מרום מראשון להיות מקום מקדשינו כנ״ל ועיין ילקוט פ׳ בשלח רמז רנ״ג ע״פ מכון לשבתך פעלת הוי׳.

וזהו ענין מצוה ל׳ צוותא וחיבור כמ״ש מזה בהגהות לד״ה ענין הברכות החיבור הוא מה שעי״ז נמשך אור א״ס להאיר בע״ס שזהו ענין הקב״ה מניח תפילין כו׳ וכמ״ש בת״א פ׳ בשלח בד״ה אשירה להוי׳ כי גאה גאה שזהו ענין ושמרו דרך הוי׳ בד״ה תורה ציוה שיש בהן דבר חכמה נפלאה דהיינו דרך ומבוא להיות הוי׳ חנון ורחום הוי׳ והוא ע״י אתעדל״ת בצדקה ומשפט כו׳, וי״ל שזהו ענין התפילין שהקב״ה מניח כמ״ש בד״ה משה ידבר ובד״ה שימני כחותם בהביאור פ״ג פי׳ ענין פרשיות תפילין הגויל המקיף זהו גלגלתא דא״א שהיא לבנוני׳ והאותיות הן שערות דא״א שהן מקור הד׳ מוחין דאצי׳ כו׳, ועמ״ש בסד״ה לסוסתי ברכבי שבשה״ש דרוש השני ואפ״ל ג״כ שע״י קיום המצות ממשיכים בחי׳ זו גם בבי״ע שהם מדומ״ע כמ״ש בד״ה מי יתנך כאח לי בלק״ת בשה״ש ופי׳ וציוונו ע״ד אשר ציווה מימי קדם בזח״א פ׳ נח סע״ב שהענין שהמ׳ הנק׳ אמרתי שרשה מימי קדם שהם י״ג ת״ד דא״א כי נעוץ סופן בתחלתן כן פי׳ בזה״ח שם, ובסש״ב פמ״ט בפי׳ הוא ציוה ויעמוד אלו בנים כו׳ ועמ״ש מענין אשר קדשנו כאדם המקדש אשה ועיין בד״ה הבאים ישרש בפי׳ אשה יראת ה׳ שהמצות הן היחוד כו׳ וע״ש שזהו ענין ארץ חפץ וכן האשה נק׳ קרקע עולם גם מצוה הוא שם הוי׳ כי מ״צ באתב״ש הוא י״ה וזהו ענין וציוונו ל׳ צוותא וחיבור אליו ית׳ ע״י המצות כי ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקוב״ה, ועיין ברבות פ׳ אמור פל״א באריכות מענין צו את בנ״י תכסוף למעשה ידיך והיינו כי גדולים מעשה צדיקים כנ״ל בענין מקדש, וכתיב בי׳ כוננו ידיך, גם שם צו דרכו של מלך להיות גוזר כו׳ ועמ״ש ע״פ ועתה יגדל נא כח אד׳ בלק״ת פ׳ שלח ומ״ש סד״ה לסוסתי הנ״ל, ובביאור ע״פ הללו את ה׳ כל גוים שהמצות יש בהם ב׳ בחי׳ הא׳ כנ״ל המשכה מלמעלה תר״ך עמודי אור הב׳ העלאות מ״ן מבירורי דק״נ כמ״ש בת״א פ׳ וחי בבי״ק אאומ״ו נ״ע והיינו ענין מ״ן ומ״ד, ועיין מזה בד״ה ראשי המטות הנ״ל פי׳ לחמי כמו שהמאכל כו׳ וכן האשה נק׳ ויאכל לחם בפ׳

שמות, וגם צ״ל אשר יעשה אותם האדם וחי בהם שלא יעשה אותם בקרירות כ״א באמונתו יחיה ממש ועמ״ש בת״א פ׳ וארא סד״ה לכן אמור גבי הכל תלוי בלבו של אדם כו׳ ובד״ה אוסרי לגפן בענין שצ״ל כנס ביין לבושו הנעשה ממעשה המצות, והיינו ממארז״ל שיקבל עליו עומ״ש תחלה בחי׳ רצוא אח״כ ימשיך ע״י ושוב בקבלת עול מצות ועמ״ש בד״ה מנורת זהב כולה ג״כ מענין זה.

ומעתה יובן ענין שהמצות הם לעשות בארץ שרצתה לעשות רצון קונה היא בחי׳ ההעלאה, ועי״ז יהי׳ ההמשכה מבחי׳ שמים כמ״ש ונתתי מטר ארצכם כו׳ ונתתי גשמיכם בעתם כו׳ שהיא המשכת מ״ד כו׳, וגם כי בהארץ שיש כח הצומח להצמיח ישועות מעשה המצות כמ״ש בד״ה הבאים ישרש. וא״כ ההפרש בין קיום המצות בארץ וקיום המצות בחו״ל זהו ע״ד הנז״ל סעיף י״א בד״ה אשריך ארץ כו׳ משא״כ אי לך ארץ כו׳, ועמש״ל בד״ה עצה בחו״ל כו׳.

אעברה כו׳, הטוב זה בהמ״ק, רבות בראשית ר״פ ט״ז, והלבנון זה בהמ״ק שם ר״פ ט״ו וכ״ה תרומה פל״ה, ר״פ ויקרא והלבנון שמלבין עוונותיהם כו׳ כשלג ילבינו כו׳, פ׳ וילך אעברה נא, קהלת צ״ט ג׳ בפסוק מה שהי׳ כבר נקרא שמו, ועמ״ש בת״א ס״פ ויצא ע״פ וישכם לבן בבקר.

להעיר מה טובו אוהליך, האור כי טוב, והטוב בעיניך עשיתי מ״ב כ״ג שסמך גאולה לתפלה, ועמ״ש מזה בלק״ת סד״ה ואתחנן בהקיצור בענין ובטובו מחדש כו׳, טובה הארץ מאד מאד בפ׳ שלח י״ד ז׳, הלא אנכי טוב לך ומ״ש ע״פ טוב וישר הוי׳, ארץ טובה ורחבה שמות ג׳ ח׳, זח״ב תרומה קס״ח ב׳ ובמק״מ שם טוב אור הגנוז פנימי׳ יסוד אבא בהרמ״ז פקודי דר״כ שהוא אצי׳ שבאצי׳, יוסף בן שבע עשרה שנה כמנין טוב זח״א ויחי ר״ו פי׳ הרמ״ז ע״ס דאצי׳ ח״ת דע״י היינו אור שבעת הימים שיאירו בע״ס, רמ״ז ר״פ שמיני בי נשבעתי ע״ש.

ועתה* למה כו׳ אם יוספים אנחנו לשמוע כו׳, רבות תרומה ר״פ ל״ד קנ״ב א׳, אלו היה בא כו׳ וצ״ע דלכאורה סותר למ״ש בשה״ש רבה שעל כל דבור פרחה נשמתם וצ״ל דמש״כ זהו מש״ש חזר הקב״ה והמתיק כו׳ וע׳ ברבות שמות פ״ה קכ״ג ב׳.

ועתה: בכת״י — בא ד״ה זה אחרי המאמר שלפניו.

ב) **רבות** ויקרא פ״א קס״ה א׳ ג׳ או שמא משוי שקשה לס״ר נוח לאחד כו׳ אם יוספים כו׳ ומשה שומע כו׳, י״ל משה הוא מחכמה שהיא כח מה וז״ס גבורי כח ובחכמה גלוי אור א״ס ע״כ יכול לשמוע קול הדבור דיחו״ע בבחי׳ זה הדבר ממש, משא״כ ס״ר נש״י שרשן מו״ק דז״א שהם המדות כו׳ לא יוכלו לקבל ואפ״ל גבורי כח ע״ש ששרש החכמה מגבורה דעתיק כו׳.

ג) **שה״ש** בפסוק חכו ממתקים דל״א ע״ג בשעה כו׳ אנכי כו׳ פרחה נשמתן כו׳ אם יוספים כו׳ נפשי יצאה בדברו כו׳, י״ל ע״י דבור גלוי יחו״ע שם היש בטל לגמרי א״א שיהי׳ הנשמה תוך הגוף וכענין מ״ש בד״ה שה״ש כלה עילאה מכלה היש כו׳, ועמ״ש בענין חד חרוב שהוא מפני גלוי יום שכולו שבת לא יוכל להיות הנהגה הגשמיות ואפ״ל שזהו ג״כ פי׳ ארץ אוכלת יושביה היא ר״ל שמכלה היש של יושביה שיהיו בבחי׳ ביטול מעין בחי׳ וחד חרוב עמ״ש בד״ה כי תבואו אל ארץ מושבותיכם ועמ״ש ע״פ מזמור שיר ליום השבת מענין וחד חרוב, עמ״ש בד״ה ואהי׳ אצלו אמון ועזח״ג נשא קמ״ד רע״ב בשעתא דאתנסיבו כו׳ שנק׳ בחי׳ זו נשואין ועמ״ש בביאור כי תצא ע״פ תבא אליה ובעלתה כו׳ נעילה יוהכ״פ כו׳.

ד) **מענין** קול זח״א בראשית ד״ו ע״ב שהוא ז״א תפארת והמק״מ הראה מקום לענין קול פ׳ בא דמ״ג סע״ב שהם ג׳ שמות ה׳ א׳ ה׳ וז״ש כאן קול ה׳ אלקינו, פקודי דרכ״ו סע״ב ומש״ש קלא פנימאה ההן מפתחות הפנימי׳ בד״ה כי תשמע בקול, פקודי דרס״ב ב׳ ועמ״ש תלים ק״ג כ׳ ע״פ ברכו כו׳ לשמוע בקול דברו ק״ז.

עלה ראש הפסגה.

א) **פ״ה** דברכות דל״ב ע״א אמר רבי אלעזר גדולה תפלה יותר ממעשים טובים שאין לך גדול במעשים טובים יותר ממשה רבינו אעפ״כ לא נענה אלא בתפלה שנאמר אל תוסף דבר אלי וסמיך ליה עלה ראש הפסגה, ופרש״י כלומר בדבר תפלה זו נתרציתי להראותך אותה עכ״ל, ועיין בתוספת ד״ה גדולה ויש להקשות דהא קיי״ל פ״ק דשבת דמי שתורתו אומנתו פטור מן התפלה, כשרב״י וחבריו וא״כ משה ודאי היה תורתו אומנתו יותר גם מרשב״י וא״כ אכתי תקשה נהי דגדולה תפלה יותר ממע״ט, הא משה לבד מע״ט היה תורתו אומנתו דפטור מן התפלה, אשר ע״כ צ״ל דנהי דמי שתורתו אומנתו פטור מן התפלה פטור דוקא, אבל עכ״ז אין זה כמו שהתפלל ג״כ, ר״ל אם הוא צריך לבקש דבר כמו משה שנצרך לבקש שיכנס לארץ, צריך

תפלה דוקא ולא ע״י שתורתו אומנתו, שע״י התפלה דוקא יוכל לפעול שינוי רצון למעלה מבחי׳ התורה כמשנ״ת בת״א בפ׳ מקץ בד״ה מזוזה מימין, לכן אף שתורתו אומנתו צריך לתפלה ולכן משה רבינו שאין לך תורתו אומנתו יותר ממנו שהרי התורה נק׳ על שמו תורת משה, אעפ״כ הוצרך לתפלה ואתחנן ועי״ז נתרצה לו להראותה אותה, ובלא התפלה י״ל לא היה נפעל כן, ולא אמרו שפטור מן התפלה אלא כשאין צריך לבקש דבר דאעפ״כ חייב להתפלל ע״ז מהגי מה שתורתו אומנתו שא״צ להתפלל, וע׳ במג״א סי׳ ק״ו סס״ק ב׳ בשם הסמ״ק אעפ״י שתפלה דרבנן מ״מ בעת צרה מצוה דאורייתא להתפלל א״כ יש הפרש בין עת שא״צ לבקש ובין עת שצריך לבקש.

ב) מד״ר פ׳ שמיני פי״א אר״ש ב״נ כל ז׳ ימי הסנה הי׳ הקב״ה מפתה את משה שילך בשליחותו למצרים כו׳ ובשביעי אמר לו שלח נא ביד תשלח כו׳ אימתי פרע לו כו׳ כל שבעת ימי אדר היה משה מבקש תפלה ותחנונים שיכנס לא״י ובשביעי אמר לו כי לא תעבור את הירדן הזה עכ״ל, ועיין מזה במד״ר פ׳ שמות ס״פ ג׳, ואפ״ל טעמו של משה ע״ד מארז״ל במד״ר פ׳ וישב פרשה פ״ז בדבר מצוה ממאנין שנאמר מאן יבמי להקים כו׳ ע״ש.

ג) מד״ר פ׳ בלק דף רע״ט ב׳ ע״פ ויקחהו שדה צופים ראש הפסגה ראש שיש בו פרצים ששם מת משה שנאמר עלה ראש הפסגה, יש פרצה גדולה מזו, ופי׳ המ״כ דריש פסגה לשון פיסוק ופרצה כד״א מפסג ועולה מפסג ויורד פי׳ מפסיק וקוצר עכ״ל והוא בב״ק ספ״ז דפ״א ע״א, ושם פרש״י מפסג מנתק זמורות הנושבות המעכבות אותו ועולה ויורד עד שמוצא את הדרך עכ״ל ובערוך ערך פסג הביא הגמרא הנ״ל והמשנה סוף פי״א דפרה אזוב שיש בו שלשה קלחין מפסגו ואוגדו ופירש הרע״ב מפסגו מפרידו ומחלקו שיהו הג׳ קלחין מפורדים זה מזה, והתוי״ט שם כ׳ מפסגו כמו מפסקו, הרמב״ם, והטעם שאותיות גיכ״ק מתחלפין עכ״ל עוד הביא הערוך שם ויבתר אותם בתוך ויתן איש בתרו, בפ׳ לך ט״ו יו״ד, ותרגום ירושלמי ופסג יתהון לפסגין רשוי גבר פסגיה כו׳ וכן ת״י שם, ורש״י שם פי׳ ויבתר אותם בתוך חלק כל אחד לב׳ חלקים כו׳, והנה בשה״ש סוף שיר ב׳ בפסוק סוב דמה לך דודי לצבי או לעופר האלים על הרי בתר פרש״י בתר לשון חלוקה והפלגה, וכן בתרגום שם די קריב אברהם כו׳ ופלג יתהון בשוה, (י״ל ג״כ כריתת ברית ב׳ חצאין כמ״ש בהביאור דאתם נצבים בסידור ב׳ בחי׳ שבבתר עת״י וא״א) ובמד״ר שם די״ט ע״א בד״ה עד שיפוח היום על הרי בתר, בזכות התנאים שהתניתי עם אברהם בברית בין הבתרים, ורש״י בשה״ש שם פי׳ על הרי בתר הרים המופלגים ממני, והיינו כי בזח״א פ׳ בראשית דכ״ט ע״ב ובפ׳ ויצא דקנ״ח ע״ב פי׳ הרי בתר טורי דפרודא כמ״ש ומשם יפרד והיה לד׳ ראשים והם מצרים בבל, כמ״ש במד״ר פ׳ בראשית פט״ז, וא״כ ענין סוב דמה כו׳ על הרי בתר זהו ענין משארז״ל גלו לבבל שכינה עמהם גלו לעילם שכינה עמהם כמ״ש ושמתי כסאי בעילם כמבואר במד״ר פ׳ נשא ס״פ ז״ין, ולכן נאמר ושב ה׳ אלקיך את שבותך והשיב לא נאמר אלא ושב, וירידה זו נק׳ כצבי או כעופר האילים שמרוצתם במהירות גדולה כו׳ ומ״ש המד״ר דפי׳

על הרי בתר היינו בזכות ברית בין הבתרים אינו סותר לזה אלא דר"ל שבזכות ברית בין הבתרים בזכות זה ירדה שכינה עמהם ג"כ על הרי בתר טורא דפרודא, ומעתה יובן ג"כ מ"ש במשה עלה ראש הפסגה, שזהו ע"ד הרי בתר, והיינו ע"ש שהקב"ה יהי' עמהם על הרי בתר כנ"ל בפי' סוב ודמה לך כו' על הרי בתר, ולכן גם משה צ"ל בו כן, כדי שבזכותו יעלו מהרי בתר טורי דפרודא להרי בשמים כמ"ש בסוף שה"ש סוב דודי ודמה לך לצבי או לעופר האלים על הרי בשמים, וזהו ענין עלה ראש הפסגה, והנה בסידור שער האלול בהביאור ע"פ אתם נצבים, פי' הכריתת ברית בין הבתרים שכורתים דבר אחד לשני חצאין ששניהם יחד הם דבר אחד וכך הוא ענין הכריתת ברית שכורתים שני האוהבים כאלו שניהם הם שני חצאים ושניהם יחד הם גוף אחד, והנמשל מזה למעלה זהו ענין הכתר שיש בו ב' בחי' היינו בחי' תחתונה שבמאציל ושורש הנאצלים שניהם יחד הם כתר, ובבחי' זו הוא התחברות המאציל א"ס ב"ה עם כנס"י, ואפ"ל שזהו ענין ומל ה' את לבבך כו' למען חייך שיהי' התקשרות נש"י בהקב"ה ע"ד קשר הגוף עם הנשמה כו' ולא כמו ביטול של המלאך אליו ית', ועיין בלק"ת בד"ה אתם נצבים פ"ב ופ"ה, ואפ"ל שע"י סוב כו' על הרי בתר טורי דפרודא שישראל ממשיכים בחי' אחד, במקום הפירוד, שיהי' אתהפכא חשוכא לנהורא עי"ז נמשך שיתיחדו בבחי' לעברך בברית ע"ד ברית בין הבתרים כו', ואפ"ל ג"כ שזהו ענין פסגה פה סג.

קיצור פסגה לשון מפסגו ואוגדו דהיינו שמפרידו, וא"כ זהו כענין הרי בתר טורא דפרודא, וא"כ זהו ע"ד גלו לבבל שכינה עמהם, וכמ"כ גם משה עמהם להאיר להם, ובמד"ר הרי בתר ענין ברית בין הבתרים י"ל ע"י שממשכים ביטול במקום הפירוד מתעלים באחדות האמיתי דוגמת ברית בין הבתרים, שמגיע בבחי' הקשר והחיבור שבין המאציל לנאצלים והוא הכתר שיש בו ב' בחינות ע"י וא"א והם אחד וזהו ענין למען חייך.

ד) **וצ"ע** לקשר זה עם מאמר הזהר פ' בראשית דכ"ז ע"ב ע"פ אעשה לו עזר דאומר דא משנה אתתא דההוא נער כו' ובג"ד אתקבר משה לבר מארעא קדישא וקבורתא דיליה משנה איהי, כי נער היינו מט"ט שהוא ביצי', ואתתא דההוא נער היינו מל' דיצי' ונקראת שפחה לגבי מ' דאצי' ובה הם ששה סדרי משנה שהם לברר עה"ד טו"ר, ומשה הוא יסוד אבא ואלו נכנס לארץ הי' ממשיך גילוי פנימיות התורה ע"ד מ' דאצילות ומעין שלע"ל יתגלה פנימי' התורה וזהו ענין קבלה למשה, וע"פ הפנימית היה ידוע גם דיני התורה שהם חיצונית שלה, כמ"ש באג"ה סד"ה והמשכילים יזהירו והוא סי' כ"ה, משא"כ כשלא נכנס לא"י מ' דאצי' לא נתגלה פנימי' התורה כ"א הנגלות שבתורה והם ש"ס משנה, ולפי שענינה לברר עה"ד טו"ר ע"כ נקרא ראש הפסגה, ל' טורי דפרודא ר"ל שהיא מבררת טורי דפרודא, כמו שנקראת התשבע"פ אילנא דטו"ר לפי שמבררת הטו"ר כמ"ש באג"ה הנ"ל וז"ל אבל הלימוד בתורה אף הלכות איסור והיתר כו' הן הן גופי תורה שבעל פה שהיא ספירת מל' דאצי' כו' ומ"ש האריז"ל שהמשניות הן במ' דיצי' ר"ל לבוש מ' דיצי' שנתלבשה בה מ' דאצי' כו'. והנה כשהמל' דאצי' מתלבשת בק"נ כדי לברר הניצוצות שנפלו בשבה"כ אזי גם המ' דאצי' נקראת בשם עה"ד לגבי

ז"א דאצי' שאינו יורד שם ונק' עץ חיים עכ"ל, ועפי"ז י"ל דכמו שנקרא בשם עה"ד טו"ר לפי שמבררת עה"ד טו"ר כך נקראת ראש הפסגה דהיינו טורי דפרודא ע"ש שירדה במקום הפירוד לברר ולהמשיך שם הביטול, וע' מזה בבה"ז פ' בראשית על מאמר הנ"ל שהאריך בזה, ועיין כה"ג פי' והכשבים הפריד יעקב דפי' בלק"ת פ' אמור בד"ה והניף הכהן אותם פ"ב דכשב שנמשל בו ושער רישי' כעמר נקי הכף דכשב הוא כתר שין חג"ת שבכתר ב' חו"ב ויעקב הפריד אותם ר"ל שהמשיך אותם ממקורם הנעלה למקום הפירוד כדי שיהי' נמשך הביטול גם בעלמא דפרודא כו' וע"ש ג"כ בהביאור ספ"ה, ועד"ז פי' ראש הפסגה קבורתו של משה שהיא משנה, פסגה היינו טורי דפרודא וראש הפסגה מה שנתלבשו שם שיתא סדרי משנה שמתלבשים במ' דיצי' כדי לברר טורי דפרודא ולהמשיך שם הביטול גם במקום הפירוד כו', ונעשה פרדס רמוגים פרדס ר"ת פשט רמז דרוש והוא פרד לשון פירוד ע"ד הנ"ל שממשיך הביטול במקום הפירוד ולא פירוד ממש ועם הסוד נעשה פרדס ונק' פרדס רמונים רמון היינו מט"ט כנודע מענין רמון מצא תוכו אכל כו', ובמא"א אות רי"ש סכ"ז כתב רמונים הם ב' עטרין ה"ח וה"ג דז"א, ובסה"מ סי' ק"י כ' בשם האריז"ל משנה משה ב' י"ל הנון זהו שער החמשים כי במ"א נת' בענין ולא ידע איש את קבורתו שזהו שער החמשים דבינה וכנזכר מזה ג"כ בלק"ת פ' במדבר בד"ה מעט תוספת ביאור על ענין וספרתם לכם, וא"כ כיון דקבורתא דיליה איהי משנה ע"כ צ"ל שמלובש בה שער החמשים ג"כ, כי אף שהתורה ניתנה במ"ט פנים טהור מ"ט פנים טמא כמ"ש במדרש תלים סי' י"ב ע"פ מזוקק שבעתים, עכ"ז כמו בספירות העומר מ"ט ימים מאיר אח"כ שער החמשים בשבועות כך הוא בענין התורה שניתנה במ"ט פנים, מאיר ג"כ שער החמשים ולכן ניתנה תורה בחג השבועות דוקא שהוא שער החמשים וכמ"ש מזה בת"א פ' יתרו בד"ה מראיהם ומעשיהם, ואולי זהו ההפרש בין ענין אלו ואלו דברי אלקים חיים ובין ענין והוי' עמו שהלכה כמותו כו' ראש הפסגה ל' רום י"ל בטורי דפרודא יש ג"כ כמה בחי' ושורש ענינם הם ד' נהרות שנאמר בהם ומשם יפרד והם ראש עולם הפירוד, והוא ג"כ כחב"ד דבריאה, ריש גלותא פירשו מט"ט, ובמא"א אות רי"ש ראש הוא ג"ר וענין ראש לשועלים ר"פ וילך ט' א' ולא לקלים המרוץ כי לא תעבור את הירדן וכ"ה בשה"ש רבה ק"ח ד' אתמול ומשה עלה כו' והיום כי לא תעבור את הירדן, ובממ"י דל"א סע"ג עלה ראש הפסגה דע"י כן תסתלק בבינה, וכ"כ שם דל"ב סע"ב עלה ראש הפסגה היינו לומר מסתייך דתסתלק לעילא בראש בינה דאקרי ראש הפסגה.

קיצור. ענין מ"ש בזהר קבורתא דיליה איהי משנה, כי משנה ביצי' ושם מלובש חכמה עילאה המלובש במ' דאצי', ונק' ראש הפסגה, ראש טורי דפרודא כי היא מבררת טורי דפרודא, ולכן נקראת תשבע"פ ג"כ עה"ד טו"ר ע"ש שיורדת ומתלבשת בק"נ לברר ק"נ, וגם ע"ד והכשבים הפריד יעקב, בתורה פרדס פרד, גם משנה משה נ' י"ל שער החמשים כי התורה ניתנה במ"ט פנים טהור ולכן אלו ואלו דברי חיים, א"כ מאיר ג"כ שער החמשים למי שתורתו אומנתו כרשב"י ואולי זהו ענין והוי' עמו שהלכה כמותו.

ובמא"א אות הא סעיף ואו הר נבו יסוד אימא הר נ' בו שער החמשים וזה כשיטת הממ"י דפי' ראש הפסגה ראש הבינה, גם י"ל ראש הפסגה התחלת וראש טורי דפרודא שהן בקדושה עדיין דהיינו ההיכלות דבריאה שנק' טורי דפרודא משום דלוא איהי וגרמוהי חד בהון כמו באצי' אבל אינון בפרודא כמו ק"נ ח"ג, רק משם יתבררו טורי דפרודא דק"נ ובפרדס שער ההיכלות ר"פ שישי שבהיכל הרצון בו נסתלק משה, והוא מהזהר בראשית דף מ"ד ע"ב.

ה) בילקוט פ' ואתחנן רמז תתכ"ב עלה ראש הפסגה מכאן אמר ר' אליעזר בן יעקב יפה שעה אחת בתפלה יותר ממעשים טובים שמכל מעשיו של משה לא אמר לו עלה ובדבר זה נאמר לו עלה עכ"ל, היינו כי מע"ט הם המשכות אלקות מלמעלה למטה, אבל התפלה ענינה עליות מלמטה למעלה ולכן נק' עולת תמיד, והעליה מלמטה למעלה יש בה בחי' עליונה יותר מבהירידה כמ"ש בסידור שער ר"ה סד"ה אד' שפתי תפתח שזהו ע"ד ההפרש בין ענין כורע בברוך ובין ענין וזוקף בשם וזהו ג"כ ההפרש בין מלכיות ובין זכרונות יעו"ש וי"ל שההפרש ע"ד אזלת לקרתא הלך בנימוסהא וכענין שילוב הוי' באד' ששם הוי' יורד לשם אד' אז שם אד' גובר משא"כ בשילוב אד' הוי' ששם אד' מתעלה לשם הוי' אזי שם הוי' גובר, ולכן בתפלה שהיא הזדככות החומר יותר מבמעשים טובים נאמר לו עלה, ועליה זו י"ל השגת שער החמשים כנ"ל.

עו"ש מכאן אמרו העומדים בחו"ל הופכין פניהם כלפי א"י ומתפללין שנאמר והתפללו דרך ארצם, ואפ"ל כיון עיקר התפלה שיהי' עליית המ' דאצי' להתקשר בעצמות אא"ס, והמ' היא הנק' א"י לכן צ"ל והתפללו דרך כו' ועמ"ש מזה ע"פ כמגדל דוד צווארך וע' מזה בפנ"י, ואפ"ל דלפי שארז"ל פ"ה דברכות דל"ב ע"ב מיום שחרב בהמ"ק נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים וע' מזה בת"א ד"ה ועשית ציץ, ע"כ צריך התפלה לילך דרך א"י ששם אין מחיצה כו', והנה מבואר במ"א ע"פ ואתחנן כו' ואראה את הארץ שבקשת משה שהוא יכניס את ישראל לארץ ופני משה כפני חמה יהי' המשכת אלקות מלמעלה למטה מבחי' שלמעלה מאתעדל"ת, דהיינו ע"ד עסק התורה שהיא מלמעלה למטה, וכשהשיב לו הקב"ה אל תוסף דבר אלי כו' אמר לו עלה ראש הפסגה שצ"ל עליות מלמטה למעלה עי' התפלה, ויש בזה מעלה יתירה כנ"ל מענין חוקף בשם, ועמש"ל סעיף א' שע"י התפלה נמשך מבחי' כתר שלמעלה מהחכמה שהיא התורה.

קיצור. ענין ובדבר זה נאמר לו עלה, ע"ד עולת תמיד, שילוב אד' בהוי' שלמעלה משילוב הוי' באד' כי אזלת לקרתא הלך בנימוסהא, וזה נמשך ע"י התפלה דוקא ולכן כלפי שביקש משה ואתחנן אתה החלות שיהי' המשכות מלמעלה למטה באתעדל"ע מצד עצמו נאמר לו עלה ראש, שיש בעליות בחי' עליונה וע' בלק"ת בהביאור ע"פ שובה ישראל דרוש הראשון, פסגה ש' הוי' בעלותו לע"ק כאלקים חשוב וזהו פסגה סג פה, מעט מאלקי' ר"ל מבחי' הוי' הוא האלקים אין מחסור ליראיו היינו כשנתגלה לו שער הנ'.

ז) והנה כל הנ"ל שנתבאר פסגה ל' פירוד ופיסוק כמו מפסגו כו' זהו ל' תרגום שבלשון תרגום הוא כן כמו ויבתר אותם ת"י ופסג יתהון, אבל בלה"ק י"ל פסגה הוא לשון גובה וכן בתלים סי' מ"ח י"ד פסגו ארמנותיה פרש"י הגביהו בירונותיה כמו אשדות הפסגה פ' ואתחנן ג' י"ז דמתרגמינן רמתא עכ"ל, והמ"צ שם כ' פסגו ענין הרמה וחוזק כמו עלה ראש הפסגה עכ"ל, והנה בפרדס ערך גבוה כ' סתם גבוה הרמז לא"ס כי הוא גובה הכל עד אין תכלית אמנם לפעמים על צד המקרה תייחס אל מדות אחרות כמו קהלת סי' ה' ז' כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם עכ"ל, וזח"א עמוד ק"ג קס"ד קס"ה ח"ב עמוד ר"ט, ואפ"ל ע"ד מ"ש בענין אהרן שנקבר בהר ההר ופי' בהביאור ע"פ שימני כחותם שהמדות דז"א נק' הרים ונה"י דאימא נק' הרים שע"ג הרים, וע' בהביאור ע"פ נשא את ראש בני גרשון פ"ה כי המדות דא"א שהם מקור המדות דז"א נק' הר ההר, וא"כ גבוה מעל גבוה זהו כענין הר ההר כי המדות דאצי' שנקראו הרים זהו לשון הגבהה ועמ"ש בלק"ת בד"ה אתם נצבים בענין הרים הגבוהים ליעלים, והנה התרגום רמתא, רמה הוא בבינה כמ"ש בפרדס ערך רם וזהו ענין ירום מאברהם שהוא חסד וכן ונשא מיצחק שהוא גבורה שהבינה מרוממת מהמדות חו"ג, וע"ד שנקראת מעל שמים, ועד"ז איתא הפירוש בממ"י ר"פ ואתחנן דל"א ע"ג וז"ל ורזא דמלתא דבעא למעבר בארעא ועי"כ הוה מסתלק בלבנון דהיינו לובן עילאה דהיינו כתר (ע' מזה בלק"ת בשה"ש בד"ה ביאור הדברים ע"פ שחורה אני ונאוה ושם פ"ו פי' לבנון מקור הלבנונית כו') עליוך, ויתעבר ד' בי למענכם כלומר לא בעא קודב"ה דיסתלק בלובן עילאה אלא דאסתלק בבינה כו' עלה ראש הפסגה וראה כו' דע"י כן תסתלק בבינה כדקא יאות (ויהי' יכול להאיר לישראל משא"כ כשיסתלק בכתר יעו"ש ודוגמיא לדבר עיין בזח"ג פ' אחרי דף ע"ד סע"ב ודע"ה א' שיש הפרש בין הסתלקות הוא"ו לה"א עילאה שהוא בינה או בין הסתלקות לגבי אלף שהוא כתר דאז לא תליא בתשובה ואף שאין ההסתלקות שוין כלל דהא צדיקייא כד אסתלקו מהאי עלמא עכ"ז אשתכח יתיר בכולהו עלמין כמ"ש באג"ה סי' כ"ז עכ"ז דוגמא לדבר הוא וע' בבה"ז פ' בהעלותך ע"פ ויהי בנסוע הארון) ובתר כן בסוף יומיא תסתלק בלובן עילאה עכ"ל, וענין ההפרש בין העלייה לבינה ובין העלייה לכתר אף שגם בבינה מאיר התגלות עתיק שלכן נק' הבינה היכל קדה"ק יש להעיר ממ"ש בסידור ע"פ עלי עשור ועלי נבל בענין הכנור שלע"ל יהי' של עשרה נימין, ובבהמ"ק הי' של שבעה נימין וזהו ענין ז' היכלות ולימוה"מ יהי' של שמונת נימין כו' ואחר תחה"מ יהי' של עשרה נימין ועיין מזה בבחיי ר"פ נשא, ואפ"ל כי או"א נק' סתימין ונק' עלמא דאתכסיא, כמ"ש בת"א פ' בשלח גבי קי"ס בד"ה הולך לפניהם יומם, אמנם הכתר נק' סתימא דכל סתימין שגם מאו"א הוא סתום ולכן מבחי' זו הי' קי"ס שהפך ים ועלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא, כי לגבי הכתר ב' הבחי' שוין וע' בלק"ת בשה"ש בענין כי טובים דודיך מיין וע' עוד בלק"ת בד"ה והניף ידו על הנהר ע' בת"א בד"ה יביאו לבוש מ' בענין אסתר שהוא בחי' ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא שאפילו בבחי' ביום ההוא שהוא עלמא דאתכסיא אין בחי' זו מושג כו' ועמ"ש מזה בהגהות לד"ה את שבתותי תשמרו בענין פי' שני

שבתות כהלכתן דהשבת הא׳ הוא העליי׳ והשביתה מהדבור והיינו בבחי׳ המחשבה שהוא בינה הנק׳ שביעאה עילאה, ושבת עילאה הוא העליה למעלה מהמחשבה שאותיות המחשבה ג״כ נחשבים הסתר לגבי בחי׳ ראית המהות מה שביקש משה ואראה כו׳ והלבנון, פסגה רוממות וזהו ע״י תפלה שהיא ותתפלל חנה על ה׳ על דוקא ופסגה ל׳ מפסגו וזהו עסק תשבע״פ, והנה בממ״י פי׳ ואתחנן דל״ב ע״ב פי׳ אעברה נא ואראה, משה בעא לאעברא ית ירדנא כו׳ למרמז דבעא לאעברא לעילא מן בינה עכ״ל הנה מפרש דהירדן הוא בינה והיינו כי בינה נק׳ נהר, וכ״מ קצת בזח״ג פ׳ שלח דקס״ז סע״א דאומר ירדן דא עאל ואתמשך זמנא חדא בשתא גו ההוא נהר דנפיק מעדן, ואח״כ לפ״ז ענין בקשת משה כי הנה דלע״ל נאמר והניף ידו על הנהר שהוא בינה והוא בחי׳ גבוה יותר מקי״ס כמ״ש בסידור בד״ה ששת ימים תאכל מצות דרוש השני ובלק״ת בד״ה והניף ידו על הנהר, ושעי״ז יתגלה פנימי׳ התורה כמו שהי׳ במ״ת אחר קי״ס, לכן ביקש משה שיהי׳ בחי׳ זו על ידו דענין אעברה נא דהיינו למעבר ית ירדנא ירצה בזה שיהי׳ בחי׳ והניף ידו על הנהר, וזהו אתה החלות להראות שיצ״מ וקי״ס הי׳ התחלה שעי״ז הי׳ מ״ת הנגלות לנו, לכן אעברה נא להיות הניף ידו על הנהר שהוא בינה ואראה כו׳ שבחי׳ זו שלמעלה מהנהר שהוא מחשבה נק׳ ראיה כנ״ל, ע״ש בממ״י וזהו סוד ההר הטוב דאיהו יסוד הזה והלבנון דאיהו כ״ע דאיהו לעילא מן בינה עכ״ל ב׳ דדייק מתיבת הטוב כידוע שיסוד נק׳ טוב ועמ״ש בת״א בד״ה אשירה להוי׳ כי גאה גאה בפי׳ הטוב כי לא כלו רחמיך.

קיצור בלה״ק פסגה לשון רוממות וגובה, ענין גבוה מעל גבוה שומר ע״ד הר ההר, הרים חג״ת והר ההר נה״י דאימא, ומשה ביקש ואראה כו׳ והלבנון שהוא כתר עליון, והקב״ה השיבו אל תוסף, כ״א עלה ראש הפסגה היינו בינה, שעי״ז יהי׳ לו חיבור למטה, וע״ד ההפרש בין כנור של ז׳ או שמונה נימין ובין עלי עשור, ואו״א נק׳ סתימין עלמא דאתכסיא והכתר נק׳ סדכ״ס וזהו ג״כ ענין שתי שבתות כהלכתן, גם אעברה נא דהיינו את הירדן זהו ע״ד מ״ש לע״ל והניף ידו על הנהר, אתה החלות קי״ס.

ז) עוד כ׳ הממ״י שם וקודב״ה לא בעא דיתעלה נשמתיה דמשה לעילא מן בינה משום דא״כ לא הוו ליה דביקו בהאי עלמא וכי היכי דלהוי לישראל קיומא בגלותא אצטריך למהוי למשה קצת דביקו בהאי עלמא כו׳ והיינו דקאמר ויתעבר ד׳ בי למענכם כו׳ עלה ראש הפסגה היינו לומר מסתייך דתסתלק לעילא בראש בינה דאקרי ראש הפסגה עכ״ל, ואפ״ל משום שהכתר יש בו מבחי׳ שאינו בחשבון ע״ס כלל ע׳ בת״א פ׳ וירא בד״ה פתח אליהו בענין אנת הוא חד ולא בחושבן דקאי ג״כ על כ״ע, ולכן כשיסתלק בבחי׳ זו לא יהי׳ לו דביקו בהאי עלמא, ודוגמת הטעם דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, דהיינו לפי כי תרי״ג מצות דאורייתא עם ז׳ מצות דרבנן הם תר״ך עמודי אור שמבחי׳ כתר וא״א שהשפעתם יומשך בהאי עלמא, וע׳ באגה״ק סי׳ ג׳ בד״ה וילבש צדקה כשריון, ולכן יום שכולו שבת נק׳ וחד חרוב שאין בו השפעת עוה״ז ע״ד שהוא עכשיו כמארז״ל העוה״ב אין בו לא אכילה. ולא

שתיה כו׳ ולכן עד״ז אם הי׳ נשמת משה מסתלק לעילא מן בינה לא הוו ליה דביקו בהאי עלמא, ור״ל שיגין על עניני עה״ז כו׳.

(קיצור מ״ש המ״מ הטעם שאם הי׳ משה מסתלק למעלה מהבינה לא הוו לי׳ דביקו בהאי עלמא כי כתר אינו בחשבון ע״ס, ולכן שכר מצוה בהאי עלמא ליכא ששכר מצוה אין לו דביקו בהאי עלמא).

ולפע״ד אפ״ל בטעם פשוט יותר, דהנה מבואר במ״א בת״א פ׳ בראשית בד״ה הן האדם היה כאחד ממנו, שצ״ל מ״ש ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם, הלא הקב״ה ברא אותו ע״ד שיהי׳ חי לעולם ורק מפני שאכל מעה״ד נאמר לו כי ביום אכלך ממנו מות תמות, וא״כ מאי איכפת ליה אם יוכלו לתקן זה ע״י שיאכל מעץ חיים וחי לעולם, הלא זה היה הכוונה הראשונה, אך הענין כי כוונתו שיהי׳ חי לעולם זהו אם לא הי׳ אוכל מעה״ד טו״ר שאז היה האדם רק טוב בלי שום רע ולכן הי׳ חי לעולם, דענין זה נמשך מבחי׳ אני הוי׳ לא שניתי ומשם נמשך בחי׳ חיי עולם ועיין במד״ר ר״פ קדושים ע״פ ואתה מרום לעולם ד׳, אבל אחר שחטא בעה״ד טו״ר ועירב הטוב ברע שהוא ק״נ המכסה ומסתיר להיות יש ודבר נפרד הפך הרצון עליון שהי׳ להיות דירה בתחתונים שיהי׳ ונגלה כבוד ה׳, ולכן אם הי׳ ממשיך בבחי׳ זו ג״כ וחי לעולם ע״י שיאכל מעץ החיים שהוא מבחי׳ כתר אשר שם ורבו פשעיך מה תעשה לו, א״כ ח״ו היה הקיום לעה״ד טו״ר שהוא ק״נ לעולם ולא הי׳ אפשר כלל להיות דירה בתחתונים כ״א שיתקיימו לעולם כמו שהם מעורבים טו״ר, וזה הפך הכוונה האלקית, ע״כ ויגרש את האדם שמתקן א״ע להפריד הטוב מן הרע, ואזי כשיושלם הבירור יהי׳ תח״ה בבחי׳ וחי לעולם כו׳ יעו״ש, והנה ביצי״מ ג״כ נאמר אני אמרתי אלקים אתם כו׳ אכן כאדם תמותון ומבואר מזה במד״ר ס״פ משפטים וז״ל כשעמדו ישראל בסיני וקבלו את התורה אמר הקב״ה למ״ה על כל האומות יש לך רשות ועל אומה זו אין לך רשות בה שהם חלקי כשם שאני חי וקים כך בני קיימין כו׳ ולא רציתם וחבלתם מעשיכם ואמרתם לעגל אלה אלקיך ישראל ולכך אכן כאדם תמותון כו׳ עכ״ל, וע׳ בזוהר ר״פ קרח שהטעם כיון שהתורה עץ חיים היא א״כ העוסק בתורה מתאחד בעץ חיים כמ״ש עץ חיים היא למחזיקים בה ולכן אית ליה חירו מכולא חירו ממיתה כו׳, והנה אם הי׳ משה נכנס בא״י בבחי׳ את ההר הטוב הזה והלבנון שהוא כתר עליון א״כ היה ממשיך הבחינה ע״ד ואכל מעץ החיים וחי לעולם, וע׳ בזח״ג שלח קנ״ח ב׳ ע״פ היש בה עץ אם אין שבא״י מאיר בחי׳ אין בעץ החיים, והיינו לפי שמשה הוא תפארת דאצי׳ שנק׳ עץ חיים ות״ת עולה עד הכתר ע״כ היה ממשיך בחי׳ הנ״ל, והנה עם כי מצד משה הי׳ נכון הדבר וראוי היה לאותו איצטלא, אך ע״ז נאמר ויתעבר ד׳ בי למענכם, למענכם דוקא שהם לא הי׳ ראוים לזה, כי הם בחטא העגל עירבו טוב ברע כמו בחטא עה״ד ע״כ נאמר עליהם אכן כאדם תמותון ומוכרחים לברר להפריד הטוב מן הרע ע״י העבודה ואז אח״כ לע״ל יהי׳ גילוי בחי׳ זו וחי לעולם, ולכן אם הי׳ משה מכניסן וממשיך בהם בחי׳ זו עכשיו כמו שהם מעורבים טו״ר א״כ לא הי׳ נפרד הטוב מן הרע, ולא הי׳ נשלם המכוון כנ״ל

ע״כ נאמר לו חזק אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה כי להמשיך הגילוי מכתר עליון אי אפשר כ״ז שהטו״ר הם מעורבים בעולם ומטעם הנ״ל, כ״א יהי׳ תחלת בירור הטוב מהרע ע״י העבודה וזהו עלה ראש הפסגה, כפי ב׳ הפירושים פסגה לשון טורי דפרודא דהיינו שיהי׳ בירור עה״ד טו״ר ע״י עסק התשבע״פ שענינה להפריד הטו״ר, וכן פסגה לשון רוממות שהיא הבינה וזהו במשך ע״י עסק התפלה כענין ותתפלל חנה על הוי׳, על דוקא והוא הבינה שבק׳ על הוי׳ שהוא ז״א, וכן נקראת מעל שמים שהוא ז״א, והנה בפנים יפות פי׳ פסגה סג פה ור״ל ס״ג זהו שם הוי׳ במילוי דס״ג שהוא בבינה שבה שם ס״ג, ובבינה הוא שם הוי׳ בניקוד אלקים וזהו פה כי אלקים גימ׳ פ״ה, ובמשה ותחסרהו מעט מאלקים זהו פ״ה, וענין שם הוי׳ בניקוד אלקים זהו ע״ד שיתוף מדה״ר במדה״ד כמ״ש מזה בהביאור ע״פ כי כארץ תוציא צמחה פ״ג, ור״ל שמבחי׳ זו יקויים הבירור של עה״ד טו״ר, משא״כ אם הי׳ מאיר רק רחמים פשוטים כמ״ש במד״ר פ׳ בראשית ס״פ י״ב ע״פ ביום עשות הוי׳ אלקים ארץ ושמים כו׳.

קיצור. ויובן ענין ויתעבר ד׳ בי למענכם, בהקדים ענין ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים, וא״כ ימשיך חיי עולם במקום תערובת טו״ר, ע״כ ויגרש כו׳ שיפריד תחלה הטוב מן הרע, אז אח״כ יזכה לחיי עולם בתח״ה, וכמ״כ בישראל כשיצאו ממצרים נאמר אני אמרתי אלקים אתם שיזכו לחיי עולם, אך אח״ב ע״י החטא אכן באדם, כדי להפריד הטוב מן הרע לגמרי, ושלימות זה הבירור לא ישלם עד לע״ל ע״י דמל׳ כמו שנאמר בברית בין הבתרים, ולכן ארז״ל במדרש איכה ע״פ והמה כאדם עברו ברית, ודנתי אותם בגרושין שנאמר ומביתי אגרשם כו׳ והיינו שעי״ז יפרידו הרע מהטוב, ולכן לא הי׳ אפשר למלאות בקשת משה, להמשיך עתה מבחי׳ כתר קודם שנתבררו נש״י דא״כ זהו כענין ועתה פן ישלח ידו כו׳ כנ״ל, אלא צ״ל ויגרש כו׳, ואזי לע״ל יתגלה בחי׳ זו וזהו ויתעבר ד׳ בי למענכם מחמתכם, ויומשך לע״ל בחי׳ עליונה יותר גם מאילנא דחיי, דהיינו בחי׳ אין, וזהו עלה ראש הפסגה שיהי׳ ע״י עלייה בתפלה באתעדל״ת אתעדל״ע, וע״ד ותתפלל חנה על הוי׳, וגם פסגה זהו הוי׳ בניקוד אלקים, וגם ע״י תשבע״פ בירור הרי בתר טורי דפרודא, ומזה יומשך העלייה לע״ל על הרי בשמים בחי׳ ריח והריחו ביראת ד׳ לא למראה עיניו למעלה ממדרגת וראה, ואפ״ל דהנה כתי׳ זכר עשה לנפלאותיו לכן מי״ז בתמוז עד ט׳ באב זהו ענין ודנתי אותם בגרושין כו׳ וע״י התעוררות רחמים מתפתחים באלול יג״מ הרחמים ומזה נמשך בר״ה ויוהכ״פ ההתגלות אור וכן בסוכות כטל לישראל.

ונשב בגיא מול בית פעור כו׳. להבין הירושלמי (הביאו התוס׳ פ׳ היה קורא) בר״ח רבה שאמר מימי לא איכוונתי כו׳ זמנא חדא כו׳, הנה ידוע שיש כמה מיני השפעות בבחי׳ חיצוניות כמו ג׳ כחות הנפש מחדו״מ מן הנפש שאין

להם ערוך לגבי עצמיות הנפש ואינם נק' אלא גילוי הנפש לבד וכמו כח המעשה מכח התנועה שבגוף הוא רק בחי' גילוי מהנפש וכן כח הדיבור אעפ"י שהוא יותר דק אינו אלא בחי' גילוי מהנפש וכן אותיות המח' כמ"ש במ"א בארוכה בפרטי פרטיות שיש בג' כחות אלו, אמנם הלא אנו רואים שבאדם התחתון אין כח א' מקור לחבירו כלל אלא כ"א נפרד לעצמו שהרי כח המעשה יוצא מחמת החפץ שבלב המכריחו בלי שישפיע לו כח הדיבור מאומה כו', וכן כח הדיבור נמשך ג"כ מהבל הלב באופן הדק יותר להיות קול כו' בלי שישפיעו בו אותיות המחשבה כו' ואין כל א' שייך לחבירו רק שיחוברו יחד לצאת דרכי השפע מן המחשבה לדיבור כו' אבל לא שכח הדיבור עצמו יומשך מן המח' כמ"ש במ"א כי אינם מקורים זל"ז כו' (ומ"ש בתו"א בד"ה לבסומי בפוריא ובחי' ה' כו' שני קוין מחוברים שהם בחי' מחו"ד כו' היינו מחוברים דוקא שהמח' מתלבשת בהדיבור וא"א לדיבור בלי מח' כו' אבל עכ"ז אין הדיבור מתהווה מן המח' כ"א מהבל הלב וה' מוצאות הפה ומהנפש עצמה ע' באג"ה ד"ה ויעש דוד) וא"א לומר עד"ז למעלה מאצי' לבי"ע אשר ג' עולמות בי"ע הן מחדו"מ כידוע שהרי ידוע שמקבלין דין מן דין ממש וכמ"ש כי גבוה מעל גבוה כו' וכידוע לשון ההשתלשלות עו"ע אין העלול יודע אלא רק העילה שלו לבד כמשל השתלשלות שכל הקטן משכל הגדול ממנו והגדול מיותר גדול ממנו עד רבים כהנה כו' שאין הקטן יכול לקבל שכלו מהיותר גדול מכולם כו' (כמשל שלשלת הגשמיות שכל טבעת קשורה בטבעת שלמעלה הימנו בלבד והעליון מאד נעלה מהתחתון כו'). וא"כ צ"ל דהרי בכלל מאתים מנה ע"ד רגלי החיות כנגד כולן דהיינו כשהגדול מכולן אומר את הדבר שכל וחכמה אין מקום כלל לכל המקבלים היינו זת"ז עד הקטן מכולם כו' שהרי בכלל דבריו נבלל גם השכל הקטן והוא מתבטל כדרך ביטול אחד באלף ורבבה וכדומה ואין להקטן מקום תפיסא בפ"ע כ"א כאשר יסתלק העליון כו' וד"ל, ועל דרך משל זה למשכיל ברוח פיו יתברך שמהווה מאין ליש כל פרטי המדריגות של העולמות דבריאה יצירה עשי' מעולם הראשון עד עולם האחרון שהם המלאכים דעשי' שמשפיעים בע' שרים כו', איך יהי' בחי' מקום תפיסא ליש ודבר בפ"ע למלאכים דעשי' ואינם בטלים בעולם הראשון שבבריאה כדרך ביטול א' באלף וכמשל הנ"ל מאחר שנשתלשלו העולמות זה מזה ממש כדרך עו"ע כנ"ל (ועמ"ש בסידור בד"ה יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת כו' דלשם נתבאר ענין ההפרש שבין עו"ע ליש מאין שבחי' עו"ע זהו כמו בחי' עגולים חהו"ע יחו"ע ובחי' יש מאין זהו יחו"ת שנמשך ונתהווה מבחי' מל' איך שיהי' יש מאין זהו עפ"י הפרסא המבואר לקמן) גם צ"ל ענין מאין תמצא שיהי' מהות הצומח והדומם מצומצם כל כך עד שלא יהי' בהם בחינת מדבר וחי כלל והשכל מהות בפני עצמו ומתיקות התפוח מהות בפני עצמו מי חלקם במדריגות זה מזה כו' הלא מספירת חכמה דעשי' נמשכת השכל אנושי כידוע והוא הראשון ובכלל מאתים מנה הי' ראוי שיוכלל מהות המתיקות בו וכדומה מאחר שהוא בדרך עילה ועלול כנ"ל וכן על דרך זה צריך להבין הענין בכללות ההשתלשלות העולמות דבי"ע מרוח פיו ית' ומאין נמצא ההתחלקות שלהם זמ"ז במדריגות עליון ותחתון כו', וד"ל.

קיצור. שצ"ל ענין ההשתלשלות מחדו"מ למעלה זמ"ז דרך עו"ע והרי העליון מוקף מעילתו ובטל אצלה וא"כ איך נתהווה שיהי' היש דבר בפ"ע וגם איך הוא התחלקות המדריגות דצח"מ.

ב) **אך** הענין הוא דכתיב יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים כו' והו"ע הפרסא הנזכר בזח"ג דל"ב ע"ב כמשל חצר הכבד שמפסיק בין אברי הנשימה לאברי המזון כו' להבין זאת צריך להקדים הידוע ומבואר במ"א ע"פ וכל קרבי את שם קדשו כו' שיש בחי' כלים ומלאכים שבבחי' האצי' ממש שהמה המבררים את השפע דאצילות לבי"ע כמו האיצטומכא המבררת המאכל הגשמי כשמתבשל בה ונתפרד כל חלקיו שהי' בו תחלה מעורב ביחד הפסולת עם הטעם המובחר שבו ולא היה ניכר החיצוניות והפסולת כלל כו', וע"י הבישול נפרד החיצוני' להיות דבר לבדו בלי עירוב פנימי' בו כלל כו' עד שבהתבשל היטב המאכל בקיבה יוצא הטוב והמובחר לבדו לחזק את המוח והלב והגרוע ממנו לחיזוק אבריו הפחותים כו', עד שהפסולת מן המאכל שאינו ראוי לחיות אפי' אבר הפחות שבכולם ידחה לחוץ מפני שאין בו חיות כלל לאדם אפי' גשמי כו' ופרטי אופני הבישול הוא לפי פרטי האופנים של קבלת החיות להאברים כו' כמו שיעשו מן חתיכה עיסה אחת כמה מיני מזיגות והרכבות שונות בחמיצות וטעמים שונים ע"י שינוי התערובת שיערב זה עם זה כך או כך כו' כמ"ש במ"א, כן שינוי אופן הבישול שמתברר זה עולה למעלה וזה יורד למטה ע"פ אלו העליות וירידות כו' והוא סיבת שינוי שבקבלת חיות האברים כו' וד"ל, ואמנם לאברי הקיבה והקרבים שהם המבררים המאכל צ"ל עליהם מחיצה מבדלת בינם לבין אברי הנשימה כמו אברי הריאה והלב כו' שהם למעלה ממדריגת הבירור לברר מאכל גשמי כו' אלא הם עצם החיות של הגוף רק שיתוסף בהם החיות ע"י הטעם רוחני שמתברר מן המאכל שבקיבה, והנה הבדלת מחיצה זו של חצר הכבד תועיל לענין כח ההבדלה והבירור שיוכלו הקיבה והקרבים לפרר חלקי המאכל ולהבדיל הפנימי' מן החיצוני' כו' ואם לא היה מחיצה זו מבדלת לא היה בכחם להבדיל כו', ואף שכח ההבדלה שבמחיצה זו היא מאוד רוחני' להבדיל בין האברים פנימים לקיבה וקרבים כו' עכ"ז הוא מקור והסיבה להבדלה הגשמי' שבקרבים וד"ל וזהו ע"ד שנת' במ"א שלכן בעת השינה העיכול בטוב יותר לפי שבעת השינה מסתלקים המוחין והשכל ואין מאירי' בגילוי ולכן אז מתגלה יותר כח העיכול אבל בעת שהוא ער ואינו ישן אשר אז כח המח' והשכל מאירי' בגילוי אז כח העיכול בטל בהם כנר בפני האבוקה ואינו פועל כ"כ פעולתו כנזכר בתו"א פ' לך לך בד"ה והבדילה הפרוכת לכם ולכן כמו"כ זהו פעולת חצר הכבד שהוא הפרסא המבדיל בין אברי הנשימה לאברי המזון שע"י הבדל זה יוכלו אברי המזון להיות נמשך ומתפשט הכח שלהם להאיר ולהתפשט ולא יהי' ביטולם כנר בפני האבוקה באברי הנשימה ששם עיקר החיות כו', ובזה יתורצו ג"כ הקושיות דלעיל מדוע בהשתלשלות נעשה בחי' יש מאין ואין התחתון בטל לעליון שזהו מחמת הרקיע והפרסא, ועד"מ זה יובן למעלה בענין הרקיע המבדיל בין מים עליונים שהוא בחי' פרסא כו' פי' מים עליונים המה הארת מדות דאצי' בעצמותן שהמה מקורי' האמיתים לכל חיות העולמות דבי"ע

שהם כדוגמת אברים החיצונים יד ורגל וצ"ל מחיצה בין מים עליונים המה הארת מדות דאצי' בעצמותן לבין חיות העולמות דבי"ע שהם כדוגמת אברים החיצונים וצ"ל כמו הבדלת מחיצה בין מים עליונים למים תחתונים שהם המקבלים השפע מן בחי' הקרבים כ"א לפי ערכו, ואינו אלא לפי אופן הבירור בקרביים העליונים שהם בחי' כלים ומלאכים מבחי' אצילות אך הם כבר נמשכים מן הרקיע המבדיל אשר עליהם בבחי' מקיף כמ"ש ועל ראשי החיות רקיע כעין הקרח כו' וכדפי' בזח"א דפ"ז ע"א שקרביים הם חיוון בראין וע' בפרדס ערך קרביים ובזח"ג דרל"ה ע"א בענין אצטומכא ובמא"א אות א' סק"ז ואות ק' סכ"ו וסמ"ד שכל בחי' אלו הם במל' ששם מקום הבירור כו' וזהו כמו לחם אבירים שאכלו מה"ש שאותו המזון היה בחי' עצמות האצי' נמשך כדוגמת לחם ונתבשל בקרביים העליונים עד שנתפרד החיצוני' ונשלח השפע לכל מלאך כפי ערכו ולכך הי' מלאכים ניזונין בו וגם בנ"י אכלו אותו המזון אך שכבר הי' מבחי' חיצונית כו' (ולכך ע"י הפרסא נעשה התהוות יש מאין ולא כביטול העלול בעילתו, וזהו מי ברא אלה פי' כי מבטן מי יצא הקרח היינו הפרסא הנ"ל הנק' רקיע כעין הקרח נמשכה מבחינת מ"י בחינת עתיקא כו' שמבינה הנק' עתיקא נמשך כח להיות בחינת פרסא הנ"ל וכמו שכתוב בתורה אור פ' לך לך בד"ה והבדילה הפרוכת ע"כ מי ברא אלה להיות בריאה יש מאין בבחינת ומשם יפרד, ועמ"ש מזה באריכות בביאור ע"פ אלה מסעי תקס"ג) ועפי"ז יובן מה שיהי' התחלקות ברוח פיו ית' להיות עליון ותחתון כנ"ל ואף שמקבלין דין מן דין ממש כנ"ל והוא מפני ששפע דאצי' בעצמו' מתבררת בקרביים עליונים עד שנפרד הפנימי' מן החיצוני' ויוכר לעצמו כנ"ל, לכך יוכל להיות חיות מהות הצומח והדומם לבדו בלי חיות השכל והחי כו' ועד"ז למעלה מעלה בכל פרטי חלקי המדריגות ואף שמקבל העלול מן העילה שלו לבד אבל הוא מקבל חיצוניות השפע (והעיקר לפי שנמשך ע"י הפרסא כנ"ל).

קיצור ביאור ענין הפרסא המבדלת בין אברי הנשימה לאברי המזון וגורם שלא יהי' ביטול והתכללות כחות שלמטה מהפרסא בבחי' שלמעלה מהפרסא ועי"ז נמשך שיהי' אברי המזון מבררים המאכל ומבדילים בין הטוב והמובחר שבמאכל ובין הפסולת שבו וזהו"ע יהי רקיע ויהי מבדיל כו' וזהו לדוד ברכי נפשי כו' וכל קרביי קרביים הם הבחי' שבהם מתברר השפע כו' ומחמת זה נמשך שיהי' היש דבר נפרד ע"י הפרסא הנ"ל המבדלת כו' וגם עי"ז נמשך שיהי' התחלקות המדריגות כו'.

ג) והנה כתיב ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב את המות ואת הרע צ"ל מהו ההפרש בין מות לרע, הנה ידוע ומבואר במ"א שאחיזת החיצונים אינו מתחיל עיקרו ושרשו אלא כאשר כבר נתבטל ונתברר השפע דאצי' בקרביים וכבר נפרד החיצוניות בבירור אחר בירור בהשתלשלות השפע בעולמות עד שמקבלים הע"ש של עכומ"ז הפסולת לגמרי שאין בו הארה דאצי' רק מאד מאד מעט מזעיר כו' ולכך נק' שפע חיותם בשם מות כמו המות הוא

הסתלקות החיות לגמרי ולא נשאר בגוף כ"א בחי' הבל דגרמי' כידוע כן עד"מ נסתלק ונתברר השפע הטוב שהוא החיים העליונים האמיתים דאצי' עד שלא נשאר בחיות הע"ש כ"א הפסולת דפסולת של חיים העליונים עד שיקראו בשם מות כו', ואמנם אעפ"י שיקראו מות אינו נק' עדיין רע כי גם אם אין בו חיות אמיתי והוא כחיות האבן הדומם כו' עכ"ז הוא מהות בריאה כ"ש אף שהוא בתכלית הפחיתות כמו שאין לומר על האבן אף שאינו כלום לגבי השכל שאינו במציאות מהות כלל ולא שהוא רע כו' שעכ"ז יש בו הארת חיות מצומצם מאד שאל"כ לא היה במציאות כלל בעולם כו' אבל מי שנק' רע הוא גרוע הרבה מן המות, והענין הוא לפי שכאשר נסתלק מאד מאד החיים המקוריים מן השפע דאצי' עד אשר נשאר רק בבחי' פסולת דפסולת כנ"ל עכ"ז יש בו איזה הארה דהארה כנ"ל ועד"מ כשפסולת האדם שהוא צואה כשאין ברי' אוכלתה היא נפסדת לגמרי כו' אמנם כאשר הברי' היינו ד"א אוכלה ומתקיים חיותה ע"י מפני שאעפ"כ היה בצואה איזה חיות מעט מן המאכל כנ"ל, הנה התחזק להיות יש ודבר מה עד שיהי' בו חיות יותר מכמו שהי' בהצואה כו' ואזי נק' רע, ועד"ז יובן יניקת הקליפות מן הפסולת דאצי' הנידחה לחוץ שכיון שהם מתחזקים ויתקיימו ע"י היניקה ויהי' כמו בריה בפ"ע כנ"ל, לכך נק' רע שעושין מן הטפל שהוא המות עיקר וחיות להם וזהו רע כו' וזהו שהוזהרו ישראל עם קרובו שלא יעשו להם לחיות עיקרי מן שפע הע"ש ויבחרו בחיים ולא במות, דפי' ובחרת בחיים אין ר"ל על תענוגים גשמיים ח"ו אלא כמ"ש וצדיק באמונתו יחי' וכתי' יראת ה' לחיים וכן התו' נק' עץ חיים היא כו' כי הנה מבואר שעיקר הענין מה שנק' הקליפות בשם רע הוא לפי שתופסים הפסולת לבד לחיות ושפע כו' וזהו עיקר ענין עה"ד טו"ר שהי' רק ענין ההרגשה ליש ודבר וכמ"ש במ"א כו' וישראל חלק ה' המה הוזהרו שלא יעשו יש ודבר מה מן שפע הפסולת לבדו ח"ו רק יבינו וישכילו שהוא פסולת נדחה לחוץ כי אין מזל לישראל ויש ביכולת נשמתם להשיג זאת כידוע ואף שיהי' למהות הפסולת תפיסת מקום לפי אופן ההשתלשלות בבירור אחר בירור כו' נק' מות אבל לא רע כנ"ל ויבחרו בחיים פי' כמ"ש וצדיק באמונתו יחי' וכן לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך דהיינו שיהי' לו החיות העיקרי ה' אלקיך ומה שיש נמצאות רבות בריבוי ההשתלשלות עד שיהי' שפע גשמיות ממגד תבואות שמש כו' הוא מן הפסולת בעיניו ואף שיאכל וישתה ויקבל חיות מהם אין קבלתו אותם ליש ודבר אלא שהם בדרך כש"כ וק"ו ב"ב של ק"ו כו' אם ה' מחי' את החיים העליונים כו' כש"כ חיות גשמי כזה כו' ואף שהוא אינו משיג מהות החיים העליונים והוא אצל השגתו בבחי' אין ולכך הוא קורא להי' אלקים חיים בשם סדכ"ס פי' שהוא מופלא ומכוסה אפילו מן הסתימין שהם חיים העליונים כו' וכש"כ אצל הנשמות כו' עכ"ז יאמין באמונה שלימה וחזקה באיכות ביטול היש לאין כמו שהוא באמת אף שאצלו היש ניכר והאין נסתר כו', וזהו שיחי' באמונתו פי' שלא יחי' בבחי' חיים עיקרי' בהיש כ"א בהאין של היש. וזהו ונשב בגיא מול בית פעור כו' כידוע שפעור היה הע"ז שמתריזין עצמן כו' פי' שרצו לעשות חיות עיקרי מן הפסולת לבד כמשל הנ"ל וזהו מדריגה היותר תחתונה שבקליפות מתכלית גסות השמרים והפסולת כו' וזהו בחי' הרע הגרוע מהמות ופרעה הוא קליפה

דבריאה שהוא פריעת ערלה פי׳ גילוי ערלה הוא הרגשת היש כמו שכתוב במקום אחר וד״ל. ואפשר לומר פעור אותיות עורף דשייך לבחי׳ פרעה, והיינו כי פירוש החיים זהו תחיית המתים וחיי עולם הבא ובחי׳ הטוב הוא מ״ש מה רב טובך אשר צפנת ליראיך כו׳ וס״ת אשר צפנת ליריאך הוא כתר ולכן הוא למעלה מבחי׳ החיים שהם מבחי׳ והחכ׳ תחי׳, והנה כמו שהרע הנז׳ כאן גרוע מן המות כך עד״ז הטוב עדיף מהחיים ע״ד שאמר הכתוב יפה שע״א בתשובה ומע״ט בעוה״ז מכל חיי עוה״ב, ואפ״ל דידוע שהוזכר ב״פ הבדלת הרקיע וההבדלה האחת בין מים עליונים למים תחתונים והו שרש ההבדלה שבין חיים למות. אמנם יש עוד פרוכת המבדיל בין קדש לקדה״ק ועד״ז ההבדלה בין חיים לטוב כי טוב היינו אור הגנוז כו׳ כי טוב חסדך מחיים.

קיצור. ביאור ענין את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע, שהרע גרוע מהמות שעושה מהצואה יש ודבר וזהו בחי׳ חזיר מיער וה״ע פעור, ועד״ז יש חיים ולמעלה הימנו טוב כמ״ש כי טוב חסדך מחיים.

ד) **וכדי** לעקור ולשרש קליפות פעור ישבו בנ״י בגיא מול בית פעור, להבין ענין הגיא ידוע בענין כי אל דיעות ה׳ שהמשפיע והמקבל המה ב׳ הפכים דמאחר שהשפע הוא מאין ליש הרי המקבל שהוא היש אינו מרגיש ומשיג האין השופע עליו כו׳ אבל המשפיע שהשפעת המקבל כלא בעיניו אדרבה הוא היש והמקבל בחי׳ אין ממש לגביו כו׳ וד״ל, ועמ״ש מזה בד״ה משה ידבר וסד״ה כי תשמע בקול ובביאור ע״פ יונתי בחגוי בפי׳ כי לא מחשבותי מחשבותיכם. והנה כל עבודת הצדיקים שהמה בביטול היש להיות מבטלים רצונם ומהותם לה׳ לבדו והיינו להפך היש לאין ועכ״ז מאחר שגם בהתענגם על הוי׳ בג״ע המה יש ודבר כידוע ולכך קוראי׳ לה׳ סדכ״ס כנ״ל, ועי״ז עדיין לא היה ביכולתם לעקור ולשרש ע״ז של פעור מאחר שיש לו מקור בהשתלשלות עו״ע כמשל המות הנ״ל, אמנם כאשר ישבו בגיא זה הי׳ מול וכנגד בית פעור פי׳ כי הר הוא משל להמשכת היש מן האין שההר הגבוה הוא ניכר ונראה ליש ודבר כו׳ ולכן גבי עשו כתיב הר שעיר הר עשו, והגיא הוא היפוכו שנסתר האדם בתוך העומק של הגיא עד שלא ימצאוהו ובהר יוכל כ״א לראות אפי׳ הקטן כו׳ וכמ״כ עד״מ האין של היש היינו מה שבאמת היש כלא חשיב זהו מוסתר ומופלא מכל השגה כנ״ל והעיקר גיא ובקעה והו הכנעה וביטול היפך הר שהוא יש ואמנם כאשר ישבו דווקא בגיא פי׳ שהי׳ להם בחי׳ דיעה להשיג במהות האין כמו שהוא ולהמשיכו שיהי׳ במהות נשמתם כמו שהוא בעצמותו ה״ז היפך השתלשלות מאין ליש, ח״ש היש ה׳ בקרבנו אם אין בקרבנו וד״ל, ולכך עיקרו ע״ז של פעור כי היו מולם וכנגדם ממש וד״ל, ונראה כמ״ש במ״א כי מבינה שמשם שרש ההשתלשלות חו״ג שנק׳ הרים ומשם יש יניקה להרים גבנונים ע״כ משם לא יוכל לבטל היש לגמרי כ״א בחי׳ אתכפיא אבל ע״י חכמה כח מ״ה שהוא אין בחכ׳ דווקא אתברירו חהו שלעקור בחי׳ פעור אין זה ע״י הר כ״א ע״י ונשב בגיא כו׳.

ונראה דענין הר וגיא זהו״ע חותם בולט וחותם שוקע המבואר במ״א בד״ה שימני כחותם והיינו שבחי׳ הר זה אהבה והו״ע יש מי שאהב אבל הגיא הוא חותם שוקע שמלמטה בבחי׳ ביטול וכמו ענין מצות ל״ת וזהו ג״כ ענין שמו״ע שהוא השתחוואה וביטול כו׳ והר עשו הר שעיר זהו נק׳ הרים גבנונים שהם גסות ממש אך אפי׳ הרים דקדושה מ״מ הגיא שהוא הביטול הוא בחי׳ עליונה יותר וזהו״ע כי אתם המעט מכל העמים שממעטים א״ע וכמו שאמר יעקב קטנתי מכל החסדים כו׳, ובמ״ע אופן כ״ט פי׳ ונשב נש״ב בגימ׳ י״ג מכילין דרחמי ושכן הוא בזהר חדש והיינו כי ע״י חותם שוקע שמלמטה ממשיכים חותם בולט שמלמעלה והנה י״ג מדה״ר נק׳ רחמים גדולים שהם בחי׳ שלמעלה מסדר ההשתלשלות ולכן נאמר מי אל כמוך כו׳ לשארית נחלתו למי שמשים א״ע כשירים שזהו בחי׳ ונשב בגיא בבחי׳ שפלות והכנעה בבחי׳ זו נמשכים י״ג מדה״ר כי עיקר הרחמים הוא על השפל כו׳, ולכן ארז״ל ע״פ ובך בחר ה׳ להיות לו לעם סגולה כו׳ מפני שהם נרדפים כו׳ ועמ״ש ע״פ עיר קטנה ואנשים בה מעט כו׳.

(**תוכן** הענין דהעכו״ם הם בחי׳ יש ובחרו ברע להיות דבר נפרד וכדי להמשיך השפע להם היה ע״י פעור כו׳ אבל לישראל נאמר ובחרת בחיים והיינו ע״י ביטול והכנעה שזהו״ע הגיא היפך ההר שהוא יש ולכן לע״ל נאמר כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו כו׳ ונגלה כבוד ה׳ שלא יעלימו ריבוי הפרסאות כו׳ וע׳ בתו״א בד״ה ועשית ציץ גבי שלכבוש מלחמת עמלק צריכים אנשי משה דוקא כו׳).

קיצור • אות ד׳, ענין שהגיא וההכנעה דבחי׳ ובחרת בחיים הוא מול בחי׳ פעור שעיקרם בחי׳ יש ולכן בהר דקדושה לא הי׳ מבטלי׳ כ״כ בחינת פעור אלא על ידי גיא דוקא.

ה) **ומעתה** יש להבין בענין התפלה דשמו״ע שהוא חיי שעה כידוע וחמורה מק״ש שצריכי׳ כוונה ומעומד ובק״ש יושבין וקוראין כו׳ ולענין מי שתורתו אומנתו בהיפוך שמפסיקין לק״ש ואין מפסיקין לתפלה כו׳, אך הענין הוא דהנה בברכת שמו״ע צריך מעומד דוקא וכריעות והשתחוואות לכרוע בברוך כו׳, ובק״ש א״צ כריעה וגם א״צ לעמוד וצ״ל מאחר שהתפלה דרבנן ואף מי שתורתו אומנתו מפסיק לק״ש דאורייתא ואין מפסיק להתפלל שמו״ע למה א״צ כריעה והשתחוואה בק״ש, אמנם הענין ידוע ע״פ כי אל דיעות הוי׳ דקמי׳ עצמות המאציל המשכות הנבראים כאין ממש חשיב ונק׳ למעלה היש ולמטה אין ולגבי הנבראים הוא בהיפוך בחי׳ יש מאין וכנ״ל בענין הר וגיא, והנה בק״ש הו״ע יחו״ת ועילאה דהיינו לבטל היש לאין וליחדו אליו כו׳ פי׳ ע״ד הנ״ל במשל המאכל הגשמי שע״י הבישול נפרדו בו החיצונים מן הפנימי׳ אבל בעוד שהי׳ הפסולת בהעלם בהמאכל קודם הבישול לא היה ניכר בו כלל

ובמ״ע אופן כ״ט : ~~בכתי״ ב׳ : ובמא״א אות ט׳~~

קיצור : נוסף מבוך באבי 62. [illegible] 234 [illegible]

בין טוב לרע וכאלו הוא דבר א׳ ממש שהרי ידוע שהטעם שבמאכל נתגלה בו ע״י הבישול דוקא והוא גילוי ופירוד המובחר מן הפסולת כו׳ שכל שמתגלה בו הטעם ביותר יותר יוצא ממנו הטוב עד שכל שהבישול מוציא ומגלה טעמו יותר ישאר בו הפסולת בגסות ביותר כו׳ אבל כשלא נשאר בגסות כ״כ זהו סימן שלא יצא ממנו כל המובחר עדיין כמ״ש במ״א בענין בירורים ממשל היתוך הכסף כו׳ ועד״מ זה יובן למשכיל למעלה בענין יחו״ת שענינו הוא לבטל החיצוני׳ אל הפנימי׳ כמו שהי׳ קודם שנתפרדו ע״י הבירור בקרביים העליונים דאצי׳ כנ״ל שאז הי׳ שפע האצי׳ הפסולת עם הפנימי׳ יחד ולא הי׳ ניכר בין טוב לרע ולא הי׳ כלל רע כמו מעט השמרים כשמעורב בהרבה יין אין ניכר כלל שהוא שמרים וכמו״כ בחי׳ יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים אזי נעשו מים תחתונים גשמיים אבל קודם ההבדלה כשהי׳ כלולים במים עליונים היו גם הם רוחניים ביחד ולא היה ניכר בין טוב לרע כו׳ ונמצא שהי׳ אז גם בהפסולת מעורב הטוב והמובחר ובטל הי׳ בהטוב שלא הי׳ תופס מקום לעצמו כלל כו׳, וזהו לשון יחוד שמתאחד הטפל עם העיקר וד״ל, וזהו״ע ק״ש ובחרת בחיים שלא לעשות ממ״ת בחי׳ יש בפ״ע נפרד מן העיקר וד״ל, והיינו ע״ד הנ״ל בענין בכלל מאתיים מנה שאם לא ענין הבירורים בבחי׳ קרביים הי׳ בטל התחתון בעליון כו׳ וד״ל כמו״כ בענין עיגולים ויחו״ע כו׳, וא״כ אף מי שתורתו אומנתו צריך להפסיק לק״ש בהיות שזהו חיוב דאורייתא ליחד ולבטל הטפל לעיקרא ושרשא דכ״ע כו׳ ובכדי שלא יתפוס היש דבר בפ״ע ולהפרד מאלקות ח״ו אבל אעפ״י שמתבטל היש לאין עכ״ז הוא מצד המקבל אל המשפיע שנראה למקבל שהוא היש והמשפיע אצלו בבחי׳ אין וקורא אותו סתימין כו׳ כנ״ל א״כ א״צ כריעה והשתחוואה שהרי ידוע שכריעה והשתחוואה הוא בבחי׳ האצי׳ פי׳ שהוא הביטול במציאות ממש ולא שהוא יש ודבר אלא שהוא מבטל א״ע כאילו אינו ולא שהוא אין ממש כו׳, אבל ההשתחוואה הוא כבר בטל במציאות לגמרי כמו שישתחווה וישטח גופו על הארץ לפני רגלי המלך הגדול שמפני גודל האימה ופחד נשאר הוא כאבן דומם ממש כמו החרדה שמסלקת חושי הגוף וישאר רגע זו שנפל עליו הפחד והחרדה כאבן דומם בלי הרגשת עצמותו כלל וכלל כמ״ש במ״א בארוכה בפי׳ חרדה מסלקת הדמים כו׳ וה״ז בבחי׳ אין ממש אלא שאינו ממהות האין עצמו שהרי היה יש תחלה ונתהפך לאין כו׳ לכך בק״ש שעיקרה ביטול היש דהיינו שיהי׳ כמו שהוא דוקא רק שיהי׳ טפל ולא עיקר כו׳ א״צ השתחוואה, אבל בשמו״ע הוא לאחר היחוד שבקריאת שמע שהוא כמו שהשפע בבחינת אצילות רק שצריך המשכה מלמעלה למטה באמרו בא״י פי׳ לא שיומשך מאין ליש אלא שיומשך מהוי׳ שהוא היש באמת כמו שהוא קמיה המאציל כנ״ל למטה גם כן בכח הפועל בנפעל הנק׳ אלקינו כידוע והוא כאין קמיה כנ״ל דהיינו שיהי׳ התגלות מהותו יתברך בהשגת הנבראים ולא יהי׳ בהם בבחינת אין סתימו דכל סתימין לכך צריך להמשכה זו מיש האמיתי לאין של הנבראים בחי׳ ההשתחוואה שהוא הביטול במציאות דוקא מפני שאוא״ס ב״ה אינו שורה על דבר התופס קצת מקום כו׳ דהיינו כשהוא יש ודבר רק שמבטל א״ע כו׳ אלא צריך שלא יהי׳ במציאות כלל וזהו בחי׳ האין של הנבראים כמו שהוא קמי׳ עצמותו ית׳ וכנ״ל וד״ל, וזהו כענין הנז״ל שבקדושה

יש ג"כ הר ובקעה אשר בחי' הר זהו אהבה וזהו"ע ואהבת שנאמר בק"ש, ואמנם בחי' שמו"ע שהוא ביטול והשתחוואה ממש זהו כענין גיא ובקעה, אך ונשב בגיא היינו שמתחילה צ"ל ונשב בחינת קריאת שמע צלותא דמיושב ואחר כך יבוא לבחינת גיא וביטול ממש כו' או ונש"ב ר"ת נש"ב שאיך יבוא לבחינת גיא וביטול זהו על ידי ההתבוננות איך שלמעלה היש ולמטה כלא חשיב וגם כי שער החמישים דבינה הוא המחבר ומיחד חכמה ובינה אשר בינה נק' יש וחכמה הוא אין לכן בו ועל ידו נמשך גם למטה הגילוי איך שלמעלה היש ולמטה האין כו', וזהו ממש ענין גיא כנודע ממ"ש על פסוק ויקבור אותו בגיא לעליונים נדמה להם למטה ולתחתונים נדמה להם למעלה שזהו מפני שהוא בחינת שער הנו"ן הממוצע בין חכמה ובינה לכן לתחתונים בינה נדמה שהוא למעלה היינו בחינת חכמה כו' ולפעמים נק' שער הנו"ן בחינת כתר שהוא גם כן ממוצע בין המאציל לנאצלים ג"כ בחי' אין שהוא רדל"א ליש כו', וזהו שע"י ונש"ב שער הנון בגימ' נמשך יגמה"ר הנמשכים מהכתר כו', ולפ"ז ענין תפלה שהוא רק מד"ס ע"ד ערבים עלי ד"ס בחי' סופר דחכ' שלמעלה מבחי' ספר התורה שהוא בינה כמ"ש בענין ניסוך המים שלא נכתב בתורה מה"ט והוא גבוה מניסוך היין.

ועתה יובן מה שבברכת שמו"ע צריכים כוונה ומעומד שהוא הביטול במציאות ובק"ש יושבים וקוראים כו', אמנם מה שמפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה כו' מפני שברכות ש"ע הם בחי' חיי שעה והתורה חיי עולם יובן ענינו עד"מ הידוע שהחכ' שבעצמות האדם הוא מאד נעלה מהמדות שבלב וגם מהשכל המתלבש בהמדות שאין לו ערוך לעצמות השכל שאינו שייך למדות וכמ"ש בד"ה באתי לגני אחותי כלה בפי' עמקו מחשבותיך ובפי' שהקב"ה משתעשע בעסק התורה לפי שהיא עצמיות החכמה שלמעלה מבחי' חיות העולמות שהוא מהמדות כי עולם חסד יבנה שאף שבמדות יש ג"כ חכמה אין זה ערוך לעצמיות החכמה ועוד שהרי אנו רואים שהמדות יצטרכו לקבל שפעם וא"ל לא יקראו מדות כלל והחכ' תקרא חכ' אף שאינו שופע לזולתו כלל כמו מי שהוא חסדן גדול אם אינו משפיע צדקה וחסד לעניים אינו נק' חסדן כלל אלא אכזרי כו', אבל החכם הגדול אף שלא ישפיע משכלו כלל וכלל הוא חכם גדול כמו שהוא באמת שהרי הוא מבין ומשיג חכמות עמוקות במח' עומק שכלו בפ"ע כו' וד"ל וזהו הענין שלא תצטרך החכמה למקבלים שהוא מאד נעלה מן פרצוף המדות כו', ובזאת יובן ענין מי שתורתו אומנתו פי' כלי אומנתו הוא החכמה והיינו כי ע"י המדות שבחכ' חו"ג שבה הוא משפיע למל' בכח הפועל בנפעל כו' הוא הגבה למעלה משפע המדות העליונים למל' שבברכות שמונה עשרה בא"י אף על פי שהוא מיש לאין כנ"ל עכ"ז אינו אלא מהחכמה שבמדות שבהבל הלב העליון כידוע, והמדות שבחכמה העצמיות היינו כשר פסול חייב זכאי שבתורה שהוא מהות חכמתו ית' חכים ולא בחכמה ידיעא כי אי אפשר להמשיך משם חיות הצירופי אותיות שבמלכות כי אם מי שתורתו אומנתו דוקא, כמו ר' חייא רבה שאמר מימי לא כיוונתי בתפלת שמונה עשרה ר"ל שלא יוכלו לכוין להמשיך

מאור המדות במל׳ יען שהוא קטנות אצלו לפי שתורתו אומנתו א״כ הורגל להמשיך מעצמיות החכ׳ במל׳ ע״י המדות שבחכמה ממש ע״ד הר הקודש שלמעלה מבחי׳ הר סתם א״כ זה שיכוין להמשיך מהחכ׳ שבמדות זהו למטה ממדריגתו וכמו האיש המורגל בעיון רב בעומק החכמה כשיתחיל לעיין בחכמה שבדיבור כמו דקדוק וכה״ג זהו השפלה אצלו ויוכל להיות שלא יוכל לכוין כ״כ בזה כו׳ (והנה • במרע״ה כתיב ויקבור אותו בגי כו׳ מול בית פעור והענין כי איתא בזח״א בראשית כ״ז קבוריתא דילי׳ משנה היינו שבמשנה מלובש מהות ח״ע ממש כמ״ש בבה״ז שם וגם במשנה הוא עיקר גילוי רצון העליון ולכן כתי׳ ולא ידע איש כו׳ עיין זח״ב דפ״ס, וגם ארז״ל לתחתונים נדמה להם למעלה כו׳ כי הוא שער החמישים הממוצע בין אין ליש בין חכמה לבינה ולכן נברא בע״ש בין השמשות בחינת ממוצע ולכן נאמר ויקבור אותו בגי בגי דוקא כי עיקר התורה בחינת ביטול כו׳ אני המשנה המדברת בפיך כו׳), ולכן מי שתורתו אומנתו פטור מן התפלה כי אם היות השמו״ע הוא בחינת ביטול הנק׳ גיא הנה יש בחינה זו גם כן בעסק התורה בבחינת ולא תחללו כו׳ ודברי אשר שמתי בפיך, וכמ״ש ע״פ לאמר זה הדבר ע״ד משה נתנבא בזה גילוי יחו״ע ממש כו׳.

(ה) • ובמא״א אות ג׳ סי״ב גיא יסוד דנוק׳ דקדושה ירושלים גי חזיון, ויסוד דנוק׳ דקליפה גיהנם עכ״ל, וביאור דבריו יובן עפמ״ש בד״ה הנותן לשכוי בינה דלשם נת׳ באריכות פי׳ וענין יסוד דנוק׳ דהיינו בחי׳ הכלי ריקן לקבלת השפע בחי׳ ואל אישך תשוקתך וכדי להיות כלי ריקן זהו ע״י ביטול היש ועקרה זהו עיקר ענין תיקון חצות לעשות בחי׳ כלי לקבלת גילוי אלקות בק״ש וש״ע בשחרית כו׳ שצ״ל מקודם תיקון הכלי וה״ע ונשב בגיא, וכמו יראה תתאה שהיא כלי ליראה עילאה ולעומת זה גיהנם שיורדין לתוכה על עסקי הינם שהם עריות וביאות אסורות שהוא יסוד דנוק׳ דקליפה ג״כ ההתקשרות בהיפוך בלעומת זה כו׳ ונק׳ בורות נשברים היפך מבאר מים חיים הנ״ל וכמ״ש בזח״ג ואתחנן רס״ו ב׳, ועמ״ש במא״א אות ג׳ ס״כ, וזהו ג״כ ענין בית פעור, שבית בחי׳ נוק׳ ובית פעור היינו נוק׳ דקליפה שהוא ההתקשרות לתענוגי׳ הגשמיי׳ הנק׳ מים גנובים ימתקו כו׳ ועי׳ במא״א אות מם סט״ז וע״ז ארז״ל אשה חמת מלא צואה שמקבלת מבחי׳ פעור שהוא הפסולת והצואה. ובמא״א אות צ׳ ס״ח צואה בעשי׳ ששם הע״ז הנק׳ צד גימט׳ צאה ויונקת משם אל אד׳ כו׳ והיינו כי שם אל אד׳ הוא מה שמתלבש בלבוש שק של הטבע כו׳ בחי׳ הסתר והעלם מאד, ע״כ מזה נמשך יניקת התענוגי׳ הגשמים הנק׳ צואה כו׳, ועיין במא״א אות זיין ס״ו זבל נק׳ הקליפה כו׳ ובכ״ז יובן הפסוק בישעי׳ רס״י כ״ב משא גיא חזיון מה לך אפוא כי עלית כולך לגגות, והקשה ע״ז בפתיחתא דאיכה דנ״ד ע״ד ולאיגרא סליק

והנה: מכאן עד סוף המוסגר — נוסף מבוך הנ״ל.

(ה): קטע דלהלן נוסף מבוך הנ״ל.

להון בתמיה דכי הוו עולים להם על הגגות, א״ר לוי אלא גסי הרוח היינו דכבר נת׳ שבקליפה נק׳ הר שעיר הר עשו ע״ש הגסות וההגבהה אבל בקדושה צ״ל הכנעה ושפלות וזהו ענין גיא וכנ״ל ונק׳ גיא חזיון שהוא ענין נבואה היינו כי מבחי׳ החותם שוקע שמלמטה נמשך חותם בולט מלמעלה שהוא ענין הנבואה שהוא גילוי אלקות בפועל כו׳, ולכן מתמיה עליהם הנביא מה לך אפוא כי עלית כולך לגגות שהוא ענין גסי הרוח כו׳ ההיפוך ממש מבחי׳ גיא הנ״ל, והנה להיות בבחי׳ ונשב בגיא זהו ע״י עסק התורה שהוא בחי׳ ביטול הנ״ל ומה גם עסק התושבע״פ שהוא בחי׳ שמור לנוק׳ כו׳.

ובכל הנ״ל יובן דהנה הרמב״ם והרמב״ן נחלקו בענין תחה״מ, דהרמב״ן ס״ל שזהו תכלית הגמול וכן האמת כמארז״ל צדיקים אינן חוזרין לעפרן כו׳, ועז״א העוה״ב אין בו לא אכילה ולא שתי׳, והקשו ע״ז א״כ יהי׳ בריאת הקרביי׳ והמעי׳ והאצטומכא לבטלה מאחר שלא ישמשו כלום ואיך יתכן שהבורא ית׳ יברא דבר לבטלה ולכן פי׳ דמ״ש העוה״ב אין בו לא אכילה ולא שתי׳ זה קאי על עולם הנשמות בלי גופים, ולדבריהם אין תחה״מ תכלית הגמול כ״א העוה״ב שאחר תחה״מ אבל אין כן האמת כי העוה״ב קאי על תחה״מ, אך קושייתם הנ״ל לכאורה צ״ע אך לפמ״ש בענין קרבים העליונים שהם המבררים שפע הרוחניות הנמשך מלמעלה שמתחלק לכמה מדריגות שונות המובחר נמשך בעולמות עליתי׳ והפסולת בעולמות התחתונים כו׳ א״כ י״ל שעד״ז ישמשו ג״כ הקרבים והמעיים שבאדם שיהיו הם ג״כ ביכולתן לברר האור והשפע שיהי׳ נמשך ע״י האדם לעולמות שהרי ארז״ל עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש כו׳ וכמו שידיו יהי׳ כלים ממש לחו״ג שלמעלה וראשו לחב״ד דאצי׳ כן האצטומכא והמעיים יהי׳ כמעלת הקרבים העליונים המבררים השפע כו׳ שיומשך לעולמות שלמטה מהם ודצח״מ כו׳, ובכ״ז יובן ג״כ ענין זכרנו לחיים שמבקשים בעשי״ת בג׳ ברכות ראשונות דשמו״ע מה שבהם אין מבקשים שום בקשה כו׳, ותירץ בס׳ תולע״י שפי׳ בקשה זכרנו לחיים זהו על חיים רוחניים ולפמש״ל בפי׳ ובחרת בחיים הוא מובן, והנה הבקשה במגן אברהם וברכת אתה גבור אפ״ל שהוא כנגד הצדיקים ובע״ת כי ברכת מגן הוא ההמשכה לצדיקים אבל איך יומשך חיים רוחניים למי שהוא רחוק ועי״ז מזכיר ברכת מחיה מתים ורשעים בחייהם קרויים מתים וכמו שמחי׳ מתים כך ע״י התשובה יומשך החיים רוחנים למי שהוא רחוק כשחפץ להתקרב ועמ״ש מזה בד״ה ויאכילך את המן כו׳.

(ה) • **ק״ש** ביטול היש ע״כ הוא מיושב ושמו״ע מעומד ביטול עומדים, עמ״ש בביאור ואהי׳ אצלו אמון בענין ממושבותיכם תביאו, ועמ״ש לקמן בד״ה אתם נצבים מענין עומדים ואעפ״כ מי שתורתו אומנתו מפסיק לק״ש כי ע״י ממושבותיכם דוקא תביאו לחם תנופה שתים המשכות אוא״ס בחו״ב, ומבחי׳ לעולם נמשך מבחי׳ ע״ק אני ה׳ לא שניתי לכן

(ה) : קטע זה נוסף מבוך הנ״ל.

כל מקום שנאמר לי אינו זז לעולם משא״כ תפלה חיי שעה מ׳ והמקור מז״א וזהו מימי לא איכוונות. ועיין בענין רשב״י שהי׳ גבוה מחסידים הראשונים כי הם מדות דאצילות והוא מחב״ד. עיין בדרוש מקרא משנה תלמוד דאומר מקרא בעשי׳ כו׳ ובמ״א אומר מקרא מחב״ד משנה חג״ת תלמוד נה״י כו׳.

וענין מאן אעל קמיה מלכא ארקפסא או ריש גלותא פי׳ בעה״מ שבחי׳ מט״ט קושר כתרים לקונו מתפילותיהם של ישראל נק׳ ריש גלותא ובחי׳ מלאך הגבוה יותר שמעלת כוונת התפלה נק׳ ארקפסא, וביאור הדברים בחי׳ מט״ט קושר כתרים נאמר כי שמי בקרבו שמו כשם רבו שם שדי שאמר לעולמו די, ומט״ט הוא בחי׳ ו״ק דיצירה ונק׳ שר העולם מקור לבחי׳ גבול והוא בחי׳ לבוש לשם שדי שע״י השפעת אלקות לבחי׳ בע״ג ואעפ״כ ארז״ל שקושר כתרים כו׳ כי נתב״ס ונק׳ עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו וכמ״ש בארוכה ע״פ מה יפו פעמייך בנעלים כו׳ ונק׳ ריש גלותא כי במרע״ה כשאמר לו השי״ת הנה אנכי שולח מלאך כו׳ השיבו אם אין פניך הולכים כו׳ ולא חפץ במלאך מט״ט רק בימי יהושע שר צבא ה׳ עתה באתי כו׳, והעיקר בזמן הגלות השפעת אלקות נמשך ע״י שר העולם (בחי׳ מט״ט) וכמ״ש במ״א ע״פ ונתתי נעריהם שריהם שנאמר על זמן הגלות ובחי׳ מט״ט נק׳ נער הייתי גם זקנתי כו׳ ובחי׳ ארקפסא מלאך המעלה כונת התפלה הכונה עיקרה במח׳ ולכן היא בעולם הבריאה וכנ״ל בפי׳ יוצר אור ובורא חושך כו׳ שהמח׳ העלם הוא עולם הבריאה והדיבור גילוי הוא בחי׳ עולם יצירה ולכאורה כוונת התפלה גבוה יותר מדיבור התפלה וכמארז״ל תפלה בלא כונה כגוף בלא נשמה אך אעפ״כ צ״ל התפלה בדיבור דוקא והגם שיחשוב כונת עמוקות ולא יאמר התפלה בדיבור לא יצא י״ח והטעם לזה כמ״ש בארוכה בסידור בד״ה מזהה מימין נ״ת כו׳ שרש האותיות הדיבור הם למעלה מבחי׳ חכמה בחי׳ יחידה כתר עליון כו׳, ובאמת צ״ל שניהם כמ״ש יהיו לרצון אמרי פי כו׳ הוא דיבור התפלה והגיון לבי לפניך הוא כוונת הלב כי לא כל הכונה יוכל לבוא בגילוי בדיבור ולכן מסתפק מאן אעל קמיה מלכא קודם, וזה היה ג״כ בזימנא חדא שרצה לכוין בתפלה בחיי שעה כי מדריגתו היה תורתו אומנתו כמ״ש בגמ׳ שרשב״י וחבריו הם תורתן אומנתן וחבריו הוא ר׳ חייא רבה שפטורין מן התפלה ומה שנק׳ מח׳ זו מאן עאל קמיה מלכא איכוין בתפלה כי כוונת התפלה הוא כמארז״ל שצריך לכוין בשם שהמשכת שם הוי׳ הוא המשכת אוא״ס ב״ה מעצמותו ומהותו ית׳.

ואתחנן ד, ז

כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה׳ אלקינו בכל קראנו אליו, ברכות א׳ ו׳ סע״א מגלה א׳ י״א א׳, סנהדרין ד׳ לח״ב, ר״ה יח״א, יבמות ד׳ מט״ב י״ב ק״ה א׳, ירושלמי פ״ט דברכות, מד״ר יט״א מג״ב רמ״ג ג׳ רפ״ט א״ב (ח״מ) עז״ב קכז״א, זח״א פ׳ בראשית דף ל״א, פ׳ וישלח דף קע״ג פ׳ ויחי דף רל״ו, ח״ג פ׳ פנחס דף רמ״ג דף רנ״ח.

(א) **בברכות** ד״ו סע״א אמרו בתפילין דמארי עלמא כתיב כי מי גוי גדול כו׳, ושהוא ע״ד וה׳ האמירך היום, ועמ״ש מענין תפילין דמארי עלמא בבוך בראשית א׳ פ׳ וישלח ע״פ ויקרא לו אל אלקי ישראל סעיף ה׳ וע״ש סעי׳ ד׳ בענין וצדיק באמונתו יחיה ועמ״ש מזה ע״פ את שבתותי תשמרו דתק״ע ואפ״ל לפ״ז לכן נק׳ כי מי גוי גדול שממשיכים מוחין דגדלות לז״א, וענין מוחין דגדלות היינו המשכה מבחי׳ גדול הוי׳ כו׳ ולגדולתו אין חקר, וזהו הבו גודל לאלקינו.

(ב) **יש** להעיר ממ״ש כי מי גוי גדול, דהא כתיב ס״פ ואתחנן ז׳ ז׳ לא מרובכם מכל העמים חשק ד׳ בכם כו׳ כי אתם המעט מכל העמים וכמדומה שראיתי באיזו פירוש דמכל העמים אתם המעט, אבל לגבי גוי אחד הם גוי גדול, אך עוי״ל דהנה ספ״ו דחולין דפ״ט ע״א פי׳ כי אתם המעט מכל העמים שממעיטים א״ע לפני דהיינו אף בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעיטים א״ע אברהם אמר ואנכי עפר ואפר כו׳ משה אמר ונחנו מה, וא״כ מה״ט נק׳ גוי גדול, וכמ״ש בזהר פ׳ חיי דף קכ״ב סע״ב ופ׳ שלח דקס״ח מאן דאיהו רב איהו זעיר ומאן דאיהו זעיר איהו רב, וע׳ בלק״ת ס״פ עקב סד״ה ארץ הרים ובקעות שמדת גדולתו של הקב״ה בחי׳ גדולה שהיא ממדות דא״א שלמעלה מבחי׳ חסד ע״ש בענין גג״ת וחג״ת היא אינה מאירה דוקא כ״א במקום הביטול ושם שבחי׳ חותם שוקע שלמטה שהוא ענין הביטול זהו דוקא כלי לבחי׳ חותם בולט שלמעלה שהוא מדת גדולתו וע׳ מזה ג״כ בד״ה שימני כחותם, וזהו אל זה אביט אל עני ונכה רוח, א״כ ע״י שהם בבחי׳ המעט מכל העמים שממעיטים א״ע עי״ז ממשיכים מבחי׳ גדולה עליונה ולכן נק׳ כי מי גוי גדול, והיינו ע״י שישראל מונין ללבנה דסיהרא ל״ל מגרמה כלום ונק׳ עני והיינו שממעיטים א״ע וע׳ בת״א פ׳ יתרו סד״ה בחדש השלישי, ולכן עי״ז דוקא נק׳ גוי גדול שמקבלים מפנימית שמשא עילאה שמש ומגן הוי׳ אלקים ומלעילא גם מבחי׳ שמשא כן משמע הפי׳ בזהר ויחי דף רל״ו וכמ״ש רז״ל דעלמא דאורייתא לעילא מן שמשא הוא ע׳ בת״א פ׳ וארא בסד״ה וידבר אלקים כו׳ וארא אל אברהם, וענין מאן דאיהו זעיר איהו רב יובן ג״כ ע״ד שהראש קטן ובו עיקר הנשמה והרגלים גדולים ובהם רק כח ההילוך והיינו מיעוט הכלי הוא רבוי האור, גם י״ל גוי גדול ע״ד גם האיש משה גדול מאד בעיני עבדי פרעה,

וע"ד כי גדול הוי' ואדונינו מכל האלקים, ע' בת"א פ' מקץ בד"ה מזוזה מימין דשם פי' מכל אלקים ר"ל מכל ק"כ צירופי אלקים המסתירים ומעלימים אור א"ס ב"ה וקדושתו לבלתי יתגלה אור א"ס ב"ה כמו שהוא שלא יתבטלו העולמות במציאות, אלא שיהא נראה העולם ליש ודבר נפרד אבל אור הוי' הוא גדול על כולם ומושל על כולם ונת' מזה ג"כ בבוך תרטו"ב ע"פ עתה ידעתי כי גדול הוי' מכל האלקים, והענין ע"ד שנת' בלק"ת פ' בהר בד"ה את שבתותי תשמרו בענין ירידת הנשמות בגופים ירידה צורך עליי' ועל הנשמות גם קודם שירדו בגופים נאמר בורא קדושים ישתבח שמך פי' ששרשם מבחי' השמות אשר השם רק הארה כו' ולכן נק' בריאה יש מאין כי גם והחכמה מאין תמצא, אך הירידה צורך עליי' שיתעלו בבחי' שמו הגדול שהוא סוכ"ע, ואפ"ל כי שמו הגדול היינו ש' הוי' שהוא שם העצם משא"כ מה ששרשם מקודם מבחי' ישתבח שמך זהו משאר השמות שאינן נמחקים שנק' כינויים, ולכן נאמר וארא אל אברהם כו' באל שדי ושמי הוי' לא נודעתי להם ופרש"י לא נכרתי להם במדת אמתת שלי ובחי' אמת זהו אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים, ע' בלקו"ת ד"ה ראשי המטות, ולכן נק' שם הוי' שם העצם ר"ל עם היות שם והארה אך הוא הארה מבחי' עצמותו ית' וכענין אור הקו וחוט המאיר ממנו ית', משא"כ שאר השמות הם כנויים ור"ל שהם בהמדות כמו שם אל בחסד כמ"ש חסד אל כל היום ושם אלקים בגבורה, אבל הוא ית' בעצם לאו מכל אלין מדות איהו כלל, וע"ז מרה שם הוי' שנק' מדת אמתת שלי, וכן כעין זה פירש בספר פנים יפות שהי' תלמידו של המגיד נ"ע ר"פ וארא, וזהו ענין שמו הגדול בחי' סוכ"ע ולכן ירידת הנשמות צורך עלי' שיתעלו בבחי' שם הוי', ולכן ישראל שדבקים בשם הוי' כמ"ש ואתם הדבקים בהוי' אלקיכם נק' גוי גדול שהם דבקים בשמו הגדול דוקא שזהו ענין כי גדול הוי' מכל הק"כ צירופי אלקים, דוגמת משארז"ל פ"ז דשבועות דמ"ז ע"ב ע"פ הנהר הגדול נהר פרת קרב לגבי דהיגא ואידהן וע"ש בפרש"י שנהר פרת קטן מהשלשה נהרות שהוא נזכר כאן ע"ש א"י שהוא בחשיבות נזכר גם הוא בחשיבות עכ"ל, וכ"ה במד"ר כדלקמן סעי' ג', ועד"ז נק' ישראל גוי גדול לפי שדבוקים בגדול העולמים שהוא בחי' שם הוי' שנקרא שמו הגדול כו' כנ"ל, וכמ"ש ביהושע סי' ז' יו"ד ונסבו עלינו כו' ומה תעשה לשמך הגדול, וזהו שמסיים כי מי גוי גדול כו' כהוי' אלקינו בכל קראינו אליו, שלפי שקרובים לשם הוי' בכל קראינו אליו, ע"כ נק' גוי גדול, והנה ארז"ל אליו ולא למדותיו והיינו כנ"ל ששם הוי' נק' שם העצם, בחי' עצמיות שלמעלה מבחי' כלים עיין בפרד"ס שער עצמות וכלים, ולדעת הפרדס שער הכוונה הוא שער ל"ב ושם פ"ב פי' אליו היינו לאור א"ס המתפשט תוך ע"ס, וא"כ היינו שם הוי' וכמ"ש בת"ז במאמר פתח אליהו, ובגין דאנת מלגאו כו' מלגאו איהו שם מ"ה (דהיינו שם הוי') דאיהו אורח אצילות כו', אך בסידור סוף שער הק"ש פי' אליו ולא למדותיו לעצמות אור א"ס הסוכ"ע מה שאינו מלובש בע"ס, ואפ"ל שזהו פי' כהוי'

בתוספות אות כ׳ שהוא כתר המחבר א״ס ב״ה אל הנאצלים על״ק סעיף ט׳ וע׳ בלק״ת בשה״ש בהביאור ע״פ יונתי בחגוי פ״ד בענין אות הכף ושם בענין קומי לך רעייתי וע׳ בד״ה ביאור הדברים ע״פ שחורה אני ונאוה.

קיצור. פי׳ גוי גדול ע״י שהם המעט שממעיטים א״ע ע״ד ונחנו מה ולכן מונין ללבנה הנק׳ המאור הקטן, וכן מי יקום יעקב כי קטן הוא ודוד הוא הקטן ונק׳ עני, עי״ז דוקא מקבלים מבחי׳ גדולתו של הקב״ה, מאן דאיהו זעיר איהו רב, והנה שם הוי׳ נק׳ שמו הגדול בחי׳ סוכ״ע ונק׳ שם העצם, והנשמות ע״י ירידתן בגוף ובבחי׳ ביטול היש לאין מקבלים ודבקים בשם הוי׳ וכמ״ש שמע ישראל הוי׳ אלקינו, וזהו כהוי׳ אלקינו בכל קראנו אליו, ונאמר גדול הוי׳ ואדונינו מכל אלקים פי׳ מכל ק״כ צירופי אלקים, ולכן עי״ז נקראים הם ג״כ גוי גדול, ולכן גם בתפילין דמארי עלמא כתיב כי מי גוי גדול, וענין הקב״ה מניח תפילין המשכת ד׳ מוחין דגדלות לז״א ואולי זהו ג״כ חיבור ב׳ שמות ההוי׳ שיאיר אור הכתר בז״א ע״י המוחין חב״ד כו׳ וכן פי׳ בזהר ס״פ פנחס דרנ״ח סע״א ענין כהוי׳ אלקינו בכל קראנו אליו הכף דכהוי׳ מורה על כתר, ור״ל ע״י הכתר מאיר ש׳ הוי׳ דלעילא בז״א כו׳, וע׳ בת״א פ׳ בשלח בד״ה וירא ישראל את היד, מענין ויקרא הוי׳ הוי׳.

ג) במד״ר פ׳ בראשית פט״ז גבי פרת אלא לפי שעלה והקיף את ארץ ישראל דכתי׳ ביה כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים כו׳ ע״כ נק׳ הנהר הגדול והיינו כמ״ש בגמ׳ פ״ז דשבועות הנ״ל, ובמד״ר פ׳ תצוה פל״ח הביאו פסוק אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בהוי׳ בני אדם שהם משתמשים בהקב״ה כו׳, ור״ל דענין כה׳ אלקינו בכל קראנו אליו היינו לפעול שירד הגשם והרוה הארץ כו׳, ע״ד אני אענה את השמים והם יענו את הארץ, וכן שיתרפא החולי, הרי כביכול הם משתמשים בהקב״ה וכן פי׳ המגיד נ״ע בענין וכל בניך למודי הוי׳ שהם בתפלתם מלמדים את שם הוי׳ כביכול לומר כך עשה וכך עשה כמ״ש בספר אור תורה, והיינו ג״כ ע״י שהם למודים משם הוי׳ כדפי׳ בלק״ת בד״ה וכל בניך למודי הוי׳, וא״כ לפ״ז י״ל כי מי גוי גדול כו׳ אשר הם משתמשים בהקב״ה הנק׳ גדול הוי׳, והוא עושה רצונם.

קיצור. גוי גדול נושע בה׳ שהם משתמשים בהקב״ה למודי הוי׳ שהם כביכול מלמדים את שם הוי׳ ע״ד כבן שמתחטא על אביו כו׳ ועושה לו רצונו.

אפ״ל עוד לגוי גדול ע״ד ובגוים לא יתחשב פ׳ בלק כ״ג ט׳ גם ע״ד הן גוים כמר מדלי ישעי׳ סי׳ מם ט״ו וע׳ מזה במד״ר ויחי פצ״ט דקי״ג א׳ וכתיב כל הגוים כאין נגדו ע׳ סנהדרין ספ״ד דל״ט סע״א, מד״ר אמור פכ״ז ב׳, פכ״ט כי אעשה כלה, ונהרו אליו כל הגוים.

(ד) **זח"א** פ' בראשית דל"א ע"ב אשר לו אלקים קרובים אליו קרובים קרוב מיבעי ליה (עיין במד"ר פ' בראשית פ"ח בענין כי אלקים קדושים הוא) אלא אלקים עילאה (פי' בינה) אלקים דפחד יצחק (פי' גבורה) אלקים בתראה (היינו מל' שעז"נ כי שמש ומגן הוי' אלקים, ובינה הוא הנק' אלקים חיים) ובגיני כך קרובים, וגבורות סגיאין אינון דנפיק מחד וכולהו חדא עכ"ל. ועיין מזה בזהר ר"פ תולדות קל"ה א' שם פי' בזה הפסוק מי ימלל גבורות ד' וע' מזה בפ' ויחי דרמ"ט א', ובפ' יתרו דף פ"ג ע"א פי' ימלל כמו וקטפת מלילות וי"ל דהיינו [redacted] ע"י מי שהיא הבינה הנק' אלקים חיים ששם נמתקים הדינים דפחד [redacted] ע"י הצחוק והתענוג ואפ"ל שלכן נאמר ג"כ לפעמים ישחק בשין, [redacted] י"ל שלכן נאמר אשר לו אלקים קרובים אליו לשון רבים כי ע"י שגם בחי' אלקים חיים דבינה קרובים אליו עי"ז נמתקים הדינים כו', ואפ"ל שזהו ע"י עסק התורה שנק' דברי אלקים חיים עוי"ל שגם בחי' אלקים אשר בבחי' והי' הוי' לי לאלקים קרובים אליו.

קיצור פי' קרובים אליו לשון רבים היינו שגם בינה הנק' אלקים חיים קרובים אליו ועי"ז מתמתקים הדינים דגבורה והיינו ע"י עסק התורה שהיא דברי אלקים חיים.

(ה) **זח"א** וישלח דף קע"ג ע"ב ע"פ ויעל מעליו אלקים וגו' פתח ואמר כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו, ת"ח כמה אינון חביבין ישראל קמי קב"ה דלית לך עם ולישן בכל עמין עוכומו"ז דעלמא דאית ליה אלהא דישמע לון (ע' בסידור בפי' אל תבטחו בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה, דאע"פ שעוכומ"ז המקבלים שפע מק"נ וע"ס דק"נ נק' נדיבים שמשם נמשך השפע בלא תומ"צ ע"ד זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם וע' בת"א בד"ה ויהי בשלח פרעה בענין כמה ארך אפים כו' מ"מ אין להם תשועה, שהתשועה היא מבחי' ה"ח כמ"ש הושיעה ימינך ועננו, והם מקבלים רק מבחי' שמאלא, ולכן אין להם תשועה, וצ"ל הגם שמקבלים מבחי' ארך אפים שמאריך להם אף מ"מ לסוף גבי דיליה שכל האומר הקב"ה וותרן יוותרון מעוהי, אלא מאריך אף וגבי דיליה כדאיתא בגמ' פ"ה דב"ק ד"נ סע"א, ואז אין להם תשועה כי ענין התשועה להושיע האדם אחר הנפילה שלו, ונמשך מהימין, משא"כ בצדיקים ששרשם מהימין לכן גם שבע יפול צדיק וקם, ועוי"ל ענין התשועה זהו ע"ד טוב ד' לקוו שלמעלה ממדרגת טוב ה' לכל כמשארז"ל ספ"ד דסנהדרין דל"ט ע"ב ר"א רמי כתיב טוב ד' לכל וטוב ד' לקוו כו' ע"ש ובפרש"י ד"ה עודר אבל כשבא להגין מן הפורענות ולשלם שכר אינו אלא לקויו, ובחי' זו זהו ענין התשועה להצילו מהרע, ולכן העובדי גלולים שמקבלים מבחי' טוב ה' לכל עכ"ז אין להם תשועה שהיא רק מבחי' טוב ד' לקוו, ויובן ע"ד שנתבאר בסידור מזמור לתודה בענין ד' צריכים להודות שזהו ענין ההודאה על הנס הולכי מדבריות וחולה שנתרפא ושיצא מבית האסורים, ונס זה אף שמלובש

בהטבע עכ״ז נמשך מבחי׳ שם הוי׳ שלמעלה משם אלקים כו׳ ועז״ב בבן אדם שאין לו תשועה כו׳, חהו הענין שהעובדי גלולים אין להם אלקים קרובים אליו להגין מן הפורענות דרך נס כו׳ וכמ״ש בהמן אשר החלות לנפול כו׳ כי נפול תפול) כמו דקודב״ה זמין לקבלא צלותהון ובעותהון דישראל בכל שעתא דאצטריך לון, למשמע צלותהא דאינון בעאך בגין ההוא דרגא דלהון, לכאורה י״ל דרגא דילהון היא המ׳ הנק׳ כנס״י ונעוץ סופן בתחלתן חהו ענין בזאת יבא אהרן אל הקדש, בזאת אני בוטח, וכסיל לא יבין את זאת כמ״ש זח״ב תרומה קנ״ח וע״ז עי״ז נמשך יהי רצון כו׳ אף גם למעלה מהחכמה בד״ה מזוה מימין ובד״ה מה יפו פעמיך בנעלים ועמ״ש ע״פ תפלה לעני כי יעטוף.

קיצור. כי מי גוי גדול, כי אל תבטחו בנדיבים ע״ס דק״ב שהם בבחי׳ בן אדם שאין לו תשועה, כי יש טוב ד׳ לקוו שלמעלה מבחי׳ טוב ד׳ לכל ומשם דוקא נמשך התשועה כענין ד׳ צריכים להודות, ומ״ש בכל קראנו אליו בגין דרגא דילהון י״ל כי כנס״י נק׳ כוס ישועות בזח״א דף א׳ ע״א וח״ב דקס״ט א׳, ואפ״ל כי אלקים גימ׳ כוס ועיין לעיל סעיף ד׳ אלקים דמל׳ הוא כוס וכלי לקבל מאלקים חיים שמשם נמשך הישועות, ולכן בפסוק בראשית ברא משם אלקים הראשון עד שם אלקים השני יש י״ג תיבין היינו י״ג מדה״ר.

ו) זח״א ויחי דף רל״ו סע״ב מפרש כי מי גוי גדול ע״ד מ״ש בישעי׳ סי׳ ט׳ פסוק ב׳ הרבית הגוי, דפרש״י נעשו גדולים לכל שומעיהם והיינו ע״י הנס שנעשה להם במלך אשור. נשמע לפ״ז ג״כ פירוש גוי גדול זהו ע״י הנסים שנעשו להם הם גדולים בעיני כל והיינו בנ״ל סעיף ג׳, ומשום שהנסים נמשכים מבחי׳ גדול העולמים דהיינו כי גדול הוי׳ ואדונינו מכל אלקים כנ״ל סעיף ב׳, גם הגדלת השמחה שהם מגדילים סיהרא שיהי׳ אור הלבנה וכו׳ וממשיכים מלעילא משמשא כו׳.

ז) מד״ר סדר לך לך פל״ט דמ״ג ע״ב ואעשך לגוי גדול א״ל ומנח לא העמדת ע׳ אומות אונטיאות אמר לו אותה אומה שכתוב בה כי מי גוי גדול אני מעמיד ממך כו׳ וכ״ה עוד במד״ר פ׳ נשא פי״א דרמ״ג ע״ב ושם עוד שאתן לבניך את התורה וממנה יקראו גוי גדול שנאמר רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה. הנה בזח״א ר״פ נח דנ״ט סע״ב בענין שלשה אלה בני נח ומאלה נפצה כל הארץ שזהו ע״ד ונהר יוצא מעדן כו׳ ומשם יפרד, וזהו ומנח לא העמדת ע׳ אומות אונטיאות שזה שיש להם קיום בעולם ולא כמו בני האדם היינו ע״י שנח הי׳ צדיק בחי׳ ונהר יוצא מעדן יעו״ש, עי״ז זכה לבחי׳ ומשם יפרד והי׳ לד׳ ראשים שזהו ענין ומאלה נפצה וא״כ ענין אברהם שזכה לבחי׳ שממנו יצאו בחי׳ כי מי גוי גדול כו׳ זהו מעלה יתירה ועצומה, שאף אם שנח הי׳ צדיק לא זכה לבחי׳ זו כ״א אברהם דוקא שנק׳ האדם הגדול בענקים במד״ר פ׳ נשא פי״ג דרנ״א ד׳, וגם י״ל זהו ע״י המילה שאז דוקא

יוכלו לימשך נשמות עליונות מאד. וענין שע״י התורה נק׳ גוי גדול י״ל כי במ״ת נאמר קול גדול ולא יסף וע׳ מזה בזח״ג פ׳ ואתחנן דף רס״א ע״א וע׳ באג״ה סי׳ ל״ז ע״פ דוד זמירות קרית להו בענין מה גדלו מעשיך ד׳ מאד עמקו מחשבותיך.

ח) מד״ר פ׳ ואתחנן דרפ״ט א״ב הרבה ענינים ע״פ כי מי גוי גדול ושם איזה אומה שגידלה אלהיה כאומה זו יעו״ש במ״כ. גם פי׳ אלקים קרובים אליו עשה ישראל עיקר. ועמ״ש מזה בלק״ת פ׳ שלח בד״ה בפ׳ נסכים כתיב ושם פ״ב.

ט) מד״ר באיכה ע״ז ב׳ ע״פ סכותה באף א״ר ענן אף שערי תפלה אינן ננעלים לעולם שנאמר כה׳ אלקינו בכל קראנו אליו. אפ״ל בכל היינו נש״ב גימט׳ כל. או בחי׳ כל הנקרא בשמי. מד״ר באסתר קכ״ז א׳ ע״פ אם על המלך טוב בענין קרובים אליו.

י) זח״ג פ׳ פנחס דרמ״ג ע״א פי׳ כהוי׳ אלקינו י״ה חו״ב ו״ה ו״ק ומ׳. כ׳ דכהוי׳ היינו כתר על רישי׳ ור״ל כי מט״ט קושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל. א״כ בכל קראנו אליו נק׳ כהוי׳ היינו הוי׳ וכתר על ראשו הנמשך מבחי׳ בכל קראנו אליו.

ואתחנן ד׳ יו״ד

יום אשר עמדת לפני ה׳ אלקיך בחורב.

א) רבות פ׳ נשא פ״ז דרכ״ג ד׳ ע״פ אחד עשר יום מחורב י״א יום היו מושלמין עם הקב״ה וכ״ט יום היו מחשבים איך לעשות העגל כו׳ ר׳ שמעון בן חלפתא אומר יום אחד היו מושלמין שנאמר יום אשר עמדת כו׳ ואיתא נמי בפ׳ כי תשא ס״פ מ״ב. ואומר שם עוד בפי׳ י״א ימים מחורב במיוחד שבעשרה חטאתם בשמי שהוא אחד שהוא ראש לכל הדברות אנכי ה׳ אלקיך עכ״ל. למדנו דפי׳ אחד עשר יום היינו המיוחד שבעשרת הדברות אנכי כו׳. ולכאורה צ״ל הרי הוא ממנין עשרת הדברות א״כ הוא עשר ולא אחד עשר. ואפ״ל ע״ד שהרמב״ם מנה אנכי ה׳ אלקיך ממנין המצות מצות האמנת אלקות. והרמב״ן בהשגותיו לספר המצות של הרמב״ם כ׳ שבה״ג לא מנאה ממנין תרי״ג וכ׳ שנראה מדעתו של בה״ג שאין מנין תרי״ג מצותיו אלא גזירותיו יתעלה שגזר עלינו לעשות או מנענו מלעשות אבל האמונה במציאותו יתעלה שהודיע אותה אלינו באותות ובמופתים ובגילוי השכינה לעינינו הוא העיקר והשורש שממנו נולדו המצות לא ימנו בחשבון ונסמך

שם מהמכילתא כשם שקבלתם מלכותי כך קבלו גזירותי עשו קבלת המלכות ענין בפ"ע והמצות הנגזרות מאתו יתעלה בע"א כו'. והענין כמ"ש בד"ה בכ"ה בכסליו בענין קטרת ואחד עשר סממנין היו בה כו' כי קטרת על מזבח הפנימי פנימית הלב למס"נ באחד שלמעלה מבחי' בכל נפשך, ע' ד"ה שיר השירים וד"ה בכ"ה בכסליו ב' בחי' מס"נ הנ"ל, והנה ענין ע"ס אחד ולא אחד עשר פי' במערכת פ"ג שלא למנות אור א"ס במנין הע"ס שאע"פ שאמר שהע"ס הם עצם האלהות ממש ולכן נק' אצילות ע"ד ויאצל מן הרוח כו', ונק' בלי מה בלי מהות, עכ"ז הוא ית' מרומם מהם עילוי רב ואינו בגדר ע"ס כו', וזהו ענין אנת הוא חד ולא בחושבן כו', ועיין בתו"א בד"ה פתח אליהו בפ' וירא, והנה בפרדס שער אם א"ס הוא הכתר שיש דיעה שהכתר הוא בחשבון ע"ס ויש דיעה שאינו בחשבון ע"ס כ"א הוא מבחי' א"ס ונק' שמו שע"ז ארז"ל היה הוא ושמו בלבד והכריע האריז"ל בע"ח שמ"א פי"ג שהכתר הוא ממוצע בין המאציל לנאצלים שפנימית הכתר הוא בחי' תחתונה שבמאציל ואינו בחשבון ע"ס כלל אנת הוא חד ולא בחושבן, ועמ"ש בזה בבה"ז פ' תשא בענין מחצית השקל גבי העשיר לא ירבה, וחיצוניות הכתר הוא בחי' ראשונה שבנאצלים וכבר מבואר שהאצי' הוא ג"כ אלהות.

והנה דבור אנכי הוא בבחינת כתר כי ההפרש בין אני ובין אנכי הוא באות הכ"ף המורה על הכתר, ועיין מה שכתוב על פסוק אני כברוש רענן בד"ה לבאר ענין יום הכיפורים, ולכן נק' בחינה זו אחד עשר שהוא ממנין עשר ספירות מצד חיצוניות הכתר, וגם הוא בחי' האחד עשר שאינו בחשבון ע"ס מצד פנימיותן וזהו ענין המיוחד שבעשרה שאור א"ס מתלבש בתוך ע"ס, וכמ"כ בנפש יש בחי' ע"ס ג' שכליים ח' מדות ויש רצון שלמעלה מהשכל, כמ"ש בלק"ת פ' ואתחנן בד"ה ענין ק"ש אחד ואהבת וזהו פנימי' הלב בחי' קטרת ולכן י"א סממנין היו בה ועי"ז מברר י"א כתרין דנוגה וזהו ענין תשובה בחילא יתיר וזהו יום אשר עמדת לפני כו' שבמעמד ה"ס פרחה נשמתן בבחי' ביטול ורצון שלמעלה מהשכל כמבואר בלק"ת ר"פ במדבר, וזהו אשר עמדת אין עמידה אלא שתיקה וזהו בחי' כתר לשון כתר לי זעיר, וכן סייג לחכמה שתיקה סייג ר"ל המקיף שעל החכמה זהו שתיקה ועמ"ש ע"פ והאיש משתאה כו', וע"כ נק' כנ"י יונת אלם כו' והנה אנחנו מאלמים אלומים פי' במדרש ענין קמה אלומתי ר"ל שתיקה כו' משתיקותא דאימא קאים לי', וזהו בחורב, כי חורב ה"ע נגב חרבו המים נגיבו מיא ובאברהם הלוך ונסוע הנגבה שבדרום אין ישוב מחמת גודל הביטול בבחי' ימין מקרבת עמ"ש בדרוש קרן דרומית מזרחית כו', וגם ע"ד וזהו חרוב כי אמלאה החרבה ולכן ביטול זה צ"ל בזכרון תמיד כו', וזהו רק השמר לך ושמור נפשך כו' יום אשר עמדת כו' כי יום זה שהוא הכתר הוא הממוצע הממשיך ומחבר אור א"ס בנאצלים, וכן ההמשכה מאצי' בנפש האדם הוא ג"כ ע"י הכתר דבריאה המחבר אצי' עם בריאה, וזהו ענין קרן דרומית כו' והוא יום אשר עמדת כו' בחורב כו' ולכן דבור אנכי עם היותו בחשבון עשה"ד יש בו בחי' שלמעלה מכל המצות היינו קבלת עול מלכות שמים שלמעלה מקבלת עול מצות בחי' הרצוא שלמעלה משוב, והמצות שרשן בע"ס יש מצות

תלויות בחכמה ויש בבינה כו׳, ולכן נק׳ מצות הוי׳ משא״כ קבלת עול מלכות שמים היא למעלה מע״ס וע״ד מ״ש בד״ה כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום שהיא נמשכת מבחי׳ אנכי שלמעלה משם הוי׳ יעו״ש, ולכן חג השבועות הוא רק יום אחד כי הוא בחי׳ יום אשר עמדת כו׳ חד ולא בחושבן והיינו אחר ספירות מ״ט ימי העומר כו׳ אזי שער החמשים הוא כתר המחבר אין ויש כו׳.

אכלה ער מואב המאכלת לשחוט מי יגור לנו אש אוכלה ישעי׳ ל״ג י״ד להעיר ממ״ש ע״פ לא תבערו אש בכל מושבותיכם מימינו אש דת וידבר ה׳ אליכם מתוך האש ואתחנן ד׳ י״ב הראך את אשו הגדולה שם ד׳ ל״ו מפני אשר ירד עליו ה׳ באש, יתרו י״ט מ״ח כאש אוכלת בראש ההר שמות כ״ד י״ז.

ואתחנן ד, כד.

כי ה׳ אלקיך אש אוכלה הוא אל קנא, וכן בפ׳ עקב ט׳ ג׳ וידעת היום כי הוי׳ אלקיך הוא העובר לפניך אש אוכלה הוא ישמידם כו׳.

א) כתובות פב״ת דקי״א ע״ב ע״פ ואתם הדבקים בה׳ אלקיכם חיים כולכם היום בפ׳ ואתחנן ד׳, וכי אפשר לדבוקי בשכינה והכתיב כי הוי׳ אלקיך אש אוכלה אלא כל המשיא בתו לת״ח והעושה פרקמטיא לת״ח כו׳ מעלה עליו הכתוב כאלו מדבק בשכינה, וזה מתבאר ע״פ מ״ש בזהר בראשית דנ״א ע״ב שהמ׳ נק׳ אש אוכלה שהיא המכלה את היש דק״נ ועיין בזהר פ׳ אחרי דע״ג א׳ בפי׳ כלתו היא שציתא דעלמא היא, אבל נש״י שהם חלק הוי׳ אינם מכלה אותם ח״ו ועיין מ״ש ע״פ והסנה איננו אוכל דמבואר ברבות שמות ספ״ב דקאי על ישראל, והיינו לפי שנש״י הם משם הוי׳ שהוא אש וגם ע״י התומ״צ שהם בחי׳ מימינו אש כו׳, (בספרי פי׳ ולדבקה בו עסוק בדברי אגדה הובא בחינוך סי׳ תל״ד ס״פ עקב, (עיין בלק״ת בד״ה אתם נצבים ובד״ה כי ביום הזה יכפר דרוש הראשון מענין אש אוכלה הוא וע׳ בד״ה והי׳ לכם לציצית דרוש השני.

ואתחנן ד, לב.

כי שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך למן היום אשר ברא אלקים אדם על הארץ ולמקצה השמים עד קצה השמים הנהיה כדבר הגדול הזה או הנשמע כמהו. רפ״ב דחגיגה די״א סע״ב ודי״ב א׳. פ״ד דסנהדרין לח״ב. ירושלמי פ״ט דברכות. פ״ב דחגיגה. עמה״מ נא. רבות ד״א. של״ה הב להב מבא קסטב שכוא. בחיי קמהא רגא.

א) ז״ל הגמרא רפ״ב דחגיגה די״א סע״ב ולא במעשה בראשית בשנים. מנא הני מילי דת״ר כי שאל נא לימים ראשונים, יחיד שואל ואין שנים שואלים, יכול ישאל אדם קודם שנברא העולם (מה הי׳ קודם שנבה״ע) ת״ל למן היום אשר ברא אלקים אדם על הארץ, יכול לא ישאל אדם מששת ימי בראשית (דהא למן בריית אדם הוא דיהיב רשותא והוא בערב שבת נברא) ת״ל לימים ראשונים (מיום ראשון. וכ׳ מהרש״א ואצטריך למכתב למן היום אשר ברא אדם וגו׳ ללמדך דמאז צריך שאלה ועיון שכל ביותר כי האדם היה תכלית הבריאה ואשר נברא בגוף ונשמה. עכ״ל. ועמ״ש במ״א בענין זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון בד״ה שוש אשיש בה׳ ובד״ה ביום השמיני עצרת ושם נת׳ דיום ראשון הוא כתר). יכול ישאל אדם מה למעלה ומה למטה מה לפנים ומה לאחור ת״ל ולמקצה השמים ועד קצה השמים, מלמקצה השמים ועד קצה השמים אתה שואל ואין אתה שואל מה למעלה (מרקיע שעל ראשי החיות) ומה למטה (מהן) ומה לפנים (חוץ למחיצה הרקיע למזרח) ומה לאחור (למערב). וע׳ בתוס׳ שם ד״ה יכול ישראל ובמהרש״א. והיינו כמ״ש בבה״ז פ׳ תצוה שלכן נא׳ ועבדתם את הוי׳ אלקיכם, תחת אשר לא עבדת את ה׳ אלקיך שהעבודה היא להמשיך יחוד זו״נ אבל יחוד או״א א״צ לעבודתינו כי הם תרין ריעין דלא מתפרשין כו׳.

אדמו״ר נ״ע פי׳ בביאור האזינו דתקס״ג כי עד ז״א דאצי׳ ושרשו מגיע האתעדל״ת. וזהו פי׳ כי שאל נא לימים ראשונים. משא״כ למע׳ מזה אין מעורר אתעדל״ת. עמ״ש ע״פ ויטע אשל בבאר שבע. אשל אותיות שאל והיינו כי האשל ממנו נעשה הבריח התיכון המבריח למקצה השמים ועד קצה השמים כו׳.

ב) זח״א עמוד נ״ה דהא לא אתא בר נש לעלמא אלא למילף ולמנדע למארי׳ וקיימא בדיוקנא לעיניהון דכולא אוליף חכמתא דמהימנותא דמארך, ולמקצה השמים ועד קצה השמים. וע״ד אתרשים גביה דבראשית בדיוקנא דבר נש דאתחזי למשאל ולמנדע דכתיב כי שאל נא לימים ראשונים ודא איהו שאלתא קמייתא לאשתמודע בר נש למאריה כו׳. עכ״ל.

ג) בפ׳ תולדות קמאב הכן בחוץ כד״א (היינו בז״א חג״ת) דכתיב בחוץ תרונה דהא מכאן קיימא עבידא לאתתקנא ומלה לשאלה דכתי׳ כי שאל נא

לימים ראשונים וגו׳ ולמקצה השמים ועד קצה השמים. הרי מפרש ימים ראשונים הם ששה מדות דאצי׳ חג״ת נה״י.

ד) ובפ׳ ויצא דף קנח א לא תקח האם על הבנים בגין דאיהו עלמא דאתכסיא ולא אתגליא וע״ד שלח תשלח את האם כו׳, ואת הבנים תקח לך היינו דכתיב כי שאל נא לימים ראשונים וגו׳ ולמקצה השמים ועד קצה השמים.

ה) ור״פ בראשית דף א׳ ע״ב ע״פ מי ברא אלה, דהאי סתים עתיקא דקיימא לשאלה ברא אלה, ומאן איהו מי ההוא דאקרי מקצה השמים לעילא דכולא קיימא ברשותיה (וע׳ בפ׳ ויחי דרכ״ט ע״א ע״פ היושבי בשמים) ועל דקיימא לשאלה ואיהו באורח סתים לא אתגליא אקרי מי דהא לעילא לית תמן שאלה, והאי קצה השמים אקרי מי כו׳, עכ״ל. ונלע״ד לבאר זה ע״פ מ״ש בסידור בפי׳ ברוך שאמר והיה העולם ברוך הוא שבחי׳ הוא זהו זהו גלגלתא דא״א, כי אתה זהו עלמא דאתגליא אבל הוא זהו לשון נסתר בחי׳ אתכסיא שאינו יודע מהותו רק נרגש מציאותו עד״מ ע״י נביעת שכל חדש יודעים ומרגישים שיש מציאות מקור השכל היינו כח המשכיל אבל אינו יודע מהותו, אבל בחי׳ רדל״א לא נק׳ אפי׳ הוא כ״א שאמר והי׳ העולם כו׳, ועד״ז הר״ע שהבינה שהיא עלמא דאתכסיא נק׳ מי, דקיימא לשאלה ולא לאתבא, כי הוא מקור ההתהוות שהרי בחי׳ מי ברא אלה ע״כ קיימא לשאלה שנרגש מציאותו ולא לאתבא שאין בא בגילוי מהותו. משא״כ למע׳ מהבינה לא שייך אפי׳ שאלה כו׳. ואין זה סותר דגם הכתר נק׳ הוא היינו בחי׳ דקיימא לשאלה שהרי המק״מ ר״פ בראשית שם כ׳ בשם הרח״ו שמ״ש בזהר שאסור לדבר בשלש ראשונות כ״א מחסד ולמטה שהם הנק׳ ימים ראשונים היינו בג״ר דא״ק שבינה דא״ק נק׳ עתיקא דקיימא לשאלה כו׳ וברא אלה הם ו״ק דא״ק שאפי׳ שם הדבור מותר, עכ״ד. וא״כ לפי״ז פי׳ שאל נא לימים ראשונים הם ז׳ דא״ק, ועמ״ש ע״פ ויחי יעקב כו׳ שבע עשרה שנה שלמע׳ מאצי׳ הן רק שבע מדות ובאצי׳ הוא י׳ ע״ס ולכן ויהיו שני חייו שבע שנים להמשיך ז׳ מדות הנ״ל שלמע׳ באצי׳. ולכאורה אינו מובן הלא יש ע״ס דעתיק ע״ס הגנחות ומדוע לא יש שם רק ז׳ בחי׳ אלא ע״כ צ״ל דהמכוון דג״ר דעתיק אין שייכים לעולמות כלל והוא בחי׳ תחתונה שבמאציל ומה שהוא שרש וראש לנאצלים זהו רק ז״ת שבכתר, וכמ״ש מזה סד״ה יו״ט של ר״ה שחל להיות בשבת ולכן בג״ר דעתיק הדבור אסור, וי״ל לכן נק׳ רישא דלא אתידע. ומתוך כך יש לפרש ענין שאל נא. כי הנה אור שבעת הימים היינו שאז בשי״ב היו מאירים ז״ת דעתיק הנק׳ ימי קדם שהם ז״ת דא״ק לכן נק׳ ימי קדם. וזהו״ע שהי׳ מאיר מסוף העולם ועד סופו היינו בחי׳ ולמקצה השמים ועד קצה השמים, מהבינה עד מל׳, אלא שאח״כ עמד הקב״ה וגנזו כמ״ש וימנע מרשעים אורם, והיכן גנזו בג״ע והיינו אור זרוע לצדיק והיינו ע״י תומ״צ ממשיכים שיהי׳ גילוי האור, וזהו כי שאל נא לימים ראשונים הם ימי קדם איך הי׳ האור כי טוב והי׳ האדם חי לעולם, וע״כ צריכים להמשיך בחי׳ ימים ראשונים והיינו ע״י התורה שע״ז מסיים הנהיה כדבר הגדול הזה כו׳ דקאי על מתן תורה. ואפ״ל שזהו דבר גדול יותר אפי׳ מבחי׳ ימים ראשונים שהם ז״ת אבל התורה נמשכה מג״ר שהיא מחכמה דא״ק, ועמ״ש מזה בבה״ז ע״פ המאמר פ׳ תזריע דמ״ז בענין וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות

כו׳ ע״ש. ולכן ע״י עסק התורה נא׳ והי׳ אור הלבנה תושבע״פ כו׳ ואור החמה תושב״כ כמ״ש לשמש שם כו׳ כחתן כו׳ תורת ה׳ תמימה כו׳ יהי׳ שבעתים כאור שבעת הימים, ושבעתים היינו ז״פ ז׳ הם מ״ט שערי בינה שלמע׳ מז״ת.

ו) **זח״ב** ר״פ וארא כב״א, תרומה קל״ז סע״א, ויקהל ד״ר ע״א, דרי״א סע״א, פקודי רלב״א. ובפ׳ ויקהל ד״ר ע״א פי׳ המק״מ שמים הוא זעיר וקצה העליון הוא יסוד דאימא וקצה התחתון הוא יסוד דז״א שממנו מקבלת המל׳. וזהו״ע בריח התיכון יעקב שמבריח מקצה השמים דלעילא יסוד אימא עד קצה השמים דלתתא יסוד ז״א, כי אלה תולדות יעקב יוסף וממנו מקבלת המל׳ הנק׳ ארץ וזהו״ע כי כל בשמים ובארץ. וזהו יעקב י׳ עקב כי פי׳ היושבי בשמים ביו״ד יתיר דהיושבי היינו יסוד אימא כמ״ש הרמ״ז ויחי דרכ״ט, ובפ׳ ואתחנן דרס״ה ע״ב פי׳ בזהר והאי י׳ יתיר עמיקתא דכולא היא כו׳ לארקא ברכאן לההוא אתר דאקרי שמים כו׳, והיינו כי היו״ד יש בו ג׳ קוצין המורה על כתר וחכמה וקוץ התחתון זוהי ההשפעה לבינה וכמ״ש בתו״א ר״פ לך לך ע״ש, וא״כ י׳ דהיושבי זוהי ההמשכה מכח״ב שנמשך לבחי׳ שמים כו׳ וכענין מטל השמים שהוא טלא דנטיף מעתיקא לז״א ועז״נ שראשי נמלא טל כו׳ וע׳ בזהר ס״פ ויקרא דכ״ו סע״ב, ועמ״ש בלקו״ת ע״פ האזינו השמים ואדברה כו׳ תזל כטל אמרתי. וזהו״ע יעקב י׳ עקב שיעקב בריח התיכון ממשיך מבחי׳ היו״ד הזה בבחי׳ עקב שהוא קצה דלתתא, ועמ״ש בזח״ב תרומה קלז סע״א בפי׳ והוא כחתן כו׳ מקצה השמים מוצאו, ע״ש במק״מ, ובמק״מ ויקהל דרמ״א א׳. וע׳ עוד בזהר פ׳ יתרו דצ״ג סע״א מענין כי שאל נא לימים ראשונים כו׳.

ז) **ולמקצה** השמים ועד קצה השמים. רבות בראשית ר״פ ח׳ ע״פ נעשה אדם. ושם תוך פ׳ הנ״ל כי שאל נא לימים ראשונים כו׳ אשר בראו אין כתיב אלא אשר ברא כו׳. פכ״א קרוב לר״פ ענין ולמקצה השמים כו׳ וכ״ה שם ר״פ כד ור״פ תזריע ר״פ יד ובפ׳ מצורע פי״ח קפהא.

ח) **בפרדס** שער מהות והנהגה פט״ו פי׳ הענין שבג״ר אסורה השאלה כי הם עד״מ מחשבתו וחכמתו ובינתו של המאציל ב״ה והרוצה להשיג במהותם נוגע בעצמו׳ ומהות המאציל עצמו, אבל החג״ת הם מדותיו להנהגת העולם וההשגה בהן אפשרית כו׳, עכ״ד. וית׳ זה ע״ד המבואר בד״ה אלה פקודי המשכן ההפרש בין מ״ע שהם מבחי׳ ו״ה הן האורות המאירים בכלים ממש משא״כ בחי׳ י״ה א״א להתגלות כ״א ע״י ל״ת שאינו בבחי׳ כלי ממש כ״א דרך לא כו׳ ע״ש. ויש לבאר בזה ע״פ מ״ש אדמו״ר נ״ע בביאור דאלה מסעי בענין חותמו של הקב״ה אמת שהיא חכמה שהיא האמת כמו דקמי׳ כל״ח ממש משא״כ בחי׳ י״ה א״א להתגלות כ״א ע״י ל״ת שאינו בבחי׳ כלי ממש כ״א מדות חג״ת כו׳. ועפ״ז יובן ג״כ ענין בריח התיכון שממשיך גילוי אמת כמ״ש ואמת ה׳ לעולם כי זהו פי׳ אמת א׳ אני ראשון קצה השמים דלעילא, ת׳ אני אחרון, מ׳ האמצע ומבלעדי כו׳, וזהו תתן אמת ליעקב בריח התיכון א״כ המשכה דבריח התיכון זהו גבוה מבחי׳ ויטע אשל.

———•———

כתיב וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי׳ הוא האלקים בשמים ממעל כו׳, הנה להבין הציווי של וידעת הלא האמונה למעלה מידיעה וישראל הם בטבעם מאמינים בני מאמינים ואם כן למה צריכין בחינת ידיעה, ועוד לית מחשבה תפיסא בי׳ כלל ואם כן איך שייך בחינת ידיעה אצלו כביכול. אך באמת שרש ענין הידיעה הוא המכוון גילוי אלקות בלב וזה שרש החסידות ושרש התפילה כמו כן שיהי׳ גילוי אלקות בלב היינו שלא יהי׳ בלב ומחשבה התפעלות אחרת רק מאלקות. וזהו בחינת אלוה בקרבו היינו שיהי׳ נוגע ההתבוננות בתוך תוך לבבו שלא יחפוץ דבר אחר זולתו יתברך, ולמשל כמו אדם שמתפעל מאיזה משא ומתן בהתפעלות גדולה כל כך עד שאי אפשר לו לזוז מאותו משא ומתן והולך ועושה את המשא ומתן והוא מצד שההתפעלות הגיע לפנימיות הלב, כמו כן הוא בעבודה שבחינת אלוה בקרבו הוא שההתפעלות מאלקות הגיע לפנימיות הלב כל כך שאינו מתפעל מדברים אחרים זולתו יתברך וזהו גם כן ענין תשובה עילאה בחינת תשוב ה׳ עילאה לגבי וא״ו. כי בחינת ה׳ עילאה הוא בחינת בינה ובחינת וא״ו הוא בחינת ו׳ קצוות, והיינו שבחינת פנימיות בינה מאיר בו׳ קצוות שבלב ואזי אין עומד בלב רק ההתפעלות שבמוח עצמו ולכן אינו נפעל מדברים אחרים, והוא מצד שהגיע ההתפעלות לבחינת פנימיות הלב ונעשה בחינת גילוי בלב כו׳, וזהו המכוון גם כן של קבלת מלכות שמים היינו שיהי׳ הלב ומוח בחינת בית קיבול לקבל מלכות שמים שלא יחפוץ דבר אחר זולתו יתברך שמו. אבל כשאין גילוי אלקות בלב הנה על זה כתיב על כי אין אלוה בקרבי מצאוני הרעות האלה, היינו כשאין ההתפעלות אלקית מגיע לתוך תוך לבבו רק בבחינת חיצונית הלב נעשה על ידי זה בחינת מצאוני הרעות האלה היינו בחינת תוספת יניקה לחיצונים ונעשה בחינת נפרד מאלקות כמבואר בזהר תוקפא דגופא חולשא דנפשא, אבל תוקפא דנפשא אזי חולשא דגופא היינו תוקפא דגופא הוא כשהנפש הבהמית בתוקפא היינו כשמקבל תענוגי מתענוגי עולם הזה אזי נעשה בחינת מרכבה להיכלות הטומאה כי לכל תאוה יש היכל בפני עצמו שמשם נשפע אותו התאוה כי זה לעומת זה כו׳ כמו שיש היכלות הקדושות שמשם נשפע ההתפעלות לאלקות כמו כן יש היכלות הטומאה שמשם נשפעה ההתפעלות להיפוך רחמנא לצלן, ולכן מצד ההתקשרות של התאוה אזי נעשה בחינת מרכבה לאותו היכל הטומאה וזהו תוקפא דגופא אזי חולשא דנפשא היינו שנעשה בחינת חולאת בנפש האלקית שלא יהי׳ הנפש מרגיש כלום התפעלות דאלקות כמו שהחולה בגשמיות הוא שאינו מרגיש שום טעם מאכילה, כמו כן בחינת חולאת הנפש היא כשאין הנפש מרגיש שום התפעלות מאלקות היינו אף שנגמר במוחו שכולא קמי׳ כלא כו׳ מכל מקום אין נוגע ההתבוננות ללב כמו שכתוב כל אוכל תתעב נפשם היינו כי אוכל הוא בחינת חכמה היינו בחינת התבוננות ותתעב נפשם היינו שאין נוגע ההתבוננות ללב והכל הוא מצד תוקפא דגופא הנ״ל כמו שכתוב סמכוני באשישות כו׳ כי חולת אהבה אני היינו שבחינת אהבה לאלקות הוא בבחינת חולאת כנ״ל, והעצה לזה הוא כמו שכתוב אם יהי׳

נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה׳ אלקיך ולכאורה צריך להבין מה שכתוב יקבצך כי זה קאי על כל נפש פרטי מישראל ואיך שייך בחינת קיבוץ בנפש פרטי, אך מזה שמבואר לעיל יובן זה שלכל תאוה יש היכל מיוחד כי כמו שיש היכלות הקדושה שמשם שופע ההתפעלות לאלקות כמו היכל האהבה שמשם נשפע אהבה בכנסת ישראל כו׳ והוא בחינת מלאך טוב והכל הוא על ידי אתערותא דלתתא וד״ל, כמו כן יש היכלות הטומאות שמשם נשפע ההתפעלות להיפוך רחמנא לצלן ההוא בחינת מלאך רע. נמצא שבאותו העת שהוא מקושר לאיזה תאוה אזי נעשה בחינת מרכבה לאותו היכל הטומאה שמשם נשפע אותו התאוה ומטעם זה מבלבלין אותו מחשבות זרות בעת התפילה אף שלא כרצונו והוא מצד התקשרות לאותו היכל הטומאה שמשם נשפע אותו התאוה ומזה יובן גם כן מה שהירהורי עבירה קשים מעבירה והוא מצד שהם בתמידות נעשה התקשרות יותר בתוקפא לאותו היכל הטומאה רחמנא לצלן, ולכן מובן מה שכתוב יקבצך היינו כי זה קאי על כל פיזור הנפש שלכל נפש פרטי והוא מצד שעל ידי כל התאוה נעשה הנפש בחינת מרכבה לאותו היכל הטומאה שהוא כח רוחני של אותו התאוה בחינת מלאך רע ונעשה מזה בחינת לבוש זר להנפש בחינת מסתורי חזו בחינת פיזור הנפש היינו שהנפש נתלבשה בכמה מיני לבושים שהוא בחינת לבוש צואה ונעשה ההסתר יותר בתקפה כו׳. והעצה לזה הוא כמו שכתוב ויצעקו אל ה׳ בצר להם כמו למשל מאדם שלבושין שעליו נתקעו ביתידות אזי מוכרח הוא להסיע בחזק גדול. כמו כן כביכול למעלה באלקות כו׳ על ידי פיזור הנפש הנ״ל נעשה מקושר לכמה מיני היכלות הטומאות ונעשה בחינת נפרד מאלקות, והעצה לזה הוא כמו שכתוב משם יקבצך היינו בחינת צעקה בחילא יתיר והוא בחינת תבירא דלבא כמו שכתוב לב נשבר ונדכא כו׳ על גודל רחמנות מאלקות והוא מצד ההתבוננות איך שישראל עלו במחשבה והנפש קודם בואה לגוף היתה מקושרת בתכלית היחוד והיתה נהנה מזיו כו׳ ובעת הנפש מסותרת בתכלית ההסתר. נמצא שהירידה גדולה עד מאד מאיגרא רמה כו׳, ולכן הרחמנות גדולה עד מאד ומאד, ואזי נעשה מזה תבירו דלבא שהוא בחינת קיפוץ מההיפוך רחמנא לצלן ואזי על ידי אתערותא דלתתא נעשה אתערותא דלעילא ונעשה בחינת גילוי אלקות כי דיורא דקודשא בריך הוא דוקא במאנין תבירין כי גבוה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל היינו אם היש בתקפו אזי אין אני והוא יכולים לדור כו׳ למריחוק בתכלית מאלקות כמו שכתוב כי גאה גאה ותרגם אונקלוס כי גאה על גותניא היינו שהסטרא אחרא הוא בתכלית הריחוק מאלקות כמו שכתוב רם על כל גוים ה׳ כו׳ רק עיקר דיורא דקודשא בריך הוא הוא דוקא במאנין תבירין כי כלי ריקן מחזיק אבל כלי מלא אינו מחזיק כו׳ וד״ל ומטעם זה מבקשין בשמונה עשרה וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ ברוך אתה ה׳ מקבץ נדחי כו׳ היינו שלא יהי׳ בחינת פיזור הנפש רק בחינת קיבוץ, וכמו כן מבקשים רופא חולי כו׳ היינו גם כן שלא יהי׳ בחינת חולאת בנפש כו׳ כנ״ל רק שיהי׳ גילוי אלקות כו׳ וד״ל.

אך כל הנ"ל הוא רק בחינת תשובה תתאה בחינת כלי ריקן והוא רק הכנה לתשובה עילאה שיהי' גילוי אלקות יבוא בחינת תפלה. ובזה יובן מאמר רז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש והיינו כי בחינת תפלה הוא בחינת גילוי אלקות בחינת תשובה עילאה וזה אי אפשר כי אם שיהי' מתחילה כלי ריקן בחינת תשובה תתאה והוא בחינת מארי דחושבנא שצריך כל אדם להיות בלילה בקריאת שמע שעל המטה במרירות על גודל פיזור הנפש של כל היום ולהיות מזה במרירות ותבירא דליבא, ולכן אפילו צורבא מרבנן צריך לומר חד פסוקי דרחמי והוא בידך אפקיד רוחי והיינו כי בכל לילה הוא בחינת הסתלקות הנפש ולא נשאר רק קיסטא דחיותא ולכן מבקשים שלא יהי' חס ושלום הנפש מקושר להיכלות הטומאות רחמנא לצלן רק שיהי' בידך אפקיד רוחי שיהי' מקושר בהיכלות הקדושות, וזהו בידך אפקיד רוחי ראשי תיבות בא"ר היינו על ידי באר שיהי' הנפש נתעלה ונתיחד בו יתברך. ולכן מזכירין אנא בכח שהוא שם מ"ב בקריאת שמע על המטה כי כל עלי' הוא על ידי שם מ"ב כו' וד"ל. ולכן בבוקר כשקם משינתו צריך לברך ברוך אתה ה' שלא עשני גוי והיינו שלא נדבק נשמות גוים בו והוא שלא נשאר הנפש בהיכלות הטומאה רק בו יתברך שמו וזהו ענין כל ברכות השחר הנותן לשכוי בינה כו' והוא שלא נשאר הנפש במקיפי ההיפוך כי זה לעומת זה כו' וכמו שכתוב והתברך בלבבו כו' וד"ל. ולכן מברכין ברוך אתה ה' מטעם הנ"ל. וכל זה הוא עד ברוך שאמר שהוא בחינת כובד ראש בחינת תבירא דליבא. ולכן אנו אומרים מה אנו מה חיינו כו'. אבל מברוך שאמר ואילך מתחיל בחינת תשובה עילאה בחינת אסתכלא ביקרא דמלכא כי כתיב בברוך שאמר יחיד חי העולמים מלך והיינו כי יש בחינת חי ובחינת חיים חי הוא בחינת עצם כמו החי מתנונע שכח התנועה הוא בחינת התפשטות וזהו ידוע שאף בלא שום תנועה הוא חי בעצם נמצא שכח התנועה הוא רק בחינת התפשטות. כמו כן כביכול למעלה בחינת חי הוא בחינת עצם ולא הי' יכול להיות מזה שום מציאות רק כל עיקר מציאות ההשתלשלות הוא מבחינת חיים שהוא בחינת התפשטות בחינת גילוי שאינו נוגע לעצם וזהו יחיד חי כו' היינו כמו שהוא בעצמו כביכול הוא בחינת חי רק כל מציאות העולמות הוא מבחינת מלך כמו שכתוב מלכותך מלכות כל עולמים כו' בחינת חיים. ובזה יובן מאמר רז"ל מה הנשמה ממלא את כל הגוף אף הקב"ה ממלא את כל העולם והיינו כמו שבנשמה יש בחינת עצם ובחינת התפשטות בחינת עצם הוא מה שאינו שייך להגוף ואינו מקבל שום שינוי ממאורעי הגוף רק תמיד מקושר ודבוק באלקים חיים כמו שכתוב ואתם הדבקים בה' אלקיכם כו' ובחינת התפשטות הנשמה הוא בחינת הגילוי שנתלבש בגוף מה שאינו נוגע לעצם ואין עצם הנפש מקבל שום שינוי כו' כמו כן כביכול בהשתלשלות העולמות יש בחינת ממלא ובחינת סובב בחינת ממלא הוא בחי' שמתלבש בתוך עלמין והוא בחי' גילוי שאינו נוגע לעצם כמו כן ואתה מחי' את כולם היינו ואתה הוא בחינת מא' ועד תי"ו ובחינת אותיות הוא רק בחינת גילוי כמו שכתוב אתא בוקר כו', ובחינת סובב

הוא בחינת עצם בחינת מקיף שאין מקבל שום שינוי מההשפעה שבמשפיע כנ"ל וכל זה עד קריאת שמע שהוא בחינת ידיעת מציאותו היינו שבאמיתית מציאותו נמצאו כל הנמצאים היינו שמציאות כל ההשתלשלות אינו נמצא רק ממציאותו ית"ש אבל לא ממהותו, אלא שמהותו הוא קדוש ומובדל כמו שכתוב כי נשגב שמו לבדו כו' וכל זה הוא ענין של פסוקי דזמרה עד קריאת שמע אבל קריאת שמע הוא ידיעת מהותו כי יש ב' בחינות ידיעות והוא בחינות ביטולים היינו בחינת ידיעת מציאותו הוא בחינת ביטול היש כי על ידי בחינת התבוננות איך שכל הנבראים עיקר מציאותם הוא ממציאותו מבחינת גילוי נעשה על ידי זה ביטול היש אבל ידיעת מהותו הוא איך שכביכול מהותו ועצמותו ית"ש הוא קדוש ומובדל ואני ה' לא שניתי ונעשה על ידי זה בחינת ביטול אמיתי בחינת ועמך לא חפצתי כו' בחינת מאדך וזהו בחינת קריאת שמע שהוא בחינת יחודא תתאה ויחודא עילאה בחינת ידיעת מהותו איך שאני ה' לא שניתי כו' ונעשה על ידי זה בחינת מאדך כו' וד"ל. ועיקר המכוון מכל ההתבוננות הנ"ל שיהי' חדוה תקיעא בלבא מסטרא דא ובכי' מסטרא דא והוא מצד שמתבונן איך הוא עיקרא ושרשא דכל עלמין וכולא קמי' כלא ממש חשיבי אזי נעשה מזה בחינת חדוה בחינת תשוקה לאלקות וגם מזה ההתבוננות עצמו איך שהוא יתברך עיקרא ושרשא כו' נעשה בחינת מרירות והוא מצד שהוא רחוק בתכלית ההרחק אזי נעשה בחינת מרירות מזה. ובזה יובן מאמר רז"ל התוכף שתי תכיפות דוקא חיבור והוא בחינת חדוה ומרירות כי בבחינת חדוה לבד אינו עבודה מחמת כי קצר המצע מהשתרע להשתרר עליו שני ריעים ובחינת חדוה לבד הוא בחינת שני ריעים מחמת כי אצלו שוה התפעלות מאלקות עם התפעלות עולם הזה ולכן אין בזה גילוי אלקות כמו שכתוב ולא תתורו אחרי לבבכם כו' אשר אתם זונים אחריהם והיינו כשהוא בבחינת ולא תתורו שאינו מקבל שום תענוג מהתפעלות העולם הזה אזי נעשה בחינת למען תזכרו בחינת דכר ומשפיע שיהי' גילוי אלקות. אבל כל זמן שהוא מקבל תענוג מתענוגי העולם הזה אזי הוא בבחינת זונה ואין יכול להיות בזה שום גילוי אלקות ולכן בבחינת חדוה ומרירות דוקא הוי חיבור והוא בחינת רצוא ושוב וזהו ואהבת ב' פעמים אור היינו אור ישר ואור חוזר בחינת רצוא ושוב. אך כל הנ"ל הוא רק בחינת אתערותא דלעילא אבל באמת לית מחשבה תפיסא בי' כלל רק עיקר מציאות גילוי אלקות הוא דוקא על ידי תורה ומצות וזהו הוי כל צמא לכו למים בחינת צמאון הוא בחינת תפילה בחינת אתערותא דלתתא ובכדי לרוות את הצמאון הוא על ידי בחינת מים בחינת תורה כי אורייתא מחכמה נפקת ועיקר השראת אור אין סוף הוא דוקא בחכמה ולכן בכדי שיהי' גילוי אור אין סוף הוא דוקא על ידי התורה כי התורה נקרא בחינת עץ חיים דהיינו בחינת מקור שממנו נמצא מציאת חיים בחינת התפשטות אך בתחילה צריך להיות בחי' צמאון בחי' רק בחי' אתערותא דלתתא אזי על ידי אתערותא דלתתא אתערותא דלעילא כו'. וזהו וידעת היום והשבות אל לבבך היינו שהצווי הוא שיהי' בחינת הרגשה בלב בחינת גילוי אלקות כי הוי' הוא

האלקים היינו שבחינת אלקים שהוא בחינת התפשטות עיקר מציאותו הוא מבחינת הוי' אבל בחינת הוי' הוא היה הוה ויהיה וכולא קמי' כלא כו' ואי לזאת לכן צריך שיהי' גילוי אלקות היינו שלא יחפוץ שום דבר זולתו יתברך. ובזה מובן מה שהזהיר דוד המלך עליו השלום לשלמה בנו דע את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם ואם על הידיעה בלבד הזהיר אותו למה הזהיר אותו כל כך הלא ילמוד וידע אלא בודאי הזהיר אותו על הרגשה שיהי' מורגש בלב ההתפעלות מאלקות כמבואר בזהר דחילו ורחימו שכליים ולכאורה דחילו ורחימו אזי אינם שכליים אלא זהו קאי על הרגשה שבלב היינו שאותו התפעלות בעצמו כמו שהם במוח צריך להיות גם כן בלב גם כן אותו ההתפעלות בעצמו. וזהו דע את אלקי אביך ועבדהו בלב דוקא אך אם נעשה הסכם במוח שאין עוד זולתו יתברך ואין נוגע ללב מצד טימטום הלב הנה על זה נאמר אעא דלא סליק בי' נהורא מבטשין ליה גופא דלא כו' ופי' שמבטשין היינו שמבטשין ליה מלעילא בכדי שיהי' גילוי אלקות כמו שהרב מבטש את התלמיד אזי עיקר מכוון של הרב בכדי שיהי' התלמיד כלי ריקן לקבל אחר כך כמו כן עיקר המכוון של הביטוש בכדי שיהי' אחר כך גילוי אלקות. וזהו אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש והיינו כי בחינת תפילה הוא בחינת גילוי אלקות בלב אך מתחילה צריך להיות בחינת דו"ר בחינת תבירו דלבא בחינת כלי ריקן. וזהו גם כן מה שכתוב זאת נחמתי בעני כי אמרתך חיתני היינו כי בכדי שיהי' אמרתך חיתני בחינת גילוי אלקות בלב הוא דוקא על ידי בחינת בעניי בחינת תבירו דלבא. נמצא מכל הנ"ל שמתחלה צריך להיות בחינת כובד ראש בחינת תבירו דלבא בחינת תשובה תתאה ואחר כך בחינת תפילה בחינת גילוי אלקות בלב בחינת תשובה עילאה אך כל זה הוא רק בחינת אתערותא דלתתא בחינת חיי שעה אך עיקר גילוי אלקות הוא דוקא על ידי התורה שנקרא חיי עולם וזהו ונשמח בדברי תורתיך כו' וד"ל.

ביאור וידעת שבלק"ת

להבין שרשי הדברים הנ"ל, הנה להבין שרש ענין ומלאה הארץ דעה את ה' כו', יש להקדים תחלה בשרש ענין האמונה והדעת כו' בהיות ידוע שיעקב הוא מדת אמת ונק' בריח התיכון כו' וכמ"ש תתן אמת ליעקב כו', והטעם הוא לפי שהוא כלול מכל המדות, דהנה אברהם הוא בחי' חסד דקדושה ויצא ממנו ישמעאל בחי' חסד דקליפה פי' בחי' המנגד דקדושה והמסתיר האור של חסד דקדושה יצא ממדת חסד דאברהם עצמו, ופי' יצא היינו שיצא להיות בחי' נפרד מיחוד האלקי ולהיות להיפכו ומנגדו וזהו ע"י סיבת ריבוי המותרות שיצא ע"י אור חסד

דקדושה, לכך יצא ממנו גם בבחי' הפירוד חסד דקליפה כו', ויצחק יצא ממנו עשו ג"כ עד"ז דנמשך בחי' מנגד ומסתיר אור מדת גבו' דקדושה שהוא בחי' יצחק ונק' עשו והוא סוספיתא דדהבא כלומר מפסולת גבורות דקדושה שנק' זהב טהור כידוע והכל מטעם דאת זה לעומת זה עשה האלקים כו', פי' לעומת הוא המנגד דקליפה שיש בכל ספי' וספי' כו' (אמנם אין כל א' מנגד רק למדה שלו ואין אהבה דקליפה מנגד רק לאהבה דקדושה ולא ליראה ולכן בארות דאברהם סתמום פלשתים משא"כ בארות דיצחק כו', ולכן צריך לעורר כל ג' מדות דקדושה, ומזה ונאספו כל העדרים, אמנם ת"ת שכלול מכולם א"כ יעקב לבדו גלל האבן כו' ולכך נק' אמת ע' בפרדס בעה"כ. וזהו ענין בריח התיכון בזהר תרומה קע"ה ב' שלום לחו"ג כו' וגם לע"ק וז"א כו' שהן ג"כ חו"ג כו'). כי יו"ד כתרין דקדושה לעומתם הן יו"ד כתרין דנוגה כידוע, ואמנם אין כל אחד מנגד רק לבחי' ומדריגה שלו ולא לבחי' ומדרגה שאינו ממדרגתו כלל דהיינו שאין האהבה הזרה דקליפה מנגד רק לאהבה האלקית דקדושה, אבל אינה מנגדת לבחי' יראה ופחד דיצחק שהרי אין היראה ממהות האהבה שהי' יתכן לומר בזה ענין מנגד, כי כל מנגד אינו אלא לדבר העומד כנגדו וכן אין קליפת עשו מנגדת לבחי' אור החסד דאברהם רק לגבי יצחק כו'. וא"כ הרי מובן מזה מאחר דאין החסדי' של מנגד המסתיר בא רק מסיבת המדה עצמה הרי מה שאין שלימות בכל מדה הוא מצד עצמה דוקא, אבל כשאור המדה מופשטת מעצמותה ונכללת ובאת לגבי מדה שכנגדה שאין מנגד שלה מנגדת לה כלל אזי תבא גם היא לבחי' השלימות. וא"כ במדת התפארת שכלולה ג"כ מב' המדות ההפכים חו"ג כידוע הרי היא מטעם זה בבחי' השלימות לגמרי מכל צד לפי שקליפת ישמעאל דאברהם אינו מנגד בה מפני שכלולה מן ב' הגבורות וקליפות הגבורות דעשו אינו מנגד בה מפני שכלולה מן החסדי' דאברהם כו' ולכך נק' מדה זו בשם אמת והוא מדת יעקב שנקרא שלימו דאבהן כידוע לפי שמדה זו אמיתית מבלתי יציאה ממנה ממש מנגד לה כו', והגם שיש ג"כ ת"ת דקליפה, אבל לא שיצא ממדת יעקב כמו שיצא ישמעאל מאברהם ממש כו' וד"ל. וזהו הטעם שנקרא יעקב בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה כו' דהיינו שהארת הכתר עליון מבריח בו דייקא ומאיר בו וכידוע שקו האמצעי עולה עד הכתר כו' לפי שבחי' קו האמצעי יש בו מב' ההפכים ומטעם הנ"ל. משא"כ קו הימין החכמה מפני שאינו אלא קו אחד בלבד ימצא בו בחי' מנגד אליו כנ"ל ואיך יקרא אמת כו', ואפי' אור החכמה שבקו הימין בראשיתו נמצא בו בחי' מנגד והוא החכמה זרה דקליפה שמנגדת לחכמה האלקית כו' כידוע, אבל מדת יעקב הוא כלול ב' הקוין שימצא מסיבת שיתוף שניהם יחד בחי' השלימות מטעם הנ"ל וד"ל.

(ב) **והנה** ידוע המאמר בזהר בכמה דוכתי דמשה מלגאו ויעקב מלבר, פי' שרש בחי' משה הוא הדעת והוא בחי' הפנימית ליעקב שהוא מדת אמת הנ"ל, וביאור הדברים הנה עד"מ מבשרי אחזה כו' בהיות

ידוע דהתינוק מדותיו מצומצמים מאד בבחי׳ הקטנות לדברים קטנים מאד כמו השחוק באגוזים וכיוצא, ולכשיגדל יגדלו המדות בו שיתאוה לדברים גדולים כמו כבוד וממון וכיוצא, וזה השינוי מסיבת הדעת הוא בא מפני שבקטנותו הדעת שלו קטן ואינו משיג רק לדברים ועניינים קטנים בלבד וע״כ מדותיו קטנים וכמ״ש לפי שכלו יהולל איש כו׳ וכידוע, וכאשר יגדל בדעתו יגדלו מדותיו לחשוק דברים גדולים כו׳, וא״כ אנו רואים מזה מאחר שהדעת הוא עיקר ומקור המדות והוא הסיבה והגורם קטנות המדה או גדלות המדה דהיינו לפי קטנתו או גדולתו הרי הוא המלובש ומוסתר בתוך פנימי׳ המדה ממש ולכך תלוי בו אופן גידולה כנ״ל, וזהו הנק׳ דעת המתפשט במדות ולכך אם האדם אינו מיושב הטיב בדעתו יבולבלו בו המדות כי העיקר שלהם תלוי בדעת לפי שהוא המלובש בהם ממש ומכ״ש כאשר יסיח דעתו כרגע יתבטל לגמרי האהבה וזהו פי׳ היסח הדעת כלומר שמסיח ומסיר אותו מן המדה ואינו מאיר בה אזי ממילא תתבטל ולא יתאוה לאותו דבר כו׳ וד״ל וא״כ אור הדעת הרי הוא בחי׳ פנימית המדות ועיקרם ולכך אמרז משה מלגאו ויעקב שהוא כללות המדות מלבר כי בחי׳ הדעת הוא עיקר עצם המדות בבחי׳ פנימיותן ומאחר שכן הגם שמדת יעקב נק׳ אמת אבל הוא רק מלבר לגבי משה שהוא מלגאו. ונמצא בחי׳ האמת הנ״ל יותר לאמיתתו הוא בבחי׳ הדעת וכידוע דהדעת עולה עד הכתר דהיינו שמאיר בו הארת השלימות דכתר כנ״ל הטעם במדת אמת דיעקב וגם הוא מאיר בו ביתר שאת מטעם שהוא אמיתית המדות ועצמותם ביותר כנ״ל וד״ל. והנה ידוע המאמר דאיהו אמת ואיהי אמונה וכמו שאנו אומרים אמת ואמונה כל זאת כו׳, ופי׳ אמת היינו בחי׳ משה ויעקב שהוא אור הדעת והת״ת שמלובשים זה בזה כנ״ל. ופי׳ אמונה הוא בחי׳ המל׳ שמקבלת מבחי׳ הדעת דז״א בעלה הנה הוא יעקב שנק׳ אמת כידוע, והמל׳ מקבלת משפע המדות ע״י ז״א שהוא יעקב שנק׳ בעל עולם האצי׳ כידוע, וביאור הדברים וגם למה נק׳ בשם אמונה דוקא יובן ע״פ הקדמה הידועה שבחי׳ מל׳ דאצי׳ נק׳ סיפא דכל דרגין דאצי׳ וכמ״ש בזהר בכמה דוכתי והוא מטעם שאינה אלא מבחי׳ אותיות וכלים כו׳ כידוע (וכמ״ש ויבן ה׳ אלקים את הצלע כו׳) וע״כ בבא לה השפע מאור הדעת שמלובש בת״ת שנק׳ אמת א״א שתקבל הדבר כמו שהוא בעצם דהיינו שתקבל אור המדות כמו שהן בעצמותן ממש אלא יאירו בה רק בבחי׳ רחוקה מן העצמו׳ והוא עד״מ כשאדם לא יקבל הדבר גדול במעלה ששומע כ״א בדרך אמונה שמאמין שכך הוא הדבר אבל אינו יכול לקבל הדבר כמו שהוא מפני ריחוק מדריגתו ממנו, ונמצא אין אמיתית הדבר אצלו רק אמונת אותו הדבר ולא כמו שהוא באמיתתו כי אמיתית הדבר היינו כמו שהוא ממש וזהו נקרא אמת דהיינו אמיתית הדבר ועצמותו, משא״כ כשבא לכלל אמונה בלבד כו׳, וכך ע״ד דוגמא למעלה בחי׳ מל׳ דאצילות מקבלת האור של המדות מרחוק דהיינו בבחי׳ אמונה בלבד ולא אמיתית עצמותם כמו שהן ולכך הן עצמם דוקא נקרא אמת מפני שהן אמיתית הדבר, משא״כ הארתם במל׳ נק׳ אמונה כו׳, וזהו פי׳ המאמר דאיהו אמת ואיהי אמונה כו׳ שהוא יחוד זו״נ כידוע

וד"ל (הג"ה ואפ"ל עד"ז גדול העונה אמן יותר מהמברך כי ברוך חכמה ודעת, ואמן אמונה גדול יותר שממשיך למעלה מהחכמה שמאמין גם למה שאינו מושג בחכמה, עכ"ה).

(ג) **וזהו** ומלאה הארץ דעה את הוי' כו', כי הנה ידוע דהמל' נק' עטרה כמ"ש אשת חיל עטרת בעלה כו' (הג"ה והנה מל' נק' עטרה אע"ג דת"י כלם קו האמצעי מ"מ המל' נעוץ בסופן דוקא אויר התחתון כו' וז"ש עטרת תפארת בזהר תוריע מ"ב ב' כמו עט"ב כי נודע בשערים בעלה דעת כו' אבל עטרה כו' ועמ"ש לעיל אות ב' בהג"ה, עכ"ה) עטרת תפארת לעמוסי בטן כו' וגם נק' כתר מל' והטעם הוא לפי שנעוץ תחב"ס דוקא כידוע, ולהיות כן בחי' כתר עליון שלמעלה מהתחלקות הג' קוין חח"נ מימין כו' הוא יורד ומאיר בבחי' מל' שעומדת בסוף דוקא והגם שגם כל קו האמצעי בחי' דת"י עולה עד הכתר אבל מ"מ במל' בהארה דכתר ביותר שאת הרבה לפי שהכתר נקרא תחלה והרי נעוץ תחב"ס דוקא ולא באמצע כו' וכמו שבחי' כתר עליון שנק' גלגלתא הוא בחי' עטרה האמיתית להיות באמת למעלה הרבה מבחי' כלי כמו עד"מ גלגלת האדם למטה שהיא מקפת את כלי המוחין מכל צד כו' כמ"כ גם כשיאיר אור הכתר הזה למטה בסוף כל דרגין שהוא מל' תקבל גם היא אותה ההארה השלימה והוא בחי' כתר עטרה המקפת ונק' ג"כ בשם עטרת תפארת כו' למעלה מן החכמה והדעת והוא בחי' האמונה שלמעלה מן הדעת כו' וד"ל. וביאור שרש הדברים וטעם הענין הזה למה המל' דוקא תקבל בחי' ההארה מכתר עליון והגם שנעוץ תחב"ס היא גופא צריכה טעם למה נעוץ תחב"ס דוקא ולא באמצע כו'. הנה זה יובן עד"מ מאור השמש שהוא מאיר וזורח על הארץ שאנו רואים שאין החום של השמש מגיע רק בארץ דוקא ולא באמצע החלל כי ג' חלקי אוירי יש ואין האויר האמצעי מתחמם כלל מחום השמש רק בהגיע חום השמש לאויר השלישי הסמוך לארץ שם מתחיל האור להאיר בתגבורת חומו וכל שמגיע סמוך לארץ יותר יותר יהי' תגבורת חומו עד שבארץ ממש הוא מכה חומו בכח גדול ועיקר החמימות סמוך לארץ ממש הוא וגם סמוך לשמש עצמה דהיינו בהתחלת אויר הראשון אבל באמצע אין החום כ"כ וזהו מסיבת הכאת האור שאין כח הכאתו העצמית מגעת רק בסוף כשכלה כח התפשטותו והוא בארץ שאין לו עוד מקום להתפשט יותר ע"כ מכה בה בכח גדול וע"כ החום שם בתגבורת גדול משא"כ באמצע שאין שם כליון התפשטותו עדיין לכך אין ההכאה שם בחוזק כ"כ וכמבואר בספרי הטבע. וזהו ג"כ ענין בחי' אור החוזר ונק' אור הנכפל והוא מפני שההכאה תהי' בחוזק בכלות ההתפשטות דוקא ע"כ משם דוקא יחזור האור והשפע למקורו למעלה כמשל המכה בכח באבן אל הכותל שיחזור האבן אצל הזורק לפי שכח ההכאה כלה בכותל דוקא מפני הנ"ל שאין לו עוד להתפשט יותר ומחמת כח ההכאה הגדולה יחזור האבן אל הזורק ויהי' אופן מרחק חזרתו כפי אופן כח הכאתו או לפי אופן הגובה או המרחק שמשם זרק שמסיבתו יהי' סיבת כח ההכאה ביותר שאת כשכלה בכותל

ויתעכב כו׳ והכל ענין א׳ דלפי שעיקר האור מסתיים בסוף ע״כ יהי׳ דוקא שם בחי׳ אר״ח, ומסיבת ב׳ ענינים אלו דהיינו מבחי׳ ההכאה בכח שעיקרו יהי׳ בסוף וגם מסיבת בחי׳ אור החוזר אשר שם ע״כ יהי׳ תגבורת החום דוקא סמוך לארץ דוקא וזהו שנקרא גם בשם אור הנכפל כו׳ וע״ד כל זה יובן למעלה עד״מ ודוגמא בהיות שבחי׳ המל׳ נקרא סופא דכל דרגין שבאצי׳ כידוע ונק׳ לכך בשם ארץ כמ״ש והארץ הדום רגלי ע״כ בה דוקא מכלה כל האור והשפע העליונה ומפני סיבת זה תהי׳ המל׳ בבחי׳ אר״ח למעלה וכנ״ל במשל וא״כ הכל ענין א׳ הוא דלפי שנעוץ תחב״ס דוקא ולא באמצען מטעם משל הנ״ל בחום השמש והכאת האבן ע״כ תהי׳ אור המל׳ בבחי׳ אור החוזר (וגם נק׳ אור הניכפל), וזהו ג״כ הטעם שנק׳ אור המל׳ בבחי׳ אר״ך החוז״ר בשם עטרה כמו בחי׳ הארת הכתר עליון עצמו כנ״ל, דהיינו בשעה שהארת הכתר מאיר בה דוקא ולפי שנעשית אז בבחי׳ אר״ח וגם מאיר בה כל עיקר בחי׳ התחלה ולכך היא למעלה במדרגה אז גם מבחי׳ ז״א בעלה זכמ״ש א״ח עט״ב כו׳ וד״ל.

(ד) וזהו שרש ענין ומלאה הארץ דעה את ה׳ כו׳ (הגה״ה ולעתיד ומלאת כו׳ שלא תקבל מז״א כ״א שוים (וג׳ הפי׳ כי עכשיו מה שמקבלת מהכתר רק דרך אר״ח אמונה אספשא״מ אבל הדעת ות״ת מקבל באו״י אספה״מ, אכן לעתיד גם במל׳ גילוי דעת או״י, דהיינו ד״ע שלמעלה מהז״א כו׳), וכמו מנחה שבת באבא ונעילת יוהכ״פ (ועמ״ש בד״ה ואלה שמות בענין עליי׳ ב׳ ליש״ס) עכ״ה) לפי שעכשיו המל׳ מקבלת מבחי׳ הדעת דז״א שמלובש במדות שנק׳ אמת דבחי׳ יעקב כנ״ל והוא ענין יחוד דמ״ה וב״ן ומ״ה מברר ב״ן וכמ״ש והוא ימשול בך כו׳ אבל לאחר שיתבררו כל הבירורים דרפ״ח כו׳ ויתעלה שם ב״ן בשם ס״ג שרשה הרפ״ח כו׳ כידוע דעיקר השבירה היה בשם ס״ג כו׳ ושם ס״ג הרי הוא למעלה משם מ״ה דז״א כו׳ וע״כ תהי׳ המל׳ אז נקראת עטרת בעלה למעלה משם מ״ה כו׳, ועיקר הטעם הוא לפי שבעלית המל׳ מלמטלמ״ע אז הרי היא בבחי׳ או״ח כנ״ל ואינה מקבלת אז כלל מז״א בעלה אלא נעוץ בה בחי׳ התחלה והוא הארת הכתר ממש ונק׳ כתר מל׳ וכמו בחי׳ העטרה על הראש שבגלגלתא דא״א כו׳ לפי שנעוץ תחב״ס דוקא ולא באמצען כנ״ל ואז נק׳ בשם אמונה בבחי׳ מקיף דוקא למעלה מן הדעת לגמרי גם מדעת דז״א כו׳ ולא כמו עכשיו שמהארת הדעת דז״א תקבל רק בבחי׳ אמונה מרחוק כנ״ל אלא תהי׳ מקבלת מבחי׳ ומדריגת הכתר עליון עצמו שהוא למעלה מן התחלקות הקוין כו׳, וזהו שאנו אומרים בקידוש הלבנה עטרת תפארת לעמוסי בטן כו׳ פי׳ עמוסי בטן הם בחי׳ ז״ת דאימא לפי שהן שרש המוחין לזו״נ כו׳ זהו שנקרא עמוסי בטן דאימא כו׳ כי הנה לע״ל הלבנה לא תקבל עוד מהארת השמש כמו דעכשיו דמ״ה מברר ב״ן אלא יהי׳ אור הלבנה ממש כאור החמה כו׳, והיינו בהיות זו״נ שוין בקומתן כידוע דשמש ומגן הוי׳ אלקים ולע״ל יוציא חמה מנרתקה שהוא שם אלקים שנק׳ נרתק כו׳ וא״כ יהי׳ אור הלבנה שהוא בחי׳ מל׳ מקבלת אז מאותו מקור ושרש שז״א מקבל כי כתר א׳ לשניהן,

וזהו ומלאה גם הארץ דעה את ה׳ שתהי׳ גם המל׳ מלאה דעת את הוי׳ שהוא בחי׳ כתר, אך זהו עדיין בימות המשיח דפסוק זה לימוהמ״ש נאמר ומלאה הארץ כו׳ לפי שאז יהי׳ זו״נ שוין בקומתן דהיינו שבחי׳ כתר א׳ לשניהן אבל לאחר ימוהמ״ש והוא באלף הז׳ שכולו שבת כו׳ ויהי׳ עוד לעלי׳ למל׳ והוא יותר עליון מכולם והיינו כאשר תהי׳ עטרת תפארת לעמוסי בטן פי׳ מפני שתקבל משרש ומקור הראשון שהוא בחי׳ כתר עליון ממש מקור כל המקיפים שאין בחי׳ ז״א מקבל שם גם לימות המשיח כי הכתר א׳ אשר לשניהן הוא רק מבחי׳ תפארת דאימא כידוע לכך נק׳ עטרת תפארת לעמוסי בטן דהיינו שתהי׳ בחי׳ כתר ועטרה גם לבחי׳ ז״ת דאימא שהן שרש המוחין לז״א כו׳, וזהו למעלה ממדרגת זו דמלאה הארץ דעה כו׳ וד״ל. ודוגמת עלי׳ זו השלישי יש גם עכשיו אפס קציהו והוא במנחה דשבת בהיות אז הארת בחי׳ רעוא דכל רעוין שבו נגנז משה כו׳ וכמבואר בזהר וע״ת שאז עליית המל׳ עד הדיקנא כו׳, ויותר הרבה מזה והוא מעין ודוגמא ממש שיהי׳ לעתיד ביום שכולו שבת הנ״ל היינו בתפלת נעילה דיוהכ״פ שאז עליי׳ הנוק׳ עד בחי׳ פנימית עתיק כמבואר בכהאריז״ל, וע״ד שתהי׳ עלי׳ הב׳ הנ״ל באלף הז׳ ולכך נק׳ יוכ״פ שבת שבתון כידוע ומבואר במ״א וד״ל.

(ה) **ועתה** יש להבין שרש ענין וידעת היום והשבות אל לבבך כו׳, כי הנה שרש ענין מה שעכשיו הכל בחי׳ עליות וירידות כנ״ל הוא לפי שבחי׳ פרצוף יש ריבוי השינויים מצד ריבוי שינוי הטבעיי׳ של האברים לפעמים כך ולפעמים כך כמ״ש למעלה והכל הוא מפני שהוא בבחי׳ ממכ״ע שהוא בבחי׳ פרצוף כידוע, ועד״מ הנה באדם יש גם לגופו בחי׳ פנימי׳ וחיצוני׳ כמו הקרביי׳ שהם אברים הפנימים והמותרות מאכל הפסולת שיוצא ונדחה לחוץ והוא ע״י כח הדוחה שבקרביים כו׳ ועד״ז יש בחי׳ פסולת בעצם והוא כמו החיות המצומצם שבשערות וכיוצא, וכדוגמא זו למעלה מפני שיש ריבוי בחי׳ הכלים מכלים שונים גם בחי׳ חיצוני׳ השפע ימצא כמו מבחי׳ פסולת הקרביים העליונים או ממותרי יונקות בחי׳ השערות וכיוצא אשר משם יש מקום ליניקה היכלות החיצוני׳ דאת זה לעומת זה עשה האלקים כו׳, ומפני שהם מסתירים האור לכך הכל עכשיו בבחי׳ עליות וירידות וגם בבחי׳ אור המקיף מאחר שצריך לירד ולהתלבש למטה בגילוי כי גם בו יש בחי׳ העלם וגילוי כמשי״ת לפעמים הוא בהסתר עכשיו ולפעמים הוא בגילוי כמו שהמופת ע״ז ממה שמצינו בב״ר שהיו נביאי השקר ובבית שני הי׳ ענין שנאת חנם כו׳ כמ״ש למעלה וביאור הדברים, הנה ענין נביאי השקר שהי׳ בזמן בית ראשון הרי לא שהיו גוברים במופתי׳ כי לא היו בעלי מופת כלל כי לא נמצא מהם בכתוב איזה סיפור במעשה הנס והמופת רק בנביאי האמת נמצא כתוב נסים ומופתים כי הם היו באמת בעלי מופתים כמו גם ירמי׳ ויחזקאל וכיוצא בהם וכש״כ אותם שקדמו להם כמו אליהו ואלישע כו׳, אך עיקר ענין נביאי השקר הי׳ רק במה שהי׳ להם אמונת זרות כוזבות שהאמינו בשקר והי׳ זה להם רק בבחי׳ האמונה בלבד וכנראה מתוך

טענת הנשים שהיו מבכות שאמרו ומעת חדלנו לקטר למלאכת השמים חסרנו כל כו׳ לפי שהיו מאמינים מאד בזה, וכן נראה מדברי יחזקאל עליהם שאמר ויפתו העם בפתות לחם ובשעלי שעורים כו׳ כי מזה הוראה שהיה בהם רק בחי׳ אמונת זרות וכוזבות, והאמונה הזאת היא היתה הקליפה המנגדת לקדושה האלקית כי האמונה האלקית היא שהכל מאת הוי׳ דוקא בהשגחה פרטיות על כל ההנהגות ואין רשות בזה לשום מלאך וכוכב ממלאכת השמים בלתי לה׳ לבדו, והגם שמנהיג את ההנהגה על ידם הרי זה כמו החוטב בגרזן וכמ״ש היתפאר הגרזן על החוצב בו כו׳, והנביאי השקר עשו מהטפל עיקר להאמין בכומ״ז שבהם מסור דבר ההנהגה וכמו שאמרו הנשים ומעת חדלנו לקטר למלאכת השמים חסרנו כל וה״ז מן ההיפך להיפך מן האמונה האלקית, ומפני שנאמר ולאום מלאום יאמץ לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים כמ״ש למעלה גם בזה הענין שגברה הקליפה נגד הקדושה בזמן בית ראשון לא היה רק באותו הדבר ממש שהיה מנגד לקדושה והוא בבחי׳ האמונה דוקא בהיות שהיתה האמונה האלקית בזמן בית ראשון בתכלית השלימות דהיינו גם בבחי׳ הגילוי שלה למטה, כי הרי מבואר למעלה דשרש ענין האמונה למעלה הוא בחי׳ סוכ״ע שנק׳ עטרת תפארת כו׳ כשהארת הכתר מאיר בה כנ״ל, והלא ידוע דבית ראשון הי׳ בו הארון והלוחות וידוע מאמרם ז״ל שמצמצם שכינתו בין שני בדי הארון כו׳, הרי שהיתה השכינה בחי׳ סובב כל עלמין מצומצם דהיינו בבחי׳ גילוי ג״כ בין שני בדי הארן וכמ״ש ביאור ענינו במאמר באריכות, ולנגד גילוי אלקות זה נתגברה הקליפה להיות לה למנגד והוא גם בבחי׳ האמונה דהיינו אמונה זרה הכוזבת הנ״ל שהי׳ ג״כ בבחי׳ אלקות לומר שגילוי אלקות הוא ע״י זה הכוכב או המלאך דוקא וכיוצא כו׳ וד״ל וזהו דוקא בבית ראשון שהי׳ בו הארון והלוחות שהי׳ בחי׳ גילוי אלקות כ״כ בקדושה לכך הי׳ המנגד ג״כ באופן זה דהיינו בבחי׳ אמונה זרה באלקות כו׳, אבל בבית שני דידוע שחסרו בו ה׳ דברים הארון כו׳ ולא הי׳ בו גילוי אלקות כ״כ רק מעט מזעיר, דהיינו בבחי׳ לבושי׳ החיצוני׳ שבשאר מקדש כמו המזבח והשולחן ומנורה וכיוצא ע״כ לא• להיות למנגד רק ג״כ בתוך הלבוש לבד דהיינו לא באמונה זרה אלקי׳ כמו השפעת אלקו׳ דרך הכוכב דוקא כו׳ רק אמונת כוזבת וזרות שהן במילי דעלמא שהוא ענין השנאת חנם ע״י ריבוי אנשי רכיל כמ״ש למעלה שהוא ע״י האמונה דוקא שיאמין מאד שחבירו דורש רעתו כו׳, ולא היה בהם אמונה זרה מבלתי זה באלקות כי להיכן יהיה המנגד דקליפה באלקות מאחר שאין בקדושה דבר כנגדו, והוא מאחר שלא הי׳ בקדושה היכל ק״ק הארון והלוחות כו׳ משא״כ בבית ראשון כנ״ל וד״ל. והנה מאחר שכן למה מצינו שהי׳ בבית ראשון ענין האמונה האלקית לפעמים בהסתר מפני תגבורת הקליפה המנגדת לה כנ״ל באמונת נביאי השקר כו׳ ולפעמים היתה בגילוי כשלא הי׳ הרע דקליפה מנגד כ״כ כו׳ והי׳ בזה ענין עליות וירידות תמיד וכ״ז מפני שבחי׳ ריבוי הכלים מכלים שונים שבבחי׳ פרצוף

לא: בכת״י ישנו מקום חלק אחרי תיבה זו.

כו' בבחי' ממכ"ע שבו יש מקום ליניקת החיצונים כנ"ל במשל, לכך גם בחי' האמונה דסוכ"ע ישתנה לפעמים כך ולפעמים כך כו', אבל לע"ל לא יהי' ענין עליות וירידות כלל מפני שאז לא יהי' רק בחי' גילוי סוכ"ע עד שתקרא בשם עטרת תפארת כו' כמ"ש למעלה ע"פ ומלאה הארץ כו' ולכך נאמר אז דווקא ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ כי דייקא בבחי' ממכ"ע יש בחי' פסולת וחיצוניות כנ"ל, אבל בבחי' סובב אין שם בחי' חיצוניות כלל וכלל כי הוא למעלה מגדר כלי כו' ולכך לא יהי' אז מזה סיבת עלי' וירידה כלל.

(ו"ו) אך הנה יש להבין האיך אפשר שיהי' בחי' סובב בגילוי לע"ל בכלים מכלים שונים כו' עד שנאמר שלא יהי' רוח הטומאה בחיצוניות מאחר שאינו בבחי' גדר כלי כלל כידוע הענין הוא דגילוי זה בבחי' סובב להיות אז בריבוי כלים דוקא יהי' ע"י התורה ומצות מעשיות שעושין עכשיו כי הנה כתיב וזאת המצוה כו' לעשות אותו בארץ דוקא, ויש להבין לכאורה למה בארץ דוקא, אך הענין הוא דכתיב שכן ארץ ורעה אמונה פי' שצריך לזון ולפרנס את האמונה כמ"ש למעלה, וביאור דבר זה הנה ידוע דשרש המצות כולן הוא בבחי' כתר עליון דלכך הן במספר תר"ך תרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן כמספר כתר והן הנק' תר"ך עמודי אור כידוע ועד"מ הידוע כמו שהעמוד הוא המחבר הגג עם הקרקע להיות ראשו מגיע בגג וסופו מגיע לארץ כך ענין המצות תחלתן דהיינו שרשם מגיע בבחי' כתר עליון שנק' ראש לכל ההשתלשלות כידוע וסופן מגיע בבחי' ארץ כידוע שנק' תושבע"פ בשם ארץ כמ"ש השמים כסאי והארץ הדום רגלי כמ"ש במ"א כי עיקר התגלות בחי' רצה"ע שהוא בחי' כ"ע הוא דוקא בסופא דכל דרגין בתושבע"פ דוקא מטעם משל הנ"ל בשמש בבחי' או"ח כו' ולכך אשת חיל עטרת בעלה כי נעוץ תחב"ס דוקא כו', וא"כ ע"י המצות מעשיות נמשך תמיד מאור הכתר הנק' תחלה, לבחי' ארץ להיות נקרא עטרת בעלה ע"ז מטעם הנ"ל כי מפני ששרש המצות מגיע בכתר עליון לכך יש ביכולתם להמשיך ממנו למטה מטה להיות נעוץ תחלתן בסופן ולהאיר את המל' הנק' ארץ בתכלית שלימות ההארה דכתר עליון כנ"ל. וזהו שכן ארץ ורעה אמונה שע"י שישכון אור הכתר עליון בארץ תמיד ע"י המצות כנ"ל ממילא יש פרנסה ומזון לבחי' אמונה שהוא בחי' סובב ופי' ענין הפרנסה הזאת הוא מה שנמשכת גם בחי' האמונה להיות גם היא בריבוי הכלים מכלים שונים כמו בחי' ממלא, והוא מטעם דרמ"ח מ"ע רמ"ח אברים לבחי' סובב דוקא וכמ"ש למעלה, וה"ז כמשל המאכל המפרנס וזן את האדם שממנו הסיבה להגדלת האברים כנ"ל ע"פ ארץ זבת חלב ודבש שהוא להגדיל האמונה בבחי' אברים דוקא וזהו פי' ורעה אמונה וד"ל. ובזה יתורץ הקושי' הנ"ל מהיכן יהי' בחי' הכלים לבחי' סובב לע"ל דע"י המצות יהי' זה וד"ל. וזהו וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים כו' היום דוקא כי היום לעשותם כו', פי' עיקר המעשה של המצות להיות על ידם מאיר אור הכתר במל' כנ"ל הוא היום דוקא לפי שהעוה"ב הוא מבחי' ממכ"ע כנ"ל שהוא רחוק

מבחי' סוכ"ע דכתר עליון, אבל בעוה"ז מאיר מבחי' הסובב ג"כ ואע"פ שהוא מאיר פעמים בהעלם ופעמים בגילוי כנ"ל בענין ב"ר ושני עכ"ז יש בעוה"ז מבחי' הסובב עכ"פ יהי' איך שיהי' וע"כ ע"י המצות שממשיכין עכשיו מבחי' כתר עליון כנ"ל יכולין להאירה עד שתהי' לע"ל בתכלית שלימות ההארה בבלתי עליות וירידות כלל כו', וזהו וידעת היום עכשיו עיקר העבודה ע"י הדעת בהיות שצריך להמשיך את האמונה בכלים מכלים שונים כו' דוקא מטעם הנ"ל וד"ל. והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים, פי' עכשיו יש בחי' עליות וירידות גם בבחי' אמונה דבחי' סובב כנ"ל דלפעמים הוא בהעלם כמו שהי' בב"ר ע"י נביאי השקר וכיוצא וזהו כי הוי' הוא האלקים לפעמים הוי' בבחי' גילוי ולפעמי' בבחי' העלם דשם אלקים כו' לפי שמצד בחי' ממכ"ע יש בחי' חיצוני' הכלים כנ"ל, אבל לע"ל דכתיב אז תרצה הארץ את עוונה מפני שיהופך החושך לאור ממש, אזי יהי' הכל אור ולא חושך ויכול להיות ההארה דכ"ע במל' בשלימותו בתמידית בלתי שינויים בירידות ועליות כלל כו' כי מפני מצות מעשיות שיאירו את אור הכתר כמו שהוא ממש במל' דאצי' כנ"ל, והרי הוא למעלה מעלה מבחי' הקוין חח"ן מימין כו', ומהיכן יהי' הסיבה לבחי' הירידה שיצטרך להיות עליי' כו' כי אין סיבת הירידה רק מצד בחי' המנגד לקדושה כנ"ל בקליפי נביאי השקר וכיוצא ובחי' המנגד לא באה רק מצד התחלקות הג' קוין עד שאברהם יצא ממנו ישמעאל כו' כנ"ל והגם שמקבלת המל' ויעקב שהוא בבחי' קו האמצעי דאמת וגם מבחי' הדעת דמשה שמלובש בו כנ"ל בענין אמת ואמונה כו' עכ"ז מ"מ דרך התלבשות הג' קוין הכתר מאיר במל' משא"כ לע"ל כשתהי' עטרת בעלה למעלה גם מבחי' הדעת שמלובש בזה כו', ומכ"ש כשתהי' מקבלת במדרגת הכתר עצמו בבחי' עלי' השלישית הנ"ל כמו בנעילה דיוכ"פ כו', אזי היא למעלה לגמרי מבחי' התלבשות בג' קוין הנ"ל, וא"כ לא יופגם אורה לעולם עד שנאמר שנתעלם האור ויחזור ויאיר כו' ולכך לא יהי' לה אז בחי' עליות וירידות כלל כו' (מפני שבאור הכתר עצמו אין בו בחי' ירידה ועלי' כלל כידוע ומבואר במ"א על ענין אנכי ולא יהי' לך בדיבור אחד נאמרו כו') וד"ל.

בס"ד הוספות דברים וביאור לד"ה וידעת היום השני שבלק"ת ושייך לסוף המאמר הנ"ל.

ה) **ועפ"י** הנ"ל יובן ג"כ ענין ר"ה וימים נוראים דהנה כתי' אתם נצבים היום כו' למען הקים אותך היום לו לעם וגומר, וקאי על ר"ה שנק' היום סתם, וכמאמר זה היום תחלת מעשיך כו' וגבי אלישע דכתי' ויהי היום ויבא אל שונם כו', וארז"ל שהי' יו"ט של ר"ה וצ"ל מפני מה נק' ר"ה

בל׳ היום סתם, אך הענין הוא דהנה לפני תקיעות שופר אומרים כי ה׳ עליון נורא מלך גדול כו׳ כי בר״ה הוא בנין המל׳ כמארז״ל אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם ולכן נק׳ אז מלך גדול כו׳, וכמו שאומרים המלך הקדוש כו׳, והנה עיקר בחי׳ קבלת עומ״ש הוא שתהא אימתו עליך ולכן נמשך אז בחי׳ יראה בעולם וכמ״ש בזהר (ר״פ פנחס ע״פ חשף ה׳ את זרוע קדשו כו׳ כמה דחילו שריא בעלמא והמשכת יראה זו הוא נמשך מבחי׳ והנורא שהוא מקור שממנו נמשך היראה כי נורא היינו שהוא מאוים כו׳, וזהו כי ה׳ עליון נורא שהוא כענין והנורא אל עליון ולכן נק׳ הימים נוראים כמאמר ונתנה תוקף קדושת היום שהוא נורא ואיום שהימים מצד עצמן יש בהם בחי׳ יראה זו מחמת גילוי בחי׳ והנורא כו׳ ולהיות כי ע״י בחי׳ זו נעשה התכללות אהוי״ר לכן קוראין בר״ה העקידה ויעקוד אברהם את יצחק בנו ממעל לעצים דהנה גבי א״י כתי׳ היש בה עץ אם אין פי׳ עץ הוא מבחי׳ עה״ח והוא מבחי׳ חכ׳ לשון לי עצה ותושי׳ שהוא השגות בחי׳ חכ׳, אבל אין הוא למעלה מהחכ׳ כמ״ש והחכמה מאין תמצא שהוא בחי׳ שאינו מושג בחי׳ ישת חושך סתרו וזהו ממעל לעצים עה״ח ועה״ד כ״א מבחי׳ אין שהוא בחי׳ והנורא ע״ז נעשה התכללות אהוי״ר ואז כתי׳ באברהם עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה להיות האהבה כלולי׳ ביראה כו׳, ולכן נק׳ ר״ה היום סתם כי הנה האהבה כשאינה כלולה מיראה שאז הוא בחי׳ קירוב וגילוי ע״כ תוכו רצוף אהבה, ונק׳ אהבה זו יום שהוא אור וגילוי וקירוב עכ״ז שייך אהבה והוא האהבה שבפנימי׳ הלב שהוא מדת יום וע״ז נא׳ יום ליום יביע אומר כו׳, שהוא כמעיין הנובע שהוא בבחי׳ שבפנימי׳ הלב שנמשלה למעיין שאינו בבחי׳ התפשטות כנהר כו׳ ולהיות כי בר״ה מחמת גילוי בחי׳ כי ה׳ עליון נורא מלך גדול כו׳ אז וכל הלבבות ייראוך וכל קרב כו׳ ואז האהבה רק בפנימי׳ הלב ונק׳ גילו ברעדה כמ״ש באריכות ע״פ שוש אשיש כו׳ תגל נפשי באלקי׳ כו׳, ע״כ נק׳ היום כאלו יום בלא לילה, וכ״כ הרמ״ז בהדיא הרמ״ז* ר״פ בא שלכן נק׳ ר״ה היום לפי שארז״ל לך יום א״ל לך לילה שמים שיש שהוא יום שנקבע בו ר״ה לא הי׳ בו לילה שלכן נא׳ ויהי ערב ויהי בוקר יום השביעי נמצא שיום ר״ה הי׳ יום בלתי לילה עכ״ל.

והנה פי׳ אתם נצבים היום פי׳ נציב לשון שררה וכמו ונציב אשר בארץ (מלכים א ד, יט) וענין בחי׳ השתררות זאת הוא מ״ש למען הקים אותך לו לעם כי הנה בר״ה הוא בחי׳ שתמליכוני עליכם ואין מלך בלא עם ופי׳ עם היינו שהם נק׳ במדרי׳ א׳ עמו שהם אנשים כמותו ומתייחסי׳ אליו בערך מה רק שהם הפחותים שבדריגתו והוא גבוה עליהם ולכן נק׳ מלך עליהם משא״כ על עצים ואבנים ואפי׳ על בהמות וחיות אינו נופל בלל לשון מלוכה, וא״כ זה שהקב״ה מיחד עלינו מלכותו הרי אינו בערך שתחול מלכותו עלינו ממש, וזהו השתררות והגבה גדולה אצלינו ובאמת ע״ז נא׳ לעברך בברית שהוא מצד הכריתות ברית אבל באמת אין ערוך כו׳, וזהו אתם נצבים היום כולכם ע״ד מ״ש האריז״ל בטעם שמקדימים בר״ה פסוקי׳ דנביאים לכתובים

הרמ״ז: כ״ה בהכ״י.

במלכיות זכרונות ושופרות וע״ש הטעם וזהו ודברך ניצב בשמים שבחי׳ דברך הוא בחי׳ ניצב (מלשון שררה) על בחי׳ שמים כי א״ח עט״ב וזהו אתם נצבים היום דוקא כי בר״ה ממשיכים בחי׳ דברך וכמו שאומרים בר״ה ודברך מלכינו אמת כו׳.

והנה כ״ז הוא בחי׳ יראה הנמשך מבחי׳ הימים עצמן שהם ימים נוראים וכמארז״ל וכנ״ל אבל עוד זאת שע״י השופר נמשך בחי׳ יראה עליונה יותר והוא הנק׳ חרדה כמ״ש אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו אך מתחלה צריך לקבל ע״ע בחי׳ יר״ת שהיא הנמשכת מבחי׳ התבוננות גדולת מלכותו ית׳ שאין לה קץ ותכלית כו׳ וזהו למען הקים אותך היום לו לעם שבחי׳ עם היינו דוקא כשמקבלים עליו יראת המלך כמא׳ אנו עמך ואתה מלכינו ואחר כך יוכל לקבל היראה פנימי׳ הנק׳ חרדה וכמו שכתוב אם יתקע שופר ועם לא יחרדו עם דוקא כשיש לו בחינת יראה תתאה על ידי זה אחר כך יוכל לבוא לבחינת יראה פנימי׳ כמו שכתוב בזאת יבא אהרן אל הקודש, בזאת הוא בחינת מלכות ויראה תתאה ועי״ז יבא אל הקודש, הוא בחי׳ יר״ע שהוא היראה מצד גילוי בחי׳ קודש העליון כו׳.

אלה העדות והחוקים והמשפטים כו׳. ואיתא ברבות ר״פ ויקהל ח״ל ד״א ואל מי תדמיוני ואשוה א״כ יאמר קדוש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה בישעי׳ סי׳ מ׳ בזכות מי נבראו אלה תולדות השמים והארץ ובזכות מי הם עומדים בזכות ואלה שמות בנ״י ר״פ שמות ואלה בזכות מי הם עומדים בזכות אלה העדות החוקים המשפטים כו׳ עכ״ל. והנה ענין תולדות השמים והארץ מבו׳ במדרש פ׳ בראשית פי״ב שמים וארץ הם הן עיקר ברייתו של עולם והוציאו תולדות היינו תולדות הארץ הן אילנים ודשאים וג״ע, ותולדות השמים הם חמה ולבנה ומזלות ועי׳ מזה ג״כ בגמ׳ פ״ה דיומא דנ״ד ע״ב. ושם חכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו כו׳. והענין כי השמים והארץ הם זו״נ דאצי׳ כי שמים אש ומים הם המדות חו״ג כו׳, הארץ היא בחי׳ מל׳ שהיא הדיבור עליון כו׳, ועמ״ש מענין ארץ בתו״א פ׳ מקץ ד״ה ענין חנוכה ומ״ש בד״ה והי׳ מספר בנ״י ובד״ה השמים כסאי ובד״ה שובה ישראל גם חו״ב נק׳ שמים וארץ עילאין, והנה התהוות העולמות הוא ע״י חו״ב שנק׳ אין ויש ונמשכו ע״י המדות והדיבור וכמ״ש במ״א ע״פ הקול קול יעקב, ונק׳ בחי׳ זו יחוד או״א התמידי שהם תרדל״מ כי תמיד צ״ל נמשך מאין ליש, וזה שארז״ל מציון נבראו בחי׳ יסודות דזו״נ שע״י נמשך ההשפעה והיחוד כו׳, ולכן נק׳ תולדות השמים והארץ כמו דו״נ המזדווגים יחד ועי״ז מוציאים תולדות לעולם כך ע״י חיבור ויחוד השמים והארץ שהם המדות והדיבור מזה הוציאו תולדות כו׳, ושרש המשכה זו נמשך מיחוד חיצוניות דאו״א כמ״ש בפע״ח שער הק״ש. וזהו בהבראם בה׳ בראם וכמארז״ל מנחות כ״ט ב׳ ע״פ כי בי״ה

ה' צור עולמים ביו"ד נברא העוה"ב ובה' נברא העוה"ז והיינו כי יחוד חיצוני' נקרא עיקרו ע"ש הבינה שהיא אות ה' והיינו להיות יסוד"ת שניהם רומזים באותה ה', וזהו בה' בראם, אבל העוה"ב עיקרו מבחי' יחוד פנימי' דאו"א שהוא אות יו"ד כי או"א עילאין שניהם רומזים באות יו"ד כמ"ש בע"ח והביאו הרמ"ז ס"פ קרח, והענין כי בינה הוא מקור ההשתלשלות חהו"ע בינה מקננא בכורסיא הוא בריאה שלהיות בריאה מאין ליש זהו ע"י מסך הבינה כו' כמ"ש בע"ח שער סדר אבי"ע, מה שאין כן החכמה היא למעלה מהשתלשלות כמ"ש בע"ח שם שבחי' חכמה זו היא בחי' חכמה דא"ק שבה ועל ידה מאיר בחכמה דאצי' כו' ע"ש, וזהו יחוד פנימי דאו"א שנמשך מחכ' דא"ק כו'. ואפ"ל עוד דתולדות השמים והארץ שהם זו"נ הם המלאכים שהתהוותם הוא ג"כ משי"ב וכמארז"ל ע"פ ועוף יעופף ועוף זה מיכאל כו', והיינו שהתהוותם הוא ע"י דיבור העליון כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם, והנה בהבראם באברהם פי' בזח"א ד"ג סע"ב, שהוא בחי' אבר מ"ה היינו זיווג יסוד * ומל' ע"י יסוד והיינו כנ"ל בענין וחכמים אומרים מציון נבראו כו', וזהו אלה תולדות כו', ו"ק דז"א הם בחי' אלה שהוציאו תולדות על ידי אבר מ"ה, וזהו מי ברא אלה מי היינו בינה שנתלבשה בו"ק דז"א וע"י ברא אלה מבחי' ברא נעשה אבר כו', וע' זח"ב ר"פ פקודי דר"ך ע"ב כתיב הכא אלה פקודי המשכן וכתיב התם אלה תולדות השמים כו' שנמשכו ע"י החסד בהבראם באברהם כו' ועמ"ש ע"פ אלה פקודי המשכן שהו"ע יחוד זו"נ מלשון חייב אדם לפקוד את אשתו.

קיצור תולדות השמים והארץ שהם המדות והדיבור הם המלאכים ושאר הנבראים מציון יסוד המזווג המדות והדיבור נבראו, ושרשו מיחוד חו"ב ונק' חיצוני' חו"ב וזהו בה' בראם, משא"כ העוה"ב נברא ביו"ד יחוד פנימי' דחו"ב, גם בהבראם באברהם אבר מ"ה אלה תולדות ע"ד אלה פקודי כו'.

כ"ד ג'

תחת הגליון ~~חי~~ בכי"ק

' **תולדות** השמים והארץ מדבור מלאכים ונש"י עלו במחשבה אך תורה רצון עליון ע' ד"ה מי מנה וג"כ מי אלה סתים וגליא ע"ש בענין מי מנה ואלה נשמות בנ"י מפנימי' או"א ע' חמשה קנינים.

ב) **והנה** להבין קצת הפסוק שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, דמשמע שזה נראה בעין וכמ"ש מבשרי אחזה אלוה י"ל שאחד מן הראיות מרומז ג"כ בתיבת אלה דהיינו כמ"ש אלה תולדות השמים, והוא עדמ"ש ברבות בראשית פי"ב ע"פ אלה תולדות השמים ח"ל כל מי שיש לו תולדות מת ובלה ונברא ואינו בורא כו' א"כ זהו שאו כו' מי ברא אלה דהיינו אלה תולדות

---

* ~~יסוד : בכת"י בי' : ד"א.~~

השמים והארץ א״כ שהשמים והארץ יש להן תולדות הם נבראים ולא בוראים, וא״כ שאו מרום עיניכם וראו כו׳, וענין פי׳ הרבות כל מי שיש לו תולדות, היינו דכמו האנשים הם ההוים ונפסדים, כן ודאי כללות מין האנשים מחודש ונברא, שהרי שום איש החולף לא היה כ״א נברא ולא בורא, א״כ אינו קדמון באיש עכ״פ, וכיון שכל האנשים שחלפו היו מחודשים הרי גם המין מחודש, וכמו״כ שמים וארץ יובילו כדכתיב שמים כעשן כו׳ כבגד תבלה כו׳ כיון שיש להם תולדות ותולדותיהם מתים א״כ גם האבות כיוצא בהן, כי התולדה הוא דוגמת האב, ודבר זה קרוב למ״ש רס״ג מ״א פ״א והראי׳ השלישית מן הראיות כו׳ שאינה נמלטת מצמח וחיים שהם מחודשים וידוע כי מה שאינו נמלט מן המחודש שהוא כמוהו וכן בשמים כו׳ והביא ראיה מפסוק אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי כו׳ עכ״ל, ובמו״נ ח״א פע״ד הדרך הרביעי הוא כראיות הרס״ג, ומה שהשיב ע״ז אינו מספיק חדא שהקדמתם הוא שהזכיר פע״ג הוא אמת כמ״ש במ״א הב׳ שאף לד׳ החולקים ע״ז ויוכל להיות מקרים ואס״ז לבלי תכלית. אכן כח ראי׳ זה אינו ע״ד שחשב המ״נ שכל המקרים סך כולם יחד היו בע״ג, כ״א מאחר שעכ״פ כ״א מחודש והוא תולדה של הארץ ממש ודבק בו, א״כ האב כמו התולדה כיון שהאב שהוא העצם לא קדם להתולדות שהן המקרים רק זמן מוגבל לבד כמו קדימת הארץ להחטים הגדילים וצומחים ממנה אינו אלא שנה אחת והחטים הם ודאי מחודשים שא״א להכחיש שהארץ קדם להם, וא״כ כיון שהחטים שהם מקרה מוכרח שהם מחודשים מפאת שמוכרח שמקורם שהוא הארץ קדמה להם, וכיון שהארץ שהיא העצם לא קדם להתולדה רק זמן מוגבל א״כ בהתוסף זמן מוגבל על המחודש הוא ג״כ מחודש וזהו מאמר המד״ר כל מי שיש לו תולדות הוא נברא, הרי שראיות רס״ג אינו ע״ד שחשב המ״נ, ועוד יש לחזק ולסייע דבריו בטענה עכ״פ ממ״ש במו״נ הדרך הראשון כו׳ שאינו דין שימצאו לגשם א׳ כו׳, ומתולדה על אב יש לחייב יותר, ומזה יובן ענין שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה פי׳ ע״י שתראו תולדות השמים והארץ תראו שהם נבראים שכל מי שיש לו תולדות הוא נברא ולא בורא כו׳ וא״כ ראו מי ברא אלה.

ועוי״ל ועיקר בכוונת הרבות כל מי שיש לו תולדות כו׳ קאי אף למעלה יותר דהיינו גם בשמים וארץ הרוחניים והוא בהקדים מ״ש ברבות בקהלת צ״ד ד׳ ע״פ יש אחד ואין שני גם בן ואח אין לו שם סי׳ ד׳ ח׳, וז״ל יש א׳ זה הקב״ה שנאמר הוי׳ אלקינו הוי׳ א׳, ואין שני שאין לו שותף בעולמו, גם בן ואח אין לו כו׳ אלא שחבב הקב״ה לישראל וקראן בנים שנאמר בנים אתם להוי׳ אלקיכם, וקראן אחים שנאמר למען אחי ורעי והקשו שם המפרשים שהרי לפי״ז יש לו בן ואח, והכתוב מפרש שגם בן ואח אין לו, וגם הכתיב משלי סי׳ ל׳ מי עלה שמים וירד כו׳ מה שמו מה שם בנו כו׳ כי תדע, וארז״ל ברבות נשא פי״ב דרמ״ס ב׳ מי עלה בשמים דא הקב״ה מה שמו, צור שמו, שדי שמו, הוי׳ צבאות שמו, ומה שם בנו כי תדע בני בכורי ישראל עכ״ל, וכן פירש בזהר חלק ב׳ ויקהל קצ״ז א׳ מה שמו הוי׳ שמו, ומה שם בנו

ישראל דכתיב בני בכורי ישראל ובמק״מ שם פי׳ מה אבא, ומה שם בנו ישראל פי׳ זעיר וכ״כ הרמ״ז שם מה שמו חכמה ומה שם בנו תפארת וכן איתא עוד בפ׳ בלק דקצ״א ע״ב וכ״כ בתר״א פ׳ יתרו ד״ה ענין האבות הן הן המרכבה, ח״ל כי נודע שיש ב׳ בחי׳ אדם אדם הראשון הוא בחכ׳ ואדם תתאה בז״א וזהו מה שמו ומה שם בנו כו׳ עכ״ל, אך כ״ז יובן בהקדים מה שידוע שיש ב׳ בחי׳ סוכ״ע וממכ״ע פי׳ ממכ״ע הוא כמשל הנשמה שמחיה את הגוף ומתלבשת בו להחיות בבחי׳ התחלקות מחדו״מ והתלבשות המוחין בראש כו׳ וכן בכל אבר חיות פרטי וכך כתיב אתה עשית את השמים ושמי השמים כו׳ הימים וכל אשר בהם ואתה מחיה את כולם שהחיות ההוא מבחינת ואתה מחיה את כולם מתלבש תוך עלמין וממלא הוא בכל עולם לפי ערכו בשמי השמים גילוי בחינה עליונה יותר מבשמים, וכן בשמים יש גילוי בחינה יותר עליונה מבארץ כמו שנראה בחוש, ובחי׳ סוכ״ע הוא אור וחיות אלקי שאינו מתלבש תוך עלמין ממש ואין פי׳ סובב עולה וסובב מלמעלה אלא שהוא ג״כ תוך עלמין אלא שאינו מתלבש בהם וכמ״ש הלא את השמים ואת הארץ אני מלא דווקא שאין בחיות ההוא בחי׳ התחלקות כלל אני ראשון ואני אחרון קדמון לכל הקדומים כו׳ משא״כ בחי׳ ממכ״ע הוא בחי׳ גבול מהלך ת״ק שנה כו׳ רגלי החיות כו׳. והנה ב׳ בחי׳ אלו הן ג״כ ב׳ שמות הוי׳ הוי׳ שבפסוק ויקרא הוי׳ הוי׳ אל רחום כו׳ כמשנ״ת בתו״א פ׳ בשלח בד״ה וירא ישראל. והנה שרש נש״י אף שעבמ״ח וא״כ הם למעלה מהמלאכים וכל צבא השמים שנמשכו ע״י הדיבור מ״מ שרשן ג״כ משם הוי׳ הממכ״ע. והיינו ששרשם מבחי׳ ח״ע, וחכ׳ הוא הנק׳ מח׳ וכמ״ש מזה בד״ה את שבתותי תשמרו ובד״ה כי כארץ תוציא צמחה, ובד״ה שבת שבתון, אשר זאת הוא תכלית ירידתם בגוף שע״י אתכפיא ואתהפכא ובירור נה״ב עי״ז דוקא יתעלו בבחי׳ סוכ״ע, אבל שרשן מבחי׳ ממכ״ע, וע׳ עוד מזה בתר״א ע״פ יביאו לבוש מל׳, והנה מצד בחי׳ ממכ״ע שהוא בחי׳ ציור אדם שייך לומר שנש״י הם בחי׳ בנים למקום, וכמו שהבן הוא טיפה הנמשך ממוח האב ממש כך ממש הנר״נ של כל ישראל נמשך מחכמתו ית׳ כמ״ש בתניא ח״א פ״ב. והמלאכים הן רק הארה לבד הנמשך מהחכ׳ כמו הארת השכל ע״י הדיבור אבל הנשמות נמשכו מעצמיות ח״ע כמש״ש בקו״א, וזהו ענין מה שמו היינו ח״ע ומה שם בנו ישראל כו׳, אכן כ״ז מצד בחי׳ ממכ״ע, וזהו״ע אביהם שבשמים אור אבא המלובש בז״א כו׳, אבל מצד בחי׳ סוכ״ע אשר גם החכ׳ היא נחשבת כעשי׳ גופנית כמ״ש בתניא ח״ב פ״ט, א״כ בבחי׳ זו לא שייך לומר בחי׳ בן כלל, ובבחי׳ זו נאמר כי לא אדם הוא כמ״ש בתו״א פ׳ יתרו בד״ה זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו. וזהו יש א׳ ואין שני, פי׳ באצי׳ עשר ספירות יש דבר ונוקבא משפיע ומקבל, מה שאין כן בעצמות המאציל ית׳ חד ולא בחושבן לית שמאלא בהאי עתיקא, ועז״נ ואין אלקים עמדי וע׳ מזה בתר״א פ׳ נח בביאור ע״פ מים רבים בסופו ח״ל וזהו שאנו אומרים בק״ש שמע ישראל הוי׳ אלקינו יחוד או״א תרדל״מ הוי׳ אחד יחוד זו״נ בשכמל״ו יחו״ת, וזהו הכל בחי׳ יחוד היינו כשנמשך למטה והיו לאחדים משא״כ מעשה המצות כו׳ אנכי מצוך אנכי הוא בחי׳ כתר עכ״ל, הרי בחי׳ כתר הוא למעלה מבחי׳

דו״נ כי הוא בחי׳ יחוד ממש. והנה בבחי׳ זו גם בן ואח אין לו ומה שנק׳ נש״י בנים ואחים זהו בבחי׳ ממכ״ע בהתלבשות אוא״ס בע״ס וזהו שחיבב הקב״ה לישראל וקראם בנים כו׳ היינו שנתלבש בע״ס להיות איהו וגרמוהי חד. ועפי״ז יובן מאמר המדרש כל מי שיש לו תולדות כו׳ נברא ואינו בורא דהנה החכ׳ שהיא ראשית ההשתלשלות נק׳ ג״כ בריאה כמ״ש והחכ׳ מאין תמצא יש מאין ממש, וזהו שכל מי שיש לו תולדות היינו דשייך יחוד דו״נ הוא נברא ואינו בורא כי בחי׳ זו שייך רק בע״ס שנק׳ נברא לגבי אוא״ס ב״ה שאפי׳ א״ק נק׳ אדם דבריאה כו׳, וזהו אשר ברא כו׳ חתן וכלה וידוע כי חתן וכלה הם זו״נ דאצילות ונקרא בחינה זו בשם בריאה. ומזה יובן ענין שאמרו ואלה ר״ל נשמות ישראל בזכות מי הם עומדים בזכות אלה החוקים כו׳ כי נשמות ישראל אף שעלו במחשבה ונקראו בנים ואחים וזהו ואלה שמות בנ״י שמות ממש מ״מ הם בחי׳ ממכ״ע והן למעלה מבחי׳ אלה תולדות השמים כו׳ וכמ״ש במ״א באריכות ע״פ אלה תולדות נח אלה פסל את הראשונים היינו שהן פנימיות יותר מבחי׳ אלה תולדות השמים כו׳ מ״מ כיון ששרשן מבחי׳ ממכ״ע הם עומדים בזכות אלה החוקים כו׳ שהם המשכות מבחי׳ אשר אנכי מצוך מבחי׳ סוכ״ע כו׳.

(קיצור ענין ראו מי ברא אלה ע״ד אלה תולדות השמים והארץ וכל מי שיש לו תולדות נברא ואינו בורא. ועוי״ל ע״ד יש אחד ואין שני גם בן ואח. וקשה הא כתיב מה שמו ומה שם בנו אלא כי יש ממכ״ע וסוכ״ע ב׳ שמות הוי׳, ונש״י שרשן מחכמה ממכ״ע, וזהו שנק׳ בנים לאביהם שבשמים ח״ע אבל סוכ״ע כי לא אדם הוא, אין שם דו״נ וממילא לא בן ולא אח. וזהו כל מי שיש לו תולדות היינו ע״ס דאצי׳ הוא נברא כי והחכ׳ מאין תמצא. בורא קדושים ישתבח שמך ולכן תכלית ירידות הנשמות בגוף שע״י המצות מתעלים בבחי׳ סוכ״ע אנכי מצוך כו׳). וכה״ג מצאתי אח״כ בכת״י מו״ח ז״ל מ״ש בחורף תקס״ג מאדמ״ו אשר למעלה מאצילות לא שייך שום זווג כו׳ כי הוא יחיד כו׳ ועוד כי הזווג זהו השפעה מעצמיות כעין עילה ועלול ובא״ס ב״ה חלילה לומר כן. וגם מבחי׳ כתר נמשך רק דרך שערות לבד שזה עד״מ אינו נוגע לעצמיות כלל.

ג) ועתה צ״ל מהו״ע מי ברא אלה, היינו בענין אלה תולדות השמים וכמר״כ י״ל אח״כ בחי׳ אלה שמות בנ״י ובבחי׳ אלה העדות והחוקים כו׳ הנה פי׳ מי הוא בחי׳ אין מה שאינו מושג, הוא ברא אלה, אלה היינו מה שמושג ונראה והוא היש הנברא, שהיש מתהוה מבחי׳ אין מה שאינו מושג, וזהו מי ברא אלה, וא״כ פי׳ מי ברא אלה, זהו עצמו ענין שהבריאה הוא יש מאין, וצ״ל מפני מה נק׳ יש מאין והלא ממך הכל כתיב, אך הענין הוא כי יש סדר ההשתלשלות מעילה לעלול זהו נק׳ יש מיש שיש להעלול ערך ויחוס עם העילה, אבל הנבראים לגבי הבורא ית׳ אין ערוך כלל ואינם מתהווים בסדר ההשתלשלות כ״א בדילוג הערך כו׳ ע״כ נק׳ יש מאין, ועמ״ש מזה בד״ה ואתחנן אל הוי׳ גבי ובטובו מחדש כו׳ מחדש ממש דבר חדש כו׳ משא״כ הוצאת יש מיש אינו כלל התחדשות כ״א גילוי ההעלם.

ולבאר הדברים יש להעתיק הדרוש המבואר במקום אחר וז״ל הנה תכלית העבודה שעתה הוא הכל להמשיך מן ההעלם לגילוי כו׳ (כנזכר במקום אחר עיין שם) ולכך צריך להיות ההתבוננות מגדולתו ית׳, מדברים נמוכים שלמטה דווקא, פי׳ שהוא ההתבוננות איך שמהווה מאין ליש גשמי ממש (שהם עולמות שהם יש ממש ומתהוי׳ מאין כמשי״ת) שבזה ההתבוננות נמצא גדולתו ית׳ יותר מן ההתבוננות מעולמות עליונים הגבוהים (שהוא עולם האצילות כו׳) שאף שהתפעלות הלב היא יותר לכאורה מההתבוננות בעולמות עליונים וגבוהים כו׳ אך באמת ניכר שבחו וגדולתו ית׳ בזה הבריאה מאין ליש גשמי ממש יותר מן מעלת עולמות הנאצלים כו׳ כי כל העולמות העליונים הם נתהוו הכל בבחי׳ סדר השתלשלות עילה ועלול, ואין זה נק׳ בחי׳ התחדשות מאין ליש ממש שהרי אין זה דבר מחודש כלל, שאף קודם שנתהווה העלול היה בהעילה תחלה בהעלם בבחי׳ ביטול, ורק אח״כ יצא מההעלם לגילוי כו׳ כמו כשנאצל חכמה מכתר הרי גם קודם שנאצלה היתה בהעלם בכתר שהוא למעלה מן החכמה כי יש בכלל מאתים מנה, והיתה החכמה בכלל בלמעלה מן החכמה שהוא הכת״ר רק שאז היתה שם בהעלם ובבחי׳ ביטול כו׳ ואח״כ כשנאצלה היא, היא יצאתה מההעלם לגילוי, נמצא שזה שנאצלה החכמה מכת״ר הוא אדרבה בחי׳ ירידה אליו ב״ה (שהחכמה שהי׳ בכלל בהעלם בכתר נאצלה וירדה להיות בגילוי רק חכמה לבד וד״ל), וגם אין זה דבר מחודש כלל כי החכ׳ היתה גם קודם שנאצלה כו׳ בכת״ר בהעלם כי יש בכלל מאתים מנה, ורק כשנאצלת שירדה מכתר שהוא למעלה מן החכמה להיות בחי׳ חכמה אז היא בגילוי כו׳, וכן כולן כשנאצלו הם נאצלו הכל בסדר ההשתל׳ עילה ועלול, שהוא הכל בחי׳ ירידה כנ״ל, וגם אין נקרא בחי׳ התחדשות כלל שגם קודם לכן היו בהעלם בהמשפיע כנ״ל שיש בכלל מאתים מנה, וזהו לשון אצילות כדכתיב במרבע״ה ויאצל מרוחו אשר עליו ויתן על ע׳ איש הזקנים כו׳ שהפריש מן הרוח שעל מרבע״ה ויתן על הע׳ זקנים, שהזקנים הי׳ למטה במדרגה הרבה ממרע״ה (והי׳ הרוח שעל הזקנים תחלה במשה רבע״ה בכלל רק שאח״כ ירד ונשפל להיות על הזקנים וד״ל) וזהו בחי׳ אצילות, שהנאצל הוא בחי׳ ירידה למטה כו׳ כמו בע׳ הזקנים וד״ל, וזהו הכל בעולמות העליונים הנאצלים, שהם הכל בבחי׳ השתלשלות עילה ועלול, [ועמ״ש מזה בתו״א בביאור ע״פ ואלה המשפטים, [ועד״ז פירשו מארז״ל עד שלא נבה״ע הי׳ הוא ושמו בלבד שמו בגימט׳ מקור וגימט׳ רצון היינו בחי׳ כתר שנק׳ ע״ס הגנוזות שהי׳ גנוז במאצילו אך לא ע״ד התכללות השכל במקור השכל שיש לו ערך זל״ז אלא ע״ד התכללות שם האדם בעצמותו שהשם אין ערוך כלל לבעל השם וכלא חשיב כו׳ ושמו הגדול הוא מקור ושורש להתהוות האצילות שנאצלו מבחי׳ שמו כו׳ ע״ד ויאצל מן הרוח כו׳ וזהו ע״ד גילוי ההעלם כו׳, ועיין בספר עה״ק ח״א פ״ב, ובפרדס שער שלישי פ״א, ושער חמישי ספ״ד מענין היה הוא ושמו כו׳, ובשל״ה בהקדמה דף ה׳, וגם אפ״ל ע״ד שכ׳ המקובלים שענין ע״ס הם מה שאוא״ס ב״ה מאיר בבחי׳ גבול כי משלימות הא״ס ב״ה שלא יחסר בו גם הכח להאיר בגבול ומדה שהוא כל יכול וזהו ענין אל שדי שאמר לעולמו די, וכח זה הכלול בעצמותו נק׳ שמו ולכן הוא מקור לאצילות ע״ס כו׳ ולא ששמו הוא מוגבל ח״ו אלא שהוא מקור וכח להאיר גם בדרך גבול]. אבל עולמות

בי"ע הם נק' מחודשים מאין ליש ממש, שזהו מחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית, שמעשה בראשית דוקא נק' מחודשים מאין ליש שמחדש בכל יום כו', והם עולמות בי"ע שהם דוקא נק' מעשה בראשית שהוא המספר שמונין שית אלפי שני הוי עלמא, שהוא מספר מעולם החידוש שהוא מעולם הבריאה ואילך כו' (שזה מונין ה' אלפי' תקס"ג לבריאת עולם החידוש), שמזמן ימי בראשית הוא מספר השנים ה' אלפים תקס"ג כו' שהוא הכל מעולם הבריאה ואילך כו', שעולם האצילות שהוא בחי' השפעת המאציל הוא קדמון כו' ואין שם בחי' זמן כלל (כנז' במ"א שאין שייך למנות כו') כ"א הששת ימ"ב גו' הם מעולם הבריאה ואילך כו' וכן התורה שלנו היא בעולם הבריאה ולזה כתיב בראשית בבית ממש שזהו התחדשות גמור מאין ליש ממש, ופי' שזה לא יתכן כלל לומר שהיש הגשמי הוא היה תחלה קודם התהוותו בהעלם בהאין הכח השופע המהווה אותו מאין ליש, שאף שנז' במ"א שמה שאנו קוראים להכח השופע בשם אין והנתהוה יש, הוא לפי סדר מלמטה למעלה שלגבינו נק' המתהוה בשם יש שמושג (ונראה כו'), והכח השופע נק' לגבינו אין שאינו מושג וד"ל, אבל לפי סדר מלמעלה למטה נק' הכח השופע בשם יש העיקרי והמתהוה ממנו בשם אין שהוא בטל נגדו והוא היה בו בהעלם ובבחי' ביטול קודם התהוותו כו' אף שזה אמת אבל אינו תכלית האמת לאמיתו שלא יתכן כלל לומר שהיש הגשמי הנתהוה מאין שהיה תחלה בהעלם ובבחי' ביטול בהאין כו' (כי אין ערך כלל היש הגשמי להאין כמשי"ת) כמו למשל התפוח הגשמי שיש בו כמה מיני טעמים מתיקות וחמיצות כו' וכמה גוונין כו' כנז' במ"א, אי אפשר ולא יתכן כלל לומר שזה המתיקות הגשמי שבתפוח הגשמי הוא נמשך ונשתלשל בבחי' סדר ההשתל' עילה ועלול מן מתיקות הרוחני, שהוא כמו שיש מתיקות בהשכלת דבר חכמה שכשמשכיל דבר חכמה היטב הוא מתענג הימנה שמתוקה וערבה היא לו כו', שזה לא יתכן לומר כלל, שא"א לימשך בסדר השתלשלות עילה ועלול מן מתיקות הרוחני שבהשכלת דבר חכמה כו' המתיקות הגשמי שבתפוח הגשמי, כי אין ערך כלל המתיקות הגשמי שבתפוח הגשמי להמתיקות הרוחני שבחכמה שאינה מהותה וערכה כלל, שזה גשמי וזה רוחני (ולא הי' אפשר לימשך בסדר השתלשלות עילה ועלול כמשי"ת). וכמ"כ כל הברואים דצח"מ גשמיים א"א ולא יתכן כלל שישתלשלו השתלשלות בסדר עילה ועלול מלמעלה, והטעם כנ"ל (ואף שישנם במקורם למעלה וכנ"ל שהיש המתהוה מאין ישנו תחלה קודם התהוות בהאין בבחי' העלם וביטול כו' וכנ"ל שזה אמת כו' וד"ל). ופי' כמו שיש סלע גשמי למטה כמ"כ יש בלמעלה מעלה באצילות ג"כ בחי' סלע, והוא שמלכות דאצילות נק' סלע, וכן יש בחי' עפר ג"כ באצילות שמלכות דאצילות נק' ג"כ עפר (וכן נק' מלכות דאצילות תפוח כנז' לעיל ע"ש) וכן כל המיני פירות גשמיי' שישנם בבי"ע כו' כמ"כ ישנם באצילות בבחי' רוחני', והם כמו זתים תאנים ענבים ורמונים תפוחים ואתרוגים כו' (כנז' בכתבי האריז"ל ע"ש), ופי' שאיכות של כל המינים שבאצילות הוא בבחי' רוחניות, ואינם המהות והערך כלל לאותן שבבי"ע הגשמיי' וד"ל, ופי' שבחי' הסלע כדומה שבאצילות הוא כמו שהחיות של הסלע הגשמי שלמטה וקיומו, הוא מן כח השופע האלקי שעליו שמהוה אותו מאין ליש וכח השופע שמהוה כו' הוא הבחי' רצון העליון ב"ה שהי'

רצונו ית' שיהי' זה הסלע, וזה הרצון עליון ב"ה הוא המהווה אותו מאין ליש ממש, וכמ"כ הוא בחי' הסלע באצילות שהוא המחשבה של הרצון עליון ב"ה פי' שהרצון שהיה שיהי' הסלע הגשמי כו', והמחשבה שבאותו רצון עליון ב"ה שחושב את הסלע שעלה ברצונו שיהי' במחשבתו כו', וזהו הבחי' סלע שבאצי' פי' שהמחשבה של רצון העליון שיהי' הסלע הוא הנק' סלע דאצי', והוא למשל באדם שחושב ומצייר במחשבתו מהות הסלע הגשמי כו'. כמ"כ נק' למעלה זה הסלע שנצטייר במחשבה עילאה כו' בחי' סלע דאצילות וד"ל, ועד"ז הם כל המינים שבאצי' כמו דמונים ותפוחים ואתרוגים כו' כנ"ל, אך אעפ"כ אין ערך כלל המינים שבבי"ע להמינים שבאצי' כנ"ל שאין מהותם שוה כלל, שזה רוחני וזה גשמי וא"א כלל שישתלשל בסדר עילה ועלול מהסלע הרוחני כדומה שבאצילות הסלע הגשמי שבבי"ע, וכן המתיקות שבתפוח הגשמי אינו ערך כלל להמתיקות שבאצילות שהוא כמו מתיקות השכל כנ"ל שאינו המהות כלל, ולכן א"א שיתהווה המתיקות הגשמי שבתפוח הגשמי שבבי"ע מן המתיקות הרוחני שבתפוח הרוחני שבאצי' בבחי' סדר השתלשלות עילה ועלול שזה גשמי וזה רוחני כנ"ל (ולא היה המהות היש הגשמי באצי' כו' ואיך יתהווה היש הגשמי מן האין מה שלא היה מהות היש בהאין וד"ל), אך הענין הוא כנז' בע"ח שיש מסך ופרגוד המפסיק בין אצילות לבי"ע כו' ע"ש, ושורש המסך הנ"ל הוא מבחי' חשמל דבינה כו' ע"ש, ופי' שבלא המסך הנ"ל לא היה אפשר להתהוות עולמות בי"ע שהם מתהווים מאין ליש ממש וכנ"ל שמהות היש ממש לא היה בהאין ואיך היה יכול להתהוות היש מהאין בסדר השתלשלות עילה ועלול כנ"ל רק התהוות של עולמות בי"ע מאצילות שמתהווים מאין ליש ממש (שלא היה מהות היש באין כנ"ל) הוא ע"י המסך והפרגוד המפסיק ביניהם לאצילות, ופי' שענין המסך הוא כמו שמשפיע הרב דבר חכמה לתלמידו ומלביש הרב את אותו השכל באיזה משל, שע"י אותו משל מבין התלמיד את השכל ההוא הנמשל כו', דהנה המשל אינו ממהות השכל כלל כ"א הוא מהות אחר ממש המסתיר ומלביש את השכל ורק ע"י המשל מאיר אור השכל שמבינים השכל הנמשל ע"י המשל וד"ל (אבל המשל הוא ד"א ממש המסתיר השכל רק ע"י מבינים השכל הנמשל שמאיר בו השכל הנמשל וד"ל) כמ"כ הוא המסך הגשמי שמסתיר האור כו' רק דרך בו מאיר האור כו' שהוא נק' אור הנכפל, פי' שהאור השמש כדומה מאיר בהמסך ומהמסך מאיר כו' וההוא כמו אור הלבנה שמאירה על הארץ שנק' אורה אור הנכפל, פי' הלבנה היא מקבלת האור מהשמש כו', והיא מאירה על הארץ וד"ל, וכמ"כ הוא התלבשות השכל בהמשל שאור השכל מאיר מתוך המשל כנ"ל שזהו ג"כ נק' אור הנכפל שהוא ג"כ בחי' מסך כנ"ל וד"ל, וכן התלבשות השכל בחידה כמו חידתו דשמשון מאוכל יצא מאכל כו' ג"כ כנ"ל וד"ל, וזהו מה שמקבלים העולמות בי"ע שפע ואור להחיותם שהאור והשפע הוא בחי' אור הנכפל שיוצא דרך המסך והפרגוד שמפסיק ביניהם לאצילות וד"ל, ולכך הנבראים כו' הם בחי' יש ודבר ממש נגד אצילות שאינם מקבלים מאצי' בסדר השתלשלות עילה ועלול שזה לא הי' באפשרי שיתהוו בחי' יש מאין כלל שאין מהות היש דבי"ע בהאין שהוא אצילות כנ"ל כ"א התהוותם שמתהווים מאין ליש ממש שהוא בחי' התחדשות ממש (שלא הי' מהות היש בהאין

כנ״ל) הוא ע״י אור הנכפל שמקבלים דרך המסך והפרגוד המפסיק בין אצילות לבי״ע כנ״ל ועי״ז המסך דווקא שמקבלים האור הנכפל כו׳ הם מתהווים מהות אחר ממש שהוא שמתהוים מהות יש ודבר נפרד ממש, שהוא בחי׳ התחדשות ממש שלא היה מהות היש בהאין שהוא אצילות קודם המסך כו׳ כי המסך דוקא עושה זה כנ״ל וד״ל, וכדכתיב ומשם יפרד והי׳ לארבעה ראשים פי׳ שעולמות בי״ע הם נק׳ עלמא דפרודא שהם בחי׳ יש ונפרד ממש (שהוא בחי׳ התחדשות מאין ליש שלא מהות היש באין כלל כנ״ל וד״ל) כמו מלאך מיכאל דבריאה שהוא בחי׳ חסד דבריאה הוא בחי׳ יש ונפרד לגבי אצילות שביטולו הוא בבחי׳ יש ונפרד בפ״ע רק שבטל כו׳ שאומר שירה ומשתחווה כו׳, ואף שמתהוה מחסד דאצי׳ אעפ״כ אין ערך כלל ביניהם, שזה יש ונפרד בפ״ע והחסד דאצילות הוא בחינת אין ואחדות בתכלית היחוד דאיהו וגרמוהי חד שאין נופל כלל לשון השתחוואה אף על הדבור שהוא מלכות דאצי׳ שאין שייך לומר שהדבור משתחווה להמחשבה כו׳ שהדבור ומחשבה אחד כו׳ (ואף שהדבור למטה ממחשבה ובטל לגבי המח׳ כו׳ אך אין שייך לשון השתחוואה שהוא בחי׳ יש בפ״ע ומשתחווה כ״א שם היחוד בתכלית כנ״ל וד״ל כנ״ל במ״א ע״ש) והוא מפני המסך שמפסיק בין אצילות לבי״ע כנ״ל שנעשי׳ עולמות בי״ע מהות אחר בחי׳ יש ונפרד בפ״ע ואינם ערך לאצי׳ שהוא אין והם מחודשים ממש שזהו ההתחדשות שהם נעשי׳ יש ונפרד בפ״ע ומה שלא הי׳ מהות היש באצי׳ כנ״ל וד״ל וכן על הנבראים כו׳ דכתיב הן שמים לא זכו בעיניו כו׳ וכן כתיב ובמלאכיו ישים תהלה שיש להם חטא כשאינם עובדים באהוי״ר כדבעי כו׳ (שהם יש ונפרד כנ״ל וד״ל) וזהו ההתחדשות שמתחדשים עולמות בי״ע מאין ליש ממש שהוא התחדשות גמור שלא מהות היש תחלה קודם המסך בהאין שהוא האצילות כנ״ל וזה עושה הכל המסך כנ״ל וד״ל. ושרש המסך הנ״ל הוא מחשמל דבינה (כנז׳ בע״ח) ופי׳ שחשמל דבינה הוא כמו השכל עצמו הוא היולי (בלא אותיות כלל וד״ל) וכשבא בגילוי במוח הוא בא באותיות המחשבה שהוא האותיות של פשט ההבנה כמו שחושב איזה השכלה במחשבתו שחושב השכל הנ״ל בצירופי אותיות המחשבה של השכל ההוא זהו נק׳ לבוש החשמ״ל דבינה פי׳ שאותיות המחשבה שחושב השכל, מסתירים את השכל ההוא (שהשכל עצמו הוא היולי בלא אותיות) ואח״כ כשמשפיע השכל ההוא באותיות ההם לזולתו, כמו שמדבר לזולתו השכל ההוא בצירופי אותיות ההם כו׳ אזי המקבל השכל ההוא הוא מקבל מן האותיות ההם שמאיר השכל מן האותיות (שמן האותיות מבין השכל וד״ל) ה״ז שמקבל השכל מן האותיות השכל כמו קבלת האור דרך מסך הנ״ל וד״ל (רק שהאור השכל שמאיר דרך האותיות הוא נגלה יותר מן האור שמאיר דרך המסך שהוא האור השכל שמאיר דרך משל וחידה כנ״ל וד״ל) ולכך משתלשל למטה מעור החשמ״ל דבינה המסך המבדיל בין אצי׳ לבי״ע כנ״ל וד״ל (או כמו שיש לו איזה תאוה וחמדה בלבבו שכשהתאוה היא בלבו אז אין בה עדיין שום צירופי אותיות כלל, ואח״כ כשמהרהר אותו במוחו אז מהרהרה בצירופי אותיות כו׳ והאותיות המלבישים אותה נק׳ לבוש החשמ״ל כנ״ל וד״ל. והמסך הב׳ הוא בין בריאה ליצירה שמבדיל ומפסיק בין בריאה

ליצירה כו׳, והמסך הג׳ הוא המבדיל ומפסיק בין יצירה לעשיה וד״ל, וזהו מחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית דווקא שכל המינים שבבי״ע כמו תפוחים ורמונים ואתרוגים כו׳ כנ״ל לא הי׳ כלל מהותם באצילות שהם מתחדשים מאין ליש ממש פי׳ שמהות היש לא הי׳ כלל מהותו תחלה בהאין שהוא אצילות כ״א נתחדשו ממש להיות יש גמור מה שלא היה בהאין תחלה כנ״ל וזה עושה המסך והפרגוד כו׳ כנ״ל, ולכך ניכר יותר גדולת א״ס ב״ה מדברים תחתונים שהם בי״ע שמתחדשים מאין ליש ממש כנ״ל מן התהוות עולמות הנאצלים ששם הוא בחי׳ השתלשלות עילה ועלול, והיה מהות העלול תחלה בהעילה בהעלם כי יש בכלל מאתים מנה כנ״ל, ורק אח״כ יורד ומתגלה כנ״ל והוא אדרבה ירידה אליו ב״ה וגם אין שם בחי׳ התחדשות כלל כי לא שייך למנות מזמן התהוות הנאצלים כי הם בחי׳ אלקות ואחדות עם המאציל ב״ה שהם ג״כ בחי׳ קדמון כנ״ל) שהם בחי׳ עצמות המאציל ב״ה, כמשל השכל ומדות של עצמות הנפש שאף שהם מגלין עצמות הנפש לא נחשבו לדבר בפ״ע כלל (כנ״ל שלא שייך לומר ל׳ השתחוואה וביטול בהדבור והמחשבה שהם א׳ עם הנפש כנ״ל וד״ל) כמ״כ כל האצי׳ הוא רק בחי׳ השפעת המאציל ב״ה וד״ל, משא״כ בהתהוות עולמות בי״ע שהם מתחדשים מאין ליש ממש שלא היה קודם הבריאה מהות היש בהאין שהוא אצי׳ כלל כ״א אח״כ מתחדש ממש הבריאה להיות יש ממש מה שלא הי׳ קודם לכן כנ״ל וד״ל, ולזה מונין הזמן של התחדשות הבריאה כו׳ זמן ו׳ אלפי שני כו׳ וד״ל (וזה ההתחדשות עושה המסך כנ״ל וד״ל) ולכך כתיב בברכי נפשי רק דברים תחתונים דוקא שמספר גדולת אין סוף ב״ה והוא ניכר יותר מדברים תחתונים כדכתיב שם זה הים גדול כו׳ הכל דברים תחתונים כו׳ שאף שהם תכלית ההסתר שהם יש גמור (ונעשי׳ ע״י מסכים המסתירי׳ רבי׳ כנ״ל, אך בזה הם קרובים יותר מצד שניכר עוצם גבורתו ית׳ בהם שמחדש הבריאה להיות יש מאין מה שלא היה תחלה מהות היש בהאין כנ״ל וד״ל ובזה ניכר גבורתו ית׳ שהן הן גבורותיו שיכול לשפול מלמעלה מעלה ולהתצמצם בגשם ממש, כמו מתיקות התפוח הגשמי שנתצמצם מאד כו׳ להיות מתיקות גשמיי׳ וכן כל הטעמים שבכל המינים גשמיים והדר הכל גבורותיו ית׳ שיכול להתצמצם כ״כ (ע״י מסכי׳ רבים כנ״ל) ועוד יש טעם מה שקרובים יותר העולמות בי״ע שמתחדשים מאין ליש אליו ית׳, והוא מפני ששרשם הוא נעלה מאצי׳ כי התהוות העולמות בי״ע הוא משבירת הכלים כו׳. ושורש של שבירת הכלים שהוא עולם התוהו הי׳ בעקודים ונקודים כו׳ (וממנו סיבת היש לאין לכך קרובים יותר וד״ל) והוא ס״ג שלמעלה מש׳ מ״ה שהוא אצילות שעתה שהוא עולם התיקון שהוא ברודים וד״ל, וזהו ענין מי ברא אלה מי היינו בינה שממנה נמשך המסך שבין אצילות לבריאה כו׳ כמ״ש בע״ח שער מ״א, והיינו לפי שבינה היא כתר לז״א שבחי׳ הז״א לגבי הבינה הוא ע״ד והחכמה מאין תמצא כו׳, לכך ממנה דווקא נמשך הכח הזה שיהי׳ התהוות יש מאין ולא דרך השתלשלות שהכח הזה נמשך מבחי׳ הכתר והמקיף כו׳, ולכן מי דוקא ברא אלה שהוא ענין התהוות יש מאין, וכמו המשל שנמשך ג״כ דוקא ממי שהוא חכם גדול כענין משלי שלמה, וכמ״ש מזה בתו״א פ׳ לך

לך בד״ה והבדילה הפרוכת לכם כו׳, ומ״מ ההמשכה ע״י זו״נ ממכ״ע היינו אלה תולדות השמים והארץ רק שסוכ״ע נתן כח שיומשך מזה היש, ועמ״ש מזה ג״כ בביאור ע״פ יביאו לבוש מלכות.

א״ה ותחת הגליון (מכי״ק)

מי ברא אלה דנשמו׳ היינו מהתבוננו׳ נמשכי׳ המדות ביטול היש לאין מעלה אלה תולדות וכו׳ ותכלית דרצוא השוב ע״י אלה המצות עד״ז ענין מי ברא אלה דתומ״צ שזה שישתלשלו המצות בגשמי׳ נמשך מבחי׳ מי כו׳.

וזהו המוציא במספר צבאם מספר היינו זו״נ שבהם ועל ידם נמשכו התולדות.

והנה פי׳ אלה היינו ג״כ ששה מדות שהם כלולים מששה כחשבון אלה, והוא שאע״ג שהכח להתהוות יש מאין נמשך מבחי׳ מי שהוא בינה שממנה נמשך החשמ״ל המסך והפרסא, עכ״ז ההשפעה נמשך מבחי׳ ו״ק שהן המדות שהפרסא והמסך מלבשת אותן, וכנודע מענין ששת ימים עשה כו׳ והיינו כמו שאנו רואים ההתחלקות בפרטי מיני צומח יש פירות מתוקים ויש מרים ויש ממוצעים אשר שרש המתיקות נמשך מהחסד והמרירות מהגבורה כו׳ (כמ״ש בזח״ב שמות ט״ו ב׳ בענין שקדים מתוקים ומרים). והנה ו״ק אלו בהשתלשלותן למטה מתחלקים לריבוי בחי׳ שונות אין קץ כי בחסד יש ג״כ ו״ק וכן בגבורה כו׳ וגם הם מתחלקים לריבוי בחי׳, וזהו המוציא במספר צבאם, והוא מה שאנו רואים בדצח״מ שאין שום א׳ דומה לחבירו אין לך עשב שאין לו מזל כו׳ וכן בחי ומדבר, ויש לכל א׳ שורש ומקור בפ״ע והוא ע״י התחלקות פרטי המדות לבחי׳ רבות אין קץ. וזהו ע״י שהמשכת החיות מסוכ״ע בבחי׳ מי נמשך ע״י אלה שהם הו״ק שעי״ז המוציא במספר כו׳ וזהו כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך כמו שפעולת האצבעות לפרר ולחלק הדבר לחלקים רבים, והנה המוציא ההא הוא ה׳ עילאה בחי׳ מ״י הוא המוציא במספר שהוא ז״א ונק׳ צבאם, וכמ״ש בזח״ב משפטים ק״ה א׳ מאי במספר כו׳ אילנא רבא ותיקף כו׳ ומספר שניה, דהיינו ז״א, ובמא״א אות מ״ם סעיף מם פי׳ מספר הוא הדעת, והיינו כי דעת כולל ה״ח וה״ג שהם נמשכים ומתחלקים לריבוי בחי׳ אין קץ וכמ״ש בזח״ג קל״ו א׳ ע״פ ובדעת חדרים ימלאו חדר היינו חסד דין רחמים שהם נמשכי׳ ע״י הדעת כו׳, ועמ״ש עוד מענין מספר ע״פ והיה מספר בני ישראל, ועיין מזה בהרמ״ז פ׳ במדבר דקי״ז סע״ב שבחי׳ המספר הוא במקום גילוי האורות והיינו בחי׳ עלמא דאתגליא כו׳, וזהו המוציא במספר המוציא היינו המשכתם מעלמא דאתכסייא בעלמא דאתגליא הוא במספר כו׳, ועיין עוד בפי׳ במספר בזח״א בראשית ד״ב סע״א ובפ׳ תרומה דקס״ח רע״ב ודקע״א ע״ב, ועמ״ש בד״ה וידבר אלקים כו׳ אנכי כו׳ דפי׳ המוציא כענין המוציא מרה״י לרה״ר וכך הוא כאן בענין המוציא במספר מה שנמשכים מאצי׳ לבי״ע להיות נבראים יש מאין כי אצילות הוא בחי׳ עולם האחדות ונק׳ רשות היחיד איהו וגרמוהי חד ובי״ע שם רה״ר טורי דפרודא כו׳.

ועוד יש לומר בפירוש המוציא במספר צבאם, דהנה השל"ה בפרשת במדבר הקשה מה שכתוב שאו וכו' במספר, הלא בדבר המדוד אין שורה ברכה וכו' ועיין שם מה שכתב כי יש שני עניני מספר עד ויהיה דבר שבמנין ולא יהי' בטל והמכון כמו שאנו רואים שיש חשיבות בדבר שדרכו למנותו ולספרו שהוא דבר חשוב ואינו בטל בששים ואפילו באלף לא בטל כדאיתא במשנה פ"ג דערלה ובגמ' פ"ק דביצה ד"ג סע"ב, וכך הענין למעלה שאע"פ שיש נבראים רבים לאין קץ ותכלית וקס"ד שאין חשיבות כל א' אצל הקב"ה כ"כ עד שמשגיח על כל פרטי הדצ"ח בהשגחה פרטיות כ"א על המין כולו כמו שזהו דעת הפילוסופים, ולהוציא מדעת זו כי אם שיש השגחה פרטיות אפילו בדצ"ח וכדפירש"י בחולין פא"ט דס"ג ע"א ע"פ ומשפטיך תהום רבה על זה אמר המוציא במספר צבאם, שהרי הם כמו את שדרכו למנות שהוא דבר החשוב מאד וכך כל נברא חשוב אצלו ית' להשגיח עליו בפרטיות ועד"ז נאמר מונה מספר לכוכבים שהם כמו דבר שדרך למנותו ולסופרו.

תחת הגליון הי' כתוב בכי"ק

לענין מי ברא אלה דאלה החוקי' ע"ד שהקדימו נעשה לנשמע נק' מי גילה לבני רז א"כ ביטול דנשמע לאלה החוקי' וביטול דנעשה לבעל הרצון מי ברא מי גילה כו', גם ע"ד שנק' המצות שלוחי' ושלוחו ש"א כמותו כו' וזהו מי ברא אלה הדברים האל"ה אשר אנכי מצוך כו'.

ואתחנן ה' ד'

פנים בפנים דבר ה' עמכם מתוך האש, רבות קמ"ד ג' רט"ו ד' רמ"ז ד' רצ"ח ג' ח"מ ט"ז ג', זח"א עמוד קע"א ח"ב קמ"ד ח"ג תצ"ח, של"ה מב"ב קפה"ב קצו"ב שיז"א שלה"ב שמח"א שסט"ב שעט"ב, בחיי צה"ד קי"ב קכא"א קעה"א, מס"ס טז יג, עמה"מ צט"ג, עקרים מ"ג פ"ח ופרק י"א.

א) ז"ל הבחיי פ' יתרו צה"ד ע"פ לא יהי' לך אלקים אחרים על פני ע"ד הפשט על עצמו כמו ופניך הולכים בקרב, או יאמר על פני המקום שאני פונה בו וזהו אזהרה על שום מקום בעולם לפי שהוא יתברך בכל מקום, וע"ד הקבלה סוד מלת על פני על הפנים שלי מ"ש פנים בפנים דבר ה' עמכם עכ"ל. ואפ"ל כוונתו כמו שתרגם ע"פ יאר ה' פניו אליך ינהר ה' שכינתיה וכן והסתרתי פני תרגם אסליק שכינתיה.

ב) **בסוף** ספרי פ' יתרו סעיף כ"ו על פני מה שאמר פנים בפנים דבר ה' עמכם כלומר התפארת בעטרת פנים בפנים פי' פנים בתוך פנים מן החיצון ראו הפנימי עיין פ' משפטים עכ"ל, (הג"ה נלענ"ד פנים בתוך פנים היינו בחי' סוכ"ע הנק' קוב"ה כמו שמלובש ומאיר בתוך ממכ"ע הנקרא שכינתיה וכמו שפי' אדמ"ו נ"ע בת"א בתחלתו בד"ה השמים כסאי ענין מבין דבר מתוך דבר תוך דבר הוא ממכ"ע וזהו דבר הוי' עמכם ומבין דבר היינו סוכ"ע והוא הפנים שבתוך הפנים, והרמ"ז פ' ואתחנן דרס"א א' פי' פב"פ התלבשות פנים דא"א בפנים דז"א אבל פא"פ גילוי פנים דא"א עצמו כו' ע"ש ועמ"ש בלק"ת בביאור אלה מסעי ע"פ ויכתוב משה, ועיין עוד מזה בהרמ"ז פ' במדבר דקי"ז גבי ונלענ"ד שמדריגת ישראל כו'.

ג) **בפ'** תרומה דק"י ע"ב ומעתה התבונן מה נעים ומה טוב להיות לוחות העדות למטה מהם בארון כי מהם שמענו התורה שנאמר דבר ה' עמכם בהר מתוך האש עכ"ל.

ד) **בפ'** תשא קכא"א ע"פ ודבר ה' אל משה פנים אל פנים אריב"ל אין אנו יודעים אם השפל הגביה א"ע או הגבוה השפיל א"ע אלא כביכול גבהותו של עולם הרכין עצמו שנאמר וירד ה' בענן כו' (הג"ה עמ"ש ע"פ מי עלה שמים וירד עכ"ה) וע"ד הקבלה ודבר ה' אל משה פנים אל פנים כמו פה אל פה אדבר בו ואיננו כמו פנים בפנים דבר ה' עמכם כי זה היה בהשגותם של ישראל שהיתה מראה בתוך מראה כענין שכתוב אשר עין בעין נראה אתה ה' בפ' שלח יד יד עכ"ל, (הג"ה ומתוך דבריו למדנו פי' עין בעין ר"ל עין דיחו"ע איך שלמעלה היש ולמטה כלא מתלבש בתוך עין דיחו"ת שהוא התגלות ביטול היש ומתוך עין דיחו"ת השיגו עין דיחו"ע ועמ"ש סד"ה כי תשמע בקול פי' לעשות הישר בעיני ה' כו', ועיין זהר וארא דכ"ג ע"ב ואבהן הוו חמאן מגו אינון גוונין דאתגליין אינון סתימין דקיימין עלייהו כו' ע"ש וזהו כענין עין בעין התלבשות אסה"מ בתוך אספשא"מ לאפוקי משאר נביאים שלא נתנבאו רק בכה דהיינו אספשא"מ לבד כו' עד כאן הגה"ה).

ה) ס"פ בהעלותך ענין שהדבור הי' מן השמים בהר כו' ע"ש בענין עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם.

ו) **בפ'** ואתחנן במקומו פב"פ דיבר ה' עמכם ע"ד הפשט בלא אמצעי וכענין שכתוב כאשר ידבר איש אל רעהו, וע"ד המדרש פנים בפנים בדמיונות הרבה נדמה הקב"ה לישראל לזה נראה עומד ולזה יושב לזה בחור ולזה זקן כו' ע"ש שנאמר וביד הנביאים אדמה כו' ע"ש, אפ"ל לפ"ז כי פי' פנים בפנים היינו שלפי ערך האתעדל"ת של הפנים של האדם כך נמשך ונתגלה לו מלמעלה וכענין מ"ש כמים הפנים לפנים כו'.

ו)* **ועמ"ש** בלק"ת ע"פ ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה דהפי' לפניכם בבחי' פנים שלכם, ואפ"ל לפי הנ"ל כי פנים שלכם זהו המ', ולפי

---

*) בכתי"י נכפל אות ו'. דאוכין

שבה מלובש הת"ת שזהו פב"פ כנ"ל ס"ב וס"ד, ע"כ מזה נמשך כח הברכה שתוכלו להמשיך גילוי פנים העליונים אספה"מ כענין ישר יחזו פנימו בזהר ויקרא ט"ו א', ובביאור ע"פ כי תשמע בקול, ועמ"ש ע"פ אל מול פני המנורה יאירו והנה מבמ"א ההפרש בין ברכה ובין תפלה שהברכה היא גילוי השורש וכמ"כ י"ל כי בפ"פ הן ב' שמות הוי' והברכה להמשיך גילוי שם הוי' דלעילא כמ"ש בזח"א ויצא קנ"ח ב' ע"פ ברוך ה' כו' מן העולם כו', וזהו ענין ישר"מ כו' שמו הגדול כו' והיינו ע"י אשר תשמעו אל מצות הוי' ועפמ"ש בביאור דשחורה אני פ"ו שהמצות נמשכים משם הוי' שלמעלה מאצילות היינו מש' הוי' דעת"י כו' ע"ש, ועמ"ש סד"ה ולא אבה מענין ב' שמות הוי' כו', ואפ"ל שזהו פי' ויעבור הוי' על פניו ויקרא הוי' הוי', היינו כי פב"פ שהפנים העליון מלובש תוך פנים, אבל ויעבור הוי' על פניו שיהי' גילוי פנים העליון ממש והיינו ויקרא הוי' הוי' כו', ואפ"ל עוד כי ראה אנכי קאי על משה דהנה במשה נאמר ודבר ה' אל משה פנים אל פנים שזהו למעלה מבחי' פנים בפנים כנ"ל ס"ד וע"י אשר תשמעו כו' יומשך הברכה בבחי' לפניכם שתזכו ג"כ לבחי' פנים אל פנים וז"ש לע"ל ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו', ובמ"א נת' ענין ואנכי אסתר אסתיר פני ביום ההוא כדי שעי"ז אח"כ ואמר ביום ההוא כו' המכון ג"כ כנ"ל שמתחלה קודם ההסתר פנים היו בבחי' פנים בפנים, וע"י ההסתר יזכו לבחי' פנים אל פנים כו' וזהו בן פורת עלי עין ר"ל למעלה מבחי' עין בעין שזהו בחי' פב"פ כנ"ל ס"ד אלא פנים אל פנים כו' ואע"פ שנאמר ולא קם נביא כו' הרי ארז"ל בישראל לא קם אבל באו"ה קם, א"כ מכש"כ שי"ל שלע"ל יהי' בישראל ג"כ בחי' זו דפא"פ כו' וגם ארז"ל פ"ב דר"ה דכ"א בנביאים לא קם אבל במלכים קם ומנו שלמה כו' א"כ מכש"כ שי"ל בעוה"ז לא קם אבל לע"ל שאז יקויים מה שביקש משה מי יתן והי' כל עם ה' נביאים אם כן אז יהי' בחינה זו, ואפילו בקריעת ים סוף אמרו רז"ל ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים אם כן לעתיד לבא שנאמר והניף ידו על הנהר כו' וזהו שכתוב ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים כו' היינו כמ"ש במשה מן המים משיתיהו כו' כי ענין נבואת משה גילוי תפארת ובחי' זו יתגלה לע"ל לכ"י, ובחי' משה יתעלה יותר כו', וראי' לכ"ז ממה שאמרו כל הנביאים עתידין להבטל לע"ל, ופי' הטעם בת"א בד"ה יביאו לבוש מל' שיהי' בטילי' כשרגא בטיהרא לגבי הגילוי שלע"ל כו' ועוד שהרי ארז"ל נש"ב נבראו בעולם ונמסר למשה מ"ט שע"ב כו', ושער החמישים יתגלה לע"ל כו', א"כ עכ"פ המ"ט שע"ב שנתגלו למשה יתגלו לע"ל לישראל כו' שוב מצאתי כדברי מפורש בבחיי ס"פ תשא דף קכ"ד סע"ד שהמעלה הזאת דנבואת משה הבטיח הנביא ליראי ה' ולחושבי שמו שיזכו בה לעולם שכולו ארוך הוא שאמר מלך ביופיו תחזינה עיניך כו'.

ז) בבחיי ס"פ תשא שם ג' מדריגות שנק' פנים וז"ס תקיעת שופר שלש של שלש שלש כו' ע"ש ואפ"ל לפ"ז מ"ש אשרי העם יודעי תרועה באור פניך יהלכון ההילוך בבחי' פנים, שגם מה שנאמר ופני לא יראו נמשך ומאיר, וזהו לך אמר לבי בקשו פני את פניך הוי' אבקש כו'.

כי מי כל בשר, רבות שמות פ"ה קכ"ג ב' בענין ירעם אל בקולו נפלאות ע"ש, ויקרא פ"א קס"ו א', גבי באהל מועד ששם הי' הקול נפסק ולא יצא חוץ לאהל מועד כו' ע"ש, שה"ש רבה ס"פ כתפוח בעצי היער, וזהו ענין ואל חדר הורתי ועמ"ש מענין אהל מועד בד"ה במדבר סיני.

קרב אתה ושמע כו' ואת תדבר אלינו כו', זח"א פ' לך דפ"א סע"ב דפי' ואת היא מל' ע"ד אמור לחכמה אחותי את, דהיינו ח"ת כ"כ הז"ח שם, ובזח"ג ואתחנן דרס"א סע"א האריך בזה ואת תדבר אלינו לא בענין בתוקפא עילאה דלעילא אלא מאתר דנוק' ולא יתיר כו' ע"ש, והענין ע"ד מ"ש בלק"ת פ' תזריע בד"ה שוש תשיש ותגל העקרה בענין נשים דעתן קלות אהבה ע"מ לקבל פרס כו' ע"ש, וע"ש במק"מ, והגה הרמ"ז שם האריך וסיים ונתחרטו מהיות רוחניים ונתרחקו מעץ החיים וירדו למקום נו"ה ונתאוו לחומריות העוה"ז כו' עכ"ד, ועמ"ש מזה בד"ה והר סיני עשן, ובבחיי פ' בהעלותך ע"פ ואם ככה את עושה לי פי' ג"כ כמ"ש בזהר דפי' ואת תדבר קאי על בחי' מל', והיינו שנתרחקו מהתפארת שהוא גילוי יחודא עילאה ביטול כזיו השמש בשמש כ"א רצו רק ביחו"ת שיהי' ביטול היש היינו יש ובטל כו' עד כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבינו אלא אחד דהיינו בחי' ועד שהוא אחד בחלופי אתוון, וכמ"ש מזה בד"ה זכור דעמלק בת"א פ' תצוה ועמ"ש ע"פ אתה ה' לבדיך כו' את עשית את השמים ג"כ את חסר ה' כו' כי המשכת החיות בעולמות רק מבחי' מל' כו' ועי' בש"ך פ' ואתחנן מזה, בשל"ה קפח"א רנב"ב רעז"א שסח"א שסט"ב.

מי יתן כו' ליראה כו', פרק לפני אידיהן ד"ד ע"ב ודף ה' סע"א היה להם לומר תן אתה כו', וכ' מהרש"א הגם שאמרו הכל בידי שמים כו' מ"מ פשיטא דביד הקב"ה להטות לב בני אדם לטובה כו', והבחי' כאן פי' שבחי' יראת שמים אינו תולה בידי המדה הנק' שמים שהוא חו"ג דאצי' אש ומים שבהן ועל ידן הנהגת העולמות אלא למעלה מבחי' זו כו' והיינו שזה תלוי בבחי' מי שער החמשים שהוא כתר כי למטה באצי' יש זה לעומת זה עת אשר שלט האדם באדם ולאום מלאום יאמץ משא"כ למעלה מאצי' כו' גם חושך לא יחשיך ממך כו' הרים כדונג נמסו, וכענין זה פירשו בענין בני חיי ומזוני לאו בזכותא שהוא חו"ג תליא אלא במזלא תליא שהוא כתר כו', ולכן נאמר יראת ה' היא אוצרו

שזה נמשך מבחי' אוצרו של הקב"ה שהאוצר הוא דבר הגנוז כענין מתנה טובה יש לי בבית גנזי כו' סתימא דכל סתימין, ובמא"א אוצר יסוד דאימא א"כ זהו נק' מעל שמים כו' ועמ"ש בת"א ע"פ וישב יעקב בארץ מגורי אביו כו', גם הנה בביאור מאמר זח"ב תרומה קס"א קב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא נתבאר ענין ידיעה ובחירה שהידיעה למעלה במחשבה הקדומה בחי' א"ק ע"כ אינו מבטל הבחירה וכמשנ"ת בביאור שבתותי תשמרו, וא"כ בחי' שמים שהוא ז"א דאצי' אין תלוי יראת שמים כי מצד בחינה זו הרשות נתונה כו', אכן מצד כתר שהוא א"ק אשר שם הידיעה ומה שאין נמשך הכרח מהידיעה על הבחירה זהו רק מצד שכך רצה הקב"ה שידיעה הנ"ל תשאר רק בבחי' מקיף כו' א"כ אם רוצה להאיר ממנה בבחי' פנימי מעט עי"ז יומשך היראה וע"ד אבל חרדה נפלה כו' משום דמזליהו חזי כו', ועיין מ"ש בתלים על פסוק מי יתן מציון ישועות יעקב תלים סי' י"ד ז'.

במהרמ"א בפסוק וישמע ה', האריך בזה, ופי' מי יתן והי' לבבם שהם ב' לבבות יצ"ט ויצה"ר ואמרם זה כי יחדו הב' לבבות כו' ע"ש ועמ"ש בד"ה מי מנה עפר יעקב פי' ויחד לבבינו כו' ושם פי' ענין ורגלי חסידיו ישמור והכרחין על כחות המחטיאים הזהרו בפלוני ובתורתו כו'.

רבות ס"פ כי תבוא ע"פ ולא נתן ה' לכם לב לדעת, בשעה שעמדו ישראל כו' ואמרו כו' נעשה ונשמע אמר הקב"ה מי יתן והי' לבבם זה להם כו' הי' להם לומר אתה תן כו' ולפיכך אמר משה ולא נתן ה' לכם לב לדעת, הבחי' פ' ואתחנן פי' מ"ש אתה תן, הגם דלא תליא בידי שמים כ"א בבחי' מחשבה הקדומה באורו שיתפלל למעלה בזה, ואין צריך כ"א כמ"ש בפי' אני הוי' א"ס והוי' ע"ס דאצי' כולא חד, והנה מ"ש המדרש דלבבם זה קאי על מ"ש נעשה ונשמע א"ש דאם קאי על ואת תדבר אלינו קשה כו', ועפ"ז יש לפרש מ"ש עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה דהקשו מהו עתה ידעתי שהרי הש"י יודע מקודם מה שעתיד להיות, ולפמ"ש אפ"ל כי הידיעה זו זהו בבחי' מי היינו כתר הנק' עתיקא ונק' דעת עליון פי' עליון סוכ"ע אבל בז"א דאצי' הנק' דעת תחתון כנודע מענין כי א-ל דעות ב' דעות ד"ע וד"ת שם לא נמשך ידיעה זו שא"כ הידיעה זו הי' מכריח הבחירה אלא אחר שיצא הנסיון לפועל נאמר עתה ידעתי היינו שנמשך הידיעה בדעת תחתון, ועד"ז הוא מ"ש בפ' שמות ב' כ"ה, וירא אלקים את בנ"י וידע אלקים וע"ש בפרש"י.

ביאור ע״פ וזאת המצוה כו׳

וזאת המצוה כו׳ לעשות בארץ כו׳ ושמרת לעשות אשר ייטב לך כו׳

ואח״כ שמע ישראל ולהבין מ״ש וזאת המצוה שקאי על מצות ק״ש הסמוך וקשה ל״ל לעשות בארץ שהרי היא חובת הגוף שנוהג בארץ ובחו״ל והענין ארץ הוא נק׳ מל׳ געה״ת, וגעה״ע הוא בינה עולם הבריאה אימא מקננא בבריאה כ״ה בזוהר אך האריז״ל מפרש שגם גע״ע הוא בחי׳ מל׳ כי היא בינה שבמל׳ דאצי׳. ולהבין הטעם שהג״ע שנהנין מזיו הוא דוקא בחי׳ מל׳ והענין שיש ב׳ בחי׳ א׳ דרך השתלשלות ממהות למהות הנק׳ עו״ע שמסוף מדריגות העילה נתהווה ראש מדריגות העלול שאין העלול נק׳ בשם בריאה חדשה כ״א התגלות מהעלם אל הגילוי שתחלה הי׳ העלול כלול ומיוחד בכל פרטיו בעילה שלו ואח״כ ע״י ירידת המדרגה נראה למהות אחר אבל באמת הכל מהות א׳ ובחי׳ הב׳ נק׳ בריאה יש מאין ר״ל מדבר שאינו מושג ואינו מתלבש כ״א ע״י הארה בעלמא נברא היש, ונק׳ סובב ר״ל שאין לו שום שייכות להכלי ואעפ״כ מחייהו תוכו וכו׳ (ולהסביר הב׳ בחי׳ בחי׳ ראשונה שנק׳ השפעה בקירוב שהמשפיע קרוב למהות המקבל (ואינו יכול להשפיע בריחוק מקום) כמו הרב שמסביר שכלו לתלמידו ששכל התלמיד הוא ממהות שכל של הרב וההפרש ביניהם הוא רק בין רב למעט שאצל הרב השכל בהרחבה יותר ושונה לתלמיד בדרך קצרה שיכול לקבל ונק׳ העלם לגילוי שדבר המכוסה הוא בהעלם מזולתו וכשנתגלה לא ניתוסף בה דבר חדש כ״א גילוי למי שלא ידע, אבל למי שעשה תחלה הכסוי לא נתחדש אצלו דבר ונק׳ חשך ואור כמו שכל הרב כשהוא בהעלם בעצמותו ואינו מושג להתלמיד נק׳ חשך אצלו ואחר שנתגלה השכל נק׳ אור להתלמיד מאיר עיני חכמים כו׳, וזהו יוצר אור ובורא חשך שיצירה הוא מל׳ צורה לחומר שהצורה בבחי׳ אור וגילוי להחומר ההיולי והחומר הוא בחי׳ חשך והעלם ויכול לקבל כל הצורות ונק׳ כח הפועל בנפעל שכח הפועל מתלבש בנפעל הוי׳ אלקות עד״מ שיש רצון ושכל ומדות ומדומ״ע שאותיות הדבור נמשכים מאותיו׳ המח׳ והמח׳ מתלבשת בדיבור כי מה שהוא מחשב הוא מדבר אך תחלה הי׳ הדיבור בהעלם מזולתו ואח״כ יצא מהעלם אל הגילוי וכן אותיות המח׳ כלולים במדות שהוא מהות הנפש שהנפש מלאה אותיו׳ כמ״ש האריז״ל והיינו כחות דקות לפי ערך הנפש ואחר שבאו הכחות להתגלות במח׳ נשתנו למהות אחר וכן המדות בשכל שאנו רואים שכל התפעלות המדות הוא לפ״ע השכל ולכן הקטן ששכלי הקטן גם מדותיו לדברים קטנים וכו׳ והשכל מתלבש בהם שהרי יש התפעלות בשכל לבד כשמשכיל על דבר אך אינו מגושם כ״כ כמו כשבא ההתפעלות במדות שבלב שאז נתגלה התפעלות השכל ונעשו יש גמור ע״י כלי הלב, וכן השכל נמשך מהרצון וע״י הרצון נשתנה השכל כמו השחד יעור כו׳ והיינו חיצוניו׳ הרצון שמתלבש בשכל, וכן למע׳ דמות אדם כו׳ שהכתר הוא בחי׳ רצון וחי׳ הוא שכל וז״א מדות שהעליון מתלבש בתחתון כמו כל פרטי המשל הנ״ל וא״א לבוא לידי גבול בעולם האצי׳ כ״א ע״י בחי׳ ב׳ שהוא דרך

הארה, והמשל הוא מכח התנועה שבאדם שמהות הנפש אינו מלובש בתנועה כ״א שנעשה ממילא ע״י הרצון ומקבל חיות מהנפש שהרי כל מתנועע הוא ע״כ חי אבל אין כל חי ע״כ מתנועע כי אינו מוכרח להתנענע (וכן הוא ע״פ חקירה שהנפש הוא עצם והתנועה הוא מקרה והמיקרה תלוי בעצם אבל אין העצם מלובש בו כ״א שמאיר ברצון כי מקרה רצון יש לו וקרי הוא בלא רצון ע׳ בג״א באריכות) וכן החיות שמחי׳ האדם אינו מהות הנפש שאין עצם מתלבש בו (שאם הי׳ מתלבש בבחי׳ הא׳ לא הי׳ נפרד מהאדם) כ״א בהארה בעלמא וההארה ההוא שנק׳ אין שאינו מהות הנפש מתלבש בגוף האדם בג׳ שליטין בבחי׳ הא׳, וזהו כל היצור לא נכחד ממך כי כל היצורים הם רק התגלות מההעלם ואינם נפרדים ממך) עכ״ה.

והנה בבחי׳ הא׳ שהוא השתלשלות לא הי׳ אפשר לברוא בעלי גבול ותכלית כמו ג״ע שנהנין מהשגתן ויש גבול להשגתן כי בעולם אצי׳ איהו וגרמוהי כו׳ והי׳ הכל בבחי׳ א״ס מאחר שהכל מהות א׳ בחי׳ א״ס כ״א ע״י צמצום האור עד שנעשה בחי׳ אין הארה בעלמא בחי׳ ב׳ הנ״ל ואז נברא היש בע״ג, וזהו בחי׳ מל׳ דוקא כי מדת מל׳ היא התנשאות והתרוממות מהעם כי אף שמקבל מלכותו מהעבדי׳ שמשימים אותו למלך אך מהותו רם ומתנשא מהם כמ״ש שום תשים עליך מלך כו׳ שתהי׳ אימתו כו׳ כ״א הארת שם מלכותו נק׳ עליהם, וכן למע׳ בחי׳ מל׳ היא הסתלקות (כי כל בנינה היא מגבורות וד״ל) ומחי׳ כל העולמות בהארה בעלמא שנק׳ אין משא״כ שאר המדות הם בבחי׳ המשכה והשפעה בבחי׳ חסד ומתלבשת במדה שלמטה המנה כי גם מדות הגבורות כלולה מחסד לכן לא הי׳ נברא הג״ע בע״ג אחר שאא״ס מתלבש בהם כ״א ע״י בחי׳ מל׳ שמחי׳ מרחוק דרך אור כנ״ל אך מאין בא הכח למל׳ להחיות הנברא מאין הוא מכח הכתר שמחי׳ החכ׳ בדרך אור ואין כמ״ש והחכ׳ מאין תמצא (שא״א למשוך מכתר לחכ׳ כו׳ כ״א שיש פרסא מפסיק) וכח הכתר נתגלה במל׳ דוקא בסוד נעוץ תחילתן בסופן ונק׳ כתר מל׳ כמו כתר של מלך שעיקר מלוכה שיראו מלפניו הוא כשלובש הכתר והכתר הוא הסובב הראש של המלך ומראה כח הארתו מרחוק, וזהו סוד מאה ברכות שחייב לברך בכ״י כמו שארז״ל א״ת מה אלא מאה שמ״ה הוא בחי׳ מל׳ (כמ״ש בזוהר מה פשפשת מה כו׳) והשם שואל מעמך להמשיך לה מאה ברכות מבחי׳ כתר בסוד חיי שרה מאה שנה וכו׳ שרה הוא בחי׳ מל׳ החיות שלה נמשך מכל הע״ס מאה הוא כתר ועשרים הוא חו״ב ושבע הוא ז׳ קצוות הרי שהמאות הוא בחי׳ כתר. אך להבין מה שאנו אומרים קודם כל מצוה לשם יחוד קובהו״ש שהוא ז״א עם מל׳, והענין שא״א להיות הולדת דבר חדש כ״א ע״י תוספות מוחין כמו קטן על הרוב אינו מוליד עד י״ג שנים גם שמבן ט׳ שנה ביאתו ביאה להענש בעצמו עליה לפי שיש לו מוחין לצורך עצמו לבד אבל לא להוליד עד שנעשה בן י״ג שנה אז יש לו תוספת מוחין וכן מבואר בכהאריז״ל כל זיווג תחתון צריך תחלה זיווג עליון עד רום המעלות

בחי' מל' דא"ס אשר הוא לבדו יש לו כח לחדש יש מאין. וזהו שאנו מיחדים ע"י מצות קודבהו"ש שאנו מעוררים עד בחי' כתר להיות נמשך משם זיווג שהוא הארה חדשה לבחי' מל' להחיות כל העולמות ולהוסיף אור חדש בג"ע. והטעם שע"י המצות נעשה היחוד מכתר למל' כי המצות הם נמשכים מפנימי' רצה"ע בסוד כל ארחו' הוי' תרי"ג אורחין כנודע. אך התגלות שלהם הוא במל' ולכן נק' אברים דמלכא דלית להו מגרמי' כלום ובהם מלובש רצה"ע אך פנימי' הרצון א"א להתגלות בעה"ז כי הוא יר"ע שאין הגוף יכול לסבול כי מעין זה הי' בשעת מ"ת (כמ"ש פנים בפנים כו') ופרחו נשמתן ולע"ל נא' ובאו במערות צורים כו' מפחד ה' שהוא פנימי' הנ"ל ומה שביד האדם הוא יר"ת שהוא התגלות הרצון היורד ע"פ מדתיו וזהו מה ה' שואל מעמך כ"א ליראה את ה' אלקיך ר"ל מעמך שביד האדם למשוך היר"ת שיהי' הוי' אלקיך בהתגלות כי דרך כלל נק' אלקינו כשנמשך לכנ"י ובפרט כשנמשך לחלק אלקו' שלו נק' אלקיך וזהו ענין ג"ע שנעשה ע"י המצות שכר מצוה מצוה לפי שבעשותן מעורר מקורם שהוא פנימי' הרצון אשר קדשנו אשר הוא מקור התענוג באשרי כי אשרוני בנות כו' ונמשך עד מקום התגלות שלהם שהוא במל' ונעשה תוספת מוחין להיות הולדה חדשה יש מאין בג"ע.

אך צריך ב' בחי' עשיית המצוה ואח"כ שמירה כמ"ש לעבדו ולשמרו כו' והשמירה הוא ע"י התורה והענין דהנה כתיב והחכ' תחי' בעלי' שהמצות נק' בעלי' שהן רצה"ע בלי טעם אין טעם לרצון והתו' שהיא החכ' הוא טעם המצות הן נגלה או נסתר הוא טעם ולכן נק' המצות לבושים שיורדים בבחי' מקיף שמע' ומטה שוים כמו עיגול שכל הקוים שיוצאים מן המרכז הם שוין הגם שיש בו מעלה ומטה והחכ' שהיא התורה מחי' אותם (ומבשרי אחזה שהחכ' מחי' הרצון שהוא בעלה כי כלי המעשה גומרין הרצון ע"י החכ' אבל בלתי החכ' א"א לרצון לבד לגמור פעולתו ע"י האברים לבד הרי שהחכ' מחי' וגומר בעלה שהוא הרצון) כי לפי סדר השתלשלות המצות לבחי' מל' צריכים לקבל חיות מהחכ' שמלמדת איך לעשות שיהי' המצוה כתיקונה כמו למע' אף שהארת הכתר הוא במל' דוקא אעפי"כ המל' מקבלת מחכ' ולפי שהתורה נמשך ונתלבש בשכל האדם שמשיג לכן נק' מזון שיש בו טעם וכו'. ויש עוד בחי' בתורה שנעשה מקיף והוא אותיות הדיבור בעצמו בלא טעם שהוא ההבל ונק' בית שיש ב' מקיפים חי' יחידה חי' הוא מקיף פרטי החוזר שהוא מקיף לפ"ע הכלי כמו הלבוש שנחתך לפ"ע האברים וכן המצות הם תרי"ג אברי השכינה ויש מקיף כללי בהרחבה שאין בו התגלות אברים כלל ונק' בית כן הכל התורה הוא מקיף כללי וכמו שהבית שומר את האדם מזרם וממטר כן התורה שומרת המצות מיניקת החיצונים והענין כי כל המצות שאנו עושים מטלית ותפילין כו' עיקר יניקתן הוא מקל"נ שמעורב טו"ר שמחי' הכוכבים ומזלות שמגדלים הדבר ההוא. וידוע שיניקת החיצונים הוא ע"י ק"נ שמעורב טו"ר בהיתר ולמטה מקבלים הג"ק הטמאות כמו עד"מ מי שהוא צדיק א"א להיות רשע בפ"ע כ"א תחילה בהיתר ואח"כ

באיסור ואחר שהמצות נלקחים מלבוש של ק״נ הי׳ ראוי שבעשי׳ אדם המצוה ומעורר מקור הרצון בחי׳ ארך אפיים לצדיקים ולרשעים שאין העולם תופס שם מקום להיות נמשך ההשפעה לק״נ אחר שהם הגורמים ולכן צריכין המצות לשמירה לבל ישלוט זר במעין חתום. וזהו נעשה ע״י התורה שמור לנוק׳ מל׳ תושבע״פ והענין שהתורה נק׳ ארץ לא זרועה שהיא מליאה סייגין וגדרים הכל בבחי׳ לא ואפי׳ במ״ע יש ל״ת כמו סוכה שהיא כו׳ פסולה ולפעמים הגמרא שקיל וטרי אם עשה כך אם פסול או לאו לפי שהמצות מלובש בק״נ המעורב טו״ר ואח״כ נעשה הבדלה להבדיל בין כו׳ כי ע״י אמירת האדם פסול וטמא שמשם חיות הע״ש הם נופלים מממשלתם ואינם יונקים כמו כשמבזי׳ את האדם בפסול שיש בו הוא נבזה בעיניו משא״כ כשאין בו כן הסט״א באמת אין להם חיות מצד עצמם כ״א שמגביהים עצמם בחוצפא כו׳ לכן כשמשפילים אותם ומבזים באמירת פסול וטמא מורידם מממשלתם ונסוגים אחור מלקרב אל הקדושה ואז החיות שלהם שהי׳ באותו המצוה נשאר בקדושה בסוד חיל בלע ויקיאנו חיל הוא מל׳ כח שהכח שהי׳ נבלע אצלם נשאר בקדושה. וזהו ביתו זו אשתו מימי לא קראתי כו׳ שכל השמירות הוא בבחי׳ מל׳ כמו שהי׳ במשכן בגד תכלת לכסות את הכלים מן הלוים שהי׳ שמירה שלא יבואו לראות כבלע כו׳ והתכלת הוא בחי׳ מל׳ ונק׳ ג״כ חומת בת ציון שהיא כחומה מן האויב שלא יכנס.

(ע׳ בפע״ח בכוונות הו״ר שיש חומת ציון וחומת ירושלים חותם תוך חותם שלא ישלטו בה זרים והוא תחום והחותם הוא ע״י משנה תורה שהוא מל׳ ע״ש באריכות) ובגלות נא׳ הורידי כנחל דמעה כו׳. והנה לשמירת התורה צריך תחילה ק״ש אם ישים אליו כו׳ כי אם ה׳ לא יבנה בית ע״י בכל מאדך בל״ג כי בעה״ז יש בחי׳ סובב אנכי מצוך היום ואז התורה היא שמירה מבפנים ומבחוץ מבפנים הוא המזון ומבחוץ הוא ההבל או״מ כנ״ל וזהו שכתוב ושמרת לעשות שהוא תומ״צ ואח״כ שמע ישראל שצריך להקדים הק״ש ועז״נ וזאת המצות.

בפ׳ ואתחנן ר ב׳, למען תירא את ה׳ אלקיך, היינו ע״י וזאת המצוה החוקים כו׳ ללמד אתכם מוכח דע״י הלימוד יבוא האדם לידי יראה וכ״כ בפ׳ ראה י״ד כ״ג, למען תלמד ליראה והיינו ע״י ואכלת לפני ה׳ אלקיך כו׳ דר״ל ע״י שיתעכב בירושלים כי מציון תצא תורה כו׳ ע״ד הולך את חכמים יחכם כו׳, וזהו אם אין חכמה אין יראה ומהו הלימוד המביא לידי יראה זהו מדרש כמ״ש באדר״ן ס״פ כ״ט רבי יצחק בן פנחס אומר כל מי שיש בידו מדרש ואין בידו הלכות לא טעם טעם של חכמה כל מי שיש בידו הלכות ואין בידו מדרש לא טעם טעם של יראת חטא וכו׳.

ב) **והיינו** כמ"ש במשלי סי' ב' כג"ד כי אם לבינה תקרא ולתבונה תתן קולך אם תבקשנה בכסף וכמטמונים תחפשינה אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא עכ"ל ות"י מפרש אם אימא שהבינה יהי' אמו עד"מ וזהו ע"ד מ"ש יונק משדי אמו דקאי על תושבע"פ כמ"ש בת"א פ' תרומה ובלק"ת בשה"ש בד"ה מי יתנך כאח לי ובשה"ש רבה בפסוק שה"ש דף ג' ג' רבי פנחס בן יאיר פתח אם תבקשנה ככסף אם אתה יחפש אחר דברי תורה כמטמונים הללו אין הקב"ה מקפח שכרן משל לאדם אם מאבד סלע או בולדין בתוך ביתו (פי' מין תכשיט מ"כ) הוא מדליק כמה נרות וכמה פתילות ע"ד שיעמוד עליהם ומצאם דברי תורה שהן חיי העולם הזה והעוה"ב אין אתה צריך לחפש עליהם כמטמונים הללו ואפ"ל החיפוש הוא ג"כ ע"י נרות ע"ד כי נר מצוה ותורה אור וכן ארז"ל פ"ק דפסחים ד"ז ע"ב גבי וחפוש מגרות שהחפוש הוא ע"י נר כמ"ש בעת ההיא אחפוש את ירושלים בנרות וזה נר לרגלי דבריך (ואפשר להעיר למען תלמד ליראה שזהו ע"ד וכל בניך למודי הוי' ועמ"ש בלק"ת ס"פ ראה בניך בינה בן י"ה בוניך מבחי' חכמה בנין יראה שלם כו' ומענין חתום תורה בלימודי ע' בת"א פ' בראשית סד"ה ענין הברכות ובזח"ג ס"פ צו וע' במא"א למ"ד סק"ט גם למד בבינה ועמ"ש בענן ל' דצלם בד"ה כי תצא ומ"ש בענין קדש למד מלמטה בד"ה ועשית ציץ ל"ת מתחיל בלמד לא והיראה שורש ל"ת כענין אם לבינה תקרא להעיר מענין אם רחץ ה' צואת במא"א ו ססעי' ח) דברך תילים סי' קי"ט וארז"ל במדרש תילים הצדיקים דומה למי שהלך באפילה והנר בידו מצא אבן ומסתלק הימנה ואם נכשל בה כו' כך אמר דוד נר לרגלי דברך אפילו אני מתאוה ומבקש לחטוא אין ד"ת מניחים אותי אם בקשתי להלך הם מאירים לפני כו' נמצא ענין החיפוש ע"י הנרות זהו העוסק בתורה שעי"ז ימצא היראה כו'. אך כאן משמע דענין אם תבקשינה ככסף קאי על ד"ת וע"ט אז תבין יראת ה' ואפ"ל ע"ד שהתורה נק' תרעא לדרתא לגבי יראה פרק במה מדליקין דל"א.

בסש"ב לא די לעורר האהבה כו' ולפחות כו', נ"ב זהו יובן עפמ"ש בלק"ת פ' שלח בד"ה ועתה יגדל נא דפ"ב אך תחלה צריך להמשיך כו' בחי' אדון עוזינו כו' ותחת אשר לא עבדת כתיב כו' ע"ש וז"ש כאן, ומחמת המשכת היראה שבמוחו נק' בשם עבודה כו' משא"כ ב"ו ועיין מענן עבד בדרוש ר"ח בן דוסא שהיה כעבד לפני המלך וריב"ז כשר ואעפ"כ אלמלא הטיח כו', נמצא ע"י ביטול דעבד שהוא יראה ממשיך בחי' יהי' רצון שלמעלה מהחכמה ועמ"ש בד"ה כי עמך הסליחה למען תורא כו', וע' מזה ג"כ בד"ה שובה ישראל דרוש הראשון ועמ"ש בבה"ז במדבר דק"ך ע"א בענין ובא לו לקרן בקדמיתא, ומש"כ וגם יתבונן איך כו' ממשיך אורו כו' זהו כמש"ש בלק"ת וכוונת המצוה הוא כדי להגדיל שמחה של מצוה כו'.

מ"ש בסש"ב שם ר"פ הנ"ל אשר הוא מ' כל עולמים ג"כ ע' בד"ה קול דודי בשה"ש בפי' עד שנגלה ממ"ה הקב"ה, מ"ש ומניח כו' ומיחד כו' ע' בישעי' סי' מד"ו וע' בד"ה אתם נצבים פ"ה ובד"ה כי כארץ תוציא צמחה פ"ג ובד"ה הבאים ישרש ובד"ה בשעה שהקדימו פ"א ופ"ב ובמדרש ס"פ יתרו פכ"ט אבל לא יחדתי שמי.

ומ"ש כי חייב אדם לומר בשבילי, יש להעיר ממ"ש בשה"ש רבה בד"ה כמגדל צווארך בפי' שלטי הגבורים משה בשעתו דוד בשעתו עזרא בשעתו וע' במדרש בענין ויהושע הנגיד לאהרן אלמלא היה אהרן קיים כו' הרי כל אדם בשעתו הוא הכלי וצריך להתגבר על יצרו.

שמע ישראל, אחד, רבות בראשית ר"פ כ"א ע"פ כאחד ממנו ואשמע אחד קדוש מדבר, ואשמע אחד זה הקב"ה, שנאמר שמע כו' ה' אחד, ועו"ש תוך פרשה הנ"ל כאחד ממנו ר' יהודה ב"ר סימון אמר כיחידו של עולם שנאמר שמע כו' אחד, דף כ"ד ד', סדר נח פל"ח מ"א ב' (שהוא מ"ד סע"ב) ע"פ שפה אחת ודברים אחדים שאמרו דברים חדים על ה' אלקינו ה' אחד ועל אחד היה אברהם, ויחי פצ"ח ק"ט ב' (שהוא קט"ו ג') ע"פ ושמעו אל ישראל (שבשמים) אביכם, אמרו לו שמע ישראל אבינו כו' כשם שאין בלבך אלא אחד כו' ה' אלקינו ה' אחד ויקרא ס"פ ד' תבא הנפש שהיא יחידה בגוף ותקלס להקב"ה שהוא יחיד בעולמו שנאמר שמע ישראל כו' ה' אחד, מצורע פי"ט קפ"ו א' אם אתה עושה דלית ריש כו', נשא פי"ד רנ"ח ב' (שהוא נא"ב) ע"פ נתנו מרועה אחד, מרועה, רועה ישראל האזינה תלים פ', אחד שנאמר ה' אחד, ועו"ש לעיל מיגיה רנ"ז ג' (שהוא נ' ג') א"ל הקב"ה אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם שנאמר שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ בש"ב סי' ד.

ס"פ ואתחנן רצ"א א' ב' ומהיכן זכו ישראל לק"ש כו' ממתן תורה כו' א"ל שמע ישראל אנכי ה' כו' נענו כולם ואמרו ה' אלקינו ה' אחד ומשה אמר בשכמל"ו, יש לפרש כי אנכי ולא יהי' לך בדבור אחד נאמרו א"כ ה' אלקינו הוא קבלה לדבור אנכי ה' אלקיך וה' אחד קבלת דבור לא יהי' לך, וכן פי' בשל"ה במסכת תמיד דף רנ"ב סע"ב בשם הרמב"ן ופי' לא יהי' לך שלא יהי' לך מבטח על מלאך כו' כי כל המשתף ש"ש כו' וזהו ה' אחד ולכן נק' פ' שמע קבלת עול מלכות שמים והא"ש נק' עול מצות כי תורה צוה לנו משה זהו עול מצות תורה תרי"א אבל אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענום וע"כ נק' קבלת עול מלכות שמים ולכן אף מי שתורתו אומנתו מפסיק לק"ש כי תורה צוה לנו משה אבל אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענום והוא ענין ק"ש, עו"ש זוגות זוגות שמים וארץ כו' אדם וחוה כו' אבל כבודי אחד ומיוחד כו', י"ל אפילו באצי' בע"ס יש זוגות חו"ב תו"מ משא"כ בהמאציל ית' וזהו ואין אלקים עמדי, וע' בת"א פ' נח בביאור ע"פ מים רבים בסופו, ועיין ברבות ויחי ס"פ צ"ט, שה"ש רבה בפסוק דודי לי, י"ח ד' הוא אמר לי מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ ש"ב ז' ואני מיחדת שמו בכ"י פעמיים שמע כו' אחד, בפסוק ראשו כתם פז כ"ט ד'

כתיב שמע כו׳ אחד אם תעשה מן הדלית ריש תחריב לכל העולם, וע׳ בשל״ה דף דכמו באחד ד׳ רבתי כמ״כ בפסוק לא תשתחוה לאל אחר הריש רבתי, בפ׳ כי תשא ל״ד י״ד וכ״ה ברבות סדר מצורע פי״ט קפ״ו א׳ כנ״ל. וע׳ בזח״א ס״פ מקץ דר״ד ב׳ מענין אלישע אחר ובפ׳ בשלח ס״א א׳, וע׳ מענין אחד במא״א אות א׳ סנ״ט וסעיף קע״ה, מענין אחר שם סעיף קנ״א, ובפרדס ערך אחד וערך אחר, בפסוק אני לדודי ועלי תשוקתו לו״ד, איכה ס״פ נשקד עול פשעי, ס״ו ד׳, ס״ז ד׳ ד״ה מעשה במרים בת נחתום, ע״ו ב׳ זכר עניי כו׳ זאת אשיב כר, קהלת בפסוק יש אחד ואין שני צד״ד והמפרשים הקשו שם, וי״ל מה שנק׳ ישראל בנים זהו לאביהם שבשמים ר״ל אור אבא שבז״א, אבל לגבי עצמות אור א״ס בן ואח אין לו כו׳, ועמ״ש במ״א ע״פ הנך יפה רעייתי, ולכן ירידת הנשמה בגוף צורך עליה שע״י המצות נמשך בהן למעלה מהחכמה כמ״ש בד״ה כי כארץ תוציא צמחה, סוף קהלת בפסוק דברי חכמים כו׳ מרועה אחד קס״ו ד׳, אסתר בפסוק ויאמר המן כו׳ ישנו עם אחד קכ״ו ד׳.

זח״א עמוד מ״א מ״ו נ״ז פ״ב צ״ג שס״ד תצ״ח רי״א רל״ו רמ״ג רל״ז רמ״ז רפ״ג של״א שס״ב שע״ה שפ״ז רפ״ה, ח״ג ק״א ש״ז שע״ו תי״ח תל״ו תמ״ו תנ״ו תע״ד תע״ז תע״ט תק״ב תק״ה תק״כ תקמ״ח, זח״א די״ג סע״ב, זח״א בראשית די״ג סע״ב פרשתא תליתאה דיחודא דשמע ישראל דא ו׳ דכליל כולא וביה יחודא דכולא וביה אתיחדין והוא נטיל כולא, וביאור הענין יובן עם מ״ש בזח״ג אמור דצ״ו סע״ב גבי עצרת שהוא יום אחד כו׳ אילנא דא הוא גופא דאמצעיתא דאחיד לכל הני כו׳ ובמק״מ שם שזהו ענין ישראל אשר בך אתפאר שיוצאים ממנו פארות וענפים לכן שייך זה לפסוק שמע ישראל כו׳, ותוכן הענין שת״ת מתאחד עם חו״ג ומקבל מכח״ב ומשפיע לנה״י וכמ״ש בפ׳ תרומה קע״ה ב׳ מאי איש תם כתרגומו שלים כו׳ ע״ש ע״פ והבריח התיכון, וע׳ במאמר הפסיעות להרח״ו מענין ו׳ להמשיך יו״ד בראשו כו׳, ועמ״ש בד״ה וארא שעיקר ההמשכה והגלוי כשנמשך בז״א משא״כ כד סליק לעילא לעילא לגבי מהו״ע כו׳ ולכן פרשתא דיחודא דוקא בבחי׳ ו׳ שמע ישראל כו׳.

עמוד נ״ז פי׳ כוונת אחד האלף הוא עתיקא וחית שמונה מדרגות מהחכמה עד יסוד וד׳ רבתי היא כנס״י שנק׳ דל אך כאשר מתיחדת עם בחי׳ א״ח הנ״ל נעשית ד׳ רבתי כו׳ וז״ש אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום פי׳ אז עם שלום היינו בחי׳ א״ח ולכן צריך להאריך באחד והעיקר בדל״ת דל״ל מגרמיה כלום ע״כ צריך להאריך ולהמשיך בה האור כו׳, ואפ״ל עפמ״ש במדרש פ׳ ואתחנן שפסוק שמע ישראל הוא קבלת דבור אנכי ה׳ אלקיך דבחי׳ אנכי זהו ע״ק הוי׳ בחכמה אלקיך מל׳ א״כ זהו ג׳ בחי׳ הרמחות בג׳ אותיות אחד, וח״ו לעומת זה בחי׳ לא תשתחוה לאל אחר ג״כ הריש רבתי זהו ח״ו נוק׳ דקליפה היונקת מז״א בסוד ושפחה כי תירש כו׳ והוא נק׳ ריש, כי הדלית יש בה כמו יו״ד באחוריה והוא בחי׳ הקרן שהוא הביטול שבו ועל ידו מתחבר האורך עם הרוחב כנז׳ בענין ובא לו לקרן זח״ג במדבר דק״כ ע״א והוא בחי׳ האין והביטול

ועז"נ רמה קרני כו' בחי' בקרן היובל כו' והוא הדעת עליון המזווג חו"ב ע"י שמקבל מהכתר ועמ"ש בד"ה החלצו בענין שלום בפממשמ"ע ובפמשמ"ט, והנה ה' אחד הוא קבלת דבור לא יהי' לך אלקים אחרים פי' אחרים היינו שיניקתם מאחוריים והוא בחי' אחר הנ"ל ברי"ש, והקבלה ע"ז זהו אחד בדלית ע"כ צריך להאריך באחד, ע' פ"ב הוא ביאור יותר ממ"ש בזח"ג תזריע מ"ה ב' ע"פ ששזפתני בשש נהורין נהיר וכאן פי' שהן שית תיבין שבפסוק שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד והיינו כמ"ש בפ' בראשית י"ח ב' כדלקמן.

זח"א בראשית י"ח ב', ה' אלקינו הוי' גוונין סתימין דלא אתחזן הם חג"ת דז"א או חב"ד כו' גוונין דקשת לתתא כו' חוור סומק וירוק (היינו חג"ת שבמל' א"נ נה"י דז"א עמ"ש ע"פ ובגפן שלשה שריגים, והם כמו אהוי"ר ורחמים וכנגדן תורה ועבודה וגמ"ח) בשכמל"ו ושמע ישראל כו' הכא שית תיבין הכא שית תיבין כו' מי מדד כו' (עמ"ש ע"פ מי ברא אלה בחי' אלה ו"ק פעמים ששה נמשך ממי כו' ויש כמה בחי' אלה ועמ"ש ע"פ ששה משמותם על האבן האחת כו', גם ע"ד ששת ימ"ב שיש בהם ערב ובקר גם ע"ד ו' במלוי ו' שהן תרין ווין עמ"ש ע"פ ראשי המטות ובמא"א אות ו' ס"ב ווי העמודים נק' נר"ה בכ"מ ווין היוצאין מתפארת ו' גדולה כו' והנה איהו בנצח ואיהי בהוד זהו ענין שית תיבין דשמע ישראל ושית תיבין דבשכמל"ו, גם ו' בחי' קול והמשכה, והנה הקול קול יעקב קלא קדמאה בלא וי"ו כי עכשיו אין קול כלה כו' כרחל לפני גוזיה נאלמה ואנו אומרים מהרה ישמע קול חתן וקול כלה ועי"ז מרמזין שית תיבין דשמע ישראל שהם קול חתן ושית תיבין דבשכמל"ו בחי' ו' דקול כלה ולכן אומרים בשכמל"ו בחשאי שאין גילוי קול כלה שיש מזה יניקת החיצוני' קול באשה ערוה וביהכ"פ בקול רם בשכמל"ו שאז אין יניקה כו' כנודע שאין לו שליטה ביהכ"פ וזהו ולו אחד בהם זה יוהכ"פ, ופי' כמראה הקשת כו' גוונין דבשכמל"ו כן מראה הנוגה גוונין דיחו"ע כו', לכוונת ק"ש יש להעיר ממ"ש ע"פ ועתה יגדל נא כח אד' להמשיך הכח שהוא סוכ"ע בממכ"ע המשכה זו בק"ש וזהו ב' שמות הוי' הא' סוכ"ע וממנו נמשך בממכ"ע להיות הוי' אחד וע' ד"ה ועשית ציץ בענין ב' שמות הוי' ומשם יובן איך ששרש הראשון הוא הכח של שם השני, גם כי כח ב"פ יד והיינו חו"ג אך בז"א השמאל נק' יד כהה אך בא"א לית שמאלא אין אלקים עמדי וגם השמאל ימין ע"ד השולט בשתי ידיו לכן שם עיקר בחי' כח וכמ"ש בזח"ג קס"א ב' רצה"ב, וזהו שלשה שמות שבפסוק ראשון דק"ש שהם י"ד אותיות היינו בחי' עתיקא אשר שם לית שמאלא וה"ז יד א' וכמ"ש בע"ח סוף שער ל"א ע"פ והחמישית לפרעה, ולהמשיך בחי' זו זהו ג"כ ע"י שאו ידיכם כו' בחי' ימין היינו יחו"ע ביטול כמ"ש בד"ה צאינה וראינה ועמ"ש בד"ה ועשית ציץ בענין כי יד על כס י"ה ובד"ה לבסומי בפוריא כו'.

א) **שמע** ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד. להבין טעם הכפל שכפל לומר ה׳ ב״פ למה הי׳ המקרא חסר אם הי׳ אומר אלקינו אחד (עוד צ״ל מה שהקשה הרמב״ן מה דבפסוק זה כתיב ה׳ אלקינו ולא אמר אלקיך כמו שאמר בכל הפרשיות שמדבר עם ישראל שמזכיר ה׳ אלקיכם או ה׳ אלקיך וגם בכאן אמר ואהבת את ה׳ אלקיך רק בפסוק היחוד הזכיר ה׳ אלקינו כו׳) גם להבין ענין שמע שם ע׳ והע׳ רבתי מה ענינו. וגם צ״ל מה שתיקנו אכה״ג בשכמל״ו בק״ש מה שלא הי׳ אומרים קודם ואנשי יריחו הי׳ כורכין את שמע כו׳. וכדי להבין כ״ז צריך להקדים להבין תחילה הפסוק (ס״פ נצבים) ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב את המות ואת כו׳ ואמר אח״כ ובחרת בחיים למען תחי׳ כו׳. וצ״ל מה נק׳ חיים שציוה לבחור בחיים דאם ר״ל כפשוטו בודאי כולם מתאוים לחיים ואדרבה המתאוים יותר לחיים הם המתאוים יותר לתאות ותענוגי עוה״ז. ויובן בהקדים מ״ש ויאמר אלקים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים ואח״כ כתיב ויעש אלקים את הרקיע ויבדל בין המים כו׳ ויהי כן וידוע הקושיא למה הוצרך לכפילת הענין בהתהוות הרקיע ויאמר יהי רקיע ויעש אלקים את הרקיע ולא מצינו כן בשאר המאמרות כמו בויאמר אלקים יהי אור כתיב ויהי אור הנה הספיק המאמר להתהוות האור ולמה ברקיע לא נא׳ ויהי כן עד שנא׳ ג״כ ויעש ולא די בהמאמר דויאמר לבד (ובמד״ר (פ״ד) איתא ויעש אלקים את הרקיע זה א׳ מן המקראות שהרעיש בן זומא את העולם ויעש אתמהא הלא במאמר הן הוי בדבר ה׳ שמים נעשו הובא ברמב״ן שם ואע״פ שבשאר מאמרות מצינו ג״כ כמ״ש גבי התהוות המאורות ביום ד׳ ולגבי התהוות חיות הארץ ביום ה׳ כבר תי׳ הרמב״ן דמקום התימה הוא דבשאר מאמרות כתיב מיד אחר האמירה ויהי כן לומר שבמאמר בלבד נתהוו אבל כאן לא נא׳ ויהי כן לאחר ויאמר רק לאחר ויעש. ויש מי שתירץ דמקום התימה הוא מפני דגבי רקיע כתיב בהדיא שנתהוו במאמר כמ״ש בדבר ה׳ שמים נעשו כו׳ אבל א״כ יש לתמוה דמצינו ג״כ כתיב בהדיא (בתהלים ח׳) כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך ועל סמך פסוק זה אנו אומרים בברכות יוצר תתברך כו׳ על כל שבח מעשה ידיך א״כ מצינו להדיא שייחס העשיה לשמים, ובאמת צ״ל דזה היפך ממ״ש בדבר ה׳ שמים נעשו וגם בזולת סתירת הכתובים צ״ל הלשון מעשה ידיך מעשה אצבעותיך והרי ידוע דהתהוות העולמות הוא ע״י מאמר לבד וכדתנן (רפ״ה דאבות) בע״מ נבה״ע והלא במאמר א׳ וכו׳ להבראות כו׳).

ב) **ולהבין** זה היטב, הנה ענין מים עליונים ותחתונים להבדיל הרקיע שביניהם מבואר בזהר פ׳ בראשית (דל״ב ע״ב) שיש דוגמתן באדם וז״ל אית קרומא באמצעות מעוי דב״נ כו׳ כגונא דא רקיע איהו באמצעותא כו׳, וקרום זה הוא חצר הכבד המבדיל בין אברי הנשימה לאברי המזון, ולהבין מה הדוגמא חצר הכבד לרקיע כו׳ הנה מבשרי אחזה, דהנה כל החיות שבאדם נמשך מהלב דהיינו הדבור שבאדם נמשך מהבל הלב דרך הקנה לכן הדיבור הוא מיסוד האש לפי שיוצא מהבל הלב והלב הוא עיקר יסוד האש והיינו שמהלב נמשך ההבל אל הריאה ומהריאה נמשך ויוצא הקול ע״י הקנה (ולכן הדיבור כלול ג״כ מיסוד המים שעיקר הלחלוחית הוא בהריאה ששואבת כל מיני משקי׳) ומתחלק לכ״ב אותיות הדבור בה׳ מוצאות הפה ואפי׳ המח׳ וההרהור שבמוח מקבלים ג״כ החיות מהלב שמהלב עולה להמוח להרהר כו׳ והנה זהו בחי׳ חיות רוחני הנמשך מהלב

הינו התהוות הקול והדיבור וגם ההרהור שבמוח שמקבל ג״כ חיותו מהלב, וגם נמשך חיות גשמי מהלב לכל האברים כי הנפש תלויה ברביעית דם שבלב (וכדאיתא בגמ׳ דכריתות (דכ״ב ע״א) דדם הכנוס בחלל הלב הוא דם שהנשמה תלויה בו) וממנה מתפשט ונמשך הדם והחיות לכל האברים וכמ״ש בזהר דלבא פליג לכל שייפין שכל רמ״ח אברי האדם פנימים וחיצונים מקבלים כח וחיות מהלב ע״י סיבוב והילוך הדם המתפשט מהלב לכל האברים ונמשך החיות ג״כ בהקיבה והקרביים שיהי׳ בהם כח לעכל המזון שהקרביים הם המבררים המאכל ומבררים את הרוחניות שבמאכל והמובחר שבו והפסולת נפרד ויוצא לחוץ ע״י כח הדוחה, וכ״ז הכל כאשר לכל נמשך מהתפשטות החיות מהלב כנ״ל, נמצא דרך כלל נמשך מהלב ב׳ מיני חיות הא׳ חיות רוחני והוא מה שנמשך מהבל הלב להיות התהוות הקול והדבור וגם ההרהור שבמוח והב׳ חיות גשמי הנמשך מהלב ר״ל התפשטות הדם שבו מלובש ג״כ חיות הנפש שנחשב גשמי׳ לגבי השפעת הרוחניות הנ״ל להתהוות הקול והדבור שהוא ע״י בחי׳ הבל היוצא מהלב שהוא המשכה רוחניות משא״כ הדם הוא השפעה גשמי׳ רק שבו מלובש חיות הנפש ג״כ והתפשטות זו נמשך למטה מטה ג״כ בקרביים עד שמהם נשפע ג״כ הפסולת לחוץ כו׳ (ויש לפרש שזהו משני חללי׳ שבלב מחלל הימני שבו רוח חיים מתפשט החיות רוחניות הנ״ל וגם הדיבור נק׳ רוח ממללא ומחלל השמאלי מתפשט הדם כו׳) אך כדי שיהי׳ הפרדה והבדלה זו בין החיות הרוחני שהוא הנק׳ פנימי׳ שיעלה רק למע׳ לאברים הפנימי׳ שהן אברי הנשימה ובין החיות גשמי שהוא הנק׳ חיצוניות שיורד למטה לאברי המזון ולכל האברים החיצונים הוא ע״י חצר הכבד המפסיק בין אברי הנשימה שהן הריאה והלב לאברי המזון הקיבה והמעיים והכבד כו׳ ונק׳ בל׳ הזהר פרסא המפסקת והפרסא היא העושה ההבדל וההפרש שהחיות הפנימי (שאינו עובר דרך הפרסא לכן הוא רוחני יותר) יופרש ויובדל ולא יעלה כ״א למעלה והחיות החיצוני׳ יובדל ויופרש וירד למטה להחיות אברי המזון ואברי החיצונים (וע״י שיורד דרך הפרסא נעשה חיות גשמי כו׳).

ג) **וכך** יובן הנמשל למעלה כי הקב״ה נק׳ לב כמ״ש צור לבבי וכתיב לבבתני אחותי כלה ולבי ער דכמו שמהלב נמשך חיות לכל הגוף כך הוא ית׳ מחיה ומהוה כל העולמות כמ״ש ואתה מחי׳ את כולם וכתיב כי עמך מקור חיים כו׳ מכלכל חיים כו׳ וכמו שבמשל הנ״ל נמשך מהלב ב׳ מיני חיות פנימי׳ וחיצוני׳ או רוחני׳ וגשמיות כך למע׳ עד״מ נמשך ממנו ית׳ ב׳ מיני השפעות החיות והן הן הנקראים ב׳ מיני מים דהיינו מים אשר מעל לרקיע המבדיל ומים אשר מתחת לרקיע כי כל השפעת תענוג נק׳ מים כי מים מגדלים כל מיני תענוג, ולכן בחי׳ מים העליונים הוא בחי׳ השפעת עונג העליון שמקבלים העליונים תענוג מאא״ס ב״ה כמ״ש אז תתענג על הוי׳ והוא ע״ד דוגמא לבחי׳ החיות הפנימי היוצא מהלב לאברי הנשימה שאברי הנשימה אינם כלים לקבל גשמיות ומזון רק חיות רוחני׳ ופנימי׳ הנמשך מהלב וכמ״כ בנמשל הוא בחי׳ עולמות עליונים שחיותם וקיומם הוא מהשפעת פנימי׳ החיות הנמשך מאא״ס ב״ה שמתענגים מזה וזה הנק׳ מים עליונים, אמנם מים התחתונים הוא בחי׳ השפעת חיות גשמיות או חיצוניות החיות הנמשך מאלקותו ית׳ להחיות העולמות התחתונים והוא דוגמא לכמו שנמשך מהלב ג״כ חיות גשמי להחיות אברי המזון שהם מקבלים ג״כ מזון גשמי והם

דוגמא לבחי' עולמות התחתונים שנמשך להם חיצוניות החיות מבחי' הלב כו' ואמנם בבחי' אברים החיצונים יש ג"כ כמה מדריגות כמו באדם הרי כל האברים החיצונים ניזונות מחיצוניות החיות הנמשך מהלב ויש בהם ג"כ הרבה מדריגות והולך ויורד ממדריגה למדריגה עד שלבסוף יש אברים הנמוכים במדריגות שמהם יוצא ג"כ הפסולת גשמי לחוץ ע"י כח הדוחה צא תאמר לו כו' והוא הפרש כו', כך הוא בענין חיצוני' החיות הנמשך בעולמות התחתונים והן הנק' מים התחתונים שיורד ומשתלשל עד שנמשך ג"כ בעה"ז והן כל תענוגי עה"ז שג"כ החיות שבהם נשפע הכל מלמע' אין לך עשב שאין לו מזל כו' ואתה מחיה את כולם כתיב רק שהוא מה שנתגשם ונשפל למטה כמשל הזוהמא היוצא לחוץ כו' (וע' בע"ח של"א פ"ה מזה) וזהו ענין הרקיע שהבדיל בין מים למים שיש בחי' פרסא המפסקת עד"מ באדם הפרסא המפסקת בין אברי הנשימה לאברי המזון כו' כך עד"מ להבדיל הבדלות לאין קץ יש בחי' פרסא המפסקת ומבדלת בין פנימי' החיות ובין חיצוניות החיות שפנימי' החיות שלמע' מהפרסא זהו ענין מים עליונים תענוג עליון הנשפע למע' בעולמות עליונים וחיצוני' החיות שעובר ונמשך דרך המסך והפרסא הוא בחי' הפסולת היוצא למטה והן מים תחתונים עד שנמשך ג"כ להיות תענוגי' גשמים ממש שהן הן כל תאוות העה"ז והנאתו וכוסופא בטילא דליה ולכך הוצרך להיות הפסק רקיע ופרסא ביניהם שעי"ז נבדל ונפרש הפנימי' והחיצוניות זמ"ז, וכמו עד"מ בנפה שמוציאה את הקמח שהוא הפסולת להיות נדחה למטה וקולטת את הסולת שהוא המובחר שנשאר בתוכה כו'.

ד) **ובזה** יובן הפסוק ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב כו' ובחרת בחיים, דפי' וענין חיים הוא בחי' השפעת פנימי' החיות הנמשך מא"ס ב"ה שנק' צור לבבי והוא בחי' מים עליונים שהוא בחי' עונג עליון שנהנין ומתענגים מא"ס ב"ה משא"כ בחי' מים תחתונים שזהו חיצוניות החיות הנמשך עד להחיות כל תענוגי עה"ז נק' את המות ואת הרע שהרי זהו בחי' הפסולת והחיצוניות שנתגשם ויורד למטה ואין לו ערך לגבי הפנימיות וכמו ערך הפרש לגבי פנימיות החיות כו' לכך אע"פ שיש בהם תענוגים רבים בעה"ז הנה לגבי תענוג עליון שבעולמות עליונים נק' זה מות ורע וע"ז נא' ובחרת בחיים הוא השפעת פנימיות החיות שמעל לרקיע כו' נמצא ציווי זה בא דוקא להרחיק מתענוגי עה"ז שאין נק' חיים כלל כי הוא הפסולת הנדחת לחוץ.

וזהו שאמר משרבע"ה ונשב בגיא מול בית פעור ועתה ישראל שמע אל החוקים כו' למען תחיו כו', וצ"ל מהו הסמיכות זל"ז וכמו שהקשה בס' אוה"ת דפי' ונשב בגיא אין לו קשר וחיבור לא עם מה שלפניו ולא עם מה שלאחריו אך הענין הוא דמבואר בע"ח (של"א פל"ה) בענין פעור אשר עבודתה לפעור עצמם ולהוציא הזוהמא אליה כי זהו מזונה ממש ואין שפע נמשך עליה כ"א עד"ז עכ"ל, ופי' כי בחי' מים תחתונים שהוא החיות הנמשך להחיות עולם העשי' הפסולת מזה נמשך להיות חיות לתענוגי עה"ז וזה נמשל לפרש ולזוהמא היוצא מהקרבים העליונים ולכן נק' זה מות ורע לכן זהו בחי' מזון של בחי' פעור הנ"ל, והם ידעו מזה שכל תענוגי עה"ז הם בחי' פסולת ופרש של תענוגי עליון של התורה המלובש בג"ע אך לא רצו לקבל את התורה להיות נכנעים לפני ה' ית' ולהשיג

נועם ה׳ המלובש בתורה שלא רצו בביטול זה רק לתאוות עה״ז יבקשו לכך הי׳ מתריזין לפני בעל פעור שהי׳ ממשיכים עליהם בחי׳ תענוגי עה״ז שהיא נק׳ קיא צואה עי״ז שהי׳ מתריזין א״ע כו׳ שהי׳ ממשיכים זו השפע הנק׳ פסולת וצואה מן המזלות שעל ידם נשפע שפע הפסולת זו שהן כל תענוגי עה״ז כסף וזהב וכל המאכלים הטובים וכמ״ש ממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים שיש כמה מיני השפעת עה״ז שנשפע ע״י השמש כמו התבואה ויש מה שנשפע ע״י הירח ולא רצו בבחי׳ הביטול לה׳ ושעי״ז יקבלו השפע כי לא הי׳ להם בחי׳ הכנעה וביטול זה ורצו שיומשך להם השפע כמו שהן בבחי׳ גסות ואין זה אלא מהפסולת הנ״ל, ולכן אמר מרבע״ה ונשב בגי מול בית פעור פי׳ גי הוא בקעה (והוא רמז על בחי׳ הביטול כנודע בענין חותם שוקע) שהוא ההיפוך והמנגד לבחי׳ הישות והגסות, וזהו מול בית פעור ר״ל ההיפוך מבחי׳ בית פעור כי ע״י הביטול דבחי׳ גי יומשך שפע הפנימי׳ מא״ס ב״ה שאא״ס ב״ה שורה ומתלבש בחכ׳ לפי שהוא בחי׳ ביטול כו׳, וזהו ועתה ישראל שמע אל החוקים כו׳ דע״י בחי׳ ביטול יקבלו שפע הפנימי׳ שהוא בחי׳ חיים וטוב ולא בחי׳ מות ורע וכמ״ש למען תחיה ואמר כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו כו׳ ואתם הדבקים בה׳ חיים כולכם היום חיים דוקא כי שפע הפנימי׳ נק׳ חיים וטוב כנ״ל.

(ובכל הנ״ל יובן מארז״ל בשעה שנשא שלמה את בת פרעה נעץ גבריאל קנה בים כו׳ ובס׳ מגיד משרים פירש זה ע״ש ובזהר פ׳ פנחס דרכ״א סע״ב ובמק״מ, והענין דנת׳ במ״א דהקנה נק׳ שר המשקים שממשיך שפע יסוד המים והלחלוחית וכמ״ש בלק״ת פ׳ וישב ויותר מובן זה לפמש״ל דמים עליונים הן שפע פנימיות היוצא מהלב להדבור שזהו ע״י הקנה כו׳ ויש בחי׳ שר המשקים דקדושה המוליך וממשיך מים דתורה שנק׳ מים כמ״ש הוי כל צמא לכו למים כו׳ וזהו קנה דקדושה ולע״ז עשה אלקים ג״כ שר המשקים דקליפה שממשיך יסוד המים הרעים תענוגי עה״ז וזהו קנה דקליפה וכ״כ בפרד״ס ערך קנה שיש ב׳ בחי׳ קנה הנ״ל והנה יעקב חבל נחלתו כתיב אם האדם נמשך ומתענג בתענוגים עליונים דתומ״צ גורם ג״כ למע׳ המשכת בחי׳ מים עליונים אמנם ח״ו אם נמשך אחר תענוגים גשמיים גורם ג״כ כך למע׳ יניקה לקליפות שהם בחי׳ פסולת דמים תחתונים כנ״ל, וזהו שע״י שנשא שלמה את בת פרעה אף שגיירה א״ע מ״מ נמשך אחר בחי׳ מים תחתונים הנ״ל ועי״ז גרם שהקנה דקליפה שהוא בחי׳ שר המשקים ומקור מוצא פסולת המים תחתונים (ע׳ מק״מ שם) יהי׳ לו תפיסא ח״ו בבחי׳ ים שהוא בחי׳ איזה מדריגות מדת מל׳ הנק׳ ים וזה כענין מארז״ל בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא וענין הזוהמא הוא בחי׳ פסולת מים הרעים הנ״ל שהן נבדלים ע״י הפרסא להיות נפרדים ונפרשים בפ״ע וע״י שהאדם נמשך אחר התענוגים גשמיים שזהו בחי׳ פסולת וזוהמא כנ״ל גורם לו להיות איזה תפיסא כו׳ וזהו סוד נפלה עטרת ראשינו, ומי גרם הנפילה הזאת הוא השפלות שאנו משפילים א״ע אחר תענוגים גשמיים שזה גרמא להיות ח״ו באו גוים בנחלתיך טמאו את היכל קדשיך כו׳ זהו ענין נעץ קנה בים, ועי״ז שהקנה דקליפה מקור המים הרעים יש לו איזה תפיסא בהים גורם שיעלה הים שרטון דהיינו זוהמא ופסולת כענין בחי׳ פסולת מים תחתונים הנ״ל ולכן נבנה עליו כרך גדול של רומי שהוא בחי׳ השפעת של תענוגי עה״ז שהן בחי׳ פסולת וזוהמא הנ״ל).

וזהו שנא׳ ובחרת בחיים דהיינו לבחור בבחי׳ מים עליונים שהם תענוג העליון שנמשך מא״ס ב״ה בעולמות עליונים והוא למטה ע״י תומ״צ להיות שש ושמח ומתענג בקיום התומ״צ דוקא ולמאוס בתענוג עה״ז שהן מים חרעים כנ״ל רק להתענג על ה׳.

ה) **אך** איך יגיע לזה לבחור בחיים הנ״ל ולמאוס תענוגי עה״ז הוא ע״י ההתבוננות תמיד בכל הנ״ל איך שאין ערוך כלל כל תענוגי עה״ז לגבי תענוג עליון והן רק בחי׳ פסולת הנ״ל ולהתבונן עוד בגדולת ה׳ איך שלגדולתו אין חקר ושאפילו בחי׳ תענוג עליון דקדושה הנק׳ מים עליונים בטל לגבי מהו״ע ית׳ וכמ״ש כי עמך מקור חיים וכמשי״ת לקמן אי״ה. וזהו ענין הק״ש שמע ישראל שמע הוא ל׳ הבנה שמתבונן איך שהוי׳ הוא אלקינו וגם שמע הוא ל׳ אסיפה כמו וישמע שאול כו׳ ופי׳ שתאסוף כל מחשבותיך וכל כחות הנפש בהבנת והשגת איך שהוי׳ הוא אלקינו וענין ההתבוננות זה הוא ג״כ מתחיל בהבנת תיבת שמע כי שמע הוא אותיות שם ע׳ פי׳ שם הוא בחי׳ אותיות הנמשכים ממנו ית׳ להחיות עולמות עליונים כמ״ש כי נשגב שמו לבדו הודו על ארץ ושמים וכמבואר למע׳ שזהו בחי׳ פנימי׳ החיות ושם זה הוא נמשך מבחי׳ ע׳ הוא ז׳ מדותיו ית׳ הקדושים שכאו״א כלולה מעשר והם ע׳ והן המדות שבפסוק לך ה׳ הגדולה והגבורה והת״ת כו׳ כמשנ״ת שהדבור מקבל מהלב שבו משכן המדות ופי׳ לך ה׳ הגדולה שהמדות עצמן בטילים נגד א״ס ב״ה עצמו דכולא קמי׳ כלא חשיב ואינו בגדר מדה כלל כמאמר דלאו מכל אינון מדות איהו כלל רק שכדי להבראות העולמות בע״ג ומדה נתלבש א״ס ב״ה בהמדות אלו, וזהו ענין ששת ימי בראשית שהם הששה מדות שבכל יום משימ״ב נתגלה מדה א׳ מששה מדות הנ״ל כמו ביום א׳ נתגלה מדת החסד ונמשך במאמר יהי אור וביום ב׳ מדת הגבורה כו׳ עד יום וא״ו שנשלמו וא״ו ימי המעשה אז הוא שבת ביום הזה מכל מלאכתו אשר עשה, וזהו מחדש בכ״י מע״ב פי׳ שגם עכשיו כל יום א׳ בשבת הוא גילוי מדת החסד באותיות ומאמר הנמשך ממדת החסד וכן בכל יום הוא התחדשות מדה אחרת וצירופי אותיות חדשים מה שלא הי׳ כן ביום שלפניו, ובזה יובן מה שאנו מונין כל השבתות שהוא יום ז׳ ואח״כ יום א׳ יום ראשון בשבת כו׳ דלכאורה אינו מובן הלא כבר עברו כמה אלפים ורבבות ימים מעת בריאת עולם עד עכשיו (ערך שני פעמים אלף פעמים אלף יום) א״כ איך אנו אומרים על כל שבת שהוא יום ז׳ ליצירה כאלו הוא שבת בראשית, אבל לפי הנ״ל הוא מובן דבאמת כל שבת הוא יום ז׳ ממש כמו שבת בראשית וממילא אח״כ כל יום ראשון בשבת הוא כמו יום ראשון ממש דוימ״ב וכן יום ב׳ כו׳ כי ענין ששת ימי המעשה חיותם וקיומם ושרשם הן וא״ו מדות עליונים שנמשך מהם וא״ו מיני המשכות חלוקים זמ״ז היינו מכל מדה המשכה מיוחדת המורה על בחי׳ מדה זו וביום הז׳ הוא שבת שהוא בחי׳ עליות כל המדות למקורן ושרשן כמו עד״מ אדם שעוסק במלאכה הנה כשעדיין מלובש בעסק המלאכה ההוא הוא משפיל א״ע ומדותיו ואת שכלו שמלובשין באותו עסק וכשגומר את העסק אזי הוא שובת ונוח שאז הוא נתעלה ובא אל עצמותו וזהו ענין המנוחה שעלה אל עצמותו כן עד״מ למע׳ הוא״ו ימי המעשה הם בחי׳ השפלה אצלו ית׳ שהמדות עליונות נשפלים להתהוות שמים וארץ ולכן בשבת הוא שבת מכל המעשים ובא לבחי׳ עצמותו ית׳ וזהו נק׳ ויגח ביום

הזה כו׳ וינפש כו׳ שמתעלין הז׳ מדות למקורן ושרשן שלמע׳ מבחי׳ מדות, והנה כיון שכן הרי בשבת בראשית שהי׳ עליות הז׳ מדות הנ״ל בשרשן א״כ ביום א׳ שאחר השבת האיר ונמשך מחדש בחי׳ חסד בבחי׳ ירידה כמו ביום א׳ דוימ״ב לכן ה״ז יום א׳ ממש ולא יום ח׳ כי זהו מדת החסד שהוא יום א׳ שעיקר היום הוא המדה לכן אף שעברו רבבות ימים מ״מ באמת כל יום שבת הוא יום ז׳ כי בכל שבת הוא עליות המדות לשרשן כמו בשבת בראשית ושם הוא למע׳ מהזמן וכשנמשך אח״כ יום ראשון שאחר שבת הוא ממש יום ראשון שנמשך מלמע׳ מהזמן דבחי׳ שבת להיות אח״כ זמן והוא יום א׳ ואח״כ יום ב׳ כו׳ עד יום הז׳ שבת כו׳.

ו) **ובכ״ז** יובן מה שאנו אומרים בשבת רצה והחליצנו מהו ענין והחליצנו, והענין שהוא מל׳ חליצת הנעל כו׳ כי בששה ימים דחול נמשך השפע ע״י מסכים ולבושים וכנ״ל ענין הפרסא המבדלת וזהו בחי׳ נעל דשכינתא אבל בשבת שהוא עליות העולמות אנו מתפללים והחליצנו שלא יומשך השפע ע״י בחי׳ העלם דבחי׳ נעל ופרסא הנ״ל כ״א גילוי בחי׳ היותר גבוה ולכן מצוה להתענג בשבת כי אז גילוי תענוג עליון דבחי׳ מים עליונים שמעל לרקיע ופרסא כו׳ והמ״י, וזהו ג״כ ענין שמע שם ע׳ השם הוא הזיו ממדותיו ב״ה שמתפשט להחיות כל העולמות והוא עולה ונכלל בע׳ הם הז׳ מדות וגם הע׳ רבתי זהו עליות המדות ג״כ בשרשן ומקורן כמ״ש לך הוי׳ הגדולה כו׳ והוא מעין העליות דשבת כי בק״ש הוא בחי׳ העלאת מ״נ באמרינו שמע ישראל, וזהו ג״כ שמע ל׳ אסיפה שהאסיפה הוא להיות עליות העולמות לשרשן, והעליה זו הוא ע״י אתעדל״ת של האדם כשמאסף כל כחות נפשו שמתפזרים כל היום בעסקיו להתבונן באלקים ולבחור בחיים ולמאוס בתענוגי עה״ז וענין ובחרת בחיים הוא בחי׳ שמע שם ע׳ כי בחי׳ שם זהו פנימי׳ חיות העולמות והוא נכלל בשרשו ומקורו בחי׳ ע׳ רבתי כנ״ל וע״י מה יגיע להיות ובחרת בחיים הוא ע״י התבוננות מיניה וביה איך כי חיות כל העולמות עליונים הוא רק מבחי׳ שמו כי נשגב שמו כו׳ ואצ״ל עולמות גשמיים שהם בחי׳ פסולת כו׳ ולזאת יבוא לבחור בחיים וזהו שמע כו׳ ופי׳ שמע ישראל בענין דישראל עלו במח׳ וזהו שאמר אח״כ ה׳ אלקינו לפי שנשמו׳ נמשכו מבחי׳ מח׳ שהוא בחי׳ פנימיות ולמע׳ מע׳ מבחי׳ שאר עולמות הנמשכים מבחי׳ הדבור ואפי׳ מלאכים נמשכים מבחי׳ הדבור לבד ולכן נתהוו בוימ״ב אבל נש״י שנמשכו מבחי׳ מח׳ הי׳ ג״כ קודם וימ״ב לכן אומרים אלקינו ממש. והנה מח׳ נק׳ חיי החיים כי בחי׳ דבור נק׳ חיים כמשנ״ת בענין מים עליונים ומים תחתונים שבחי׳ מים עליונים הנק׳ חיים זהו עד״מ בחי׳ הדיבור שנמשך מבחי׳ חיות רוחני היוצא מהלב והוא חיות כל המלאכים ועולמות עליונים, אבל יש בחי׳ חיי החיים שהוא מקור כל החיים וכמש״א רז״ל מחיה החיים מחיה מתים כו׳ וכתיב כי עמך מקור חיים מכלכל חיים כו׳, ונש״י שנמשכו ממח״ע הוא מבחי׳ חיי החיים. וזהו ג״כ ענין ב״פ הוי׳ פי׳ שם הוי׳ הוא מבחי׳ המשכה מא״ס ב״ה כי כל המשכה מא״ס ב״ה צ״ל ע״י בחי׳ צמצום תחלה ואח״כ התפשטות וזהו בחי׳ י״ה דשם הוי׳ היו״ד בחי׳ צמצום וה׳ בחי׳ התפשטות ואח״כ וא״ו הוא המשכה וה׳ התפשטות ולכן כדי להיות בחי׳ התהוות מח׳ הוא ג״כ ע״י שם הוי׳, וזהו שם ה׳ הא׳ אלקינו ישראל עלו במח׳ ואח״כ כדי שיהי׳ בחי׳ דבור צ״ל עוד שם הוי׳ צמצום והתפשטות

והמשכה וזהו הוי' אחד שכדי שיהי' שייך לומר בחי' אחד הוא ע"י צמצום והמשכה כו' כי למע' מבחי' השתלשלות שמים וארץ לא שייך לומר עליו ית' לשון אחד כמ"ש במ"א שצריך להבין מלת ל' אחד איך הוא מורה על אמיתית יחודו ית' דהנה אמיתית יחודו ית' היינו שהוא לבדו הוא ואפס זולתו וא"כ מורה ע"ז יותר ל' יחוד אבל מלת אחד אינו מורה כ"כ ע"ז שהרי יש אחד המנוי ג"כ וכמו יום ראשון למע"ב נק' יום אחד והרי יש לו שני כו', והגם שאנו מבארים מלת אחד שאינו כאחד המנוי מ"מ כשהוא אומר יחיד הוה א"ש טפי שאז לא הי' צריך פירוש כי יחיד היינו שאין שני לו ואין זולתו כמו שבאמת אין עוד מלבדו, אך הענין הוא שבאמת לגבי הקב"ה מצד מהו"ע ית' לא שייך עליו מלת אחד כלל שהרי הוא יחיד ומיוחד והוא לבדו הוא אלא כמארז"ל שהוא אחד בז' הרקיעים וארץ ובד' רוחות העולם שהם בחי' ששה קצוות העולם בחי' הנחלקת ופירוד אעפ"כ שורה ומתגלה יחודו ואחדותו ית' ואינן מתיחדים באחד שכולם בטילים לגבי אור ה' השורה ומתגלה בהם וכמ"ש וצבא השמים לך משתחוים והם ו' קצוות גשמיים וו"ק רוחנים חסד הוא בחי' ימין דרום וגבורה הוא בחי' שמאל בחי' צפון כו' כולם מתיחדים ונעשים אחד ליחודו ית' השוכן בתוכם אבל הקב"ה מצד עצמו שהוא רם ונשא רבבות מדריגות אין קץ מגדר ו"ק גשמיים ורוחניות כי לאו מכל אינון מדות הוא כלל ואין שייך אצלו בחינת מעלה ומטה גשמיי' ורוחנים כי את השמים ואת הארץ הוא מלא בשוה לא שייך רק לקרותו בחינת יחיד אבל מה שנקרא אחד הוא מצד התלבשותו בעולמות ושהם בטילים ליחודו יתברך השוכן בתוכם (ומה שאנו אומרים בפסוק ראשון דקריאת שמע בחינת אחד ולא נזכר בחינת יחוד שהוא גבוה יותר, הענין כי זהו כוונה עמוקה יותר איך כי מלבד אמיתית יחודו בעצמותו דשייך ע"ז לשון יחיד כי הוא לבדו הוא פשוט בתכלית הפשיטות אבל עוד זאת שאפילו לאחר שנבראו שמים וארץ הם בטילים במציאות ממש וכלא ממש חשיבי עד שהוא אחד בהם ג"כ ר"ל שאין העולם עולה קמי' ית' בשם יש ודבר כלל וכלא חשיבי ממש ר"ל כאילו אין כאן מציאות העולם רק מציאותו ית' לבד הוא הנמצא ובחי' זו לא הי' מובן ממלת יחיד דהי' יכול לעלות על הדעת דהגם שהוא יחיד ומיוחד מ"מ העולמות נבראו ג"כ בענין שהם יש ודבר אפי' קמי' כמו שנראה לעינינו, אבל ממלת אחד שהפי' אחד בז' הרקיעים וארץ כו' מובן מזה דהם כלא חשיבי קמי' ית' כביטול הזיו במקורו וכמ"ש בלק"א ח"ב פ"ג והיינו דוקא קמיה ית' ונק' יחו"ע משא"כ אצלינו נראה העולם ליש ודבר נפרד מצד הסתר הפרסא המעלים ומסתיר כו' וכיון דבחי' אחד הוא שייך בהתלבשות אלקותו בו"ק ע"כ צ"ל עוד שם הוי' צמצום והמשכה עד שיתלבש בבחי' זו ואז שייך לומר אחד. וזהו שאמרז"ל שיאריך באחד כדי שתמליכהו בשמים וארץ וד' רוחות העולם, כי בבחי' זו שייך אחד שהעולמות בטילים ליחודו אבל למע' לא יתכן כלל לומר תיבת אחד כי אין שייך בחי' עולמות ויש כלל ואין שייך כ"א תיבת יחיד שהוא מורה שהוא בעצמו יחיד ואין עוד מלבדו ואף אם יבוטלו כל עולמות הנה הוא יחיד ומיוחד לבד וכמו קודם שנבה"ע כו' וזהו ענין ב"פ הוי' כי בבחי' שם הוי' אלקינו אין שייך מלת אחד כי הגם ששם הוי' זה הוא כדי להיות התהוות בחי' מח' הוא למע' מבחי' מדריגת ו"ק אפי' מבחי' ו"ק רוחניים כנ"ל כי מח' הוא בחי' חיי החיים והוא בחי' תרדל"מ שהוא מקור כל ההשתלשלות וחיי החיים

ומבחי' זו נלקח שרש נש"י ולכן כדי שיהי' נמשך להיות השתלשלו' העולמות בחי' שמים וארץ רוחניים וגשמיים שזהו בחי' אחד צ"ל שם הוי' צמצום והתפשטות והמשכה שהוא מקור להיות בחי' דבור הנק' חיים כדלעיל בפי' את החיים ואת הטוב כו', ומקור הדבור הוא ד' רבתי דאחד, וכשיתבונן האדם בכ"ז מתחילה בענין את החיים ואת המות דהיינו שכל השפעות תענוגי עה"ז הם מים תחתונים ונק' מות ורע אבל חיים הוא בחי' מים עליונים בחי' דבורו ית' המתלבש בעולמות עליונים ואח"כ יתבונן איך שה' אלקינו ששרש נש"י נמשך מבחי' מח' בחי' חיי החיים ממילא יבוא לבחי' ואהבת כו'.

ז) וזהו ענין אנשי יריחו שהיו כורכים את שמע ולא היו מפסיקין בין א' לואהבת, כי ע"י קבלת בחי' אחד דהיינו בחי' יחו"ע שהוא בחי' ביטול ממש לאא"ס תגדל האהבה כו' אך אין הלכה כדבריהם וצ"ל דוקא בשכמל"ו וזהו תקנו אנשי כנה"ג מה שלא הי' אומרים זה קודם שהרי אפילו אנשי יריחו הי' כורכים כו' והענין כי תחלה בזמן שהי' ישראל במעלה עליונה לא הי' צריכים אז לומר בשכמל"ו כי הי' אז בהם בחי' הביטול בהשגתם בבחי' אחד איך שכולא קמי' כלא חשיב הי' מתבטלים בתכלית מחמת ההשגה זו ונמשך בהם בחי' ואהבת מצד ההשגה וההתבוננות לבד אך לאח"כ בזמן חורבן בית ראשון בעה"ר אשר נפלה עטרת ראשינו ושכינת עוזו ית' מקור נש"י ממדריגתה העליונה בבחי' גלות לא הי' ישראל עוד יכולים לומר ולהגיע לבחי' ואהבת כ"א שיאמרו תחלה בשכמל"ו דוקא, ויובן זה בהקדים מ"ש במ"א שעל ישראל בימי הגלות כתיב וזרעתיה לי בארץ ואמרז"ל אדם זורע כור מוציא כמה כורין כו', והענין הזריעה והתוס' והריבוי שנתהווה מן הגלות, הוא כי הנה כתיב קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תבואתו דוקא שישראל נק' תבואת ה' והוא כמו שאדם זורע תבואה עד"מ בשביל התוס' שיצמחו כך ברצות ה' שיתוסף ויתרבה גילוי אלקותו בעולם לע"ל וימלא כבוד ה' את כל הארץ ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כו' זורע את ישראל בגלות שעי"ז יתגלה כבודו בריבוי ותוס' וזהו ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם פי' שכדי שיומשך ברכה ותוספות ריבוי בגילוי אלקותו מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא הוא ע"י ישראל כו' וכמו כשזורעין את התבואה הנה הוא מכוסה בעפר ואין לה פארה והדרה הראשון רק אח"כ יצמח ביתר שאת ויתר עז ממעלתה הראשונה משא"כ בשעה שהיא בעפר קודם הצמיחה כך בגלות הוא בחי' הסתר והעלם אלקות בעולם וכמ"ש בזהר קוב"ה בגלותא סליק לעילא לעילא דהיינו לגבי בחי' מהו"ע בחי' יחיד ומיוחד שאינו בגדר עלמין כלל ואינו שורה ומתגלה יחודו ואחדותו בתחתונים ונראה כאלו העולם הוא יש ודבר בפ"ע ושחה לעפר נפשינו מצד העלם וההסתר, משא"כ בזמן הבית הראשון שהי' השראת השכינה בהיכל קה"ק למעלה מסדר והדרגת השתלשלות העולמות כמ"ש בלק"א פנ"ג זהו גילוי בחי' אחד כו' אלא שאף בגלותינו לא עזבנו ה' אחד וניתן לנו הכח להיותינו יכולים להמשיך בחי' יחודו ואחדותו ית' למטה בתחתונים והוא בחי' צמיחה מתוך העפר וההעלם המכסה ומסתיר (ואז הגילוי ביתר שאת בריבוי ברכה רק הגילוי אינו עכשיו בחיצוניות העולמות עד לע"ל) אך היינו דוקא ע"י אמירת בשכמל"ו.

ח) **והטעם** הוא דהנה כמו שבמשל בזריעת הגרעין הנ״ל שאינו צומח עד שנרקב ונפסד ואז יעלה ויצמח משא״כ כשהוא קיים עדיין בארץ בישותו ושלימותו לא יהי׳ ממנו שום צמיחה, כי מיש ודבר א״א להתהוות יש אחר רק כשנרקב ומגיע לבחי׳ אין אז יתלבש בו כח הצומח ויתהווה ממנו יש אחר בתוס׳ וריבוי ההגדלה במאד מאד על היש הראשון שהי׳ מקודם שנרקב כו׳ ומי גרם הגדלה זו הוא דוקא מה שנרקב תחילה בארץ, כך בנמשל א״א להעלות ולהצמיח גילוי יחודו ית׳ בנפש האדם להגיע לבחי׳ ואהבת כ״א ע״י הקדמת בחי׳ לאכפיא לסט״א שהוא בחי׳ קעמ״ש באמרו בשכמל״ו וכמ״ש שום תשים עליך מלך כו׳. ועיקר ענין קעמ״ש הוא בחי׳ ביטול רצון דהיינו שיהי׳ דוקא בחי׳ ומדריגות עבד שעובד בלי שום שאלת וידיעת טעם ודעת כלל למה צריך לעשות כן ומה התועלת מזה כ״א רק שיודע שזהו מצות המלך ופקודתו ולעשות המצוה ולקיימה ויקר בעיניו קיום רצון המלך לבד כי הוא בטל אליו לגמרי ואינו דבר בפ״ע וזהו עיקר ענין העבדות, אבל כשעובד ומקיים מצות המלך רק מפני שיודע הטעם והמכוון של המלך בפקודתו ושכשר ונכון הדבר לעשות כן ויש בזה טוב טעם ומחמת זה הטעם הוא מקיים המצוה ולא מצד עול מצות המלך ג״כ אף שחפץ ומתענג בקיום מצותיו מחמת ידיעתו הטעם מ״מ אין זה נק׳ עבודה כלל, כי עיקר העבודה הוא העול בלי שום טעם כו׳ רק מפני רצון המלך, ולכן אף גם מי שיודע קצת סודות וטעמי מצות הנז׳ בכהאריז״ל צ״ל עיקר התחלת העבודה לפני קיום המצוה רק מחמת שהוא רצון המלך מלכי המלכים לבד בלתי שום שאלת טעם רק שאמר ונעשה רצונו, וזהו ענין קעמ״ש עול דוקא, וזהו באמרו בשכמל״ו צריך לקבל על עצמו לעבדו ית׳ בכל מיני עבודת עבד אף אם אינו יודע שום טעם כלל, ולכן בחי׳ זו הוא ענין בחי׳ הרקבה במשל שנפסד ונרקב ישותו כיון שמבטל רצונו לגמרי, ועיקר בחי׳ ביטול רצון אף שאינו ידע שום טעם מ״מ מבטל א״ע לגמרי זהו ענין שנרקב ונפסד ישותו משא״כ כשאינו עושה רק מפני השכל והטעם לבד אין זה ביטול היש ואינו בחי׳ רקיבה שיהי׳ מזה צמיחה ולכן ע״י בשכמל״ו דוקא יהי׳ אח״כ הצמיחה והגילוי יחוד ה׳ בנפשו שיוכל לבוא לבחי׳ ואהבת כו׳

והנה ענין הצמיחה ביתר שאת ויתר עז על היש הראשון קודם שנזרע הוא בחי׳ אהבת בכל מאדך שהוא אהבה הגדולה שאין הכלי יכול לקבל ונק׳ בזהר בחילא יתיר והוא בחי׳ תשובה כו׳ ועי״ז הנשמה מגעת למע׳ משהיתה בשרשה כי שרשה הוא בחי׳ מח׳ ישראל עלו במח׳ והוא נק׳ חי החיים אבל כשהיא נזרעת בגוף והוא עובד בבחי׳ קעמ״ש בטל רצונך מפני רצונו כו׳ ובבחי׳ מאדך אז היא מגעת למדרגה נעלה מבחי׳ מח׳ כ״א לבחי׳ עצמות א״ס ב״ה שבו נאמר כי עמך מקו״ח שבחי׳ מקור חיים הנק׳ חיי החיים הוא עמך בחי׳ טפל ובטל כו׳ וכמ״ש במ״א שדוקא ע״י בחי׳ מאדך שהוא למע׳ מן הכלי שלו יכול להגיע לבחי׳ עצמיות א״ס שהוא למע׳ מבחי׳ כלי ומדה כו׳ ואח״כ כתיב ודברת בם הוא ג״כ ע״ד הנ״ל דבשכמל״ו כי מל׳ פה תושבע״פ קרינן לה והוא בעסקו בתורה שהם הכל מצות המלך ופקודתו אסור ומותר כו׳ ויכריח א״ע בע״כ ללמוד כמארז״ל ההפרש בין עובד ה׳ ללא עבדו אינו דומה שונה פרקו כו׳ שביתרון הא׳ לבד שלומד בע״כ יותר מרגילותו הוא נק׳ עבדו שזהו דוקא עיקר העבדות בע״כ ואכפיא סט״א בקעומ״ש שניתוסף עי״ז כו׳ שיגיע לדביקות בעצמיות א״ס ב״ה וזהו עבודת

בבחי' וע"ט ובסו"מ הוא שמקדש א"ע במותר לו כמארז"ל פרישות מביאה לידי נקיות ובימי הקדמונים שהי' ישראל במעלה העליונה הי' יכולים לידור נדר לה' להגביה המאכל כו', ועתה צריך לומר בלי נדר רק לקדש א"ע במותר לו וכמאמר פרישות מביאה כו' כנ"ל והוא דבבית ראשון הי' יכולים להגיע לבחי' ואהבת בלא אמירת בשכמל"ו דאין לומר משום שהגלות לבד נק' זריעה שצריך בחי' רקבון הגרעין ע"י ביטול רצון כו', דמ"מ הרי ירידת הנשמה בגלות בכלל נק' זריעה כמ"ש חרעתי את בנ"י כו' רק שאמת שעיקר בחי' זריעה הוא בגלות כנ"ל אלא עיקר הטעם משום דבחי' ביטול רצון הוא נמשך ע"י בחי' היראה ולכן נא' מה ה' שואל מעמך כ"א ליראה כו' ונודע דבזמן בהמ"ק הוא גילוי בחי' יראת ה' בנש"י וחורבן ירושלים הוא בחי' מניעת והסתלקות יראה ממנו הנק' ירושלים יראה שלם כו' ועיקר הגילוי הי' בבית ראשון כמ"ש בלק"א פנ"ג לכן אז הי' יכולים להגיע בנקל לבחי' יראה וביטול רצון משא"כ עכשיו הדרך להגיע לבחי' יראה הוא ע"י קבלת העבודה תחלה לאכפי' גופו במעשה בסו"מ וע"ט כנ"ל ועי"ז יאיר אח"כ בחי' היראה בנפשו ובחי' קעמ"ש לעבדו בכל מיני עבודת עבד זהו ענין בשכמל"ו כנ"ל.

ביאור על הנ"ל. צריך להבין עוד כמה דברים במש"ל ע"פ שמע ישראל כו' הא' י"ל כיון שנת' למעלה (אות וא"ו) איך ששרש נש"י הוא מבחי' חיי החיים א"כ למה זה ירדו למטה בגוף בעה"ז השפל שיש בו תערובות טו"ר הנק' חיים וטוב ומות ורע והוצרך להצטוות ובחרת בחיים והלא קודם ירידתם הי' שרשו מחיי החיים שלמע' מבחי' חיים א"כ למה זה ירדו במקום שיש ג"כ בחי' מות ורע, והגם שיבחר בחיים מה ירויח בזה שהרי בלא"ה הי' שרשו מבחי' חיי החיים, הב' י"ל כפילות הענין יהי רקיע כו' ויעש את הרקיע כו' שלא נת' היטב התירץ ע"ז, הג' י"ל הסתירה מ"ש בדבר ה' שמים נעשו ופעם כתיב שמיך מעשה אצבעותיך וכתיב וימיני טפחה שמים שנתהוו ע"י מעשה וכמאמר תתברך על כל שבח מעשה ידיך, וגם איך שייך ענין מעשה למע', הד' להבין ענין בשכמל"ו שלא אמרו משרבע"ה ותיקנו אנכה"ג לאמרו, הה' דהנה מבואר למע' (אות ב־ג) שהקב"ה נק' לב כמ"ש צור לבבי כו' שהוא כמו עד"מ הלב שנמשכים ממנו כל מיני חיות כו' וצ"ל הפסוק לבבתני אחותי כלה שהוא הקב"ה ובנ"י שהם העושים באתעדל"ת שלהם שיהי' הוא ית' בחי' לב וזהו לבבתני שאתם העושים אותי לבחי' לב, וצ"ל מהו השייכות זה לבנ"י הלא ואתה מחיה את כולם כתיב וא"כ ממילא נמשך ממנו ב' מיני חיות הנ"ל דוגמת הלב אף גם בלא אתעדל"ת שלהם ומהו לבבתני כו' ועי"ז יובן ג"כ אי"ה כללות הכוונה בק"ש. והנה לבאר הקר' הא' יובן ע"פ משנ"ת אצלינו (בתו' ע"פ ששים המה מלכות) ע"פ ומעין יצא מבית ה' והשקה את נחל השטים דהנה אמרז"ל (סנהדרין דל"ט א') שאמר המין לאמימר מפלגך לעילא דהורמיז מפלגך ולתתא דהורמין ופי' מפלגך ולעילא ששם כלי הנשמה והרוחניות חלק הקב"ה ומפלגך ולתתא ששם כלי הגשמיים חלק כח אחר

הם כו׳ (כן פי׳ מהרש״א שם הובא בע״י וכ״מ בערוך ובתו׳ שם) והשיב לו אמימר א״כ איך שביק ליה הורמין להרמיז להעבורי מיא בארעי׳ פי׳ איך מניח התחתון להעביר מים בארצו שכל מה שאדם מכניס דרך פיו יוצא דרך נקבים התחתונים עכ״ל והענין דיש בחי׳ פרסא המפסיק בין מים עליונים למים תחתונים שהוא בין בחי׳ השפעת תענוג עליון לבחי׳ השפעה חיצוני׳ וכדוגמת חצר הכבד באדם חהו מפלגך ולעילא שהוא כלי הנשימה שלמע׳ מחצר הכבד וכמ״כ הרמז למע׳ בחי׳ שלמע׳ מהפרסא זהו חלק הקב״ה דאיהו וגרמוהי חד בהון כו׳ משא״כ מפלגך ולתתא אחר הפסק הפרסא שהוא בחי׳ מים תחתוני׳ הם בחי׳ יש ודבר נפרד לגמרי וא״כ רשות אחר הוא זהו מאמר המין, והשיב לו אמימר א״כ איך מניח להעביר מים בארצו כי מ״ת גופן נמשך ע״י הבירור של הפרסא מפסולת מ״ע שנתברר ונסתנן ויוצא לחוץ וא״כ ממך הכל כתיב, ומה שנאמר ומשם יפרד אין ר״ל שהם נפרדים באמת רק שנראה לעין כאלו הם דבר נפרד בפ״ע אבל באמת הם בטילים בתכלית כמו מה שלמע׳ מהפרסא, רק שזהו קמי׳ כמא׳ כולא קמיה כלא חשיבי קמיה דוקא אבל לעינינו נראה שהם בחי׳ דבר נפרד וזהו מסיבת הפרסא, משא״כ למע׳ מהפרסא אינן נראין ליש כלל ואיהו וגרמוהי חד ממש, אמנם אפילו למטה מהפרסא אין השינוי אצלו ית׳ שא״כ איך שביק להעבורי מיא כו׳ כנ״ל. ובזה יובן ירידת נש״י ששרשן מאד גבוה למטה בגוף כדי שימשיכו הגילוי למטה מהפרסא ג״כ שיהי׳ הגילוי למטה בעולמות התחתוני׳ כמו שהוא בעולמות עליוני׳ שזהו תכלית הכוונה מבריאת העולמות כדי שיהי׳ לו דירה בתחתונים דוקא והמשכה זו הוא דוקא ע״י נש״י ששרשן גבוה מאד מבחי׳ חיי החיים לכך ביכולתן להמשיך הגילוי למטה ג״כ כמ״ש ובחרת בחיים שאפילו במקום שיש בחי׳ מות ורע יוכלו לבחור בחיים לפי ששרשן גבוה מאד לכך יכולין להתגבר על הגוף המסתיר, וכמ״ש במ״א בענין נשמות ומלאכים, וזהו ומעין יצא מבית ה׳ והשקה את נחל השיטים דהנה נחל השיטים הוא בחי׳ מים תחתונים הנ״ל שלמטה מהפרסא כי שיטים הוא מל׳ שטות וגם מל׳ שטו העם כו׳ שהם בחי׳ עלמא דפרודא ונחל השיטים הוא מקור חיותם המחיה ומהוה אותם, וכשיתגלה בחי׳ עצם המעין אזי אף בבחי׳ נחל השיטים יהי׳ גילוי אור ה׳ ולא יהי׳ עוד בחי׳ פירוד כלל אפילו אצלינו שוכני מטה כו׳ ודוקא ע״י ומעין יצא כו׳ שהוא גילוי בחי׳ שלמע׳ אפילו ממים העליונים דהנה בחי׳ מ״ע זהו מ״ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן שכל השתלשלות הוא מהנהר ההוא היוצא מעדן וכתיב ומשם יפרד כו׳ ע״י הפרסא להיות מים תחתונים כו׳ חהו ד׳ נהרות הם מצרים בבל כו׳ אבל לעתיד שיתגלה עצם המעין שלמע׳ מהנהר (והוא בחי׳ חיי החיים שלמע׳ מהחיים כו׳) למטה אזי יהי׳ יחוד למטה כמו למע׳ ממש, ולכן המשכה זו הוא ע״י ישראל דוקא ששרשן מבחי׳ מעין הנ״ל כמ״ש מעין גנים כו׳ כמ״ש במ״א ומעתה יובן התירוץ על קו׳ א׳.

(נת׳ הענין שהמין ר״ל ששני רשויות הם דלמטה מהפרסא שהם נפרדים הם דבר בפ״ע ואמימר השיב לו שבאמת אין דבר נפרד כלל קמי׳ ית׳ רק שנראה כן לעינינו מחמת ההסתתרות דאל״כ איך שביק להעבורי מיא כו׳ ולע״ל מעין יצא והשקה לנחל השיטים שגם במ״ת יהי׳ הגילוי כמו למע׳ והיינו דוקא ע״י ומעין כי בנהר כתיב ומשם יפרד וכו׳ וזהו ירידת הנשמות ששרשן ממעין גנים להמשיך הגילוי למטה דוקא ג״כ).

ב) אך להבין איך הוא ההמשכה איך יכולים נש״י שהם למטה בגופים בתחתיות בסוף העולמות שלמטה מהפרסא להמשיך מבחי׳ ומעין יצא כו׳ שלמע׳ אפילו מבחי׳ נהר היוצא מעדן שכל ההשתלשלות הוא מהנהר כנ״ל והם ימשיכו מלמע׳ מהשתלשלות והנה המשכה זו הוא הוא ע״י תומ״צ אך בכלל המשכה זו הוא ענין מצות ק״ש (וית׳ זה לקמן אי״ה בתירוץ קו׳ ה׳) אכן כדי להבין זה יש להקדים תחלה כללות ענין הפרסא שהוא ענין הרקיע שבתוך המים שנכפל בו ויאמר כו׳ ויעש כו׳ ויובן בהקדים להבין הקו׳ הג׳ שנת׳ מ״ש על כל שבח מעשה ידיך מהו ענין מעשה, חה נת׳ על פסוק וספרתם לכם בהביאור דכל בחי׳ התפשטות החיות נק׳ הבל אפילו בחי׳ התפשטות החיות בבחי׳ עשיה כמו התפשטות התנועה ביד ורגל ומלאכה נק׳ הבל דעשי׳ ולמע׳ מזה הוא בחי׳ הבל הדבור וכן השפעת המדות הוא נק׳ ג״כ הבל וכן ע״ד זה השפעת השכל ורצון והם בחי׳ ה׳ הבלים, ואמנם ענין בחי׳ הבל דעשיה הוא עד״מ התפשטות התנועה ביד לכתוב שיש בזה כח הנמשך מהיד לכתוב שהרי כשישן לא יכול לכתוב ולעשות מאומה הרי מוכרח שיש בזה התפשטות חיות הנפש אלא שהוא מבחי׳ חיצוני׳ הנפש ובחי׳ התפשטות חיות הנפש בהבל הדבור הוא ג״כ רק התפשטות אור וזיו הנפש בלבד עכ״ז הוא כח והתפשטות פנימי יותר מהתפשטות אורה במעשה התנועה, ויש עוד כח פנימי יותר והוא בחי׳ הבל המדות כו׳ נמצא מובן מזה ענין בחי׳ עשיה למעלה שהמובן מזה הוא בחי׳ כח והתפשטות החיות רק שנק׳ עשיה לפי שהוא בחי׳ התפשטות מבחי׳ חיצוניות לגבי החיות הנק׳ דבור שהוא בחי׳ פנימי יותר ולכן נק׳ כולם בשם הבל שזה מורה בחי׳ התפשטות החיות.

(נת׳ שבחי׳ עשיה הוא התפשטות החיות ונק׳ הבל דעשיה רק שזהו בחי׳ השפעה חיצוניות לגבי הדבור).

ג) וזהו ענין על כל שבח מעשה ידיך שכל העולמות שמן הארץ עד לרקיע ת״ק שנה כו׳ אינן אלא בחי׳ מעשה ידיך שכמו במעשה ידי אדם עד״מ אינו מלובש אלא כח המעשה שהוא לבוש החיצוני של הנפש כך החיות המלובש בכל העולמות אינו אלא בבחי׳ כח המעשה שהוא כח חיצוני והארה בעלמא שאינו נוגע לעצמי׳ ומהות הנפש כלל, ובורא קדושים ישתבח שמך לעד מלכינו שהקדושים שהם מלאכים ונשמות הם בבחי׳ שם בלבד, שהוא ג״כ אינו אלא זיו והארה כו׳ אלא שאינו בבחי׳ מעשה ידיך כמו חיצוניות העולמות כי הנה כח המעשה המלובש באיזה כלי או שאר דבר מעשה ידי אדם עד״מ הנה הכח ההוא אין לו שייכות כלל עם עצמות ומהות הנפש כי נעשה נפרד ומובדל ממנו וע״י אחיזת הכלי עם הכח המלובש בו אין נמשך עצמיות האדם אחריו, משא״כ בקוראי שמו נמשך ג״כ עצמות האדם שהשם הוא זיו והארה הנוגע לעצמיות הנפש ועודנו קשור ומיוחד עמו אך עכ״ז אין זה אלא בחי׳ זיו כו׳ אבל הוא ית׳ בעצמו ובכבודו הוא רם ונשא כו׳ והנה כמו שנת׳ ההבדל בין בחי׳ מעשה ידיך לבחי׳ שם כך הוא ממש ההבדל בין בחי׳ מעשה ידיך לבחי׳ דיבור כי בחי׳ שם ובחי׳ דבור הכל א׳. ולתוספת ביאור אעתיק השייך לזה מכי״ק אדמו״ר ז״ל וז״ל דהנה עיקר התהוות נברא גשמי כמו שמים וארץ גשמיים הוא מבחי׳ עשיה דעשיה עד״מ כח האדם כשזורק אבן בידו הרי מה שהאבן נגבה והולך באויר אינו אלא מן כח האדם

המוליכו ואותו הכח רחוק ומובדל אז מן יד האדם אלא מקיף הוא את האבן מכל צדדיו ומוליכו למרחוק עד שיכלה הכח אז יפול מתנועתו לארץ נמצא מובן שהכח ההוא מלבד מה שהוא רק התפשטות כח והארה בעלמא מעצם כח המעשה שביד עוד זאת שהוא נעשה נפרד ומובדל מהאדם עצמו, משא״כ אותיות הדבור אע״פ שהם ג״כ רק בחי׳ התפשטות והארה לבד מן הבל הלב מ״מ תמיד הם אחוזים ומקושרים בקירוב אל הבל הלב להוציאן תמיד אל הגילוי בה׳ מוצאות הפה כו׳ וכן הבל רוח הפה אין התפשטותו לחוץ בבחי׳ נבדל בריחוק מקום כי תמיד ההבל אחוז ונמשך אחר מקורו הממשיכו לחוץ (אך לכאורה אין שייך על אותיות הדיבור לומר שאין נעשים נפרדים מהמדבר שהרי יוצאים ג״כ לחוץ, רק י״ל שאין התפשטותן לחוץ בריחוק מקום כמו התפשטות בחי׳ כח המעשה כו׳ אמנם בענין בחי׳ שם מובן היטב הנ״ל שהשם אינו נעשה בחי׳ נפרד שהרי ע״י השם נמשך האדם עצמו ג״כ כנ״ל) ובזה יובן מ״ש בירמיה סי׳ אתה עשית את השמים בכחך הגדול דצ״ל מהות ל׳ כח והוא לא ייעף ולא ייגע ח״ו אלא ההפרש בין בחי׳ דבור לבחי׳ כח הוא דבחי׳ התפשטות החיות דבחי׳ מעשה ידיך נק׳ כח והוא בחי׳ כח הפועל בנפעל שבחי׳ התפשטות זו הוא התפשטות חיצוניות עד שנעשה נפרד ומובדל מהאדם עצמו כנ״ל במשל כח הזריקה ולמטה במדריגה מבחי׳ שם כנ״ל, לכן אמר שהחיות המתלבש בשמים וארץ גשמיים הוא מבחי׳ כח לבד וכמו שהתפשטות הכח בטל לגבי הכח המעשה שביד וכח המעשה שביד בטל לגבי עצם הנפש כי אינו אלא התפשטות חיצוני כ״ה ביטול העולמות כולן ובחי׳ פנימיות העולמות מקבלים מבחי׳ שם כו׳ וזהו שאנו אומרים ב״פ תתברך ביוצר הא׳ על כל שבח מעשה ידיך הב׳ על בחי׳ בורא קדושים ישתבח שמך לעד כו׳ (עוד נ״ל לבאר החילוק בין בחי׳ מעשה לבחי׳ דבור ע״ד מה שמצינו חילוק והבדל באותיות עצמן בין בחי׳ אותיות לבחי׳ תמורת אותיות הנו׳ בלק״א סוף חלק ב׳ והמ״י).

(נת׳ ענין ההבדל בין מעשה ידיך לבחי׳ שם ודבור שבחי׳ כח המעשה נעשה נפרד ומובדל מהאדם כשמתלבש באיזה כלי משא״כ בחי׳ שם כו׳ וזהו שאומרים ב״פ תתברך כו׳).

ד) **וזהו** שאמרז״ל בהבראם בה׳ בראם כי הה׳ יש בה ג׳ קוין אך שני הקוין מחוברים יחד משא״כ קו הג׳ אינו מחובר עמהם, כי הנה כללות העולמות הם ג׳ עולמות כללים בי״ע וכתיב לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו נזכר גבי עשיה אף להפסיק הענין כי בי״ע מקבל מבחי׳ מדו״מ ולהיות כי בחי׳ עשיה מקבל מבחי׳ מעשה ידיך שהוא בחי׳ ריחוק והפסק כמשל הכח כנ״ל לכך נאמר בזה ל׳ אף להפסיק הענין וזהו רגל הה׳ שמופסק בפ״ע, וב׳ קוין המחוברין הם בחי׳ מחו״ד שקשורים ואחוזים יחד במקורן כו׳. ומעתה יובן ג״כ תירוץ קו׳ הג׳ דכתיב שמיך מעשה אצבעותיך וימיני טפחה שמים כי השמים גשמיים דעשיה הם בחי׳ מעשה ידיך כנ״ל שנמשכו מבחי׳ כח המעשה שהוא לבוש חיצוני וע״ז אמר אתה עשית את השמים בכחך הגדול בבחי׳ כח דוקא אמנם שרשן ומקורן שלמעלה מעשיה נמשכו מבחי׳ דבור כמ״ש בדבר ה׳ שמים נעשו ועוד שבחי׳ אותיות הדבור הם ג״כ מקיפים על בחי׳ שמים גשמיים ג״כ כמ״ש הודו על ארץ ושמים רק ההוד והזיו הוא מקיף על ארץ ושמים והארה דהארה מתלבשת בפנימיותו והוא

הנק׳ כח ונק׳ מעשה ידיך כנ״ל וכמ״ש כ״ז במ״א ע״פ מצפון זהב יאתה ועוד שגם בחי׳ מעשה ידיך הם ג״כ בחי׳ הבל דעשיה כנ״ל א״כ הם ג״כ בחי׳ אותיות רק שנמשלו לבחי׳ עשיה כמשל הנ״ל, הלכך שפיר שייך לומר בדבר כו׳ * ומעשה אצבעותיך. והנה ב׳ בחי׳ השפעות אלו הן הן ב׳ בחי׳ השפעות הנמשכים מהלב הנז׳ בפנים אות ג׳ שהקב״ה נק׳ צור לבבי ומהלב יוצאים ב׳ בחי׳ המשכות א׳ חיות רוחני להיות בחי׳ דבור ומח׳ והב׳ חיות גשמי באברים כנז׳ שם אות ב׳, והרי זהו ענין ב׳ מיני המשכות הנ״ל דהיינו בחי׳ דבור זהו הענין בורא קדושים ישתבח שמך שהנשמות ומלאכים מקבלים מבחי׳ שם שעם היותו הארה בעלמא מ״מ הוא נוגע לעצמות כו׳ משא״כ העולמות עצמן הם הנמשכים מבחי׳ מעשה ידיך זהו השפעה חיצוני׳ ולכן כדי שיהי׳ ההבדל בין ב׳ המשכות אלו הוא ע״י פרסא המפסקת וכמו עד״מ באדם החצר הכבד כו׳ כמבואר שם אות ב׳ וזהו ענין הרקיע המבדיל בין מים תחתונים למים עליונים הנזכר אות ג׳.

(נת׳ ענין בה׳ בראם, וענין בדבר ה׳ שמים נעשו ואעפ״כ כתיב מעשה אצבעותיך והן ב׳ בחי׳ המשכות מהלב וביניהן הפרסא).

ה) **אמנם** ענין כפילת הרקיע במאמר יהי רקיע כו׳ הענין דהנה מבואר אצלינו ע״פ עד הגל הזה שיש ב׳ בחי׳ פרסא הא׳ המפסיק בין בחי׳ שלמע׳ מאצי׳ לאצי׳ והב׳ המפסיק בין אצי׳ לבי״ע יעו״ש (והענין פרסא זו שלמע׳ מאצי׳ נת׳ בע״ח של״ז פל״ב) ושרש פרסא זו שבין אצי׳ לבי״ע נמשך מהפרסא ההוא ובזה יובן מארז״ל כשתגיע לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים פי׳ כי בחי׳ הפרסא נק׳ בשם גל בפסוק עד הגל הזה והוא מאבנים וידוע הביאור מזה שהאבנים הם בחי׳ אותיות כמ״ש בס״י כי ענין הפרסא הוא עד״מ כמו משל המלביש ומעלים ומסתיר על אור השכל והמשל הזה המעלים הוא מבחי׳ צירופי אותיות וזהו ענין גל אבנים והעלם זה הוא כדי שיוכל להיות התהוות בע״ג דבי״ע מאור האצי׳ הוצרך להיות העלם והסתר דפרסא הנ״ל בחי׳ אותיות המסתירים, וכמבואר ביאור הדבר בכמה כתבים ואין כאן מקום להאריך בזה, וכן עד״ז כדי שיהי׳ התהוות בחי׳ אצי׳ שבאצי׳ יש בחי׳ כלים שהם מקור ושרש להתהוות בי״ע כי חכ׳ דאצי׳ אף שהוא אלקות ממש גם הכלי דאיהו וגרמוהי חד מ״מ כיון שהוא מקור ושרש לחכ׳ דבי״ע א״א לו לקבל מבחי׳ שלמעלה מהאצי׳ רק ע״י הפרסא ע״ד הנ״ל בין אצי׳ לבי״ע, וכ״ז מלבד הצמצום הראשון הנק׳ מק״פ כו׳ וכבר נת׳ איך שהפרסא נק׳ גל מאבנים רק הפרסא העליונה שלמעלה מאצי׳ נק׳ אבני שיש טהור.

(**ומה** שנק׳ שיש י״ל בדרך אפשר כי ידוע ענין ש״י עולמות הם מחצה מבחי׳ תר״ך אורות דכתר ובחי׳ חצי העליון הוא למע׳ מזה וענין ב׳ חצאים אלו י״ל ע״ד הידוע שיש בכתר ב׳ פרצופים הא׳ בחי׳ תחתונה שבמאציל והב׳ שרש הנאצלים, וזהו ענין אבני שיש ב״פ ש״י כו׳ או י״ל כי ש״י עולמות הם ד׳ עולמות

בדבר כו׳: בכת״י ב׳ נוסף: ועדיין אי״ה יתבאר לקמן אות עיקר התירוץ לב׳ פסוקים אלו דבדבר כו׳.

אבי"ע כמ"ש בתוי"ט סוף עוקצין וידוע דאבי"ע הוא שם הוי' בכלל יו"ד אצי' כו' וא"כ יש שרש אבי"ע שעלה במח' וכדלקמן בענין ב' בחי' הוי' וביניהם פרסא חזהו ענין אבני שיש המפסיק בין ש"י עולמות אבי"ע שעלה במח' ובין אבי"ע ממש, ולפמ"ש התוס' יו"ט דיו"ד באצי' א"כ הם י"ש וכשעלה במח' עשיה קדמה ארץ א"כ הם ש"י י"ש חזהו שיש ודו"ק).

והנה לכאורה הוא מובן דכמו שע"י הפרסא שבין אצי' לבי"ע נעשה הבדל גמור בין מים למים וכדכתיב ונהר יוצא מעדן ומשם יפרד שבי"ע הם עלמין דפרודא ואין ערוך מים תחתונים דבי"ע להאצי' כהבדל שבין הנברא היש ודבר נפרד לאלקות וכך היה מקום לומר דגם פרסא שבין למע' מהאצי' לאצי' גורם ג"כ הבדל גמור בין מים למים ע"ד הנ"ל לכך הזהיר להם אל תאמרו מים מים וכדפי' האריז"ל שלא יעשו פירוד ח"ו לומר שב' מיני מים הנ"ל הם מובדלים ממש ע"ד שהוא למטה שזה אינו דהא באצי' ג"כ איהו וגרמוהי חד והוא היודע והוא המדע כו', רק הפרסא הוא רק כדי שיוכלו לקבל אבל אינו הסתר גמור ח"ו ועוד שתמיד מאיר האור מלמע' מהאצי' באצי', ולכן נו' תמיד להמשיך תוס' אור באצי' (עמ"ש ע"פ ואתחנן דלכך להמשיך אור באצי' א"צ כ"כ לאתעדל"ת ברשפי אש דמאודך רק ע"י תורה לחוד נמשך תוס' אור באצי' כיון שמיוחד בלא"ה במאצילו ב"ה, וח"ש כמים הפנים לפנים כו' וכמ"ש במ"א ע"פ זה).

(נת' ענין ב"פ רקיע עד הגל בין אצי' לבי"ע ובין א"ס לאצי', כמו"כ בבהמ"ק פרוכת בין קדה"ק להיכל ובין היכל לאולם כו' וי"ג פרוכת היה במקדש, וזהו ענין אבני שיש כו' מים מים כו').

ו) וזהו ענין כפילת הרקיע ב' פעמים הא' יהי רקיע בתוך המים זהו בחי' הפרסא המפסיק בין בחי' שלמע' מאצי' לאצי' כדפי' בהדיא בע"ח שם, הב' ויעש את הרקיע וזהו בחי' הפרסא בין אצי' לבי"ע שבחי' אצי' נק' מים עליונים משא"כ בי"ע נק' מ"ת ששם יש יניקת החיצונים בחי' נחל השיטים הנ"ל אות א' (ואל יפלא דהא לפמש"ל דבחי' פרסא זו שלמטה היא המפסקת בין בחי' השפעות הנמשכים מהלב שהן בין בחי' דבור ובין בחי' מעשה א"כ לכאורה הוא פרסא המפסקת בין בריאה יצירה ששם הם נשמות ומלאכים המקבלים מבחי' מחו"ד ובין בחי' עשיה שנק' מעשה ידיך וא"כ איך אנו אומרים שפרסא זו שלמטה דויעש את הרקיע הוא המפסיק בין אצי' לבי"ע, אך הענין דבודאי יש כמה בחי' פרסות בין אצי' לבריאה ובין בריאה ליצירה כו' ע' בע"ח שם וכמבואר ג"כ אצלינו ע"פ והבדילה הפרוכת כו', אך דרך כלל הם בחי' פרסות כללים היינו מה שבין למע' מאצי' לאצי' הוא עד"מ הפרוכת המבדלת בין קדש לקדה"ק, ומה שבין אצי' לבי"ע הוא ההפסק בין בחי' אלקות לעלמין דפרודא וכמו עד הגל שבין יעקב בעל עולם האצי' ללבן שהוא ק"נ דבי"ע כו' אבל ד"פ ודאי אמת נכון הדבר שהפרסא המפסקת בין יצי' לעשיה הוא כענין ההפסק בין עשיה לדבור כו' ועוד דמבואר בע"ח (שמ"א פ"א) דבינה מקננא בכורסיא שהוא עולם הבריאה וז"א ביצי' משא"כ עשי' מקבלת מהמל' כו' רק דמ"מ מה שבינה מאיר בבריאה היינו ג"כ ע"י המסך הנ"ל וע' בלק"א פנ"ג).

בזה יובן מה שכפל ב"פ ש' הוי' בק"ש, כי הנה בפסוק ויעבור ה' ע"פ כתיב ויקרא ה' ה' אל רחום וחנון כו' נזכר ב' שמות הוי' ופסיק טעמא ביניהו, כי הנה שם הוי' מורה על בחי' אלקותו ית' המלובש באצי' יו"ד חכ' ה' בינה כו' כי החכ' מאין תמצא מבחי' ההעלם אל הגילוי לכן הוא רק נקודה וה"א התפשטות כו' כמ"ש במ"א, אך הנה כי לא מחשבותי מחשבותיכם כתיב שכשעלה ברצונו הפשוט להאציל הע"ס דאצי' מיד נתהוו ע"י מח' זו בשרשן ומקורן והם למע' מע' ממדריגתן כשנתהוו אח"כ וזהו ענין שם הוי' הראשון שהוא למע' מאצי' עדיין לכן פסיק טעמא ביניהו כי אין ערוך אצי' לגבי למע' מאצי' ונת' הענין בדרושי קי"ס בפ' ויראו העם את ה' ויאמינו בה' יע"ש, והנה ענין פסיק טעמא זהו ממש ענין פרסא המפסקת בין מים שלמע' מאצי' לבחי' מים דאצי' ע"ד הנ"ל בענין אבני שיש טהור כו' וזהו ג"כ ענין ב' שמות הוי' דק"ש דשם הוי' הא' הוא בחי' שלמע' מאצי' ושם הוי' הב' הוא ז"א דאצי' וזהו בחי' יחיד ואחד הנז' בפנים אות וא"ו, ולכן שם אלקינו מפסיק ביניהם הוא בחי' הפרסא כי שם אלקים מורה על בחי' צמצום והעלם כנודע (ואין זה סותר למ"ש בפע"ח דש' הוי' אלקינו הוא יחוד או"א ואנו אומרים דשם הוי' זה הוא למע' מאצי' דהא מבואר להדיא בלק"ת פ' וירא דבאמת הוא המשכה מאא"ס ממש רק שנמשך באצי' ע"י אוא"ס ע"ש, ובזה יובן מה שאמר משה בפסוק זה הוי' אלקינו ובכל משנה תורה נז' הוי' אלקיך כי הנה בכ"מ שנז' הוי' סתם הוא התלבשות אא"ס במדות דאצי' ולפי שבמרע"ה כתיב כי מן המים משיתיהו דהיינו ממים עליונים שלפני האצי' כמ"ש במ"א ששרשו משמיטה הראשונה כו' ע"כ שרש ההמשכה וההשפעה אליו אינו כמו השרש ומקור שמקבלים שאר נש"י שהיא מבחי' שם הוי' דז"א לבד ועז"נ הוי' אלקיך כלומר שהוא כחך וחיותך כי אלקים ל' כח כמו ואת אילי הארץ לקח אבל מקור כחו וחיותו דמרבע"ה הוא ממקום גבוה יותר בחי' מן המים משיתיהו לכך בש' הוי' הא' דק"ש שזהו המשכה מלמע' מהאצי' אמר ע"ז אלקינו כי מבחי' זו היא מקור כחו וחיותו ג"כ כו' ולכן אפי' מיד בפסוק ואהבת אמר ה' אלקיך כי זה מדבר בענין חב"ד דז"א כמ"ש בפע"ח.

(**נת'** ענין ב"פ רקיע שהם ב' פרסות כלליים בין המאציל לנאצלים ובין אצי' לבי"ע וזהו כפל ב"פ הוי' בפסוק ראשון דק"ש ע"ד שנא' הוי' הוי' אל רחום וחנון ובפסיק טעמא ביניהם הוא ענין פרסא המפסקת בין שם הוי' דע"ס דאצי' ובין שם הוי' שלפני האצי' ולכן אמר מרבע"ה השם הוי' הא' הוי' אלקינו כי מרבע"ה מן המים העליונים שלפני האצי' משיתיהו).

ז) **ומעתה** יובן כללות הענין הק"ש ועיקרו הוא הפסוק ראשון בהיות נת' אות וא"ו איך תכלית ירידת הנשמות להמשיך גילוי אא"ס למטה ג"כ להיות לו דירה בתחתונים וכמו שיהי' הגילוי לע"ל דכתיב ומעין יצא מבית ה' והשקה את נחל השיטים ונתבאר שהענין הוא שכדי שיהי' הגילוי למטה בבי"ע עלמין דפרודא ואפי' למטה ממש (שאפי' הקליפות לא יסתירו) הנק' שיטים ל' שטות גם לשון פיזור שהם יש ודבר כו' גם שם יהי' הגילוי הוא דוקא ומעין יצא כו' שיתגלה מקור המעין ואז והשקה את נחל השיטים כי אחרי שיתגלה מקור המעין הוא בחי' אוא"ס ממש שמאיר ונמשך בחכ' הנק' מעין כמשנת' ענין יחוד

או״א דק״ש שעם היותו שנק׳ יחוד או״א שהוא חו״ב אבל הוא ממש המשכות אא״ס שלמע׳ מע׳ מהאצי׳ רק שאח״כ מאיר ומתלבש בחכ׳ שהוא בחי׳ ביטול כח מ״ה וע״י החכ׳ נמשך ג״כ בבינה ובכל העולמות אשר שם אין תופסים מקום כלל רק שם הכל בחי׳ אין ואז לא יהי׳ כלל נחל השיטים כי לא יהי׳ יכולים להיות כלל שיטים ל׳ שטות כו׳ מאחר שיתגלה המקור ממילא יהי׳ בבחי׳ ביטול הכל והשקה המעין גם את נחל השיטים כי גם שם יהי׳ התגלות אא״ס ב״ה, אשר נמצא מבואר שכדי להמשיך הגילוי למטה הוא דוקא ע״י המשכה עליונה מלמע׳ מהאצי׳ אשר אין תופס מקום כלל כל העולמות כו׳ ונודע שהגילוי שיהי׳ לע״ל הוא ע״י עבודתינו עכשיו שאנו ממשיכים בעת בכל יום רק שלע״ל יתגלה לעינינו להיות ומעין יצא כו׳ והשקה את נחל השיטים ועכשיו אנו ממשיכים בחי׳ מעין זה בפסוק ראשון דק״ש שזהו ענין יחוד או״א באמרינו הוי׳ אלקינו כנ״ל, והיינו שממשיכים בחי׳ אוא״ס שלמע׳ מהפרסא שבין המאציל לנאצלים שיתגלה למטה, וזהו סדר ההמשכה מבחי׳ הוי׳ אלקינו (ששרש נש״י משורשים שם כמ״ש במ״א ע״פ בעבר הנהר ישבו אבותיכם כו׳ למע׳ מהפרסא) לבחי׳ הוי׳ אחד שהוא ז״א דאצי׳ וע״י גילוי זה מהאור שלמע׳ מהפרסא יומשך ג״כ הגילוי בבי״ע להיות והשקה את נחל השיטים (רק שאין הגילוי עכשיו ממש וכמ״ש הטעם בלק״א פל״ז וע׳ בע״ח ש״ז פ״ב דפרסא הנ״ל שבין למע׳ מהאצי׳ לאצי׳ הוא כדי שיהי׳ יכול להיות התהוות עולם הבריאה כו׳ דאלו הצמצום ומקו״פ הוא ג״כ בשביל שיהי׳ יכול להיות התהוות האצי׳ שאם לא הי׳ צמצום הנ״ל לא הי׳ יכול להיות שום התהוות אפי׳ בחי׳ א״ק אבל ע״י צמצום הנ״ל ועוד צמצום א״ק הי׳ ביכולת האצי׳ לקבל האור והפרסא הוצרך כדי שיוכל להיות בריאה בחי׳ בע״ג כו׳ א״כ ממילא מובן דכשנמשך האור שלמע׳ מהפרסא שוב לא יהי׳ עולם הבריאה יצירה עשיה מסתיר כלל כו׳ והוא מובן וכ״ז הוא ענין המשכה בפסוק ראשון דק״ש שהוא המשכת מאוא״ס ממש אשר הוא לבדו יש בו כח לחדש מאין ואפס המוחלט ליש כו׳ וכמ״ש בלק״ת פ׳ וירא כנ״ל.

(נת׳ ענין הכוונה בפ׳ ראשון דק״ש כי הגילוי למטה הוא דוקא ע״י שנמשך מלפני האצי׳ כמ״ש ומעין יצא ועי״ז והשקה את נחל השיטים, והמשכה זו הוא באמרינו ה׳ אלקינו כו׳ בפ׳ א׳ דק״ש שנמשך בבחי׳ אחד).

ח) **אמנם** להבין איך יש ביכולתינו להמשיך ממקום גבוה כ״כ וכמו שהקשינו לעיל אות וא״ו, אך הנה זה יובן בהקדים לבאר תירוץ קו׳ ה׳ מה שהקב״ה אומר לבנ״י לבבתני שהם העושים באתדל״ת שלהם שיהי׳ הוא ית׳ נק׳ לב והלא מצד עצמן ראוי שיהי׳ נק׳ לב כי ואתה מחיה את כולם וכמו דלבא פליג לכל שייפין כו׳ ודבר זה נת׳ אצלינו בתוס׳ ע״פ אני ישינה ולבי ער וז״ל השייך לענינינו, להבין למה נק׳ הקב״ה בשם לב דוקא דאי משום כי ואתה מחיה את כולם כמו שהלב הוא חיות כל האברים כו׳ הלא גם המוח משפיע חיות לכללות הגוף דתלת שליטין אינון מוחא ולבא וכבדא וא״כ למה נק׳ בשם לב דוקא ולא בשם מוח עד״מ, אך הענין כי אינו דומה סיבוב והילוך השפעת החיות שמן הלב לאברים להילוך השפעה שמן המוח לאברים, כי הנה על הלב נא׳ כל הנחלים הולכים אל הים כו׳ ובמקום שהולכים שם הם שבים ללכת שנמשך הדם מכל

האברים אל הלב וחוזר מן הלב ונמשך לכל האברים וגם הנה השפעת החיות שמן הלב לאברים הוא מן הדם שהוא הנפש והדם מתהווה מן המאכל שמתעכל ונעשה דם הנפש ממש והנה תחלת בישול המאכל הוא בכבד ששם נעשה דם ומתברר והמובחר שולח ללב ואזי נסגר הדם בתוך הלב ואח"כ נפתח ע"י כח ההמשכה שנמשך מן המוח פותח את הלב להמשיך הדם בכל האברים ולכן הלב דופק תמיד מחמת סגירה ופתיחה הנ"ל שהן תמיד כי תמיד מתברר ונשלח דם חדש מן הכבד אל הלב ונסגר ואח"כ נמשך כח מן המוח ופותחו ולכן הוא רו"ש תמיד סגירה ופתיחה וזהו הדופק שדופק הלב תמיד מחמת זה נמצא שהשפעת החיות שמן הלב לאברים מדם הנפש שבו היינו מה שמקבל חיות מן הכבד שאותו הדם נסגר בתוכו ואח"כ נפתח כנ"ל, ובזה יובן מה שהקב"ה נק' בשם לב דוקא כי כל השפעת החיות שמשפיע לברואיו באתדל"ת דוקא תליא מלתא כידוע ואתעדל"ת זו הוא מ"ש ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ואהבת ל' אבה דהיינו רעו"ד בתשוקה וחפיצה שיהי' כל רצונו וחפצו להיות הוי' הוא א"ס ב"ה ממש בבחי' אלקיך דהיינו בגילוי הנפש כאילו הוא לנוכח ורצון וחפץ זה יהי' בכל לבבך ובכל נפשך שלא יהי' רצון וחפץ אחר זולתו וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ וכל צרכי העה"ז שצריך האדם להשתמש בהן לחיי נפשו יהי' בע"כ וכנ"ל דשדי בתר כתפוהי כי בע"כ אתה חי ולא מחפצו האמיתי, וזהו לא חפצתי בארץ שיש הפרש בין חפץ לרצון שרצון נק' מי שרוצה הדבר אף שלא ברצונו וחפצו אף מי שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני נקרא רצון אצלו שרוצה מכל מקום אבל חפץ נקרא רצון וחפץ אמיתי דהיינו שיש לו חפץ ותשוקה מחמת שמוצא קורת רוח ותענוג באותו הדבר שרוצה ועל זה נאמר ועמך לא חפצתי בארץ שכל חפצו וכל ישעו יהי' רק לדבקה בו ית' שהוא מקור החיים מקור התענוג וע"ז אומרים באמת ויציב ונכון ואהוב וחביב ונחמד ונעים כו' הדבר הזה היינו שבק"ש ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך כו' והי' הדברים האלה כו', והנה באתעדל"ת זו אתדל"ע גילוי פנימי' רצונו ית' וחפצו האמיתי להיות המשכת התומ"צ כמ"ש ויקם עדות ביעקב שנמשך עונג העליון מאא"ס ב"ה הסוכ"ע שלמע' מע' מן ההשתלשלות שהוא מקור החיים ומקור התענוגים להתלבש בתומ"צ שלפנינו הנגלות לנו המלובשת בעניגים גשמיים אשר כח זה להיות המשכה זו שלמע' מע' מן ההשתלשלות, יורדת ומתלבשת למטה מטה באתדל"ת זו תליא עכ"ל השייך לענינינו. הרי מבואר איך דהמשכה זו נמשך מאא"ס ב"ה באתעדל"ת דוקא תליא וזהו פי' לבבתני שע"י אתדל"ת דנש"י הוא ית' נעשה בחי' לב להיות נמשך גילוי אא"ס ב"ה כנ"ל.

(נת' מה שהקב"ה נק' לב ולא מוח כי הלב מקבל הדם מהכבד כו' ויש רו"ש סגירה ופתיחה לכך המשכת אא"ס בתומ"צ באתדל"ת תליא והאתדל"ת הוא בחי' ואהבת שיהי' הוי' אלקיך ועמך לא חפצתי בארץ רק בע"כ אתה חי והוא ענין ובחרת בחיים כי תענוגי העה"ז נק' מות ורע פסולת כו').

ט) **והנה** לפי המובן ממשל הנ"ל דהלב מקבל חיות הדם ממה שנתברר מהמאכלים שנתברר ונעשה דם בכבד ומשם עולה להלב כו' הרי א"כ מובן שמקבל חיותו ממה שנתברר למטה תחת הפרסא שהרי חצר הכבד הוא הפרסא המפסיק

בין אברי הנשימה לאברי המזון ומבדיל בין חיות רוחני הנמשך מהלב באברי הנשימה להוציא קול ודיבור ובין חיות גשמי הנמשך מהלב וכמשנ"ת כ"ז בהמשל למע' ובהנמשל ועתה מבואר שאנו רואים שהלב עצמו מקבל חיות דוקא ממה שנתברר למטה מהפרסא דוקא, ובודאי שכמ"כ הוא בהנמשל שהקב"ה נק' צור לבבי ונמשך ממנו ב' מיני מים הנק' מים עליונים ומים תחתונים ויש רקיע המבדיל ביניהם בחי' פרסא, וכל ההמשכות אלו הכל באתדל"ת דוקא דנש"י שהוא ממה שנתברר למטה מהפרסא שאפילו המשכות חיות הרוחני מהלב שלמע' מהפרסא ג"כ בזה דוקא תליא, וזה יפלא לכאורה שהרי אמרנו שהפרסא מבדיל עד דכלא חשיב האור והחיות שלמטה מהפרסא לגבי מה שלמע' מהפרסא כנ"ל ואיך עתה נהפך כחומר חותם שאפילו הלב עצמו מקבל ממה שנתברר דוקא למטה מהפרסא.

ביאור מעט ע"פ הדברים הנ"ל בד"ה שמע ישראל (בלק"ת פ' ואתחנן).

הנה בענין כפילות ענין ההבדלה שבמאמר יהי רקיע כי הנה מבואר למעלה דחצר הכבד הוא עד"מ רקיע המבדיל כו' שמבדיל בין אברי הנשימה שהם כלים לחיות רוחני דיבור וקול ובין אברי המזון קרבים ובני מעיים כו', והרי כל עיקר בחי' האדם המוח והלב וכל החושים ראיה ושמיעה ריח ודיבור וטעם כו' הן למעלה מהפרסא ומה שלמטה מן הפרסא אינו ע"ד מהות הכחות המעולים שלמעלה מן הפרסא ומ"מ הנה גם בלמטה מן הפרסא יש כמה בחי' היינו חיות ודם הנמשך מהכבד לאברים שמתחת לפרסא והמובחר עולה למעלה מן הפרסא ללב ומן הלב נמשך בכל הגידים כו' ויש עוד בחי' הקיבה ששם מתברר המאכל ע"ד שיש ג"כ בחי' מעיים התחתונים שבהן עובר הפסולת לחוץ, וכך עד"מ למעלה כי הנה הפרסא זו זהו"ע הפרסא שבין אצי' לבריאה וכמ"ש מזה בזהר בראשית דל"ב ע"ב אית קרומא במציעות מעוי דב"ג כו' כך כגוונא דא כו' ועל רזא דא כתיב והבדילה הפרוכת ועמ"ש בענין והבדילה הפרוכת בפ' לך לך (וע' בליקוטי הש"ס מהאריז"ל די"ח ע"ג ע"ד בד"ה ויאמר אלקים יהי רקיע ויעש הרקיע וע' עוד בזהר בראשית דט"ז ע"ב ודי"ז ע"א ובפ' בא דל"ה ע"א ובפ' תרומה דקמ"ט ע"ב ובפ' ויקהל דקצ"ח ע"ב ובפ' ויקרא ד"י סע"א ודי"ג ע"ג ובפ' צו דל"ב ע"ב ודקכ"ח ע"ב) וזהו"ע ההבדלה שבפסוק ויעש כו' ויבדל כמ"ש בזהר תרומה קכ"ז ב' ובפ' פנחס דרי"ט ב', והנה גם בבי"ע שלמטה מהפרסא יש כמה בחי' ועמ"ש בד"ה בחודש השלישי לצאת בנ"י מאמ"צ שיש בחי' השפעת החיות הנקרא בורא קדושים ישתבח שמך שמקבלים מבחי' שמו ית' ויש בחי' הנק' מעשי ידיך שהוא בחי' חיצוני' יותר והכל בבי"ע בקדושה ויש עוד בחי' ההשפעה בהיכלות הקליפות וזהו כענין הפסולת הנמשך מהמעיים כו' ודרך פרט יש פרסא בבי"ע ג"כ בין בריאה ליצירה ובין יצירה לעשי' שהם עדיין בחי' קדש כו' משא"כ מעשי' ולמטה משם נמשך הפסולת בהיכלות הקליפות ע"י ק"נ וכללות בחי' הפרסא שמאצי' ולמטה זהו"ע

ההבדלה הנ"ל דויעש כו' ויבדל כו' ועז"נ ובחרת בחיים כו כי ק"ג הוא עה"ד טו"ר ולכן צ"ל ובחרת בחיים ובחי' עה"ח זהו בחי' אצי' שכללות אצי' הוא בחי' חכמה וכתי' והחכ' תחי', אך בחי' יהי רקיע כו' ויהי מבדיל זהו"ע בחי' עליונה הרבה יותר, והוא כמ"ש בספד"צ בזהר ס"פ תרומה דקע"ח סע"ב שזהו"ע בין ע"ק לז"א אתפרש ואתדבק כו' ע"ש, וע' בזהר ויחי דרל"ב סע"ב ובע"ח שער א"א פ"ז שהוא בחי' קרומא דאוירא דחפיא על מוחא סתימאה ע"ש, ועמ"ש מזה בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר בפ' אחרי ונק' ג"כ מבדיל בין מים למים דהיינו בין בחי' כתר ומו"ס שנק' והמים אשר מעל השמים כמ"ש ברע"מ פ' פנחס דרנ"ח סע"א דאתקריאו שאין להם סוף דכתר א"ס אתקרי ובין בחי' חכ' דאצי' שהוא בחי' מים שמתחת לרקיע כנ"ל וכן שם ע"ב שהוא בחי' ע"ג גשרים שבהם נמשכים המים כו', וע' בזהר תרומה דקס"ה ע"ב גבי ההוא פרוכתא ובזהר פ' נח דס"ה ע"א והנה ישראל עבמ"ח היינו מח' סתימאה כמ"ש בביאור ע"פ אם בחוקתי גבי בעבר הנהר ישבו אבותיכם כו', וזהו"ע הוי' אלקינו והוי' אחד זהו המשכה להיות בחי' דיבור הנמשך מחכ' דאצי' וביניהם יש בחי' יהי רקיע כו' ועמ"ש מענין עבמ"ח בביאור ע"פ יונתי, ויש לבאר עוד בזה ע"ד מ"ש בזהר שלח דקנ"ח ע"ב ע"פ היש בה עץ אם אין שבחי' אין הוא למעלה מבחי' עה"ח והיינו לפי שהוא בחי' חיי החיים, וכמ"ש מזה בפ' עקב סד"ה ואכלת ושבעת וברכת כו', ויובן זה עוד עפמ"ש באדרא דקל"ג ע"ב דאית חסד ואית חסד כו' עד וחסד דקשוט לאו בחיי גופא אתמר אלא בחיי דנשמתא ופי' בביאור האידרא מתלמידי האריז"ל שגופא הוא המדות דאצי' שהם בחי' כלים חסד דרועא ימינא וחיי גופא זהו בחי' חו"ב וכמ"ש ג"כ ברע"מ ס"פ יתרו דצ"א ע"ב בענין כל הנודר כאלו נודר בחיי המלך כו' אך חיי דנשמתא הוא מבחי' א"א והיינו והחכ' מאין תמצא, וזהו ג"כ ענין חיי עוה"ב פי' החיות של העוה"ב והוא בחי' חיי החיים, ודק"ל רע"ב איתא שבחי' חיי החיים נמשך מבחי' חוטמא דעתיק ועמ"ש ע"פ אריתי מורי שהוא בחי' מקיפים שלמעלה מהאו"פ המתלבשים בכלים הנק' גופא כו', וכמארז"ל גבי ריח שהנשמה נהנית ממנו כו' וזהו ג"כ ענין בין מים למים כי הנה האורות המתלבשים בכלים דאצי' המשיל בפרדס שער העצמות וכלים פ"ד אל המים אשר הם מתחלקים אל הכלים והכלים משונים בגוונים כו עד לפי האמת אין השינוי הגוון ההוא קנוי בהם כו' ע"ש באריכות וזהו"ע אני הוי' לא שניתי, אך כ"ז באורות דאצילות שמתלבשים בכלים אבל למעלה מהאצילות שם אין שייך בחי' כלים כלל ולכן אין שייך אפילו לומר שיתראה בהמים כגוון הכלי כו', כי לאו מכל אינון מדות איהו כלל וזהו"ע יהי רקיע כו' ויהי מבדיל בין מים למים כו' ועמ"ש בביאור ע"פ ואתחנן בענין לא שניתי שעיקר בחי' זו זהו בע"ק והיינו כנ"ל, ובכל הנ"ל יובן ג"כ ענין המבואר בזהר פ' תרומה דקנ"ז ע"ב ע"פ ואכלת ושבעת וברכת מה דלית הכי בצלותא דהא צלותא מעליא בלא אכילה הוא מ"ט בגין דצלותא סלקא לעילא לעילא אתר דלית ביה לא אכילה ולא שתיה וע"ד תנינן עלמא דאתי לית ביה אכילה ושתיה כו', וצ"ל לפמ"ש במ"א בד"ה ואכלת ושבעת בענין לחם מן השמים ולחם מן הארץ ששרש ב' בחי' אלו זהו"ע יחו"ע ביטול האמיתי ויחו"ת ביטול היש כו', א"כ מהו בחי' דלעילא לעילא מאכילה הנ"ל ועוד דגבי בחי' עה"ח כתיב לשון

אכילה ואכל וחי לעולם וגם אכלו ריעים היינו או״א. אך הענין הוא ע״ד המבואר בזהר וחסד דקשוט לאו בחיי גופא אתמר אלא בחיי דנשמתא פי׳ גופא הם הכלים וחיי גופא הם האורות המתלבשים בכלים, ושם שייך בחי׳ אכלו ריעים, וכמו עד״מ האכילה פעולתו לחבר הנשמה עם הגוף והמשכה זו נק׳ חסד עולם חסד דז״א, וגם לחם מן השמים היינו מבחי׳ ז״א כו׳, אבל חיי דנשמתא הוא המשכת בחי׳ חיות הנשמה והאורות שאינם שייכים לבחי׳ חיות הכלים כלל, והוא מבחי׳ חיי החיים שלמעלה מבחי׳ עץ החיים וזהו״ע גילוי בחי׳ סוכ״ע ולכן לע״ל אין בו לא אכילה כו׳ ועמ״ש בד״ה ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת כו׳, דשם נזכר ג״כ מענין זה, וזהו ההפרש בין בהמ״ז ששרש המשכה זו הוא מבחי׳ הנק׳ למעלה חיי גופא משא״כ ההמשכה שע״י ק״ש ושמו״ע הוא מבחי׳ חיי החיים דהיינו מא״ס ב״ה ממש הסוכ״ע והמשכה זו אינה ע״י אכילה כו׳, כ״א ע״י מס״נ באחד, וכמ״ש ויעקד אברהם את יצחק בנו ממעל לעצים פי׳ שע״י המס״נ הגיע לבחי׳ שלמעלה מב׳ העצים עה״ח ועה״ד כו׳ כמ״ש בד״ה וידעת היום, ולע״ל יהי׳ גילוי בחי׳ זו עד שגם הגוף יקבל חיות מבחי׳ זו ממש דחיי החיים.

ולתוס׳ ביאור י״ל עפמ״ש בע״ח שער הק״ש פ״ה ופי״א שיש ב׳ מיני זיווגים באו״א זיווג חיצוני דאו״א והוא כדי להחיות העולמות והמשכה זו מאו״א עצמן וזיווג פנימי דאו״א והוא להוליד מוחין דגדלות נשמות לזו״נ והמשכה זו הוא מהמאציל העליון ממש כי הוא לבדו יש בו כח לחדש תמיד וכמ״ש בלק״א פ׳ וירא, ועפי״ז י״ל דלהחיות העולמות זהו״ע חיי גופא שבזהר באדרא קל״ג ב׳ שהם הכלים דאצי׳ וכללות אבי״ע והיינו מ״ש שהמשכה זו נמשך מאו״א, וזהו ג״כ ענין מזון אכלו ריעים או״א, ולחם מן השמים זהו המשכת החיות בבחי׳ יחו״ע מאין ויש רוחני ולחם מן הארץ המשכה ממל׳ דאצי׳ בבי״ע ושרש המשכה זו מאו״א עצמן ופי׳ מאו״א עצמן מבואר במ״א בביאור ע״פ יונתי כו׳ שהוא עדמ״ש מפי עצמו אמרן כו׳ ומזה יובן שאינו סותר להמבואר במ״א דלחם מן השמים שרשו מטלא דבדולחא ומו״ס, אמנם זיווג פנימי׳ דאו״א להוליד נשמות חדשות זהו״ע חיי דנשמתא הנז׳ בזהר שם שנמשך מחסד דעתיק, וכמ״ש בלקו״ת שם שאו״א מקבלים המשכה זו מהכתר וכתר מעתיק עד א״ס, וזהו בחי׳ חיי החיים דהיינו חיי דנשמתא והוא למעלה מעלה מבחי׳ ההמשכה דחיצוניות הנק׳ בשם אכילה אכלו ריעים, וז״ש בזהר וע״ד תנינן עלמא דאתי לית ביה אכילה ושתיה ונודע דעלמא דאתי הוא בינה ולכאורה זה סותר למ״ש בזהר ר״פ ויקרא דאכלו ריעים היינו או״א אלא כי היחוד דחיצוני׳ או״א נק׳ אכלו ריעים להיות חיי גופא והמשכה זו נק׳ יחוד ישראל סבא ותבונה ועמ״ש בפי׳ יש״ס סד״ה ואלה שמות בנ״י כו׳ אבל ההמשכה הפנימי׳ דאו״א עילאין שנמשך מא״ס ממש אור חדש זהו״ע עלמא דאתי לית ביה אכילה ושתיה, וזהו ההמשכה שבק״ש ותפלה, וע״כ אסור לאכול קודם ק״ש ותפלה ובהמ״ז זהו ההמשכה דלהחיות העולמות עליונים ותחתונים, והיינו ב׳ הבחי׳ חיי נשמתא וחיי גופא, ואפשר שזהו ג״כ ענין שבת שבתון הוא לכם ועניתם את נפשותיכם פי׳ שבת שבתון זהו״ע עלמא דאתי דלית ביה אכילה ושתיה, וע׳ ברע״מ פ׳ פנחס דרל״ב ע״א אלא שלעתיד יהי׳ התגלות זו כ״כ

עד שגם הגוף יחיה ויתענג ממש מההמשכה זו וגילוי זה כי עין בעין יראו כו', משא"כ ביוה"כ הוא בחי' ועיניתם כו' והיינו לפי שלעתיד יהי' גילוי סוכ"ע ממש אשר שם הנשמה והגוף שוין כמ"ש בד"ה להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה, אמנם בשבת שייך בחי' מזון כי בחי' זו דעלמא דאתי לית ביה אכילה ושתיה זהו דוקא בחי' שבת שבתון, אלא שבחי' המזון דשבת זהו ע"ד בחי' לחם מן השמים וכמ"ש מזה בפ' עקב, ואע"ג דבשבת יש ג"כ בחי' שבת שבתון אך לא נאמר בו לכם ופי' דביוה"כ נאמר שבת שבתון הוא לכם דהיינו שבחי' השבת שבתון מתגלה לכם ממש והיינו לפי שהמל' דאצי' שהוא מקור דבי"ע עולה ממש בעתיק, אבל בשבת נאמר שבת שבתון לה' ר"פ ויקהל ובפ' אמור כתיב שבת שבתון מקרא קודש כלומר דהמשכה זו דשבת שבתון אעפ"י שנמשכה גם בשבת אבל נשארה בקדושה העליונה ולא נמשך לכם ממש כמו ביוה"כ והיינו כי בשבת הוא עליית ז"א בעתיק אבל המל' עלייתה באבא כו', והגם כי שם מקבלת הארת הכתר אך עכ"ז אינו שייך לחיי גופא כו' כי חיי גופא נמשך לה מחיצוני' דאו"א כו' וע"כ גם למטה צ"ל מזון כו' וע' בפע"ח שער יוה"כ פ"ג.

שמע ישראל כו'. להבין שרש ענין יחודא עילאה, הנה צריך להבין ענין אור א"ס דהנה קודם שנברא העולם היה הוא ושמו לבד, פי' עולם הוא אדם דאצילות הנק' אדם דעשי' בכללות הפרצופים (עיין בס"י בענין עולם שנה נפש דעולם גבוה משנה נפש ועמ"ש בד"ה האזינו השמים הראשון בפי' תשובה קדמה לעולם) שמקודם שנאצלו כל הנאצלים הנק' עולם הי' הוא ושמו לבד ופי' שמו הוא הנק' אוא"ס וכמו ששם האדם אין ערוך לו לגבי עצמות האדם רק שיפנה אל קוראו בשמו כן כל הנאצלים לגבי המאציל ב"ה כמו שמות המאצילה (עמ"ש בד"ה מי יתנך כאח לי בתו"א פ' תרומה בענין שע"ס נקראו בזהר רזא דשמא קדישא) ולהבין זה ע"ד פרט הנה מבשרי אחזה אלקה שאנו רואים במדה הגשמיות של האדם התחתון כשהוא איש נדיב וחסדן בטבע הרי יש בלבבו כח רוחני של חסד והשפעה להחיות רוח שפלים בתמידות ועכ"ז אם לא יעוררו את מדתו לא יתעורר מעצמו ובמה יעוררו את המדה בקראו לו שהוא נדיב גדול ומבקשים לעורר מדת חסדו אז יתעורר מדת חסדו וישפיע רב טוב (הג"ה ועמ"ש מזה סד"ה בכ"ה בכסליו בענין בהלל ובהודאה ומ"ש באריכות בד"ה ואני נתתי לך שכם א' ובד"ה אני ישנה ולבי ער שלא נדפס) והרי הקריאה וההתעוררות אל המדה אינה מהות חסד והשפעה כלל כ"א קריאה לבד דהיינו שיקרא אל ההעלם שהוא העצם רוחני שיצא אל הגילוי בהשפעה נגלית ואין לו ערך אפילו לגבי ההשפעה שההשפעה הנגלית הוא חסד גשמי שנתגשם מאין ליש ממהות מדת כח החסד הרוחניות שבלבבו וכמשי"ת רק שהוא המעורר לבד יציאת ההעלם אל הגילוי וכן במשל כשמשבחים לו שהוא חכם ויבקשהו לדבר חכמה אז בזה יתעורר העלם כח החכ' לצאת לידי גילוי השפעת שכל בנ"ל, וקריאה והתעוררות זו אינה שכל כלל

וכלל רק קריאה לבד כמו שיפנה ראובן בקראו לו וכשהוא פונה עצמותו הוא פונה ושמו הוא רק הגרם והסיבה לבד ועפי״ז יובן למשכיל למעלה באורות הנאצלים מן המאציל ב״ה שהם בחי׳ קריאת שמות המאציל לבד וכמו שאין עיקר הקריאה נדיב אל עצם הנדיבות שבלב כנ״ל כן אין ערך הקריאה שיומשך אור חסד הנאצל לגבי עצם החסד שבמאציל ב״ה עד״מ שאנו אומרים מוריד הטל שהוא הורדת צמצום אור חכ׳ דאצי׳ ושרשו העצמי׳ חכ׳ סתימאה חכים ולא בחכ׳ ידיעא שהרי מהותו ועצמותו ית׳ הוא הגבה למעלה ממהות חכ׳ וכשנאצל אור החכ׳ הי׳ כמו בחי׳ קריאה והתעוררות לגבי עצמות חכ׳ סתימאה וכמבואר במ״א בענין קורא הדורות שהי״ס הנאצלים הם נקראים מן העלם י״ס הגנוזות במאציל אל הגילוי.

(קיצור יקדים פי׳ אוא״ס שהוא בחי׳ שמו שהי׳ עד שלא נברא עולם האצילות וענין שמו שמערך השם לגבי העצמיות כך ערך י״ס דאצילות לגבי המאציל וכמו בהשם ע״י קריאת שם מעוררים גילוי המדה כמו״כ למעלה וגילוי ע״ס דאצי׳ ממקורם שבמאציל זהו כמו קריאת שם לגבי עצם השם וזהו קורא הדורות מראש המשכת ע״ס וע״ס הגנוזות במאצילן נקרא קורא הדורות וכ״כ כאן, וצ״ע דלכאורה פי׳ קורא הדורות כמו כשקורא ראובן עי״ז בא ראובן עצמו כמו״כ ענין קורא הדורות שיהי׳ המשכה ממש מע״ס הגנוזות לאצילות וע׳ מזה בפרע״ת שער אבי״ע רפ״א ושער עצמות וכלים ספ״ט ועמ״ש בלקו״ת ע״פ ויקרא ה׳ הוי׳ בד״ה והיה ביום ההוא יתקע כו׳ ומ״ש מזה בתו״א בד״ה וירא ישראל את היד ומ״ש בד״ה שובה ישראל עד דרוש השני פ״ג בפי׳ ממעמקים קראתיך הוי׳).

ב) ומה שמדמה ראשית גילוי החכ׳ לירידת הטל כי כאשר ההעלם יוצא ובא לידי גילוי הוא כדוגמת הטל שהיה קודם ירידתו למטה ברוחניות יותר בדקות האוירים כו׳ וכל מה שהושפל למטה מתגשם מעט מעט בירידתו והשפלתו עד שבהשפלתו סמוך לארץ יתגשם ביותר ועמ״ש מזה בדרוש המילויים ע״ב ס״ג מ״ה וב״ן שהאותיות של ד׳ שמות אלו הם גימ׳ טל ושם בפי׳ שהמשכת האותיות הם כמו טל שמחלק לחלקים ועמ״ש מענין טל בד״ה אלהו היום ובד״ה האזינו השמים הראשון בענין אהיה כטל ובד״ה אני ישנה בפי׳ שראשי נמלא טל) וא״כ אין זה מאין ליש שפי׳ מאין ליש הוא שלא הי׳ תחילה דבר היש במציאות כלל אלא שמתחדש לגמרי להיות מהות דבר זה והוא הנק׳ מחודש (משא״כ בחי׳ ההמשכה מההעלם אל הגילוי ועמ״ש מזה בתו״א בביאור ע״פ ואלה המשפטים בענין פי׳ אצילות שהוא רק מההעלם אל הגילוי וצ״ע דלכאורה סותר למ״ש בד״ה ואתחנן פ״ב ויש ליישב דמש״כ וכן מ״ש בביאור ואלה המשפטים זהו לפ״ד הפרדס שער עצמות וכלים ומ״ש בד״ה ואתחנן זהו לפ״ד הר״מ מרקאנטי הובא בפרדס שער המל׳ פ״א שאעפ״י שהפרדס השיג עליו עכ״ז לפי קבלת האריז״ל בענין הצמצום ומק״פ יש ליישב דבריו על נכון ושהע״ס שרשם מהרשימו שמשם שרש הכלים אמנם גם דעת הפרדס ושטתו יש ליישב ג״כ ועד״ז נת׳ כאן) והיינו כמו התהוות הנפש בעצמותה הוא מאין ליש אבל שכל נגלה שנמשך מכח המשכיל לפי ערך כח חכמתו וכן השפעת חסדו לפ״ע כח

החסד רוחני שבלבבו הוא רק כמו דוגמת הטל בירידתו שהאין הרוחני מתגשם ולא שיתחדש דבר רק שכח הרוחני של החכמה נתגשם בירידתו להיות שכל נגלה כו׳ וכן מציאות כח רוחני של החסד שבלב נתגלה ונתגשם בהשפעתו לו מעות ומאכל, ועתה יובן שרש הדברים באורות עליונים דכתיב אני ה׳ לא שניתי פי׳ לגבי י״ס הגנוזות במאציל ב״ה שהוא עצם כח חכמתו עצם כח חסדו כו׳ (זה קרוב לשיטת הרמב״ם ספ״ב מה׳ יסוה״ת באמרו הוא היודע והוא הידוע והוא הדיעה עצמה כו׳ אף שבסש״ב פ״ב וח״ב ספ״ט אמר שזהו רק בהתלבשות א״ס בכלים דאצי׳ צ״ל שם תפס עיקר דעת הר״מ מריקאנטי הנ״ל שביארו החיים בפי׳ המערכת פ״ג וכאן כ׳ לפ״ד הפרדס שנמשך אחר דעת הרמב״ם כמ״ש בשער עצמות וכלים פ״ט, עוי״ל ועיקר שאף לשיטת הפרדס מ״ש הרמב״ם הוא היודע כו׳ והוא הדיעה זהו רק באצי׳ אבל ע״ס הגנוזות הם למעלה מבחי׳ זו וכמו שאין ערוך השכל שבמוח לגבי כח השכל שבנפש עצמה אף שנקראת נפש המשכלת שהרי אין בנפש גילוי כח השכל פרטי מיוחד בפ״ע כמו שהוא במוח אלא שם בנפש כל העשר בחי׳ שבה שכל ומדות כלולים יחד ממש עמ״ש מזה בלקו״ת גבי שבועות בד״ה וידבר אלקים ושם פ״ב ובדרוש ויאמר מלך מצרים למילדות העבריות ואולי התכללותם בנפש זהו ע״ד חומר ההיולי הכולל ד׳ יסודות יחד שכמו״כ פי׳ בע״ח שמ״א ענין כתר לגבי ע״ס כו׳ וכך ע״ד מ״ש והוא הדיעה זהו שייך רק כשנמשך בע״ס דאצילות ששם הם בחי׳ עשר ולא תשע כו׳ משא״כ ע״ס הגנוזות כולם מיוחדים כאילו הם בחי׳ אחת ממש במכש״כ וק״ו מבחי׳ הכתר הנק׳ היולי לגבי ע״ס שהן ד״י) אין שינוי והתחדשות כלל במה שהורדו והושפלו לצאת מן העלם לידי גילוי גשמי׳ שהם אורות הנאצלים כו׳ כמו ירידת הטל מן רוחניותו כן הורדות אור חכמה דאצילות מן רוחניותו דהיינו החכ׳ שאינו חכ׳ ידיעה אבל מה שחכ׳ דאצי׳ מחיה כל העולמות דבי״ע שלא היה במציאות נבראים כלל קודם שנבראו הם נק׳ מחודשים מאין ליש (ע׳ בד״ה להבין ענין המסך שבין אצי׳ לבריאה דרוש חוהמ״פ תקס״ג גבי ואחר כל הנ״ל יובן איך שבהתחדשות הנברא היש מבחי׳ אצי׳ יש בזה גדלות אוא״ס ב״ה יותר מבהתהוות האצי׳ מאוא״ס בהיות כי בנאצלים אין שום התחדשות כ״א מן ההעלם לגילוי משא״כ בהתחדשות הנברא מאין הרי מהות הנברא חדש הוא ולא ע״ד מההעלם אל הגילוי וע׳ בלקו״ת בד״ה ואתחנן פ״ב ההפרש בין התחדשות יש מאין ובין מההעלם אל הגילוי ועכ״פ דרוש זה עם דרוש ד״ה להבין ענין המסך שניהם עולים בקנה א׳, והוא ע״פ שיטת הפרד״ס הנ״ל) והיינו השינוי מצד המשכות האורות בכלים ועד״ז יובן למשכיל שכל ירידות אורות הנאצלים מן המאציל יקראו בשם הוי׳ שנתהוו מן המאציל שנתגשמו בירידתם והשפלתם כ״כ עד שיתכן לקרותם בשם התהוות אבל לא שהם מחודשים שכבר היו ברוחניות ודקות העצמות של י״ס הגנוזות במאציל וא״כ קמי׳ ממש אין שום שינוי כלל בין קודם שנאצלו ונבראו העולמות לאחר שנאצלו ונבראו.

(קיצור פי׳ מוריד הטל שאין זה מאין ליש כ״א מהעלם לגילוי וכן המשכות אורות דע״ס משרשן הנק׳ ע״ס הגנוזות וזהו ענין המשכות שם הוי׳ אבל מה שמאצילות נמשך בי״ע זהו חידוש יש מאין ובהג״ה שלכאורה זה נגד מ״ש בדוכתי טובא שיותר אין ערוך האצי׳ לגבי א״ס ממה שאין ערוך עשיי׳ לגבי

חכ׳ דאצי׳ ויתרץ שבין המקובלים יש ב׳ שיטות או דאצילות זהו רק גילוי ההעלם וזהו שטת הפרדס ועה״ק וספר המערכת ויש חולקים ע״ז והוא הריקאנטי והחיט וס״ל דאצי׳ אינו גילוי ההעלם מא״ס ממש כ״א שהם כלים לבד לפעול על ידן ובדרוש זה נמשך לפ״ד הפרדס מיהו גם כאן לא נמשך אחר הפרדס ממש רק בענין אורות דע״ס דאצי׳ שאור החכ׳ דאצי׳ שייך לומר בו שנמשך רק מההעלם אל הגילוי כו׳ אבל בהכלים יש לומר ג״כ ס״ל כהריקאנטי והחיט וגם הפרדס עצמו ס״ל כזה כן בשער עצמות וכלים אלא שההפרש בינו ובין החיט דלהחיט האור המלובש בע״ס לא שייך לקרותו כלל חכ׳ ובינה כ״א שהוא פשוט בלי מה בלי מהות משא״כ להפרדס וא״כ בדרוש זה ע״כ נמשך אחר שטת הפרדס וברוב דרושים אחרים שביאר שהאורות הם בלי מהות ממש זהו כשטת הר״מ מרקאנטי).

ג) **כמו** שאין שינוי לגבי עצם כח החכ׳ שבאיש החכם קודם שמשפיע השכל בגילוי בגשמיות לאחר שהשפיע וכמו שיש בכח הרגל להלוך כו׳ וד״ל אמנם ההשפעה שכל הנגלית לזולתו ומתגשמת בירידתו מכח החכ׳ שם יתכן השינוי אם יומשך וירד כך או כך שזהו לפי אופן הקריאה וההתעוררות כך יומשך ויושפל וזהו בחי׳ התחדשות לגמרי לגבי הקורא פעם יקרא לו באופן זה ופעם באופן אחר וכמו״כ חכ׳ דאצי׳ הנק׳ הוי׳ כשנמשך בכלי החכ׳ להחיות בי״ע הוא המחדש מאין ליש ממש (הלשון מן כמו שאין כו׳ מגומגם קצת וע׳ באגה״ק סי׳ כ׳ ד״ה איהו וחיוהי כ׳ והנה ראשית היש ונברא ותחלתו הן הכלים דע״ס דבי״ע כו׳ ע״ש מבואר שכלים דאצילות עצמן אינן בחי׳ נברא כ״א נאצל רק אעפי״כ כ׳ שם שהן בבחי׳ גבול ולא כמו האורות אמנם בד״ה יביאו לבוש מל׳ ובהתוס׳ ביאור משמע קצת דגם הכלים דאצי׳ לא נמשכו בדרך השתלשלות וגילוי ההעלם כ״א ע״ד התהוות הבו יאה ממש יש מאין מכח הסובב״ע כו׳ וצ״ל שאין זה בריאה ממש בבחי׳ ומשם יפרד אלא כמו שנק׳ א״ק אדם דבריאה לגבי א״ס ועז״נ והחכ׳ מאין תמצא יש מאין והיינו כלי החכ׳ ועמ״ש בביאור ע״פ אתה הצבת גבולות ארץ) וזהו קודם שנברא העולם הי׳ הוא ושמו בלבד פי׳ שמו הוא כללות אא״ס ב״ה שרש כל הנאצלים ובפרטות כולם נק׳ שמות המאציל שיקראוהו על ידן כמו שיקראו לאיש ע״י שמו והקריאה בשמות המאציל הוא המשכות אוא״ס הכללי שיתחלק בכלים מכלים שונים וקודם שנאצלו להתחלק בכלים הי׳ הוא בחי׳ עצמות ושמו שהוא אוא״ס בבחי׳ לבד שאין דבר נפרד זולתם שיתכן לומר זה חדש הוא כי הרי בכלל מאתים מנה כו׳ אבל לאחר הקריאה וההמשכות שמותיו בכליהם אז נראה כמו התחדשות שפע הנבראים מאין ליש והנה מהות אור חכמה דאצילות נקרא הוי׳ ע״ש עצמות שלו שיצא מהעלם אל הגילוי ואמנם כאשר יומשך בכלי נק׳ הוי׳ על שם שמהוה מאין ליש (נמצא יש ב׳ בחי׳ בהשם הוי׳ הא׳ מה שנמשך מאוא״ס ע״ד ממעמקים קראתיך הוי׳ הב׳ מה שהשם הוי׳ נמשך ומאיר למטה ואפ״ל שזהו ענין המילוי של השם שכדי שיומשך השם למטה זהו ע״י המילוי כמו בענין אות יו״ד כשצריך לומר אותו בדיבור מיתוסף המילוי היינו יו״ד וכשהוא במחשבתו אינו רק אות י׳ לבד כמ״ש במ״א. עוי״ל שזהו ענין שבתפארת האור שם הוי׳ וגם הכלי שם הוי׳ כו׳ במה שהאור שם הוי׳ זהו מה שמקבל מלמעלה ומה שהכלי שם הוי׳ זהו מה שמאיר למטה ועמ״ש בד״ה ברוך שאמר

היה העולם ב׳ פירושים בענין ברוך הא׳ שיומשכו הבחי׳ ההם מא״ס המאציל העליון היינו ההמשכה מאא״ס באצי׳ הב׳ שיומשך מהאצי׳ בבי״ע כו׳ ע״ש). וזהו הוי׳ אלקינו מה שהוי׳ מהווה מאין ליש באותיות כח הפועל בנפעל כידוע הוי׳ אחד באמת אין זה שינוי והתחדשות כלל כי מצד הוי׳ העצמות אחד הוא בשרשו האמיתי שאינו אלא כיורד ממקום גבוה למקום נמוך וכמ״ש במ״א בענין ושמי הוי׳ לא נודעתי להם (ועמ״ש במ״א דשני שמות הוי׳ שבפסוק ראשון דק״ש הם ב׳ שמות הוי׳ שלפני יג״מ א״א וז״א ואי״כ יש לפרש לפ״ז דשם הוי׳ הראשון הוא המשכת האור בע״ס דאצי׳ מע״ס הגנוזות במאצילן כנ״ל בענין מוריד הטל ושם הוי׳ השני הוא שיומשך מאצי׳ לבי״ע ע״י הכלים דע״ס דאצי׳ ואפשר שזהו מה דמסיק כאן ששני מיני קריאה הם דר״ל הקריאה הא׳ להמשיך האורות מא״ס והקריאה הב׳ להמשיכם למטה בבי״ע והיינו שהקריאה הראשונה להמשיך האור בשם הוי׳ כענין קורא הדורות מראש ואח״כ הקריאה הב׳ להמשיך משם הוי׳ למטה בעולמות ולקמן נת׳ ב׳ הקריאות באופן אחר ועמ״ש בד״ה לבבתני מענין ב׳ שמות הוי׳ שבפסוק ראשון דק״ש דהא׳ המשכת סוכ״ע והב׳ ההמשכה מסוכ״ע בממכ״ע ועי׳ פרדס שער שם בן ד׳ יש שם בלי ניקוד ושם בניקוד כו׳ ובעבה״ק פי׳ תחילה יומשך שם הוי׳ מאוא״ס אח״כ המשכות השם בכבודו וזהו היחוד.

(**קיצור** ענין קמי׳ אין שום שינוי (והפרדס שע״ד פ״ט פי׳ שגם בהאצי׳ אין שינוי ואין כן דעת המג״ד בהקדמה גבי משא״כ בנאצל כי קדמו ההעדר כו׳ ולא אמרו איהו אינון כו׳) אך בהמשכת האור בכלי יש ריבוי ומיעוט וזהו היה הוא ושמו שמו אוא״ס שרש כל הנאצלים ובפרטות הם עשר שמות והקריאה בשמות להמשיך האור בהכלי וההמשכה של האור נק׳ שם הוי׳ וגם מה שפועל האור ע״י הכלי נק׳ שם הוי׳ וזהו ב׳ הויות שבפסוק ראשון דק״ש (ובהג״ה שראשית היש הנברא הן כלים דע״ס דבי״ע אכן כלים דאצי׳ הן אלקות אבל בגבול ובענין הוי׳ והמילוי ובענין ב׳ שמות הוי׳ שבק״ש שהן ב׳ שמות הוי׳ שלפני יג״מ ועמ״ש מענין ב׳ שמות אלו בד״ה והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ושם פ״ד בשם הפע״ח שער הסליחות ועד״ז מפרש כאן ויתבאר בזה פי׳ יחודא עילאה שזהו ענין הוי׳ אחד).

ד) **וזהו** ענין בכל קראינו אליו ולא למדותיו ואמנם ב׳ מיני קריאה הם (היינו האחד בכל קראינו אליו הב׳ מ״ש כי ידע שמי יקראני ואענהו תלים ססי׳ צ״א וארז״ל ע״ז במדרש תלים שם אמר ריב״ל בשם רבפב״י מפני מה מתפללים ישראל בעוה״ז ואינן נענין על ידי שאינן יודעים בשם המפורש אבל לע״ל הקב״ה מודיען כמ״ש למען ידע עמי שמי באותה שעה הם מתפללין ונענין וכענין שנאמר יקראני ואענהו עכ״ל א״כ ע״כ קריאה זו הוא בשם וע׳ בעבה״ק ח״ב פי״ג מה שהשיג על תשובות הריב״ש סי׳ קנ״ז באומרו מי מכניס אותנו בכל זה ומהמדרש תלים הנ״ל הוא סתירה לדברי הריב״ש כמובן ועמ״ש במ״א דפי׳ בכל קראינו אליו ולא למדותיו זהו ענין ק״ש וקריאה השנית דהיינו לכוין בשם זהו״ע שמו״ע ע״ש) הא׳ הקריאה שלמטה מהשם והוא קריאה והמשכה האורות בכליהם וכמשל קריאת נדיב הנ״ל (וזהו ענין כי ידע שמי יקראני כנ״ל)

אבל כשגורם כבר קריאה זו שיצא ההעלם לידי גילוי הנה יציאה זו בתחילתה היא יותר בדקות ושבאת כבר לידי גילוי והוא כמו המוריד הטל שבתחילת הורדתו הוא יותר דק וכמו שהוא לאחר שהורד זהו קריאה שלמעלה מהשם והיינו כמו שיפנה העצמות ע"י קריאת שמו וד"ל (וכמ"ש במ"א וז"ל וכמו עד"מ כשאנו קוראין לראובן בשמו א"צ לשמו רק תכלית המכוון הוא לבעל השם אלא שאין אנו יכולים לתופסו רק בשמו וכן בנמשל כו' שכל התורה שמותיו של הקב"ה והוא קוראו בשמו בכדי שיפנה אליו בעל השם עכ"ל בד"ה ואלה שמות בנ"י שלא נדפס בתו"א ואף שהמשל אינו דומה כלל לנמשל דשמו של ראובן אינו כלום וא"כ ע"כ כשקורא ראובן א"א לומר שמכוון רק שיפנה אליו בעל השם אבל לא כן למעלה ששמו הוא אא"ס ממש וגם פרטי השמות הוי' הם האורות דע"ס הנמשכים מע"ס הגנוזות א"כ המשכות השם עצמו הוא ענין גדול ונורא אך עכ"ז צ"ל הקריאה בתחילה אליו דוקא ולא להשם כי הרי הוא המאיר בשמו וזהו ענין ק"ש שהוא בחי' הקריאה אליו ממש ואח"כ צריך לקרוא ולכוין בשם בכדי שיתברך השם מעצמותן ושיהי' השם מאיר בהכלי כדי שיומשך למטה) וכמו"כ קריאה חכ' סתימאה להתמשך ולהתגשם להיות אור חכמה הנאצל הנק' טל הוא בחי' קריאה שלמעלה מהשם והוא ענין קורא הדורות מראש שקורא לי"ס הגנוזות שיתגלו והקריאה שלמעלה מהשם הוא לבעל השם שהוא העצמות וזהו למעלה מענין יחו"ע שהוי' אחד הוא יחוד אור הנאצל במאציל שהם שמות המאציל ממש כנ"ל אבל בעל השם הוא העצמיות בעל הי"ס הגנוזות כלומר קודם שנק' מאציל נק' גנוז במאציל אבל עתיד להאצילו (ע"ד בבינה נק' אהיה אנא זמין לאולדאה המדות הנק' ז"א ונק' עיבור וזהו וצפונך תמלא בטנם משא"כ בחכ' שכל הנעלם אין שייך גם לומר שהמדות הם בבחי' עיבור שם וכמ"ש ע"פ הזהר פ' במדבר דק"כ בענין מזרחית צפונית ועד"ז ענין י"ס הגנוזות במאצילן שהם שם בבחי' העלם כשלהבת קשורה בגחלת זה שייך רק בבחי' שמו לבד משא"כ בעצמותו ממש אין שייך כלל לומר אף שרש לע"ס כו' ורק בבחי' שמו לבד שייך לומר ע"ס הגנוזות היינו עשר שמות הנמשכים משמו הגדול בחי' אוא"ס והוא מאציל אותם שיאיר מההעלם אל הגילוי כו') אבל העצמות ממש שלא יקרא מאציל כלל הוא הנק' אנכי מי שאנכי (עמ"ש בלקו"ת פ' אחרי סד"ה כי ביום הזה יכפר דרוש הראשון) זהו למעלה מבחי' אחד אלא נק' יחיד כמ"ש במ"א (עמ"ש בתו"א בד"ה וארא אל אברהם) וא"א להגיע להתקשר בעצמותו ית' כ"א באהבה בכל מאדך דוקא או ע"י התורה שאנכי מדובר ונמשך בשמותיו הגנוזות (עמ"ש סד"ה וארא הנ"ל וזהו והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום כו' ועמ"ש בד"ה כי המצוה הזאת בפי' אנכי הוי' אלקיך.

(קיצור וזהו בכל קראינו אליו וענין כי ידע שמי יקראני כי יש ב' קריאות א' למטה מהשם וזהו לכוין בשם והב' למעלה מהשם היינו שקורא לבעל השם ממש ע"י השם ונק' אנכי מי שאנכי וכן יחיד והיינו ע"י בכל מאודך בק"ש וכן ע"י עסק התורה).

ה) קיצור מהדרוש, ענין יחו"ע, יקדים פי' אוא"ס שהוא בחי' שמו וכן ע"ס הגנוזות בהאור נק' שמות וע"י קריאת שמו מעוררים גילוי הספירות

קורא הדורות מראש וזהו ענין מוריד הטל המשכת חכ׳ מחכמה סתימאה וזהו נק׳ אצילות שהוא מההעלם לגילוי ומאצילות לבי״ע זהו יש מאין ולכן אני הוי׳ לא שניתי רק בהמשכות האור יש ריבוי ומיעוט והעבודה להמשיך תוס׳ אור וזהו הקריאה בשם אך יש ב׳ קריאות בכל קראינו אליו ובחי׳ כי ידע שמי יקראני ק״ש ותפילה ולהיות אליו ממש זהו ע״י בכל מאודך ועסק התורה. וזהו כי לך טוב להודות ולשמך נאה לזמר ע׳ מענין הודאה בדרוש הלל ברכה והודאה ובד״ה אתה הצבת גבולות ארץ בענין הוד שבהוד ובד״ה מזמור לתודה ובד״ה יהודה אתה ועמ״ש סד״ה וכל העם רואים בפי׳ ומברכים אותך יתברך שמך כו׳ ומ״ש ע״פ בכל יום אברכך ואהללה שמך ומזה יובן ענין נורא תהלות היינו בחי׳ לך טוב להודות שלמעלה מבחי׳ הילול כו׳.

לפסוק שמע ישראל. (עמוד קע״ג ששופתני השמש שש זיפתני השמש דאסתליק מיני׳ ר׳ דאיהו השמש דנהיר בו׳ תיבין דאינון שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד. (פ׳ וירא דק״א ע״א בס״ת. ודא הוא רזא הוי׳ אלקינו הוי׳ אחד. הוי׳ אלקינו הוי׳ הרי י״ד אותיות אחד רזא י״ג אתוון כו׳ (דף קמ״ח ע״א ת״ח בשעתא דייחדו בנוי יחידא דלעילא ואמרו שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד דא הוא שלימו עילאה לאתיחדא ביחודא חד. (ויחי דף רל״ד ע״ב בשעתא דפתח יעקב ואמר האספו ואגידה כו׳ ופתחו ואמרו שמע ישראל כו׳. בההיא שעתא קאים ליה יעקב ואמר בשכמל״ו ואתיישבת שכינתא בדוכתא. (זח״ב ס״פ בא דמ״ג ע״ב פרשה תליתאה שמע דא איהו רזא דימינא דאקרי חסד עילאה דאיהו קא מייחד יחודא דכולא היינו כמ״ש בזהר ויקרא דף ז׳ ע״ב ע״פ ואיש כי יקח את אחותו חסד הוא ואיש דא קוב״ה כי יקח את אחותו דא כנ״י חסד הוא וכמ״ש מזה ע״פ מי יתנך כאח לי כו׳. עו״ש ענין ג׳ שמות ה׳ אלקינו הוי׳ ע״ד הקול כלול מג׳ בחי׳ אש רוח מים כך הוא ענין ג׳ שמות הנ״ל שהם חג״ת כו׳.

ואהבת את הוי׳ אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך רבות נשא פי״ב דרמ״ז ב׳ ע״פ אפריון כו׳ תוכו רצוף אהבה כו׳. ר׳ עזריה בשם ר׳ יהודה בר סימון זו השכינה כמ״ד ואהבת את ה׳ אלקיך כו׳ שכינה היא בחי׳ מל׳ ונרמז בתיבת את כי את הוי׳ היינו את הטפל לשם הוי׳ והיא הנק׳ אהבה כמו דאיתא ביומא פ״ה דף נ״ד ע״א ראו חבתכם כו׳ כחבת זכר ונקבה. וע׳ בת״א פ׳ תצוה בד״ה ועשית בגדי קדש בפי׳ שיהא שם שמים מתאהב על ידיך. ובד״ה אלה תולדות יצחק.

ב) **ס"פ** ואתחנן דרצ"א ג' מהו בכל לבבך ובכל נפשך בכל נפש ונפש שברא בך, א"ר מאיר על כל נשימה ונשימה שאדם מעלה חייב לקלס את יוצרו מניין שנאמר כל הנשמה תהלל י"ה, א"כ לפ"ז פי' בכל נפש ונפש היינו כל נשימה כו', או י"ל מבואר בשרשים נפש פירושו נשמה או רוח או מנוחה או רצון, א"כ לפ"ז בכל נפש מבחי' הנ"ל שבך תאהוב את ה', ובמכלול ערך נפש אל תתנני בנפש צרי תלים כ"ז כלומר ברצונם ובתאוותם, לאסור שריו בנפשו תלים ק"ה כלומר ברצונו שלא ברשות המלך, ויאמר נפש על הנשימה היוצא מהפה, נפשו גחלים תלהט איוב מ"א, שבת וינפש שמות ל"א, וינפש בן אמתך כלומר שתנוח נפשו.

ג) **עו"ש** ברבות חמשה שמות נקראו לנפש רוח ונשמה חיה יחידה כו' וע' מזה בפ' בראשית ס"פ י"ד, א"כ לפי"ז הפי' בכל נפשך בכל חמשה בחי' הנ"ל, ויש לבאר ענין הנ"ל במ"ש בענין בשר גידין ועצמות שנמשכים מנר"נ כו'.

ד) **בקהלת** רבה פ"ז ב' ע"פ דברתי אני עם לבי הלב אוהב שנאמר ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך.

ה) **זח"ב** וארא כו' סע"ב לבבך יצ"ט ויצה"ר דאתכליל דא בדא ואיהו חד כדין תשכח כי הוי' הוא האלקים כו' ע"ש והיינו מ"ש לעיל אות א' בפי' ואהבת את כו' שזהו ע"י בכל לבבך כו'.

ו) **שם** דכ"ז ע"א בכל לבבך דא ימינא ושמאלא דאקרי יצ"ט ויצה"ר (היינו חו"ג) ובכל נפשך דא נפש דוד דאתיהיבת ביניהו היא בחי' מל' (כי ימינא ושמאלא וביניהו כלה) ובכל מאדך לאכללא לון לעילא באתר דלית ביה שיעורא (הוא בחי' בינה ואפ"ל לפ"ז בכל לבבך זהו מצד חו"ג שבנפש אלקית חדוה ומרירות, ובכל נפשך מצד בירור נה"ב, חהו למעלה ענין מ"ה וב"ן זו"נ, ואח"כ ע"י חיבור מ"ה וב"ן נמשך בחי' שלמעלה משניהם זהו בכל מאדך ועמ"ש בד"ה חכלילי עינים בענין זה, בשלח נה"ב ע"פ עזי וזמרת.

ז) **תרומה** קל"ד א' כיון דעאלת לחופה כו' כדין אנן מתערין חדוה בימינא ובשמאלא כד"א ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך כו', שם קנ"ה ב' עת לאהוב כו' כד"א ואהבת את ה' כו' ועמ"ש מזה בד"ה ואתחנן אל ה' בעת ההיא.

ח) **שם** קס"ב סע"א ואהבת דא ראשיתא דימינא כו' אתערותא דימינא לא אתער אלא בתלת גוונין כד"א בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך הם ג' בחי' חג"ת והוא כענין ג' ידות יד הגדולה יד החזקה יד

הרמה בד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא, א"נ כנו' בד"ה וארא אל אברהם כו' ענין אברהם יצחק ויעקב זהו ג' בחי' הנ"ל לבבך נפשך ומאדך.

בלקו"ת פ' ואתחנן די"ג ע"ג סד"ה ואהבת, והם ג' קוין כו', (ועם כל הנ"ל יש להבין מארז"ל למה קדמה שמע לוהי' כו' כדי שיקבל עליו עומ"ש תחלה ואח"כ יקבל עליו עול מצות, ועוד טעם בגמ' דשמע יש בה ללמוד וללמד ולעשות, והי' יש בה ללמד ולעשות, ויאמר אין בה אלא לעשות בלבד, וגם מ"ש בזהר דרמ"ח תיבין דק"ש הם כנגד רמ"ח אברים של אדם, ועד"ז גם למעלה ממשיכים עי"ז שיעור קומה בחי' על דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' וכמשנ"ת במ"א בד"ה צאינה וראינה כו' וע' מזה בפע"ח שער הק"ש פכ"ב וס"פ כ"ג ופ' כ"ה ואיתא בספרים שעז"נ בשה"ש ראשו כתם פז כו' ידיו גלילי זהב כו' שוקיו עמודי שש כו' שג' בחי' אלו הוא שיעור קומה של יוצר בראשית וממשיכים זה ע"י ג' פרשיות דק"ש וזהו ג"כ ענין ויקח רמח בידו ופי' הזהר שהם רמ"ח תיבין דק"ש והיינו שע"י המשכת שיעור קומה דקדושה וכן בנפש האלקית רמ"ח אברים עי"ז נעשה רמח ליטול החיות מהקליפות דהיינו להיות בירור נה"ב וזהו רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם כו', וע' במק"מ בפי' הזהר ר"פ בלק דקפ"ח ע"ב בענין וברומחא וע' עוד מזה בזהר פ' פנחס דרל"ז ע"א פי' ראשו היינו חב"ד וזהו פרשה ראשונה דק"ש שהוא יחוד או"א ההמשכה מאין ליש כנ"ל, ומבואר במ"א בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י שלהיות יחוד או"א שהוא המשכת אור חדש ממקורא ושרשא דכולא באו"א הוא דווקא ע"י מס"נ, וזהו"ע למס"נ באחד, וזהו ג"כ ענין בכל מאדך וכמש"ש שזהו"ע הקדוש הראשון מג"פ קדוש, ולכן נק' בחי' זו כתם פז דפי' פז היינו מ"ב מ"ה כמ"ש בפע"ח וע' בהרמ"ז ר"פ קרח ובמק"מ פ' שמות ד"ח גבי תשית לראשו עטרת פז ופי' מ"ב מ"ה י"ל ע"ד שנתבאר לעיל והיינו כי מה הוא בחי' חסד כמיא דאשקי לאילנא כו', גם מאדך מאד גימ' מ"ה, אך הפנימי' הוא בחי' מ"ב שהוא בחי' גבורה וזהו ג"כ ענין אדם אותיות מאד כי החיצוני' שהוא הכלי הוא בחי' אדם והפנימית הוא בחי' מאד בלי גבול כו' ועמ"ש מזה ג"כ בביאור ע"פ לבבתני ועי"ז ממשיכים למעלה מאוא"ס ב"ה שהוא בחי' כי לא אדם הוא להיות נמשך בבחי' כמראה אדם וזהו שמע ישראל לי ראש, וזהו ראשו כתם פז וכמ"ש בפע"ח דשם מ"ב הוא ברישא דמלכא וע' בזהר תרומה דקל"ב ע"ב עד דאתעטרא בא"ס, ולכן נק' פרשה ראשונה דק"ש קעומ"ש שהוא מל' דא"ס כמ"ש במ"א ויש בה ג"כ ללמוד וללמד, ובפ' והי' הוא בחי' ללמד פי' כי ללמוד היינו להיות בבחי' לימודי הוי' כמ"ש ענין זה ע"פ וכל בניך לימודי הוי' דהיינו שיהי' מקבל משם הוי' וזהו ע"י קבלת עומ"ש שבפ' ראשונה, וגם ההפרש בין למוד ובין ללמד כי ללמוד היינו בחי' העלאה שהוא טרוד למיבלע כו', וזהו בחי' מ"ב שהוא העלאה ואח"כ פ' והי' שהוא שם ע"ב בחי' המשכה לכן הוא בחי' ללמד שהוא השפעה והמשכה מלמעלה

למטה, והמשכה זו היא בחג"ת ועז"נ ידיו גלילי זהב וגם התורה היא המשכה מהחכמה במדות כמ"ש במ"א ע"פ השמים כסאי כו' וזהו"ע הקדוש הב' ולפי שפ' זו הו"ע אור החסד בכלי הגבורה לכן נאמר ע"ז ידיו גלילי זהב ובפ' ראשונה נאמר כתם פז כי זהב ופז שניהם בבחי' גבורה עילאה, אך הפז הוא חשוב מהזהב לכן פ' ראשונה אור הגבורה נק' פז ופ' והי' כלי הגבורה נק' זהב ופ' ויאמר שהוא בחי' לעשות היינו מעשה המצות ולכן עז"נ שוקיו עמודי שש כי המעשה הוא בחי' נה"י ולכן העוסקים במצות ובגמ"ח נק' תמכין דאורייתא ופי' בזהר פ' תורת המצורע דנ"ג ע"ב שזהו"ע שוקיו עמודי שש ובאד"ר דקמ"ג ע"א פי' שזהו בחי' צדיק דכליל שית וכ"ה ברע"מ פ' פנחס דרל"ו א' דכליל ו' פרקין דתרין שוקין, וזהו שוקיו עמודי שש והיינו כי צדיק זהו נק' מי שמקיים המצות, וזהו בחי' וענין הקדוש הג' וכמבואר בביאור ע"פ ונקדשתי הנ"ל ובויקרא רבה פכ"ה שוקיו זה העולם עמודי שש שהוא מיוסד על ימי בראשית דכתיב כי ששת ימים עשה ה' כו' והיינו כי מחדש בכל יום תמיד מע"ב שבכל יום מאיר מדה אחת משׁשה מדות עליונות הנק' ששת ימים, ולכן העולם הוא מיוסד תמיד על שימ"ב כו', והנה בששת ימי בראשית נבראו הדצ"ח והאדם הוא אחור למע"ב, והיינו כי שרשן הוא מעולם התהו שלמעלה מעולם התיקון וע"כ בהם דווקא נעשה מעשה המצות לברר הרפ"ח ניצוצין דתוהו ולפי שנעוץ סופן בתחלתן וכמ"ש במ"א ע"פ והארץ הדום רגלי שע"י שמתקן מעשיו כו', נעשה מוחו ולבו זכים הרבה יותר וכמ"ש ג"כ ע"פ במחוקק במשענותם מעניען עמים הר יקראו, ולכן נאמר ע"ז מיוסדים על אדני פז בחי' מ"ב מ"ה הנ"ל, וזהו"ע שחותם בפרשה ביציאת מצרים לצאת מכל המיצרים וגבולים כמ"ש במ"א, וגם כי עיקר הבירור של הרפ"ח זהו ע"י או"א דבחכמה דייקא אתברירו והיינו כמ"ש במדרש שם מיוסדים על אדני פז אלו ד"ת ולכן גם הבעל עסק צריך לקבוע עתים לתורה, ועמ"ש סד"ה מה יפו פעמיך בנעלים בענין חמוקי ירכיך כו', ושם נתבאר דבתורה ג"כ יש בחי' ירכין והוא בחי' הברייתות מלשון לבר מגופא, וזהו"ע ובכל עבודה בשדה ועד"ז י"ל ג"כ בפי' שוקיו עמודי שש דשש י"ל שיתא סדרי משנה והברייתות הם בחי' שוקיו הם עמודים לשיתא סדרי משנה.

והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך, רבות פ' אחרי פי"ט קפ"ח ד' זש"ה כי בתחבולות תעשה לך מלחמה משלי כד. אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות כו', לב חורש מחשבות און, והיו הדברים האלה כו' על לבבך.

ב) **שה"ש** רבה בפסוק שימני כחותם דל"ז ג' ר' ברכיה אמר זה ק"ש שנאמר והיו הדברים כו' על לבבך, ור"ל זהו פי' כחותם על לבך, ולכאורה אינו מובן דהא שימני כחותם זהו בקשת כנס"י

מהקב"ה, ופסוק והיו הדברים כו' זהו ציווי הקב"ה לישראל, וצ"ל ע"ד מ"ש ע"פ ולבי עד זה הקב"ה שנאמר צור לבבי וחלקי אלקים לעולם, ועמ"ש בד"ה לבבתני אחותי כלה, וא"כ אפ"ל פי' על לבבך זהו הקב"ה, דהיינו שע"י קיום מצות ק"ש אזי והיו הדברים כו', א"נ ע"ד כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם.

ג) **בקהלת** רבה פ"ד ב' בפסוק כל הנחלים הולכים אל הים כל התורה שאדם לומד אינה אלא בלב כו' שם הם שבים ללכת דכתי' והיו הדברים האלה כו' על לבבך ע' בת"א ס"פ בראשית בד"ה צאינה וראינה, שם פ"ז ב' ע"פ דברתי אני עם לבי הלב מקבל דברים שנאמר והיו הדברים האלה כו' על לבבך.

אשר אנכי מצוך היום. בכל יום יהי' בעיניך כחדשים, נותן התורה לשון הזה, וכמ"ש גבי מן דבר יום ביומו (ע' בתו"א פ' בשלח ע"פ ויאמר משה) כו' ויובן עפמ"ש במ"א ע"פ יחיינו מיומים כו' ובתורה כתיב שעשועים יום יום פי' יום יום הם חו"ב והם בחי' אלפים שנה קודם שנבה"ע (כמ"ש בתו"א סד"ה ויהי מקץ) פי' יומו של הקב"ה אלף שנה כו' והיינו אאלפך חכמה אאלפך בינה ובביאור ע"פ ואהי' אצלו אמון נת' יום יום היינו כתר וחכמה ופי' שעשועים יום יום להמשיך שעשועי העליונים שהוא בחי' עתיק בכתר וחכ' כו' או לפי' הא' המשכת הכתר בחו"ב והוא הנק' ביום השלישי יקימנו כי הכתר חו"ב הוא כמו סגולתא כו', וכן לפי' הב' כי תלת רישין אינון כמ"ש באדר"ז אשר ב' ראשין הם גלגלתא חכמה ודדל"א הוא בחי' ביום השלישי כו', ובב"ר פנ"ו ביום השלישי דמ"ת ביום השלישי תחה"מ, והענין כי יש געה"ע ותחתון ושרשם מחו"ב, וזהו יחיינו מיומים, או יומים הם גן ועדן, גן בינה מקננא בבריאה, עדן חכמה שהוא באצי' ולפעמים הנשמות עולים באצי' וכמ"ש בתניא פל"ט והוא ג"כ מקור לצדיקים הגדולים כו' אכן ביום השלישי התגלות הכתר שהוא הממוצע הממשיך הארת אוא"ס ממש אזי יקימנו בתחיית המתים, ונחי' לפניו בחי' פנימיות הכתר כו' והוא למעלה מג"ע ואפילו מאצי' וכו', וזהו יום שכולו ארוך ולא שייך שם יומיים שהוא ב' ימים כי הוא יום שכולו ארוך למעלה מהתחלקות כו', והנה עכשיו הוא בבחי' היום לעשותם כי ישראל מתקשראן באורייתא, וזהו יחיינו מיומים שע"י עסק התורה נמשך באדם חיים העליונים אהוי"ר כמ"ש וצדיק באמונתו יחיה וכתי' יראת ה' לחיים ואהבה זהו מ"ש רודף צדקה וחסד ימצא חיים כמ"ש באגה"ק סי' כ"ז, וכ"ז נמשך ע"י התו' ובבחי' זו נש"י מקבלים מהתורה אכן כתיב אני תורתך שעשעתי שממשיך שעשועים בהתורה והיינו ע"י אני שעושה מבחי' אני אין ביטול היש כו', ועי"ז ממשיך תענוג עליון כו' והיינו ג"כ ע"י תשובה כי במקום שבע"ת עומדים כו' לפי שעי"ז ישראל מתקשראן בקוב"ה ממש מלמעלה מבחי'

מתקשראן באוריתא וכענין קדושתי למעלה מקדושתכם המבואר במ״א ע״פ כי כארץ תוציא צמחה כו׳ ע״ש, ונודע דתשובה אין ר״ל על עבירות דווקא כ״א בבחי׳ רעו״ד פנימיות הלב כו׳, וזהו ונחיה לפניו כו׳ וזהו״ע ביום השלישי דמ״ת גם הוא בחי׳ יוה״כ יום התשובה שבו ניתנו לוחות האחרונות ג״כ, וזהו אנכי מצוך היום פי׳ שהוא בחי׳ יום השלישי דמ״ת שהוא בחי׳ יום שכולו ארוך חד ולא בחושבן ונק׳ שלישי לפי שהוא למעלה מבחי׳ יומיים הנ״ל והוא בחי׳ אשר אנכי מי שאנכי מצוך כו׳ לשון צוותא והתקשרות באוא״ס ממש ולזאת בכל יום יהיו בעיניך כחדשים כי הנה בבי״ע יש זמן ובאצי׳ אעפ״י שהוא למעלה מן הזמן מ״מ שייך קדימה ואיחור שהרי תחלה נאצל חסד אח״כ גבורה כו׳, אכן בחי׳ כתר שהוא הממשיך אוא״ס הוא למעלה מעלה מבחי׳ זמן ואין שייך שם התחלקות כלל, ואלפיים שנה זהו בחו״ב שנק׳ יומיים משא״כ בכתר וכו׳ וכשההמשכה משם הרי בכל יום יום כחדשים שנמשך תמיד התחדשות מלמעלה מהזמן וגם כי מקור ההתחדשות אור חדש הוא משם היינו מאוא״ס ב״ה שהוא לבדו מחדש בכל יום אור חדש ממש כו׳, ולכן גבי מ״ן ששרשו מטלא דבדולחא נאמר ג״כ דבר יום ביומו כו׳ כמ״ש בביאור ע״פ ויאמר משה כו׳, וזהו ושלשת תרד מאד, פי׳ כדי להמשיך בחי׳ ושלשת הוא בחי׳ יום השלישי וכו׳ יקימנו כו׳ והייתם לי סגולה וכו׳ הוא ע״י תרד מאד ירידות הנשמות בעוה״ז וזהו היום לעשותם כו׳ ושכר מצוה מצוה שמזה עצמו נמשך הגילוי לע״ל כו׳. עוי״ל דהנה מבואר במ״א ענין שהתורה נק׳ שלום כמ״ש או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי כו׳ שלום בפשמ״ע התחברות סובב וממלא והם בחי׳ רצון וחכמה שהם גלגלתא ומוחין ת״ר שהם מקור מקיפים ופנימים והמחבר זהו בחי׳ גבוה משניהם ונק׳ קדמונו של עולם שאינו בגדר עלמין לא בבחי׳ סובב ולא בבחי׳ ממלא וזהו״ע ביום השלישי דמ״ת, כי בחי׳ יומים, היינו רצון וחכ׳ שנק׳ יום יום כנ״ל והיום השלישי הגבוה משניהם זהו בחי׳ רדל״א שעשועים תענוג עליון כו׳ ומשם נמשך השעשועים בבחי׳ יום יום כו׳ ונק׳ בחי׳ אלו יום כי יום לשון הארה וגילוי כמ״ש לאור יום כו׳, והנה נודע דבחי׳ שהוא עליונה כוללת כל מה שלמטה הימנו ע״ד רגלי החיות כנגד כולן וז״ש אשר אנכי מצוך היום, נזכר היום היינו בחי׳ ומדריגת ביום השלישי דמ״ת שממילא נכלל בו ג״כ בחי׳ יומים שהם סובב וממלא כו׳ כהתכללות זיו השמש בשמש וזהו אשר אנכי מצוך מי שאנכי סדכ״ס שנמשך ע״י בחי׳ היום כו׳ ולכן ג״כ בכ״י יהי׳ בעיניך כחדשים מטעם הנ״ל.

ושננתם, ברכות פרק שני יד״ב, ודברת בם, שם י״ג ב׳, יומא יט״ב

ושננתם לבניך קדושין א׳ ד״ל ע״א אל תקרי ושננתם אלא ושלשתם לעולם ישלש אדם שנותיו כו׳, ושננתם שיהיו ד״ת מחודדין בפיך, בשכבך ובקומך ברכות ד״י סע״ב, די״א א׳, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך, שם ובפרק שני דט״ז סע״א, פ״ב דסוכה דכ״ה ע״א, בשכבך ובקומך רפ״ק

דברכות ב׳ א׳ ד׳ א׳ מקיש שכיבה לקימה כו׳, ירושלמי פ״ב דברכות ה״א ושננתם עד כאן לכוונה מכאן ואילך לשינון, פ״ק ה״ג בשכבך ובקומך, עמה״מ שער ט״ז פמ״ה קנ״ג ד׳ ודברת בם ה״ס שם מ״ב.

רבות אמור פכ״ז קצ״ז ב׳ (שהוא כ״ח ד׳) לא הטרחתי עליכם ולא אמרתי אליכם שתהא קורין ק״ש לא עומדין על רגליכם כו׳ אלא בשבתך בביתך ובלכתך כו׳.

ושננתם לבניך, זח״ב ס״פ יתרו צ״ג א׳ ברע״מ, תרומה קל״ט ב׳ ענין בשכבך ובקומך פלוגתא דב״ש וב״ה, ושננתם אל תקרי כו׳ פנחס רנ״ד א׳ ברע״מ, ואתחנן רס״ט א׳ כל הפסוק.

ושננתם לבניך ודברת בם כו׳ וקשרתם לאות על ידיך כו׳. והנה יש להבין למה בפ׳ ראשונה אמר מצות ת״ת קודם למצות התפילין כמ״ש ושננתם ודברת בם ואח״כ וקשרתם כו׳, ובפ׳ שניה אמר מצות תפילין קודם למצות ת״ת שהרי אמר בפ׳ שניה וקשרתם לאות על ידכם כו׳ ואח״כ ולמדתם את בניכם כו׳, אך הנה יש להקדים תחלה ביאור ענין הפלוגתא שבגמ׳ סוף פ״ק דקדושין ד״מ אם תלמוד גדול או מעשה גדול ונמנו וגמרו דתלמוד גדול שמביא לידי מעשה, וע׳ מזה בעה״ק ח״ג פס״ו ובשל״ה פ׳ ראה ובספר ע״מ מאמר חקור דין ח״ד פ״ו דהנה קודם פ׳ ק״ש אמר וזאת המצוה ווזאת משמע דקאי על פ׳ ק״ש שלאחריה וא״כ לא הול״ל וזאת בלשון יחיד, והענין הוא משום דפ׳ ק״ש הוא מצוה כללית והיינו כי ק״ש זהו קבלת עומ״ש שקודם לעול מצות והיינו כי כדי לבא לידי קיום מצות בכלל ציוה ואמר שמע ישראל הוי׳ אלקינו כו׳ פי׳ שמע לשון הבנה דהיינו להתבונן בגדולת הבורא ביחו״ע כמ״ש לך הוי׳ הגדולה והגבורה כו׳, ועמ״ש בענין זה בד״ה כהוי׳ אלקינו בכל קראינו אליו אליו ולא למדותיו ובלקו״ת פ׳ ואתחנן בד״ה ענין ק״ש כי הנה אמרו בת״ז אנת הוא חד ולא בחושבן היינו ענינו אין ערוך כמ״ש בסש״ב פמ״ח הפי׳ אין ערוך כו׳ והיינו שלגבי אוא״ס שוין אצי׳ ועשי׳ הגשמי׳ בהשוואה אחת וזהו ענין אליו ולא למדותיו וזהו ענין הוי׳ אחד שאומרים בסוף שמע ישראל ע״ד חד ולא בחושבן והנה עי״ז מייחד יחודים עליונים שממשיך גילוי והתלבשות אוא״ס בהמדות וזהו ענין לך הוי׳ הגדולה והגבו׳ כו׳ שהמדות מצד עצמן הם בבחי׳ התחלקות חסד ודין אבל ע״י שממשיכים בהם אוא״ס דלאו מכל אינון מדות איהו כלל הן מתיחדים ומתמתקים הגבורות בחסדים וע׳ באגה״ק סי׳ י״ב בד״ה והי׳ מעשה הצדקה שלום וביאור הענין כי גדולה לשון התפשטות ובאמת בחי׳ התפשטות אורו ית׳ על כל הנבראים כלא חשיב ממש לגבי עצמיות גדולתו וכמ״ש ולגדולתו אין חקר ומשום דבאמת בחי׳ עצמות אור א״ס מובדל ומרומם לגמרי גם מבחי׳ ע״ס שנק׳ מדות וכמאמר אנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא. כו׳ עד ולאו מכל אילין מדות כלל. (ועמ״ש בתו״א פ׳ וירא בד״ה פתח אליהו ואמר

כו׳ בפי׳ אנת הוא חד ולא בחושבן) אך שהן הן גבורותיו להתצמצם להקרות בשם חכים ומבין כו׳ וכידוע, וזהו שאומרים לפני כל מצוה בעשייתה לשם יחוד קוב״ה כי הוא בעצמו ית׳ קדוש ומובדל ומרומם ומתנשא מימות עולם ונק׳ סוכ״ע וזה פי׳ קב״ה ופי׳ שכינתא היינו בחי׳ ממכ״ע שהוא בחי׳ מלכותו יתברך וכמ״ש כבוד מלכותך יאמרו והיינו הטעם שיהי׳ הגילוי בבחי׳ מקור דבי״ע שהוא בחי׳ שכינתי׳ ר״ל מה שהארת אלקות שוכן ומתלבש בבי״ע וכמ״ש פי׳ זה בסש״ב פנ״א נ״ב הי׳ נמשך בבחי׳ זו הגילוי מבחי׳ סוכ״ע מה שהוא קדוש ומובדל ואינו מתלבש כלל שאעפ״כ יאיר ויתגלה בבחי׳ ממכ״ע, וע׳ מזה באגה״ק סי׳ ג׳ בד״ה וילבש צדקה (הג״ה, וזהו ענין הפי׳ תלמוד גדול או מעשה גדול דר״ל גדול שיהי׳ ההמשכה מבחי׳ ולגדולתו אין חקר שהוא בחי׳ סוכ״ע משם יומשך האור בבחי׳ ממכ״ע שזהו הנק׳ יחוד קוב״ה ע״ד אימתי גדול הוי׳ כשהוא בעיר כו׳, וזהו ג״כ פי׳ לך הוי׳ הגדולה כו׳ שממשיכים גילוי גדולתו יתברך מעלמא דאתכסיא סוכ״ע בעלמא דאתגלייא ממכ״ע וכמארז״ל הגדולה זו ק״ס, ועמ״ש מזה בד״ה והנצח זו ירושלים וע״פ ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים ובד״ה והנה ה׳ נצב עליו כי גדולה לשון נקבה וזהו עד״מ שהשמש נקרא המאור הגדול ובחי׳ הזיו המתפשט ממנו זהו רק הארה מעצם המאור הגדול, וכן למעלה כתיב כי שמש ומגן הוי׳ אלקים ששם הוי׳ נק׳ שמש וזהו ענין גדול הוי׳ עד״מ המאור הגדול ובחי׳ הארה הנמשכת משם הוי׳ להחיות העולמות שהוא הארה בעלמא ונק׳ גדולה וזהו ענין לך הוי׳ הגדולה שבחי׳ הגדולה בטלה במציאות אצלו כביטול זיו השמש בשמש ועל המשכה גדולה זו הוא שארז״ל דר״י אמר מעשה גדול שעיקר המשכת הגדולה הוא ע״י מעשה יותר מע״י תלמוד ור״ע אמר תלמוד גדול שעיקר המשכת גילוי שמו הגדול הוא ע״י עסק התורה ועמ״ש בד״ה ואלה שמות בנ״י בענין כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול כו׳, ובד״ה ע״כ יאמרו המושלים בואו חשבון עכ״ה) וכדי שיהי׳ היחוד בסובב וממלא שנק׳ קוב״ה ושכינתי׳ היינו דוקא ע״י מעשה המצות לפי שעיקר ענין המצות הוא ענין עבודה בע״כ דהיינו בחי׳ ביטול רצון כמ״ש ועבדת את הוי׳ כו׳ ע״ד העבד שעושה בעול ולכך ארז״ל אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים כו׳ שנק׳ אשר לא עבדו מטעם המבואר בסש״ב פט״ו משום שבימיהם הי׳ הרגילות לחזור מאה פעמים ואין בזה שינוי טבעי כו׳ וכן בכל המצות כמ״ש בד״ה את שבתותי תשמרו כי העיקר לעשות יותר מכפי כחו ורגילות טבעו כמו במצות הצדקה ליתן יותר מכפי טבעו הגם שנותן דרך הכרח ועול היינו מפני גזירת מלך שכך ציוה הוי׳ כו׳ וזהו בחי׳ לאכפייא לסט״א שא״א בלתי עול יראה ולא יכול להיות זה מצד האהבה בלבד וע״כ אין האהבה בלבד נק׳ עבודה תמה, כידוע בספרי היראה ואמנם הנה ע״י אתעדל״ת זאת בבחי׳ ביטול רצון לסלק עצמיותו ולבטל רצונו מפני רצון הוי׳ כו׳ כך יהי׳ אתעדל״ע ג״כ למעלה דהיינו שיבטל הוי׳ עצמיותו כביכול ומתצמצם ג״כ לירד למטה ולהתלבש בד׳ עולמות ובע״ס בכלל להקרות בשם חכים ומבין ובמקום גדולתו ימצא ענותנותו כו׳ וירידה גדולה כזאת הוא בא ע״י בחי׳ גבורה כי כמו האדם למטה נק׳ גבור שכובש את רוחו מסלק א״ע כו׳ כמו בענין עול מצות בסו״מ וע״ט כנ״ל לעשות יותר מכפי טבעו וכמו שארז״ל איזהו גבור הכובש את יצרו שהוא בחי׳ לאכפיא כנ״ל, ובאתעדל״ת זאת ג״כ אתעדל״ע בעצמות

אוא״ס לצמצם את עצמו בבחי׳ גבורה ג״כ וכמ״ש בתניא פמ״ט וסילק לצד אחד ד״מ את אורו הגדול, ועיין בלקו״ת בשה״ש בד״ה צאינה וראינה והוא מה שאנו אומרים אתה גבור כו׳ לפי שצמצום זה לירד ולהתלבש באצי׳ בא ע״י בחי׳ הגבורה, וע״ד מאמר הן הן גבורותיו כו׳ להיות כי בחי׳ בנין העולמות מאוא״ס בבחי׳ צמצום גדול הוא בא כמ״ש כי אמרתי עולם חסד יבנה שנק׳ בחי׳ החסד בשם בנין להיות נבנה ע״י בחי׳ צמצום כו׳ וע״כ מובן עכ״פ שע״י סיבת מעשה המצות בעול יראה דוקא גורם בחי׳ ירידת אוא״ס בנאצלים ונבראים כו׳ שהוא בחי׳ יחוד סובב וממלא שנק׳ קוב״ה בכלל כנ״ל ולכך אומרים לשם יחוד זה לפני כל מעשה המצות וזהו שאומר וזאת המצוה על פ׳ ק״ש כי שמע ישראל דק״ש ממשיך בבחי׳ יחוד אוא״ס להיות בא בהתחלקות כללית באורות וכלים שנעשה ע״י המצות בפרט כו׳ והיינו ע״י קבלת עול מלכות שמים למסור״נ באחד שהוא אמיתית הביטול רצון ועי״ז נמשך ההמשכה מאוא״ס הסוכ״ע להיות אנת הוא חכים מבין שנק׳ בחי׳ זו יחוד עליון דחר״ב שהוא אין ויש כו׳, אך ההמשכה הוא עדיין באצי׳ בג״ר ונק׳ יחוד י״ה אכן כדי שיומשך גילוי אור זה בבי״ע הוא ע״י ר״ה וזהו ע״י התומ״צ ולכן אח״כ אמר ושננתם.

קיצור ענין תלמוד גדול וזאת המצוה ק״ש כי כל המצות להיות יחוד קובה״ו וזהו ענין ק״ש פי׳ יחוד מדותיו פי׳ קוב״ה קדוש ומבודל ושכינתא ממכ״ע ונמשך ע״י עבודה ביטול הטבע שכמ״כ עד״ז למעלה סילק אורו הגדול על הצד אתה גבור, (הג״ה, ואפ״ל הגדול בחי׳ ולגדולתו אין חקר הגבור מה שמצמצם האוא״ס להאיר בבחי׳ גבול ונק׳ שכינתי׳ ואח״כ והנורא זהו יחוד קובה״ו וזהו ענין ג׳ שמות אל אלקים הוי׳ כו׳, עכ״ה) וע״י ק״ש יחוד י״ה אין ויש וע״י התורה ו׳ המשכה בששה מדות, אבל להיות נמשך במקור דבי״ע זהו ע״י מעשה המצות.

ב) **אך** איך יהי׳ בחי׳ צמצום גדול כזה למעלה להיות שוכן ומתלבש במצות מעשיות הרי מבואר לעיל שע״י אתעדל״ת בבחי׳ ביטול רצון לאכפיא לסט״א מעורר למעלה אתעדל״ע לסלק עצמותו ולהיות נק׳ חכים ומבין כו׳ כמו המשכת חכמה בפרשה קדש וכיוצא וזהו שארז״ל ע״פ ועשיתם אתם כאילו עשאוני כו׳ כי הרי באמת מצד עצמותו ומהותו ית׳ הרי לית לי׳ מכל אילין מדות כלל אלא שמתצמצם ומתלבש במדות והיינו ע״י רמ״ח מ״ע שנק׳ בשם רמ״ח אברים דמלכא וכללותם רק בחי׳ חו״ג רמ״ח מ״ע מבחי׳ ה״ח ושס״ה ל״ת מבחי׳ ה״ג כו׳ ועד״מ האבר שהוא כלי לחיות שהוא הדם כי הדם הוא הנפש וזהו כאלו עשאוני ברמ״ח אברים כו׳ עמ״ש כאלו עשאוני בלק״ת בד״ה אני ישנה ולהיות כי כללות המצות הוא כללות המשכת אלקות בכלים מכלים שונים ע״כ כללות מקור המשכתן נק׳ בחי׳ חסד וצדקה ולכך כל המצות נקראים בשם צדקה כמ״ש וצדקה תהי׳ לנו כי נשמור כו׳, וכן כתיב באברהם אשר יצוה את בניו לעשות צדקה כו׳ כמו הצדקה שהוא להחיות רוח שפלים כו׳ וזהו זורע צדקות מצמיח ישועות פי׳ כמו הצמיחה של זריעה שתצמיח בריבוי יותר מן הזריעה כך הצדקה וחסד שהוא בחי׳ המשכה כללות באור עליון הזרוע בכללות המצות נק׳ זורע צדקות ומזה מצמיח ישועות שהן ריבוי האורות בכלים מכלים

שונים, וזהו ענין כל פרוטה מצטרפת לחשבון גדול וז"ש פועל ישועות בקרב הארץ שהוא צמיחות הישועות כו' וזהו מ"ש כוס ישועות אשא, פי' כוס מלא ישועות היינו כוס מלא חסדים כי כוס בגימט' אלקים ומתמלא כוס זה מבחי' ישועות שהן בחי' ה' חסדים דרמ"ח כי בחי' מל' הוא כמו כלי לקבל בחי' החסדים דרמ"ח אברי' כו' וזהו כוס ישועות אשא וכידוע דבחי' מל' נק' כוס כמו כוס של ברכה וז"ש כוסי רויה כו' והיינו ג"כ ענין פועל ישועות בקרב הארץ דוקא כו' שהוא בחי' מל' כידוע.

קיצור וזהו כאלו עשאוני רמ"ח מ"ע רמ"ח אברין ה"ח מ"ע ה"ג שס"ה ל"ת לעשות צדקה זורע צדקות מצמיח ישועות.

ג) **ואחר** שנתבאר שרש ענין המצות הנה יובן ענין הפלוגתא שבגמ' אם תלמוד גדול או מעשה גדול כו' דהנה בחי' המעשה של המצוה עיקר ענינה הוא בחי' ביטול ורצון לבטל רצונו מפני רצון ה' כנ"ל שעי"ז מעורר אתעדל"ע ג"כ לבטל עצמותו ולהתצמצם א"ע באור"כ כו' כנ"ל א"כ המעשה גדול אחר שמחמתה יבא אתעדל"ע להיות אוא"ס בחכ' כו' ע"י צמצום כנ"ל (וזהו הנז' בזח"ג בהר ק"ח ב' עשי' לעילא משמיעה ופי' במק"מ בשם הרח"ו דעשי' בבינה כי בינה לגבי ז"א הוא כדוגמת הכתר לגבי חכ' ע"כ זה הכח שיומשך האור ברמ"ח אברים ז"א זהו מהבינה שהוא ענין וכח וכן בינה נק' כח ועמ"ש בתו"א פ' לך לך בענין ה' דאברהם ועד"ז נאמ' כל אשר חפץ ה' עשה שהעשי' נמשך מחפץ העליון בחי' כתר ועי' זח"א וירא קט"ו א' מענין ויעש ה' לשרה עשי' לעילא) אך מ"ד תלמוד גדול שטעמו ונימוקו ג"כ להיות כי הגם שמתעורר אתעדל"ע להתצמצם בע"ס כנ"ל מ"מ לא בא עדיין אוא"ס בגילוי ממש בריבוי אורות וריבוי כלים אלא דוקא ע"י התורה דאורייתא מח"ע נפקת וחכמה כח מ"ה בחי' ביטול ונחנו מ"ה עי"ז נמשך אוא"ס ע"י המצות בכלים מכלים שונים וזהו לשון קורא בתורה קריאה זו היינו בחי' קריאת והמשכת אור בכלים מכלים שונים הן המצות שנק' רמ"ח אברים, אך כתי' לכל אשר יקראוהו באמת דוקא כמ"ש אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף כו' אבל מ"מ ע"י התורה נמשך האור וז"ש כי נר מצוה ותורה אור המצוה נק' נר בחי' כלי והתורה נק' אור כמ"ש בזהר תרומה קס"ו (ועי' בביאור דאלה מסעי ג"כ נת' שהמצות הן הכלים והתורה הוא האור ואפ"ל כי התורה מחבר האור עם הכלי ולכן חכ' נק' איהו וחיוהי חד חיוהי היינו האור ולכן ס"ל תלמוד גדול שהאור גבוה מהכלי זמ"ד מעשה גדול משום שעיקר כח ירידת האור והתהוות הכלים שיהיו נמשכים מאוא"ס הוא ע"י הגבול והצמצום וזה נמשך ע"י המעשה והביטול רצון) וזהו שאמר דתלמוד גדול שמביא לידי מעשה פי' שתלמוד מביא וממשיך אור למצות מעשיות וע"י התורה דוקא נבנה בנין הכלים והאברים דרמ"ח מ"ע ונמצא שתלמוד גדול למטה בהיות מקור למעשה ומעשה גדול למעלה לעורר אתעדל"ע שיבטל את עצמו כו' (ופלוגתא זו זהו כעין הפלוגתא דב"ש וב"ה פ"ב דחגיגה דב"ש אומרים שמים קדמו לארץ וב"ה אומרים ארץ קדמה כי סוף מעשה במחשבה תחלה וגם נעוץ סוב"ת ולכן יש בארץ כח הצומח לחדש יש מאין בכל שנה משא"כ בשמים וכמ"ש מזה באגה"ק

סי' כ' בד"ה איהו וחיוהי ע"ש כך הוא ענין מעלת המעשה ועמ"ש בתו"א בד"ה מי שם פה לאדם ובד"ה יביאו לבוש מל' בענין מעלת המעשה, ומ"מ הרי עכשיו השמים גבוהים מן הארץ הרבה וכמ"ש כגבוה שמים מעל הארץ כו' וכתי' אני אענה את השמים והם יענו את הארץ, וכך עד"ז ארז"ל תלמוד גדול וגם תלמוד גדול שמביא לידי מעשה ועמ"ש בד"ה אני לדודי מענין ב' הפסוקים את השמים ואת הארץ אני מלא זהו סוכ"ע ושם שרש המעשה ומלא כל הארץ כבודו זהו ממכ"ע משם שרש התורה וכאן נת' דע"י תומ"צ נמשך מסוכ"ע בממכ"ע ונק' יחוד קוב"ה ושכינתי', וצ"ל דמש"ש תורה ממכ"ע היינו לאפוקי מבחי' סובב והעלם כ"א בחי' גילוי כמו ממכ"ע, אבל עכ"ז היינו שמבחי' סובב נמשך להיות גילוי בממכ"ע ודוגמת מ"ש בד"ה שובה ישראל בפירוש ממעמקים קראתיך הוי' שבחי' שם הוי' זה נמשך ממעמקים מבחי' אנכי כו') ואעפ"כ נמנו וגמרו דתלמוד גדול מפני שמביא לידי מעשה פי' מפני שבחי' גילוי אוא"ס במצות אינו אלא ע"י אור דתו' דוקא כנ"ל (הג"ה, מענין הפי' תלמוד גדול או מעשה גדול דר"ל גדול שיהי' ההמשכה מבחי' ולגדולתו אין חקר שהוא בחי' סוכ"ע משם יומשך האור בבחי' ממכ"ע שזהו הנק' יחוד קוב"ה ע"ד אימתי גדול הוי' כשהוא בעיר אלקינו, וזהו ג"כ פי' לך הוי' הגדולה שממשיכי' גילוי גדולתו ית' מעלמא דאתכסיא סוכ"ע בעלמא דאתגליא ממכ"ע וכמארז"ל הגדולה זו ק"ס ועמ"ש מזה לעיל אות א', ומ"ש בד"ה והנצח זו ירושלים, וע"פ ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים, ובד"ה והנה ד' נצב עליו כי גדולה לשון נקבה זהו עד"מ שהשמש נק' המאור הגדול ובחי' זיו המתפשט ממנו זהו רק הארה מעצם המאור הגדול וכן למעלה כתיב כי שמש ומגן הוי' ששם הוי' נק' שמש וזהו"ע גדול הוי' עד"מ המאור הגדול ובחי' ההארה הנמשכת משם הוי' להחיות העולמות שהיא הארה בעלמא נק' גדולה וזהו"ע לך הוי' הגדולה שבחי' הגדולה בטילה במציאותו אצלו כביטול זיו השמש בשמש כו' ועל המשכת גדולה הוא שארז"ל דרט"א מעשה גדול שעיקר המשכת הגדולה הוא ע"י מעשה יותר מע"י תלמוד ורעק"א לימוד גדול שעיקר המשכת גילוי בחי' שמו הגדול הוא ע"י עסק התורה ועמ"ש בד"ה ואלה שמות בנ"י ומ"ש במ"א בענין פי' כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול כו' בד"ה ע"כ יאמרו המושלים בואו חשבון עכ"ה) והנה בתורה עצמה יש ב' מדרגות תשב"כ ותשבע"פ תשב"כ הוא בחי' משה שאמר ונחנו מה דחכ' כמו שארז"ל שכינה מדברת מתוך גרונו של משה בבחי' ביטול כו' ותשבע"פ היינו מתנית' מלכתא כמלך שגוזר ואומר כו' כך הלכות שבתשבע"פ גוזרי' ואר' זה כשר וזה פסול כלומר זה יוכשר להיות בו גילוי אוא"ס וזה פסול וטמא בלתי כשר לקבל גילוי אלקות וזהו פי' אסור ומותר ג"כ אסור שנאסר מבלתי יוכל לעלות ומותר שיוכל לעלות ולהיות כלי לגילוי אלקות וכיוצא בזה בכל הלכות שבתשבע"פ ולכך נק' מלכתא וכמ"ש בי מלכים ימלוכו כו' והיינו התלמוד שמביא לידי מעשה שגוזר ואומר כך וכך יוכשר למעשה המצוה ולא כך וכך וזהו עיקר בנין הכלים של המצות עד"מ הבונה בנין שמקצר במקום זה ומאריך במקום אחר כפי הוראות שכלו הנאות לפי המצטרך וכך כתי' בתורה ואהי' אצלו אמון כו' והתנאים נק' בונים וכמ"ש ורב שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך שעוסקים בבנינו ש"ע שהוא בנין מעשה המצות וזהו מ"ש נעשה אדם בצלמנו כדמותנו

בצלמנו תשב"כ שהוא בצלם אלקים ממש בבחי' ביטול כמ"ש בכל פ' וידבר הוי' אל משה כו' וכדמותנו הוא בחי' תשבע"פ מל' קרינן לה כנ"ל, ועכ"פ ב' המדריגות שבתשב"כ ותשבע"פ שניהם עיקר ענין המצות וע"ז אמרו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה ור"ל דלכאורה פי' תלמוד גדול קאי על תלמוד ממש היינו תשבע"פ והיינו ע"ד ערבים עלי ד"ס ששרשם מבחי' סופר שהוא חכ' ולכן מביא לידי מעשה שהוא מל' כי אבא יסד ברתא אלא דבאמת מש"כ תלמוד קאי על תשב"כ ותשבע"פ וע"ד כולם בחכ' עשית בבינה בזהר תזריע דמ"ג.

קיצור כי נר מצוה היא כלי והתורה אור, בחי' אור הנמשך בהכלי ע"י החכ' שבה שורה אוא"ס וזהו שמביא לידי מעשה בהכלי, וע"כ אומר תלמוד גדול, ומ"מ מקור ההמשכה ע"י המעשה והביטול רצון וע"כ אומר מעשה גדול (הג"ה וכל פי' וענין גדול ר"ל ההמשכה מבחי' ולגדולתו אין חקר שיהי' נמשך ומתגלה למטה ע"ד גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקנו אימתי גדול הוי' כו' עכ"ה) ובתורה עצמה יש ב' בחי' תשב"כ תורת משה ונחנו מה ותשבע"פ מתניתין מלכתא, ושניהם מביאים לידי מעשה.

ד) ועוי"ל בענין מ"ד מעשה גדול כי מעלת המעשה שעי"ז נמשך גילוי אוא"ס למטה בעשי' גשמיות והיינו כי הנה למעלה יש ג"כ מחודומ"ע שהם ג' בחי' כלים פנימי' אמצעי חיצון, והם כלים לג' בחי' נר"נ דאצי', ונמצא בחי' העשי' באצי' היא בחי' נפש שהיא בחי' מל', וכ"כ בפרדס ערך מעשה בשם הת"ז, ולפיכך כשנמשך אוא"ס בבחי' עשי' שבאצי' שהוא מל' ה"ז נמשך למקור ושרש דעולמות בי"ע, וזהו תכלית היחוד העליון, משא"כ ע"י הדבור לבד לא נמשך עדיין בבחי' עשי' דאצי' כ"א בבחי' ז"א שהוא יצי' שבאצי' ונק' רוח שלמעלה עדיין מבחי' עשי', וא"כ לא נמשך עדיין הגילוי במקור דבי"ע ממש וכמ"ש בד"ה כי ביום הזה יכפר בענין ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו כו' שע"י ק"ש ותפלה נמשך בבחי' בראתיו לבוש המח' כו' ע"ש ועד"ז נת' בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י בענין ג"פ קדוש כו' יעו"ש עד פ"ג והקדוש הג' כו' ע"י קיום מצות מעשיות ושם רפ"ד להחיות רוח שפלים דהיינו להשפיע האור והחיות בבי"ע וזהו צמצום כו' שאינו עדיין כו' ולכן צריכי' להמשיך כתר ורצון זה ממקור נעלה יותר כו', ועוד כי זו"ג כו' דבור כו' אבל כו' זהו דוקא ע"י המצות מעשיות כו' יעו"ש, וע' בביאור ע"פ וידבר אלקים דעשה"ד ספ"ג שהכתר דז"א שרשו ממו"ס והכתר דנוק' שרשו מגלגלתא שלמעלה ממו"ס והיינו מטעם הנ"ל שכדי להיות ההמשכה בעשי' צ"ל שורש ההמשכה ממקור עליון יותר ועמ"ש בביאור דיביאו לבוש מל' כמשל להאיר מרחוק הוא ע"י אבוקה דוקא, ועמ"ש באג"ה סד"ה ויעש דוד שם, ומ"ש ע"פ מאמר הזח"א וירא קט"ו בענין ויעש ה' לשרה בענין עשי' לעילא כי עשי' היינו נה"י שבהן ועל ידן נמשך ההשפעה בפועל, ונעוץ תחלתן בסופן ששרש נה"י נמשך מהכתר, וכענין שהתורה נק' נובלות חכ' שלמעלה על שנתלבש בעשי', ושורש נובלות גבוה מהחכ' עצמה בת"א בד"ה לך לך, וע' מענין זה שנה"י שרשם מהכתר בביאור דאלה מסעי המתחיל לבאר ענין המסעות שם פ"ג ועמ"ש סד"ה ועתה יגדל נא כח אד', ומכ"ז יובן הטעם דמעשה גדול משני

טעמים הא׳ שעי״ז בא ההמשכה בפועל במקור דבי״ע, וזהו שבמדרש אמרו בכמה מקומות שמאמרו של הקב״ה מעשה וא׳ מהן במדרש תלים סי׳ ק״ז ע״פ יאמרו גאולי ה׳ אשר גאלם הי׳ לו לומר אשר יגאלם ואי קאי אלשעבר הל״ל אמרו גאולי ה׳ מהו יאמרו כו׳ גאלם כי יאמרו משמע ל׳ עתיד וגאלם משמע ל׳ עבר שכבר גאלם אלא לפי שמאמרו של הקב״ה מעשה, לכך דיבורו ומאמרו חשוב כאלו נעשה המעשה עכ״פ מדאומר השבח שדבורו של הקב״ה חשוב כמו מעשה, א״כ מזה מובן מעלת המעשה וכמ״ש לקמן סעיף ז׳ (ועמ״ש בד״ה מי מנה בפי׳ אף עשיתיו אף הפסיק הענין וכענין אף מרבה בחי׳ רביעית מה שלמעלה מג׳ בחי׳ מתודומ״ע שהן בי״ע דאצי׳ והבחי׳ הרביעית זהו כתר דאצי׳ ונמשך ע״י המעשה כו׳) והיינו כי המעשה הוא גמרו של דבר בפו״מ אלא שדבורו חשוב כמו מעשה, כי דבורו היינו מל׳ דאצי׳ מקור דבי״ע שהוא מעשה היינו עשי׳ שבאצי׳ כנ״ל, וא״כ באדם מעשה גדול היינו שע״י המעשה נמשך גילוי אוא״ס בחי׳ גדול הוי׳ בעיר אלקינו שהיא המל׳ וע״ז ארז״ל אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו כו׳ ועתה יגדל נא כח אד׳ שנמשך גילוי גדולה זו במקור דבי״ע ממש, אבל ע״י תלמוד ודבור נמשך רק ביצי׳ שבאצי׳ בחי׳ ז״א והוא רק הכנה שאח״כ יומשך בעשי׳ דאצי׳ שהוא מקור דבי״ע כי המדות דאצי׳ הנקראים זו״נ הם הממוצעים בין אוא״ס דלאו מכא״מ איהו כלל ובין בי״ע, וז״ש זכור רחמיך וחסדיך ה׳ כי מעולם המה שבחי׳ המדות הם שייכים להיות עולם משא״כ בלא עולם אין שייך המדות כו׳ רק ג״ר חו״ב שייך כו׳ לכך ז״ת הן הממוצעים, וכל ממוצע יש בו ב׳ בחי׳ הא׳ בחי׳ תחתונה שבמשפיע וזהו ז״א כרוב א׳ מקצה מזה, הב׳ שורש של המקבל וזהו המל׳ עשי׳ שבאצי׳ לכך כשלא נמשך עדיין בעשי׳ שבאצי׳ לא נמשך עדיין במקור דבי״ע, אלא שלפי שדבורו של הקב״ה חשוב כמו מעשה, והתורה היא דבר ה׳ לכך הוי כמו מעשה וזהו דעת מ״ד גדול תלמוד שמביא כו׳, כי ההוא אמר ולא יעשה, הטעם הב׳ בטעם דמעשה גדול הוא לפי שגם בשרשו נלקח ממקום עליון יותר בחי׳ ולגדולתו אין חקר כנ״ל.

קיצור עוי״ל בטעם מעשה גדול, כי ההמשכה מאא״ס ע״י ג׳ בחי׳ חב״ד חג״ת נהי״מ ושיומשך בנהי״מ מקור בי״ע זהו ע״י מעשה וזהו אימתי הוא גדול כשהוא בעיר וע׳ בדרוש ג״פ קדוש, שגם השורש של נהי״מ הוא מהכתר ועמ״ש בד״ה מי מנה בפי׳ אף עשיתיו, ענין שדבורו חשוב כמו מעשה, ענין זכור רחמיך כו׳ מעולם המה זו״נ הם הממוצעים שעל ידן נמשך בעולמות בי״ע.

ה) **וזהו** ושננתם לבניך ודברת בם כו׳ ואח״כ וקשרתם לאות כו׳ דהיינו תחלה מצות ת״ת ואח״כ מצות תפילין והוקשו כל המצות לתפילין כנ״ל לפי שנמנו וגמרו שתלמוד גדול שמביא לידי מעשה כנ״ל הטעם באריכות, ואמנם סדר המשך הפ׳ כך הוא בתחלה ואהבת את ה׳ כו׳ דהיינו בחי׳ רצוא כמאמר אם רץ לבך ואח״כ שוב לאחד שהוא במצות ת״ת כנ״ל כי רוח אייתי רוח כו׳ ובפסוד״ז ובשתים לפניה מעוררים בחי׳ רצוא עד ואהבת כו׳ ובאמרו ושננתם לבניך כו׳ הכוונה הוא בבחי׳ שוב בהמשכת גילוי אלקות בז׳ רקיעי׳ וכו׳, וזהו ואהבת ה׳ אלקיך שהוי׳ שהוא בחי׳ סובב ובהעלם יהי׳ אלקיך בבחי׳ גילוי ובמה ע״י עסק התורה ושננתם כו׳ וכידוע ומצות תפילין הוקשה לה כל המצות שהן גילוי רצונו

באורות וכלים מכלים שונים כנ"ל בענין מעשה גדול (וביאור הענין כי הנה פי' ושננתם ארז"ל שיהי' דברי תורה מחודדים בפיך כמ"ש חציך שנונים תלים מ"ה ר', פ"ק דקדושין ד"ל, וענין שנמשלו דברי תורה לחצים דלכאורה אינו מובן מה ענין זה לזה, אלא שזהו עד"מ כמו החץ שלפ"ע מתיחת הקשת תחלה בכח כך יפול החץ למרחוק וכך הנה אותיות התורה שנקראו חצים כמ"ש בסידור ע"פ אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי דהיינו שהם המשכות גילוי אורו ית' בנפש האדם עדמ"ש וה' עליהם יראה ויצא כברק חצו כו' הם צ"ל ע"י מתיחת הקשת בכח תחלה והר"ע ואהבת בכל לבבך וכמו שת"א ובקשתי בבעותי היינו ענין הבקשה שבתפלה שירצה בכל לב ונפש להיות הוי' אלקיך, ועי"ז דוקא יהי' אותיות התורה בחי' חצים להיות נמשך גילוי אלקותו בנפש האדם, ושייך בחי' זו כבחי' שוב כנודע מענין שלשת החצים צדה אורה שהם ג' גווני הקשת כו', וע"כ נא' תחלה ואהבת כו' והיו הדברים כו' על לבבך כו' שזהר"ע ובקשתי כנ"ל ואזי אח"כ ושננתם שיהיו אותיות התרה בבחי' חציך שנונים כו', וכעין זה פי' במהרמ"א ע"פ והיו הדברים האלה כו' ואח"כ ושננתם כו' כי אם יהיו הדברים היוצאים כו' מקרב לבו כו' ילכו כחצי גבור שנונים כו' ע"ש, אך ענין חציך שנונים פי' בזח"ג ואתחנן דרס"ט ע"א כחרבא דאיהו שננא בתרי סטרוי והיינו מ"ש וחרב פפיות בידם פפיות היינו שני פיות (וע' מענין וחרב פפיות בפע"ח שער ק"ש שעהמ"ט פ"ה ובזח"ב בשלח נד"א ובמק"מ ובהרמ"ז שם, ח"ג פ' אחרי ד"ס ע"א ר"פ שופטים תרומה קל"ט סע"ב בראשית דכ"ח ע"ב וע' ברבות נשא פי"א ע"פ ששים גבורים סביב לה כולם אחוזי חרב ועמ"ש ע"פ וחרב פפיות בד"ה ואני נתתי לך שכם א' שיניקת החיצונים בשני אופנים מלמעלה ומלמטה ע"כ צ"ל שני פיות ועמ"ש מענין פותח בברוך וחותם בברוך כו' וע' בת"א פ' בראשית בד"ה ענין הברכות, גם פי' פפיות ע"ד ודברי אשר שמתי בפיך ועד"ז יובן ענין חציך שנונים כו' כי ע"י הקול קול יעקב כו') ואפ"ל בפי' ושננתם ע"ד ב' פיות הענין כי אורייתא סתים וגליא וגם תשב"כ ותשבע"פ וגם הלכות ואגדות שהלכות הוא לידע רצה"ע ואגדות ומוסר הוא להכניע הלב ולהביאו לידי יראה כי אם אין יראה אין חכ' כו' ות"ח שאין בו יראת שמים כו' לכן צריך ללמוד הלכות ואגדות ובכלל אגדות הן כל דברי מוסר ומדרש חז"ל, והר"ע חרב פפיות ב' פיות ע"ד ופי יגיד תהלתיך כו' וז"ש ושננתם בשני נונין כי יש נש"ב והתורה ניתנה ביום החמשים שער החמשים הכולל כל המ"ט שערים, אך יש בו חיצוניות ופנימיות, ופנימיות התורה יתגלה לע"ל, וזהו שני הכתרים דנעשה ונשמע שיש נו"ן בנעשה נו"ן בנשמע וע"י ושננתם מחבר הפנימי' עם החיצוני' כו' והיינו ע"י שיש בו חכ' ויראה ע"י לימוד ב' הבחי' הלכות ואגדות ועמ"ש בענין שני נונין הפוכים שבפ' ויהי בנסוע הארון כו' לע"ל נא' כי הנני בא, הנני ג"כ בשני נונין כו' כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות פי' נ' פלאות היינו פנימי' שער החמשים כו', וע' ברבות וירא ע"פ ויקרא אברהם אברהם ויאמר הנני כו' ע"ש דדורש ג"כ הב' נונין דהנני דאברהם כו' וע' במד"ר פ' קרח דרע"א ד' מ"ם ליצחק כי עצמת ממנו נ"ן ליעקב הצילני נא מציל בשני עולמות, אפ"ל מציל ג"כ ל' צל כמ"ש במד"ר פ' קדושים פכ"ד בפי' להצילך להיות צל על ראשך, ובתורה נא' ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך ע' בלק"ת בד"ה ביום השמע"צ תהי' לכם שמאלו תחת לראשי פ"ה מענין זה.

קיצור ח"ש תחלה ושננתם אח"כ תפלין אך תחלה צ"ל ואהבת עמ"ש אות א' וגם כי ושננתם חציך שנונים וצריך למתוח הקשת תחלה בכל כחו ע"י ואהבת, וחרב פפיות שני פיות פותח בברוך וחותם בברוך גם הלכות ואגדות יראה וכו', ועי"ז מחבר השני נונין ושננתם פנימיות התורה עם חיצוניות ועמ"ש בד"ה ועשו להם ציצית כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות וע' מד"ר פ' קרח גבי נ"ן ליעקב הצילני נא.

ח) **ובזה** יובן מארז"ל וויתר הקב"ה על ע"ז ג"ע וש"ד ולא וויתר על ביטול תורה שנא' על מה אבדה הארץ על עוזבם את תורתי כו' כמבואר במדרש איכה, והענין יובן בהקדים מארז"ל בפרק הנזקין בענין טיטוס גדר את הפרוכת ויצא דם כו' ולכאורה יפלא מה שייך ענין הדם לכאן, אך הנה הראו להם בזה מה שגרמו בעונם כי הנה עד"מ אבר האדם מלובש בו האור וחיות בדם שהוא הנפש ואם יהי' בו נקב וחסרון יצא ממנו דם לחוץ דהיינו הדם שהי' נעלם ומוגבל בכלי האבר עכשיו ע"י הנקב בהאבר יצא הדם לחוץ, כך יובן עד"מ למעלה באלקים חיים הגם שאין לו גוף ודמות הגוף כו', שבחי' הכלים לאורות עליונים הרי נמשלים לאברי אדם כמו שאמר חסד דרועא ימינא כו' וכן אמר גופין תקינת לון כו' ומצות מעשיות למטה עושין בחי' כלים למעלה כידוע וכתי' לך ה' הגדולה והגבורה כו' שהן ז' מדות וכל א' כלולה מי"ס הרי ע' וזהו ע' נפש דיעקב ששרשם למעלה בבחי' ז' מדות דאצי' ע"כ ע"י המצות שעושין ממשיכי' אוא"ס בכלים דקדושה והמדות הם האברים והכלים, והאור שהוא הכח והחיות המלובש בתוך המדות והאברים נמשל לדם, וזהו"ע התורה שנק' ותורה אור וכתי' זאת התורה אדם שהתורה נק' אדם היינו א' דם, וכמשנ"ת בלק"ת בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה ועמ"ש מזה ג"כ סד"ה אלה פקודי המשכן ובשה"ש בד"ה לסוסתי ברכבי פרעה דרוש הראשון, והנה הכלים מלבד שהם כלים שבהם דוקא נמשך האור עוד זאת שהם שמירה שלא יומשך האור רק לסט' דקדושה בלבד כי בחי' הכלים מגביל את האור כמשל הכלי שמגביל בעצמו את המים שבתוכו כו' ולא נמשך יניקה לחיצוני' כלל רק מבחי' האחוריי' והפסולת בלבד, ועמ"ש מזה בלק"ת בד"ה כי תשמע בקול בפי' לשמור את כל מצותיו ע"ש פ"ג, אבל הנה ע"י החטא בל"ת או בביטול מ"ע שעושין פגם וחסרון בגופא דמלכא דוקא שהן כאברי' וכלים כמ"ש בזהר פ' יתרו דפ"ה ע"ב ע"פ האנשים הפושעים בי בישעי' ססי' ס"ו ח"ל ובגין כך מאן דפשע בחד מפקודי אורייתא כמאן דפשע בגופא דמלכא כמ"ד ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי בי ממש כו', וע' עוד מענין הפושעים בי בזהר פ' שמיני דמ"א סע"ב ובפ' בראשית די"ג ע"א, ואזי נמשך דרך הפגם ההוא יניקה לחיצוני' גם מבחי' הפנימי' האור שמאיר בסט' דקדושה וכו', ומזה סיבת אריכות זמן חורבן בהמ"ק כידוע בענין תיקון חצות, וזה"ע המאמר דבבית שני שחטאו פגמו בבחי' כלים דקדושה ע"כ הראו להם מה שגרמו בעונם והר"ע מה שטיטוס גדר הפרוכת ויצא דם כו' כלומר שיצא בחי' פנימי' האור כו', ובאמת אין מהראוי להיות יציאת אור שפע פנימי' לחיצוני' רק לישראל בלבד כמ"ש יאר ה' פניו אליך פי' פניו שהוא בחי' הפנימי' דאלקות אינו מאיר ה' רק אליך דוקא להיותם הם העושין בחי' כלים לאוא"ס כמ"ש ועשיתם אתם כאלו עשאוני פי' כאלו עשאוני בבחי' אברים וכלים שהן רמ"ח

אברים כנ"ל והם המגבילים האור שלא יומשך רק בקדושה, אך ע"י העוונות שפגמו בהכלים גרמו שיצא היניקה גם מבחי' פנימי' האור לחיצוני' והיינו משום דקמי' כחשיכה כאורה ויכולים גם החיצונים לקבל כי שוה ומשוה קטן וגדול להיותו רם ומתנשא מהכל בהשוואה א' כו' כמ"ש במ"א בפי' שממית בידים תתפש כו' ועמ"ש מזה בת"א פ' וישלח בד"ה ויאבק איש עמו ובד"ה כי עמך מק"ח בענין פי' השקיפה ממעון קדשיך מן השמים כו' ומ"ש בלק"ת בשה"ש בביאור ע"פ יונתי בחגוי שם פ"ג גבי וביאור ענין יפתי כו' משא"כ בחי' אלביש שמים כו' ע"ש, רק ע"י הכלים דוקא מגביל האור שלא יומשך רק במקום שנצרך כמו השואב וממשיך דרך צנור ושרש הכלים נמשך מקו המדה שהוא העושה הגבול כו' ועב"ז וויתר הקב"ה על ג' עבירות הגדולים הנ"ל ולא וויתר על ביטול תורה, והענין יובן ע"פ הנ"ל דיציאת פנימי' האור והחיות כמו עד"מ בדם שהוא הנפש כו' הוא יוצא בפגם העוונות אך הנה מ"מ ע"י עסק התורה יכול למלאות חסרון זה שנחסר מהאור וחיות ע"י העוונות כי הרי התורה נק' אור וכמ"ש ותורה אור וכנ"ל בענין טעם האומר דתלמוד גדול שמביא לידי מעשה כו' ועד"מ מי שאיבריו החיצוני' פגומים ומקולקלים ויוצא מהם דם ע"י מכות טריות ומכף רגל ועד ראש אין בו מתום פצע וחבורה כו' עכ"ז אם אין חסרון וקלקול באבריו הפנימי' שבהן תולה עיקר החיות ודם שהנפש תלוי' בו הרי יכול לחזור לאיתנו ולהתחזק בכחו הפנימי שהוא פנימי' הדם שלא נתקלקל כ"כ ומה גם ברפואות שיאכל מפני שסממני הרפואות מחזירים לו דמים מתוקנים וטובים מחדש ומרבי' בו בחי' חיות ואור חדש וממלא כל חסרון הקדום, וכידוע דמן סממני הרפואות נעשה ריבוי דמים כו', וכך יובן בדוגמא בענין עסק התורה שעל ידה הוא ממשיך למעלה בחי' אורות חדשים וממלאים כל חסרון שנחסר ביציאת האור ע"י פגם העוונות ולכך הגם שפגמו בכמה עבירות וויתר והאריך להם ארך אפיים ע"י שעסקו בתורה שעי"ז יוכל לתקן הקלקול והפגם וכנ"ל בענין זאת התורה אדם א' דם כו', אבל לא וויתר על ביטול תורה ולא האריך להם, כי בזה נוגע למיעוט עיקר פנימיות המשכת האור והחיות בבחי' כלים ומדות העליונים ועי"ז נמשך החיות בלעו"ז וכמ"ש בביאור ע"פ בשעה שהקדימו ישראל נעשה בפי' הפסוק שופך דם האדם באדם כו' ע"ש והיינו שהראו להם במה שיצא דם מן הפרוכת להורות שמפני העדר דתורה ממילא יצא בחי' פנימי' האור לחיצוני' משא"כ אם הי' אור דתורה מאיר בהם לא הי' יוצא דם מן הפרוכת כי אור דתורה ממשיך אור מחדש בכלים דקדושה ולכך נק' התורה רפואה כמ"ש רפאות תהי לשריך כו' וע"י אור דתורה דוקא הוא שא' יאר ה' פניו אליך דוקא כנ"ל.

ז) **ומעתה** יש להבין בפ' שני' דכתיב בה מצות תפילין קודם לת"ת כמ"ש ושמתם את דברי אלה כו' וקשרתם אותם כו' ואח"כ ולמדתם את בניכם כו' היפך מפ' ראשונה כו'. אך הנה אע"פ שמבואר למעלה בטעם פ' ראשונה שקדם בה מצות ת"ת למצות תפילין דהיינו לפי שא"א להיות גילוי אוא"ס במצות כ"א ע"י התורה כמו שנמנו וגמרו דתלמוד גדול כו' כנ"ל אמנם הנה כ"ז עכשיו דוקא אבל לעתיד יהי' בהיפך שהמצות יהיו גבוהי' מן התורה ויהי' מעשה גדול מן התלמוד כי באמת יש למצות שרש גבוה מן התורה להיותם בחי' רצונו ית' משא"כ התורה שהיא חכמתו ית' והרצון הוא למעלה מן החכ'

כידוע זבהיות שבפ׳ שני׳ מדבר על העתיד כמשי״ת ע״כ אמר בה מצות תפילין קודם למצות ת״ת דהנה משמעות פ׳ זאת ובכל דברי הפ׳ שאינם ענין ציווי ואזהרה כו׳ אלא ענין מדבר על העתיד דהיינו שעתיד להיות כך וכך, וזהו והי׳ אם כו׳ עד וסרתם ועבדתם כו׳ וחרה אף כו׳ ועצר ואבדתם כו׳ ושמתם את דברי אלה כו׳ דר״ל שעתיד להיות כן שיסורו מן הדרך וישתעבדו בגליות בין עו״כ ע׳ שרים ובזאת תכופר הפגם כי עו״כ למטה נוטלים חלקם ויניקתם שיש להם למעלה ואין להחיצונים עוד יניקה למעלה מבחי׳ הפנימי׳ דאלקות כי כבר קיבלו חלקם בשעבוד זה למטה כמדתם וזהו לא יאחר לשונאו פי׳ לא ימתין לשונאיו שהן הקליפות עד שיהי׳ ראוים לקבל יניקה מבחי׳ אורות הפנימי׳ למעלה ע״י בחי׳ הכלים דקדושה שנק׳ אחורים כי גם מבחי׳ אחוריי׳ דקדושה לא יקבלו כו׳ וזהו ושמתם את פי׳ כענין מ״ש בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה׳ כו׳, כי הגלות מכפרת עון הפוגם למעלה הגם שעי״ז כבר נפגם ונסתלק האור כענין הנ״ל במאמר גדר הפרוכת ויצא דם כו׳ אבל לא נמשך בחי׳ פנימי׳ האור שנק׳ דם להיכלות החיצוני׳ כלל מפני שכבר קבלו חלקם וגורלם כו׳ וא״כ הרי בחי׳ הדם נבלע באברים עד״מ ואין לחיצוני׳ יניקה ממנו כלל כי אינו יוצא חוצה כו׳ וזהו ושמתם את דברי אלה מפני שממילא יאר ה׳ פניו אליך אז ושבת כו׳ וכמ״ש בענין התשובה ישוב אל ה׳ וירחמהו כו׳ כי התשובה מעורר רחמנות ואז כתיב ברחמים גדולים אקבצך כו׳ ואז יתעלו נש״י בתכלית העילוי וכמ״ש ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני פי׳ ירושלים הוא שרש כנס״י למעלה וכמארז״ל נשבע הקב״ה שלא יכנס בירושלים של מעלה כו׳ וע״י התשובה יתעלו כנ״י למעלה מעלה ברום המעלות דהיינו בבחי׳ רצה״ע שנק׳ כתר עליון כידוע וזהו אל הים הקדמוני דהנה ביום ההוא בבוא הגאולה יצאו מים חיים מירושלים מלמטה למעלה חצים אל הים הקדמוני כידוע דהתורה נק׳ הים הקדמוני וכמ״ש כאשר יאמר משל הקדמוני ומבואר למעלה שאז יהי׳ בחי׳ המעשה גדול מן התלמוד כנ״ל לפי שבחי׳ שרש המעשה הוא הרצה״ע שלמעלה מבחי׳ חכ׳ שבתורה ע״כ אמר שיצאו מ״ח מבחי׳ המעשה (שהוא מ״ש א״ח עט״ב כמשי״ת) אל הים הקדמוני דהיינו להשפיע אל בחי׳ החכ׳ שנק׳ ים הקדמוני (והוא בחי׳ חכ׳ שבכתר שנק׳ חכ׳ שלמעלה ונבלות חכ׳ של מטה תורה כידוע) והיינו מ״ש א״ח עט״ב פי׳ אשת חיל היא כנ״י ע״י בחי׳ המעשה דוקא תהי׳ לעתיד בחי׳ עטרת וכתר לבעלה וכמ״ש מזה בלק״ת בשה״ש סד״ה קול דודי בענין ומקפץ על הגבעות כו׳ ע״ש ועמ״ש מזה ג״כ בפ׳ צו ע״פ ואכלתם אכול, וע״כ ארז״ל לעתיד עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש כו׳ מפני שיהי׳ בחי׳ גילוי אלקות למטה יותר מלמעלה וע״כ יאמרו המלאכים לפני הצדיקים קדוש כו׳ והכל מטעם הנ״ל לפי שהמעשה שרשה ברצה״ע, אך לא יהי׳ גילוי זה למטה כ״א אחר גמר כל הבירורים כנ״ל ועמ״ש מזה בביאור ע״פ כי על כל כבוד חופה ומ״ש בת״א סד״ה אוסרי לגפן עירה בענין שעיקר שלימות המעשה יהי׳ לע״ל וזהו״ע כמצות רצונך כו׳ ע״ש, וזהו שאמר בפ׳ שני׳ אחר ושמתם את דברי אלה וקשרתם לאות כו׳ ואחר כך ולמדתם שהוא מצות ת״ת כי לעתיד יהי׳ בחי׳ המעשה גדול מהתלמוד מטעם הנ״ל וכמ״ש אל הים הקדמוני ולכך הזכיר מצות תפילין קודם שהוקשו לה כל המצות כנ״ל ואח״כ ולמדתם משא״כ בפ׳ ראשונה דמדבר עכשיו שתלמוד גדול כי מה שנמנו וגמרו דתלמוד גדול

היינו דוקא עכשיו ולא לעתיד, ומ"מ מובן עכ"פ מכל זה דב' הדיעות אמת דתלמוד גדול וגם מעשה גדול אלא שתלמוד גדול עכשיו ומעשה גדול לעתיד.

מצאתי להעיר לענין מעלת המעשה על הדבור ממ"ש בילקוט פ' בשלח סי' רנ"ג ע"פ מכון לשבתך פעלת הוי' חביב בהמ"ק לפני המקום כשברא הקב"ה את עולמו ולא בראו אלא במאמר שנא' בדבר ה' שמים נעשו וכשבנה בהמ"ק כביכול פעולה לפניו שנא' פעלת ה' ועמ"ש מזה בתלים סי' ל"א ע"פ מה רב טובך כו' פעלת לחוסים בך וע"פ כי שמחתני בפעליך, והיינו כי המאמר זהו בחי' מל' שהוא הנק' עולם הדבור ועשי' היא לעילא מבחי' מל' ע' זח"א פ' וירא דקט"ו א' ע"פ ויעש ה' לשרה וזח"ג פ' בהר דק"ח ע"ב גבי שמיעה בהאי אתר תליא במל' עשי' לעילא בבינה, וזהו כמ"ש בת"א פ' בשלח בד"ה ויראו ישראל ובלק"ת פ' ראה בד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו בפי' שהבריאה היש יש מאין שהתהוות העולם נתהוה רק מבחי' מדת מל' שהיא שם והארה כו', אלא שי"ל שגם התורה נק' פועל ה' בישעי' סי' ה' וכתי' קדם מפעליו מאז, וכן והלוחות מעשה אלקים המה וגם מי שתורתו אומנתו היינו כמו מעשה דהיינו פי' אומן ואפ"ל כי ואהי' אצלו אמון היינו ג"כ ע"ד פעולה.

קיצור ושננתם

א) **ענין** וזאת המצוה. שמע ישראל. כי כל המצות להיות יחוד קוב"ה ושכינתי' וכללות בחי' זו זהו"ע ק"ש, ע"י אליו ולא למדותיו, חד ולא בחושבן, א' דאחד ע"י ממשיך אח"כ מלמעלמ"ט במדותיו ח' ז' רקיעים והארץ, ד' מחנות שכינה, ועי"ז מתיחדים מדותיו. ימינך ה' נאדרי בכח. לך ה' הגדולה והגבורה כו', וזאת המצוה ל' צוותא וחבור ע"ד זאת בריתי, ע' זח"א דצ"ג סע"ב, ור"פ חקת קע"ט ב' ע"פ וזאת התורה. וזהו יחוד קוב"ה קדוש ומובדל, נמשך בממכ"ע הנק' שכינתי' ובק"ש בחי' זו בכלל, ובכל המצות בדרך פרט והיינו ע"י עבודה ביטול הטבע. (ואפ"ל שזהו ג"כ ענין קדושים תהיו מובדלים שלא להמשך אחר הטבע של הגוף וקדש עצמך במותר לך ועי"ז ממשיך מבחי' קוב"ה קדוש ומובדל כו'). שכמר"כ עד"ז למעלה גורם להיות מסלק אורו הגדול על הצד, אתה גבור כו', וזהו הגדול הגבור והנורא התכללות גר"ג ע"י ת"ת. או י"ל הגדול בחי' ולגדולתו אין חקר סוכ"ע, הגבור מה שמתצמצם להאיר בבחי' גבול ממכ"ע, ונק' שכינתי', ואח"כ הנורא יחוד קוב"ה. וזהו"ע אל אלקים הוי' דבר כו', ע' זח"ג פ' אחרי דס"ה סע"ב). וזהו מצוה לשון צוותא וחיבור כנ"ל.

ב) **וזהו** ועשיתם אתם, כאלו עשאוני, שעשיית הכלים נחשב כאלו עשאוני, רמ"ח מ"ע רמ"ח אברים וכללותן ה"ח וה"ג, וכן בק"ש רמ"ח תיבין, וענין זורע צדקות ומצמיח ישועות לשון וישע ה' אל הבל והושיעה ימינך, כל

פרוטה מצטרפת לחשבון גדול, גדול העולמים כוס ישועות, הדבור ד' רבתי דאחד נק' כוס ומקבל מבחי' וישע ה' וכ"ז נמשך ע"י המעשה (הג"ה, ע' בפע"ח בחג המצות גבי מעשה בר"א כו' מעשה שע"ה נהורין שזהו"ע וישע כו'. גם ע"ד יש קונה עולמו בשעה א' שהוא ג"כ ענין פנה, כמ"ש רש"י בישעי' סי' יז ז ע"פ ביום ההוא ישעה האדם על עושהו ופרש"י לשון פנה כמו וישע אל הבל, וזהו"ע ק"ש באמרו אחד ואהבת כו' וממשיך כמו"כ למעלה וישע ה' כו'. וזהו לדוד ה' אורי וישעי כו', גם שוע לשון נדיב, וזהו מעשה הצדקה ומזה נמשך וישע ה' כו'. עכ"ה).

ג) וזהו דאמר ר"ט מעשה גדול. ר"ל ההמשכה מבחי' ולגדולתו אין חקר בחי' סוכ"ע שיהי' נמשך ומאיר למטה בממכ"ע. גדול הוי' כו' מקור ההמשכה הוא ע"י המעשה, עשי' לעילא, ורע"ק ס"ל לימוד גדול כי התורה אור והמעשה היא הכלי, אורייתא מחכמה נפקת והשראת אוא"ס בחכ' וע"י החכ' נמשך בכל רמ"ח אברים כמו השראת הנשמה היא במוחין ומהמוחין נמשך האור לכל אבר. ועמ"ש מזה ע"פ מאמר הזהר ר"פ תולדות, וזהו למוד גדול, גדול הוי'. נמצא מצד ההמשכה באר"פ למוד גדול ומצד האר"מ מעשה גדול, ונמנו וגמרו תלמוד גדול שביא לידי מעשה. (ועמ"ש בד"ה מנורת זהב פ"ה בענין והחכמה תחי' בעלי' ומ"ש בד"ה אוסרי לגפן בפי' כבס ביין לבושו, גם כמ"ש בד"ה בחדש השלישי שהתר' נק' עת ותושי' א"כ היא המביאה לידי מעשה, שהיא אתעדל"ת וכמ"ש ע"פ ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם.

ד) עוי"ל בטעם מעשה גדול, כי ההמשכה מא"ס לעולמו' בי"ע היא ע"י ג' בחי' חב"ד חג"ת נה"י דאצי' וע"י נה"י כלי המעשה נמשך במל' מקור דבי"ע, ג' עדרי צאן הרובצים על הבאר למלאות מים חיים וזהו ג"פ קדוש ואח"כ הוי' צבאות, ושיומשך בנה"י זהו ע"י המעשה, ולכן מעשה גדול ע"ד אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו, ועמ"ש בביאור ונקדשתי שלכן השרש של נהי"מ הוא מהכתר, ועמ"ש מזה בביאור אלה מסעי, ומ"ש בד"ה מי מנה בפי' אף עשיתיו, ענין שדבורו חשוב כמו מעשה, יעשה למחכה לו, אשר אני עושה, וע' מענין מעשה זח"ג אחרי דע"ט סע"ב. ענין זכור רחמיך כו' זו"נ הם הממוצעים שעל ידן נמשך מהמאציל בבי"ע, (הג"ה, עוי"ל לענין מעשה גדול, דהנה התו' נק' שמש כמ"ש לקמן סעי' ח' וארז"ל נובלות אורה של מעלה גלגל חמה וכן נובלות חכ' תורה, ברבות בראשית פי"ז, ופי' נובלות יובן ע"פ מ"ש בד"ה תורה צוה וזה נק' רק אירוסין וכמ"ש ע"פ מורשה מאורסה כו' אבל ע"י מעשה י"ל המשכות יחוד עליון ממש ולא בבחי' אירוסין לבד וכמשארז"ל וחבל מעשה ידיך אלו הבנים וכן צדיקים נקראים מעשה ידיו של הקב"ה, וכן צדקה נק' מעשה והיה מעשה הצדקה שלום, ובזח"ג בחקותי קי"ג ב' מאן עביד שמא קדישא, י"ל כי זהו זווג גופני דזו"נ ע"כ נק' עשי' ממש המשכת הטפה וכמ"ש ג"כ בזהר בראשית ד"ת ע"ב ע"פ ומעשה ידיו ברית קימא, ומבואר באגה"ק בסופו ובלקו"ת בביאור ע"פ אחת היא יונתי שהטפה נמשכת מעצמו' חכמה עילאה ממש, משא"כ התו' היא הארת החכ' כמו זווג בשיקין כו' ע"ש בלקו"ת שזהו"ע ששים המה ששים מסכתות, משא"כ אחת היא כו' ע"ש ולכן מעשה גדול, אלא דמ"מ תלמוד גדול שמביא לידי מעשה, כי זה שיומשך בהטפה עצמו ח"ע

ממש הוא ע"י ההתקשרות בזווג נשיקין שהוא עסק התר' כמ"ש בסש"ב פ"ה, ועמ"ש בענין ה' קולות הקול החמישי להמשיך בבחי' מעשה.

עוי"ל לענין תלמוד גדול שמביא לידי מעשה. כי הנה בענין אבי"ע אף שהעשי' למטה מכולן זהו בחי' עשי' של הגשמי' עולם המעשה, אבל בכמה מקומות בתורה מוכרח דעשי' יש בה מעלה גדולה מבריאה ויצי', וזה כמו בפסוק ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו מבואר בתרגום דעשי' קאי על הגאולה דלע"ל, וכן במד"ר בכמה מקומות כמו בפ' ועשית משכן ועשית מנורת זהב שיבחו מ"ש כאן עשי', וכן במד"ר בראשית פ"ג הרעיש בן זומא מ"ש ויעש את הרקיע והלא במאמר נברא שנא' בדבר הוי' שמים נעשו, ובפ' וירא פנ"ג גבי צחוק עשה לי אלקים שהוסיפה על המאורות כתיב הכא ויעש וכתיב ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים וכן משמע בילקוט בשלח רמז רנ"ב ע"פ מכון לשבתך פעלת ה' שבבריאת העולם לא נאמר פעולה כי רק במאמר נבראו ובמעשה בהמ"ק פעולה לפניו והרי פעולה זהו ענין העשי'. וע' בגמ' פ"ק דכתובות דף ה' סע"א מזה, ולכן נאמר במעשה המשכן הכל ועשית ועשית כו', וכן מצינו בדברים היותר גדולים נזכר לשון עשי' כמו עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו, לעשות לו שם, ותעש לך שם, ועשיתי לך שם כשם הגדולים, או יחזיק במעזי יעשה שלום לי, ובשמים וארץ החדשים כתיב אשר אני עושה משא"כ בשמים וארץ דכעת נאמר בדבר ה' שמים נעשו, והענין כמו עד"מ באדם המעשה ענין גדול מהדבור, שהדבור אין בו שום יגיעה וכח ועמל משא"כ במעשה וכן אמרו מעשה רב, וע' בב"ב דף ק"ל ע"ב אין למדין הלכה מפי לימוד אלא מהלכה למעשה, וא"כ כמו"כ למעלה בחי' מעשה ידיו של הקב"ה הן המצות, הקב"ה מתעטף בציצית כו' זהו גבוה מהדבור, אלא כי דבור העליון ג"כ אינו בערך דבור האדם שהרי בדבר ה' שמים נעשו, ומזה נמשך הבריאה יש מאין והיינו מבחי' אין מהדבור שהוא הארה לבד וכמ"ש במ"א שלכן במ"ת נאמר אשר הוצאתיך מארץ מצרים ולא כתיב בורא שמים וארץ והיינו מפני שביצי"מ נאמר לעשות לו שם כו' וכנ"ל וזה נמשך מבחי' אנכי ולא מהארה לבד, ולכן הרעיש בן זומא עמ"ש ויעש ה' את הרקיע, אלא שי"ל דלא על הרקיע שלמטה כ"א על הרקיע שעל ראשי החיות כעין, ולמעלה יותר רקיע דע"ג חיוורן עילאין כו' מבטן מי יצא הקרח כו'. וז"ש לע"ל ככה יעשה לאיש אשר כו' שהו"ע עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש, ועז"נ כי בועליך עושיך, וזהו לעשות את השבת, והיינו שהדבור שרשו מהחכ' אבל המעשה שרשו מהכתר, וזהו אשר אני עושה, אני ראשון ואני אחרון, ועמ"ש ע"פ וה' פקד כו' ואח"כ ויעש כו' פקד בחי' הדבור אבל להיות ויעש צ"ל המשכה מלמעלה יותר, והגם כי בדבר ה' ג"כ שמים נעשו עכ"ז בני חיי ומזוני צ"ל נמשכים ממקום עליון יותר והיינו מבחי' מזלא וכנ"ל ע"ד שיצי"מ נמשך מבחי' עליונה ממעשה בראשית כו'. ולכן מעלת מעשה המצות גבוה יותר שהם מעוררים עשי' דלעילא שגבוה מהדבור, ומ"מ אמרו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה ר"ל דבור התורה שאני וגבוה מהדבור דעשרה מאמרות, ולכן בכחו להביא לידי מעשה להמשיך גילוי עשי' דלעילא, שהוא מבחי' אנכי. והענין דכתיב ההוא אמר ולא יעשה בתמיה, והיינו מפני כי לא איש אל ע"ד כי לא אדם הוא להנחם, משא"כ כשנמשך הדבור

מבחי' אדם יוכל להיות שיהיו קטרוגים כו' אבל כשנמשך הדבור מבחי' כתר עז"נ אני ה' לא שניתי ודבור התורה שרשו מהכתר, וזהו ושננתם, חרב של שתי פיות, מל' דא"ס מתלבש במל' דאצי', ולכן דבור זה מביא לידי מעשה.

עוי"ל דוגמת זוג נשיקין שהוא רוחני.

ושננתם לבניך ודברת בם כו' וקשרתם לאות על ידיך כו'. הנה יש להבין למה בפרשה ראשונה אמר מצות ת"ת קודם למצות תפילין כמ"ש ושננתם לבניך ודברת בם ואח"כ וקשרתם לאות כו', ובפ' שניה אמר מצות תפילין קודם למצות ת"ת שהרי אמר בפ' שניה וקשרתם לאות על ידכם כו' ואח"כ ולמדתם את בניכם כו', אך הנה יש להקדים תחלה ביאור ענין הפלוגתא שבגמרא ספ"ק דקדושין ד"מ אם תלמוד גדול או מעשה גדול ונמנו וגמרו דתלמוד גדול שמביא לידי מעשה, (וע' מזה בעה"ק ח"ג פס"ו ובשל"ה פ' ראה ובספר ע"מ מאמר חקור דין ח"ד פ"ג) דהנה קודם פרשה ק"ש אמר וזאת המצוה, וזאת משמע דקאי על פ' ק"ש שלאח"כ דאל"כ לא הול"ל וזאת לשון יחיד. (הג"ה ובזהר ר"פ חקת דקע"ט ע"ב ע"פ וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל אמאי תוס' וא"ו אלא הא אתמר דכולא חד בלא פרודא וזאת כלל ופרט בחדא דכר ונוקבא ובג"כ וזאת התורה ודאי, אבל זאת בלא תוס' וא"ו חקת התורה ודאי כו', דינא דאורייתא, ובמק"מ נ"ב דהיינו מ' דינא דמלכותא ב"ד של תפארת אבל כשממשיך בה הוא"ו שהוא עץ החיים, אז הוא יחודא חד ונמתקים הגבורות, וגם במ"א נתבאר דהמל' נק' חכמה תתאה והת"ת לגבי המל' כערך הכתר לגבי חכמה עילאה ולכן המל' נק' רק שם והארה לבד לגבי התפארת שנק' עצמיות כו', ועיין בזהר ויגש דר"י ע"א בענין רחל מבכה כו' כי איננו בגין דוא"ו אתרחק ואסתלק ממנה ובזהר ר"פ ויקרא שהוא"ו נק' אות אמת וידוע פי' אמת ע"ש אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים ועמ"ש בלק"ת בענין ז' דוהנורא אל עליון שהוא"ו הוא המשכה מבחי' אל עליון דהיינו עליון למעלה מן ההשתלשלות והוא ענין ת"ת עולה עד הכתר בד"ה וידעת היום דרוש השני פ"ב, ובמ"א פי' שהוא"ו רומז על המשכת הקו חוט וא"כ זהו פי' וזאת התורה וזהו ג"כ מ"ש בלק"ת בד"ה תורה צוה מענין יחוד תושב"כ ותושבע"פ הנקראים חתן וכלה בבחי' נשואין יעו"ש פ"ג ובהביאור פ"ג והיינו המשכת הוא"ו בבחי' זאת, ועיין עד"ז בזהר ר"פ תצוה דקע"ט ע"ב בפי' ואתה תצוה ואתה מחיה את כולם המשכת הוא"ו בבחי' עתה כו' ועמ"ש בת"א בד"ה כי אתה נרי בענין והוי' יגיה חשכי בתוספת וא"ו כו'. ועד"ז יש לפרש מ"ש מי האיש החכם ויבין את זאת על מה אבדה הארץ כו' בירמי' סי' ט' וארז"ל פב"ת דנדרים דפ"א א' דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוה עד שפירשו הקב"ה בעצמו דכתי' ויאמר ה' על עזבם את תורתי וגומר, אמר ר' יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחלה, ועמ"ש בשם הר"ר יונה ז"ל,

וכפירושו משמע בהדיא בגמרא פ"ז דב"מ דפ"ה ע"א ועמ"ש מענין זה בלק"ת פ' ראה בד"ה וכל בניך ושם פי' דאין ר"ל שלא בירכו כלל, אלא המכוון שלא עשו ברכה היינו בריכה והמשכה מאוא"ס בתוך התורה כו' וזהו כענין שאין עוסקים לשמה, ועמ"ש מזה בד"ה בן פורת יוסף שזהו ענין בנות צעדה עלי שור שהתורה נק' חומה דהיינו שור דהתורה מגינא ומצלא כמו חומה ובנות הם עו"ג צעדו עלי שור מחמת שלא עסקו בתורה לשמה, וזהו עצמו ענין על מה אבדה הארץ כו', ואפ"ל כי התורה קדמה אלפים שנה אאלפך חכמה כו' רק שנמשכה בז"א וכמ"ש לקמן וצריך להמשיך בה ממקורה ושרשה שבבחי' אלפים כו' וכמ"ש בת"א ר"פ בראשית בד"ה השמים כסאי שזהו פירוש ולעשות ולקיים תחלה לעשותה שהאדם הוא העושה את התורה כו' שממשיך אותה בחג"ת דז"א והמשכה זו היא מאו"א כו' גם כמ"ש בד"ה ביום השמע"צ כנישין ספ"ה בענין עוטה אור כשלמה שנמשך אוא"ס להתלבש בהתורה זהו שמח"ת כו', ומ"ש בשה"ש ע"פ יונתי בחגוי הסלע בביאור הראשון בסופו בענין כי קולך ערב ובביאור השני פ"ד ועמ"ש ע"פ תורת ה' תמימה שארז"ל שצריכין לברך לפניהם ולאחריהם והמכוון כשממשיכים אוא"ס בתורה אז היא תמימה חהו ע"י ברכת התורה כו', וזהו דקדוק לשון הפסוק מי האיש החכם ויבין את זאת כי התורה נק' זאת כמארז"ל פ"ה דמנחות דנ"ג ע"ב יבוא זה ויקבל זאת מזה לעם זו, אך כשעוסק בתורה ואין מברך עליה נק' זאת בלא ו' כי הוא"ו זהו המשכה אות אמת מבחי' אני ראשון כו' וכיון שאין עוסק בה לשמה ואין ממשיך בה הו' לכן אבדה הארץ, וכמ"ש בזהר ר"פ חקת בפי' זאת שהוא דין, אבל כשמברך על התורה אזי נק' וזאת התורה שהוא"ו זהו כענין קבלת התורה הנק' זאת מבחי' זה שהוא הקב"ה כו' ואז נק' התורה עץ חיים ונק' תורת חסד וכמארז"ל פ"ד דסוכה ע"פ ותורת חסד על לשונה וכי יש תורה של חסד ותורה שאינה של חסד אלא תורה לשמה זו היא של החסד שלא לשמה זהו שאינה של חסד והיינו כשעוסק לשמה ממשיך אוא"ס בהתורה אזי היא תורה של חסד וכמ"ש כי עם ה' החסד וכן במשה כשקבל התורה הנק' זאת מהקב"ה הנק' זה נאמר ויהי שם עם ה' והיינו בחי' כי עם ה' החסד ולכן תורה לשמה נק' תורת של חסד ופי' כי עם ה' החסד י"ל ע"ד לית שמאלא בהאי ע"ק לכן כשעוסק בה לשמה וממשיך בה מע"ק ע"ד הקב"ה יושב ועוסק בתורה בלק"ת בשה"ש בד"ה שיר השירים ונק' ותורת חסד וזהו ענין אורך ימים בימינה ואורך ימים הוא מא"א והיינו בימינא דוקא בחי' ותורת חסד, וזהו וזאת התורה, ועד"ז יובן מ"ש בק"ש וזאת המצוה כי ק"ש ענינה ג"כ המשכת אור א"ס ממקורא דכולא עד בחי' מלכות שהוא ד' רבתי דאחד וכמ"ש בזח"ג ע' נ"ז בפי' הוי' אחד אלף הוא עתיקא יחודו ש"ע חי"ת שמונה מדרגות מחכמה עד יסוד דלי"ת הוא מלכות כו', וע"י היחוד נעשית ד' רבתי א"כ זהו כענין וזאת וגם שית תיבין דשמע ישראל זהו בחי' וא"ו הנמשך להאיר במדת מלכות כנ"ל וגם זהו חסד כי פי' חסד זהו כענין ואיש כי יקח את אחותו כו' חסד הוא עיין זח"ג פ' אחרי דף ע"ז וגם רמ"ח תיבין דק"ש זהו המשכת שיעור קומה כמ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה אתם נצבים והיינו בחי' וא"ו וגם שית תיבין דיחודא דפסוק שמע זהו וא"ו וגם בשכמל"ו זה עוד וא"ו היינו כי מילוי הוא"ו הוא ג"כ ו' והיינו כמארז"ל גדול הקורא ק"ש בעונתה יותר מן העוסק

בתורה שהרי ק״ש עצמה היא תורה אלא שבה ג״כ קבלת עול מלכות שמים ועול מצות וזהו ע״ד ברכו בתורה ולכן נק׳ וזאת המצוה המשכת אור א״ס בזאת התורה.

קיצור, ענין שבפרשה שמע נאמר תלמוד תורה קודם לתפילין ובפרשת והא״ש נאמר תפילין קודם ת״ת ונתבאר מזה ג״כ ע״פ והתהלכתי בתוככם וכאן יבאר באופן אחר ויאמר שזהו שייך לענין ב׳ הדיעות שבגמרא אם תלמוד גדול או מעשה גדול ויבאר תחלה ענין ק״ש שנאמר בה וזאת המצוה (ובהג״ה פי׳ וזאת המשכת הוא״ו שהוא ת״ת לאתחברא במ׳ הנק׳ זאת ומעלת המשכה זו יובן מההפך רחל מבכה כו׳ כי איננו כו׳ דאסתלק הוא״ו לעילא הוא״ו נק׳ אות אמת ופי׳ אמת אני ראשון כו׳ והנורא אל עליון ואתה מחי׳ כו׳ מי האיש החכם ויבין את זאת על שלא ברכו בתורה ולא נמשך הוא״ו בבחי׳ זאת לעשותה להמשיך מבחי׳ אלפים, ואהיה שעשועים יום יום עוטה אור כשלמה וזהו שתורה לשמה נק׳ תורת חסד כי עם ה׳ החסד אורך ימים בימינה, וזהו וזאת התורה וכמו״כ נק׳ ק״ש וזאת המצוה שית תיבין דיחודא המשכת הוא״ו בבחי׳ מ׳ וזהו הוי׳ אחד וזהו אל יתהלל חכם בחכמתו כו׳ כי אם בזאת יתהלל דהיינו בתורה הנק׳ זאת כשעוסק בה לשמה דהיינו השכל וידוע אותי וגם בזאת מה שמלובש בזאת וגם בזאת גימט׳ קדוש עכ״ה).

ב) והענין הוא משום דפרשה ק״ש היא מצוה כללית, והיינו כי ק״ש זהו קבלת עומ״ש שקודם לעול מצות, והיינו כי כדי לבוא לידי קיום מצות בכלל ציוה ואמר שמע ישראל הוי׳ אלקינו כו׳ פי׳ שמע לשון הבנה דהיינו להתבונן בגדולת הבורא ביחודא עילאה יחוד מדותיו ית׳ כמ״ש לך ה׳ הגדולה והגבורה כו׳ (עיין מזה בת״א בד״ה וארא אל אברהם דר״ל ביטול המדות לגבי עצמותו ית׳ דלאו מכל אינון מדות איהו כלל ועיין באגה״ק סי׳ י״ב בד״ה והי׳ מעשה הצדקה שלום ועיין כענין זה בסידור בד״ה כגוונא דאינון מתיחדין לעילא באחד ושם מדבר מענין יחוד והתכללות הו״ק בבינה, ועיין בת״א ס״פ ויצא בד״ה וישכם לבן בבקר ג״כ מענין לך ה׳ הגדולה ובד״ה וידבר אלקים כו׳ וארא כו׳ בענין ואימתי גדול כו׳ ובד״ה משה ידבר דקי״ב ע״ד כתב והענין כי שמותיו של הקב״ה כו׳ להתהוות מדותיו לך הוי׳ הגדולה והגבורה כו׳ לאו מכל אינון מדות כו׳ ובד״ה זכור ושמור דף קי״ח ע״ג כמראה אדם כו׳ ובג׳ קווין כו׳ חו״ג כו׳, והחיות נושאות את מראה אדם לבחי׳ כי לא אדם הוא ושם עמוד ד׳ שזהו ענין לך ה׳ הגדולה והגבורה כו׳ וכ״כ שם בהביאור דק״כ ע״ג והעלאה זו היא בחי׳ לך הוי׳ הגדולה והגבורה כו׳ דהיינו מבחי׳ אדם לבחי׳ כי לא אדם הוא, וע״ש דקכ״א ע״ב, וע׳ פי׳ לך הוי׳ הגדולה כו׳ בד״ה ויושט המלך לאסתר דקנ״ז ע״ב אימתי נק׳ גדול כו׳, וכן נתבאר בלק״ת בד״ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה ושם פ״א, וזהו לך הוי׳ הגדולה שמדת גדולה זו בטלה אליך ואינה עולה בשם כלל כו׳, ומכ״ז יובן פי׳ לך הוי׳ הגדולה בשני פירושים הא׳ העלאה וביטול המדות לגבי אוא״ס עצמו ששם בטלים מדות אלו דלאו מכל אינון מדות איהו כלל רק לגדולתו אין חקר כ״כ בד״ה ויושט ובד״ה וארא בד״ה וישכם לבן, בד״ה זכור ושמור, והפי׳ הב׳

שע״י העלאה זו ממשיכים התלבשותו ית׳ במדותיו ע״ד איהו וגרמוהי חד וזהו ג״כ פי׳ לך הוי׳ הגדולה והגבורה בד״ה משה ידבר ובד״ה זכור ושמור וכמ״ש במדרש פ׳ במדבר פי״א שכשם שיש לי תלוי ראש על כל העולם שנאמר לך הוי׳ הגדולה והגבורה ובגמ׳ פ״ט דברכות דנ״ה ע״פ לך ה׳ הגדולה והגבורה כו׳ הגדולה זו מעשה בראשית והגבורה זו יציאת מצרים כו׳ והיינו כענין מ״ש בישעי׳ סי׳ נ״ב יו״ד חשף ה׳ את זרוע קדשו כו׳ כי הולך לפניכם ה׳, והוא ענין ולא יכנף עוד וכדפי׳ בסידור בד״ה שמני כחותם שלא יסתתר עוד בבחי׳ לבושים אלא יבוא אורו למטה בבחי׳ גילוי כו׳ וזהו חשף ה׳ את זרוע פי׳ חשף בבחי׳ גילוי וזהו לך הוי׳ הגדולה והגבורה כו׳ ושני הפירושים אמת) כי גדולה לשון התפשטות אור (כמ״ש בר״ח שער היראה בתחלתו פ״א בפי׳ גדול הוי׳ כו׳ מצינו גדולה כענין ההארה כענין את שני המאורות הגדולים שגדולתם היה בבחי׳ הארה וכמו״כ ענין גדול הוי׳ וכמ״ש בד״ה וידבר אלקים כו׳ וארא בענין גדול הוי׳ בעיר אלקינו שע״י צירופי אותיות מאיר אורו ומ״ש בענין כי שמש ומגן הוי׳ אלקים) ובאמת בחי׳ התפשטות אורו ית׳ על כל הנבראים כלא חשיב ממש לגבי עצמיות גדולתו כמ״ש ולגדולתו אין חקר כו׳ משום דבאמת בחי׳ עצמות אור אין סוף מובדל ומרומם לגמרי גם מבחי׳ ע״ס שנק׳ מדות וכמאמר אנת הוא חכים כו׳ עד ולאו מכל אינון מדות כלל (ועמ״ש בת״א פ׳ וירא בד״ה פתח אליהו בפי׳ אנת הוא חד ולא בחושבן) אך שהן הן גבורותיו להתצמצם להקרות בשם חכים ומבין כו׳ וכידוע (ועיין בסש״ב ח״ב פ״ט בהג״ה) וזהו שאומרים לפני כל מצוה בעשייתה לשם יחוד קוב״ה ושכינתי׳ (ועיין מזה בלק״ת בד״ה מי אל כמוך פ״ב ובד״ה ה׳ לי בעזרי ספ״א) כי הוא בעצמו ית׳ קדוש ומובדל ומרומם ומתנשא מימות עולם ונק׳ סוכ״ע וזהו פי׳ קוב״ה ופי׳ שכינתי׳ היינו בחי׳ ממכ״ע שהוא בחי׳ מלכותו ית׳ וכמ״ש כבוד מלכותך יאמרו כו׳ (ועמ״ש בד״ה ונקדשתי בתוך בנ״י פרק ב״ג מענין פי׳ ממכ״ע וסוכ״ע ובחי׳ מקור דממכ״ע נק׳ שכינה, ועיין בד״ה את שבתותי תשמרו פרק ג״ד, עוי״ל שזהו ע״ד הוא ושמו כמ״ש בד״ה משה ידבר, בהביאור ד״ה מראיהם ומעשיהם דקט״ו ע״ב שבחינת שבעה שמות שאינן נמחקים הן בחי׳ התפשטות בבחי׳ ממכ״ע ועיין בד״ה אוסרי לגפן עירה דע״ז בפי׳ אתה קדוש ושמך קדוש ושם ענין ישראל מקדשי שמך שממשיכים מבחינת אתה קדוש בבחינת ושמך קדוש כו׳ זהו ענין יחוד קוב״ה) וכדי שיהי׳ בחינת היחוד בסובב וממלא שנק׳ קוב״ה ושכינתי׳ היינו דוקא על ידי מעשה המצות וזהו דמצוה לשון צוותא וחיבור היינו שמחברים המשכת אור אין סוף ב״ה הסובב כל עלמין בממלא כל עלמין (וגם כי מצוה הוא שם הוי׳ כי מ״צ בא״ת ב״ש י״ה, וא״כ זהו ענין ליחדא שם י״ה בו״ה שנק׳ ג״כ יחוד קובה״ו כמ״ש בלק״ת בד״ה מי אל כמוך). והכח הזה במצות היינו לפי שעיקר ענין המצות הוא ענין עבודה בעל כרחו דהיינו בחי׳ ביטול הרצון (ועמ״ש מזה בלק״ת פ׳ שלח בד״ה ועתה יגדל נא כח אד׳ ובת״א פ׳ מקץ בד״ה כי עמך מקו״ח) וכמ״ש ועבדת את ה׳ כו׳ כי לי בנ״י עבדים ע״ד העבד שעושה בעול ולכך ארז״ל בפי׳ בין עובד אלקים לאשר לא עבדו אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים כו׳ שנק׳ אשר לא עבדו מטעם המבואר בסש״ב פט״ו משום שבימיהם היתה הרגילות לחזור מאה פעמים כו׳ ואין בזה שינוי

טבעו כו' וכן בכל המצות כמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו כי העיקר לעשות יותר מכפי כחו ורגילות טבעו כמו במצות הצדקה ליתן יותר מכפי טבעו הגם שנותן דרך הכרח ועול דהיינו מפני גזירת מלך שכך ציוה ה' כו' וזהו בחי' לאכפיא לסט"א שא"א בלתי עול יראה ולא יוכל להיות זה מצד האהבה בלבד וע"כ אין האהבה בלבד נק' עבודה תמה כידוע בספרי היראה. ואמנם הנה ע"י אתעדל"ת זאת בבחי' ביטול רצון לסלק עצמותו ולבטל רצונו מפני רצון ה' כו' כך יהי' אתעדל"ע ג"כ למעלה דהיינו שיבטל ה' כביכול בחי' עצמותו ויתצמצם ג"כ לירד למטה ולהתלבש בד' עולמות ובע"ס בכלל להקרות חכים ומבין ובמקום גדולתו ימצא ענותנותו (ר"ל הענוה הוא מה שמשפיל א"ע בבחי' גדולה להיותו בבחי' אימתי הוא גדול כו' וזהו ענוה והשפלה גדולה. או י"ל במקום גדולתו בחי' לגדולתו אין חקר משם נמשך ג"כ הענוה להשפיל א"ע בבחי' ע"ס ואפילו בבי"ע כו' ולהיות לך ה' הגדולה והגבורה כפירוש השני, ועיין בד"ה ששים המה דרוש השני ומענין ביטול רצון למעלה מבואר בלק"ת בשה"ש בד"ה צאינה וראינה הראשון פ"ד ח"ל וכך עד"מ למעלה נק' בחי' כתר ביטול רצון שיבטל רצה"ע ב"ה שהוא בלתי סוף ובלתי תכלית להיות לו רצון בתומ"צ כו' עכ"ל ורצון זה הוא בחי' היחוד וכמ"ש ומשביע לכל חי רצון ועיין במא"א אות ריש סל"ב רצון נק' היסוד של כל פרצוף המרצה לנוק' עכ"ל ועיין בלק"ת פ' מסות סד"ה עיני כל) וירידה גדולה כזאת הוא בא על ידי בחינת גבורה כי כמו אדם למטה נקרא גבור כשכובש את רוחו ומסלק את עצמו כו', כמו בענין עול מצות בסור מרע ועשה טוב כנ"ל לעשות יותר מכפי טבעו, וכמו שאמרו רז"ל על זה איזהו גבור הכובש את יצרו שהוא בחינת לאכפיא כנ"ל, ובאתעדל"ת זאת אתעדל"ע ג"כ בעצמות אוא"ס לצמצם א"ע בבחי' גבורה גם כן (ע"ד איזהו גבור הכובש את יצרו שנאמר טוב ארך אפים מגבור הרי ע"י שכובש את יצרו ממשיך מא"א וא"כ גבורה זו אינו דין אלא ע"ד גבור כארי וע"ד כד אריא ואריותא מזדווגין בזח"ג ס"פ ואתחנן דף ע"ר סע"א כאג כארי וע"ד אם בגבורות שמונים שנה ומ"מ כאן המכוון שע"י גבורה זו צמצום א"ע להאיר בממכ"ע כמ"ש בסש"ב פמ"ט וסילק לצד אחד ד"מ את אורו הגדול כו' והוא מה שאנו אומרים אתה גבור כו' לפי שצמצום זה להתלבש ולירד באצילות בא ע"י בחי' הגבורות וע"ד מאמר הן הן גבורותיו כו' להיות כי בחי' בנין העולמות מאוא"ס בבחי' צמצום גדול הוא בא כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה שנק' בחי' החסד בשם בנין להיות נבנה ע"י בחי' צמצום כו' (ועמ"ש ע"פ מארז"ל בערוכין בפרק אין בערכין פחות מסלע ושם ד"י ע"ב שילוח היה מקלח מים בכאיסר שלח המלך הרחיבוהו ונתמעטו מימיו לפי שהשילוח רומז ליוד דשם שהוא המעיין הנובע מהמקור וא"א להיות נביעה זו כ"א ע"י צמצום עצום ועיין בבה"ז פ' אחרי על המאמר דע"ס ע"ב שם מבואר דבחי' צמצום זה דאות יו"ד של שם אינו ענין צמצום והעלם גמור אלא ע"ד לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה. כמו המשנה יש בהעלם כל האריכות שבגמרא ולכן אמר אילפא מי איכא מידי בברייתא דלא פשטינן לה ממתניתין כו'. ואפ"ל שזהו בחי' הגבורה העליונה דא"א מה שבבחי' צמצום דיוד יהי' בהעלם כל האריכות דבחי' א"א רק שבא ע"י צמצום וזהו ענין

היחוד דסובב וממלא כו׳ וזהו פותח את ידיך א״ת ידיך אלא יודיך כו׳, ואז ומשביע לכל חי רצון וכנ״ל) ואם כן הרי מובן על כל פנים שעל ידי סיבת מעשה המצות בעול יראה דוקא גורם בחינת ירידת אור אין סוף בנאצלים ונבראים כו׳, שהוא בחינת יחוד סובב וממלא שנק׳ קוב״ה בכלל כנ״ל, ולכך אומרים לשם יחוד זה לפני כל מעשה המצות כו׳ וזהו שאומר וזאת המצוה על פ׳ ק״ש כי שמע ישראל דק״ש ממשיך בחי׳ יחוד סובב-וממלא-שנק׳-קוב״ה-בכלל-כנ״ל, להיות בא בהתלבשות כללות באו״כ מה שנעשה ע״י המצות בפרט כו׳ כי בתורה יש כלל ופרט דוגמת מארז״ל ואהבת לרעך כמוך כללא דכל אורייתא ואידך פירושא הוא, והנה פי׳ וזאת מבואר לעיל סעיף א׳ ובזהר ר״פ חקת דקע״ט שהמ׳ הנק׳ שכינה נקראת זאת כמו בזאת יבא אהרן אל הקדש וכשנמשך בה ההמשכה מבחי׳ סוכ״ע קוב״ה נק׳ וזאת בתוספת וא״ו עיין כה״ג בזהר ר״פ תצוה דקע״ט ע״ב בפי׳ ואתה מחי׳ את כולם ולכן נאמר על ק״ש וזאת המצוה והיינו ע״י קבלת עומ״ש למסור נפשו באחד שהוא אמיתות הביטול רצון.

קיצור מ״ש בק״ש וזאת המצוה כי כל המצות הוא להיות ע״ז יחוד קוב״ה וכמ״ש במ״א שזהו מאמרם ואהבת לרעך כמוך הוא כללא דכל אורייתא דהיינו יחוד הנ״ל וזהו ענין ק״ש יחוד מדותיו וביטולן אליו ית׳ בבחי׳ לך הוי׳ הגדולה והגבורה כו׳, כי הוא ית׳ קדוש ומובדל לאו מכל אינון מדות איהו כלל וזהו פי׳ קוב״ה והגדולה בחי׳ אור להאיר בעולמות הוא לך ה׳ וכלא חשיב ובחי׳ ממלא כל עלמין נק׳ שכינתי׳ בחי׳ מלכותו יתברך וכדי שיהי׳ יחוד סובב וממלא (היינו פי׳ ב׳ בענין לך הוי׳ הגדולה שיהי׳ מאיר במדותיו ית׳ ואימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו בחי׳ מלכות שהיא ממכ״ע עכ״ה) זהו ע״י המצות שהם בחי׳ עבד וביטול רצון שזהו ענין מעשה המצות ע״ד הלא שמוע מזבח טוב כמ״כ עד״ז ממשיך מלמעלה בבי׳ ביטול רצון שיצמצם את אורו הגדול הסוכ״ע להאיר בממכ״ע וזהו בחי׳ אתה גבור לעולם ה׳ ונמשך ע״י איזהו גבור הכובש את יצרו כו׳ ולהיות כי עיקר ענין יחוד זה הוא בק״ש ע״י מס״נ וביטול רצון לכך נאמר על ק״ש וזאת המצוה כו׳, ובהג״ה ב׳ פירושים בענין לך הוי׳ הגדולה מלמטלמ״ע ומלמעלמ״ט • ועני׳ קוב״ה היינו

ומלמעלמ״ט: בכת״י ב׳ נוסף: פי׳ מלמטלמ״ע היינו יחוד מדותיו וביטולן בו ית׳ דלאו מכל אילין מדות איהו כלל והוא קדוש ומובדל מלה בגרמי׳ ושם גדולה זו כל״ח כי ולגדולתו אין חקר פי׳ דלא שייך כלל לחקור ולהתבונן בגדולתו איך הוא גדול מאד ומהולל וכמ״ש בדרוש ויושט המלך לאסתר ושם בד״ה והנה כל מיני עליות ור״ל כי מ״ש גדול ה׳ ומהולל מאד זה שייך על ההארה בעלמא הנמשכת ממנו ית׳ להיות ממכ״ע וסוכ״ע כו׳ אבל בעצמותו ית׳ העולמות כל״ח ממש וכאילו אין שם עולמות כלל לכן אין שייך כלל בחי׳ ממכ״ע וסוכ״ע ואינו בגדר עלמין כלל, וזהו הפי׳ לך ה׳ הגדולה מלמטלמ״ע ור״ל שהיא שם בטלה במציאות לגמרי כנ״ל בפי׳ ולגדולתו אין חקר, וכן פי׳ בתו״א בד״ה וארא אל אברהם, וע״י העלאה זו ממשיכים מלמעלמ״ט, וההמשכה

בחי' אתה קדוש ושכינתי' היינו בחי' השם קדוש והיחוד ע"ד ישראל מקדשי שמך וכמ"ש הדו לו ברכו שמו וע"ד אוכיר את שמי בד"ה ששים המה השני ספ"ג ופי' אתה גבור גבורה אינו דין אלא ע"ד אם בגבורות שמונים שנה וענין הצמצום דאות יו"ד שאינו צמצום והעלם גמור כו'.

ג) • והנה במ"ש שענין ק"ש הוא יחוד קובה"ו, הנה כששוסו׳ המצה ליחדו שבק"ש היינו קבלת דיבור אנכי ולא יהי' לך כו', והמקובלים פירשו ג"כ יחוד קוב"ה, ועיין בעה"ק ח"ב פ"ו וח"ג פכ"ג, וכמדומה שזה מבואר ג"כ בפרש"י בחומש ע"פ שמע ישראל בפי' הוי' אלקינו הוי' אחד, ה' שהוא אלקינו עתה הוא עתיד להיות ה' אחד שנאמר כי אז אהפוך כו' ונאמר ביום ההוא יהי' הוי' אחד ושמו אחד, והנה ארז"ל פפ"ג דפסחים אטו האידנא לאו א' הוא ומפרש בעוה"ז לא כמו שאני נק' אני נכתב כו' ועיין מזה בת"א פ' וישב בד"ה ש"ה בשוב ה' את שיבת ציון, דמה שאיני נק' כמו שנכתב רק בלבוש ונרתק כו' זהו כמו שינה והסתלקות האור וביאור ענין ההסתלקות מבואר בד"ה וארא אל אברהם דצ"ג ע"א דהיינו סליק קוב"ה לעילא לעילא לגבי בחי' מהותו ועצמותו כו' ואינו שורה ומתגלה יחודו ואחדותו בתחתונים כו' וזהו שאינו נק' כמו שנכתב וא"כ היינו שאין סוכ"ע מאיר בממכ"ע ה"ע ונהר יחרב ויבש בזח"א ד"ו ע"ב ובפרשה תרומה דקס"ו סע"ב וזהו ענין היתה כאלמנה שהלך בעלה למדנה"י דסליק הוא"ו לעילא ע"ל סעיף א' בענין רחל מבכה וזהו שאין מאיר גילוי סוכ"ע ונק' שינה כו' ולכן ביום ההוא יהי' הוי' אחד ושמו אחד שיהי' נק' כמו שנכתב ולא יכנף זהו ענין היחוד והרי פרש"י שעכשיו בק"ש אנו ממשיכים זה א"כ זהו המשכת יחודו ואחדותו בתחתונים אלא שבעוה"ז אין היחוד שלם ע"ד לע"ל כמ"ש בלק"ת בד"ה מי אל כמוך ס"ב וביצי"מ קול דודי הנה זה בא כו' שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה ואיר יחוד זה אף בעוה"ז הגשמי ממש ומזה נמשך כל הניסים דיצי"מ כו', וזהו ההפרש בין חותם שוקע שלמעלה ובין חותם בולט שלמטה ומ"מ ע"י המשכת יחוד זה נמשך גם עתה ברכה ושלום כמ"ש בעה"ק שם ותדע לכן בפ' שמע אין נזכר ואספת דגניך ע"י שערש"מ וגם בפ' והיה מ"מ הרי ואספת דגנך כו' ובחלק א' פכ"ג ע"פ רבות עשית מכאן ואילך נפלאותיך ומחשבותיך אלינו, משל למלך שהיה לו ארלוגין כו' שהוא סימני שעות והוא סדר זמנים וענינו כי הזמן משועבד ונבנע לתורה כו' ע"ש, ועיין פרדס ש"ח פי"ג וזהו כוונת ק"ש כו'

ג) : בכתי' ב' נוספה תיבת הנ"ה.

זהו פי' שני וענין לך הוי' הגדולה והגבורה היינו מה שהוא ית' מצמצם אורו ומאיר במדותיו ית' שבאצי' ובהם ועל ידם נמשך עד כי לך הוי' הממלכה גדול בעיר אלקינו שהוא בחי' מל', וזהו"ע יחוד סובב וממלא הנק' יחוד קובה"ו, וההעלאה וההמשכה זהו"ע לריח ניחוח, ויחוד זה זהו"ע אשר אוכיר את שמי כי שמי היינו בחי' שכינתי' ממכ"ע וההמשכה מבחי' סוכ"ע בממכ"ע נק' אשר אוכיר את שמי.

שיהי' הנבראים שלמים בכחם כו', והגם שלפי כוונת האריז"ל כוונת ק"ש להמשיך שפע הפנימיות מ"מ איתא בהרמ"ז שכשממשיכים הפנימיות אז גם החיצוניות מבהיק ביותר גם זה מוכרח מהא דתורתו אומנתו אינו מפסיק לתפלה שהוא חיי שעה לפי שעל ידי עסק התורה שהוא חיי עולם אזי בכלל מאתים מנה כמ"ש בסידור שער הק"ש סד"ה ועמ"ש בלק"ת בשה"ש ד"ה אני ישנה ספ"א בענין קול דודי דופק בפנימיות ובחיצוניות כו' ע"ש ועוד שע"י שממשיך אור א"ס להאיר בהמדות ע"ד לך ה' הגדולה והגבורה כו' כפירוש הב' דלעיל ס"ב וזהו ענין שארז"ל אמליכתיה למעלה ולמטה ובד' רוחות העולם שהן ו"ק חג"ת נה"י, והנה המדות מצד עצמן מתפרשאן בדינא ורחמי ואינן ביחודא חדא כ"כ כמו הג"ר כח"ב כמ"ש בזהר פ' חיי דקכ"ג ע"א גבי ושבע שנים, אבל ע"י שממשיכים בהם אוא"ס דלאו מכל אלין מדות איהו הם מתיחדים ומתחברים יחד ע"ד עושה שלום במרומיו בין אש ומים כו' וחיבור זה היינו לאכללא שמאלא בימינא שימתקו הגבורות בחסדים כמ"ש באג"ה סד"ה והיה מעשה הצדקה שלום וע"ז נמשך גילוי אלקות וברכה בעולמות דקדושה שמסטרא דימינא, ועיין בזהר פרשה בשלח דף נ"ז ע"ב על פסוק ימינך ה' נאדרי בכח, ובפרשה שמיני דף ל"ז א' על פסוק הושיעה ימינך וענני, וענין הושיעה ימינך לבחינת ימין נמשך מבחינת כי עם ה' החסד דהיינו מבחינת ע"ק דלית שמאלא בהאי עתיקא קדישא והכל ימין ולכן משם נמשך הישועה לבחינת ימין שבאצילות לאכללא שמאלא בימינא, וא"כ ממילא מובן שע"ז נמשך התוס' ברכה בעולמות גם בשפע החיצוניות כו' ועמ"ש ע"פ ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימיך כו' ושם פי' שזהו ענין היחוד כמ"ש בעה"ק ח"ב פט"ו והיינו ע"ד ושמרו דרך הוי' דרך ומבוא להיות שם הוי' ואח"כ להמשיכו בשם אלקים ע"ד שמש ומגן עד שיהי' נק' אלקיכם וע"ז ג"כ וברך את לחמך כו', וזהו אם אין תורה אין קמח כו'. גם עיקר פי' הוי' אחד שיהי' כולו הטוב והמטיב משום דלית שמאלא בהאי עתיקא א"כ יחוד זה הוא התגלות ע"ק בזו"א.

קיצור • מ"ש רש"י בפי' ה' אחד עד שלע"ל יהי' נקרא כמו שנכתב זהו ענין היחוד שיתגלה שם הוי' ולא יסתלק וכמ"ש יהי כבוד הוי' לעולם הפך ונהר יחרב ויבש והיתה כאלמנה שהלך בעלה למדנה"י, אלא שבעוה"ז אין

במקום הקיצור שבפנים נמצאת נוסחא שני', וז"ל:

ג) **וזהו** מ"ש רש"י בפי' הוי' אלקינו הוי' אחד הוי' שהוא אלקינו עתה הוא עתיד להיות הוי' אחד שנאמר כי אז אהפוך אל עמים כו' ונאמר ביום ההוא יהי' הוי' אחד ושמו אחד דפי' הוי' אחד ארז"ל שיהי' כולו הטוב והמטיב דהיינו ע"י התגלות ע"ק בז"א דלית שמאלא בהאי ע"ק ושמו אחד שיהי' נקרא כמו שנכתב דהיינו שיהי' סוכ"ע מאיר בממכ"ע היינו המשכת יחודו ואחדותו בתחתונים ואזי ושם העיר מיום ה' שמה מה שעכשיו נק' עיר אלקינו, וזהו יהי כבוד ה'

היחוד שלם ומחשבותיך אלינו וכמו מי שתורתו אומנתו פטור מהתפלה שהוא חיי שעה ועוד כי ע״י היחוד גורם לאכללא שמאלא בימינא הושיעה ימינך ועני.

ד) **והנה** רמ״ח תיבין דק״ש הם ג״כ המשכת שיעור קומה רמ״ח אברים דמלכא כמ״ש בלק״ת בשה״ש בד״ה צאינה וראינה דרוש הראשון פרק ג׳. וכמו שרמ״ח מ״ע הם רמ״ח אברים דמלכא כמ״כ ממשיכים בחי׳ זו בכלל ע״י ק״ש לכן נאמר ע״ז חאת המצוה כו׳ כי בק״ש ממשיך בחי׳ יחוד אור א״ס להיות בא בהתלבשות כללית באורות וכלים מה שנעשה ע״י המצות בפרט ואח״כ אומר ושמתם על התורה וקשרתם לאות על המצות ומה שאמר מצות תפילין דוקא כי הנה ארז״ל הוקשה כל התורה לתפילין והענין הוא כמו עד״מ הקלף של התפילין שכותב בדיו גשמי על קלף גשמי פ׳ קדש והי׳ כי יביאך ופ׳ שמע והא״ש וכמו שע״י הכתיבה הזאת כתיקונה שורה אור א״ס באחד שבפ׳ שמע ואור החכ׳ בפ׳ קדש (ועמ״ש מזה בלק״ת בשה״ש בביאור ע״פ שימני כחותם ועמ״ש מענין הקב״ה מניח תפילין בד״ה משה ידבר ובד״ה את שבתותי תשמרו שאינו בלק״ת וע׳ בזח״א די״ג ובזח״ג ואתחנן דרס״ב שהובא בסידור שער התפילין, והמ״י שבתפילין דמארי עלמא שייך ג״כ בחי׳ עורות הנקראים קלף ודיו כו׳ כמ״ש במ״א ובחי׳ ש׳ מאיר בתפילין שלמטה) וכיוצא כך הוקשו כל המצות שבתורה לתפילין והם בחי׳ המשכות אלקות שהוא רצונו וחכמתו דרך כלל, בעניני גשמיות מעשה המצות וכמ״ש בלק״ת בד״ה כי תבואו אל ארץ מושבותיכם רפ״ג ח״ל וענין התפילין ע״ד מ״ל הוא כל התורה ומצות מעשיות כי הוקשה כל התורה לתפילין וכמו שבתפילין מלובשים מוחין עליונים שבעשר ספירות עליונות בתמונת אותיות גשמיים כו׳ ע״ש שכמ״כ ממש בכל מצות ושעי״ז נמשך דירה בתחתונים יעו״ש ד״ה ענין נשכים פ״ג ותפילין המשכת אחד על קלף גשמי כו׳ ובפ׳ ואתחנן סד״ה ענין אחד ואהבת (והיינו כמ״ש בסש״ב פכ״ג ובתיקונים פירשו דרמ״ח פיקודין אינון רמ״ח אברים דמלכא כמו שאברי גוף האדם הן לבוש לנפש ובטלים אליו מכל וכל כו׳ כך ד״מ החיות של מעשה המצות וקיומן הוא בטל לגמרי לגבי רצון העליון המלובש בו ונעשה לו ממש כגוף לנשמה עכ״ל. ור״ל לא כמו שהרצה״ע מחי׳ שאר העשי׳ גם מה שאינן מצוה שם יש לבוש והסתר פנים המכסה ומסתיר אור ה׳ וקדושתו כו׳. משא״כ דברים הנעשים בהם המצות שהם רצונו ית׳ הרי הם בטלים לאור ה׳ וקדושתו כו׳ כמ״ש בת״א בד״ה יביאו לבוש מ׳ דק״ג ע״ה. וזהו שהוקשו כל המצות לתפילין ע״ד שהמצות גשמיות נקראים אברי דמלכא

נוסחא שני׳

לעולם היפך נהר יחרב ויבש היתה כאלמנה שהלך בעלה למדינת הים אלא שבעוה״ז אין היחוד שלם כמ״ש בלקו״ת בד״ה מי אל כמוך פ״ב ומ״מ ע״י יחוד זה נמשך גם עתה ברכה ושלום. נפלאותיך ומחשבותיך. משל למלך שהיו לו אדלוגין כו׳ וכמו מי שתורתו אומנתו פטור מן התפלה שהיא חיי שעה שע״י עסק התורה שהיא חיי עולם אזי בכלל מאתים מנה. ועוד כי ע״י היחוד גורם לאכללא שמאלא בימינא. הושיעה ימינך ועני הישועה לבחי׳ ימין נמשכת מבחי׳ כי עם ה׳ החסד דהיינו מבחי׳ ע״ק דלית שמאלא בהאי ע״ק והכל ימין.

ועם היות עיקר המכוון על ענין המצות כמו שהם למעלה דהיינו הכלים דע״ס דז״א דאצי׳ שהן נקראים אברים חסד דרועא ימינא כו׳ מ״מ מהם מאיר גם בהמצות שלמטה מבחי׳ זו ועמ״ש בת״א• שהמצות נקראים מצות ה׳ כמ״ש כן תרימו גם אתם תרומת הוי׳) ולכך נאמר וקשרתם בפ׳ שמע להורות מזה על כל המצות שהן בחי׳ התלבשות אחדות ה׳ בדבר גשמיות אך איך יהי׳ בחי׳ צמצום גדול כזה למעלה להיות שוכן ומתלבש במצות מעשיות הרי מבואר למעלה סעיף ב׳ שע״י אתעדל״ת בבחי׳ ביטול רצון לאכפיא לסט״א מעורר למעלה אתעה״ע לסלק עצמותו ולהיות נק׳ חכים ומבין כו׳ כמו המשכת החכ׳ בפ׳ קדש וכיוצא (הג״ה לכאורה אינו מובן דהתחיל הקושי׳ איך יהי׳ הצמצום להיות מלובש במצות מעשיות דהיינו בתפילין גשמיים א״כ מה מתרץ שע״י הצמצום וביטול רצון מעורר למעלה שיסלק כביכול את אורו הגדול להאיר בחו״ב דאצי׳ שעדיין אינו מתורץ הלא חו״ב דאצי׳ הם ע״ס ומה ענין זה לעשייה גשמיות וצ״ל המכוון כך דגם בחי׳ כלים דאצי׳ רחוקים מאד בערך מעצמות א״ס דלאו מכל אלין מדות איהו כלל והם נקראים עשיה שבאצילות וכמ״ש במ״א דמ״ש בספרי הקבלה שאדם דאצילות נק׳ אדם דעשיי׳ זהו מחמת שבאצילות יש כלים לאורות והכלים הם שרש העשיי׳ גשמיות בלק״ת בהביאור ע״פ את שבתותי תשמרו וא״כ זה שיהי׳ אוא״ס ממש מאיר בהכלים דאצילות ומתיחד עמהן ביחוד גמור ע״ד איהו וגרמוהי חד זהו ע״י צמצום גדול מה גם לפמ״ש באג״ה רסי׳ ד׳ ד״ה איהו וחיוהי שהכלים הם בבחי׳ גבול ותכלית רל״ו אלפים כו׳ וא״כ זה שהא״ס יהי׳ חד עם הכלים זהו ע״י צמצום גדול מעתה לא יפלא על שכמ״כ מאיר אורו גם במצות מעשיות ממש. ועמ״ש במ״א ע״פ מאמר הזהר ר״פ ויצא דקמ״ח ע״ב חייך אפילו במאנין דילי׳ לא אשתמיש אלא במאנא דילך, ומ״ש בת״א פ׳ בא בענין שם צבאות שזהו מה שאוא״ס נמשך להיות גם בבי״ע איהו וגרמוהי חד כמו באצילות יער״ש עכ״ה).

וזהו שארז״ל ע״פ ועשיתם אתם מעלה אני עליכם כאלו עשאוני כי הרי באמת מצד עצמותו ומהותו ית׳ הרי לאו מכל אלין מדות איהו כלל אלא שמתצמצם ומתלבש במדות והיינו ע״י רמ״ח מ״ע שנק׳ בשם רמ״ח אברים דמלכא וכללותם רק בחי׳ חרג רמ״ח מ״ע הם מבחי׳ ה״ח ושס״ה ל״ת מבחי׳ ה״ג ועד״מ האבר שהוא בחי׳ כלי לאור וחיות שהוא הדם כי הדם הוא הנפש וזהו כאילו עשאוני ברמ״ח אברים ובלק״ת בשה״ש בד״ה אני ישנה ספ״ב ביאור ענין כאלו עשאוני כי באתעדל״ת ע״י חסד וצדקה וע״י איזהו גבור הכובש את יצרו ממשיכים למעלה המשכת המדות עליונות חו״ג והמשכת אור א״ס ב״ה בהן וזהו כאלו עשאוני דקאי על עשיית החס׳ והגבורה שהן בחי׳ כלים ומשכן להשראת אור א״ס ב״ה כי אור בלא כלי אינן אור הנגלה ומושג כלל כו׳, ולכן עשיית הכלים נחשבת כאלו עשאוני ממש כו׳ עכ״ל, ועכ״פ היוצא מזה שע״י המצות נעשה עשיית הכלים למעלה, ועל עשיה זו אמרו כאלו עשאוני

בת״א: בכתי׳ כ׳: במ״א.

והכלים נק' עשי' שבאצי' לכן הם נמשכים ע"י המעשה המצות דוקא, וזהו גדול המעשה שמעלה אני עליכם כאלו עשאוני ממש כו'. והנה ע"י הכלים דאצילות הוא שיוכל להיות נמשך האור גם בעשיה הגשמיי' ממש ולהיות האור נמשך במצות מעשיות ממש, וכאן נשלם התירוץ איך יהי' הצמצום להיות אור אין סוף שורה במצות מעשיות, והתירוץ כי מאחר שעל ידי המצות עושין הכלים דאצילות וממשיכים אור אין סוף להתיחד עמהם עד שעשיית הכלים נחשב כאילו עשאוני לפי שעל ידי הכלים דוקא הוא שיוכל להתגלות האור בעולמות ואם כן על ידי הכלים יוכל להיות נמשך האור גם בהמצות מעשיות וזהו הוקשה כל התורה לתפילין.

ויובן עוד ענין ההקש לתפילין עפמ"ש בלק"ת פ' מסעי בד"ה אלה מסעי דרוש השלישי דצ"א ע"ד וענין ויכתוב היינו כמארז"ל חותמו של הקב"ה אמת פי' כי החכ' נק' אמת כו' ע"ש, שהמכוון שהתלבשות אור א"ס בחכמה זהו נמשל למשל הכותב חתימתו או שכותב דבר חכמה בכתב כמש"ש בהביאור השני דצ"ה סע"ד ח"ל וענין שנאמר במסעות ויכתוב כו' הענין הוא כמו עד"מ על הכתיבה כו'. ולכן נק' החכמה שהיא בחי' אמת רק חותמו של הקב"ה ונק' ויכתוב כו' עכ"ל, מעתה יובן שגם תפילין עליונים המשכת ד' מוחין שבהם מאיר אור א"ס שפיר הוקש לכתיבות תפילין וכו' וכן התפילין נק' חותם כמארז"ל כחותם על לבך זה תש"ר וכחותם על זרועך זה תש"י, ועד"ז שגם המשכות אור א"ס בד' מוחין הנ"ל הוקש לענין כתיבות תפילין מזה יובן ג"כ ענין המשכתם להאיר במצות מעשיות ממש ג"כ לכן הוקשה כל התורה לתפילין כו'.

קיצור רמ"ח תיבין דק"ש רמ"ח אברים זהו וזאת המצוה וזהו דרך כלל וע"י רמ"ח מ"ע הוא בפרט ענין הוקשה כל התורה לתפילין המשכות האור שבע"ס על קלף ודיו גשמי דהיינו מבחי' תפילין דמארי עלמא כמ"כ הוא בכל המצות ולכן נק' מצות הוי' ונקראים רמ"ח אברים דמלכא ואיך יהי' הצמצום כ"כ להתלבש האור במצות מעשיות היינו ע"י הביטול רצון גורמים עשיות הכלים חו"ג וזהו נק' כאלו עשאוני והוא בחי' עשיה שבאצי' ששם מושרשים המצות מעשיות וע"י הכלים נמשך האור שלכן נק' כאלו עשאוני ממש, וע"י הכלים נמשך הגילוי גם למטה וכענין שם צבאות, והנה ענין התפילין בבחי' כתיבה ע"י דיו וקלף גשמי נמשל לבחי' חותמו של הקב"ה אמת שהתלבשות אור א"ס בחכמה נמשל לבחי' כתיבת החותם ולכן גם התפילין נק' שימני כחותם וע"כ הוקשה כל התורה כולה לתפילין הכלים דאצי' במצות מעשיות נק' זורע צדקות וזהו אור זרוע ועי"ז הצמיחה.

ה) **ולהיות** כי כללות המצות הוא בחי' המשכות אור א"ס בהכלים וכלים מכלים שונים (וכמ"ש בלק"ת בד"ה אם בחקתי תלכו דמ"ג ע"ב ובהביאור דמ"ז ע"ב ובפ' שלח בד"ה כי תבואו אל ארץ מושבותיכם רפ"ג ובד"ה זאת חקת התורה רפ"ג בענין ונתן עליו מים חיים אל כלי ובביאור אלה מסעי ד"ה הנה גבי המסעות ספ"ב ובד"ה וידעת היום דרוה"ר פ"ג ובת"א בביאור משה ידבר ובביאור וקבל היהודים ובד"ה כי תשמע בקול גבי לשמור

את מצותיו) ע״כ כללות המשכתן נקרא בחי׳ חסד וצדקה (שהרי הכלים תכליתן שבהם וע״י יומשך האור למטה וכמאמר מכלכל חיים בחסד כי מצד האור בעצמו הוא להסתלק למעלה כענין האש שמסתלק לשרשו רק ע״י הפלי׳ נמשך שיאחז בו האור ויאיר למטה ולכן נקראו השמים והארץ שני כלים נאים כאומרם ז״ל במד״ר פ׳ בראשית ר״פ יו״ד ע״פ ויכולו השמים והארץ נעשו כלים וכן השלום נק׳ כלי מחזיק ברכה, וגם כמובן שהכלים למעלה זהו חסד ורחמים וגבורה והרי אינן רק שבהם וע״י יאיר לעולם כו׳) ולכך כל המצות נקראו בשם צדקה כמו שכתוב וצדקה תהי׳ לנו כי נשמור וכתיב כי כל מצותך צדק וכן באברהם כתיב אשר יצוה את בניו כו׳ לעשות צדקה היינו כי כמו הצדקה הוא להחיות רוח שפלים (כמ״כ ע״י הכלים והמדות חג״ת יאיר אורו למטה הגו סיגים מכסף ואז ויצא לצורף כלי במדרש שם כך זהו ע״י תלמוד בחכמה אתברירו מביא לעשיית כלי של המצוה ועיין בזח״ג קי״ג ב׳ בענין צדקה ובפי׳ הרמ״ז שם במא״א אות צדיק סעיף זיין ושם אות כף סל״ז בענין כלי מובן שהכל בחינה אחת ובזהר ויגש דר״ח ע״א מבואר שע״י הצדקה נמשך ונהר יוצא מעדן להשקות את כו׳ ול׳כן פשוט שזהו כללות המצות שהרי ויניחהו בג״ע לעבדה ולשמרה שזהו כללות המצות רמ״ח מ״ע ושס״ה ל״ת זהו להמשיך בחי׳ ונהר יוצא שהוא נמשך ע״י הצדקה כו׳). וזהו זורע צדקות ומצמיח ישועות פי׳ כי כמו הצמיחה של הזריעה שתצמיח בריבוי הרבה מן הזריעה כי כלום אדם זורע קב אלא להוציא ממנו כמה כורין כך הצדקה וחסד שהוא בחי׳ המשכה כללית באור עליון הזרוע בכללות המצות נק׳ זורע צדקות ומזה מצמיח ישועות ש״ע נהורין שהן ריבוי האורות בכלים מכלים שונים וזהו כוס ישועות אשא, פי׳ הכוס מלא ישועות היינו כוס מלא חסדים והיינו כוס הוא בחי׳ כלי והוא בחי׳ מלכות שהוא כמו בחי׳ כלי לקבל מהחסדים דרמ״ח מ״ע רמ״ח אברין דמלכא וזהו ענין פועל ישועות בקרב הארץ (ועמ״ש מענין זריעה בד״ה ויהי בשלח פרעה בענין תרעתיה לי בארץ ושם משמע שכח הצומח להצמיח הזריעה נמשך ממה שנפל בשבה״כ בבחי׳ ומשם יפרד והיה לד׳ ראשים כו׳ ועיין עוד מזה בלק״ת בשה״ש בד״ה ששים המה מלכות דרוש הראשון ושם פי׳ הצמיחה שגם בבי״ע יאיר אורו כמו באצילות ואפ״ל כי זורע צדקות שהמצות הן כלים א״כ המשכת הכלים דאצילות במצות מעשיות שהן נעשים ג״כ כלים ואברים זהו הזריעה ועי״ז גם אור זרוע כי בהכלים מלובש האור והצמיחה מצמיח ישועות היינו ריבוי האור בכלים כי ישועות הם ש״ע נהורין כו׳, והנה כוס הוא כלי ולע״ל נאמר כוסי רויה שיאיר בהכלי בחי׳ אריך אנפין כו׳ כמנין רויה, וזהו ש״ע נהורין כי עכשיו מאיר בה ק״ן נהורין *, ע׳ במא״א אות קוף ס׳ סעיף ל״ג וכשמאיר בהכוס אריך דא״א זהו ש״ע נהורין עיין בת״א בהביאור ע״פ חכלילי עינים כו׳ ובמ״א פי׳ ומצמיח ישועות לשון רבים כי ישועתן של ישראל זהו ישועתו של הקב״ה הרי ב׳ ישועות וע׳ במדרש תלים סי׳ י״ד ע״פ מי יתן מציון כו׳ למה נזכר הפסוק ב׳ פעמים כו׳ ע״ש משל לבן מלכים שאירס כו׳.

נהורין: בכת״י ב׳: נהורין דז״א. וכן דגוכין תוס׳

קיצור ולהיות כי כללות המצות הוא המשכת האור בהכלים לכך נקראו כל המצות בשם צדקה (ובזהר ויגש דר״ח ע״א מבואר שע״י הצדקה נמשך ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן כו׳) וזהו זורע צדקות מצמיח ישועות ש״ע נהורין היינו ריבוי האור, כוס ישועות.

ז) **ואחר** שנת׳ שורש ענין המצות, הנה יובן הפלוגתא שבגמ׳ אם תלמוד גדול או מעשה גדול דהנה בחי׳ המעשה של המצוה עיקר ענינה הוא בחי׳ ביטול רצון לבטל רצונו מפני רצון ה׳ כנ״ל שעי״ז מעורר אתעדל״ע ג״כ לבטל עצמותו ולהתצמצם א״ע באורות וכלים כו׳ כנ״ל א״כ הרי המעשה גדול אחר שמחמתה יבא אתעדל״ע להיות אור אין סוף בחכמה ע״י צמצום כו׳ כנ״ל (והרי התורה הוא בחי׳ חכמה וע״י המצות ממשיך אור א״ס שיאיר בחכמה א״כ מעשה גדול וכה״ג ביאר בד״ה אני לדודי שבסידור ובלק״ת דהתורה הוא מבחי׳ מכה״כ ואין כבוד אלא תורה והיא מבחי׳ ממכ״ע בחי׳ חכמה והמצות שרשן מבחי׳ את השמים ואת הארץ אני מלא הוא בחי׳ סוב״ע וכן פי׳ בד״ה אני הוי׳ אלקיכם אשר הוצאתי דרוש הראשון פ״ב בענין שער בימין זה השער לה׳ היינו ע״י המצות נמשך תר״ך עמודי אור ושער בשמאל שער רישי׳ זהו שורש התורה כו׳ ושם פ״ג שזהו ענין הטלית ול״ב חוטי הציצית כו׳ וכן ביאר בד״ה מזוזה מימין בענין כי נר מצוה ותורה אור שהאותיות שרשן למעלה מבחי׳ החכמה דהיינו מבחי׳ כתר איר ושם הוא שורש ומקור המצות שהן מושרשות ברצה״ע ב״ה שלמעלה מהחכ׳ בחינה דאורייתא מבכ׳ נפקת כו׳, עיין בת״א פ׳ בשלח בד״ה וה׳ הולך לפניהם יומם ובפ׳ נח בד״ה מים רבים בענין אם יתן איש את כל הון ביתו כו׳ הון ביתו נק׳ חכמת התורה כו׳, אבל גופי המצות מעשיות כו׳ ששרשם גבוה מאד ממדריגת התורה כו׳ ע״ש, ובד״ה יביאו לבוש מ׳ דק״ג ע״ד ולכן אמרו תכלית חכמה תשובה ומע״ט כי חכמה היא בבחי׳ השתל׳ ממכ״ע אלא שהיא נמנית ראשונה כו׳ משא״כ תשומע״ט הוא המשכת אור א״ס ב״ה הסוכ״ע כו׳ וע״ש בהביאור דקנ״ב ע״ב דהתורה אף ששרשה ממו״ס הוא חכמה שבכתר אבל המצות הן בחי׳ כתר שבכתר כו׳ והיינו בבחי׳ חיצוניות כי פנימיות הכתר אינו ממנין ע״ס כו׳, והנה ארז״ל גדול הקורא ק״ש בעונתה יותר מהקורא בתורה בפ״ק דברכות דף יו״ד אמתניתין הקורא מכאן ואילך לא הפסיד כאדם הקורא בתורה והיינו מטעם המבואר לעיל אות א׳ שע״י הביטול ומס״נ וקבלת עומ״ש שבק״ש ממשיך מעצמיות אור א״ס שיאיר בחו״ב וזהו שמע ישראל הוי׳ אלקינו כו׳ ע״כ גדול מהעוסק בתורה שהוא בחכמה וגם היא עיקרה בז״א כו׳, ועמ״ש בלק״ת פ׳ אמור בהביאור ע״פ ונקדשתי בתוך בנ״י שע״י ק״ש ממשיכים אור חדש מאוא״ס הנק׳ בשם יחוד או״א מה שאין ממשיכים זה ע״י התורה כו׳ וכמ״ש ג״כ בסידור שער הק״ש בד״ה איתא בספרי דבחי׳ ק״ש זהו ענין ההעלאה לבחי׳ אליו ולא למדותיו בחי׳ אנת הוא חד ולא בחושבן ובבחי׳ ביטול המדות אליו ע״ד לך ה׳ הגדולה והגבורה כו׳ עמש״ל סעיף ב׳ ולכן עי״ז דוקא ממשיכים אור חדש בחו״ב כו׳ ע״ש וע״כ גם מי שתורתו אומנתו שאינו מפסיק לתפילה מפסיק הוא לק״ש כו׳ וזהו גדול הקורא ק״ש בעונתה יותר מהקורא בתורה, שוב ראיתי בעה״ק סוף ח״ג פרק ס״ט האריך בזה, א״כ מאחר שנת׳ לעיל

שכמו"כ הביטול רצון דמעשה המצות זהו ג"כ ממשיך ההמשכה מעצמיות אור א"ס להאיר באצי' א"כ המצות יש בהם ג"כ בחי' זו מה שגדול יותר מהעוסק בתורה כמו בקריאת שמע ואפשר לומר שזהו על דרך מה שכתוב בגמ' סוף פרק ה' דברכות ושוב מעשה ברבי חנינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל ריב"ז וחלה בנו של ריב"ז אמר לו חנינא בני בקש עליו רחמים ויחיה הניח ראשו בין ברכיו ובקש עליו רחמים וחיה. אמר ריב"ז אלמלא הטיח בן זכאי את ראשו בין ברכיו כל היום לא היו משגיחים עליו. אמרה לו אשתו וכי חנינא גדול ממך אמר לה לאו אלא הוא דומה כעבד לפני המלך (בן בית נכנס ויוצא שלא ברשות) ואני דומה כשר לפני המלך (שאיני רגיל לבוא לפניו) עכ"ל הגמרא עם פרש"י, וצ"ל מהו הלשון איני רגיל לבוא לפניו דהא כיון שכל עסקו הי' בתורה א"כ קרוב מאד אליו יתברך עיין מדרש ס"פ נצבים ע"פ כי קרוב אליך הדבר מאד אמר להן הקב"ה בני אם יהיו ד"ת קרובים לכם אף אני קורא אתכם קרובים שכן כתוב לבני ישראל עם קרובו הללויה. ועיין בסש"ב ח"א פ"ה ובלק"ת בד"ה כי ביום הזה יכפר דרוש השני פ"ג, כמו עד"מ שנים שמתכסים בטלית אחד. ואפ"ל עפמ"ש בלק"ת בד"ה שובה ישראל עד דרוה"ש פ"ג וז"ל וזהו חכם באחור ישבחנה שכל בחי' השבח של גדולתו ית' והתפשטותו שבבחי' חכמה הוא בחי' אחוריים לגבי הפנימי' שהוא רצה"ע ב"ה, וזהו וראית את אחורי כי מרבע"ה זכה לתורה ואורייתא מח"ג, אבל ופני לא יראו כו' אלא בבחי' תשובה כו' ממעמקים קראתיך כו' זהו ענין את פניך הוי' אבקש וזהו ענין שביוהכ"פ לפני הוי' תטהרו שמגיע לבחי' פני הוי' בחי' פנים לכן תטהרו גימטריא כתר כו' ע"ש ספ"ה לכן ריב"ז אף שתורתו אומנתו הרי נאמר וראית את אחורי ופני לא יראו וזהו שאיני רגיל לבוא לפניו ר"ל לבחי' פניו ממש שהוא הכתר כ"א בבחי' חכמה. אבל רבי חנינא בן דוסא שהוא בחי' עבד וביטול רצון עי"ז ממשיך את פניך הוי' אבקש כו'. ולכן יוכל להמשיך משם בני חיי ומזוני דלאו בזכותא תליא ע"פ החכמה כ"א במזלא תליא למעלה מהחכמה ודעת כו'. וזהו אלמלא הטיח כו'. ועד"ז י"ל דרחב"ד לגבי ריב"ז יובן ענין מעשה גדול מהתלמוד שהתלמוד שרשו מבחינת חכמה והמעשה בחי' עבד מעורר בחי' פנים כו' ותדע דהתורה נק' תרעא לדרתא ובחי' כבן בית זהו מבחי' דרתא כו'.

קיצור • וזהו ענין מעשה גדול שע"י ביטול רצון ממשיך מהכתר. ובהג"ה והתורה נק' כבוד וזהו שורש ממכ"ע מכה"כ, והמצות ממשיכים מסוכ"ע מזון ולבוש, בד"ה חנוכת הבית, דרוש השני שער בימין שער בשמאל בד"ה אני דפ' ציצית, אותיות אויר למעלה מהחכמה, ובשרשה ג"כ חכמה שבכתר

נוסחא שני' מקיצור אות ו':

וזהו"ע מעשה גדול שע"י ביטול רצון ממשיך מהכתר. ובהג"ה והתורה נק' כבוד מלא כל הארץ כבודו ואין כבוד אלא תורה שהיא שרש ממכ"ע בחי' חכ' והמצות ממשיכים מסוכ"ע שעז"נ את השמים ואת הארץ אני מלא. שער בימין, זה השער לה' ושער בשמאל שער רישי' אותיות, אויר למע' מן

וגלגלתא שבכתר ע"ד גדול הקורא ק"ש בעונתה כי אליו ולא למדותיו ועד"ז ענין רחב"ד וריב"ז כי וראית את אחורי ופני לא יראו ורחב"ד ע"ד את פניך הוי' אבקש זהו כעבד לפני המלך וכמו"כ מעשה המצות.

ז) אך מ"ד תלמוד גדול טעמו ונימוקו עמו ג"כ להיות כי הגם שנתעורר אתעדל"ע להתצמצם בע"ס כנ"ל, מ"מ עדיין הא בא אור א"ס בגילוי ממש בריבוי אורות ובריבוי כלים אלא דוקא ע"י התורה דאורייתא מח"ע נפקת (עיין בלק"ת בדרושי שבועות בד"ה וידבר אלקים פ"ב עד"מ עיקר גילוי הנפש הוא במוחין וכמ"ש בסש"ב פנ"א וע' בלק"ת בשה"ש בביאור ע"פ ששים המה דרוש הראשון גבי ומעיין מבית ה' יוצא) וחכמה כח מה בחי' ביטול כמ"ש ונחנו מה (עיין בלק"ת פ' ואתחנן בד"ה ואהבת את פ"ב) עי"ז יומשך אור א"ס ע"י המצות בכלים מכלים שונים וזהו לשון קורא בתורה קריאה זו היינו קריאת והמשכת אור א"ס בכלים מכלים שונים (עיין בד"ה לכן אמור לבנ"י בת"א פ' וארא דצ"ה סע"ד מענין הקב"ה קורא כנגדו, ועיין בד"ה וירא ישראל בפי' ויקרא ה' ה' שמשה קורא וממשיך מהוי' דלעילא להוי' דלתתא ועמ"ש בד"ה ויקרא אל משה ומ"ש ע"פ ראו קרא ה' בשם ומ"ש ע"פ קורא הדורות מראש) אך כתי' קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת דהיינו כמ"ש אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף (ועיין בד"ה כי אתה נרי פי' אשר יקראוהו באמת דהיינו להיות אמת ה' לעולם ועיין בסש"ב פל"ה בהג"ה, ועמש"ל סעיף א' בענין וזאת התורה, ועיין זח"ב פ' בשלח דנ"ז ע"א מאי באמת כו' ועמ"ש בהגהות לד"ה כי אתה נרי הנ"ל) אבל מ"מ ע"י התורה נמשך האור וח"ש כי נר מצוה ותורה אור המצוה נק' נר בחי' כלי והתורה נק' אור (ועיין זהר תרומה דקס"ו ע"ב פי' ותורה אור דקא נהיר להאי נר ואדליק מיניה מסטרא דאור קדמאה דאיהו ימינא כו', וע' זהר ר"פ בהעלותך דף קי"ח ע"ב והיינו נר זהו המלכות, ואור הוא ז"א, ועם היות כי גם הנר מאיר את החושך וכמו שכתוב בתורה אור בד"ה כי אתה נרי דף ס"ז ע"ד שלא כדרך ירידת והשתלשלות העולמות אלא כמשל האור הנאחז בפתילה כו' עם כל זה אין לזה ערך לאור היום כמו שרגא בטיהרא כו', והיינו כענין המאור הקטן שהוא אור הלבנה לגבי אור השמש כן ערך אור הנר לגבי אור היום, והוא ענין כי אל דיעות ד"ת וד"ע כו', וגם בענין הודאה וברכה כו' ולכן תלמוד מביא לידי מעשה שהרי האור בבחי' כי נר מצוה נמשך מבחי' ותורה אור וכמ"ש בסידור

נוסחא שני'

החכ', ובשרשה ג"כ חכ' שבכתר וגלגלתא כתר שבכתר ולכן גדול הקורא ק"ש בעונתה יותר מהעוסק בתו' וע"י הביטול מס"נ שבק"ש ממשיך מעצמות אוא"ס שמאיר בחו"ב, וזהו"ע אליו ולא למדותיו ועד"ז ענין רחב"ד וריב"ז כי וראית את אחורי ופני לא יראו ורחב"ד ע"ד את פניך הוי' אבקש וזהו כעבד לפני המלך וכמו"כ מעשה המצות.

בדרוש בהמ"ז גבי ברכת נודה לך ובלק"ת פ' עקב בד"ה ואכלת ושבעת וברכת פ"ב גבי אך כדי שיהי' ביטול היש צ"ל ברכה והמשכה לזה מבחי' יחו"ע ע' בד"ה כי ביום הזה יכפר דרוש השני פ"ג גבי וזהו ענין התורה. אך המצות כו' ע"ש דהתורה היא גילוי יחו"ע והמצות הם יחו"ת ובהביאור פ"ב) וזהו שאמר דתלמוד גדול שמביא לידי מעשה פי' שהתלמוד מביא וממשיך אור למצות מעשיות וע"י התורה דוקא נבנה בנין הכלים והאברים דרמ"ח מ"ע ונמצא דתלמוד גדול למטה בהיותו מקור למעשה (ועמ"ש בד"ה והתהלכתי בתוככם שכן למעשה סדר ההילוך מלמעלה למטה בבחי' פנימיות כו') ומעשה גדול לעורר אתעדל"ע שיבטל א"ע כו'. ואעפ"כ נמנו וגמרו דתלמוד גדול שמביא לידי מעשה פי' מפני שסיבת גילוי אור המצות אינו אלא ע"י אור דתורה דוקא כנ"ל (עיין בת"א וישב יעקב בענין ב"פ בארץ שיש ב' המשכות מאור א"ס עד שיומשך במ' דאצי' הא' ההמשכה הנק' יחוד או"א וזהו בארץ מגורי אביו והב' יחוד זו"נ וזהו בארץ כנען יעו"ש. וזהו המבואר בד"ה שיר השירים בענין ב' בחי' חתן ע"ש פ"ד ובד"ה לבבתני אחותי רפ"ד המשכת הא' להיות אנת הוא חכים והב' ההמשכה מחו"ב במדות לך ה' הגדולה והגבורה כו' ובד"ה יחתו מריביו ספ"א בענין הגרשיים ב' תנועות מורה על ב' המשכות

~~ב' הקטעים~~ דלהלן נכתבו בתור הג"ה. הגה"ה

אפ"ל א"ת שושנים אלא ששונים דכמו שתלמוד מביא לידי מעשה כן מביא לידי תשובה והמשכת י"ג מדה"ר שהרי כל מי שאין בו דיעה אסור לרחם עליו והדיעה זהו תלמוד והטעם ע"ד ונפלינו כו' בד"ה מצה זו כו' וזהו יג"מ שהתורה נדרשת וכמו הכלים מגבילים להאור שלא ינקו ממנו וכמ"ש בענין שמצא דם כו' עוד יש גם שם שהוא עבד ע"ד לא כן עבדי משה כו' וזהו יראה עילאה והרי עכ"פ אם אין יראה אין חכמה אין יר"ע שהיא תרעא לדרתא עכ"פ וזהו ע"ד עובד ששונה ק"א פעמים גימט' מאין ומכיר שבח שר שהוא חכמה מאין תמצא וכענין הוי' ז"א בעלותו לע"ק כאלקים חשוב כן השר נעשה עבד ואפ"ל עוד זהו ענין טל תורה לשמה ולא אדעתי' דנפשי' משא"כ ויבא כגשם כו' וטל מקור יג"מ וע"ד והמן כזרע גד הוא אינו שר כו' כי אינו פוסק הלכות כ"א השגת הביטול גם דבר קטן הויות דאביי ורבא ודבר גדול מעשה מרכבה א"כ אף שמעשה גדול מתלמוד אבל דבר גדול שאני א"ת שושנים עבד שלמטה אלא ששונים בהלכות הליכות עולם לו ואעפי"כ שושנים ועבד, ודוגמת מסכת אבות פרקא דחסדיו ולפנים משוה"ד כו'. גם דרגין לכורסי' הם ~~ש"ס~~ ש"ס משנה כח

משנה. ור"ה כסא בכסא ע"כ צ"ל ששונים בהלכות שית דרגין לכורסיא, כי ר"ה חדש השביעי. ששונים בהלכות שיהי' תורה של חסד ע"ד הנ"ל ס"א, גם הריעו לה' כל הארץ הרי ההלכות דוגמת תרועה. כמו תרועה ממשיך יגמה"ר ע"י הבכי', בד"נ* הלכות נק' הריעו כי הלכות גם כן מטולמ"ט הליכות עולם לו כו'.

---

*) ~~בכתי"י ישנה כאן תיבה אחת שאינה ברורה.~~ נ"ל: כמ"ש אסן הלכות

הנ"ל שצריך להיות עד שיומשך בהמדות לך הוי' הגדולה כו' אימתי גדול כשהוא בעיר כו' וב' המשכות אלו זהו ג"כ ענין איהו וחיוהי חד היינו בהתלבשות אוא"ס בחכ' והחכ' תחי' ע"כ נק' איהו וחיותי חד, הב' איהו וגרמוהי חד היינו בהתלבשותן במדות, והנה התורה זהו ענין איהו וחיוהי חד דאורייתא מחכמה נפקת והחכמה תחי' עץ חיים היא והמצות הן בחי' איהו וגרמוהי חד שהן רמ"ח אברים ועיין בסש"ב פכ"ג וזהו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה שכדי להיות איהו וגרמוהי חד בבחי' לך הוי' הגדולה והגבורה כו' כפירוש השני דלעיל סעיף ב' זהו על ידי שמתחלה נמשך האור בחכמה ובינה איהו וחיוהי חד כו', וזהו ענין הג' דיעות דרבי טרפון אומר מעשה גדול מצד שעל ידי המעשה מתעורר בבחינת כתר שהוא ענין הביטול רצון למעלה כו', ורבי עקיבא אומר תלמוד גדול מצד עצמו שהגילוי הוא בחכמה איהו וחיוהי חד ה' קנני ראשית דרכו ונענו כולם דתלמוד גדול עכ"פ מצד שמביא לידי מעשה הן למעלה המשכת אור ברמ"ח אברים זהו ע"י החכמה כמו שגילוי הנשמה הוא במוח ומשם מתחלק לכל האברים והן למטה שזה שיהי' המעשה בבחי' ביטול היש זהו ע"י התורה כו' וכנ"ל שביטול היש נמשך בו הכח מביטול אמיתי דחכמה וה"ע כי אל דיעות וזהו פי' תלמוד ע"ד מ"ש בפע"ח שער הסוכות פ"ב בפי' מכל מלמדי השכלתי שדהע"ה אמר זה כנגד מדת מל' שהיא מקבלת הלימוד מבחי' כל שהוא יסוד וכמ"ש באדר"ן פ"א שחוה קרא לאדה"ר רבי כו' והיינו שהוא מלמדה מבחינת ד"ע דכולא קמי' כל"ח, והמל' מצד עצמה נק' כדמותינו דע' תחתון שלמטה היש לכן מכל מלמדי דוקא השכלתי וזהו כי כל בשמים ובארץ שמחבר שמים וארץ יחו"ע ויחו"ת כו', וזהו והאדם ידע את חוה שיהי' בבחי' ומלאה הארץ דיעה ובעה"ק חלק ג' פרק ס"ו פי' ענין תלמוד ע"ד אנהגך אביאך אל בית אמי תלמדני והוא ג"כ כנ"ל ועמ"ש ע"פ וכל בניך למודי הוי' וזהו שהתלמוד מביא לידי מעשה שהמ' הנק' עשיה ממשיך בה האור מבחי' יחו"ע שיהי' המעשה טוב, להעיר לענין המעשה מ"ש שכל טוב לכל עושיהם ופי' שכל טוב ע"ד טוב וישר ה') והנה בתורה עצמה יש ב' מדריגות תושב"כ ותושבע"פ תושב"כ הוא בחי' משה שאמר ונחנו מה (עמ"ש בענין משה בד"ה ועשית ציץ ובד"ה משה ידבר ובדרוש בהמ"ז בענין מן שירד בזכות משה כו', ובד"ה אז ישיר משה ובני ישראל) ולכן שכינה מדברת מתוך גרונו של משה ולכן אמר ונתתי עשב כו' (ועמ"ש בד"ה וידבר משה אל ראשי המטות גבי לאמר זה הדבר בענין משה נתנבא בזה כו' ועמ"ש בד"ה ואלה המשפטים בהביאור בענין משה משה לא פסיק טעמי' והתורה נק' תורת משה זכרו תורת משה עבדי כו' והיינו המכוון דתושב"כ זהו מבחי' שם מ"ה ותושבע"פ הוא מבחי' שם ב"ן וזהו מתניתין מלכתא ועיין בד"ה ואלה שמות בני' בענין ששים המה מלכות ששים מסכתות כו' וע' ביאור ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר ששם פי' אותיות תושב"כ זהו ענין כעצם השמים אותיות דשם מ"ה ואותיות תשבע"פ הם בחי' שם ב"ן וכן פי' בד"ה בשעה שהקדימו דתושב"כ הוא בחי' עץ החיים, ותושבע"פ היא עה"ד ר"ל שמברר עה"ד טו"ר דהיינו ע"י אותיות שם ב"ן שממשיכים ביטול היש ואותיות דשם מ"ה ממשיכים ביטול אמיתי דמ"ה וצ"ל ב' הבחי' ועמ"ש בד"ה תורה צוה) ותושבע"פ הוא מתניתין מלכתא כמלך שגוזר ואומר כו', כך

הלכות שבתושבע״פ גוחרים ואומרים זה כשר וזה פסול, כלומר זה יוכשר להיות בו גילוי אור א״ס חה פסול וטמא בלתי יוכשר לקבל גילוי אלקות (ועמ״ש בלק״ת בשה״ש בד״ה שחורה אני ונאוה דרוש השני בענין הלכות דתושבע״פ שהם קווצותיו תלתלים שחורות כעורב כו׳) וחהו ג״כ פי׳ אסור ומותר, ג״כ אסור שנאסר מבלתי יכולת לעלות ומותר שיוכל לעלות האיסור מפני שלא יוכל להתעלות או שיש ממנו יניקת החיצונים והמותר שיוכל להתעלות ולהיות כלי לגילוי אלקות וכיוצא בזה בכל דיני הלכות שבתושבע״פ ולכך נק׳ מלכתא והיינו התלמוד שמביא לידי מעשה שגוזר ואומר כך וכך יוכשר מעשה המצוה ולא כך וכך (עמ״ש מזה בד״ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה) וחהו עיקר בנין הכלים של מעשה המצות עד״מ הבונה בנין שמקצר במקום זה ומאריך במקום אחר כפי הוראת שכלו הנאות לפי המצטרך והבונה הוא האומן וכך בתורה נאמר ואהי׳ אצלו אמון כו׳, במד״ר ר״פ בראשית אני הייתי כלי אומנתו של הקב״ה ולכן נקראו התנאים בונים כמארז״ל א״ת בניך אלא בוניך שעוסקים בבנינו ש״ע היינו מעשה המצות (וצ״ע במדרש פ׳ בראשית פכ״ז ע״פ ויתעצב אל לבו משל למלך שבנה פלטרין ע״י אדריכל ולא ערבה ג״ז וכו׳ במ״כ אדריכל היינו יועץ ובנאי והוא כענין ארכיטיקן הנזכר במדרש נשא רפ״ט ופי׳ בערוך ערך ארך (הרביעי) גדול האומנין ובפרדס ערך אדריכל היא המ׳ כו׳ בכח התפארת אשר עליה ואפ״ל שכן הוא כי המל׳ היא תושבע״פ והת״ת זהו תשב״כ וכמ״ש בת״א פ׳ בראשית בד״ה להבין ענין הברכות ועיין עוד מענין תשב״כ ותשבע״פ בד״ה לכן אמור לבנ״י ובד״ה כמעשה לבנת הספיר גבי ויחזו ויאכלו וישתו, ובד״ה והניף הכהן אותם ובהביאור ובד״ה בשעה שהקדימו פרק ג׳ ועיין מה שכתוב על פסוק ויטע אשל בענין אלף לשון לימוד וכן תלמד שיש לומר שהאלף אאלפך חכמה זהו תושב״כ והלמד בינה שורש תושבע״פ ולמד ג״כ לשון מלמד הבקר ע״י הדרבון כו׳ ובישעי׳ סי׳ מ״ח אני ה׳ אלקיך מלמדך להועיל וארז״ל במדרש פ׳ אמור פכ״ט קצ״ט ב׳ מסקיד ג״ד כמה דהדין מסאסא מסקיד לההוא פרתא ופי׳ מסקיד היינו נוקד ונועץ כ״כ המ״כ והיינו שמיצר לך עד שעי״ז תלמוד לירא וכמ״ש במדרש שה״ש ע״פ הנך יפה דודי אף נעים אמרה לו רבש״ע אף שאת מביא אלי נעים הוא למה שאת מחזירני ומביאני לידי מוטב ועיין שם על פסוק משכני אחריך נרוצה ממה שגרית בי שכיני הרעים על ידי זה אחריך נרוצה גם משכיני ממסכני אחריך נרוצה כההוא דאמר ר׳ אחא צריך יהודה לחרובא עביד תשובה וכו׳ יעויין שם, וכן הוא במדרש ר״פ בחקותי פל״ה וחהו ענין אני ה׳ מלמדך להועיל. ואפשר לומר ג״כ עד״ז ענין גדול תלמוד שמביא לידי מעשה דהיינו שהתלמוד מלמדו דרכי ה׳ שלא יקפיד ויתרעם על מדותיו כי זהו להועיל לו, וע׳ בגמרא פ״ק דברכות דף ה׳ סע״א ע״פ ומתורתך תלמדנו, וחהו ענין מ״ש נעשה אדם בצלמינו כדמותינו בצלמינו זהו תושב״כ שהוא בבחי׳ ביטול כמ״ש בכל פרשה וידבר הוי׳ אל משה וכדמותינו הוא תושבע״פ מל׳ קרינן לה (ובד״ה משה ידבר דקי״ג ע״ב פי׳ בצלמנו הוא תורה כדמותנו הוא מצות וכן פירש בד״ה כי ביום הזה יכפר דרוש השני ספ״ג וע׳ בד״ה אלה מסעי דרוש השני פ״א בצלמנו יחו״ע כדמותינו יחו״ת, ואפ״ל כי לפי שהמצות.הם בחי׳ כדמותינו

והתורה הוא בחי' בצלמינו ויש בה ג"כ בחי' כדמותינו שהיא תושבע"פ לכן תלמוד מביא לידי מעשה.

קיצור תלמוד גדול כי כדי שתהי' המשכת אור א"ס בהכלים זהו ע"י התלבשותן תחלה בחכמה וזהו ענין קורא בתורה. (הג"ה. עוד יש להעיר לענין קורא בתורה עפמ"ש במדרש פ' ויקרא ספ"א בנביאי עכומ"ז כתי' ויקר ע"ד מקרה לילה כו' משא"כ במשה ויקרא מזה יובן ענין ויקרא ההפך ממקרה לילה א"כ הוא יחוד עליון ועד"ז י"ל פי' קורא בתורה ועד"ז י"ל ענין כל הקורא בתורה כאלו קורא בשמותיו של הקב"ה עכ"ה) אך כתי' קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראהו באמת * כי נר מצוה לגבי תורה אור ד"ת לגבי ד"ע היינו תלמוד מביא לידי מעשה (ע' בד"ה וישב יעקב בענין ב"פ בארץ ובד"ה שה"ש בענין ב"פ חתן, איהו וחיוהי איהו וגרמוהי הב' דיעות תלמוד מכל מלמדי השכלתי ובתורה עצמה יש ב' מדריגות תושב"כ ותושבע"פ (ע"ד מ"ה וב"ן) אמון אומן (אדריכל גם תלמוד ע"ד מלמדך להועיל מסקד לך במלמד הבקר אף נעים, משכני אחריך נרוצה, ואפ"ל תשבע"פ הוא מלמד הבקר נה"א ותשב"כ אאלפך חכמה לימוד הנה"א) בצלמינו כדמותינו.

ח) **ועוי"ל** בענין מעשה גדול דאיתא בזהר דק"ח ע"ב עשיה לעילא בבינה שמיעה במ' והקשו שם המק"מ והרמ"ז דמשמע באיזהו מקומן היפוך, ולפע"ד פשוט עפמ"ש בזהר וירא דקט"ו ע"א עשיה לעילא איהו מהאי דרגא ר"ל למעלה מבחי' מל' דהא במזלא תליא דהיינו יסוד שנק' ונהר יוצא מעדן שיומשך שפע מהבינה ולכן ממנו נמשך ענין עשיה היינו ויעש ה' לשרה שהיא התהוות חדש שאינו בכח המ' כי המשכה זו צ"ל מאוא"ס ממש ולכן אמרו בזהר ויגש דר"ו סע"ב בענין קשין מזונות כקי"ס דהמכון שהם קשים

---

* נוסחא שני':

ופי' בזח"ב בשלח דנ"ז ע"א מאי באמת כמה דאוקימנא תתן אמת ליעקב דידע לייחדא שמא קדישא בעלמא כדקא יאות, ופי' במק"מ שממשיך המוחין לז"א אבל מ"מ ע"י התורה נמשך האור ח"ש כי נר מצוה ותורה אור המצוה נק' נר בחי' כלי והתורה נק' אור וערך אור הנר לגבי אור היום כענין ד"ת לגבי ד"ע, וזהו דתלמוד גדול שמביא לידי מעשה שהתלמוד מביא וממשיך את האור לידי מצות מעשיות, ע' בתו"א בד"ה וישב יעקב בענין ב"פ בארץ שיש ב' המשכות מאוא"ס עד שיומשך במל' דאצי' הא' נק' ההמשכה הנק' יחוד או"א וזהו בארץ מגורי אביו, והב' יחוד זו"נ וזהו בארץ כנען יעו"ש, וע' בד"ה שה"ש בענין ב"פ חתן, וב' המשכות אלו זהו ג"כ ענין וחיוהי חד וענין איהו וגרמוהי חד, וזהו ענין הג' דיעות דר"ש אומר מעשה גדול מצד שע"י המעשה מתעורר בבחי' כתר שהו"ע הביטול רצון למעלה כו' ורע"ק אומר לימוד גדול מצ"ע שהגילוי הוא בחכמה איהו וחיוהי חד, ונענו כולם ואמרו דתלמוד גדול עכ"פ מצד שמביא לידי מעשה הן למעלה המשכות האור ברמ"ח אברים זהו ע"י החכמה.

בבחי' מ' כ"א במזלא תליא וכן קשים זיווגים שכל זה בא ע"י היסוד לפי שמושך השפע מהבינה שבה התגלות ע"ק שממנו נמשך אור חדש כו' ועמ"ש ע"פ החדש הזה שנתקשה בו משה וגם ע"ד הנ"ל ומ"ש ע"פ הזהר וירא דקט"ו הנ"ל הרי מזה מובן מה דעשייה הוא בבינה דוקא שבה מאיר ע"ק וממנו דוקא נמשך העשייה ר"ל כח ופעולה וענין חדש כמו בני חיי ומזוני כו' ובפרט ענין הזיווג כו' ואעפי"כ מבחי' מ' נמשך וה' פקד בדבור אבל העשיה נמשך מלעילא וזהו ענין מעשה גדול שהתורה כי התורה היא דבור אבל העשיה נמשך מלעילא וזהו ענין מעשה, אבל ע"י המעשה של המצוה מעורר עשיה דלעילא שהיא בבינה כנ"ל ועיין בזהר ויחי דל"ח ע"א דהפרש בין עץ עושה פרי ובין עץ פרי, עץ פרי הוא המ' אבל להיות עושה פרי זהו ע"י היסוד וכמ"ש בזהר וירא קט"ו הנ"ל ומ"מ גדול תלמוד שמביא לידי מעשה כי הגם דעשייה תליא לעילא מהמ' מ"מ ע"י ו"ה פקד נמשך אח"כ ויעש ה' כמו עד"מ ב"ד של המלך כשמחווים דעתם שכן ראוי שיהיה המעשה אף שאין בידו המעשה שהיא תלויה במלך עצמו המלך מסכים ועושה כמו הסכמות שרי המלכים כו' וכן למעלה המשכת העשיה הנמשך מעתיקא הוא ג"כ ע"י החכמה בשגם כי חו"ב מלבישים לזרועות דא"א, עוי"ל כי מבואר בבה"ז בלק ק"צ ע"ב ההפרש בין נשיקין הדיבור רק הארת השכל ובין זיווג גופני שבו עצמיות השכל, ועד"ז התורה נשיקין כמ"ש בסש"ב פמ"ח וע"י המצות עשיה נמשך זיווג גופני כמשל הטיפה עשיה גשמיות וזהו אור זרוע לצדיק דקאי על המצות שהאור נתגשם עד שזורע בחי' טיפה ועי"ז דוקא בא הצמיחה כמ"ש בלק"ת בד"ה ששים המה דרוש הראשון ובהביאור אחת היא והיינו ע"י המצות אור זרוע כי יסוד היינו דבר שיש בו ממש ועיין בפרדס ערך יסוד וכמ"ש מזה פ' בשלח דס"ג ע"ב מעיקרא דכל עיקרין והר"ע יסוד דאבא וברע"מ פ' משפטים דקי"ו סע"א יסוד דבר שיש בו ממש וזהו ענין להנחיל אוהבי יש היינו ב"פ קנה, קנה חכמה קנה בינה משא"כ הדבור הוא דבר שאין בו ממש אבל המעשה זהו דבר שיש בו ממש, ועד"ז יובן למעלה שגם הדיבור עליון יש בו כח להיות בו יש מאין מ"מ נק' מאין רק הארה וכו', אבל עשיי' דלעילא הוא דבר שיש בו ממש וזהו ענין המעשה שגדול מהתלמוד שהתלמוד רק הארת החכ' אבל עצם כח החכמה ולא הארתו נמשך ע"י המעשה וזהו להנחיל אוהבי יש קנה חכמה קנה בינה ממש עצם החו"ב ולא רק הארה וכו', וע' בסידור בכוונת תק"ש ע"פ כוונת הבעש"ט נ"ע שלכן עדיף קול השופר מפסוקי מלכיות שבתנ"ך כי זהו מעשה ועי"ז נמשך הולדת המוחין דזו"נ ממש שהם אדם וחוה שיהי' בהם עצם המוחין אבל ע"י פסוקי תנ"ך נמשך רק הארת המוחין כמו המשכת המוחין החכמה בהדיבור ואינן ערך לעצם המוחין דזו"נ כו' זהו המכוון דשם אף שאינו מובן, וז"ש שכל טוב לכל עושיהם שכל טוב דוקא היינו עצמיות החו"ב ולא רק הארה זהו פי' שכל טוב לכל והוא נמשך לכל עושיהם דהיינו ע"י המעשה כו' וזהו אור זרוע לצדיק כמשל הזריעה של הגרעין שבו נתגשם כח הפרי מזה בא הצמיחה כן ע"י שנתגשם האור במעשה המצוה ע"י צדיק יסוד עולם עי"ז בא הצמיחה שיהיה גילוי עצמות חו"ב להנחיל אוהבי כו', וזהו דבירושלמי אומר דרשב"י שהי' תורתו אומנתו מפסיק אף לק"ש ופריך ולא מודה רשב"י שמפסיק לעשות סוכה וליטול לולב והלומד שלא לעשות מוטב

לו שתהפך שליתו על פניו ומתרץ תמן ר"ל ק"ש זה שנון וזה שנון ואין מבטלין שנון מפני כו' הביאו בעל המאור פ"ק דשבת הרי ס"ל לרשב"י דסוכה ולולב מפני שהן מעשה יש בהן מעלה יתירה אף מק"ש שהיא קבלת עומ"ש מפני שמ"מ הוא דבור והמעשה גדול מהדבור כו', וזהו הטעם הנ"ל ולא דקיי"ל שמפסיקין לק"ש מ"מ יש ללמוד מזה כלל גדול כח המעשה.

קיצור עוד בענין מעשה גדול ע"ד עשיה לעילא מבחי' מל' היינו בבינה וגמשך ע"י היסוד זח"ג ק"ח ב' וחלק א' קטו"א ולכן קשה זיווגים לפני המל' כקי"ס דבעתיקא תליא שממנו נמשך עשיית דבר גדול הנק' מעשה ומ"מ תלמוד מביא לידי שיומשך המעשה מע"ק או ע"ד ההפרש בין הארת החכ' ע"י הדיבור ובין שפע עצם החכמה (כמו השראת הנבואה ובפרט נבואת משה ואפילו כמו ויתן ה' חכמה לשלמה שהיא עצם החכמה ניתן לו רק שהוא ח"ת עכ"פ הוא עצם ח"ת) וזהו נמשך ע"י יסוד דפירושו דבר שיש בו ממש יסוד ועיקר, ולכן תקיעת שופר מוליד עצם החב"ד הנק' מוחין דז"א ולא הארתו לבד שנמשך ע"י פסוקי מלכיות וזכרונות כו', וזהו שבירושלמי פ"ק דשבת אמרו דאין מפסיקין ע"ש ומפסיק לעשות סוכה כו'.

ט) וזהו ושננתם לבניך ודברת בם כו' ואח"כ וקשרתם כו' דהיינו תחלה מצות ת"ת ואח"כ מצות תפילין והוקשו כל המצות לתפילין כנ"ל לפי שנמנו וגמרו שתלמוד גדול מפני שמביא לידי מעשה כנ"ל הטעם באריכות ואמנם סדר המשך הפ' כך הוא מתחלה ואהבת את ה' כו' דהיינו בחי' רצוא כמאמר אם רץ לבך ואח"כ שוב לאחד שהוא במצות ת"ת כנ"ל כי רות איתי רות כו' ובפסוד"ז ובשתים לפניה מעוררים בחי' רצוא עד ואהבת כו' באמרו ושננתם לבניך כו' הכוונה הוא בבחי' שוב בהמשכת גילוי אלקות בז' רקיעים כו' וזהו ואהבת ה' אלקיך שהוי' שהוא בחי' סובב בהעלם יהי' אלקיך בבחי' גילוי ובמה ע"י עסק התורה ושננתם כו' וכידוע ומצות תפילין הוקשה לה כל המצות שהן גילוי רצונו באו"כ מכלים שונים כנ"ל בענין מעשה גדול וד"ל. ובזה מובן מארז"ל וויתר הקב"ה על ע"ז וג"ע וש"ד ולא וויתר על ביטול תו' שנאמר על מה אבדה הארץ, על ע"ז וג"ע וש"ד לא כתי' כאן אלא על עזבם את תורתי כ"ה במדרש בתחילת פתיחתא דאיכה. דהנה בית שני שנחרב על עון ביטול תורה ועל עון שנאת חנם כו' כידוע הנה האות לזה הראו להם במה שטיטוס גדר את הפרוכת ויצא דם כו' בפרק הנזקין דנ"ו ע"ב ונעשה נס והי' דם מבצבץ ויוצא כו'. והתוס' שם כתבו הטעם להודיע דקשה לפני המקום חורבן בהמ"ק עכ"ל ולכאורה יפלא מה שייך ענין הדם לכאן, אך הנה הראה להם בזה מה שגרמו בעוונם כי הנה עד"מ אבר האדם מלובש בו אור וחיות בדם שהוא הנפש ואם יהיה בו נקב וחסרון יוצא ממנו דם שהיה נעלם ומוגבל בכלי האבר לחוץ כך יובן עד"מ למעלה באלקים חיים הגם שאין לו גוף ולא דמות הגוף כו' שבחי' הכלים לאורות עליונים הרי נמשלים לאברי האדם כמו שאמר חסד דרועא ימינא כו' וכן אית גופין תקינת לון כו' ומצות מעשיות למטה עושין בחי' כלים שלמעלה כידוע וכתי' לך ה' הגדולה והגבורה כו' שהן ז' מדות וכל א' כלולה מיו"ד הרי ע' וזהו ע' נפש דיעקב ששרשם למעלה

בבחי' ז' מדות דאצי' ע"כ ע"י המצות שעושין ממשיכים אא"ס בכלים דקדושה ונמשך האור לסט' דקדושה בלבד כי בחי' הכלים מגבילים את האור כמשל האבר שמגביל בעצמו את האור ולא ממשיך יניקה לחיצונים כלל רק מבחי' אחוריים והפסולת בלבד אבל הנה ע"י החטא בל"ת או בביטול מ"ע שעושין פגם וחסרון בגופא דמלכא דוקא שהן כאברים וכלים וכמ"ש בזהר בפי' הפושעים בי בגופא דמלכא כו' כמ"ש בזהר פ' יתרו דפ"ה ע"ב ובפ' שמיני דמ"א סע"ב ובפ' בראשית די"ג ע"א ע"פ הפושעים בי בישעי' ססי' ס"ו, ויש להעיר ממ"ש בזהר פ' אחרי דס"ו ע"ב ע"פ בי נשבעתי ובפ' נשא דק"ל ע"א פי' שז"א נשבע לאברהם באור המלובש בו מע"ק והיינו בי נשבעתי במה שמאיר בתוכו כו' ע"ש וא"כ עד"ז יובן ג"כ בענין הפושעים בי היינו שיצא היניקה מבחי' האור המלובש בהכלים דז"א לחיצונים כו' והיינו ע"י שעשו פגם בהכלים אזי נמשך דרך הפגם ההוא יני' לחיצונים גם מבחי' פנימי' האור שמאיר בסט' דקדושה כו' ומזה סיבת אריכת חורבן בהמ"ק כידוע בענין תיקון חצות, וזהו ענין המאמר דבית שני שחטאו פגמו בבחי' כלים דקדושה ע"כ הראו להם מה שגרמו בעונם והוא ענין מה שטיטוס כאשר גדר הפרוכת שיצא דם כו' כלומר שיצא בחינת פנימיות האור כו' ובאמת אין מהראוי להיות יציאות האור ושפע פנימיות לחיצוניות רק לישראל בלבד כמ"ש יאר ה' פניו אליך פי' פניו שהוא בחי' הפנימיות דאלקות אינו מאיר ה' רק אליך דווקא (ועמ"ש בת"א פ' בראשית בד"ה ענין הברכות בענין החותם בברוך יבחר לנו את נחלתינו, ועמ"ש בד"ה הסיבי עיניך מנגדי איך הצדיקים שרשם מבחי' פנים והרשעים שרשם מבחי' אחור) להיותם הם העושים בחי' כלים לאור א"ס כמ"ש ועשיתם אתם כאלו עשאוני פי' כאלו עשאוני בבחי' אברים וכלים שהן רמ"ח מ"ע שנק' רמ"ח אברים כנ"ל דזהו דוקא ע"י ישראל (ר"ל כאילו עשאוני שעשיות הכלים נחשב כאלו עושה האור והפנימי' המלובש בתוך הכלים כמ"ש בד"ה אני ישנה ולבי ער, פרק) אך ע"י העוונות גרמו שיצא גם מבחי' הפנימי' לחיצוני', וא"ת איך שייך שיומשך ממקום גבוה כ"כ לחיצונים אך הענין דקמי' המאציל עצמו ב"ה נאמר דקמי' כחשיכה כאורה ואם צדקת כו' ורבו פשעיך כו' ויכולים גם החיצונים לקבל כי שוה ומשוה קטון וגדול להיותו רם ומתנשא מהכל בהשוואה אחת כו' כמ"ש במ"א בפי' שממית בידים תתפש כו', וזהו ענין זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם חנם בלא מצות וכמ"ש בת"א בד"ה ויאבק איש עמו אלא שמשם אורידך נאום ה' ע"י התומ"צ שהם כלים המגבילים האור שיומשך רק במקום הביטול וכמ"ש בסידור ע"פ ההגדה עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלקינו כו' ע"ש אבל כשפגמו במצות שהם האברים וכלים המגבילים גרמו שיצא מהאור שפע לחיצונים כו', וזהו מ"ש בלק"ת בד"ה כי תשמע בקול בענין לשמור את כל מצותיו שע"י המצות הוא השמירה של האור לפי שהן הכלים כו' והנה בבית ראשון אעפ"י שהיו רובם עו"ג ושארי עבירות חמורות כש"ד ועריות כו' מ"מ ויתר להם הקב"ה והחזיר להם הבהמ"ק מפני זכות העסק שעסקו בתורה כי היה בהם החרש והמסגר אלף וכיוצא בהם כו' (לכאורה בית שני עסקו בו בתורה ונחרב מפני שנאת חנם ובית ראשון נחרב על מאסה של תורה וצ"ע) אבל בבית שני הגם שלא היו

עע״ג ולא עשו עבירות חמורות מ״מ נחרב ולא הוחזר להם עדיין עד משך זמן רב כזה לפי שעון ביטול תורה לא וויתר הקב״ה וכמ״ש על מה אבדה הארץ על עזבם את תורתי ולכאורה אין לזה הבנה דאם מצד הפגם בבחי׳ כלים ע״י העוונות הרי ודאי שבעוונות דע״ז וש״ד וכיוצא נעשר פגם גדול מפגם דעון ביטול תורה באין ערוך ביניהם כלל שביטול תורה אינו אלא ביטול מ״ע כו׳, אך הענין יובן ע״פ הנ״ל דיציאת פנימיות האור והחיות כמו עד״מ בדם שהוא הנפש כו׳ הוא יוצא בפגם העוונות אך הנה מ״מ ע״י עסק התורה יקבל למלאות חסרון זה שנחסר מהאור והחיות ע״י העוונות כי הרי התורה נק׳ אור כמ״ש ותורה אור כנ״ל בענין טעם האומר דתלמוד גדול שמביא לידי מעשה כו׳ (כי זאת התורה אדם א׳ דם בד״ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה נמצא התורה הוא בחי׳ דם שבו מלובש האור והחיות ועמ״ש מזה בד״ה אלה פקודי המשכן ובשה״ש בד״ה לסוסתי דרוש הראשון) ועד״מ מי שאבריו החיצונים פגומים ומקולקלים אם אין קלקול באברים הפנימים הרי יכול לחזור לאיתנו ולהתחזק בכחו הפנימי ברפואות שיאכל מפני שסממני הרפואות מחזירים לו דמים מתוקנים וטובים מחדש ומרבים בו בחי׳ חיות ואור חדש וממלא כל חסרון הקדום וכידוע דמן סממני הרפואות נעשה תיקון הדמים כו׳ (עמ״ש בת״א ס״פ בראשית בד״ה צאינה וראינה שכן עסק התורה נק׳ רפואה כמ״ש ולכל בשרו מרפא רפאות תהא לשריך כו׳ ר״ל אפילו מפלגא ולתתא ששם צריך רפואה ביותר וירפא את מזבח ה׳ ההרוס עיין זהר פ׳ נח דף) וכך יובן בדוגמא בענין עסק התורה שע״י הוא ממשיך למעלה בחי׳ אורות חדשים וממלאין כל חסרון שנחסר ביציאת האור ע״י פגם העוונות ולכך הגם שפגמו בבית ראשון ונחסר הרבה אור מ״מ החזירו האור בריבוי כמקדם ע״י עסק התורה, אבל בבית שני שהיה בהם ביטול תורה לא היה להם במה למלאות החסרון שהיה מצד פגמי העוונות כו׳ וזהו שארז״ל ויתר הקב״ה על ע״ז כו׳ ולא וויתר על ביטול תורה כמ״ש על מה אבדה הארץ כו׳ והיינו שהראה להם במה שיצא דם מן הפרוכת להורות שמפני העדר האור דתורה ממילא יצא בחי׳ פנימי׳ האור לחיצונים משא״כ אם היה האור דתורה מאיר בהם לא היה יוצא דם מן הפרוכת כי אור דתורה ממשיך אור מחדש בכלים דקדושה ולכך נק׳ התורה רפואה כמ״ש רפאות תהי לשריך כו׳ וע״י אור דתורה דוקא הוא שאמר יאר ה׳ פניו אליך דוקא (כי התורה היא חכמת אדם תאיר פניו, ועמ״ש בענין אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן כו׳ שהן בג״ר ות״ת כנגד כולם וענין ויתר בערוך ערך וויתר ע״ד וויתר אסור במודר הנאה העדר הקפידה ובפ״ה דב״ק ד״נ סע״א כל האומר הקב״ה וותרן כו׳ דרכיו משפט דוקא, וכ״ה במדרש תולדות פמ״ז ומסיים אלא מאריך אפיה וגבי דיליה א״כ מ״ש ויתר הקב״ה על ע״ג כו׳ ר״ל שהי׳ מאריך אף והנה גם דברים ע״ז וג״ע וש״ד י״ל שהם נגד ג׳ דברים שעליהם עומד העולם, והן לעו״ז ע״ז ג״ע ש״ד ע״ז היפך עבודה, שפ״ד היפך החסד והוא ענין שופך דם האדם כו׳ ביאור בשעה שהקדימו, ג״ע כנגד קו האמצעי תורה כו׳ והיה מאריך אף ועל התורה לא וויתר כו׳.

קיצור ענין גדר הפרוכת ויצא דם הפושעים בי דוגמת בי נשבעתי, הפנימי׳ קמי׳ כחשיכה כאורה, הכלים מגבילים, לשמור את כל מצותיו, מ״מ

זאת התורה אדם, ממשיך הפנימיות, לכן וויתר ע״ד מאריך אף כו׳, משא״כ על ביטול תורה לא וויתר כו׳, יאר ה׳ פניו זהו ע״י התורה כי באור פניך נתת לנו תורת חיים.

י) **ומעתה** יש להבין בפרשה שניה דכתי׳ בה מצות תפילין קודם למצות ת״ת כמ״ש ושמתם את דברי אלה כו׳ וקשרתם אותם כו׳ ואח״כ ולימדתם את בניכם הפך מפרשה ראשונה כו׳, אך הנה אעפ״י שמבואר למעלה בטעם פ׳ ראשונה שקדם בה מצות ת״ת למצות תפילין דהיינו לפי שא״א להיות גילוי אוא״ס במצות כ״א ע״י התורה כמו שנמנו וגמרו דתלמוד גדול כו׳ כנ״ל, אמנם הנה כל זה עכשיו דוקא אבל לעתיד יהי׳ בהפך שהמצות יהי׳ גבוהים מן התורה ויהי׳ מעשה גדול מן התלמוד (וזהו ע״ד נקבה תסובב גבר ועמ״ש בד״ה אוסרי לגפן שעיקר שלימות מעשה המצות יהי׳ לע״ל כמו שאנו אומרים ושם נעשה לפניך כו׳ כמצות רצונך כו׳ ועמ״ש בלק״ת בשה״ש בד״ה קול דודי בענין ומקפץ על הגבעות) כי באמת יש למצוות שרש גבוה מן התורה להיותם בחי׳ רצונו יתברך משא״כ התורה שהוא חכמתו ית׳ והרצון הוא למעלה מן החכמה כידוע ובהיות שבפ׳ שניה מדבר על העתיד כמשי״ת ע״כ אמר בה מצות תפילין קודם למצות ת״ת דהנה משמעות פרשה זאת בכל דברי הפרשה שאינם ענין ציווי ואזהרה כו׳ אלא ענין מדבר על העתיד דהיינו שעתיד להיות כך וכך וזהו והי׳ אם שמוע כו׳ עד וסרתם ועבדתם כו׳ וחרה אף כו׳ ועצר ואבדתם כו׳ ושמתם את דברי אלה כו׳ דר״ל שעתיד להיות כן שיסורו מן הדרך וישתעבדו בגלות בין ע׳ שרים של עכו״ם ובזאת תכופר עונם כי גלות מכפרת עון והטעם הוא משום דע״י השעבוד הזה שמשתעבדים בהם העו״ג למטה נוטלים חלקם ויניקתם שיש להם למעלה ואין להחיצונים עוד יניקה למעלה מבחי׳ הפנימי׳ דאלקות כי כבר קיבלו חלקם בשעבוד זה למטה במדתם. וזהו לא יאחר לשונאיו, פי׳ לא ימתין לשונאיו שהן הקליפות והרשעים שהחריבו את בהמ״ק עד שיהיו ראוים לקבל יניקה מבחי׳ אורות הפנימי׳ למעלה ע״י בחי׳ הכלים דקדושה שנק׳ אחוריים, כי גם מבחי׳ אחוריים דקדושה לא יקבלו וזהו לא יאחר פי׳ לשון אחוריים משום שנותן להם ממשלה ושליטה למטה בישראל ועי״ז משלם לשונאיו אל פניו למטה כדי להאבידו משרש יניקתם למעלה לגמרי ולא יהי׳ להם חלק למעלה גם בבחי׳ אחוריים כו׳ וד״ל. וזהו טעם שעבוד הגליות בעת חמן שהי׳ חורבן בהמ״ק בכל מיני דוחק, והוא ענין מ״ש עת אשר שלט האדם באדם לרע לו כו׳ כמ״ש במ״א. וזהו ושמתם את דברי אלה כו׳ פי׳ כי אחרי הצרות והמצוקות שבגליות ישימו דברי אלה על לבבכם כענין מ״ש בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה׳ כו׳ כי הגלות מכפרת עון הפוגם למעלה הגם שעי״ז כבר נפגם ונסתלק האור כענין הנ״ל במאמר גדר הפרוכת ויצא דם כו׳ אבל לא נמשך בחי׳ פנימיות האור שנק׳ דם להיכלות החיצוניות כלל מפני שכבר קבלו חלקם וגורלם למטה ע״י השעבוד כנ״ל, וא״כ הרי * בחי׳ הדם נבלע באברים עד״מ ואין לחיצונים יניקה ממנו כלל כי אינו יוצא חוצה כו׳ וזהו

(הרי: בכת״י ב׳: ע״י.)

ושמתם את דברי אלה מפני שממילא יאר ה' פניו אליך ולא לעו"ג וכמ"ש בצר לך כו' אז ושבת כו' וכמ"ש בענין התשובה ישוב אל ה' וירחמהו כי התשובה מעורר רחמנות ואז כתי' ברחמים גדולים אקבצך כו' ודוקא אחר שמצאוך כל הדברים האלה ומטעם הנ"ל לפי שאז יהיו ישראל מנוקים מכל פגם ועוק, וע"כ אמר כמדבר על העתיד שאחר שיעבוד ומצוק אז ושמתם את דברי אלה כו' והנה לאחר גמר כל הגלות אז יתעלו בנ"י בתכלית העילוי וכמ"ש ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חציים אל הים הקדמוני פי' ירושלים הוא שורש כנס"י למעלה וכמארז"ל נשבע הקב"ה שלא יכנוס בירושלים שלמעלה כו' וע"י התשובה יתעלו בנ"י למעלה מעלה ברום המעלות דהיינו בבחי' רצה"ע שנק' כתר עליון כידוע וזהו אל הים הקדמוני דהנה ביום ההוא בבוא הגאולה יצאו מים מירושלים מלמטה למעלה חציים אל הים הקדמוני כידוע דהתורה נק' ים הקדמוני וכמ"ש כאשר יאמר משל הקדמוני ומבואר למעלה שאז יהי' בחי' המעשה גדול מן התלמוד כנ"ל לפי שבחי' שורש המעשה הוא רצה"ע שלמעלה מבחי' חכמה שבתורה ע"כ אמר שיצאו מ"ח מבחי' המעשה (שהוא מ"ש א"ח עט"ב כמשי"ת) אל הים הקדמוני דהיינו להשפיע אל בחי' החכמה שנק' ים הקדמוני (והוא בחי' חכמה שבכתר שנק' חכמה שלמעלה נובלות חכ' שלמע' תורה כידוע) והיינו מ"ש א"ח עט"ב פי' א"ח היינו כנס"י ע"י בחי' המעשה דווקא תהי' לעתיד בחי' עטרת וכתר לבעלה ועמ"ש מזה בלק"ת פ' צו בד"ה ואכלתם אכול וע"כ ארז"ל לעתיד שעתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש כו' מפני שיהי' בחי' גילוי אלקות למטה יותר מלמעלה וע"כ יאמרו המלאכים לפני הצדיקים קדוש כו' והכל מטעם הנ"ל לפי שהמעשה שרשה ברצון העליון אך לא יהי' גילוי זה למטה כ"א אחרי גמר שיעבוד הגליות מטעם שלא יהי' לחיצונים חלק יניקה למעלה ויהי' הדם נבלע באברים עד"מ כנ"ל וד"ל. ח"ש בפ' שני' אחר ושמתם את דברי אלה וקשרתם כו' ואח"כ ולמדתם שהוא מצות ת"ת כי לעתיד יהי' בחי' המעשה גדול מהתלמוד מטעם הנ"ל וכמ"ש אל הים הקדמוני ולכך הזכיר מצות תפילין קודם שהוקשו לה כל המצות כנ"ל ואח"כ ולמדתם, משא"כ בפ' ראשונה דמדבר עכשיו שתלמוד גדול כי מה שנמנו וגמרו דתלמוד גדול היינו דוקא עכשיו ולא לעתיד ומ"מ מובן עכ"פ מכ"ז דב' הדיעות אמת דתלמוד גדול וגם מעשה גדול אלא שתלמוד גדול עכשיו ומעשה גדול לעתיד.

קיצור שלע"ל יהי' שלימות המעשה ואז יהי' מעשה גדול ע"ד א"ח עט"ב וע"ד ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חציים אל הים הקדמוני וזהו ג"כ ענין נקבה תסובב גבר.

י) **ואפשר** להבין קצת ענין זה שלע"ל יהי' מעשה גדול עפמ"ש באו"ת מהמגיד נ"ע ר"פ לך ע"פ ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך כו' וז"ל פי' כי יש יו"ד בראש ויו"ד בסוף (הג"ה היינו יו"ד דהוי' ויו"ד דאד' כמ"ש בפי' פותח את ידיך יודיך היינו ב' יודין הנ"ל עכ"ה) והיא חכמה עילאה (הג"ה שעליה אמר שלמה אחכמה והיא רחוקה

ממני, וח"ג פ' פנחס דרכ"ג סע"א וכפ' תולדות דקל"ה סע"א ועמ"ש מענין חכמה עילאה ע"פ ומעין מבית ה' יצא בלק"ת בשה"ש סד"ה ששים המה הראשון עכ"ה) וחכמה תתאה (הג"ה ונק' קדש תתאה זהר פ' קרח דקע"ו ב' עכ"ה) והחילוק בזה הוא כי חכמה עילאה היא באה עתה ממקור העליון (הג"ה עיין זח"ב ס"פ בא דמ"ב ע"ב בענין מקור מעין חפירה שהם ג"ר כח"ב עכ"ה) עד"מ כשהוא רוצה לעשות איזה כלי הוא עושה רשימה תחלה איך לעשות (הג"ה ענין רשימה חקיקה חציבה עשיה בפרדס שער אבי"ע ומ"ש מזה בתוס' לק"ת בד"ה להבין מ"ש באוצ"ח ועיין במדרש ר"פ בראשית ע"פ ואהיה אצלו אמון כו' עכ"ה) כדי שלא ישכח מחשבתו ואח"כ הוא עושה אותה ומתחלה היה דבר זה בחכמתו ואח"כ מצייר אותה בשכלו ואח"כ הוציא אותה מכח אל הפועל (הג"ה וזהו ע"ד אז ראה ויספרה הבינה וגם חקרה ויאמר לאדם במדרש כי תשא פ"מ והמכוון דחכמה עילאה באה מלמעלה למטה כמו מעין הנמשך מהמקור וחכמה תתאה אין ר"ל רק שהיא למטה במדריגה אלא שנביעתה הוא מתתא לעילא וזהו ע"ד ההפרש בין המעין בידי שמים שנובע מלמעלה למטה ובין באר מים חיים שבא ע"י חפירה בארץ ע"ד ויחפרו כו' וימצאו שם באר מים חיים שנביעתו נק' מתתא לעילא, כמ"ש בזהר ויחי דרל"ה ע"א ובפרשה נח ד"ס ע"א וזהו ענין מעין גנים ואח"כ באר מים חיים כמ"ש בלק"ת פ' חקת בביאור ע"פ אז ישיר ישראל כו' עלי באר יעו"ש, וזהו ענין ב' יודין יו"ד דהוי' ויו"ד דאד' וזהו ג"כ ענין המברך והעונה אמן וגדול העונה אמן ע' באו"ת ס"פ בהר שהוא מתתא לעילא כו' ע"ש עכ"ה) וח"ת היתה קודם בעולם ואח"כ נסתלקה וכשראה דבר זה לפניו אז נזכר אותה וזהו ראה מעשה ונזכר הלכה פסחים פרק אלו דברים גבי הלל כי ה' בחכמה יסד ארץ א"כ החכמה היא בארץ בדברים ומי שהוא חכם כשראה מעשה לפניו הוא בא אל החכמה שבה כו' וס"פ חוקת כתב אעפי"כ כשראה מעשה נזכר הלכה דהיינו שלא נתגלה רק מבחי' הדבור הנמשך מהדעת ונשאר בעובדא, ג' תיבות רק הוא ט"ס וצ"ל שלא נתגלה מבחי' הדבור כו' כ"א מהעובדא כו' עכת"ד, ועפי"ז י"ל ענין לע"ל שיהי' מעשה גדול שיזדכך עולם המעשה ואז מתוך המעשה של המצוה יעמוד על החכמה יותר ופנימי' המצוה ולכן יצאו מים חיים כו' כי באר מים חיים יש בו בחי' עליונה יותר מהים הקדמוני ע"י שמאיר כח"ב דתהו והם גבוהים מכח"ב דתיקון כו' נמצא לע"ל לא יצטרך המעשה לקבל מהתלמוד חו"ב דתיקון כי אדרבה מהמעשה יומשך חו"ב וזהו חכמה תתאה ר"ל לא תתאה במדריגה כ"א דנביע מתתא לעילא ויהיה בה בחינה עליונה מח"ע לפי שיאיר בה כח"ב דתהו כו' וכנ"ל בענין גדול העונה אמן כו' והנה הזדככות העשייה לע"ל י"ל ממ"ש בילקוט בירמיה ע"פ נקבה תסובב גבר בילקוט שם דס"ו ע"ד בעוה"ז אדם לוקט תאינה בשבת אין התאינה אומרת לו כלום אבל לע"ל היא צווחת ואומרת שבת הוא כו' ע"ש היינו שמזדכך העשייה גשמיות וזהו ענין נקבה תסובב גבר ר"ל מ' שהוא עשיי' תזדכך עד שגם העשי' גשמיות כו' לכן אין תימא אם המעשה יהי' גדול עד שעי"ז המעשה יאיר החכמה כו', והנה גם בבחי' ויניחהו בג"ע לעבדה זו רמ"ח מ"ע היה המעשה מזוכך הרבה אלא שאח"כ ויגרש את האדם כו', לכן לע"ל שיהי' שלימות המעשה יהי' המעשה זך ע"ד הנ"ל.

קיצור ענין חכמה עילאה וחכמה תתאה ע״ד ראה מעשה ונזכר הלכה דהיינו חכמה עילאה נמשך מלמעלה למטה כמו מעין וחכמה תתאה נק׳ תתאה לפי שנביע מתתא לעילא כמו באר מים חיים ולע״ל שיזדכך העשיה כמ״ש בילקוט התאנה צוחת כו׳ ע״ב מתוך המעשה יזכור ההלכה גילוי החכמה גדול העונה אמן כו׳.

קיצור דקיצור (אות א) בפ׳ שמע נאמר ת״ת קודם תפילין ובפ׳ והיה אם שמוע נאמר תפילין קודם ת״ת. ענין מ״ש חאת המצוה על מצות ק״ש.

ב) כי ק״ש היא מצוה כללית. כי פי׳ הוי׳ אחד שהוא אחד בזיין רקיעים והארץ וד׳ רוחות העולם ר״ל שגם בשמים ובארץ ובד׳ רוחות העולם שהם בחי׳ ו״ק העולם בחי׳ התחלקות ופירוד אע״פ שורה ומתגלה יחודו ואחדותו ית׳ ואינון מתיחדים באחד שכולם בטילים לגבי אור ה׳ כמ״ש בת״א בד״ה וארא אל אברהם. (וכן כפשוטו מצות ק״ש שהוא ליחדו היינו לאפוקי מבחינת שיתוף כו׳ כמ״ש מזה בתחלת זה הבוך). וזהו ג״כ ענין לך הוי׳ הגדולה והגבורה כו׳ עד לך ה׳ הממלכה שהם ז״ת דאצילות שבהם ועל ידם התנהגות העולמות כולם בטילים אליו ית׳. זהו כללות המצות דהיינו מצות ליחדו ר״ל היינו איך שהוא אחד כמארז״ל על מנת ליחד שמי.

וזהו ג״כ ענין לשיקבה״ו, היינו יחוד ב׳ השמות הוי׳ אלקים דכולא חד. וגם יחוד זה היינו תוספת וריבוי אור מסכ״ע בממכ״ע, והכח הזה בהמצות זהו ע״י ביטול רצון ע״ד שמוע מזבח טוב כו׳.

ג) וז״ש רש״י כמו שלע״ל נאמר ביום ההוא יהי׳ הוי׳ ושמו אחד דהיינו יהי כבוד הוי׳ לעולם ולכן יהי׳ נקרא כמו שנכתב.

ד) והיינו ע״י רמ״ח מ״ע שהם רמ״ח אברים דמלכא וכמ״כ בק״ש רמ״ח תיבין.

ה) ולכן נק׳ כל המצות ע״ש צדקה. כי ושמרו דרך הוי׳ לעשות צדקה שיהי׳ דירה בתחתונים, הנק׳ דרך הוי׳.

ו) לכן איכא מ״ד מעשה גדול. בפע״ח בשער חג המצות מעשה בר׳ אליעזר כו׳ המשכת שע״ה נהורין י״ל ע״י מעשה נמשך וישע ה׳.

ז) מ״ד תלמוד גדול. כי זה שיומשך אור א״ס להתלבש ברמ״ח אברים, זהו ע״י התלבשותו תחלה בחכמה.

ח) גם מעשה גדול ע״ד עשיה לעילא.

ט) וזהו ושננתם תחלה ת״ת וויתר הקב״ה כו׳ ולא וויתר על ביטול תורה כו׳ אברים הפנימיים שבהן עיקר החיות כו׳.

י) **ולע"ל** יהי' מעשה גדול ע"ד א"ח עט"ב. יצאו מים חיים מירושלים כו'.

הג"ה ועמ"ש בד"ה מהרה ישמע בערי יהודה שבבחי' אירוסין הוא משמח חתן וכלה, עד"ז תלמוד גדול שמביא לידי מעשה, ולע"ל שיהי' בחי' נישואין אז משמח חתן עם הכלה ר"ל החתן מקבל השמחה מהכלה נקבה תסובב גבר היינו שיהי' מעשה גדול וע"ש הטעם.

יא) **וזהו** ע"ד ראה מעשה ונזכר הלכה, הג"ה וק"ש נק' וזאת המצוה אפ"ל שהיא מצוה וגם תורה והענין כנ"ל סעיף ענין ויבן את זאת כו' על שלא ברכו כו', וזהו וזאת, כי רחל מבכה כו' דסליק הואו לעילא וע"י ק"ש ו' אתוון דיחודא המשכת הואו אות אמת כו' וזהו ג"כ ברכו בתורה כו' והיינו ע"י שהיא ג"כ מצוה ביטול ממש, כי היא קבלת עומ"ש ועול מצות ואף שעיקר כח המצוות לפי שהן מעשה ות"ת ודבור ועשיי' לעילא י"ל כי ק"ש שהיא קבלת עול מצות נחשב כמעשה, ולכן אפילו מי שתורתו אומנתו ואינו מפסיק למצוה שאפשר לעשות ע"י אחרים מפסיק לק"ש. גם כי פי' לעשות הוא לתקן כנודע א"כ לתקן זהו ע"י ק"ש קעומ"ש ועול מצות זהו עיקר התקון ח"ש וזאת המצוה אשר צוה ד' לעשות דקאי על מצות ק"ש שהיא דבור ונק' לעשות שהיא עשיי' אשר מעשה גדול מהדבור והיינו מטעם הנ"ל ועד"ז ארז"ל הלומד ע"מ לעשות מספיקין בידו כו' כי גם בלימודו כיון שלומד ע"מ לעשות חשוב ג"כ עשיי. מה גם כי תורה תיקון חכמה כח מה, מצות בירור שבה"כ דתהו, וק"ש העלאת מ"ן לשורש עולם התהו, דהיינו תהו שבקדושה כתר כו'.

עיין מענין עשיה בבוך שמות ויקרא במד' פ' ואתחנן.

ולתוספת ביאור בענין תלמוד גדול כו'. כי הנה כתיב ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים חהר"ע תלמוד ומעשה וכמ"ש בשל"ה פ' ראה דף שע"ה א' ב', וכ"ה בע"מ מאמר חקור דין פ"ו דף ע"א סע"א, ושמש הוא יחו"ע שמש הוי' והר"ע התורה כמ"ש מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש וארז"ל שאני עמלא דאורייתא שאינו תחת השמש כ"א לעילא מן שמשא הוא. וכמו שפי' בתו"א בד"ה וידבר אלקים כו' וארא אל אברהם כו' וכמ"ש מזה בלקו"ת פ' אמור בד"ה כי ביום הזה יכפר דרוש השני ע"ש שהוא בחי' ואשים דברי בפיך ולכן זהו גילוי דיחו"ע היינו כמו דכולא קמי' כל"ח יעו"ש, ועי"ד ונתתי עשב שאמר מרע"ה ומ"ש בד"ה בחודש השלישי בתו"א פ' יתרו פי' וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, מה להלן כו' אשר שם וירד הוי' כו' ומ"ש בתו"א פ' וארא סד"ה וארא אל אברהם פי' ושמי הוי' לא נודעתי להם כ"א ע"י התורה מתניתא מלכתא ע"י הביטול כנ"ל בענין ונתתי עשב כו', וזהו"ע תלמוד גדול ע"ד את המאור הגדול כו' אבל המעשה הוא בחי' יחו"ת כמ"ש בד"ה כי ביום הזה יכפר הנ"ל בחי' ירח כמו שהירח אין לה

אור מעצמה כ״א מהשמש כך המצות כשנפלו בעשי׳ והתורה אור מאירה אותן וכמ״ש בד״ה מנורת זהב ע״ד והחכ׳ תחי׳ את בעליה והמצות בחי׳ עתיד וזהו ומ״מ מעשה גדול מצד שרשן ואף שהם במ׳ הנק׳ ירח אבל הם מעלים להוי׳ שתהי׳ א״ח עט״ב וירח בחי׳ ריח כנודע מענין יריחו וכמ״ש עד דוד הגדיל וז״ש הנה ישכיל עבדי קיום המצות ובעה״ק ח״ג פס״ו העיר למעשה גדול מענין הקדמת נעשה לנשמע גם שם פי׳ שהמעשה בעולם הדכר והתלמוד בעולם הנוק׳ וכ״כ בפרדס ערך עושה פרי והוא מהזהר פ׳ ויחי דרל״ח ע״ב וע״ש בפרדס ערך מעשה וע׳ במא״א אות מם סנ״ו ובאות ע׳ סנ״ב. משמע דס״ל דמ״ד מעשה גדול פליג וס״ל דהמעשה בחי׳ שמש והתלמוד בחי׳ ירח. וזהו דוחק אלא דס״ל דאע״ג דהמעשה היא בחי׳ ירח מ״מ שרש המעשה נמשך מבחי׳ דלעילא מן שמשא. וכמ״ש ברבות פ׳ בא פט״ו שהירח אור והשמש אש א״כ י״ל דשרשה גבוה מהשמש. וזהר״ע שמש צדקה שגבוה משמש הוי׳ בחי׳ תורה כו׳ וזה שארז״ל פ״ק דעכו״ם די״ח ע״פ וימים רבים ללא אלקים אמת כשעוסק רק בתורה ואינו עוסק בגמ״ח, ואינו מובן אלא כי אמת זהו אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי כו׳ א״כ להיות ההמשכה למטה עד סוף כל דרגין ואני אחרון זהו ע״י המעשה וברבות ריש קהלת ע״פ מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש בכל עמלו דוקא משא״כ העמל של תומ״צ אוצר לו למעלה מן השמש ועיקר העמל שתחת השמש זהר״ע המצות שהם תחת השמש בבחי׳ יחו״ת וע״י עמל זהו שמברר שם ב״ן שלמטה מהשמש דשם מ״ה עי״ז אוצר לו למעלה מהשמש בבחי׳ כתר וזהו ע״ד מעשה גדול כי תורה בחי׳ שמש יחו״ע וע״י המצות אוצר לו למעלה מן השמש ועמ״ש מזה ע״פ והבאתם את עומר, גם עפמ״ש דתורה היא האור והמעשה הוא הכלי, ושרש הכלים נמשך מבחי׳ סוכ״ע שהוא אור מקיף שלמעלה מבחי׳ האו״פ שהיא התורה כמבואר בד״ה יביאו לבוש מלכות שהמקיף מצחצח חצי הכלים מבחוץ כו׳ ע״ש, וזהו כמ״ש בד״ה אני לדודי בענין תלמוד ומעשה שהם בחי׳ ממכ״ע וסוכ״ע ור״ל כי התורה הוא או״פ והמצות שהם הכלים שרשם מאו״מ כו׳, וזהו״ע כלום מעשה בא לידך ובעה״ק ח״ג ר״פ ס״ו בשם הקנה שהמעשה ממשיך מה׳ עילאה על ה׳ תתאה כו׳ עשי׳ בבינה וז״א נק׳ או״פ ובינה או״מ והמל׳ כלי. וע״ש ח״א פי״ז עושה שלום כו׳ ונמנו וגמרו תלמוד גדול כו׳ שמביא כו׳ כי מ״ד דתלמוד גדול מצד עצמו זהו ע״ד ות״ת כנגד כולם והיינו להיותו שמש המאור הגדול ואשים דברי בפיך יחו״ע ועכ״ז ע״ז נחלק מ״ד מעשה גדול משום דשרש המצות אוצר לו למעלה מהשמש אלא שנמנו וגמרו דעכ״פ תלמוד גדול שמביא לידי מעשה שהירח מקבל אורה מהשמש והיינו והחכ׳ תחיה בעליה. ועוד כי גם כשתהי׳ שני המאורות הגדולים מ״מ הירח היא מקבלת מהשמש וכ״ז עכשיו אכן לע״ל מעשה גדול שיהי׳ שוין בקומתן ותקבל מהבינה בצנור בפ״ע כנודע מענין ברכת אשר ברא כו׳ משמח חתן עם הכלה ומה שתהי׳ גדול היינו א״ח עט״ב עד דוד הגדיל ועמ״ש בד״ה אוסרי לגפן בפי׳ כמצות רצוניך. ויש לבאר כי ע״ד קיים אברהם כו׳ דהיינו ברוחניות ואח״כ ניתנה התורה בקיום המצות במעשה גשמיות דוקא, והאור מוסתר ואינם משיגים רוחניות המצוה כמו שהשיג אברהם ע״כ תלמוד גדול שמביא לידי מעשה כו׳ אבל לע״ל ישיגו הפנימי׳ כמ״ש הנה ישכיל עבדי כו׳ ומעין זה היה קודם

חטא עה״ד טר״ר ויניחהו בג״ע לעבדה כו׳ א״כ היה בירח כלי גילוי בחי׳ שמש ולע״ל יהי׳ ביתר שאת והיינו שיתגלה מקור עשי׳ בבחי׳ סוכ״ע.

אך אם פגם בתומ״צ המשכת סוכ״ע וממכ״ע ע״ז מבקשים והחזירנו בתשובה שלימה לפניך פי׳ ע״י המשכה שלמעלה מסובב כו׳ כנז׳ בד״ה אני לדודי בלק״ת ועמ״ש מזה גם בפ׳ אחרי בביאור כי ביום הזה יכפר בענין כי גאה גאה מה שלמעלה מבחי׳ או״מ ואו״פ והענין כמו שארז״ל ברבות פ׳ מקץ פ״צ בענין והית רק למעלה יכול כמוני ת״ל רק גדולתי למעלה מגדולתכם ולמדו זה מענין רק הכסא אגדל ממך כו׳ פי׳ גדולתכם היינו מ״ש כי מי גוי גדול כו׳ והיינו ע״י המצות דכתיב וצדקה תרומם גוי שכל פרוטה מצטרפת לחשבון גדול להמשיך בחי׳ גדול הוי׳ כו׳ כמ״ש ע״פ אז יאמרו בגוים הגדיל ה׳ לעשות עם אלה כו׳, והיינו ע״י תומ״צ שממשיכים גילוי גדולתו ית׳ כנ״ל בענין תלמוד גדול ומעשה גדול דהמכון המשכת או״פ ואו״מ כו׳, אך הנה כתיב הללוהו כרוב גדלו שיש ריבוי בחי׳ גדולה זה למעלה מזה עד אין קץ כו׳ וז״ש לעושה נפלאות גדולות שנפלאות גדולות הן עשי׳ גשמיות אצלו ית׳ וכתיב כי גדול מעל שמים חסדיך שמים הם מקיפים כו׳ ומעל שמים למעלה מבחי׳ המקיפים כי כל המקיפים ופנימים עגולים ויושר נמשכים רק מהקו כו׳. וזהו גדולתי למעלה מגדולתכם ר״ל למעלה ממה שאפשר להמשיך ע״י תומ״צ. גם ארז״ל דבר גדול מעשה מרכבה כו׳ וענין כל בית גדול שמגדלין בו תורה או תפלה ח״ש אלקי גדלתי מאד כו׳, והנה גדולה תשובה שמגעת עד כסה״כ בחי׳ רק הכסא אגדל כו׳ כי כסה״כ בחי׳ קה״ק שלמעלה מבחי׳ אק״ב ולכן ע״י״ז מתמלאים הפגמים שנעשו ע״י החסרון בתומ״צ כו׳ ע״י שממשיכים מבחי׳ שלמעלה מסוכ״ע וממכ״ע כו׳ והיינו ענין והקול נשמע בית פרעה ופי׳ בזח״א פ׳ ויגש דר״י ע״א ביתא דאתפריעו מיניה כל נהורין כו׳. וזהו״ע הקול שופר ע״ש וזהו והחמישית לפרעה דלית שמאלא בהאי עתיקא כנ״ל וע׳ בסה״מ דק״ד. ועמ״ש מענין תשובה ע״פ טוב וישר ה׳ ע״כ יורה חטאים בדרך שאלו לחכמה חוטא מהו ענשו כו׳. והנה אור שנברא ביום ראשון נק׳ ג״כ כי טוב והוא למע׳ משמש וירח ע״כ י״ל מבחי׳ זו נמשך תשובה ונמשך מבחי׳ טוב וישר כו׳. הגם שהתורה נק׳ ג״כ כי לקח טוב נתתי לכם אפ״ל שכמה בחי׳ טוב יש.

באור ע״פ ושננתם

בפרשה ראשונה דק״ש נאמר תחלה ושננתם לבניך ודברת בם שהוא מצות תלמוד תורה, ואח״כ נאמר וקשרתם לאות על ידך שהוא מצות הנחת תפילין, ובפ׳ שניה דק״ש היינו פ׳ והא״ש נאמר תחלה מצות תפילין וקשרתם לאות על ידכם ואח״כ נאמר מצות ת״ת ולמדתם אותם את בניכם כו׳, וגם בפ׳ קדש כתיב ולזכרון בין עיניך כו׳ למען תהי׳ תורת ה׳ בפיך הרי ג״כ הקדים תפילין לתורה. וצ״ל זה למה בפ׳ שמע הקדים תורה לתפילין ובפ׳

והי' הקדים תפילין ולבוא לבאר הדברים צריך להקדים הפלוגתא דרז"ל דב"ש אומרים מעשה גדול ובה"א תלמוד גדול נמנו וגמרו דתלמוד גדול מפני שמביא לידי מעשה וצ"ל זאת הפלוגתא מאחר שבודאי שעל הב' דברים אנו מצווין ללמוד ולעשות מאי נפ"מ איזה דבר גדול וגם צ"ל מ"ש וזאת המצוה אשר צוה ה' לעשות בארץ כו' דמדקאמר וזאת המצוה בלשון יחיד מבואר דקאי על מצות ק"ש שאמר אח"כ שמע ישראל כו' וא"כ יש להבין מ"ש חאת המצוה סתם דמשמע כאלו ק"ש היא לבדה היא כל המצוה אשר צוה ה' לעשות והלא אינה אלא אחת מתרי"ג מצות שבתורה, אך הנה כתי' לך הוי' הגדולה והגבורה כו' גדולה הוא התפשטות החסד על כל הברואים להחיותם, וכמ"ש ואתה מחיה את כולם והחיות שלהם אינו אלא זיו והארה בעלמא ואינו שייך לעצמותו כי על בחי' עצמותו נאמר המלך המרומם לבדו המתנשא מימות עולם כו' רק ישתבח שמך שאינו אלא בבחי' שם שאינו שייך לעצמיות החיות רק שמחמת ומלכותו ושמו נקרא עליהם הוא החיות שלהם וזהו להודיע לבנ"א גבורותיו שהוא צמצום גדול כמו שארז"ל בכ"מ שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כי מצ"ע לית מח' תפיסא ביה כמ"ש אני הוי' לא שניתי אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא אחר שנברא כי אין בו שום שינוי ח"ו רק מה שממכ"ע וסוכ"ע (שזהו בחי' גדולה) אינו אלא ע"י בחי' צמצום (בחי' גבורה) כמ"ש אתה גיבור לעולם ה' שמה שמחיה העולמות אינו אלא בחי' צמצום שמצמצם א"ע כבי' להחיות הנבראים שהם בחי' גבורה שמצד מהו"ע א"א בשום אופן להיות נמשך בבחי' עלמין אפי' בבחי' סוכ"ע וכש"כ בבחי' ממלא כ"ע כמ"ש בזהר לאו אינון רעותין ולאו אינון נהורין פי' שאינו שייך כלל בחי' נהורין שהוא בחי' אור וגילוי שזהו בחי' גדולה שהוא לבחי' התפשטות ההארה כנ"ל, והוא רק מבחי' שם שאינו נוגע למהו"ע וכמ"ש בתק"ז ולאו מכא"מ איהו כלל וזהו לך הוי' הגדולה והגבורה כו' שכל המדות הם בטלים אליו ית' רק הודו וזיוו כו', ועפי"ז יובן ענין המצות דהנה אומרים קודם כל עשית מצוה לשם יחוד קובה"ו פי' קוב"ה קדוש ומובדל בחי' אני הוי' לא שניתי כו' המרומם לבדו כו' ושכינתי' הוא בחי' המתלבש ושוכן בתחתונים (היינו בחי' גדולה הארה וגילוי כו' וכמארז"ל אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו עיר ובתים היינו צירופי אותיות להחיות עולמות אין קץ כו' והוא בחי' שכינה מדות מל' הנק' עיר כנודע) שממכ"ע וסוכ"ע, ולהתחבר ב' הבחי' יחד (שיומשך א"ס ב"ה שהוא בחי' קדוש להיות ברוך הוא בבחי' סוכ"ע וממכ"ע הנק' שכינתי' וסוכ"ע היינו בחי' שכינתא עילאה וממכ"ע היינו בחי' שכינתא תתאה כמשי"ת לקמן) שזהו בחי' השפלה גדולה לגבי אוא"ס ב"ה המרומם לבדו להיות נמשך בבחי' מדות גדולתו להיות שוכן בתחתונים כו' ולכן נק' זה ענוה כו', הוא דוקא ע"י המצות כי המצות הן בחי' ביטול שמבטל רצונו כמאמר בטל רצונך מפני רצונו הן בועשה טוב והן בסו"מ לאכפיא לסט"א ועי"ז שמבטל רצונו הוא ממשיך רצה"ע להיות מלכותך מל' כ"ע כי ע"י אתעדל"ת אתעדל"ע וזהו עיקר העבודה שהוא ביטול רצון כי אהבה ועבודה הם ב' מצות כי עבודה הוא כעבודת עבד אל אדוניו שהוא בחי' קבלת עול לבטל רצונו לרצון אדוניו אפי' מה שאין לו תענוג ונחת מצ"ע בהעבודה רק לפי שהוא רצון אדונו ואהבה הוא בחי' תענוג, אלא שצ"ל גם העבודה מאהבת שקבלת

העול גופא יהי' באהבה אבל מ"מ עיקר בחי' המצות הוא בחי' קבלת עול וכמארז"ל מצות לאו ליהנות ניתנו רק לעול כו' ולכן ארז"ל אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד שבשביל הפעם האחד שהוא יותר מרגילותו ורצונו רק שמבטל רצונו עי"ז שמסלק א"ע ומבטל רצונו נעשה אתעדל"ע ג"כ עד"ז כביכול שמצמצם א"ע ויסלק אורו הגדול על הצד כביכול ולהיות נמשך בבחי' גדולה להיות התפשטות מדת חסדו להחיות כל העולמות בחי' ממכ"ע כו', וזהו פי' לשם יחוד קובה"ו שנעשה ע"י המצות. וזהו הוקשה כל התורה כולה לתפילין כי כמו בתפילין כשהם כשרים כדין ועשוים על קלף כשר ובתגין שורה אוא"ס ב"ה על קלף גשמי כמו פי' קדש הוא בחי' חכמה שממשיך בחי' חכים ולא בחכ' ידיעא כך כל מצות התורה וגם מצות ת"ת הם בענינים גשמיים כמו צדקה שהיא בגשמיות וע"י ממשיך מהו"ע כמו שהוא מחיה שפלים כך הוא ממשיך חיות חדש כמ"ש זורע צדקות מצמיח ישועות שהוא כמו שזורע איזה דבר כדי שאח"כ יגדל ויצמיח הרבה כמו"כ ע"י צדקה שנותן צדקה ומשפיל א"ע להחיות רוח שפלים גורם אח"כ שיהי' מצמיח ישועות להיות פועל ישועות בקרב הארץ ישועות היינו בחי' גילוי ש"ע נהורין גם הוא מלשון וישע ה' אל הבל כמ"ש במ"א וזהו כוס ישועות אשא כוס גימ' אלקים שהוא הכלי שמקבל ישועות (כי הכלי הוא בחי' מל' בחי' הנק' שכינה כנ"ל בפי' לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה).

ב) אך הנה הגורם לזה שיהי' המשכת אוא"ס ב"ה במצות מעשיות הוא התורה כמ"ש ודברת בם ואח"כ וקשרתם לאות כו' והענין דהנה קודם ודברת בם כתיב שמע ישראל ואהבת, ואהבת הוא פועל יוצא כי ע"י שמע ישראל נעשה ואהבת כי שמע לשון הבנה כשמתבונן בפסוד"ז ובב' ברכות שלפני ק"ש איך שהודו על ארץ ושמים ומל' מלכות כ"ע והאופנים וחיות הקודש ברעש גדול כו' (והנה רעש אותיות שער כי הנה בחי' קדוש הוא בחי' ת"י נימין כמ"ש בזהר דקדושה תליא בשערא כמ"ש בנזיר קדוש יהי' גדל פרע שער ראשו כו'). ויובן זה בהקדים פי' וענין שהבריאה מאין ליש איך שייך לומר מאין והלא ממך הכל כתיב ועוד דהא כולא קמי' כל"ח שכל מה שלמטה מטה הוא קמי' כלא ואין כו' ולמה נק' הבריאה יש מאין והלא נהפוך הוא, אך ע"ז אמר דהע"ה כי עמך מקו"ח באורך נראה אור שהאמת הוא שמקור חיים הוא עמך כי ממך הכל מ"מ נק' יש מאין כי באורך נראה אור פי' באור חיו בעלמא כמשל זיו השמש מהשמש שאינו מערך מהותו כלל כך השתלשלות והתהוות כל העולמות הם רק בחי' הארה והארה דהארה בעלמא, באורך הם עולמות עליונים, נראה הם עולמות תחתונים שהם הארה דהארה כו', וזהו כי עמך מקור חיים פי' שמקור חיים הוא בטל וטפל עמך כו', ולכן נק' הבריאה יש מאין דהיינו מבחי' שהוא כאין ואפס בחי' הארה והארה דהארה כו', ולכן נק' ג"כ המשכה זו בשם שערות שהוא בחי' המשכה חיצוניות שאינו נוגע להעצמיות עד שנק' הוא ית' קדוש ומובדל והיינו דקדושה תליא בשערי' כו', כי היותו קדוש ומבדל היינו ע"י שההמשכה נמשך רק בבחי' שערות כו' ע"י צמצומים רבים בהארה זו כו', וע"כ מתנשאים ברעש שמהתבוננות זו איך ההמשכה רק בבחי' שערות, וזהו מאין כו', נמשך רעש גדול שמתנשאים לבחי' אא"ס

ב״ה שלמעלה מבחי׳ הארה זו כו׳, וכן בנפש האדם המשכלת ומתבוננת בזה) נעשה התשוקה בלבו כרשפי אש והיינו אם רק לבך שהוא בחי׳ רצוא ברשפי אש ואח״כ שוב לאחד, שבחי׳ השוב הוא לבחי׳ אחד והוא בחי׳ ההמשכה להיות יחוד קובה״ו שזהו פי׳ אחד א״ח ד׳ כמ״ש במ״א, והיינו להיות לו דירה בתחתונים (היינו יחו״ת כך מ״כ) שהו״ע אחד כי אחד הוא ד׳ רוחות העולם וז׳ רקיעים, ולאו דוקא ז׳ רקיעים גשמיים אלא אפי׳ ז׳ רקיעים רוחניים היינו בחי׳ גדולה וגבורה כו׳ (הנ״ל אות א׳) ומזה ואהבת את ה׳ אלקיך שיהי׳ אלקות שורה בקרבך ממש והוא ע״י תורה כי אורייתא מחכמה נפקת היינו כח מ״ה בחי׳ ביטול אני המשנה המדברת בפיך כו׳, ובגילוי אלקות בבחי׳ זו הוא גילוי א״ס ב״ה שמעלה ומטה שוין אצלו כו׳ (עמ״ש במ״א ע״פ וארא כו׳ ושמי הוי׳ לא נודעתי כו׳ רק ע״י תורה כו׳ שהוא גילוי בחי׳ אנכי כו׳) וזהו מ״ש וזאת המצוה דקאי על ק״ש שנק׳ ק״ש מצוה סתם כי היא כלל כל המצות שע״י מצות ק״ש נמשך אוא״ס ב״ה בכל המצות שהו״ע שוב לאחד שנעשה דירה בתחתונים וזהו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה שע״י התורה ממשיך רצונו וחכמתו (ופי׳ הענין כי מעשה המצות נקראי׳ בשם מצות המלך שעי״ז נמשך בחי׳ לבוש מלכות הוא בחי׳ מלכות דאצילות והיינו ע״י קיום מצות מעשיות נמשך הגילוי עד למטה בבחי׳ מל׳ דאצי׳ ולזה צ״ל תלמוד מביא כו׳ ומתחלה קבלת עומ״ש שמים הוא בחי׳ המשכת הגילוי מא״ס ב״ה הנק׳ מל׳ דא״ס, ונק׳ מלכות שמים בחי׳ מקיף כו׳ שנעשה כתר לאצילות, וזהו ג״כ בחי׳ יחוד קובה״ו היינו בחי׳ מלכות דאין סוף כשנעשה כתר לאצי׳ נק׳ שכינתא עילאה ע״ש ששוכן בעולם האצילות כו׳ והמשכה זו ע״י בחי׳ אם רק לבך בכל מאדך בלי גבול מעורר בחי׳ א״ס כו׳ ואח״כ ע״י התורה שוב לאחד להיות נמשך ומתלבש אור והמשכה זו בבחי׳ אחד גדולה וגבורה כו׳ מדות עליונות כשר ופסול חו״ג כו׳ שהחכ׳ מתלבשת בהם ובתוכה א״ס ב״ה כו׳ ועמ״ש במ״א ע״פ ואולם חי אני בענין בכה״מ) ומזה ואהבת את ה׳ אלקיך שיהא אלקות שורה בקרבך ממש והוא ע״י תורה כי אורייתא מחכמה נפקת היינו כח מ״ה בחי׳ ביטול שמעלה ומטה שוין אצלו, וזהו וזאת המצוה סתם דקאי על ק״ש כי מצות ק״ש היא כלל כל המצות שע״י מצות ק״ש נמשך אוא״ס בכל המצות שהו״ע שוב לאחד שנעשה דירה בתחתונים וזהו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה שע״י התורה ממשיך רצונו וחכמתו כי בתורה יש ב׳ בחי׳ תשב״כ ותשבע״פ כמבואר בזהר בצלמנו זו תשב״כ וכדמותנו זו תשבע״פ, בצלמנו דא תשב״כ שהרי כתיב בה וידבר ה׳ ויאמר ה׳ ובמשנה תורה שכינה מדברת מתוך גרונו של משה, וכדמותנו תשבע״פ הלכות כשר ומותר, שפי׳ כשר הוא דבר שיכול להיות לו עליה לה׳ ואסור הוא לשון אסור וקשור למטה שא״י לעלות לעצמיות אוא״ס כי בחכ׳ אתברירו כי ע״י חכ׳ התו׳ נתבררו הדברים מתניתא מלכתא מאן מלכי רבנן כמו המלך שהוא גחר כו׳ כי רמ״ח פקודין רמ״ח אברים דמלכא כמו עד״מ האבר שמלובש בו החיות שהוא הכלי להחזיק את הדם הוא הנפש אך יש אברים פנימים ואברים חיצונים שהם כלים כך המצות הם בחי׳ כלים שבהם מלובש החיות של אוא״ס וע״י לימוד התורה הוא מרבה דמים באברים שהוא עד״מ כמו שנותנים רפואה לחולה שיתרבה הדם כמו״כ ע״י לימוד התורה נתרבה הדם כו׳.

ג) **הנה** ענין תלמד גדול שמביא לידי מעשה יובן בהקדים תחלה ענין השתלשלות העולמות שהם מתחלקים דרך כלל לד׳ עולמות אבי״ע, וידוע דאצי׳ איהו וגרמוהי חד, משא״כ בריאה יש מאין ע״י פרסא כו׳, וביאור הדבר כמו עד״מ בנפש היא הנפש עצמה היא אור פשוט בלי התחלקות שכל ומדות שהשכל ומדות אינן מהות ועצמיות הנפש רק שהן כלים להנפש, שבהן וע״י פועלת הנפש כגרזן ביד החוצב בו לאהוב במדת האהבה ולהשכיל בחכ׳ כו׳ ומ״מ הנפש מתאחדת עמהם כמו התאחדות הנפש עם הגוף שאף שהגוף הוא ג״כ רק לבוש הנפש, מ״מ מתאחדת עמו הנפש שכשנוקף אצבעו מרגשת הנפש ומתפעלת וכן האברים נשמעים תומ״י לרצון הנפש כו׳ ועד״ז הוא התאחדות הנפש עם השכל ומדות, לכן נק׳ הנפש ע״ש השכל נפש המשכלת, משא״כ מחדו״מ הם בחי׳ לבושים לבד שאין מתאחדים עם הנפש כמו הלבוש לגבי האדם ברצונו פושטו כו׳ להיותו דבר נפרד ממנו כו׳, ועד״ז יובן למעלה בענין אבי״ע שע״ס דאצי׳ נק׳ עשר תיקונין כי הנה אנת הוא חכים פי׳ אנת הוא אור א״ס שנשפל ונמשך להיות חכים בבחי׳ חכמה עד במקום שאתה מוצא גדולתו כו׳ ועדיין אינו בחי׳ חכ׳ ידיעא אלא שנק׳ חכים לפי שהוא מקור החכמה דבי״ע ע״ד אין לך עשב שאין לו מזל כו׳ שחכ״ע דאצי׳ הוא מקור לחכמה דבי״ע כהמזל לגבי העשב ולכן שיהי׳ אנת אוא״ס הפשוט נמשך להתלבש בחכמה הוא השפלה, אך מ״מ איהו וגרמוהי חד, ולכן נק׳ תיקונין משא״כ בי״ע נק׳ לבושין תקינת לון שהם בחי׳ נפרדים כו׳ ואינו ערוך לאצי׳ כמו שאין ערוך המתיקות גשמיות לגבי מתיקות רוחניות שבהמזל והתהוותן מאצי׳ ע״י הפרסא כו׳ וג׳ בחי׳ בי״ע הם בחי׳ מח׳ דו״מ כי יוצר אור ובורא חושך היינו דיבור ומחשבה כו׳, וכמו״כ כל עולם כלול מד׳ כמו עולם האצי׳ כלול מאבי״ע כתר הוא בחי׳ אצי׳ שבאצי׳ וחב״ד הוא בחי׳ בריאה דאצי׳ וחג״ת הוא בחי׳ יצירה דאצילות, ונהי״מ הוא עשיה שבאצילות.

והענין כי הנה כתר יש בו שני פירושים לשון מקיף כתרו את בנימין ולשון שתיקה כתר לי זעיר ושניהם עולים בקנה אחד, כי הנה סייג לחכמה שתיקה סייג היינו גדר ומקיף וזהו כתר לשון מקיף לחכמה והוא בחינת שתיקה. והענין כי החכמה מאין תמצא שמחכמה ואילך הוא השתלשלות עילה ועלול מדות משכל כו׳ משא״כ להיות התהוות החכ׳ מא״ס ב״ה א״א להיות כ״א ע״י צמצום ומקו״פ, ונמשך רק קו ופי׳ חלל ומקו״פ הו״ע התכללות האור במאור ושנשאר רק רשימו עד״מ כו׳ ולכן נק׳ החכ׳ יו״ד ונק׳ ברק כו׳ אבל מקור האור שנסתלק זהו בחי׳ מקיף לחכמה ונק׳ כתר והוא ג״כ בחי׳ שתיקה היינו בחי׳ העלם האור במאור שלא יהי׳ גילוי כו׳ וכל בחי׳ עולמות א״ס שלמעלה מאצי׳ נק׳ ע״ש כתר שהוא בחי׳ הממוצע להיות התהוות ע״ס חכמה כו׳ כי הנה מהו״ע ית׳ אין שייך אפי׳ בחי׳ אוא״ס כו׳ ולכן כתר נק׳ אצי׳ שבאצי׳ והחכ׳ מאין תמצא הוא בחי׳ בריאה דאצי׳ יש מאין. אך בחי׳ חכ׳ לגבי בחי׳ כתר בחי׳ אוא״ס אין ערוך יותר מבריאה לאצי׳ דשם רק ע״י פרסא וכאן ע״י צמצום ומקו״פ שהוא צמצום גדול יותר לאין קץ כו׳, אך מחו״ב למדות הוא בחי׳ השתלשלות ונמשך ע״י חלון כו׳ בריאה ויצירה כו׳ כי המדות הם בחינת יצירה ו״ק מקנני׳ ביצירה

כו׳ ומל׳ בעשי׳, והענין כי המל׳ הוא מחי׳ עולמות בי״ע שהם נבראים יש מאין וכמ״ש בדבר ה׳ שמים נעשו וע״כ נק׳ בשם עשיה הגם שבדבר ה׳ נתהוו העולמות עכ״ז הדיבור נק׳ אצלו ית׳ עשיה, כי כמו למשל המלך אינו רק מלך רק מצד שמקיימים גזירתו ושומעים לפקודתו שהוא בחי׳ דיבורו באשר דבר מלך שלטון ובחי׳ מלוכה הוא בחי׳ השייך לעולמות אין מלך בלא עם וזהו הבחי׳ היותר תחתונה ע״כ נק׳ עשיה (כמ״ש בלקו״ת פ׳ במדבר ע״פ והי׳ מספר בנ״י כו׳).

ד) **ועתה** יובן ענין תלמוד ומעשה כי הנה המצות שהן בחי׳ מעשה היינו שנמשכים מבחי׳ עשי׳ שבאצי׳ היינו בחי׳ מל׳ שהוא בחי׳ עשיה שממנה שרש המצות מעשיות לשמוע פקודת המלך ולקיים גזירתו ועוד שגם כל הדברים הגשמיים כמו אתרוג והסוכה וכיוצא בהם כל הדברים שנעשו בהן המצות הרי כולן נתהוו מהארת המל׳ ע״י כמה ממוצעים בבי״ע כו׳ והתו׳ היא בחי׳ ז״א כי התורה היא מבחי׳ הששה מדות שמהם נמשך להיות אסור ופסול וטמא ע״פ מדות הגבורה ומותר וכשר וטהור מבחי׳ חסד כו׳ והיינו כשהוא כשר יכול להיות שורה בו גילוי אלקות כו׳, ושרש התורה ממוחין דאו״א המלובשים תוך ז״א דאורייתא מחכ׳ נפקת כי בחכ׳ אתברירו שהוא בחי׳ החכ׳ והשכל העליון כמה יהי׳ גילוי אוא״ס ובמה יתלבש ובמה לא יתלבש כי כולם בחכ׳ עשית, וזהו דעת האומר תלמוד גדול שהרי נמשך מבחי׳ ז״א שהוא בחי׳ יצירה שבאצי׳ וג״כ מחכ׳ נפקת וזהו״ע משנה ביצירה ותלמוד בבריאה היינו בריאה יצירה דאצילות וכ״ז גבוה ממעשה בחי׳ עשי׳ דאצי׳, וזהו כי נר מצוה ותורה אור שהמצוה שהוא בחי׳ עשיה הוא נר וכלי לבחי׳ אור דתורה והיינו ג״כ בחי׳ מ״ה וב״ן כי מל׳ בחי׳ שם ב״ן וז״א בחי׳ שם מ״ה שקיו דאילנא דהיינו בחי׳ ה״ח שמהם שורש כל רמ״ח מ״ע כו׳ שהן המגדילין כל הרמ״ח אברים כמו עד״מ באדם יש עורקין הנמשכים מן המוח ומתלבשים באברים כו׳ וזהו כי האדם עץ השדה כמו שגידול האילן ע״י המים כך בחי׳ גידול אברי האדם נגדלים מעורקים שבמוח המתפשטים באברים והן נמשלים למים וכן בדם יש גם כן בחי׳ חלקי מים כו׳ כנודע.

אך דעת האומר מעשה גדול הוא משום ששרש המצות עם היות שנמשכו למטה בבחינת מלכות אבל שרשן הוא גבוה מאד נעלה מתרי״ג ארחין דגלגלתא שהוא בחינת כתר שבכתר שהוא בחינת הרצון עליון להיות כך וכך כו׳ ורצון זה מתלבש בבחינת חכמה שהוא בחינת הטעם והשכל של רצון מפני מה רוצה בו ואיך ומה יהי׳ פרטיות הרצון והרי באמת הרצון גבוה יותר מן החכמה שהרי החכ׳ הוא רק הטעם של הרצון (וכמשנת״ל דבחי׳ חכ׳ מאין תמצא שהוא בחי׳ בריאה דאצי׳ יש מאין ואינו ערוך לכתר דאצי׳ שהוא בחי׳ אצי׳ שבאצי׳ סייג לחכמה שתיקה כמו שתוק כך עבמ״ח כו׳, וכמו״כ המצות מעשיות הם יותר גבוהים מצד זה מן התורה כי התורה היא רק הטעם של המצוה מ״ט כו׳, וכן הנסתר שבתורה הן ג״כ רק טעמי המצות כנודע ממ״ש ישקני מנשיקות פיהו שהוא בחי׳ גילוי פנימי׳ התורה שהוא בחי׳ טעמי המצות כו׳ ומצד זה רצו לומר מעשה גדול, וזהו ג״כ ענין אם

שמים קדמו לארץ או ארץ קדמה כי שמים שם מים הוא בחי' ז"א. שם מ"ה כמיא דאשקי לאילנא וארץ בחי' מל' בחי' עשי' ובהשתלשלות שמים קדמו, אבל במח' ארץ קדמה, כי שרש המל' בכתר כי נעוץ סוב"ת, ולכן הארץ יש בה כח הצומח לחדש יש מאין כמו שהחכ' מאין תמצא יש מאין מבחי' כתר ושמים וארץ הוא בחי' תורה ומצות שהתורה היא מן השמים והמצות בחי' ארץ.

ומ"מ נמנו וגמרו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, כי המצות מעשיות אעפ"י שהם רצונו ית' היותר גבוה מאד נעלה עכ"ז הם נשפלו וירדו בסתר המדריגות שנתלבשו בדברים גשמים כמו האתרוג כו' והרי החכ' שבתורה נעלה מהם בערך (וגם היא המבררת המעשה שאתרוג של ערלה פסול כו' ושל דמאי כשר כו') וכמו"כ בבחי' ההשתלשלות הרי המצות עליונות אף ששרשן מתרי"ג ארחין דא"א עכ"ז נשפלו ונמשכו בבחי' מל' שהיא למטה במדריגה מז"א ונק' עשי' אצלו ומקבלת ההשפעה ע"י ז"א כי אוא"ס מאיר בחכ' בהרחבה ומחכ' נמשך בז"א וממנו לנוק' כו' (וכן הארץ אעפ"י שבה יש כח הצומח מ"מ מקבלת מהמים שלא תצא צמחה רק ע"י כאשר ירד הגשם כו' והרוה את הארץ כו' והוא בחי' תלמוד מביא לידי מעשה). וע"פ חסידות ג"כ כך הוא שע"י שלומד התו' שהוא טעמי המצות והלכותיהן הוא ממשיך אותן כמאמר דברו חכמים בהוה היינו שיהי' התהוות האתרוג עד"מ הוא ע"י שמדבר דברי חכמים הלכות אתרוג וזהו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה כלומר שהוא המביא וממשיך התהוות המעשה כו'.

ה) ובזה יובן ענין וויתר הקב"ה על ע"ז ועל ג"ע ושפ"ד ולא וויתר על ביטול תורה דהיינו בב"ר שעז"נ על מה אבדה הארץ כו' (כי הנה המצות הן רמ"ח אברים דמלכא, וזהו ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם שהן רמ"ח אברים דאדם העליון, והיינו שהן בחי' עשי' שבאצי' כי האברים יש בהם בחי' עצמיות שהם בחי' דומם שבמדבר והתו' היא בחי' הדם כי הדם באדם כמו מים לאילן כדאי' בהרא"ש גבי לולב היבש כו' לא המתים כו') והנה ע"י העוונות עושים פגם באברים דמלכא כמ"ש הפושעים בי ממש פי' כמו עד"מ הפוגם ונוקב באברי האדם שעי"ז יוצא דם האברים לחוץ כך הו"ע שכ' האריז"ל אם פגמתי באות י' או באות ה' שהוא בבחי' חכמה או בינה כו', והו"ע ונוקב שם הוי' שיוצא בחי' דם לחוץ ר"ל בחי' הפנימי' נק' דם ונמשך לחיצוני' וזהו שופך דם האדם באדם כו' וזהו לא תרצח כו' אך לכאורה הוא תמוה מהו ההכרח שיומשך הדם והפנימיות מלמעלה לחיצוני' מחמת עוונות בית ישראל, אך הענין הוא משום דבאמת גבי המאציל עצמו נאמר קמיה כחשיכא כאורה כו', והיה האור והשפע הולך ואור מאתו לכללות הכל בהשוואה אחת, והיו גם החיצונים יכולים לקבל יניקה כענין הידוע בפי' הפסוק שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך כלומר כמו השממית שהולכת בחדרי מלך ואינה תופסת מקום כלל כך כל בחי' ההשתלשלות דאבי"ע אינו תופס מקום כלל לגבי עצמות אוא"ס ב"ה והיינו לעוצם רוממות עצמות ומהות האוא"ס כי נבדל בערך לגמרי גם מבחי' מקור להשתלשלות וא"כ הרי היה האור המאיר מאתו מאיר לכל ההשתלשלות בהשוואה אחת וכמ"ש כחשיכה

כאורה כו׳ משוה קטן וגדול כו׳ וכמו שבחי׳ עיגול אין בו חילוקי מדריגות כלל בין עליון לתחתון וכמ״ש מתחת זרועות עולם וכידוע ומבואר בכמה מקומות הנה לזה הטעם צ״ל בחי׳ קו המדה למדוד האור מקו וחוט כו׳ במדה וגבול והוא בחי׳ הכלים המגבילים האור דהיינו שמעלימים ומגבילים לומר עד פה תבוא ולא יותר ומחמת זה אין השפע הולך ואור רק לסט׳ דקדושה בלבד ואין לחיצוני׳ יניקה כלל רק מבחי׳ החיצוני׳ והאחוריים דכלים כנ״ל ולא יש להם יניקה מבחי׳ האורות כלל וכמ״ש אני ה׳ וכבודי לאחר לא אתן כו׳, ואמנם ע״י פגימת הכלים ע״י העוונות כנ״ל אז יוצא אור פנימי׳ ג״כ לחיצוני׳ מפני שמסלק בחי׳ הכלי באותו הפגם ואין שם בחי׳ כלי להגביל ולהעלים האור בתוך סט׳ דקדושה וממילא יוצא חוצה ומקבלים החיצונים וכנ״ל בפי׳ ונוקב שם ה׳ כו׳ והנה הכלים הם בחי׳ המצות שהם בחי׳ רמ״ח אברים כנ״ל, והם מגבילים שיומשך האור בהכלים דוקא ואם האדם עובר עבירה הוא פוגם באיזה ספי׳ היינו שמסלק הכלי וממילא מגיע יניקה לחיצונים מן האור הו״ע מ״ש ונוקב שם כו׳ כי זהו פי׳ פוגם כמו פגימת סכין ואמנם אעפ״י שהיו אנשים שהיו פוגמים עכ״ז ע״י התורה של הצדיקים היו ממשיכים אור חדש כי התורה נק׳ דם שהוא בחי׳ אחוריים דאימא המלובש בז״א שעם הכולל נק׳ אדם כו׳ וע״כ נק׳ עסק התו׳ בשם רפואה כו׳ אבל כשעזבו התורה כתי׳ על מה אבדה הארץ על עזבם את תורתי כי ויתר הקב״ה כנ״ל, וכ״ז הוא שתלמוד מביא לידי מעשה אבל לעתיד יהי׳ בחי׳ עליית המל׳ בכתר יצאו מ״ח מירושלים אל הים הקדמוני כנודע מענין ואלה המלכים כו׳ שעולם התהו גבוה יותר מעולם התיקון שלכך המאכל מחיה כו׳ רק שנפל למטה והוא בחי׳ שם ב״ן שנפל למטה ממ״ה ומקבל ממנו שזהו״ע תלמוד גדול כו׳ ולעתיד יתעלה בשם ס״ג ויהי׳ למעלה ממ״ה א״ח עט״ב כו׳ ולכך בפ׳ שני׳ כתי׳ בתחלה וקשרתם כו׳ היינו כמ״ש ושמתם כו׳ שזה קאי לע״ל שמוכרח להיות כן וכמ״ש והי׳ בצר להם כו׳ (וכן בפ׳ והי׳ כתי׳ וחרה כו׳ מעל הארץ כו׳ ושמתם כו׳) והענין שע״י שיכלו החיצונים לגמרי כי יתנו להם מקום ומזון למטה בפנימי׳ עולם הגשמי והוא היסורים שהם מצירים ומציקים לישראל בבני חיי ומזוני אינן יונקים למעלה מבחי׳ אחוריים דקדושה נחש בעפר לחמך משלם לשונאין אל פניו להאבידו כו׳, וכאן מצא בע״ח לגבות את חובו בגשמיות ולא ינק מע״ס דקדושה ועי״ז תתעלה המל׳ למעלה בשם ס״ג אחרי שיהי׳ שלימות כל הבירורים כו׳ כנודע.

נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא משנברא כו׳, וצ״ל איך נמנו וגמרו דנוח לו לאדם שלא נברא כו׳ והרי הבריאה טוב מאד כמאמר הכתוב טוב מאד אחר ששת ימי בראשית, וזה קאי על בריאת האדם שנברא ע״י מאמר נעשה אדם כו׳ והיינו משום דירידת הנשמה לעוה״ז ירידה צורך עליה היא והאיך נמנו וגמרו כו׳ היפך המפורש בתורה, ויש להבין עוד ענין

עמוק אשר מצינו באתעדל"ת אתעדל"ע איך יש ביכולת בע"ג לעורר בלתי בע"ג מאחר שאין ערוך כלל ביניהם יותר משאין ערוך הדומם לגבי המדבר (ששניהם הם בע"ג רק שזה גבוה במעלה הרבה כו') וכי אפשר לומר שיעורר דומם למדבר שהרי אתערותא הוא ענין התפעלות ואיך יתפעל מאתעדל"ת בע"ג הווים ונפסדים, וגם איך שייך למעלה בחי' התפעלות שהו"ע שינוי כו', אך כ"ז יובן בהקדים ענין הידוע בירידת הנשמה לגוף שהוא ירידה צורך עלי' ועליה זו למעלה ממקור חוצב הנשמה (וכמו שכתוב במקום אחר דע מאי"ן באת ולאי"ן בלא יו"ד אתה הולך) ע"י התלבשותה בגוף הגשמי תתעלה בעילוי זה, ולכאורה הוא פלא, אך הענין כידוע דשרש מחצב הנשמות הוא מבחי' פנימי' הכלים דע"ס דז"א ושרש המלאכים מבחי' חיצוניות הכלים כו' כמ"ש בע"ח, ויש להבין מהו בחי' פנימי' הכלים כו' בהיות ידוע בענין אורות וכלים דאצי' כמאמר הידוע חכ' מוחא חסד דרועא ימינא כו' קרקפתא כתר כו' שר"ל מוחא הוא בחי' הכלי לאור החכ' ודרועא כלי לאור החסד וכן קרקפתא לאור הכתר וע"ז אמר בכלל דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד כו', וביאור זה ידוע עד"מ מאדם התחתון שהאברים שבגוף הם בחי' כלי לאור וחיות הנפש, ואין להם ערך כלל לגבי רוחניות האור והחיות שבנפש יותר מערך העשב לגבי רוחניות כח הצומח שמצמיחו, שמ"מ יש קצת ערך ביניהם מאחר שהרוחניות דכח הצומח מגדל לעשב וממנו נמצא מציאותו תמיד, אבל הגשמיות שבאברים לגבי רוחניות האור והחיות שבנפש אין ערוך ודמיון כלל לא מיני' ולא דוגמתו כמו אור השכל שהוא רוחני ביותר ומשכנו במוח שהוא גשמי מאד ואין לו דמיון גם בקצת ערך לגבי הרוחניות לא מיניה ולא דוגמתו רק ששורה ומתלבש במוח בדרך צורה לחומר בלבד כמו בראי' הרוחניות בכלי חומר העין הגשמי שכלי חומר העין הגשמי הוא רק בחי' חומר מוכן לקבל צורה דאור הראי' ברוחניות להיותו עוצם חומר ספירי כמו הזכוכית שמקבלת האור הגם שבהירות האור הוא רוחני יותר מבהירות הזכוכית (שהוא גשמי ממש ואפשר למשש בידים גשמיים) מ"מ קצת דוגמא והשתוות לבהירות והזדככות הזכוכית לקבל בתוכה בהירות האור הרוחני, וכך כלי העין מוכן בגשמיות בהירותו לקבל בהירות רוחני דאור הראי' וכך יובן ג"כ בהכנת חומר המוח הגשמי לקבל צורה רוחניות דאור השכל שבהכרח יש בחי' דוגמא בחומר המוח לאור השכל הרוחני הגם שהוא בהגשמה כנ"ל, כי א"ל לא היה מוכן לקבל צורת אור השכל כלל כנראה בחוש הרוצה להחכים באור השכל מייגע כלי המוח דוקא (וכמארז"ל הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות שהוא עמוק ביותר) הרי מי שמחו כלי מוכן ביותר ע"כ אור שכלו ותבונתו ביותר מזולתו שאינו חכם כ"כ מפני שאין כלי מחו בהכנה כ"כ (והיינו שהאיש מזריע לובן שממנו מוח העצמות ומוח שבראש כידוע, וע"ז אמרו דמלאך הממונה כו' שואל טיפה זו מה תהא עליה חכם או כו' ר"ל אם תהא כלי מוכן לקבל צורת אור השכל הרבה או מעט וכן הרי ימים ידברו כו' לפי שכלו יהולל איש כו', שבימי הזיקנה נעשו כלי המוחין יותר מוכנים לקבל עומק אור השכל וכמ"כ יובן בכל בחי' כח ואור וחיות הנפש המלובש באברי הגוף שאין לאברים ערך עם האור והחיות כלל רק מפני בחי' דוגמא והשתוות בעלמא מתלבש ושורה בו כנ"ל בכל אבר ואבר

המוכן לקבל צורת האור והחיות כנ״ל, והתלבשות הרוחניות בגשמיות הזאת הוא התלבשות בדבר שאינו מערכו כלל לא מיניה ולא דוגמתי׳ כנ״ל ולא נשאר חיבור וקישור רוחניות בגשמיות שיש ביניהם קצת ערך ושייכות כו׳ וכ״ז יובן למשכיל למעלה בבחי׳ אור וכלי דאצילות כמאמר גופין תקינת לון כו׳ דאתקריאו גופין לגבי נשמתין כו׳ שהוא בחי׳ כלים לאורות עליונים כמו חכמה מוחא, מחא הוא רק כמו בחי׳ כלי חומר מוכן לקבל אור החכמה שנאצל מעצמות אוא״ס ואין לו ערך לגבי בחי׳ האור שנמשך מאוא״ס שנק׳ הכים ולא בחכ׳ ידיעא כלל כי הוא המדע כו׳ הוא וחכמתו א׳ באחדות הפשוט כו׳ וכן חסד דרועא ימינא הוא בחי׳ כלי לאור החסד ע״ד הנ״ל כאברי הגוף לגבי אור וחיות הנפש כו׳, וכן עד״מ בכל אורות דע״ס דאצי׳ הרי המה באים רק בדרך התלבשות בבחי׳ הכלים שלא כהתלבשות רוחניות בגשמיות שיש ערך קצת ביניהם כנ״ל רק שיש בכלים מעין דוגמא קצת והשתוות לאורות כמו חומר מוכן לקבל צורת השכל כנ״ל) והנה ידוע דע״ס דאצי׳ וק׳ ע״ס בלי מ״ה בלי מהות כלל וע״ז אמר דאיהו וחיוהי חד ממש, וכמ״ש בסוף המאמר לאו דאית לך מכל אילין מדות כלל דמשמע שמושללים מגדר מציאות מדה לגמרי כמ״ש המתנשא מימות עולם שמרומם ומנושא בערך מבחי׳ מדות שנק׳ ימות עולם כידוע ולפי ענין הנ״ל בבחי׳ אורות וכלים הרי יש עכ״פ מציאות מדות לאורות רק שאין לבחי׳ הכלים ערוך אליהם כנ״ל, אך הענין דבאמת יש ג׳ מדריגות הא׳ בחי׳ האורות כמו שהם כלולים בעצמות המאציל ממש ונק׳ ע״ס הגנוזות במאצילן וזהו שאמר אנת הוא חד ולא בחושבן פי׳ חד יחיד בעצם והינו כמו שכלולים בעצמותו כו׳ כידוע החילוק שבין אחד ליחיד, פי׳ כי אחד היינו שנעשה בחי׳ אחד כמו למשל התפשטות מכח היד כשמנענעים היד לעשות איזה מלאכה וכדומה ואח״כ כשנח וחוזר התפשטות כח היד לעצמותו נעשה בחי׳ אחד אבל בחי׳ יחיד היינו יחיד בעצם והיינו כח היד כפי שהוא בעצם חיות היד קודם שמנענע לעשות מלאכה שיש בחיות היד בודאי כח נוסף לעשות מלאכה ומיוחד בבחי׳ היד עדיין בבחי׳ עצם החיות של היד וכמו״כ כל העשר כחות כשהם מיוחדים בעצם הנפש וכלולים בעצמות מהות הנפש קודם שמתפשטים מעצם הנפש (כמ״ש במ״א בענין הטובע בנהר או היוצר ליהרג שיש לו אז שכל ומדות כו׳ וכלולים הכל בעצמיות הנפש כו׳) וכמו״כ למעלה ע״ס הגנוזות במאצילן הם כלולים בהעלם עצמיות המאציל וזהו אנת הוא חד פי׳ חד לשון יחיד בעצם כנ״ל, וזהו שאמר ולא בחושבן פי׳ הגם שכלולים בו כל הע״ס כנ״ל אבל אינו בחשבון עשר לפי שהם מיוחדים בעצמותו כנ״ל אך בירידת האור מעצמותו להתלבש בכלים להיות כמו צורה לחומר הוא מדריגה הב׳ שזהו שאמר ע״ס בלי מ״ה בלי מהות עדיין רק התפשטות מבחי׳ עצמות המאציל כמו שעצמותו הוא פשוט בתכלית כן בחי׳ ההתפשטות מעצמותו עדיין הוא ג״כ פשוט בלתי שום התחלקות וע״ז אמר חכים ולא בחכמה ידיעא כו׳ לפי שהוא בחי׳ התפשטות מעצמותו להיות ע״ס אבל הוא פשוט עדיין כמו שעצמותו פשוט כנ״ל ונק׳ המתנשא מימות עולם כנ״ל, וע״ז אמר איהו וחיוהי חד כו׳, והמדריגה הג׳ הוא התלבשות אורות בכלים שנשתנה מהות האור מכמו שבא מלמעלה מעצמיות המאציל שהי׳ פשוט עדיין כנ״ל ונמצא במציאות אור החכמה או חסד כו׳ כל אור

לפי אופן התגלות בכלי שלו חכמה במוח כו׳ ואעפ״י שאין ערך לבחי׳ הכלים לבחי׳ גילוי האור כי הן רק כמו חומר מוכן לקבל הצורה בלבד כנ״ל מ״מ לא אמר ע״ז המתנשא מימות עולם מאחר ששורה ושוכן בה ויש להם השתוות מעין ודוגמא לבחינת האור הרוחני כנ״ל, כמו למשל אור הראי׳ הרוחני׳ כשנמשכת ובאה בבחינת גילוי להתלבש בכלי העין לפי אופן הכנת חומר כלי עין כמו כן אור השכל הרוחני התגלותו לפי אופן חומר כלי המוח וכן בכל האברים כמו טעימת החיך בטעמים גשמיים וריח החוטם ודיבור בפה ושמיעה באוזן כו׳, וכמו כן יובן למעלה דגם שאין לו גוף כו׳ כי לא אדם הוא כו׳ הרי נאמר על הכסא דמות כמראה אדם כו׳ וכמו שכתוב וירא ה׳ כו׳ וכמאמר גופין תקינת לון כו׳ שהוא בחי׳ שינוי מהות אורות דמאציל מצד התלבשותם בגופים שהם בחי׳ הכלים כו׳ שהכלים מגבילים ומסתירים לאור לאחזאה כו׳, ועכ״ז אמר דאיהו וגרמוהי חד והוא בבחי׳ פנימיות הכלים דוקא כי גם בכלים יש ב׳ מדריגות בחי׳ פנימיות הכלים מתאחדים עם האור ממש, והיינו בחי׳ מציאות עשר כחות כנ״ל, ובחי׳ חיצוניות הכלים והיינו התפשטות מן מציאות כחות הנ״ל לעשות פעולה כמו במציאות חכמה להתחכם בו כמו איזהו חכם הרואה את הנולד כו׳, (וכמו נביא הרואה שבחי׳ נבואה הוא בחי׳ עצם, ומה שרואה דבר העתיד ע״י הנבואה הוא בחי׳ חיצוניות והתפשטות מן הנבואה עצמה וד״ל) ומזה נמשך שרש התהוות הנבראים בע״ג והוא מ״ש בע״ח דהמלאכים נמשכים מחיצוניות הכלים ונשמות מבחי׳ פנימי׳ הכלים.

ולהבין זה בתוספת ביאור יש להקדים מ״ש נשמה שנתת בי טהורה היא, פי׳ מבחי׳ טה״ע אלא שאתה בראת יצרת כו׳ שנשתלשלה לבחי׳ בי״ע עד שנתלבשה בחומר הגוף הגשמי, וזהו שנפחת בי כו׳, והנה ידוע דהבריאה הוא בחי׳ יש מאין דוקא, ויש להבין איך אמר מאין ליש הלא כתיב ממך הכל, וכמ״ש ברמב״ם מאמיתית המצאו כל הנמצאים כו׳, הרי שכל הנמצאים נמצא מאמיתית אוא״ס שהוא מקורא דכולא עיקרא ושרשא דכל עלמין, אך הענין הוא דבאמת בחי׳ גילוי האור מאוא״ס להחיות העולמות אינו בא בבחי׳ יש שנק׳ שפע והמשכה עד״מ המשכה גשמיות שההשפעה נק׳ יש ויש מי שמשפיע שהוא בבחי׳ מציאו׳ נתפס ויש לשאול עליו מי הוא המשפיע, אבל באוא״ס שנק׳ קדמון לכל הקדומים והוא בחי׳ אין המוחלט בלתי נתפס במציאות יש כלל דהא לית מח׳ תפיסא ביה כלל ע״כ גם ההשפעה מאורו הוא בבחי׳ אין כמו ע״ס דאצי׳ שנק׳ בלי מה רק כשמתלבש בכלים נתגלו במציאות יש ונמצא שכל התהוות הבריאה שנתהוו מבחי׳ גילוי אוא״ס הוא בבחי׳ יש מאין, אמנם גוף ההתהוות הוא בבחי׳ יש רק שנמצאו ונתהוו בבחי׳ אין כנ״ל וזהו ההפרש בין פנימי׳ הכלים לחיצוניות הכלים דבחי׳ פנימיות הכלים עדיין מתאחד עם האורות שנק׳ ע״ס בלי מ״ה מצד שרשן בעצמות אוא״ס דאיהו וגרמוהי חד ואינו נק׳ יש מאין, ואעפ״י שמתגלים האורות לפי הכלים מ״מ פנימיות הכלים הוא ג״כ בבחי׳ אין (בבחי׳ דוגמא לבחי׳ האורות כנ״ל) אבל בחי׳ חיצוניות הכלים שנבדלים מבחי׳ האורות נק׳ יש מאין להיותו מוגבלים במציאות יש רק שנתהוו האורות כידוע שמהתעבות האור

נעשה כלי בבחי' יש ועי"כ כל התהוות יש מאין הוא בבחי' חיצוניות הכלים כמו המלאכים שנמשכו ונתהוו מצד חיצוניות הכלים אעפ"י שנק' אין לגבי התהוות המלאכים מ"מ פעולתם הוא לעשות יש משא"כ בחי' פנימיות הכלים ששם הוא בחי' אין דאורות ממש ומשם נמשך שרש התהוות הנשמות (עד"מ טיפה ממוח שהוא פנימי' כלי המוחין) וז"ש נשמה כו' טהורה היא מבחי' טהירו עילאה ואח"כ אתה בראת יצרת נפחת כו' שממנה ב' מדריגות טהורה ובי"ע שהוא בחי' אבי"ע, ומה שקרא לאצי' בשם טהורה, דהנה ידוע שבחי' הקו"ח דאוא"ס נמשך מבחי' טהירו עילאה עצמות אוא"ס כתרגומו של צהריים טיהרא מענין תוקף הבהירות כעצם השמים לטוהר והוא בחי' תוקף גילוי אור העצמי בבחי' א"ס ממש, ובחי' הקו"ח נמשך לאצי' ונק' טהור לפי שיש הפרש בין קדוש לטהור כי בחי' קדוש הוא בחי' הבדלה בערך כמו אל תיגע בי כי קדשתיך שהוא ענין רוממות בערך בהפלאה גדולה עד שמובדל לעצמו בלי שום השתתפות עמו גם בקצת ערך כלל ולכך נק' קדוש ומובדל מכל אדם ואמנם פי' טהור הוא שאינו קדוש ומובדל מעיקר תולדתו אלא הוא כשאר אדם ונתפס בערך עמהם רק שאור נשמתו טהורה היא בבחי' הבהירות יותר מכל הנשמות הרי שמציאות הנשמות ניתפס בערך אחד רק שבטהרה שהוא תוקף הבהירות והזדככות היא נבדלת מכל הנשמות ולא בעצם מהותה וכן משמע בזהר בפי' קדוש וטהור דטהור יוצא מידי טומאה על כל פנים דהיינו שנזדכך מכל סיג וישות שנמשל לעכרורית בתכלית והוא הביטול מיש לאין, אבל לא בחינת אין בעצם שנקרא קדוש שלא שייך בו ענין הזדככות כלל כי הזדככות הוא להסיר כל עכרורית המחשיך גם הדק שבדקות עד שיזדכך לגמרי וזהו לפני הוי' תטהרו מבחי' מים טהורים דטהירו עילאה בחי' אור בהיר בתכלית עילוי ההפשטה מבחי' יש ע"כ מטהר כל טומאה שנמשך מבחי' יש דנוגה כידוע לבטל כל יש לאין אבל עצמות אוא"ס נק' קדוש בחי' אין העצמי שלא שייך לומר בחי' הזדככות ובהירות האור, וע"כ אינו נק' בשם טהור כנ"ל וכמו"כ יובן למעלה ההפרש בין עצמות אוא"ס ממש שנק' קדוש ומובדל בערך גם מהיות בחי' סובב וממלא שהוא הקו"ח דלית מח' תפיסא אפי' מח' דא"ק להיותו אינו נתפס בערך כלל ע"כ הוא מובדל בעצמות באור פשוט יחיד ואין שני לו גם בקצת ערך, אך בחי' הארת אוא"ס להיות מקור לקו"ח שנק' סובב הכללי נק' טהירו עילאה לשון הזדככות האור ובהירות שהוא מושלל לגמרי מכל בחי' יש והוא למעלה מכל האורות שנמשכים בבחי' בהירות בלבד אבל הוא נתפס בבחי' מציאות האור להיות מקור לעולמות בבחי' סובב עכ"פ, והיינו בחי' אצי' כידוע בכללות ההשתלשלות דאבי"ע, הרי בחי' א"ק שנמשך מראשית הקו נקרא אדם דבריאה שנברא מאין ליש מטה"ע הנ"ל כמ"ש לכבודי בראתיו יצרתיו כו' ונק' נשמתא דפרחא מחיי עולמים ועתיק ואריך נק' אדם דיצירה ח"א דאצי' נק' אדם דעשי' שהוא בחי' אר"כ בבחי' עשי' כמ"ש במ"א ובחי' טה"ע הוא בחי' אצילות והוא היר"ד דהוי' העצמית אוא"ס הוא למעלה מבחי' טהירו זו ונק' קדוש (ומ"ש כי קדוש אני קדושתי למעלה כו' לפי שע"י המצות נתעלה הנשמה למעלה מטה"ע כו', דהיינו בבחי' קדושת עצמות אוא"ס, אבל קדושת

עצמותו למעלה גם מקדושה זו שאינה רק הבדלה בערך לגבי העולמות דקו ואין זה ערך לגבי קדושת עצמותו) וזהו בדרך כלל, וכמו"כ ניצוץ אלקי בפרט שבחי' יחידה שבו הוא מטה"ע ואח"כ אתה בראת יש מאין דטהירו שהרי בחינת טהירו מאיר בקו עד סוף העשי' בכלל ובפרט, וזהו יצרתיו כו' היינו עד בחי' פנימי' הכלים דז"א שנק' אדם דעשי' בכלל כנ"ל, משא"כ בחיצוניות הכלים שם נפסק אור הקו כי חיצוניות הכלים נבדלים מבחי' אור כנ"ל וע"כ הנשמה דוקא נק' טהורה ונק' אדם אדמה לעליון ממש משא"כ המלאכים כנ"ל.

ובזה יובן מ"ש מאין באת מאין דטהירו עילאה הנ"ל ולא"ן בלא יו"ד בחינת קדושת עצמותו אור אין סוף והוא העלי' שאחרי הירידה, ועל כן נוח לו שלא נברא יש מאין, ואמנם אחר שנברא נק' טוב מאד שנתעלה למעלה ממקור חוצבה, והנה מה שהנשמה מתעלה במעלה גדולה כל כך למעלה מטה"ע הוא על ידי מעשה המצות בעוה"ז דוקא כשהמצות מלובשים בדברים גשמיים דדצ"ח כמו ציצית בצמר כו' ותפילין בקלף כו', ולזה אמר יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי עוה"ב כי מקור חיי עוה"ב הוא רק זיו השכינה שנמשך מבחי' או"כ שאין לה ערך לבחי' עצמות אוא"ס שנק' קדוש למעלה מבחי' טה"ע הנ"ל שהנשמה מתעלה לשם ע"י מעשה המצות בעוה"ז דוקא, אך יש להבין הלא עיקר בחי' המצות הוא בחי' הכלים די"ס דאצי' כידוע דרמ"ח פקודין הם רמ"ח אברים ועד"מ אברים שאור וחיות הנפש מלובשים בהם בבחי' צורה לחומר כידוע דמצות תפילין הם מוחין לז"א ובחי' טלית הוא בחי' המקיפים כו', וזהו הקב"ה מניח תפילין כו', ועד"ז כל בחי' מצות עליונות הרוחניות שנק' מצותיו כמ"ש במ"א, וזהו קיים א"א כל התורה בבחי' הרוחניות, והרי גם אם נאמר דמצות שלנו הנעשי' בגשמיות מנוגה עי"ז נעשו בחי' רמ"ח אברים דמלכא למעלה ברוחניות כמ"ש ועשיתם כאלו עשאוני כו' הרי אין כל זה מגיע רק בבחי' אוא"ס המתצמצם באו"כ בבחי' אצי' ע"י בחי' קו"ח, אבל איך נאמר שע"י קיום המצות תתעלה הנפש למעלה מבחי' הקו גם למעלה מטה"ע מקור הקו"ח שנק' קדוש, אמנם כ"ז יובן עפ"י מאמר הידוע דנעוץ תחב"ס דוקא ולא באמצען, וזה פלא לכאורה דאם נק' סוף להיותו למטה מכולם למה בו מאיר תחלתן דוקא ולא באמצען שלמעלה מבחי' סופן (ובפרדס אמר משום דבסופן דוקא בחי' או"ח לקדמותו כמשל הכאת השמש בארץ כו' וג"ז יש להבין למה האור חוזר לתחילתו דוקא בסופו ולא באמצע הליכתו, ומה שמביא ראי' מן המים החוזרים ועולים למעלה עד מקור חוצבם שמשם יצאו הא גופא יש להבין טעמו של דבר למה בהגיעם לסוף יחזירו לתחילת מקומם ולא קודם שיגיעו לסופן) והנה שרש הדבר הוא להיות כי זה כלל גדול בכל מקום שכל אור היותר עליון בלתי מושג ומתקבל למטה ממנו מפני שאין ערוך אליו כלל הנה לא יוכל לבוא בהתלבשות רק במדריגה היותר אחרונה דוקא שם הוא יבוא גילוי כחו דוקא ולא במדריגות העליונות אעפ"י שקרובים אליו בערך יותר ממדריגת היותר אחרונה והיינו ענין נעוץ תחב"ס בסופן דוקא יכול האור העליון מהכל הנק' תחילתן להתלבש ולא במדריגה שנק' אמצען כמו בחי' הכתר

שנק׳ תחלתן אינו מתלבש רק במל׳ שנק׳ סופא דכ״ד ולא באמצען כמו חו״ב ומדות וכהנ״ל ולזה אמר דכתר מל׳ הוא כתר עליון כידוע לפי שנעוץ תחב״ס והוא מפני שנעוץ סוב״ת והכל א׳ כידוע.

ולהבין ביאור זה הנה אנו מוצאים דבר זה ממש בבריאת שמים וארץ הגשמיים דהנה אנו רואים שהארץ הלזו הוא סוף כל המדריגות בין בסדר חלקי דצח״מ הרי בחי׳ הדומם מדריגה היותר אחרונה ובין בבחי׳ משפיע ומקבל ששמים נק׳ בחי׳ משפיע והוא ע״י המזלות הקבועים בו המשפיעים כולם בארץ והארץ הוא בחי׳ מקבל כידוע, ואעפ״כ יש בארץ מדריגה עליונה שאין בכל אשר למעלה הימנה והוא מ״ש הכל היה מן העפר שכל התהוות מציאות חדשה מתהווה דווקא מן הארץ כמ״ש תוצא הארץ נפש חי׳, והיינו מפני שיש בארץ כח עליון המהוה כל התהוות בחידוש מעיקרו הנק׳ חידוש יש מאין משא״כ בכל אשר על הארץ שאין בהם כח זה להמציא יש מאין ממש (שהרי לא יתהווה מים חדשים מיסוד המים שעל פני הארץ ולא רוחות חדשות מיסוד הרוח כו׳ רק בדרך יציאה מהעלם לגילוי) כמ״ש משיב הרוח, וכן המים שמקורם בהעלם יוצאים לידי גילוי בלבד, משא״כ בעפר הארץ שמצמיח כל צמח תבואות ואילנות ופירות וכה״ג בבחי׳ התהוות חדשים מאין ממש שלא בדרך העלם וגילוי (וכן מים חדשים בעובי הארץ שנק׳ מים חיים) כי א״א לומר שיש בעפר הארץ בהעלם מן כח הצומח דתבואה ופירות כי כח הצומח הוא כח היולי להצמיח הכל מאין ליש, ומה שגדל כל פרי עץ למינהו דווקא אין זה מצד כח המצמיח רק מסיבת נטיעת שנוטע בארץ עץ עושה פרי כזה דוקא ע״כ כח הצומח מצמיחו כפי טבעו ויש שגדילים בארץ בבחי׳ יש מיש כמו ע״י זריעה ונטיעה שהגרעין הנזרע בארץ נכלל בכח הצומח שבארץ ומצמיח דוקא כדוגמת הנזרע אם חטה או נטיעת פרי שאין זה התהוות חדשה מעיקרו רק שנתחדשו מכח הצומח מחדש, ומ״מ אינו נק׳ יש מיש כלל והו״ז כחידוש גמור מאחר שכח הצומח אין בו בחי׳ הנזרע שהרי הוא כח היולי לגמרי ואינו דומה לכח המוליד שבנפש האדם והבהמה שיולידו ג״כ בבחי׳ יש מאין נפש חדשה, וא״כ לכאורה הרי במדבר יש בו ג״כ כח המהווה יש מאין גם בכח הצומח שמוציא פירות, אך אין זה דומה כלל לבחי׳ העפר שהוא בחי׳ הדומם כנ״ל, שבחי׳ כח המוליד שבמדבר וחי הרי יש מאין הוא בדומה לו למינהו דוקא שאין האדם יוליד בהמה כו׳, משא״כ כח המצמיח שבארץ שמצמיח הכל בהשוואה אחת תבואות ואילנות וגם חלקי החי והמדבר שיש בהם כח המוליד הוא בא ונמשך מכח הארץ שמגדלת הכל וכמ״ש והעוף ירבו בארץ דוקא והכל היה מן העפר וכולם מקבלים בבחי׳ יש מאין מן הארץ דוקא וראי׳ לדבר מאותן הדברים שאין יניקתם מן הארץ אין בהם כח המוליד כמו האש והרוח וכוכבי הרקיע לפי שהארץ הוא בבחי׳ היושר דפרצוף האדם כמ״ש עיני הארץ כו׳, והשמים בבחי׳ מקיפים על הארץ שהם מבחינת עיגולים דתהו כמ״ש במ״א, וע״כ יש בחי׳ יש מאין בארץ כמו בתחלתן ממש, וגם יש דברים הרבה שנגדלים מן הארץ בלי נטיעה כלל כמו אילני סרק ועשבים שזה ודאי בחי׳ יש מאין גמור, ואין זה רק מפני שבארץ הוסד כח העליון שבתחלת הבריאה שהוא כח אלקי ממש המהווה יש מאין שגם החכמה מאין

תמצא דבראשית נמי מאמר הוא ומבחי' החכ' ולמטה באה האור בבחי' השתלשלות יש מיש העלם וגילוי בלבד כידוע דהמדות נולדים מן השכל בבחי' יש מיש כי מציאות המדות כבר היו בשכל כידוע כו' עד בחי' הדיבור שנק' ארץ שמהווה מאין ליש לפי שנעוץ סוב"ת ג"כ כנ"ל, וא"כ אנו רואים בחוש שכח אלקי היותר עליון שנק' אין לגבי החכמה ג"כ, הנה לא ימצא גילוי אורו להיות יש מאין רק במדריגה היותר תחתונה שהוא עפר הארץ שיש בה ג"כ כח התהוות יש מאין היולי כמ"ש תוצא הארץ דוקא, והיינו שנעוץ תחב"ס דוקא ולא באמצען שבאמצען שם האור נמשך בבחי' יש מיש ולא בבחי' יש מאין (ומה שהוא בבחי' דומם היינו מפני שהוא בחי' עצם היולי ולא בבחי' התפשטות והתגלות כמו צח"מ שהן בבחי' גילוי והתפשטות מפני שאינם בחי' עצם רק התפשטות מן העצם לכן הכל הי' מן העפר) ומזה יובן עד רום המעלות ענין נעוץ תחלתן כו' כמו גם בעולם הנאצל דבחי' הדומם דאצי' שנק' עפר הארץ העליונה בחי' עפר אשר בקרקע המשכן כמ"ש אסתר קרקע עולם היתה, פי' אסתר שמסתתרת בבי"ע בחי' קרקע לעולם הנאצל יש בה דוקא מתחילתן שהוא בחי' אור הכתר דאצילות שלמעלה מחכמה דאצילות וכ"ז מטעם הנ"ל כל אור היותר עליון הבלתי נגלה אינו בא בהתלבשות רק למטה מטה יותר דוקא. ובזה יובן מאמר הנ"ל דכתר מלכות איהו כתר עליון לפי שתחילתן אינו מאיר רק במל' סופא דכ"ד ולא באמצע כמו חו"ב ומדות דהיינו שאינו מאיר בחו"ב ומדות רק בבחי' יש מיש אבל בסופן בא אור תחילתן ממש, וגם לא כמו שמאיר בחכמה מאין ליש שאין בחכמה כח המהווה מאין מאחר שחכמה עצמה נתהווה בבחי' יש מאין דכתר משא"כ במל' בא כח דכתר עליון ממש דהיינו להוות מאין ליש כנ"ל ונמצא הגם דאבא יסד ברתא והדיבור נק' סוף והחכ' נק' ראשית, מ"מ מצד דסוף הכתר במל' בחי' המל' למעלה גם מבחי' החכמה, וז"ש ביום ההוא יצאו מ"ח מירושלים אל הים הקדמוני והיינו בבחי' או"ח דמל' כמ"ש במ"א, ובכ"ז יובן ג"כ ענין בחי' שרש המצות הנעשים בגשמיות שעי"ז דוקא תתעלה הנשמה למעלה גם ממקור הקו שממנו נמשך או"כ דאצי' שהם בחי' רמ"ח מ"ע העליונים כנ"ל, דהנה כתיב זורע צדקות כי המצות הנעשים בגשמיות נמשלו לבחי' זריעה בארץ עליונה וידוע דכל המצות נק' בשם צדקה וכתי' אור זרוע לצדיק שגם שהמצות כמו שהם למעלה המה בבחי' הרוחניות בבחי' או"כ דז"א אבל בירידתן למטה בבחי' המל' נמשלו לבחי' זריעה עד"מ זריעת גרעין בארץ שמעורר לכח הצומח להיות מאין ליש מפני שנעוץ כנ"ל וכמר"כ יובן למעלה בבחי' אור הזריעה דאור עליון בארץ העליונה שתוציא צמחה בבחי' יש מאין שהוא כח התחלה דכתר עליון שלמעלה גם מח"ע דא"ק שנמשך מראשית הקו כידוע שהוא מבחי' עצמות אוא"ס שלפני הקו לפי שנעוץ כו', ולפי"ז יובן דדוקא ע"י מצות מעשיות תתעלה הנשמה האלקית גם למעלה מבחי' הקו מקור האו"כ דאצי' שנק' רמ"ח פקודין למעלה לפי שסוף מעשה עלה במח' תחלה בבחי' מח' הפשוטה בעצמות אוא"ס שלמעלה גם מטה"ע מקור הקו שנק' כתר הכללי כנ"ל, וז"ש חצים אל הים הקדמוני כנ"ל, (וגם בבחי' רמ"ח פקודין העליונים הנק' אדם בחי' מדבר הוא בבחי' יש מאין הארץ העליונה שמצמחת ע"י המצות מעשיות למעלה הימנה כמו בארץ הגשמי', וזהו שע"י המצות דוקא אמר קדושים תהיו

והייתם קדושים כי קדוש אני כידוע שהוא בחי׳ קדושת עצמיות אוא״ס שלמעלה מבחי׳ טה״ע לפי שבחי׳ גילוי אוא״ס שהוא אין האמיתי אינו מאיר רק בסופא דכ״ד כנ״ל, ובכ״ז יתורץ מ״ש למעלה איך נעשה אתעדל״ע ע״י אתעדל״ת אחרי שאין ערוך ביניהם כלל, כי הנה שורש הנשמה אלקית הוא מבחי׳ טה״ע מקור הקו וע״י המצות בעוה״ז תתעלה למעלה מבחי׳ טה״ע לבחי׳ קדושת עצמות אוא״ס ב״ה מטעם הנ״ל, ועי״ז יש ביכולת הנשמה אלקית לעורר אתעדל״ע בעצמות אוא״ס ע״י אתעדל״ת שלה בתומ״צ בעוה״ז דוקא, והיינו ענין ירידה צורך עליי׳ הנ״ל.

ובכל זה יתורץ ג״כ המאמר דנוח לו לאדם שלא נברא, ואעפ״י שנאמר טוב מאד בבריאת האדם כי ודאי ירידת הנשמה מטהירו עילאה להיות בא בהשתלשלות אבי״ע כנ״ל בענין לכבודי בראתיו כו׳ הוא ירידה גדולה שהרי כל בריאה הוא יש מאין כידוע, ואפי׳ בריאה דא״ק מטהירו עילאה כנ״ל, תהו מאין באת מאין דטה״ע הנ״ל ובפרט שלא נודע עדיין אם ירידה זאת תהיה ממנה עליי׳ ע״י מעשה המצות בעוה״ז ע״כ נמנו וגמרו דנוח לו לנשמה שלא נברא מטעם הנ״ל אך לאחר שבאתה בבריאה יש מאין באבי״ע עז״נ כי טוב מאד לפי שע״י המצות והתשובה בעוה״ז תתעלה לבחי׳ קדוש שלמעלה מבחי׳ טהור והוא הנק׳ טוב מאד פי׳ טוב הוא כמו בחי׳ טבע הטוב להטיב לכל להיות בחי׳ טובו להטיב הוא בבחי׳ א״ס, והיינו בחי׳ מל׳ דא״ס הנק׳ סובב הכללי ולמעלה הימנו הוא בחי׳ קדוש שנק׳ טוב מאד בלי גבול כלל כמו שהוא בבחי׳ עצמות א״ס ממש, משא״כ בחי׳ מל׳ דא״ס שנק׳ סובב הכללי שנק׳ טוב אינו נק׳ בלתי בע״ג רק לגבי השתלשלות דקו״ח בלבד כנ״ל (ח״ש ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו כו׳ היינו ע״י תשובה מעומקא דליבא בבחי׳ ממעמקים קראתיך בחי׳ עומק אחר עומק היינו שמלבד הרצון האמיתי מנקודת הלב לה׳ נוסף לזה בחי׳ עקירת כל הרצונות אחרים רק לה׳ בלבד וכמ״ש מי לי בשמים כו׳ ונק׳ ממעמקים ב׳ עומקים עומק אחר עומק כמ״ש במ״א ועי״ז תתעלה מעומק תחת לעומק רום ג״כ בעילוי אחר עילוי והיינו לבחי׳ קדוש שלמעלה מבחי׳ טהור שנק׳ ג״כ רום בבחי׳ מקיף לגבי קו״ח בלבד אבל ע״י אתעדל״ת של ממעמקים הנ״ל תתעלה לבחי׳ קדוש הנ״ל וא״ל יפשפש במעשיו היינו ע״י מע״ט של מצות מעשיות כנ״ל וד״ל) תהו לאן אתה הולך לאן בלא יו״ד שהוא בחי׳ קדוש שלמעלה מבחי׳ אין דטהירו עילאה כנ״ל וד״ל.

ביאור על ושננתם

להבין שרשי הדברים הנ״ל, הנה ידוע שדרך כלל מתחלקים העולמות לד׳ והן אבי״ע ודרך פרט יש באצילות עצמו ד׳ עולמות הללו אצילות שבאצילות בריאה שבאצי׳ עד עשי׳ שבאצי׳ והיינו כי הכתר הוא בחי׳ אצילות שבאצילות וחב״ד הוא בחי׳ בריאה שבאצי׳ וחג״ת הוא בחי׳ יצירה דאצי׳

ונהי״מ הוא בחי׳ עשי׳ שבאצילות כידוע (הג״ה עמ״ש הרמ״ז ר״פ קרח כמש״כ דכתר הוא אצילות וחכמה הוא בריאה וכמ״ש והחכמה מאין תמצא פי׳ בריאה יש מאין ועמ״ש מזה בד״ה את שבתותי תשמרו בפי׳ בורא קדושים ישתבח שמך, ומ״ש בביאור ע״פ מי מנה כו׳ ורובע ישראל עכ״ה) ויש להבין מהו ענין עשיה שבאצילות שהוא בחי׳ מל׳ בכלל דהנה ידוע שבחי׳ מל׳ דאצי׳ היא מקור כל העולמות הנבראים יש מאין וכמ״ש כולם בחכמה עשית הרי נק׳ בחי׳ חכ׳ שבמל׳ ג״כ בשם עשיה וכמ״ש כל אשר חפץ ה׳ עשה כו׳ גם הרצון נק׳ עשי׳ והענין הוא כי כל בחי׳ ע״ס שבמל׳ דאצי׳ הואיל וירידתם הוא לבא למטה בבי״ע בבחי׳ עשיה להוות יש מאין בפעולה והמשכה ממש ע״כ גם בעוד בחי׳ המל׳ באצילות בלתי התפשטות אור ושפע עדיין בבי״ע ג״כ נק׳ בשם עשיה ונק׳ עשיה שבאצילות פי׳ להיותה בחי׳ מקור לעשי׳ ע״כ נק׳ בחי׳ עשי׳ שבאצי׳, ועמ״ש כה״ג בד״ה שובה ישראל עד שיש בחי׳ מדומ״ע בהשכל ג״כ וגם בלמעלה מהשכל, ועמ״ש מזה ג״כ בד״ה אני ישינה גבי רעיתי עכ״ה) והגם שבדבר ה׳ שמים נעשו כו׳ והדיבור למעלה מבחי׳ העשי׳ הרי ידוע שהמעשה מסתעפת מן הדבור דווקא כמשל המלך שגוזר ואומר והשומע גורתו מקיים בפועל המעשה ולא נק׳ מלך אלא מצד פקודת גזרתו שמתקיימת וכך למעלה מצד בחי׳ גזרת מלכות דאצילות כמו באמרו יהי אור יהי רקיע כו׳ נק׳ מלך ופועל המעשה ממילא באה כמ״ש ויהי כן וע״כ גם בחי׳ הדבור נק׳ מעשה על היותו מקור למציאות המעשה (הג״ה ועמ״ש בד״ה והיה מדי חודש בענין אשר נסתרת שם ביום המעשה עכ״ה) ונק׳ דבור זה מצות המלך וזהו ג״כ שרש בחי׳ המצות שנק׳ מצות המלך לשמוע גזרותיו בפועל המעשה דווקא וכמו כל מצות מעשיות כתפילין וציצית וסוכה ואתרוג וכיוצא שכולם מלובשים בענינים גשמיים דנוגה, אבל שרשם נמשך מבחי׳ מל׳ שנק׳ מצות המלך והיינו בחי׳ עשי׳ שבאצילות כנ״ל, וכעין זה נת׳ בענין דצח״מ שגם במדבר יש דצ״ח והנה דצח״מ הם כנגד עשיה יצירה בריאה אצי׳ א״כ במדבר שיש דצ״ח המ׳ היא בחי׳ דומם דהיינו אותיות הדבור שנקראו אבנים בס״י ושרש הדבור מבחי׳ מדבר שהוא כתר ועמ״ש בלק״ת בביאור ע״פ זאת חוקת התורה כו׳.

(קיצור ענין שבאצילות יש אבי״ע והמ׳ נק׳ עשיה שבאצי׳ ועמ״ש בד״ה והיה מספר בני ישראל שהמ׳ נקרא ארץ ושם שורש המצות מעשיות ועמ״ש ע״פ והארץ הדום רגלי).

ב) וזהו שרש המצות שהוא בבחי׳ מל׳ בכלל, אבל הנה בחי׳ שרש התורה הוא בבחי׳ ז״א כי הנה אורייתא מחכמה עילאה נפקת דהיינו מבחי׳ אור אבא דהיינו שרשה הראשון שיצאה משם אבל התורה עצמה שנתגלה באצילות הוא בבחי׳ המדות דז״א דווקא דהיינו בחי׳ חסד דין ורחמים הממוצע (ועמ״ש מזה בת״א בד״ה השמים כסאי) כך הרי עיקר התורה הוא להבדיל בין הטמא לטהור כו׳ והם הוראות איסור והיתר טמא וטהור כשר פסול שהוא ענין המדות לקרב ולרחק לומר זה כשר וזה לא כשר כי באמרו כשר טהור רצונו בזה שבדבר זה ישכון אור אלקי ויתלבש ובאמרו פסול טמא ר״ל שבזה לא

ישכון אלקות ואדרבה יסתלק משם וה״ז בא לרחק ולא לקרב והיינו שמאל דוחה שמסט׳ דגבורות ויש ימין מקרבת מסט׳ דחסד כו׳ ועמ״ש מזה ג״כ בביאור ע״פ שחורה אני ונאוה ששרש ב׳ בחי׳ אלו הוא מ״ש ושער רישיה כעמר נקי ולפעמים כתיב שחורות כעורב והם בחי׳ חו״ג ויש בחי׳ מדה ממוצעת בכך יוכשר ובכך לא יוכשר והוא בחי׳ ת״ת כו׳ ונק׳ ימין ושמאל ואמצע כידוע (הג״ה ולכן ניתנה התורה בחודש השלישי וכמ״ש בזח״ב יתרו ע״ח ובהרמ״ז שם שהוא בחי׳ תפארת ולכן הלכה כדברי המכריע וכן ארז״ל פ״ט דברכות דנ״ח סע״א והתפארת זו מתן תורה ושארז״ל עמ״ש בדהע״ה והוי׳ עמו שהלכה כמותו בכל מקום וזהו בחי׳ עליונה יותר מענין אלו ואלו דברי אלקים חיים הם כי זה שהלכה כמותו נמשך משם הוי׳ שהוא בת״ת בריח התיכון ועמ״ש מענין שבת״ת שם הוי׳ בלק״ת פ׳ תזריע בד״ה קא מיפלגי במתיבתא דרקיע ובאג״ה סי׳ י״ב בד״ה והי׳ מעשה הצדקה שלום עכ״ה) וזהו עיקר התורה והוא בחי׳ ז״א אך דאורייתא מחכמה נפקת דהיינו שהנהגות המדות שבתורה לאסור ולהתיר כו׳ היינו ע״פ אור החכמה דווקא כי בחכמה אתברירו דווקא דהיינו בחכמה שהוא בחי׳ אור אבא המלובש במדות דז״א והיינו בחי׳ שכל וטעם העליון במה יתלבש אור א״ס ובמה לא יתלבש שהוא שרש הנהגות המדות שבתורה לאסור ולהתיר כו׳ (הג״ה והנה כיון שעיקר התורה בתפארת שהוא קו האמצעי א״כ איך מקבל מהחכמה שהוא קו ימין אך י״ל כי יסוד אבא הוא דעת עליון דז״א שהוא קו האמצעי, וגם ע״פ קבלת הרמ״ק י״ל שהתפארת מקבל מהחכמה ע״י הדעת שהדעת מחבר חו״ב ומזווגם וממנו נמשך לתפארת ועמ״ש בביאור ע״פ ונקדשתי ענין פי׳ קדוש שהוא״ו שהוא תפארת עולה ומקבל מבחי׳ חכמה הנק׳ קדש עכ״ה).

קיצור והתורה היא בתפארת דז״א ומחכמה נפקת, רק שנתלבשה במדות חו״ג כשר ופסול והמכריע הוא ת״ת ולכן ניתנה בחודש השלישי.

ג) **וזהו** כי נר מצוה ותורה אור שהמצוה נק׳ נר בחי׳ כלי בלבד לאור דתורה וה״ז כדמיון אברי האדם שנק׳ בחי׳ כלים לאור וחיות הנפש (ועמ״ש מזה בד״ה כי תשמע בקול), וכידוע דרמ״ח פקודין רמ״ח אברים דמלכא כו׳ שהוא רק בחי׳ עשי׳ שבאצי׳ אך בחי׳ האור והחיות הן אורות התורה דהיינו בחי׳ מדות שבז״א כמ״ש ותורה אור והוא בחי׳ שם מ״ה שנק׳ שקיו דאילנא כו׳ דהנה מנין המצות הן רמ״ח אבל כללות שרשם אינם אלא בחי׳ ה׳ חסדים בלבד כידוע בפי׳ המאמר חכרי עם ו״ה רמ״ח כו׳ שהן בחי׳ ה״ח המגדילי׳ האילן כמו עד״מ האילן שגדל על המים שמצד יניקתו מלחלוחית המים נבדל ומתרבה (הג״ה ע״ד והיה כעץ שתול על פלגי מים ועל יובל ישלח שרשיו עכ״ה) כך גידול האברים והתרחבותן באדם הוא מצד הארת החכמה דווקא, והיינו שאנו רואים שגידול האברים בתינוק תלוי במשך ימיו שנמשך בו יותר מצלם דאו״א כו׳ כידוע והן עורקים וגידים דקים שיש במוח שמתפשטים בכל האבריו לגדל אותם ולהרחיבם מעט מעט במשך זמן כו׳ וזה נק׳ שקיו דאילנא כי האדם נמשל לאילן כמ״ש כי האדם עץ השדה כו׳ וכמו שהאילן נגדל על המים כך בחי׳ גידול אברי האדם נגדלים מעורקים שבמוחו והן נמשלים

למים ונק׳ ה׳ חסדים והוא בחי׳ יסוד הלחלוחי׳ מים שיש בעורקים שאין בהם דם המתפשט באברים שממנו מקור מוצא חלק המים שיש בדם עצמו כמבואר בספרי הרפואה (הג״ה והנה ה״ח אלו נמשכי׳ מאו״א שזהו ענין ועל יובל ישלח שרשיו וגם התורה ניתנה ביום חמשים ליצי״מ שהוא בחי׳ יובל שער החמישים, ולכן התורה שהיא ה׳ חסדים נגד חמשה חומשי תורה חמשה פעמים טוב בגימט׳ גביע כי ותורה אור וכתיב את האור כי טוב וה״ע גביע הכסף דיוסף זהו המגדל רמ״ח אברי ז״א שהם רמ״ח מ״ע עכ״ה) וזהו כי נר מצוה והתורה נק׳ אור חסד המגדל ומרחיב הכלי שנק׳ אבר ונעשה רמ״ח אברים בהגדלה וריבוי כי בתורה הרי הוא שרש ההמשכה שבאופן זה דכשם למצוה כו׳ ואח״כ נעשית המצוה שנק׳ מצות המלך והוא נק׳ כלי ומחמת ריבוי האור דתורה נמשך ריבוי הכלים דמצות וז״ש ותורה אור ה׳ חסדים כו׳ ואח״כ נעשה הרחבת כלים ונקרא רמ״ח אברים כו׳ והנה עכ״ז יובן טעם האומר דתלמוד גדול והיינו מצד עצמו כי התורה היא האור והמצות הם בחי׳ נר וכלי להאיר והוא בחי׳ עשיה שבאצי׳.

קיצור וזהו שהמצוה נק׳ נר והתורה היא אור ולכן ס״ל תלמוד גדול ועמ״ש בד״ה מנורת זהב וה״ע כמיא דאשקי לאילנא ה׳ חסדים המגדילים ועל יובל ישלח שרשיו. ~~גשם ספ״ג~~ והנה התורה שהוא בחי׳ כי האדם עץ השדה ה״ז גבוה מבחי׳ המצות שהוא עשיה ובחי׳ דומם גם כי עץ השדה זהו עץ חיים. וכן בשרשם בכתר שורש המצות מבחי׳ לבושיה כתלג חיוור בחי׳ דומם והתורה שרשה מבחי׳ ושער רישי׳ כעמר נקי בחי׳ צומח, ועוד כי זו״נ הם נק׳ שמים וארץ כמ״ש בד״ה האזינו השמים ותשמע הארץ והרי כגבוה שמים על הארץ כו׳, וגם כמו שמש וירח הם ג״כ זו״נ, ובמ״א נת׳ שההמשכה מאוא״ס בבי״ע צ״ל ע״י ממוצע והממוצע יש בו שני בחי׳ וזהו ענין זו״נ וכמו יצי״מ ע״י משה ואהרן כו׳ ועיין בת״א פ׳ בראשית בד״ה ענין הברכות שב׳ בחי׳ הנ״ל זהו ענין עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא כו׳, ומכ״ז יובן ענין תלמוד גדול, וזהו ע״ד גדול הוי׳ שם הוי׳ בת״ת כו׳ וכן השמש שהוא המאור הגדול נאמר שמש הוי׳ כו׳.

ד) **ומעתה** יש להבין טעם האומר מעשה גדול דהנה אע״פ שמבואר למעלה דשרש המצות הוא רק בבחי׳ עשי׳ שבאצי׳ שנק׳ מצות המלך כו׳ הנה מ״מ שרש יש למצות שהוא גבוה גם מבחי׳ שרש התורה שהוא בחי׳ חכמה והיינו מפני ששרש העיקר למצות הוא בחי׳ הכתר ונק׳ באד״ר תרי״ג ארחין דגלגלתא פי׳ גלגלתא הוא עד״מ עצם הראש שלמעלה מן המוחין שבתוכו כך למעלה הוא בחי׳ גלגלתא שלמעלה מבחי׳ מוחא והוא גלגלתא דא״א (הג״ה וכבר נתבאר למעלה שהכתר נק׳ אצילות שבאצילות והחכמה היא בריאה שבאצילות הרי א״כ כמו שהאצילות גבוה הרבה מהבריאה כך שרש המצות הוא למעלה מהתורה ועמ״ש מזה בד״ה ועתה יגדל נא כח אד׳ עכ״ה) ואף שהתורה ג״כ שרשם מח״ס דא״א מ״מ המצות שרשן מגלגלתא דמחפיא על מו״ס ותרי״ג ארחין שבגלגלתא הן תרי״ג מצות וכללות הענין הוא שהוא בחי׳ רצון העליון שיש בכל מצוה ששרש רצון זה הוא למעלה גם מבחי׳ ח״ס דא״א

כו׳, וביאור. דבר זה יובן בהקדים ענין בחי׳ ח״ס דא״א שהוא ענין הטעם לרצון למה ירצה כך וכך דווקא ונק׳ טעם כמוס ונעלם להיותו טעם ושכל לרצון העליון שלמעלה מבחי׳ חכמה באצי׳ כמ״ש והחכמה מאין תמצא וכידוע וזהו הנק׳ בגמרא טעמי המצות שלא יתגלו אלא לעתיד כדפירש״י ע״פ ישקני מנשיקות פיהו כו׳ והוא בחי׳ שרש התורה שנק׳ חכמה שלמעלה בב׳ אופנים בנגלה ובנסתר בנגלה הטעם בא ע״ד הפשט כמו מאי טעמא דר״מ כו׳ ובנסתר הטעם בא ע״ד הסוד ונק׳ פנימיות התורה כי אורייתא סתים וגליא כידוע ושדש הכל בבחי׳ ח״ס דא״א שהוא בחי׳ הטעם לרצון העליון שבמצות אבל הנה בחי׳ ארחין שבגלגלתא היינו בחי׳ הרצון העליון כמו שהוא עדיין מבלתי התלבשות בטעם ושכל גם בטעם כמוס אלא הוא רצון פשוט ונק׳ זה בחי׳ כתר שבכתר כי בחי׳ הטעם לרצון נק׳ חכמה שבכתר והוא בחי׳ ח״ס דא״א כנודע כי הכתר גם הוא כלול מע״ס כו׳ והנה באמת אין ערך כלל בין בחי׳ כתר שבכתר ובין חכמה שבכתר (ועמ״ש מזה בביאור ע״פ יביאו לבוש מלכות ובביאור ע״פ אני דפ׳ ציצית יעו״ש) כמו שבחי׳ הרצון שמלובש בטעם אין לו ערך עם הרצון העצמי שבלתי מלובש בטעם כו׳ ומצד זה שורש המצות גבוה גם משורש התורה כי הרי שרש המצות מגיע בבחי׳ רצון הפשוט שבבחי׳ גלגלתא שהוא למעלה מבחי׳ מו״ס שבתוכו כו׳ כעצם הראש שלמעלה מבחי׳ המוחי׳ שבו כו׳ וד״ל. ח״ש אשת חיל עטרת בעלה, אשת חיל היא בחי׳ מל׳ דהיינו בחי׳ מצות המלך שבמצות מעשיות ששרשו מגיע בבחי׳ רצון העליון הפשוט שהוא נק׳ עטרת והוא בחי׳ כתר שבכתר כו׳ ומשם נמשך גם עטרת לבעלה שהוא בחי׳ ז״א דאורייתא הוא בחי׳ ז״א אלא שמחכמה עילאה נפקת כנ״ל, והנה מצד זה הטעם אמר האומר דמעשה גדול לפי שהמעשה של המצות מגיע בבחי׳ גלגלתא דא״א כנ״ל (הג״ה ועוד כי בחי׳ עשיה ופעולה שרשו נמשך מהכתר דווקא כמובן ממ״ש בזח״א פ׳ וירא דקט״ו א׳ ע״פ ויעש ה׳ לשרה והיינו לפי שהוא בחי׳ א״ס וממנו דווקא נמשך להיות עושה חדשות והדבור שרשו מהחכמה אבא יסד ברתא ומה שנשפלו המצות בבחי׳ עשיה דווקא זהו כמו לחכימא ברמיזה שהוא עשיה גשמיות יוכלו לרמוז מה שא״א לפרש בדבור וכן הטפה הגשמיות הנמשכה מהמוח מלובש בה מעצמיות כח השכל להוליד בדומה לו מה שלא אפשר להשפיע ע״י הדבור כמ״ש במ״א, ועמ״ש מזה ר״פ שלח בענין דרוש המרגלים עכ״ה) ואעפ״כ נמנו וגמרו דתלמוד גדול מפני שמביא לידי מעשה פי׳ הגם שמצד השרש יש למצות שרש גבוה יותר גם משרש התורה כנ״ל כמו שירדו המצות ונתלבשו למטה בסתר המדרגה בבחי׳ מעשה ממש דהיינו בבחי׳ אברים וכלים בלבד כנ״ל דרמ״ח פקודין רמ״ח אברים כו׳, הנה בחי׳ אור חכמה שבתורה גבוה הרבה מהם ואדרבה המצות מקבלים האור והחיות מן אור דתורה כנ״ל באריכות בענין ה״ח המגדילים האילן כו׳ (הג״ה והעיקר שנמנו וגמרו שתלמוד גדול הוא משום שמביא לידי מעשה ור״ל זה שיומשך מבחי׳ כתר שהוא שרש ומקור של המצות שיהי׳ מאיר במלכות שהוא עשיה שבאצי׳ הנה זהו דיקא ע״י אמצעות החכמה שהיא התורה שבה ועל ידה דווקא נמשך הארת הכתר במל׳, וזהו הפי׳ שמביא לידי מעשה ועמ״ש מזה בד״ה אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים, ועמ״ש בביאור ע״פ ואולם חי אני בפי׳ ברוך כבוד הוי׳ ממקומו כבוד הוי׳ היינו מ׳

שיתברך ממקומו ר״ל משרשו ומקורו והוא בחי׳ כתר שהוא מ׳ דא״ס, ובפע״ח פי׳ ממקומו היינו חכמה, ונתבאר דהכל אחד כי זה שיומשך מכתר במ׳ הוא ע״י החכמה וכמו אותיות הדבור אף ששרשם למעלה מהחכמה היינו בבחי׳ כתר וכמ״ש בביאור דמזוחה מימין עכ״ז המשכתם בה׳ מוצאות הוא ע״י אמצעות כח החכמה עכ״ה) וא״כ נמצא מובן מכל זה ששני הדיעות אם מעשה גדול או תלמוד גדול אלו ואלו דברי אלקים חיים ושניהם אמת דמצד שרש המצות בתרי״ג ארחין דגלגלתא מעשה גדול ומצד ירידת התלבשות המצות בבחי׳ עשי׳ והוא למעלה בבחי׳ עשיה שבאצילות שהוא בחי׳ מל׳ תלמוד גדול ועוד זאת העיקר מפני שמביא וממשיך האור במצות וכמאמר וכאלו עשאוני וכנ״ל, אך הנה מה שנמנו וגמרו להכריע דווקא אל זה הצד דתלמוד גדול מטעם שמביא לידי מעשה הענין הוא שנמנו וגמרו דגם הארת שרש המצות שבתרי״ג ארחין ג״כ בא ע״י התלמוד ומאחר שגם מעלת המצות כלול בתלמוד על זה הטעם תלמוד גדול בכל הענינים בין בשרש בין בהתגלות וזהו שאמר מפני שמביא לידי מעשה ואין הכוונה רק במה שממשיך אור וחיות לאברים כנ״ל אלא כוונתו עוד שמביא וממשיך גם שרש התהוות המעשה והיינו שיהי׳ גילוי אור א״ס ברצון העליון שבכל מצוה שהרי אור א״ס למעלה גם מבחי׳ רצון וכמאמר יהי רצון כו׳ והיינו ע״י שלומד בתורה הלכות של כל מצוה כמו כשלומד הלכות אתרוג ממשיך גילוי אור א״ס גם בבחי׳ רצון העליון שבמצות אתרוג וכיוצא בזה בכל המצות כששונה ולומד הלכותיהן בתורה כו׳ והטעם הוא כי הגם דשרש התורה אינו אלא מבחי׳ ח״ס דא״א שלמטה מבחי׳ גלגלתא אבל הנה מעלה יתירה יש בחכמה במה שאור א״ס מאיר בחכמה בהרחבה והתפשטות ולא דרך מסך וצמצום כלל לפי שבחי׳ כח מה דחכמה הוא בחי׳ ביטול כו׳ מה שאין הארה כזאת גם בבחי׳ ארחין דגלגלתא גם שהוא יותר נעלה כי הרי אור א״ס שבארחין הוא בא בבחי׳ הצמצום שהרי נק׳ ארח כמ״ש ארחות הוי׳ כו׳ ועד״מ האורח והשביל שהוא קצר כו׳ ולכך נמנו וגמרו דתלמוד גדול והיינו שאמר דוד בפקודתיך אשיחה דהיינו בלמדו בהלכותיהן הכתובות בתורה ואזי ממילא אביטה אורחותיך פי׳ אביטה לגילוי אור א״ס הנמשך בצמצום ארחין דגלגלתא כנ״ל (הג״ה נ׳ שאין זה דברי הרב ממש אלא י״ל כמ״ש בביאור דאני לדודי הנ״ל שגם להיות המשכת המקיפים דגלגלתא הוא ע״י שמתחלה נמשך קו וחוט שהוא ענין שרש התורה וזהו ענין א״ת שושנים אלא ששונים הלכות כו׳ ע״ש גם כמ״ש בענין בני קהת נושאי הארון שהיא התורה שהם גבוהים מבני גרשון נושאי היריעות שהם המקיפים ועמ״ש סד״ה ויקהל משה בענין כלים משכן שבת.

קיצור ביאור מ״ד מעשה גדול מצד שרש המצות בכתר שלמעלה מהחכמה ששם שורש התורה ובאג״ה ד״ה איהו וחיוהי שזהו כחותם המתהפך וגם שהתורה שרשה מח״ס מ״מ זהו שורש אצי׳ והמצות שרשן מכתר שבכתר שהוא מעולם הא״ס ושנשפלו בעשיה כמו לחכימא ברמיזא עמ״ש ע״פ הראני את מראיך, ונמנו וגמרו דתלמוד גדול מפני שמביא לידי מעשה שזה שיומשך מכתר במ׳ הוא ע״י החכמה בכה״מ או גם שיומשך בגלגלתא הוא ע״י הצמצום והקו).

בענין מעשה גדול, כמו הדומם שהוא הדבור בחי' אבנים שרשו ממדבר שהוא הכתר משא"כ הצומח אין שרשו גבוה כ"כ. ועמ"ש בת"א פ' בראשית ע"פ וייצר ה' אלקים את האדם עפר כו' צומח וחי סמוכים זל"ז והדומם שרשו ממדבר כו' ע"ש, ועוד כי המ' שהיא עשי' שבאצי' היא מקור להאיר בבי"ע שזהו תכלית הכוונה של המאציל וזהו הנק' עושין רצונו ש"מ, וכמ"ש בבה"ז פ' ויצא, ע"פ ואל מקומו הוא שואף כו' ויפגע במקום כו' ע"ש גם בעבודה המעשה הוא ביטול רצון וא"כ זהו כענין ק"ש שהיא הביטול למס"נ באחד והרי גדול הקורא ק"ש בעונתה יותר מהעוסק בתורה, כי ק"ש ע"י למס"נ מעורר המשכת אור א"ס באצי' ונק' יחוד או"א והתורה היא בחי' אצי' ז"א ולכן גדול הקורא ק"ש כו' שממשיך בחי' ולגדולתו אין חקר שלמעלה מאצי' הנק' גדול הוי' והרי כמ"כ במעשה המצות יש ביטול ואתכפיא לכן ממשיך ג"כ האור בבי"ע ולא תוספת האור באצי' לבד כמו ע"י התורה וגם שרשן בגלגלתא דא"א זהו המשכת אור א"ס באצי' דהיינו בחי' הרצון כו' וא"כ יש במצות הבחי' שגדול מהתורה דוגמת גדול הקורא ק"ש כו' ולכן העוסק במצוה פטור מק"ש כו', ועמ"ש מזה לקמן ססעי' ה' בהג"ה ועכ"ז נמנו וגמרו שגדול תלמוד שמביא לידי מעשה שגם הביטול שבמעשה שיהי' נק' מעשים טובים ומאירים זהו ע"י התורה תלמוד גימט' ת"פ מ"ח קרשים שהי' במשכן כל א' כלול מיו"ד וזהו מ"ח דברים שהתורה נקנית בהן כמ"ש במ"א ומ"ש דלע"ל יהי' מעשה גדול, הכוונה על ימוה"מ שאז יהי' עיקר שלימות המעשה, כמ"ש בת"א פ' ויחי סד"ה אוסרי לגפן והנה אז יהי' הכנור של שמונת נימין והיינו שתקבל המ' מהבינה כמו הז"א ויהי' כתר א' לשניהן, אז לא צריך המעשה עשיה שבאצי' לקבל מהתורה שהוא ז"א שם מ"ה, כ"א ע"י המעשה עשיה שבאצי' לקבל מהתורה שהוא ז"א שם מ"ה, כ"א ע"י המעשה יאיר אור הסובכ"ע מבחי' בינה שבה התגלות ע"י, ואפ"ל שע"י המעשה יאיר במ' אור הכתר וע"י התורה יאיר אור החכמה לכן יהי' מעשה גדול ופי' אור הכתר ר"ל בחי' ההתחברות של המאציל בנאצלים בחי' זו עצמה יאיר במ' דאצי' להמשיך אור וגילוי זה בבריאה וזהו כוסי רויה כמגין ארץ כו'.

ה) **ובכל** הנ"ל יובן מארז"ל ברבות בפתיחתא דאיכה וויתר הקב"ה על ע"ז ועל ג"ע ועל שפ"ד ולא וויתר על מאסה של תורה שנאמר על מה אבדה הארץ על ע"ז וג"ע ועל שפ"ד אין כתיב כאן אלא על עזבם את תורתי, ולכאורה יפלא זה מאד הלא מאיזה טעם נמנו וגמרו דתלמוד גדול אין זה אלא מפני שמביא לידי מעשה וא"כ האיך וויתר על ע"ז וגזל בביטול המעשה ומה יועיל טעם לימוד התורה בביטול העשי' וכן יפלא באבדון הארץ רק בשביל ביטול התורה בלבד אחר שהמעשה קיים והוא עיקר באמת גם לענין מה שהתלמוד גדול כנ"ל, אך הנה הענין הזה יובן בהקדים תחלה שרש ענין פגם העוונות דהנה אמר בזהר ובר"מ הפרשעים בי בגופא דמלכא פי' בגופא היינו בבחי' האברים שנק' גופא והנה עד"מ האבר הוא כלי לאור וחיות שבדם הוא הנפש וכשנפגם ונתקלקל האבר יוצא לחוץ מדם וחיות שבאבר כו' כך הענין בפגם העוונות כי הנה בביטול מצוה אם מ"ע או שפוגם בל"ת הרי הוא פוגם ממש כמו פגימת הסכין שעושה נקב שיש בו חסרון כך פוגם ונוקב שם ה'

שבאור וחיות המצוה שנק׳ כלי ואבר למעלה ברמ״ח פקודי׳ רמ״ח אברים כו׳ (כי מצוה אותיות שם הוי׳ אלא שמ״ם וצדי״ק מתחלפים בא״ת ב״ש כו׳ כמ״ש במ״א) וכמו שאו׳ בוידוי דק״ש אם פגמתי באות יו״ד כו׳ פגימה ממש והרי בחי׳ אור וחיות של הדם הוא הנפש למעלה שבאורות עליונים שבכלים יוצא ע״ז הפגימה שבכלי ואבר עד״מ פגימת כלי ממש כו׳ ובאיזה כלי שהוא פוגם שם יוצא האור אם בכלי החכמה יוצא אור דחכמה וזהו הפגם ביו״ד ואם הפגם בבינה שהוא אות ה׳ יוצא אור הבינה כו׳ והיינו מה שאמר הפושעים בי בגופא דמלכא שהן בחי׳ הכלים שממילא יוצא האור דרך הפגימה כו׳, וזהו פי׳ ונוקב שם ה׳ מות יומת נוקב ממש כי שם הוי׳ הוא בחי׳ כלי לאור וע״י נקיבה שהוא בחי׳ פגם העוונות כנ״ל יוצא האור לחוץ והיינו לסט״א שנק׳ חוץ ע״ד מחוץ למחנה, אך הנה יש להבין בזה האיך שייך ענין יציאת שפע אור וחיות לחיצוני׳ הלא אין יניקת החיצוני׳ רק מבחי׳ חיצוניות ואחוריים דכלים ואיך ינקו מן האור המלובש בתוך הכלים, אך הענין הוא משום דבאמת גבי המאציל עצמו נאמר קמיה כחשיכה כאורה כו׳ והי׳ האור והשפע הולך ואור מאתו לכללות הכל בהשוואה א׳ והי׳ גם החיצונים יכולים לקבל יניקה כענין הידוע בפי׳ הפסוק שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך כמו השממית שהולכת בחדרי מלך ואינה תופסת מקום כלל כך גם הסט״א יוכל לקבל חיות מלמעלה והיינו לפי שכל בחי׳ ההשתלשלות דאבי״ע אינו תופס מקום כלל לגבי עצמות אור א״ס ב״ה והיינו לעוצם רוממות עצמות ומהות האור א״ס כי נבדל בערך לגמרי גם מבחי׳ מקור להשתלשלות וא״כ הרי הי׳ האור המאיר מאתו מאיר לכל ההשתלשלות בהשוואה א׳ וכמ״ש כחשיכה כאורה כו׳ משווה קטן וגדול כו׳ וכמו שבבחי׳ עיגול אין בו חילוק מדריגות כלל בין עליון לתחתון כו׳ וכמ״ש ומתחת זרועות עולם וכידוע וכמבואר בכמה מקומות הנה לזה הטעם צריך להיות בחי׳ קו המדה למדוד האור מקו וחוט כו׳ במדה וגבול והוא בחי׳ הכלים המגבילים האור דהיינו שמעלימים האור ומגבילים לומר עד פה תבא ולא יותר דהיינו שלא יומשך השפע רק במקום הביטול כמ״ש בד״ה ויאבק איש בת״א פ׳ וישלח ומחמת זה אין השפע הולך ואור רק לסט׳ דקדושה בלבד ואין חיצוני׳ יניקה כלל רק מבחי׳ החיצוני׳ והאחוריים דכלים כנ״ל ולא יש להם יניקה מבחי׳ האורות כלל וכמ״ש אני ה׳ וכבודי לאחר לא אתן כו׳, ואמנם ע״י פגימת הכלים ע״י העוונות כנ״ל אזי יוצא אור פנימי ג״כ לחיצוני׳ מפני שמסלק בחי׳ הכלי באותו הפגם ואין שם בחי׳ כלי להגביל ולהעלים האור בתוך סטרא דקדושה וממילא יוצא חוצה ע״ד שממית בידים תתפש כו׳ כנ״ל ומקבלים החיצוני׳ וכנ״ל בפי׳ ונוקב שם ה׳ כו׳ ובכל זה יובן מה שאמרו ז״ל בטיטוס שגדר את הפרוכת ויצא דם כו׳ כי הנה בחי׳ האור והחיות שיש בכלי המצות הוא בחי׳ אור דתורה והוא שנק׳ אדם כמ״ש אדם כי יהי׳ בעור בשרו כו׳ מפני שהדם הוא בחי׳ מוחי׳ דאימא בלבד כי הדם הוא הנפש והוא בחי׳ אחוריים דאור אבא ואדם א׳ דם היינו בחי׳ מוחין דאבא המלובש בדם, וזהו ענין הנגעים שבא מצד בחי׳ הסתלקות אור אבא דווקא כמ״ש בע״ח ומבואר ענינם במ״א באריכות והיינו כי שם מ״ה בגי׳ אדם הוא בבחי׳ חכמה וד״כ הוא בלתי אור אבא שאינו אלא חיצוני׳ והאלף הוא עם הכולל כו׳ וכך יובן בענין המצות הרי בחי׳ האור וחיות שלהם הוא בחי׳ אור דתורה

שנק׳ דם ונק׳ אדם כנ״ל וכעת שהי׳ פגם וחסרון באברים שהן המצות ממילא יצא בחי׳ האור לחוץ והיינו בחי׳ דם וזהו שגדר הפרוכת ויצא דם כו׳.

ומעתה יובן מה שוויתר הקב״ה כו׳ ולא וויתר על ביטול תורה, דהנה הגם שבבית ראשון עברו על כמה עבירות כמו ע״ז ועריות כו׳ ופגמו למעלה בבחי׳ הכלים פגמים רבים ויצאו ריבוי אור לחוץ כו׳ וכנ״ל, הנה מ״מ לזה היה החסרון תיקון ומילוי במה שלא עזבו את התורה כמו החרש והמסגר וכיוצא לפי שלומדי התורה היו ממשיכים אור חדש לגמרי מעצמות המאציל כי אור א״ס שורה בחכמה דווקא ועי״ז נמשך ומתגלה בשרש המצות גם באור הכתר כנ״ל ומשם נמשך לריבוי כלים מחדש כו׳ ובזה נתמלא החסרון אור שנחסר ע״י הפגם של העוונות, אבל כשעזבו את התורה ומאסו בה אבדה הארץ כי אין תקוה למלאות חסרון האור שיצא לחוץ ע״י העוונות בלא לימוד התורה (וכמו בענין הנגעים שאין התיקון אלא בהמשכת אור אבא מחדש ע״י הכהן באמרו טהור כמ״ש במ״א) וזהו שארז״ל וויתר הקב״ה על ע״ז וכו׳ ולא וויתר על ביטול תורה והגם דאין הטעם למה שתלמוד גדול אלא מפני שמביא לידי מעשה וכאן חסרה המעשה אבל הרי בכח התלמוד להביא לידי מעשה מחדש למלאות חסרון הקדום משא״כ בביטול תורה שלא יש דבר שיתקן החסרון וממילא אבדה הארץ שהוא בחי׳ מל׳ שמתלבשת בע׳ שרים מצד תגבורת יניקת החיצונים מן פגם העוונות כי רבים המה כו׳ ויובן זה עד״מ מי שלוקח רפואה שמחזיר לגופו דמים חדשים וימלא בזה חסרון דמים הראשונים שהלכו להם בקלקול האברים כו׳ כמ״ש למעלה וכמ״כ נק׳ אור התורה רפואה כמ״ש רפאות תהי לשריך כו׳ כי מוספת אור חדש ברמ״ח אברים דמלכא כו׳ ואע״פ שהפושעים בגופא דמלכא כבר עשו חסרון אורות בלימוד התורה יחזור האור מחדש וימלא כל חסרון כדמיון הרפואה ממש (ומעתה יתפרש טעם תלמוד גדול שמביא לידי מעשה שמביא האור לבחי׳ מעשה להוסיף אור בהן תמיד מחדש ופי׳ שמביא לשון תמידות הוא שמביא תמיד לחדש האור כו׳ וע״כ אמרו דת״ת כנגד כולן) ועמ״ש מזה ג״כ בלק״ת גבי שבועות בד״ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה איך המצות הם רמ״ח אברים והתורה היא בחי׳ אדם א׳ דם שהוא עיקר החיות כי הדם הוא הנפש וכעד״ז בהנמשל הוא בחי׳ רעוא דכל רעוין שבה ועל ידה התנהגות הרצון שבמצות כו׳ יעו״ש.

קיצור ענין וויתר על כו׳ שהם בחי׳ הכלים ובפגם הכלי יוצא יניקה מהאור כי קמיה כחשיכה כאורה רק הכלי מגביל שלא יומשך רק במקום הביטול ומ״מ ע״י התורה אור ממשיך אור חדש ע״ד כי הדם הוא הנפש משא״כ ע״י מאסה של תורה שמסתלק האור לכן לא וויתר (הג״ה משמת ר״ח ב״ד בטלו אנשי מעשה י״ל כי ריב״ז שר לפני המלך זהו תורה ע״פ חכמה זהו מעלת השר. שרי המלוכה להנהיג ע״פ חו״ב כו׳ ורחב״ד בחי׳ כעבד לפני המלך זהו ענין מעשה כמ״ש בד״ה ועתה יגדל נא כח אד׳ שהמעשה עיקרה בחי׳ עבד ועי״ז ממשיך כח אד׳ הרצון שלמעלה מהחכמה, וכענין גדולים מעשה צדיקים ביטול היש יותר ממע״ב שהוא מאין ליש בד״ה הבאים ישרש בהביאור ובלק״ת נשא, וזהו דמי שתורתו אומנתו מפסיק לק״ש משא״כ העוסק במצוה פטור מק״ש

ועיין בזהר בלק קפ"ו בענין בריחא דלבושייכו הבין שלא קראו ק"ש והם עסקו במצות חו"כ, כי הנה גדול הקורא ק"ש בעונתה יותר מהעוסק בתורה כי הגם דתלמוד גדול הוא בחי' שמש הוי' גדול הוי', אבל ע"י ק"ש ממשיך מאור א"ס בחי' שמו הגדול להתלבש בחכמה כו' לכן גדול הקורא ק"ש כו' וע"ד וישכם לבן בבקר אור שנברא ביום ראשון שלמעלה מבחי' שמש והעוסק במצוה ג"כ ע"י ביטול רצון ועבד ממשיך כמו בק"ש וכנ"ל בענין רחב"ד כו' ולכן פטור מק"ש ומ"מ גדול תלמוד שזה גופא שיהי' המעשה זך בבחי' עבד נמשך ע"י החכמה וזהו החכמה תחיה בעליה וזה כענין צדיקים ובע"ת דמ"ד צדיק גדול כי הוא יסוד ותשובה מ' תשוב ה' תתאה ומ"ד במקום שבע"ת עומדים כי הכח להשיב ה' תתאה נמשך מה' עילאה ששם מאיר הכתר עת"י כמ"כ קרוב לזה ענין תלמוד ומעשה עכ"ה).

ו) **וזהו** ענין ושננתם לבניך וארז"ל קדושין ד"ל סע"א ושננתם שיהי' ד"ת מחודדין בפיך כו' ואומר חציך שנונים כו', וכ"ה בזח"ג ואתחנן דרס"ט ע"א ושננתם לבניך כד"א חציך שנונים דבעי ב"נ לחדדא מלי דאורייתא לבריה כחרבא דאיהו שננא בתרי סטרוי כו' וה"ע רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם ונתבאר במ"א בד"ה ואני נתתי לך שכם אחד שהענין שע"י רוממות אל בגרונם זה גופא הוא חרב פפיות בידם פפיות ב' פיות לשלא יגביהו כנשר לינק מבחי' דכחשיכה כאורה ולא למטה מצירופים אחרונים דשם אלקים, וחרב זה נמשך מרוממות אל שבגרונם בעסק התפלה והתורה, וענין חציך עמ"ש בד"ה אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי, ומ"ש ע"פ ותשב באיתן קשתו, ועמ"ש בביאור ע"פ זאת חוקת התורה גבי תולעת שני בענין תולע שמכה הארזים בפיו וכך הוא אותיות התורה כו' יעו"ש, והנה הכח הזה בדברי תורה הוא לפי שדבור שהאדם מדבר דברי תורה זהו דבר ה' ממש הנמשך ומתלבש בתוך דיבור האדם ועז"נ במ"ת וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר כמ"ש בת"א פ' יתרו בד"ה בחדש השלישי ובד"ה ראשי המטות בענין לאמר זה הדבר, וזהו ושננתם לבניך שיהי' בבחי' וכל בניך לימודי הוי' שיהי' מלומדים משם הוי' וזהו מ"ש במדרש ע"פ מלומדי מלחמה ממי למדו משם הוי' שנאמר הוי' איש מלחמה והיינו מלחמה של תורה, ועוד זאת כי הנה תרגום ושננתם ותתנינון וכן בברייתא ל' תנינא והוא ע"ד מ"ש גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם וארז"ל אין הגליות מתכנסות אלא בזכות המשניות כו' ול' כי יתנו פי' בבחיי ר"פ בראשית ע"פ ויברא אלקים את התנינים הגדולים שהן ד' מחנות שכינה שהן מחול לשכינתו של הקב"ה לקלסו ולרוממו מלשון שם יתנו צדקות הוי' ועד"ז הפי' ותתנינון שע"י דבור התורה זהו ג"כ ענין יתנו צדקות הוי' ולכן נקראים העוסקים בתורה ג"כ התנינים הגדולים כי הנה התנינים הגדולים הם לויתן ובת זוגיה כמ"ש בת"י פ' בראשית וכמ"ש ברע"מ ס"פ שמיני דמ"ב ע"א מה נוני ימא חיותן בימא אף ת"ח מארי מתניתין חיותיהן באורייתא כו' דאינון מארי מתניתין תנינא התנין הגדול נחש בריח לקביל הבריח התיכון בתוך הקרשים עכ"ל, והיינו כמ"ש במשה מן המים משיתיהו ועמ"ש מזה בת"א פ' בשלח בד"ה אז ישיר משה ובנ"י ועמ"ש בלק"ת פ' שמיני ע"פ לויתן זה

יצרת לשחק בו, והנה זה לעו"ז עשה האלקים בחי' לויתן נחש בריח ולויתן נחש עקלתון בישעי' רסי' ד"ז שהם בקליפה ג"כ נחש בריח לעומת בריח התיכון שבקדושה ועיין מזה בפרדס שער התמורות הוא שער כ"ה פ"א וז"ל עמה"מ שער קרית ארבע ר"פ י"ד ס"מ נק' נחש בריח כמו להבדיל בין טמא לטהור שיש למעלה בריח התיכון היינו תפארת המבריח מן הקצה העליונה היינו מהכתר עד הקצה התחתונה בחי' מ' כמ"ש בזח"ב ס"פ תרומה קע"ה ב' קעו"ב, כך בכאן כי זלעו"ז עשה האלקים, אך נודע כי כמו שהאור דוחה את החושך כמ"כ יש יתרון לצד הקדושה על הלעומת זה, ולכן ע"י הקול קול יעקב בעסק התורה בחי' בריח התיכון וכענין ושננתם ותתנינון בחי' התנין הגדול עי"ז דוחה ומפיל נחש בריח דקליפה כו' ע"ד מ"ש ביום ההוא יפקוד ה' על לויתן נחש בריח כו' וכמ"ש אם תגביהי כנשר דוגמת בריח התיכון משם אורידך נאום הוי' פי' נאום הוי' הוא הדבור בד"ת, והיינו כי כמו לויתן דקדושה שט בים והיינו ים החכמה דאורייתא מחכמה נפקת וכן העוסקים בתורה נק' עד"ז נוני ימא, כמ"כ יש מים תחתונים שנפלו בשבה"כ ונק' מצולות ים שמהם נשתלשל חכמות חרטומי מצרים וכה"ג ושם מדור לויתן נחש בריח דקליפה, ולכן נק' פרעה התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו ועיין מזה בזח"ב פ' בא דף ל"ד סע"א, ובזח"ג פ' שמיני דט"ל ע"ב התנינים הגדולים אלין אבהן חג"ת דאצי' היינו לפי ששרשם מבחי' בעבר הנהר ישבו אבותיכם כמ"ש במ"א וקיים אברהם כל התורה כולה עד שלא ניתנה כו' גם לפי שהם מרכבתא עילאה דוגמת ד' מחנות שכינה שבבריאה שנק' התנינים הגדולים ע"ש יתנו צדקות כמ"כ וכ"ש האבות שהן הן מרכבתא עילאה כמ"ש בת"א פ' יתרו בביאור ע"פ זכור ושמור בדבור אחד נאמרו.

קיצור ענין ושננתם חציך שנונים כי ע"י רוממות אל שבגרונם נעשה חרב פיפיות, גם ותשב באיתן קשתו תולע אין כחו אלא בפיו והיינו ע"י וידבר אלקים כו' לאמר לבניך וכל בניך לימודי הוי' ועוד תרגום ושננתם ותתנינון ע"ד יתנו, התנינים הגדולים ד' מחנות שכינה המקלסים וכן ת"ח נוני ימא נחש בריח, בריח התיכון, ע"ד מן המים משיתיהו, ולעומת זה ס"מ נחש בריח אם תגביהי וע"י עסק התורה בבחי' ותתנינון תנינא הקול קול יעקב יפקוד ה' על לויתן נחש בריח שהוא במים תחתונים מצולות ים, התנינים הגדולים אלין אבהן כי בעה"נ ישבו אבותיכם קיים אברהם כו'.

ז) **עוי"ל** בענין ותתנינון ל' תנין שהוא נחש כי משיח נק' נחש, כי הנה נחש דקליפה נק' איש לשון שאמר להי"ר על בוראו ברבות בראשית פ"ך ובענין לשון הרע ארז"ל שאומר ברומי והורג בסוריא וכך עד"ז במשיח כתיב ברוח שפתיו ימית רשע וזהו ג"כ שאומר ברומי ע"ד קול ברמה נשמע, וסוריא מלשון סירים וקוצים וכן בעסק התורה שהיא ג"כ קולו של רם ועי"ז מפריד הקליפות שבאומרו פסול טמא הוא שיהי' נפרד הקליפה השורה ע"ז כו' כידוע מענין מתניתין מלכתא וזהו ושננתם תרגומו ותתנינון ל' תנין ונחש דקדושה שאומר ברומו של עולם כו', וזהו וכל דבריהם כגחלי אש, עוד ארז"ל א"ת ושננתם אלא ושלשתם לעולם ישלש אדם לימודו כו' היינו ע"ד

הנ"ל שניתנה התורה בחודש השלישי שהוא ת"ת הכולל חו"ג וזהו א"ת ושננתם משמע ב' בחי' חו"ג שמהם נמשך כשר ופסול אלא ושלשתם שהוא ענין ביום השלישי יקימנו תפארת הוא המחבר חו"ג והוא דווקא המכריע ביניהם, עוד י"ל בענין ושננתם ע"ד א"ת שושנים אלא ששונים היינו ששונים בהלכות שעי"ז ממשיכים בחי' הרועה בשושנים שהם י"ג מדה"ר כמ"ש סד"ה אני לדודי, וענין לבניך דווקא כי הנה האדם כשיש לו בן הוא מאיר בו שם הוי' היינו כי י"ה נק' או"א ובחי' ו' נק' בן כו', ובזח"ג פ' שמיני דל"ו ע"א ובמק"מ שם אבות הם חב"ד ובנים הם חג"ת ובני בנים הם נה"י ע"ש ולכן ע"י לימוד התורה לבנים ממשיך מוחין דאו"א בז"א וכמ"ש במק"מ וז"ל כשהאדם הוא צדיק ובניו ג"כ צדיקים גורם שממשיך מוחין הנק' שלום לזעיר הנק' ישראל, וזהו שלום על ישראל עכ"ל וע"כ מצוה ללמד בנו יותר מללמד למי שאינו בנו כו' ועוד כי ידוע שהבן הוא נמשך ממוח האב ומלובש בהטיפה עצמיות הכח השכל יותר מהדבור שאינו מתגלה בו אלא הארה אלא שאעפ"כ התלמידים נק' בנים אף שהדיבור אין בו מעצמיות מוח הרב מ"מ מאחר שהוא דבור התורה, הרי דבור זה גבוה יותר מכל הנפש ממש מ"מ כשלומד האב לבן תורה יש בו מעלה יתירה שיש התחברות ב' הבחי' יחד וגורם כמ"כ למעלה ההמשכה בז"א מוחין עליונים שיתחברו ב' הבחי' יחד עצמיות מוחין דאו"א כו' וגם הארה מבחי' כתר כו'.

קיצור עוד פי' ותתנינון לשון תנין נחש ענין א"ת ושננתם גם א"ת שושנים אלא ששונים וענין לבניך שעי"ז ממשיך מוחין דאו"א בז"א.

ח) **ודברת** בם, פי' בד"ה יונתי שהוא מלשון ידבר עמים שהוא לשון הנהגה וכן פי' בזהר ואתחנן דרס"ט ע"א, דהיינו שממשיך אור א"ס שיהי' שורה ומתגלה בתורה כי אורייתא מחכמה נפקת והרי הוא ית' רם ונשא למעלה מהחכמה, וזהו הנק' עוסק בתורה לשמה לשם התורה כדי שתהי' בבחי' תורה שיהי' אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה בה, וכמ"ש בד"ה וכל בניך לימודי הוי' שזהו פי' על שלא ברכו בתורה תחלה היינו לעשות בריכה להמשיך האור בהתורה וזהו ע"י התפלה, ולכן פי' ודברת בם פי' בעמה"מ בם הוא שם מ"ב היינו שבק"ש יש מ"ב תיבין מואהבת עד ובשעריך שזהו ענין העלאה למעלה בבחי' ואהבת בכל מאדך בלי גבול ועי"ז מנהיג וממשיך גילוי אור א"ס בעסק התורה וזהו ודברת בם וכנ"ל.

בשבתך בביתך ובלכתך בדרך, הנה מבואר במקום אחר ענין ל"ט מלאכות דשבת הם בג' בחי' מזון לבוש בית מזון הוא אור פנימי לבוש א"מ בית בחי' היכלות, שכמ"כ יש בחי' אלו למעלה ועל היכלות אלו שורים העגולים שהם מקיפי' עליונים יותר, וזהו ענין בשבתך בביתך והוא עד"מ ודוגמא ממ"ש והוי' בהיכל קדשו, אבל בלכתך בדרך זהו כשיוצא לחוץ לברר ק"נ וכענין ויצא יעקב מבאר שבע מ' דאצי' וילך חרנה לברר ק"נ כו' וע"כ נאמר שבב' האופנים אלו צריך הכל להיות ודברת בם בד"ת בין בשבתך בביתך כי ההיכל הוא מעלים וצריך לזככו ע"י עסק התורה דמחכמה נפקת שהוא בחי' ביטול להיות ולא תחללו כו', עוי"ל פי' בשבתך בחי' שוב כמ"ש בענין ארץ

מושבותיכם בלק"ת פ' שלח, וע"ד מ"ש בשבתו עם זקני ארץ ברבות שמות פרשה ה' ובפ' שמיני ס"פ י"א, וכמ"ש לא יגרע מצדיק עינו ואת מלכים לכסא באיוב ל"ו, ועיין מזה בזח"א וישלח קס"ד, ועמ"ש סד"ה וישב יעקב, וזהו בביתך בית ראשון בינה ה' עילאה ונק' ארץ מגורי אביו בית שני ה' תתאה ונק' בארץ כנען והן ג"כ תושב"כ ותושבע"פ כמ"ש בזהר ויקהל דף ריש א', גם בשבתך ע"ד השמים כסאי זו תורה וכן באדם כנ"ל ע"פ לא יגרע כו' לכסא, ובהרמ"ז תולדות קל"ד בשם האוצ"ח שמלאכי שלום שהם יותר קרובים לנשמות הם מעלים את הנשמות למקום כסא כבודם כו' ומשם ולמעלה הכסא נושא את נושאיו עכ"ל נשמע דיש כסא לנשמות בקיבול שכר בג"ע א"כ ודאי יש בחי' זו בעבודה וזהו ענין בשבתך,והיינו שמוריד חו"ב שלו בתוך המדות שיהי' המדות כסא להמוחין וכן גם התורה מתחלה נקראת תורת ה' ואח"כ נקראת תורתו, ולפ"ז פי' בשבתך בביתך היינו שאין דרך להעמיד הכסא אלא בתוך הבית והיא אהבת בכל מאדך שהיא מבחי' יחידה וחיה, ואזי אח"כ מה שנמשך אח"כ בבחי' שוב נקרא בשבתך בחי' השפלה כו' ובלכתך ההילוך הוא ברגלים בחי' נה"י וה"ע המעשה או רצוא ע"ד אחרי ה' אלקיכם תלכו, הליכות עולם לו, מ"מ צ"ל ודברת בם כו'.

קיצור ודברת בם הנהגה להמשיך אור א"ס בתורה עוסק בתורה לשמה ברכו בתורה בשבתך בביתך דוגמת היכלות עליונים ובלכתך בדרך לברר ק"נ, עוי"ל בשבתך שוב ארץ מושבותיכם וישב יעקב וע"ד השמים כסאי בביתך בית ראשון תושב"כ ה' עילאה בית שני תושבע"פ ה' תתאה עמ"ש בד"ה וזאת המצוה, א"נ ביתך בכל מאדך ובלכתך ע"י רגלים נה"י מעשה, או ע"ד אחרי ה' אלקיכם תלכו.

ט) **ובשכבך** ובקומך, במשנה פ"ק דברכות בש"א בערב כל אדם יטו ויקראו יטו על צידיהם דכתיב ובשכבך דרך שכיבה ובבקר יעמדו דכתיב ובקומך דרך קימה דכתיב ובשכבך ובקומך, ובה"א כל אדם קורא כדרכו, וביאור טעמם בזח"ב תרומה קל"ט ע"ב בשעתא דישראל קא מייחדי יחודא בהאי קרא ברזא דכ"ה אתוון דאינון שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד ובשכמל"ו דאינון כ"ד אתוון (שהוא ענין יחו"ע ויחו"ת במס"נ באחד ולכן הוא כ"ה נגד כ"ב אותיות התורה שהם בבינה וג' קוין תנ"ך ובת"ז תיקון כ"ח דע"ג א' שגם בינה נק' כ"ה, ואא"כ י"ל עד"ז המל' נק' כה כשהיא במדריגת בינה וגם נק' כה כשמאירים בה עכ"פ כל האורות עליונים עד ששייך לומר כה, וכמ"ש בת"א בביאור ע"פ רני ושמחי בפ' ציון יעו"ש, אכן בשכמל"ו שהוא יחו"ת אין נק' כה שאזי אין מאיר בה בשלימות האורות עליונים אף בבחי' כדמותינו כ"א הם כ"ד אתוון כמו כד מן הים גם זהו דך ע"ד אל ישוב דך נכלם וה"ע כ"ד צירופי אד' כמ"ש במא"א דלת ל"ג וכמ"ש במ"א בד"ה עם לבן גרתי כו' בפי' ואחר עד כה כו') כדין אתפתח מ"ט תרעין ברזא דיובלא, היינו ע"ד כשיש התחברות דכר ונוקבא אזי נמשך הברכה מלמעלה יותר כמ"ש בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו דווקא, וכמ"ש בזהר ר"פ וארא, ושער החמישים אפ"ל שזהו שמשם נפתחים מ"ט תרעין הנ"ל ולא בא כנגדו אות כי הוא בחי' כתר שאינו נרמז רק בקוצו של יו"ד ולא באות גמור לרוב

העלמו והוא ענין יובל עצמו ומתעורר ע"י המס"נ באחד שזהו פי' יובל ע"ד לך יובילו מלכים שי וכך הוא הרעו"ד ליבטל באור א"ס ב"ה.

מחלוקת דשמאי והלל בקימה ובשכיבה דכתיב ובשכבך ובקומך, דשמאי סבר בערב דקא כלילא נוקבא בשלטנהא (היינו בחינת מלכות המאיר דרך המסך בבי"ע כמ"ש בפירוש רנגא ברמשא בד"ה רני ושמחי) אצטריך לגביה נוקביה דקאיטו ויקראו (שההטייה מורה על ירידתה בבי"ע והמטה היא היכל קה"ק דבריאה, ועיין מ"ש בד"ה על כן יאמרו המושלים בואו חשבון בפירוש ענין הטיה גבי צלותא שהיא לשון הטייה כמו אצילי ידיך וכמו לא תטו משפט לא תצלו דינא והיינו כי ענין יהי רצון שיומשך להיות בחי' רצון והיינו מבחי' שלמעלה מן הרצון שהוא אור א"ס ב"ה ששם נאמר ואם צדקת מה תתן לו כו' ולכן רצון אותיות צנור כו', וזהו הנק' הטיה והיינו כי הרצון הוא כתר ובחי' כתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים שיש בו בחינה אחרונה שבא"ס והוא הנק' עד"מ מ' דא"ס ובחי' הנק' שורש הנאצלים, וזהו הנק' הטייה שמטה ונמשך מלמעלה היינו מבחי' א"ס להיות נעשה שורש לנאצלים והוא רצון העליון והוא ג"כ ע"י צמצום וקו וזהו הנמשך ע"י התפלה שהוא הכל בקשת יהי רצון להיות רופא חולים ומברך השנים כו', וכמ"כ עד"ז מ' דאצי' נמשכת מבחי' אצילות ונעשית כח"ב לבריאה כמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא בפי' כאשר דברת לאמר וזהו ענין ההטייה במדת ערב שאז שליטת המ' ונק' נר משא"כ ביום מאיר בחי' ז"א ושרגא בטיהרא כו' וכמ"ש בזהר ויחי דף רל"ב וע"כ ס"ל לב"ש בערב יטו דווקא כדי להמשיך בחי' הטיה הנ"ל ע"י ק"ש שיטו ויקראו). ובבקר דקא שלטא דכורא בשולטנא דעלמא עילאה אצטריך למיקם קמיה דדכורא, כמה דאצטריך בתפלה מעומד ובכל אתר דדכורא אתיא, ועיין בזהר תצוה קפ"ג א', והיינו כי ביום הוא העליה באצילות ממש, וכמ"ש בבי"ק אדמ"ו נ"ע בענין הכרובים שעולמות בי"ע עולים לאצילות בעת התפלה ע"כ אין שייך הטייה כ"א עמידה, וב"ה סבר אלמלא אשתכח דא לחוד ודא לחוד הכי אצטריך אבל כיון דאנן מחברן לון כחדא בחבורא במ"ט פנים ומ"ט תרעין לא אצטרכינא לאפרשא דא לחוד ודא לחוד אלא לאשגחא דכולא איהו חד בלא פרודא וכמה דאזדמן ליה לבר נש הכא יימא דהא תרווייהו בחבורא חדא כמה דניחא לון, ואפ"ל כי הנה ענין יחוד קובה"ו היינו המשכת אור הסוכ"ע בממכ"ע שמה שהוא קדוש ומובדל מאיר תוך ממכ"ע, והרי מצד סוכ"ע אין שייך הפרש בין אצי' לבי"ע, וכמ"ש ג"כ שבפנימי' בי"ע מאיר אצילות ממש וכמ"ש הרמ"ז תרומה קל"ד וכמ"ש אדמו"ר נ"ע בפי' ע"פ ואלה המשפטים בפי' משה משה לא פסיק טעמא כו' שבחי' משה שהוא הדעת שהוא נשמות הספירות אין הפרש בין אצי' לבי"ע כו', ע"כ שייך קימה גם במדת ערב בבי"ע כמו באצילות, עוד יש להעיר לענין ובשכבך ממ"ש בזח"א ויצא קנ"ו ב' ע"פ וישכב במקום ההוא, ועמ"ש ע"פ כרע שכב כארי וכלביא, עוד נתבאר מענין ושננתם לבניך, בבוך הנסמן א"ב ,קרוב לסופו, שם יש ג' דפין על זה.

———●———

ושננתם לבניך כו' ודברת-בם-כו' ובשכבך ובקומך, בממ"י ר"פ מטות דכ"ז ע"ג הדבק בי ובתורתי ובמשנתי כו' ודברת בם בשבתך בביתך כו' כי כן צריך שלא להפריד ד"ת מן המחשבה בשום רגע כו' ובפ' כי תבא ד"מ ע"א לכן הדבק בי ובתורתי ובמשנתי כו' בהתהלכך תנחה אותך ובשכבך תשמור עליך בשכבך ממש כד"א בשכבך ובקומך דהא כד את נאים מגוי הרהורא דמתניתא ז' עולימתין דילי נטרין יתך, (וכ"כ בסוף הספר דנ"ח ע"ב) ויש לבאר זה עפמ"ש במד"ר פ' ויצא ר"פ ס"ט ע"פ והנה ה' נצב עליו, א"ר אבוה משל לבן מלכים שהיה ישן בעריסה והי' זבובים שוכנים עליו כיון שנגלה עליו מניקתו ברחו מעליו כו' וענין השינה מבואר ע"פ אני ישנה ולבי ער, וענין הזבובים הם שרים של הכוכבים שהיו עובדים להם כמ"ש בבעל זבוב אלקי עקרון וכמ"ש במ"ב סי' א' ב', ובישעי' סי' י"ז י"ח, ישרוק ה' לזבוב, ובקהלת סי' זבובי מות יבאיש, וכיון שנגלה עליו מניקתו יש להעיר ממ"ש יונק שדי אמי דקאי על תשבע"פ וכמו שהחלב מגדיל הולד כך עסק תשבע"פ מגדיל המדות אהוי"ר אזי ברחו מעליו וזהו שנק' ס' מסכתות ששים גבורים כו' להגן מפחד בלילות וזהו ובשכבך תשמור עליך, ולכן נאמר בד"ת ובשכבך ועמ"ש ע"פ כרע שכב כארי וכלביא.

קיצור, ובשכבך, הי' ישן בעריסה, היו זבובים, כיון שנגלה עליו מניקתו, יונק שדי אמו.

בחי' במקומו פ' ואתחנן ושננתם שיהיו ד"ת מחודדין בפיך לשון חדוד הוא כמו חץ שנון ובמשלי כ"ז י"ז ברזל בברזל יחד ואיש יחד פני רעהו ותרגומו פרזלא בפרזלא לטיש וגבריה לטיש אפא דחבריה ובמצ"ד פי' יחד נעשית חדה ושנונה וכן פירש רש"י יחדד תלמידי חכמים מחדדין זה לזה בהלכה והוא מהגמרא פרק קמא דתענית דף ז' עמוד א' ובמדרש רבה ויצא ר"פ ס"ט אין תלמיד חכם מתחדד אלא בחבירו כו' ואיש זה יעקב כו' יחד פני רעהו שנתיחדה עליו השכינה י"ל שת"ח מחדדין זל"ז בהלכה ומתוך כך מולידין דין חדש, כמו"כ מעורר למעלה ואיש יחד כו' היינו יחוד יסוד ומל' שהוא ג"כ ענין חדוד החכמה כמ"ש בפע"ח שער הסוכות פ"ב בפי' הפסוק מכל מלמדי השכלתי כל הוא יסוד והוא מלמד את המל' ולע"ל נאמר ולא ילמדו עוד איש את רעהו כו' כמ"ש ע"פ מי יתנך בפי' תלמדני, ובקהלת רבה דקי"א ב' ע"פ אם קהה הברזל אם נתקהה התלמיד על הרב שנאמר ברזל בברזל יחד ואין הרב מסביר לתלמיד י"ל לפי"ז היינו שאין נמצא היחוד מיסוד למל' ע"ד ונהר יחרב כו' קלקל מעשים יש בתלמיד כו', ועמ"ש מענין אם קהה הברזל בלקו"ת פ' נשא בד"ה נשא את ראש בני גרשון דרוש השני פ"ה, והתיקון ע"י קהת ע"ד מ"ש בזח"ג פ' קרח דקע"ח ע"ב ע"פ ועבד הלוי הוא שממשיך בחי' יחוד הוי' הוא האלקים.

ובזח"ב פ' וארא דכ"ד ע"ב כגוונא דנחושת עילאה אוליד קסטירא דאיהו נחושת זוטא כגוונא דברזל אוליד ברזל וסימנך ברזל בברזל יחד עכ"ל, ובפרדס ערך ברזל ז"ל בזהר פי' כי היא במ' ובמ"א נ' שהיא בתפארת,

ואפשר שעל שניהם נאמר ברזל בברזל יחד עכ"ל, ומזה יובן ביתר שאת דברי המד"ר ויצא ר"פ ס"ט הנ"ל דהיינו ממש ואיש זה יעקב ת"ת ייחד פני רעהו כו', ואו"כ יש להעיר לענין יחוד העליון שהוא ג"כ ענין חדוד החכמה וכנודע מענין כי אל דיעות שמלמטה למעלה כו' והיחוד המשכת דעת עליון כמו דכולא קמי' כל"ח וזהו והאדם ידע את חוה שהוא בחי' דעת תחתון ע"ד ולילה ללילה יחוה דעת ואו"כ יחוד זה זהו"ע ואיש יחד פני רעהו דתרגומו גברא לטיש אפה דחבריה שמחדד שכלו, וגם המשפיע מתחדד כי ומתלמידי יותר מכולם ואו"כ מזה יובן גודל מעלת ושננתם לבניך ע"ד ברזל בברזל יחד שעי"ז גורם יחוד העליון ואיש יחד פני רעהו ועמ"ש מענין ונהר יחרב בבית ראשון שהוא בינה שאין נמשך יחוד הפנימי דחו"ב כי נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושמ"ע כו' ויבש בבית שני שהוא מ' עמ"ש מזה באיכה ע"פ בכה תבכה בלילה, ואו"כ יובן מעלת ושננתם לבניך שמחדדים זא"ז בהלכה היינו שעי"ז ממשיכים בחי' ונהר יוצא כו' להשקות ע"ד חיבור כי אל דיעות. (והנה ענין חד וחריף זהו שממשיך שכל חדש ממקור השכל, ע"ד חד חד נחית לעומקא דדינא, חהו מעורר להמשיך מבחי' ממעמקים שהוא בחי' מאד עמקו מחשבותיך וזהו עיקר ענין היחוד כו', ויחוד ג"כ לשון חדת ולשון חדוה כו' וחד וחריף ע"ד ומבני יששכר יודעי בינה לעיתים מבין דבר מתוך דבר כו' ועמ"ש בד"ה השמים כסאי בתו"א ר"פ בראשית תוך דבר היינו ממכ"ע מבין דבר היינו סוכ"ע וזהו"ע יחוד סוכ"ע וממכ"ע כו'.

ילקוט ח"א לה"ג, של"ה קפ"א א"ב.

בחיי פ' בא דפ"א ע"ב גבי ועבר ה' לנגוף את מצרים ח"ל וכן דרשו רז"ל במדרש משלי ברזל בברזל יחד זה משה הצדיק ופרעה הרשע שהיו מתנקשים זע"ז בדברים כו' אתה אומר לא ידעתי את ה' סופך לידע כו' ועמ"ש ע"פ הוא אהרן ומשה איך לפרעה היה העיקר ע"י משה ואו"כ לפי"ז היינו ברזל דקדושה ע"ד ארץ אשר אבניה ברזל וארז"ל א"ת אבניה אלא בוניה, ואפ"ל עדמ"ש במא"א סוף אות ג' ענין כגרזן ביד החוצב גרזן הוא מל' דאצי' גם ד' אמהות מרומז בתיבת ברזל בלהה רחל זלפה לאה, בברזל דקליפה, וחדוד ברזל דקדושה ע"י ברזל דפרעה י"ל ע"ד ופרעה הקריב כו', וסופו דקרא ואיש יחד פני רעהו זהו שעי"ז נתיחדה עליהם שכינה ביצי"מ שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה.

ונחזור לענינינו שזהו"ע ושננתם שיהיו ד"ת מחודדין בפיך וגם ושננתם לבניך ע"ד ברזל בברזל יחד כנ"ל שזהו גורם היחוד עליון כו', ומזה יובן ענין א"ת ושננתם אלא ושלשתם כי כשיש יחוד משפיע ומקבל היינו ברזל בברזל ת"ת ומל' מאיר עליהם בחי' הגבוה משניהם ע"ד בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו דוקא וע' בתו"א פ' תצוה סד"ה ועשית בגדי קדש ועמ"ש ע"פ ושלשת תרד מאד וזהו שארז"ל שנים שיושבים ועוסקים בתורה שכינה שרויה ביניהם שנאמר אז נדברו כו' ויקשב כו' שנים דוקא שזהו"ע ברזל בברזל יחד יחוד משפיע ומקבל, ע"ד מכל מלמדי השכלתי ועי"ז שורה עליהם בחי'

הגבוה משניהם כו', ועוד פי' ושננתם ע"ד חרב פיפיות בזח"ג ואתחנן דרס"ט ע"ב ועמ"ש מזה ע"פ רוממות אל בגרונם כו'.

ועוד תרגום ושננתם ותתנינון ע"ד גם כי יתנו בגוים, ובבחיי ר"פ בראשית התנינים הגדולים ד' מחנות שכינה המקלסים מלשון כי יתנו, וכן ת"ח נוני ימא נחש בריח, בריח התיכון וע"ד מן המים משיתיהו ולעומ"ז ס"מ נחש בריח, אם תגביהי, וע"י עסק התורה בחי' ושננתם ותתנינון תנינא אזי הקול קול יעקב יפקוד ה' על לויתן נחש בריח שהוא במים תחתונים מצולות ים התנינים הגדולים אלין אבהן בזח"ג פ' שמיני דל"ט ע"ב כי האבות הן הן המרכבה וגם בעבר הנהר ישבו אבותיכם כו'.

גם ושננתם חרב חדה כי כמו שלה"ר נק' חרב חדה ונק' נחש אומר ברומי והורג בסוריא וכן בעסק התורה ותתנינון לשון תנין ונחש דקדושה שאומר ברומי כמ"ש לקמן בשם הבחיי, ודברת בם קול רם, ועי"ז והורג בסוריא חרב פיפיות דפירש"י פ"ק דברכות ד"ח ע"א להרוג המזיקין ר"ל הפורעניות הבאים כו' ודברת עמים ע"ד ידבר עמים תחתינו דהיינו עמלקים כדפירש"י שהוא מ"ש ונתתי כפרך מצרים.

בבחיי במקומו פ' ואתחנן, ודברת בם, שיהא עיקר דיבורך בם, עשם עיקר ואל תעשם טפל זהו ע"ד תורתן קבע ומלאכתן ארעי. בם ולא בדברים אחרים בם ולא בתפלה כו' כך דרשו רז"ל, וביאור זה כי בדברי תורה ידבר בקול רם לפי שהתורה צריכה קול שניתנה בקול שנאמר ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר ויהי קולות וברקים כו' ולא בתפלה בקול אלא בלחש עכ"ל, וזה יובן עפמ"ש בזהר ויגש דר"י ע"א בפי' הקול קול יעקב קל בלא ו' זהו התפלה וקול בויו זהו התורה כו', וע' בזהר וארא דכ"ו רע"א ובפי' הרמ"ז שם, וע' בת"א סד"ה וישב יעקב ובפ' ויגש גבי משמח חתן וכלה וזה כמ"ש בזח"ג נשא דקל"ב סע"א ודקל"ג ע"א שההפרש בין אמירה ובין דיבור דדיבור הוא בקול רם, כמו וידבר אלקים את כל הדברים האלה שעז"נ קול ה' בכח, ואמירה הוא בלחש, א"כ אמירה הוא במ' שהוא הנק' קל בלא וי"ו קלא דלא אשתמע, ודיבור הוא בז"א קלא דאשתמע קול בוי"ו, ועפ"ז אפ"ל ההפרש בין עש"מ ובין עשה"ד שהמאמרות הם מבחי' מלכות וע"מ הוא ע"ס שבמל' שהרי נאמר ויאמר אלקים ואח"כ נאמר ביום עשות הוי' אלקים וכן מבואר בכמה מקומות שהתהוות בי"ע הוא מבחי' מל', ועשה"ד הן בז"א קלא דאשתמע, וע' בזהר ויקרא די"א סע"ב אלא שהמק"מ שם לא פי' כן, ובפרדס ערך אמירה פי' דאמירה הוא במל' וכ"כ במא"א א' צ"ח אמירה במ' מסט' דנוק' כו' ולכן אתה עשית את השמים אתה חסר ה' ודיבור מורה על בחי' מדבר ונודע ענין דצח"מ הרי מדבר ששרשו בכתר כו' גם ענין עמל שיחה ועמל תורה יש פי' דעמל שיחה הוא עש"מ הנק' חיי שעה ועמל תורה זהו עשה"ד חיי עולם וא"כ פי' ודברת בם דיבור דוקא המשכת קול העליון שיהי' הקל קול יעקב קול בוי"ו שענינו המשכת הקו מאוא"ס להמשיך אלה תולדות השמים והארץ מלא וי"ו כמו שהיה קודם חטא עה"ד ועמ"ש מענין הויו בביאור ע"פ מי יתנך כאח

לי שעיקר בחי' זו להמשיך דירה בתחתונים וזהו וזכרתי את בריתי יעקב מלא וי"ו יעקו"ב.

ופי' ודברת בם בת"ז פי' בם שם מ"ב, ולכאורה הרי שם מ"ב זהו העלאה כמ"ש בזח"ב תרומה קל"ב ב', והתורה קול בוי"ו הוא המשכה, ואפ"ל עפמ"ש בתחלת הזהר בראשית בדף הראשון ע"א כמה דדיוקנא דברית אודרע במ"ב זווגין, ופי' בזוהר הרקיע שם ענין שנק' היחוד עליון בשם מ"ב זווגים כי הם ז' כפולות שבעה ושבעה מוצקות וז' עליונים ח' נערות שלה כ"א כלול מו"ק הרי מ"ב זיווגים מ"ב זכרים מ"ב נקבות, ומים תחתונים מה שהיא מזרעת הוא ע"י מ"ב זיווגים אלו עכ"ל, וע' זח"א ויחי דרמ"ז א' בענין שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום ובזח"ג אמור דצ"ב א' ודצ"ז סע"ב וס"פ מקץ דף ר"ד סע"ב בענין שבעה ושבעה מוצקות, ועמ"ש מזה במ"א סי' ט' י"ב ע"פ הנ"ל ויעש שלמה כו' את החג כו' שבעת ימים ושבעת ימים וע' בפע"ח שער השופר בענין אחה"ע גימ' ב"פ מ"ב והרמ"ז פי' מ"ב זיווגים הוא זיווג חיך וגרון ואפ"ל שמזה יומשך כמגדל דוד צוארך הפך מבחי' מצרים מיצר הגרון וזהו רוממות אל בגרונם.

בשבתך בביתך כי בסוכות הושבתי וכתיב ואשים דברי בפיך ובצל ידי כו' דיבור התורה היא כמו צל סוכה כמ"ש בלקו"ת בד"ה ביום השמע"צ שמאלו תחת לראשי, וא"כ זהו בשבתך להמשיך ע"ד כי בסוכות הושבתי, ועוי"ל הנה יהונדב בן רכב צוה לבניו שלא יבנו בתים כ"א באוהלים ישבו בירמי' סי' ל"ה ועי"ז יחיו ימים רבים ובילקוט ח"ב רמז ל"ח תחלת ספר שופטים משמע הטעם משום שידע שבהמ"ק עתיד ליחרב ע"כ ציוה שלא יבנו בתים כענין מ"ש דוד אנכי יושב בבית ארזים כו' וע' מזה בשל"ה סוף מסכת סוכה שלו דרמ"ט א' בפרק תוכחת מוסר דהטעם שאין צ"ל דירת קבע בעוה"ז כ"א דירת ארעי וכמ"ש פ"ק דמ"ק ליחרב ביתך וליתיב אושפיזך כו' וע' ס"פ חזקת ד"ס ע"ב ובטוש"ע או"ח סי' תק"ס וגם כמ"ש בפ' עקב ח' פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת ורם לבבך כו' לכן העצה לזה ודברת בם בשבתך בביתך אשר אותיות התורה נק' בתים בס"י שתי אבנים בונות שני בתים כו' ועז"נ אחת שאלתי שבתי בבית ה' וכמארז"ל מיום שחרב בהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה, וזהו ורב שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך כו'.

ובלכתך בדרך, מענין בהתהלכך תנחה אותך משלי ו' כ"ב, ע' אבות ספ"ו ובסוטה פ"ג דכ"א א' זח"א וישלח דקע"ה וישב דקפ"ה פ' בהר דק"י ע"ב פ' פנחס דרכ"ב סע"ב מד"ר פ' נח ס"פ ל"ה פ' תרומה דקנ"א ד'.

עצה בחו"ל להמשיך בחי' ארץ. כי הנה אשריך ארץ שמלכך בן חורין, וע"י עסק התורה ארז"ל שאין לך בן חורין אלא העוסק בתורה שנאמר חרות על הלוחות כו'. גם שערים המצוינים בהלכה נק' שערי ציון שעו"ג אוהב ה' שערי ציון. גם הארץ הי' תושבע"פ כמ"ש בד"ה לכן אמור בתו"א פ' וארא. גם בשל"ה דרע"ו ב' ארץ כנען העליונה ע"י מילת ערלת לב, וע' בלקו"ת עקב גבי ולהבין שרש קישור. ע' בהרמ"א פ' עקב ע"פ ארץ אשר ה"א דורש כו', דהיינו שלא ע"י אמצעי כו'.

וזהו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה שממשיך האור בהמעשה שיהי' המעשה טוב ע"ד ארץ אשר כו'. שוב ראיתי שכן פי' ברבות נשא פ"י דר"מ ע"א שמלכך בן חורין שעוסק בתורה שנאמר חירות כו' ושריך בעת יאכלו שקובעים עתים לתורה ואח"כ אוכלים כו' וברבות בקהלת במקומו פי' בעת עוה"ב כו'. ואפ"ל בעת ע"ד אכלתי יערי כו' ואח"כ אכלו רעים. גם עוד כי נער הייתי מט"ט גם זקנתי כשעלה באצי' ששם ועתיק יומין יתיב כו' וזהו והלבנון כי לבושי' כתלג חיוור כו' ואח"כ אז גם נער שרו של עולם בבחי' גבוה. ובמ"ע סי' רי"ח כ' שאז נק' גם הוא בן חורין, ובחי' זו ממשיכים ע"י עסק התורה דהיינו זקן שקנה חכמה ומשנה מלובשת בו"ק דיצירה, ועמ"ש ע"פ והדרת פני זקן כו'. גם כמ"ש נער הייתי גם זקנתי כענין ראב"ע דהפי' שהזקנה שרשה המשכה מאצי' ששם מאיר ע"י כו', וכמו"כ ע"י עסק התורה ממשיכים בהנער מבחי' זקנה כו' ועמ"ש בלקו"ת בפ' צו ונערים פני זקנים ילבינו ע"י כי הנער בן מאה שנה, וגם כאן הנה כתיב ההר הטוב הזה והלבנון שמלבין כו' מבחי' ע"י לבושי' כתלג חיוור שמאיר שם. משא"כ בבחי' נער. אך ע"י ליבון הלכתא שהיא ג"כ בחי' ארץ עי"ז נערים פני זקנים ילבינו כנ"ל.

בא"י י"ל ג"כ שרו נער רק שאינו מלכך כ"א שר ושליח כמו יהושע נער כשהי' אצל משה שנק' משרת, משא"כ אח"כ כו', כך עד"ז כשמל' בן חורין הנער רק בבחי' משרת ושליח, וע' חולין פא"ט פתח שרו של עולם יהי כבוד כו' אזי הי' רק ע"ד הנ"ל ביהושע אצל משה.

ושננתם לבניך. תרגום ותתנון, ועמ"ש ע"פ ויברא אלקים את התנינים סעיף י"ג וסעיף טו. ע"ד גם כי יתנו בגוים, משם יתנו צדקות הוי', תנינים דגים גדולים ע"ד נוני ימא, וידגו לרוב, תנין נחש כי משיח נק' נחש, אומר ברומי והורג בסוריא, כי מתניתין מלכתא ותגזור אומר ויקם.

לבניך. וכל בניך למודי, ועמ"ש בתוי"ט ריש אבות. גם בניך נמשך מעצמו' מוח האב ע"כ המצוה יותר ושננתם לבניך שיתחבר זווג נשיקין דדבור בזווג גופני, ועמ"ש מזה בד"ה ועשית ציץ שהדבור בד"ת יש בו ג"כ עצמי' ולא כמו שאר דבור רק הארה.

ודברת. ל׳ הנהגה להמשיך אוא״ס בהתורה שכמו שאתה מלמד לבניך כך יהי׳ למודי הוי׳. שרש הדבור מכתר בד״ה מזוזה מימין ובד״ה חקת התורה בענין תולעת יעקב, ועמ״ש בד״ה ראשי המטות בענין לאמר זה הדבר ובד״ה בחדש השלישי בענין וידבר לאמר ובד״ה ואלה המשפטים משל ממטרונה שהיתה מהלכת כו׳, ד״א של הלכה במקום היכל קדה״ק הנק׳ דבור. י״ל דבור ע״ד איתמר, נדברו יראי ה׳ סד״ה אלה פקודי, מענין תורה בדבור בד״ה כי ביום הזה יכפר דתקס״ב. וע״י ודברת הקב״ה יושב ושונה כנגדו, חהו ושננתם, והקב״ה ז״א. א״נ ע״ד משה ידבר והאלקים יעננו.

גם ושננתם מענין שושנת העמקים, שושנים ששונים שע״ז ממשיכים י״ג מדה״ר.

בם. בגימט׳ ואלה, בגימט׳ מ״ב רק מ״ב מלמטלמ״ע ובחי׳ בם מלמעלה למטה.

בשבתך. עמ״ש בענין ארץ מושבותיכם, בשבתו עם זקני ארץ, מושיב מלכים לכסא, מאן מלכי, בהרמ״ז חיי קכה, וישב יעקב.

בביתך. בחכמה יבנה בית, בית ראשון תושב״כ, בית שני תושבע״פ, גם בשבתך ע״ד השמים כסאי זו תורה, וכן באדם כסא כי מתחלה תורת ה׳ ואח״כ תורתו, גם כסא שמשפיל א״ע ללמד לתלמידים, גם כסא שמוריד חו״ב שלו שיתישבו במדותיו. בביתך, כי אין דרך להעמיד כסא כ״א בתוך הבית בחי׳ מקיף דחי׳ יחידה, בכל מאדך, כמ״ש בענין אי זה בית אשר תבנו לי.

ובלכתך. ילכו מחיל אל חיל, לכו לחמו, הליכות עולם לו, והיינו הלכות, ולכן ודברת בם בלכתך, הולכי על דרך שיחו, אחרי ה׳ אלקיכם תלכו, א״כ רצוא, שבתך שוב, וארז״ל שלוחי מצוה פטורין כי אז הוא דרך הוי׳, עמ״ש ע״פ ולא יחמוד איש כי תשא לד כ״ד.

בדרך. אשרי תמימי דרך.

ובשכבך. וישכב במקום ההוא יש כב זח״א ויצא קנו. גם שכב אותי׳ כבש, כרע שכב כארי, גם ע״ד על משכבי בלילות ר״פ תזריע.

ובקומך. מי יקימנו, גם ע״ד קוממיות, בקומה, בעל קומה.

בש״ך בשם הזהר ושננתם, חציך שנונים, חרב פיפיות. בשבתך בביתך ע״ד בשובה ונחת, ובלכתך דוחק, ובשכבך קבר, ובקומך תחה״מ, א״כ יותר י״ל ובשכבך גלות כב״ל ובקומך גאולה, א״נ תחיית המתים.

ענין בשכבך ובקומך. ראה בד״ה כרע שכב, תר״ה פ׳ בלק אות ז׳. שבקומך קאי על לע״ל והקושי׳ הא כתי׳ ולא תוסיף קום ע״ש.

ואתחנן ו ח׳

וקשרתם לאות על ידך והיו לטוטפות בין עיניך. ות״א ותקטרינון לאת על ידך ויהון לתפילין בין עיניך, ורש״י פירש וקשרתם לאות על ידך, אלו תפילין שבזרוע והיו לטוטפות בין עיניך אלו תפילין שבראש, וע״ש מנין פרשיותיהם נק׳ טוטפות טט בכתפי שתים פת באפריקי שתים. ברכות ב׳ י״ד ב גיטין ד מה״ב מנחות ג לג״א לה״ב לו״א לז״א מב״ב. ערכין א׳ ג״ב ופרק ט׳ יט ב׳, זבחים ד ל״ז ב׳ מנחות ג לד ב לו א ב לז א ב. ירושלמי מגילה פ״א הלכה. ירך מזוזה א׳ תפילין א׳ גדהו״ז. ע׳ בשלשלת הקבלה ד׳ ב׳ ותראה שם פלאים גדולים. עמה״מ פ״ט ב׳ צז״ג קה״ג קסו״ב, רבות קפ״ח ד׳, ח״מ לז״ג זח״א עמוד ל״ח ק״ה קע״א שמ״ז שע״א חלק ג׳ קמ״ד תט״ו. של״ה קיא״ב קיג״א קטז״א דכג״א רנג״א שה א תט ב. ע״מ מא ב עד א. (יח) מצות כה נב. נסים נה. בחיי כו ב קנז ב רב ב רה א רכו ד. עד כאן לשון הבית אהרן. ומקודם נבאר הפי׳ של טוטפות הנה בקורקע הביא בשרש טטף ענין טוטפות שנזכר בתורה רק גבי תפילין ולא פי׳ ע״ז דבר מהו פי׳ טוטפות ובמשנה רפ״ו דשבת ולא בטוטפות ולא בסרביטין שהם תכשיטי אשה, ובגמ׳ שם דנ״ז ע״ב טוטפות אפיזייני פירש״י פרינטיל של זהב ושם א״ר אבוהו טוטפות המוקפת לה (את הפדחת) מאוזן לאוזן עכ״ל, הרי שטוטפות תכשיט של זהב שמניחים על הפדחת ומקיף מאוזן לאוזן ובהרי״ף ובהרא״ש שם פי׳ טוטפות ציץ, וכ״כ הרמב״ם בפי׳ המשניות וטוטפות הוא ציץ יקשרו אותו על המצח מאוזן לאוזן עכ״ל, ובמתורגמן ערך טטף הביא ממה שכתוב בשמואל ב׳ פ׳ א׳ יו״ד, ואצעדה אשר על זרועו דתרגם יונתן טוטפותא דעל דרועי, וכן פירש רש״י שם ואצעדה הוא מין עדי ותכשיט וכמו בפרשת מטות ל״א נ׳ אצעדה וצמיד פירש רש״י אצעדה אלו צמידים של רגל, ועוד הביא במתורגמן מ״ש ביחזקאל כ״ד י״ז פארך חבוש עליך ת״י טוטפתך יהוויין עליך וכן שם פסוק כ״ג ופארכם על ראשיכם וטוטפתיכן על ראשיכן, ובפסוק ומרדכי יצא תרגום טוטפן דמיקבען בדהבא עכ״ל והוא גבי ועטרת זהב גדולה ולעילא מן כלילא דדהבא טוטפן כו׳ והרד״ק במכלול ובפירושו בפ׳ ואתחנן כ׳ לטוטפות פי׳ כמו ציץ שקושרין על המצח כו׳ עכ״ל, והנה ענין פאר ותכשיט גבוה מהלבוש וע׳ במא״א אות פ׳ סעיף א׳ פאר מצד התפארת עכ״ל וע׳ זח״ב יתרו ד״צ ע״ב ותפארת הוא בחי׳ כתר כי מתפארת שבעליון נעשה כתר לתחתון וכמ״ש ברבות בענין ישראל אשר בך אתפאר, וע׳ בת״א פ׳ וירא בד״ה פתח אליהו שפי׳ ענין לבושים מחדומ״ע הם ג׳ עולמות בי״ע, בריאה הוא מחשבה, יצירה דיבור כו׳ וע״ס דאצי׳ נק׳ עשר תיקונין שהוא ענין תכשיטים כתרגום לא ילבש גבר שמלת אשה בתיקוני אתתא וע״ס אינן כערך לבושים כ״א שמתאחד ממש עם האור כהתאחדות הגוף עם הנפש נמצא למדנו שענין תכשיט רומז לבחי׳ שמתאחד העצמיות יותר מענין הלבושים כמעלת ע״ס על הלבושים שהם בי״ע כו׳, ועד״ז יובן ענין התפילין שנק׳ טוטפות שהם תכשיט ופאר כי ד׳ בתים רומז לכלים של המוחין חב״ד כנודע. וז״ל המא״א אות ט׳ סעי׳ ז׳ טוטפות נק׳ המוחין ט״ט בכתפי שתים ב׳ כתפין דא״א חו״ג פת באפריקי

שתים ב' פרקי הידים דא"א שהם חו"ב, וחו"ב וחו"ג הם ד' פרשיות ולכן נק' טוטפות עכ"ל, הרי ד' בתים דתש"ר הם חו"ב וחו"ג שהם המוחין דז"א ששרשם נמשך מחו"ג דא"א המלובשים באו"א ועל המשכת ב' ידים דא"א המלובשים באו"א נאמר שאו ידיכם קודש וברכו את הוי' שהוא המשכות ברכה בשם הוי' דז"א מבחי' קודש העליון הוא א"א כמ"ש מזה בלק"ת על שה"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה יעו"ש, ובמ"א בד"ה מי יתנך פי' הי"ג מדות הם קישוטי כלה שיהי' בבחי' לשארית נחלתו משים עצמו כשיריים והם מייפים אותה שיהי' עי"ז יאר ה' פניו אליך וגו', וא"כ לפי"ז י"ל לבושים הם המדות שלמטה מן השכל כי מדו פי' לבוש אך היג"מ שהן גבוהים למעלה מהשכל נק' קישוטין, וא"כ תש"ר שנק' פאר וקישוט זהו ג"כ ע"ש שמאיר בו המדות שבכתר כנ"ל, ועמ"ש ע"פ משכן העדות לשון עדי עדיים, ואפ"ל דתש"י זהו כענין פקודי המשכן יחוד ו"ה ותש"ר זהו כענין משכן העדות יחוד י"ה, וכן פי' בד"ה שימני כחותם דתש"ר זהו ההמשכה שע"י מל"ת ותש"י זהו ההמשכה שע"י מ"ע והיינו ממש ענין פקודי המשכן ומשכן העדות כמ"ש בד"ה אלה פקודי.

קיצור טוטפות כמו ציץ שקושרים על המצח והוא בתכשיטים, וכמ"כ בתפילין שנק' טוטפות ע"ד פאר ותכשיט והנה יש לבושים והם מחדומ"ע בי"ע אכן ע"ס דאצי' נק' עשר תיקונים ל' תכשיט, ועד"ז תפילין ד' מוחין שהם כלים להאורות מהמוחין הבאים מחו"ג דא"א המלובשים באו"א ע"ד שאו ידיכם קודש וברכו את הוי' ע"כ נק' טוטפות גם י"ל לבושים מדות ותכשיט יגמה"ר וגם תכשיט כענין משכן העדות עדי עדיים הנמשך ע"י מל"ת והו תש"ר יחוד י"ה ובחי' פקודי המשכן ע"י מ"ע יחוד ו"ה וזהו ענין תש"י.

ב) **זח"א** די"ג ע"ב ענין תפילין תש"ר מפסוק ראשיך עליך ככרמל כו' ע"ש, עו"ש דכ"ג ע"ב מענין תפילין ע' קע"א ובזכות תפילין אתגליא לי' בשרפים דכתיב שרפים עומדים ממעל לו ע' פמ"ז עמודא דאמצעתא קשורא דימינא ושמאלא ואיהו קשורא דתפילין דרישא דאיהו אימא עילאה תפילין על רישי' כמה דאוקמוהו מארי מתניתא תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו (היינו מארי עלמא הוא ז"א שהם מדותיו ית' שבהם וע"י התנהגות העולמות והתפילין הם בינה שבה מלובש חו"ג דא"א כנ"ל בסעי' א' שהם ענין טטפות) ואיהו קישורא דתפילין ש"י דאיהי שכינתא תתאה והאי איהו דאוקמוהי מארי מתניתין הראהו למשה קשר של תפילין עכ"ל ובפרדס ערך קשר כל קשר הוא אגודה ואין אגודה פחות משלושה והם תקיעה שברים תרועה דהיינו ג' אבות גג"ת והתפארת קושר אותם כו' וכן יסוד בסוד הכרעתו נק' קשר כו' וכן השכינה נק' קשר וע"כ נק' קשר של תפילין ופי' ר' משה כי המל' נק' קשר הספירות מפני שקושרת הספירות הזיין עם הג"ר כאשר נבאר בערך שכינה עכ"ל ובערך שכינה פי' כי הבינה משכנת ג"ר על ז"ת א"ס זהו קשר תש"ר שקושר הג"ר עם הז"ת והמל' היא משכנת בעולם התחתון בי"ע כל האצי' העליון א"כ קשר תש"י הוא שיתקשרו בי"ע אל האצי' וכענין מ"ש בפי' אחותי ל' איחוי וחיבור וזהו בן פורת יוסף שתופר ומחבר כך עד"ז הוא ענין הקשר כו' ובמא"א אות ק' סעי' ה' קשר של תפילין

תמיד בסוד הדעת כו׳ (היינו כי דעת מלשון והאדם ידע שהוא ענין התקשרות והתחברות ודעת מקשר חב״ד עם המדות גם ד״ע מקשר חו״ב שיהי׳ בחי׳ ראי׳ מאיר בהתבוננות גם ממשיך אור הכתר בהמדות כמ״ש בביאור ע״פ מ״ר בפ׳ תולדות וזהו ולטוטפות שהם חו״ג דא״א אה״ר טורי חשיכא בין עיניך שיהי׳ בחי׳ ראי׳ וע׳ מ״ש בד״ה ואלה המשפטים) והנה משה זכה לדעת הראהו קשר ש״ת כו׳, ובת״ז שהראהו קשר ש״י הוא י׳ דעת דנוק׳ (היינו ע״ד יש מאין שלמטה היש אלא שבטל לאין אלא שמ״מ הוא בבחי׳ ביטול וזהו התקשרות בי״ע באצילות ועמ״ש בד״ה במדבר סיני באהל מועד בענין ונודעתי כו׳) א״כ ב׳ קשרים אלו הא׳ מלמטה למעלה התקשרות בי״ע באצילות הב׳ התקשרות ז״ת בג״ר ע״ד ב׳ בחי׳ שבת שבת תתאה וש״ע ולכן שבת א״צ תפילין.

קיצור קשר תש״י שב״ת המקשרת בי״ע לאצי׳ וזהו י׳ ח״ת, קשר תש״ר התקשרות ז״ת לג״ר שהם תפילין דמארי עלמא והמקשר הוא דעת ונק׳ עמודא דאמצעיתא שעולה עד הכתר ולכן הראהו למשה וזהו שבת תתאה ושבת עילאה.

ג) **וזהו** וקשרתם לאות על ידך, ידך זו שמאל כי שמאלו תחת לראשי שלהיות עליות מוחין דכנס״י מבי״ע, וזהו לראשי אותיות ישראל הוא ע״י שמאלו ועמ״ש מזה בד״ה ביום השמע״צ ובת״א ר״פ כי תשא, ועמ״ש מזה בד״ה וידבר אלקים כו׳ וארא אל אברהם בענין ידי יסדה ארץ נטה שמאלו וברא ארץ ועמ״ש עוד מענין שמאלו תחת לראשי בד״ה חייב אדם לבסומי בפוריא ובסידור שער התפלה בד״ה אחרי ה׳ אלקיכם תלכו ובלקוטי תורה בד״ה ושאבתם מים בששון הראשון דהיינו על ידי שהאדם דוחה ומשפיל א״ע כאשר ישים אל לבו איך שהוא רחוק מהוי׳, וזהו נמשך ממדת שמאל ושיהי׳ תחת לראשי פי׳ בעומק מחשבתי והן הדברים המעוררים הצמאון והאהבה אליו ית׳ ועי״ז יגיע לבחי׳ וימינו תחבקני שהו״ע רצועות דתש״ר כו׳ ועמ״ש עוד מענין שמאלו תחת לראשי בענין בני מררי בד״ה נשא את ראש בני גרשון, ומ״ש עוד בשה״ש בד״ה קול דודי גבי ומקפץ על הגבעות קיפוץ בשתים בחי׳ שמאלו וימינו שיש מעלה בשמאל דוחה שעי״ז נמשך ההמשכה בפנימית וזהו תחת לראשי וג״ז הו״ע יראה ועי״ע בד״ה צאינה וראינה בפי׳ שאו ידיכם קודש דבחי׳ וימינו תחבקני זהו״ע יחו״ע בחי׳ יחוד ממש במאציל העליון ע״ד כלה שארי ולבבי כו׳ ובחי׳ יחו״ת הוא דרועא שמאלא בחי׳ גבורות שמאחר שרואה גשמי׳ העולם ליש ודבר נפרד צ״ל התגברות מאד הן בסו״מ עוצם עיניו והן בחי׳ ועשה טוב יותר מטבעו כו׳ וזהו״ע תש״י בשמאלו דוקא שהוא ההתגברות להיות ביטל היש ע״י שמאל דוחה לדחות היש כו׳.

קיצור ידך זו שמאל כי שמאלו תחת לראשי שהם תש״י ומוחין דכנס״י נטה שמאלו וברא ארץ והיינו ע״י שמאל דוחה שהאדם משפיל א״ע גורם נשיאת ראש, גם שמאל דוחה בגבורה לבטל היש ולדחותו בסו״מ וע״ט וימינו תחבקני אהבה בתענוגים תש״ר שהם לטוטפות תכשיט כנ״ל סעי׳ א׳ וכן פי׳ בד״ה שימני כחותם בענין רצועות דתש״ר שזהו וימינו תחבקני.

ד) **בזח״א** פ׳ חיי קכט סע״א וע״ב והובא בר״ח שעה״ק פ״ו דקמ״ב ע״ב שעל סוד התפילין נאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, והיינו להיות התפילין כלים להשרות שכינה עלינו כי הם דוגמת הכרובים העליונים שעליהם היתה השכינה שורה ומשמע שם דתש״י זהו מרכבתא ד׳ מחנות שכינה שעליהם שורה השכינה בחי׳ לב. וזהו״ע תש״י שימה כנגד הלב ותש״ר זהו מרכבתא עילאה דאצי׳ האבות הן הן המרכבה שעליהם שורה השכינה עילאה כח״ב דאצי׳ וזהו בחי׳ מוחא והנה ב׳ כרובים הם ג״כ מט״ט וסנדל כמ״ש בזוהר ויצא קנ״ז, וא״ש לפמ״ש בענין לטוטפות טט הוא ב׳ טיתין דמט״ט א״כ תש״ר זהו כרוב א׳ מט״ט ותש״י כרוב של סנדל כו׳.

קיצור תש״י ותש״ר בענין ב׳ הכרובים שעליהם השראת השכינה והם ג״כ מרכבה דבריאה ומרכבה דאצי׳ שעליהם שורה שכינתא עילאה ושכינתא תתאה מוחא וליבא וב׳ כרובים ג״כ מט״ט ט״ט דלטטפות וסנדל.

ה) **זח״א** ויצא קס״ב א׳ עמודא דאמצעיתא יעקב שלימא נטל אינון מקלות תפילין דרישא ברהטים אתר ודוכתא לדיורא תפילין ובמק״מ שם תפילין דרישא פי׳ הם המוחין דזעיר שנק׳ תפילין שיצאו בסוד או״מ במצח דזעיר, ורהטים הם נה״י דאימא שהם כלים של המוחין עכ״ל, וכ״כ במא״א אות ר׳ סעי׳ י״ט רהטים נק׳ נה״י דאימא ובהם המוחין, והי״נ הביא מש״ש בזוהר ויצא דקס״א סע״א וע״ב ע״פ מלך אסור ברהטים דהא מההוא מלך אתיין ברכאן לכולהו עלמין, ופי׳ במק״מ שמהבינה שנק׳ מלך (ע׳ זח״ב יתרו ס״ז ב׳ וזח״א ד״ג ע״א גבי עאלת אות מ׳ ובזהר הרקיע שם שזהו״ע עשי״ת שאזי מאיר אור הבינה במל׳ מלך יושב כו׳) באים הברכות לכל העולמות ע׳ זח״ב בשלח ס״ג ב׳, ושיעור הכתוב כך הוא מלך שהוא בינה אסור ברהטים ר״ל היא קשורה בחב״ד דזעיר שנק׳ רהטים. ד״א מלך אסור ברהטים כו׳ יעו״ש, ובפרדס ערך רהטים כ׳ לפי הנראה מתוך ל׳ התיקונים כי הנצח וההוד נק׳ רהטים בשקתות המים ובמ״א פי׳ כי רהטים הוא בינה דקאמר רהיטי דמוחא עכ״ל במדרש פ׳ רהטים תרגום רץ רהיט והיינו ואל הבקר רץ אברהם והוא בחי׳ רצוא ורהטים דיעקב מרוצת המים ע״ד יביע אומר אוחי שההשפעה באה במהירות בלי עיכוב כו׳ ובד״ה כי תצא כו׳ ושבית שביו כ׳ דהנה מחשבת אדם בדברים זרים נק׳ מלך אסור ברהטים ברהטי מוחין שהוא אסור בהם כי יש דברים שאינו יכול לסבול ובע״כ אסור בהם וצ״ל תשובה דהיינו תשוב ה׳ עכ״ל והם ע״כ רהטים שבלעו״ז מוחין דק״נ חב״ד דקליפה וצ״ל תשובה ולהמשיך מלך אסור ברהטים דקדושה.

קיצור שענין המקלות והרהטים דיעקב הו״ע ד״פ והבתים דתפילין, דהיינו הד׳ מוחין והכלים שלהם וז״ש מלך אסור ברהטים ויש לעו״ז ג״כ רהיטי מוחין מחשבת אדם בדברים זרים וצ״ל תשוב ה׳.

ו) **זח״ב** פקודי דר״ל סע״א פתח ואמר וראית את אחורי ופני לא יראו הא תנינן דאחזי לי׳ קוב״ה למשה קשר ש״ת, ופני אלו תפילין ממש

דאינון רזא עילאה שמא קדישא, אחורי איהו רזא דקשרא דתפילין, והא ידיעא לגבי חברייא בגין דדא אספקלרי׳ דנהרא ודא אספקלרי׳ דלא נהירא לקבל דא אורים דנהרין במילוייהו תמיד דאשלימו במילוייהו דא פנים ודא אחור ורזא דא קול ודיבור עכ״ל, ובמא״א אות א׳ סעיף קנ״ט אספקלריא המאירה נקרא ז״א מאיר מעצמו ושאינו מאירה רחל דלית לה מגרמא כלום גם נ״ה דאצי׳ נקרא כך עכ״ל, וצ״ל איך ענין קש״ת רומז לבחי׳ מל׳, ובמא״א ק׳ סעי׳ ה׳ דקשר תפילין ש״ר הוא מ׳ דבינה ומה שמצאתי מזה מדברי אאזמו״ר נ״ע בכ״י הר״פ ז״ל בביאור ע״פ והתהלכתי בתוככם ששמע ממנו במינסק וז״ל והנה במשה נאמ׳ ותחסרהו מעט מאלקים היינו שהשיג רק מ״ט שע״ב אכן שער החמישים אשר בו מלובש יס״א (הג״ה היינו כמ״ש בלק״ת בביאור ע״פ וספרתם לכם דחג השבועות ששער החמישים הוא ממוצע בין חכ׳ לבינה כו׳ ובשערי ג״ע שער האותיות אות נ׳ פתח ב׳ כתב בענין שער החמישים ב׳ פי׳ בשם תלמיד האריז״ל הא׳ שהוא בשליש העליון של תפארת דבינה שהוא נעשה כתר לז״א, הב׳ דשער החמישים אינו בבינה עצמה רק היא ביס״א, והוא אותו שביל דקיק דלא אתידע והוא הנק׳ פלא יועץ וע׳ זח״ג בלק קצ״ג ב׳ וה״ס יובל ולפי שזה השביל דקיק הוא תמיד בבינה כי הם ת״ר דלא מתפרשין ולכן נחשב עם השע״ב עכ״ל ומדברי אדמו״ר כאן נראה שלא כדברי ב׳ הדיעות אלא שהוא הבחי׳ שבבינה שבו מלובש יס״א, וכמ״ש במא״א אות נ׳ סעי׳ א׳ במ״ש והן שערים לקבל בהן היסודות נתיבות דדוכרא כו׳ ובמא״א פ׳ סעי׳ ה׳ פלא יסוד דאבא שביל המעורה בבינה ואלף אאלפך חכמה עכ״ל, ובאות ש׳ סעיף ל׳ שביל יסוד דאבא כו׳ א״כ לפ״ז הוא בחי׳ ציון שהיא הבחי׳ מיסוד אימא שבו מלובש יסוד אבא כמ״ש בסה״ת סי׳ קנ״ו. שוב ראיתי דאתאי לידי בזח״א בראשית בדף ג׳ ע״ב חד תרעא לית ליה סטרא לא ידיע אי הוא לעילא אי הוא לתתא, פי׳ במק״מ שם וז״ל זה שער החמישים אין אנו יכולים לדעת מקומו אם עקרו ביסוד דאבא או ביסוד דאימא כי מחמת החיבור הנפלא והזיווג התמידי שבין או״א אין אנו יודעים אם הוא לעילא או לתתא כו׳ ונלענ״ד שלכך אמרו חכמים עליונים ראו אותו למעל׳ כו׳ ע״ש ועמ״ש מזה בלקו״ת בביאור ע״פ וספרתם לכם דחג השבועות) לא הי׳ יכול לראות כי חו״ב הם ת״ר דל״מ (ור״ל כי משה זכה לבינה אבל בחי׳ חכמה לא הי׳ יכול להשיג וזה השער החמישים דבינה הואיל שמיוחד עם חכ׳ לא יכול לראות בחיון). ולכן בפרשיות של תפילין דמארי עלמא אשר בהם מלובש עצם החכ׳ כ״ש שלא הי׳ יכול להשיג (ר״ל כיון שלא יכול לראות גם שער החמישים דבינה לפי שבו מלובש החכ׳ כ״ש שלא יכול לראות עצם החכ׳) ולכן אמרו שהראהו קשר ש״ת, אשר בהקשר מלובש מל׳ דתבונה, כי למל׳ יש ג׳ עורות פנימית ואמצעי׳ וחיצונית (עמ״ש מזה בלקו״ת פ׳ תזריע בד״ה קא מיפלגי במתיבתא דרקיע שם סוף אות ב׳ שהם ג׳ בחי׳ מחדו״מ שיש במחשבה עצמה כמ״ש בד״ה שובה ישראל עד וכולם לבושים לבחי׳ חכ׳ ובינה) כי יסוד אבא מתלבש באותיות מחדו״מ (הג״ה, מחשבה הוא עור הפנימי שבו מלובש פנימית יס״א אף שפנימיות יסו״א הוא פנימיות עתיק שא״א לו להתגלות עתה מ״מ כאן אנו מדברים מבחי׳ הפנימי׳ שיוכל להתגלות עתה, כי כמה בחי׳ פנימית יש וזה הפנימי׳ שמאיר עתה מיסוד אבא

מלובש באותיות המחשבה ור"ל שזה מח' שבמח' עמ"ש בד"ה אני ישינה בלק"ת בשה"ש ובד"ה אם בחוקתי תלכו גבי בעבר הנהר ישבו אבותיכם) אמצעי בדיבור ומזה נתהווה נשמת אדם הראשון ועל כן הי' אדם הראשון חכם שהי' יכול לקרות שמות לכל החיות (שאמרו רז"ל על זה ברבות בראשית פי"ז שאמר הקב"ה למלאכי השרת על אדם הראשון חכמתו גדולה משלכם כו' והרי גבי דוד נאמר ואדוני חכם כמלאך האלקים. ואדה"ר חכמתו גדולה יותר ממלאכי אלקים) והיינו לפי ששרש נשמתו הי' מדבר ה' ממאמר נעשה אדם אשר בו הי' מלובש אור האמצעי של מ' דתבונה שבתוכה בחי' יס"א כו' (ועמ"ש בלק"ת פ' שלח סד"ה ועתה יגדל נא בפי' כאשר דברת לאמר) וחיצונית העור ממנה נעשים ונבראים רקיע, והנה בפ' של תפילין נתלבש בה עצם החכ' שיש אותיות ותגין וטעמים, וע"כ אין כשר לכתוב תפילין כ"א על מובחר העור היינו על קלף ומזוזה כשר לכתוב על דוכסוסטוס ורצועות נעשו מעור החיצון של צד חוץ כי שם אינו מלובש רק חיצוניות העור ממל' דתבונה (שהוא ענין עשי' שבמח' שהוא מה שמתבונן בשכלו על המעשה שעושה כדפי' בד"ה שובה ישראל עד אות ב' ועמ"ש מענין דו"מ בד"ה והי' מידי חודש ומ"ש בד"ה כי תצא הראשון אות ג' מענין ד' רבתי דאחד) וקשר של תפילין הוא ברצועות (ועמ"ש בביאור ע"פ באתי לגני סוף אות א' בענין להמתיק דיני לאה שהם חיצונית אותיות המח' והיינו ע"י עסק התורה שעי"ז ממשיך גילוי פנימית יס"א מוח העליון שיתגלה במח' ואז נמתקים דיני המח' שעיקר הקפידה במחשבה ומה שמצינו שאמרז"ל כשאמרו ישראל אין לנו פנאי לעסוק בתורה א"ל הקב"ה קיימו מצות תפילין ומעלה אני עליכם כו' כמ"ש בר"ח שעה"ק פרק, י"ל כי אף שהרצועות הוא מחיצונית תבונה מ"מ תפילין עצמן והבתים בהם מלובש עצמיות ח"ע פנימית יס"א מה שנאמר למשה ופני לא יראו והיינו כי בבחי' ראי' הוא לא יראו אבל עכ"ז במעשה המצות מלובש בחי' זו ממש וכן בעסק התורה ולכן ע"י עסק התפילין מעלה אני כו').

קיצור וראית את אחורי קשר ש"ת אסשא"מ ופני הם תפילין אסה"מ והוא ז"א ונוק' וכן גו"ה נק' אסשא"מ כי משה לא השיג שער החמישים דבינה לפי שבו מלובש יס"א ע"כ לא יכול לראות עצם התפילין שנק' ופני ורק אחורי היינו קש"ת כי במ' דתבונה יש ג' עורות שהם ג' בחי' מחודומ"ע ורצועות נעשו מעור החיצון שהוא בחי' עשי' שבמח' ורק בחי' זו יכול לראות. וענין להמתיק דיני המח' הוא ע"י התפילין עצמם שהם כעסק התורה.

עו"ש מכ"י הר"פ ז"ל והנה מעשה הקשר הוא מרמז על מזיגות המדות כידוע מלאכת הקשר שלוקחין הרצועות מימין לשמאל ומשמאל לימין ונעשה מזה תמונה דלי"ת (הג"ה עמ"ש סד"ה מזמור שיר חנוכת הבית גבי כי דיליתני שיש בו ג' פירושים ל' התהוות ול' דלות ועניות ול' שאיבה כי דלה דלה לנו ואלו ג' בחי' י"ל בקשר של דל"ת, לשון התרוממות שבו ועל ידו מתקשרים ועולים ז' תחתונות ונשמות ישראל המושרשין בהם לקבל מג' ראשונות כח"ב ול' דלות, כי הקשר מחיצוניות העור ולשון שאיבה

שע״י ממשיכים מכתר חכמה בינה במדות ולכן במשה שהראהו קש״ת נא׳ כי דלה דלה לנו, ועמ״ש בד״ה ואלה מסעי ועמ״ש סד״ה המגביהי לשבת מד׳ נעשה ה׳) וזה נגד מזיגת המדות לאכללא שמאלא בימינא (ע׳ זהר ר״פ קרח ובפ׳ בשלח ע״פ ימינך ה׳ נאדרי בכח ימינך ה׳ תרעץ אויב) וימינא בשמאלא (ועמ״ש מזה בביאור ע״פ החלצו מאתכם סוף אות א׳) אכן ההתכללות הנ״ל לבד עדיין אינו התכללות גמור והוא עד״מ אב המכה את בנו מאהבתו אותו כי חושך שבטו שונא בנו ואוהבו שוחרו מוסר כמ״ש ברבות ר״פ שמות והו״ע התכללות חסדים בגבורות אכן ההתגלות היא גבורה (והאהבה היא מסותרת וכן בעבודה זהו״ע שהגילוי יראה ופחד ותוכו רצוף אהבה וזהו בחי׳ יצחק ובאברהם הוא להיפוך שההתגלות הוא אהבה ובפנימי׳ הוא יראה וחרדה) כמ״כ להיפוך הו״ע משלם לשונאיו אל פניו להאבידו ההתגלות הוא חסד וניכלל בו גבורה לכן אין זה ההתכללות גמור כי ההתגלות כאן הוא חסד וכאן הוא גבורה ואוא״ס אינו שורה אלא בדבר הניכלל בהתכללות גמור לכן צריך עוד להתכלל יחד בכדי שיתכללו ביחוד גמור, וזהו מזיגת המדות שהם ארבעה ויש בזה פרטי פרטיות עד אין חקר אך דרך כלל הם ד׳ וע״ז ירמוז קש״ת (שהוא תמונת ד׳ לרמוז לד׳ בחי׳ התכללות המדות חו״ג הנ״ל ואפ״ל שני בחי׳ הראשונים זהו״ע חו״ג בעצמם שמתכללים ע״ד אחליפו דוכתייהו אור החסד בכלי הגבורה ואור הגבורה בכלי החסד שע״ז מרמז ב׳ פרשיות שמע והא״ש וכמ״ש מזה בלקו״ת ס״פ ואתחנן בד״ה ואהבת את, ושני בחי׳ ההתכללות שאח״כ זה״ע התפארת שכולל חו״ג שבו וע״י נעשה התכללות ויחוד גמור ועמ״ש בלקו״ת פ׳ אמור בביאור ע״פ והניף הכהן אותם סעי׳ ב׳ שיש ב׳ בחי׳ התכללות הא׳ ע״י המוחין דוגמת דרך כקנה כו׳, הב׳ ע״י גילוי אוא״ס שעי״ז מתבטלים ממציאותם ומתאחדים ההפכים יחד ועד״ז י״ל גם כאן ענין התכללות הראשון דשמאלא אתכלל בימינא וימינא בשמאלא זהו מצד המדות עצמן והתכללות הב׳ זהו ע״י אוא״ס המאיר בקו האמצעי תפארת שאזי מתבטלין ממציאותן ונעשה התכללות אמיתי ועמ״ש בלק״ת פ׳ ואתחנן בד״ה וידעת היום מענין התכללות אהוי״ר שזהו״ע עקידת יצחק והתכללותו באברהם וזה״ע יעקב והנורא כו׳ ע״ש) וזהו שהראהו למשה וראית את אחורי היינו קש״ת המלובש בו חיצונית העור של מ׳ דתבונה אכן תפילין שמלובש בו עצם החכ׳ באותיות ותגין זהו ופני לא יראו, ומ״מ ע״י קיום מצות תפילין הרי ממשיך ממש עצם החכ׳ הנק׳ ופני רק שאין זה גם בבחי׳ יראו שלא נמשך הגילוי בבחי׳ ראי׳ עד לע״ל שאז נאמר עין בעין יראו כו׳ וזהו עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו כו׳, ואפשר להעיר עוד לענין קשר של ד׳ ממ״ש במא״א אות ד׳ סעי׳ מ״ה וז״ל ד׳ חיות ארי׳ אבא שור אימא (עמ״ש בלקו״ת פ׳ עקב בד״ה ויאכילך את המן), אדם ת״ת נשר מל׳ ובמא״א כ׳ נשר ז״א אדם מל׳ עכ״ל ועל זה רומז קשר של ד׳ והם גם כן ענין ד׳ נהרות כמש״ש סעי׳ כ״ה גם להעיר ממ״ש ע״פ רובע ישראל גם ממ״ש באו״ת ע״פ הן עם לבדד ישכון ב׳ בחי׳ ד׳ בינה ומל׳ ע״ש.

קיצור מעשה הקשר מרמז על מזיגת המדות ויש במזיגת המדות מזיגת חסד בגבורה וגבורה בחסד והן ב׳ ואח״כ עוד מזיגה כנ״ל והן עוד ב׳

וזהו קשר של ד׳ וי״ל דהתכללות השני ע״י גילוי אוא״ס, גם להעיר לענין דלי״ת ג׳ פירושים, רוממות דלות שאיבה, וענין ד׳ חיות ד׳ נהרות וכ״ז נק׳ וראית את אחורי.

ז) **זח״ג** קדושים דפ״א א׳ ר״א פתח ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ (וז״ש בתפילין דמארי עלמא) כו׳ וקרא לון גוי א׳ כשמיה (היינו שהוא ית׳ נק׳ אחד כמ״ש הוי׳ אחד ועמ״ש מזה בתו״א בד״ה וארא אל אברהם, וע׳ ברבות בראשית פכ״א ע״פ הן האדם הי׳ כאחד ממנו שאמרו כיחודו של עולם והיינו ע״ד נעשה אדם בצלמינו והם הממשיכים גילוי אחדותו ית׳ בתחתונים ועמ״ש מזה בד״ה והנה אנחנו מאלמים אלומים) ואעטר לון בכמה עטרין (היינו כמ״ש בפי׳ עדות לישראל ל׳ ותבואי בעדי עדיים בד״ה אלה פקודי המשכן משכן העדות וכמש״ל סעי׳ א׳) בכמה פקודין לאתעטרא בהו וע״ד תפילין דרישא (במק״מ בשם נ״ב מהרח״ו דכר) ותפילין דדרועא (נוקבא שם) לאתעטרא בהו בר נש כגוונא דלעילא (זו״נ) ולאשתכחא חד שלים בכולא (זכר ונקבה) ובשעתא דאתעטר בהו בר נש ואתקדש בהו אתעביד שלים ואיקרי אחד דאחד לא איקרא אלא כד איהו שלים (ת״ת ומל׳ ביחד, וע׳ בזוהר ויקרא ד״ז ע״ב וע״י חיבור זה שורה עליהם גילוי אוא״ס הנמשך ע״י המוחין דאו״א כמ״ש ר״פ וארא בענין בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו ועמ״ש בד״ה את שבתותי תשמרו דתקע״א שלא נדפס בלק״ת שזהו״ע ישראל לי ראש היינו שישראל ע״י עבודתם ממשיכים המוחין דאו״א לזו״נ לכן בתפילין דמארי עלמא כתיב בהו ומי כעמך כישראל גוי אחד וע״ע מענין תפילין בת״א פ׳ מקץ בביאור ע״פ כי עמך מקור חיים, ובד״ה משה ידבר וע״ע במק״מ ר״פ במדבר ובפ׳ בשלח דנ״ה שהאדם שלמטה אינו רומז לבחי׳ א׳ כמו לז״א או לנוק׳ כ״א לכללות ה׳ פרצופים דאצי׳ מא״א עד מל׳ ע״כ צריך להניח תש״ר שהן מוחין דז״א ותש״י שהן מוחין דנוק׳).

קיצור ענין תש״י ותש״ר המל׳ הם מל׳ וז״א דכר ונוק׳ וזהו גוי א׳ כשמו הוי׳ א׳ וישראל בתפילין ממשיכים בחי׳ זו למעלה שיומשך מוחין דאו״א בזו״נ להיות גילוי אחדותו ע״ד ביום ההוא יהי׳ הוי׳ אחד כו׳.

ח) **זח״ג** פנחס דרכ״ו ע״ב, טט בין עיניך כי מראות אלקים שע״י המראה נראים לדבר חשוב ומזה נמשך הגילוי בין עיניך, באורך נראה אור, יחזקאל כד חמא שכינתא מגו קליפין חמה עמה עשר ספירין בלא פרודא כלל, ואילין אינון מוחא מלגאו כולהו חזא לון מגו נהר כבר דלתתא, איהו רכב אלקים רבותים כל רבוא עשר אלפין רבותים כ׳ אלפין אפיק תרי שאינן (ושאינן י״ל בחי׳ אין) אשתארו תמני סרי בחושבן ח״י עלמין (י״ל ואולם חי אני אני אותיות אין היינו ב׳ אלפים שאינן) דכליל ע״ס דאתלבש בט״ט מן מט״ט (ע׳ זהר פ׳ תצא דרע״ז א׳ ע״פ ביומו תתן שכרו מט״ט איהו שכר שכיר מח״י עלמין שליח דליה לקבלא ח״י ברכאן דצלותא בכ״י תלת זימנין). ט״ט מן טוטפות ואתמר בי׳ והיו לטוטפות בין עיניך אן עיינין אינון לעילא דאתמר בהו נפתחו השמים ואראה מראות אלקים כו׳ עכ״ל, ויש

להעיר לענין בין עיניך ממ״ש לבבתני באחד מעיניך וע״פ חכלילי עיינים וע״פ יונתי וע״פ עיני כל ועמ״ש מענין רכב אלקים רבותים בפ׳ בהעלותך ע״פ ובמנוחה יאמר שובה ה׳ רבבות אלפי ישראל כו׳.

ט) **בבחיי** ס״פ לך לך בעצם היום הזה נימול ונמלתם את בשר ערלתכם והי׳ לאות ברית יבאר לנו כי המצוה הוא אות קבוע בבשר והי׳ הבשר לאות ברית (הג״ה ובלק״ת פ׳ שלח בד״ה מקושש פי׳ אות ברית היא בחי׳ אהבה זו מבחי׳ סוכ״ע כו׳ ועמ״ש בענין אות הוא בצבא שלו בביאור ע״פ וכל בניך בסופו וסד״ה ואתא מרבבות קודש ובד״ה תורה ציוה בענין ואתא. ובמא״א א׳ ג״ב אות נק׳ היסוד כי הוא אות ברית קודש ואותיות רברבין ביסוד בינה ואותיות בינונין ביסוד ז״א ואותיות קטנות ביסוד מל׳ אות ביסוד כי הוא צבאות אות בצבא כו׳ וע׳ זח״א לך צד״א צג״ב ובמא״א צ׳ סעיף ב׳ עכ״ה) הע״כ נק׳ המצוה הזאת אות וג׳ מצות הן בתורה שנק׳ אות ואלו הן שבת ומילה ותפילין ושלשתן עדות ואות על היחוד והאמונה (הג״ה עמ״ש מענין עדות בד״ה אלה פקודי מענין משכן העדות עכ״ה) ואין ראוי לכ״א מישראל לעמוד זולת השתים מהם כי קיום כל דבר ע״פ שנים עדים (הג״ה עזח״ג שופטים ער״ה א׳ דעדות אותיות דעת והדעת מתחלק לחו״ג הם שנים עדים ועל פיהם יקום דבר שהיא המל׳ ובמא״א ע׳ ס״ט בי״ג שם הביא מהת״ז ריש תיקון ס״ט שמפרש עדות על ת״ת ויסוד, שת״ת מיחד חו״ב ויסוד מיחד זו״נ, א״נ ברית מילה יסוד תפילין עמודא דאמצעיתא תפארת פאר שהתפילין נק׳ פאר עכ״ה) וע״ז יצטרך שילכו שני עדים עמו ולפיכך חייב אדם להזהר במצות תפילין ואזי יהיו שני עדיו נמצאים עמו (הג״ה י״ל שעי״ז נמשך בחי׳ שבטי י״ה עדות לישראל דהיינו שיומשך מבחי׳ עלמא דאתכסיא י״ה להיות מאיר בישראל שהם בחי׳ ו״ק שהם נק׳ עדות כמ״ש בד״ה אלה פקודי הנ״ל. וזה נמשך ע״י שכ״א מישראל יש לו ב׳ עדים עמו מילה ותפילין כנ״ל וכן מילה ושבת, עכ״ה) והם, מילה ותפילין, לא יסורו ממנו וכאותו שנשתבח בה מימי לא הלכתי ד״א בלא תורה ובלא תפילין וביום שבת שהוא פטור מתפילין מילה ושבת נמצא בו עכ״ל, ע׳ זח״א ויחי דרל״ו ע״ב, והיו לאותות אילין שבתות.

קיצור ג׳ מצות נק׳ אות מילה ותפילין ושבת שהם עדות בבשר ובתכשיט ובזמן על היחוד והאמונה, וכ״י צ״ל ששני עדים לא יסורו ממנו מילה ותפילין או מילה ושבת, וענין אות ועדות הוא דעת תפארת ויסוד שבהם וע״י נמשך גילוי יחוד העליון י״ה או ו״ה וכענין צבאות אות הוא בצבא שלו, וזהו עדות לישראל להודות לשם הוי׳ וזהו ע״פ שנים עדים יקום דבר.

ובבחיי ר״פ בא פי׳ תש״י נק׳ אות שנאמר והיה לאות על ידכה ותש״ר נק׳ זכרון שנא׳ ולזכרון בין עיניך כו׳ וע״ש ובפ׳ ואתחנן ע״פ וקשרתם לאות בענין תש״י על יד שמאל, ער״ש בסוף הספר ענין שתפארת מקבל מחו״ב חו״ג ותש״י מה שמשפיע לנהי״מ וקשר של יד יו״ד יסוד המשפיע למל׳ ב׳ שינין דתש״ר הם מ״ש שש אנכי על מצותיך.

יוד) **בס'** מגן דוד אות ש' כ' שהיא רומזת לתפילין עליונים ונעלמים שיש בה ד"פ כי יש תש"ר (הג"ה עמ"ש מענין ישראל לי ראש ובענין בשעה שישראל אומרים איש"ר הקב"ה מנענע בראשו בלק"ת פ' שלח בד"ה אני דפ' ציצית עכ"ה) והם בראש ובהם ד"פ בד' בתים וב' שינין מבחוץ אחת לה ד' יודין מימין עליון (הג"ה להעיר מד' יודין דאני לדודי ודודי לי שרומזים למ' ימי רצון מאלול עד יוכ"פ, והם ד' יודין שיש בשם ע"ב שהוא מילוי יודין שגם המילוי והגילוי הוא בחי' יו"ד, חה"ע ומעין יצא מבית ה' שלמעלה ממדריגת ונהר יוצא מעדן עכ"ה) ואחת של שלש יודין משמאל (הג"ה זהו שבמילוי ס"ג שיש ג' יודין עכ"ה) עליון (הג"ה שהם חו"ב המלבישים לב' כתפין דא"א עמש"ל ססי' א' בשם המא"א אות ט' עכ"ה) והד' בתים רומזים לבתי גוואי (הג"ה עמ"ש מענין מפתחות הפנימי' בלקו"ת פ' ראה בד"ה כי תשמע בקול דהיינו מפתח לפתוח גילוי פנימיות שהוא אוא"ס ב"ה המלובש בכתר וחכ' כו' וזהו ענין פותח את ידיך שהגילוי ע"י מילוי יודין דע"ב הנ"ל וזהו הנק' בתי גוואי בחי' פנימית עכ"ה) ויש תש"י ובהן ד' פרשיות ג"ב וארבעתן בבית א' כו' ושל יד רומז לבתי בראי עכ"ל.

קיצור ענין ד' יודין וג' יודין בתי תש"ר נק' בתי גוואי ותש"י נק' בתי בראי.

יא) **ברבות** פ' אחרי פכ"א אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות עיינים רמות והיו לטוטפות בין עיניך בשה"ש רבה לז"ג ע"פ שימני כחותם על לבך ר' ברכי' אמר זה ק"ש שנאמר והיו הדברים האלה אשר אנכי כו' על לבבך כחותם על זרועך אלו התפילין כמד"א וקשרתם לאות על ידיך, הנה תפילין ד' מוחין חב' ביטול לכן זהו תיקון לעינים רמות ואמנם מ"ש כחותם כו' אינו מובן דזהו בקשת כנס"י שתהי' על לבו וזרועו של הקב"ה הגם שאין לו דמות הגוף דברה תורה כו' וא"כ מה מביא מתפילין שהם על ידיך של האדם. וצ"ל משום שעי"ז מעורר כן למעלה כי הקב"ה מניח תפילין א"כ ע"י שמקיים וקשרתם לאות על ידיך מעורר כן למעלה שתהי' כנס"י בבחי' כחותם על זרועך וכמ"כ ע"י ק"ש בקיום מ"ש והיו הדברים כו' על לבבך ממשיך כמ"כ למעלה להיות כחותם על לבך כי כמים הפנים לפנים כן לב האדם דלעילא מ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם אל האדם היינו כנס"י אדם אתם וכמ"ש ע"פ ליבבתני אחותי כלה פי' לבבתני שאתה עושה אותי שאהי' בבחי' לב כו' ע"ש בלקו"ת בשה"ש ועיין עוד מענין תש"ר ותש"י בזח"ג פ' מצורע דנ"ד ע"ב נ"ה א').

יב) **של"ה** ריש חולין קי"א א' בשם הסמ"ג אין לך שום מצוה שתהא אות ועדות כ"א ג' מצות מילה ושבת ותפילין שנכתב בשלשתן אות וכו' וע"פ שנים עדים יקום דבר (ועמ"ש מזה לעיל סעיף ט') ובשם הת"ז פי' הטעם שצ"ל שני עדים דוקא בגין דלא תשכח שכינתא דאיהו יו"ד מן אדני יחידה בלא קוב"ה דאיהו יו"ד מן הוי' וצריך ב"נ דלא ישתכח בכ"י פחות מתרוויהון ואי לא עלי' אתמר ונרגן יפריד אלוף כו' עכ"ל. ודף קי"ב ע"ב תש"י נגד מדת מל' ע"כ כורכין רצועות סביב הזרוע שבעה כנגד שבעה

נערות הראויות לתת לה מבית המלך, ועפ"ז נתפשט המנהג לעשות הכריכות של הרצועות תיכף אחר הנחת תש"י על הקיבורת קודם הנחת של הראש וענין ז' נערות הם ז' היכלות דבריאה כמ"ש בזוהר פקודי דר"ס ע"ב וע' בפ' ויחי דרמ"ז א' בענין ז' ימים וז' ימים ווה"ע שבע ביום הללתיך, ואפ"ל לפ"ז שענין ב' שינין דתש"ר שין של ד' ראשין ושין של ג' ראשין שהם ג"כ שבעה הם נגד ז' סריסים המשרתים את פני המלך שהם ז' היכלין דדוכרא או נגד ז' רואי פני המלך שכמו"כ נגד זה הוא ז' תיבין שבפסוק ישא הוי' פניו אליך, וההפרש בין ז' הסריסים לז' הנערות כי יש ב' בחי' העלאה, הא' ע"ד והחיות נושאות מלמט' למעל' ווה"ע ז' הנערות, הב' ע"י שהחתן שולח שליח להעלות הכלה כענין אהרן שודמ"ט והוא שליח מז"א דאצי' ועד"ז הו"ע ז' הסריסים לכה דודי לקראת כלה כו', ויותר י"ל דב' שינין הנ"ל נגד ג' אבות וד' אמהות שנגד זה נאמר לע"ל והכהו לז' נחלים וכמ"ש בלק"ת גבי פסח סד"ה ששת ימים תאכל מצות (השלישי) ומ"ש מזה ג"כ בענין ז' רועים בד"ה והנה מנורת זהב כולה, ובביאור ע"פ בהעלותך ששרש המשכה זו נמשך מז"ת דע"י.

ע"ש בשל"ה בשם התיקונין תיקון מ"ז דפ"ז ע"ב ע"פ ויברא כו' בצלמו בצלם אלקים בצלמו זהו תש"ר, והנה בפי' בצלמו בצלם אלקים פי' בלק"ת בד"ה כי תצא (השני) דבצלמו הה"ע המקיף של הנשמה הנק' מזלי' בחי' למ"ד מ' דצלם, בצלם אלקים זהו"ע הנשמה שמלובשת בגוף בחי' צדיק דצלם ע"ש, א"כ לפ"ז תש"ר שהם בחי' בצלמו היינו שהם ג"כ בחי' למ"ד מ"ם דצלם וכן מבואר בפע"ח שער שבת ר"פ י"ט שהתש"ר הם מ"ם למ"ד דצלם ושלכן אין מניחין תפילין בשבת כי הלמ"ד שהי' תחלה בחי' או"מ ווהו התפילין שהם על הראש, בשבת נמשך בבחי' אור פנימי, ועמ"ש מזה בלק"ת בביאור ע"פ לא הביט און ביעקב גבי פי' ה' אלקיו עמו יעו"ש, גם י"ל נגד מ' ל' הם ב' שינין הנ"ל דד' יודין נגד מ' והג' יודין נגד למ"ד, וכ"מ בפע"ח שער התפילין ועי' בהרמ"ז פנחס ד' ר"כ ע"פ בכחך ה' עשה, ועכ"פ למדנו דהתפילין ענינם להמשיך גילוי אלקות מבחי' מזל של הנשמה לפנימי ע"ד הנז' שם בד"ה כי תצא הנ"ל גבי לך אמר לבי בקשו פני והיינו ע"י את פניך ה' אבקש ופניך ה' זהו תש"ר כמש"ל ס"ו בשם הזהר פקודי דר"ל ע"ב, שני עדות קוב"ה ז' כריכות ז' נערות ז' יודין דשינין ז' רואין פני המלך ז' רועים והכהו לז' נחלים תפילין נק' בצלמו מ"ם למ"ד ב' שינין להמשיך מזלי' של הנשמה בקשו פני ע"י את פניך ה' אבקש.

ספכ"ג דשבת ושמן על ראשך אל יחסר אלו תפילין שבראש ופרש"י ע"ד טוב שם משמן הטוב כמ"ש וראו כל עמי הארץ כי שם ה' כו' אלו תפילין שבראש. הנה ענין שמן הוא כמ"ש כשמן הטוב על הראש ועמ"ש מזה בלקו"ת בד"ה מנורת זהב כולה, וע' מענין יצה"ר שפירשו כתר וע' מענין צהר תעשה לתיבה ועל"ק אות יוד. ושארז"ל ברכות די"ד סע"ב כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאלו מקריב עולה בלי מנחה דהיינו מנחת נסכים שהיא סולת בלולה בשמן והיינו כי תש"ר זהו בחי' שמן על ראשך כו'. וענין חבח בלא נסכים זהו תש"י כמ"ש הפנים יפות פ' שלח בפ' נסכים שתש"ר היא מחכ' שהיא שמן ותש"י היא מבינה שהיא יין ע"ש.

יג) **של"ה** דקט"ו סע"ב סוד תפילין ארז"ל הקב"ה מניח תפילין רומז לתפארת שמתעטר בד' אורות חו"ב חו"ג ד"פ שלמעלה וכ"ע כולל הכל ונרמז בחכמה בקוצו דיו"ד ומל' מתעטר בד' אורות ד"פ תנה"י והוא תש"י, כי אף שאנו מניחין תפילין של עור במקום עליון הם של אור ח"ש ויעש ה' אלקים לאדם (תפארת) ולאשתו כתנות עור וילבישם, ד"פ ש"ר רומזים לשם הוי' וע' מענין כתנות עור דקאי על בתים דתש"ר בזהר ואתחנן דרס"ה ע"א ובשל"ה דקע"א, ועמ"ש מזה ע"פ ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם סעיף ח' לעיל דמ"ט ע"ב. עוד פי' שהבית דתש"ר הוא שם אהי' ודתש"י הוא שם אדני, דקט"ז ע"א פי' בשם המערכת לאות על ידכה, האות הוא יסוד, ידכה מל' והו"ע ונתתי שלום בארץ.

קיצור פי' הקב"ה ז"א מניח תפילין ד' מוחין הבתים נק' כתנות עור ולמעלה אור פי' לאות על ידכה מל'.

יד) **עמ"ש** מענין השער של עגל כו' שכורכין בו הפרשיות ע"ד רשע מכתיר כו' וע' זח"ב יתרו סט"ב גבי מתוך הסנה שהוא ע"ד מי יתן טהור מטמא. בפ' ויחי דמ"ה ע"א פי' כי בית דתש"ר הוא כתר עליון וצ"ל שזהו ע"ד גלגלתא שעם היותו עצם עכ"ז יש בו בחי' שהוא גבוה מהמוח כי הוא מקיף לו והיינו שהוא חיצוניות הכתר ואעפי"כ יש מעלה בהמוחין שהם מפנימית כו', ושם ענין י"ב תפירות שבתפילין י"ב שבטים, וענין יעקב מניח תש"י מרומז בתש"ר ויוסף תש"י ועמ"ש ע"פ אלה תולדות יעקב יוסף.

טו) **דף** ת"ט ע"ב פי' טט בכתפי שתים פת באפריקי שתים, אל יעלה בדעתך שהתורה כתבה אלו הלשונות שאינם להה"ק אלא הכי פירושו, כשברא הקב"ה עולמו לא הי' רק להה"ק כמ"ש רש"י ז"ל בכמה דוכתי, וכשבלל הקב"ה את הלשונות בדור הפלגה בלל להה"ק ג"כ בשאר הלשונות והתיבות הנ"ל הם להה"ק ונבללו בלשון יוני או בכתפי או באפריקי עכ"ל וצ"ע א"כ ט"ט הוא שתים בלה"ק וכן פת וגם שתים הוא שתים וא"כ יש שמות טובא על לשון שתים ללא צורך.

טז) **ע'** תוס' דמנחות דל"ד ע"ב בענין פי' לטוטפות דיש פי' א' מל' הבטה כמו ועינהי מטייפין כו' וכ"ה ענין ציץ, ויש לפרש דפי' בין עיניך ע"ד באחד מעיניך להיות לאסתכלא כו' יונתי כו' ולע"ל עין בעין יראו כו' וזהו נמשך ע"י התפילין שהם ע"ד אספקלריי' המאירה כמש"ל תחילת סעי' ו', ועמ"ש מענין אסה"מ בתו"א בד"ה ת"ר מצות נר חנוכה יום ראשון כו' ועמ"ש בתו"א בד"ה אוסרי לגפן בפי' סותה לבושי הראש שיבא לבחי' ראי' על ידם ועמ"ש גבי ציצית הבטה ע"י ולא יכנף כו' בצל כנפיך יחסיון.

וקשרתם קשירה תמה, להעיר ענין תמים תהי' עם הוי' אלקיך ומ"ש גבי מצות מילה התהלך לפני והי' תמים ועמ"ש מזה בפ' לך לך, והנה מילה נק' אות יסוד וכן תש"י וקשרתם לאות, ולכן נא' כאן קשירה

תמה ובמילה והי' תמים, ובתולע"י כ' התפילין הם בחי' וכובע ישועה בראשו וע' מענין וכובע ישועה בת"א בד"ה בכ"ה בכסלו ובאגה"ק ע"פ וילבש צדקה כשריון כו' ואפ"ל התש"ר זהו בעטרה שעטרה לו אמו, על"ע אות ב' ואות ה' וסוף אות א', והנה עטרה זו הוא ביום חתונתו דוקא חהו מצא אשה מצא טוב, כמ"ש ע"פ והנה באר בשדה לכן צריך להקדים הנחת תש"י שהוא הכלה מ' ואז אח"כ נמשך תש"ר בחי' בעטרה שעטרה לו כו' וע' זח"ב בפ' וארא ומ"ש ע"פ צאינה וראינה.

להבין מארז"ל תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו כו', הנה בקדש והי' כי יביאך נז' יצי"מ ובשמע והא"ש לא נז' יצ"מ, והנה יצי"מ נק' בשם לידה כמ"ש ומולדותיך ומכורותיך ביום הולדת כו' וכתי' למען תזכור את יום צאתך מאמ"צ כל ימי חייך, וא"כ יש בחי' לידה זו בכי"ג, ולהבין זה בעבודת ה', הנה יש להקדים להבין ענין ג' בחי' עיבור יניקה ומוחין המבואר בע"ח, וקודם לזה צריך לבאר איך שייך הלב למוח שכשהוא מתבונן בגדולת א"ס במוחו אזי מתפעל הלב באהבה או ביראה דלכאורה הרי המוליד מוליד רק בדומה לו והרי המדה אינה מהות שכל כלל ואיך נולדה ונתהווה מהשכל מדה, אך הענין שעיקר האדם הוא שרשו מז"א דהיינו המדות שהם עיקר האדם (כי ז"א נאצל בסוד שורש בו"ק שהם הששה מדות והמוחין הם באים בו בסוד תוס' ולכן הי' בריאת העולם בששה ימים שהם מבחי' ששה מדות אלו שראשיתן הוא החסד כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה ואעפ"כ בעש"מ נבה"ע ובראשית נמי מאמר הוא ובראשית ת"י בחוכמתא והיינו בחי' המוחי' הנמשכי' ומתלבשים בז"א והמוחי' עם המדות הם ע"ס והן עש"מ וכמארז"ל בעשרה דברים נבה"ע בחכ' ובתבונה כו') ובחי' מדות עד"מ למטה הוא לחפוץ איזה דבר אבל אינם יודעים מה לחפוץ והשכל הוא כלי להראות להם מה לחפוץ איזה דבר שהוא טוב, והראי' שהקטן חושק לדברים קטנים מחמת ששכלו קטן ואינו מבין רק דברים קטנים וכשהוא גדול אזי הוא רוצה דבר גדול מחמת שיש לו שכל יותר להראות להמדות מה לחפוץ כו' וכמבואר במ"א שהוא עד"מ כמו אדם שאומר לחבירו איך במקום פלוני יש איזה מטמון אוצר נחמד שעי"ז נתעורר לב חבירו לילך לקחת את האוצר הרי שנתעורר האה' והתאוה אצל זה ע"י מי שהגיד לו המקום ואם לא הגדתו זאת לא הי' נתעורר בו אהבה כלל, ואעפ"כ פשוט שאהבה זו הי' בו מקודם ג"כ לכל טוב ולא נולדה מהמגיד רק שהיתה בבחי' שינה לפי שלא ידע כלל שיש דרך להשיג זה והגדת חבירו הוליד והמשיך אהבה זו מההעלם אל הגילוי לומר לו שבכאן תתפשט האהבה כי כאן ימצא הטוב והאוצר כו', וכך השכל הוא מראה מקום להמדות שעצם המדות הן להתאוות לדבר הטוב אך שאהבה זו היא בבחי' השינה והשכל מראה לה מקום שכאן תתפשט ותמשך כי מקום זה הוא דבר טוב ונחמד, ונמצא שאע"פ שהמדות הן מהות בפ"ע חוץ מהשכל ואעפ"כ עיקר הולדתן הוא ע"י השכל שאם לא יראה השכל להמדה איך יש דבר טוב ושאפשר להשיגו לא תוליד שום אהבה כלל אע"פ שישנה בטבע הנפש כמו שלא

יתאווה האדם לילך לחפור אחר אוצר אם לא ידע ויגיד לו איש נאמן שבמקום פלוני יש אוצר נחמד כו׳ כנ״ל, ולכן הקטן מתאוה רק לדברי׳ קטנים ואין לו תאוה כלל לדברים חשובים אע״פ שיש לו המדות שהרי למה שהוא מתאוה הוא תאב בתוקף גדול נמצא יש לו אהבה להתאוות לדבר טוב ואעפ״כ אין לו שום אהבה לדברים גדולים שהגדול מתאווה להן, ואין זה אלא רק מפני ששכלו קטן ואינו מבין שהדברים הגדולים ההם טובים רק מבין דברי׳ קטנים ולכן מראה מקום להמדה להתפשט ולאהוב הדברי׳ הקטנים ועל הדברים הגדולים אינו מראה לו כלל שראוי להתפשט ולימשך אחריהן, ובלא מראה מקום זה מהשכל לא תוליד ולא תתהווה המדה כלל ותהי׳ בבחי׳ שינה וכמו שלא יתאוה האדם לאוצר כשלא יהי׳ לו מראה מקום שיש דרך להשיג זה כו׳ כן לא יתאווה הקטן לדבר גדול כיון שאין לו שום מראה מקום שזהו טוב והמדה לא תמשך זולת ע״י מראה מקום מהשכל שיראה מקום שזהו טוב כו׳, אך השכל שבנה״ב מראה מקום להמדות לאהוב תענוגי עוה״ז מפני שהוא ג״כ השכל של נה״ב הוא רק כמשל שכל של הקטן לגבי שכל של הגדול ששכל של הקטן אינו מבין רק דברי׳ קטנים כן השכל שבנפש החיונית אינו מבין רק דברים קטנים הן עניני עוה״ז ההוה והנפסד כו׳, אך השכל שבנפש השכלית שיש לו שכל להבין באלקות יראה מקום להמדות איך שראוי לחפוץ רק אלקותו ית׳ בלבד ואז תוליד ותתפשט המדה לאהוב אותו ית׳ באהבה עזה ותשוקה נפלאה כשישכיל ויבין איך הוא ית׳ הטוב האמיתי וכולא קמי׳ כל״ח ממש וכאין ואפס וכל האהבות זולתו ית׳ הם ע״ד שהקטן מתאוה לחרסי האדמה ולצרורות ואגוזים, אבל הטוב העיקרי והנצחי הוא גילוי אלקותו ית׳, אז תתלהט האה׳ ברשפי אש לבקשו כמטמוני׳ כמו שיתעורר האדם לקחת אוצר מיד שיגיע לו הידיעה שיש אוצר נחמד כנ״ל ולולי ידיעה זו לא הי׳ לו גילוי אהבה זו אע״פ שישנה בהעלם אצלו, כן הוא בעבודת ה׳ ג״כ כזה יש לכל א׳ מישראל אהבה בלב כו׳ אך אינו יודע מה לאהוב והשכל הוא כלי להמדות להראות להם דבר הטוב שיחפוץ לזה רק במשל ידוע תחלה יש לאהוב אוצר ובנמשל השכל מודיעו שאהבת ה׳ ית׳ ותומ״צ זהו האוצר וכמ״ש וכמטמוני׳ תחפשינה כו׳, חהר״ע מוחין שהשכל נעשה מוחי׳ למדות כי כיון שהמדות נמשכי׳ למקום שהשכל מראה להן א״כ השכל מנהיגן ומראה להם הדרך כמו שהמוחי׳ מנהיגים כל הגוף, וגם כי לכן החכמים נק׳ עיני העדה שמראי׳ להם הדרך כי הכסיל הוא בהיפך כמ״ש הכסיל בחשך הולך וזהו איזהו חכם הרואה את הנולד והחכם עיניו בראשו כו׳, והו״ע הנ״ל שמראה להמדות איך ומה יהי׳ האהבה והיראה כו׳ ומ״מ ע״י המדות מתעלה אח״כ ג״כ השכל, לכן ארז״ל האבות שהן חג״ת הן הן המרכבה שמגביהי׳ בחי׳ המוחי׳ הנק׳ אדם דהיינו שממשיכי׳ גילוי אא״ס בחכ׳ והיינו כי שרש המדות למעלה מן החכ׳ כי אר״א במזלא אתכלילן ח״א בעתיקא אחיד ותליא כמ״ש במ״א. אך היינו כשהן בטלין לגבי השכל ומתנהגין כהוראת השכל ולכן נק׳ האבות מרכבה לבחי׳ ח״ע כמו שהמרכבה בטילה לגבי הרוכב כו׳ ועי״ז מעלין את הרוכב. חהר״ע שהדעת כולל חו״ג דהיינו חסד הוא התפשטות החיות דהיינו האה׳ לדבק בה׳ הוא בחי׳ חסד כו׳ ומה שאינו רוצה להיות בזה העולם הוא בחי׳ גבורה ונק׳ יראה ומהדעת הם באים ביחד וד״ל.

ובזה יבואר בחי' עיבור יניקה ומוחין דהיינו כשהחו"ג עדיין לא נולדה בהתגלות רק שהם מעוברים עדיין בדעתו ורוצה לידבק בה' והוא בחי' רצון ותעלומות לב אבל לא באהבה בהתגלות זה נק' בחי' עיבור, ויניקה הוא כשהאהבה בהתגלות רק שהחו"ב אינו בהתגלות שכלו רק כשהוא מתבונן תחלה בגדולת א"ס ב"ה מזה נולדה ממנו בחי' אהבה לה' אחד שתכלל ויבטל אליו להיות אחד באחד כו' והלב בוערת מזה באה' עזה, אך שהשכל של ההתבוננות בעת התלהבותו אינו בשלימות כמקודם שמעט שכל הוא מחשב במוחו בעת התלהבותו ולא כמקודם התלהבותו שהי' השכל מאד בפרטיות במוחו, וזהו בחינת יניקה כמשל הבן שיונק חלב מאמו שהחלב אינו עצמיות הדבר, כך הענין כאן שהלב בעת התלהבותו יונק מעט שכל רק הארה כו', וזהו האהבה הטבעית בחי' מוחין דקטנות, אבל כשמתבונן בגדולת הבורא מאד ומאד עד שהלב מתפעל מעצמה אינו מרגיש הלב כלל מחמת גודל התקשרותו בשכלו והאהבה אינו תופסת מקום כלל מחמת שהיא כלולה בשכלו שזה ידוע שבחי' האהבה אינו מהות השכל וכשהוא אצל השכל אזי מבוטלת אצל השכל ואינו תופסת מקום כלל וכשהאהבה בפ"ע רק שהיא יונקת מעט מהשכל אזי היא תופסת כו' אבל כשהיא בהתכללות שכל אזי היא אינה תופסת מקום כלל, וגם האהבה בוערת יותר כשהיא אינה בפ"ע שהשכל נותן חיות להאהבה לחזק האהבה וכשהוא בהתכללות שכלו והוא תמיד אצל השכל אזי הוא בודאי יותר חזק מאד ובוערת בהתכללות בשכלו מאד והמשל לזה כשהאדם עוסק במו"מ בתקיעת דעתו בזה הוא יומם ולילה יהגה בזה ממש שזה חיותו והוא אינו מרגיש החשק שיש לו מחמת טרדתו בשכלו מאד זהו בחי' מוחי' כו', וזהו נק' בחי' מוחי' דגדלות, והחילוק שבין בחי' יניקה שהוא בחי' מוחי' דקטנות ובחי' מוחי' דגדלות, שכשהוא בבחי' קטנות אזי האהבה לה' הוא עיקר ולא השכל והאהבה היא מלובשת ג"כ באהבה אחרת לאהוב דבר יש ודבר בפ"ע, אכן תוכל ג"כ לשלוט אהבה אחרת ר"ל וז"ש ה' שהוא בחי' ז"א איש מלחמה, אבל כשהאהבה בהתכללות שכלו והשכל מבין ורואה על בוריו שעיקר הוא אלקותו והכל אין ממש אזי אין התגברות מעשיו בא מצידו כ"כ, וזהו בחכ' אתבירירו שעיקר ההתגברות הוא בשכלו כו' שהמדות אין להם שכל וזהו בחי' בהמה אכן תוכל להיות לגרמי' כו' אבל בשכל, והבן.

(**הג"ה** ואפשר לומר שבחי' זו דמוחין זהו ענין ש' מ"ב שהם ז' מדות הכלולי' משסה לפי שהם בבחי' ביטול בהמוחין כמ"ש בביאור דאלה מסעי ד"ה לבאר ענין המסעות, ולכן איתא ג"כ ששם מ"ב הוא ברישא היינו בכח"ב כי הוא המשכות מוחי' במדות כו' אזי המדות בבחי' אין, וענין עיבור ע' בתניא ח"א פט"ז עכ"ה).

והנה גלות מצרים נק' בחינת עיבור כי מצרים הוא בחינת מיצר הגרון ששם בחי' שר המשקים שר האופים שהם כל מיני תאוות גשמי' דאכילה ושתי' ושט אותיות שטו העם ולקטו כו' ועי"ז מונעים התפשטות אור השכל במדות הגם שבשכלו מבין שהשכל מראה להמדות איך ומה שצ"ל

האהוי"ר רק אליו ית' ובאמת שבשכלו נכללו האוי"ר ונק' זה עיבור, אבל עכ"ז לא בא כן בגלוי במדות ממש להיות לו כח המושך בפו"מ לאהבת ה' ושיהי' פחד ה' בלבו, רק מ"מ מח' טובה זו מצרפה למעשה דהיינו שמזה נמשך עכ"פ להיות קיום המעשה בפו"מ בסו"מ ועו"ט כיון שמבין כן בשכלו אף שלבו בל עמו כו' ועז"נ במצרים בעבודה קשה להתחזק בעבודה בקשיות נגד המונעים כו', אך יצי"מ נק' לידה שהוא בחי' שהמדות מתפעלים ממש באהבת ה' ויראתו ועז"נ אם הבנים שמחה דכיון שנעשי' אם הבנים בבחי' לידת המדות או היא בחי' שמחה ואהבה בתענוגי' ולא עבודה קשה כו' ועז"נ וארא אל אברהם כו' באל שדי מלשון ברכת שדים ורחם דהיינו כי אחר הלידה מיד נמשך בחי' חלב דאימ' להגדיל המדות שהן בחי' אברהם יצחק ויעקב כו', וע"י חלב זה משתעשע הולד ומתענג בשדי אמו כך הוא ענין אם הבנים שמחה, ומ"מ ושמי הוי' לא נודעתי להם והוא בחי' מוחי' דגדלות שהוא בחי' התורה שלמעלה מבחי' השכל השייך להגדלת המדות שהוא בחי' יניקה עד"מ באדם השכל השייך למדות הוא כלא חשיב לגבי עצם השכל שבנפש המשכלת, כך התו' הוא ח"ע שעז"נ מאד עמקו מחשבותיך שהן בחי' עומק העליון, משא"כ המדות הם בחי' אתגליי' כו' וע"י גלוי זה ממילא מזדככי' המדות ג"כ בעילוי גדול יותר כי הם בטלים בשכל זה, וזהו"ע התפילין וכמ"ש כי שם ה' נקרא עליך אלו תפילין שבראש הרי דמה שנא' גבי אבות ושמי הוי' לא נודעתי להם נמשך ע"י מצות תפילין, וגם תפילין לשון חיבור שיהי' שם הוי' בבחי' נודעתי ממש כמ"ש וידעתם כי אני הוי' כו' וז"ש למען תהי' תורת ה' בפיך כי התו' נק' לחם לכו לחמו בלחמי, והיינו אחר היניקה וכנודע מענין שתי הלחם שבשבועות שבאים אחר ז' שבועות דספה"ע שהם בחי' יניקה הגדלת המדות כו' והתו' נתלבשה בגשמיו' לברר בירורים להבדיל בין הטהור כו' ועי"ז מתגדלים המוחי' וכמו התינוק א"י לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן ואז מרחיקים מצואתו כי אז שייך בירורי' שנבדל הרע מהטוב ונדחה הפסולת לחוץ ומהמובחר ידע לקרות אבא כו' וכך עיקר התו' קיום המעשה סמוע"ט שהוא בירורי' ולכן הוקשה כל התו' לתפילין שהוא בחי' המשכת המוחי'. והנה ענין ד"פ תש"י ותש"ר כי תש"י המוחי' שיש בהעולמות ותש"ר המשכת מוחי' מלמעלה ופי' כמשנ"ת ע"פ כי אל דעות שיש ב' דיעות מלמטלמ"ע אנו אומרים יש מאין וזהו מוחי' דתש"י בחי' הדעת בממכ"ע כי תש"י נגד הלב ליבא פליג לכל שייפין ממכ"ע, אבל מלמעלמ"ט למעלה היש ולמטה אין וזהו בחי' וידעת היום כו' בחי' ד"ע בסוכ"ע איך אני הוי' לא שניתי עמ"ש בד"ה וידעת היום כו' תקס"ה, ואח"כ והשבות אל לבבך להמשיך ע"י רצועות דתליין על ליבא כו' ולכן תש"י לך לאות כי ואתה מחי' ע"י התלבשות נשמה בהגוף, אבל תש"ר בולט כי שם הוי' נק' עליך שם הוי' שמהוה שלא ע"י התלבשות כלל אלא סוכ"ע ציוה ונבראו, לזכרון בין עיניך כי יש ב' עינים ב' השגחות הנ"ל ב' דיעות הנ"ל ושיהי' שוה מלמטלמ"ע כמו מלמעלמ"ט.

והנה מתש"י נמשך קריאת שמע ומתש"ר תפלה מעומד, והענין דהנה כתי' ויצונו את כל החוקים ליראה היא יר"ע שהיא תכלית כל המצות והתו'

נק' אצלה תרעא לדרתא, וענין דרתא כמ"ש איזו בית אשר תבנה שהוא בחי' שלמעלה מאתעדל"ת כי אתעדל"ת דתומ"צ הוא המשכת בחי' אדם שעל הכסא רמ"ח אברים דמלכא, אבל בחי' כי לא אדם הוא זהו מקיף עליון ונק' בית, הסובב לבחי' אדם ובחי' זו ע"י ואל זה אביט אל עני כו' ואתחנן חנם כו' מאחר דכולא קמי' כל"ח, ובחי' עני זהו יר"ע הנ"ל, וזהו בחי' תפלה שנק' בית תפלה כי תפלה ל' חיבור שבהיכל קד"ק הי' בריאה לאחדים עם אצי' ולא התלבשות כשמוע שכל חבירו כ"א גילוי שם הוי' וזה נמשך ע"י תשי"ד וגם תפלה היחוד שנק' ג"כ בית כבית פרץ ויחוד זה נמשך ע"י המשכות המוחי' תחלה שהקטן אינו יכול להוליד כו', וזהו"ע תפלה כנגד קרבנות, כי קרבנות אין נוהגין רק בזמן הבית לפי שהן גילוי בפו"מ אש שלמעלה יורד כו' ושיהי' הגילוי למטה הוא ע"י השראת מקיף עליון בחי' בית כמ"ש ארוממך כו' ועי"ז ואברכה שמך כו' וכן במזמור חנוכת הבית ארוממך ועי"ז דיליתני לידה וגילוי ותפלה ג"כ יש בה גילוי בפו"מ רופא חולים כו' אך היינו ע"י בית תפלה ביטול יר"ע הנק' דרתא, וז"ש בגמ' פ"ג דברכות רב יהודה כי הוה שליף כו' שלהיות הגלוי בפו"מ דוקא ע"י יר"ע מס"נ וכן בהמ"ק וירושלים יראה שלום להשתחוות בבית כו', וזהו תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו כי מי גוי גדול פי' גדול המשכת המוחי' דגדלות בהמדות שהם ג' נמשך לשם הוי"ד ע"י הוי"ו, והנה ענין הקב"ה מניח תפילין בגמ' פ"ק דברכות ד"ו סע"א ובלקוטי הש"ס מהאריז"ל כ' שהם תמיד נה"י שעל ראש הז"א הנק' סתם קוב"ה והתפלין דרש"י הם הנה"י דאימא שעל הז"א ותפילין דר"ת הם הנה"י דאבא שעל ראש הז"א ותפלין דשימושא רבא הם הנה"י דאריך שעל ראש הז"א וע"ש בשער הכללים מע"ח עכ"ל, וק' הא עכ"פ אין חיוב על האדם רק זוג א' של תפילין למר כדאית לי' כו' ולפ"ד האריז"ל הרי הם באמת ג' מדרגות, ונראה דאף שתפילין שבאדם צ"ל זוג א' והם תפילין דנה"י דאימא לרש"י עכ"ז ע"י נמשכו ממילא ג"כ נה"י דאבא ונה"י דא"א וא"צ למעשה ע"ז למטה וכה"ג מבואר ע"פ תספרו חמשים יום והרי אין סופרים רק מ"ט יום אלא שעי"ז נמשך ממילא שער החמשים כמ"ש בביאור ע"פ אני ישינה כו' וכה"ג נת' עוד בענין תפילת ערבית רשות בבה"ז ס"פ חיי שרה, וע' מענין הקב"ה מניח תפילין בת"א פ' מקץ בביאור ע"פ כי עמך מקו"ח דלפי' הב' קאי הקב"ה על ז"א ומניח תפילין היינו כנ"ל, ולפי' הא' הקב"ה קאי על א"א וא"ס ומניח תפילין היינו שנמשך בחכ' ובינה כו', והנה לפי פי' הא' דשם מ"ש בגמרא ומי משתבח קוב"ה בישראל אין דכתי' את ה' האמרת היום כו' הענין יובן עדמ"ש בד"ה כי עמך מקו"ח בענין השקיפה ממעון קדשיך מן השמים וברך את עמך ישראל, כי הנה כתי' רם כו' ומזה נמשך כו' שממית בידים תתפש כו' והנהגת העולמות הוא בבחי' שינה כו' ולכן כתי' ויקץ כישן ה' כו' שיהי' גילוי אא"ס ב"ה בחכ' וחסד בבחי' עצמותו ומהותו ית' כו' ואזי וברך את עמך כו' ובמורא גדול כו' שע"י המראה נראה הדבר שרואין בה לדבר גדול כו' ע"ש, וזהו שבתפילין דמארי עלמא כתי' בפ' א' כי מי גוי גדול ומי גוי גדול דברים סי' ד' פסוק ז"ח כי פ' ראשונה זהו חכ' עילאה ובה וע"י ישראל נראים גוי גדול משא"כ כשהוא בבחי' רוממות כו' ולכן איכא למ"ד לילה בחי' שינה הסתלקות לאו זמן תפילין ולמ"ד

זמן תפילין הוא כי ממשיכי' מבחי' הנה לא ינום ולא יישן דהיינו מא"א בחו"ב ובפי' הראשון דהקב"ה היינו א"א מניח תפילין כנ"ל, ומזה יובן שמיד אחר יצי"מ נא' מצות תפילין היינו בפ' קדש והי' כי יביאך כי יציאת מצרים נמשך מצד בחי' רם על כו' אסתלק לעילא כו' בחי' שינה כו' וביצי"מ כתי' ויוציאנו ה' אלקינו או"א שהלבישו לזרועות דא"א והוא בחי' ויקץ כישן כו' או לידה אזי המצוה להניח תפילין שיהי' ג"כ הקב"ה מניח תפילין גילוי אא"ס בחכ' ואזי כי מי גוי גדול כו', ומ"ש ב"פ גוי גדול י"ל דגם הבחי' שנק' עשו בנה הגדול ע' בת"א ד"ה בשלח פרעה שהוא מצד עולם התהו שקדם לעולם התיקון ובחי' ורב חסד נכלל ג"כ ביעקב כו' ע"ש, וזהו אתם עשיתוני חטיבה כו' שממשיכי' בחי' אחד שהוא הגילוי בעולמות כמ"ש בת"א בד"ה וארא אל אברהם ולכן ואני אעשה כו', והנה לפי' הב' דהקב"ה היינו ז"א ומניח תפילין המשכת המוחי' היינו ג"כ התחברות האו"פ ממכ"ע עם האו"מ סוכ"ע שנמשך גילוי אוא"ס מאו"א וא"א בז"א וזהו אחר יצי"מ שהוא לידת ז"א, וע' בדרוש מיילדות העבריות, וע' מענין פי' מוחי' בביאור ע"פ והנצח זו ירושלים ועמ"ש בביאור ע"פ כי תשמע כו' לעשות הישר כו' בפ' ראה בענין כי אל דיעות ב' דיעות יחו"ע ויחו"ת, והנה אף שז"א נק' יחו"ע אבל לגבי עתיק נק' ז"א אלקים ויחו"ת וא"כ מה שהז"א מניח תפילין הנה תש"י זהו מה שנק' אצלינו יחו"ע ולגבי עתיק נק' יחו"ת, ותש"ר דז"א היינו מה שנמשך בו גילוי מוחין מיחו"ע דעתיק, ועז"נ כי הוי' עתיק הוא האלקי' ז"א כמ"ש באד"ר דקמ"ג ע"א והו"ע אסתכלותא דע"ק בז"א יאר ה' פניו כו' גם שם דק"מ ע"א ע"פ חכמות בחוץ מבואר שתש"ר הוא המשכה ממו"ס במוחי' דז"א וכ"כ בואתחנן דרס"ב ע"א וע' בזח"א תולדות קמ"א ב' שיצחק המשיך בחי' זו ע"י הבארת שחפר, ויצא קס"ב א' שיעקב המשיך זה ע"י המקלות כו', והנה בענין שבתפילין שאנו מניחים נא' שמע ישראל כו' ה' אחד ובתפלין דמארי עלמא נאמר שבח ישראל כי מי גוי גדול כו' הענין כי נש"י נק' בנים לה' וברא כרעא בחי' רגל כביטול הרגל לגבי הראש והקב"ה נק' אבינו שבשמים אור אבא שבז"א ונק' ישראל לי רא"ש, אך הקב"ה שהוא ז"א קורא לישראל לי רא"ש כי שרש נה"י מהכתר בחי' וגם נצח ישראל לא ישקר כו', וע' בביאור ע"פ חגרה בעוז כו' וע' בביאור ע"פ אני דפ' ציצית בענין שכשישראל עונין איש"ר הקב"ה מנענע בראשו שנש"י ממשיכי' בחי' שמו הגדול וגלגלתא ומו"ס והיינו ע"י ביטול היש והמשכה זו נמשך בז"א וזהו שבתפילין דז"א נא' שבח הנש"י כו' גם כמ"ש בת"א פ' מקץ סד"ה רני ושמחי בענין עד שקראה אמי שע"י מס"נ בק"ש ממשיכי' נש"י המוחי' בז"א כו' וע' מזה בד"ה צאינה וראינה שזהו"ע שאו ידיכם קדש וברכו את ה' כי קדוש בוי"ו היינו ז"א והוא המשכת הארה להיות סוכ"ע וממכ"ע אבל קדש הוא בחי' שלמעלה מגדר עלמין ולכן אין בו וי"ו והמשכה, אך נש"י ע"י שאו ידיכם ביטול בשמע ישראל בשכמל"ו ממשיכי' מבחי' קדש בבחי' קדוש וזהו וברכו את ה', וזהו פי' הקדוש ב"ה כו', וזהו שנא' ויקרא לו אל אלקי ישראל וישלח ל"ג כ', ופרש"י שרז"ל דרשו שהקב"ה קראו ליעקב אל והוא בגמ' פ"ב דמגילה די"ח ע"א וע' ברבות ס"פ ע"ט וזח"א קל"ח א' ק"נ ע"א רל"ד ב' ח"ב ס"ו ב' ח"ג קדושים פ"ו, והמכוון י"ל שיעקב ממשיך המוחי' דאו"א בז"א וזהו שנק' אל שממשיך נהירו

דאבא וגם מא״א שנק׳ אל עליון כו׳ וזהו״ע והנורא אל עליון פ׳ ו׳ המשכה מבחי׳ אל עליון כו׳ כמ״ש בד״ה וידעת היום, והנה בענין כי מי גוי ע׳ זח״א וישלח קע״ג ב׳ ויחי דרל״ו סע״ב ח״ג פנחס דרנ״ח א׳ ושם נת׳ דתפילין דמארי עלמא הוא הכתר וע״ז מרמז הכ״ף כי כה׳ אלקינו כו׳, ועמ״ש מענין כף בביאור ע״פ יונתי גבי ולכי לך, אשר לו אלקי׳ זח״א בראשית ל״א כה׳ אלקינו פנחס דרמ״ג א׳, ברבות בראשית פט״ז גבי והנהר הגדול חדקל לפי שעלה והקיף את כל א״י דכתי׳ בי׳ כי מי גוי גדול לך לך פל״ט גבי ואעשך לגוי גדול, ובנשא פי״א ואעשך ע״ש דהיינו ע״י המילה ואתחנן סי׳ רפ״ט, מדרש איכה סי׳ ע״ז ב׳, אסתר סי׳ קכ״ז א׳ אשריך ישראל ח״ג קל״ח סע״ב קכ״ח א׳ צ״ב א׳ ק״ד סע״ב, או הנסה הוא פ׳ ג׳ מתפילין דמארי עלמא, והענין דאי׳ בב״ר פמ״ד מלבוא לקחת לו גוי כו׳ שהם ע״ב אותיות וכ״כ במדרש פ׳ דברים ושם ע״ב הוא בחסד, וצ״ע דע״פ קבלת האריז״ל שם ע״ב הוא בפ׳ והא״ש, ודוחק לומר דאצלו ית׳ כמו בתפילין דר״ת, ויש ליישב שהרי הוא ענין התחלפות אור הגבו׳ בכלי החסד אבל עיקר ש׳ ע״ב בחסד דהיינו פ׳ שמע רק למטה הוא דאחליפו דוכתיהו וע׳ מענין לקחת לו גוי בשמות רבה ס״פ כ״ב ויקרא רבה ר״פ כ״ג אלו ואלו כו׳ ור״ל שא״ב הי׳ המשכה מלמעלה מהחכ׳ מצד שרש נש״י ע״ד אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם, ולתתך עליון, הנה ארז״ל שבת קנ״ג ושמן על ראשך לא יחסר אלו תפילין וכך הוא ענין השמן שנעשה עליון על כל המשקי׳ כמ״ש ברבות ר״פ ואתה תצוה ועמ״ש מענין שמן בביאור ע״פ מנורת זהב וע׳ זח״ג ויקרא ד״ז סע״ב אמור פ״ח סע״ב בלק קפ״ז א׳, ובגמ׳ ספ״ק דמגילה ט״ז ב׳, ויקר אלו תפילין עמ״ש מענין יקר בהגהות ע״פ וישב יעקב.

בענין משם אורידך נאום ה׳ כי אני ה׳ כולא חד אני היינו מהו״ע עם שם הוי׳ כולא חד, כי יש ב׳ שמות הוי׳ ופסיק טעמא ביניהו וידוע דשם הוי׳ הראשון הוא מה שעלה ברצונו להיות צמצום והתפשטות כו׳ כמ״ש בד״ה וירא ישראל כו׳.

בענין תש״י פי׳ מוחי׳ הנמשך לעולמות ותש״ר מוחי׳ דז״א י״ל כמ״ש במ״א ע״פ וידעת היום ולפני זה כתי׳ אתה הראת לדעת, והענין כי הראת לדעת איך שהוא ממכ״ע ונק׳ עלמא דאתגליא שמורגש, וזהו תש״י והוא יחו״ת למטה היש ולמעלה אין ולכן נק׳ חותם שוקע האין מלובש בהיש ואינו מושג ונקרא מיושב כי וישב (וכן עיקר איסור היסת הדעת אתש״ר כי לידע שלמעלה היש ולמטה האין על זה צריכים אמונה ותקיעת הדעת תמיד להרגיל עצמו על זה, אבל תפילין של יד ידיע׳ התהוות יש מאין על זה נאמר ומבשרי אחזה ומ״מ הפ׳ הצריכו שלא יסיח דעתו מזה) וישב מלך לעולם, ומכל מקום יש בזה ד׳ מוחי׳ חו״ב להתבונן בזה תמיד ומבשרי אחזה ולא להסיח דעתו ועי״ז נולדים אהוי״ר, והטעם שמניחים על יד שמאל כי משם מתחיל בנין המל׳ שמלבשת ז״א עד החזה א״ב מוחי׳ הנ״ל נמשכי׳ משמאלו דז״א וזהו שמאלו תחת כו׳ וכמ״ש בפע״ח דתש״י דז״א הם ש״ר דמל׳, ופי׳ וענין התלבשות המל׳ שמלבשת בז״א עד החזה מבואר שם בדרוש התפילין המתחיל ענין עי״מ, אך ד׳ מוחין דתש״ר הוא

כמ"ש וידעת היום פי' ענין סוכ"ע שהוא קדוש ומובדל, ומזה יובן איך למעלה היש ולמטה אין לכן הם בולטים חותם בולט כו' וזהו יחו"ע מוחי' דז"א, ולכן כ"ז שבין עיניך יהי' שנים שמתחלה צ"ל יחו"ת הראת לדעת ואח"כ יחו"ע וידעת היום ולכן תש"ר מעומד וע"י עמידה הגבהת הראש מוחי' עליוני' יותר, הבית והפרשיות ע"ד הטלית והציצית ע"ש.

ביאור לענין תפילין

ענין עי"מ, הנה ידוע עיבור נק' תלת כליל גו תלת ד"מ כשהאדם מדבר עם חבירו הדבור שזה מדבר נעשה להשני מוחי' כי הוא מחשב בשכלו מה שזה מדבר הן דבר שכל הן אחת מהמדות (אלא שבאדם הדבור הוא רק ממשיך שכל גלוי משא"כ עצם מהות השכל לא יומשך ע"י הדבור אבל למעלה באלקות הנה מהדבור עליון נתהוו מוחי' ממש בהתחתון ר"ל עצם מהות חב"ד שהרי מדבור של הקב"ה באמרו נעשה אדם נתהווה מזה נשמת אדה"ר שהי' בעל שכל גדול) ויש בחי' נה"י (ר"ל שהם מקור להדבור ולכן נהי"מ שבעליון נעשו מוחי' לתחתון כנז' באגה"ק ד"ה עוטה אור בענין הנביאים שהשגתם מבחי' נהי"מ כו' ע"ש) כי נצח הוא שמעיין בשכלו זה הדבר לעשות או לדבר ומנצח מהם שלא לדבר ומסלק הדבר כאילו אינו זהו בחי' נצח והדבר שהוא עושה או מדבר זהו בחי' הוד (ע"ש שהודה לדבר הזה שצריך להמשיכו ולהשפיעו ע' לקמן) ויסוד הוא המשכה מה שמשפיע לחבירו לכן פעמים קורא בזהר נצח ענף החסד ופעמים ענף הגבורה כי מצד שאינו מדבר ומשפיע כל הדבורים זהו בחי' גבורה אך עכ"פ הוא החסד כ"א הי' מדבר כל שכלו כמו הרב לתלמיד א"א לתלמיד להשיגו שכל הרב וזהו חסד גדול כי הוצרך לצמצם שכלו ולהסתיר כמה דברים כדי שהתלמיד יכול להשיגו (מזה יצא תוכחת מוסר להדורש ומגיד דברים כבושי' לעם שיתנהג בבחי' זו לעיי' מה שידבר שיהי' מזה תועלת להשומעים וצריך להסתיר כמה דברים שלא לאומרם כמארז"ל ע"פ ולמכסה עתיק כו') כך בעולמות עליונים אם הי' משפיע עליון לתחתון ממנו כל שכלו הי' בטל וא"א להשיגו דהיינו לקבלו לכן הוצרך הנצחון לזה להסתיר כולו ולגלות לו בחי' התחתונה, והנה בנצח יש ג"כ כל י"ס ד"מ כשמכניס הדבר בשכלו ומברר איך לעשות או לדבר הוא מחמת השכל והדעת ומחמת אהב' לדבר או מחמת יראה או התפארות ד"מ אם יש למדן גדול ומהמוח שיש לו בשכלו אינו מלמד לאחרים רק שצריך לדבר לו או להכניס לו אהבה או שארי מדות נמצא כל שכלו יוצא דרך המדות דרך החסד או גבו', כן בעולמות עליונים יש בנה"י כל הבחי' רק זה נק' בחי' עיבור כי עיבור הוא במעי אמו שלא נולד ונתגלה עדיין כל המדות והם כלולים בהשלשה מדות נה"י מה שאינו חפץ בדבר והודה לדבר הזה והמשכ' כל המדות טמונים בתוכו (וכמו בעיבור הולד ראשו מקופל בין ברכיו נמצא ראשו ואברי הנשימה אין

מתגלים רק הם בין ברכיו שטבורו פתוח ומשם אוכל שמהטבור הוא התחלת בחי׳ נה״י כדלקמן אות ב׳ בסופו, וענין בחי׳ זו ישנו ג״כ בעבודה כשלא נולד ונתגלה באדם מוחי׳ דו״ר שכליי׳ או טבעי׳ בגלוי ממש להיות לבו בוער באהבת ה׳ רק מ״מ מקיים כל המצות בסמוע״ט שזהו בחי׳ נה״י כלי המעשה ומ״מ הוא מאהבה המסותרת בו בודאי והיינו שכל המדות כלולים בנה״י ועמ״ש ע״פ וארא כו׳ באריכות מזה, ומזה יובן מ״ש פ׳ תפילין אחר יצי״מ כי יצי״מ הוא בחי׳ לידה ואז אח״כ יש יניקה ומוחי׳ והם התפילין ש״י וש״ר) ויניקה כשיש לו אהוי״ר והתפארות כי עיקר הבנין הם מג׳ מדות ראשונות וכשיש לו ג׳ מדות ראשונות אזי נק׳ יניקה וביניקה יש ג״כ מוחי׳ (ונק׳ מוחי׳ דיניקה פי׳ כמו שהחלב מגדל הולד כך נמשך מהשכל וההתבוננו׳ להגדיל האוי״ר וההתפארות בגדולת ה׳ לאסתכלא ביקרא דמלכא, ומ״מ נק׳ בכלל יניקה כי מוחי׳ אלו הם רק השכל השייך להגדיל המדות ואינן בערך לגבי עצמות השכל מה שאינו שייך למדות כלל, וביותר יובן זה למעלה כי המדות עליונות הם שייכים להתפשטו׳ החיות בעולמות חסד חס על דל כו׳, אבל המוחי׳ חב״ד שייך ג״כ בבחי׳ כמו שהוא קמי׳ ית׳ מה שלמעלה מעלה מבחי׳ העולמות דכולא קמי׳ כל״ח ממש והוא היודע והוא הדיעה כו׳ לכן בחי׳ הנמשך להמדות להגדילן נק׳ יניקה ואינו בערך המוחי׳ חב״ד עצמם שלמעלה מהמדות לגמרי) והמוחי׳ הם כשיש לו שכל רב חוץ מהצריך לו אל אהבה או יראה זה נק׳ בשם מוחי׳ דגדלות וזה נק׳ תורה (ועז״נ ושמי הוי׳ לא נודעתי להם כי האבות הן הן המרכבה לבחי׳ מדות עליונות אברהם אהבה כו׳ וזהו בחי׳ יניקה, אבל מרבע״ה המשיך מ״ת גילוי ח״ע ממש הוא היודע והוא המדע כו׳ שלמעלה מבחי׳ העולמות לגמרי ששרשן המדות עליונות כו׳ וזהו״ע נודעתי כו׳.

ענין עי״מ, ובעבודה מעשה ובו כלול אהבה מסותרת ודו״ר ובו מוחי׳ דיניקה ומוחי׳ ממש תורה.

והנה כל פרצוף מלביש לחבירו וענין ההלבשה הוא עד״מ כשאדם מדבר דברי שכל וחבירו שומע ומקבל זה השכל הנה שכלו ומחשבתו של השומע מלביש השכל ששומע והשכל ששומע מוטמן במחשבתו, כן בעולמות עליוני׳ שכלו של עליון המשפיע הוא מוטמן בתוך האדם המושפע והמלבישו (עמ״ש במ״א מענין התכללות והתלבשות החילוק שביניהם, ושייכות הקדמה זו לתפילין נ׳ כמו הנה בבחי׳ התלבשות המלובש מוטמן ואינו ניכר רק המלבישו, אבל מעלת תש״ר שהם בחי׳ בולטים על הראש שאינן בבחי׳ העלם והתלבשות כ״א בולטין ומאירין בגילוי רב) והנה כתי׳ בדבר ה׳ שמים נעשו כי הדבור של א״ס ב״ה הוא גבוה מהשכל כי אף שנראה לעין כי הדבור הוא בלתי שכל כי הדבור נגד המח׳ הוא כלא כו׳ אך הדבור של עליון נעשה לתחתונים גבוה מהשכל כידוע בכהאריז״ל מל׳ של כל עולם הגבוה ממנו נעשה עתיק לבחי׳ המקבל ממנו והוא גבוה מהשכל ובדבור יש כל הבחי׳ דהיינו שמדבר פעם דברי שכל או דברי אהבה או יראה או שאדי מדות, והנה אנו רואים שאפי׳ מהדבור העליון נעשה עתיק לבחי׳ המקבלים מכ״ש הנה״י שבעליון פשיטא שנעשו לתחתון מוחין ח״ש בכאריז״ל כי נה״י דבינה נעשו

מוחי' של ז"א והז"א מלבישן (נת' מהו התלבשות ואיך דבור שבעליון נעשו לתחתונים גבוה מהשכל ומזה יובן ענין נה"י דאי' שנעשו מוחי' לז"א והז"א מלבישן).

והנה יש בכל אחד ג' פרקין הם ג' שלישי' כמש"ל כי יש בכל א' כל המדות והשליש העליון הוא חב"ד והשני חג"ת והשלישי נה"י וכשיתלבש בתחתון הוא בבחי' נה"י שבו דהיינו הדבור הנראה וביסוד יש ב' פרקין לבד (וי"ל זהו"ע בינה עד הוד אתפשטת כי בנו"ה יש ג' פרקין ופרק העליון חב"ד המלובש בנו"ה אבל ביסוד אין נמשך התפשטות הבינה לכן אין בו רק ב' פרקים) כי יסוד הוא המשכה ויש לו בחי' מקבל ובחי' משפיע ומקבל מתפארת (שהוא בחי' גופא) כי מחמת רחמנות הוא משפיע לתחתוני' לכן פרק עליון הוא מחובר לגוף כי זה נמשך מגוף ופרק ב' הוא העטרה שבו כל הזיווגים כי הוא בחי' משפיע דהיינו התקשרות במדות הוא ממשיך לעולם התחתון (ונק' ראש צדיק בזהר ויצא קס"ב) והנה כשיש מקבל אז הוא משפיע וכשאין מי שיקבל המשכה שלו אינו משפיע (ע' בפע"ח שער הלולב יסוד ענין שכל אברי הגוף כו' אמנם היסוד אין בו מעשה גשמי אלא רוחני ובעת קצוב מזמן לזמן כו') ותלוי באויר (ונק' מגדל הפורח באויר) כי מחמת ההתקשרות ממשיך לעולם שלמטה ממנו ונודע שהירכים לבר מגופא כי עיקר הגוף הם חג"ת כי מחמת המדות עובד הש"ית אך נה"י הם לבר מגופא כי הם רק מה שמנצח בדעתו לדבר וההודי' לדבר והמשכה אבל אינם מעיקר העבודה, וג' פרקין שבנה"י הם חב"ד חג"ת נה"י חב"ד הוא מה שמקבל מלמעלה ממנו כי צריך להבין הדבר בשכלו ונה"י הם המלובשים בשלמטה כי הם לשלמטה ממנו מוחין, וחג"ת הם המחברים בין חב"ד לנה"י (גידים מחברים העצמות עם הבשר) כי מחמת אהבה שיש לו מחמת חכמתו ושכלו שמקבל מעילתו הוא מביא נצחון וההודי' והתקשרות, ויש ב' בחינות בהלבשה כי פעמים מן השכל שמקבל שכלו מלביש זה השכל והשכל ששומע הוא לו שכל אחר רק שמחשבתו מלבישו, ופעמים נעשה השכל שמקבל שכלו ממש כי לוקח לעצמו השכל ונעשה עם שכלו א' וזה אינו כי אם בהיכל קדה"ק (וזהו ענין סמיכת גאולה לתפלה ואמרו כתפלה אריכתא דמיא) ומשם ולמטה אין השכל נעשה אחד כ"א שכלו גבולו ויש לו גבול ואינו יכול להשיג הגבוה ממנו שיהי' הדבר בא לו ממש, ופעמים נעשה ההלבשה בנה"י לבד כמש"ל שבחי' נה"י של המשפיע נעשו מוחי' למקבל ויש כמה בחי' בהלבשה בחי' א' שהמוחי' יהי' רק בדרך הלבשה כמבואר ובחי' א' שיעשו א' ממש (אפשר עד"ז יובן מ"ש בע"ח הובא במ"ח דט"ו סע"ב ח"ל נה"י שלה נתלבשו עם המוחי' בז"א ונעשו עצם מעצמיו כו' עכ"ל, הרי התלבשות נה"י דאי' להיות מוחי' לז"א הוא שנעשו דבר א' עמו ממש) ועוד יש בחי' כי לפעמים מלביש שכל המקבל לעילתו אף חג"ת שלו (כמבואר בפע"ח שער הפסח גבי מוחי' דגדלות שגי שחג"ת דתבונה נעשו מוחי' לז"א) כלומר שהוא משיג אהבתו של העליון וכן יראתו והתפארותו ונעשה אהבתו של המשפיע מוחי' להמקבל, אבל לא יכול עדיין שיהי' אהבתו של העליון לזה ג"כ אהבה כי אינו משיג זה רק בשכל אבל

לא בא עדיין למדות, ויש בבחי' זו ג"כ ב' בחי' ע"ד הנז' במוחי' דנה"י, ויש עוד בחי' שמלבישו כולו דהיינו שהחב"ד של העליון הוא למקבל ג"כ מוחי' וחג"ת ג"כ לזה חג"ת ונה"י ג"כ לזה נה"י (וזהו במוסף דשבת שעולים זו"ב במקום או"א ממש היינו עד כתר דאו"א) וגם כן (הוא) בצדיקים כל א' לפי מדריגתו כי אין צדיק דומה לחבירו כי יש צדיק שדבורו הוא לשני מוחין כי הדבור הוא המחבר כי מחמת ששומע הדברים הוא מבין בשכלו ובדבור יש ג"כ כל המדות כמש"ל, ופעמים הנה"י של הצדיק הוא לשני מוחי' כי הוא מבין זה בשכלו (פי' שמבין בשכלו רק את הנה"י של הצדיק כמבואר ענינם של נה"י לעיל) ואינו יכול ליקח ממנו אפי' אהוי"ר חג"ת של הצדיק המדבר שאינו מבין זה והוא לו למעלה מהשכל (אפשר לומר משל זה מענין יוסף והשבטים שהם לא הכירו את מעלת יוסף הן בתחלה והן אח"כ כשהי' במצרים מפני שהי' טרוד בכתבי דחושבנא ובאמת עכ"ז הי' תמיד מרכבה בבחי' ביטול וכו' הרי לא השיגו ולא ידעו מעלת האוי"ר שלו שהן למעלה מהשכל שלהם מה שיוכל להיות באוי"ר בעת דעסיק ג"כ בחשבונות גשמי' והיינו לפי שהן היו מבריאה ויוסף הי' מאצי' כמ"ש במ"א) ופעמים יש לו ג"כ חכ' והבנה ודעת להבין ולהשיג מהות חג"ת של הצדיק אבל א"א לו להשיג ולהגיע שיהי' האהבה של הצדיק ג"כ אצלו ממש בהמדות שלו שיהי' בו אהבה כזו כו' (רק שבשכלו מבין ומשיג הטיב איך שיאתה לאדם להיות לו אהבה זו כמ"ש בתניא פט"ז שגם אם אין יד שכלו ורוח בינתו משגת להוליד אהבת ה' בהתגלות לבו כו' רק האהבה מסותרת במוחו ותעלומות לבו כו' מבין כו' יאתה לה להיות כלות כו' ע"ש, וזהו הענין שחג"ת של הצדיק נעשו לו מוחי' אבל אינן מתגלי' במדותיו ממש) ונמצא כי הדבור מחבר כל העולמות וכשיש אה' בעולמות עליוני' אז הדבור בשלימות ואם ח"ו אין האה' גדולה כ"כ אזי הדבור אין בו חיות כי הדבור בלא מדות ומח' אינו נחשב לכלום וכמת נחשב וכשיש לו אהבה נמצא שהדבור מחמת האהבה כי האה' מתלבשת באותיות המח' ומחמת זה מדבר.

(**נת'** הפי' שנה"י מתלבשין להיות מוחי' וענין ג' פרקין וביסוד ב' פרקין ופרקין תתאין מתלבשין ואיך יש ב' בחי' בהתלבשות זו ואיך לפעמים חג"ת שבעליון ג"כ מתלבשין במוחי' של התחתון ולפעמים גם החב"ד שבעליון נעשו מוחי' לתחתון וחג"ת שבעליון מדות לתחתון כו' ואיך יש בצדיקים בחי' אלו וכל ההתחברות ע"י הדבור).

נחזור לענין כי יש כמה בחי' התלבשות כי כשמלביש הנה"י לבד זה נק' בכתבים עד הטבור כי הטבור הוא סוף הגוף ומשם התחלת הירכים אך מעט מן הגוף עד הירכים דהיינו שליש הוא מהטבור כי בנה"י מוכרח להיות הנה"י של הגוף שממנו מקבל (ולכן כשהולד מעובר במעי אמו שהוא בחי' נה"י אז טבורו פתוח כו') וכאשר מלביש גם חג"ת נק' עד החזה ששם מקום הזרועות כי בג' אמצעיות יש ג"כ כל המדות וכשמלביש לזרועות ג"כ אז משיג כל הבחי' של הגוף וכן עד כולו וד"ל כי מה שמשיג הנצחון של חבירו דהיינו זה הדבר שלא לעשות מוכרח להבחין בשכלו האה'

והנצחון וכן חג"ת אך לגבי חג"ת נק' נה"י וכשמשיג האה' נק' עד החזה אך עדיין אינו מושג השכל להמדות וכשמלביש גם הזרועות אז יש לו ג"כ שכל להמדות כי יש לו ג"כ שכל גדול.

(נת' איך כשמלביש לנה"י שבעליון נק' שמלביש עד הטבור וכשמלביש גם לחג"ת נק' עד החזה וכשמלביש גם הזרועות היינו גם השכל שבמדות).

וזהו בחי' הטלית שהוא מקיף את הגוף ושומרו מן החיצוני', וציצית הוא מה שיוצא מן או"מ כי ציצית הוא ל' הסתכלות כי זה אפשר להשיג וליכנס בשכל לכן צריך לכוין כשמתעטף בטלית שהוא ממשיך אלהותו ית' עליו שכל מה שאינו מושג מחמת זה יהי' יכול להשיג ולא יהי' דבר שמבטל אותו וזהו אשר קדשנו במצותיו כי מחמת המצוה נעשה קדוש כי ממשיך אלהותו ית' עליו ונעשה גופו בטל אליו ית' רצונו להתעטף בציצית שהוא מתעטף ומקיף בציצית כי יכול להשיג דבר שצריך לעבודתו ית' כי לכן נק' פריסו דמלכא ולכן הטלית אין קדושתו כ"כ חמורה כמו קדושת ציצית כי מחמת רוב אורו אינו יכול ליכנס אבל ציצית יכול ליכנוס קדושתו בציצית גופא לכן תשמישי קדושה נזרקין ותשמישי מצוה אין נזרקין כי קדוש הוא לשון מובדל דבר שאינו יכול להשיגו כו'.

הפיסקה דלהלן נכתבה בתור הג"ה בשולי עמוד זה.

ענין שייכות הטלית וציצית להנ"ל, י"ל דאחר שביאר עי"מ א"כ זהו טלית ותפילין כי הציצית הם מוחי' דעיבור כמ"ש בפע"ח שער הציצי' פ"ג והתפילין הם מוחי' דגדלות, גם י"ל תש"י הם מוחין דיניקה שהרי מניחי' הד"פ שהם מוחי' על הזרוע שהוא מדות ותש"ר מוחי' דגדלות ועי"ש בפע"ח רפ"ב, עי"ל הטלית לבוש המלביש ז"א ט"ק מלביש עד הזרוע יניקה וט"ג גם הראש עכ"פ הוא לבוש והיינו ע"ד שהמל' נק' לבוש מלכות ומלבשת ז"א ועמ"ש ע"פ יונתי בחגוי מזה שלכך נק' יפתי לבוש הוד והדר, ומ"ש בפע"ח שהטלית מקיף צ"ל שהמקיף שורה ע"ג לבושי' דוקא וזה כענין מ"ש בועשית בגדי קדש ע"י יחוד דו"נ נמשך הארה שלמעלה משניהם כך ע"י שהמל' היא הטלית מלבשת לז"א נמשך א"מ שלמעלה משניהם כבענין סוכה מלא הסוכך על זו"נ יחד, ופי' זה בעבודה לבושי' דתומ"צ המלבישים לאהוי"ר לבושי אהרן כו' נמצא א"ש שהקדים תחלה ענין סדר ההתלבשות ומזה יובן ענין ט"ק וט"ג, והציצית אור המאיר מהמקיף בפנימי' ממש, או י"ל הקדמה דהתלבשות יבא ג"כ לענין תש"י שהוא תש"ר דמל' לפי שמל' מלבשת לז"א עד החזה כו', ע' במגיד משרים בענין שכולה תכלת, וצ"ע בר"ח שער הקדושה, ובס' תולע"י משמע דהלבוש וציצית הוא מל' ע"ש, לכן בשבת א"צ תפילין כי תפילין מוחי' דז"א הנמשכי' מנה"י דאו"א אבל בשבת מלביש כחב"ד דאו"א ממש, ש"י בבית א' י"ל הנה בזהר ח"ג רס"ב הבתים הן חללי דגלגלתא ועי' בסדור והנה בז"א ג' חללין חב"ד ודעת מתחלק לחו"ג אבל במו"ס רק חלל

נחזור לענין כי כל מעשינו שיהי' הכל אחדות א' ושידע כי הכל חיותו ית' מחי' אותם ובאמת הכל אין כי הוא רק דרך דמיון (פי' כמ"ש במ"א ע"פ בצלמינו כדמותינו דמותינו הוא בחי' יחו"ת שהוא בחי' דמות ומראה שנדמה לו ארץ ושמים וכל הברואים בבחי' יש דבר אבל באמת כולא קמי' כל"ח חה שהם נראים יש הוא רק דמות שנדמה כן ע"ד ועל הכסא דמות במראה אדם) וכמו זהרורית (פי' שהם בחי' זיו מהחיות המהוה אותם מאין ליש וא"כ הם בטלים בהחיות המהוה כביטול זיו השמש בשמש עצמו) והוא בחי' מל' (שבחי' מל' הוא כמו בחי' זיו והארה כי מה שמלך שמו נק' על המדינה אין זה עצמו רק כמו זיו והארה וכמו שם האדם לגבי מהותו ועצמותו) וכל מעשינו לעשות נח"ר לבוראינו הבבע"ת ית"ש אף שאינו צריך למעשינו כי הוא א"ס ית' וברא כל העולמות רק בדבור א' נמצא אצלו כלא נחשב, לכן מ"ש (בזה"ק) שבחצי הלילה הקב"ה יושב עם הצדיקים שמעלים חן לפניו (היינו ענין העלאת מ"ן שבע"ח) בזה העולם, דהיינו שבחי' מל' הוא מלכות כ"ע (בחי' מקור נש"י ונק' אי' תתאה וממכ"ע) מעלה חן (מ"ן) לפניו ויש לו כב"י תענוג מזה מחמת זה נמשך תענוג לכולם (ה"ע המשכת מ"ד שבע"ח) אף שאינם משיגים התענוג ההוא כי הוא למעלה מן השכל והוא בחי' עתיק (ועמ"ש ע"פ מאמר הזהר פ' אחרי ע"פ כאיל תערוג כו') לכן אנו מניחי' תש"י כי אנו מעלים חן מזה העולם דהנה כתי' שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני כי השמאל הוא נכנס במחי' ומחמת זה עבודתו והתדבקותו אליו ית'.

(נת' ענין הטלית שהוא או"מ והציצית מה שמאיר הארה בפנימי' ותכלית המשכות המקיף כדי שנוכל לבטל א"ע ולהעלות מ"ב וזהו"ע תש"י.

א"ה לבאר מה שהקדים תחלה ענין עי"מ וענין התלבשות הפרצופים דלכאורה אין לזה שייכות לענין טו"ת שעוסק בביאורם, אך נ' הסדר כך כי אי' בפע"ת ומבואר במ"ח מס' ציצית וז"ל בט"ק שלבוש בו אף בהיותו בביתו על חלוקו ממש כי שם מקומו אינו מלביש לא ראשו ולא זרועותיו לפי שהוא סוד או"מ לז"א בהיותו עובר במעי אימא, וט"ג הוא סוד או"מ לז"א אחר צאתו ממעי אמו אלא שעדיין הוא יונק, ובמס' תפילין כ' אחר שקיים מצות ט"ק שהוא בסוד עבור דז"א וגדול שהוא בסוד היניקה יכין עצמו ללבוש תפילין שהם בכללם בסוד מוחי' פנימי' דעיבור שני דהגדלה כו' עכ"ד, גם ידוע דתש"י הוא תש"י דז"א וש"ר דמל' כמ"ש שמאלו תחת לראשי, ואנו הנשמות לפעמים הוא בבחי' מל' נוק' ולפעמים בבחי' ז"א כדלקמן ע"כ לבושים תש"י ותש"ר, ולכן כדי לרמוז לזה ביאר תחלה ענין עי"מ מהו, ובאמת כל בחי' אלו כמו שישנם למעלה בז"א כך ישנם בנשמות שהמדות הם בבחי' עיבור בהשכל המתבונן ואז אינם רק בבחי' נה"י ונק' מח' טובה ולפעמים באים בבחי' לידה מהשכל ונק' יניקה כו', ומזה יובן ענין ט"ק וט"ג שהט"ק הוא המשכת או"מ לז"א וכן להנשמה כשהוא בבחי' עיבור המדות תוך השכל ואין לו אהבה בהתגלות

א' לפ"ז י"ל בתש"י מאיר מחללא דגלגלתא דא"א כי נתב"ס, וא"כ אמאי תש"ר קדושה יותר, י"ל היא הנותנת כמו הד"פ קדושים מהבתים והציצית מהטלית כך מה"ט דתש"י שרשה גבוה יותר כו' ועמ"ש בפ' וארא ע"פ אשר נשאתי את ידי שמגביה היד למעלה מהראש כו' ע"ש.

לבו, והט"ג הוא המקיף לבחי' יניקה והתפילין הם מוחי' לפנימי' תש"י, שהוא מוחי' דנוק' הם בחי' העלאת מ"ן ותש"ר שהם מוחי' דז"א היינו המשכת מ"ד, ולכן כדי שיהי' כח לנו להעלות מ"ן שזהו התש"י צ"ל תחלה אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת והוא ט"ק וט"ג שהם המשכות מקיפים ונותנים כח בנפש שהמקיף הוא שומר ודוחה החיצוני' ולכן בין היותו בבחי' עיבור בין בבחי' יניקה וגדלות לעולם צריך למקיפי' והמקיף הוא מה שלמעלה מהשכל לכן מביאור ענין סדר התלבשות הפרצופי' יובן זה שמה שהתחתון מלובש מהעליון זהו בחי' או"פ בו ומה שאינו מלובש בו זהו או"מ, ועוד יובן מסדר התלבשו' הפרצופי' כדי להבין ענין תש"י שהוא תש"ר דנוק' לפי שהיא מלבשת לז"א עד החזה כו' וזהו שמאלו תחת לראשי).

ענין התפילין כי הנה מה שאנו רואים בכל העולמות הם ג' נוק' כי זה אינו רק אור ההרורית מעליון ומקבל ממנו (והמקבל נק' נוק') ובאמת מה שיש בכל העולמות ובזה העולם החומרי ואפי' חיצוני' הכל מאתו ית' הכל א' באמת, אך השינוי הוא לפי המקבלים (עד"מ) אם המוח מבולבל אזי אין לו שכל ואין הגרעון זה מחמת אור השכל עצמו שהרי בשעה שמזכך המוח הוא מקבל השכל רק השינוי הוא מהמקבל וכן כל הדברים שבעולם כי באמת אצלו ית' אין שינוי ח"ו רק השינוי הוא מהמקבלים, ונחזור לענין כי הכל אחדות אחד וכל מעשינו הוא להעלות כל העולמות אצלו ית' בכדי שיהי' הכל אחדות אחד כי זה עיקר מעשינו שיתגלה אלהותו ית' בעולמו' ויהי' הכל אחדות א' כי מחמת המ"ז הנ"ל לכן הוצרך שיהי' לו שכל רב שאינו יכול ליכנס לפנימי' להפך חשיכא לנהורא כי לע"ע הוא חשיכא שאינו מושג אחדותו ואלקותו והוא בהעלם כי הוא ממכ"ע וסוכ"ע אך מחמת החומר אינו משיג זה ולכן ניתנו כל המצות לבא מההעלם אל הגילוי כי יש מצות שנכנסי' בתוך גופו ומחי' וממשיך אלקותו ית' בתוכו ונעשה מרכבה אליו ית', ויש מצות שמחמת רוב קדושתו אינו יכול ליכנס בתוך הגוף ונעשה מקיף אליו, וזהו"ע הטלית שנק' פריסא דמלכא כי הנה יש או"פ ואו"מ והענין כי כשיש לו שכל לעבודתו ית' אם הי' לו רק השכל הצריך לעבודתו היינו אהוי"ר וכדומה ואם יבא לו מח"ז המבלבלת את שכלו שבאהבה או שביראה הי' נשאר ערום כי אותו השכל בטל מחמת המ"ז הנ"ל לכן הוצרך שיהי' ל ושכל רב שאינו יכול ליכנס לפנימי' שכלו נעשה או"מ ומשמרו מן החיצוני' ר"ל מן המח"ז כי מחמת שיש לו שכל רב חוץ מהצריך לו יש במה להחזיק נגדו (המשל הנה כשהמדות בבחי' יניקה אזי השכל המתלבש בהם הוא רק מעט והוא נכנס בפנימיותו כחלב שהולד יונק ונכנס בגופו כך הוא הטעם הנמשך מהשכל להיות מחי' ומחי' האהוי"ר, אמנם עצמות השכל שבו אינו נמשך ומתפשט להחיות האהוי"ר והרי אעפ"כ הוא או"מ ומשמר האוי"ר שע"י השכל הרב שיש לו יכול להחזיק נגד המונעים האוי"ר וזהו"ע הט"ג שהוא מקיף לז"א כשהוא בבחי' יניקה כנ"ל והמקיף הוא השומר כו').

וזהו וימינו תחבקני שהוא מקיף (משא"כ שמאל הוא או"פ כמ"ש שמאלו תחת לראשי שלכך מניחי' התש"י ביד שמאל שהוא מוחי' פנימי' של ראש דנוק' הנמשכי' משמאלו דז"א דוקא) והענין מפני מה הוא כך (שאו"פ

נמשך) מחמת שמאל וגבורות כי א״א לעבוד אותו ית׳ בלתי שיש לו אש והתלהבות כי האהבה פשוטה נק׳ מים ואין דבר שיכוף אותו לזה, אך מחמת האש נתגלה האהבה (כמו שכל השתנות דבר מברייתו הוא ע״י האור משא״כ המים הן קרים בטבעם ואין פועלים שישתנה הדבר, כך להיות התהפכות מדות הנה״ב מטבען ותולדתן שיתהכפו מחשיכא לנהורא זהו ע״י רשפי אש האה׳ מבחי׳ גבורות ולכן זהו או״פ שיתהפך חשיכא דנה״ב לנהורא) ועוד הענין כי כל התהוות העולם הוא ע״י גבורות וצמצומי׳ כי אם לא הי׳ צמצום הי׳ העולם בטל כבראשונה לכן הוצרך להיות צמצום, וז״ש שמאלו תחת לראשי כי מחמת השמאל והגבורות יוכל להיות תחת לראשי דהיינו שיכול ליכנס במוחי׳, לכן התפילין הוא ביד שמאל כי יד שמאל הוא בחי׳ מל׳ כי מה שיכול ליכנס להתהוות העולמות הוא מחמת השמאל לכן אנו מניחי׳ להעלות חן כל העולמות בעיניו ית׳ ויקבל תענוג ממנו ומחמתו יומשך תענוג להעולמות כי אדם הוא עולם קטן ויש בו מה שיש בכל העולמות, ולפעמים נק׳ האדם בחי׳ נוק׳ דהיינו כשהוא מקבל ההשפעה מאתו ית׳ מהעולמות דהיינו שממשיך עליו אלקותו ית׳ (ע״י ההתבוננות מהעולמות ונק׳ אהבת עולם) ופעמים בחי׳ דכורא שמחמת עבודתו משפיע תענוג להעולמות (ואינו מקבל מהם וכענין מעיקרא קא עביד אדעתי׳ דנפשי׳, ואח״כ עוסק בתורה לשמה לשם ה׳ הבחי׳ הראשונה נק׳ נוק׳ והבחי׳ הב׳ נק׳ דכורא ועמ״ש ע״פ לא זז מחבבה עד שקראה בתי שהוא בחי׳ מקבל וכמ״ש וה׳ יגיה חשכי ואח״כ קראה אחותי אחים ורעים למקום שאינו בחי׳ מקבל ע״ד בחי׳ בתי ועמ״ש ע״פ בצלמינו כדמותינו יחו״ע יחו״ת שיש בהנשמות ב׳ הבחי׳ וזהו ג״כ ענין נוק׳ ודכורא) לכן אנו מעלים חן לפניו ית׳ דהיינו הד״פ הם ד׳ מוחי׳ דהיינו חב״ד והדעת מתחלק לחו״ג כי יש בכל העולמות חו״ב ואהוי״ר דהיינו פ׳ קדש הוא בחי׳ חכ׳ שצריך להחיות העולמות ולהעולמות ג״כ יש להם שכל זהו בחי׳ חכ׳ (וכמ״ש במ״א ע״ש הפרדס דלכך יכולים להוציא שמן מכל דבר כי שמן הוא בחי׳ חכ׳ ובכל דבר יש התלבשות בחי׳ חכ׳ כי כולם בחכ׳ עשית.) דהיינו קודם התגלות ואחר שנתגלה הוא בחי׳ בינה דהיינו השכל שיש בעולמו׳ כולם וכן אהוי״ר שיש בזה העולם, והי׳ כי יביאך הוא בחי׳ בינה שיש בזה העולם ובחי׳ דעת שיש בזה העולם מחמת זה הוא פ׳ שמע היא אהבה והי׳ הוא יראה ולכן הוא כנגד הלב והבית הוא בחי׳ כתר שיש בזה העולם דהיינו בחי׳ רצון לכן הוא מקיף ואין שם אותיות כי חב״ד הוא אלקות שיכול ליכנס בתיבות ובשמות והכל הוא מה שיש בעולמו׳ ובחי׳ כתר הוא מקיף ואינו יכול ליכנס באותיות, ולהבין הדבר יותר כי הנה השכל כשהוא מחשב זה א״א לחשוב בלי אותיות נמצא כל מה שיכול ליכנס באותיו׳ הוא בחי׳ חב״ד אבל הכתר הוא למעלה מהשכל ואין לו בחי׳ אותיות של העולמות כי א״א להשיגו, ואין המח׳ תופס בו, לכן אין קדושתו של הבית חמורה כ״כ כמו הפרשיות (וע״ד שנת״ל בענין הטלית והציצית, ובמ״א נת׳ שהד״פ הם רומזי׳ לד׳ מוחי׳ כנ״ל והם בחי׳ שערות אבא יונק ממזלא כו׳ כך אותיות אלו שבפ׳ קדש הן מקור להתהוות חכ׳ כו׳ והקלף שצ״ל מקיף לכל אות מארבע רוחותי׳ הוא רומז לבחי׳ גלגלתא שמשם נמשכים השערות ולכן הקלף לבן כי הוא בחי׳ לבנונית ע״ש ע״פ שימני כחותם, וא״כ איך כאן אמר דהבית רומז לבחי׳ כתר וא״כ

מהו רומז הקלף הגויל המקיף להאותיות, וג' דהנה בתי תפילין נק' בית בגמ' בתש"י בית א' ובתש"ר ד' בתים, ומבואר ע"פ מזמור כו' חנוכת הבית שיש ג' בחי' היינו או"פ ואו"מ ועוד יש בחי' מקיף עליון כתר, והאו"פ זהו בחי' חכ' שנק' ראשית ע"ש שהוא ראשית הגילוי, והאו"מ זהו בחי' כתר גלגלתא, אך הכתר יש בו ב' בחי' הא' מה שהוא בחי' תחתונה שבמאציל ונק' עתיק, הב' בחי' שרש הנאצלים ונק' א"א ובחי' או"מ הראשון זהו מבחי' א"א, אבל בחי' המקיף העליון יותר זהו בחי' עתיק והוא הנק' בית ע"ש הטעם, לכן למטה נשפל יותר שהבית הוא מבחי' דומם אבנים וטיט כו' ומזה יובן ג"כ בענין התפילין הנה האותיו' דד"פ הם בחי' או"פ אבא יונק ממזלא כו' היניקה נכנס בפנימיות ותוכיות המקבל, והגויל המקיף לד' רוחותי' זהו או"מ דא"א מבחי' גלגלתא והוא מקיף הקרוב להאותיו' וכמו הלבוש כו' אבל הבית זהו רומז לבחי' מקיף עליון יותר מבחי' עתיק ולכן להיותו עליון יותר ואין המח' תופסת בו כלל ולכן אין קדושתו כהגויל והאותיו' דד"פ, וכמו הבית עושים מדומם כו' משא"כ לבוש וכ"ש מזון כו') ולכן הוא כנגד הלב להורות שהכחב"ד שבעולמות הם בטלים נגדו ית' והו"ע הלב שהלב הוא ז"א וכנגד הלב משימין תש"י בזרוע והוא להבטל ממציאות ולחשוב שכל העולמות הם אלהותו ית' והם כלא כו'.

(נת' ענין תש"י הם ד' מוחי' דנוק' והגויל לבנונית כתר והבית עתיק והם בחי' כחב"ד והיינו כחב"ד שבעולמות כי כן הנוק' מקור דבי"ע עמ"ש ע"פ הזהר ויחי ולנפתלי אמר כו' ושמאלו דז"א נעשה מקור לראשי דנוק' ע"כ מניחי' תש"י בשמאל לבטל כחב"ד שלנו לידע שכל העולמות הם אלהותו ית' וכביטול הזיו כו' אך וימינו תחבקני או"מ זהו הטלית).

הפיסקה דלהלן נכתבה בתור הג"ה בשולי עמוד זה.

ומזה יובן ענין מזוזה מימין ונ"ח משמאל עפמ"ש בפע"ח ח' נרות דחנוכה נגד ח"פ אמת ומבואר בשער הק"ש פכ"ח שח"פ אמת הם המשכת ב' מיני מוחין למל' ולפמ"ש אצלינו ע"פ אין ערוך הד"פ אמת האחרונים הם המשכות מלמעלה ונמצא זהו כענין ד' מוחין דתש"י ותש"ר והענין כי ק"ש ותפלה הם חותם בולט ושוקע תש"י ותש"ר והיינו ח"פ אמת שבין ק"ש לתפלה, כי אמוי"צ הדבר הזה דק"ש כו', וא"כ ח' נרות שהם ג"כ ח"פ אמת הם ג"כ המשכות המוחי' למל' כמו תש"י ותש"ר ולכן נ"ח משמאל כי שמאלו תחת לראשי כנ"ל בענין התש"י וע"ז שורה התש"ר, ומזוזה מימין זהו כענין ימינו תחבקני א"מ אבל נ"ח מוחי' או"פ תו' ורק ימין דמזוזה ושמאל דנ"ח הן בחי' רגל כי הן נו"ה, והטלית ותפילין של יד הן בידים וימינו תחבקני ושמאלו תחת לראשי, וז"ש בפע"ח בחנוכה ממשיכים ג"כ מיחוד עליון ע"ש ע"ד תש"ר, ואמת הוא דיעה עליונה איך למעלה היש כו', ולפי שאחר בית ראשון כתי' ותיפול לפני רגליו (עד"ה כי ההרים ימושו) היינו כי שמאלו תכת זהו כשמקבלים עומ"ש ביראה ממש שהוא מבחי' שמאל (עד"ה אלה מסעי) אז נמשך המוחי' לראשו, אבל בחי' ותפול כו' שאין הפחד בלבו רק אעפ"כ לפני רגליו בחי' נו"ה נצח ענף

ואח"כ אנו מניחים תש"ר כי תש"ר הם מוחי' דז"א כי אחר שאנו מעלים חן של העולמות ויש לו תענוג מזה כב"י אנו ממשיכים כחב"ד ממנו ית' להעולמות דהיינו חכמתו ובינתו איך לעבוד באוי"ר, כי קדש הוא חכ' וכן כולם כמ"ש חננו מאתך חכ' בינה ודעת מאתך דייקא (ומה שחותמים חונן הדעת לבד היינו משום שבמוח הדעת נמשך הארה מלמעלה מחו"ב כמ"ש בזהר ואתחנן דרס"ב וממשיכותא דמוחא עילאה כו' ע"ש דהיינו שלהיות הדעת מתחלק לב' מוחי' חו"ג הוא ע"י קוצו דשערי הנמשך במו"ס ומכה באחוריי' דז"א כו' ע' בסדור מזה, ועפ"ז י"ל טעם מה שבק"ש מתחילים מפ' שמע והא"ש ואין אומרים קדש והי' כי יביאך כי שמע והא"ש הן בחי' דעת שמתחלק לב' מוחי' שהמשכה זו הוא ע"י מו"ס שלמעלה מחו"ב שהן קדש והי') ואנו מניחי' במצח ששם התגלותו ואנו ממשיכים אלקותו עלינו דהיינו על הראש שיש ב' מוחי' והוא עומד על הראש שמחמת רוב קדושתו אינו יכול ליכנס במוחי' ועומד לו כמו מקיף כי אנו ממשיכים חכמתו ובינתו מה שיכול ליכנס באותיות של ד"פ, אך מחמת רוב אורו אינו יכול ליכנס כולו במוחין ובולט לחוץ כמשל אדם יש לו שמחה הוא מספח ביד ואם לא הי' השמחה גדולה כ"כ אינו ניכר ואין מטפח אף שהשמחה יש אצלו, אך מקודם שהי' השמחה קטנה הי' יכול להתלבש בתוכו אך עתה השמחה גדולה כ"כ שא"א להגוף לסובלו ונעשה תנועה ויוצא לחוץ כמר"ב כאן מחמת רוב בהירותו אין הגוף והמוח יכולים לסובלו ובולטים לחוץ (וני' שזהר"ע ובתים מלאים כל טוב אשר לא מלאת, פי' כי אשר לא מלאת היינו מה שלמעלה מאתעדל"ת ומבואר במ"א ע"פ ושדי כמגדלות ענין המגדל שבולט למעלה מן החומה הוא מורה על בחי' ההמשכה ממקום שלמעלה מסדר ההשתל' כו' וכך הוא ענין ושדי חלב דאי' כו' ע"ש וא"כ מזה נבין ג"כ התש"ר שהם ג"כ בולטים היינו ג"כ שהם המשכה מלמעלה מהשתל' כי תש"י זהו מסדר ההשתל' שמאלו תחת לראשי כנ"ל אבל תש"ר הם המשכות כחב"ד לז"א ובולטים שא"י להתלבש במוחי' שלו כו', וזהו ובתים מלאים ר"ל ד' בתים תש"ר יש בהם כל טוב מה שלמעלה מהשתל') אך כ"ז אינו נק' רק רשימו (ועמ"ש בענין י"ג ת"ד שבאים ג"כ מסיבת תוס' האור במוחי' אז נבקעים השערות ולכן אין גדל הזקן באדם עד היותו בן כ' שנה ועד"ז י"ל ג"כ בליטת התפילין מצד תגבורת האור כו') כי המוחי' עצמם הם בק"ש ותפלה לכן אסור לקרות ק"ש בלא תפילין כי תחלה צריך הרשימו מזה ואח"כ המוחי' גמורים, ולכן אסור להסיח דעת כי מחמת שממשיך חכמתו ובינתו ודעתו עליו צריך שלא יסיח דעתו אפי' רגע א' כי אם מסיח דעתו דהיינו שאין מתבונן ומחשב בזה אין לו התחברות עם הכחב"ד שממשיך במוחי' שלו לכן עיקר האזהרה הוא בתש"ר כי שם הוא ההמשכה

החסד והודאה משמאל שמודה שצריך לקבל העול כמ"ש וירא ויאמר מה נורא כו' והתקינו חז"ל להמשיך עי"ז ג"כ המוחי' ד"פ וד"פ אמת כמו ע"י שמאלו תחת כו', ובזה יובן הקושי' הנז' בע"ח בחנוכה בהוד מאי מעליותא נגד חול דאיהו בנצח. וי"ל כי ע"י הוד שמאל נמשך בבחי' פנימי' שמן חכ' שמעלי' מלמטה ואור ח"ע תורה.

ממנו ית' אבל התש"י לא כו' כנז' בגמ' כי זהו החב"ד שיש בזה העולמות אך עכ"פ לפי מסקנת הפוס' שגם בתש"י אסור היסח הדעת כי צריך להתבונן תמיד במוחי' של זה העולם הוא בחי' מלכות שיהי' הם עליו כדי שימשיך מוחי' לז"א.

(נת' תש"ר הם מוחי' דז"א ובולטים ומ"מ נק' רשימו ועיקר המוחי' בק"ש ותפלה ושעיקר איסור היסח הדעת מדינא דגמ' בתש"ר ושמסקנת הפוס' שכמו"כ בתש"י).

והנה לקרב אל השכל איך תש"י שהם מוחי' דמל' הם נק' החב"ד שיש בזה לעולמות כו' ותש"ר הם המשכות חכמתו כו' להעולמות הלא מדה מל' היא ג"כ אלקות מע"ס דאצי' ומה זה ענין להחב"ד שבנבראים, ונלע"ד להבין זה בשני אופנים וכמעט שניהם ענין אחד, והוא הראשון עפמ"ש רבינו ז"ל ע"פ וידעת היום כו' דצ"ל והלא כבר נאמר אתה הראת לדעת ומה עוד וידעת, ולהבין זה צריך להקדים ביאור ענין דעת ואמונה והענין כי באמת מה שהעולם קורין בשם אמונה להאמין מה שהקב"ה מחי' את כולם וברא את כל העולמות מאין ליש טועים הם שא"צ לזה אמונה שהרי זה נרגש בבחי' ראי' כמ"ש ומבשרי אחזה אלוה כמ"ש במ"א הפי' אך הנה דעת והרגשה זו הוא בבחי' ממכ"ע הוא בחי' מלכותך מכ"ע אבל הוא ית' סוכ"ע אני הוי' לא שניתי ובחי' זו אינו נתפס בשום שכל איך אין שום שינוי לפניו ית' אלא זהו בחי' אמונה להאמין בה' שהוא ית' אינו בגדר עלמין ולפניו כחשיכה כאורה, ומצות ק"ש ותפלה הוא להמשיך שיהי' סוכ"ע ג"כ בבחי' גילוי בבחי' דעת הרגשה וזהו ורעה אמונה, וזהו וידעת היום כי להיות הידיעה וההרגשה בבחי' ממכ"ע כבר נא' אתה הראת לדעת, אבל מ"ש עוד וידעת היום היינו להיות הידיעה בבחי' סוכ"ע עכת"ד הנאמרי' שם באריכות בטוב טעם, ומזה יש להבין ג"כ ההפרש בין ד' מוחי' דתש"י שהם בבחי' מל' לד' מוחי' דתש"ר שהם בבחי' ז"א כי בחי' מל' היא מקור דבי"ע דהיינו שהיא בחי' ממכ"ע כנ"ל והחב"ד הוא ענין כמ"ש כולם בחכ' עשית ומזה נמשך ג"כ חכ' בכל נפש המשכלת, והנה בחי' זו שהוא ית' ממכ"ע מורגש בשכל אנושי כנ"ל רק שהציווי הראת לדעת היינו להתבונן בזה חהו"ע ד' מוחי' דתש"י שהוא הדעת איך הוא ית' ממכ"ע שברא כל העולמות מאין ליש ואתה מחי' את כולם ולפי שדבר זה נרגש ונודע ולכן נק' המל' עלמא דאתגליא ע"כ נק' בחי' מוחי' אלו החב"ד שיש בזה העולם וכן שרשן למעלה הם חב"ד הנמשך ומתפשט ממנו ית' להעולמות היינו בחי' מלכותך כו' ונק' חכ' תתאה אבל תש"ר הם המשכות כחב"ד ממנו ית' להעולמות שיהי' להם ידיעה בבחי' סוכ"ע שלמעלה מבחי' מל' חהו"ע מוחי' דז"א והוא מבחי' ח"ע חהו וידעת היום פי' מדת יום הוא בחי' ז"א והיינו וידעת היום שתדע בחי' היום דהיינו שיהי' לך גילוי מבחי' מוחי' דז"א ע"י תש"ר ולכן הם בולטים כי סוכ"ע הוא מה שאינו מתלבש כו' משא"כ בחי' ממכ"ע הוא התלבשות כנשמה בגוף וזהו לך לאות כו' ולכן עיקר החיוב שלא יסיח דעתו הוא בתש"ר כי להיות בחי' ידיעה זו הוא באמת למעלה מהשכל כנ"ל שאינו נתפס בשום שכל איך כו' אלא שע"י תש"ר וק"ש ותפלה, אנו

ממשיכים שיהי' גילוי בחי' זו ג"כ בבחי' דעת והרגשה ע"כ צריך ליזהר מאד שלא יסיח דעתו מזה כי אם יסיח דעתו תסתלק ידיעה זו למקורה ושרשה שהוא באמת למעלה מהדעת המושג ומובן בעולמות, וזהו וידעת היום שצריך לתקוע דעתו מאד בזה, ואח"כ והשבות אל לבבך הוא ענין הרצועות דתש"ר דתליין על ליבא כמ"ש שימני כחותם על לבך והיינו להיות נקבע גילוי זה ג"כ בהמדות שבלב שיגדלו המדו' מאד כאשר יומשך גילוי התבוננו' זו איך אני הוי' לא שניתי כו', אבל תש"י שהוא הידיעה איך היותו ית' ממכ"ע כיון שידיעה זו באמת מורגש ונראה כמ"ש מבשרי אחזה, ע"כ אין פוסל בה היסח הדעת כי אף אם יסיח דעתו מעט מהתבוננות זו מ"מ מיד שיחזור ויתבונן תקבע בו התבוננות זו היטיב כיון שהוא מושג בשכל, אלא דמ"מ מסקנת הפוס' דגם בתש"י אסור היסח הדעת כי צריך שיהי' זה ג"כ לזיכרון תמיד לפניו שלא ישכח ויסור מלבו משא"כ הרהור לא עביד מידי, הב' עפמ"ש במ"א בפי' הפסוק כי אל דעות כו' שהוא ית' כולל ב' דעות כי ממטה למעלה לפי מה שנראה לעיני בשר העולם הגשמי ליש ודבר והרוחני' שלמעלה הוא בחי' אין שאינו מושג וזהו שאנו אומרים שהבריאה היא יש מאין, אבל לגבי הקב"ה דכולא קמי' כל"ח הוא להיפך שלמטה נק' אין ולמעלה נק' יש כמ"ש להנחיל אוהבי יש וזהו תתן אמת ליעקב כו' והם ג"כ ב' מיני מוחי' דתש"י ותש"ר שהן הן ב' דעות הנ"ל כי תש"י הן החב"ד שיש בזה העולם שאנו אומרים שלמטה היש והבריאה יש מאין כנ"ל והוא ית' כולל ב' דעות דבאמת שהבריאה יש מאין אך קמי' ית' היש זה בטל במציאות עד שנק' אין ולמעלה הוא היש, והנה באמת שני אופנים אלו הכל א' דדיעה התחתונה נמשך מבחי' שם אלקים ואד' שהוא בחי' מל' ודיעה עליונה שהוא בחי' מוחי' דז"א כו' והיינו בחי' ממכ"ע וסוכ"ע כי ג"ז אינו נתפס בשום שכל איך יהי' היש שלמטה בבחי' אין ממש כו' ולכן צריך להניח תחלה תש"י ואח"כ תש"ר תחלה המוחי' שיש בזה העולם אתה הראת לדעת יחו"ת דעה תחתונה ואח"כ וידעת היום יחו"ע כו' ולכן תש"י מיושב וישב הוי' מלך לעולם בחי' ממכ"ע ונק' חותם שוקע לך לאות כי האין מלובש בהיש והיש גשמי נראה ליש אלא שהאין מלובש בו וד' מוחין להתבונן איך הבריאה יש מאין ואפס המוחלט ועי"ז נולדים האהוי"ר, ותש"ר חותם בולט שלמעלה היש, וזהו הבליטה ולכן תש"ר מעומד, ועי' עמידה הגבהת הראש מוחין עליונים יותר.

(נת' ענין הראת לדעת זהו ד"פ דתש"י ממכ"ע וידעת היום סוכ"ע ד"פ דתש"ר וענין אל דיעות כו').

והנה כל התכלית שיהי' הכל אחדות א' ויומשך אלקותו בעולמות ומחמת זה יהי' אחדותו וזהו כל ענין התפלה כי בבקר שעדיין הרשימו מיום שעבר כי מחמת המוחין שהמשיך ביום שלפניו בק"ש ותפלה יש לו הרשימו דהיינו שהוא חפץ בדבר מחמת העבודה שהרגיל א"ע נשאר הרשימו דהיינו שהוקבע בתוכו מחמת הרגילות וקביעות במח' ולבו וזה"ע ק"ש קטנה כי הוא מס"נ רק בדרך אמונה ואח"כ פסוד"ז הם השבחים שהוא מ"ש בזהר אסתכלו ביקרא דמלכא שצריך להסתכל בכבודו וגדולתו ית' הבבע"ת ולגדולתו אין קץ ומחמת

זה נולד אהבה גדולה ואח״כ ברכת יוצר אור ושם נת׳ שכל העולמות והמלאכים והאופנים כולם בטלים נגדו ית׳ וגבוה מעל גבוה שומר ואח״כ אה״ע כי אע״פ שיש עולמות גדולים אין קץ ומלאכים ושרפים וחיות והאדם הוא השפל מכולם ואעפ״כ השרה אהבתו בנו לאהוב ולקרב אותנו מאד וכל העיקר שמה שהוא יותר שפל חפץ בו יותר לכן אנו אומרים ק״ש שהוא מס״נ גדול דהיינו שצריך להבטל מכל ושיחשוב שכל העולמות והאדם הם כאין והוא רק כמו זהרורית כנ״ל (ר״ל כביטול זיו השמש בעודו בגוף כדור השמש שהוא אין ואפס כך הוא ביטול העולמות אצלו ית׳ דלית אתר פנוי מיני׳ וכמ״ש רבינו ז״ל בשער היחוד והאמונה) וזהו שמע פי׳ כי אותיות שמע הוא שם ע׳ שכל העולמות וכל האהבות שיש בעולם הכל ממנו ית׳ שנפלו מהשבירה דהיינו רפ״ח בב״ן ניצוצות (והם ש״מ ולפי שהנפילה והשבירה הוא רק בבחי׳ אותיות שהם רק הארה בעלמא ע״כ נרמזו ג״כ בפי׳ שמע שהוא לשון ש״מ כמו שם האדם שאינו נוגע לעצמותו, ומאלו הניצוצו׳ שנפלו בשבירה הוא כל העולמות והאהבה שיש בעולם כו׳ ולפי שנפלו באהבות זרות ע״כ זה נרמז ג״כ בש״מ ע״ד קראו שם פרעה כו׳ העביר המועד, פי׳ העביר השמחה אלקי׳ ע״ד מועדים לשמחה בשמחות ואהבות גשמיי׳ שבתענוגי עוה״ז השפל) והכל הוא מהע׳ הוא ז׳ מדות ולחשוב כי ש״מ הוא מהע׳ ומחי׳ אותם הוא ישראל הוא הקדושה ואחר שמכוון זה שכל מה שיש בעולם הכל אחדות א׳ והכל חיותו ית׳ צריך לכוין מאין בא הכל הוא מחו״ב כי חו״ב תרין ריעין דלא מתפרשין כי חכ׳ הוא אין (והוא למעלה מהשבירה וכמ״ש בפי׳ הללויה שממשיכי׳ חו״ב בז״מ שהשבירה הי׳ רק בז׳ מדות כו׳) כמבואר כי הוא מושכל קודם שבא השכל להתגלות ואחר ההתגלות נק׳ בינה.

עוי״ל בענין תש״י ותש״ר עפמ״ש ע״פ טוב לחסות כו׳ ע״ש וההתבוננות הנתפס בפנימי׳ בהמדות זהו כענין מוחי׳ דיניקה וזה״ע תש״י שהם ד׳ מוחי׳ אך על הזרוע שהוא מדות וההתבוננות שאינו נתפס במדות ואפי׳ בשכל בבחי׳ מקיף זה״ע תש״ר וזהו טוב לחסות כו׳ וזהו ג״כ כענין ב׳ דעות הנ״ל.

וכתבתם על

ברכות ב יד״א טו״ב שבת י״ב קג״ב גיטין ד מה״ב מנחות ג לג״א לד״א לז״א מב״ב מד״א יומא א יא״א חולין יא קלה״ב. כל הפרשה עקרים מ״ג פל״ה. זהר פ׳ פקודי ענין שערות העגל שמשימין בתוך התפילין, ירושלמי ברכות פרק א ופרק ג עמה״מ קג״ג קד״א. מד״ר ר״פ כי תצא דף רצז א׳, בשה״ש בפסוק שמאלו תחת לראשי. ילקוט ח״א קמ״א א ס״פ צו רמז תקי״ו שערי חצירות שערי מדינות יש בהם מצוה למקום שנאמר וכתבתם על מזוזות ביתך. פ׳ מצורע קנט״ד רמז תקס״ה ת״ר בית שאין בו ד״א

על ד"א פטור מן מזוזה כו' על מזוזות ביתך הוא מהגמ' פ"ק דסוכה, י"ל דאיתא בספר ע"מ מאמר ח"ד ח"ב ספ"ה בענין הרגיל במזוזה זוכה לדירה נאה כי מזוזה בגימטריא ד' אותיות הקריאה (היינו שם אד' שהוא היכל לשם הוי') היכל לשם הגדול הבלתי נהגה עכ"ל ועי"כ הבית לא פחות מד' אמות כנגד ד' אותיות שם אד'. ועד"ז הוא ענין ד' אמות של הלכה, ובמא"א פי' ד' אמות של הלכה הם ד' אותיות הוי' ע"ד והוי' עמו שהלכה כמותו בכ"מ, מ"מ י"ל הבית הוא בחי' אד' שהוא כלי לד' אותיות הוי' ועמ"ש בסידור בד"ה אד' שפתי תפתח, ומאחר שהדירה היא שם אד' א"כ ע"י המזוזה י"ל נמשך שם שדי ושם הוי' בשם אד'.

קיצור בית שהוא פחות מד"א על ד"א פטור מן המזוזה כי מזוזה גימטריא אד' ויש בו ד' אותיות אלף דלת נון יוד לכן בית שהוא פחות מן ד' אמות על ד' אמות פטור מן המזוזה.

ילקוט רכח"ג מהמד"ר ס"פ שלח הה"ד אור זרוע לצדיק כו' בנה בית ועשית מעקה וכתבתם על מזוזות כו'.

ילקוט במקומו פ' ואתחנן, רמז תתמד, ח"ב קעו"ד, בחיי לח"ג קעח"ג קעט"ב, ובמקומו פ' ואתחנן. זח"ג פ' פנחס דרל"ח א', פ' ואתחנן דרס"ג ע"ב, דרס"ו ע"א, ת"ז תיקון כ"ב דף ס"ד ע"ב.

ב) בפרדס ערך מזוזה פי' ברע"מ ז"ל שכינתא אתקריאת מזוזה מסטרא דעמודא דאמצעיתא דאתוון הוי' עכ"ל ובמגיד מישרים פ' קרח על משארז"ל במד"ר ר"פ קרח, שאמר קרח למרבע"ה בית מלא ספרים מהו שיהא פטור מן המזוזה אמ"ל חייב במזוזה, אמר לו כל התורה כולה רע"ה פרשיות אינה פוטרת את הבית פרשה אחת פוטרת, וביאר המגיד ח"ל והדר בעי מיניה בית מלא ספרים לא ליבעי מזוזה דא"כ ספירן דעלה עיקר (ר"ל מלא ספרים היינו ע"ס דאצילות עמ"ש ע"פ זה ספר תולדות אדם, ושם מענין בשלשה ספרים ברא הקב"ה עולמו בסופר וספר וסיפור וע' מזה בלק"ת בד"ה ושאבתם מים בששון דרוש השני ושם ג"כ ענין שלשה ספרים נפתחים בר"ה) ולא מיבעי כוונה בה דמזוזה רמיז לה, (וכמ"ש במק"מ פ' בהר דק"ח ע"ב בשם הרח"ו מזוזה גימט' אד') לא ליבעי כוונה אלא לספירן דעלה בלחוד דלהכי רמיז בית מלא ספרים בלא מזוזה בבית, ואמר ליה מרבע"ה דהא נמי קציצה בנטיעות היא דבעי ליחודא לכולהו ספירין עם מל' ולמל' עם כולהו עכ"ל, לפ"ז ב' טענות אלו דקרח טענה זו דא"צ למזוזה זהו ע"ד מ"ש בבחיי ס"פ נח בענין דור המבול כפרו במדה אחרונה חטאו בשם אלקים נשחתה להם הארץ שהיא שם אלקים. ואפ"ל דהיינו שהם רצו שיהי' בחי' ושפחה (ע' זהר ואתחנן דרס"ו א' שהיא הפך המזוזה שכינתא וע' זהר פ' אחרי דס"ט ע"א מענין שפחה זו) כי תירוש, שממנה מקור התאוות גשמיים ולא, יומשך השפע משם הוי' בשם אד' ושם אלקים, שמבחי' זו א"א לקבל כ"א ע"י קבלת עול, כמו העבד לאדונו, כ"א יהיה ההמשכה משם הוי' המהוה, לק"נ

ע״ד רם על כל גוים הוי׳ ועמ״ש מזה ע״פ ויהי כל הארץ שפה א׳. וכ״כ בת״א בד״ה מזוזה מימין אשר המזוזה רומז להעלאה שע״י המצות. ואפשר לבאר זה יותר ע״פ מ״ש בשל״ה בסוף ההקדמה דף ל״ה ע״א בשם המ״מ להב״י שבבחי׳ מל׳ יש ב׳ מדרגות הא׳ מה שהיא באצילות עם ט״ס העליונים ועמה הם ע״ס ושם נאמר אם צדקת מה תתן לו ורבו פשעיך מה תעשה לו, והבחי׳ הב׳ זהו מה שע״ס העליונים אפיקו שכינתא שהיא כלולה מע״ס ע״ד שמאדם נעשה חוה, והיא נקראת מטרוניתא ושכינתא, וכל המצות ממשיכי׳ יחוד י״ס העליונות עם מטרוניתא וההפך העוונות פוגמים שם. וא״כ מה שדור המבול רצו שיומשך רק ע״י ע״ס העליונים ולא ע״י מטרוניתא זהו לפי ששם אין מגיע הפגם ויוכלו לילך בשרירות לבם כו׳, ע״ד זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם פי׳ חנם בלא מצות והמזוזה היא בחי׳ נר מצוה דוקא, וא״כ לפ״ז י״ל עד״ז הי׳ כוונת קרח ג״כ שבית מלא ספרים א״צ למזוזה, ובאמת זהי׳ קיצוץ בנטיעות כי כל ההמשכות צ״ל בבחי׳ זו דוקא, וע״כ אע״פ שהבית מל׳ ספרים שהם ע״ס אין פטור בלי מזוזה, שהיא מ׳ שצ״ל ההמשכות בה ועל ידה דוקא, ועד״ז ארז״ל כל האומר אין לי אלא תורה שהוא כענין בית מלא ספרים אפילו תורה אין לו אלא צ״ל תורה וגמ״ח ע״ד גומל נפשו איש חסד, ועמ״ש כעין זה בענין אלה תולדות נח שדוקא ע״י היותו בהתיבה שהיא מ׳ נתקימו הנבראים שיהי׳ להם קיום ע״ד ומאלה נפצה הארץ כו׳. והיינו עיבור הנשמות במ׳ דוקא, ועיין בלק״ת פ׳ ואתחנן בד״ה למען תירא, ועיין בביאור וכל בנייך בענין א״ת בניך אלא בונייך ובת״א פ׳ בשלח בד״ה אשירה להוי׳ בענין לעשות צדקה ומשפט, ועמ״ש בד״ה מצה זו, בענין בעבור זה, והנה זו זה זהו ג״כ ענין מזוזה, שע״י המזוזה נמשך מבחי׳ זה ספר בבחי׳ עם זו קנית.

קיצור טענת קרח, בטלית שכולה תכלת למה צריך החוטין ל״ב נ״ח ר״ל שיהי׳ די במ׳ לבד הנק׳ טלית ולבוש וכולה תכלת בלי י״ס עילאין כיון שהוא מקור בי״ע, וזהו מעין טענת דור הפלגה לפמ״ש בבחיי ס״פ נח, ולכן תרגם ויקח קרח ואתפליג קרח, מעין דור הפלגה, וכן פי׳ הבחיי פ׳ קרח וכוונתם בזה ע״ד אם בן הוא והמתן אותו ואם בת היא וחיה כי רגליה יורדות כו׳. ואפ״ל ע״ד בעשרה מאמרות נברא העולם שהם ע״ס דאצילות והלא במאמר אחד שהוא מ׳ יכול להבראות שהרי היא כלולה מע״ס אלא להפרע כו׳ וליתן שכר טוב כו׳ ור״ל שעי״ז נברא העולם באופן גבוה יותר ועד״ז טלית שכולה תכלת שהיא מל׳ אין די בזה אלא צריך להמשיך ל״ב נתיבות חכמה עילאה ע״י ל״ב חוטי הציצית ועמ״ש מן והלא במאמר אחד יכול להבראות בבוך יהושע ישעי׳ בדפין שבתחלת הספר על פסוק וכל בניך למודי הוי׳ וכשהשיבו שאינו כן כי גמלתהו טוב כל ימי חייה דוקא על ידי שעץ החיים שדר לה חיים, וצדיק יסוד עולם להמשיך שפע הפנימי׳, אז אמר אם כן עשר ספירות העליונות הם עיקר ואם כן בית מלא ספרים אין צריך למזוזה שהיא המ׳ ובאמת זה אינו כי ההמשכה בבי״ע שיהי׳ יש וביטול היש אי אפשר שיומשך כי אם ע״י המ׳ דוקא, וכמו נח והתיבה, וכמו האדם נולד ע״י זיווג דו״נ דוקא, וע׳ בד״ה הבאים ישרש,

בענין אשה יראת ד' היא תתהלל, גם כפשוטו ע"ד ביום עשות הוי' אלקים, לעשות צדקה ומשפט, וגם כי מצד ע"ס העליונות הוא ג"כ בחי' אם צדקת מה תתן ועיקר שהתומ"צ עושים רושם גדול והעוונות פוגמים זהו מצד המל' כ"כ בשל"ה דל"ה. א"כ היוצא מזה ענין המזוזה הוא מה שנמשך מע"ס דאצי' בבי"ע ע"י המ' דוקא, ולפי' המגיד משרים י"ל זהו המל' כשנעשית מקור ושורש לבי"ע והיינו שנעשית כתר ועת"י לבריאה, וזהו המזוזה שהיא חוץ להפתח, שהפתח עצמו י"ל המ' כשהיא באצי' וע"ד פתחי לי, והוא יושב פתח האהל, והמזוזה כשנעשית עתיק לבי"ע הוא בחי' מלך יחיד בביאור כי אתה נרי.

ג) **וא"ת** א"כ הפתח גבוה מהמזוזה, והמזוזה קדש והפתח חול, ע"ז י"ל ב' תירוצים הא' שעד"ז הטלית והציצית לפי פי' אדמו"ז ז"ל שהטלית רומז לסוכ"ע והציצית בממכ"ע ואעפ"כ הציצי' הם תשמישי מצוה לא הטלית.

הב' י"ל כי זה שהפתח גשמי יהי' נחשב דוגמת מל' דאצי' זהו ע"י המזוזה הג' י"ל כי ע"י המזוזה ממשיכי' במ' הנקרא אד' עתיק דבריאה בחי' ועתה יגדל נא כח אד', שהוא מל' דא"ס, וכמש"ש בהביאור כי אתה נרי בענין מלך יחיד ששרשו מבחי' יחיד ממש כו', והנה בענין שהפתח הוא מל' כ"כ במא"א אות פ' סעיף כ"ו ובפרדס ערך פתח כי היא פתח הכניסה אל האצילות כו' ונקראת ג"כ פתח עיניים, פתח האהל, עיין זהר פ' אחרי דע"א סע"ב, וע"ז נאמר ופסח ה' על הפתח, ונתבאר מזה ע"פ ועבר ה' לנגוף כו' וא"כ הפתח הוא מ', והרי המזוזה ג"כ שם אד' כנ"ל א"כ לכאורה היינו הך, ועיין קושיא כזו בזהר פ' תשא דק"צ ע"א ע"פ והיה באחרית הימים נכון יהי' הר בית ד', ולפמ"ש י"ל שענין המזוזה הוא שממשיכים אור במ' הנק' אד', ממקורה ושרשה, וה"ע ועתה יגדל נא כח אד', ע"ד שפירש הרמ"ז בפ' בלק דף קפ"ה ע"ב ע"פ אם עוונות תשמור י"ה אד' מי יעמוד, אם חובין סגיאו עד דסלקין לעילא לגבי אבא ואימא (דהיינו בחי' י"ה, והיינו מצות ל"ת ששרשם בי"ה) הא אד' דאיהו רחמי ואי שמא דא אף על גב דאיהו רחמי יתער בדינא, דרגא חדא אית דנהדר לגביה דכל אסוון נפקין מיניה, ומאן איהו מי כו' מי ירפא לך, ועיין שם במקדש מלך צ"ל אד' היינו אריך אנפין, מי היינו בינה דא"ק, ואיך נק' א"א אד', הלא שם אד' הוא במ', אע"כ צריך לומר ע"ד כח אד', וע' מזה בלק"ת פ' שלח, בד"ה ועתה יגדל נא כח אד' ובהביאור, ומ"ש בד"ה כי כארץ תוציא צמחה כו' כן אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה, ומ"ש בד"ה ואתחנן אל ה', בענין אד' הוי' אתה החלות, מכ"ז יובן שע"י ש' אד' יוכל להיות נמשך ההמשכה מלמעלה מסדר ההשתלשלות, וא"כ ענין המזוזה גימט' אד', זהו שע"י ב' פרשיות אלו שמע והיה אם שמוע, שהם חו"ג, ויש בהן שמות מ"ב וע"ב, העלאה והמשכה עיין בלק"ת פ' ואתחנן בד"ה ואהבת את, עי"ז נמשך במ' הנק' פתח ונק' אד', מבחי' כתר שהוא מל' דא"ס וכענין ועתה יגדל נא כח אד'.

ועוי"ל כפשוטו שהפתח של האדם די אם נאמר שרומז למל' דעשיה אבל המזוזה היא בחי' מל' דאצי' והנה ענין הנפילי' זהו שנמשכו ולא

נקלטו במ׳ לכן עם היות שלמעלה היו נשמות גבוהות אבל כשירדו למטה במקום היש נמשכו אחר תאוות הגשמיות אבל כשנמשכה הנשמה במ׳ ונקלטה בה קיבלה הכח להיות ביטול היש, כי המ׳ היא ג״כ מקור בי״ע ושיומשך בהם הביטול אשר זה נמשך מבחי׳ עליונה מאד וכמ״ש מזה בלק״ת סד״ה שובה ישראל עד דרוש השני בפי׳ כי עמך הסליחה למען תורא ונשמת אליהו שהי׳ בעיבור במ׳ י״ב חודש נקלט בו ביטול היש בבחי׳ רבה ועצומה.

קיצור הפתח זהו מ׳, שהיא הנקרא פתח האהל, וא״כ איך המזוזה גימ׳ אד׳ שהוא מ׳. לכאורה י״ל הפתח מ׳ דאצילות, והמזוזה מה שנעשית עתיק לבי״ע, אך עוי״ל ע״ד ועתה יגדל נא כח אד׳, וענין כח אד׳ זהו מה ששורש המ׳ היא בכתר מ׳ דא״ס, וע״ז נאמר אם עוונות תשמור י״ה אד׳ מי יעמוד, וזהו ג״כ מ״ש כן אד׳ הוי׳ יצמיח צדקה ותהלה, והמשכה זו זהו ענין ברוך כבוד הוי׳ ממקומו, ופי׳ כבוד היא המ׳ יהי׳ בו ברכה ממקומו ושרשו מבחי׳ איה מקום כבודו עיין בלק״ת בד״ה האזינו השמים דרוש השלישי פ״ד ובד״ה כי כארץ תוציא צמחה ספ״ג, ובמ״ש במ״א ע״פ ואולם חי אני וימלא כבוד ה׳ כו׳.

ד) עוד יש להעיר בזה ממ״ש בת״א בד״ה יביאו לבוש מל׳, גבי ולכן ארז״ל הנביאים והכתובים עתידים להבטל ומגלת אסתר והלכות אינן עתידין להבטל כו׳ הנביאים יהיו בטלים כביטול זיו השמש בשמש כו׳ משא״כ בחי׳ אסתר שהוא בחי׳ הסתר אסתיר פני כו׳ ששרשה מבחינת סתימא דכל סתימין כו׳ שאור זה אינו זיו אלא מאור בעצמו עכ״ל, עיין שם היטיב, ובד״ה ביאור על הנ״ל דקנ״ג ע״ג מן וע״ז ארז״ל הנביאים עתידין להבטל כו׳ שהם מנצח והוד כו׳ אבל מגלת אסתר כו׳ דהיינו בחי׳ מל׳ שמסתתרת בראש הבריאה ונעשה עתיק דבריאה כו׳ והיא מקבלת ממל׳ שבכתר דאצי׳ והיא בחי׳ פני כו׳ עד, ולכן אין לה בטול עכ״ל, הרי מבואר דבחי׳ מל׳ כשנעשית עתיק דבריאה יש בה בחי׳ גבוה מנצח והוד דאצילות שמשם שורש הנביאים כנ״ל והיינו על כרחך מפני שבה מאיר כתר דאצילות, ולכן נקרא סתימא דכל סתימין יעו״ש, וא״כ שפיר י״ל שזהו ענין המזוזה, כי המזוזות הם ג״כ נצח והוד שמהם שורש הנביאים כנ״ל. וקובעין בהם המזוזה היא גימ׳ אד׳ עתיק דבריאה שבה מאיר עת״י וכתר דאצילות ע״ד מלך יחיד כו׳. ומצאתי סמך לדברי ממ״ש במא״א אות אלף סעיף קמ״ד וז״ל אסתר נקרא המל׳ דאצילות המסתתרת בראש הבריאה וכן אד׳ מלא בהסרת האותיות גימ׳ אסתר כו׳ עכ״ל הרי שם אד׳ שהוא גימ׳ מזוזה שייך לבחי׳ אסתר, ועוד במא״א אות שין סעיף ע״ב שער נקרא המל׳ אדני במילואו תרעא לאעלאה כו׳ עכ״ל, ועיין בתוספות פ״ק דגיטין דף ואו ע״ב סד״ה אמר רבי יצחק, וז״ל והא דאמר ספ״ק דמגילה דף י״ו ע״ב דברי שלום ואמת מלמד שצריכה שרטוט כאמתה של תורה, אומר ר״ת דלאו היינו ספר תורה דהא לא בעי שירטוט אלא היינו מזוזה וקרי ליה אמיתה של תורה על שם שיש בו יחוד של מלכות שמים וכן פירש ר״ח עכ״ל ועיין מזה בהרא״ש ה׳ תפילין ס״ זיין, הרי הושוה מגילה למזוזה לענין שרטוט לפר״ת, והיינו מפני

ששניהם ענין אחד, בחי' עתיק דבריאה כו'. ואפ"ל עוד כמו שענין מגלת אסתר היא סיפור הנס שנמשך גם בבחי' אסתיר פני ביום ההוא, שאינו נס כקי"ס שיוצא חוץ לטבע לגמרי, כ"א נמשך ומתלבש בבחי' הטבע ואעפ"כ נראה לכל שהוא למעלה מהטבע כמ"כ הוא ענין המזוזה, שהיא בחי' השמירה מלמעלה כמשארז"ל במנחות פרק הקומץ רבה דל"ג ע"ב, מדת הקב"ה אינו כן עבדיו יושבין מבפנים והוא משמרן מבחוץ שנאמר ה' שומרך ה' צלך על יד ימינך, ושמירה זו זהו ע"ד הנ"ל, ולכן כותבין שם שדי מבחוץ, כי זהו ענין שם שדי לשדד המזלות מורה על הנסים שבבחינה זו כמ"ש הרמב"ן והבחי' ר"פ וארא ועמ"ש מזה בתלים סי' מ"ם ע"פ רבות עשית כו'. וגם לפרש"י כאמתה של תורה היינו ס"ת הרי לפ"ז ג"כ יש במגלת אסתר בחינה שהתפילין א"צ שרטוט ומגלת אסתר ומזוזה צריכין שרטוט כאמתת של תורה, הושוו מזוזה ומגלת אסתר להדדי, והיינו מטעם הנ"ל.

קיצור הנביאים שהם מנו"ה עתידין להבטל כביטול זיו השמש בשמש לגבי ההתגלות שיהי' לע"ל, מאור התורה, עיין בת"א פ' בא מענין הנביאים שזהו שם צבאות, ומגלת אסתר לא תבטל, להיותה מבחי' עתיק דבריאה ששרשו מסתימו דכל סתימין וזהו בחי' מאור, ולא זיו והארה בעלמא, והנה אסתר זהו ענין שם אד' במילואו, וג"כ מזה נמשך תרעא לאעלאה, וזהו ג"כ ענין מזוזה גימט' אד' שקובעים בהמזוזות שהם נו"ה, לכן היא מעלה הנו"ה לשרשה, והוא ג"כ בחי' ד' שומרך ד' צלך כמו הנס דפורים.

ע' רמ"ז אמור צ"ה גבי אנת הוא פתחא לאעלאה לי שעל ידי המל' נמשך תוספות אור בז"א וזהו פתחא לי שיומשך בו מאימא אם כן עד"ז בית שכולו ספרים עשר ספירות דז"א צריך למזוזה כי ע"י המזוזה נמשך בו מכתר, הרמ"ז ואתחנן המזוזה מימין הנכנס והוא הוד דז"א אם כן זהו מ"ש במדר"ר שהמזוזה היא שמאלו תחת לראשי, ע' דרוש ועבר לגגוף ענין פתח וענין ופסח על דרך זה יש לומר במזוזה ועמ"ש בד"ה וכתבתם ספר בראשית ב' פ"א, ועיין בשו"ס דכ"ח מענין המזוזה שם ספ"ב המזוזה מגביה נו"ה לחו"ג ואפ"ל ע"ד חו"ג עולים לחו"ב ואז נמשך נה"י חדשים מהכתר ע' בביאור חגרה בעוז מתניה.

ה) **והנה** בענין בית מלא ספרים שאעפ"כ חייב במזוזה, י"ל ע"ד שארז"ל ת"ח שאין בו יראת שמים דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימית ומפתחות החיצוניות לא מסרו לו בהי עייל בשבת פרק במ"מ דל"א ע"ב, מפתחות הפנימי' לפתוח פתח פנימי לש' ד' דלעילא, ועיין מזה בלק"ת פ' ראה בד"ה כי תשמע בקול פ"א, וכך הוא ענין בית זהו עולם האצילות אורייתא היכלא עילאה דקוב"ה, וע' מזה בד"ה וארשתיך לי, חצר זהו עולם הבריאה, ובית מלא ספרים היינו ע"ס דאצילות, כי ספירות ג"כ לשון ספר, ומזוזה היא מ' עם זו יצרתי לי שמקבלים מבחי' זה, והוא רומז ג"כ ליראה ואהבה, זו היינו יראה, זה היינו אהבה זה השער לה' וכן זהו ענין ב' הפרשיות שמע והיה אם שמוע בפ' שמע כתי' ואהבת ובפ' והיה השמרו לכם זהו יראה, וע"כ גם בית מלא ספרים שהוא מפתחות הפנימית, צריך למזוזה

בחי' יראת שמים שהוא מפתח החיצוניות זה השער לה', דאל"כ בהי עייל, ועי"ז דוקא יוכל ליכנס בהפתח, בזאת יבא אהרן כו' וע' בזח"ג פ' במדבר דק"כ ע"א בענין ובא לו לקרן בקדמיתא ועמ"ש בהביאור ע"פ וירא ישראל את היד הגדולה בענין ייראו את ד' קדושיו כי אין מחסור ליריאיו, ואז אח"כ ע"י הבית מלא ספרים זהו מפתחות הפנימית והענין ע"ד מ"ש לשקוד על דלתות דלת לפנים מדלת, יכנוס שיעור שני פתחים, והיינו ע"ד מ"ש בספר שושן סודות לתלמידי הרמב"ן ז"ל ושם דכ"ח ע"א, וז"ל סוד המזוזה כבר קדם לנו הדבור כי שמע והיה אם שמוע רומזים זרועות עולם (ר"ל חו"ג ועמ"ש בפירוש ומתחת זרועות עולם וז"ל הפרדס בערך זרועות עולם גדולה וגבורה והם זרועות לגוף שהוא התפארת והוא שם מורה על הכח והגבורה כד"א ימין ד' עושה חיל ועוד ימין ד' נאדרי בכח וההכרח ע"ז בזרוע נטויה כי הוא שם מורה על האריכות והכח עכ"ל, וע' במא"א אות זיין סעיף י"ד העיר מפסוק ואם זרוע כאל לך כו') והם מזוזות ההיקף, והבינה הוא המשקוף עליהם, ומעתה תבין סוד המזוזה והמשקוף עליהם והבינה בכלל (ואם כן זהו פתח פנימי, ממפתחות הפנימיות, ור"ל כי ז"א נק' לבר, כמו שכתוב בזהר חלק א' פ' תולדות דף קמ"א עמוד ב', שעד בינה נק' העולם הבא דלא אשתמע לבר עלמין, ואחר כך כשנמשך בחינת חג"ת ואתעביד חד קלא דנפיק לבר ואשתמע כד"א כדין מתמן ולהלן איהו חוץ, והיינו כי המדות חג"ת הם מקורות לבי"ע ולהיות בחינת דבור שהוא השורש לבי"ע משא"כ כח"ב הם אינן שייכים לבחי' עולמות כו' וע' זח"ג נשא קל"ג ע"ב בענין חסד דלבר וחסד דלגאו, וא"כ כיון פתח זה הוא בינה וחו"ג ע"כ זהו פתח פנימי) אמנם בפרטות נאריך בה מעט, דע כי הש"ה והש"ת (הם חכמה ובינה) הם המזוזות העליונים וכתר עליון הוא המשקוף עליהם (ע"ד השקיפה ד' ממעון קדשך מן השמים, וצדק משמים נשקף ועיין בלק"ת פ' נצבים בד"ה כי המצוה הזאת בפי' לא בשמים היא ובענין מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה וס"ת הוי' דשם פי' השמימה זהו כתר כו') וזרועות עולם הם המזוזות והבינה משקוף עליהם, וכן נצח והוד הם המזוזות ותפארת המשקוף עליהם וכנס"י ובת זוגה היא האסקופה הנדרסת (היא בחי' שפלות וענוה) לכל ששת ימי בראשית וראש למשכילים ממנה עכ"ל.

והנה נו"ה שהם מזוזות שהם פתח החיצון, ולמעלה ממנו זהו מפתחות הפנימיות והענין י"ל ע"ד שנאמר הוי' הוי' ופסיק טעמא ביניהו וכמ"ש בת"א פ' בשלח בד"ה וירא ישראל כו' ויאמינו בהוי' ע"ש, והיינו ש' הוי' המהווה מאין ליש זהו המאיר בז"א, והכניסה לבחי' זו זהו נק' פתח הראשון והוא ש' אד', וזהו ע"י המזוזה ושם הוי' דלעילא הוא עת"י שהוא בחי' סוכ"ע, וזהו שארז"ל יכנס שיעור שני פתחים כי צ"ל ממעמקים קראתיך הוי' ע' זח"ב פ' בשלח דס"ג ע"ב ופ' ואתחנן דף רסה בענין היושבי בשמים, והיינו כדי להמשיך מבחי' סוכ"ע בממכ"ע, וזהו ענין בית מלא ספרים שזהו מפתחות הפנימי' ליכנס בב' פתחי' העליוני', אך זהו דוקא אם נכנס תחלה בפתח החיצון והיינו ע"י המזוזה ולפמ"ש במ"א בד"ה להבין ענין אור א"ס, י"ל שזהו ענין ב' הויות שבפסוק ראשון דק"ש, הוי' אלקינו זהו ש' הוי'

המאיר באצילות, אח״כ הוי׳ אחד זהו המשכת תוספת אור מאוא״ס ב״ה מבחי׳ אחד אנת הוא חד ולא בחושבן ועז״נ ביום ההוא יהי׳ הוי׳ אחד, ופסוק זה נכתב ג״כ במזוזה בפ׳ שמע, ואפ״ל היינו שע״י המזוזה יוכל ליכנס ג״כ פתח לפנים מפתח לפמ״ש השו״ס שם וז״ל אלא קביעתה מורה על הסוד הנמצא בה להעלות הנצחים לזרועות עולם ומשם לראש הנקרא כ״ע עכ״ל.

קיצור בית מלא ספרים בלא מזוזה ע״ד גזבר שמסרו לו מפתחות הפנימית ומפתחות החיצוניות לא מסרו לו בהי עייל, זר״ל פתח הפנימי חו״ג ובינה, שתי מזוזות ומשקוף, ועוד לפנים מזה חו״ב והמשקוף הוא כתר השקיפה ד׳ ממעון קדשיך מן השמים, מילה מי יעלה לנו השמימה, וכ״ז הוא מפתחות הפנימית, כי רק מז״א ואילך נק׳ לבר וחוץ ומפתחות החיצוניות נו״ה ב׳ מזוזות ות״ת המשקוף, וע״ד שנאמר הוי׳ הוי׳ ופסיק טעמא ביניהו, וע״י המזוזה י״ל מחבר מפתחות החיצונית עם מפתחות הפנימית.

ו) **והנה** קביעות מזוזה בימין כי ימין מקרבת ועמש״ל בשם הפרדס ערך זרועות עולם, וגם כמ״ש נעימות בימינך נצח. והנה נצח ג״כ לשון נצחיות וקיום כמארז״ל כ״מ שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק, ועד״ז ארז״ל כל מי שמעשיו מרובים מחכמתו שהוא בחי׳ נצח אזי חכמתו מתקיימת כמ״ש בד״ה אלה מסעי דתקס״ג בענין בשתים יכסה רגליו, ולכן קביעת המזוזה במזוזה ימנית, שתהא ג״כ המזוזה עליונה מ׳ קבוע נצח שיהי׳ חיבור זו עם זה בבחי׳ נצח סלה ועד, ע״ד אהל בל יצען ובל יסע יתדותיו לנצח, עמ״ש מזה בלק״ת סד״ה שובה ישראל עד, דרוש השני, ועיין בהרמ״ז פ׳ ואתחנן דף רס״ג ע״ב בפי׳ הרע״מ למקבע בר נש מזוזה כו׳ ובשו״ע יו״ד סי׳ רפ״ט אקב״ו לקבוע מזוזה כו׳ ואפ״ל כדי להמשיך דירה בתחתונים בבחי׳ דירת קבע כו׳ וע׳ מענין דירת ארעי ודירת קבע בת״א פ׳ ויגש בד״ה ויגש אליו יהודה, ועמ״ש בענין כל הקובע מקום לתפלתו פ״ק דברכות ד״ז שנאמר ושמתי מקום לעמי כו׳ ולא יוסיפו בני עולה לענותו, בש״ב סי׳ ז׳ וע׳ בילקוט שם רמז קמ״ה ובזח״ב פקודי דף רל״ד ע״א.

קיצור מזוזה מימין נעימות נצח, כ״מ שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק, ועיין בסידור האריז״ל שבימי החול איהו בנצח ואיהי בהוד ובערבית דשבת איהי ג״כ בנו״ה וע׳ מזה בסידור תחלת שער השבת ד״ה להבין ענין

ב׳ קטעים אלו נכתבו בכי״ק בשולי הגליון.

מזוזה ונ״ח שנים ע״ד עיסקא דשבתא כפול ב׳ הליכות בסולם שתי שבתות כהלכתן כמ״ב מזוזה ונ״ח ועד״ז מילה מ׳ פריעה.
(בכי״ק נחתך כאן מהגליון מקום שורה אחת).

א״נ ע״ד וייצר ה׳ אלקים שם מלא, א״נ להיות אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד ועמ״ש מזה בבוך בראשית סד״ה וכתבתם על מזוזות סעיף ח׳.

המאמר וכד אנת תסתלק מינייהו אשתארן כולהו שמהן שהאריך במעלת הנצח שהוא מקו ימין חח"ן בחי' ברכה שלמעלה מבחי' הוד שהוא רק הודאה וא"כ עד"ז יובן ענין המזוזה מימין בבחי' נצח כמו בערבית דשבת.

וכתבתם על, בספרי ס"פ ואתחנן וכתבתם כתב שלם, מזוזות ביתך על ימין ובכניסה או אינו אלא על ימין וביציאה ת"ל על מזוזות ביתך על ביאתך של ימין בכניסה, פ"ח דברכות י"ד ב' ט"ו ב', שבת פרק הבונה ק"ג ב' וכתבתם שתהא כתיבה תמה, גיטין פ"ד מ"ה ב' פ"ג דמנחות ל"ג א' ל"ד א' ל"ז א', פ"ד מב"ב מ"ג ב' ועליהן אמר דוד שבע ביום הללתיך מ"ד סע"א, פ"ק דיומא י"א א', פי"א דחולין קל"ד סע"ב, רבות פ' כי תצא רצ"ז א', ד"א מהו כי לוית חן כו' לכל מקום שתלך המצות מלוות אותך כו' עשה לו דלת כו' וכתבתם על מזוזות ביתך כו', שה"ש רבה ט"ז א' בפסוק שמאלו תחת לראשי ד"א שמאלו תחת לראשי זו מזוזה, והמ"כ הגיה שמאלו תחת לראשי זו תפילין וימינו תחבקני זה מזוזה, זח"ג פנחס רל"ח א' ברע"מ, ואתחנן רס"ט ב', וע' מענין מזוזה שם רס"ג ב' ובהרמ"ז שם, ודרס"ה ב', ת"ז תיקון כ"ב ס"ד ב' וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך, אלין תרין סמכין קשוט זז מות מן ביתא דאיהי שכינתא וכ"ה בתקון יו"ד כ"א א', עמה"מ שער י"ד פצ"ה ק"ג ג' ק"ד א', ועמ"ש במשלי סי' ח' ל"ד בפסוק לשמור מזוזת פתחי.

ברבות ס"פ ואתחנן דרצ"א א', ומהיכן זכו ישראל לק"ש א"ר פנחס בר חמא ממ"ת זכו ישראל לק"ש, כיצד אתה מוצא לא פתח הקב"ה בסיני תחלה אלא בדבר זה, אמר להן שמע ישראל אנכי ה' אלקיך, נענו כולם ואמרו ה' אלקינו ה' אחד ומשה אמר בשכמל"ו עכ"ל. וצ"ל מהו ענין מהיכן זכו ישראל לק"ש, הלא ק"ש הוא אחד מתרי"ג מצות שבתורה וא"כ יש לשאול כמו"כ על כל המצות, וי"ל משום שבק"ש אומרים ה' אלקינו ה' אחד, שהוא ע"ד מ"ש כי חלק הוי' עמו יעקב חבל נחלתו וכמו"כ בת"י ובפירש"י בחומש וכמ"ש ג"כ ברבות איכה ע"פ חלקי ה' אמרה נפשי כי יעקב בחר כו' דודי לי הוא לי לאלקים כו', וגם מה שאומר' הוי' אחד וכתיב לע"ל ביום ההוא יהי' הוי' אחד וא"כ בחי' זו אנו ממשיכים בפנימיות גם עכשיו וכמ"ש בתו"א פ' וארא אל אברהם ואם כן שפיר שייך השאלה מהיכן זכו ישראל לק"ש, ועוד יש לפרש מהיכן זכו ישראל לקריאת שמע והוא על דרך מה שארז"ל פ"ב דסוטה די"ז ע"א דרש רבא בשכר שאמר אברהם אבינו אם מחוט ועד שרוך נעל כו' זכו בניו לב' מצות חוט של תכלת ורצועה של תפילין בשלמא רצועה של

תפילין דכתי' וראו כל עמי הארץ כו' מבואר משם דענין זכו שייך דוקא על מצוה שיש בה גם למטה קיבול שכר והנאה ואין ר"ל קיבול שכר גשמי אלא הנאה רוחניות, היינו ע"ד תכלת דומה לים כו' עד לכסה"כ, והמקיים מצות ציצית כאלו הקביל פני השכינה על כן יש בזה הנאה ותענוג, ועיין עוד מזה בספר ת"ח בחולין סוף פרק ו' בע"א. והנה על דרך זה יובן ענין זכו ישראל לקריאת שמע, שהרי בקריאת שמע יש הנאה יותר, באמרינו ה' אלקינו ה' אחד, שבחי' מה שלע"ל יהי' גילוי שם הוי' עין בעין יראו א"כ זהו כענין עבודת מתנה אתן כו', אהבה בתענוגים מעין עולמך תראה בחייך כו', ובמ"א נתבאר פי' זכו לשון זיכוי והזדככות וזהו רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך כו', וזהו"ע לצרף בהן את הבריות כו' וכענין הבא לטהר כו', וע"ז שואל מהיכן זכו כו' כי הזדככות שע"י ק"ש עד שיהי' ה' אלקינו ממש זהו הזדככות גדול, וזהו אכלתי יערי עם דבשי ופי' בזהר יערי הוא יוצר אור ששם נאמר מענין המלאכים שנק' יערי שרפים עומדים כו' בחי' עצי שיטים עומדים כו' ודבשי הוא ק"ש כמ"ש מזה בלק"ת בשה"ש בד"ה באתי לגני ובת"א פ' תצוה בד"ה זכור דעמלק נת' שלכן נק' א"י ארץ זבת חלב ודבש ע"ד אהבה בתענוגים כו' ע"ש ועמ"ש בלקו"ת פ' אחרי בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר בענין אשריך בעוה"ז כו' ע"ש.

קיצור ענין מהיכן זכו ישראל לק"ש, והיינו משום ה' אלקינו, שהו"ע כי חלק הוי' עמו, וגם ענין ה' אחד, היינו מ"ש לע"ל ביום ההוא יהי' הוי' אחד גם ע"ד מארז"ל גבי ציצית ותפילין דנק' ג"כ זכו, משום שתכלת דומה לים כו' לכסה"כ וכן בק"ש יערי עם דבשי אהבה בתענוגים ע"כ זהו הנאה וזכות, גם זהו לשון הזדככות וההזדככות שיהי' נושאי כלי כו' כנ"ל בענין ה' אלקינו כו'. ד'

ב) **והענין** כמ"ש כי עם קדוש אתה לה' אלקיך ובך בחר ה' וגומר בפ' ראה י"ד ב', ובפ' ואתחנן ז' ו', וכתיב עם זו יצרתי לי כו' וכתי' ישראל אשר בך אתפאר וגו' וע' מענין כי עם קדוש בזח"א קס"ב ב' ע"פ והקשורים ליעקב ודקס"ג ב', ח"ב קכ"א סע"א קס"ד סע"א, ח"ג דף רפ"ו ב' ודף רצ"ו סע"ב. ויש להקדים מתחלה פשוטו, דאיתא בבחיי פ' ראה בפי' כי עם קדוש אתה, וז"ל וענין קדוש נבדל כענין מ"ש ואבדיל אתכם להיות לי ויכלול עוד שכר העוה"ב כו' עכ"ל וע' בהרמב"ן ר"פ תרומה, ואדמ"ו נ"ע בד"ה טוב לחסות פירש שזהו ענין קדשנו במצותיך לשון קידושין כמו למשל כי יקח איש אשה שצריך לקדשה כו' וענין הקדושין הוא כמו שכתוב והייתם קדושים ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי, וזהו פי' הרי את מקודשת לי שתהי' מובדל ומופרש לי לשמי, ועמ"ש מענין לי בד"ה וארשתיך לי, ופי' הבדלה שיהי' מובדל מן תאות עוה"ז ולהיות ואל אישך תשוקתך ולא להיות זונה להתאוות תאות עוה"ז ותענוגים כו' שעז"נ אשר אתם זונים כו', אמנם בד"ה מקושש עצים פי' שיש ב' בחי' אהבה הא' בכל נפשך שנמשך מבחי' ממכ"ע שהוא חיי נפשו ונק' אהו"ע, הב' בכל מאדך אהבה בלי גבול מחמת שבאה מבחי' סוכ"ע שהוא

קדוש ומובדל כו׳ ואהבה הבאה מבחי׳ זו נק׳ קדושה לשון נוק׳ שמקבלת מקדוש כמ״ש ואל אישך תשוקתך ועמ״ש ע״פ ואשה כי תדור כו׳ והיינו כי ז״א נק׳ קדוש בוי״ו שמקבל מבחי׳ קדש העליון כמ״ש בד״ה צאינה וראינה והנוק׳ כנס״י נק׳ קדושה בה׳ ע״ש שמקבלת הקדושין מז״א כמ״ש ברע״מ אמור צ״ג א׳, וע״כ ישראל המקבלים מזו״נ נק׳ עם קדוש, ובאמת ב׳ הבחי׳ א׳ כי פרישות מביאה לידי קדושה, היינו בחי׳ ואבדיל אתכם הנ״ל שזהו״ע פרישות להפריד הרע שבנה״ב מק״נ וקדש א״ע במותר לך זהו המביאו לידי גילוי הקדושה ואה״ר הנ״ל הבאה ע״י המצות כמ״ש בד״ה ראשי המטות שאה״ר זו נמשך ע״י המצות שהם בחי׳ אק״ב, דהיינו לפי שהתומ״צ הם בחי׳ רצה״ע הסוכ״ע שהוא בחי׳ קדוש ומובדל כי חיות המתלבש בעולמות הוא רק מבחי׳ מל׳ ית׳, אבל במהו״ע ית׳ לית מח׳ תב״כ, וזהו״ע קדוש ומובדל וע״י התומ״צ נמשך מקדושה זו ממש ומהמשכה זו ממש נמשך ג״כ באדם בחי׳ רצה״ע בכל מאדך כו׳ ע״ש, אך היינו ע״י פרישות דאל״כ הא אפי׳ פושעי ישראל מלאים מצות כרימון כו׳ ואעפ״כ את פושעים נמנו, וכמ״ש בד״ה אוסרי לגפן וכמ״ש בד״ה יונתי בחגוי גבי קומי לך, כדי להיות יפתי ע״י מעשה המצות כו׳, וכמארז״ל שיקבל עליו עומ״ש תחלה ואח״כ יקבל עליו עו״מ כו׳ ולכן בנזיר נאמר קדוש יהי׳ גדל פרע שער ראשו היינו סלסלה ותרוממך ושער ראשו כעמר נקי הנמשך ע״י תומ״צ אך זהו ע״י שפורש א״ע מן היין כו׳ נמצא בפי׳ כי עם קדוש נכלל ב׳ ענינים הא׳ ענין הבדלה מן התאוות גשמיי׳ הב׳ ענין המצות שעי״ז יבוא לבחי׳ קדושה ואה״ר.

קיצור ענין כי עם קדוש אתה לשון הבדלה והייתם לי קדושים כו׳ ואבדיל אתכם, וגם פי׳ קדושה שמקבלת מקדוש סוכ״ע ע״י אק״ב שעי״ז נמשך רצה״ע בכל מאדך, והא בהא תליא כי דוקא פרישות מביאה לידי קדושה.

ג) **ולהבין** בתוס׳ ביאור ענין קדושה והבדלה הנ״ל יש להקדים ענין ההבדלות הנז׳ בתו׳ ובגמ׳ ערבי פסחים דק״ד ע״ב חשיב שבע הבדלות וע״ש בתוס׳ מנה אותם בפרטות, והנה ההבדלה הראשונה בתו׳ הוא מ״ש וירא אלקים את האור כי טוב, ויבדל אלקים בין האור ובין החושך, והנה בירושלמי פ״ח דברכות וברבות פ׳ בראשית פ״ג יש שני פירושים על הבדלה זו הא׳ שהבדילו לו לעצמו לפי שאין ראוי לשום אדם להשתמש באור ההוא ע״כ הבדילו לעצמו או הבדילו לצדיקים לע״ל, והפי׳ השני שהבדיל האור מן החושך מן המחלוקת שהי׳ ביניהם כדיין זה המבדיל בין שני בעלי דינין כו׳ ע״ש. והנה להבין ענין הפי׳ הראשון דלכאורה הוא תמוה מהו הבדילו לו לעצמו וכי לאורה הוא צריך והלא ממנו נתהווה האור על ידי מאמר יהי אור כו׳ והענין כמו שכתוב במקום אחר על פסוק ועשית מנורת זהב בענין מה שאמרו רז״ל ברבות אמור ר״פ ל״א על פסוק אשר עשית גדולת מי כמוך אשר עשית גדולת שנאמר ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים כו׳ אתה מאיר לעולם ואתה מתאוה לאורן של ישראל, כי הנה ענין שני המאורות הגדולים פי׳ בזהר שהם ה׳ אלקים וכמ״ש כי שמש ומגן כו׳ אשר שם הוי׳ נק׳ שמש וכן ארז״ל פ״ק דסוטה שמשון נק׳ על שמו של הקב״ה שנאמר כי שמש ומגן כו׳. והטעם שנקרא שמש כי הנה פי׳ אור אין סוף שנק׳ ההשפעת החיות ממנו

יתי' בשם אור ולא נק' בשם שפע לפי שאין באוא"ס ב"ה שום התפעלות כלל ח"ו והתפשטות אורו יתי' להחיות את כולם ולכך אינו נק' בשם שפע שהשפע הוא התפעלות ע"ד שנז' בספרי הפלסופים שכל מלא מתנענע כו' כ"א נק' בשם אור כי בהמשכת האור מן המאור אין שייך שום התפעלות בהמאור כמשל התפשטות אור השמש על הארץ, שאין שום שינוי בהשמש עצמה ממה שהזיו מאיר ממנה, כשהשמש יוצאת על הארץ ממילא נמשך הזיו והאור ממנה בלי שום יגיעה כו'. ועיין מה שכתוב מזה בלק"ת בשה"ש בד"ה קול דודי הנה זה בא, וגם ענין המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית נראה אפס קצהו עד"מ ממה שבכל יום מאיר השמש וחושך הלילה וכבירייתו של עולם ברישא חשוכא כו' וע' בזהר ר"פ ויצא בפי' וזרח השמש כו' וגם הנה כתיב את השמים ואת הארץ אני מלא וכתיב מלא כה"כ אעפ"י שהדבר מיחוש לחוש העין שיש בעולם מקומות שאינם נקיים וטהורים והוא יתי' בכ"מ וטהור ולכן המשל ע"ז מאור השמש שזיוו הוא טהור ונקי ע"פ האשפה כאשר הוא טהור וזך ע"פ המים (כ"כ בספר כד הקמח באות א' בד"ה נר ה' נשמת אדם וכ"כ בכתבים) והיינו לפי שאין זיו השמש בערך שישתנה מחמת האשפה שאור וזיו השמש הוא הגבה למעלה מהערך שיהי' שייך לומר שידבוק הליכלוך וריח רע של האשפה שזה אינו שייך רק בגופות גשמיים כו' זכך אני הוי' לא שניתי וגם חושך לא יחשוך ממך כו' ולכן בירידה למצרים נא' אני ולא מלאך שהמלאך לא היה יכול לירד שם מפני הטומאה כו' לכן דוקא אני ולא מלאך כי גם חושך לא יחשוך ממך כו'.

קיצור ענין הבדילו לעצמו, והבדילו מן החושך, יש להקדים ענין שמש ומגן הוי' אלקים ששם הוי' נק' שמש, ויש ע"ז ג' טעמים הא' כמו שאין התפעלות בשמש מהמשכת הזיו, ב' המחדש בכל יום, ג' כמו בחי' זיו השמש אינו בערך שישתנה מחמת זריחתו על האשפה כו'.

ד) **והנה** כתיב מה רב טובך אשר צפנת ליריאך פעלת לחוסים בך, ופי' רב טובך זהו אור שגנזו דהיינו אשר צפנת והקשה בזהר דא"כ מהו אשר פעלת דמשמע שגם עתה פועל בו ותירץ דאע"ג שהוא גנוז עכ"ז ביה קיימין ב"נ בעלמא, כמ"ש בזהר פ' פקודי דר"ך ע"ב, ולכאורה י"ל שזהו ע"ד או"מ דפי' גנוז היינו שאינו מאיר בבחי' אר"פ אבל עכ"ז מאיר בבחי' או"מ דהיינו בחי' סוכ"ע, וכן פי' הרמ"ז שם שהארה ממנו מאיר ומתלבש בתוך המדות עליונות וזהו"ע ובטובו מחדש בכ"י תמיד מע"ב וכן ענין הזן את העולם כולו בטובו כו' ועצם האור הוא בבחי' מקיף, והנה המדות דאצי' נק' שמש הוי' וא"כ מבחי' שמש מקבל הארה מאור שנברא ביום ראשון וכן פי' בפרדס ערך שמש וזה לשונו ונק' התפארת שמש מיסוד הבחי' המקבלת מבינה שמשם זריחתו ומשפיע במלכות כמו שהשמש מאיר בירח, ור"פ שמות משמע שהיסוד נק' שמש כו' עכ"ל, ויש לבאר זה על פי המבואר במ"א בת"א פ' בשלח בד"ה

~~והאור: בכתי"ב: להאיר.~~

אשירה להוי׳ בפי׳ ושמרו דרך הוי׳ כו׳ כי הנה דרך הוי׳ פי׳ דרך ומבוא להיות הוי׳ דהיינו שיהי׳ בחי׳ ה׳ המורה על התהוות העולמות מאין ליש ע״י אותיות שם הוי׳ י׳ חכמה כו׳ כי הרי הוא ית׳ למעלה מן החכמה ואנת הוא חכים ולא כו׳ פי׳ ע״ד במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כי כולם בחכ׳ עשית עשיה גשמיית וכתיב אני הוי׳ הוא שמי שמי בלבד כמשל השם שאינו מערך ומהות העצמיות כו׳ וכמו שכתוב מזה בלקוטי תורה בביאור על פסוק שובה ישראל בד״ה איתא במשנת חסידים פרק ב׳ ועד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד פי׳ בלבד בבחינת העלם והיינו כמ״ש בתורה אור שם בד״ה וירא ישראל בענין שיש ב׳ שמות הוי׳ האחד הוא בחי׳ שם הוי׳ דלתתא המהווה כל העולמות מאין ליש וזהו הנק׳ שמש ומגן הוי׳ אלקים והב׳ הוא בחי׳ שם הוי׳ דלעילא דהיינו מה שעלה במח׳ להיות ה׳ דלתתא להוות עולמות והענין הוא שאיתא בזהר ובע״ח כשעלה ברצונו הפשוט כו׳ שהוא עד״מ כשאדם רוצה לעשות איזה דבר מה כגון לכתוב ולצייר דבר וכיוצא שבתחלה עלה אופן הציור במח׳ ורצונו איך יצייר ובאיזה אופן ואח״כ גומר זה בפועל וא״כ אין כאן לך דבר חדש אלא במה שהוציא מכח אל הפועל בלבד אבל גופו של אופן המעשה אין בו חידוש שכבר הועלה בכל פרטיו ברצון ומחשבה אלא ששם הוא בהעלם העצמי׳ עדיין ובבואו מכח ההעלם אל הפועל הוא בא בהתגלות ומבואר במ״א ע״פ כי לא מח׳ מחשבותיכם כי למטה באדם הרהור לא עביד מידי ואינו כן למעלה במחשבתו ית׳ שהמח׳ דייקא היא תפעול כי כאשר עלה במח׳ ורצונו להוות ולהאציל האצי׳ הנה אז נאצל ונתהווה ממש על ידי מחשבה כמו שכתוב מזה בביאור על פסוק יונתי בחגוי, ולפי זה יובן בדוגמא גם כן בבחינת שם ה׳ הנ״ל המהווה עולמות מאחר שהוא בחינת כח הפועל בנפעל בהכרח הוא שקודם לבוא ראשונה ברצון העליון דהיינו כשעלה ברצונו להאציל כו׳ וכשעלה ברצונו לברוא כו׳ אלא שהי׳ שם בבחי׳ העלם העצמיות עדיין וא״כ כמו שיש בחי׳ שם הוי׳ למטה בפרט בד׳ אותיות י״ה כו׳ כך יש שם הוי׳ למעלה בבחי׳ הרצה״פ בפרט ג״כ והוא היו״ד בתחלה ואח״כ הה׳ כו׳, והכל ברצון ומח׳ עדיין להאציל ולברוא כו׳ כמבואר ממשל הנ״ל דבכל סדר פרטי הפעולה קדמה לבוא תחלה בעצמות הפועל ברצונו ומח׳ עדיין כו׳ וזהו״ע הי׳ הוא ושמו בלבד, ועוד נת׳ מזה בביאור ע״פ ועשית ציץ גבי קודש לה׳ יעו״ש, והנה כדי להיות נמשך גילוי שם הוי׳ מן ההעלם מבחי׳ היה הוא ושמו בלבד זהו״ע ויקרא הוי׳ הוי׳ שנא׳ גבי יגמה״ר היינו שהוי׳ דלעילא קורא וממשיך בחי׳ הוי׳ הב׳ כמ״ש בד״ה ועשית ציץ והיינו ע״י מדת טובו ורחמנותו כמ״ש אני אעביר כל טובי על פניך וקראתי בשם לפניך, וזהו טוב ה׳ לכל ורחמיו על כל מעשיו המחדש בטובו כו׳ ועמ״ש בפי׳ המחדש בטובו בביאור על פסוק ואתחנן, הטוב כי לא כלו רחמיך כו׳, ועל זה נאמר חנון ורחום הוי׳ שהקדים בחינת חנון ורחום להיות הוי׳ שהן הן י״ג מכילתין דרחמי מקור האצילות כמ״ש במ״א וזהו דרך והמשכה להיות בחי׳ הוי׳ ועיין מה שכתוב מזה סד״ה ואתחנן אל הוי׳

רחמיך: בכתי״ב נוסף: בחי׳ רח״ר שלפני האצי׳ שהוא למעלה מסדר ההשתל׳ כו׳

וסד"ה כי אתה נרי, ומכל זה יובן ענין איך בבחינת שמש הוי' מאיר אור שברא ביום ראשון כי אור שנברא ביום ראשון עליו נאמר את האור כי טוב, והוא ענין הטוב כי לא כלו רחמיך וענין ובטובו מחדש, היינו שעל ידי בחינת טובו הוא ההמשכה מבחינת הוי' דלעילא בחינת היה הוא ושמו בלבד בבחינת שם הוי' שבאצילות הנקרא שמש הוי' וכנ"ל בענין אני אעביר כל טובי כו' וקראת בשם הוי' כו', וזהו"ע שארז"ל ע"פ ויבדל אלקים בין האור הבדילו לעצמו פי' לעצמו היינו שע"י אור זה יומשך ההמשכה באצי' שנק' לעצמו כי באצי' איהו וגרמוהי חד ונק' שמש הוי' כו', וענין פי' הבדילו זהו פי' הפסיק טעמא בגוויהו שבין שני שמות הוי' ובענין והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש ובין קה"ק כמ"ש בד"ה שבת שבתון הוא לכם פ"ד וע' בביאור ע"פ ואתחנן כי יש פרסא המפסיק כו' ולכן נק' ובטובו טובו דוקא לשון נסתר וע' בזהר פ' בלק דר"ד ע"ב בענין נהורא קדמאה ודרך כלל הוא בחי' חסד דלגאו ולכן והבדילה לו.

קיצור ענין ובטובו מחדש, טובו היינו האור כי טוב שנברא ביום הראשון שמאיר הארה בבחי' שם הוי', והר"ע ושמרו דרך הוי', כי יש ב' שמות הוי', ויש בחי' היה הוא ושמו בלבד, ופסיק טעמא בגוויהו, וזהו ויקרא הוי' הוי' והיינו ע"י אני אעביר כל טובי, הטוב כי לא כלו רחמיך יגמדה"ר, טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו, וזהו הבדילו לעצמו להאיר בבחי' שמש ומגן הוי' ובענין והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדה"ק.

ואמנם יש לומר עיקר פי' הבדילו לעצמו היינו שהוא למעלה מבחי' שרש חיות העולמות כי חיות העולמות זהו משם הוי' דלתתא כמש"ל מהמבואר בת"א בד"ה וירא ישראל, וגם כי ע"מ נק' בזהר מילין דהדיוטא כמ"ש מזה בלק"ת פ' אחרי בד"ה כי ביום הזה יכפר הא' וע' בת"א פ' מקץ בד"ה ענין חנוכה מענין מצה להביא מן ההדיוט ובלק"ת בד"ה אלה מסעי השלישי מענין אל תהי ברכת הדיוט קלה כו' וברע"מ תצא דף ער"ה סע"ב ודף ער"ו ע"א דמט"ט נק' הדיוט לגבי מלכא וידוע כי מט"ט נק' שרו ש"ע כו' והפך הדיוט הוא הקדש ועמ"ש גבי נר חנוכה שאסור להשתמש לאורו לפי שההמשכה מבחי' שלמעלה מחיות העולמות ועי"ד שארז"ל במד"ר בראשית פי"ו לא הי' העולם כדאי להשתמש בזהב כו' כי הזהב זהו מבחי' בינה ולא נברא הזהב אלא בשביל בהמ"ק שהוא בינה והוא בחי' קדש שלמעלה מעלה מבחי' חול וכמ"ש בתרגום פ' ויצא לית דין אתר הדיוט כו' וזהו ג"כ ענין אור שנברא ביום א' שהבדילו לעצמו ר"ל שהוא בבחי' שלמעלה ממדרגת שרש חיות העולמות ואין העולם כדאי שישתמש בו, ומ"ד שהבדילו לצדיקים לע"ל כי הנה ענין וחד חרוב זהו ג"כ לפי שנתגלה בחי' שלמעלה מז"ת שהוא חיות העולמות ולכן לא יוכלו העולמות גשמיי' לקבל ויבטלו ממציאותם אך לצדיקים דוקא יהי' גילוי בחי' זו שלמעלה מחיות העולמות וכמ"ש ע"פ שה"ש שיר למי שעשני שירים בעולם כו' וזהו מה רב טובך אשר צפנת ליריאך פעלת כו' צפנת בגימ' כתר פעלת הוא בחי' שלמעלה ממע"ב כמ"ש במ"א

ע"פ הילקוט פ' בשלח ע"פ מכון לשבתך פעלת, ובהיות כן בבחי' כי עם קדוש כו' היינו ג"כ שיהי' מבחי' חול ומילין דהדיוטא ויעסוק בבחי' אשר צפנת כמ"ש במד"ר דברים ע"פ פנו לכם צפונה כי אור הגנוז שהבדילו לעצמו גנוז בתורה שהיא ג"כ למעלה מבחי' עולם שהרי קדמה אלפיים שנה כו' וזהו ג"כ צפנת גימט' תרי"ג מצות דאורייתא וחד"ר.

קיצור, עיקר פי' הבדילו לעצמו שהיא למעלה מחיות העולמות ע"מ נק' מילין דהדיוטא, מט"ט שר העולם נק' הדיוט, לא הי' העולם כדאי להשתמש בזהב, ג"ח אסור להשתמש לאורו הבדילו לע"ל וחד חרוב, שיר השירים, אשר צפנת גנוז בתו' לכן ע"י העסק בתורה מתקדש א"ע וגם כי ד"א של הלכה הם ביהמ"ק לית דין אתר הדיוט.

ה) **והנה** בזהר פ' ויקרא די"א סע"א ע"פ עשרה עשרה הכף בשקל הקודש שהן עשרה מאמרות במעשה בראשית ועשרת הדברות במתן תורה, ומפרש אשר דיבור אנכי ה' אלקיך הוא כנגד מאמר יהי אור מהימנותא דקודשא בריך הוא אור אקרי דכתיב ה' אורי וישעי ממי אירא כו', ומהרמ"א פ' יתרו בפסוק אנכי ה' אלקיך פירש כי מאמר יהי אור כו' ויבדל אלקים בין האור כו' הוא כנגד דיבור ולא יהי' לך. ובזהר מפרש דמאמר יהי רקיע ויהי מבדיל הוא כנגד דיבור ולא יהי' לך. ולהבין הענין עפ"י דברי הזהר הוא כמ"ש בלק"ת פ' נצבים בד"ה כי המצוה הזאת בפי' אנכי הוי' כי הנה פי' הוי' שמהווה כל ההויות כו' והוי' זו היא בחי' שם והארה מבחי' עד שלא נבהע"ע הי' הוא ושמו בלבד וזיו והארה זו נמשך ע"י בחי' צמצום והתפשטות שהוא בחי' יו"ד ובחי' ה' לצמצם ולהעלים שלא יתגלה אלא בחי' זיו כו' ע' ד"ה תקעו בחודש שופר דרוש השני פ"א, וכ"ז אינו אלא בחי' שם ואינו ממהות עצם הדבר כלל אלא אנכי מי שאנכי היינו מהו"ע כב"י כלומר אנכי בעצמי ולא שמי שאיני קורא בחי' זו בשם כלל וכמ"ש סד"ה כי ביום הזה יכפר שלכן לא נאמר יכפר הוי' אלא יכפר ולא נז' מי הוא כי הוא בחי' שאינו נתפס בשום שם ופי' אנכי הוי' היינו שיהי' ההמשכה מבחינת אנכי ממש בשם הוי' ע"ד ממעמקים קראתיך הוי' שיומשך שם הוי' מבחינת ממעמקים בד"ה שובה ישראל עד דרוש השני פרק ג', וזהו גם כן ענין הוי' הוי' וכמו שנתבאר לעיל, וז"ש הזהר שדיבור זה הוא כנגד מאמר יהי אור שהוא ענין אור שנברא ביום הראשון אשר הבדילו לעצמו והוא האור שיומשך מבחי' אנכי להאיר בשם הוי', וזהו פי' שנברא ביום ראשון שהוא בחי' כתר כי החכ' נק' ראשית לשון נקבה שמקבלת מבחי' שלמעלה מהחכ' אבל ראשון ל' זכר הוא בחי' כתר עליון וכמ"ש בזהר האזינו דרצ"ד ע"א בפי' מרשית השנה חסר א' וראשית באלף, ולע"ל ראשון לציון כו' ובגמ' פ"ק דפסחים בשכר שלשה ראשון זכו לשלשה ראשון כו' ע"ש, והר"ע תלת ראשין הנז' באדר"ז בתחלתו ומבחי' זו נמשך האור שנברא ביום ראשון וכן יום ראשון גימ' תרי"ג ועם ז' ימי בראשית שהי' מאיר בהם אור הזה שלכן נק' אור שבעת הימים הוא חשבון תר"כ בחי' כתר וזהו צפנת כנ"ל, וכן בעשה"ד יש תר"ך אותיות כו', כי בחי' אנכי הוי' זהר"ע אור זרוע לצדיק בתרי"ג מצות דאורייתא עם

ז' מצות דרבנן כו', ולכן בר"ה אומרים זכרון ליום ראשון, ועמ"ש מזה בלק"ת ע"פ ביום השמע"צ דרוש אחרון, וזהו שארז"ל ע"פ לדוד ה' אורי וישעי הוי' אורי בר"ה להיות זכרון ליום ראשון, ועמ"ש מזה בלק"ת ע"פ אומרים בק"ש שמע ישראל ה' אלקינו שהוא קבלת דבור אנכי ה' אלקיך והיינו ע"י קעומ"ש דהיינו ע"י שיהי' בבחי' כי עם קדוש עתה שיהי' מובדל ומופרש מבחי' חול שהוא אפי' תאוות היתר ויהי' בבחי' ועמך לא חפצתי כו' וגם פי' אלקיך זהו ע"ד אלקי אברהם שהי' מרכבה בחי' ביטול אליו ית' כך יהי' ה' אלקיך שתהי' בטל אליו ע"ד בטל רצונך ועיין בהרמב"ן ר"פ קדושי' בפי' קדושים תהיו הפרישות מבחי' היתר שהוא ק"נ ובמ"א נת' שזה"ע בה' בראם וההא יש לו פיתחא זעירא פיה פתחה בחכמה קדש עצמך במותר לך שיהי' החולין של ו' ימי המעשה נעשים עטה"ק וכמ"ש בר"ח תחלת שעה"ק שהקדושה הפך החול כמו שבת לגבי חול שאצלו ית' נק' ע"מ שבשי"ב בחי' מילין דהדיוטא ולכן בשבת כי בו שבת העלי' בבחי' חכ' כן צריך להיות באדם מובדל מבחי' חול ושיהי' עסקו בתורה דמחכמה נפקת וגם בחול ימשיך עליו קדושת שבת יעו"ש.

קיצור, בזהר פי' כי דבור אנכי הוא כנגד מאמר יהי אור כי פי' אנכי הוי' היינו ע"ד המשכת שם הוי' דלעילא וזה"ע האור של יום ראשון שהבדילו לעצמו, ראשון למעלה מבחי' ראשית חכ' וזהו ה' אלקיך שהבדילו לצדיקים לע"ל והיינו ע"י קבלת דבור אנכי שהו"ע קעומ"ש באמרו שמע ישראל ה' אלקינו ע"ד אלקי אברהם שהי' מרכבה בחי' ביטול ושיהי' בחי' עם קדוש שיהי' גם החולין נעשים עטה"ק.

ח) **וכ"ז** הוא לפי פי' הראשון בפי' ויבדל אלקים בין האור שהבדילו לעצמו אמנם הפי' השני שהבדיל בין האור ובין החושך מן הערבוביא והמחלוקת שהי' ביניהם כו' ועד"ז פי' ברבות בראשית פ"ג הפסוק יוצר אור ובורא חושך עושה שלום בישעי' סי' מ"ה ז' משנבראו עושה שלום ופי' המ"כ דמדקאמר עושה שלום מכלל שהיו מריבים זע"ז וע"י הבדלה הנ"ל נעשה שלום ביניהם יעו"ש, וקרוב לזה פי' בבלי פז בישעי' שם, ועמ"ש בלק"ת בד"ה וכל בניך בפי' ורב שלום כו', והענין עפמ"ש בזהר פ' בראשית דף ל"א א' ודף ל"ב א' דאור הוא חסד וחושך הוא גבורה ויום ולילה הם זו"נ וענין ויבדל אלקים הוא כענין הנסירה בין דו פרצופין שיפרידו הגבורות מן החסדים, ואזי אחר כך יוכלו לבוא יחד להתיחד פנים בפנים שזהו ענין ויהי ערב ויהי בקר יום א' שנעשו יום א' ממש, וכמ"ש מזה סד"ה וידעת היום כמו שהיום הוא עם הלילה כו' שמן החושך נעשה אור כו', וכך הו"ע והשבות אל לבבך ב' הלבבות שגם היצה"ר ישוב לעבודת ה' כו' יעו"ש, אך א"א להיות בחי' יום א' זה עד שמתחלה יהיה ההבדלה בין האור ובין החושך, וממילא מובן שכמו"כ בענין והשבות אל לבבך שגם היצה"ר ישוב לאהבת ה' א"א ג"כ אלא ע"י שמתחלה יהי' ההבדלה בניהם, וזהו עצמו ג"כ ענין ויבדל אלקים בין האור ובין החושך כי האור הוא הנה"א

ועל דרך זה אמרו רז"ל יהי אור זה אברהם וכן נאמר ויהי אור ישראל וגם פי' יצר טוב הרי טוב ואור הוא ענין אחד, וכמ"ש את האור כי טוב וחשך זה יצר הרע ונפש הבהמית וכן אמרו רז"ל ברבות ס"פ מקץ ע"פ קץ שם לחושך שכ"ז שהיצה"ר בעולם אופל וצלמות כו' נעקר יצה"ר מן העולם אין אופל וצלמות בעולם כו', וענין שמתחלה קודם ההבדלה היה ערבובי' יובן ע"ד ענין ערב רב ומבואר מזה בזהר פ' תשא דקצ"א ע"ב ובפי' הרמ"ז שם שערב רב היו מושפעים מק"נ המעורב טו"ר, והם מערבוב ניצוצי זעיר דקדושה בתוך זעיר דקליפה, ובמא"א אות ע' סנ"ו ערב רב ניצוצי הדעת שנתערבו בנוגה כו' דעת גימ' ערב רב עכ"ל, ועכ"פ זהו"ע עירבוב הטוב עם הרע והיינו ע"ד שנת' בסש"ב פי"א בפי' רשע וטוב לו דהיינו שהטוב שבנה"א במוחו ובחלל הימני שבלבו טפל ובטל לגבי הרע דקליפה שבחלל השמאלי, וזהו מתחלק ג"כ לרבבות מדריגות חלוקות בענין כמות ואיכות הביטול וכפיפת הטוב לרע ח"ו יש מי שהכפיפה והביטול אצלו מעט מזעיר כו', ואח"כ גובר בו הטוב כו' ויש מי שהרע גובר בו יותר כו' ע"ש ועד"ז אף במעשה הטוב שלו יש ערבוב רע כענין שאמר בגמ' כל טיבו דעבדין לגרמייהו עבדין. ועמ"ש ע"פ אל תבטחו בנדיבים, וזה"ע עה"ד טו"ר לפמ"ש במא"א אות ע' סי"ז אמיתי' עה"ד טו"ר הוא ק"נ מעורבב עם מט"ט כי ביצי' הטו"ר שוים הם מעורבים עכ"ל. ועד"ז אפי' גם בבחי' צדיק יש קצת תערובות כמ"ש בסש"ב בפי' צדיק שאינו גמור ועמ"ש ע"פ מקול מחצצים שעושין חציצה ומבדילי' הטוב מהרע ע"י עסק התורה כו'. ואפ"ל כי צ"ג שאין בו רע כלל הוא מאצי' כי באצי' כתי' לא יגורך רע וצדיק שא"ג מבריאה וכמ"ש במ"א ההפרש בין יהונתן ודוד ובין יוסף ויהודה יוסף יסוד דאצי' ויהונתן יסוד דבריאה ובבריאה בהלבושי' יש קצת תערובות רע כו' וע' בפרדס שער הצנורות פ"ד בענין צי"ע שיוצאים ממנו ב' השפעות וכמ"ש ג"כ במא"א אות צ' ס"א וז"ל הנה אות צ' ביסוד יש לה ב' ראשי' ב' צנורות א' לשפע וא' למותר עכ"ל וע' מזה בלק"ת מהאריז"ל פ' מטות. והנה בחי' צ"ג הוא כשהשפע העיקרי' שמצנור הימני נמשך רק בקדושה לבד ורק מצנור השמאלי נמשך לחיצוני' שהוא רק מותר השפע שזה מוכרח להם אבל בצדיק שאינו גמור מחמת שיש עדיין בו קצת תערובות רע יוכל להיות שיתערבו ניצוצי קדושה בשפע של חול וכמ"ש הרמ"ז ויצא בדף קמ"ט ב' בד"ה איך ההוא סולם והוא מד' זהר בראשית גבי עאלת אות חית הובא בסה"מ סי' ע"ז וזה"ע חט יעו"ש. או י"ל ענין צ"ג וצשא"ג ע"ד מ"ש בפרדס ובמא"א ה' סי"ד ענין הלל גמור ושאינו גמור הלל היא המל' וכשהיא פרצוף שלם נק' הלל גמור וכשהיא מהחזה ולמטה נק' הלל שא"ג. וכמ"כ לענין צדיק שהוא יסוד ע' במא"א צ ז' שבזמן שנמשך בו השפע מהבינה ונק' נהר יוצא מעדן להשקות כו' נק' צ"ג שכולו טוב דהיינו שמאיר האור וזה"ע יחיד חה"ע מלך כו' וע' זח"א ר' סע"א בענין ובניהו כו' מקבציאל כו' אבל בזמן שהוא בחי' ונהר יחרב ויבש כו' נק' צדיק שא"ג גם לפעמים נק' היסוד דל ונק' אביון ע' במא"א א' ג' כ"ד ובאות ב' י"ב כ"ו שלא נמשך בו שפע החסדים כו' וע' בבה"ז פ' חקת דק"פ ע"ב גבי ת' היא ד"נ מחבר כחדא שלפעמים נמשך

ג"כ שפע הגבורות ביסוד ומשפיע במל' ונק' כן דרך אשה מנאפת כו' ע"ש א"כ זה"ע צשא"ג שהרי אין כולו טוב שהוא חסד כו', גם ביוסף כתי' יפה תואר ויפ"מ ר"ת יתום שהי' יתום מאמו דהיינו שלא הי' מאיר בו שפע אי' עילאה מחמת שהי' בגלות במצרים כו' וי"ל דהבה"ת אשר צ"ג ממשיך ביסוד מבחי' ונהר יוצא מעדן היינו מג"ר כח"ב וצשא"ג זהו אינו ממשיך ביסוד מג"ר כ"א מז"ת.

קיצור ענין הפי' השני בויבדל מן הערבוביא וה"ע הנסירה ובעבודה להבדיל בין היצ"ט ובין היצה"ר כי ערבובי' זהו"ע ערב רב עה"ד טו"ר רשע וטוב לו צדיק ורע לו. ואגב ית' פי' צ"ג וצדיק שא"ג. וצ"ג היינו שממשיך ביסוד מג"ר כח"ב ונהר יוצא מעדן כו' ע"ד הלל גמור כו'.

ז) **והנה** פי' הנסירה בנפש מבואר קצת באו"ת מהמגיד נ"ע ברמזי תלי' ע"פ אחור וקדם צרתני וז"ל יובן ע"פ משארז"ל אדה"ר וחוה דו פרצופי' נבראו ואח"כ נסרו הקב"ה. והנה יש להקשות הלא הקב"ה באורייתא ברא עלמא וגם האדם שהוא עולם קטן והיכן מרומז הנסירה בתורה, וג' לתרץ עפמ"ש בגמ' אחד מהמדות שדורשין בה התורה גורעין ומוסיפין ודורשין כמו ולקח מדם הפר וארז"ל דם מהפר יקבלנו שאם נשפך הדם על הרצפה ואספו פסול פ"ב דזבחים דכ"ה א' ובתוס' פ"ק דסנהדרין ד"ב ד"ה לטטפת. ור"ל שגורעין המם מתיבת מדם ומוסיפין אותו על תיבת הפר. והנה זה"ע דמיון הנסירה שגורעין ונוסרין מתיבה זו ומוסיפין על תיבה אחרת, וכמ"כ היתה הנסירה באדה"ר. ומ"ש גורעין ומוסיפין ודורשין רומז על אדם התחתון ומה גם אם הוא בעל תשובה וידוע כי א' ממדות בע"ת הוא שינוי מעשה והיא עיקר התשובה יותר מכל התעני' וסיגופי' ולזה אמרו גורעין ומוסיפין ודורשין פי' שיראה הבע"ת שיהי' במעשיו ג"כ מדת נסירה דהיינו שיראה לגרוע מעניני עוה"ז ומתאוות הגשמיות ומותרות וכל שאר צרכי הרשות רק יספיק עצמו בכדי הכרחי לקיום נפשו ובריאותו, וע' מזה בשע"ת להרר"י זצ"ל שער א' סעי' כ"ג בענין ההכנעה בכל לב כו' וסעי' למד שבירת התאוות הגשמי' כו' ולא יומשך אחר תאוותו גם בדברי' המותרי' כו' ע"ש וזהו"ע גורעין לגרוע ההתפשטות נה"ב, ואח"כ ומוסיפין שיראה להוסיף במעשה עבודת הש"י כמשדז"ל בתד"א אם הי' רגיל לקרוא פרק א' או דף א' ילמוד ב' פרקים כו' וביוצא בשאר המצות ויראה להוסיף בכל עבוד' הקדש בכוונה בק"ש ובתפלה ובדו"ר וגם במדות טובות ע"ד שאמרו הדבק במדותיו מה הוא רחום אף אתה היה רחום כו'. וענין ודורשין ע"ד ודרשת וחקרת והיינו להיות בבחי' בר לבב כו' ע"ש ועמ"ש ע"פ דרשו ה' בהמצאו. ומה שצ"ל גורעין דוקא מתאוות נה"ב ואח"כ ומוסיפין על כח נה"א היינו כי על נה"א ונה"ב נאמר ולאום מלאום יאמץ כמ"ש בת"א ע"פ מהלכים בין העומדין והיינו שא"א להיות שניהם בתוקף אלא אם נה"ב בתוקף ע"כ נה"א חלש וכמובן ממ"ש בגמ' פ"ג דפסחים מב"ב ע"פ ולאום מלאום יאמץ ובפי' רש"י שם וכמ"ש וישמן ישורון ויבעט ונאמר פן תאכל ושבעת כו'

ורם לבבך וכמ"ש הרר"י בשע"ת שם כי כ"ז שאדם הולך אחר התאוה נמשך אחר החומר וירחק מדרך נפש המשכלת כו'. ועוד כמ"ש בלק"ת פ' שלח בד"ה בפ' נסכים פ"ב כי היסוד אש האלקי שבו הוא במדה וגבול ומתלבש בנפשו החיוני' ולכן כשמשתמש בו בעניני גופו כמו בכעס וכל מיני תאוה כו' וקנאה ושנאה ודומיהן מתמעט ונחסר מן המדה ושוב לא יתלהב לבו כ"כ בעבודת ה'. ולכן צ"ל גורעין מנה"ב ע"י לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר כו' יעו"ש ספ"ג. וזה"ע לאכפיי' לסט"א כמו עוצם עיניו מראות ברע ולא תתורו אחרי לבבכם ועי"ז אח"כ ומוסיפין כי מלבד מה שיוסיף כח בנה"א מצ"ע בע"ס שבה עוד זאת שגם מה שגרע מנה"ב יתוסף על נה"א והיינו בחי' לאתהפכא חשוכא לנהורא שהכח יסוד האש הטבעי שבנה"ב להתאוות כל תאוה יתהפך מן החושך מן העוה"ז הגשמי להיות מתאוה לדבקה בו ית' וכמ"ש מזה בלקו"ת בד"ה ואתחנן פ"ב ועמ"ש בד"ה מי אל כמוך ושם פ"ד בפי' נושא עון כו' שגם כח המתאוה שהי' מלובש בתאוה רעה ישוב לאה' ה'. וזה"ע ומוסיפין כמ"ש ע"פ יוסף ה' לי בן אחר שמבחי' אחר מה שהוא בחי' אחוריי' שמשם יניקת היצה"ר יתהפך להיות בחי' בן שהוא אהבה וכמאמר בכל לבבך בשני יצריך וע' זח"ג בהעלותך קנ"ד ב' ע"פ ונוסף עוד. וכ"ז הוא ע"י הנסירה ועמ"ש מענין הנסירה בלק"ת בד"ה שבת שבתון פ"ה ומבואר בפע"ח שער עשי"ת שהנסירה היא בכל ע"ס היינו במוחין שלא להעמיק בשכלו בעניני מילי דעלמא כ"א להעמיק בשכלו בהתבוננות גדולת ה' ובתורה וכן במדות. ועמ"ש ע"פ וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה. והנה לכן תקנו בשמו"ע תחלת י"ב ברכות אמצעות בקשת חונן הדעת כי ההבדלה הוא ע"י הדעת כמ"ש בגמרא ברכות לג א' אם אין דיעה הבדלה מנין וכן ע"י הדעת דוקא נעשה בירור המדות כמ"ש בת"א פ' תולדות בביאור ע"פ מ"ר כו' ולכן אחר חונן הדעת אומרים השיבנו וסלח לנו כי אז ידע איך שיש בו חושך ורע כו' ויבקש סליחה ע"ז משא"כ קודם הבירור וההבדלה נדמה לו שהוא אור וטוב ולא חשך כו' וכמ"ש מזה בד"ה בהעלותך ולכן נזכר הבדלה גבי לוים הבדיל את שבט הלוי כי לוים הם מבחי' דעת כו' ואבדיל אתכם כו' ועיין בד"ה ואלה המשפטים שהדעת מחבר ומזווג חכמה ובינה דהיינו שממשיך מבחי' חכ' שיהא בחי' ראי' כו' ועי"ז נעשה הבדלה א' בין אור לחושך כי הנה הכסיל בחושך הולך והחכ' נק' אור כמ"ש מזה בביאור ע"פ לבבתני גם הנה ערב ובוקר ערב לשון תערובות לפי שבערב א"א להפריש בין הגוונים ולכן אמרו מאימתי קורין את שמע משיכיר בין תכלת ללבן כו' והיינו כי מצד הערב והחושך א"א להכיר ולהבחין. וענין חושך זה מדת לילה שרש עה"ד טו"ר היא מל' וע"כ צ"ל ויבדל בין האור כו' וכן בנפש להסיר התערובות חושך ורע כו'. ובמא"א ה' כ"ה הבדלה סוד הגבורות שהם עושי' הנסירה וההבדלה וכן צ"ל בחי' זו בנפש האדם להבדיל ולהפריש תאוות נה"ב ומדותיה מנה"א שלא יהיו מעורבים שלא יהי' כמ"ש האומרי' לרע טוב ולטוב רע שמים חושך לאור ואור לחושך כו' בישעי' סי' ה' ד' והיינו ע"י הגבורות כנ"ל בענין לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר.

קיצור, ענין נסירה ע"ד גורעין ומוסיפין ודורשין שיהי' גורע מעניני עוה"ז רק ע"ד ההסתפקות, ועי"ז ומוסיפין על מעשה הטוב כי לאום מלאום יאמץ כו' וע' בלק"ת פ' בשלח בד"ה כי תבאו אל ארץ שע"י שיקרר חום האש דנה"ב בתאוות עוה"ז יתוסף האש וההתלהבות בנה"א אליו ית' וזהו יוסף ה' לי בן אחר (הג"ה עוד יובן ענין גורעין ומוסיפין ע"ד הנז' בזח"ב רל"ג ב' גבי ודא גרע וסליק כי בק"נ ריבוי הכלים והאותיות ומיעוט האור, ובקדושה להיפוך מיעוט הכלי ר"ל מיעוט היש ע"ד שממעטי' א"ע וזהו סיבת ריבוי האור יעו"ש. וזהו ג"כ גורעין למעט היש במאי דאפשר להיות והצנע לכת ועי"ז ומוסיפין האור עכ"ה) וזה"ע ההבדלה באדם להבדיל בין האור שהוא מעשה הטוב ובין החושך שהוא מעשה רשע וכמשרז"ל במד"ר בראשית פ"ג האור זה מעשה הצדיקי' והחושך זה מעשה הרשעים כו'.

ח) עו"ל האור זה תורה כמ"ש עוטה אור כשלמה והחושך זהו השכל שבנה"ב שהוא באמת חשך לגבי ח"ע כמ"ש בת"א פ' מקץ בד"ה המגביהי בפי' שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החשך דסכלות היינו חכמה שנפלה בשבה"כ שמשם שרש השכל שבנה"ב הנלקח מעה"ד טו"ר וכל החכמות החיצוניות והיתרון זע"ז הוא כיתרון האור מן החושך. וע"כ צ"ל ההבדלה ביניהם שידע שזהו אור וזהו חושך ואזי אח"כ יוכל להיות יתרון בהאור מבחי' שיברר מהחשך ועמ"ש מזה ע"פ הזהר תזריע דמ"ז ב'. א"כ ר"ל ההבדלה בין קדש לחול י"ל בין אצי' ובין מט"ט הנק' הדיוט בין אור לחושך היינו בין חכ' דקדושה ובין חכ' דעה"ד טו"ר בין מים למים בין מדות דקדושה דנה"א ובין מדות דנה"ב.

ברבות ס"פ ואתחנן דרצ"א א', ומהיכן זכו ישראל לק"ש א"ר פנחס בר חמא ממתן תורה זכו ישראל לק"ש כיצד אתה מוצא לא פתח הקב"ה בסיני תחלת אלא בדבר זה אמר להן שמע ישראל אנכי הוי' אלקיך נענו כולם ואמרו ה' אלקינו ה' אחד, ומשה אמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד עכ"ל, וצריך להבין מהו ענין מהיכן זכו ישראל לקריאת שמע הלא ק"ש אחד מתרי"ג מצות שבתורה ואם כן יש לשאול כמו כן על כל המצות, ויש לומר משום דבק"ש אומרים הוי' אלקינו שהוא ע"ד מ"ש כי חלק הוי' עמו יעקב חבל נחלתו כמ"ש בת"י ובפירש"י בחומש וכמ"ש ג"כ ברבות באיכה ע"פ חלקי הוי' אמרה נפשי כי יעקב בחר דודי לי הוא לי לאלקים כו'. והענין כמ"ש כי עם קדוש אתה לה' אלקיך ובך בחר ה' וגומר בפ' ראה י"ד ב' ובפ' ואתחנן ר"פ ז', וכתי' עם זו יצרתי לי כו' וכתי' ישראל אשר בך אתפאר וגומר, וע' מענין כי עם קדוש בזח"א ויצא קס"ב ב' ע"פ והקשורים ליעקב ודקס"ג ב' ח"ב משפטים קכ"א סע"א תרומה קס"ד סע"א ח"ג האזינו דרפ"ו ע"ב ודרצ"ו סע"ב, ויש

להקדים מתחלה פשוטו דאיתא בבחיי פ׳ ראה בפי׳ כי עם קדוש אתה ח״ל וענין קדוש ניבדל כענין ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי ויכלול עוד ענין שכר העוה״ב כו׳ עכ״ל, ואדמו״ר נ״ע בד״ה טוב לחסות פי׳ שזהו״ע קדשנו במצותיך ל׳ קדושין כמו למשל כי יקח איש אשה שצריך לקדשה תחלה כו׳ וענין הקדושין הוא כמ״ש והייתם קדושים ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי וזהו פי׳ הרי את מקודשת לי שתהי׳ מובדל ומופרש לי לשמי ועמ״ש מענין לי בד״ה וארשתיך לי, והיינו כי ז״א נק׳ קדוש בוי״ו שמקבל מבחי׳ קודש העליון כמ״ש בד״ה צאינה וראינה, והנוק׳ כנס״י נק׳ קדושה בה׳ ע״ש שמקבלת הקדושין מז״א כמ״ש ברע״מ אמור צ״ג א׳ וע״כ ישראל המקבלים מזו״נ נק׳ עם קדוש, ופי׳ הבדלה זו שיהי׳ מובדל מן תאוות עוה״ז ולהיות ואל אישך תשוקתך ולא להיות זונה להתאוות תאוות עוה״ז ותענוגיו כו׳ שעז״נ אשר אתם זונים כו׳ אמנם בד״ה מקושש עצים פי׳ שיש ב׳ בחי׳ אהבה הא׳ בכל נפשך שנמשך מבחי׳ ממכ״ע שהוא חיי נפשו ונק׳ אה״ע הב׳ בכל מאודך אהבה בלי גבול מחמת שבאה מבחי׳ סוכ״ע כו׳ שהוא קדוש ומובדל כו׳, ואהבה הבאה מבחי׳ זו נק׳ קדושה לשון נוקבא שמקבלת מקדוש כמ״ש ואל אישך תשוקתך ועמ״ש ע״פ ואשה כי תדור כו׳, ובאמת ב׳ הבחי׳ א׳ כי פרישות מביאה לידי קדושה היינו בחי׳ ואבדיל אתכם הנ״ל, שזהו״ע פרישות להפריד הרע שבנה״ב מק״ב וקדש את עצמך במותר לך זהו המביא לידי קדושה ואהבה רבה הנ״ל הבא ע״י המצות וכמ״ש בד״ה ראשי המטות והיינו דאל״כ הא אפילו פושעי ישראל מלאים מצות ואעפ״כ את פושעים נמנו וכמ״ש בתו״א בד״ה אוסרי לגפן וכמ״ש בד״ה יונתי בחגוי גבי קומי לך כדי להיות יפתי ע״י מעשה המצות כו׳ וכמארז״ל שיקבל עליו עומ״ש תחלה ואח״כ יקבל עליו עו״מ כו׳ וכן בנזיר נאמר קדוש יהי׳ גדל פרע שער ראשו היינו סלסלה ותרוממך ושער ראשו כעמר נקי הנמשך ע״י תומ״צ אך זהו ע״י שפירש א״ע מן היין כו׳.

ב) **וביאור** הדבר כי הנה ענין ואבדיל אתכם כו׳ היינו כמ״ש יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל כו׳ שהוא בחי׳ פרסא המפסקת דוגמת חצר הכבד שהוא מפסיק בין אברי הנשימה לאברי המזון כו׳, ועמ״ש מזה בתו״א פ׳ לך לך בד״ה אני הנה בריתי אתך, ומ״ש מזה במ״א ע״פ ונשב בגיא מול בית פעור ומ״ש בד״ה ויהי קול מעל לרקיע ובהביאור שם והיינו שלמטה מהפרסא יש שם ג״כ פסולת כו׳, והנה נודע מענין כי אל דיעות ב׳ דיעות כו׳ והנה זהו הנמשך ע״י הפרסא נדמה למטה יש כו׳ אבל עבודת ישראל להיות כי שרית עם אלקים שהוא הפרסא מגן ונרתק כו׳ להיות ביטול היש לאין וכמו דכולא קמי׳ כל״ח (בד״ה קודש ישראל) משא״כ עכו״מ מחשיבים א״ע ליש ודבר נפרד כמ״ש בד״ה ויהי קול מעל לרקיע ובסידור גבי ל״ג בעומר בביאור אתה הצבת כו׳ והיינו לפי ששרשן למטה מהפרסא אבל נש״י נמשכים מלמעלה מהפרסא ומקבלים מבחי׳ סוכ״ע כי ישראל עבמ״ח וכתי׳ כי לא מח׳ מחשבותיכם כו׳ בד״ה ויהי קול הנ״ל ובביאור ע״פ יונתי כו׳, וזהו ואבדיל אתכם כו׳ וכן איתא ברבות באסתר דקכ״ו ב׳ ע״פ בחודש הראשון כו׳ הפיל פור דלשם מבואר שבחי׳ ואבדיל אתכם זהו כענין ההבדלה שבין מים עליונים למים תחתונים יעו״ש אמנם ברבות פ׳ קרח ע״פ בוקר ויודע משמע שזהו ע״ד ההבדלה בין אור לחושך ועד״ז משמע

ממארז"ל פ"ח דשבת דע"ז גבי עיזי מסגין ברישא חשוכא כו' וזהו כמארז"ל ברבות פ' בראשית כשהוא אומר את האור כי טוב שחפץ במעשיהן של צדיקים הרי שהרשעים נמשלו לחושך ואפשר לומר כי מים תחתונים עצמן הרי מתבררים על ידי שעוברים דרך עפר הארץ ונעשו אדרבה מים חיים כו', מה שאין כן החושך זהו בחינת ג' קליפות דלמטה מקליפת נוגה שהרי נוגה לשון הארה כו' כמ"ש בזהר חלק ב' ויקהל דף ר"ג ע"ב וע' מענין חושך במא"א אות ח' סעי' ס"א, וג' קליפות שלמטה מנוגה נקרא חושך ענן וערפל והם היכלות הטומאה שמהם בא מח' ניאוף ושאר מח' היצה"ר ויש היכלות הקדושה וזהו וזלעו"ז עשה האלקים כו', ואף שיתרון האור נמשך ג"כ מן החושך כמ"ש בזח"ג תזריע מ"ז ב' וכתי' מגלה עמוקות מני חושך וכמ"ש ע"ז בזח"ג נשא ק"מ ע"א, וכענין שהראי' נמשך מן השחור שבעין וזהו"ע יצרנהו כאישון עינו ובס"פ תצוה דקפ"ז סע"א דאלמלא חשוכא לא אתידע נהורא כו', ופי' במק"מ מ"מ זהו לא כמו שמים תחתונים הם מעצמם דוחקים ומתבררים ונעשים מים חיים אלא זהו כמ"ש בפ' בראשית ד"ד סע"א מאן מנכון די חשוכא מהפכין לנהורא ופירש הרמ"ז וזהו בעשיית המצות ולימוד התורה וקבלת היסורים כו' עד כאן לשונו, וזהו גם כן עסק לימוד התורה בלילה דוקא וכמו שכתוב מזה על פסוק קומי רוני בלילה כו' באיכה סימן ועל פסוק יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי בתילים סי' מ"ב, ואפ"ל דמה"ט ישראל מונין ללבנה דוקא שהוא בחי' אור המאיר את החושך והלילה, הנה ענין ההבדלה שבין אור לחושך יש ג"כ בקדושה והו"ע הנסירה בעשי"ת להבדיל ולהפריש הכותל א' שבין ז"א לנוק' להיות החסדים דז"א בפ"ע והגבורות דנוק' בפ"ע ואח"כ דוקא יוכלו הגבורות להתמשך כמ"ש כ"ז בזח"א דל"א ע"א ודל"ב ע"א וכ"כ במא"א אות ה' סעי' כ"ה הבדלה סוד הגבורות שהם עושים הנסירה וההבדלה כו' וכן צ"ל בחי' זו בנפש האדם להבדיל ולהפריש תאוות נה"ב ומדותיה מנה"א שלא יהיו מעורבים שלא יהא כמ"ש האומרים לרע טוב ולטוב רע שמים חושך לאור ואור לחושך כו' בישעי' סי' ה' ד' כי הנה הכסיל בחושך הולך והחכ' נקרא אור דכמו שע"י אור רואה הדבר מה שלא ראה אותו כשהי' חושך כמו"כ ע"י החכ' נאמר שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה וכתי' ומבשרי אחזה אלוה אחזה ממש כמ"ש במ"א בד"ה וידעת היום וזהו"ע שנאמר לבבתיני באחד מעיניך בחי' לאסתכלא ביקרי' דמלכא משא"כ הכסיל שאינו נותן לב להשגיח ע"ז נאמר בחושך הולך חהו ולבי ראה הרבה חכמה כו' הלב רואה כו' גם חשך ר"ת חמור שה כלב היינו קליפות שכנגד חג"ת נגד המרכבה הקדושה כו', חהו לדוד ה' אורי וישעי אורי בר"ה כו' באור פניך יהלכון יאר ה' פניו אליך כו' ולכן תיקנו בשמו"ע תחלת י"ב אמצעות בקשת חונן הדעת כי ההבדלה הוא ע"י הדעת כמ"ש בגמ' פ"ה דברכות דל"ג ע"א וכן ע"י הדעת דוקא נעשה בירור המדות כמ"ש בת"א פ' תולדות בביאור ע"פ מים רבים כו', ולכן אחר חונן הדעת אומרים השיבנו וסלח לנו כי אז ידע איך שיש בו חושך ורע כו' ומבקש סליחה ע"ז כו' משא"כ קודם הבירור וההבדלה נדמה לו שהוא אור טוב ולא חושך כו' ולכן נזכר הבדלה גבי לוים הבדיל את שבט הלוי כי לוים הם מבחינת דעת כו' ועל דרך זה צריך להיות באדם לקיים מה שכתוב ואבדיל אתכם כו' והיינו על

ידי הדעת ועיין בד"ה ואלה המשפטים שהדעת מחבר ומזווג חכמה ובינה דהיינו שממשיך מבחינת חכמה שהוא בחינת ראיה כו' והנה מתחלה צ"ל ההבדלה בין אור לחושך בחי' נסירה של הנה"א מנה"ב שלא להיות מעורבין וכותל א' והבדלה זו נאמרה תחלה בתורה ואח"כ צ"ל ג"כ ההבדלה בין מים למים ע"ד ראה נתתי לפניך כו' ובחרת בחיים כו'.

ג) **וזהו** כי עם קדוש אתה (בד"ה קא מיפלגי במתיבתא דרקיע אם בהרת קדמה) כי הנה קדוש הוא בחי' כתר דהיינו שהוא בחי' קדוש ומובדל למעלה מגדר ההשתלשלות שראשית ההשתלשלות הוא מבחי' חכ' משא"כ הכתר נק' חד ולא בחושבן כמ"ש במ"א בד"ה פתח אליהו בת"א פ' וירא ואעפ"י שלפעמים נק' תפארת ג"כ קדוש זהו כי להיות שרש הת"ת הוא מבחי' כתר ועד"ז נאמר בישראל כי עם קדוש אתה שהם מבחי' תפארת כמ"ש ישראל אשר בך אתפאר ות"ת הוא קו האמצעי שעולה עד הכתר וכן פי' ברבות פ' בלק פי' בך אתפאר לשון עטרה וכתר כו' ע"ש (בד"ה כי תצא כו' ונתנו כו') והיינו שמבחי' סוכ"ע וכתר משם נמשך שרש פנימי' נקודת הלב להיות אה' לה' לבדו למעלה מבחי' טו"ד בבחי' רעו"ד וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי צור לבבי וחלקי כו' וכמארז"ל ברבות בשה"ש ע"פ ולבי ער דקאי על הקב"ה שנקרא לבו של כנסת ישראל דהיינו לפי ששרש פנימי' הלב נלקח מבחינת קדוש ומובדל סובב כולא עלמין כו' ובמאורי אור אות למ"ד ס"ג לב כינוי זה בתפארת ובבינה ובמלכות כו' עיין שם ויובן ע"ד הנ"ל וזהו ישראל אשר בך אתפאר וע' ע"ז ברבות בשלח פכ"א שהו"ע עטרה וכתר על ראשו של הקב"ה שנעשה מתפלותיהן של ישראל וכמ"ש הענין בתו"א בד"ה מזווה מימין וע"פ מה יפו פעמיך בנעלים כו', וגם י"ל בפי' כי עם קדוש אתה לה' אלקיך שע"י הקדושה זו הם ממשיכים תוס' קדושה למעלה וכמ"ש במ"א ע"פ שאו ידיכם קדש וברכו את ה' בד"ה צאינה וראינה ולכן יש גילוי לזה ברבות בא פט"ו דקל"ב ג' ע"פ והייתם לי קדושים כו' ואבדיל אתכם כו' הריני מקדש את ישראל והם מקדשין אותי לכך כתי' והייתם לי קדושים עכ"ל, והיינו שממשיכים ע"י הכתר המשכת אור מא"ס ב"ה בהע"ס כו' ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא כח אד' כו' העונה אישר"מ בכל כחו כו' וע' ברבות ר"פ תבא מה השמן הזה אינו יכול להתערב במשקין אחרים כו' כך ישראל ואבדיל אתכם כו' דהנה שמן שצף ע"ג יין אינו חיבור כו' כי יין בינה סדר ההשתלשלות משא"כ חכ' מוחין דאבא שמן כו' וכמו שבי"ע אינו ערוך לאצי' שאצי' שהוא אלקות מובדל מבי"ע נבראים כמו"כ וכ"ש וקו"ח נש"י שהן מבחי' אצי' כו' לגבי הנבראים כו' וע' בפע"ח שער הקדישים בענין הטעם שבקליפה י"א כתרין לפי שהקודש א"י להתערב עם החול כו', ומ"מ נק' עם קדוש כי בורא קדושים שאפי' ח"ע נק' בריאה יש מאין לגבי א"ס ב"ה עצמו כמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו, ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה כו' וארז"ל ברבות במדבר פ"ג דרט"ו ע"ב א"ר לוי אתה מוצא הרבה דברים ברא הקב"ה ובירר לו א' מהן ברא ז' ימים ובחר הקב"ה בשבת שנאמר ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו כו' ברא ארצות וביחר לו הקב"ה א' מהן דהיינו א"י שנאמר תמיד עיני ה' אלקיך בה כו'

עד ובך בחר ה' כו' עכ"ל, וצ"ל מהו הפירוש ובירר לו ובחר לו והלא ואתה מחיה את כולם כתיב ואין עוד מלבדו, ויש להקדים מ"ש הרמב"ם בהקדמתו לפי' המשניות בענין מארז"ל כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה שהכוונה בבריאת כל מה שיש בתוך העולם ההוה ונפסד אינו אלא איש שלם כולל החכמה והמעשה כו' והשאר הוא לצוות לזה כו' ע"ש באריכות והוא בד"ה אחר כן ראה להסתפק ובבחרי מאמר א' סי' צ"ה בענין שת בן אדה"ר והי' סגולה ולב וזולתו כקליפה כו' וסגולת יצחק יעקב כו' ע"ש, ושם סי' ק"ב הקשה והלא יותר טוב היה שיישר הכל כו' ר"ל שיהיו כולם לב וסגולה ותירץ בסי' ק"ג דא"כ הלא יותר טוב היה שיהי' הבע"ח כולם מדברים אלא כמו עד"מ בגידול הפרי מטבע המציאות שתהי' הקליפה קודמת ומקפת הפרי כך הדין נותן שלא יהי' כל בני אדם סגולה ורק ישראל נפרש ממין עובדי כוכבים כפרי והשאר כקליפה להם כו' ע"ש שזהו תוכן התירוץ והדברים מבוארים ג"כ במדרש רבה ס"פ ואלה המלכים אשר מלכו כו' התבן והקש מדיינים זע"ז כו', ובשה"ש רבה ע"פ בטנך ערימת חיטים ובפ' במדבר ולכן העובדי כוכבים יש להם שרים שבהם ועל ידם נמשך להם ההשפעה שלפי שהן בחי' הקליפה ע"כ מקבלים מהשרים והוא נמשך מבחי' האחוריים שבקדושה וכמ"ש הרמ"ז פ' האזינו וקרו ליה אלקא דאלקיא כו' ע' בד"ה כי תצא הנ"ל גבי כוכבים וכל צבא השמים כו' אשר חלק כו' כוכבים הם המזלות שמקבלים מע"ש יצב גבולות עמים כו' והם מקבלים חיות משמרי האופנים וגבוה מעל גבוה עד שמקבלים מרוח פיו ית' וכמ"ש בזח"ב בשלח דמ"ט ע"פ ויסר את אופן מרכבותיו אעבר וסליק ההוא אתר קדישא עילאה דהוה מדבר לכל אינון רתיכין כו' ופי' הרמ"ז ר"ל בחי' מלכות המשפעת גם לחיצוניות וכמ"ש ומלכותו בכל משלה כו' כי ביצירה יש ע"ש כו' אבל בעשי' שם עיקר הקליפה כו' ובחי' מל' הוא בחי' שם והארה חיצוניות כמ"ש בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו ובד"ה כי תשמע בקול בענין מפתחות החיצוני' ומפתחות הפנימיות אכן ישראל מקבלים שפעם משם הוי' פב"פ שלא ע"י אמצעי וזהו כי חלק הוי' עמו שהם מקבלים מבחי' ד' אותיות הוי' בין באצי' בין בבי"ע כמ"ש הרמ"ז פ' האזינו שם ומבואר בהרמ"ז תרומה קל"ד ב' שאעפ"י שיש פירוד בין בי"ע לאצי' היינו מצד כלי העולמות אבל לא בבחי' האו"פ המתפשט בהם שהרי סודו שם הוי' כו' וכמ"ש אדמו"ר נ"ע באגה"ת פ"ד יעו"ש, וזהו ובך בחר ה' כו' וכמו"כ ההפרש בין ימות החול ובין יום השבת וכמ"ש באריכות ע"פ מאמר הזח"א ר"פ נח ע"פ אלה תולדות נח כו' אלה פסל כו' ובת"א בד"ה ויקהל משה בענין חצר הפנימי' הפונה קדים כו' וכן בענין א"י עפמ"ש ברבות ויחי בפי' ארץ החיים שמתיה חיים תחלה לעוה"ב ובזח"א ר"פ לך לך ע"ח א' דהא חילא עילאה דעלה לית ליה שיעורה כו' ופ"ב דתענית ד"י ע"א א"י משקה אותה הקב"ה בעצמו וכל העולם כולו ע"י שליח כו' וכמ"ש מזה במ"א ע"פ ונתתי מטר ארצך כו' וע' ברבות באיכה ע"פ חלקי הוי' אמרה נפשי ומ"ש ע"ז במ"א בד"ה את ה' האמרת היום כו' ובפי' ובך בחר פי' בת"ז בכ"ב אותיות התורה שבתוך נש"י ועמ"ש בענין יבחר לנו את נחלתינו ואוהב את יעקב כו' אהבתי אתכם כו' רק אתכם ידעתי וע' במא"א אות ב' סט"ו בענין בחירה ועמ"ש בד"ה תקעו ובאג"ה ד"ה מה טוב חלקינו כו'.

ד) אלא דלכאורה קשה ע"ז כמו שהקשה ברבות פ' והלא בחז"ל תמן שובעה תמן זולא כו' וכן ישראל הם בדחקות יותר מהשאר וגם ארז"ל יאה עניותא לישראל כו', ואיך יתכן שבמה שהקב"ה משפיע ע"י שליח יהיה יותר ממה שמשפיע בכבודו ובעצמו כביכול, והתירוץ לזה יובן עפמ"ש בת"א בד"ה בשלח פרעה בענין פי' קליפה קדמה לפרי ע' זח"ב משפטים דק"ח ע"ב כמה ארך אפיים לפניו שלא עפ"י חשבון כו' וכמ"ש ברבות אמור פכ"ז ריב"ל כי הוה סליק כו' אמר צדקתך כהררי אל כו' ע"ש, וזהו וימנע מרשעים אורם באיוב סל"ח ט"ו והעין דרשעים היא תלויה שמקבלים מבחי' המקיף כי ע"ד עין תלויה שבפסוק יכרסמנה חזיר מיער תילים סי' פ' ע"ד רם על כל כו' ולכן נמשך השפעה זו רק בחיצוניות תענוגי עוה"ז שהם פסולת ההשפעה ועמ"ש עבדים היינו לפרעה כו' שהמשכה זו אף שבאה מא"א כנ"ל בענין כמה ארך אפיים מ"מ באה רק מבחי' עורף ואחוריים וע"כ נמשך מזה ג"כ ההשפעה בחיצוניות כו' וגם משלם לשונאיו אל פניו כו', וזהו ההשפעה שנמשך ע"י השרים הנ"ל שהוא פסולת ותמצית השפע אבל ההשפעה הפנימי' שלמעלה מהפרסא וחצר הכבד זהו מה שנמשך שלא ע"י שליח ועז"נ חלק הוי' עמו ומה שבאה ע"י צמצומים כו' היינו שכדי לקבל גילוי אוא"ס ב"ה בבחי' פנימי' שלא ע"ד וימנע מרשעים כו' ח"ו צ"ל כלי לזה והיינו ע"ד הביטול במציאות כמ"ש בתניא פל"ה בהג"ה שלכן אין אוא"ס שורה אפי' באצי' רק בבחי' חכמה שהוא כח מה כו' ועמ"ש ע"פ ונשב בגיא ובת"א פ' משפטים בד"ה לא תהי' משכלה ועקרה בענין כוס של ברכה כו' וע' זח"ב תרומה קכ"ח סע"א בגין דרוח מסאבא איהו אזדמן תדיר במגנא וכמ"ש בסידור ע"פ אל תבטחו בנדיבים כו' ורוח קודשא לאו הכי כו' ובאתדכאותא דגרמיה כו' ע"ש וז"ש ברבות באיכה ע"פ חטא חטא ירושלים ועכומ"ז אינן חוטאים אלא אעפ"י שחוטאין אינו כלום היינו שאינו פוגם כלום למעלה וע"ד שנתבאר בת"א פ' יתרו בד"ה וכל העם רואים שקודם יצי"מ ומ"ת לא היה פוגם מה שעמרם נשא דודתו מפני שלא נזדכך העולם וכמארז"ל ע"פ זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם דקאי על עריות חנם בלא מצות כו', וזהו"ע דוקין שבעין דלדידהו לא הוי מומא ולדידן הוה מומא פי' דוקין שבעין הוא ההסתרה על הראי' בחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא כו' וכמ"ש ע"פ לבבתני באחת מעיניך כו' ופי' להיות לו סגולה מבואר בד"ה נאוו לחייך בתורים כו', ופי' מכל העמים היינו ע"י שיבררו מכל העמים ע"ד כמראה הקשת אשר יהי' בענן כו' וכמ"ש ע"פ ושלשת תרד מאד בביאור ע"פ מחר חודש, וזהו"ע יתרון האור שמתוך החושך דוקא וכמ"ש בתו"א בד"ה בשלח פרעה הנ"ל שזהו בחי' תשובה כו', וזהו"ע וזרעתיה לי בארץ ועמ"ש בד"ה אל יתהלל החכם כו' בענין פי' עולם הפוך ראיתי עליונים למטה כו'.

ה) וזהו"ע דבור אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך כו' (בד"ה כי המצוה הזאת) דלכאורה אינו מובן דזה לא שייך כ"א באדם שהוא בעל גוף אשר יאמר עליו כי הוא זה ע"כ שייך לומר אנכי הוא איש פלוני משא"כ בו ית' דלית מח' תב"כ, אך הענין כי פי' אנכי היינו עצמיות אוא"ס וכמ"ש במדרש ע"פ הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים דקאי על דיבור אנכי ועשרה בנים הם

ע״ס דז״א והיינו כי התורה התחלה בב׳ בחכ׳ יבנה בית רק בעשה״ד התחיל באלף דאנכי כנז׳ ברבות בראשית פ״א והיינו כי אלף בחי׳ פלא כתר חד ולא בחושבן כו׳ שאין ערוך אליו כלל כו׳ וכדי להיות נמשך מאנכי להיות הוי׳ שהוא המהווה כל ההויות והתהוות הוא בבחי׳ גבול מהארץ לרקיע ת״ק שנה כו׳ משא״כ מבחי׳ אנכי בלי גבול לכן צ״ל צמצום תחלה וזהו היו״ד דשם הוי׳ וצמצום זה להיות מקור לבחי׳ התהוות שבגבול כו׳. וע׳ בעה״ק ח״א פ״ח ובת״א בביאור ע״פ יביאו לבוש כו׳ ואח״כ נעשה ה׳ התפשטות אורך ורוחב ממכ״ע וסוכ״ע ואח״כ ו׳ המשכה ואח״כ ה׳ תתאה שהוא עוד אורך ורוחב והנה כדי להיות צמצום זה והמשכה זו מבחי׳ אנכי להיות הוי׳ כ״ז הוא מפני כי אלקך אנכי שע״י שאתה ישראל ממשיך בקרבך אלקות כו׳ והמשכה זו וזהו ע״ד הנ״ל אות ב׳ ג׳ בפי׳ והייתם לי קדושים כו׳ ואבדיל כו׳.

וזהו שפתח הקב״ה שמע ישראל אנכי ה׳ אלקיך כי ישראל היינו ז״א ולכן נש״י שנמשכו מז״א נק׳ עם קדוש כנ״ל ובחי׳ ע״ק סוכ״ע נק׳ אלקי ישראל הנ״ל שהרי החכ׳ מאין תמצא יש מאין ועמ״ש כה״ג בסידור ע״פ שאל יעקב בעזרו שברו על ה׳ אלקיו כו׳ ע״ש וכה״ג פי׳ בזח״ב בשלח נ״ה ב׳ ע״פ אלקי אבי וארוממנהו וזהו אנכי הוא עצמות א״ס נמשך להיות הוי׳ אלקך כו׳ אשר הוצאתיך מארץ מצרים בינה נק׳ מצרים מצר ים החכמה וז״א היה בבחי׳ עיבור בבטן מי כמ״ש בד״ה עבדים היינו לפרעה ובת״א בד״ה וארא אל אברהם איך הגלות נק׳ עיבור כו׳ ח״ש בירושלמי פ״ד דסוכה ה״ג אשר הוצאתיך מארץ מצרים הוצאתיך כתיב כאלו הוציא את עצמו כו׳ היינו לידת ז״א גילוי בחי׳ ממכ״ע כו׳ ובחי׳ זו בנפש שדוקא ע״י יצי״מ נמשך להיות אנכי הוי׳ אלקיך וכנ״ל בענין בשלח פרעה כו׳ וזרעתיה לי כו׳ וכמ״ש ג״כ ע״פ צחוק עשה לי אלקים שהתענוג עליון הנק׳ צחוק נמשך משם אלקים היינו ע״י כי שרית עם אלקים לאכפייא ולאהפכא חשוכא כו׳ עי״ז נמשך יתרון האור והוא להיות אנכי הוי׳ כו׳ מבית עבדים הוא בחי׳ ע״ש שמהם נמשך פסולת השפע ועז״נ ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב שהוא ההמשכה הפנימיות שבקדושה בחי׳ הוי׳ אלקינו ואת המות ואת הרע השפעה חיצוניות דפסולת ועז״נ ובחרת בחיים וכמ״ש במ״א.

ז) **והנה** ק״ש שמע ישראל הוי׳ אלקינו זה קבלה לדיבור של אנכי ופי׳ קבלה זו היינו כי כמו למעלה כדי להיות אנכי הוי׳ זהו ע״י צמצום תחלה כו׳ (בד״ה שובה ישראל עד) כמו״כ באדם שצריך להמשיך בו גילוי שם הוי׳ ראשית דבר לעשות בו בחי׳ יו״ד זהו״ע צמצום שהוא בחינת הסתלקות לסלק ולבטל א״ע לגמרי שלא יעשה בשביל עצמו וכמ״ש בתניא פמ״ט והנה כמים הפנים לפנים כמו שהקב״ה כביכול הניח וסילק לצד א׳ דרך משל את אורו הגדול הבלתי תכלית כו׳ עאכו״כ לאין קץ כי ראוי לאדם ג״כ להניח ולעזוב כל אשר לו מנפש עד בשר כו׳ ולא יהי׳ שום מונע כו׳ ועמ״ש בד״ה ראה אנכי נותן ובד״ה ולא אבה ויהפוך מענין איך שיש שם הוי׳ בכל נפש כו׳ וזהו הוי׳ אלקינו ר״ל כחינו וחיותינו כמ״ש בד״ה בפ׳ נסכים ובד״ה קדש ישראל. והנה הוי׳ אחד הוא קבלת דיבור ולא יהי׳ לך כן פי׳ בשל״ה במס׳ תמיד שלו

דרנ"ב סע"ב בשם הרמב"ן ופי' ולא יהי' לך שלא יהי' לו שום מבטח על מלאך כו' כי כל המשתף שם שמים כו' ע"ש (בד"ה שובה ישראל) והענין כמארז"ל ישראל שבחו"ל עע"ז בטהרה הם. כי ענין עכומ"ז גשמיות הוא המשתחוה לשמש ולירח מפני שמהם תוצא השפעת מזון וכמ"ש ממגד תבואות שמש כו' והלא עכ"ז אינן כופרים בה' ומאמינים בו ית' כמ"ש ממזרח שמש עד מבואו גדל שמי כו' אלא שאומרים עזב ה' את הארץ ביד המזלות וקרו ליה אלהא דאלהא אבל אינו משגיח בשפלים ועמ"ש מזה בד"ה ששים המה מלכות ולכן עובדים לכומ"ז להעלות מ"ן להמשיך מהם השפע וכמ"ש בזח"ב ר"פ יתרו ס"ז ב' בענין מלך וכהן שבסט"א וכמ"ש במ"א ויש בחי' קלה מזה הו"ע השיתוף שעו"כ מאמין בהשגחה ג"כ רק שכומ"ז ג"כ יש להן חלק בזה ע"ד שלשה שותפים באדם כו' וע"ז אין בן נח מצוה כו' וע' מזה בתשו' ושב הכהן סי' ל"ז שחולק על דין זה וס"ל שמצווים על השיתוף ושכ"כ בתשו' שער אפרים ועכ"פ לישראל ודאי מוזהרים גם על השיתוף מפסוק ולא יהי' לך כו' דהיינו שלא להחשיב אותם ליש ודבר כלל בלתי ה' לבדו דייקא וכמ"ש ברבות ר"פ בראשית ע"פ מי אתי מי שותף עמי כו' והן רק שלוחי ההשפעה כגרזן ביד החוצב בו. והנה מענין אזהרה זו יש למצוא גם ברוחניות בכל עסקי האדם דאף שצ"ל כלים לההשפעה כמו משא ומתן ומלאכה אין להחשיב הסיבה לעיקר כו' כ"א לדבר טפל לגמרי כו' וכן נת' בד"ה שובה ישראל הנ"ל ועל קבלת דיבור זה אומרים הוי' אחד היינו שהוא לבדו הוא ומי איתי והוא אחד בז' רקיעים והארץ וד' רוחות כו'.

ברבות ס"פ ואתחנן ממתן תורה זכו ישראל לק"ש שמע ישראל אנכי ה' נענו כולן ואמרו ה' אלקינו ה' אחד, וצ"ל למה כפלו השם ב' פעמים, ולכן י"ל כי הנה אנכי ולא יהי' לך בדבור א' נאמרו א"כ מה שענו הוי' אלקינו זהו קבלה לדבור אנכי כו' ומה שאמרו ה' אחד זהו קבלת דבור לא יהי' לך כו', ולפי ששניהם בדיבור אחד נאמרו ע"כ נאמר הקבלה ג"כ בפסוק אחד וקרוב לזה איתא בשל"ה במסכת תמיד שלו דרנ"ב סע"ב ופי' שם לא יהי' לך כו' שלא יהי' לך מבטח על מלאך כו', וזהו מאמר הרבות בשה"ש ע"פ דודי לי ואני לו וכשהי' לי דבר לא בקשתי אלא ממנו כי כל המשתף ש"ש וד"א כו' וזהו ה' אחד, ואפ"ל כי פי' אנכי הוי' אלקיך זהו ע"ד הוי' הוא האלקים אכן יש בחי' יתירה עוד והוא מ"ש באליהו פ"ב הוי' הוא האלקים שבחי' הוי' הוא בבחי' אלקים ע"י גילוי עצמות אא"ס וזה א"א להגיע ולהמשיך ע"י מ"ע שהוא דבור אנכי כו' כ"א ע"י מל"ת דבור לא יהי' לך אלקים אחרים כו' ע"ד שפי' הרמב"ן והשל"ה כנ"ל ע"ז נמשך שהוי' יהי' בבחי' אלקים וזהו הוי' אחד, פי' ע"ד שפי' האלשיך ששתי השמות הוי' אלקינו הנאמר תחלה תיחד; ליכלל בשם ה' אחד וזהו כאשר הוי' הוא בבחי' אלקים לגבי עצמות א"ס כו'. וזהו ומבלעדי אין אלקים ואין אלקים עמדי והנה בגמרא פ"ד דר"ה דל"ב ע"ב

ס"ל לרי"ן דפסוק שמע ישראל הוא עולה למלכיות וצ"ל אמאי לא אמר כן עד פסוק אנכי כו' שע"ז ארז"ל קבלו מלכותי ע"כ נ' דענין מלכיות זהו מענין ה' אחד וכן אין עוד מלבדו. להוציא מענין המשתף ש"ש וד"א כו' וזהו דוקא מב' הדברות דאנכי ולא יהי' לך ולא מדבור אנכי לבד וע"כ דווקא פסוק שמע ישראל שיש בו קבלה לב' הדברות אנכי ולא יהי' עולה במקום מלכיות.

ראה * אנכי נותן לפניכם. מהו לפניכם הול"ל לכם, הנה פב"פ דיבר ה' עמכם וארז"ל ע"ז ברבות כי תבא זכה הפחות בימי משה מה שלא זכה הגדול שבנביאים יחזקאל, וצ"ל א"כ מהו ההפרש בינם לבין משה שבמשה נאמר ודבר הוי' עם משה פא"פ כו', והנה בחי' זו דפב"פ דיבר ה' עמכם נשאר לעולם אף לאחר מתן תורה כמשארז"ל כה"ג על פא"פ דגבי משה מה כביכול אור פנים שלמעלה קיים לעולם ולעולמי עולמים כו' והיינו שבחי' זו נמשך שם הוי' בפנימיות של כאו"א מישראל היו"ד הוא בחי' חכמה משכיל לאיתן כו' משכיל הוא בחי' שלמעלה מן השכן וכענין שתוך כך עלה במחשבה וכך יש בחי' זו בכאו"א וכמ"ש מזה בד"ה ענין ק"ש בלקו"ת פ' ואתחנן והיינו לפי שעלה במח' סתימאה הנ"ל ועמ"ש מזה בד"ה יונתי בחגוי ובביאורים שם ולכן נק' האזרחי דהפי' תושב הארץ מאז ומקדם הוא הבחי' שארץ קדמה שבמח' הקדומה ושם עלו שרש נש"י וע"כ הם אזרחי ארץ חפץ הנ"ל ורש"י בתילים רסי' פ"ט פי' איתן האזרחי ע"ש מי העיר ממזרח לשון זריחה והוא מקור בחי' וזרח השמש שמש ומגן הוי' כו', אך אזרח לשון עתיד הוא מקור זריחת אור שגנז ביום הראשון שלמעלה מבחי' שמש ומגן כו' ולכן מה שהאיר ממזרח נק' רק העיר מלשון הארה לגבי בחי' כל האורח לע"ל בחי' גילוי אור הגנוז כו' וה"ה בינה רחובות הנהר וזהו"ע נקודא בהיכלא היכל ה"י כ"ל היינו בשע"ב הנמשכים מן היו"ד נודע בשערי' כ"ח לפושע"ד כמ"ש בלקו"ת פ' מטות בד"ה עיני כל אליך ישברו והחכ' הוא נקודא כי להיות ההמשכה מאוא"ס א"א רק ע"ד נקודא א' שאל"כ לא יוכלו לקבל וז"ש ויצא כברק חיצו כו' ועוד כי כל מה שקרוב יותר לאוא"ס ב"ה הוא בבחי' אין וביטול בתכלית דכולא קמיה דוקא כל"ח וכמ"ש באג"ה ד"ה קטנתי מכל החסדים ולכן החכ' נק' אין לפי שבה שורה אוא"ס, וזה שארז"ל פ"ב דערכין ד"ו סע"ב שילוח היה מקלח מים בכאיסר שלח המלך והרחיבו ונתמעטו מימיו כי מעיין השילוח שרשו מחכמה וז"ש ההולכים לאט ע"ד דברי חכמים בנחת נשמעים כו' וכמו כהנים ולוים שהלוים שרשם מבינה הם בשיר לארמה קלא וכהנים שהם בחכ' עבודתם בחשאי מרוב הביטול כו' גם שילוח כענין המשלח מעיינים בנחלים כו'. ולכן מקלח מים רק בכאיסר שהוא בחי' אין ואינו יש מיעוט הכלי וריבוי האור כו' וכשהרחיבו להיות בחי' יש נתמעטו מימיו שאין אוא"ס שורה בבחי' יש כו' ולכן אין

ראה: בכת"י נמצא מאמר זה כאן.

אוא״ס שורה בבינה אלא ע״י אמצעות החכמה כו׳ ולכן צ״ל בחי׳ הבן בחכ׳ וחכם בבינה ועד״ז תושב״כ ותושבע״פ אשר בתושב״כ נאמר כל דבר בקיצור נמרץ כמו לחכימא ברמיזא ע״ד מי שילוח הנ״ל ותושבע״פ נעשה רחובת הנהר כו׳ ונחל איתן שיומשך בהמדות וזהו המתפלל צריך לכרוע עד שיראה איסר כנגד לבו שיומשך מהמוח בלב בחי׳ נחל איתן שהוא כענין מי השילוח שהי׳ מקלח מים בכאיסר כו׳ ועמ״ש מזה בתו״א בס״פ חיי וזהו הוי״ו דשם הוי׳ ואח״כ ה׳ אחרונה מדו״מ שמבחי׳ איתן נעשה תניא שהתנאים הם איתנים כו׳ כמ״ש מזה בד״ה ואלה שמות בנ״י וגם וצדקה כנחל איתן כו׳ אך בגלות אין השם שלם כמ״ש בלקו״ת בד״ה ראה אנכי ולע״ל ומל ה׳ כו׳ והטיבך זהו בחי׳ גילוי בחי׳ איתן כל האזרח בישראל כו׳ וזהו״ע ראה אנכי נותן לפניכם ברכה כו׳ לפניכם דוקא כי הנה כל הנביאים נתנבאו בכה בחי׳ כדמותינו יחו״ת ומשה נתנבא בזה וכמ״ש בד״ה ראשי המטות ולכן בחי׳ פב״פ הוא למעלה מבחי׳ הנביאים עכ״ז אינו דומה כלל לבחי׳ משה כי פב״פ היינו שבחי׳ פנים העליונים דיחו״ע נתלבשו בפנים דיחו״ת וכענין שילוב הוי׳ באד׳ שנת׳ בלקו״ת בביאור ע״פ שובה ישראל ששם הוי׳ מאיר ע״י שם אד׳ ע״ד לא כמו שאני ניכתב אני נקרא כו׳ והוא כמו שמשיג השכל ע״י המשל עכ״ז הוא למעלה ממדריגת שאר הנביאים שלא השיגו רק שם אד׳ לבד כמ״ש בישעי׳ ואראה את אד׳ יושב על כסא כו׳ אבל בנש״י נאמר פב״פ דיבר הוי׳ שהשיגו גילוי שם הוי׳ ממש כמו שהוא נכתב ולא כמו שהוא נקרא באדנות כו׳ ועמ״ש כה״ג בתו״א בד״ה וידבר אלקים כו׳ וארא אל אברהם בענין ושמי הוי׳ לא נודעתי להם דהפי׳ שם הוי׳ קודם שבא בהתלבשות בשם אלקים כו׳ בחי׳ זו לא נודעת להם רק למשה וע׳ בזהר וארא דכ״ג ע״ב אבהן הוי חמא מגוי כו׳.

והנה על זה נאמר ראה אנכי נותן לפניכם ברכה שהברכה הוא בבחינת לפניכם שיוכלו גם כן לקבל לעתיד לבא הגילוי דבחינת פנים בפנים וכמאמר רז״ל על פסוק ביום ההוא יהי׳ הוי׳ אחד ושמו אחד שעכשיו לא כמו שאני נכתב אני נקרא אבל לע״ל יהי׳ גילוי שם הוי׳ ממש ועז״נ ולא יכנף עוד מוריך כו׳, וזהו מלך ביופיו תחזינה עיניך בישעי׳ ג׳ י״ז דקאי על לע״ל כי פי׳ ביופי זהו ע״ד הנך יפה דודי ש״ע נהורין כו׳ כמ״ש בלקו״ת בביאור ע״פ כי תצא כו׳ וזהו התפארת נתבאר כי חכמת אדם תאיר פניו באור פני מלך חיים ולע״ל שיהי׳ גילוי פנימי׳ התורה ישקני מנשיקות פיהו זהו מלך ביופיו כו׳ תהו הברכה לפניכם כו׳ וכמ״ש ישר יחזו פנימו אך ברכה זו היינו ע״י אשר תשמעו אל מצות הוי׳ כי סוף מעשה במח׳ תחלה שלכן ארץ קדמה במח׳ וזהו בחי׳ אזרח הארץ שמזה נמשך הגילוי כל האזרח בישראל כו׳ וכמ״ש כ״א בזאת יתהלל המתהלל כו׳ השכיל וידוע אותי היינו בחי׳ משכיל לאיתן הנ״ל והיינו כי אני עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ דווקא שע״י מעשה דוקא יומשך בחי׳ הגילוי הנ״ל.

הובא בספרי מי כהוי׳ אלקינו בכל קראינו אליו, ולא למדותיו, כ״ב הפרדס של״ב פ״ב בשם הספרי ובכל ספרי הקדמונים ומביאים ראי׳ מזה שעיקר התפילה והקריאה צריך להיות אל עצמות המאציל ולא למדותיו הם ע״ס הנאצלים שלו ית׳ (וזהו רבותא יותר ממ״ש הרמב״ם בפי׳ המשניות פ׳ חלק בענין השלשה עשר עיקרים העיקר החמישי שאליו בלבד יכונו כל המחשבות ויניחו כל מה שזולתו דר״ל שלא לבקש משום מלאך כו׳ וזהו אינו רבותא כלל כי המלאכים הן נבראים ופשיטא שאין לבקש מהנברא כ״א מהבורא, אבל הספרי ר״ל דאפילו מדותיו ית׳ שהן אלקות דהיינו ע״ס דאצי׳ עכ״ז אין לקרוא ולבקש מהם ח״ו רק מהבורא ית׳ ממש והע״ס הם רק כלים אצל אורו ונק׳ עשר תיקונין וכמ״ש בתו״א בד״ה פתח אליהו) ומקשים ע״ז ממארז״ל ע״פ ולדבקה בו וכי אפשר לדבק בשכינה כו׳ אלא הדבק במדותיו מה הוא רחום אף אתה רחום כו׳, דמשמע איפכא שא״א לדבק בשכינה הוא עצמו׳ אא״ס ב״ה (בחי׳ מל׳ דא״ס שנק׳ שכינה כידוע) דלית מח׳ תפיסא בי׳ כלל זולת הדבק במדותיו הם ע״ס שלו ית׳ ומעתה איך נאמר בספרי בכל קראינו אליו אליו ולא למדותיו (ומיהו הקושיא אינו קושיא דיש חילוק בין הדבק ובין הקריאה להתפילה, שלדבק ודאי א״א מאחר דלמחתב״כ אבל לקרוא ולבקש ודאי אפשר כי במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו אך מצאתי בר״ח ש׳ הענוה פ״א שהביא המדרש ע״פ כל אשר יקרא בשם ה׳ ימלט. וכי האיך אפשר לו לאדם לקרוא בשם ה׳ אלא יקרא המקום רחום וחנון שנא׳ רחום וחנון ה׳ אף אתה היה רחום וחנון ועושה מתנת חנם כו׳ הוי רחום כו׳ עכ״ל הרי דבחי׳ הדבק במדותיו זהו ענין אשר יקרא בשם ה׳ ממש ועוד שהפרדס כתב מטעם אחר כי כל השמות הם בהתלבשות אא״ס בע״ס אבל א״ס ב״ה בכבודו ובעצמו אין נתפס בשום אות ומלה שיגבילוהו כי הנה השם יש בו הוראה על עצם המהות כנודע מענין וכל אשר יקרא לו האדם הוא שמו וא״כ באא״ס עצמו אין שייך שאותיות אלו יגבילוהו להיות הוראה על עצם מהותו כ״א זהו שייך בבחי׳ האור וההמשכה ממנו הנמשך להיות כל ההויות ע״ז אמרז״ל בב״ר פי״ז שאמר אדם הראשון לך נאה להקראות ה׳ שאתה אדון לכל בריותיך כו׳ שאותיות שם הוי׳ יו״ד צמצום וא״ו המשכה מורים על בחי׳ ההארה והמשכה מאא״ס ב״ה להיות ממכ״ע וסוכ״ע כו׳ משא״כ מהו״ע ית׳ עז״נ אנכי מי שאנכי דלא אתפס בשם כלל וכמ״ש מזה סד״ה ביום הזה יכפר וא״כ כשאומרים אל או אלוה כו׳ ע״כ הכוונה באא״ס כשמלובש בע״ס כו׳ ע״ש), ומתרצים שהכוונה בהקריאה אליו ולא למדותיו היינו אל בחי׳ אא״ס ב״ה המלובש בתוך הכלים דע״ס שלא תהי׳ הקריאה אל מדותיו הם הכלים דע״ס בלבד כי איך אפשר שישאל מעבד המלך ולא מהמלך כו׳ אלא שהכוונה הוא אל בחי׳ פנימיות האורות המלובשים בהם שנמשכו מאא״ס ב״ה ובזה בלבד נאמר אליו ולא למדותיו (כי האור המלובש בע״ס נק׳ אליו ממש כי אף שהאור הזה הוא מצומצם לגבי האור א״ס ממש הנה ע״ז יצדק המשל הנז׳ במד״ר בראשית פ״ד א״ל מה אם אתה שאתה בו״ד אתה משנה עצמך בכל מה שתרצה מי שאמר והי׳ העולם עאכו״כ הוי כשהוא רוצה הלא את השמים ואת הארץ אני מלא וכשהוא רוצה הי׳ מדבר עם משה מבין שני בדי הארון עכ״ל המדרש, וכענין זה ממש הוא ענין הנ״ל דהנה בחי׳ את השמים ואת הארץ אני מלא בהשוואה אחת זהו בחי׳ סוכ״ע השוה ומשוה כו׳ והוא קודם התלבשותו בע״ס, וענין כשהוא רוצה הי׳ מדבר עם משה זהו ענין התלבשותו ית׳ בע״ס דאצי׳ וזהו אני הוי׳ פי׳ אני

היינו מהו״ע ית׳ הוא ממש הוי׳ בחי׳ המלובש בע״ס דכולא חד וזהו ג״כ ענין אני ה׳ לא שניתי שאין שום שינוי כלל באמת בין בחי׳ אני שהוא מהותו ועצמותו ית׳ ובין היותו בחי׳ הוי׳ שנמשך אורו בע״ס דאצי׳ הכל אחד ולא שניתי כו׳ כנ״ל, וא״כ לפ״ז כשמכוין לאא״ס המלובש בע״ס דאצי׳ ה״ז נק׳ בכל קראינו אליו ממש ודבריהם אמת בזה) אבל אל עצמות אא״ס ב״ה הפשוט בתכלית הפשיטות המרומם לבדו למע׳ מגדר וסוג ע״ס למתב״כ, ועז״נ מארז״ל וכי אפשר לדבק בשכינה אלא הדבק במדותיו פי׳ בבחי׳ ע״ס דוקא כנ״ל (ובאמת זהו דוחק דהדבק במדותיו ר״ל בהכלים דע״ס ממש כמאמרם מה הוא רחום אף אתה רחום כו׳ כי זהו ענין קריאה ובקשה שיהי׳ שייך לומר שיכונו המחשבות אליו לבד כו׳) ומביאים עוד ראי׳ ממארז״ל במדרש תילים ססי׳ צ״א ע״פ כי ידע שמי ח״ל אריב״ל בשם רפב״י מפני מה מתפללין ישראל בעה״ז ואין נענין ע״י שאינם יודעים לכוון בשם המפורש אבל לע״ל הקב״ה מודיען כמ״ש למען ידע עמי שמי באותה שעה הן מתפללין ונענין שנא׳ יקראני ואענהו עכ״ל ופי׳ בתולעת יעקב בההקדמה כלומר השם הראוי לאותו מדה ולאותו דבר עד שידבק במחשבתו ובדיבורו בשם ההוא ותקבל הנפש החכ׳ והשפע ממקור הכל ע״י השם ההוא בטוהר מדותיו בהיותו ראוי לדבק במדותיו ית׳ שלא יהי׳ העוונות מבדילים עכ״ד, ומזה משמע שהקריאה הוא בשמותיו ית׳ הם הע״ס שלו פי׳ אל בחי׳ האורות פנימיות המלובשים בתוך הכלים דע״ס שמצטריך לכוין וליחד שם של ספירה ההוא שמצטרך בעת ההוא משא״כ כשאינו יודע לכוין בשם ההוא לכך אינו נענה, וממשלים משל בזה כמו עד״מ במלך בו״ד שיש אצלו שרים העומדים על הפקודים שעל האוצרות ממונה אחר ועל התבואה ממונה אחר ועל המשפט ממונה אחר כו׳ דכאשר מצטרך העבד לבקש על התבואות ואם שואל מן המלך שיעשה לו דין יבקש ממנו שיצוה אל היושב על המשפט שידין לו לא שיצוה זה אל הסוכן הממונה על האוצרות, כך הוא בענין התפילה שהוא לעולם לעילת העילות וסיבת הסיבות אלא שמכוין ההמשכה להמשיך השפע לאותה ספי׳ המתייחסת לאותו דבר שהוא מבקש עליו כמו שתאמר שבברכת על הצדיקים יכוין לספי׳ הנק׳ חסד כו׳ כ״כ בתשובת הריב״ש סי׳ קנ״ז בשם חסיד א׳ ומקובל גדול, ועד״ז מפרשים מארז״ל מפני מה ישראל צועקים ואינם נענין מפני שאין יודעים לכוין בשם שצריך לכוין בספי׳ ומדה ההוא וכמ״ש החסיד הנז׳ להמשיך השפע לאותה הספי׳ דהיינו בחי׳ אא״ס הנמשך ומתלבש בספי׳ ההוא (והריב״ש שם כ׳ אף שהוא טוב מאד אמנם מי מכניס אותנו בכל זה הלא טוב להתפלל סתם לשם ית׳ בכוונה והוא ידע באיזה דרך ישלים המבוקש כמא׳ הכתוב גל על ה׳ דרכיך ובטח עליו והוא יעשה, ויש להשיב על דבריו מהמדרש תילים הנ״ל דמשמע להדיא היפך דבריו, והטעם י״ל עפמ״ש בתו״א פ׳ וישב סד״ה בכ״ה בכסליו כי מחמת השבח שמשבחים כו׳ מעוררים וזהו הללוי׳ שיצא שם י״ה מהעלם לגילוי כו׳ ע״ש, וע״ע מ״ש בביאור ע״פ ואני נתתי לך שכם אחד בענין ע״ס הגנוזות והמשכתן מהעלם אל הגילוי בע״ס דאצילות זהו ע״י השבחים והברכות, וזהו״ע ששם עלו שבטים כו׳ להודות לשם הוי׳ ולכן ע״י שמכוין בתפילה באמרו בא״י אל השם ההוא שהוא פנימי׳ של אותה הספירה הוא מעורר וממשיך בחי׳ תוס׳ וריבוי אור מא״ס ב״ה ההוא לספי׳ ההוא ועמ״ש בסידור גבי ב״ש והיה העולם והיינו כי אנת הוא שלימו דכולהו ואנת הוא ממלא כל שמהן כמ״ש בד״ה שובה ישראל עד גבי ממעמקים קראתיך הוי׳ שממשיך מבחי׳ ממעמקים להיות גילוי שם הוי׳ ועמ״ש

בתו"א פ' בשלח בד"ה אשירה לה' כי גאה גאה ובד"ה ואתחנן אל ה' בפי' חנון ורחום ה') כ"ז הוא דעת המקובלים ומכללם הפרדס שיש בפי' אליו ולא למדותיו אך ההכרע האמת שביניהם הוא שיש הפרש בין בחי' ק"ש לתפילה, שבק"ש צ"ל בחי' הקריאה והזעקה מנקודת הלב באהבת מאדך שהוא בל"ג ותכלית (כמשמעות פי' המלות דתיבת מאד בכל (בל"א זייער) אל עצמות אא"ס ב"ה דוקא הפשוט בתכלית הפשיטות המרומם לבדו שלמע' מבחי' ע"ס הנאצלים (דלא כדברי המקובלים הקודמים) וזהו בכל קראינו אליו אליו ממש ולא למדותיו דהיינו אל מהו"ע ית' שלמע' מע"ס הנאצלים כו' (וזהו כהוי' אלקינו בכל קראינו אליו הכ"ף של כה' מורה על בחי' כ"ע שלמע' מהחכ' אשר החכ' מאין תמצא מבחי' כתר כמבואר לקמן ובחי' כתר הוא ממוצע בין א"ס ב"ה לנאצלים, ולכן נרמז באות כ' שיש בו ב' בחי' ע"ס דעתיק וא"א, והנה בחי' עתיק הוא בחי' תחתונה שבאא"ס ב"ה ממש וע"כ זהו בחי' בכל קראינו אליו ממש כי הוא למע' גם מבחי' שרש הנאצלים כו'.

והנה הטעם שבחי' אליו ממש הוא בק"ש, כי הנה ק"ש נק' יחוד או"א אשר החכ' מקבל בחי' המשכה זו מא"א וא"א מעתיק ועתיק מלמע' כו' עד מאוא"ס ב"ה ממש נמשך אור חדש כו' כמ"ש בפע"ח ובלק"ת פ' וירא נמצא בחי' זו היא הקריאה אליו ממש דהיינו באמרו שמע ישראל ה' אלקינו כו' יכוין לעצמיות אא"ס ממש והוא נמשך ע"י שהוי' בחכ' כו' ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י בענין כת אחת אומרת קדוש פעם א' שזהו ג"כ ע"ד הקריאה אליו ממש ועז"נ שרפים עומדים ממעל לו ממעל לבחי' הוי' המורה על המשכת כו' אבל שמו"ע הוא יחוד זו"נ דהיינו לאור שנמשך האור חדש מא"ס ב"ה ממש בק"ש הנה הוא נמשך בע"ס דז"א ונוק' שבהם וע"י נמשך האור לבי"ע, נמצא מ"ש אך ההכרע כו' זהו ע"פ קבלת האריז"ל שפי' שק"ש זהו יחוד או"א מה שנמשך מא"א ועתיק ומלמע' מע' כו' כנ"ל וא"כ הקריאה לזה הוא אליו ממש, ושמו"ע פי' האריז"ל יחוד זו"נ והיינו ענין לכוין בשם כו') אך בתפילה בלבד צדקו דבריהם להיות הכונה בפנימיות האורות המלובשים בתוך הכלים דע"ס הנאצלים, וזהו כוונת רז"ל במה שאמרו מפני מה ישראל צועקים בתפלה דוקא ואינם נענין מפני שאינם יודעים לכוין בשם כו' בהיות ח"י ברכאן דצלותא הם הכל בחי' המשכת השפע מלמע' למט' שיורדת השפע דרך הכלים דע"ס הנאצלים דוקא שלזאת מצטרך לכוין בכוונת הלב השם ממנה דוקא.

קיצור מ"ש הפרדס בפי' אליו ולא למדותיו שיכוין לשם היינו אא"ס כשמלובש בע"ס דאצי' שזה נק' אליו ולא למדותיו הם הע"ס עצמן וע' בב"ר פ"ד מה אם אתה כו' והביאו משל ע"ז ושהריב"ש דחה משל זה ויש סתירה על דבריו מהמדרש תלים אך ההכרע שבק"ש יכוין אליו ובשמו"ע כדברי הפרדס ויש גילוי לזה ע"פ כהאריז"ל בכוונת ק"ש ותפלה.

ב) **וביאור** הדבר בענין לכוין בשם היינו בהיות ידוע שהשמות הם בחי' הפנימיות האורות של הכלים דע"ס הנאצלים (היינו שהכלים דע"ס יש להן לכ"א שם מז' שמות שאינם נמחקים שם אל בחסד ושם אלקים בגבורה ושם צבאות

בנו״ה שם שדי ביסוד והשם ההוא הוא חיות של הכלי ר״ל התיות מאא״ס הנמשך להחיות עצם הכלי בחי׳ החסד או הגבורה והכלים השמות האלה הם בחי׳ כלים אל האור והפנימיות הנמשך בהם מאוא״ס ב״ה אשר האור הוא בחי׳ שם הוי׳ היינו שם הוי׳ בניקוד קמץ הוא בכתר ושם הוי׳ בניקוד פתח הוא בחכ׳ ושם הוי׳ בניקוד סגול בחסד ושם אל שהוא בכלי החסד הוא היכל וכלי אל הרוחניות הנרשם בשם הוי׳ בניקוד סגול כדמות הגוף אל הנשמה וכמ״ש בפרדס ש׳ עשרי׳ הוא שער השמות פ״א ועמ״ש בענין זה בתו״א פ׳ בא בד״ה בעצם היום הזה ובפ׳ נח בד״ה הן עם א׳ ושפה א׳ לכולם ועוד נת׳ מזה בביאור ע״פ את שבתותי תשמורו וזה ענין המאמר ואי אנת תסתלק מינייהו אשתארן כגופא בלא נשמתא דהיינו בהסתלקות האור שהוא שם הוי׳ מהכלי אף שנשאר ש׳ המחי׳ את הכלי עכ״ז נק׳ בחי׳ כגופא בלא נשמתא, ועמ״ש מזה בסידור ש׳ השבת ששרש הכלים מהרשימו שנשאר אחר הצמצום והאורות הם מבחי׳ הקו מאוא״ס הנמשך אחר הצמצום כו׳ גם י״ל משום שענין הכלים הוא בי״ע שבאצי׳ והאורות הוא בחי׳ אצי׳ שבאצי׳ והוא ענין איהו וגרמוהי חד וענין איהו וחיוהי חד וכמו שאין ערך בי״ע לגבי אצי׳ כך אין ערוך הכלים לגבי האורות וזהו ענין כערך הגוף אל הנשמה גרמוהי לגבי חיוהי ולכן אי אנת תסתלק כו׳ וע״כ זהו ענין לכוין בשם דהיינו להמשיך האור ע״י שם הוי׳ בתוך הכלי וגם שיומשך תוס׳ וריבוי האור ובסה״מ דקי״ג ע״ב פי׳ אי אנת תסתלק דקאי על פנימי׳ העליון המלובש בשם הוי׳ ויש לכוונו עם מ״ש בפרדס שם שיש עוד שם בחי׳ הוי׳ דכללות האור והפנימיות מה שבחי׳ שמות ההוי׳ שבכל ספי׳ הוא לבוש לזה כו׳ ע״ש) וכמו הנה שם הוי׳ בניקוד פתח הוא בחי׳ אור החכ׳ ראשית הנאצלים (כמ״ש בפע״ח ש׳ העמידה פי״ט וע׳ בפרדס ש׳ הנקודים דפי׳ בע״א אך עכ״ז כתב ולפעמים יתיחס הפתח אל החכ׳ וע׳ בזח״א תולדות דקמ״ה סע״א ע״פ פיה פתחה בחכ׳ בגין דאיהו סתימא כו׳ וכד שארי להתפשטא בחכ׳ כו׳ משמע ודאי פתח הוא בחכ׳) והיינו כי החכ׳ מאין תמצא והוא הכתר דאצי׳ שנק׳ אין מצד שהוא סתים ונעלם כדכתיב ישת חשך סתרו שהוא מקור החכ׳ הגילוי דאצי׳ שהמשכת החכ׳ ממקורה אין האמיתי ראשית הגילוי שלה תחלת נביעתה ממקורה שנפתח מקורה אין האמיתי הנעלם ומתחיל לנבוע ראשית הגילוי של החכ׳ זהו ע״י שם הוי׳ בניקוד פתח שהוא בחי׳ פנימי׳ אור החכ׳ כמו שהיא נעלמה עדיין במקורה ושרשה בחי׳ אין דאצי׳ והאור מתחיל להתגלות ולנבוע מן המקור האין שנפתח מקורו ע״י הפתח דהוי׳ שיומשך ויתגלה בכלי החכ׳ דאצי׳ שלזה מורה נקודת הפתח שתחת ש׳ הוי׳ שהוא פתיחו דיודי״ן שנפתח המקור המעיין הנובע מאין דאצי׳ ומתחיל לנבוע ולהתגלות מההעלם המקור בכלי החכ׳ דאצי׳ (כמו בנפש האדם תחלת הברקת החכ׳ המבריק במוחו מלמע׳ מהשכל דהיינו כשנובע בשכלו פתאום השכלה חדשה שמאין תמצא שאין מורגש המקור מאין נובעת החכ׳ ההיא לזאת התחלת וראשית הגילוי שלה שנפתח מקורה שלה אין האמיתי זהו בחי׳ אור הפנימי׳ של החכ׳ שג״כ יתלבש בכלי השכל שבמוחו ובפי׳ פותח את ידיך פי׳ בתולע״י ב׳ יודי״ן יו״ד דהוי׳ ויו״ד דאד׳ והיינו כי הם ב׳ בחי׳ חכ׳ ח״ע וח״ת מה שכ״א היא בחי׳ פתח וזהו ג״כ ענין פתחו לי שהמל׳ הוא בחי׳ הפתח תרעא לאעלאה אלא שנק׳ מפתחות החיצונים אמנם הח״ע הוא בחי׳ מפתחות הפנימי׳ כי בחכ׳ מלובש אוא״ס כו׳ ואפשר זהו ענין פתוחי דיודי״ן שזה ההמשכה שיומשך גילוי היו״ד מהעלם הכתר צ״ל

קדים יפתח ה' לך את אוצרו הטוב ופתחת עליו פתחי חותם, והנה עוד י"ל בענין פתוחי דיודי"ן כי הנה היו"ד הוא צמצום והה' התפשטות ומבואר בד"ה לך לך שלהיות התפשטות וירידה זו נמשך הכח לזה ממקום עליון יותר כו', ועד"ז אפ"ל ענין פתוחי דיודי"ן שזה ההמשכה שיומשך גילוי היו"ד מהעלם הכתר צ"ל מקור להמשכה זו עוד מלמעלה יותר כו', ועד"ז נת' במ"א בענין אוירא דע"ג מו"ס ששם הארת רדל"א והוא הגורם שיומשך ממו"ס לחכ' דאצי' עד"מ באדם מי הוא המכריח כח השכל שיומשך ממנו נביעת השכל זהו ודאי כח עליון יותר מכח השכל שבמוח גם נת' במ"א שהמחבר סוכ"ע הנק' א"א רצה"ע עם ממכ"ע שהוא ח"ע היא בחי' הגבוה משניהם דהיינו עתיקא קדישא והרי התחברות זו זהו ענין הפתח הנ"ל שיומשך ראשית הגילוי כו' והוא נמשך מלמע' גם מבחי' א"א כו' וכה"ג נת' במ"א ע"פ מאמר הזח"ג אמור דק"ג ע"ב יעקב אומר אז יבקע כשחר אורך בענין יגת"ד ששרש בקיעה זאת נמשך מבחי' שלמע' מהמוחין עצמן ע"ש בסידור ש' חג הסוכות ועמ"ש במ"א בענין עשר עומקים עומק גימט' גבורה להיות נפתח המעיין דק כו' והוא המשכה להיות התהוות ע"ס כו' וזהו כענין מפתחות הפנימי' הנ"ל) ולזאת בברכת אתה חונן לאדם דעת צריך לכוין בשם הוי' שבניקוד פתח להיות נפתח מקור חב"ד דאצי' שהוא אין האמיתי דכתר דאצי' ויבוא השפע של האורות דחב"ד דאצי' בתוך הכלים דחב"ד דאצי' וזהו אתה חונן לאדם דעת כו' וחננו מאתך חכ' בינה ודעת (ועמ"ש בד"ה ואתחנן אל הוי' ושם יובן ענין וחננו כו') והנה אח"כ בברכת השיבנו צריך לכוין ש' הוי' בניקוד צרי הוא בבינה והתשובה הוא מע"י בינה לבא וכנודע שזהו ענין תשובה קדמה לעולם והנה בפרדס שער הנקודים פ"ד כ' וז"ל צרי שני נקודות הם שני המאורות הגדולים שהם ת"ת ומל' בהיותם גדולים ושוים כו' והנה ידוע כי מציאות סוד יחודם להיותם שני המאורות הגדולים הוא ע"י הבינה כו' ע"ש וזהו במקום שבע"ת עומדין אין צד"ג יכולים לעמוד כי הבע"ת גורמים שיהי' היחוד ע"ד שהי' קודם המיעוט שני המאורות הגדולים כו' דהיינו ע"י הבינה ועד"ז הוא עליות המל' ביוה"כ וע' מענין שני המאורות הגדולים בזח"א פ' בראשית ד"כ ע"א ובמק"מ שם) ועד"ז כשמצטרך לבקש פרנסה וכלכלה אזי צריך לכוין בשם של מדת הגבורה שהוא אור הפנימי של הגבורה שנק' צפון העליון כמ"ש מצפון זהב יאתה וגו' וכשמצטרך לבקש חיים ארוכים אזי מצטרך לכוין בכוונת הלב לשם המיוחד האור הפנימי של ספי' החסד וזהו מכלכל חיים בחסד כו' שהוא בחי' שם הוי' בניקוד סגול (וע' בפרדס שם פ"ד בענין ועבד הצרי הסגול והאריך שם וטעם א' כתב כי הצרי הוא בבינה והסגול בחסד והחסד הוא עבד הבינה, והענין כי הבינה נק' כי עמך מקור חיים והחסד שהוא המשכת החיים ממקור החיים הרי הוא מקבל מהבינה, וגם בעץ חיים כתיב ועל יובל ישלח שרשיו ובינה נק' יובל כו', ועמ"ש מענין סגול סד"ה אסרי לגפן ובד"ה נאוו לחייך בתורים) ובברכת רפאינו יכוין שם הוי' בניקוד חולם שהוא אור הפנימי של ת"ת שהוא בחי' רחמים שלמעל' שמשם נמשך הרפואה.

ג) **והענין** כי הנה בפרדס ש' י"ט פ"ד הביא בשם התיקונים חולם מסט' דעמודא דאמצעיתא משם רועה אבן ישראל כו', והיינו כשהמל' היא עטרה על הת"ת ואז נק' עטרת ת"ת ע' זח"ג תזריע מ"ב ב' ואז הוא חולם על ו' כו' לראש

פינה כו׳ עכ״ד ופי׳ וענין שהיא עטרה על ראשו זהו ע״ד לא זז מחבבה עד שקראה אמי ונת׳ ענין זה בתר״א פ׳ מקץ סד״ה רני ושמחי בת שבחי׳ זו הוא ע״י למס״נ באחד בק״ש שלמע׳ מהחכ׳ ובחי׳ זו היא מקור התורה כו׳ ע״ש וע״כ ע״י בחי׳ עטרה וכתר זה נמשך הרפואה שהוא המתקת הדינים שאף שע״פ דין כי אין יסורים בלא עון אך הסולח לכל עוניכי הרופא לכל תחלואיכי, והנה הדין שרשו בחכ׳ שכך מחייב החכ׳ אבל ע״י הכתר נמתק הדין ע״י ת״ת קו האמצעי כו׳, וזהו שדוקא ע״י שם הוי׳ בניקוד חולם שהוא בחי׳ עטרה על ראשו שהוא למע׳ מהחכמה משם מקור הרפואה, והנה בת״ז שם לשם שבו ואחלמה הוא בחי׳ חולם. והנה על אבן אחלמה הי׳ כתוב יששכר לפי פירש״י בפ׳ תצוה גבי איש על שמו וזהו כמו דברי הת״ק בסוטה פ׳ ואלו נאמרין דל״ו סע״א לענין האיפוד ויששכר הוא בחי׳ תורה שהוא בחי׳ ת״ת והחולם שעליו בחי׳ עטרת ת״ת כתר תורה וז״ש רפאות תהי׳ לשריך, והנה במ״א ע״פ המאמר זח״ג במדבר קי״ח ע״ב נת׳ דרפואות היינו המתקת הגבורות והיינו ג״כ בחי׳ המיצוע כמו הרחמים אלא שמדה״ר הוא בז״א ורפואה במל׳ כידוע שע״י יחוד זו״נ הנה המל׳ מקבלת מז״א ג״כ אלא שהמל׳ נוטה כלפי גבורה והז״א נוטה כלפי חסד, והענין שהרפואה הוא בחי׳ המתקת הגבורות שהי׳ כבר שהרי רפואה לא שייך אלא על מכה וגם הרפואה הוא בבחי׳ התגברות אבל הרחמים הוא נוטה יותר אל החסד אלא שהוא כלול מגבורות כמ״ש כי נכמרו רחמיו שהוא מחמימות כי בלא חמימות כלל אינו מרגיש הרחמנות אך החמימות שבגבו׳ הוא שמתכעס והחמימות שברחמנות שמתחמם בעבור צער חבירו ולכן הוא נוטה יותר כלפי החסד וגם לפעמים החסד יורד תחלה שמקדים רחמי׳ לרוגז שמרחם מתחלה שלא תבא עליו צרה ח״ו כלל ולפי״ז שהרפואה הוא במל׳ ושרשה מהגבורות הממותקות לכן זהו ע״י ניקוד חולם שהוא בחי׳ עטרה על ראשו דוגמת אימא עילאה שמקבלת מגבורות דע״י ונק׳ אסוותא דכולא מ״י ירפא לך כו׳ ועמ״ש עוד מענין רפואה בד״ה כתפוח בעצי היער, ועוד יש להעיר ממה שהרפואה נמשך ע״י ת״ת ממ״ש בתר״א פ׳ נח בענין שבת״ת גם הכלי הוא מש׳ הוי׳ כו׳ ע״ש וע׳ בזח״א פ׳ נח דס״ו ע״ב ע״פ וירפא את המזבח כו׳ משם מבואר שהרפואה הוא התיקון בבחי׳ מל׳, והענין כמ״ש כי חולת אהבה אני מחמת שיורדת ומסתרת בבי״ע כו׳ והרפואה לחולה זה הוא כשנמשך בה הגילוי מא״א ע״י הת״ת ונק׳ יחוד זו״נ כנ״ל, וז״ש שם דא ברית קיימא כו׳ דהא מקיים להההוא אתר כו׳ וזהו ענין וירפא ועמ״ש מזה בד״ה והי׳ מדי חדש כו׳ ולפ״ז ענין החולם הוא מה שנמשך לז״א מאימא עילאה בשביל יחוד זה כמ״ש בזח״א בראשית ד״נ ע״א ור״פ וארא בענין עד תאות גבעות עולם כו׳ וזהו ענין ואחלמה דגבי יששכר כנ״ל ובמ״ר במדבר פ״ב איתא נפתלי אחלמה וזהו כעין דעת רחב״ג בסוטה שם לענין האיפוד וגם ע״ז י״ל עפמ״ש בזח״א ויחי דרמ״ו ע״ב נפתלי אילה שלוחה כו׳ מאתר עמיקא דלעילא שהוא מבחי׳ כתר כמ״ש במ״א.

והנה בברכת המינים ש׳ הוי׳ בניקוד קמץ שהוא בכתר והענין כי הנה יניקת החיצונים נמשך ממקום גבוה כמאמר כמה ארך אפיים לפניו לפי שמצד הרוממות הכל כלא חשיב בד״ה בשלח פרעה, ועפ״ז אמרו שלא נברא העולם באות א׳ משום שממנו יש יניקה לבחי׳ ארור כו׳ אף שאל״ף מדרגה גבוה מאד בחי׳

כתר, אך הנה הרי כתיב רמה ידך בל יחזיין דוקא כאשר רמה ידך שהוא בחי' כתר אזי בל יחזיין וזהו כי גאה גאה כלומר מתגאה ומסלק אורו מן הגאים, ולכאורה זהו תרתי דסתרי אך נת' התירוץ ע"ז בד"ה ויקח המן את הלבוש ששני הדברים אמת שכשאינו מתגאה ומתרומם אזי יוכל להיות יניקה ע"ד שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך אבל כשמתגאה ומתרומם נותן לב לדקדק שלא יצא אור ההשפעה רק למי שנצרך וראוי, ועד"ז י"ל ענין ניקוד הקמץ דפי' בפרדס ש' הנקודים רפ"ה כי קמץ הוא ל' העלמו של הכתר כי הוא קמוץ וכמוס וסתים וכמ"ש רש"י פ"ק דכתובות ד"ה ע"ב זו קמיצה לקמוץ חופה שלש אצבעות על פס ידו וכן פרש"י בחומש ויקרא גבי מלא קומצו וצ"ע במנחות די"א דאמרינן חופה כו' וקומץ עכ"פ הקומץ וההעלם זהו ענין שלא יומשך השפע לשונאיו ואת עשו שנאתי ולכן כי גאה גאה נקוד גאה הראשון בחולם והשני בקמץ והנה צ"ל דבפ' מקץ כתיב ותעש הארץ בשבע שני השבע לקמצים ות"א לאוצרין וריבוי האוצרות זהו אדרבה ריבוי השפע היפך הקימוץ ומניעת השפע אך צ"ל דפי' קמוץ אינו מניעת השפע כ"א המניעה הוא רק שלא ילך למקום האיבוד אלא יהי' כנוס באוצרו והוא קיבוץ השפע למקום שנצרך ועד"ז י"ל מבחי' כתר ע"י ניקוד הקמץ נמשך שיומשך השפע בריבוי עצום לבחי' האוצר והכלי הראוי לקבל השפע ושלא יומשך למקום שאינו צריך כלל, והנה יראת ה' היא אוצרו וכתיב אשה יראת ה' היא תתהלל וקאי על כנ"י, ועד"ז י"ל פי' עצרת תהי' לכם עצרת ג"כ ל' קיבוץ ואסיפה כמו בחי' קמץ הנ"ל שהוא מה שנמשך וניקלט השפע בכנ"י גם קמץ ל' בור כמו שת"י באחת הפחתים בחד קומצא וכן תרגום חופר קומץ והיינו מענין אוצר וזהו ענין יפתח ה' לך את אוצרו והוא ע"י הפתח דחכ' נמשך ומתגלה מבחי' הקמץ והאוצר דכתר עליון שנק' בית גנזיו כו' ועד"ז ענין החותם דנעילה דיוהכ"פ אשר חותם זה נמשך ממקום גבוה מאד וזהו כענין קמץ והפתח הוא עבד הקמץ כמ"ש בפרדס. שם) וה"ז כמשל הנ"ל במלך בו"ד שמצטרך לבקש ממנו פתקא להממונה ההוא שמצטרך לו שהממונה אינו יכול לעשות מאומה זולת בציווי המלך ששולח הפתקא לו כו' כך עד"מ למע' הספי' הם הכלים שבהם מלובשים האורות עליונים של המאציל ב"ה שכאשר מצטרך להמשיך שיחננו בחב"ד אזי צריך לכוין בשם הוי' בניקוד פתח שהוא שליח השפע (ע' זח"א ויחי דרמ"ו ע"ב וההוא קול אשתלח כו' ע' אגה"ק ד"ה ויעש דוד שם) כך למע' נקודת הקמץ מורה על סתימת הכ"ע. השפתים היפך הקמץ לכך למע' מורה על פתחי דיודי"ן שנפתח המקור דאין שהוא טמיר ונעלם דכתיב ישת חשך סתרו וגו', אבל הפתח במבטא שיפתחו השפתים היפך הקמץ לכך למעלה מורה על פתחי דיודי"ן שנפתח המקור דאין דאצילות להבי"ע שפע אור החכ' בבחי' גילוי דוקא כנ"ל, וזהו כוונת חז"ל מפני מה צועקין ואינם נענין שאינן יודעין לכוין בשם שזהו דוקא בתפילה כנ"ל, אבל בק"ש מצטרך להיות הרצוא מנקודת הלב אל מהו"ע ית' המרומם לבדו בבחי' אין ערוך אליו עד שאפילו החכ' דאצי' בעשי' גשמיות נחשבת קמי' במשקל ובפלס א' כדכתיב כולם בחכ' עשית עד שאין יתרון לחכ' דאצי' מן העשי' גשמי' ד' יסודות ארמ"ע הפשוטים דעשי' נגד מהו"ע ית' דכקכ"ח בשוה השוה ומשוה קטן וגדול דכחשיכא כאורה שוין כו' כידוע וזהו כמ"ש בספרי בכל קראינו אליו ממש ולא למדותיו ואפילו לא אל האורות פנימיים שבתוך מדותיו כ"א אל מהו"ע ממש כנ"ל.

ד) **וראי'** לכל הנ"ל ממי שתורתו אומנתו דמפסיק לק"ש לפי שהוא בחי' אליו ממש, ואינו מפסיק לתפילה שהוא לכוין בשם להמשיך לחיי שעה הוא המל' והתורה הוא חיי עולם המשכה לז"א כו' וכמ"ש במ"א בסידור ש' הק"ש שהוא ע"ד בכלל מאתיים מנה כו' בהמשכת המוחין במדות ע"י עסק התורה להיות השמים כסאי ממילא הם יענו את הארץ בחי' תיקון המל' הנק' חיי שעה, ואפ"ל עוד שהוא ע"ד שבשבת ויו"ט אין אומרים כלל י"ב ברכות האמצעות ואין אומרים במקומם רק ברכה א' מקדושת היום וצ"ל איך יומשכו כל הברכות שמבקשי' בחול בלי שום לכוין בשם השייך לכל המשכה, ולכן אפ"ל דמצד קדושת שבת ויו"ט נמשך המשכות אלו ע"י הברכה של קדושת היום כמו שממשיך הת"ח שתורתו אומנתו ע"י עסק התורה, כי הנה י"ב ברכות האמצעות הם כנגד י"ב שבטים או י"ב בקר שהים עומד עליהם מלמע' שדרך בם דוקא נמשך השפע לבי"ע והיינו ביומין דחול אבל בשויו"ט יש התגלות בחי' אצי' שהוא בחי' הים עצמו שעליהם מלמע' הכולל כולם כא' והוא גילוי עלמא דאתכסיא ע"כ ע"י ברכה א' זו כולל כל ההמשכות של פרטי הי"ב בחי' הנ"ל, ויובן המשל לזה ממ"ש במ"א בד"ה כנשר יעיר שיחזקאל ראה חיות המרכבה עליונה פני ארי' פני שור כי בזמן הגלות שאז נמשך השפע ע"י המלאכים אבל בימי משה כתיב אם אין פניך הולכים עמנו שנמשך האור מאצי' ממש שלא ע"י המלאכים ולכן נא' רואים את הקולות רואין את הנשמע כו' שאין שם שום התחלקות בין ראי' לשמיעה רק בבי"ע יש התחלקות ראי' הוא בחי' בפ"ע ארי' אותיות דאי' ראובן ראו בן בחי' ראי' שמעון כי שמע ה' בחי' שמיעה כו' והיינו כשנמשך ע"י המלאכים שהן נקראין ג"כ שבעה עיני ה' אני ה' אבל באצי' שהוא אלקות ממש כולל כל הבחי' כאחת לכן בגילוי בחי' אצי' הי' רואין את הנשמע ושומעין את הנראה, משא"כ אח"כ שירדו ממעלתן נמשך ע"י המלאכים אז הוא כל בחי' בפ"ע והוא כמשל תלמיד הגון לומדי' עמו דף גמ' בפעם אחת ויכול לקבל כולו אבל לתינוק קטן ההכרח ללמוד עמו מעט מעט פסקי פסקי ולחלק לחלקים ואם לאו לא יוכל לקבל כלל כו' ע"ש, ועד"ז יובן ענין י"ב ברכות אמצעות הם המשכות להיות מקור ושרש שיומשך ע"י י"ב בחי' הנ"ל כל בחי' הוא המשכה בפ"ע כמו שראי' בחי' בפ"ע ושמיעה בחי' בפ"ע, אבל בשבת ויו"ט שאז נמשך ונפתח מקור עליון יותר כמ"ש שער החצר הפנימי' הפונה קדים סגור יהי' ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח כו' ומקור זה כולל כל הבחי' הנ"ל כאחד ולכן סגי בברכה אחת דקדושת היום שהוא מקור כל הבחי' הנ"ל ובכלל מאתיים מנה ועד"ז מי שתורתו אומנתו כי הנה התורה נק' מפתחות הפנימי' והוא ג"כ מבחי' חצר הפנימי הפונה קדים כנ"ל כי התורה נק' משל הקדמוני אבל כל בחי' המשכות דחיי שעה נק' מפתחות החיצוני' שהוא בחי' מדת מלכותו ית' שנק' הארה וזיו כו' וכמ"ש בד"ה כי תשמע בקול ובד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו, וזהו ענין פותח את ידיך ב' יודי"ן יו"ד דהוי' הוא בחי' מפתחות הפנימיות ויו"ד דאד' הוא בחי' מפתחות החיצוני' ולכן מי שתורתו אומנתו בענין שנפתח ע"י מפתחות הפנימי' הוא פטור מן התפלה דחיי שעה שהוא מפתחות החיצוני' כי ממילא ומאליו יופתחו ג"כ מפתחות החיצוני' מלמעלמ"ט, ולא דמי למה שארז"ל בהי עייל דזהו מלמטלמ"ע דאזי גם מפתחות הפנימי' לא יוכל לפתוח אבל אנו מדברים במי שיש בו יראת שמים ותורתו אומנתו שכבר הגיע מלמטלמ"ע ע"י ק"ש ותורה לפתוח מפתחות הפנימי' ואזי ממילא יופתחו מפתחות החיצוני' כמשל התבית כשנתמלאה על כל גדותיה ממילא בוקע ממנה ונשפך ממנה גם לחוץ כו' ודו"ק.

עוי"ל בענין זה בדרך עמוק ועליון יותר, והוא עפמ"ש בפרדס שי"ט שיש שם הוי' שהוא שם העצם ר"ל הכולל עצמיות של ע"ס דאצי' והוא בלא ניקוד ויש עוד שם הוי' בכל ספי' מע"ס שם הוי' בניקוד קמץ בכתר ובניקוד פתח בחכ' כו' והוא ענין מה שנמשך ומתחלק לכל ספי' לע"ס ובחי' שמות אלו הם לבוש לשם העצם, וכ"כ שם עוד ריש ש' העשרי' והרמ"ע בס' פלח הרימון שע"ד פ"ב כ' ששם העצם היינו לא לעצם המאציל ח"ו אלא לפנימי' האצי' שהוא הנשמה בתוך הספירות והם אליו ככלים כו' ושמות ההוי' שהם בניקוד הם ענפים לבחי' נשמה הנ"ל ועוד שמות שאינן נמחקים שהם לבוש לבחי' הנ"ל והם הכלים או שהם חיצוני' הכלים שמות הוי' שבניקוד הם פנימי' הכלים ושם הכולל הוא האור והנשמה כו' וע' מזה בשל"ה בהקדמה ד"ג ע"ב וד"ד שהאריך בזה, והנה ענין לכוין בשם כבר נת' שזהו בניקוד קמץ או פתח לכל ספי' כפי השם, וא"כ זהו בבחי' הענפים המתפשטים משם העצם וזהו הכונה בתפילות שמו"ע דחול בי"ב ברכות אמצעות אבל בשויו"ט שאין כ"א ברכה אחת באמצע עכצ"ל שהוא שם הוי' הפנימי' הכולל כל הענפים ועד"ז נמשך ע"י עסק התורה במי שתורתו אומנתו כנ"ל.

וביאור הענין י"ל ג"כ ע"ד הנ"ל בענין ההפרש שבין אצי' לבי"ע שבבי"ע מתחלקים לפרטים כי ומשם יפרד כו' ובאצי' איהו וחיוהי וגרמוהי חד וע"כ כולל הכל יחד, ועד"ז י"ל כאן בענין השם העצם והענפים והוא דהנה גם באצי' עצמו יש אבי"ע אשר ח"ע וכתר נק' אצי' שבאצי' ובינה וז"א ונוק' הם בי"ע דאצי' ועד"ז יש בכל ספי' ע"ס שהן אבי"ע של הספי' ההוא, וא"כ שם העצם הכולל כל עצמיות ופנימיות של אצי' היינו בחי' אצי' שבאצי' והשמות שהם ענפים הם בבי"ע דאצי' שבכל ספי' ולכן הם בבחי' התחלקות אבל עצמות האצי' כולל הכל כאחד כנ"ל ובשויו"ט מאיר מבחי' זו וכמ"ש הרמ"ז ר"פ פקודי דר"כ ע"ב שזהו ענין שאומרים בשבת טוב להודות לה' שהוא ענין אור הגנוז לצדיקים שמתגלה בשבת כו' ע"ש, עוי"ל עפמ"ש בס' אור תורה ברמזי אגדו' דל"ד ע"א בענין פי' הי' לך להתפלל תפלה קצרה דהנה ע"ד לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה היינו כדפי' הרמב"ם פ"ב מהל' דעות שיהי' דברי האדם מועטים ועניניהם מרובים וכמו ל' המשנה שכולל המועט כל המרובה שבגמ' וזהו ענין עולם העקודים שכל הע"ס עקודים בכלי א' ואח"כ בנקודים מתחלקות לעשר כלים כו' והרי עקודים למע' מנקודים וא"כ כמ"כ ענין תפלה קצרה שיהי' הדיבור מעט והענין רב וכמ"ש במדרש ששאלה בתו של מלך והכל בכלל כו' ועד"ז הוא ענין ברכה א' דשויו"ט לגבי י"ב ברכות דחול כענין עקודים בכלי א' לגבי נקודים וזהו ענין תפלה קצרה כו' והיינו כי בעקודים הכלים מועטים והאורות רבים משא"כ בנקודים הוא להיפך וכמו הראש לגבי הרגלים כמ"ש במ"א, והנה הכלים הם האותיות וע"כ ברכה דשויו"ט הוא מיעוט הכלי וריבוי האור וכמו בעקודים משא"כ י"ב ברכות אמצעות דחול הם ריבוי הכלים ומיעוט האור כו'.

קיצור מאות ב', ענין לכוין בשם יש שמות בכלים ויש באור אי אנת תסתלק הכלים בי"ע דאצילות והאורות אצי' שבאצי' ולכוין בשם יחוד האור עם הכלי נקוד הפתח באור החכ' פותח את ידיך שיעור שני פתחים השיבנו בצרי שני המאורות היוצר סגול מכלכל חיים בחסד.

אות ג׳, ענין ברפאינו בניקוד חולם עטרה על ראשו שקראה אמי גם רפואה המתקת הגבורות והדינין נמתקין בשרשן אימא עילאה וירפא את המזבח עד תאות גבעות ענין בקמץ לסתום האור ע״ד רמה ידך בל יחזיון ג״כ מלשון לקמצים לאוצרין להיות אח״כ יפתח לך את אוצרו כו׳.

אות ד׳, ענין מי שתורתו אומנתו וענין שויו״ט שאין שם שאלת צרכיו י״ב בקר והים עליהם וכללם אך כמו מפתחות הפנימיות ממילא יפתח מפתחות החיצוני׳ או שם העצם הכולל העשר הענפים והוא אצלם כאצי׳ לגבי בי״ע וע״ל אות ב׳ או כמו עקודים מיעוט הכלי וריבוי האור לגבי נקודים וברודים ריבוי הכלי ומיעוט האור כו׳.

ה) **וזהו** ענין יחו״ע דק״ש שנרמז במלת א׳ היחוד דט״ס דז״א דאצי׳ בתכלית היחוד וההתכללות שזהו א״ת ד׳ פי׳ ז״א נק׳ א״ח שהוא א״ת להדל״ת הוא פרצוף לאה בחי׳ מח׳ עילאה ופרצוף רחל נרמז ביחו״ת דבשכמל״ו כו׳, ולהבין כ״ז באר היטב צ״ל ענין ההשתלשלו׳ עולמות דאבי״ע כו׳ הנה מבשרי אחזה אלוה דכמו עד״מ בנפש האדם שהחכ׳ שבנפש השכליות מאין תמצא שלא בדרך ההשתלשלות כנודע אבל מחכ׳ ואליך נמשך הכל בסדר הדרגות ההשתלשלו׳ דהיינו שהבינה נמשכת מהחכ׳ ומהבינה נמשכו׳ ונולדים המדות אוי״ר ומהמדות נמשכה ונובעת המח׳ ומהמח׳ הדיבור משא״כ המעשה היא נפרדת ממש שנמשכה שלא כדרך השתלשלות כמ״ש במ״א בד״ה מי מנה אף עשיתיו ובד״ה יביאו לבוש מל׳ ע״ש שכ״ז הוא סדר והדרגות ההשתלשלות כנראה בעליל שכאשר יתחכם האדם ויתבונן בשכלו היטב באיזה מו״מ כדומה שיראה בעין שכלו שיש ריוח גדול באותו סחורה אזי יתפעל לבבו מאד באהבה וחפץ לסחור הסחורה ההוא שהאהבה נולדה מן השכל והתבוננות שמבין שיש בה ריוח בהמשך הזמן מה הגם שעתה אין ניכר הריוח כו׳ רק שהשכל מכריח שירויח אח״כ לזאת תתפעל לבבו באהבה משא״כ טרם שהשכיל בשכלו בהעמקת הדעת לא נתפעל לבבו שלא הרגיש עדיין בהטוב שיסתעף מזה אח״כ אך איזה חכם הרואה את הנולד דוקא כנ״ל, וכן בחי׳ מדות היראה יסתעף מהתבוננות השכל דכאשר מרגיש בעין שכלו שפלוני הוא שונא ואויב גדול לו אז ישמור נפשו ממנו שירא ממנו פן יארוב לדמיו כו׳ הגם שמדבר עמו במענה רכה בשפת חלקות שמראה א״ע לאוהב נאמן שלו בשפתי מרמה אפשר ששבע תועבת בלבו שהחכם עיניו בראשו להבין דבר מתוך דבר שלא יאונה לו כל און ומרמה ולזאת ישמור נפשו שלא ילכוד ברשתו משא״כ הפתי יאמין לכ״ד וידמה לו שהוא אוהבו ומאמין לו בזה ולא יהי׳ נשמר ממנו ולבסוף יפול ברשתו ומצודתו הרע נמצא שעיקר הולדות המדות אוי״ר הוא מן השכל דוקא שעי״ז השכל נולדים המדות אוי״ר בבחי׳ גילוי לאהוב ולחפוץ בסחורה ההוא לסחור אותה שירויח בה אח״כ וכן להיות ירא מן האויב ולשמור נפשו ממנו שלא ילכד במצודתו הרעה כנ״ל, משא״כ זולת השכל לא יהי׳ נולדים המדות אוי״ר שכליים הללו כנ״ל וכמ״כ יובן עד״ז ויותר מכן בעבודת ה׳ שאהבה לה׳ נמשכה ע״י התבוננות בגדולת ה׳ א״ס ב״ה איך דבקכ״ח ממש וכטיפה מן הים ממש ואי לזאת יתלהב ויתלהט ברשפי אש התשוקה להיות מי לי בשמים ועמך לא חפצתי וכן מזה יומשך יראת חטא להיות ירא מהחטא כמו שירא מן האויב האורב לדמיו כו׳ ויראת ה׳ והפחד הכל

ז) **והנה** כ״ז הוא סדר ההשתלשלות דאבי״ע שאף עולם האצי׳ שאינו בכלל ההשתלשלות דבי״ע אעפ״כ לגבי המאציל יתי׳ נחשב ג״כ בסדר ההשתלשלו׳ שאין ערוך אליו כלל לגבי עצמות המאציל ע״ס דאצי׳ כמו שאין ערוך אליו ע״ס דעשי׳ וזה ענין חד ולא בחושבן והיינו שכדי להיות ע״ס דאצי׳ הוא ע״י צמצום עצום הנק׳ מק״פ כו׳ וכמ״ש במ״א, ויתר ע״כ אף בחי׳ הסוף והתכלית של כל ההשתלשלות שהוא בחי׳ ד׳ יסודות פשוטים דארמ״ע שבעשי׳ הם נעשים במשקל ופלס א׳ עד הע״ס דאצי׳ בעצמות המאציל ששניהם שוין שאין ערוך אליו דכמו שהד״י פשוטים דעשי׳ אין להם ערך אליו כך ע״ס דנאצלים שאין להם יתרון כלל כנ״ל דאל״כ הי׳ נערכים בערך ויחוס אליו מאחר שיש להם יתרון על התחתונים אבל כיון שאינו בערך כלל לכך משתוים עם פחות ערך שבנפעלים כנודע וכמ״ש בתניא פמ״ח בענין פי׳ אין ערוך וכן כתבו ג״כ חכמי המחקר שהגלגלים והרקיעים והמאורות שבהם עם עוצם גדלן הם אצל הבורא יתי׳ כקטן שברמשים כיצורת הנמלה כמ״ש בס׳ הכוזרי מ״ג פי״ז ואלא שהם כתבו כן על הגלגלים והשמים, אבל באמת כמ״כ ממש אפילו ספי׳ ח״ע דאצי׳ ואפילו בחי׳ א״ק הוא לגבי א״ס ב״ה כמו הדומם דעשי׳ ממש והכל טעם א׳ מאחר שאין ערוך אליו כלל כי הוא לבדו הוא כו׳ ולכן כאשר יתבונן המשכיל בכל הדברים האלה יתעורר באה״ר מנקודת הלב אליו ולא למדותיו להיות נכספה וגם כלתה נפשו אל מהו״ע יתי׳ המרומם לבדו ומתנשא מימו״ע כו׳, ועמ״ש בד״ה וארשתיך לי בענין לבי ובשרי ירננו אל אל חי להשתפך נפשו בכלות הנפש ממש אל מהו״ע יתי׳ שהוא למע׳ מע׳ מבחי׳ סוכ״ע שאינו בגדר עלמין כלל כו׳ וזהו ענין למסו״נ באחד בפ׳ ראשון דק״ש בחי׳ אנת הוא חד ולא בחושבן והנה עי״ז מיחד האדם יחודים עליונים שיתיחדו ממש בז״א ביחד בתכלית היחוד שזה נרמז ג״כ במלת אחד א״ח ד׳ כנ״ל דלכאורה הוא פלא מה שייך האדם ליחודים עליונים שיהי׳ הוא מיחדן כו׳ אך הענין דכתיב לך ה׳ הגדולה והגבורה והת״ת וגו׳ שהם המדות דז״א דאצי׳ דכאשר האורות מצומצמים בתוך הכלים רק כדי שיפול צרכיהם לצורך קיום העולמות שכבר נמדדו בשיעור ומדה זה בתחילת האצי׳ עולם האצי׳ דכתיב כי אמרתי עולם חסד יבנה עולם סתם הוא ז״א דאצי׳ שנבנה פרצוף ז״א ע״י החסד של המאציל ב״ה חפץ חסד הוא מצד שהוא עצמו בלתי העלאת מ״נ שלמטה כלל כנודע אזי מחולקים זמ״ז בהתחלקות ופירוד שמדת החסד הוא מהות בפ״ע ומדת הגבורה ההפכים ומנוגדים אליו בפ״ע כו׳ אבל ע״י העלאת מ״נ של התחתונים באה״ר מנקודת הלב אל מהו״ע יתי׳ המרומם לבדו אזי יומשך עי״ז מ״ד מבחי׳ אין האמיתי של המאציל ב״ה לעשות שלום במרומיו להיות נכללים כל המדות דאצי׳ בהתכללות יחד מצד עוצם ביטולם באין האמיתי שנמשך מהמאציל ב״ה ולהוסיף אורות בכלים דז״א וכמ״ש בפע״ח בהקדמת מהרנ״ש אמנם יש עוד רוב תועלת בעבודתינו כי יוסיפו אור מלמע׳ ויזדככו זיבוך רב ותהי׳ ההוספה הזה מרובה על העיקר כו׳ שבזה מתיחדים הספירות שלא כפי ערך ההשתלשלות שאזי מתבטלים לגמרי והי׳ לאחדים ממש בהתכללות יחד ועי״ז נעשה היחוד למע׳ בט״ס דז״א שזהו בחי׳ יחוד עליון דתיבת אחד א״ח ד׳ כנ״ל וכמ״ש בע״ח שלצורך קיום העולמות בלבד הוא יחוד תמידי שאין לו הפסק דאו״א דאצי׳ שהן תרדל״מ דזיווגיהו תדיר שזהו רק בשביל קיום העולמות להתיותם ע״פ סדר ההשתלשלות כנ״ל אבל היחוד דזו״נ הוא לפרקים בכדי להוסיף אורות כו׳ כנ״ל.

וזהו ואהבת את ה' אלקיך שיהי' האהבה והרצון שיהי' ה' אלקיך דהיינו שיתאוה ויחפוץ בגילוי מהו"ע שלמע' מן ההשתלשלות ולא יכנף מוריך בלבושי ההשתלשלו' שעי"ז מעורר למע' המשכת תוס' אורות מהמאציל ית' בהכלים דז"א דאצי' שלמע' מההשתלשלות שעי"ז מתיחדים ט"ס דז"א בהתכללות אחת כנ"ל, וזהו עבודת האדם שלמטה שעבודה הוא צורך גבוה ולכאורה יפלא וכי לשירות הוא צריך שנאמר לעבדו עבודה זו מה עושה הלא אם צדקת מה תתן לו ורבו פשעיך מה תעשה לו כו', אך עבודה הוא להמשיך תוס' אורות באצי' שלא כדרך ההשתל' ומשם יגיע בבי"ע וד"ל.

וזהו כוונת מארז"ל באמרם בכוונת אחד כיון דאמליכתי' לארבע רוחות כו' תו לא צריכת, שכל דבריהם דברי קבלה רק הלבישו בענינים שלמטה והכל א' והיינו כי ד' רוחות השמים מזרח ומערב צפון וימין אתה בראתם שלא הי' טרם הבריאה כו' ועתה שנעשה בחפצו כל נתהוו ד' רוחות מע"ס שלמע' שמזרח מקבל מח"ע ומערב ממל' ודרום מחסד וצפון מגבורה ומעלה מנצח ומטה מהוד כו' הגם שנתחלקו זמ"ז בריחוק מקום אעפ"כ לגבי הקב"ה כתיב הנה מקום שנכללים ומתיחדים בתכלית היחוד כי ברוח פיו כל צבאם ובדבר ה' נעשו שבבחי' הדיבור העליון בחי' מלכותו ית' נכללים כאחד בתכלית היחוד וההתכללות כביטול הדיבור בנפש האדם בעודו בכח חכמתו רק באדם שלמטה כשהדיבור יוצא ממנו נעשה נפרד אבל לגבי המאציל לית אתר פנוי מיניה ולא יפרד ממנו לעולם כ"א הוא תמיד בבחי' הביטול בו לכך המקום אתי כנ"ל (והנה בינה נק' ג"כ מקום בזח"ב ויקהל דר"ז ע"א ונק' מקום טמיר וגניז הנה מקום אתי ע"ש והוא דכמו שמל' דאצי' הוא מקור המקום והזמן דבי"ע כמ"ש בתניא ח"ב פ"ז בענין מלכותך מלכות כל עולמים כמ"כ בינה נק' מלך עולם, עולם הוא ו"ק דז"א שהוא ענין מעלה ומטה רוחניות כמשנ"ת ענינם בד"ה וארא אל אברהם, וכן לענין הזמן נק' ו"ק דז"א סדר זמנים והבינה הוא מלך עילאה על עולם הנ"ל וכמ"ש בזוהר ח"ב ר"פ יתרו סז"ב אית מלך לעילא כו' ויחוד וביטול לו"ק דז"א במקורם וזהו ענין לך הוי' הגדולה כו' דהיינו באא"ס ב"ה שאין לפניו גם מעלה ומטה רוחניות כחשיכא כאורה עמ"ש בד"ה והגדת לבנך בענין מוחין דאבא, ולכן בק"ש שהוא יחוד או"א ע"כ ו"ק דז"א הם בבחי' ביטול במקורם, ועמ"ש בסידור ש' השבת על מאמר הזהר ח"ב תרומה קל"ו כגוונא דאינון מתיחדין לעילא באחד שזהו הענין המבואר כאן) וזהו הכל מצד שרשם ד' רוחות וז' רקיעים כו' שהם הט"ס דז"א דאצי' שנכלל באחד מצד גילוי תוספות אא"ס ב"ה כנ"ל דאמליכתי' למע' ולמטה ולארבע רוחות השמים תו לא צריכת בגמ' רפ"ב דברכות די"ג ע"ב, ובאמת העיקר לקבוע בנפשו ביטול השמים וארץ גשמיים שהן מעומ"ט וד' רוחות הגשמיים אשר הגשמיות נמשך ונתהווה דוקא יש מאין שלא כדרך ההשתל' כלל ואי לזאת ע"י יחוד זה וביטול היש הגשמי לאין שהוא לא"ס ב"ה ממש המהווה אותו יש מאין ועי"ז נמשך האור מא"ס ב"ה בבחי' הח"ע אשר מאין תמצא ג"כ יש מאין וע"י מאיר בט"ס דז"א כנ"ל, ובספר כד הקמח לרבינו בחיי באות יר"ד בענין יחוד ה' כ' וז"ל ויש לבעלי הקבלה סוד גדול ומוצרך הגיית אותיות של אחד במה שאנו חייבים שנחטוף את הא' ולא נחטוף את הח' ושנאריך בד' כי יש בכל אות ענין עקרי ושרש עצום בעיקר ענין היחוד עכ"ל, ואפ"ל כי הנה מבואר למע' ענין אנת

הוא חד ולא בחושבן שהוא למע' מע' מבחי' ע"ס וע"ז אמרו ולפני א' מה אתה סופר וכמ"ש במ"א בביאור דיביאו לבוש מל' ובד"ה ויהיו חיי שרה, ואי"כ לפמשנת"ל שבפ' ראשון דק"ש הכוונה אליו ממש והוא בחי' לפני א' כו' ואי"כ איך יבואר זה עם הכוונה בתיבת אחד, אך הענין כי א' דאחד רומז לבחי' יחיד ממש ונק' יחודו ש"ע אלופו ש"ע וזהו ענין א' דאנכי שהוא בחי' אנכי מי שאנכי שאינו נרמז בשום שם כלל וע"כ צריך לחטוף את הא' להורות כי למתב"כ וזהו ענין אליו ממש ואח"כ נמשך ממנו ית' האור ומתלבש בח"ע וזהו ענין ח' דא' שרומז לחכ' וגם רומז לשמנה ספי' מחסד עד יסוד עד שנמשך ומתלבש בד' רבתי שהיא המח' מקור הדיבור כו' ולכן בהח' אין לחטוף ולא להאריך כי חכ' הוא עדיין למע' מהשגה רק מ"מ אינו כהעלם הא' שהוא בחי' במופלא ממך אל תדרוש משא"כ מחכ' ואילך היא השתלשלות רק אעפי"כ לגבי בי"ע נק' למע' מההשתלשלו' וגם באצי' נק' חו"ב הנסתרות לה' אלקינו עלמא דאתכסיא משא"כ הד' הוא מקור עלמא דאתגליא וע"כ צריך להאריך בו והוא כענין המבואר בתו"א פ' בראשית בד"ה להבין ענין הברכות בענין מטבע קצר ומטבע ארוך שהם בחי' עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא וע"ע מענין פ' היחוד בתיבת אחד בתו"א בד"ה וארא אל אברהם כו'.

ח) **בשכמל"ו** זהו יחו"ת דהיינו שא"א להתגלות שפע עליונה דאא"ס ב"ה זולת ע"י התלבשות במדת מלכותו ית' דוקא שנקראת בחי' עלמא דאתגליא שע"י התלבשות בה דוקא מתגלה למטה מה דלא סגי בלא"ה שיתגלה אורו הגדול ב"ה בלתי לבוש כלל (ועמ"ש בד"ה להבין ענין הברכות וע' בסידור ש' הלולב סד"ה להבין שרש ענין הלולב בענין שמע"צ שהוא בחי' קליטה והוא שצ"ל האור והנשמה נקלט בבחי' מל' דוקא ע"ש.

ע' בפרדס בסופו שער הכוונה פ"ב שהביא בשם הספרי ע"פ מי כה' אלקינו בכל קראנו אליו, אליו ולא למדותיו, שמזה מובן שעיקר הקריאה והתפילה והבקשה הוא צ"ל אל עצמות א"ס ב"ה ולא למדותיו שהם ע"ס ח"ו, וע' בזהר בשלח דס"ג ע"ב תאנא כל בר נש דבעי בעותיה קמי' מלכא בעי לכוונא דעתא ורעותא מעיקרא דכל עיקרן לאמשכא ברכאן מעמקא דבירא כו' עד א"ר חזקיה כד עתיקא סתימאה דכל סתימין כו', דלכאורה ג"כ הפי' כנ"ל דהיינו אליו דוקא ויש מי שהקשה ע"ז ממארז"ל ע"פ ולדבקה בו וכי אפשר לידבק בשכינה אלא הדבק במדותיו מה הוא רחום אף אתה תהא רחום כו' דמשמע מזה להיפוך שא"א לדבק בשכינה הוא מל' דא"ס כ"א במדותיו ית' שהם ע"ס שלו, וזו י"ל שאינה קושיא כלל כי לידבק ממש א"א אבל הקריאה ענין בפ"ע הוא, ועוד הקשה ע"ז ממארז"ל מפני מה ישראל צועקין ואינן נענין מפני שאין יודעים לכוין בשם והשמות אינן רק בע"ס וע' ברע"מ ס"פ פנחס דרנ"ז ע"ב וכמ"ש במ"א ע"פ לפני הוי' תטהרו שעצמות א"ס ב"ה הוא למעלה מעלה משם הוי' ולא אתרמיז בשום אות וקוצא כלל, ועז"נ אנכי מי שאנכי וכמ"ש בפרדס שער גימל פ"א וז"ל כי לכל הנאצלים יש להם שם משמות הקודש

שהוא מגבילם אשר בו יקרא הספי' והנאצל ההוא כענין אהיה בכתר וי"ה בחכמה כו', וכן שם בן ד' הכולל כל האצי' כולו כו' משא"כ בא"ס המאציל ב"ה שאין שם ונקודא שנוכל לכנותו ב"ה עכ"ל וכ"כ עוד שער י"ט ספ"א וא"כ מאחר שצריך לכוין בשם היינו בע"ס א"כ איך אמרו אליו ולא למדותיו וגם בפי' מאמר הזהר דבשלח הנ"ל פי' האריז"ל דיכוין להמשיך האור מיסודות דאו"א אשר זהו ג"כ בע"ס רק שהוא בג"ר שלמעלה מז' המדות, ולכן תירצו בזה דמה שארז"ל ולא למדותיו היינו לאפוקי הספירות עצמן אלא שהכוונה צ"ל לאור העצמות המלובש בהספירות שזהו"ע השמות כי שם הוי' שכולל כל האצי' היינו אוא"ס ב"ה המלובש בכללות הע"ס דאצילות ולא הע"ס עצמן וא"כ זהו נק' אליו ממש.

ומי גוי, עיין תורה אור בד"ה השמים כסאי, גדול, לפי שהם בחי' המעט מכל העמים שממעטים את עצמם ומשקיעה שלמטה נעשה בליטה שלמעלה, אלקים קרובים, הקשה בזהר חלק א' ל"א קרוב מבע"ל ותירץ עיין שם, והנה ב' בחינות אלקים זהו על דרך מה שכתוב בתניא חלק ב' פרק ז' ענין ב' שילובים, הבחי' ג' זהו"ע ז"א בעלותו כו' וי"ל זהו הוי' בניקוד אלקים שבבינה, במדרש אלקים קרובים עיין בינה לעיתים דרוש ס"ו ב' ענינים אם עשיר כו' ואם עני כו', ע' ביאורי הזהר פ' תשא בענין העשיר כו' והדל כו', וענין עושה לישראל עיקר כו' צ"ל משום כי ישראל שרשן משם הוי' שלמעלה משם אלקים, והם ממשיכים יחוד הוי' באלקים וע' זהר ח"א קע"ד ישראל יעקב נגד ב' שמות ה"א ע"כ עושה לישראל עיקר ועמ"ש סד"ה משה ידבר בענין והאלקים יעננו כו', א"נ ע"ד עושי דברו שהם בונים מדת מל' א"ת בניך אלא בוניך, וזהו כי קרוב אליך הדבר כמ"ש סד"ה כי המצוה הזאת ולפי שהדבר קרוב עמך ע"כ לעשותו כו', וע' זהר ויחי רמ"ה ועמ"ש בת"א בשלח סד"ה הולך לפניהם בענין ויעמוד מאחריהם גם י"ל דכנס"י שרשן פרצוף הפנימי דמל' ושם אלקים פרצוף החיצון כה' אלקינו זהו"ע ז"א בעלותו כו' שאז שם הוי' עצמו נק' לגבי ע"ק בשם אלקים והרי בחי' אלקים זה גבוה משם הוי' דז"א כמ"ש בד"ה ביום השמע"צ שע"ז אמר דוד צור לבבי וחלקי אלקים כו' ע"ש, וז"ש תילים נ"ז, אקרא אל אלקים עליון כו' וכן בסי' ע"ח פסוק נ"ו אלקים עליון דפי' עליון היינו כענין סוכ"ע וע"ד שנת' בזהר פ' לך לך ע"פ והוא כהן לאל עליון וכמ"ש בפע"ח בכוונת אל עליון גמ"ח כו' וז"ש ג"כ בנחמי' סי' ח' ה' האלקים הגדול, וע' ביומא דס"ט ב' מאי גדול בשם המפורש וכ"ה בירושלמי פ"ז דברכות והנה עם היותו עליון הוא אדרבה קרוב יותר כנודע מענין המגביהי כו' המשפילי כו' ומענין כאשר יהי' האופן כו' שעגולי אריך מקיפי' למטה יותר מכל העיגולים אך היינו בכל קראנו אליו דוקא ולא למדותיו והוא בחי' מאודך שע"י מגיעים לעצמותו ית' שהוא בחי' לפני הוי', וע"ז ממעמקים קראתיך הוי' והוא בניקוד א' כב"ל, וזהו"ע לכוין בשם, פי' שיכוין כ"כ אליו דוקא עד שע"ז השם הוי' יומשך ממעמקים ממש והנה אליו דוקא זהו ע"י מאדך מ"מ תומ"י נאמר והיו הדברים כו' תורת הוי' שזהו"ע קריאת שם הוי' שממעמקים.

———•———

להבין ענין קבעומ״ש בק״ש, ודברת בם בשבתך בביתך כו׳ שאיך יאמר כן מי שהוא בעל עסק וידע שיתבטל כל היום. והענין כי יש רצון וחפץ, חפץ הוא בהתגלות הלב שהלב חפץ בזה ורצון הוא במוח שע״פ התבוננות השכל מסכים לזה ומקבל ומרוצה במוחו ולא בהתגלות לבו והלב מעכב עליו מפני כמה מניעות וסבות הטורדות. והנה החפץ שבלב אינו שוה בכל נפש, אך אמנם הרצון שבמוחו כל אדם יכול להתבונן במוח ולגמור כרצונו שרוצה מאד בזה אלא שאינו בהתגלות הלב כ״כ, וגם כי יש כמה מניעות וסבות הטורדות, וזהו פי׳ ואהבת כו׳ כי לכאורה לא שייך לשון ציווי על אהבת ה׳ כי אהבה מוסתרת יש בכל נפש אלקית מישראל והתגלות האהבה בלבו אינה ברשותו כל כך אלא עיקר הצווי הוא על הרצון שיסכים לזה וירצה שיהי׳ הוי׳ אלקיך פי׳ ע״ד אלקי אברהם דהיינו לפי שהאבות הן הן המרכבה ובטלים אליו ולכן נק׳ שמו עליהם כך ירצה כל אדם שיהי׳ הוי׳ אלקינו והוא יהי׳ בטל אליו, וזה יבול כל אדם לקבל עליו באמת לאמיתו בשעת ק״ש אף שיודע שיבטל כל היום מ״מ הרצון שנגמר במוחו הוא אמת ולכן נק׳ ק״ש קבלת עול מלכות שמים, פי׳ לשון קבלה כאדם שמקבל מיד הנותן כשיקבל עליו ברצונו כנ״ל.

הנה ההפרש בין ק״ש ובין ברכותיה ששניהם בבריאה, הוא שבק״ש הוא יחוד האצי׳ בבריאה וברכות יוצר אור הוא רק היכלות דבריאה עצמן ופסוד״ז הן היכלות ביצירה (ואפשר כוונת רבינו ז״ל דידוע שבבי״ע יש ג״כ אצי׳ ממש כמ״ש בס׳ הגלגולים הובא באגה״ק ד״ה איהו וחיוהי וע׳ בהרמ״ז ר״פ משפטים ועמ״ש מזה ע״פ במדבר סיני ע״פ כי תצא כו׳ וברכות ק״ש הם בבריאה עצמו אבל בק״ש מתגלה בחי׳ אצי׳ שבבריאה וע׳ לקמן.) והענין שהעולמות בי״ע הם ממה שנפל בשבה״כ ואפי׳ המלאכי׳ דבריאה שאין בהם רע כלל רק שהם בבחי׳ יש וביטול עכ״ז הוא שרש לק״נ דבריאה ששם מתערב הטוב עם הרע, והיכלות דקדושה דבריאה הוא טוב שבנוגה בלי רע אבל עכ״ז נק׳ טוב שבנוגה שיש בהם בחי׳ יש כו׳ (ועמ״ש פ׳ שלח ע״פ טובה הארץ בענין ההיכלות שהם בחי׳ עלמין המעלימי׳ ומסתירים ומש״כ שהם טוב שבנוגה י״ל ע״ד בחי׳ חשמ״ל ועמ״ש בביאור ע״פ כי ביום הזה יכפר בפ׳ אחרי שגם המסך המפסיק בין אצי׳ לבריאה נק׳ עד״ז מבחי׳ נוגה וצ״ע בע״ח שער החשמל.) וכן גם בנשמת האדם אפי׳ בנה״א בחי׳ השכל שבה הוא ג״כ מבחי׳ הטוב שבנוגה (נ׳ עדמ״ש בד״ה וספרתם לכם דבנה״א יש ג״כ כמה בחי׳ כמ״ש בזוהר ר״פ משפטים כד אתיילד יהבין לי׳ נפשא מסטרא דבעירא כו׳ עיי״ש שהם בחי׳ אמה עבד ושפחה ופי׳ הרמ״ז שזהו מבי״ע עצמן לא מבחי׳ האצי׳ שבהן.) להיות כי ענין החכ׳ והשכל דנפש הנ״ל הוא ההשגה והתפיסא בענין ביטול הנבראים למקור חוצבם נמצא שאהבה הנולדת מהתבוננות זו היא נמשכת מהנבראי׳ מה שהם בטלי׳ אליו ית׳ והנבראים

הם מבחי' נוגה וא"כ גם החכ' המשגת ביטול הנבראים הוא מבחי' הטוב דנוגה שהיא משגת רק הביטול של נוגה כו', והנה אהבה זו היא הנלקחת מן הטעם והשכל ואינה ערוך למהות הניצוץ אלקי' שבנפש שהוא בחי' נר ה' נשמת אדם כמו עליי' אור הנר שמתנענע למעלה שהוא תמידות וטבעיות ולא שדבר אחר יגיעהו וע"כ אין בזה שינויי' כמו באה' שמצד השכל כנ"ל (ועמ"ש מזה בד"ה חכלילי עינים שזה"ע אה"ע ואה"ר ע"ש.) אך מ"מ א"א להיות גילוי ניצוץ שיהי' מאיר בגוף אלא ע"י החכ' דנפש השכלי' שמבחי' טוב שבנוגה שזהו הגורם ג"כ גילוי הרצון שלמעלה מהשכל שמניצוץ האלקי' ובלעדי החכ' והשכל הכל לא הי' הניצוץ מאיר כלל כו' וזה"ע ב' פירושים דואהבת ל' ציווי ול' עתיד שסופך לאהוב, היינו שע"י השכל וההתבוננות שמזה נמשך בחי' אה"ע וע"ז שייך ציווי אזי מזה יומשך גילוי הרצון שלמעלה מהשכל (ועמ"ש מזה בד"ה זה יתנו כל העובר כו' ועמ"ש מב' בחי' אהבה הנ"ל בביאור אם בחוקתי תלכו, ואפ"ל בענין נר ה' נשמת כו' שהאור זהו הניצוץ שמתנוענע מעצמו למעלה ומ"מ אינו מאיר אלא ע"י השמן שהוא החכ' דנוגה הנכלה באור דהיינו השכל דנפש כו'.) וזה"ע ההפרש בין ק"ש ליוצר אור כו' דאעפ"י שגם יוצר אור הוא היכלות דבריאה ואין בהם תערובות רע עכ"ז היינו בריאה מצד עצמו שהוא בחי' ההבנה וההשכלה מביטול העולמות כו' ומחמ"ז נמשך ההתפעלות כו' אבל בק"ש מתגלה בחי' אצי' שבבריאה דהיינו מה שלמעלה משכל המושג ומובן כ"א ע"ד נר ה' נשמת אדם כו' והיינו מ"ש שמע ישראל ה' אלקינו כו' כבן הנמשך ממוח האב שהוא התקשרות עצמיות שא"צ ע"ז טעם ודעת כו' (וכמ"ש בזהר משפטים דלעיל ובפי' הרמ"ז שם שבחי' הנשמות שמאצי' אף מאצי' שבבי"ע נק' ברתא דמלכא או בנים אתם כו' משא"כ הנשמה מבי"ע עצמן נק' אמה ועבד כו' עמ"ש בד"ה כי תצא הכל מענין זה דאצי' שבבי"ע מה שהוא בבחי' הנשמה כו' וזהו אכלתי יערי עם דבשי בחי' יוצר אור דבשי דא ק"ש כמ"ש בזהר פנחס דרכ"ג ע"ב שבחי' יוצר נק' רק יערי לגבי ק"ש דבשי שיש בו מתיקות כו' אלא שמ"מ א"א להגיע לבחי' דבשי כ"א בהקדם בחי' יערי וע"ד שנת' במ"א בענין שצ"ל מפתיחות החיצוני' דוקא ואח"כ מפתיחו' הפנימי' והיינו בחי' חצר החיצונה וחצר הפנימי' ד"ה כי תשמע כו' בפ' ראה) ועכ"ז יש ג"כ יתרון בגלוי הרצון שבאמצעות החכ' והשכל וכו' שעי"ז יתברר ק"נ ולא יסתיר היש כו' כי בחכ' אתברירו וישאר הרשימו חזק על כל היום כולו משא"כ בגילוי הרצון לבד שלמעלה מהחכ' הנה בהסתלקו מיד יסתירנו הבלי העולם כו' משא"כ קודם בואה לגוף עיקר חלק אלוה שבנשמה הוא הרצון שבתמידי' בלי הפסק כלל (צ"ע אם זהו מרבינו ז"ל כי בד"ה חכלילי הנ"ל משמע בהיפך דוקא אין לה שינויים כו').

והנה ההפרש שבין פסוד"ז ובין יוצר אור ששניהם בסידור שבחו ש"מ היינו שבפסוד"מ ההתבוננות בביטול בי"ע לגבי אצי' ובכלל זה גם ביטול מקור דבי"ע מדת מל' ית' לגבי ז"א דאצי' שנק' קוב"ה ועד

בחי' מוחי' דז"א שהוא בחו"ב דאצי' וזהו ברוך אתה ה' מן העולם דאצי' ועד העולם בי"ע אבל ביוצר אור הוא ההתבוננות בביטול עולם לגבי למעלה מהאצי' עקודים שהוא בחי' תחתונה שבמאציל כו' וזהו ובטובו מחדש כו' מה רבו מעשיך כו' בחכ' עשית כי חכ' דאצי' נק' עשי' אדם דאצי' אדם דעשי' לפי ששם בחי' כלים ממש משא"כ עקודים נק' אדם דיצי' כי הוא למעלה מבחי' כלים עדיין רק עקודים בכלי א' ההוא לבוש האמצעי בחי' דיבור לגבי א"ק אדם דבריאה מ"ה וכנודע שעקודים נמשך מפה דא"ק כו' והבל הדיבור הוא כמו כלי א' לגבי העשי' כו' ובטובו מחדש היינו יסוד דע"י ולפ"ז פי' יוצר אור י"ל יצירה דכללות עקודים וזהו המאיר לארץ פי' מבחי' תחתונה שבמאציל נמשך להאור לאצי' והיינו לארץ מל' דאצ' יולדרים עליה אדם דאצי' ז"א (ע' בזהר ר"פ ויגש ע"פ אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי ופי' הרמ"ז שם) וכ"ז ברחמי' כו' המלך המרומם לבדו הוא בחי' עתיק דאצי' מל' דא"ס שנעתק ונבדל מיומין דאצי' הנק' ימו"ע כו' המשובח והמפואר הנה מת"ת שבעליון נמשך להיות כתר לתחתון וכן מהכתר נמשך הת"ת כו' ויש כמה בחי' כתרים ת"ת דאימא כתר לז"א כו' וכולם אין ערוך לבחי' ע"י מקור הכתר דאצי' ברחמיך הרבים כו' להיות נמשך ג' מקיפים צור מגן ומשגב לבי"ע כו' עמ"ש ד"ה ועתה יגדל נא כו' (י"ל קצת טעם מה שבפסד"ז ההתבוננות בביטול בי"ע למקורם כו' הנה מקור התנהגות בי"ע נמשך מז"א ונק' ימו"ע כמ"ש בד"ה באתי לגני והנה ז"א מקנן ביצי' ע"כ פסוד"ז שהם ביצי' עצמו ההתבוננות בשרשם ומקורם ז"א דאצי' שמקנן שם. אבל יוצר אור היכלות דבריאה אשר בינה מקננא בבריאה וידוע שבינה נק' עלמא עילאה לגבי ז"א אשר התגלות עתיק בבינה ע"כ ההתבוננות בביטול האצי' לגבי ע"י וזהו ק"ש שהיא הארת האצי' שבבריאה אשר באצי' מלובש חכ' דא"ק א"כ ההתבוננות בביטול עקודי' וא"ק לגבי א"ס ב"ה שהוא אצי' דכללות כו' וכ"ש בשמו"ע שהוא אצי' ממש ועמ"ש בד"ה טוב לחסות שיש כמה בחי' בהתבוננו' מה שהוא ע"ד בחי' אדם ולמעלה מזה כו' ויובן עפמ"ש כאן בענין שמ"ע סוף הביאור שימני כחותם וע' רמ"ז ר"פ שלח בענין תלת עלמין בי"ע ואצי' ועולמות הא"ס אשר לפ"ז פסוד"ז ההתבוננות בביטול עלמא תתאה היינו בי"ע כו' ויוצר אור ההתבוננות בביטול אצי' לגבי עתיק ואח"כ ק"ש וכ"ש בשמ"ע ההתבוננות בביטול עולמות הא"ס לגבי המאציל העליון.

לסידור שער הק"ש, ד"ה להבין ההפרש בין ק"ש לתפילה מה שתורתו אומנתו אינו מפסיק לתפלה, זהו כמו שמצות שהזמן גרמא נשים פטורות מפני שבעסק הזמן האשה משועבדת לבעלה, ולכן בעלה מוציאה במצות אלו, כן חיי שעה משועבד לתורה כמ"ש אם בחוקותי תלכו ונתתי גשמיכם שהמ' משועבדת לת"ת, א"כ ע"י תורה חיי עולם פוטר חיי שעה כמו שהבעל מוציא את אשתו במצות עשה שהזמן גרמא, ומה שדווקא מי שתורתו אומנתו י"ל ע"פ המבואר בשני מקומות, הא' בלקו"ת בהביאור ע"פ צאינה וראינה דרוש הראשון, והב' ע"פ מ"ש בבה"ז פ' וירא על המאמר שם דקי"ב ע"פ וגם אמנה אחותי בת אבי היא, דהנה בהביאור ע"פ צאינה וראינה פ"א פי' שבחי' ההשפעה דחיות העולמות המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית נמשך מבחי' כי חפץ חסד הוא, ועכ"ז הוא נמשך בבחי' חיצוניות, וההשפעה הבאה בבחי' פנימיות נמשך ע"י אתעדל"ת של התורה ומצות, וזו הבחי' יש לה הפסק לפעמים, משא"כ בחי' ראשונה אין לה הפסק כלל, וע"ש פרק ה'. ובבה"ז פ' וירא שם ביאר ג"כ עד"ז דיש ב' מיני זווגים, הא' זיווג תמידי דלא פסק לעלמין כדי להחיות העולמות בלבד בלתי התחדשות, חיווג שני הוא להוליד נשמות חדשות ואינו בתמידות רק לפרקים כמו בשבתות ויו"ט, ובדרך כלל הנה חו"ב זווגייהו תדיר וזו"נ לאו זווגייהו תדיר כו' יעו"ש, שיש מעלה בזווג או"א במה שאינו נפסק, ויש מעלה בזיווג זו"נ שמוליד נשמות חדשות לגמרי, וכל בחי' התחדשות דבר ממש צ"ל נמשך מעצמות אור א"ס שבו דוקא יש כח לחדש, והנה התפילה שהיא להמשיך חיי שעה, דהיינו בחי' המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית א"כ שורש המשכה זו בא מזיווג או"א שאינו נפסק לעולם, ואף שהענין בבקשת רחמים דתפלה לרפאות החולה ושירד הגשם, עכ"ז שרש בחי' זו בא ונמשך מאור וחיות העולמות רק שיומשך בריוח ומילוי ע"י עסק התורה כי התורה ענינה להמשיך אור חדש לגמרי, והוא זיווג דזו"נ ובחי' זו נפסק לפעמים, והמשכה דחיות העולמות שרשה צ"ל נמשך מבחי' חו"ב אין ויש שהם תרין רעין מה שאינו נפסק לפעמים, לכן אין פטור מהתפלה ע"י עסק התורה אף שיש בתורה מעלה יתירה שהוא מפתחות הפנימיות והתפלה ממשיך חיי שעה שהוא מפתחות החיצוניות, מ"מ כיון התורה הוא זווג גופני דזו"נ, עיין בה"ז פ' בראשית דכ"ז בענין אעשה לו עזר, הרי בחי' התפילה חיי שעה שרשה יחוד דאו"א מה שאינו נפסק, ולכן אינו נמשך בחי' זו ע"י עסק התורה וזהו שאמר ריב"ז אלמלא הטיח בן כו', ורק רחב"ד המשיך בחי' זו, כי הבחי' שאינו נפסק נמשך מבחי' שאין החטא והעון מסתיר שם, אך מי שתורתו אומנתו א"כ התורה אצלו היא ג"כ מאותה בחי' שאינו נפסק כלל דבחי' מ"ש בתורה לא ימוש ספר התורה הזה מפיך כו', ענין לא ימוש זהו דוגמת מ"ש ועל יובל ישלח שרשיו ולא ימוש מעשות פרי שהוא יחוד חו"ב כמ"ש בזח"ב פ' יתרו דפ"ג סע"א מ"ט לא ימוש משום דעל יובל ישלח שרשיו, הוא בחי' ונהר יוצא מעדן יובל שמו, וכתיב בי' ונהר יוצא מעדן תמיד בלי הפסק כי או"א זיווגיהו תמיד כנ"ל, ע"ד כ"מ שנאמר לי אין לו הפסק, ולכן כשתורתו אומנתו שעסק התורה שלו ע"ד לא ימיש ספר התורה הזה מפיך אז פטור מן התפלה, כי הרי יש בו ב' המעלות שהוא מפתחות הפנימיות וג"כ אינו נפסק וכמו שלעתיד יהי' זיווג זו"נ ג"כ ע"ד תרין ריעין, ובכתבי האריז"ל פי' שזהו יחוד פנימי' דאו"א. וע"כ פטור ענין התפלה ששרשה יחוד חיצוני' דאו"א, אבל במי שאין תורתו

אומנתו ארז"ל אם אין קמח המשכת חיי שעה ע"י התפלה אין תורה, ואם אין תורה אין קמח, דמ"מ התורה היא מפתחות הפנימיות כו', וזהו"ע זמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד.

קיצור ממ"ש בסידור ד"ה להבין ההפרש בין ק"ש לשמו"ע.

יקדים ענין אורות וכלים דאצי' שהאורות הם בבחי' א"ס והכלים מגבילים את האורות ומהם נמשך שורש ההשפעה בבחי' גבול, וא"כ התלבשות האור בהכלי חיבור בחי' בלתי מוגבל עם מוגבל (הג"ה, וזה כמ"ש בעה"ק ח"א פ"ח בענין א"ס הוא שלימות מבלי חסרון, ואם תאמר שיש לו כח בלי גבול ואין לו כח בגבול אתה מחסר שלימותו כו', ולפי שאין לחסר שלימותו יש לנו לומר שהוא בגבול מבלי גבול, והגבול הנמצא ממנו תחלה הם הספירות כו' עכ"ל) ורב כח כחשבון רל"ו אלפים רבבות פרסאות שייך בהכלים, (ועיין מזה בבה"ז פ' פנחס על המאמר דרמ"ט ובאג"ה ד"ה איהו וחיוהי) ולכן דווקא מבחי' למ"ד כלים דאצי' נעשה נר"נ לבי"ע (בביאור ע"פ ושבתה הארץ דתקס"ב האריך בענין הכלים שהם כח הגבול ולא שהם גבול ממש).

ב) אך הנה הכלים הרי יש בהם גילוי האורות ג"כ כנ"ל, כי איהו וחיוהי וגרמוהי חד, ע"כ גם בהמלאכים דבי"ע יש ג"כ ב' בחי' כמו גוף ונשמה, ומזה נמשך מה שיש בהמלאך בחי' ביטול ובחי' פירוד (ועיין בת"א פ' מקץ בד"ה מזחה מימין ענין בדבר ה' שמים נעשו מזה נמשך החומר, וענין כל אשר חפץ הוי' עשה מזה נמשך הצורה כו', וזהו ג"כ כענין כלי ואור, וענין ג' בחי' בהכלים פנימי אמצעי תיכון, זהו"ע ג' בחי' מחדומ"ע).

ג) והנה בחי' מיזוג ומיצוע שיש באורות וכלים הנ"ל הוא בחי' התיקון, וזהו ענין שבפ' שמע האור מבחי' חסד ואהבת והכלי מבחי' גבורה שם מ"ב ובפ' והי' אם שמוע האור מבחי' גבורה והכלי מחסד שם ע"ב, (וצ"ל זה נמשך מאוא"ס שלמעלה מהאורות וכלים, ע"כ עושה שלום במרומיו לחבר ב' הפכיים וזהו ענין התיקון כו') והנה שם מ"ב דאנא בכח עיקרו ההעלאה, ולכן בו ששה תיבות בכל פסוק, על דרך מה שכתוב בשרפים שש כנפיים כו', וזהו ענין מ"ב מסעות ז' פעמים ו', מה שאין כן בספירת העומר שענינו המשכה הם ו' פעמים ז', ועיין מזה בלקוטי תורה בד"ה אלה מסעי דרוש השני פ"ג, ובהביאור ד"ה לבאר ענין המסעות פ"ב, ובהביאור ע"פ אלה מסעי דרוש השלישי ד"ה הנה גבי המסעות ושם פ"א, ועיין בזח"ב תרומה קל"ב ע"ב מענין שם מ"ב, וזהו ע"ד מה שנת' בהביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י בענין קדוש הראשון עליות הוא"ו לבחי' קדש יער"ש והמ"י) וזהו"ע מ"ב תיבין מן ואהבת עד ובשעריך, ומזה נמשך ובכל מאדך, ושם מ"ב זה הוא כלי הגבורה, אך האור הוא ואהבת חסד ועיין זח"א ויחי רי"ז ע"ב ע"ש ואם בגבורות שמונים

שנה, דכתרא תמינאה גבורה איהו, ובמק"מ שם היא הבינה שהיא שמינית למלי), קריאת שמע יחוד דאו"א, עיין פרדס שער ח' פרק י"ג, אבל לפי האריז"ל זהו יחוד פנימי דאו"א, וצ"ל זהו כשמן הטוב כו', יורד על הזקן, מה שאין כן יחוד חיצוני להחיות העולמות נמשך מה שאו"א מקבלים מהשערות לבד ולא מבחינת כשמן הטוב, או יחוד חיצוני שרשו ממה שאו"א מלבישים חו"ג דא"א, ויחוד הפנימי זהו כשמקבלים ממזלות שהוא ממו"ס ובהם מלובש בחי' ע"י שהוא בחי' תחתונה שבמאציל, וא"כ פי' פ' א' יחוד דאו"א דפנימי' הוי' אחד כשנמשך בו מזה בזו"נ שיזדווגו יחד שזהו להוליד נשמות חדשות.

ד) **ואמנם** בפ' שני לא נאמר ובכל מאדך, למה קדמה פ' שמע כו' הרי פ' והא"ש הוא קבלת עול מצות, פי' עומ"ש מל' דא"ס, ונק' תהו, עיין בע"ח בהיכל השביעי שמ"א פ"ג, והוא סוכ"ע, עיין ד"ה יביאו לבוש מלכות, ועיין מענין קבלת עומ"ש בהביאור ע"פ קחו מאתכם תרומה, ובד"ה ויקחו לי תרומה, ופ' והא"ש קבלת עול מצות, ע"ד בחי' עולם התיקון, ואולי הוא ג"כ כתר מלכות שלאחר לבוש מלכות, והיינו ע"י ולעבדו, שנא' בפ' זו מה שלא נאמר בפ' שמע, כי עבודה הו"ע תיקון שמתקן העבד לרבו, אך כי אין שייך כן למעלה הלא אנת הוא שלימותא דכולא, אך הענין כמ"ש אשר ברא אלקים לעשות, ופירוש לעשות לתקן, וכמ"ש במד"ר פ' בראשית פי"א כל מה שנברא בששת ימי בראשית צריך תיקון אפילו אדם צריך תיקון, ועמ"ש מזה בסידור בד"ה ולא יקרא עוד שמך אברם שם פי' שמתקני' ק"נ ההבדלה שבין קודש לחול, ועי"ז נמשך גילוי אור א"ס גם בבי"ע כמו באצי', והו"ע לתקן בי"ע שיהי' כאצי', והו"ס יחוד אלקות בעולמות, ועיין מזה בלקו"ת בשיר השירים בד"ה ששים המה דרוש הראשון, ובפ' בלק ד"ה לא הביט און ביעקב, שמתקנים שיהי' דירה בתחתונים, ועיין בד"ה אני ישנה ולבי ער בפי' ועשיתם אתם כאלו עשאוני שם פי' עשית הכלים, ותיקון זה הוא ע"י המצות.

למה לא נזכר ציווי על אהבה רק במשנה תורה, ועוד הרודף אחר הכבוד כו', על אמונה א"צ ציווי כי כל ישראל מאמינים אך הציווי רק וידעת דאל"ב אמונה עטרה ומקיף ולכך גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא מחמת שאינו בבחי' דעת, שאפי' לאוצר צריך קצת התבוננות וכן ליראה מפני חץ (וז"ש לא תערוץ במלחמה ע"י שיסיח דעתו כמ"ש במ"א) חהו אמונה כתר מקיף, אך ע"י התבוננות חב"ד יומשך האהבה לכן הציווי על ההתבוננות, וזהו אהבה בחי' גילוי הרצון אהבה המוסתרת בכ"א בחי' אמונה ע"ד רואה ציור נאה של חבירו אינו מתפעל אעפ"י שנחמד, אבל ההתפעלות כשרוצה שיהי' שלו (וזהו כנודע בענין לא תחמוד שמחשב איך יהי' שלו) וכך שנואה לאה עלמא דאתכסיא אבל ואהבת שיהי' אלקיך בגילוי, לכן דור דיעה ראתה שפחה על הים, וכן

במ"ת לא שייך ציווי על אהבה דהציווי אהתבוננות והם ראו דעדיפא מהתבוננות רק לדור שאח"כ כתיב ואהבת ר"ל שיתבוננו שמע כו'. ובחרת בחיים כי המו מעי הפסולת נמשך לע"ש המובחר בג"ע תורה לחם כו'.

ונ"ל לבאר מה דמצינו ציווי על יראה בפ' קדושים ויראת, משא"כ על אהבה ומ"ש בעשה"ד לאוהבי אין זה דרך ציווי, והענין דנת' ע"פ יהודה אתה יודוך, איך ראובן בחי' ראי' לאסתכלא ביקרא מזה יומשך האהבה כי ענין ראי' הו"ע התקרבות דרך חבה כבכורה בתאנה ראיתי את אבותיכם כו' והו"ע פרשה ראשונה דק"ש ואהבת פני ארי' אותיות ראיה, אבל פ' שניה א"ש בחי' שמעון שמעתי שמעך יראתי, ויגועו ויעמדו מרחוק, ע"כ בדור דיעה שהי' בבחי' ראיה אז אהבה בא ממילא וא"צ ציווי רק על יראה שבא ע"י ריחוק שידחה א"ע משא"כ אח"כ רק שמו"ע א"כ אין צריך ציווי על אהבה ג"כ וגם על יראה אעפ"י שע"י שמיעה נמשך יראה ממילא היינו ע"י רחוק שמדחה א"ע להיות שנואה בעיני עצמו נבזה בעיניו נמאס וא"כ זהו אחר הקירוב כו', כללא דמלתא מצד הקירוב נמשך אהבה ומצד הריחוק יראה, לכן מצינו בחברי דניאל שנפלה חרדה גדולה עליהם משום דמזליהו חזי משא"כ דניאל שהשיג וראה ממש לא חרד כמותם אעפ"י שהי' גילוי אליו יותר אלא מצד שגילוי זה בראי' ממש הוא קירוב משא"כ גילוי דמזליהו ריחוק כו', וע' מזה ע"פ וידבר דעשה"ד שבועות תקס"ח בענין אם אין חכ' אין יראה כו' וכן מובן מאזהרת הוי מתחמם כנגד אורן של חכמים קירוב והוי זהיר בגחלתן שמעוצם הקירוב לא תאבד היראה מפניהם כי לזה צריך דעת גדול לכך ארז"ל יצר תינוק ואשה תהא שמאל דוחה כי מריבוי הקירוב יאבדו כו', וזה הי' חטא בני אהרן בקרבתם ריבוי הקירוב בלא יראה, וכמ"ש ויחזו ויאכלו כו' לכן הזהיר בזאת יבא אהרן יראה וזהו אוי לבשר שלא נתייגע ביראה והיינו להשיג ריחוק ערך כל העולמות איך דכלא חשיב לכן אפי' דור דיעה ראיה הוזהר ויראת, כי באמת כל הקרוב יותר כלא חשיב כי רק טיפה א' מחיה חכמה יו"ד נקודה לכן היראה מפני המקיף שאינו מתגלה רק מזליהו חזי ראשית החכ' יראה היינו חכ' שמקבלת מגבורות דעתיק בחי' אחכמה והיא רחוקה משא"כ חכ' דאצי' מקור החסד קו הימין ראי' קירוב אבל לדור שאח"כ הוצרך להזהיר על אהבה ג"כ שיגיע לבחי' ראיה ואח"כ לבחי' שמוע תשמעו כו', והא דנת' ע"פ ויאכילך את המן דלאוני, דמבחי' אריה גילוי נמשך יראה ומבחי' שור גבורה ריחוק נמשך אהבה וכ"מ ע"פ וידעת תקס"ו וע"ש בהביאור ראי' לזה, דהא יראה עילאה הוא חכמה שהוא בחי' אצי' ל' אצלו סמוך גילוי א"ס הרי מקירוב נמשך יראה, ואה"ר בינה בריאה ריחוק פרסא, א"כ מריחוק נמשך יראה וכמ"ש צמאה כו' בארץ ציה כו' כן בקודש ע' דרוש דשמח"ת תקס"ד ע"פ ואני אראה בשונאי וא"כ קשיא יראה על יראה ואהבה על אהבה ולישב זה לכאורה אהבה אאהבה לא קשיא מידי דיש אהבה כרשפי אש נמשכת מצד הריחוק כמ"ש צמאה אבל אהבה כמים נמשך מצד הקירוב, ומ"מ לק"מ מה שלא נצטוו דור דיעה על אה' כרשפי אש דאהבה כמים נעלה יותר, אכן יראה איראה קשיא, וי"ל דעפ"י פשוט ודאי הגילוי גורם יראה אכן מצד הרגל הגילוי יופסד היראה א"כ גילוי הגורם יראה היינו גילוי ואינו גילוי וקירוב גמור וזהו בחי' מזליהו

חזי משא״כ קירוב גמור גורם אה׳ כמים, וי״ל שהם ב׳ בחי׳ חסד דאבא קירוב גמור וגבורה דאבא בחי׳ ריחוק וראשית חכמה יראה כי הגבורה שרשן מגבורה דע״י שבח״ס וע׳ ענין גבורה דאבא ע״פ קומה למנחתיך בזהר ויצא ובתו׳ ראיתי מנורת זהב, ולכן הוצרך הציווי על ויראת לדור דיעה ג״כ להיותן בחי׳ קירוב, ומ״מ יראה ג״כ כי הגילוי אין ערוך לגבי ההעלם כו׳ וע״ע בדרוש דאברהם ויצחק דלאזני, שם נת׳ דיש התבוננות הגורם יראה והוא הפלאה ורוממות הבורא מהעולמות והתבוננות הגורם אהבה מצד הקירוב, נמצא בגילוי יש ב׳ בחי׳ חו״ג והן אהוי״ר, אך אהבה דגילוי כמים כו׳, וע׳ עוד מענין אהוי״ר בפ׳ ציצית תקס״ד בענין תכלת ולבן וגם ע״פ ויקח קרח תקס״ב. והקיצור יראה נמשך מצד גילוי, אך גבו׳ רחוק הערך והיינו משום שעיקר האור הנעלם גדול מהגילוי, וגם אין הגילוי יכול להתקבל בהכלי כנז׳ בויאכילך כו׳ אה׳ כרשפי מצד הריחוק ומ״מ ההתבוננות. אהבה כמים מצד גילוי, ראיתי את אבותיכם קירוב, שוב ראיתי באוה״ת פ׳ יתרו ע״פ תאמר לבית יעקב כו׳ מעין מ״ש ונקבות וזכרים שבפירש״י שם, היינו מקבל ומשפיע כי בחי׳ יעקב יו״ד עקב הנשמה המתלבשת בגוף נק׳ מקבל מבחי׳ ישראל לי ראש בחי׳ המקיף מהנשמה, ועמ״ש פ׳ משפטים בפסוק לא תהי׳ משכלה ועקרה כו׳.

עמ״ש על כי ישאלך בבוך תרט״ו בדף ש״ב ע״א, באריכות הגהות עמ״ש כאן, ועמ״ש בבוך ויקרא פ׳ שמיני (על עבדים היינו שבסידור) והוא בד״ה וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם ואפשר לקשר את כולם יחד.

כי ישאלך בנך מחר לאמר מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה׳ אלקינו אתכם. בירושלמי פב״ת דפסחים ה״ד תני ר״ח כנגד ד׳ בנים דברה תורה בן חכם כו׳ בן חכם מהו אומר מה העדות כו׳ אף אתה אמור לו בחוזק יד כו׳, וצ״ל שפסוק זה נאמר ס״פ בא י״ג י״ד בתשובה לבן טיפש, וי״ל משום שכאן ג״כ נזכר ויוציאנו ה׳ ממצרים ביד חזקה, בן רשע מה העבודה הזאת לכם בפ׳ בא י״ב, בן טיפש מהו אומר מה זאת ס״פ בא י״ג י״ד.

ב) **הקשה** מהרמ״א כי הלא זאת ארז״ל שהיא שאלת חכם ומה זו שאלת אשר לא ידע יציאת מצרים הידוע לדרדקי דבי רב, וגם ענין אומר לאמר, ועוד באומרו אשר צוה ה׳ אלקינו אתכם ולא אמר אותנו יראה שהוא בן לא חכם כי הוציא א״ע מהכלל, ותירץ שהשאלה הוא רק בשביל לשמוע התשובה וזהו כי ישאלך כו׳ לאמר ועיקר השאלה למה עושין עיקר מיצי״מ ולא מכיבוש ל״א מלכים וכיבוש הארץ וזהו כי ישאלך כו׳ מחר וגם אינו מוציא א״ע מן הכלל שהרי מקבל אלהותו ית׳ באומרו ה׳ אלקינו.

ג) מהרי"א פי' שהפרשה הזאת באה נגד כיבוד אב והוא להודיע להבן שלבד שאביו הביאו לחיי העוה"ז עוד זאת שבו ועל ידו מגיע לו ידיעה האמיתי' מיצי"מ ומ"ת, ופי' מה העדות הם כחג הפסח ושאר המצות שהם עדות הנסים והנפלאות שעשה הש"י לישראל במצרים, החוקים הם המצות שאין טעמם נודע, המשפטים הם המצות שהשכל מחייב אותם ולפי שאמר אשר צוה ה' אלקינו אתכם גלה היותו חכם, ירא אלקים וסר מרע כיון שהודה היות מצוה אלקית מאת הקב"ה ולא כמו שאמר הבן רשע מה העבודה הזאת לכם, ולא הזכיר בשאלתו שהוא מצות ה' אלקינו, ופי' שהתשובה באה על כל שאלתו על העדות הוא התשובה עבדים היינו כו' ויוציאנו כו' וענין למען הביא אותנו לתת לנו את הארץ זהו תשובה על המשפט, ויש לסייעו שזהו ע"ד מלך במשפט יעמיד ארץ הרי שכדי להיות יעמיד ארץ זהו ע"י המשפט, ועל החוקים באה התשובה ויצוונו ה' לעשות את כל החוקים ליראה כו' עכ"ד.

ד) ולפי"ז לא בא התשובה כסדר השאלה שבהשאלה הקדים חוקים למשפטים ובתשובה הוא בהפך, לכן אפ"ל שהתשובה הוא כסדר על ראשון ראשון שענין עבדים היינו כו' עד ס"פ ואותנו הוציא משם זהו התשובה על העדות שהרי במצות ישיבת סוכה נאמר למען ידעו כו' כי בסוכות כו' בהוציאי אותם כו', ואח"כ פסוק ויצוונו כו' החוקים האלה ליראה כו' זהו תשובה על החוקים ואח"כ פסוק וצדקה תהי' לנו זהו תשובה על המשפטים כי משפט וצדקה הוא דבר אחד כמ"ש כי ידעתיו כו' לעשות צדקה ומשפט ויהי דוד עושה משפט וצדקה וכתי' שמרו משפט ועשו צדקה וכתיב משפט וצדקה ביעקב אתה עשית וכמ"ש ברבות ר"פ שופטים ע"פ ויהי דוד עושה משפט וצדקה שבמשפט לבד יש צדקה שמוציא את הגזילה מהחייב ומחזירה להזכאי.

ה) אדמו"ר נ"ע בד"ה בשעה שהקדימו פי' ענין שאלת הבן חכם והוא זה כי הנה כלל כל המצות לא שייך אל הנשמה רק בהיותה מלובשת תוך הגוף הגשמי כו' משא"כ הנשמה בעצמה בטרם ירידתה כו' וא"כ למה זה ירדה הנשמה כו' ומה יתרון לה בכל עמלה, וע"ז תירץ לנו הכתוב כי תכלית כל המצות כדי ליראה את ה' היינו כידוע ממ"ש כי אל דעות שיש ב' דעות מלמעלה למטה ומלמטה למעלה כו' והירידה צורך עלי' שיהי' מלמטה למעלה שוה כמו מלמעלה למטה וזהו כדי ליראה את ה' כמ"ש ובאו במערות צורים כו' עכ"ל, וע"כ צ"ל שגילוי בחינה זו לא היתה הנשמה משגת אף קודם ירידתה שהרי הנשמות הן מעולם הבריאה שהוא יש מאין כו' כ"א דוקא ע"י אף עשיתיו נמשך בחינה זו כמ"ש בד"ה מי מנה אף הוא ריבוי המשכה וגילוי מלמעלה משלשה בחי' בי"ע כו' ע"ש, והטעם י"ל כי חיבור הב' דיעות ז"ס היחוד עליון ע"ד האדם ידע וזהו ומלאה הארץ דעה את ה', את דייקא, ויחוד זה נמשך דוקא ע"י ירידת הנשמה בגוף כמ"ש בלקו"ת בשה"ש בד"ה שחורה אני ונאוה, דרוש השני, קיצור בבוך תרט"ו דש"כ ע"ב.

ו) אך דבריו צריכים פירוש איך משמע מלשון מה העדות כו' שהשאלה על ירידת הנשמה בתוך הגוף, ויש לפרש כי הנה בן חכם הנ"ל אומר ה' אלקינו

שמקבל עליו עול מלכות שמים, אך שאלתו בענין המצות שהם אשר צוה אתכם דוקא כמאמר אקב"ו משא"כ העוכמ"ז אינו מצוה ולא ימשיך כלום וכמ"ש בד"ה הבאים ישרש שזהו מפני שכנ"י נק' ארץ חפץ והמצות הם זריעה אור זרוע לצדיק ולא יצמח רק כשזורעים בארץ, וא"כ ע"ז שאלתו כיון שע"כ זהו מצד ששרש הנשמות הם גבוהים ישראל עלו במחשבה, וכמ"ש בפי' בעבר הנהר ישבו אבותיכם דהיינו למעלה מבחי' הנהר שהוא בינה כי נמשכו מחכמה וגם ג' אבות הם חג"ת דא"א, וכיון שכן שפיר השאלה דא"כ למה צריכה לירד בגוף השפל ואפל וזהו מה העדות כו' אשר צוה אתכם, וע"ז התירוץ עבדים היינו לפרעה כו' כי הנה הגם שעלו במחשבה ואפילו בעבר הנהר מ"מ נמשכו מבחי' שמו בורא קדושים ישתבח שמך שהם בחי' אותיות וכלים ונקרא בריאה ע"ד והחכ' מאין תמצא אבל ע"י תומ"צ ביטול היש עי"ז נמשך גילוי אור א"ס ממש כמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו ונז' בקצרה סד"ה אם בחוקותי תלכו, וזהו כדי ליראה את ע"ד ייראו את ה' קדושיו כו' למעלה מבחי' בריאה כו' ולכן אם אין חכמה אין יראה הנ"ל, שהתורה דמחכמה נפקת היא תרעא לדרתא ליראה זו שהיא בחי' מו"ס כו', אך להגיע לבחי' זו זהו דוקא ע"י הירידה בגוף, וכמ"ש בד"ה זכור ושמור בדבור אחד בענין העליה מבחי' אדם לבחי' כי לא אדם הוא זהו ע"י התשובה דוגמת והחיות נושאות כו' וזהו עבדים היינו לפרעה ועי"ז דוקא זכו למ"ת כי ופרעה הקריב והטעם מבואר באריכות בד"ה בשלח פרעה שקליפה קדמה לפרי ע"כ א"א להיות גידול הפרי כמו האגוז מבלתי שמתחלה יהי' הקליפה ואח"כ כשנגמר בו גידול הפרי שוברין אותה וזהו ויתן כו' ומופתים גדולים ורעים כו' ואזי הוציא הפרי וזהו ואותנו הוציא ועמ"ש בת"א פ' וארא בענין המטה שנהפך לתנין ומתנין למטה, והיינו משם דוקא והיינו בכדי לתת לנו את הארץ שאזי יהיו בבחי' ארץ חפץ שיוכלו להצמיח האור זרוע לצדיק שע"י קיום התומ"צ כו', וזהו ענין יתרון האור הנמשך מהחשך דוקא מ"ט עזי מסגן ברישא כו' ברישא חשוכא ואזי דוקא והדר נהורא, קיצור בבוך הנ"ל.

ז) עוי"ל בפי' כי ישאלך בנך, שאלת בן חכם דהנה כתי' וכל בניך למודי הוי', כי פי' בינה בן י"ה שע"י ההתבוננות נולד אהוי"ר ששרשן מבחי' י"ה, ובן הנ"ל נק' בן חורין בן שמן בזח"א ס"פ לך, כי מבחי' בינה נמשך החירות שהוא ענין יצ"מ כו' ובן שמן שמקבל מחכמה וזהו ענין בן חכם הנ"ל ולכן שואל להבינו מה העדות כו' דהיינו ענין המצות מעשיות דוקא שהרי אם יכוין בעומק כוונת מצה אם לא יאכל מצה בפ"מ לא עשה ולא כלום וכשיאכל מצה אף שלא יכוין כ"כ יוצא י"ח, וע"ז שאלתו לומר לו ולהבינו כח המצות מעשיות לא כמהרהר ח"ו כ"א שרצונו להבין הפליאה הזאת וע"ז משיב לו שזהו ע"ד שהלחם מחיה את האדם אף שהאדם הוא בעל שכל והלחם צומח אלא משום שנפלו מלפני מלך כו' כמ"ש באריכות ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות, וע"ז מביא לו ראיה עבדים היינו כו' ויוציאנו כו' וכ"ז למה אלא שזהו ע"ד הנ"ל כי יתרון האור נמשך מן החשך דוקא מי יתן טהור מטמא וקליפה קדמה לפרי כו' ע"כ לא נצטוו במצות עד שהיו בגלות מצרים הנק' כור הברזל עמ"ש בד"ה וכל העם רואים את הקולות לכן עד"ז דוקא ע"י המצות מעשיות והתורה שנתלבשה ג"כ בגשמיות עי"ז דוקא ממשיכים, וזהו א"ת בניך אלא בוניך, פי' שעם היותו בן חכם בן שמן הנ"ל עכ"ז

לא די בזה כי צ"ל בונין היינו לעשות לו דירה בתחתונים, ועמ"ש מזה בד"ה בפ' נסכים שזהו ענין כל הקורא ק"ש בלא תפילין וזהו ע"י ההלכות שבתורה וזהו לתת לנו את הארץ שתהי' בחי' ארץ מושבותיכם כו' כי בבהמ"ק כתיב האומנם ישב אלקים על הארץ ועד"ז ד' אמות של הלכה עז"נ ג"כ בשבתו עם זקני ארץ כו', ויש להעיר לענין בונין ממ"ש אבן שלימה מסע נבנה כו' היינו מה שמ' דאצי' נוסעת להיות עתיק לבריאה כו', גם אבנים הם כ"ב אותיות התורה שממשיכים במל' וזהו ענין וישכב יש כ"ב וזהו ענין תהלה לדוד ג"פ בכל יום כו'. קיצור.

ח) **עדות** נמשך ע"י יצ"מ כי רבבה כצמח כו' ועי"ז ותבואי בעדי עדיים כו' חוקים ליראה ע"ד מ"ש בירמי' סי' ה' כ"ב האותי לא תיראו כו' אשר שמתי חול גבול לים חק עולם שזהו החק והגבול שהים הגדול לא יוכל לעבור מעט החול שזהו נק' גבורתא דמריך רפ"ה דב"ב דע"ג סע"א ומזה נמשך היראה בנפש שלא יעבור ג"כ על גבולי התורה וכמ"ש ע"פ האותי לא תיראו ע"ש, וזהו ענין ויצוונו את החוקים דוקא ליראה כי הם ג"כ חוקות וגבולות שחקק והגביל הבבע"ג ועיין בבחיי ר"פ חוקת, וא"כ יש בגבול זה כח הבבע"ג, לכן גבי שופר נאמר כי חוק לישראל הוא וקול השופר מטיל חרדה שנאמר וקול השופר הולך וחזק כו' ויחרד כל העם כו', וצדקה תהיה כי המשפט תכלית כוונתו להיות כמשפט הראשון כמו שהי' העולם קודם חטא עה"ד אשר עשה האלקים את האדם ישר, רק בחטא עה"ד נתגברו היצה"ר והקליפות להיות אם תגביהי כנשר כו' ועי"ז הוא המשפט ועי"ז חיל בלע ויקיאנו, א"כ מוציאים הניצוצים מהיצה"ר ונכללים ביצ"ט ע"ד אמלאה החרבה שא"א להיות שניהן במילואה שכדי להיות בנין יראה שלם נה"א צ"ל חורבן היצה"ר כו' וזהו ענין המשפט וצדקה להוציא הגזילה מהיצה"ר שנק' גוזל אביו ואמו, וכן אמרו במד"ר פ' לך פמ"ד ע"פ ותור וגוזל זו אדום דהיינו עשו ועמלק תור הוא אלא שגזלן הוא כו', וצ"ל ע"ז משפט כמ"ש ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו ואזי כשיוציאו הניצוצים ממנו יוחזרו ליעקב שזהו ענין את בכרתי כו' ברכתי עמ"ש בד"ה מה טובו ובד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה כו' ובד"ה ראה ריח בני בענין ריח בוגדיו כו' ובד"ה בשלח פרעה בענין ותקח את בגדי עשו כו' ותלבש כו' וא"כ זהו וצדקה תהי' לנו כנ"ל סוף אות ד' בענין ויהי דוד עושה משפט וצדקה. קיצור.

ט) **בספנ"י** פי' כי ישאלך בנך שעושהו מיד המצוה עליו רק אח"כ מבקש מרבו להודיע טעם הדבר כענין שהקדימו נעשה לנשמע, אבל הרשע שואל הדבר בטרם עשות העבודה.

י) **בחיי** ר"פ חוקת המצות כולן על שלשה חלקים מקובלות שהן עדות על האלהות ועל חדוש העולם (כ"כ בפ' ואתחנן וכ"ש שהן עדות על יצ"מ) ומושכלות שהן משפטים ומצות שאין טעמן נגלה והן חוקים וזהו וכי ישאלך בנך כו' העדות והחוקים כו' ואמרת לבנך כו' כי האלהות הותחל להתפרסם בין האומות בצאת ישראל ממצרים כו' וצ"ל כי ביצ"מ הי' ג"כ ג' בחי' הנ"ל כי עדות ומשפטים פשוט הוא העדות הוא גילוי אלקות ע"י אותות ומופתים ומשפט עשה ה'

ביצ"מ כמ"ש בדבר אשר זדו, וגם חק היה כי בשעת קי"ס שטען המקטרג מה נשתנו אלו מאלו כו' אעפ"כ וגם חוקות שמים וארץ כו', בחיי פ' ואתחנן במקומו על פסוק זה ע"ש.

יא) עוי"ל בפי' כי ישאלך כו' ואמרת אליו כו' עפמ"ש ברבות ויקהל ר"פ מ"ח ע"פ שאו מרום כו' מי ברא אלה, שיש ג' בחי' אלה היינו אלה תולדות השמים והארץ, למעלה מזה אלה שמות בנ"י למעלה מזה אלה העדות והחוקים והמשפטים פ' ואתחנן ד' מ"ה, ולז"א כי ישאלך כו' מה ציווי העדות כו' אתכם דוקא, ע"ז בא התשובה כי עבדים היינו כו' ואותנו הוציא כו' ונעשו בחי' אלה שמות בנ"י, בחי' מי ברא אלה וזהו אלה מסעי בנ"י כו' שיצאו ממצרים שהוא מצר ים מצר הגרון כו' ואח"כ יצ"מ זהו מי ברא אלה, ולכן עי"ז זכו לבחי' אלה החוקים כו', ועיין ברבות סדר בא פט"ו ע"פ החדש הזה לכם, שם נז' מענין שהמצות ניתנו לכם דוקא.

יב) בעה"כ דסה"ד ערך עדות וז"ל הרמב"ן פי' מה ששאל הבן מה העדות הוא על מצות תפילין שנקראו תפילין לשון פליליה שהן אות עדות שהשכינה שורה עלינו ולמה אין להראות עדות דתפילין גם בלילה עכ"ל.

יג) הראב"ע כו' מה העדות הטעם למה זה העול עלינו בינות בני אדם (ור"ל כמ"ש מ"ע ספורנו ולא הספיקו מצות בני נח) ואמרת כי השם פדנו מבית עבדים והנה עשה לנו זאת הטובה והנה חייבים אנחנו ליראה את שמו כי כבר הכרנו כי הוא הטיב לנו ועוד ייטיב לנו להחיותינו כי מצותיו חיים הם למוצאיהם עכ"ל (והחזקוני פי' אתכם דקאמר היינו משום שלא נולד בשעת הציווי) ודבריו עולים בקנה א' עם מ"ש בח"ה שער עבודת האלקים פ"ג בד"ה והרביעי כי מן הידוע כי עבודת בני אדם חייבים בהם כפי מעלת הטובות עליהם כו' כאשר בחר בנו בהוציאו אותנו מארץ מצרים כו' ויחדנו הבורא יתעלה משאר האומות בעבודה חייבנו בה להודות לו ויעד אותנו על קבלתה מהגמול בעוה"ז ובבא כו' כמש"ה אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי כו' ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש עכ"ל, וזהו ע"ד מ"ש בשה"ש רבה ר"פ לריח שמניך כל המצות שעשו לפניך האבות ריחות היו (כלומר כענין ריח בעלמא שאינו עצם הדבר) אבל אנו שמן תורק שמך מאתים וארבעים ושמונה מ"ע ושלש מאות וששים וחמש מל"ת עכ"ל, והיינו כמ"ש בבה"ז בראשית דכ"ז ע"ב בענין משנה שבדיני התורה הנגלית משיגים עצמיות חכמה עילאה משא"כ בידיעת הסודות הוא רק ידיעת המציאות כו' ואפילו בג"ע שהיא השגת המהות הוא רק בהארת חכ' עילאה ועמ"ש מזה סד"ה לריח שמניך, ועפ"ז יש לפרש היטב שאלת בן זוכם מה העדות כו' אתכם ור"ל שהרי קיים אברהם כל התורה ע"י רוחניות העבודה בלבד בבחי' היותו הלוך ונסוע רצוא ושוב שזהו כלל כל התורה כמ"ש בד"ה וקבל היהודים, וא"כ למה אתכם דוקא צוה רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת הכל מעשיות דוקא וע"ז תירצו כי באמת יש מעלה יתירה ונפלאה בקיום כל המצות יותר ממה שקיים אברהם, והיינו שאברהם המשיך הכל ברוחניות בבחי' פנימי'

אבל שיוכל להתגלות אלקותו ית' גם בחיצוניות זהו דוקא ע"י מצות מעשיות וזכו לזה ע"י עבדים היינו כו' כמשנ"ת בת"א ר"פ לך לך ע"ש, ועמ"ש מזה בד"ה משה ידבר, ויש לבאר ע"ד מ"ש בד"ה וארא ענין ימים יוצרו, והנה אברהם זקן בא בימים הנ"ל וזהו ענין שקיים אברהם כל התורה שהרי שס"ה ל"ת כנגד שס"ה ימים, ואיך קיים י"ל ע"י אברהם אוהבי שהוא יומא דאזיל עם כולהו יומין וזהו מי האיש החפץ חיים צ"ל אוהב ימים שבהם ועל ידם יזכה לבחי' חיים היינו והחכמה תחיה איהו וחיוהי חד וכמו נדר נק' חיי המלך אך מבואר בד"ה וארא הנ"ל שהמשכה זו הוא עדיין רק מבחי' ממכ"ע ויש לומר דהיינו מבחי' חו"ב וזהו יחיינו מיומים אבל ע"י ביום השלישי של מ"ת ושל תח"ה יקימנו ונחיה לפניו בחי' סוכ"ע וזהו לטוב לנו כל הימים, וכן פי' בספר פנ"י דפי' כל הימים קאי על ג' בחי' בהמ"ק הנ"ל כו', פי' שימשיכו טוב בכל הימים הנ"ל ע"ד יום טוב בחי' שער החצר הפנימי' כו' שנפתח בשבת ויו"ט נק' שבת, ופי' יום שכולו טוב כי הנה טוב ורע בשרשן הם חסד וגבו' כמ"ש אדמו' נ"ע בד"ה בפ' נסכים, וכ"כ בפרדס ערך עץ איך עומק טוב ועומק רע הם גדולה וגבורה, וא"כ בחי' יום שכולו טוב זהו הכתר דשם לית שמאלא והכל טוב וזהו שע"י מצות מעשיות דוקא ימשיכו מבחי' יסוד דא"א, וזהו לטוב לנו כל הימים, גם פי' כל הימים י"ל חיבור ימי קדם עם ימי עולם, אך מה שזכו לזה זהו דוקא ע"י היותם עבדים לפרעה במצרים וימררו את חייהם כו' שעי"ז דוקא זכו לזה שיהי' התלבשות התורה בגשמיות כמ"ש בת"א ר"פ לך לך הנ"ל ובד"ה וכל העם רואים את הקולות, ועמ"ש ע"פ ביום ההוא יהי' הוי' אחד כולו הטוב והמטיב.

פ' ואתחנן בד"ה כי ישאלך בנך ססעי' א'. והנה בפע"ח פי' ארבעה בנים הם נגד ד' עולמות אבי"ע ובמ"א פי' ד' בנים ד' בחי' שיש בשם ב"ן, והנה ד"פ ב"ן גימט' יצחק, ויש להעיר לענין ד' בנים אלו ממ"ש במדרש אמור פ"ל ד"א פרי עץ הדר אתרוג זה יש בו טעם וריח כך ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים כו' עד שאין בהם לא תורה ולא מע"ט יעו"ש, ועד"ז י"ל ד' בנים הנ"ל והנה יוסף בגימט' ג"פ ב"ן אך יוסף ה' לי בן אחר שמבחי' אחר יתהפך להיות בחי' בן זהו ענין הרשע כשעושה תשובה כו' ומש"כ הקהה את שיניו זהו רשע גמור שאינו עושה תשובה, וארבה את זרעו ארבה גימט' יצחק כו' ע' בסש"ב משמע צדיק בינוני רשע הם בי"ע וצ"ל היינו צדיק שאינו גמור אבל צדיק גמור ודאי לא גרע מבן חכם שהוא מאצי' כו', וביאור ענין יוסף ה' לי בן אחר שמבחי' סט"א נתהפך להיות בן זהו ע"ד והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי וזהו ע"י התשובה כמ"ש סד"ה והי' מספר בנ"י בלק"ת פ' במדבר ובזה מתורץ מה שכאן בהגדה נאמר הקהה את שיניו וגבי לולב עושים מהם אגודה א', כי לולב זהו אחר עשי"ת שע"י התשובה נאמר להם בני אל חי כו' ועושים מהם אגודה אחת.

קיצור ענין ד' בנים פי' בפע"ח שהם נגד ד' עולמות אבי"ע ד"פ ב"ן גימט' יצחק וגימט' ארבה והנה ד' מינים שבלולב רומזים ג"כ לד' בחי' אבי"ע אך זהו ע"ד יוסף גימט' ג"פ ב"ן וענין יוסף ה' לי בן אחר שמבחי' סט"א יתהפך להיות בחי' ב"ן ע"ד והי' במקום כו' יאמר להם בני אל חי וזהו יצחק לשון צחוק עשה לי אלקים כו'.

ב) ססעי' ב' קיצור, מה שנק' שאלת בן חכם כי באומרו ה' אלקינו מקבל עליו עול מלכות שמים רק שאלתו ידע מעט טעמי המצות, די"ל בכדי לבא לשמחה של מצה כמובן מ"ש בלק"ת פ' שלח בד"ה ועתה יגדל נא וגם כי ענין ה' אלקינו זהו ענין ישראל עלו במחשבה.

ג) ססעי' ג' ענין עדות וחוקים ומשפטים ויוציאנו זהו תשובה על העדות את הארץ על המשפט החוקים ליראה.

ד) ססעי' ד' העדות זכר לאותות ומופתים דיציאת מצרים החוקים ליראה כנ"ל והמשפטים וצדקה תהי' לנו ועמ"ש בת"א בד"ה אשירה להוי' כי גאה גאה בענין משפט וצדקה ביעקב אתה עשית, אפ"ל ג' בחי' עדות חוקים ומשפטים כנגד ג' קוין חג"ת, י"ל השאלה מה העדות הרי קמי' כחשיכה כאורה ואם צדקת כו' וסגי רק בק"ש קעומ"ש, ותירץ לא כן כי וירא את האור כי טוב שחפץ במעשה הצדיקים והבדיל בין האור ובין החשך שהרי הכה את פרעה ומצרים ואותנו הוציא משם כדי ליראה כו', וי"ל כי בדעתו הי' שהמצות אין בהם צורך גבוה מטעם הנ"ל דאם צדקת, רק בשבילנו וא"כ למה כ"כ עדות וחוקים כו' והתשובה כי המצות הן צורך גבוה.

ה) ססעי' ה' קיצור, השאלה למה ירדה הנשמה בגוף, והתשובה שהתכלית לבוא ליראה את ע"ד כי אל דיעות וה"ס היחוד.

ו) ססעי' ו' ענין ואמרת אליו עבדים היינו לפרעה כי הגם שהנשמות עלו במח' עכ"ז היו מבחי' לבושים ושיתעלו לאשתאבא בגופא דמלכא שז"ס היחוד הנ"ל ס"ה זהו ע"י בירור הגוף ונה"ב בחי' תשובה והיינו ע"י עבדים היינו לפרעה ופרעה הקריב וזהו האותות והמופתים לשבר ג' קליפות האגוז להוציא הפרי וזהו ואותנו הוציא משם והיינו לתת לנו את הארץ ע"ד כי תהיו אתם ארץ חפץ והארץ לעולם עומדת כי לי כל הארץ וכ"מ שנאמר לי.

ז) ולבאר הדברים י"ל דבאמת צ"ל ענין הגלות מצרים הגם שבסידור בד"ה עבדים היינו כי פרעה אותיות העורף שמקבל מעורף דא"א ע"ד כמה ארך אפיים לפניו (בד"ה בשלח פרעה כו') עדיין אינו מתורץ דעכ"פ כחשיכה כאורה שוין א"כ וכי גרע האור מן החושך ומדוע ישראל היו בגלות עצום תחת עובדי גילולים שהם חשך כו', אך הענין י"ל ע"ד מארז"ל מ"ט עיזי מסגי ברישא והדר אימרי א"ל כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא (כמ"ש מזה בפ' בראשית ע"פ וירא אלקים את האור כי טוב) והיינו כמו בגידול הפרי גדל

הקליפה תחלה כמו בהאגת מתחלה הוא רק קליפה עד שנגמר אז מתגלה הפרי וכן בחטים מתחילה הם תבן וקש כו' (ע' מדרש ס"פ וישלח) וכן באדם תחלה הוא התהוות השליא כו' (כמ"ש באגה"ק בד"ה איהו וחיוהי) כי מה שהוא עיקר המכוון בא באחרונה כמו בהשפעת שכל מתחלה צ"ל משלים והצעות עד שאח"כ יבאר הנמשל והמכוון כו' וכן בבריאת העולם תחלה נברא דומם צומח חי ואח"כ נברא האדם ועד"ז ב' אלפים תהו עד שאח"כ נתגלה התורה כו', והענין בשרשו הוא ענין עולם התהו ועולם התיקון שמעולם התהו נשתלשלו הקליפות ומשם חיותן ומעולם התיקון נמשך הפרי וכמ"ש בזהר ע"פ אלה תולדות השמים והארץ אלה פסל את הראשונים שהם היו מבחי' תהו כו' דאתרמיזו בקרא והארץ היתה תהו ובהו (זהר בראשית דכ"ד ע"ב, וע"ש) מענין ב' בחי' אלו דתהו ותיקון (בת"א פ' וישלח בד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה) שזהו ע"ד ארי' ושור שהארי' הוא למטה חיה טמאה והשור הוא בהמה טהור הרי זה טמא וזה טהור והרי הארי' גבוה בשרשו יותר אלא שהארי' בא ע"ד ההמשכה מעולם התהו ע"י י"א כתרין דנוגה שאין האור מאיר רק בבחי' מקיף כו' ולא נמשך בפנימיותם גילוי אלקות ולכן כחו רב וטמא, אבל עולם התיקון מה שאלקות מאיר בבחי' גילוי והיינו ע"י הביטול וזהו הטהור כו', וזהו הי' ג"כ ענין דור הפלגה שבנו עיר ומגדל להמשיך להם החיות ע"ד מקיף לכן אף שילכו בשרירות לבם הרע יומשך בהן החיות וזהו שרש ענין הקליפה והפרי ואעפ"כ מתחלה הקליפה שומר לפרי ואח"כ ע"י חטא עה"ד נעשה הקליפה מתנגד כו' ולכן א"א הי' להתגלות התיקון שהוא התגלות הפרי מאי פרי מצות גלוי אלקות אלא שיוקדם תחלה התהו שממנו נמשך הקליפה וזהו כבריתו ש"ע ברישא חשיכא שאין מאיר בבחי' גילוי רק בבחי' מקיף לבד והדר נהורא אח"כ יומשך האור והגילוי ועד"ז עיזי מסגין ברישא שהוא בחי' איש שעיר והדר אימרי והכשבים הפריד יעקב וזהו כרחל לפני גוזזיה נאלמה כי רחל בחי' אימרי וצמר רחלים בחי' ושער רישי' כעמר נקא כו' וזהו וה' האמירך היום וגם את ה' האמרת היום, משא"כ נוצה של עיזים ולכן הם גחזיה להפריד הצמר שלא יהי' בבחי' ביטול כו' (וע' מזה בלק"ת מהאריז"ל ס"פ וישלח בד"ה ואלה המלכים ע"ד אשר מלכו בארץ אדום כו' וע' בזהר ר"פ נח בענין אלה תולדות נח אלה פסל את הראשונים שעד"ז שבת לגבי ימי החול) והנה מבואר במדרש (פ' בראשית פ"ב) תהו זהו בבל ובהו זהו מדי כו' ומבואר שאברהם בחר שעבוד ובמדרש (תלים סי' מ') שהקב"ה בירר לו כן והיינו ע"י שיתרון האור נמשך דוקא מן החשך כו' ולכן ברישא חשיכא כו' וע' במדרש פ' אחרי ע"פ כשושנה בין החוחים היינו ג"כ שיתרון האור של השכינה הוא מן החשך של החוחים כו' או י"ל ברישא חשיכא כי מדת לילה נמשך ממל' מל' כל עולמים העלם וזהו החשך ואח"כ יום ואור הארת אצי' ז"א כו', ועד"ז למעלה יותר תחלה צ"ל צמצום והסתלקות האור ונעשה מקום פנוי ואח"כ אור קו וחוט כו', ועכ"פ עד"ז ג"כ יתרון האור נמשך מן החשך כי עולם התהו בשרשו גבוה יותר וזהו קליפה קדמה כי הגילוי צ"ל ע"י חכמה הנק' ראשית ובחי' תהו זהו למעלה מהחכמה רק שמאיר בבחי' שבה"כ ומקיף ותהי' להם הלבנה לאבן כו' כנ"ל בענין לפני גחזיה שמתפרדים השערות שיהי' בבחי' יש (בלק"ת פ' פנחס בד"ה את הכבש האחד כו') וע"י והדר אימרי נעשה יתרון האור מן החשך וכמו במשכן ועשית יריעות עזים

לאוהל על המשכן וזהו ענין שחורה אני ונאוה כאהלי קדר שמבחי' השחרות החושך נעשה ונאוה כאהלי קדר כו' המקיף דלבונה ולכן עיקר הראי' ג"כ בשחור שבעין (כמ"ש סד"ה כנשר יעיר כו') ויעקב נעשה בריח התיכון ע"י ירידתו לחרן (כמ"ש זח"א ויצא דקמ"ח ע"ב) וכן ויעל אברם ממצרים דוקא כמ"ש בזהר (וירא דקכ"ב ב') וכענין מי יתן טהור מטמא כו' דם נעכר ונעשה חלב.

קיצור ענין והדר אימרי ברישא חשיכא בגידול האגוז מקדים הקליפה וכן השליה תחלה נברא דצ"ח ואח"כ האדם וה"ע התהו ואח"כ התיקון מבחי' תהו החיות באו"מ דוגמת לבונה וזהו הלבנים דדור הפלגה אותיות המאירים בבחי' מקיף כמו השמות והתיקון גילוי בפנימית וזהו ברישא חשוכא והדר נהורא או חשיכא מל' בבי"ע והדר נהורא אצי' ז"א (ואפ"ל זהו כברייתו ש"ע אבל ע"י קרבנות וקדשים מתחיל מבחי' יום והלילה הולך אחר היום כו' וצ"ע) וכן בשרשו תחלה צמצום ומקו"פ העלם ואח"כ אור הקו. והנה העזים שחורות וזהו ענין שערך כעדר העזים שגלשו (בלק"ת בשה"ש בד"ה הסיבי עיניך ובפ' אמור בד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י פ"ד ובד"ה מה טובו אוהליך פ"ה) ואימרי לבנים ושער רישי' כעמר נקא ומצרים הם תהו ולכן ביצי"מ נאמר כי הנה הסתיו עבר והי' כנ"י בחי' אימרי כרחל לפני גוזזיה נאלמה, וזהו הטעם לגלות מצרים אך משם זכו לתומ"צ הנמשכים מבחי' ושער רישי' כעמר נקא כי יתרון האור נמשך מהחושך וזהו שחורה אני ונאוה כאהלי קדר כיריעות שלמה. הג"ה ועמ"ש בלק"ת פ' אמור בד"ה לבאר הדברים ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י פ"א ושם כ' וז"ל ועוי"ל הטעם שנק' ע"ש יחוד דאו"א מטעם שכשנמשך האור ומגיע בחו"ב זהו ההתקשרות והמשכת הסובב בממלא ועמ"ש גבי פסח בענין ויוציאנו ה' אלקינו או"א שהלבישו עכ"ל, ועמ"ש עוד בלק"ת בדרושי פסח סד"ה להבין מפני מה יו"ט דפסח הוא ביום שנעשה הנס ושם בסוף הדרוש אך להבין מאחר שהסובב הוא השוה ומשוה כו' ולפניו כחשיכה כאורה כו' א"כ איך משם יומשך להיות נגוף למצרים כו', אך הענין עפמ"ש בפע"ח בפי' עבדים היינו לפרעה ויוציאנו ה' אלקינו או"א שהלבישו לזרועות דא"א כו' אע"ג דבחי' סוכ"ע מצד עצמו נאמר כחשיכא כאורה כנ"ל, אבל הרי הסובב מאיר ע"י בחי' ממכ"ע ומצד התלבשות זו בבחי' ממלא או"א שהלבישו כו' נמשך שהוציאנו ממצרים כו' ועמש"ל סעיף י"א.

ח) **וזהו** עבדים היינו לפרעה במצרים וע' בסידור אך ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה ע"ד שנת' במ"א ע"פ ואם זרוע כאל לך עדה נא כל גובה וגאון כי באמת שרשו גבוה מבחי' התהו וע"כ אין כח בצדיקים שמבחי' התיקון להסירו אך הוא ית' למעלה מהתהו והתיקון וזהו ואם זרוע כאל לך כו' וזהו ביד חזקה ועמ"ש בענין חמשה קנינים קנה הקב"ה שמים וארץ קנין א' והב' נכסים הנקנים בכסף ובשטר ובחזקה כו' וע' בת"א בד"ה וקבל היהודים בענין וסוס אשר רכב סוס ב"פ ס"ג בחי' כי גאה גאה על גיוותנייא, גיוותנייא הם הגיאים על ששרשם מעולם התהו כו' והוא ית' מתגאה עליהם ומשפיל גאים כו' ועמ"ש ע"פ ויגבה ה' צבאות במשפט בסעי' ב' וסעי' ג' ואיך עי"ז והאל הקדוש נקדש בצדקה ש"ב סעיף ד'.

ט) קיצור סעיף ז׳ בנך בן חכם בחי׳ וכל בניך למודי הוי׳ בן שמן מה העדות ר״ל הכח של המצות מעשיות, ועל״ק סי״ג, והתירוץ עבדים היינו כו׳ ויוציאנו כו׳ שם נזדככו ע״י כור הברזל זהוציאנו מהמצרים וגבולים בחי׳ ההסתר דק״נ ע״ד שאתעדל״ע תלוי באתעדל״ת וזהו ואותנו הוציא משם לתת לנו את הארץ כו׳ שהוא בחי׳ כארץ תוציא צמחה וזהו התשובה לבחי׳ בן חכם שלא די בבחי׳ בן אלא ע״ד ורב שלום בניך משארז״ל א״ת בניך אלא בוניך.

י) קיצור סעי׳ ח׳ ענין העדות והחוקים והמשפטים ע״ד משכן העדות שבטי י״ה עדות לישראל עדות אותיות דעת ועמ״ש ע״פ לא יקום עד אחד כו׳ החוקים ליראה ע״ד האותי לא תיראו אשר שמתי חול גבול לים, והמשפטים כמשפט הראשון כמו שהי׳ קודם החטא עה״ד ועד״ז ביעור חמץ ע׳ בהרמ״ז ס״פ בא וזהו ועלו מושיעים כו׳ לשפוט כי אמלאה החרבה.

יא) קיצור סעי׳ י״א, ויוציאנו ה׳ ממצרים מיצר מי כי מי ברא אלה ומצריב הסתר לא ידעתי את הוי׳ ויצי״מ גילוי מי ברא אלה, וזהו אלה מסעי בנ״י כו׳ ואלה שמות בנ״י שבזכותם אלה תולדות השמים כו׳, ועי״ז זכו ויצונו ה׳ את כל החוקים שהם ג״כ בחי׳ אלה העדות והחוקים והמשפטים כו׳ והוא עיקר ההמשכה שיומשך מבחי׳ מי בבחי׳ אלה כו׳ ועמש״ל ססעי׳ ז׳.

יב) קיצור סי״ג, אתכם כי אברהם קיים את כל התורה ע״י הלוך ונסוע ע״ד והחיות רצוא ושוב וזה שפיר, אבל איך ע״י מצות גשמיות ימשיך כו׳ והתירוץ אך אדרבה ע״י עבדים היינו כו׳ ויוציאנו זכו למה שלא זכה אברהם וזהו לריח שמניך ריחות היו אבל אנו שמן תורק שמיך רמ״ח מ״ע ושס״ה ל״ת שבהם ועי״ז נמשך בחי׳ עליונה יותר וכמ״ש בת״א בד״ה משה ידבר ועמ״ש במ״א כי אברהם ויטע אשל והמשיך בבאר שבע ד׳ היכלות דבריאה, אבל כשנעשה מהאשל בריח התיכון הנה הוא מבריח מהקצה העליונה עד הקצה התחתונה ממש וממשיך עלי עשור עשרת הדברות שיהי׳ גילוי ע״ס דאצי׳ למטה כנור של יו״ד נימין ולא בבחי׳ באר שבע לבד כו׳ וזהו והטיבך והרבך מאבותיך וזהו כי ישאלך בנך מחר ע״ד כי שאל נא לימים הראשונים וזהו ענין ויטע אשל אותיות שאל במד״ר וירא פנ״ד אבל הנהיה כדבר הגדול הזה מ״ת הוא בחי׳ גבוה יותר וזהו ויצוינו כו׳.

יג) לטוב לנו כל הימים יחיינו מיומים בית ראשון ובית שני, ביום השלישי יקימנו לע״ל ואז ונחיה לפניו ואז עולם שכולו טוב דלית שמאלא, גם י״ל כי יש בחי׳ טוב טוב ה׳ לכל, טוב ה׳ לקויו הטיב ה׳ לטובים וזהו לטוב לנו יבא טוב ויקבל טוב מטוב כו׳ ועמ״ש ע״פ טוב וישר ה׳.

יד) י״ל עוד ענין מה העדות כי הנה ענין בדרך עדותיך ששתי כי נובלות חש״מ תורה ועיקר חש״מ זהו המצות כמו שהן למעלה הקב״ה מניח תפילין הקב״ה מתעטף בציצית ונובלות בחי׳ זו נמשך במצות שלנו לכן המצות שלנו שאנו מקיימים הם עדות ורמיזא למצות שלו ית׳ וזהו אקב״ו במצותיו

ממש ומבקשים קדשנו במצותיך ממש ע' בד"ה ראו כי ה' נתן לכם את השבת ובסידור בד"ה ועשו להם ציצית כו' בענין תכרתם את כל מצות הוי' כו' ועשיתם את כל מצותי כו' ועד"ז יריעות המשכן היו ממשיכים בחי' נוטה שמים כיריעה כו' וע"ז שואל מה העדות איך אפשר שהמצוה גשמיות תהי' עדות לבחי' מה שהקב"ה מניח תפילין כו' וכן בענין והחוקים שארז"ל במד"ר ע"פ אם בחוקותי תלכו חוקים שבהם חקקתי את השמים כו' שבהם חקקתי את השמש ואת הירח כו' שבהם חקקתי את הים כו' את התהום כו' יעו"ש כל הפסוקים ע"כ וענין חקיקות אלו יובן על פי מ"ש בתורה אור סוף פרשת מקץ בביאור דמזווה מימין בענין כל אשר חפץ ה' עשה כולם בחכמה עשית שנברא העולם ע"י החכמה והחפץ וכן ארז"ל ע"פ בחכמה יסד ארץ כו' שהעולם נברא ע"י ג' דברים אלו חכמה ותבונה ודעת והרי כתיב בדבר ה' שמים נעשו וביאור שיש חומר וצורה והחומר נברא ע"י הדבור אך הצורה נברא ונמשך ע"י חב"ד כו' וזהו ענין ומי צור באלקינו מי צייר כו', וע"פ הקבלה נק' בחי' זו קו המדה קנה המדה כו'. וזהו ענין החוקים שבהם חקקתי את השמים כו' וע' בלק"ת פ' חוקת סד"ה זאת חוקת התורה בענין אותיות החקיקה ובד"ה אם בחקותי תלכו ועיין בפרדס ערך חק וערך חוקה ופי' כי חקיקת האותיות בבינה ואמר ששם רמוז החקיקה הנזכר בספר יצירה עכ"ל, ועמ"ש מזה בת"א פ' תצוה בד"ה ועשית ציץ ופתחת עליו פתוחי חותם עמ"ש בפרדס כי חק ביסוד כמו ותק בשארו שם וחקה במל' וחוקים הוא מורה על זיווג שניהם עכ"ד וא"כ פי' החוקים זהו זיווג יסוד ומל' כשנמשך בהם מקור ההמשכה מבחי' אותיות החקיקה גליף גליפו בטה"ע, כי סתם זיווג ושכיבה וישכב עמה בלילה הוא פי' בזהר ויצא דקנ"ו סע"ב ודקנ"ז ע"ב יש כ"ב אתוון דאורייתא והיינו אותיות דתשב"כ ששרשן מחכמה דיו ע"ג קלף דיו יו"ד כו' אבל חוקים זהו כשנמשך בהם מע"י וא"א שזהו ענין גליף גליפו כו' שהאותיות הם מיני' ובי' וע' במא"א את ח' סעיף נ"ג חק מצד היסוד כו' חקה נק' המל' הנחקקת ע"י היסוד המחוקק אותה עכ"ל ועמ"ש בפי' באר חפרוה כו' במחקק דא יסוד ובמא"א מ"ם סעי' פ"ג מחקק נק' היסוד גימט' רמ"ח חסדים כו' ומחקק מבין רגליו כו' ובמדרש פ' שמיני ס"פ י"ב ע"פ פן ישתה וישכח מחקק במשלי ל"א ה' ששוכח רמ"ח מ"ע כו', עכ"פ היסוד נק' מחקק שהטיפה מרגישים בה כל הרמ"ח אברים, וממשיך מאותיות החקיקה שהם האותיות שבעצמות הנפש כי באותיות הדבור נמשך רק הארה מהשכל אבל בהטפה מלובש עצמיות השכל שהרי מוליד בדומה לו ע"כ נק' מחקק שאותיות החקיקה הם מיני' ובי' מעצם כח השכל ממש ומזה יובן ענין והחוקים שממשיכים בחי' במחקק כו' וע' בה"ז פ' בחקותי, וענין המשפטים עמש"ל סעי' יו"ד בקיצור סעי' ח', ואפ"ל ג"כ עדות דעת חוקים חכמה שמשם שורש אותיות החקיקה כנודע מענין ערבים עלי ד"ס שמבחי' חכמה למעלה מבחי' ספר בינה כו' והמשפטים בינה ששם שרש ב"ד הגדול ברע"מ ס"פ שופטים, ועי"ז שואל הבן חכם איך ע"י מצות מעשיות ימשיכו כל זה כו' מה ענין וכח התפילין גשמיים מקלף ודיו להמשיך מה שהקב"ה מניח תפילין ומה ענין החוקים י"ל הקושיא הרי נאמר ואם צדקת מה תתן לו וכי מה איכפת לו להקב"ה בין שוחט מן הצאוור כו' ואיך הם המצות צורך גבוה.

קיצור ענין העדות נובלות חש"מ תורה וחש"מ הם מה שהקב"ה מקיים המצות וזהו שהמצות שלמטה הם עדות ורמיזא למצות עליונות והחוקים שבהם חקקתי שמים וארץ קו המדה בחכמה יסד כו' גם חק יסוד חקה מל' ע"י במחוקק זה רמ"ח אברים מרגישים ונמשך מעצם המוחין ואיך יומשך זה ע"י מצות מעשיות.

טו) **והתשובה** עבדים היינו כו' שזכו לזה ע"י גלות מצרים וכנ"ל ס"ז ועוד כי מצרים מצרים וגבולים כל עולם מוגבל לפי ערכו ובעוה"ז החשך מסתיר ע"י ק"נ ערלה מסך מבדיל הנק' חרפת מצרים והוציאנו ממצרים וגבולים אלו ולכן יוכלו ע"י מעשה המצות לעורר העדות והחוקים שלמעלה כו' וזהו ענין ארץ טובה ורחבה ע"ש רחבה מצותך מאד באג"ה סי' י"ז ד"ה נודע דבאתדל"ת ומגיע למקור קו המדה לעורר משם תוס' אור ע' בת"א סד"ה ראה ריח בני כו' וכתיב בפ' וישלח כי חרפה היא לנו לפי שהוא מסך מבדיל גמור ע"ד ולהבדיל בין הטהור לטמא ולא ע"ד ולהבדיל בין הקדש ובין החול שאפ"ל גם החול חולין שנעשו עטה"ק משא"כ מסך מבדיל בין טהור לטמא ע' בסידור שער המילה סד"ה ולא יקרא עוד שמך אברם, ומטעם זה דוקא אחר המילה נק' אב המון גוים להעלות ניצוצות וח"ש את הדגה אשר נאכל במצרים חנם בלא מצות ע' זהר פ' בהר דק"ח ע"א כי מחמת מסך מבדיל הנק' חרפת מצרים אין אתעדל"ת ממעשה המצות מעורר אתעדל"ע מחמת גשמיות העולם וחומריותו ולכן הוא חנם בלא מצות, אלא ע"ד דור אנוש שניזונין בחסדו של הקב"ה ומ"מ הוא מבחי' אחורים והיינו מעורף דא"א שאין בזה פנימיות הרצון רק שמחי' בדרך טפל כמו שממית בידים תתפש אבל ע"י יצי"מ היום גלותי חרפת מצרים נזדכך העולם עד שעי"ז באתעדל"ת אתעדל"ע שיבא ההמשכה מבחי' פנים וזהו ויצונו את כל החוקים כו'.

טז) **ואפ"ל** עוד בענין אחר השאלה מה העדות כו' כי הנה יש קבלת עומ"ש ועול מצות והר"ע למה קדמה שמע להוי' אם שמוע כו' וע' בלק"ת ביאור ונקדשתי בתוך בנ"י שיחוד או"א א"א להמשיך כ"א ע"י מס"נ בק"ש קעומ"ש וע"י תומ"צ ממשיכים יחוד זו"נ רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דז"א, ושאלתו הוא על ענין קיום המצות ולכן אמר ה' אלקינו שזהו קעומ"ש וזה ניחא אצלו, אבל העדות והחוקים והמשפטים שהם בז"א ע"ז שאלתו דהרי א"כ המצות נוגעים רק באצי' בז"א אבל לגבי עצמות אא"ס אין זה נוגע כלל כמארז"ל וכי מה איכפת לי' להקב"ה כששוחט בהמה ואוכל או נוחר ואוכל כלום אתה מועילו כו', אשר מכ"ז יראה שאין טובת האדם ורעותיו נוגעות כלל לגבוה כ"א אל האדם בלבד כו' ובמקומות רבים אמרו היפך זה ופי' בעה"ק ח"ב פ"ג דבאצי' נוגע מעשה המצות וכנ"ל דרמ"ת פקודין נק' רמ"ח אברים דמלכא, אבל באדון יחיד שורש השרשים שמה לא איכפת כלל, ויש להעיר מפסוק שחת לו לא בניו מומם וע' מזה בזח"ג האזינו דרצ"ז ע"ב ובפ' וארא דכ"ו סע"ב ובמדרש כי תשא ר"פ מ"ב והנה מבואר בת"א בד"ה ויאבק איש שמגביהים א"ע לינק מבחי' דקמי' כחשיכא כאורא כו' וכנ"ל דילי' לא איכפת כלל וא"כ שאלתו מה העדות כו' כלומר מה הטורח הזה דעול מצות

כיון ההמשכה או הפגם אינו נוגע בעצמותו כלל רק באצי׳, וא״כ יהי׳ די בקבלת עומ״ש לקבל עליו עול אדון יחיד כו׳ ולמה לא יספיק לקבל מאדון יחיד דקמי׳ כחשיכא כאורה שלא ע״י אצילות הקדוש ששם א״א כ״א ע״י עול מצות כו׳, וע״ז ישיב עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו כו׳ כלומר לא כמו שחשבת שא״ז נוגע לאדון יחיד שרש כל השרשים כ״א אדרבה זהו דוקא חפצו של אדון יחיד ממש כי אע״פ שודאי אין הפגם נוגע שם כלל כ״א באצי׳ אבל עכ״ז זהו דוקא חפצו ופנימי׳ רצונו של אדון יחיד שבכך רצונו וחפצו שיומשך האור ע״י האצי׳ הקדוש והפגם שבאצי׳ זהו נגד רצונו ממש אע״פ שאין הפגם מגיע אליו ממש ח״ו עכ״ז הפגם שבאצי׳ זהו כביכול כאלו נוגעים בכבוד עצמותו ממש, ונשמע זה ממשארז״ל ועשיתם אתם מעלה אני עליכם כאלו עשאוני ופי׳ בלק״ת בשה״ש בד״ה אני ישנה אשר מה שע״י המצות ממשיכים גילוי האור בכלים דז״א דאצי׳ חסד דרועא ימינא וכו׳ זהו נחשב אצלו ית׳ כאלו עשאוני ממש ודו״ק, והענין כמ״ש לך אמר לבי בקשו פני את פניך הוי׳ אבקש ופי׳ בזהר פ׳ אמור דצ״ג ע״ב אלין זמניא וחגיא כמ״ש שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני הוי׳ אלקיך וכתיב צמאה נפשי לאלקים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלקים והיו״ט נק׳ פנים כי בהם גילוי בחי׳ ג״ר בינה אשר ג״ר נק׳ פנים לגבי ז״ת ועמ״ש עוד בלק״ת בשה״ש בד״ה הסיבי עיניך מנגדי מענין פנים, משא״כ עמלק מקבל מבחי׳ שערות שמבחי׳ עורף כו׳ ע״ש ועמ״ש ע״פ ויקרא שם המקום פניאל והרמ״ז פ׳ וירא דצ״ז כ׳ כי פנים ואחור ימין ושמאל הם אבי״ע פנים הוא אצי׳ ואחור עשיה ימין בריאה שמאל יצי׳ עכ״ד וא״כ פרעה אף שמקבל מבחי׳ דקמי׳ כחשיכא כאורה היינו מבחי׳ א״א שה״ס כמה ארך אפיים לפניו כמ״ש בד״ה ויהי בשלח פרעה עכ״ז כיון שמקבל רק מבחי׳ העורף דא״א שז״ס פרעה אותיות העורף א״כ מקבל רק מבחי׳ אחוריים דא״א אבל צ״ל את פניך הוי׳ אבקש אשר בערך העשי׳ לגבי האצי׳ כך גם בא״א בחי׳ אחוריים לגבי הפנים כי בחי׳ אחוריים כמאן דשדי זהו בחי׳ העשי׳ ע׳ בלק״ת בד״ה שובה ישראל עד דרוש השני ענין בי״ע ושיש בי״ע באצי׳ וגם למעלה מהאצי׳ משא״כ את פניך הוי׳ אבקש זהו אצי׳ דא״א כו׳, וזהו הנמשך ע״י התורה שאף שהיא בחו״ב דאצי׳ עכ״ז שרשה ממו״ס ובע״ח דפנימיות אבא זהו פנימית עתיק ולא יהעתי הטעם, וא״כ מזה מובן מעלת המצות שאף שהן ברמ״ח אברים דז״א אבל שורש ההמשכה הוא את פניך הוי׳ אבקש מבחי׳ פנימיות הכתר היינו ממו״ס משא״כ מה שפרעה מקבל מבחי׳ דכחשיכא כאורה זהו מבחי׳ אחוריים שהוא רק בחי׳ עשי׳ וגם זה נמשך לו רק בחיצוניות היינו בעוה״ז שהוא עולם הכלה ונפסד, אבל ההמשכה מבחי׳ את פניך הוי׳ אבקש זהו שיהי׳ גילוי אלקות ממש ע״ד יראה את פני הוי׳ אלקיך, וזהו התשובה עבדים היינו לפרעה במצרים המקבל מבחי׳ עורף כו׳, אבל ויוציאנו הוי׳ משם הוא בחי׳ את פניך הוי׳ יאר הוי׳ פניו אליך ויתן אותות ומופתים כו׳ בפרעה כו׳, וזה ראי׳ כי חפצו הפנימי׳ של אדון יחיד דוקא בתומ״צ ולא לחיות כחיי העו״ג וזהו ואותנו הוציא משם מבחי׳ שממית בידים כדי להיות ויצונו את כל החוקים כו׳ לטוב לנו כל הימים ולא כמו פרעה שלא נמשך רק גשמיות העוה״ז לבד כנ״ל אבל כל הימים היינו העוה״ז והעוה״ב כו׳. עוי״ל דאיתא חביב אדם שנברא בצלם כו׳ וקאי על חסידי עכומ״ז והם מקבלים מבחי׳ פני אדם שבמרכבה שלמעלה מפני שור והם המאמינים בחידוש יש

מאין ומקיימים המצות שנצטוו בני נח, ושרש ענינם שעי"ז נמשך ג"כ הברית הכרותה לבני נח עוד כל ימי הארץ כו' ובסידור פי' שהם כענין המלאכים דעשי' הם הממונים על כל השפעות עוה"ז כמ"ש בלק"ת ס"פ פנחס דע"ט ג' והם הגבה מאד נעלה מהעו"ג שהם מקבלים מג"ק או מהרע דק"נ וגם בהם יש מדריגות ע' בהרמ"ז ר"פ ויקהל בענין עמלק כו' שמשונה משאר עו"ג כו' אבל חסידי הנ"ל מקבלים מהמלאכים דעשי' או מהטוב דק"נ וא"כ הם רחוקים מבחי' אם תגביהי כנשר כו' להרוס ממשלת הקדושה כ"א אדרבה הם נכנעים תחת הקדושה כו' וא"כ י"ל הם לגבי הקדושה כמו קליפה השומר את הפרי לא כמו קליפה המתנגד לגבי הפרי שבאופן זה נברא העולם שיהי' קליפה ופרי אבל אדרבה הקליפה יהי' שומר לפרי כו', וזהו שמקשה הבן חכם מה העדות כו' כלומר ה' אלקינו זהו שמקבל עומ"ש ומאמין בהבריאה יש מאין ובהשגחה רק מקשה למה לא די בשבע מצות ב"נ שעי"ז ממשיכים חדוש יש מאין וג"כ יש להם חלק לעוה"ב כו' וא"כ מהו ענין העדות והחוקים כו', והתשובה י"ל כי הנה ידוע ענין כי אל דעות שבחי' יש מאין זהו עדיין דיעה תחתונה ונמשך מבחי' מלכות כל עולמים שמשם נמשך המקום והזמן אבל קמי' כולא כל"ח ולמעלה הוא היש ולמטה בחי' אין ובשביל גילוי בחי' זו זהו עיקר נתינת העדות והחוקים כו' כמשנ"ת בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה עי' פי' בד"ה משה ידבר וע' בסידור בד"ה ששת ימים תאכל מצות דרוש הראשון בענין מצה מיכלא דמהימנותא שאין פי' האמונה זה לבד להאמין בבריאת העולם יש מאין שה"ז גם העו"ג מאמינים אלא האמונה הוא בבחי' אנכי הוא סוכ"ע שלמעלה משורש התהוות יש מאין מבחי' מדת מלכות הוא רק שם והארה כו', וביאור הענין היינו שמבחי' זו נמשך הדיעה שלמעלה היש ולמטה אין וכל"ח כו' וע"ז הוא המצה מצות לבחי' אמונה זו,* כי מצרים דקליפה זהו הער' ק"נ ההסתר גמור ושם הוא חנם בלא מצות אך דקדושה זהו"ע הדיעה התחתונה יש מאין שמבחי' זו נמשך שכל עולם במיצרי' וגבולים זהו האמונה בבחי' אנכי כו' ובקי"ס נמשך בחי' זו בגלוי ממש כי ענין הפך ים ליבשה זהו גילוי דעת עליון בד"ת כמ"ש בבה"ז פ' בשלח על המאמר דמ"ח ע"ג בד"ה עוי"ל* באופן אחר, וזהו סדר התשובה עבדים היינו כו' ויוציאנו כו' ביד חזקה חזו נמשך מבחי' דיעה עליונה שמשם דוקא נמשך לשנות סדר ההשתלשלות סדרי בראשית שהם בבחי' יש מאין שיהי' היש דבר נפרד ושיהי' שינוי הסדר נמשך מבחי' ד"ע דכולא קמי' כל"ח וכמ"ש אנכי כו' אשר הוצאתיך מאמ"צ, משא"כ אף לחסידי עכומ"ז לא נעשה ענין כזה לשנות סדרי בראשית בנסים גלוים כו', וזהו חביבין ישראל בנים למקום, ומבחי' זו נמשך יצי"מ כמ"ש בת"א ס"פ בא סד"ה למען תהי' תורת ה' בפיך כי ביד חזקה וכן פי' האריז"ל ויוציאנו הוי' אלקינו או"א שהלבישו לזרועות דא"א יצ"מ ע"י או"א שבחי' חו"ב נק' או"א להנשמות כו' אך המכון יצי"מ זהו בשביל מ"ת מ"ש חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה כו' וזהו ויצונו ה' את כל החוקים ליראה כו' שאו"א מקבלים מב' מזלות דמו"ס שזהו למעלה ממה שמלבישים לזרועות כו' ומזה נמשך עד הפך ים ליבשה כו'.

———●———

*) בכ"י מטושטש כאן.

ויצונו ה׳ לעשות את כל החקים האלה ליראה את ה׳ אלקינו וגומר, הנה לעיל מניה כתיב כי ישאלך בנך מחר וגו׳ מה העדות וגומר, והוא שאלת בן חכם ששאלתו הוא כך בהיות כי הנה כלל כל המצות לא שייך אל הנשמה רק בהיותה מלובשת בגוף גשמי אשר מצאה צרות רבות ועליו שייך הציווי סור מרע שהגוף נמשך אחריו ועשה טוב בקיום מ״ע המצות מעשיות בגשמיות כמו ציצית ותפילין ושופר וסוכה ולולב וכדומיהן, משא״כ הנשמה לעצמה בטרם ירידתה לעוה״ז להתלבש בגוף לא היתה צריכה לכך, וא״כ למה זה ירדה הנשמה כ״כ להתלבש בגוף גשמי בשביל קיום מצות מעשיות וע״ז תירץ לנו הכתוב כי תכלית כל המצות כדי ליראה את הוי׳ וגו׳, ולכאורה אין התירוץ מובן דהרי בהיות הנשמה בג״ע בטרם ירידתה בגוף ודאי היה לה ג״כ בחי׳ יראה ביתר שאת מבחי׳ יראה שתוכל להשיג כשהיא בגוף שהגוף מסתיר כו׳ וכמו שהמלאכים לפי שאין להם גוף גשמי ע״כ עומדים ביראה תמיד וכך ג״כ בנשמות נאמר אשר עמדתי לפניו קודם ירידתה בגוף בבחי׳ עמידה וביטול ולכן נקראו הנשמות בעודם למעלה בשם בנות ירושלים פי׳ יראה שלם שאז היה להם בחי׳ היראה בשלימות כמאמר נשמה שנתת בי טהורה היא משא״כ אח״כ בירידתה לגוף א״א לה להשיג בחי׳ יראת זו ועז״נ שחורה אני כו׳, וא״כ מהו התירוץ על קושית בן חכם שתכלית ירידת הנשמה בגוף הוא כדי ליראה כו׳ והענין דהנה כתיב לך הוי׳ הגדולה והגבורה כו׳ (ע׳ מאמר ע״ז) כי מה שהקב״ה נק׳ גדול כמ״ש גדול הוי׳ ומהולל מאד ארז״ל אימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו פי׳ כי מה שנק׳ גדול ע״ש גדולתו שמתפשט מריש כ״ד עד סוף כ״ד להוות מאין ליש כל הנאצלים ונבראים כו׳ ולהחיותם ולקיימם כדכתיב אתה עשית את השמים כו׳ ואתה מחיה את כולם וכמה רבוא רבבות עולמות תלוי במאמרו כמ״ש היש מספר לגדודיו כו׳ הנה מדת גדולה זו אינה נחשבת ואינה נקראת בשם גדולה כלל אלא בהתהוות כח הפועל ע״י עש״מ בצירופי אותיות כמ״ש במ״א, והנה אותיות נק׳ אבנים והצירופים בתים וכמ״ש בס״י שתי אבנים בונות שתי בתים וכללות כל הצירופים נק׳ עיר וזהו אימתי גדול הוי׳ כשהוא בעיר אלקינו, אבל לגבי הקב״ה בכבודו ובעצמו אינו נק׳ בשם גדול כלל כי אני הוי׳ לא שניתי כתיב ואתה הוא קודם שנבה״ע כו׳ ובמקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו (שלהיות התפשטות בבחי׳ גדולה זהו ענוה והשפלה כנודע) כי נשגב שמו לבדו רק הודו על ארץ ושמים בחי׳ הוד חיו לבד שיתגלה בחי׳ מציאות התפשטותו ולא מהותו כי לגדולתו אין חקר כתיב, וזהו לך הוי׳ הגדולה שמדת גדולה זו בטל אליך ואינה עולה בשם כלל וכמשל דיבור האדם שבטל לגבי מקורו חוצבו שהוא הבל הלב כך כבי׳ עד״מ הנה כתיב ודבר מלך שלטון שבחי׳ גדולה והתפשטות זו נק׳ בשם דיבור שכמו שהדיבור של האדם אינו אלא לזולתו כך גדולה והתפשטות אינה אלא להוות הנמצאים כו׳ וכשם שאין ערוך דיבור א׳ של האדם לגבי מדותיו ומכ״ש לגבי השכל כך אין ערוך מדת גדולה זו שהוא רק התפשטות מב׳ אותיות משמו של הקב״ה כמ״ש בי״ה הוי׳ צור עולמים ביו״ד נברא העוה״ב ובה׳ נברא העוה״ז וכמו שהוא במדת גדולתו ית׳ כך הוא בכל מדותיו כי כל בשמים ובארץ כתיב שהכל בטלים אצלו ית׳ וכך הוא בבחי׳ חכמתו ובינתו ית׳ שאפי׳ בחי׳ ח״ע קמי׳ ית׳ כלא ממש נחשב

אלא שכך עלה ברצונו להמשיך אוא״ס ב״ה בע״ס שתהיינה בחי׳ חכמה ובינה כו׳, וכמארז״ל בראשית נמי מאמר הוא שראשית הגילוי הוא בחי׳ חכמה ג״כ אינה אלא בחי׳ מאמר ועשי׳ (כי מאמר ועשי׳ הכל אחד כמאמר ברוך אומר ועושה).

ב) **ובזה** יובן מה שנק׳ הבריאה מאין ליש דלכאורה אינו מובן ולמה נק׳ מאין הלא ממך הכל כתיב שהוא ית׳ הוא היש האמיתי וכל העולמות כאין נגדו ומאפס ותהו נחשבו אצלו ית׳ דכולא קמי׳ כלא חשיב וא״כ היה ראוי לומר שנתהווה מיש לאין ומהו מאין ליש, אך הענין הוא עפמ״ש למעלה בפי׳ אימתי גדול כו׳ שבחי׳ מדת גדולתו שהוא מקור החיות המהווה כל העולמות ע״י עש״מ הנק׳ עיר אלקינו הנה מדה זו היא עצמה בטילה במציאות לגבי מהו״ע ית׳ וכמ״ש לך הוי׳ הגדולה כו׳ וכמו ביטול דיבור האדם בעודו כלול במהו״ע כו׳ או כביטול זיו השמש אשר הוא בטל במקורו לשמש עצמו כי זיו השמש הנראה ליש ודבר הוא מפני שבכאן הוא הסתלקות השמש אבל בשמש עצמו הוא בטל במקורו ממש ואינו נראה כלל כי הארה וזיו אינו דבר נפרד מהשמש כי התהוות הזיו הוא רק מחמת הסתלקות השמש, כך כב״י חיות והארה של כל העולמות שהוא בחי׳ גדולה ועיר אלקינו בטילה במקורה עד שנק׳ אין ממש רק מחמת הצמצום שצמצם והסתיר א״ע שלא יתגלה בבחי׳ גילוי רב, וזהו בחי׳ ענותנותו אז דוקא אתה מוצא גדולתו שתהי׳ נק׳ בשם מדה להוות עולמות אין קץ כו׳, אבל לגבי הקב״ה אין צמצום והסתר נגדו ית׳, וא״כ היא בטילה ממש אצלו ונק׳ אין ולכן נק׳ הבריאה מאין ליש פי׳ שגם המקור המהווה את הנברא נק׳ אין לגבי מהו״ע ולא כמו באדם שכח הפועל איזה פעולה יש בה התפשטות ממהות ועצמות האדם ולכן מתייגע ע״י המלאכה ולכן שייך לומר על פעולתו מיש ליש, אבל למעלה אינו כן שבחי׳ כללות החיות המהווה העולמות ונק׳ ממכ״ע אינו ממהו״ע כלל שיהי׳ נק׳ יש כ״א הוא בחי׳ הוד וזיו לבד ונק׳ אין משא״כ מהו״ע ית׳ הוא היש האמיתי, והנה כתי׳ ה׳ בחכ׳ יסד ארץ פי׳ שבחי׳ ארץ הוא בחי׳ דבר ה׳ בעש״מ שנבה״ע ויסודתו הוא בחכמת כמו עד״מ באדם הגשמי שצירופי האותיות הם מחכמה שהרי התינוק כל זמן שאין בו דעת א״י לדבר וזהו בראשית ברא אלקים ות״י בחוכמתא וארז״ל בראשית נמי מאמר הוא פי׳ כדי שיומשך דבר ה׳ למטה בתחתונים ויהי אור וגומר יהי רקיע וגומר הוצרך להיות ראשית הגילוי בחכמה בכללות ואח״כ נחלק לפרטות בתשעה מאמרות אחרות, ות״א בראשית בקדמין רומז על בחי׳ יותר עליונה שהו״ע קדמות השכל מח׳ הקדומה דהיינו בחי׳ רצה״ע מקור להיות בחי׳ חכמה ראשית הגילוי כי מה שהחכמה נק׳ ראשית הוא בערך הנאצלים והנבראים כו׳ משא״כ לפניו ית׳ הרי הוא ית׳ רם ונשא רבבות מדריגות כו׳ שאפי׳ נק׳ חכים ולא בחכ׳ ידיעא מ״מ לית מח׳ תפיסא ביה כלל ולא שייך לקרותו אפי׳ בשם זה ועליו נאמר כולם בחכ׳ עשית שאפי׳ ח״ע נחשבת כעשי׳ גשמיות לפניו, ע״כ ת״א בראשית בקדמין שהוא מח׳ הקדומה להיות מקור לבחי׳ החכמה שתהי׳ ראשית הגילוי והוא בחי׳ רצה״ע (וזהו מראש ומקדם נסוכה דקאי על בחי׳ מל׳ שהוא בחי׳ דבר ה׳ המתלבשת בבי״ע ובשבת הוא עולה למעלה ולכן נאמר מדבר דבר כו׳ ולזה אמר לקראת שבת לכו

ונלכה להמשיך לה כח ועוז שתוכל לעלות כו׳ מראש מקדם נסוכה היינו כי בחכ׳ יסד ארץ שהחכמה נק׳ ראשית כנ״ל ומקדם הוא בחי׳ קדמון כנ״ל).

ג) **והנה** בחי׳ רצה״ע הוא מקור התורה והמצות שרמ״ח פקודין הם רמ״ח אברים דמלכא פי׳ כמו עד״מ אבר שהוא בשר גידים ועצמות שהם בחי׳ כלי והאור והחיות מתפשט בתוכן וכללותן נק׳ בשם אבר כך המצות הם כלים לרצונו ית׳ שבהם וע״י מתפשט אור וחיות רצה״ע ית׳ מסוכ״ע להיות בחי׳ ממכ״ע בבחי׳ גילוי בתחתונים דהיינו ע״י ישראל עושי המצוה כמ״ש אשר קדשנו במצותיו כו׳ ושס״ה ל״ת כנגד שס״ה גידים שבהם בחי׳ דם שהדם הוא הנפש ולמעלה מבחי׳ החיות שבאברים וכנודע דשס״ה ל״ת גבוהים מרמ״ח מ״ע כו׳ וזהו פי׳ לשון מצוה שמלבד היות לשון ציווי הוא ג״כ לשון צוותא והתחברות היינו התחברות והמשכת א״ס ב״ה הסוכ״ע בממכ״ע וזהו שארז״ל תנאי היה להקב״ה בוימ״ב שאם יקבלו ישראל את התורה כי להיות המשכת א״ס ב״ה בעש״מ לומר יהי אור יהי רקיע כו׳ הוא ע״י קיום עשה״ד (המכוונים כנגד עש״מ כמ״ש בזהר פ׳ ויקרא וגם מרומז בהם כל התרי״ג מצות וז׳ דרבנן שלכך יש בהם תר״ך אותיות) והטעם הוא עפמ״ש נפלאותיך ומח׳ אלינו אין ערוך אליך כו׳, פי׳ בחי׳ חו״ב נק׳ נפלאותיך לשון אאלפך חכ׳ אאלפך בינה כי אלף אותיות פלא ומחשבותיך הוא המשכה מחו״ב במדות חו״ג שמהם מקור התהוות עש״מ שנמשכו מע״ס כנ״ל, וזהו אלינו שלגבי העולמות נקראים הם נפלאות כו׳ מאחר שע״י ההשפעה הנמשכת ע״י עש״מ מבחי׳ הע״ס מתהוים העולמות מאין ליש שאין לך פלא גדול מזה, אבל מ״מ לגבי מהו״ע אין ערוך אליך שאין ערוך כלל בחי׳ חו״ב לגבי מהו״ע כו׳, וזהו כי לא מח׳ מחשבותיכם דלא כמו באדם שהמח׳ מלבשת את הנשמה שכשחושב דבר א׳ א״א לו לחשוב דבר אחר כו׳ משא״כ למעלה הנה אף שע״י המח׳ א׳ ברא את העולם מאין ליש ממש מ״מ אין מהו״ע ח״ו מלובש ממש במח׳ זו כי הוא ית׳ קדוש ומובדל כו׳ עד שנפלאותיך ומחשבותיך הם אינן ערוך אליך כלל רק הארה בעלמא מלובשת בבחי׳ נפלאותיך ומחשבותיך כו׳ ע״י צמצום עצום כנודע ולכן כדי שיהי׳ צמצום זה והמשכה זו להתלבש בעש״מ הוא ע״י אתעדל״ת והיינו ע״י קיום התומ״צ שהן תכלית ברה״ע שהם כלים להיות בהם וע״י גילוי אוא״ס ב״ה ממש בלי הסתר פנים ולהיות דירה בתחתונים משא״כ ע״י עש״מ הגם שנמשכים ג״כ מבחי׳ רצה״ע כמש״ל בענין בקדמין ברא, אך ההמשכה ע״י צמצומים רבים להיות הנברא יש ודבר נפרד משא״כ ע״י תומ״צ יהי׳ גילוי בחי׳ רצה״ע כמו שהוא ממש למעלה בלי הסתר פנים כמ״ש ביאור זה בתניא פכ״ג עיין עליו, וזהו התנאי שהי׳ ימי בראשית כו׳ שתכלית בריאת היש הוא כדי שאח״כ יהי׳ ביטול היש לאין ע״י קיום התומ״צ כו׳, והוצרך להתנות התנאי הוא כידוע בדיני התנאי שהעושה דבר בתנאי אזי קיום הדבר תולה בקיום התנאי ואם אין התנאי מתקיים אזי הדבר אין לו קיום ואעפ״י שהוא נעשה כבר ה״ז כאלו לא נעשה כלל כנודע, ונמצא א״כ שתכלית קיום וגמר התהוות היש הי׳ תלוי בקבלת התורה שהוא להיות ביטול היש לאין ולכך ע״י ז יוכלו יותר לבוא לבחי׳ זו דביטול היש כו׳ שהוא דבר הקשה אלא כי לפי שלא נגמר התהוות היש עדיין בשלימות קודם קיום התנאי כו׳ ולכך יוכלו לבטל היש כיון שלא

נגמר עדיין כו׳ להיות יש גמור כו׳ וכיוצא בזה נתבאר במ״א ע״פ וישב הים לפנות בוקר לאיתנו ופי׳ רז״ל לתנאו ור״ל כנ״ל שבקיום תנאו אז חזר לאיתנו ותקפו שאז נגמר ישותו וקיומו שהיה תולה מו׳ ימי בראשית ועד זמן קיום התנאי כו׳ משא״כ קודם קיום התנאי לא היה בו איתנו ותוקפו כו׳ ולכן נק׳ רז״ל בשם תנאים ופי׳ בזהר משפטים שהוא לשון איתנים כי איתן אותיות תנאי דהיינו ע״י שהמשיכו גילוי תושבע״פ עי״ז הם מקיימים העולם וממשיכים בו איתנו וחוזקו כו׳, וזהו והאיתנים מוסדי ארץ וכמארז״ל א״ת בניך אלא בוניך כו׳ (וגם עי״ז יהי׳ גילוי יש האמיתי למטה היינו כדלקמן בפי׳ ליראה את כו׳, שיהי׳ הגילוי למטה כמו למעלה כו׳ בחינת להנחיל אוהבי יש ואיך למטה הוא אין כו׳ וה״ז עיקר קיום היש הגשמי בין בקיומו כל משך זמן קיומו עתה כמו שהוא, בין שעי״ז יהי׳ בו גילוי בחי׳ להנחיל אוהבי יש ולכן נק׳ איתנים מוסדי ארץ כו׳).

ד) **וזהו** ויצונו ה׳ לעשות את כל החוקים ליראה את ה׳ כו׳ כי הנה נודע מ״ש במ״א ע״פ כי לא מח׳ מחשבותיכם שלפניו ית׳ כל מה שלמעלה נק׳ בחי׳ יש לגבי שלמטה הימנו כמ״ש להנחיל אוהבי יש (ואעפ״י שנת׳ למעלה בפי׳ וענין לשון בריאה מאין ליש שגם מקור המהווה הנברא נק׳ אין היינו לגבי מהו״ע נק׳ גם בחי׳ הארה המתפשטת להחיות העולמות בשם אין והוא ית׳ הוא היש האמיתי אבל לגבי הנבראים הנה הארה זו נק׳ יש והם בחי׳ אין לגבי הארה זו וכך הוא באמת מלמעלה למטה) משא״כ מלמטה למעלה כל מה שלמטה הוא מושג ונראה לעין כל בשר נק׳ יש לגבי שלמעלה הימנו שנק׳ אין שאינו מושג ונראה וזהו עיקר המשכה של גילוי רצונו ית׳ למטה ע״י התומ״צ להיות מלמטה למעלה שוה כמו מלמע׳ למטה הכל בטל לפניו ית׳ וכאין ואפס ממש וכמ״ש לך ה׳ הגדולה וגומר כמש״ל פי׳ זה וקמיה כל״ח ממש כך יהי׳ בבחי׳ גילוי ממטה למעלה כו׳ והיינו ע״י גילוי רצה״ע למטה ממש בלי הסתר פנים וע״י גילוי זה ובאו במערות צורים ובמחילות עפר מפני פחד ה׳ וגומר להיות בטל אליו ית׳ וזהו ליראה את ה׳ שהוא בחי׳ יראה גדולה זו ע״י גילוי רצה״ע ית׳ (וכענין מ״ש ביצי״מ ובמורא גדול כו׳ מפני שנגלה עליהם ממה״מ כו׳ שהוא בחי׳ מל׳ דא״ס שנק׳ מלך מה״מ כו׳ ומחמת גילוי זה היה בחי׳ ביטול במציאות עד שלא הספיק להחמיץ להיות בחי׳ יש כו׳, וכן נאמר במשיח והריחו ביראת ה׳ כי ריח הוא גילוי שע״י המצות כנודע מענין ריחא דלבושייכו הנז׳ בזהר פ׳ בלק שהמצות הם בחי׳ לבושים וזהו פי׳ ריח בגדיו כו׳ וע״י גילוי זה לע״ל יהי׳ גילוי בחי׳ ירא״ע כו׳ ומשיח ימשיך מבחי׳ ירא״ע זו לכל ישראל כו׳ משא״כ מלכי ב״ד בזמן הבית המשיכו יר״ת כו׳ כמ״ש במ״א) ח״ש ליראה את ה׳ עדמ״ש יראו את ה׳ קדושיו כי אין מחסור ליריאיו וצ״ל דהא כתי׳ יראו מה׳ כל הארץ כו׳, וא״כ מהו יראו את ה׳ קדושיו דוקא, אך הענין הוא דיש ב׳ מיני יראות ירא״ע הנק׳ יראה פנימי׳ ויר״ת הנק׳ יראה חיצוניות, ופי׳ יראה חיצוניות נמשכת ע״י התבוננות איך בדבר ה׳ שמים נעשו ומל׳ מלכות כ״ע כו׳ וכולם אומרים ביראה כו׳ ועז״נ יראו מה׳ כל הארץ כו׳ כי הוא אמר ויהי כו׳ משא״כ בחי׳ יראה הפנימי׳ הוא בחי׳ יראו את ה׳ את דווקא לשון את הטפל כי יראה זו הוא ביטול ממש עד שהוא טפל

לשם הוי' והוא כמו בחי' ובאו במערות צורים כו' מפני פחד ה' כו' שיהי' הגילוי למטה כמו למעלה כו' כנ"ל, ויראה זו נמשכת ע"י קיום המצות וז"ש קדושיו דווקא שהוא בחי' אק"ב כו', ועל בחי' יראה זו נאמר אם אין חכמה אין יראה והתו' דמחכ' נפקת נק' אצלה תרעא לדרתא כי החכ' מאין תמצא, ויר"ע זו נמשכת מבחי' אין שלמעלה מהחכמה, וזהו כי אין מחסור ליריאיו פי' מבחי' זו הוא מילוי כל החסרונות כמו לשון בורא נפשות רבות וחסרונן דר"ל מילוי חסרונן כו', וזהו כי עמך הסליחה למען תורא כו' (ומה שנק' בחי' זו אין היינו שגם בחי' רצה"ע נק' אין לגבי מהו"ע כנ"ל, אבל לגבי כל העולמות הנה הוא בחי' להנחיל אוהבי יש והעולמות הם אין ואפס וכל"ח כו', ולכן ע"י גילוי בחי' זו הוא מילוי כל הפגמים והחסרונות שבעולם כו', ועוי"ל בפי' ליראה את ה' כי בבחי' אין יש ג"כ ב' מדריגות הא' כמו זיו השמש המאיר לארץ, הב' כשהזיו כלול במקורו שאז הוא נעלה יותר וכן יש למעלה כדפי' בסידור בכוונת יוה"כ בפי' קדוש אתה ונורא שמך כו' עיין עליו, וזהו ההפרש בין את לעת עת היינו בחי' מל' כשמתפשט למטה מטה ואת היינו כשכלולה במקורה לשון את הטפל כו', וזהו ליראה את שיהי' הגילוי מבחי' זו כו' עמ"ש במ"א ע"פ סמכוני באשישות וענין ירידה צורך עליה).

ה) וז"ש ויצונו את כל החוקים כו' ליראה כו', כי החוקים הם בחי' שלמעלה מהחכמה ולכן בכחם לעשות בחי' חקיקה בנה"ב לגלות אוצר של י"ש שצריך לחפשו כמטמונים כמו שמחפש אוצר בארץ שחופר ומשליך העפר המכסה עליו כך הוא בחי' חקיקה בפנימיות נה"ב ע"י החוקים שהם בחי' מחוקקים לעשות כלי לבחי' גילוי אוצר של י"ש כי כל בחי' שגבוה יותר יוכל לירד ולהמשיך למטה ע"ד ועברתי באמ"צ אני ולא מלאך כו' לכן לעשות חקיקה בנה"ב בפנימיותה הוא ע"י החוקים שלמעלה מהחכמה כמ"ש במ"א ע"פ אם בחוקתי תלכו כו' ואח"כ כתיב לטוב לנו פי' טוב הוא בחי' הארה וגילוי וכמו את האור כי טוב וזהו שארז"ל תשו' ומע"ט שע"י קדימת התשובה אזי מעשה המצות הם טובים ומאירים משא"כ בלי תשובה הרי ארז"ל עבירה מכבה מצוה שאין מאיר האור מהמצוה ועז"נ ונר רשעים ידעך פי' אפי' בחי' נר מצוה שלו, משא"כ אור צדיקים ישמח שמחה הוא בחי' גילוי כו' כי השמחה מחמת גילוי פנימי' החיות כו', וז"ש ליראה את ה' לטוב לנו שע"י קדימת היראה אזי יהי' בחי' טוב והארה בכל מעשה המצות כו' וכמ"ש ג"כ במ"א ע"פ מה ה' שואל מעמך כ"א ליראה כו' לטוב לך כו', וגם פי' לטוב לנו לעולם שכולו טוב כו', וזהו ג"כ להחיותינו כהיום הזה שהוא בחי' גילוי כמ"ש הנה אלקינו זה וכתיב זה היום עשה ה' דהנה יש בחי' נק' ביום ההוא ויש בחי' נק' לילה וכן בבחי' זה יש בחי' הלילה הזה שמורים כו' ויש בחי' יום זה היום עשה ה' וביוה"כ כתי' כי ביום הזה יכפר עליכם וכתי' במילה בעצם היום הזה נימול אברהם וקודם מ"ת כתי' ביום הזה באו מדבר סיני, והענין כי בחי' זה הוא לנוכח כמ"ש זה אלי ואנוהו שהוא בחי' התגלות אלקותו ית' אליו כאלו עיניו רואות אותו שיהי' העולם נחשב כאין נגדו ית' וכמש"ל באריכות, ולכן ארז"ל משה נתנבא בזה כו' משא"כ בשאר הנביאים נתנבאו בכ"ה שהוא בחי' יחו"ת שהוא רק בחי' דמות כו', ובחי' ההוא מורה על בחי'

העלם וכן בחי' יום מורה על בחי' גילוי, ולילה מורה על בחי' חושך והעלם ולכן הגלות נמשל ללילה והגאולה לבקר וכמ"ש אתא בוקר כו' ולפי"ז בחי' לילה ההוא מורה על בחי' חשך כפול והעלם אחר העלם דהיינו שאינו רואה כלום ואף שיודע אלקותו ית' אך בהסתלקות המוחין אינו נתפס במוחו כלל רק בבחי' הודאה בלבד ה"ז תכלית ההעלם ממנו כמו שיושב באישן לילה בלי אור, אבל בחי' הלילה הזה הוא כשנמשך בחי' גילוי והיינו ע"ד התכללות מדות יום בלילה במעריב ערבים שאף שהוא בבחי' לילה שהגוף ונה"ב מסתירים אעפ"כ יהי' בחי' זה ע"ד איזהו חכם הרואה את הנולד כאלו עינינו רואות ממש דמכה"כ ולית אתר פנוי מיניה ואעפ"כ נק' לילה הזה ולא יום כיון שאין הגילוי לעיני בשר ממש רק בעין השכל דבלבא כו', אבל בחי' הגאולה דלע"ל נק' יום רק יש בחי' יום ההוא שעם היותו יום אינו גילוי גמור אבל בחי' יום הזה הוא גילוי גמור (ור"ל ע"ד ההפרש בין שאר הנביאים שנתנבאו בכה והרי הנבואה הוא גילוי מהות אלקות ממש כמ"ש וירא אליו כו' ועכ"ז למשה היה גילוי יותר ונתנבא בזה או כמו עד"מ ההפרש בין יום המעונן ליום השמש מאיר בתוקף שהוא יום הזה) ולכן באברהם כתיב בעצם היום הזה נמול כו' שע"י המילה הראשונה נתגלה הארה גדולה ועצומה בבחי' היום הזה כו' וכן לפני מ"ת כתי' ביום הזה באו כו' שהוא ר"ח שהוא ג"כ גילוי הארה גדולה משמשא לסיהרא כו', ועכ"ז נאמר כאן להחיותינו כהיום הזה שע"י קיום המצות יהי' גילוי לע"ל אשר עין בעין נראה אתה ה' כו' והיינו כהיום הזה וגם אמר להחיותינו כהיום הזה פי' דלא תימא כיון שיהי' יראה כ"כ מחמת עוצם הגילוי א"כ איך נוכל להתקיים מגודל היראה שהרי היראה והחרדה מסלקת הדמים והדם הוא החיות עד"מ לזה אמר אדרבה שע"י יראה עילאה זו יהי' דוקא עיקר החיות והיינו כיון שיזדככו הכלים והגופות וכמ"ש ועצמותיהם יחליץ לכן לא שייך לומר חרדה מסלקת כו' וכמ"ש יראת ה' לחיים, והראי' ממלאכים שעונים באימה ואומרים ביראה קדוש כו' ומתקיימים יותר מגופות בנ"א והיינו לפי שהגוף מזוכך כו', וזהו כהיום הזה כו' פי' כמו שלמעלה בבחי' יחו"ע הוא גילוי עצם ונק' יום הזה ומשם עיקר החיות וקיום וכך יהי' למטה בחי' זו ממש לחיותינו ע"י יר"ע כנ"ל כהיום הזה.

ו) **ולהבין** מ"ש מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה את ה' כו' משמע דיראה מלתא זוטרתי היא אע"ג דכתי' ליראה את ה' כו', הנה מתחלה יש להקדים מה שמצאתי כתוב ע"פ הא דאיתא במדרש תילים בילקוט ד"ק אחת שאלתי מאת ה' וגומר אמר הקב"ה לדוד בתחלה אתה אומר אחת שאלתי שבתי בבית ה' ואח"כ אתה שואל כמה שאלות לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו וגומר והשיבו דוד ממך למדתי בתחלה לא באת עלינו אלא באחת שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה ואח"כ פתחת עלינו במצות הרבה שנאמר ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו וגומר, ואמר הרב המגיד ז"ל נ"ע הטעם שבאמת שאל רק דבר א' לבד והדברים הנוספים מסתעפים מזה הדבר שמכרחים להיות ממילא בהיות הדבר הזה מפני שהכל א' ולא הוצרך לבקש רק דבר אחד וממילא באים עם זה שאר הדברים. וצריך ביאור לדבריו שלזה לא היה צריך דוד ללמוד מה' שהרי באמת לא שאל רק שאלה

אחת, אך הענין הוא ידוע י׳ יראה ה׳ אהבה ו׳ תורה ה׳ מצות, והיותר למעלה יותר ענין אחדות והיראה עליונה הוא למעלה מהתורה כמ״ש ויצונו ה׳ לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה׳ אלקינו הרי כל שמירת המצות אינם רק להגיע למדריגת היראה ההיא והוא יראת הרוממות ולא כל אדם זוכה לזה היראה ואהבה העליונה שלמעלה מיראה זו היא אה״ר אשר איננה באה מעבודת האדם ויגיעתו כ״א השפעה עליונה כאשר יגיע האדם אל היראה עליונה ממילא תבוא עליו האהבה הזאת המופלגת והיא כלות הנפש לשרשו והיא אהבה בתענוגים ולמעלה היראה והאהבה הנ״ל הם כולא חד ת״ר דלא מתפרשין כי היותר למעלה הוא באחדות יותר משא״כ למטה הוא עולם הפירוד היראה והאהבה הם כמעט שני הפכים היראה צריך שיגיע האדם מתחלה להשפיל א״ע במדריגת השפלות עד מאד ומזה יבוא ליראה התחתונה ואהבה שלמעלה ממנו הוא השמחה ישמח ישראל בעושיו וזאת האהבה היא למטה מיראה העליונה שע״י האהבה הזאת יוכל להגיע למעט מן היראה העליונה שהוא בטל במציאות כו׳ וזהו מה ה׳ אלקיך שואל מעמך כ״א ליראה העליונה הנ״ל, וממילא בא אל האהבה העליונה הנ״ל כי דרכו של איש לחזור אחר אשה כי כולא חד למעלה כמבואר בלקו״א ועמ״ש מזה בהערה לתיקון חצות אבל הבינונים צריכים להגיע מתחלה לאהבה שלמטה מן היראה עליונה הנ״ל והיא צמאה לך נפשי כו׳ ועלי׳ רמז בזוהר לית פולחנא כפולחנא דרחימותא כי הוא כמ״ש לרפויא ארעא פי׳ עבודת הקרקע היא חרישתא שתתרכך להצמיח הזרעים שבתוכה, משא״כ אם הי׳ קשה אין מצמחת מה שזורעין בה, וכן הענין בזאת האהבה המסותרת בלב כל אחד ואחד, יעקב חבל נחלתו ניצוץ עליון אך שהיא מלובשת מאד בעמקי הקליפות וצריך להעלותה בשרשה וצ״ל רך בתחלה פי׳ כמו חרישה שמרככין ארעא כדי שתצמיח הזרעים פי׳ להתגבר על חפצו ותשוקתו בעניני עוה״ז וכל תאותיו ולעמוד על נפשו שלא לפנות לבבו עליהם ולשבור לבבו בשביל חפצו ולדבקה בה׳ אלקים ומה שיחרוש גופו ביותר וישבר בענין זה כן מצמיח יותר האהבה המסותרת הנ״ל ועבודה זו נק׳ בחי׳ יראה התחתונה הקודמת לאהבה זו והוא השפלות והכנעת לבו כמ״ש רז״ל אין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש ומן הפסוק ועתה ישראל למד דהע״ה בקשתו שביקש רק דבר אחד שבתי בבית ה׳ פי׳ אותיות התורה הם נקראים בתים כנודע והם הכלים ולחזות בנועם ה׳ היא המתקה עמ״ש בביאור ע״פ באתי לגני והם האורות שבתוך הכלים ולמעלה הם כולם אחדות א׳ משא״כ למטה הם נפרדים יש שלומד באותיות כו׳ וכן מצינו בר׳ יהודה בר׳ אלעי שהי׳ פניו צהובים מטוב לבו מרוב השמחה והאורה שבתורה שבע״פ מפני שהיו צדיקים מופלגים והי׳ להם הפנימי׳ והאותיות כולא חד כו׳ וד״ל.

ז) **והנה** לפי״ז משמע דשואל מעמך ליראה את כו׳ הוא יראה גדולה שהוא יראת הרוממות, וזהו נגד פשט הכתוב כ״א ליראה כו׳ דמשמע שהוא מלתא זוטרתי והיינו בחי׳ יר״ת וכמ״ש בתניא פמ״ה, אך הענין הוא עפמ״ש בסידור בהערה לתיקון חצות שיש בחי׳ יר״ת ויר״ע שנמשכים מהנפש עצמה אבל עיקר הוא בחי׳ יראה הנמשך מלמעלה שהוא אלהות כו׳ ומבואר שם

דבהמשכה שלמעלה יש ג"כ ב' בחי' יראה היינו יר"ת הנמשכת ממדת מל' ית' ויר"ע עליונה אמיתית היא הנמשכת מבחי' ח"ע יוד של שם הוי' וכידוע דשם הוי' כולל ד' בחי' דחילו ורחימו ורחימו ודחילו וכמ"ש במ"א, והנה באצי' איהו וגרמוהי חד משא"כ בבי"ע משם יפרד לכן בהנפש למטה הרי אהוי"ר הן ב' הפכים כמש"ל (וכמ"ש במ"א ע"פ וידעת כו') אבל ביראה הנמשכת מלמעלה אף אם הוא מבחי' מל' ית' כיון שהוא מבחי' אצי' דלית תמן קיצוץ ופירוד א"כ מתיחדים אוי"ר וכמארז"ל דרכו של איש לחזור אחר אשה והוא מ"ש ע"פ וידעת היום הנ"ל שלהיות התכללות ויחוד אהוי"ר בנפש הוא ע"י המשכה מלמעלה מבחי' והנורא היינו מבחי' יראה הנמשכת מלמעלה דוקא כו', ונמצא מובן לפי"ז דפסוק כ"א ליראה את כו' שהוא רק בקשת דבר א' ומזה נמשך עוד ללכת בדרכיו ולאהבה אותו היינו מפני שרומז ליראה תתאה כו' כמו שהוא למעלה בבחי' אצילות שע"י היראה נמשך ממילא האהבה משא"כ למטה באוי"ר שבנפש עצמה אדרבה צריך יגיע שנית לאהבה כו', אך עכצ"ל דרומז שיגיע האדם ע"י עבודתו לשיומשך עליו עכ"פ יר"ת מלמעלה שעי"ז ממילא יבא לאהבה אותו כו' ומזה למד דהע"ה שביקש ג"כ אחת שאלתי כו', היינו כמו שהוא למעלה באצי' ושם הכל אחד אותיות התורה והנעם כו' והתכלית בקשתו הוא דכדי להגיע לבחי' יר"ע עליונה האמיתית שהוא למעלה מח"ע ועז"נ אם אין חכ' אין יראה ולכן ביקש שבתי בבית ה' אותיות התורה שעי"ז יגיע ליראה זו שהוא למעלה מעלה מבחי' כ"א ליראה את כו' ועז"נ פסוק ויצונו כו' ליראה את ה' אלקינו הוא בחי' יר"ע העליונה הנמשכת מבחי' סוכ"ע שזהו פי' ה' אלקינו כידוע בכוונת פ' ראשון דק"ש.

לבאר כל הנ"ל. הנה ענין אימתי גדול כו' צ"ל דבמ"א מבואר במה שבמקובלים הראשונים נק' ספי' חסד בשם גדולה ומנאו הספי' גג"ת היינו גדולה גבורה ת"ת ובכהאריז"ל נק' הספי' חג"ת ותירץ שם דהחילוק הוא בין חסד דאצילות שנק' חסד דמ"ה שהוא בחי' ביטול לא"ס ע"כ אין שייך לשון גדולה אבל החסד שלפני אצי' נק' גדולה כי למעלה מאצי' הוא בחי' א"ס והחסד הוא מחמת שגדולתו האמיתית כמו ארך אפים וגדל חסד וא"כ אדרבה בחי' גדולה שייך לפי"ז גם למעלה מאצי', ואיך אמר כאן לא שייך לשון גדולה כ"א בעיר אלקינו היינו בבחי' מל' דאצי', ונלענ"ד לתרץ והוא בהקדים פי' גדול ה' כו' ולגדולתו אין חקר דהפי' גדול הוא התפשטות מדת הגדולה שיהי' ניכר גדולתו לנבראים שעי"ז מהולל מאד בפיהם אבל לגדולתו העצמי כמו שהוא למעלה מבחי' גילוי לנבראים הוא אין חקר שא"א כלל להשיג זה כן אמר רבינו ז"ל בפי' המילות דתפלה, ונמצא יש ב' בחי' בגדולה הא' בחי' ולגדולתו אין חקר, הב' בחי' התגלות מדה זו לנבראים ועל בחי' זו נאמר אימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו שהוא המל' מקור דבי"ע, אמנם להבין מהו ענין גדולה למעלה יובן מ"ש בפי' שמע ישראל שמע שם ע' ישראל א' מע' באומות כו' עד מלאכים ע' בנשמות שנמצא הריבוי יותר גדול הוא בנשמות

ולמעלה אמר כן למטה ישראל א׳ מע׳ באומות שהם היותר מועטים וכן מבואר במ״א דכל מה שלמעלה יותר שם הריבוי יותר גדול עד שרבבות בכתר אלפים בחו״ב כו׳ ולפעמים מבואר בהיפוך דכל מה שלמטה הריבוי יותר גדול כי בכתר נק׳ יחידה כו׳ עד שכל מה שמשתלשל למטה נעשה ריבוי יותר, והתירוץ ע״ז דשניהם אמת דבבחי׳ הכלים כל מה שלמטה נעשה ריבוי יותר אבל באורות הוא להיפוך כו׳, והשתא א״ש דבחי׳ גדולה הוא מצד התפשטות ריבוי ההתהוות ובחי׳ גדול ומהולל מאד ע״י התהוות ריבוי הנבראים שהם מבחי׳ כלים ע״כ זה דוקא בעיר אלקינו מקור דאבי״ע אבל בחי׳ ריבוי האורות שייך יותר למעלה מן האצי׳ וזהו ולגדולתו אין חקר כי האורות אינם מושגים כלל משא״כ באצי׳ לא שייך כלל בחי׳ גדולה כי שם למעלה מבחי׳ נברא ויש ששייך לומר בחי׳ גדול ע״ד בעיר אלקינו כו׳ וגם בחי׳ ארך אפיים וגדל חסד זהו למעלה מאצי׳ שהוא בחי׳ יש האמיתי אבל אצי׳ נק׳ אין ומ״ה שבטל לא״ס כו׳, ועז״נ לך הוי׳ הגדולה היינו בחי׳ החיות המתפשט בבי״ע להיות א״ס יש האמיתי אך ההתפשטות וגילוי הגדולה שם הוא בחי׳ התהוות אורות עליונים לאין קץ כו׳ וכענין השמים והארץ החדשה אשר אני עושה תמיד כו׳ וזהו ולגדולתו אין חקר וז״ש שהריבוי היותר גדול הוא בנשמות דהיינו נשמות חדשים כו׳.

ב) **ועפי״ז** יובן ג״כ דפי׳ אימתי גדול כשהוא בעיר כו׳, יש לפרשו ג״כ אפי׳ על בחי׳ גדולה שלמעלה מאצי׳ דהנה מה שהמל׳ דאצי׳ נק׳ עיר הוא מצד בחי׳ אותיות שנק׳ אבנים שני אבנים בונות שתי בתים וכללות כולם נק׳ עיר היינו כמה וכמה צירופים כו׳ וידוע ומבואר במ״א דיש כמה בחי׳ אותיות היינו אותיות המח׳ וכן אותיות השכל ואותיות שלמעלה מן השכל כו׳, ולכן בחי׳ בינה נק׳ ג״כ עיר כנודע שהוא בחי׳ ירושלים שלמעלה, ועי״ז פי׳ בספרי הקבלה מה שארז״ל שנשבע הקב״ה שלא יכנס בירשמ״ע עד שיכנס בירשמ״ט דירושמ״ט הוא בחי׳ המל׳ שהיא בזמן הגלות שנתרחקה מהיחוד עליון ועז״נ איכה ישבה בדד כו׳ היתה כאלמנה שהלך בעלה למדה״י כו׳ ונשבע הקב״ה שלא יכנס בירשמ״ע היינו דאע״ג דאר״א הם ת״ר דל״מ מ״מ היינו בחי׳ יחוד חיצוני׳ לקיום העולמות והתהוות מאין ליש ע״י יחוד זה אבל אין יחוד וגילוי פנימי׳ גם בירשמ״ע שהוא בחי׳ בינה עד שיכנס בירושמ״ט שהוא המל׳ ונמצא שהבינה נק׳ ג״כ עיר והיינו מצד שהוא בחי׳ אותיות מח׳ עילאה כו׳ שהם בחי׳ בתים, וכמו״כ יובן לפי״ז ג״כ בבחי׳ אותיות היותר עליונים שהם ג״כ נק׳ בחי׳ עיר דכמו שבתי העיר בהם דרים בנ״א כך אותיות אלו הם בתים וכלים לגילוי האור שלמעלה מהאורות וראי׳ לזה ג״כ מ״ש במ״א תבנה ותכונן עיר סיחון דקאי על אותיות התפלה והתורה וכמ״ש ולפני ה׳ ישפוך שיחו ובתו׳ כתיב כל היום היא שיחתי ונק׳ שיחה ל׳ הזזה ממקום למקום כי ע״י אותיות התפלה ממשיכים אורות חדשים מבחי׳ רצה״ע כמאמר יהי רצון מלפניך כו׳ שלהיות רפואת החולה וברכת השנים כו׳ והיינו משום שמאותיות התפלה קושר כתרים כו׳ הרי מבואר בפי׳ שגם אותיות אלו שמבחי׳ כתר שזהו בחי׳ יהי רצון נק׳ ג״כ עיר עד שלפי״ז יובן שגם בחי׳ אותיות דרשימו נק׳ עיר אלקינו ואור הקו מלובש בהם וכמ״ש

ג"כ במ"א (ע"פ הוי' לי בעוזרי) דבחי' זו נק' ג"כ בחי' שכינה והמשכת אוא"ס בבחי' זו נק' יחוד קוב"ה ולפי"ז מובן דפי' אימתי גדול כו' שייך ג"כ שם כי גם בחי' גדולה שלמעלה מאצילות בהתהוות אורות לאין קץ אין זה אלא כשהוא בעיר אלקינו היינו בהתלבשות אוא"ס מהקו בבחי' אותיות דרשימו או התלבשות האור בבחי' אותיות הרצון כו', ועמ"ש ע"פ ועמדו רגליו ביום ההוא כו' שע"י אותיות אלו נעשה התהוות אורות עליונים שלמעלה מאצי' וגם הריבוי עלמין דיתבין בגולגלתא הם מבחי' אותיות אלו (חהו"ע ובתים מלאים כל טוב אשר לא מלאת דהיינו מה שלמעלה מבחי' אתעדל"ת) וזהו פי' ולגדולתו אין חקר, אבל בעוד בחי' האותיות כלולים בהאור ובטלים במציאות ע"ז אמר לך הוי' הגדולה כו' ולכן זה ענותנותו להתלבש גם בגדולה שלמעלה מאצי' כו'.

ג) ועפ"ז יובן ג"כ בפי' שהבריאה מאין ליש נק' כח מאין לפי שגם החיות המחיה את היש נק' אין לגבי מהו"ע כמ"ש לך הוי' הגדולה כו' שבחי' זו ישנה ג"כ בכמה וכמה עולמות דהנה בי"ע התהוותם ממל' דאצי' מאין ליש וכן בחכמה דאצי' כתיב והחכמה מאין תמצא שהתהוותה מהכתר בחי' אין פי' עד"מ הדיבור הנה מהדיבור של הרב נעשה מוחין ושכל לתלמיד ודיבור זה הנה לגבי הרב הוא עד"מ בחי' אין כי במחשבתו ושכלו מלובש שכל רב יותר ממה שמלובש בדיבור ונמצא מבחי' של המשפיע נעשה התהוות היש של המקבל ועד"ז בחי' מל' דאצי' שהוא בחי' דבר ה' והדיבור בחי' אין לגבי עצמות א"ס דאצי' ומבחי' דיבור זה נתהווה בי"ע ליש שהם בו נמצא מאצי' יש ג' מדריגות היינו שבחי' א"ס המלובש בע"ס דאצי' נק' יש האמיתי, ובחי' מל' דבר ה' נק' אין לגבי בחי' זו כמו זיו השמש לגבי השמש ומבחי' אין זה נעשה התהוות יש דבי"ע ופי' אימתי גדול כשהוא בעיר הכוונה כאשר ממדת מל' נתהווה עולמות בי"ע זהו בחי' גילוי הגדולה ע"י צירופי אותיות הדיבור משא"כ כשבחי' מל' כלולה באצי' הוא בבחי' ביטול כזיו השמש בשמש שהרי המל' נק' אין כנ"ל וא"כ אז גדולה זו כאין ואפס נחשב ולכן נק' חסד דמ"ה שהוא בביטול לא"ס כו' ועד"ז ג"כ מאצי' לגבי למעלה מאצי' הנה החכ' נק' יש כי קנה חכ' קנה בינה ב"פ קנה עולה יש והחכמה מאין תמצא מבחי' כתר שהוא בחי' מל' דא"ק שהוא בחי' אותיות עד"מ מבחי' א"ק לכן נק' בחי' עצמות אורות א"ק כנ"ל ממל' דאצי' לגבי אצילות שבחי' א"ק נק' יש האמיתי לגבי בחי' אין זה, וזהו דכתרא עילאה אוכם הוא לגבי עה"ע כמו שבעליות המל' באצי' נאמר שחורה אני כמ"ש במ"א שבחי' שחרות זה הוא הביטול כו', ונמצא כאן יובן ג"כ פי' אימתי גדול כשהוא בעיר כו', כי הנה ארך אפים וגדל חסד היינו ע"י בחי' המשכות א"א באצי' להיות החכ' מאין תמצא משא"כ לגבי א"ס ב"ה הרי כתרא עילאה אוכם הוא בבחי' שחרות וביטול כו' ולא שייך כלל גדולה כו' וכמו המל' דאצי' בעלותה באצי' כנ"ל ועד"ז יובן עוד יותר בהתהוות בהכללות א"ק ג"כ יש מאין שהרי נק' אדם דבריאה ובחי' אין המהווה אותו הוא בחי' אותיות הרשימו שנק' אין וכל"ח לגבי א"ס ב"ה ממש שהוא היש האמיתי ממש ויובן שם ג"כ פי' אימתי גדול כו' וכנ"ל, והנה מה שהמל' דאצי' בכתר להוות מאין ליש הוא לפי שנעוץ תחב"ס שיש

במל' הארה מכתר שהוא מל' דא"ס כו' וכמ"ש במ"א, וזהו שרש ענין בראשית ברא בקדמין ברא הנז"ל (בפנים אות ב') ומראש ומקדם נסוכה.

ד) **וז"ש** יראו את ה' כו', כי אין מחסור ליריאיו פי' ע"י המצות נמשך בחי' כתר שהוא בחי' אין שממנו תמצא החכמה והוא ממלא כל החסרונות שבבי"ע והיינו ע"י המצות יהי' הגילוי למטה כמו שלמעלה היש כו' (כנז"ל בפנים אות ד') וביאור הענין הנה יש להבין תחלה פי' אל דיעות שכולל ב' דיעות דמשמע ששני הדיעות יש להם שרש ומקור למעלה וכן ידוע בפי' אל דיעות היינו ב' דיעות בחי' דעת דז"א ד"ע וד"ת והלא הדיעה התחתונה שלמטה היש ולמעלה האין הוא רק מה שנדמה לנו ואינו האמת כלל רק שבדעתינו נדמה לנו כן א"כ איך שייך לומר על בחי' זו אל דיעות כו' הרי אצלו ית' הדיעה כפי שהוא האמת דכולא קמי' כל"ח וא"כ היינו רק דיעה אחת (וכ"ש שיפלא איך שייך לומר ששרש דיעה זו נמשך מד"ת דז"א שהוא נמשך מיסוד דאימא מג"ר דאצי' ושם ודאי בחי' יחו"ע שהיש בטל כו') וקודם כל נקדים ביאור ענין דיעה עליונה שלמעלה היש והנבראים הם בחי' אין וכביטול זיו השמש בשמש וכמ"ש בתניא ח"ב שדבר זה צריך ביאור והוא דאין התהוות הנברא וחיות המהווה אותו ממש כמו זיו השמש מן השמש דהרי הבריאה הוא דבר שנתחדש ממש שזהו ההפרש בין השתלשלו' עו"ע לבריאה יש מאין שהמשכות והתהוות העלול מעילתו אין בזה פלא וחידוש גדול כי העלול הוא מעין עילתו וכמו שזיו השמש הוא מעין מאור השמש וגם קודם התהוותו היה כלול בהעלם בעילתו רק אח"כ יצא מההעלם אל הגילוי ולכן אין בזה דבר חידוש כ"כ משא"כ התהוות יש מאין כמו גשמיות מרוחניות שאין הגשמי מעין וערך הרוחניות ולא שייך לומר שקודם התהוותו היה כלול ברוחניות כיון שאינו בערך כלל ולכן התהוות הגשמי' עד"מ הוא התהוות דבר חדש מעיקרו וקודם ברה"ע לא היה כלול הגשמי' למעלה ח"ו כ"א שנתחדש בריאה חדשה דבר חדש מעיקרו בשימ"ב וזהו הפלא הגדול וכיון שכן אין שייך לומר דגם עכשיו אחר בריאתם הם באמת כמו זיו השמש בעודו כלול במאור השמש שהרי בחי' וענין זיו השמש לגבי השמש הוא בהיפוך מבחי' התהוות דבר חדש כנ"ל אבל בחי' הנבראים שהם בריאה חדשה שלא מערך בוראם וחיותם המהווה אותם ולא מערך העלול לעילתו וזיו השמש לגבי השמש, כ"א ריחוק ערך מאד כמו ריחוק גשמיות מרוחניות א"כ איך יהי' אמיתית עניני' כזיו השמש לגבי השמש. אך הענין דמה שנמשלו זיו השמש לגבי השמש היינו רק בערך ביטול לגבי חיות המהווה אותם דביטולם הוא בתכלית כיון שבהסתלקות החיות מהם היה כלא היה ואין סיבה אחרת להתהוותם רק החיות המהווה אותם הי"ז כביטול זיו השמש לגבי השמש כו' ולא כביטול הגוף לגבי הנשמה שהגוף יש לו סיבה אחרת שהתהוותו מטיפת אב ואם כו' לכן אין ביטול לגמרי כביטול הזיו כו' אבל מ"מ ערך ריחוק מהות הנברא ממהות החיות המהווה אותו רחוק מאד ואין קץ מערך הזיו לגבי השמש שהזיו הוא מעין השמש וע"כ אין זה הוי' חדשה משא"כ הנברא לגבי החיות המהווה אותו עם היות אין לו סיבה אחרת כמו הזיו מהשמש אך התהוותו בחי' הוי' חדשה ממש ורחוק מערך חיות המהווה אותו וזהו באמת פלא גדול, אבל מ"מ ענין ביטול הוא כביטול הזיו כו' כמו שביאר בתניא ח"ב

פי' אין עוד מלבדו כו', וח"ש כולא קמי' כל"ח אין ר"ל לא ממש שהרי כבר הקדמנו דפי' בריאה והתחדשות יש מאין היינו התהוות דבר חדש ממש הרי יש מציאות דבר ואינו לא ממש אלא בכ"ף הדמיון לפי שיש זה בטל לגבי חיות המהווה אותו כמו ביטול הזיו כו' (וביטול הזיו עצמו למעלה י"ל שנק' לא ממש ולא כלא כי אינו כמו זיו השמש בשמש שהזיו מאיר בלא רצון השמש משא"כ שהוא ביכולתו לא להאיר כמ"ש במ"א שזהו הנק' כח ויכולת להאיר).

ה) **והנה** כ"ז הוא בחי' דיעה עליונה משא"כ בדיעה תחתונה הנברא נראה דבר נפרד ולא כביטול כזיו כו', והתהוות זה הוא מחמת שהחיות המהוה מאיר ע"י לבוש המעלים ונק' מסך שבין אצי' לבריאה וא"כ מובן שדעה זו יש לה שרש למעלה והוא מצד המסך הנ"ל וכן נת' במ"א בביאור ע"פ כי תשמע בקול לעשות הישר בעיני ה' כו' שב' דיעות אלו הם ב' בחי' השגחתו שאם הוא ית' משגיח למטה מבחי' יחו"ע הוא שהנברא בבחי' אין ולמעלה היש וכשמשגיח מבחי' יחו"ת הנברא בחי' יש וב' השגחות אלו הוא בחי' שם ה' ושם אלקים ע"ש, ונמצא גם דיעה תחתונה יש לה שרש למעלה מצד המסך, וביאור זה יובן ע"פ מה שמ"כ שהוא עד"מ מהשפעת הרב לתלמיד שמעלים פנימית השכל כפי יכולת התלמיד לקבל ואם יוכל להיות שיהי' נופל איזה קושיא על שכל זה דהיינו שמחמת רוב צמצום השכל לא יוכלו למצוא תירוץ על הקושיא משא"כ מצד עצם השכל כמו שהוא אצל הרב יתורצו כל הקושיות ונמצא בשכל הרב המשפיע המלובש בהשפעה יוכל שימשך סתירה להשכל כו' וכך בבחי' ההשפעה להיות הנברא יוכל להיות נמשך סתירה להשפעה והיינו מה שהנברא נראה יש ודבר נפרד כו'. וביאור י"ל הנה כתיב סוף ספר יונת אלם על מה שמצינו בגמ' פעמים רבות דרב כהנא ורב אשי מקשו לרב ושתיק רב ואעפ"כ אשכח מינייהו דהלכתא כותיה כמו פ"ק דביצה גבי אפרוח שנולד כו' והטעם שרב ידע שהדין צריך להיות כך עפ"י סתרי תורה כמו שהוא הענין למעלה בעולמות עליונים דשם יש הפרש גדול בין בחי' עגל שנולד מן הטריפה ביו"ט לאפרוח שנולד אבל בנגלה לא מצא טעם ע"ש, והשתא עפי"ז יובן היטב המשל הנ"ל שמ"כ כי הנה ידיעות הטעמים עפ"י הנסתר זהו עומק חכמה עליונה וידיעת הטעמים הנגלות הן הן בחי' לבושים והוא ג"כ חכמות התורה רק שהוא בבחי' לבוש לעומק חכמה דסתרי תורה כמ"ש תפוחי זהב במשכיות כסף כו' ולרב כהנא ולר"א לא יכול רב להשפיע העומק רק הלבוש והרי א"כ מצד הלבוש נפל קושיא וסתירה לאמתית ההשפעה משא"כ מצד הפנימי' העומק לא יש שום סתירה והרי אף שלבוש זה הוא ג"כ חכמתו של הרב ממש מ"מ שייך שיומשך סתירה לאמיתית והיינו מחמת שהוא רק בחי' לבוש, כמו"כ יובן למעלה בחי' המסך שבין אצי' לבריאה הוא בחי' לבוש והוא ממש השפעת אלקות ואעפ"כ מצד שהוא לבוש המעלים יכול שיומשך סתירה להשפעה והוא מה שאעפ"כ שע"י חיות מלבוש זה מתהווה הנברא יש מאין עכ"ז נראה הנברא דבר נפרד בפ"ע משא"כ גילוי פנימי' האור בלא לבוש לא הי' שום סתירה כ"א היה הנברא נראה בבחי' ביטול כמו זיו כו' ומזה יובן איך דיעה תחתונה הנ"ל שרשה למעלה בהלבוש והמסך שאעפ"י שמתהווה מאין ליש נראה הנברא יש ודבר נפרד כנ"ל במשל דשתיק רב ונמשך לו סתירה כו'.

ו) **והנה** ז"א לגבי עתיקא כאלקים חשוב ע"כ גם בכאן שייך ב' דיעות הנ"ל דהוי' אלקים כמ"ש במ"א (בביאור דכי תשמע הנ"ל) וביאור זה יש להבין עפמ"ש למעלה דהחכמה מהכתר נמצא בבחי' יש מאין א"כ לגבי חכמה ח"א נק' למטה באצי' היש ולמעלה הכתר בחי' אין, אבל לגבי ע"י הוא בהיפוך כו') וזהו כי אל דיעות שיש בז"א ב' בחי' דיעות ע"פ דע"ת נראה למטה היש ולמעלה האין משא"כ בחי' ד"ע נמשך לו מע"י (ששרשו מרישא תנינא דא"א שבו מלובש דעת דע"י ומאיר בתיקון ואמת שבלחיים דא"א) ע"כ למעלה היש ולמטה האין כו', והיינו ע"י הסתכלות ז"א בא"א מקבל הארה זו להיות הגילוי למטה כמו למעלה כו' וזהו"ע כי אל דיעות פי' שם אל הוא ראש מי"ג מדה"ר דע"י וא"א ע"כ כולל הב' דיעות כי הוא למעלה מבחי' ב' דיעות דאצי' ובי"ע שהרי גם ז"א דאצי' נק' יש מאין לגבי בחי' ע"י כנ"ל ולפי שגילוי זה נמשך ע"י קיום המצות ששרשן מהכתר ע"כ נאמר ויצונו כו' ליראה את הוי' כו' שעי"ז יהי' הגילוי למטה כמו למעלה ממש באצי' משום שנמשך מבחי' שלמעלה מאצי' ופי' את היינו שיש ב' בחי' באותיות היינו אותיות הדיבור ממש ושרשן בנפש ובחי' זו נק' את היינו אותיות מא' עד תיו הכלולים בנפש והוא בחי' המל' כמו שהוא בשרשה בחי' האור הכלול במאור כו' (ועמש"ל אות ב' דיש כמה בחי' אותיות וא"כ כמו"כ יובן בפי' ליראה את ה' אלקינו והיינו יר"ע העליונה מבחי' ח"ע ע"י גילוי מבחי' מל' דא"ס שנק' ג"כ את וכמו ובמורא גדול דיצי"מ מפני שנגלה עליהם ממה"מ שהוא בחי' מל' דא"ס כמ"ש במ"א.

כי עם קדוש, ובך בחר ה', רבות במדבר תוך פ"ג, רי"ד ב' ששה הם שנבחרו כו' ישראל מנין שנאמר ובך בחר באיכה כ"ג ג' בד"ה ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי פתח וזכור את בוראך בימי בחורותיך קהלת יב, עד שאת קיימת שנאמר ובך בחר ה', בקהלת ד"ה מה שהי' כבר הוא דף צ"ג א', ע"פ והאלקים יבקש את נרדף, ישראל נרדף כו' ובחר הקב"ה בישראל שנאמר ובך בחר, סוף קהלת קט"ו א' בפסוק וישוב העפר, ג"כ כמ"ש באיכה נ"ג ב' הנ"ל.

כי עם קדוש זח"א ויצא קס"ג ב' וע"ש בס"ת דקס"ב ע"א, זח"ב משפטים קכ"א סע"א ופי' במק"מ קדוש ת"ת, שם קכ"ה סע"א תרומה קס"ד סע"א ופי' עד"ז הפסוק ברוב עם הדרת מלך, והיינו שע"י בחי' ברוב עם קדוש נמשך הדרת מלך ה"ס מל' דא"ס וכמ"ש במ"א ע"פ להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו. ר"פ האזינו רפ"ו ב' כי עם קדוש כו' עד וישראל קדישין כו' הוא אחיד לון לחולקיה כו' והיינו שהוא ית' נק' אלקים קדושים ביהושע סי' כ"ד ט', והרמ"ז שם פי' קדישין פי' שהם מן המוחין הפנימיים הנק' קדש (כי ישראל לי ראש) וראוים הם לקבל שפעם פנים בפנים בלתי שום אמצעי ומפני זה אסר להן השיתוף שכן כתיב לא יהי' לך אלקים אחרים על פני עב"ל.

בת"ז תיקח ע' קל"א א' פי' בך בחר ה' ע"ד נגילה ונשמחה בך דאיתא בשה"ש רבה על פסוק זה בך בכ"ב אותיות שכתבת לנו בתורה ב' שנים כ' עשרים הרי כ"ב אותיות כו' וכמר"כ פי' בך בחר ה' שהם יקבלו כ"ב אותיות שבתורה כו'.

ואתחנן ד' ח'

כי מאהבת ה' אתכם. עקרים מ"ג ל"ז, רבות ק"ג ב' רפ"ד ג' רצ"ב א' ח"מ ז"ב קלט"ג, ילקוט ח"א פא"א ח"ב קכה"א.

א) **רבות** ק"ג ב' הוא מקץ פצ"ב, ולא מצאתי שם כ"א השייך לזה ענין כי את אשר יאהב ה' יוכיח.

ב) **בפ'** מסעי רפ"ד ג' ע"פ כי אתם באים אל ארץ כנען הן הארץ חביבה עלי שנאמר ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד וישראל חביבין עלי שנאמר כי מאהבת ה' אתכם אמר הקב"ה אני אכניס את ישראל (פי' ד"א) שהם חביבים עלי לארץ שחביבה עלי (פי' מ') שנאמר כי אתם באים אל ארץ כנען ועמ"ש ע"פ כי תבואו אל הארץ ושבתה הארץ כי ביאה זו הוא ענין יחוד העליון ועי"ז ושבתה הארץ דעביד לה ניחא.

ג) **רבות** פ' עקב רצ"ב א' לפיכך אמר משה ומשמרו את השבועה מן ויפדך מבית עבדים אתה יודע שהוא האל הנאמן.

ד) **בשה"ש** רבה ג' ב' ס"פ לריח שמניך, ד"א על כן עלמות אהבוך אלו ישראל שנאמר כי מאהבת ה' אתכם כו'.

ה) **זח"ג** פ' אחרי דס"ב סע"ב הה"ד אהבתי אתכם אמר ה' וכתיב כי מאהבת ה' אתכם ומגו רחימותא יתירא דרחים להו יהיב לון יומא חד בשתא לדכאה לון כו', ועמ"ש בלק"ת פ' תצא סד"ה ולא אבה בענין ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלקיך.

ו) **ר"פ** האזינו דרפ"ו ע"ב.

וידעת כי ה' אלקיך הוא האלקים.

א) **שבת** פ"ק ד"י ע"ב האל הנאמן דמתרגמינן אלהא מהימנא, אבל שלום ה' שם גופיה אקרי שלום דכתיב ויקרא לו ה' שלום.

ב) **סוטה** ספ"ה גדול העושה מאהבה יותר מן העושה מיראה שזה תלוי לאלף דור וזה תלוי לאלפים דור כו' עד ולשומרי מצותיו לאלף דור. יש להעיר מן אלפיים שנה שקדמה תורה שהם ב' אלפין אאלפך חכמה אלף בינה כו', והעושה מיראה ממשיך מן אלף בינה שהוא בקו השמאל, אבל העושה מאהבה ממשיך גם מן חכמה שהוא קו הימין כו', ועיין בבחיי פ' יתרו ע"פ ועושה חסד לאלפים לאוהבי דצ"ו ב' ובמקומו ס"פ ואתחנן ועיין ברבות ר"פ עקב ד"א מה כתיב לעיל וידעת כי ה' כו', האל הנאמן כו'.

הגידה* לי שאהבה נפשי, פי' בלק"ת פ' מטות בד"ה ואשה כי תדור רפ"ב ת"ל פי' נפשי שהוא אלקות שבכאו"א יש בחי' אהבה לדבקה בו אף שאינו מרגיש כלל הוא מחמת שהנפש בגופו בגלות אצלו כמ"ש ואני בתוך הגולה (כמ"ש בעה"ק ח"ד פי"ט המתחיל מהו בשלשים שנה, ושם ד"ט ע"א כ' ח"ל ולסוד זה נקראת אני בכ"מ לפי שהיא מזמנת עצמה להזהיר את ישראל שלא יקצצו נטיעותיה כו', ח"ש ואני בתוך הגולה, ומה טעם על נהר כבר על סיבת הנהר היוצא מעדן להשקות את הגן וכבר פסק מעיינו כי מפני הרעה נאסף הצדיק ולסיבת זו ירדה שכינה לבבל בגלות עכ"ל) אומרו הצדיק היינו יסוד הנק' נהר היוצא מעדן נאסף וניכלל במקורו, ח"ל הזהר ח"א ד"ו ע"ב הה"ד ואני בתוך הגולה, ההוא דרגא דאיקרי אני הוא בתוך הגולה אמאי על נהר כבר על נהר דנגיד ונפיק דפסיק מימיו ומבועיו ולא אנגיד כבקדמיתא, זר"ל כבר היה ועתה נפסק הה"ד ונהר יחרב ויבש באיוב סי' י"ד ועמש"ש ובישעי' סי' י"ט יחרב בבית ראשון ויבש בבית שני עכ"ל, ופי' בלק"ת בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה ספ"ג וז"ל שאפי' בבחי' בית ראשון בחי' בראשית נמי מאמר הוא בחי' חכמה יחרב ויסתלק בחי' המשכות גילוי אלקות ית' ומכש"כ שיבש בבית שני שהוא בחי' גילוי המדות שבלב והדבר תלוי בתשובה כו' עכ"ל, ומ"ש דבית ראשון הוא חכמה צ"ע בזהר שמות ד"ט ע"ב פי' שהוא בינה ח"ל בגין דגלותא קדמאה היה מבית ראשון ובית ראשון הוא רזא דה"א קדמאה (וה"א קדמאה הוא בינה) ולקבל שבעין שנין דילה ר"ל ז' ספירות חג"ת נהי"מ המקבלים מהבינה כמ"ש בזח"ג פ' אמור דצ"ב ע"א ע"פ והיה שבעת ימים תחת אמו אתעטרו שבעת ימים דכתיב לך הוי' הגדולה

---

*הגידה: מאמר זה נמצא בבוך דברים ח"א בס"פ ואתחנן.

והגבורה כו' ע"ש, והם כלולים כל אחד מיו"ד זהו"ע שבעים שנה דילה, וכה"ג פי' בזהר ויחי בענין ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה, ח"ש בזהר שמות שם ד"ט ע"ב ואינון שבעים שנה לא אשתכח אימא רביעא עליהו והוה פרודא מן רזא דשמא עילאה ה' עילאה ר"ל שלא האירה אימא עילאה בז"ת דאצילות וכענין עמלק שגרם כס י"ה שלא יאיר י"ה בו"ה, וכדין יו"ד רזא עילאה אסתלק לעילא לעילא לא"ס ר"ל החכמה נסתלק מלהאיר בב"ר ה"א עילאה והיינו שנסתלק למעלה לא"ס והיינו כי החכמה נק' אין והבינה נק' יש וכדי להמשיך אור החכמה בהבינה זהו הנק' שלום בפשמ"ע כמבואר בלק"ת פ' מטות בד"ה החלצו מאתכם אנשים כו' ושם פ"א ובהביאור שם פ"ב ע"ד ה' תתאה אתחשכת ונפלת לארעא כו' ועל דא ה"א בית שני אתחרב כו', ונביעו עילאה אסתלק מההוא מבועא דקימא עלה כד"א הצדיק אבד, אבד ההוא נביעו דמקורא עילאה דהוה נגיד ומשיך עלי' מלעילא וכדין הוה פרודא בה"א בב"ש עכ"ל, וא"כ מזה נלמוד לענינינו כמו שלמעלה ה"א תתאה הנק' אני הוא בתוך הגולה בק"נ ואין מאיר הנביעו מלמעלה מא"ס שיהי' מאיר ע"י ג' אותיות יה"ו כמו"כ באדם הנה"א הוא בגלות בנה"ב ואין מאיר בו האהבה לדבקה בו עכ"ה) והיא אהבה הטבעית שבכ"א כאהבת הבן אל האב שאהבת הבן אל האב אינה ברשפי אש שהוא ברא כרעא דאבוה דבר בפ"ע (הג"ה וע' כאהבת הבן אל האב בד"ה ש"ה ממעמקים ספ"ב ובפ' במדבר בד"ה וספרתם לכם כו' רפ"ב כ' שאין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן כו' שידיעת התינוק שקורא או"א אינה ידיעה נגלית בהשגה והבנה המושכלת בטעם ומושג ומובן שהרי אינו ידע איך הוא אביו ולמה צריך לאהוב אותו אלא שההתקשרות ההוא חזק מאד, והיינו מפני שהדעת ההוא שנתחדש בהתינוק מחמת החטה הוא גילוי דעת הנעלם שלמעלה מעלה מן הדעת המושג ומובן כו' ע"ש, ובהביאור פ"ב עכ"ה) ועיין מענין האהבה הטבעית בלק"ת בד"ה ולא אבה ושם פ"א כ' כי הנה בכל נשמה יש בחי' אהבה הטבעית המוסתרת ומוטבעת בטבע נה"א שלא להיות נפרד מיחודו ואחדותו ית' כמו נר הדולק שהשלהבת עולה מאליה כו' ובחי' אהבה זו הוא בחי' קש"י של שם הוי' והביאור שם כ' וז"ל הנה קש"י רומז לכתר שהוא אהבה המסותרת שבלב כל ישראל כו' עכ"ל, וע' בד"ה חכלילי עינים מיין ובד"ה ואשה כי תדור הנ"ל פ"ב כ' וזהו"ע חסד נעוריך הוא דרך התחלת העבודה עכ"ל, חהו הגידה שאהבה נפשי והוא כענין משכני אחריך נרוצה (הג"ה, ואפ"ל כי הגידה לי זהו שיומשך בחי' היו"ד וקוצו שמאיר בכנס"י כנזכר בזח"ב פ' שמות די"ז ע"ב כנ"ל, ובהסתלקות בחי' זו נמשך שבחי' אני הוא בתוך הגולה ע"כ ע"ז בא הבקשה הגידה לי ואז יהי' ג"כ הגילוי בנפש בחי' שאהבה נפשי כו'.

קיצור נפשי הוא ניצוץ האלקות שבכאו"א יש בו אהבה המוסתרת ומה שאינו מרגיש הוא משום ואני בתוך הגולה כמ"ש בזח"ב ד"ט ע"ב בענין ונהר יחרב ויבש שנסתלק נביעו דיו"ד ואהבה המוסתרת הוא כאהבת הבן אל האב שנלקחה מדעת הנעלם דהיינו שרשה מקוש"י שהוא הכתר וע"ז מבקשים הגידה לי שאהבה נפשי כענין משכני אחריך נרוצה, ובהג"ה שיומשך בחי' היו"ד וקוצו כו'.

ב) ואפ"ל ענין הגידה לי, היינו שע"י לימוד דברי אגדה נמשך בחי' גילוי האהבה שבנפש, כמארז"ל בספרי ע"פ ולדבקה בו למוד דברי אגדה שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם, והנה במכילתא ע"פ והוא כזרע גד לבן ר"א אומר כאגדה המושכת כו', ע"ד משכני אחריך נרוצה, והענין אפ"ל עפמ"ש בזח"ג פ' אחרי דע"ג א' תלת דרגין אינון מתקשראן דא בדא קוב"ה אורייתא וישראל וכל חד דרגא על דרגא סתים וגליא נמצא ע"י סתים שבתורה שהוא פנימית התורה עי"ז תתקשר בחי' הפנימית שבנפש והוא הנק' ישראל לבחי' פנימית אלקותו ית' היינו בשם הוי', וזהו מגיד דבריו ליעקב, והנה בזהר ויחי דרל"ז ע"ב ע"פ האספו ואגידה פי' ואגידה התחברות יסוד ומל' כי הגימל מורה על היסוד והד' על מל' שהוא בחי' דל סיהרא והיו"ד שבין גימל לדלית זהו השפע הנמשך מיסוד למל' ועד"ז הוא פי' הגידה לי כו', והנה כבר מבואר שע"י חיצוניות התורה הוא התקשרות בחי' יעקב לבחי' גליא דקוב"ה והוא בחי' אירוסין וע"י פנימיות התורה הוא התקשרות בחי' יעקב לבחי' סתים דקוב"ה ונק' נשואין וע' בלק"ת ד"ה תורה צוה הגידה י"ל שע"י המשכת היו"ד מן הגילוי לד' נעשית מן ד' ה' ולכן מן לחם מן השמים הוא כמו אגדה כי הנגלות שבתורה נק' חטה כ"ב אתוון דאורייתא והוא לחם מן הארץ ופנימית התורה זהו בחי' מן שאין בו פסולת כלל וענין גד לבן ע"ד וישכם לבן בבוקר כו' לכן בקדושה הוא בחי' לבן העליון דהיינו אור עצמותו ומהותו של א"ס ב"ה.

קיצור ענין הגידה לי שע"י לימוד אגדה נמשך גילוי האהבה שבנפש והמן כזרע גד לבן כמו אגדה כי מן נמשך מבחי' טל שהוא אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת, משכני כי סתים שבתורה מתקשרת סתים שבנשמה לסתים דקוב"ה הגידה השפעה מן הגימל יסוד לד' מל' וההשפעה הוא היו"ד ועי"ז נעשה הד' הא' אירוסין ונישואין חטה מן גד לבן אור עצמותו.

ג) והנה בזהר ויקרא די"ז א' פי' ענין איכה תרעה כו' זמנא דכנס"י אשתכח בי' בקוב"ה כביכול קוב"ה בשלימו ורעי' בריעותא לי' לגרמי' מההוא יניקה דחלבא דאימא עילאה, ומההוא יניקו דאיהו יניק אשתקי לכל שאר אחרנין ויניק לון, פי' ע"ד מ"ש ד"ה ע"א ע"פ גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו אימתי איקרי קוב"ה גדול בזמן דכנס"י אשתכחת עמי' הה"ד בעיר אלקינו עם עיר אלקינו היינו כי ע"י חיבור זו"נ מאירים בזו"א אורות עליונים מא"ס ב"ה כמ"ש בתו"א ד"ה ועשית בגדי קדש ח"ל שבמקום שיש משפיע ומקבל נשפע תוס' וריבוי שפע והארה מלמעלה מעלה ממקום גבוה נעלה יותר משל שני הבחי' של המשפיע ושל המקבל כמ"ש זכר ונקבה בראם ויברך אותם וברכה והמשכה זו היא מבחי' שלמעלה מהשתלשלות עכ"ל, ועוד הטענה כמ"ש בזהר ויקרא ד"ז ע"ב שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד מהו אחד ור"ל כמו שהקשה בתו"א בד"ה וארא אל אברהם דצ"א ע"ד ח"ל כי הנה צ"ל מלת אחד שאינו מורה לכאורה על אמיתית יחודו יתברך שהוא לבדו הוא ואפס זולתו ואין מלת אחד מורה ע"ז שהרי יש אחד המנוי ג"כ עד"מ יעקב הי' לו י"ב שבטים ואעפ"כ נק' ראובן אחד אך יצחק נק' בנך יחידך, וגם כאן הול"ל ה'

יחיד וזהו ממש קושית הזהר מהו אחד הול"ל יחיד, וע"ז תירץ ע"ז שתירץ בתו"א שם כי ז"ל הזהר שם ז"א כנס"י דאחיד ביה בקוב"ה דאר"ש זווגא דדכר ונוק' אקרי אחד באתר דנוק' שריא אחד נק' ומן תרי פלגי אתעבידו חד גופא בדין איקרי אחד עכ"ל, והיינו מ"ש בתו"א שם וז"ל אך הענין שבאמת לגבי קוב"ה מצד עצמותו ומהותו ית' לא שייך עליו מלת אחד כלל שהרי הוא יחיד ומיוחד והוא לבדו הוא אלא כמארז"ל שהוא אחד בשבעה רקיעים והארץ ובד' רוחות העולם ר"ל שגם בשמים וארץ ובארבע רוחות העולם שהם ו"ק העולם התחלקות ופירוד אעפ"כ שורה ומתגלה יחודו ואחדותו ית' כו' עכ"ל, וזהו תירץ הזהר דכנס"י נק' תמתי שממשכת אוא"ס בבי"ע שיהי' הגילוי למטה כ"כ שהי' הו"ק רוחניות וגשמיות בטלים אליו ית' כמו דכולא קמי' כל"ח ואז דוקא נק' אחד א"ל הקב"ה שבוק אנת דידי דהא דידי מילא טמירא הוא לאתידע, והיינו כמ"ש בזח"ג פ' אחרי דע"ב סע"ב, א"ל כד מלא תליא בתשובה ולא תיבין כדין אקרי הוי' ע"ש ובפרדס ערך הוי' וערך אל היינו לפעמים מסתלק ז"א הנק' וא"ו עם שפת היסוד הנק' יו"ד מסתלקים לבינה נק' הוי ולפעמים מסתלק יותר למעלה היינו לא"א ונק' אוי יעו"ש, ואיתא במדרש קהלת דצ"ד סע"ב יש אחד ואין שני כו' יש אחד זה הקב"ה שנאמר שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד ואין שני לו שאין לו שותף כו' גם בן ואח אין לו ופי' המ"כ שאין לו חיבור בבת זוג כו' (ד"ה מי יתנך כאח לי) והענין כי כל מה שנז' בספרים ענין יחודים עליונים זהו הכל רק באצילות ע"כ שם יש משפיע ומקבל או"מ וא"פ ונמשלו לדו"נ כו', אבל אוא"ס ב"ה בעצמו הוא יחיד ומיוחד למעלה מעלה ממהות ע"ס שאפי' החכמה שהיא ראשית הע"ס הוא כעשי' גשמיות אצלו ית' ובאוא"ס ב"ה לא שייך שם יחוד חיווג ח"ו כי הוא יחיד ומיוחד כו' ואיתא באדר"ז דר"צ ע"א תאנא בשעתא דע"ק סדכ"ס בעי לאתקנא כולא אתקין כעין דו"נ כי חכמה אב ובינה אם כו', משמע בהדיא דרק מחכמה ולמטה שייך זו"ג ולא בע"ק כו', ומאמר האדר"ז זהו ג"כ כוונת המדרש יש אחד ואין שני שאין לו אחות וחיבור בבת זוג וכ"ה במדרש ס"פ ואתחנן כל מה שבראתי כו' בראתי זוגות, אבל כבודי אחד ומיוחד כו', אלא שחבב הקב"ה לישראל וקראן בנים אתם לה' אלקיכם ר"ל כי הרי הארת אוא"ס ב"ה מלובש בע"ס שהרי ענין ע"ס זהו מה שהוא ית' מניח אור הגדול הבלתי גבול על הצד ומצמצם הארה ממנו להאיר בגבול ומדה, וא"כ הם אלקותו יתברך ממש שאעפ"י שהם בגבול ומדה עכ"ז זהו כח גבורתו של א"ס ב"ה שמצמצם אורו לשכון ולהאיר בהם עד שמיוחד עמהן בתכלית כדרך שנאמר הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך כו', ואעפ"כ צמצם שכינתו במקום אמה על אמה כמ"ש הפרדס הביאו בשל"ה דל"ג ע"ב, (אפשר שהוא בפרדס שער מהות והנהגה) וע' במד"ר פ' בראשית פ"ד גבי ומה אתה שאתה בו"ד אתה משנה עצמך בכל מה שתרצה מי שאמר והי' העולם עאכו"כ ומצד בחי' זו שייך זיווגי המדות זב"ז ובבחי' זו נאמר בנים אתם לה' אלקיכם למען אחי ורעי וכעין זה מבואר בקצרה בתר"א פ' נח בהביאור ע"ד מים רבים בסופו, וזהו שאנו אומרים בק"ש שמע ישראל ה' אלקינו יחוד או"א ת"ר כו' ה' אחד יחוד זו"נ בשכמל"ו יחו"ת וזהו הכל בחי' יחוד היינו כשנמשך למטה והי' לאחדים משא"כ מעשה המצות והי' הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום אנכי הוא בחי' כתר ע"י ודברת בם כו' עכ"ל, וזהו יש אחד

ואין שני לו היינו בחי׳ מהו״ע ית׳ שלמעלה מכל הע״ס ומבחי׳ יחודים, ומבואר בתו״א בד״ה וארא אל אברהם איך בגלותא סליק קוב״ה לעילא לעילא דהיינו שנסתלק מלהאיר בבחי׳ המדות עליונות למהו״ע בחי׳ יחוד ממש הרי שנסתלק ז״א בא״א שלמעלה מבחי׳ יחודים וא״כ לכאורה אין הטענה כ״כ איכה תרעה דהא עלה במקום שאין שייך כ״כ יחודים, ואעפ״י שבאמת אין זו תשובה דהא זהו רק עליות האורות דז״א אבל לא עליות הכלים וא״כ הכלים נשארו ולכן רק היתה כאלמנה ולא אלמנה ממש, אלא כאשה שהלך בעלה למדה״י ודעתו לחזור כו׳ כי הרי נשארו הכלים שלו ממש.

קיצור פי׳ הטענה איכה תרעה כי גדול הוי׳ בעיר אלקינו פי׳ עם עיר אלקינו שבמקום שיש משפיע ומקבל שמאיר עליהם מלמעלה משניהם וזהו ג״כ תיבת אחד שבפסוק שמע ישראל ע״י שמתחבר את היינו קוב״ה ע״ד מי יתנך כאח לי עם כנס״י הנק׳ דלת מאיר עליהם אור עליון יותר היינו הוי׳ הב׳ שגבוה מש׳ הוי׳ הראשון כמ״ש בד״ה והיה ביום ההוא יתקע כו׳ פ״ד, וא״כ הגידה לי כו׳, דאל״כ איכה תרעה, וא״ל הקב״ה שבוק אנת דידי דהא מלא טמירא הוא דסליק לעילא לעילא למעלה מבחי׳ יש אחד ואין שני כו׳, ולא נתישב לי תירוץ זה דהא איתא היתה כאלמנה ולא אלמנה ממש, אלא לאשה שהלך בעלה למדה״י ודעתו לשוב אליה, וא״כ מוכרח שטענתה זו היא טענה אמיתית ע״כ צריך לפרש הענין שבוק אנת דידי דהא מילא טמירא הוא בענין אחר, וזהו כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם מהבירורים שהיא מבררת שזהו״ע איכה תרעה כ״א על כל מוצא פי הוי׳ יחיה האדם מבחי׳ שלמעלה מהבירורים דתוהו כו׳.

ויובן עפמ״ש כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כו׳ פי׳ האדם דלעילא דהיינו בחי׳ ועל הכסא דמות כמראה אדם כו׳ שיחי׳ מבחי׳ הלחם והיינו שהתורה נק׳ מזון ומחבר מבחי׳ אוא״ס להתלבש בבחי׳ אדם אך בחי׳ לחם היינו כמו שהתורה היא למטה שירדה ונתלבשה בגשמיות לכן נמשלה ללחם דכמו שהלחם מחיה את האדם הגשמי אף שהלחם בחי׳ צומח שהוא למטה במדריגה מבחי׳ המדבר אלא לפי שבשרשו הוא גבוה ביותר מבחי׳ ואלה המלכים רק שנפל למטה ע״י שבה״כ כו׳, ולכן יש בו פסולת וע״י בירור המובחר מן הפסולת נעשה מזון לנפש מצד שרשו הגבוה יותר מנפש המדברת וכמארז״ל אפי׳ יתוש קדמך כו׳ בישרא דתורא, והיינו מטעם הנ״ל שבשרשו דצ״ח גבוהים מבחי׳ מדבר רק שירדו למטה ע״י שבה״כ ולכן ע״י הבירור שמגיעין לשרשן הן מוסיפים אור וחיות באדם כו׳ ועד״ז הוא בחי׳ שיחי׳ האדם דלעילא ע״י התורה שנק׳ לחם כמ״ש לכו לחמו בלחמי שנק׳ ג״כ לחמי ממש ישראל מפרנסין כו׳ והיינו כי התורה כמו שנתלבשה בגשמיות בדברים שתחת ממשלת ק״נ שבחכ׳ אתברירו שמברר הטוב מהרע ושורש בירורים אלו הוא ממה שנפלו מבחי׳ ואלה המלכים כו׳ שהוא למעלה מבחי׳ אדם כי בחי׳ אדם נק׳ רק בחי׳ גופין כו׳ ואין ערוך לבחי׳ גופין לגבי בחי׳ נשמתא וכמאמר וכד אנת תסתלק מינייהו אשתארו כגופא בלא נשמתא כו׳, אבל בחי׳ ואלה המלכים הוא בחי׳ נשמות שלמעלה מבחי׳ גופין כו׳ וכן ע״י בירור מבחי׳ זו יחיה האדם דלעילא שנמשך

מבחי' התלבשות אור א"ס בבחי' גופא כו' כנ"ל, וזהו"ע לחמי שעל הלחם יחיה האדם דלעילא, אך נאמר כי לא על הלחם לבדו כו' כי על כל מוצא פי הוי' יחיה האדם פי' כי מוצא הוא פי' מקור כמו מוצא מים כו' והיינו מבחי' מקורא דכולא, כי פי הוי' היינו בחי' וברוח פיו כל צבאם ובעש"מ נבה"ע בחי' דצח"מ שנמשכו מבחי' דיבור כו', אבל בחי' מוצא מקור פי הוי' הוא למעלה מבחי' פה ודיבור והוא בחי' רעדכ"ר ומבחי' זו נמשך ג"כ חיות לאדם דלעילא מלמעלה למטה והוא שלא ע"י בירור ובחי' אתעדל"ת ע"ד שהלחם מחיה את האדם שהוא בחי' אתעדל"ת ובירור כו' אלא בבחי' אתעדל"ע בלבד וכדוגמא זו פי' ענין המן שהי' יורד מן השמים ולא הי' בו פסולת, וזהו שהי' המן יורד בזכות משה שהי' כבד פה היינו למעלה מבחי' דיבור רק מבחי' מוצא פי כו' משא"כ לחם מן הארץ יש בו פסולת כמש"ש בינוקא דבלק דקפ"ט דכל מה דאתבלי בארעא כו' ע"ש, וזהו ג"כ בחי' טל דכתיב וברדת הטל כו' כי טל הוא בחי' אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת ולכן הטל אינו נעצר לעולם, וכמ"ש במ"א וזהו תשובה לכנס"י איכה תרעה כו', שהרי אפי' בדליכא אתעדל"ת שנק' לחם מן הארץ מ"מ יש בחי' חיות לאדם דנטיף מעתיקא כו' אך הרי תכלית ברה"ע הוא דוקא להיות אתעדל"ת כמ"ש ויניחהו בג"ע לעבדה כו' וכתיב את קרבני לחמי כו', ולכן נק' הקב"ה בשם לב דוקא כמ"ש לבבתני אחותי, כמו שהלב מקבל חיות ע"י בירור המאכל וכמ"ש במ"א ולזה אמר דידי מילתא טמירא הוא ולא אתידע אבל עכ"פ לא שייך הקושיא והטענה איכה תרעה כו' עכ"ל.

קיצור כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם היינו האדם דלעילא, הלחם היינו תורה כמו שירדה מבררת ק"נ ובירורים אלו שרשן גבוה מבחי' כמראה אדם כי מראה אדם זהו בחי' וכמה גופין תקינת לון והתהו הוא בשרשו מבחי' נשמה, אך לא על הלחם לבדו כי על כל מוצא פי מוצא הוא מקור, כי פי היינו עש"מ שבהן נברא הכל, ומזה נמשך בירורים דתוהו אבל מוצא הוא מקור מבחי' רעדכ"ר שמזה נמשך חיות לאדם דלעילא מלמעלה למטה וכענין מן וטל, וזהו התשובה על הטענה איכה תרעה ומ"מ תכלית הבריאה הוא בשביל אתעדל"ת, ויניחהו בג"ע לעבדה, הטענה איכה תרעה.

אם לא תדעי לך לגרמך הרי לך עצה היפה בנשים כד"א הנך יפה רעייתי, פי' בנשמת דוד על שה"ש דר"ל על הנוגע לך ממה שאין נמצא הזיווג והיחוד שהוא הנק' דעת כמ"ש והאדם ידע את חוה וזהו ע"ד שנת' בלק"ת במדבר סיני באוה"מ דרוש הראשון ד"א ע"ב המשכת רצה"ע מלמעלה למטה והיינו ע"י בחי' אה"מ כי מועד ע"ש ונועדתי לך שמה ל' התקשרות ודביקות הקב"ה בנשמת כו' נודע בשערים בעלה כו', ובד"ה במדבר דרוש השני פ"ב ובהביאור פ"ה משא"כ עכשיו שאין בהמ"ק קיים לא נמשך בחי' ונועדתי וזהו אם לא תדעי לך וזהו ע"ד אותותינו לא ראינו אין עוד נביא ולא אתנו יודע עד מה בתילים סי' ע"ד א', ע' בתו"א דקנ"ו סע"א כי מזיווג ויחוד הנ"ל נמשך השפעת הנבואה והדעת בכנס"י כמ"ש במד"ר פ' ויצא ע"פ כי מן הבאר ההוא ישקו שמשם היו שואבים רוה"ק והיינו ע"י שנתמלא הבאר מ"ח את ה', והגה. בלק"ת

בשה״ש פי׳ בד״ה אני ישינה ולבי ער בענין אותותינו לא ראינו דווקא, אבל עכ״ז נמשכים האותות רק שהם ע״ד מתן בסתר וזהו אם לא תדעי לך היפה בנשים שאעפ״י שלא נמשך הדעת לך אבל נמשך הוא מלמעלה ולע״ל ומלאה הארץ דיעה את ה׳, והנה ענין היפה בנשים היינו כאשר כנ״י כלולה מג׳ אבות שהם אהוי״ר ורחמים שעז״נ הנך יפה רעייתי כי היופי דוקא כשכלול מג׳ גונין, גם היפה בנשים הוא חשבון כחשבון שני חיי האבות.

וכ״ז נמשך ע״י הדעת משא״כ אם לא תדעי לך כו׳, ולכן צריך עצה צאי לך בעקבי הצאן, כי הנה ארור המן וגם ברוך מרדכי הוא ג״כ תק״ב כחשבון היפה בנשים, אך מחמת אם לא תדעי לך יוכל ח״ו להיות יניקה לסט״א מבחי׳ עד דלא ידעי בין ארור המן דהיינו מבחי׳ דקמי׳ כחשיכא כאורה כו׳ ולכן כדי שיהי׳ נמשך האור בס״ט דקדושה דוקא העצה לזה הוא צאי לך בעקבי הצאן.

קיצור אם לא תדעי לך, ר״ל שלא נמשך היחוד הנק׳ והאדם ידע כי דוקא בזמן בהמ״ק נמשך ונועדתי לך שמה אותיות ונודעתי נודע בשערים אותותינו לא ראינו כו׳ ולא אתנו יודע כו׳ ועכ״ז לא ראינו אבל נמשכו האותיות היפה בנשים כשכלולה מג׳ מדות אהוי״ר ורחמים ונמשכים ע״י הדעת ואם לא תדעי יוכל להיות ח״ו יניקה מבחי׳ עד דלא ידעי כו׳.

ואפ״ל כי העצה צאי לך בעקבי הצאן, היינו כי שאלתה איכה תרעה היינו ענין הקרבנות שאינם ע״ז משיבה צאי לך בעקבי הצאן פירש״י בשבת פרק במ״מ דל״ג ע״ב אבות הראשונים שהיו רגלי הצאן וחיזוקן וא״כ פי׳ עקבי הצאן היפך מבחי׳ נופלים או כפופים שאינו עומד על רגליו יפה הנז׳ בלק״ת פ׳ תצא בד״ה כי ההרים ימושו, וי״ל הענין כי הנה האבות היו בבחי׳ מרכבה אעפ״י שלא הי׳ עדיין כ״כ ענין הקרבנות והוא ע״י התפילות כי הנה פ״ד דברכות דכ״ו ע״ב אתמר ר׳ יוסי ב״ר חנינא אמר תפילות אבות תיקנום וריב״ל אמר כנגד תמידים תיקנום ועמ״ש ע״פ המאמר יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים במדרש פ׳ חיי פ״ס וע״ש בנזר סעי׳ י״ב ונראה דמ״ד תפילות כנגד תמידים תיקנום היינו מצד שבתפילה מקריבין ג״כ נה״ב שבאדם ששרשה ג״כ מפני שור כמו הקרבן שהיו מקריבין הבהמה אך שנה״ב שבאדם הוא ג״כ נפש השכלית זהו מפני ששרשה מבחי׳ פ״א שבבחי׳ שור כמ״ש בלק״ת פ׳ נשא בד״ה זאת חנוכת המזבח פ״ב ומ״ד תפילות אבות תיקנום זהו מצד האהבה דנה״א ובבחי׳ א׳ זהו גבוה יותר כי העלאת נה״ב שרשה העלאת המרכבה תתאה פני ארי׳ דאכיל קרבנין ופני שור שורש נה״ב אבל האבות הן הן המרכבה וכן בד״ה בכ״ה בכסליו נת׳ הענין ב׳ בחי׳ מס״ב שבק״ש היינו למס״ב באחד ובכל נפשיך הנמשך אחר בשכמל״ו וזהו כשם שאין בלבך אלא אחד כי יעקב הוא ת״ת ובלבך היינו בינה אלא אחד היינו עת״י יחודו ש״ע כך אין בלבינו אלא אחד פי׳ בליבינו של הי״ב שבטים שהם בחי׳ י״ב בקר דבריאה ובלבינו היינו מל׳ אלא א׳ היינו ז״א כי בבי״ע א״א להשיג בחי׳ עת״י אלא ע״י התלבשותו בז״א, משא״כ בינה שהוא עלמא דאתי שם התגלות

עת״י בעצם, א״נ האבות הן הן המרכבה זהו גבוה הרבה מבחי׳ מרכבה תתאה וזהו אומרו צאי לך בעקבי הצאן ר״ל כי עם היות שאין מזבח ואין קרבנות עכ״ז צאי לך בעקבי הצאן היינו להעלות צאן אדם שנה״א תהי׳ בבחי׳ צאן הג׳ תפילות, ועוי״ל כי חסד חפצתי ולא זבח ותפילה נק׳ גומל נפשו איש חסד כמ״ש בפירש״י פ׳ מפנין דקכ״ז דעיון תפלה לכוון בתפילתו הוא בכלל גמ״ח מטעם הנ״ל, ועי׳ בילקוט במיכה ע״פ כי חסד חפצתי ולא זבח וזהו״ע כשמן הטוב כו׳ שיורד ע״פ מדותיו ר״ל שיתגלו מדותיו של הקב״ה ואהבתו מלמעלה למטה ולא כמדת ב״ו מלמטה למעלה בצמאון כו׳ כנ״ל רק שיהי׳ גילוי אלקות למטה כמו למעלה ממש כמ״ש בד״ה בהעלותך דרוש הראשון פ״ה, וזהו״ע כי חסד חפצתי שהוא מלמעלה למטה ולא זבח שהוא מלמטה למעלה והעלאת הנרות הוא בשביל המשכה של השמן שיורד ע״פ מדותיו וכן הפי׳ ולא זבח אין הפי׳ ולא זבח כלל אלא כ״א דבר מועט בשביל ההמשכה שאח״כ, ועי׳ בד״ה בהעלותך דרוש השני בענין שלך גדול משל הנשיאים, ועד״ז י״ל בענין התפלה הוא ג״כ דוגמת העלאת הנרות.

קיצור העצה צאי לך בעקבי הצאן, הם האבות כי שאלתה איכה תרעה היינו ענין הקרבנות שנתבטלו וע״ז התשובה שהאבות הן המרכבה אף שלא הי׳ כ״כ ענין הקרבנות מ״ד תפילות כנגד תמידים תיקנום זהו מצד נה״ב ומ״ד תפילות אבות תיקנום הוא מצד נה״א מרכבה עילאה משא״כ כנגד תמידים זהו מצד מרכבה תתאה, כשם שאין בלבך בינה אלא אחד עת״י, כך אין בלבינו אלא אחד בהתלבשותו בז״א, ועוד כי חסד חפצתי ולא זבח, ותפילה נק׳ גומל נפשו איש חסד שיורד ע״פ מדותיו.

ורעי את גדיותיך, י״ל כי מלכא אמר גדיא יאי דהיינו בחי׳ בע״ת, ומלכתא אמרה אמרי יאי בחי׳ צדיק, וגם מארז״ל מ״ט עיזי מסגי ברישא והדר אימרי כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא, ופירש״י סתם עיזים שחורות סתם רחילות לבנות רפ״ח דשבת דע״ז ב׳, והנה בעת שאין בהמ״ק נקראת בנס״י שחורה אני כי בזמן בהמ״ק שהיו מקריבין התמידין שהם כבשים בחי׳ אור ולכן בקדשים הלילה הולך אחר היום שעבר והענין כתפוח שפריו קודם לניצו, חמן שאין בהמ״ק קיים נק׳ לילה כי בלילה אין מקריבין שום קרבן וכמ״ש שנים ליום כמבואר במס׳ תמיד פ״ג, וע״כ נק׳ אז שחורה אני, חהו אם לא תדעי לך היפה בנשים כי ורחל היתה יפ״ת ויפ״מ דהיינו בחי׳ שהם נהורא משא״כ עכשיו נק׳ אסתר ע״ש הסתר אסתיר פני ביום ההוא ואז מה קול גדיא שהם שחורות, ולכן נאמר ורעי את גדיותיך דהיינו בחי׳ תשובה, ועז״נ שחורה אני ונאוה כי מהחושך נמשך יתרון האור ע״י שמהפכין חשוכא לנהורא.

הערות כ"ק אדמו"ר שליט"א

למאמר ציון במשפט תפדה *

— נדפס לעיל עמוד כח —

עמוד	שורה	
כח	שיש	והשכל: שהוא עצמי ולא לבוש אשר תחליפם ויחלופו.
כט	תתוגתו	בהגהות: ראה אור התורה פ' וישב רנג, ב ואילך.
	[שורה כמ"ש]	דש"ם לא נזכר: אבל נזכר בסוף (בשינוי סדר), ברמב"ם וכו'. וראה ג"כ חדא"ג מהרש"א שם. דקדוקי סופרים.
	[שורה כמו]	מודים בגימ' מאה: פע"ח שער העמידה בסופו. סי' האריז"ל שם. ועוד.
	מאה ברכות	הבחי' הברכות: כן הוא, בכת"י המעתיק (גוף בתי"ק — אינו תח"י). וכנראה צ"ל: בחי' הברכות.
ל	ממכ"ע	ממכ"ע שנתגלה: ראה הקדמת פע"ח בסופה. ע"ח שער סדר אבי"ע פ"ו ועוד.
	[שורה כולם]	אל תקרא: ראה תורה אור ד"ה ובבואה (צו, א).
	ליוסף	תכסא . . כתר שבמל': להעיר מבראשית רבה פ"צ, ב: גדולתי למעלה מגדולתכם, ותו"א ד"ה ת"ר מצות נ"ח (לג, ב).
	[שורה א"ס]	נשמע מזה: כנראה מיוסד עמש"כ לקמן אשר לעתיד יהי' גילוי זה.
לב	אתכליל	בד"ה כל הולך: לא נדפס לע"ע **. וראה הענינים ד"ה זה בס' המאמרים תרכ"ו.
	תוס'	ע"פ הזהר: ראה ביאורי הזהר פ' ויצא. אור התורה שם.
	שיתחברו	ע"פ ועוז: ראה הצ"צ על תהלים (יהל אור) צט, ד.

---

* נדפס בקונטרס בפ"ע בשנת ה'תשט"ו.

** ראה אוה"ת ויקרא דף רמ ואילך [הערת המו"ל].

מראה מקומות

מראה מקומות

לפסוקי תנ"ך ומאמרי רז"ל

(נערכו ע"י הרב התמים ר' אהרן שיחי' חיטריק)

עמוד א

ויהי דבר ה' אלי לאמר: **ג, יז.**
וכן בירמי': **א, ד.**
ואתחנן אל ה': **דברים ג, כג.**
ואתפלל אל ה': **שם ט, כו.**
ואהי' אצלו אמון: **משלי ח, ל.**
ויקרא אל משה וידבר ה' אליו: **ויקרא א, א.**
אדם כי יקריב: **שם ב.**
ויאמר ה' אל משה: **במדבר טו, י.**
משה הוא יסוד אבא דאצילות: **מאו"א מ, נה.**
קורא הדורות מראש: **ישעי' מא, ד.**
דלית מחשבא תפיסא ביה: **ת"ז בהקדמה (פתח אליהו ואמר).**
אני אותיות אין: **ראה מאו"א א, סד.**

עמוד ב

דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד: **ת"ז שם (ג, ב).**
וכד אנת תסתלק מינייהו: **שם (פתח אליהו ואמר).**
זכר ונקבה בראם ויברך אותם: **בראשית ה, ב.**
שמ"ת היה ביום השלישי: **ראה שמות יט, טז. שבת פח, א.**
ביום השלישי יקימנו: **הושע ו, ב.**
אוריין תליתאי: **שבת פח, א.**
אז ראה ויספרה: **איוב כח, כז.**
נמנו וגמרו דגדול תלמוד: **קידושין מ, ב.**
אלה מועדי הוי': **ויקרא כג, ד.**

עמוד ג

פי' רבינו ז"ל בד"ה וידבר אלקים: **לקו"ת פ' במדבר טו, ג.**
עוד כי משנה תורה הוא בחי' מל': **שם בהביאור יז, ג.**
אנהגך אביאך אל בית אמי: **שה"ש ח, ב.**

עמוד ד

הוכח לחכם: **משלי ט, ח.**
לכו לחמו בלחמי: **שם ה.**
והיו הדברים האלה: **דברים ו, ו.**
ואהרן אחיך יהי' נביאך: **שמות ז, א.**
התורה ניתנה בה' קולות: **ברכות ו, ב.**
דברים הדברים: **שבת ע, א.**
האיש דרכו לכבש: **יבמות סה, ב. קידושין לה, א.**

עמוד ה

גבוה מעל גבוה שומר: **קהלת ה, ז.**
ונהר יוצא מעדן: **בראשית ב, י.**
תרין ריעין: **ראה זח"ג ד, א.**
ומעין מבית ה' יצא: **יואל ד, יח.**
בינה עד הוד אתפשטת: **ע"ח שער כט פ"ח. טעמי המצות להרח"ו ס"פ שמיני ועוד. נתבאר ע"פ דא"ח בביאורי הזהר פ' כי תשא ע"פ והדל לא ימעיט.**
בחכמה יסד ארץ: **משלי ג, יט.**

עמוד ו

כמ"ש התוס' ספ"ד דמגילה: **לא, ב בד"ה משה.**

עמוד ז

אל יתהלל החכם בחכמתו כו׳ כ״א בזאת: ירמי׳ ט, כב־כג.
ותתפלל חנה על הוי׳: שמואל א, א, י.
כל הנביאים נתנבאו בכה ומשה בזה: ספרי מטות ב.
ערבים עלי ד״ס: ע״ז לה, א.

עמוד ח

ופני לא יראו: שמות לג, כג.
פני משה כפני חמה: ב״ב עה, א. ספרי ורש״י פנחס כז, כ. זח״א כח, א. ועוד.
ובפי׳ הקהל: שמות לה, א.
ברבות כאן: א, ב.
אתם חטאתם חטאה גדולה: שמות לב, ל.
למה ה׳ יחרה: שם לב, יא.
למה ה׳ תעמוד ברחוק: תהלים י, א.
חלילה לך השופט כל: בראשית יח, כה.
אברהם הי׳ מרכבה לחסד דאצי׳: ספר הבהיר אות קצא. זהר חדש פ׳ תולדות כז, א.
ויקרא הוי׳ הוי׳: שמות לד, ו.
לית שמאלא בהאי עתיקא: זח״ג קכט, א.
הקב״ה מצלי יה״ר מלפני: ברכות ז, א.

עמוד ט

ויגש אברהם: בראשית יח, כג.
מס״ט קושר כתרים: ראה זח״א לז, ב. והערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בספר המאמרים ה׳תש״ח עמוד רב.
ה׳ לי לא אירא: תהלים קיח, ו.
ברבות באסתר ע״פ ויבז בעיניו: ז, י.
ויאמר להשמידם לולי משה בחירו: תהלים קו, כג.
המלך פורץ לעשות: יבמות עו, ב.
פרץ גימט׳ ש״ע: יאיר נתיב אות פ׳ סעי׳ נא.
היא האשה אשר הוכיח ה׳: בראשית כד, מד.
קחו עמכם דברים: הושע יד, ג.
שרש נשמת משה מחכמה: ראה שמו״ר מג, ב.

עמוד י

כי שרית עם אלקים: בראשית לב, כט.
בילקוט ביואל: רמז תקלז.

עמוד יא

משכני אחריך: שה״ש א, ד.
אחרי ה׳ אלקיכם תלכו: דברים יג, ה.
בגמרא ספ״ק דתמיד: כח, א.
שגורם חיבור ויחוד הנ״ל: בכי״ב: ויחוד המל׳.
ומשה הי׳ שושבינא דמלכא: זח״ג כ, א. קעז, ב. קפ, ב. ערה, ב.
לכתך אחרי במדבר: ירמי׳ ב, ב.
אמרו צדיק כי טוב: ישעי׳ ג, י.

עמוד יב

כמארז״ל לחכימא ברמיזא: זח״א כו, ב. זח״ג רס, ב.
בדברים לא יוסר עבד: משלי כט, יט.

עמוד יג

וע׳ בפב״ת דסוכה דף: כח, א.
הנשמה עצמה... ספירת הכתר: ע׳ תו״א פז, ד. לקו״ת שה״ש כו, ד.
נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג.
במדבר בערבה מול סוף: דברים א, א.
שהתורה נקרא תרעא לדרתא: שבת לא, ב. וראה זח״א בהקדמה ז, ב.
אם אין חכמה אין יראה: אבות ג, יז.

עמוד יד

סוף דבר הכל נשמע: קהלת יב, יג.
אותיות ישראל לי ראש: תו״א ס״פ שמות. ולקו״ת ס״פ שלח בארוכה.
הפסוק שמאלו תחת נאמר ב״פ בשה״ש: ב, ו. ח, ג.
בקהלת רבה בפסוק את הכל עשה: ג, יא.
לא חמור אחד מהם נשאתי: במדבר טז, טו.
בעבר הירדן: דברים א, ה.
ובמדר׳ שם באר זה ציון: ע, ח.
כי מציון תצא תורה: ישעי׳ ב, ג.
פארן לשון פריה ורביה כדאי׳ בגמ׳ פ״ט דשבת: פט, סע״א ורע״ב.
ונהר יוצא מעדן: בראשית ב, י.
בן פורת יוסף: שם מט, כב.
יוסיף ה׳ שנית ידו: ישעי׳ יא, יא.

עמוד טו

ע׳ במד״ר ס״פ פנחס ע״פ יוספת לגוי נכבדת: כא, כג.
רוממות א״ל כו׳ לעשות נקמה בגוים: תהלים קמט, ז.

בזוה"ג בפ' בלק: קצב, א.
וזרח מהר שעיר: דברים לג, ב.
ונוזלים מן לבנון: שה"ש ד, טו.
היאכל תפל בלי מלח: איוב ו, ו.

עמוד טז

ולא נחם אלקים: שמות יג, יז.
רישי' דעשו בעטפי' דיצחק: תיב"ע ג, יג.

עמוד יז

מצפון זהב יאתה: איוב לז, כב.
סוספיתא דדהבא: זח"א קלז, ב. ח"ב רכה, ב.
ואם רע לבך... שוב לאחד: ת"ז בהקדמה (ז, א). וראה ספר יצירה פ"א.
לי הכסף ולי הזהב: חגי ב, ח.
שאין כסף נחשב: מלכים א, י, כא.
ימותו ולא בחכמה: איוב ד, כא.
החכמה תחיי': קהלת ז, יב.
והודי נהפך: דניאל י, ח.
ואשה כי יזוב זוב דמה: ויקרא טו, כה.
בגמ' ספ"ט דשבת: פט, ב.

עמוד יח

אמלאה החרבה.. כשוח קם: יחזקאל כו, ב. ראה מגילה ו, ב. ורש"י בראשית כה, כג.
ורחב"ד די לו בקב חרובין: ברכות יז, ב.
וזרעתיה לי בארץ: הושע ב, כה.
לא קאים אינש אדעתיה דרביה: ע"ז ה, ב.
שהש"ר בפסוק מים רבים: ח, ז.
שני חיי שרה: בראשית כג, א.

עמוד יט

בחכמה אתברירו: הובא באגה"ק סכ"ח בשם הזהר. וראה זח"ב רנד, ב. וע"ח שי"ח פה. של"ס דרוש א. דרך מצותיך מצות מחצית השקל. איסור אכילת בע"מ.
קבלת התורה דמחכמה נפקת: זח"ב קכא, א.
דלית שמאלא בע"ק: זח"ג קכט, א.
מי מטהר אתכם: יומא פה, ב.
מקוה ישראל ה': ירמי' יז, יג.
מי יתן והי' לבבם: דברים ה, כו.
מי יתן טהור מטמא: איוב יד, ד.
בא דוד והעמידן על אחת עשרה: מכות כד, א.

אנת הוא חד ולא בחושבן: ת"ז בהקדמה (פתח אליהו ואמר).
הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים: שמואל א, א, ח.
כן דודי בין הבנים: שה"ש ב, ג.
וכ"ה ברבות ס"פ חוקת: יט, ל.
בזוהר פ' בראשית וס"פ פקודי: ז"חא מא, א. וזח"ב דס"ג, א.

עמוד כ

בתו"א ח"ב פ' שלח: הכוונה ללקו"ת. ראה מכתב כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה, נדפס במפתחות לתו"א וללקו"ת.
בת"ז אנת הוא דאפיקת: בהקדמה (פתח אליהו ואמר).
שאין התינוק יודע לקרות אבא: ברכות מ, א.
אלביש שמים: ישעי' נ, ג.
ולא יכנף עוד מוריך: שם ל, כ.
גם את העולם נתן בלבם: קהלת ג, יא.
אסתלק יקרא דקב"ה בכולהו עלמין: זח"ב קכח, ב.
את האדם ישר: קהלת ז, כט.

עמוד כא

הכסיל בחושך הולך: שם ב, יד.
קדש מלה בגרמת: זח"ג צה, ב.
שהחכמה נק' אמת: ראה תניא פל"ה בהגהה.
הרהורי עבירה קשים מעבירה: יומא כט, א.
חיתר על ע"ז ולא חיתר על ביטול תורה: פתיחתא דאיכה רבה ב. פסיקתא דר"כ פ' איכה.

עמוד כב

ראשית גוים עמלק: במדבר כד, כ.
בינה מקננא בבריאה... אימא עילאה: ת"ז ת' ו.
עמון ומואב טיהרו בסיחון: גיטין לח, א.
ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים: זח"ג ז, ב. ראה שהש"ר א. ע"פ לסוסתי. ילקוט שמעוני פקודי רמז תית.
לכו לחמו בלחמי: משלי ט, ה.

עמוד כג

כנור של שבעה נימין: ערכין יג, ב.
שבע ביום הללתיך: תהלים קיט, קסד.
זכר ונקבה בראם: בראשית ה, ב.
בעטרה שעטרה לו אמו: שה"ש ג, יא.

והשיב לב אבות על בנים: מלאכי ג, כד.
שלח תשלח את האם: דברים כב, ז.
רמ״ח פקודין הם רמ״ח אברים דמלכא: ראה ת״ז תי׳ ל.
שאל נא לימים ראשונים: דברים ד, לב.

עמוד כד

ביום ההוא יהי׳ הוי׳ אחד: זכרי׳ יד, ט.
כלאב כולו אב: תנחומא תולדות ו.
מתן אדם ירחיב לו: משלי יח, טז.
ואם ירחיב ה׳ את גבולך: דברים יט, ח.

עמוד כה

אתכפייא סט״א אסתלק יקרא דקוב״ה: זח״ב קכח, ב.
אני אמרתי אלקים אתם: תהלים פב, ו.
ושמרו דרך הוי׳: בראשית יח, יט.
ארץ לא זרועה: ירמי׳ ב, ב.
ימצאהו בארץ מדבר: דברים לב, י.

עמוד כו

כי עין בעין נראה אתה ה׳: במדבר יד, יד.
עין בעין יראו: ישעי׳ נב, ח.
ע״פ בן פורת עלי עין: נדפס באוה״ת בראשית דף שצב, א.
ע״פ הזהר פ תזריע דמ״ז ע״ב: נדפס באוה״ת ויקרא דף רעד.
הגר אינו יורש את אביו: קידושין יז, ב. וש״נ.
אפרים מעוז ראשי: תהלים ס, ט.
אל תצר את מואב: דברים ב, ט.

עמוד כז

ציון במשפט תפדה: ישעי׳ א, כז.
ברוך ה׳ מציון: תהלים קלה, כא.
על הררי ציון כי שם צוה ה׳: שם קלג, ג.
נעשה אדם בצלמנו: בראשית א, כו.
עד עקרה ילדה שבעה: שמואל א, ב, ה.
כרחל לפני גוזזיה: ישעי׳ נג, ז.
כאלמנה אל מנה: כתובות י, ב.
ותתפלל חנה על הוי׳: שמואל א, א, י.
כי אלקים שופט: תהלים עה, ח.
זה לעומת זה עשה אלקים: קהלת ז, יד.
רע״מ ר״פ שופטים: ערה, ב.
קדש א״ע במותר לך: יבמות כ, א.
צדיקים יצ״ט שופטן: ברכות סא, ב.
וברבות פ׳ עקב: ג, ז.

עמוד כח

וויתר הקב״ה על כו׳: פתיחתא דאיכה רבה בתחילתו. פסיקתא דר״כ פ׳ איכה.
המו מעי לו: ירמי׳ לא, כ.
שופטים ושוטרים: דברים טז, יח.
זקן שקנה חכמה: קידושין לב, ב.
וארז״ל כנס״י יהי׳ בן זוגך דשבת: ב״ר יא, ח.
מראשית השנה: דברים יא, יב.
יובל דכרא הוא: ר״ה כו, א.

עמוד כט

מאן דלא כרע במודים: זח״ב ק, א. זח״ג קסה, א. וראה ב״ק טז, א.

עמוד ל

כמ״ש בזהר פ׳ מקץ: קצה, א.
אל תקרא שמות אלא שמות: ברכות ז, ב. זח״ב ה, א.
רק הכסא אגדל ממך: בראשית מא, מ.
יפה שעה אחת בתשובה ומע״ט: אבות ד, יז.

עמוד לא

והי׳ על מצחו תמיד: שמות כח, לח.
חדוה תקיעא בלבאי מסטרא דא: זח״ב רנה, א. זח״ג עה, א.
ציון מלשון סימן: עי׳ לקמן עמוד לד.

עמוד לב

במד״ר פ׳ צו: ז, ג.
על גחונך תלך: בראשית ג, יד.
שמאלא אתכליל בימינא: זח״ג קיח, ב.
ומבואר בסידור בדרוש בהמ״ז: עי׳ לקמן בפ׳ עקב.
עת אשר שלט האדם באדם לרע לו: קהלת ח, ט.
הוא דא עתיקא: זח״ג קעה, ב.

עמוד לג

לא ידון רוחי באדם: בראשית ו, ג.
המאור שבה מחזירן למוטב: פתיחתא איכה רבה ב. ירושלמי חגיגה א, ז.
העני שנק׳ מת: זח״ב קיט, ב. קנח, ב. ועוד.
דבינה ליבא: ת״ז בהקדמה (פתח אליהו ואמר).
כמארז״ל ע״פ אין לה ולד: יבמות סב, א.

עמוד לה

שושנה בין החוחים: שה״ש ב, ב.
וכמ״ש לקמן בד״ה כי תשמע בקול: בס׳ כי תבא.

עמוד לו

ציון במשפט תפדה: ישעי׳ א, כז.
ואשים דברי בפיך: ישעי׳ נא, טו.
מה יקר חסדך אלקים: תהלים לו, ח.

עמוד לז

עסק התפלה שנק׳ חיי שעה: שבת י, א.
ממצוא חפציך ודבר דבר: ישעי׳ נח, יג.
וידבר אלקים כו׳ אנכי: שמות כ, א־ב.
שמ״ת הי׳ בשבת: שבת פח, א.
ביום חתונתו: שה״ש ג, יא.
אנכי הוי׳ אלקיך המעלך מארץ מצרים: תהלים פא, יא.

עמוד לח

אלמלא עוזרו א״י לו: קידושין ל, ב.
בני גרשון נשאו את היריעות: במדבר ד, כה.
ובני קהת את הארון והכלים: שם ד, ד.
אוהל מועד גימט׳ יוסף: מאו״א א, מה.
יעקב בריח התיכון: זח״ג קפו, א.
הוי׳ צילך על יד ימינך: תהלים קכא, ה.

עמוד לט

ומתחת זרועות עולם: דברים לג, כז.
כתרו את בנימין: שופטים כ, מג.
הקורא ק״ש בלא תפילין: ברכות יד, א. ראה זח״ג קעה, א.
פיה פתחה בחכמה: משלי לא, כו.
וחסדי מאתך לא ימוש: ישעי׳ נד, י.

עמוד מ

דתורת חסד על לשונה: משלי לא, כו.
והקטיר הכהן את הכל המזבחה: ויקרא א, יג.
קטן אינו מוליד: סנהדרין סח, ב.
כי אם הלחם אשר הוא אוכל: בראשית לט, ו.
תפילה במקום קרבן: ברכות כו, א. זח״ב כ, ב.
ויטע אלקים גן בעדן: בראשית ב, ח.
לעבדה ולשמרה וארז״ל אלו הקרבנות שנק׳ עבודת הגן: בראשית ב, טו. ב״ר טז.
אני אענה את השמים: הושע ב, ג.
שארה כסותה ועונתה: שמות כא, י.
לכו לחמו בלחמי: משלי יט, ה.
אכלו ריעים: שה״ש ה, א.

עמוד מא

ואהבת את ה׳ אלקיך: דברים ו, ה.
אליך ה׳ נפשי אשא: תהלים כה, א.
בע״כ אתה חי: אבות ד, כב.
ונאספו שם כל העדרים: בראשית כט, ג.

עמוד מב

מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה: שבת י, א. זח״ג קכב, ב.
ופרעה הקריב: שמות יד, י.
ושביה בצדקה: ישעי׳ א, כז.
תשובה בחילא יתיר: זח״א קכט, ב.
צדקה עשה הקב״ה עם ישראל: פסחים פז, ב.
וזרחה לכם: מלאכי ג, כ.

עמוד מה

ארז״ל עד שלא נבה״ע היה הוא ושמו בלבד: פרדר״א פ״ג.
גם את העולם נתן בלבם: קהלת ג, יא.
נר ה׳ נשמת אדם: משלי כ, כז.
ויברך את הגמלים: בראשית כד, יא.

עמוד מז

זרע ברך ה׳: ישעי׳ סא, ט.
אין שם לא אכילה ולא שתי׳: ברכות יז, א.
ברוך ה׳ מן העולם ועד העולם: דברי הימים א כט, יא.
והיתם ברכה בקרב הארץ: ישעי׳ יט, כד.
ברוך תהי׳ מכל העמים: דברים ז, יד.
כי ברוך הוא: במדבר כב, יב.
והמלך שלמה ברוך: מלאכים א ב, מה.
מגלה עמוקות מני חושך: איוב יב, כב.
ישת חשך סתרו: תהלים יח, יב.
כי שמש ומגן הוי׳ אלקים: תהלים פד, יב.
כי שרית עם אלקים: בראשית לב, כט.
צחוק עשה לי אלקים: שם כא, ו.
שבמאמר אחד יכול להבראות: אבות ה, א.
כי הוא אמר ויהי: תהלים לג, ט.
וכמ״ש בזהר דבמאמר אחת ברא את העולם: זח״ב כ, א.
כלה שארי ולבבי: תהלים עג, כו.

עמוד מז

אשר נגע יראת אלקים בלבו: שמואל־א י, כו.

עמוד מח

בדבר ה' שמים נעשו: תהלים לג, ו.
היש מספר לגדודיו: איוב כה, ג.
אלף אלפים מספר גדוד אחד: חגיגה יג, ב.
הא בבתי גוואי הא בבתי בראי: שם ה, ב. ועוד.
וכמאמר אליהו חסד דרועא ימינא: ת"ז בהקדמה.
והחכמה מאין: איוב כח, יב.

עמוד מט

מה רב טובך: תהלים לא, כ.
טוב טעם ודעת למדני: שם קיט, סו.

עמוד נ

עת לאהוב: קהלת ג, ח.
את בשרו את הטפל לבשרו: ב"ק מא, ב.
אתה הראת לדעת: דברים ד, לה.
עוצם עיניו מראות ברע: ישעי' לג, טו.

עמוד נא

של נעליך מעל רגליך: שמות ג, ה.
אל יתהלל חכם בחכמתו: ירמי' ט, כב.
וכמאמר הכיר את בוראו: נדה לב, א.
ויצעקו אל ה' בצר להם: תהלים קז, ו.
רוח אייתי רוח ואמשיך רוח: זח"ב קסב, ב.
והיו הדברים האלה אשר אנכי... ודברת בם: דברים ו, ו־ז.
ידבר עמים: תהלים מז, ד.
קרוב ה' כו' אשר יקראוהו באמת: שם קמה, יח.

עמוד נב

אין אמת אלא תורה: ירושלמי ר"ה ג, ח. תדא"ז כא. ת"ז תי' ג.
ב"ק יוצאת ומכרזת: אבות ו, ב.
שורה המתחלת גשמיים, נדפס שזהו, צ"ל: (ש)זהו.
הברכה של המצוה צ"ל עובר לעש(י)יתן: פסחים ז, ב. וש"נ
ואתם תהיו לי ארץ חפץ: מלאכי ג, ב.

עמוד נג

עיניך יונים: שה"ש ד, א.
אחותי רעייתי יונתי: שם ה, ב.
וירא ראשית לו: דברים לג, כא.
ואתחנן הוא ענין מתנת חנם: ספרי ר"פ ואתחנן.
חנם בלא מצות: ספרי בהעלותך יא, ה. ובפרש"י שם. זח"ג קח, א.
לכו שברו ואכלו: ישעי' נה, א.
וחנותי אשר אחון: שמות לג, יט.
ונפלינו אני ועמך: שם טז.
אל תחון כל בוגדי און: תהלים נט, ו.
וממדבר מתנה: במדבר כא, יח.
מה אני בחנם אף אתה בחנם: חגיגה ז, א.
לא תחן להם מתנת חנם: ע"ז כ, א.

עמוד נד

אשר התחננתי לפני הוי': מלכים־א ח, נט.
הוי' אל רחום וחנון: שמות לד, ו.
חנון ורחום הוי': תהלים קמה, ח.
משה קיבל תורה מסיני: אבות א, א.
אנכי עומד בין ה'... בעת ההיא: דברים ה, ה.
צו את יהושע כו': שם ג, כח.
ועתה ישראל שמע אל החוקים: שם ד, א.
עלה ראש הפסגה כו': שם ג, כז.
עין בעין יראו: ישעי' נב, ח.

עמוד נה

התפלה נק' חיי שעה: שבת י, א.
וישע ה' אל הבל: בראשית ד, ד.
אין לך אדם שאין לו שעה: אבות ד, ג.
ות"ת כנגד כולם: פאה א, א.

עמוד נו

ולואי שיתפלל אדם כל היום: ברכות כא, א.

עמוד נח

זרע ברך הוי': ישעי' סא, ט.

עמוד נט

שהקטן.. אינו מוליד: סנהדרין סט, ב.
משה הוא בחי' יסוד אבא: מאו"א מ, נה.
זכרו תורת משה: מלאכי ג, כב.
מעשה דאריז"ל שכ' בפע"ח.. שיצטרך לכתוב זאת פ' שנה: ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספר המאמרים תש"א עמוד 133.

עמוד סא

הוי׳ אלקינו: דברים ו, ד.
שכינה מדברת מתוך גרונו של משה: ראה זח״א רסז, א. זח״ב קסו, ב. זח״ג ריט, א. רלב, א.

עמוד סב

ומרדכי יצא מלפני המלך: אסתר ח, טו.
ויעבור מרדכי: שם ד, ז.
איזהו חכם הרואה את הנולד: תמיד לב, א.
החכם עיניו בראשו: קהלת ב, יד.

עמוד סג

ר״מ דהוי אמר ג׳ מאות משלים: סנהדרין לח, ב.
ראה נתתי לפניך את החיים: דברים ל, טו.
אנשי יריחו שהיו כורכין את שמע אין הלכה כמותם: פסחים נו, א.

עמוד סד

אתה הראת לדעת: דברים ד, לה.
אליו ולא למדותיו: פרדס שער הכוונות פ״ב בשם הספרי.
והחכמה תחיה: קהלת ז, יב.

עמוד סה

ואתחנן לשון מתנת חנם: ספרי ר״פ ואתחנן.
מי יעלה בהר ה׳: תהלים כד, ג.

עמוד סו

וברית שלומי לא תמוט: ישעי׳ נד, י.

עמוד סז

והחכמה מאין תמצא: איוב כח, יב.
ביו״ד... נברא עוה״ב: מנחות כט, ב.
צדיקים אין להם מנוחה: סוף ברכות. ועי״ש גרסת השל״ה בהקדמה בית חכמה (יז, א). עמק המלך שער הדיקנא קדישא פ״ח (סא, ג). ראה תו״א למגילת אסתר צח, ב. ולפ׳ שמות מט, א.
כי גבוה מעל גבוה שומר: קהלת ה, ז.
ונשגב ה׳ לבדו: ישעי׳ ב, יא.
אין כאל ישורון: דברים לג, כו.
עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש: ב״ב עה, ב.
קדושתי למעלה מקדושתכם: ויק״ר כד, ט.
אות הוא ברבבא שלו: חגיגה טז, א.

כתפוח בעצי היער: שה״ש ב, ג.
וכל בניך למודי ה׳: ישעי׳ נד, יג.
מי כמוך באלים הוי׳: שמות טו, יא.
מי בשחק יערוך לה׳: תהלים פט, ז.
יפה שעה א׳ בתשובה ומע״ט בעוה״ז: אבות ד, יז.
פכ״ג דשבת: קנא, ב.

עמוד סח

כי חסד חפצתי ולא זבח: הושע ו, ו.
מי עלה שמים: משלי ל, ד.
ומשה עלה אל האלקים: שמות יט, ג.
משרים אהבוך: שה״ש א, ד.
ביום ההוא אקים את סוכת דוד: עמוס ט, יא.

עמוד סט

פ״ב דר״ה, הובא בפרש״י בתילים: כה, א. קד, יט.
ונח מצא חן בעיני ה׳: בראשית ו, ח.
שקר החן... והבל היופי: משלי לא, ל.
אני הוי׳ לא שניתי: מלאכי ג, ו.

עמוד ע

ויבא כגשם לנו: הושע ו, ג.
אהי׳ כטל לישראל: שם יד, ו.
יכבוש עונותינו: מלאכי ז, יט.
כשלג ילבינו.. כצמר יהיו: ישעי׳ א, יח.
והי׳ אם שמוע תשמעו כו׳ ונתתי מטר: דברים יא, יג, יד.
כי ההרים ימושו: ישעי׳ נד, י.
וחסדי מאיתך לא ימוש: שם מה, י.

עמוד עא

ואולם חי אני: במדבר יד, כא.
התו׳ שנק׳ תורת חיים: אדר״נ לה, י.
ארוממך אלקי המלך: תהלים קמה, א.
במשנה וגמ׳ פ״ק דשבת: יא, א.
אורך ימים בימינה: משלי ג, טז.
כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה: ברכות ו, ב. זח״ג מח, א.
ואל אישך תשוקתך: בראשית ג, טז.
נק׳ התפלה סולם: זח״א רסו, ב.
קרוב ה׳ לכל קוראיו: תהלים קמה, יח.
ואין אמת אלא תורה: ירושלמי ר״ה ג, ח. תדא״ז כא. ת״ז ת׳ ג.

עמוד עב

שכינה מדברת מתוך גרונו: נסמן לעיל עמוד סא.

ותפלות אבות תיקנום: ברכות כו, ב. זח״ב כ, ב.
כל הנביאים עתידים ליבטל: ראה ירושלמי מגילה פ״א ה״ה.
כל הנביאים נתנבאו בכה: ספרי מטות ב.
ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה: ישעי׳ כה, ט.

עמוד עג

נצח סלה ועד אין לו הפסק: עירובין נד, א.
כל מקום שנאמר לי אינו זז לעולם: ויק״ר ב, ב. ספרי בהעלותך יא, טז. ונתבאר בלקו״ת במדבר ד״ה ביאור מעט ע״פ וארשתיך.
יומו של הקב״ה אלף שנה: ב״ר ח, ב. זח״ב קמה, ב.
ות״ת כנגד כולם: פאה א, א.
ג׳ מועדים הם ג״כ נגד ג׳ אבות: זח״ג רנז, ב.

עמוד עד

חסידים הראשונים שהיו שוהים בתפלתם ט׳ שעות: ברכות ל, ב.
מתוך שחסידים הן תורתן משתמרת: שם לב, ב.
גל עיני ואביטה נפלאות מתורתיך: תהלים קיט, יח.
יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים: ב״ר ס, יא. פס״ז חיי כה, לב. רש״י שם כד, מב.
וחכם בבינה: ספר יצירה בתחלתו. וראה הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בקונטרס החלצו דף כו.
אור שנברא ביום ראשון... והיכן גנזו בתורה: חגיגה יב, א. דגל מחנה אפרים בשם הבעש״ט. ועי׳ לקוטי שיחות ח״ב עמוד 444.
משה הוא בחי׳ יסוד אבא: מאו״א מ, צה.
אשה יראת ה׳: משלי לא, ל.
אתה כהן לעולם: תהלים קי, ד.

עמוד עה

ויעבור הוי׳ ע״פ ויקרא: שמות לד, ו.
והוא עבר לפניהם: בראשית לג, ג.
והוא היינו דא עתיקא: זח״ג קעח, ב.
והוא רחום: תהלים עח, לח.
עד יעבור עמך הוי׳: שמות טו, טז.
עובר לסוחר: בראשית כג, טז.
פועל ישועות בקרב הארץ: תהלים עד, יב.
ויתורו: במדבר יג, ב.
ויתרון ארץ בכל היא: קהלת ה, ח.
ארז״ל במחשכים הושיבני זה תלמוד בבלי: סנהדרין כד, א.
אורייתא סתים וגליא: זח״ג עא, ב. ועוד.
והתו׳ נק׳ נובלות חש״מ: ב״ר יז, ז.
דבר גדול מעשה מרכבה: סוכה כח, א.
ר״ז צם מאה תעניות דלשכח תלמוד בבלי: בבא מציעא פה, א.

עמוד עו

כל רב מבבל וכל רבי מא״י: סדר תנאים ואמוראים בסופו. אגרת רב שרירא גאון, הקדמת ס׳ התיקונין כת״י הובא ונתבאר בתחלת שער מאמרי רשב״י. ע״ת שי״ט פ״ג. — נתבאר ע״פ דא״ח בהוספות לתו״א אסתר ד״ה להבין למה לעתיד פ״ג.
ואצלתי מן הרוח: במדבר יא, יז.
והוי׳ עמו שהלכה כמותו בכל מקום;
שבינה מקננא בבריאה: ת״ז תי׳ ו.
שיש יתרון לחכמה מן הסכלות: קהלת ב, יג.
חרות על הלוחות: שמות לב, טז.
ורב שלום בניך א״ת בניך: ישעי׳ נד, יג. סוף מס׳ ברכות וש״נ.
אשכולת איש שהכל בו: סוטה מז, ב.
וראית את אחורי ופני לא יראו: שמות לג, כג.
ויקח משה את עצמות יוסף עמו: שם יג, יט.
ברוך הוי׳ מהעולם ועד העולם: תהלים מא, יד.
חנוך ואליהו שעלו למעלה: בראשית ה, כד. שמ״ב ב, יא.

עמוד עח

בן פורת אותיות תופר: ראה אוה״ת בראשית דף תט, סע״ב.
מפסג ועולה מפסג ויורד: ב״ק פא, ב.
מלך ביופי תחזינה עיניך: משלי ו, כה.
האבות נק׳ הרים: ספרי וזאת הברכה לג, טו.

עמוד עט

ותחסרהו מעט מאלקים: תהלים ח, ו.
בירושלמי פ״ק דשבת: ה״ב.
כי שמש ומגן הוי׳ אלקים: תהלים פד, יב.

עמוד פ

משה נתנבא בזה: ספרי מטות ב.
ישראל לי ראש: תו"א ס"פ שמות. ולקו"ת ס"פ שלח בארוכה.
ה' איש מלחמה: שמות טו, ג.
דרכו של איש לכבש: יבמות סה, ב. קידושין לה, א.

עמוד פא

לא תוסיפון עוד לראותם עד עולם: שמות יד, יג.
משה תיקן ברכת הזן . . ויהושע תיקן: ברכות מח, ב. זח"ג רעד, א.
ועינו כעין הבדולח: במדבר יא, ז.
הבדולח ואבן השוהם: בראשית ב, יב.
יוסף הוי' לי בן אחר: בראשית ל, כד.
ותתצב אחותו מרחוק: שמות ב, ד.
אמור לחכמה אחותי את: משלי ז, ד.
מרחוק ה' נראה לי: ירמי' לא, ג.
כי אל דעות הוי': שמואל־א ב, ג.
ועתה ישראל מה ה' שואל מעמך: דברים י, יב.
הוי' בחכמה יסד ארץ: משלי ג, יט.

עמוד פב

וראו כל בשר יחדיו: ישעי' מ, ה.
עין בעין יראו: שם נב, ח.
ובאו במערות צורים: שם ב, יט.
אד' שפתי תפתח: תהלים נא, יז.
את ה' האמרת היום: דברים כו, יז.
ונתתי גשמיכם בעתם: ויקרא כו, ד.

עמוד פג

בכל עת יהי' בגדיך לבנים: קהלת ט, ח.
הא לם זרע: בראשית מז, כג.
והי' אמונת עתך חוסן ישועות: ישעי' לג, ו.
ואני תפלתי לך הוי' עת רצון: תהלים סט, יד.
כי לב מלכים אין חקר: משלי כה, ג.

עמוד פד

ורצונו כעב מלקוש במשלי סי': טז, טו.
וירא ראשית לו: דברים לג, כא.
כי שרית עם אלקים: בראשית לב, כט.
ומשה נק' איש האלקים: תהלים צ, א.

עמוד פה

נעשה אדם בצלמנו: בראשית א, כו.
דמות כמראה אדם: יחזקאל א, כו.
תרגום ופתחת עליהם ותגליף עליהן: שמות כח, ט.
מה ראו על ככה: אסתר ט, כו.
כל הנביאים נתנבאו בכה: ספרי מטות ב.
במראה אליו אתודע: במדבר יב, ו.

עמוד פו

ובינה מקננא בכורסייא: ת"ז תי' ל.
כי לא יראני: שמות לג, כ.
צדקת פרזונו צדקה עשה הקב"ה עם ישראל: שופטים ה, יא. פסחים פז, ב.
שארז"ל במד"ר זהב זו בבל: ב"ר טז, ב, ג.
עזר כנגדו: בראשית ב, כ.
למנצח על השמינית שבבהמ"ק היה הכינור של ז' נימין . . ולימה"ש ח' נימין: ערכין יג, ב.
ביום ההוא יהי' הוי' אחד ושמו אחד: זכרי' יד, ט.
ג"כ ושמו אחד: בבוך באב. 11: ושמי נכתב.
ולא יכנף: ישעי' ל, כ.
אור הלבנה כאור החמה: ישעי' ל, כו.
אשה יראת הוי' היא תתהלל: משלי לא, ל.
ואכל מעה"ח וחי לעולם: בראשית ג, כב.

עמוד פח

היש בה עץ אם אין: במדבר יג, כ.
אני הוי' לא שניתי: מלאכי ג, ו.
וירא אלקים את כל אשר עשה: בראשית א, לא.
כהמס דונג מפני אש: תהלים סח, ג.

עמוד פט

גבורי כח עושי דברו: שם קג, כ.
כ"מ שנאמר לי אינו זז: ויק"ר ב, ב. ספרי בהעלותך יא, טז. ונתבאר בארוכה בלקו"ת במדבר בד"ה ביאור מעט ע"פ וארשתיך לי.
אני ראשון: ישעי' מד, ו.
מוצא מים אשר לא יכזבו מימיו: ישעי' נח, יא.
אזלו מים מני ים: איוב יד, יא.
דלית שמאלא בהאי עתיקא: זח"ג קכט, א. וראה שם רפט, א.
וארשתיך לי לעולם: הושע ב, כא.
אהל בל יצען: ישעי' לג, כ.
חנון ורחום הוי': תהלים קמה, ח.

עמוד צ

בגמ׳ ספ״ג דפסחים: ג, א.
שלעתיד לבוא יהי׳ הכינור של עשרה נימין: ערכין יג, ב.
ביום ההוא יהי׳ הוי׳ א׳ ושמו אחד: זכרי׳ יד, ט.
אי לך ארץ שמלכך נער: קהלת י, טז.
נער הייתי: תהלים לז, כה.
אשריך ארץ שמלכך בן חורין: קהלת י, יז.
כמ״ש בזהר ס״פ לך: צה, ב.
נער לא ימיש: שמות לג, יא.
עתה באתי: יהושע ה, יד.
אין פניך הולכים עמנו: שמות לג, טו.
ה׳ בדד ינחנו: דברים לב, יב.
משה זכה לבינה: ראה ר״ה כא, ב.
איש האלקים: דברים לג, א.
מחוץ לפרוכת העדות: שמות כז, כא.
ונהר יוצא כו׳ ומשם יפרד: בראשית ב, י.
ומעין מבית ה׳ יצא: יואל ד, יח.
מי העיר ממזרח: ישעי׳ מא, ב,

עמוד צא

ויעש ה׳ אלקים את שני המאורות הגדולים: בראשית א, טז.
גדול הוי׳ בעיר אלקינו: תהלים מח, ב.
והיו לבשר אחד: בראשית ב, כד.
שורה המתחלת יומין תתאין, נדפס ענין, בזהר שם: אינון.
ונועדתי לך שם: שמות כה, כב.

עמוד צב

וישראל לי ראש: תו״א ס״פ שמות. ולקו״ת ס״פ שלח בארוכה.
ששים המה מלכות כו׳ אחת היא יונתי: שה״ש ו, ח־ט.
נצח ישראל: שמואל־א טו, כט.
וזהו שאמרה חנה רמה קרני: שם ב, א.
כי ראיתי בבניו לי: שם טז, א.
חנוכת הבית לדוד: תהלים ל, א.

עמוד צג

ואתחנן כו׳ ואראה את הארץ כו׳ ועתה ישראל שמע: דברים ג, כג. כה. ד, א.
צו את יהושע: שם ג, כח.

עמוד צד

שמש ומגן הוי׳ אלקים: תהלים פד, יב.
אני הוי׳ לא שניתי: מלאכי ג, ו.
אתה הוא ה׳ לבדך: נחמי׳ ט, ו.
כמארז״ל שהוא אחד בז׳ רקיעים וארץ ובד׳ רוחות העולם: ראה ברכות יג, ב.

עמוד צה

ועד הוא בחילופי אתוון: זח״ב קלה, א. וראה הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בסה״מ תש״ח ע׳ רמב.
אין מלך בלא עם: בחיי וישב לח, ל. ס׳ החיים פ׳ גאולה פ״ב. עמק המלך שער שעשועי המלך רפ״א.
ולא יכנף עוד מוריך: ישעי׳ ל, כ.
והיה אור הלבנה כאור החמה: שם כו.
ישראל מונין ללבנה: סוכה כט, א.
צחוק עשה לי אלקים: בראשית כא, ו.

עמוד צו

וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה: מלאכי ג, כ.
משה בחי׳ דעת: ראה מאו״א מ, נה. וביאיר נתיב שם.
כימי השמים על הארץ: דברים יא, כא.

עמוד צז

ואתחנן שהוא לשון מתנת חנם: ספרי ר״פ ואתחנן.
מי יעלה בהר ה׳ נקי כפים: תהלים כד, ג.
אם ישים אליו לבו: איוב לד, יד.

עמוד צח

כי ישרים דרכי ה׳: הושע יד, י.
כי הנני בא ושכנתי בתוכם: זכרי׳ ב, יד.
קדושים תהיו יכול כמוני: ויקרא יט, ב. ויק״ר כד, ט.
התפלה נק׳ סולם: ת״ז תי׳ מה. וראה זח״א בהשמטות רסו, ב. זח״ג שו, ב.
משה שאמר ונחנו מה: שמות טז, ז.
שכינה מדברת מתוך גרונו: ראה זח״א רסז, א. זח״ב קטו, ב. זח״ג ריט, א. רלב, א. שמו״ר ג, טו. ויק״ר ב, ג. מכילתא שמות יח, יט.
מי שתורתו אומנתו: שבת יא, א.
ואשים דברי בפיך: ישעי׳ נא, טז.

עמוד צט

משה הוא בחי׳ יסו״א: מאו״א מ, נה.
לא הביט און ביעקב: במדבר כג, כא.
לבנון היינו ל״ב נו״ן: מאו״א ל, ז.
מתניתין מלכתא: מכות כא, א. וש״נ.

עת הוא מדת מל' דאצי': מאו"א ע, סמ.
וראה זח"א קטו.

עמוד ק

ויתעבר ה' בי למענכם: דברים ג, כו.
עין בעין יראו: ישעי' נב, ח.
ועתה ישראל שמע אל החוקים: דברים ד, א.
נעשה אדם בצלמנו כדמותנו: בראשית א, כו.
כל הנקרא בשמי: ישעי' מג, ז.
ויברא אלקים את האדם בצלמו: בראשית א, כז.
מבואר בזהר ר"פ במדבר: קיז, א.

עמוד קא

ונשמת שדי תבינם: איוב לב, יח.
אע"ג דאיהו לא חזי מזלייהו חזי: ראה מגילה ג, א.
אם לבינה תקרא: משלי ב, ג.
פרי עץ הדר: ויקרא כג, מ.
כי שרית עם אלקים: בראשית לב, כט.
מט"ט וסנדל שהם ביצירה ועשייה: עי' לקמן בפנים עמוד קלא.
כי גדול הוי' ואדונינו מכל אלקים: תהלים קלה, ה.

עמוד קב

ונגלה כבוד ה': ישעי' מ, ה.
וירד ה' על הר סיני: שמות יט, כ.
אתה הראת לדעת: דברים ד, לה.
וישמע שאול: שמואל"א טו, ד.
אם יהי' נדחך: דברים ל, ה.
ואוהביו כצאת השמש: שופטים ה, לא.
ברה כחמה: שה"ש ו, י.
וזרח השמש: קהלת א, ה.
וכמרז"ל עד שלא שקעה שמשו של כו' זרחה שמשו של כו': ב"ר ר"פ חיי. ובכ"מ.
עד שלא תחשיך השמש והאור והירח. קהלת יב, ב.
יפה כלבנה: שה"ש ו, י.

עמוד קג

וגם נצח ישראל לא ישקר: שמואל"א טו, כט.
והי' על מצחו תמיד לרצון: שמות כח, לח.
כי חק לישראל: תהלים פא, ה.

אני הוי' לא שניתי: מלאכי ג, ו.
ישראל נושע בהוי': ישעי' מה, יז.
אוי לה לאותה בושה: ב"ב ע"ה, א.

עמוד קד

דלאו מכל אינון מדות איהו כלל: ת"ז בהקדמה (פתח אליהו ואמר).

עמוד קה

מוצא מים אשר לא יכזבו מימיו: ישעי' נח, יא.

עמוד קו

אשר יקראוהו באמת: תהלים קמה, יח.
מות תמות: בראשית ב, יז.
מאן דנפל מדרגי' איקרי מית: ראה זח"ג קלה, ב.
וחי לעולם: בראשית ג, כב.
כי שמש ומגן הוי' אלקים: תהלים פד, יב.
וזאת התורה אשר שם משה: דברים ד, מד.

עמוד קז

האריז"ל שהשיג בשעה אחת מה שלא יספיק לבאר זה בשמונים שנה: נסמן לעיל עמוד נט.
וירא ראשית לו: דברים לג, כא.
כי קולך ערב: שה"ש ב, יד.
אבא בנימין אומר: ברכות ה, ב.
גל עיני ואביטה נפלאות מתורתיך: תהלים קיט, יח.

עמוד קח

עין בעין יראו: ישעי' נב, ח.

עמוד קט

ועדמ"ש בפע"ח שער הק"ש פט"ו: ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בקונטרס לימוד החסידות עמוד 6. ובלקו"ת בהוספות להערות וציונים לדף מט, ד.
והי' אור הלבנה כאור החמה: ישעי' ל, כו.
פתחו לי כחודה של מחט: הובא בכ"מ בדא"ח ולע"ע צ"ע מקומו. ויעוין לקו"ת קרח (נה, א). וראה שהש"ר ע"פ אני ישנה. יל"ש שם. זח"ג צה, א. פסיקתא רבתי פט"ו. פסיקתא דר"כ פ' החדש.

עמוד קי

אז תתענג על הוי׳: ישעי׳ נח, יד.
ישראל מונין ללבנה: סוכה כט, א.
ובמקום שבע״ת עומדים: ברכות לד, ב.
וראה הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בס׳ המאמרים ה׳תש״ט עמוד 183.
לבבתני באחד מעיניך: שה״ש ד, ט.
ויעל אברם ממצרים: בראשית יג, א.

עמוד קיא

מפלגך ולעילא כו׳ ומפלגך ולתתא: סנהדרין לט, א.
ומעין מבית ה׳ יצא: יואל ד, יח.
ועץ שתול כו׳ ועל יובל ישלח שרשיו: ירמי׳ יז, ח.
ואכל ממנו וחי לעולם: בראשית ג, כב.
טוב זה מלאך החיים: זח״א יד, א. כח, ב. קנ, א. וראה ב״ר ט, ט. קה״ר ג, טו.
ראה נתתי לפניך את החיים: דברים ל, טו.
משביעים אותו תהא צדיק: נדה ל, ב.

עמוד קיב

לאתבא צדיקייהו בתיובתא: ראה לקו״ת דברים צב, ב. ובזח״ג קנג, ב.
ושמתי כדכד שמשותיך: ישעי׳ נד, יב.
שהם וישפה: שמות כח, כ. ראה לקו״ת פ׳ ראה ד״ה ושמתי כדכד פ״ד. וראה אוה״ת שמות עמוד יח.
וצדקת תרומם: משלי יד, לד.
וארז״ל בכל מאדך בכל ממונך: ברכות נד, א.
וירד ה׳ על ה״ס: שמות יט, כ.
ונתתי לך מהלכים: זכרי׳ ג, ז.
והניף ידו על הנהר: ישעי׳ יא, טו.

עמוד קיג

רני ושמחי בת: זכרי׳ ב, יד.
כימי צאתך מאמ״צ אראנו נפלאות: מיכה ז, טו.
מרחוק ה׳ נראה לי: ירמי׳ לא, ג.
ארז״ל תקס״ו תפילות התפלל משה: דב״ר יא, ו.

עמוד קיד

שוקיו עמודי שש: שה״ש ה, טו.
ועמדו רגליו ביום ההוא: זכרי׳ יד, ד.
ואני בצדק אחזה פניך: תהלים יז, טו.

עמוד קטו

מש״ש רז״ל ע״פ היד הגדולה.. כמה לקו באצבע: שמו״ר ה, יח.
ימינך ה׳ תרעץ אויב: שמות טו, ו.
ולית שמאלא בהאי עתיקא: זח״ג אד״ר קכט, א. וראה שם רפט, א.
ארבע הידות גו׳ והחמישית: בראשית מז, כד.
מר דרור חמש מאות: שמות ל, כג.
וארז״ל מרדכי מן התורה מניין: חולין קלט, ב.
מרדכי הוא בחיי רב חסד: ראה רשימות על מגילת אסתר עמוד יא.
ושמן ימינו יקרא: משלי כז, טז.
איש ימיני: אסתר ב, ה.
ויהי נח בן חמש מאות שנים: בראשית ה, לב.
ברבות פ׳ נשא: יד, יא.
אלה תולדות נח: בראשית ו׳ ט.
כמ״ש בזהר ר״פ נח: נט, ב.

עמוד קטז

כי יעקב בחר לו י״ה: תהלים קלה, ד.
לאכללא שמאלא בימינא: זח״ג קיח, ב.
כמ״ש במד״ר ס״פ ויצא: עה, יא.
את ה׳ האמרת: דברים כו, יז.
נר ה׳ נשמת אדם: משלי כ, כז.
בני כרכים קוראים המגילה בט״ו דוקא: מגילה ב, א.
ותפילות כנגד תמידין תקנום: ברכות כו, ב.
שאין לך בן חורין: אבות ו, ב.
יומו של הקב״ה אלף שנה: ב״ר ח, ב. זח״ב קמה, ב.
סולו לרוכב בערבות: תהלים סח, ה.
דבר צוה לאלף דור: דה״א טז, טו.
אדם א׳ מאלף מצאתי וזה משה: קה״ר ז, כח.
שמי עם י״ה שס״ה: זח״א כד, א. רנג, א. זח״ג קי, ב. רכב, ב. רכח, ב. רעג, ב. רעח, ב. תי״ו בהקדמה בתחלתו.

עמוד קיז

אור שנברא ביום ראשון.. ונגנז בתורה: חגיגה יב, א. וגל כתנה אמרים בשם הבעש״ט. ועי׳ לקוטי שיחות ח״ב עמוד 444.
משל למלך בני רומי לא ירדו לסוריא: שמו״ר יב, ג. במד״ר יח, כא.

כל עצמותי תאמרנה: תהלים לה, י.
העטופים ללבן: בראשית ל, מב.
רב מבבל רבי מאי׳: סדר תנאים ואמוראים בסופו. אגרת רב שרירא גאון. הק׳ ס׳ התיקונין כת״י. הובא ונתבאר בתחילת שער מאמרי רשב״י. ע״ח שי״ס פ״ג. — נתבאר ע״פ דא״ח בהוספות לתו״א אסתר ד״ה להבין למה לעתיד פ״ג.
ולא יהי׳ עוד כנעני: זכרי׳ יד כא.

עמוד קיח

הבונה בשמים עליותיו: עמוס ט, ו.
קטנתי: בראשית לב, יא.
תפלה למשה: תהלים צ, א.
תפלה לעני: שם קב, א.
קוב״ה מצלי: ברכות ז, א.
כי אין עני אלא בדעת: נדרים מא, א. זח״ג רעג, ב.
ואני בהמות הייתי עמך: תהלים עג, כב.
ושא נא עיניך וראה: דברים ג, כז.
ויניחהו בג״ע לעבדה: בראשית ב, טו.
ויגרש את האדם: שם ג, כד.

עמוד קיט

אד׳ אלקים אתה החלות: דברים ג, כד.
והאר פניך על מקדשך השמם: דניאל ט, יז.
עיני ה׳ אלקיך בה מראשית השנה: דברים יא, יב.
במזרם: ב, ז.
וזכרתי את בריתי יעקב: ויקרא כו, מב.

עמוד קכ

ויקרא לו א־ל: בראשית לג, כ.
יעקב אותיות יבקע: ראה עץ חיים שער הכללים פ״י. שער הארת המוחין פ״א.
וארז״ל שבזכותו נבקע הים: שמו״ר כא, ח.
והניף ידו על הנהר: ישעי׳ יא, טו.
לעולם יסדר אדם שבחו של הקב״ה ואח״כ יתפלל: ברכות לב, א. פס״ז ריש ואתחנן. זח״א קסט, א. רכג, ב. זח״ג רס, ב.
אני הוי׳ לא שניתי: מלאכי ג, ו.
וכד אנת תסתלק מינייהו: ת״ז בהקדמה (פתח אליהו).
שממית בידים תתפש: משלי ל, כח.
ויקץ כישן: תהלים עח, סה.
ביו״ד נברא העוה״ב: מנחות כט, ב.

עמוד קכא

מי לי בשמים ועמך לא חפצתי: תהלים עג, כה.
פותח את ידיך יודיך: תהלים קמה, טז. ת״ז בהקדמה (ח, ב).
כ״מ שנאמר לולי: ב״ר עה, ט.
ולא נתכנו עלילות: שמואל א ב, ג.
ארץ אשר ה׳ אלקיך דורש אותה: דברים יא, יב.
הושיעה ימינך ועננו: תהלים ס, ז.
דלית שמאלא בהאי עתיקא: זח״ג קכט, א. וראה שם רפט, א.
ולא תקפוץ את ידך כו׳ פתוח תפתח: דברים טו, ז־ח.
ה׳ צילך על יד ימינך: תהלים קכא, ה.
פנה אלי וחנני: שם כה, טז.
עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד: פדר״א פ״ג.

עמוד קכב

אברהם שקיים כל התורה: קידושין פב, א. יומא כח, ב.

עמוד קכד

ויקרא הוי׳ הוי׳: שמות לד, ו.
בינה שממנה דינין מתערין: זח״ב קעה, ב.

עמוד קכה

ויאצל מן הרוח: במדבר יא, כה.
וברוח פיו כל צבאם: תהלים לג, ו.
ונחה עליו רוח הוי׳: ישעי׳ יא, ב.
שיכנס אדם שיעור שני פתחים ויתפלל: ברכות ח, א.
אעברה נא ואראה: דברים ג, כה.

עמוד קכו

והחיות נושאות: בחיי תרומה כה, י, בשם פדר״א. וראה פדר״א ספ״ד.
כמ״ש רבינו נ״ע בביאור ע״פ כי כארץ תוציא צמחה: לקו״ת נצבים נא, א.
עד שלא נברא העולם הי׳ הוא ושמו בלבד: פדר״א פ״ג.
בזאת יבא אהרן: ויקרא טז, ג.
שיעור שני פתחים: ברכות ח, א.
בכל קראינו אליו ולא למדותיו: פרד״ס שער ל״ב פ״ב בשם הספרי.

עמוד קכז

המגביהי לשבת.. המשפילי: תהלים קיג, ה, ו.
שלמטה המכוון כנגד בהמ״ק שלמעלה: ירושלמי ברכות פ״ד ה״ה. זח״ב נט, ב.
כי מלך ביופיו תחזינה עיניו: ישעי׳ לג, יג.
כדרך שבא לראות שמה כך בא לראות: חגיגה ב, א.
שא נא עיניך וראה מן המקום: בראשית יג, יד.
טובה הארץ מאד מאד: במדבר יד, ז.
אתהלך לפני ה׳ בארצות החיים: תהלים קטז, ט.
אמרו צדיק כי טוב: ישעי׳ ג, י.

עמוד קכח

וישליכם אל ארץ אחרת: דברים כט, כז.
וימצאו בקעה בארץ שנער: בראשית יא, ב.
ועמ״ש ע״פ טוב וישר ה׳: נדפס ביהל אור פר׳ כ״ה.
דלית שמאלא בהאי ע״ק: זח״ג קכט, א. וראה שם רפט, א.
גמ׳ ספ״ג דפסחים: ג, א.
ולישרים בלבותם: תהלים קכה, ד.
ובאיכה ע״ו ני׳: ג, כה.
מי אל כמוך נושא עון.. למי שמשים: מיכה ז, יח. ר״ה יז, ב וש״נ.
משה ואהרן שושבי׳ם ושושבי׳ת: זח״ג כ, א. נג, ב. קעז, ב. קפ, ב. ערה, ב.
ואהרן אחיך יהיה נביאך: שמות ז, א.

עמוד קכט

אור זרוע לצדיק: תהלים צז, יא.
אל יתהלל החכם כו׳ כ״א: ירמי׳ ט, כב, כג.
ועל יובל ישלח שרשיו: שם יז, ח.
כל ישראל יש להם חלק לעוה״ב: סנהדרין צ, א. זח״א נט, ב.
ועמך כולם צדיקים: ישעי׳ ס, כא.
באתי לגני אחותי כלה: שה״ש ה, א.
ומלאה הארץ דיעה: ישעי׳ יא, ט.
ולא יהי׳ עוד כנעני בבית ה׳ צבאות: זכרי׳ יד, כא.
וחם הוא אבי כנען: בראשית ט, יח.
כי טוב סחרה: משלי לא, יח.
ואת רוח הטומאה: זכרי׳ יג, ב.

אשריך ארץ שמלכך בן חורין: קהלת י, יז.

עמוד קל

וחוי״ב חן תרין ריעין: ראה זח״ג ה, א.
רמ״ח מ״ע רמ״ח אברים דמלכא: ראה ת״ז תי׳ ל.
שבאי׳ הקב״ה בעצמו מוריד גשמים: תענית י, א.
נותן מטר ע״פ ארץ: איוב ה, י.
כי לי הארץ: שמות יט, ה.
ארץ אשר ה׳ אלקיך: דברים יא, יב.

עמוד קלא

נער הייתי שרו של עולם: יבמות טז, ב.
חנוך לנער ע״פ דרכו: משלי כב, ו.
ברבות ויצא: עב, א.
צדיק כתמר יפרח: תהלים צב, יג.
אם אין פניך: שמות לג, טו.

עמוד קלב

שארה כסותה ועונתה: שמות כא, י.
וארא כו׳ בא״ל שדי: שם ו, ג.
והבאתי אתכם אל הארץ: שם ח.
נער לא ימיש: שמות לג, יא.
שאין לך בן חורין אלא העוסק בתורה: אבות ו, ב.
חרות על הלוחות: שמות לב, טז.
גדול תלמוד שמביא לידי מעשה: קידושין מ, ב.
ושריך בעת יאכלו: קהלת י, טז.

עמוד קלג

ועי׳ יתיב.. לבושי׳: דניאל ז, ט.
נער הייתי.. כמנין ראב״ע: תהלים לז, כה. יבמות טז, א.
אוהב ה׳ שערי ציון: תהלים פז, ב.
חולין פא״ש: ס, א.
הנה אלקינו זה: ישעי׳ כה, ט.
אני ראשון ומבלעדי: שם מד, ו.
שימני כחותם: שה״ש ח, ו.
וחותמו של הקב״ה אמת: שבת נה, א. זח״א כ, ב.
ואמת הוי׳ לעולם: תהלים קיז, ב.

עמוד קלד

יקוו המים למקום אחד: בראשית א, ט.
ועשו לי מקדש.. בתוכו לא נאמר אלא בתוכם: שמות כה, ח. ועשמ״ש בשל״ה שם.

הקב״ה מניח תפילין : ברכות ו, א.
אשר ציוה מימי קדם : איכה ב, יז.
האשה נק׳ קרקע עולם : סנהדרין עד, ב.
ישראל מתקשראן באורייתא : זח״ג עג, א.
וראה הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בספר המאמרים ת״ש עמוד 61.
כוננו ידיך : שמות טו, יז.
ויאכל לחם בפ׳ שמות : ב, כ. וראה רש״י שם.

עמוד קלה

אשר יעשה אותם האדם : יחזקאל כ, יא.
שיקבל עליו עומ״ש תחלה : ברכות יג, א.
הנז״ל סעיף י״א : במאמר שלפני זה.
ועמש״ל בד״ה מצה בחו״ל : עמוד שיד.
מה טובו אוהליך : במדבר כד, ה.
האור כי טוב : בראשית א, ד.
הלא אנכי טוב לך : שמואל״א א, ח.

עמוד קלו

ס״ר נש״י : ראה הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בספר המאמרים תש״ת עמוד 241.
ארץ אוכלת יושביה הוא : במדבר יג, לב.
עלה ראש הפסגה : דברים ג, כז.
פ״ק דשבת : יא, א.

עמוד קלז

מאן יבמי להקים : שם כה, ז.
ומשם יפרד והי׳ לד׳ ראשים : בראשית ב, י.
ושב ה׳ אלקיך.. והשיב לא נאמר אלא ושב : דברים ל, ג מגילה כט, א. וראה זח״ג כג, ב.

עמוד קלח

ומל ה׳ את לבבך : דברים ל, ו.
ומשה הוא יסוד אבא : באו״א ב, נג.

עמוד קלט

והכשבים הפריד יעקב : בראשית ל, מ.
ושער רישי׳ כעמר נקא : דניאל ז, ט.
אלו ואלו דברי אלקים חיים : עירובין יג, ב. ושי״נ.
והוי׳ עמו שהלכה כמותו : סנהדרין צג, ב.

עמוד קם

אזלת לקרתא הלך בנימוסהא : שמו״ר כז, ו.
והתפללו דרך ארצם : דה״ב ו, לח.
מבואר במ״א ע״פ ואתחנן : נדפס לעיל.

עמוד קמא

ויבתר אותם : בראשית טו, י.
כנור שלעת״ל יהי׳ של עשרה נימין : ערכין יג, ב.
ואנכי אסתר אסתיר פני : דברים לא, יח.

עמוד קמב

ותתפלל חנה על הוי׳ : שמואל״א א, יד.
והניף ידו על הנהר : ישעי׳ יא, טו.
תר״ך עמודי אור : פרדס ש״ח פ״ב.
העוה״ב אין בו לא אכילה ולא שתיה : ברכות יז, א.

עמוד קמג

ועתה פן ישלח ידו : בראשית ג, כב.
כי ביום אכלך ממנו : שם ב, יז.
במד״ר ר״פ קדושים : כה, ב.
ויגרש את האדם : בראשית ג, כד.
אני אמרתי אלקים אתם : תהלים פב, ו.
במד״ר ס״פ משפטים : לב, ז.
עץ חיים היא למחזיקים בה : משלי ג, יח.

עמוד קמד

אל תוסף דבר אלי : דברים ג, כו.
ותחסרהו מעט מאלקים : תהלים ח, ו.
ומביתי אגרשם : הושע ט, טו.
ויתעבר ד׳ בי למענכם : דברים ג, כו.
זכר עשה לנפלאותיו : תהלים קיא, ד.
ונשב בגיא מול בית פעור : דברים ג, כט.

עמוד קמה

כי גבוה מעל גבוה : קהלת ה, ז.
רגלי החיות כנגד כולן : חגיגה יג, א.

עמוד קמו

יהי רקיע בתוך המים : בראשית א, ו.

עמוד קמז

ועל ראשי החיות רקיע כעין הקרח : יחזקאל א, כב.
מבטן מי יצא הקרח : איוב לח, כט.
לדוד ברכי נפשי : תהלים קג, א.
ראה נתתי לפניך את החיים : דברים ל, טו.

עמוד קמח

וצדיק באמונתו יחיה : חבקוק ב, ד.
יראת ה׳ לחיים : משלי יט, כג.
עץ חיים היא : שם ג, יח.
אין מזל לישראל : שבת קנו, א. נדרים לב, א. ת״ז תי׳ ס״ט.

עמוד קמט
יפה שע"א בתשובה ומע"ט: אבות ד, יז.
כי טוב היינו אור הגנוז: חגיגה יב, א.
כי טוב חסדך מחיים: תהלים סג, ד.
בחכמה דחקא אתברירו: ראה זח"ב רנה, ב. הובא באגה"ק סכ"ח בשם זוה"ק. וראה ע"ח שי"ח פ"ה. שליש ד"א. שהב"צ להצ"צ כחצית השקל. שם איסור אכילת בע"ח.

עמוד קנ
היש ה' בקרבנו אם אין: שמות יז, ז.
מי אל כמוך.. למי שמשים א"ע כשירים: מיכה ז, יח. ר"ה יז, ב וש"נ.
כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו: ישעי' מ, ד.
שמפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה: שבת יא, א.

עמוד קנב
כי עולם חסד יבנה: תהלים פט, ג.
צדיקים אינן חוזרין לעפרן: סנהדרין צב, א. תדא"ר פל"א. זח"ג רסז, א. ת"ז בהקדמה (י, ב).

עמוד קנה
עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש: ב"ב עה, ב.
כל מקום שנאמר לי: ויק"ר פ"ב ב׳. בספרי בהעלותך יא, טז. ונתבאר בארוכה בלקוטי תורה במדבר ד"ה ביאור בעט על פסוק וארשתיך לי.
מס"ם קושר כתרים: עי' הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספר המאמרים תש"ד בתחלתו.
כי שמי בקרבו שמו כשם רבו: סנהדרין לח, ב.
ומט"ט.. ונקי' שר העולם.. עבדו זקן ביתו: זח"ג רסו, א. זח"א קכו, ב. וראה בארוכה בספר מלאכי עליון להרב ראובן מרגליות שי' בערכו.
הנה אנכי שולח מלאך.. אם אין פניך הולכים: שמות כג, כ. שם לג, טו.
שר צבא ה' עתה באתי: יהושע ה, יד.
תפלה בלא כונה כגוף בלא נשמה: אברבנאל אבות ב, יג.
יהיו לרצון אמרי פי: תהלים יט, טו.

עמוד קנו
וה' האמירך היום: דברים כו, יח.
ואנכי עפר ואפר: בראשית יח, כז.
ונחנו מה: שמות טז ז.
אל זה אביט אל עני ונכה רוח: ישעי' סו, ב.
שישראל מונין ללבנה: סוכה כט, א.
מאן דאיהו זעיר איהו רב: זח"א קכב, ב.
גם האיש משה גדול מאד: שמות יא, ג.

עמוד קנז
כי גדול הוי' ואדונינו מכל האלקים: תהלים קלה, ה.
והחכמה מאין תמצא: איוב כח, יב.
וארא אל אברהם כו' בא"ל שדי: שמות ו, ג.
אני ראשון ואני אחרון: ישעי' מד, ו.
חסד א"ל כל היום: תהלים נב, ג.
ואתם הדבקים בהוי' אלקיכם: דברים ד, ד.
אליו ולא למדותיו: פרדס שער המהות פ"ב בשם הספרי.

עמוד קנח
מי יקום יעקב כי קטן הוא: עמוס ז, ב.
ודוד הוא הקטן: שמואל"א יז, יד.
אני אמנה את השמים: הושע ב, כג.

עמוד קנט
כי שמש ומגן הוי' אלקים: תהלים פד, יב.

עמוד קס
בבן אדם שאין לו תשועה: שם קמו, ג.
אשר החלות לנפול: אסתר ו, יג.
בזאת יבא אהרן אל הקדש: ויקרא טז, ג.
בזאת אני בוטח: תהלים כז, ג.
וכסיל לא יבין את זאת: שם צב, ז.
רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה: דברים ד, ו.
ונהר יוצא מעדן כו' ומשם יפרד: בראשית ב, י.

עמוד קסא
קול גדול ולא יסף: דברים ה, יט.
שהרמב"ם מנה אנכי ה' אלקיך ממנין המצות: ספר המצות מ"ע א. ועי' בארוכה בדרך מצותיך מצות האמנת אלקות (מה, ב).

עמוד קסב
ויאצל מן הרוח: במדבר יא, כה.

אנת הוא חד ולא בחושבן : ת״ז בהקדמה (פתח אליהו ואמר).
היה הוא ושמו בלבד : פדר״א פ״ג.
תשובה בחילא יתיר : זח״א קכט, ב.
שבמעמד ה״ס פרחה נשמתן : שבת פח, ב.
אין עמידה אלא שתיקה : סוטה לט, א. ראה זח״ג קעג, א.
כתר לי זעיר : איוב לו, ב.
סייג לחכמה שתיקה : אבות ג, יג.
נק׳ כנס״י יונת אלם : ראה שהש״ר ד, א.
והנה אנחנו מאלמים אלומים : בראשית לז, ז.
פי׳ במדרש ענין קמה : סה, ב.
הלוך ונסוע הנגבה : בראשית יב, ט.
רק השמר לך ושמור נפשך : דברים ד, ט.

עמוד קסד

ועבדתם את הוי׳ אלקיכם : שמות כג, כה.
תחת אשר לא עבדת : דברים כח, מז.
בחוץ תרונה : משלי א, כ.

עמוד קסה

לא תקח האם על הבנים : דברים כב, ו.
סד״ה יו״ט של ר״ה : לקו״ת דרושי ר״ה נז, ב.
וימנע מרשעים אורם : איוב לח, טו.
ע״פ המאמר פי׳ תוריע : אור התורה ויקרא עמוד רנח ואילך.

עמוד קסו

והי׳ אור הלבנה : ישעי׳ ל, כו.
לשמש שם כו׳ כחתן כו׳ תורת ה׳ תמימה : תהלים יט, ה, ו, ח.
שראשי נמלא טל : שה״ש ה, ב.
תתן אמת ליעקב : מיכה ז, כ.
וידעת היום : דברים ד, לט.
על כי אין אלוה בקרבי : שם לא, יז.
סמכוני באשישות : שה״ש ב, ה.
אם יהי׳ נודחך בקצה השמים : נצבי׳ א, ט.

עמוד קסח

ויצעקו אל ה׳ בצר להם : תהלים קז, ו.
לב נשבר ונדכא : שם נא, יט.
כי גאה גאה : שבות כו, א.

עמוד קסט

אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש : ברכות ל, ב.

ראשי תיבות בא״ר : סידור האריז״ל בק״ש שעהמ״ט. פע״ח שער קשעהמ״ט פ״י. וראה אוה״ת פ׳ שמות עמוד יט.
ואתם הדבקים בה׳ אלקיכם : דברים ד, ד.
אתא בוקר : ישעי׳ כא, יב.

עמוד קע

כי נשגב שמו לבדו : תהלים קמח, יג.
ולא תתורו אחרי לבבכם : במדבר טו, לט.
אורייתא מחכמה נפקת : זח״ב קכא, א. וראה שם פה, א.

עמוד קעא

דע את אלקי אביך : דה״א כח, ט.
זאת נחמתי בעניי : תהלים קיט, נ.
ומלאה הארץ דעה את ה׳ : ישעי׳ יא, ט.
תתן אמת ליעקב : מיכה ז, כ.

עמוד קעב

יעקב שנקרא שלימו דאבהן : זח״ב כג, א.
דמשה מלגאו ויעקב מלבר : ת״ז תי׳ יג.

עמוד קעג

לפי שכלו יהולל איש : משלי יב, ח.
ויבן ה׳ אלקים את הצלע : בראשית ב, כב.

עמוד קעד

גדול העונה אמן יותר מהמברך : ברכות נג, ב. זח״ג רכט, א. רעא, א.
אשת חיל עטרת בעלה : משלי יב, ד.
עטרת תפארת : סנהדרין מב, א.

עמוד קעה

והארץ הדום רגלי : ישעי׳ סו, א.

עמוד קעז

היתפאר הגרזן על החוצב : ישעי׳ י, טו.
ולאום מלאום יאמץ : בראשית כה, כג.
לא נתמלאה צור : רש״י שם. וראה מגילה ו, ב.

עמוד קעח

שכן ארץ ורעה אמונה : תהלים לז, ג.
תר״ך עמודי אור : פרד״ס ש״ח פ״ג.

עמוד קעט

ועי׳ ס״ם ע״פ והסנה איננו אוכל : אור התורה שמות עמוד סח.

אתם נצבים היום כו' למען הקים : דברים כט, ט.
ויהי היום ויבא אל שונם וארז"ל שהיה יו"ט של ר"ה : מלכים-ב ד, ח. וזח"ג רלא, א.

עמוד קפ

אמרו לפני מלכיות : ר"ה טז, א.
היש בה עץ אם אין : במדבר יג, כ.
לי עצה ותושי' : משלי ח, יד.
והחכמה מאין תמצא : איוב כח, יב.
ישת חושך סתרו : תהלים יח, יב.
עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה : בראשית כב, יב.
יום ליום יביע אומר : תהלים יט, ג.
למען הקים אותך לו לעם : דברים כט, יב.
ואין מלך בלא עם : נסמן לעיל עמוד צה.

עמוד קפא

אם יתקע שופר בעיר : עמוס ג, ו.
בזאת יבא אהרן אל הקודש : ויקרא טז, ג.
תרין ריעין דלא מתפרשין : ראה זח"ג ד, א.

עמוד קפב

בינה מקננא בכורסייא : ת"ז תי' ו.
וכמארז"ל ע"פ ועוף יעופף : זח"א מו, ב.
בדבר ה' שמים נעשו : תהלים לג, ו.
ומבשרי אחזה אלוקה : איוב יט, כו.

עמוד קפג

שמים כעשן : ישעי' נא, ו.
ואנכי עשיתי ארץ : שם מה, יב.
בנים אתם לה' אלקיכם : דברים יד, א.
למען אחי ורעי : תהלים קכב, ח.

עמוד קפד

בני בכורי ישראל : שמות ד, כב.
אתה עשית את השמים : נחמי' ט, ו.
הלא את השמים ואת הארץ אני מלא : ירמי' כג, כד.
כי לא אדם הוא : שמואל-א טו, כט.
חד ולא בחושבן : ת"ז בהקדמה.
לית שמאלא בהאי עתיקא : זח"ג קכט, א. וראה שם רפט, א.
ואין אלקים עמדי : דברים לב, לט.

עמוד קפה

ויאצל מרוח אשר עליו : במדבר יא, כה.
מארז"ל עד שלא נבה"ע : פדר"א פ"ב.

עמוד קפז

חידתו דשמשון : שופטים יד, יד.

עמוד קפט

ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים : בראשית ב, י.
הן השמים לא זכו בעיניו : איוב טו, טו.
ובמלאכיו ישים תהלה : שם ד, יח.

עמוד קצ

בברכי נפשי: תהלים קד.
זה הים גדול : שם כה.
והחכמה מאין תמצא : איוב כח, יב.

עמוד קצא

אין לך עשב : ראה ב"ר פ"י, ו. וזח"א רנא, א. כו"ג ח"ב פ"י.
המוציא במספר : ישעי' מ, כו.
אראה שמיך מעשה אצבעותיך : תהלים ח, ד.

עמוד קצב

מונה מספר לכוכבים : שם קמז, ד.
ופניך הולכים בקרב : שמ"ב יז, יא.
יאר ה' פניו אליך : במדבר ו, כה.
והסתרתי פני : דברים לא, יז.

עמוד קצג

דבר ה' עמכם בהר מתוך האש : שם ה, ד.
פה אל פה אדבר : במדבר יב, ח.
כאשר ידבר איש אל רעהו : שמות לג, יא.
וביד הנביאים אדמה : הושע יב, יא.

עמוד קצד

כמים הפנים לפנים : משלי כז, יט.
אשר תשמעו אל מצות ה' : דברים יא, כז.
ויעבור הוי' על פניו : שמות לד, ו.
וידבר ה' אל משה פנים אל פנים : שם לג, יא.
ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה : ישעי' כה, ט.
בן פורת עלי עין : בראשית מט, כב.
ולא קם נביא כו' וארז"ל בישראל לא קם : דברים לד, י. במד"ר יד, כ.
מי יתן והי' כל עם ה' נביאים : במדבר יא, כט.
ארז"ל ראתה שפחה על הים : מכילתא בשלח ב. רש"י שם טו, ב. וזח"ב כה, ב. וזח"ג כב, ב.
והניף ידו על הנהר : ישעי' יא, טו.
ומלאה הארץ דעה את ה' : שם ט.

מן השמים משיתיהו : שבות ב, י.
כל הנביאים עתידין להבטל : ראה ירושלמי מגילה פ״א ה״ה.
נט״ב נבראו בעולם ונמסר למשה מ״ט שע״ב : ר״ה כא, ב. זח״ב קטו, א. זח״ג רטז, א.
אשרי העם יודעי תרועה : תהלים פט, טז.
לך אמר לבי בקשו פני : שם כז, ח.

עמוד קצה

כי מי כל בשר : דברים ה, כג.
שהש״ר ס״פ כתפוח בעצי היער : ב, ג.
ואל חדר הורתי : שם ג, ד.
קרב אתה ושמע : דברים ה, כד.
אמור לחכמה אחותי את : משלי ז, ד.
כשם שאין בלבן אלא אחד : פסחים נו, א. ב״ר צח, ד.
ועד שהוא אחד בחלופי אתחן : זח״ב קלה, א. וראה הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בספר המאמרים תש״ח עמוד 242.
מי יתן כו׳ ליראה כו׳ : דברים ה, כו.
הכל בידי שמים : ברכות לג, ב. זח״א נט, א.
עת אשר שלט האדם באדם : קהלת ח, ט.
ולאום מלאום יאמץ : בראשית כה, כג.
גם חושך לא יחשיך ממך : תהלים קלט, יב.
הרים כדונג נמסו : שם צז, ה.
בני חיי ומזוני לאו בזכותא : מו״ק כח, א. זח״א כג, ב. רנז, ב.
יראת ה׳ היא אוצרו : ישעי׳ לג, ו.

עמוד קצו

מתנה טובה יש לי בבית גנזי : שבת י, א. זח״ג קכב, ב.
ועמ״ש בתלים ע״פ מי יתן : נמצא ביהל אור.
רבות ס״פ כי תבוא ע״פ ולא נתן ה׳ לכם : ז, י.
עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה : בראשית כב, יב.

עמוד קצז

אימא סכנוא בבריאה : ת״ז ת״ ו.

עמוד קצח

שום תשים עליך מלך : דברים יז, טו.
והחכמה מאין תמצא : איוב כח, יב.
א״ת מה אלא מאה : מנחות מג, ב.
קטן.. אינו מוליד : סנהדרין סח, ב.

עמוד קצט

פנים בפנים : דברים ה, ד.
ופרחו נשמתין : שבת פח, ב.

ובאו במערות צורים : ישעי׳ ב, יט.
מה ה׳ שואל מעמך כ״א ליראה : דברים י, יב.
שכר מצוה מצוה : אבות ד, ב.
באשרי כי אשרוני בנות : בראשית ל, יג.
לעבדו ולשמרו : שם ב, טו.
והחכמה תחי׳ בעליה : קהלת ז, יב.

עמוד ר

חיל בלע ויקאנו : איוב כ, טו.
ביתו זו אשתו : יומא ב, א.
מימי לא קראתי : שבת קיח, ב.
כבלע : במדבר ד, כ.
הורידי כנחל דמעה : איכה ב, יח.
כי מציון תצא תורה : ישעי׳ ב, ג.
הולך את חכמים יחכם : משלי יג, כ.
אם אין חכמה אין יראה : אבות ג, יז.

עמוד רא

כי נר מצוה ותורה אור : משלי ו, כג.
בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות : צפני׳ א, יב.
וכל בניך למודי ה׳ : ישעי׳ נד, יג.
בסש״ב לא די לעורר האהבה : פרק מא.
ותחת אשר לא עבדת : דברים כח, מז.

עמוד רב

תורה צוה לנו משה : דברים לג, ד.
אנכי ולא יהי׳ לך מפי הגבורה שמענום : מכות כד, א.
אף מי שתורתו אומנתו : שבת יא, א.
ואין אלקים עמדי : דברים לב, לט.

עמוד רד

רמה קרני : שמואל-א ב, א.
כרחל לפני גוזזיה נאלמה : ישעי׳ נג, ז.
קול באשה ערוה : ברכות כד, א.

עמוד רה

ראה נתתי לפניך : דברים ל, טו.
ויאמר אלקים יהי רקיע : בראשית א, ו.
בדבר ה׳ שמים נעשו : תהלים לג, ו.

עמוד רו

וכמ״ש בזהר דלבא פליג לכל שייפין : זח״ג קסא, ב. ראה זח״ב קנג, א. זח״ג רכא, ב. רלב, א.
צור לבבי : תהלים עג, כו.
לבבתני אחותי כלה : שה״ש ד, ט.

ולבי ער: שם ה, ב.
ואתה מחיי את כולם: נחמי' ט, ו.
כי עמך מקור חיים: תהלים לו, י.
אז תתענג על הוי': ישעי' נח, יד.

עמוד רז

אין לך עשב שאין לו מזל: ראה ב"ר פ"י, ו (מזל ברקיע). זח"א רנא, א. כו"ג ח"ב פ"י. אגה"ק סוס"כ.
ונשב בגיא מול בית פעור: דברים ג, כט.
ועתה ישראל שמע אל החוקים: שם ד, א.

עמוד רח

ממגד תבואות שמש: שם לג, יד.
ואתם הדבקים בהי: שם ד, ד.
בשעה שנשא שלמה את בת פרעה: שבת נו, ב וש"נ. ועי' ויק"ר יב, ה.
הוי כל צמא לכו למים: ישעי' נה, א.
שנשא שלמה את בת פרעה.. אף שניירת: יבמות עו, א. וראה אוה"ת ויקרא עמוד קב.
בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא: שבת קמו, א. זח"א כח, ב. לו, א. קכו, ב.

עמוד רט

וישמע שאול: שמואל־א טו, ד.
כי נשגב שמו לבדו: תהלים קמח, יג.
לך הוי' הגדולה והגבורה: דה"א כט, יא.
דלאו מכל אינון מדות איהו כלל: ת"ז בהקדמה (בד"ה פתח אליהו).

עמוד רי

ישראל עלו במחשבה: ב"ר בתחלתו.

עמוד ריא

וצבא השמים לך משתחוים: נחמי' ט, ו.
את השמים ואת הארץ אני מלא: ירמי' כג, כד.
שיאריך באחד: ברכות יג, ב. וש"ע או"ח סי' כא. ועי' זח"א יב, א מקודא תליתאי.

עמוד ריב

אנשי יריחו שהיו כורכים את שמע: פסחים נו, א.
וזרעתיה לי בארץ: הושע ב, כה.
אדם זורע כור ומציא כמה כורין: ראה פסחים פז, ב.
קדש ישראל להי: ירמי' ב, ג.

ונגלה כבוד הי: ישעי' מ, ה.
ברוך הי אלקי ישראל: תהלים מא, יד.
וכמ"ש בזהר קוב"ה בגלותא: ראה זח"א רי, א. זח"ג כ, ב.

עמוד ריג

שום תשים עליך מלך: דברים יז, כו.
ונק' בזהר בחילא יתיר: זח"א קכט, ב.
בטל רצונך מפני רצונו: אבות ב, ד.
מלי פה תושבע"פ קרינן לה: ת"ז בהקדמה (פתח אליהו).
כמארז"ל ההפרש בין עובד הי ללא עבדו: חגיגה ט, ב.

עמוד ריד

מה הי שואל מעמך כ"א ליראה: דברים י, יב.
וימיני טפחה שמים: ישעי' מח, יג.

עמוד רטו

ממך הכל כתיב: דה"א כט, יד.
ומשם יפרד: בראשית ב, י.
כולא קמי' כלא חשיבי: זח"א יא, ב.
ומעין יצא מבית הי: יואל ד, יח.
שטו העם: במדבר יא, ח.
ונהר יוצא מעדן: בראשית ב, י.
מעין גנים: שה"ש ד, טו.

עמוד רטז

בימרי' סימן: לב, יז.
בהבראם בהי בראם: מנחות כט, ב.
לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו: ישעי' מג, ז.

עמוד ריח

הודו על ארץ ושמים: תהלים קמח, יג.

עמוד ריט

כמים הפנים לפנים: משלי כז, יט.

עמוד רכ

ויקרא הי הי אל רחום: שמות לד, ו.
כי לא מחשבותי מחשבותיכם: ישעי' נה, ח.
כי מן המים משיתיהו: שמות ב, י.
ואת אילי הארץ לקח: יחזקאל יז, יג.

עמוד רכא

ואתה מחיה את כולם: נחמי' ט, ו.

ולבא פליג לכל ס״יפין: נסמן לעיל עמוד רו.
כל הנחלים הולכים אל הים: קהלת א, ז.

עמוד רכב

מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ: תהלים עג, כה.
ויקם מזות ביעקב: שם עח, ה.

עמוד רכד

ובחרת בחיים: דברים ל, יט.
והחכמה תחיי: קהלת ז, יב.
ישראל עבמ״ח: ב״ר א, ד.
ריח שהנשמה נהנית ממנו: ברכות מג, ב. עי׳ וח״א כ, א. וח״ב רח, ב.
לאו מכל אינון מדות איהו כלל: ת״ז בהקדמה (פתח אליהו).

עמוד רכה

ואכל וחי לעולם: בראשית ג, כב.
אכלו רפים: שה״ש ה, א.
המבואר בזהר: וח״ג קלג, ב. וראה ב״ר צו, ה.
ויעקד אברהם את יצחק: בראשית כב, ט.
בזהר ר״פ ויקרא: ג, ב.

עמוד רכו

ועיניתם: ויקרא כג, כז.
קודם שנברא העולם: פדר״א פ״ג.
בסי׳: בתהלתו.

עמוד רכח

אני הוי׳ לא שניתי: מלאכי ג, ו.

עמוד רכט

והחכמה מאין תמצא: איוב כח, יב.

עמוד רל

בכל קראינו אליו ולא למדותיו: דברים ד, ז. פרדס שער הכנוים פ״ב בשם הספרי.

עמוד רלא

וצפונך תמלא בטנם תהלים יז, יד.

עמוד רלג

ס״פ ואתחנן ורצ״א נ׳ ב, לז.
כל הנשמה תהלל יה: תהלים קנ, ו.
ויונפש בן אמתך: שבות כב, יב.
בקהלת רבה פ״ז ב׳: א, כז.

עמוד רלד

לסה קדמה שמע לוהי׳: ברכות יג, א.
ראשו כתם פז כו׳ ידיו גלילי: שה״ש ה, יא.
ויקח רמח בידו ופי׳ הזהר: במדבר כה, ז. וח״ג רבז, א. וראה לקו״ת דברים לח, א. ובקונטרס לא יצא האיש לא בסייף, לכ״ק אדמו״ר מהר״ש עמוד 8. וראה וח״א ס״ת קא, א. שו״ע או״ח סי׳ סא.
רוממות א־ל בגרונם: תהלים קמט, ו.
לסמ״ג באחד: ראה ב״ח או״ח סי׳ סא. שו״ת הרשב״א ח״ה סנ״ה. פע״ח שער הק״ש פ״ב.

עמוד רלו

צור לבבי וחלקי אלקים: תהלים עג, כו.
בקהלת רבה פ״ד: א, ז.
אשר אנכי מצוך היום: דברים ו, ו.
בכל יום יהיו בעיניך כחדשים: פס״ז ואתחנן ו, ו. רש״י דברים כו, כו.
שעשועים יום יום: משלי ח, ל.
אלפים שנה קודם שנבה״ע: ראה מדרש תהלים צ, ד. ב״ר פ״ח, ב. ויק״ר פי״ט, א. תנחומא וישב ד. וח״ב כט, א. וח״א קכח, א. קנט, א.
יומו של הקב״ה אלף שנה: ב״ר ח, ב. וח״ב קמה, ב.
ביום השלישי יקימנו: הושע ו, ב.
בינה מקננא בבריאה: ת״ז ת״ו ו.
צדיק באמונתו יחיה: חבקוק ב, ד.
יראת ה׳ לחיים: משלי יט, כג.
רודף צדקה וחסד: שם כא.
אני תורתך שעשעתי: תהלים קיט, ע.
מבחי׳ אני אין: פרדס שער הטעמים פרק א.
במקום שבע״ת עומדים: ברכות לד, ב.
ישראל מתקשראן בקוב״ה: וח״ג עג, א. וראה הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בספר המאמרים ת״ש עמוד כא.

עמוד רלז

קוממתי למעלה מקוממתכם: ויק״ר כד, ח.
היום לעשותם: דברים ז, יא.
ושכר מצוה מצוה: אבות ד, ב.
או יחזק במעוזי: ישעי׳ כז, ה.
לאור יום: בראשית א, ה.
רגלי החיות כנגד כולן: חגיגה יג, א.

עמוד רלח
בת״ז: בהקדמה (בד״ה פתח אליהו).
ולגדולתו אין חקר: תהלים קמה, ג

עמוד רלט
כבוד מלכותך יאמרו: שם יא.
איםתי גדול הוי׳ כשהוא בעיר: ראה זח״ב רלה, א. זח״ג ה, א. זהר חדש תשא (כה, א). חקת (נא, ד).
כי שמש ומגן הוי׳ אלקים: תהלים פד, יב.
אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים: חגיגה ט, ב.
ובמקום גדולתו ימצא ענותנותו: מגילה לא, א. וראה הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בספר המאמרים ה׳ת״ש עמוד 40.
איזהו גבור הכובש את יצרו: אבות ד, א.

עמוד רמ
כי אמרתי עולם חסד יבנה: תהלים פט, ג.
ועשיתם אתם כאילו עשאוני: ויקרא כו, ג. זח״ג קיג, א. ויק״ר פל״ה ז.
כי הדם הוא הנפש: דברים יב, כג.
וצדקה תהיי׳ לנו: שם ו, כה.

עמוד רמא
כל פרוטה מצטרפת לחשבון גדול: סוטה ח, ב. ב״ב ט, ב.
פועל ישועות בקרב הארץ: תהלים עד, יב.
כוס ישועות אשא: שם קטז, יג.
כוס בגימט׳ אלקים: זח״ב רכה, א. ת״ז סוף תי׳ מז.
כוסי רויה: תהלים כג, ה.
דאורייתא מח״ע נפקת: זח״ב פה, א.
לכל אשר יקראוהו באמת: תהלים קמה, יח.
אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו: איוב לד, יד.
כי נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג.
פ״ב דחגיגה: יב, א.

עמוד רמב
אני אענה את השמים והם יענו את הארץ: הושע ב, כג.
כי שמש ומגן הוי׳ אלקים: תהלים פד, יב.
שכינה מדברת מתוך גרונו של משה: ראה זח״ב קסח, ב. זח״ג רלב, א. רלב, א. שמו״ר פ״ג כו. ויק״ר פ״ב, ג.
מתניתי׳ מלכתא: ביצה כח, ב ובפרש״י.
בי מלכים ימלוכו: משלי ח, טו.

ואהיי׳ אצלו אמון: שם ל.
ורב שלום בניך א״ת בניך: ישעי׳ נד, יג. ברכות סד, א ופרש״י.
נעשה אדם בצלמנו: בראשית א, כו.

עמוד רמג
ערבים עלי ד״ס: ע״ז לה, א.
אבא יסד ברתא: זח״ג רמח, א. רנו, ב. רנח, א. ת״ז תי׳ כא (סא, ב).
בביאור פ״ם ונקוסתי: בלקו״ת פ׳ אבור.
שהתורה נק׳ נובלות חכמה: ב״ר יז, ז.

עמוד רמד
זכור רחמיך וחסדיך: תהלים כה, ו.
אם רץ לבך .. שוב לאחד: ת״ז בהקדמה (ז, א). ספר יצירה פ״א (שוב למקום).

עמוד רמה
וה׳ עליהם יראה: זכרי׳ ט, יד.
ובקשתי בבעותי: בראשית כח, כב.
וחרב פפיות בידם: תהלים קמט, ו.
ודברי אשר שמתי בפיך: ישעי׳ נט, כא.
הקול קול יעקב: בראשית כז, כב.
אורייתא סתים וגליא: זח״ג צח, א ועוד.
אם אין יראה אין חכמה: אבות ג, יז.
ופי יגיד תהלתך: תהלים נא, יז.
כי הנני בא: זכרי׳ ב, יד.
ואשים דברי בפיך: ישעי׳ נא, טז.

עמוד רמו
מד״ר פ׳ קרח: פ״ח, כא.
מארז״ל בפרק הנזקין: גיטין נו, ב.
חסד דרועא ימינא: ת״ז בהקדמה (פתח אליהו).
זאת התורה אדם: במדבר יט, יד.
יאר ה׳ פניו אליך: במדבר ו, כה.

עמוד רמז
ומכף רגל ועד ראש: ישעי׳ א, ו.
רפאות תהי׳ לשריך: משלי ג, ח.

עמוד רמח
לא יאחר לשונאו: דברים ז, י.
בצר לך ומצאוך: דברים ד, ל.
הגלות מכפרת עון: סנהדרין לז, ב.
ישוב אל ה׳ וירחמהו: ישעי׳ נה, ז.
ברחמים גדולים אקבצך: שם נד, ז.
ביום ההוא יצאו מים חיים: זכרי׳ יד, ח.

נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה: תענית ה, א. וח"ג טו, ב. רלא, א. רסב, ב.
א"ח עט"ב: משלי יב, ד.
לפתיו פתיום צדיקים: ב"ב עה, ב.

עמוד רמט

מכון לשבתך פעלת ה': שמות טו, יז.
בדבר ה' שמים נעשו: תהלים לג, ו.
וישע ה' אל הבל: בראשית ד, ד.

עמוד רנא

ולכבודי בראתיו: ישעי' מג, ז.
ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים: בראשית א, טז.
עין לא ראתה אלקים זולתך: ישעי' סד, ג.
לעשות לו שם: שם סג, יב.
או יחזיק במעוזי: ישעי' כז, ה.
כתיב אשר אני עושה: שם סו, כב.
אשר הוצאתיך מארץ מצרים: שמות כ, א.
על הרקיע שעל ראשי החיות: יחזקאל א, כב.
מבטן מי יצא הקרח: איוב לח, כט.
ככה יעשה לאיש אשר: אסתר ו, יא.
כי בועליך עושיך: ישעי' נד, ה.
לעשות את השבת: שמות לא, טז.
ההוא אמר ולא יעשה: במדבר כג, יט.
כי לא אדם הוא להנחם: שמואל"א טו, כט.

עמוד רנב

אני הוי' לא שניתי: מלאכי ג, ו.
וזאת המצוה: דברים ו, א.
אני ראשון ואני אחרון: ישעי' מד, ו.
ויאמר ה' על עזבם את תורתי: ירמי' ט, יב.

עמוד רנג

צעדו עלי שור: בראשית מט, כב.
התורה קודמה אלפים אלפין חכמה: ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. ויק"ר פי"ט, א. תנחומא וישב ד. וח"ב מט, א. קנא, א. וח"ג קמט, א. קנט, א. וראה ג"כ קונטרס י"ב תמוז תש"ד ע' 36.
מי האיש החכם ויבן את זאת: ירמי' ט, יא.
כי עם ה' החסד: תהלים קל, ז.
ויהי שם עם ה': שמות לד, כח.
לית שמאלא בהאי ע"ק: וח"ג קכט, א.
הקב"ה יושב ועוסק בתורה: ע"ז ג, א.

אורך ימים בימינה: משלי ג, טז.
ואיש כי יקח את אחותו: ויקרא כ, יז.
גדול הקורא ק"ש בעונתה: ברכות י, ב.

עמוד רנד

ואהיה שעשועים יום יום: משלי ח, ל.
עוטה אור כשלמה: תהלים קד, ב.
אל יתהלל חכם בחכמתו: ירמי' ט, כב.
לך ה' הגדולה והגבורה: דה"א כט, יא.
לאו מכל אינון מדות: ת"ז בהקדמה במאמר פתח אליהו.

עמוד רנה

איהו וגרמוהי חד: ת"ז בהקדמה.
ולגדולתו אין חקר: תהלים קמה, ג.
אנת הוא חכים: ת"ז בהקדמה שם.
כבוד מלכותך יאמרו: תהלים קמה, יא.
כי לי בני' עבדים: ויקרא כה, נה.
ארז"ל בפי' בין עבד אלקים לאשר לא עבדו: חגיגה ט, ב.

עמוד רנו

במקום גדולתו ימצא ענותנותו: מגילה לא, א. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספר המאמרים תש"ט עמוד 40.
ומשביע לכל חי רצון: תהלים קמה, טז.
איזהו גבור הכובש את יצרו: אבות ד, א.
טוב ארך אפים מגבור: משלי טז, לב.
הן הן גבורותיו: ראה יומא סט, ב. ילקו"ש נחמיה רמז תתרעא.
כי אמרתי עולם חסד יבנה: תהלים פט, ג.
לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה: פסחים ג, ב.

עמוד רנז

פותח את ידיך אלא יודין: תהלים קמה, טז. ת"ז בהקדמה.
ואהבת לרעך כמוך: שבת לא, א.
בזאת יבא אהרן אל הקודש: ויקרא טז, ג.
הלא שמוע מזבח טוב: שמואל"א טו, כב.

עמוד רנח

הודו לו ברכו שמו: תהלים ק, ד.
אז אהפוך: צפני' ג, ט.
ביום ההוא יהי': זכרי' יד, ט.
ארז"ל בפ"ג דפסחים: נ, א.

עמוד רנט

ותורתו אומנתו אינו מפסיק לתפלה: שבת יא, א.

אמליכתיה למעלה : ברכות יג, ב.
עושה שלום במרומיו בין אש ומים : במד״ר פי״ב, ח.
לאכללא שמאלא בימינא : זח״ב קית, ב.
ושמרו דרך הוי׳ : בראשית יח, יט.
שמש ומגן : תהלים פד, יב.
וברך את לחמך : שמות כג, כה.
אם אין תורה אין קמח : אבות ג, יז.

עמוד רכ
רמ״ח תיבין דק״ש : נסמן לעיל עמוד רלז.
וכמו שרמ״ח מ״ע : ראה ת״ז תי׳ ל.
ארז״ל הוקשה כל התורה לתפילין : קידושין לה, א.

עמוד רכא
כן תרימו גם אתם תרומת הוי׳ : במדבר יח, כח.
דלאו מכל אלין מדות איהו כלל : ת״ז בהקדמה (פתח אליהו).
איהו וגרמוהי חד : ת״ז בהקדמה (ג, א).
כי הדם הוא הנפש : דברים יב, כג.

עמוד רכב
חותמו של הקב״ה אמת : שבת נה, א. זח״א ב, ב.
כחותם על לבך זה תפי״ר : שהש״ר ח, ו.

עמוד רכג
וצדקה תהי׳ לנו : דברים ו, כה.
כי כל מצותיך צדק : תהלים קיט, קעב.
בחכמה אתבריר : נסמן לעיל עמוד קמט.
ונהר יוצא מעדן להשקות : בראשית ב, י.
ויניחהו בג״ע לעבדה ולשמרה : שם טו.
כוסי רויה : תהלים כג, ה.

עמוד רכד
אין כבוד אלא תורה : אבות ו, ג. זח״ג פא, ב. ת״ז תי׳ ה.
דאורייתא מחכ׳ נפקת : זח״ב קכא, א. וראה שם פה, א.

עמוד רכה
לבני ישראל עם קרובו הללויה : תהלים קמח, יד.
וראית את אחורי : שמות לג לג.
בני חיי ומזוני דלאו בזכותא תליא : מו״ק כח, א. זח״א כג, ב. רנז, ב.
דהתורה נק׳ תרעא לדרתא : שבת לא, ב.

עמוד רכו
חכמה כח מה : ת״ז בהקדמה (פתח אליהו).
ונחנו מה : שמות טז, ז.
קרוב הי׳ לכל קוראיו : תהלים קמה, יח.
אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו : איוב לד, יד.
כי נר מצוה ותורה אור : משלי ו, כג.
שרגא בטיהרא : חולין ס, ב. זח״א כ, א.

עמוד רכז
אי״ת סוכנים אלא סטונים. שבת ל, ב. פח, ב. זח״ב רעה, א.
כל מי שאין בו דיעה אסור לרחם עליו : ברכות לג, א וש״נ.
לא כן עבדי משה : במדבר יב, ז.
ויבא כגשם : הושע ו, ג.
והמן כזרע גד : במדבר יא, ז.
דבר קטן הויות דאביי ורבא : סוכה כח, א.

עמוד רכח
מכל מלמדי השכלתי : תהלים קיט, צט.
והאדם ידע את חוה : בראשית ד, א.
ומלאה הארץ דעה : ישעי׳ יא, ט.
שכל טוב לכל עושיהם : תהלים קיא, י.
טוב וישר הוי׳ : שם כה, ח.
ונתתי עשב : דברים יא, טו.
תורת משה עבדי : מלאכי ג, כב.
מתניתין מלכתא : שבות כא, א וש״נ.

עמוד רכט
ואהי׳ אצלו אמון : משלי ח, ל.
כמארז״ל א״ת בנין אלא בונין : ברכות סד, א וש״נ.
נעשה אדם בצלמנו כדמותנו : בראשית א, כו.
תושבע״פ מל׳ קרינן לה ת״ז בהקדמה (פתח אליהו).

עמוד רל
כל הקורא בתורה כאלו קורא בשמותיו של הקב״ה : ע׳ רמב״ן עה״ת בהקדמה.
אור זרוע לצדיק : תהלים צז, יא.

עמוד רלא
צדיק יסוד עולם : משלי י, כה.
ובירושלמי אומר : ברכות פ״א ה״א.
ויתן הי׳ חכמה לשלמה : מלכים־א ה, כו.

עמוד רעב

וחוקתו כל המצות לתפילין קידושין לה, א.

אם רץ לבן : ת״ז בהקדמה (ז, א).

כי רוח איתי רוח . ראה זח״ב קסב, ב.

על מה אבדה הארץ : ירמי׳ ט, יא.

חסד דרועא ימינא . . את גופין : ת״ז בהקדמה (פתח אליהו).

עמוד רעג

לך הוי׳ הגדולה והגבורה . דה״א כט, יא.

יאר ה׳ פניו אליך : במדבר ו, כה.

וקמי׳ כחשיכה כאורה : זח״א יא, ב.

ואם צדקת כו׳ : איוב לה, ז.

זכרנו את הדגה . . חנם בלא מצות : במדבר יא, ה. בספרי שם.

בית שני . . ונחרב מפני שנאת חנם ובית ראשון על מאמה של תורה : יומא ט, ב

עמוד רעד

רפאות תהא לשרין : משלי ג, ח.

וירפא את מזבח ה׳ ההרוס : מלכים־א יח, ל.

חכמת אדם תאיר פניו : קהלת ח, א.

עמוד רעה

נקבה תסובב גבר . ירמי׳ לא, כב.

גלות מכפרת עון : סנהדרין לז, ב.

משלם לשונאיו אל פניו : דברים ז, י.

עת אשר שלט האדם באדם : קהלת ח, ט.

עמוד רעו

בצר לך ומצאוך : דברים ד, ל.

ישוב אל ה׳ וירחמהו : ישעי׳ נה, ז.

ברחמים גדולים אקבצך : שם נד, ז.

ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים : זכרי׳ יד, ח.

וכמארז״ל נשבע הקב״ה שלא יכנוס בירושלים שלמעלה : תענית ה, א. זח״ג טו, ב. רלא, א.

כאשר יאמר משל הקדמוני : שמואל־א כד, יד.

איך כתיב : משלי יב, ד.

אחכמה והיא רחוקה ממני : קהלת ז, כג.

עמוד רעז

אז ראה ויספרה : איוב כח, כז.

ויחפרו כו׳ וימצאו שם באר מים חיים : בראשית כו, יט.

פתחים פרק אלו דברים סו, א וש״נ.

ה׳ בחכמה יסד ארץ : משלי ג, יט.

בילקוט בירמי׳ ע״פ נקבה תסובב גבר : רמז שטו.

עמוד רעט

רחל מבכה : ירמי׳ לא, יד.

וזאת המצוה : דברים ו, א.

הלומד ע״מ לעשות מספיקין בידו : אבות ד, ה.

ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים : בראשית א, טז.

וכולא קמי׳ כל״ח : זח״א יא, ב.

עמוד רפ

והחכ׳ תחיי׳ בעליה : קהלת ז, יב.

כד דוד הגדיל : שמואל־א כ, מא.

הנה ישכיל עבדי : ישעי׳ נב, יג.

אני ראשון ואני אחרון : ישעי׳ מד, ו.

כלום מעשה בא לידך : ב״ק קיז, א. וש״נ.

ות״ת כנגד כולם : פאה א, א.

ואשים דברי בפיך : ישעי׳ נא, טז.

אשת חיל עט״ב : משלי יב, ד.

ויניחהו בג״ע לעבדה : בראשית ב, טו.

עמוד רפא

רק הכסא אגדל ממך : בראשית מא, מ.

כי מי גוי גדול : דברים ד, ז.

וצדקה תרומם גוי : משלי יד, לד.

הללוהו כרוב גודלו : תהלים קנ, ב.

לעושה נפלאות גדולות : שם קלו, ד.

כי גדול מעל שמים חסדך : שם קח, ה.

ארז״ל דבר גדול מעשה מרכבה : סוכה כח, א. וראה רמב״ם הל׳ יסוה״ת פ״ד.

לקו״ת ויקרא נא, א. ד״ה בהעלותך תרכ״ט.

אלקי גדלת מאד : תהלים קד, א.

גדולה תשובה שמגעת עד כסה״כ : יומא פו, ב.

והקול נשמע בבית פרעה : בראשית מה, טז.

ולית שמאלא בהאי עתיקא : זח״ג קכט, א. וראה שם רפח, א.

ובנותם לבניך ודברת בם : דברים ו, ז.

בפי׳ קדם כתיב ולזכרון בין עיניך : שמות יג, ט.

עמוד רפב

הפלוגתא דרז״ל דבש״א מעשה גדול : קידושין מ, ב. כנראה מ״ש וצ״ל : ר״ע ור״ט.

וזאת המצוה אשר צוה ה' לעשות בארץ : דברים ו, א.
לך הוי' הגדולה והגבורה : דה"א כט, יא.
ואתה מחיה את כולם : נחמי' ט, ו.
להודיע לבנ"א גבורותיו : תהלים קמה, יב.
בכ"מ שאתה מוצא גדולתו : מגילה לא, א. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספר המאמרים ת"ש עמוד 40.
אני הוי' לא שניתי : מלאכי ג, ו.
וכמ"ש בתק"ז : בהקדמה (פתח אליהו).
אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו : ראה זח"ב רלה, א. זח"ג ה, א. זה"ח תשא (כה, א) חקת (נא, ד).
כמאמר בטל רצונך מפני רצונו : אבות ב, ד.

עמוד רסג

מצות לאו ליהנות ניתנו רק לעול : עירובין לא, א ושי"נ.
אינו דומה שונה פרקו : תענית ט, ב.
הוקשה כל התורה כולה לתפילין : קידושין לה, א.
וישע ה' אל הבל : בראשית ד, ד.
כוס ישועות אשא : תהלים קטז, יג.
כוס בגימט' אלקים : זח"ג רבה, א. ת"ז סוף תי' כז.
ודברת בם ואח"כ וקשרתם לאות : דברים ו, ז, ח.
קדוש יהי' גדל פרע שער ראשו : במדבר ו, ה.
ממך הכל כתיב : דה"א כט, יד.
כולא קמי' כלא"ח : זח"א יא, ב.
כי עמך מקו"ח באורך נראה אור : תהלים לו, י.

עמוד רסד

אם רץ לבך.. שוב לאחד : ת"ז בהקדמה (ז, א). ספר יצירה פ"א (שוב למקום).
אורייתא מחכמה נפקת : זח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.
אני המשנה המדברת בפיך : מגיד מישרים ר"פ ויקרא.
מעשה המצות נקראו בשם מצות המלך : נסמן לקמן עמוד רצט.
שכינה מדברת מתוך גרונו של משה : נסמן לעיל עמוד רכב.
בחכ' אתברירו : נסמן לעיל עמוד קמט.
מתניתא מלכתא : ביצה כח, ב ושי"נ.

מאן מלכי רבנן : גיטין סב, א.
רמ"ח פקודין רמ"ח אברים : ראה ת"ז תי' ל.

עמוד רסה

אנת הוא חכים : ת"ז בהקדמה (פתח אליהו).
אין לך עשב שאין לו מזל : ראה ב"ר פ"י, ו. זח"א רנא, א. בו"ג ח"ב פ"י. אגה"ק סוף סי' כ.
כתרו את בנימין : שופטים כ, מג.
כתר לי זעיר : איוב לו, ב.
סייג לחכמה שתיקה : אבות ג, יג.
והחכמה מאין תמצא : איוב כח, יב.
ו"ק תקון ביצירה : ת"ז תי' ו.

עמוד רסו

בדבר ה' שמים נעשו : תהלים לג, ו.
בדבר מלך שלטון : קהלת ח, ד.
אין מלך בלא עם : נסמן לעיל עמוד צה.
כולם בחכ' עשית : תהלים קד, כד.
נר מצוה ותורה אור : משלי ו, כג.
כי האדם עץ השדה : דברים כ, יט.
שתוק כך עלה במחשבה : מנחות כט, ב.
ישקני מנשיקות פיהו : שה"ש א, ב.

עמוד רסז

אם שמים קדמו לארץ או ארץ קודמת : חגיגה יב, א, ושי"נ.
אתרוג של ערלה פסול.. ושל דמאי כשר : סוכה לה, ב.
דברו חכמים בהוה : שבת כה, א.
מיתר הקב"ה על ע"ז ועל ג"ע ושפ"ד : פתיחתא דאיכה רבתי.
על מה אבדה הארץ : ירמי' ט, יא.
ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם : קהלת יב, יג.
הפושעים בי : יחזקאל כ, לח.
שופך דם האדם באדם : בראשית ט, ו.
קמי' כחשיכה כאורה : זח"א יא, ב.
שממית בידים תתפש : משלי ל, כח.

עמוד רסח

ותחת זרועות עולם : דברים לג, כז.
אני הוי' וכבודי לאחר לא אתן : ישעי' מב, ח.
יצאו מ"ח מירושלים אל הים הקדמוני : זכרי' יד, ח.
וחרה כו' מעל הארץ כו' ושמתם : דברים יא, יז, יח.

שנו ונמנו נוח לו לאדם שלא נברא משנברא: עירובין יג, ב.

עמוד רפט

חד אמר חסד דרועא ימינא: ת״ז בהקדמה (פתח אליהו).
ואיהו וחיוהי וגרמוהי חד: שם (ג, ב).
הרוצה שיחכים ידרים בזיני מחוונות: ברכות כג, ב.
שהאיש מוריש לובן: קידושין ל, ב ושי״נ.
ומלאך הממונה שואל כו׳: נדה טז, ב.
ימים יגברו: איוב לב, ז.
לפי שכלו יהולל איש: משלי יב, ח.

עמוד רצ

גופין תקינות לון: ת״ז שם.
כי הוא המדע כו׳ הוא וחכמתו אחד: רמב״ם הל׳ יסוה״ת פ״ב ה״י.
חסד דרועא ימינא: ת״ז שם.
לאו דאית לך מכל אלין מדות כלל: ת״ז שם.
אנת הוא חד ולא בחושבן: ת״ז שם.
עשר ספירות בלי מה: ספר יצירה פ״א.

עמוד רצא

כי לא אדם הוא: שמואל״א טו, כט.
כל הכסא ודמות כמראה אדם: יחזקאל א, כו.
איזהו חכם הרואה את הנולד: תמיד לב, א.

עמוד רצב

ממך הכל כתיב: דה״א כט, יד.
וכמ״ש ברמב״ם מאמיתת המצאו כל הנמצאים: הל׳ יסוה״ת פ״א ה״א.
כתרגומו של צהרים טיהרא: ראה תרגום יונתן בן עוזיאל בראשית כג, טז.
כעצם השמים לטהור: שמות כד, י.
אל תיגעו בי כי קודשתין: ישעי׳ סה, ה.
לפני הוי׳ תטהרו. ויקרא טז, ל.
לכבודי בראתיו יצרתיו. ישעי׳ מג, ז.

עמוד רצג

כי קדוש אני קדושתי למעלה: ויקרא יט, ב ויק״ר כד, ט.
מאין באת: אבות ג, א.
יפה שעה אחת בתשובה ומע״ט בעוה״ז. אבות ד, יז.

דרמ״ח פקודין רמ״ח אברים: ראה ת״ז ת״ל.
הקב״ה מניח תפילין: ברכות ו, א. זח״א רטו, ב.
קיים א״א כל התורה בבחי׳ הרוחניות: שהש״ר א, ג (האבות ריחות היו).
ועשיתם כאלו עשאוני: ויקרא כו, ג. זח״ג קיג, ב. ויק״ר פל״ה, ז.

עמוד רצד

הכל הי׳ מן העפר: קהלת ג, כ.
תוציא הארץ נפש חי׳: בראשית א, כד.
החכמה מאין תמצא: איוב כח, יב.

עמוד רצה

בראשית נמי מאמר הוא: ר״ה לב, א.
אסתר קרקע עולם היתה: מגילה כג, ב.
דכתר מלכות איהו כתר עליון: ת״ז שם.
ביום ההוא יצאו מ״ח מירושלים: זכרי׳ יד, ח.
אור זרוע לצדיק: תהלים צז, יא.

עמוד רצו

קדושים תהיו: ויקרא יט, ב.
והייתם קדושים כי קדוש אני: ויקרא יט, ב.
טוב מאד: בראשית א, לא.
ושכשיו שנברא יפשפש במעשיו: עירובין ב.
ממעמקים קראתיך: תהלים קל, א.
מי לי בשמים: שם עג, כה.

עמוד רצז

והחכמה מאין תמצא: איוב כח, יב.
כולם בחכמה עשית: תהלים קד, כד.
כל אשר חפץ עשה: שם קטו, ג.
בדבר ה׳ שמים נעשו: שם לג, ו.
ויהי כן: בראשית א, ז.
אותיות הדבור שנק׳ אבנים בס״י: פ״ד.
אורייתא מחכמה עילאה נפקת: זח״ב קכא, א. וראה שם פה, א.

עמוד רצח

ושער רישיה כעמר נקא: דניאל ז, ט.
קווצותיו תלתלים שחורות כעורב: שה״ש ה, יא.
ניתנה התורה בחודש השלישי: שבת פח, א.
וזשארז״ל והי׳ כמו: סנהדרין צג, ב.

אלו ואלו דברי אלקים חיים: עירובין יג, ב וש"נ.
בחכמה אתברירו: נסמן לעיל עמוד קפב.
דרמ"ח פיקודין רמ"ח אברים דמלכא: ראה ת"ז תי' ל.
ותורה אור: משלי ו, כג.
וזכרי עם ו"ה רמ"ח: זח"א כה, א. רנג, א. זח"ג רעת, ב. ת"ז בהקדמה.
והיה כעץ שתול על פלגי מים: תהלים א, ג.
ועל יובל ישלח שרשיו: ירמי' יז, ח.
כי האדם עץ השדה: דברים כ, יט.

עמוד רצט

את האור כי טוב: בראשית א, ד.
המצות שנקי' מצות המלך: ראה לקו"ת ס' במדבר ביאור לד"ה וידבר גו' אנשי ס"ב, ס' ואתחנן ד"ה למען תירא ועוד. ולהעיר מב"ב קנט, א. ותוספתא נגעים פ"ג: גזירת מלך היא.
דתלמוד גדול: קידושין מ, ב.
לבושיה כתלג חיור: דניאל ז, ט.

עמוד ש

והחכמה מאין תמצא: איוב כח, יב.
כדפרש"י ע"פ ישקני: שה"ש א, ב.
אורייתא סתים וגליא: זח"ג עט, ב וש"נ.
אשת חיל עטרת בעלה: משלי יב, ד.
אבא יסד ברתא: זח"ג רנח, ב. ועוד.

עמוד שא

וכמאמר כאלו עשאוני: זח"ג קיג, ב. ויק"ר פל"ה, ז.
ארחות חוי': תהלים כה, י.
בפקודיך אשיחה: שם קיט, טו.
א"ת שושנים אלא ששונים: נסמן לעיל עמוד רטז.

עמוד שב

גדול הקורא ק"ש בעונתה: ברכות י, ב.
הכנור של שמונת נימין: ערכין יג, ב.
על מה אבדה הארץ: ירמי' ט, יא.

עמוד שג

קשיה כחשיכה כאורה: זח"א יא, ב.
שממית בידים תתפש: משלי ל, כח.
ומתחת זרועות עולם: דברים לג, כז.
אני ה' וכבודי לאחר לא אתן: ישעי' מב, ח.

שאמרו רז"ל בסיפוס: מנחות נג, ב.
אדם כי יהי' בעור בשרו: ויקרא יג, ב.

עמוד רש

כי הדם הוא הנפש. דברים יב, כג.
כמ"ש בע"ח שמ"ו פ"ו. וע' לקו"ת ס' מצורע כה, ג.
רפאות תהי לשרך: משלי ג, ח.
דת"ת כנגד כולן: פאה א, א.
משמחת ב"ח ב"ו: סוכה נה, ב. ירושלמי פ"ה.
גדולים מעשה צדיקים: כתובות ה, א.
ומי שתורתו אומנתו: שבת יא, א.
ויכנס לגן בנבר: בראשית לב, א.

עמוד שה

החכמה תחיה בעליה. קהלת ז, יב.
צדיק גדול . . ומ"ד במקום שבע"ת: ברכות לד, א.
וידבר אלקים: שמות כ, א.
הוי' איש מלחמה: שם טו, ג.
כי נס יתנו בגוים. הושע ח, י.
ואז"ל אין הגליות: ויק"ר ז, ג. ראה זח"ג עה, א.
כם יתנו צוקות הוי': שופטים ה, יא.
מן המים משיתיהו: שמות ב, י.

עמוד שו

ביום ההוא יפקוד ה' על לויתן: ישעי' כז, א.
אם תגביהי כנשר: ירמי' מט, טז.
דאורייתא מחכמה נפקת: זח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.
בעבר הנהר ישבו אבותיכם. יהושע כד, ב.
וקיים אברהם כל התורה כולה: קידושין פב, א. יומא כח, ב.
ארז"ל שאומר ברוסי' והורג בסוריא: שמו"ר יב, ג. במד"ר יח, כב.
ברוח שפתיו ימית רשע: ישעי' יא, ד.
קול ברמה נשמע: ירמי' לא, טו.
מתניתין מלכתא: מגלה כא, א. וש"נ.
ארז"ל א"ת ושננתם: קידושין ל, א.

עמוד שז

ביום השלישי יקימנו: הושע ו, ב.
א"ת טובנים: שבת ל, ב. זח"ב רעה, א.
יזבר כמים: תהלים כז, ד.
והוי' בהיכל קדשו: חבקוק ב, כ.
ויצא יעקב מבאר שבע: בראשית כח, י.

עמוד שח

השמים כסאי : ישעיה סו, א.
הליכות עולם לו : חבקוק ג, ו.
במשנה פ״ק וברכות : ברכות י, ב.
בעטרה שעטרה : שה״ש ג, יא.

עמוד שט

לך יובילו מלכים : תהלים סח, ל.
אצילי ידין : ירמי׳ לח, יב.
לא תטו משפט : דברים טז, יט.
ואם צדקת מה תתן : איוב לה, ז.
רצון אותיות צנור : בקי״ב לזח״ב קט, א. באו״א אות צ בשמ״י.
וכמ״ש בכי״ק אדמו״ר נ״ע תו״א סוף פ׳ תרומה פא, א.
וכמ״ש אדמו״ר נ״ע תו״א פ׳ משפטים.

עמוד שי

ובקהלת ס״י : י, א.
יונק שדי אמי : שה״ש ח, א.
ולא ילמדו איש את רעהו : ירמי׳ לא, לג.

עמוד שיא

ונהר יחרב : ישעי׳ יט, ה. איוב יד, יא.
וכולא קמי׳ כל״ח : זח״א יא, ב.
והאדם ידע את חוה : בראשית ד, א.
ולילה ללילה יחוה דעת : תהלים יט, ג.
ומתלמידי יותר מכולם : תענית ז, א.
ואיש יחד פני רעהו : משלי כז, יז.
מאד עמקו מחשבותיך : תהלים צב, ו.
ומבני יששכר יודעי בינה לעתים : דה״א יב, לב.
וכמ״ש כ״פ הוא אהרן ומשה : ראה אור התורה פ׳ וארא עמוד רכה.
ארץ אשר אבניה ברזל ודרז״ל א״ת : דברים ח, ט. תענית ד, א.
ופרשה הקריב : שבת יז, א.
א״ת ושננתם אלא ושלשתם : קידושין ל, א.
בעטרה שעטרה לו אמו : שה״ש ג, יא.
שנים שיושבים ועוסקים בתורה : אבות ג, ב.
אז נדברו כו׳ ויקשב : מלאכי ג, טז.
מכל מלמדי השכלתי : תהלים קיט, צט.
וכמ״ש כ״פ רוממות אל בגרונם : ראה יהל אור עמוד תקמז.

עמוד שיב

גם כי יתנו בגוים : הושע ח, י.
מן השמים שביתיהו : שבות ב, י.
אם תגביהי : ירמי׳ מט, טז.
הקול קול יעקב : בראשית כז, כב.
יפקוד ה׳ על לויתן : ישעי׳ כז, א.
האבות הן הן המרכבה : ב״ר פב, ז. זח״א ריג, ב. זח״ג קמב, א. ריז, א. רסב, ב.
בעבר הנהר ישבו אבותיכם : יהושע כד, ב.
אומר ברומי והורג בסוריא : ב״ר יב, ג. בשדר״ר יח, סא.
ידבר עמים תחתינו : תהלים מז, ד.
ונתתי כפרך מצרים : ישעי׳ מג, ג.
בם ולא בדברים אחרים : יומא יט, ב.
ויהי ביום השלישי : שמות יט, טז.
וידבר אלקים את כל הדברים האלה : שם כ, א.
קול ה׳ בכח : תהלים כט, ד.
את נטית את השמים : ישעי׳ לז, טז.

עמוד שיג

וזכרתי את בריתי יעקב : ויקרא כו, מב.
כמגדל דוד צוארך : שה״ש ד, ד.
מצרים מיצר הגרון : לקו״ת להאריז״ל פ׳ וישב ד״ה ויהי בעת ההיא ובאר סוף סוף.
רוממות אל בגרונם : תהלים קמט, ו.
כי בסוכות הושבתי : ויקרא כג, מג.
ואשים דברי בפיך : ישעי׳ נא, טז.
אנכי יושב בבית ארזים : שמואל״ב ז, ב. דה״א יז, א.
וכמ״ש פ״ק דמ״ק : ט, ב.
אחת שאלתי שבתי בבית ה׳ : תהלים כז, ד.
סיום כחרב בהמ״ק : ברכות ח, א. זח״ג רב, א.
ורב שלום בניך א״ת בניך אלא בוניך : ישעי׳ נד, יג. ברכות סד, א וש״נ

עמוד שיד

אשריך ארץ שמלכך בן חורין : קהלת י, יז.
שאין לך בן חורין : אבות ו, ב.
חרות על הלוחות : שמות לב, טז.
אוהב ה׳ שערי ציון : תהלים פז, ב.
ושריך בעת יאכלו : קהלת י, יז.
אכלו רעים : שה״ש ה, א.
נער הייתי מש״ס : יבמות טז, ב.
ועתיק יומין יתיב .. די לבושי׳ : דניאל ז, ט.
נער הייתי גם זקנתי : תהלים לז, כה.
ההר הטוב הזה והלבנון : דברים ג, כה.
יהושע נער : שמות לג, יא.
חולין פא״ש : ט, א.
גם כי יתנו בגוים : הושע ח, י.

אומר ברומי והורג בסוריא: ב״ר יב, ג. במד״ר יח, כא.
מתניתין מלכתא: שבות כא, א. ושי״נ.
וכל בניך למודי: ישעי׳ נד, יג

עמוד שטו

משה ידבר והאלקים יענו: שמות יט, יט.
בחכמה יבנה בית: משלי כד, ג
השמים כסאי: ישעי׳ סו, א.
ילכו מחיל אל חיל: תהלים פד, ח.
לכו לחמו: משלי ט, ה.
הליכות עולם לו: חבקוק ג, ו.
אחרי ה׳ אלקיכם תלכו: דברים יג, ה.
אשרי תמימי דרך: תהלים קיט, א.
וישכב במקום ההוא: בראשית כח, יא.
כרע שכב כארי: במדבר כד, ט.

עמוד שטז

ופארכם על ראשכם: יחזקאל כד, כג.
ומרדכי יצא: אסתר ח, טו.
כתרגום לא ילבש גבר שמלת אשה: דברים כב, ה.

עמוד שיז

שאו ידיכם קדש: תהלים קלד, ב.
יאר ה׳ פניו אליך: במדבר ו, כה.
ראשיך עליך ככרמל: שה״ש ז, ח.
שרפים עומדים ממעל לו: ישעי׳ ו, ב.
בן פורת יוסף שתופר ומחבר: בראשית מט, כב. ראה אוה״ת בראשית ד״ה בן פורת תס סע״ב.

עמוד שיח

שמאלי תחת לראשי: שה״ש ב, ו.
כלה שארי ולבבי: תהלים עג, כו.

עמוד שיט

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם: שמות כה, ח.
האבות הן הן המרכבה: נסמן לעיל עמוד ריב.
מלך אסור ברהטים: שה״ש ז, ו.
ואל הבקר רץ אברהם: בראשית יח, ז.
וראית את אחורי ופני לא יראו: שמות לג, כג.

עמוד שכ

ותחסרהו מעט מאלקים: תהלים ח, ו.
שהשיג דק סוף סע״ב: ראה ר״ה כא, ב.

ולכן בפירש״י תפילין דמארי עלמא: ברכות ו, א.
שהראהו קשר ש״ת: שם ז, א. וח״ב רל, א. וח״ג שו, ב. שח, ב.

עמוד שכא

ואדוני חכם כמלאך האלקים: שמואל־ב יד, כ.
אין כשר לכתוב תפילין: מנחות לה, ב.
כשאמרו ישראל.. כמ״ש בזי״ח שפה״ק פרק ו. בשם מדרש שוחר טוב (א, יז).

עמוד שכב

כי דלה דלת: שמות ב, יט.
לאכללא שמאלא בימינא: זח״ג קיח, ב.
חושך שבטו שונא בנו: משלי יג, כד.
משלם לשונאיו על פניו: דברים ז, י.
עין בעין יראו: ישעי׳ נב, ח.
עין לא ראתה אלקים זולתך: שם סד, ג.

עמוד שכג

ומי כעמך ישראל .. בתפילין דמארי עלמא: דה״א יז, כא. ברכות ו, א.
נעשה אדם בצלמנו: בראשית א, כו.
עדות לישראל: תהלים קכב, ד.
ותבואי בעדי עדיים: יחזקאל טז, ז.
ישראל לי ראש: תו״א ס״פ שמות ולקו״ת ס״פ שלח בארוכה.
נפתחו השמים ואראה מראות אלקים: יחזקאל א, א.

עמוד שכד

שהתפילין נק׳ פאר: ברכות יא, א. זח״ב כב, ב.

עמוד שכה

ומעין יוצא מבית ה׳: יואל ד, יח.
ונהר יוצא מעדן: בראשית ב, י.
כמים הפנים לפנים כן לב האדם: משלי כז, יט.
ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם: יחזקאל א, כו.

עמוד שכו

שבעה נערות הראויות לתת לה: אסתר ב, ט.
שבע ביום הללתיך: תהלים קיט, קסד.
ז׳ סריסים המשרתים את פני המלך: אסתר א, י.

ישא ה' פניו אליך: במדבר ו, כו.
אהרן שושבינא: זח"ג רע"ב, א. קצו, ב. קצ, ב. ערה, ב.
והנה לך נחלים: ישעי' יא, ט.
את פניך ה' אבקש: תהלים כז, ח.
כשכ"ג ושבת שמן על ראשן: קנג, א.
כשמן הטוב על הראש: תהלים קלג, ב.

עמוד שכז

ויעש ה' אלקים לאדם: בראשית ג, כא.
ונתתי שלום בארץ: ויקרא כו, ו.
רשע מכתיר: חבקוק א, ד.
מי יתן טהור מטמא: איוב יד, ד.
בצל כנפיך יחסיון: תהלים לו, ח.
תמים תהי' עם הוי' אלקיך: דברים יח, יג.
התהלך לפני והי' תמים: בראשית יז, א.

עמוד שכח

וכובע ישועה בראשו: ישעי' נט, יז.
בעטרה שעטרה לו אמו.. ביום חתונתו זו מ"ת:
שה"ש ג, יא. תענית כו, ב.
מצא אשה מצא טוב: משלי יח, כב.
ומולדותיך ומכורותיך ביום הולדת: יחזקאל טז, ד.
למען תזכור את יום צאתך מאמ"צ: דברים טז, ג.
כי אמרתי עולם חסד יבנה: תהלים פט, ג.
בשמים נבה"ע: אבות ה, א.
ובראשית נמי מאמר הוא: ר"ה לב, א.
ובראשית תיי בחוכמתא: בראשית א, א.
וכמארז"ל בעשרה דברים נבה"ע בחכמה ובתבונה: חגיגה יב, א. ת"י בראשית א, א.
וכמשמוני התפשות: משלי ב, ד.

עמוד שכט

הכסיל בחשך הולך: קהלת ב, יד.
איזהו חכם הרואה את הנולד: תמיד לב, א.
והחכם עיניו בראשו: קהלת ב, יד.
האבות. הן הן המרכבה: נסמן לעיל עמוד שיב.

עמוד של

ה' איש מלחמה: שמות טו, ג.
בשבי אתגבריו: הובא באגה"ק סי' ח בשם זהי"ק. וראה זח"ב רנו, ב. ד"ה ש"ח פ"ה. של"ה ד"א. בהמ"צ להצ"צ מצות מחצית השקל. שם איתא אגלה בק"ב.

עמוד שלא

מחשבה טובה מצרפה למעשה: קידושין מ, א.
אם הבנים שמחה: תהלים קיג, ט.
וארא אל אברהם: שמות ו, ג.
ברכת שדים ורחם: בראשית מט, כה.
מאד עמקו מחשבותיך: תהלים צב, ו.
שם הוי' נקרא עליך אלו תפילין שבראש: דברים כח, י. ברכות ו, א.
למען תהי' תורת ה' בפיך: שמות יג, ט.
התו' נק' לחם לכו לחמו בלחמי: משלי ט, ה. ראה זח"ג רלו, א.
התינוק אי"ל לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן: ברכות מ, א.
הוקשה כל התורה לתפילין: קידושין לה א.
וידעת היום.. והשבות אל לבבך: דברים ד, לט.
ויצונו את כל החוקים ליראה: שם ו, כד.

עמוד שלב

והתורה נק' אצלת תרפא לדרתא: שבת לא, ב.
איזו בית אשר תבנו: ישעי' סו, א.
כי לא אדם הוא: שמואל"א טו, כט.
אבים אל עני: ישעי' כו, ב.
ואתחנן חנם: ספרי ר"פ ואתחנן.
שהקטן אינו יכול להוליד: סנהדרין סח, ב.
תפלה כנגד קרבנות: ברכות כו, א. זח"ב כ, ב.
ארוממך.. ואברכה שמך: תהלים קמה, א.
ארוממך.. דליתני: שם ל, ב.
השקיפה ממעון קדשך מן השמים: דברים כו, טו. וראה תו"א ד"ה כי עשך מקו"ח.
שממית בידים תתפש: משלי ל, כח.
ויקץ כישן ה': תהלים עח, סה.

עמוד שלג

אתם שמיתוני חטיבה: ברכות ו, א.
ובורא כרצא: יוצר אור רפ"ב. וראה יבמות ג, א תוס' ד"ה מקמי.
ישראל לי ראש: תו"א פ' שמות ולקו"ת פ' שלח בארוכה.
נצח ישראל לא ישקר: שמואל"א טו, כט.
שאו ידיכם קדש וברכו את הוי': תהלים קלד, ב.

עמוד שלה

ציבור נק' תלת גו תלת: ראה מאמרי אדמו"ר הזקן — אתהלך לאוזניא ד"ה להבין ענין הלל כליל ט הלת עמוד קעו.

דכולא קמי' כל"ח: זח"א יא, ב.
והוא היודע והוא הדיעה: רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"י.

עמוד שלו

ושמי הוי' לא נודעתי להם: שמות ו, ג.
האבות הן הן המרכבה: נסמן לעיל עמוד שיב.
בדבר ה' שמים נעשו: תהלים לג, ו.

עמוד שלז

בינה עד הוד אתפשטת: ע"ח שער כט פ"ח.
מעמי המצות להרח"ו פ"ש שמיני ועוד. נתבאר ע"פ דא"ח בביאורי הזהר ס' כי תשא ע"פ והדל לא ימעיט. דרך מצותיך מצות מחצית השקל.

עמוד שמ

ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם: יחזקאל א, כו.
מבחצי הלילה הקב"ה יושב עם הצדיקים: זח"א סב, ב ועוד.
שמאלו תחת לראשי: שה"ש ב, ו.

עמוד שמא

ועשית בגדי קדש: שמות כח, ב.

עמוד שמב

אדם הוא עולם קטן: ראה אבדר"נ רפל"א. קה"ר א, ד. תנחומא פקודי ג. ת"ז תס"ט קרוב לתחילתו. זח"א קלד, ב. מו"נ ח"א סע"ב.
כולם בחכ' עשית: שם קד, כד.

עמוד שדמ

ובתים מלאים כל טוב אשר לא מלאת: דברים ו, יא.
אסור לקרות ק"ש בלא תפילין: ברכות יד, ב.

עמוד שמה

אני הוי' לא שניתי: מלאכי ג, ו.
ורפה אמונה: תהלים לו, ב

עמוד שמו

סימני כחותם על לבך: שה"ש ח, ו.
להנחיל אוהבי יש: משלי ח, כא.
תתן אמת ליעקב: מלאכי ז, כ

עמוד שמז

קראו שם פרעה כו' העביר המועד: ירמי' מו, יז.
חו"ב תרין ריעין דלא מתפרשין: ראה זח"ג ד, א.
טוב לחסות: תהלים קיח, ח.

עמוד שמח

והוי' עמו שהלכה כמותו בכ"מ: סנהדרין צג, ב.

עמוד שמט

רם על כל גוים הוי': תהלים קיג, ד.
אם צדקת מה תתן לו: איוב לה, ז.
וכרנו את הדגה.. חנם בלא מצות: במדבר יא, ה. מפרי שם.
כל האומר אין לי אלא תורה: יבמות קט, ב.
גומל נפשו איש חסד: משלי יא, יז.
אם בן הוא: שמות א, טז.
רגליה יורדות: משלי ה, ה.
בעשרה מאמרות נברא העולם: אבות ה, א.

עמוד שנ

והוא יושב פתח האהל: בראשית יח, א.
ופסח ה' על הפתח: שמות יב, כג.

עמוד שנג

בזאת יבא אהרן: ויקרא טז, ג.
לשקוד על דלתותי: ברכות יז, א.
ומתחת זרועות עולם: דברים לג, כז.
ימין ד' עושה חיל: תהלים קיח, טו.
ואם זרוע כאל לך: איוב מ, ט.

עמוד שנד

ביום ההוא יהי': זכרי' יד, ט.
אורך ימים בימינה: משלי ג, טז.
נעימות בימינך נצח: תהלים טז, יא.
כ"מ שנאמר נצח סלה ועד: עירובין נד, א.
כל מי שמעשיו מרובים מחכמתו: אבות ג, י.
אהל בל יצען: ישעי' לג, כ.

עמוד שנה

כי חלק הוי' עמו: דברים לב, ט.
ביום ההוא יהי' הוי' אחד: זכרי' יד, ט.

עמוד שנו

וראו כל עמי הארץ: דברים כח, י.
תכלת דומה לים: חולין פט, א.
והמקיים מצות ציצית: מפרי שלח טו, לט.

עבודת מתנה אתן : במדבר יח, ז.
ספין עולמך תראה בחייך : ברכות יז, א.
רצה הקב״ה לזכות את ישראל : מכות כג, ב.
לצרף בהן את הבריות : ויק״ר יג, ג.
הבא לטהר : שבת קד, א וש״נ.
אכלתי יערי עם דבשי ופי׳ בזהר : שה״ש ה, א. וח״ג רמ, סע״א.
עצי שיטים עומדים : שמות כו, טו. לו, כ.
עם זו יצרתי לי : ישעי׳ מג, כא.
ישראל אשר בך אתפאר : שם מט, ג.
ואבדיל אתכם מן העמים : ויקרא כ, כו.
כי יקח איש אשה : דברים כד, א.
ואל אישך תשוקתך : בראשית ג, טז.
אשר אתם זונים : במדבר טו, לט.

עמוד שנז

פריצות מביא לידי קוטה : סוף סוטה.
וקום איש במוהר לך : יבמות כ, א.
פושעי ישראל מלאים מצות כרימון : עירובין יט, א.
קדוש יהי׳ גדל פרע : במדבר ו, ה.
סלסלה ותרוממך : משלי ד, ח.
ושער ראשו כעמר נקא : דניאל ז, ט.
וירא אלקים את האור כי טוב : בראשית א, ד.
ויעש אלקים את שני המאוה״ג : שם טז.
כי שמש ומגן : תהלים פד, יב.
פ״ק דסוכה : י, א.

עמוד שנח

ונברייתו של עולם בריטא השונא : שבת עז, ב.
את השמים ואת הארץ אני מלא : ירמי׳ כג, כד.
מכה״כ : ישעי׳ ו, ג.
וגם חשך לא יחשיך ממך : תהלים קלט, יב.
מה רב טובך אשר צפנת : שם לא, כ.
ושמרו דרך הוי׳ : בראשית יח, יט.

עמוד שנט

ואנת הוא חכים : תי״ז בהקדמה (פתח אליהו).
במקום שאתה מוצא גדולתו : מגילה לא, א.
וראה הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בספר המאמרים תש״ח עמוד 40.
ויברא הוי׳ : שמות לד, ו.
אני אעביר כל טובי : שם לג, יט.
טוב ה׳ לכל : תהלים קמה, ט.

עמוד שס

בתרגום פ׳ ויצא : כח, יז.

עמוד שסא

גנוז בתורה : דגל מחנה אפרים פ׳ בראשית בשם הבעש״ט. ראה לקוטי שיחות ח״ב עמוד 444.
קודמת אלפיים שנה : נסמן לעיל עמוד רלו.
ה׳ אורי וישעי : תהלים כז, א.
ממעמקים קראתיך : שם קל, א.
פרשית כנה : דברים יא, יב.

עמוד שסב

אורי וישעי אורי בר״ה : מדרש תהלים כז, ד. ויק״ר כא, ד.
בה׳ בראם : מנחות כט, ב.
פיה פתחה בחכמה : משלי לא, כו.
קום בסותר לך : יבמות כ, א.
בתורה דמחכמה נפקת : זח״ב קכא, א.

עמוד שסג

יהי אור זה אברהם : ב״ר ב, ג. זח״א רנג, ב.
ויהי אור ישראל : ישעי׳ י, יז.
את האור כי טוב : בראשית א, ד.
כל טיבו דעבדין לגרמייהו עבדין : ב״ב י, ב. ע״ח שער ב״ש פ״ג. תניא פ״א.
זהר בראשית : ג, א.

עמוד שסד

יפת תואר ויפ״מ : בראשית כט, יז.
אדה״ר וחוה דו פרצופין נבראו : ברכות כא, א.
באורייתא ברא עלמא : זח״ב קסא, ב.
האדם שהוא עולם קטן : תנחומא פקודי ג. תי״ז תי׳ ס״ט (קרוב להתחלתו). עי׳ לקוטי שיחות ח״ד עמוד 1097.
ולאום מלאום יאמץ : בראשית כה, כג.
וישמן ישורון ויבעט : דברים לב, טו.
פן תאכל ושבעת : שם ח, יב.

עמוד שסה

לעולם ירגיז אדם יצ״ט על יצה״ר : ברכות ה, א. זח״א רב, א. זח״ג קיג, ב.
בכל לבבך בשני יצריך : ברכות נד, א.
הבדיל את שבט הלוי : דברים י, ח.

עמוד שסו

עוטה אור כשלמה : תהלים קד, ב.
כי חלק הוי׳ עמו : דברים לב, ט.

עם זו יצרתי לי: ישעי' מג, כא.
ישראל אשר בך אתפאר: שם מט, ג.

עמוד שסז

והייתם קדושים ואבדיל אתכם: ויקרא כ, כו.
ואל אישך תשוקתך: בראשית ג, טז.
וקדם א"ע במותר לך: יבמות כ, א.
פושעי ישראל מלאים מצות: עירובין יט, א.
קדוש יהי' גדל פרע: במדבר ו, ה.
סלסלה ותרוממך: משלי ד, ח.
ושער ראשו כעמר נקי: דניאל ז, ט.
יהי רקיע בתוך המים: בראשית א, ו.
שהוא בחי' פרסא: זח"ג לב, ב.
ישראל עצמ"ח: ב"ר א, ד.
כי לא מח' מחשבותיכם: ישעי' נה, ח.

עמוד שסח

מגלה עמוקות מני חושך: איוב יב, כב.
יצרנהו כאישון עינו: דברים לב, י.
קומי רוני בלילה כו' באיכה ס"י: ב, יט.
ישראל מונין ללבנה: סוכה כט, א.
הכסיל בחשוך הולך: קהלת ב, יד.
שאו מרום עיניכם: ישעי' מ, כו.
ולבי ראה הרבה חכמה: קהלת א, טז.
לדוד ה' אורי וישעי אורי בר"ה: נסמן לעיל עמוד שסב.
באור פניך יהלכון: תהלים פט, טז.
יאר ה' פניו אליך: במדבר ו, כה.

עמוד שסט

ראה נתתי לפניך: דברים ל, טו.
מי לי בשמים ועמך לא חפצתי: תהלים עג, כה.
תמיד עיני ה' אלקיך בה: דברים יא, יב.

עמוד שע

ואתה מחיה את כולם: נחמי' ט, ו.
כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה: ברכות ו, ב. זח"ג כח, א.
וקרו ליה אלקא דאלקייא: מנחות קי, א.
יצב גבולות עמים: דברים לב, ח.

עמוד שעא

זכרנו את הדגה.. חנם.. עריות.. בלא מצות: במדבר יא, ה. ובמפרי שם.
וזרעתיה לי בארץ: הושע ב, כה.

עמוד שעב

באכמה יבנה בית: משלי כד, ג.
ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב: דברים ל, טו.

עמוד שעג

ישראל שבחו"ל עובדי ע"ז בטהרה הם: ע"ז ח, א.
ממגד תבואות שמש: דברים לג, יד.
ממזרח שמש עד מבואו תהלים קיג, ג.
סלסה סותפים באדם: קידושין ל, ב. וש"נ.

עמוד שעד

ראה אנכי נותן לפניכם: דברים יא, כו.
פב"פ דיבר ה' עמכם: שם ה, ד.
ודבר הוי' עם משה פב"פ: שמות לג, יא.
משכיל לאיתן: תהלים פט, א.
מתוק כך עלה במחשבה: מנחות כט, ב.
מי העיר ממזרח: ישעי' מא, ב.
ויצא כברק חיצו: זכרי' ט, יד.
דעירובין ד"ו: מ"ס וצ"ל ערכין דף י.
דברי חכמים בנחת נשמעין: קהלת ט, יז.
המסלה מעיינים בנחלים: תהלים קד, י.

עמוד שעה

הבן בחכמה: ספר יצירה בתחלתו. פרדס פ"ס פ"ב ועוד.
לחכימא ברמיזא: זח"א כו, ב. זח"ג רס, ב.
המתפלל צריך לכרוע: ברכות כח, ב.
כל הנביאים נתנבאו בכה: ספרי מטות ב.
ואראה את אד' יושב על כסא: ישעי' ו, א.
ביום ההוא יהי'.. לא כמו שאני נכתב: זכרי' יד, ט. פסחים נ, א.
ולא יכנף עוד מוריך: ירמי' ל, כ.
חכמת אדם תאיר פניו: קהלת ח, א.
ישר יחזו פנימו: תהלים יא, ז.
ארץ קדמה במחשבה: חגיגה יב, א.
כ"א בזאת יתהלל המתהלל: ירמי' ט, כג.
אנכי ולא יהי' לך בדבור א' נאמרו: שבות כ, א.
מ"ש באליהו: מלאכים"א יח, לט.

עמוד שעו

כי במקום גדולתו: מגילה לא, א.

עמוד שעח

שרפים עומדים ממעל לו: ישעי' ו, ב.

עמוד שעט

ישת חשך סתרו: תהלים יח, יב.

עמוד שס
יפתח ה' לך את אוצרו הטוב : דברים כח, יב.
ופתחת עליו פתוחי חותם : שמות כח, לו.
במקום שבע"ת עומדין : ברכות לד, א.
מצפון זהב יאתה : איוב לז, כב
ושל יובל ישלח שרשיו : ירמי' יז, ח

עמוד שסא
לא זו מחבבה כו' קראה אמי : שהש"ר גב. ה. שהש"ר פ"ג ג ותי"ג רסב, א.
אין יסורין בלא עון : שבת נה, א.
השולח לכל שוני' : תהלים קג, ג
נפי הצוה : כת, כא.
רפאות תהי' לשרך : משלי ג, ח
כי נכמרו רחמיו : בראשית מג, ל.
כי חולת אהבה אני : שה"ש ב, ה

עמוד שסב
רמה ידך בל יחזיון : ישעי' כו, יא.
כי גאה גאה : שמות טו, א.
שממית בידים תתפש : משלי ל, כח
פרש"י בחומש ויקרא : ב, ב
ואת עשו שנאתי : מלאכי א, ג
ובפי' מקץ : מא, מו.
יראת ה' היא אוצרו : ישעי' לג, ו.
אשה יראת ה' היא תתהלל : משלי לא, ל.
עצרת תהי' לכם : במדבר כט, לה
באחת הפחתים : שמואל"ב יח, ט.
כולם בחכ' עשית : תהלים קד, כד.

עמוד שסג
אם אין פניך הולכים עמנו : שמות לג, טו.
כי שמע ה' : בראשית כט, לג
שער החצר הפנימי' : יחזקאל מו, א.
פותח את ידך : תהלים קמה, טז. תר' וזהר בהקדמה.

עמוד שסו
ונשיא הרשעים שהוא היוצר והוא הריבה הל' יבמות ב, י.

עמוד שסח
לך ה' הגדולה והגבורה : דהי"א כט, יא.
כי אמרתי עולם חסד יבנה : תהלים פט, ג

עמוד שסט
אם צדקת מה תתן לו : איוב לה, ז.

עמוד שצ
מפני מה ישראל צועקין : מדרש תהלים פ' כא.

עמוד שצא
א"ת בנין אלא בונין : ברכות סד, א.

עמוד שצג
נר ה' נשמת אדם : משלי כ, כז.

עמוד שצד
בינה מקננא בבריאה : ת"ז תי' ג.

עמוד שצה
שתורתו אומנתו אינו מפסיק לתפלה : שבת יא, א.
שמצות שהזמן גרמא נשים פטורות : קידושין כט, א.
אם בחוקותי תלכו ונתתי גשמיכם : ויקרא כו, ג
תורה חיי עולם : שבת י, א.
ועל יובל ישלח שרשיו : ירמי' יז, ח.
ונהר יוצא מעדן יובל שמו : בראשית ב, י. ותי"ב מג, א ותי"ג נח, א. וראה ג"כ בכורות נה, ב. ויק"ר פמ"ב. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספר המאמרים הש"ת קכ"ד נג.
כ"מ שנאמר לי אין לו הפסק : ויק"ר ב, ב. ובכ"מ.
לא ימוש ספר התורה הזה מפיך : יהושע א, ח.

עמוד שצו
אשר ברא אלקים לעשות : בראשית ב, ג
למה לא נזכר : עי' בהגהות לדרך מצותיך מצות אהבה.
גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא : ברכות סג, ב (ע"ש בע' עין יעקב).
כנודע בענין לא תחמוד שמחשב איך יהי' שלו : מכילתא ס' יתרו. ב"מ ה, ב.
ראתה שפחה על הים : מכילתא בשלח. רש"י טו, ב ותי"ב סה, ב ותי"ג כב, ב.

עמוד שצח
ובחרת בחיים : דברים ל, יט.
כבכורה בתאנה ראיתי את אבותיכם : הושע ט, י.
שמעתי שמעך יראתי : חבקוק ג, ב.
וינעו ויעמדו מרחוק : שמות כ, יח.

הוי מתחמם כנגד אורן של חכמים: אבות ב, י.
ארז"ל יצר תינוק ואשה תהא שמאל דוחה: סוטה מז, א. זח"ג קעז, ב.
חטא בני אהרן בקרבתם: ויקרא טז, א.
ויחזו ויאכלו: שמות כד, יא.
בזאת יבא אהרן: ויקרא טז, ג.
אחכמה והיא רחוקה: קהלת ז, כג.
צמאה כו' בארץ ציה: תהלים סג, ב.

עמוד שצט

ישראל לי ראש: תו"א ס"פ שמות ולקו"ת ס"פ שלח בארוכה.

עמוד ת

מלך במשפט יעמיד ארץ: משלי כט, ד.
למען ידעו כו' כי בסוכות: ויקרא לג, מג.
וצדקה תהי' לנו: דברים ו, כה.
כי ידעתיו כו' לעשות צדקה ומשפט: בראשית יח, יט.
ויהי דוד עושה משפט וצדקה: שמואל"ב ח, טו.
שמרו משפט ועשו צדקה: ישעי' נו, א.
משפט וצדקה ביעקב אתה עשית: תהלים צט, ד.
אדמו"ר נ"ע בד"ה בשעה שהקדימו: לקו"ת במדבר יב, ג.
והאדם ידע: בראשית ד, א.
כי אל דעות: שמו"א ב, ג.
ובאו במערות צורים: ישעי' ב, יט.
ומלאה הארץ דעה את ה': ישעי' יא, ט.

עמוד תא

יראו את ה' קדושיו: תהלים לד, י.
שהתורה דמחכמה נפקת: זח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.
תרעא לדרתא: שבת לא, ב.
והחיות נושאות: בחי' תרומה כה, י בשם פדר"א. וראה פדר"א פ"ד. שב"ר פמ"ב
א"ת בניך אלא בוניך: ברכות סד, א וש"נ.

עמוד תב

האומנם ישב אלקים על הארץ: מלכים"א ח, כז.
בשבתו עם זקני ארץ: משלי לא, כג.
אך שלימה משע נבנה: מלכים"א ו, ז.
כי חוק לישראל: תהלים פא, ה.
וקול השופר הולך וחזק: שמות יט, יט.
אשר עשה האלקים את האדם ישר: קהלת ז, כ.
אם תנביהי כנשר: ירמי' מט, טז.
חיל בלע ויקיאנו: איוב כ, טו.
ועלו מושיעים בהר ציון: עובדי' א, כא.
את בכרתי: בראשית כז, לו.

עמוד תג

אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים: שמות יט, ד.
ואתם תהיו לי ממלכת כהנים: שם ו.

עמוד תד

אברהם אוהבי: ישעי' מא, ח.
מי האיש החפץ חיים: תהלים לד, יג.
גזר נקי' חיי המלך: זח"ג רנג, א. ע"י וח"ב צא, ב.
יוסף ה' לי בן אחר: בראשית ל, כד.
והיה במקום אשר יאמר להם: הושע ב, א.

עמוד תה

וירא את האור כי טוב: בראשית א, ד.
כי תהיו אתם ארץ חפץ: מלאכי ג, יב.
והארץ לעולם עומדת: קהלת א, ד.
וכ"מ שנאמר לי: נבמן לעיל עמוד שצו.
פרעה אותיות העורף: לקו"ת להאריז"ל ר"פ וישב. שם ר"פ שמות ובכ"מ. ראה תו"א שמות נח, ד.
ס"מ עיזי מסני בריסא: שבת עז, ב.

עמוד תו

והכשבים הפריד יעקב: בראשית ל, מ.
כרחל לפני גוזזיה נאלמה: ישעי' נג, ז.
וה' האמירך היום: דברים כו, יח.
את ה' האמרת היום: שם יז.
במדרש פ' אחרי: פ' כג.

עמוד תז

שחורה אני ונאוה: שה"ש א, ה.
מי יתן טהור מטמא: איוב יד, ד.
כי הנה הסתיו עבר: שה"ש ב, יא.
כי נאה נאה: שמות כו, א.
טו"ה והאל הקדוש נדפס ט"ב. ואולי צ"ל סם.

עמוד תח

לטוב לנו כל הימים: דברים ו, כד.
יחיינו מיומים: הושע ו, ב.
טוב ה' לכל: תהלים קמה, ט.

טוב ה' לקויו : איכה ג, כה.
וכמ"ש ע"פ טוב ויבר ה' : ראה יהל אור עמוד צג
הקב"ה מניח תפילין : ברכות ו, א.

עמוד תט
במד"ר ע"פ אם בחוקותי : ויק"ר לה, ד.
בדבר ה' שמים נעשו : תהלים לג, ו.

עמוד תי
בפ' וישלח : בראשית לה, יד.
את הדגה אשר נאכל במצרים חנם בלא מצות : במדבר יא, ה. בספרי שם.
היום גלותי חרפת מצרים : יהושע ה, ט.
פתח לו לא בניו מומם : דברים לב, ה.

עמוד תיא
ובשיתם אתם מעלה אני עליכם כאלו עשאוני : ויקרא כו, ג וזח"ג קיג, א. ויק"ר פל"ה, ז.
לך אמר לבי בקשו פני : תהלים כז, ח.
שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך : דברים טז, טז.
צמאה נפשי לאלקים : תהלים מב, ג.
ובפ"ח : ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בקינטרס ליקוד החסידות עמוד 6.
חביב אדם שנברא בצלם : אבות ג, יד.

עמוד תיב
ובסידור פי' : שער חג המצות, בביאור דשפת ימים.
חביבין ישראל .. בנים למקום : אבות ג, יד.

עמוד תיג
כי ישאלך בנך מחר : דברים ו, כ.
אשר עשיתי לפניו : בלק"ש יז, א.
בחורה אני : שה"ש א, ה.
לך הוי' הגדולה והגבורה : דה"א כט, יא.
גדול הוי' ומהולל מאד וארז"ל איפתי גדול : נשמן לק"ל עמוד רסב.
אתה עשית את השמים : נחמי' ט, ו.
הים מספר לגדודיו : איוב כה, ג.
אותיות נק' אבנים והצירופים בתים וכמ"ש בס"י : פ"ד מ"ב.
אני הוי' לא שניתי : מלאכי ג, ו.
ובמקום שאתה מוצא גדולתו : מגילה לא, א.
וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בתה"ב ת"ס עמוד 40.

נסגב שמו לבדו : תהלים קמח, יג.
ולגדולתו אין חקר : שם קמה, ג.
ודבר מלך שלטון : קהלת ח, ד.
בי"ה צור עולמים ביו"ד נברא העוה"ב : ישעי' כו, ד. מנחות כט, ב.

עמוד תיד
בראשית נמי מאמר הוא : ר"ה לב, א.
סגק' הבריאה מאין ליש : עי' רמב"ן בפי' עה"ת בראשית א, א.
מסך הכל כתיב : דה"א כט, יד.
דכולא קמי' כלא חשיב : זח"א יא, ב.
ה' בחכמה יסד ארץ : משלי ג, יט.
יהי אור.. יהי רקיע : בראשית א, ג, ו.
חכים ולא בחכמה ידיעא.. לית מחשבא : ת"ז בהקדמה מאמר פתח אליהו.

עמוד תטו
רמ"ח פיקודין רמ"ח אברים דמלכא : ראה ת"ז ת"ר ל.
שהדם הוא הנפש : דברים יב, כג
נפלאותיך ומחשבותיך אלינו : תהלים מ, ו.
כי לא מחשבותי מחשבותיכם : ישעי' נה ח.
שע"י מחשבה אחת ברא את העולם : זח"ב כ, ב.

עמוד תטז
והאיתנים מוסדי ארץ : מלאכי ו, ב.
וכמארז"ל א"ת בניך אלא בוניך : ברכות סה, א וש"נ.
להנחיל אוהבי יש : משלי ח, כא.
ובאו במערות צורים : ישעי' ב, יט.
והריחו ביראת ה' : שם יא, ג.
יראו את ה' קדושיו : תהלים לד, י.
יראו מה' כל הארץ : שם לג, ח.

עמוד תיז
בדבר ה' שמים נעשו : תהלים לג, ו.
ומלי' מלכות כ"ע : תהלים קמה, יג.
אם אין חכמה אין יראה : אבות ג, יז.
והתוי' דמחכמה נפקת : זח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.
תרפא לדרתא : שבת לא, ב.
החכמה מאין תמצא : איוב כח, יב.
אין מחסור ליראיו : תהלים לד, י.
כי עמך הסליחה למען תורא : שם קל, ד.
את האור כי טוב : בראשית א, ד.

עמוד תלא

כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם : דברים ח, ג.
ועל הכסא דמות כמראה אדם : יחזקאל א, כו.
אפי׳ יתוש קדמך : סנהדרין לח, א.
לכו לחמו בלחמי : משלי ט, ה.
ישראל מפרנסין : זח״ג ז, ב. ראה שהש״ר א, ע״פ לסוסתי.
שבחכמה אתברירו : הובא באגרת הקדש סי׳ כ״ח בשם זוה״ק. וראה זח״ב רנו, ב. ע״ח שי״ח פ״ה. של״ט ד״א. סהמ״צ להצ״צ מצות מחצית השקל. שם איסור אכילת בע״מ.
וכד אנת תסתלק מינייהו : ת״ז בהקדמה (פתח אליהו).

עמוד תלב

וברוח פיו כל צבאם : תהלים לג ו.
וברדת הטל : במדבר יא, ט.
שראשי נמלא טל : שה״ש ה, ב.
ויניחהו בג״ע לעבדה : בראשית ב, טו.
את קרבני לחמי : במדבר כח, ב.
לבבתני אחותי : שה״ש ד, ט.

עמוד תלג

אם לא תדעי לך : שם א, ח.
ומלאה הארץ דיעה את ה׳ : ישעי׳ יא, ט.
והאדם ידע את חוה : בראשית ד, א.
נודע בשערים בעלה : משלי לא, כג.

עמוד תלד

צאי לך בעקבי הצאן : שה״ש א, ח.
פני ארי׳ דאכיל קרבנין : זח״א ו, ב. זח״ב רעח, א. זח״ג יז, א.
למס״נ באחד : ראה ב״ח טור או״ח סי׳ סא.
כשם שאין בלבך אלא אחד : פסחים נו, א.
כי חסד חפצתי ולא זבח : הושע ו, ו.
גומל נפשו איש חסד : משלי יא, יז.
כשמן הטוב : תהלים קלג, ב.
כי מלכא אמר גדיא יאי : פסחים נז, א.
ורחל היתה יפ״ת ויפ״מ : בראשית כט, יז.
הסתר אסתיר פני ביום ההוא : דברים לא, יח.

הוצאת ספרים
כרני הוד תורה
קה
ליבאוויטש